

„ИЗГРЕВЪТ“

**НА
БЯЛОТО БРАТСТВО**

**ПЕЕ И СВИРИ
УЧИ И ЖИВЕЕ**

28

**Библиотека
“Житен клас”**

ИЗГРЕВЪТ НА БЯЛОТО БРАТСТВО

**ПЕЕ И СВИРИ
УЧИ И ЖИВЕЕ**

**Сборник
ТОМ 28**

**Спомени на съвременници и последователи на
Всемировия Учител БЕИНСА ДУНО**

**Събрал, подбрал, записал, съхранил и представил
Вергилий Кръстев**

Библиотека “Житен клас”

**София
2013**

ПОСВЕЩЕНИЕ ЗА УЧЕНИКА И УЧИТЕЛЯ

1. **Всяко същество живее и се учи в училището на Всемира. Но за да бъде човек съзнателен ученик, той трябва да има висок стремеж и едно свещено отношение към живота.**

2. **Друго, без което не може ученикът е неговият Учител. Той трябва да го намери – видим или невидим, когато и да е. Учителят за него трябва да е една абсолютна мярка, един образец в живота му.**

3. **Може той да го нарича Бог, Природа, Свръхсъзнание или както иска, но неговия реален образ е съвършен и главно вътрешен, а не външен.**

4. **Никога ученикът не трябва да се усъмнява в своя Учител, усъмни ли се ученикът, той изгубва всичко, изгубва и себе си. Този закон е абсолютен, строг и неумолим, както за ученика, още повече за Учителят.**

5. **Мястото на всеки ученик или Учител е строго определено в Божествения свят. Най-ценното и необходимо нещо за ученика е неговия Учител.**

6. **Учител е само Онзи, който отговаря на ред жизнени условия. В присъствието на своя Учител, ученикът става бодър, здрав и с нов импулс за живот. Ученикът е нахранен, освен физически, но и духовно, и Божествено.**

7. **Ученикът винаги трябва да расте и се развива пълно и в трите свята – във физическия, в духовния и в Божествения. Той често трябва да сменя физическата работа с духовна, и духовната с Божествена.**

8. **Новите знания, които се изнасят чрез Словото на Учителя са окултни знания и правила. Когато висшата енергия на тези окултни истини проникне във вашата нервна система, тя ще произведе цяла пертурбация. И ако не сте във връзка с великия Божествен закон, да ви помага, вий ще се стопите.**

9. **Затова окултният ученик трябва дълго време да се приготвява, за да стъпи самостоятелно на краката си. Не се плашете от всичко това, но бъдете смели и вървете напред. Всички напреднали същества са минали по този път и вий трябва да минете по него. Той е най-лесния път.**

10. **Човек трябва да управлява своите органи и способности. Духът трябва да управлява умът. Той е Учителя, а умът – ученик. Щом човек не слуша своя Дух, заболява първо неговия ум, после неговото сърце, а след това и волята му. Всеки ученик ще мине през много и големи изпитания, бури и съблазни, но той трябва да издържи на всичко. Какво по-богато нещо от един ум изпълнен със светли и възвишени мисли, и от едно сърце, в което гори свещения огън!**

ISBN: 978-954-9915-22-8, т. 28

© Вергилий Николов Кръстев, съставител, редактор, 2013

© издател ЕТ Житен клас" - София

Всички права запазени. Не се разрешава препечатването на отделни части от книгата в периодичния печат вестници и списания, без разрешение от съставителя на сборника.

БУЧА БЕХАР

**УЧЕНИЧКА
И
ТВОРЕЦ**

**(6.01.1903, Пловдив
–10.02.1978, София)**

А. УЧИТЕЛЯТ

“В света само Бог се проявява, а всички хора са носители на Великата Божия Мъдрост.”

“Аз съм извор и върша работата си.”

“Аз влизам в положението на всички страждущи и съм готов да помогна на всички. Както аз помагам, така трябва и вие да помагате.”

“Аз мисля не само за благо то на цялото човечество, но и за всички животни и растения”

“Учителят разкрива духовния, невидимия до тогава свят за ученика, тъй, както майката след деветмесечно носене на детето в утробата си му разкрива един нов свят. Между Учителя и ученика трябва да съществува такава обмяна, каквато съществува между майката и детето.”

**“Когато Любовта царува смут не става;
Когато Мъдростта управлява, редът не се нарушава;**

Когато Истината грее, плодът цъфти и зрее.”*

УЧИТЕЛЯТ

София – Изгрев
1966 г.

Б. Бехар

*Виж Изгревът, т. 1. 2. изд. 2011, с. 823-824

ЧАСТ 1

ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА

Глава 1

РАЗКРИВАНЕ НА РЕАЛНОСТТА

монография

**“В света само Бог се проявява, а всички хора са носители на
Великата Божия Мъдрост”**

Учителят

**“Когато Любовта царува смут не става;
Когато Мъдростта управлява, редът не се нарушава;
Когато Истината грее, плодът цъфти и зрее.”**

Учителят

София – Изгрев
1966 г.

Б. Бехар

1. ЕДНО СТОЛЕТИЕ

Годината 1964 е една от забележителните години, отбелязана дата като краен предел на цикъл години, които щяха да подготвят света и човечеството за новото, което двадесетият век ще донесе на земята.

Новото ще дойде, то лети към нашата земя по всичките посоки, то ще се види и опита. Времето ще покаже за какво е готово човечеството и докъде е стигнало човешкото съзнание, да възприеме новата вълна, която идва да обнови света. До тази година ни делят вече дни. Разбор върху миналото и настоящето няма да направим, с политическото положение на света няма да се занимаем. Ще кажем само, че никога светът не е бил лишен от перспектива, както в този момент, пределната линия на една година, която си отива и на друга, която идва. Ние няма да гадаем, нито да предполагаме. Онова, което в момента ни интересува и ни вълнува, то е във връзка с нас, учениците на Учителя, които живи и будни ще дочакат тази дата – 1964, едно столетие от деня, когато в нашата земя, в нашата малка планинска страна в с. Николаевка – Варненско се роди Нашият Учител. Казваме Наш и нека думата не звучи лично, Учителят е дошъл за цялото човечество. Ние ще кажем в тази монография всичко, каквото

можахме да научим и преживеем за тази внушителна фигура – рядък гост на земята. Ще се спрем на онова, което влезе живо и топло не само в сърцата ни, но и в нашите умове и души през годините, когато сме били край Него и през годините, когато направихме опит да огледаме делото Му. Онова, което се разкрива пред нас представлява внушителна панорама, шеметен връх, който ни кара да губим дъх от възлание, толкова неизмеримо е то.

Нашето желание е да дадем не само вътрешния, дълбокия образ на Учителя, но и Неговото дело – ядката на учението, принципите. Ще се опитаме да уловим светлото ежедневие, част от многото примери из неговия живот, уловени и нюансирани от нашето виждане, ще кажем нещо и за ония отзвучавания на Неговото Слово и ще се опитаме накрая с мерена и немерена реч да изразим нашите мисли, чувства, нашата почит и благодарност, нашата обич към Учителя, Който ни показва най-светлия път и ни поднесе най-съкровения дар – Словото. Дано успеем в нашата задача.

Когато казваме Наш Учител, ние искаме да кажем и това, че Той роденият в България си остана докрай оригинален и самобитен в Своята мисъл, поднесъл едно учение, което нямаше примеси от изток или от запад.

Родният български език си остана в Неговата уста все така изразителен – жив, образен и звучен.

Народният бит чрез него получи ново съдържание; народната музика ново звучене и нов смисъл, многовековният опит и народната мъдрост нова светлина; а скритите възможности на българският гений нов тласък и нова сила.

Онова, което ни възбужда и ни кара да се спрем и да огледаме в едри линии, годините през които Той работи и живя, е желанието да дадем образа на Учителя и да покажем духовното богатство, което Той остави на българския народ и на цялото човечество.

Искаме да оповестим тази стогодишнина, за да спрем погледа на тези години и в общ синтез да изразим вътрешното съдържание на онова епохално събитие, което се случи, едно събитие, което близо един век остана неизвестно за много народи и за много хора от нашата страна, които едва бяха чули името дори. Това нямаше значение. Той би живял още по-безшумно и по-скромно. Голямата работа, която имаше да се извърши, нямаше да спре от това и нейната сила и значение нямаше да намалее от това, познаваха ли Го или не.

В един свят, обаче, Той беше добре познат и известен. Той имаше една цел да свърши една работа, която Той нарече „малка“. И тази „малка работа“ Той я свърши безупречно, съвършено

Учението бе свалено на земята и предадено в най-подходяща и изразителна форма в зависимост от езика. Формата беше нова, жива и задълбочена, философската мисъл блестеше, подчинена на естествените логични закони на които Той успя да подчини речта. Тази реч беше ясна, недвусмислена и имаше едно забележително качество на което ще се спрем подробно в един от фрагментите за Словото.

Народите щяха да се ползват от тази съкровищница на идеи, принципи, правила, методи, окултно познание дадено в нова светлина.

Неговото учение представляваше сбор от четири елемента. В него имаше: светлина, въздух, вода и хляб – най-важните, основните елементи на физическия живот.

Той беше казал: „Всички ще опрат до моите думи.“ Пред големите противоречия хората щяха да потърсят ключове и щяха да ги намерят в

Неговите думи, всред хаоса на света, човечеството щеше да потърси път и щеше да го намери, фар и щеше да го открие.

Учението съдържаеше начини и способности да се разрешават по най-правилен път всички лични, семейни, обществени и държавни противоречия. Неговите методи съдържаха светлина и сила, защото бяха съобразени с живите закони на природата и с нуждите на човека. Никога човечеството не се е нуждаело толкова от тях, както през това бурно столетие, което имаше за задача да подготви условията и хората за новото, което пристъпваше прага на нашата земя и чийто признак бе духовната вълна и духовния глад, които бавно се превръщаха на мощно течение, което нямаше вече да спре. За това време и за този духовен глад Той дойде за да поднесе на изстрадалото човечество свежите струи на дълбокия извор, какъвто представляваше Неговото учение, Неговото Слово, което Той наричаше учение на Любовта, на Мъдростта, на Истината, Трите велики принципа, които стояха като основание на цялата вселена. Ония, които имаха привилегията да Го срещнат, да Го слушат и да го следват, знаеха, че бяха намерили най-ценното и най-същественото, което времето и земята можеше да им предложи. На земята трудно може да се изрази с думи красотата на тази среща. Това събитие засяга дълбоко човека, неговата духовна същност, то е величествен момент, когато човек идва в съприкосновение с Великото, с Мощното в света.

Ние смеем да кажем, че след като Го срещнахме и Го слушахме, опитахме магията на Неговото Слово, преживяхме дълбоката радост, че си успял да видиш най-прекрасното, което века можеше да ти поднесе, да отчетеш накрая, че никъде и никога Великото не е било изразено толкова ясно, величествено просто, проникващо ума, сърцето, душата. Всичко, което слушаш звучи близко, родно, познато, нужно, топлосърдечно.

Истината те гледа от всяка дума, от всяка мисъл, от всяко правило, от всеки метод. Истината пристъпваше в света чрез Него и никога сякаш на земята не е било толкова светло, както сега и никога земята нямаше да стане толкова тясна за лъжата, както сега. Истината идваше да обнови целия живот на човек, за да му покаже сияйните върхове на Любовта и на Мъдростта, които прииждаха като пълноводни реки. Нямаше вече сила на земята, която да спре мощното течение. "Аз завъртях моя кран. Беше завъртян на ляво, аз го завъртях на дясно." Великото беше в ход и пред вечния план на Битието получаваше своя облик.

Колко разбирахме тогава Словото, ние не можем да кажем.

Онова, което можем да твърдим днес, е разбирането ни за всичко, което се случи с нас – обновлението на живота ни, озарен с новата светлина и изпълнен с радост. Нашите дни по онова време бяха наниз от празници. Поканени бяхме на празненство. Може би не разбирахме и не ценяхме голямото богатство, което се разкриваше пред нас, ние бяхме много млади, но го чувствахме. Двадесет години без Него срещу тридесет с Него ни научиха на много неща и ни помогнаха да се вдълбочим в един свят, който бавно ни разкриваше реалността на нещата. Добре разбираме цената на това и сме безкрайно благодарни, че бяхме Негови съвременници. Разписанието за нас беше идеално и ние станахме свидетели на великото събитие на епохата ни. Можяхме отблизо да съзерцаваме съвършения образ на Учител, отлят не в думите, а в живота.

Изпитваме малка скръб, че не успяхме да разберем Него и учението Му така, че да се радваме еднакво през дните на нашата скръб, както и през дните на нашата радост. Висок идеал за ученика бе това. И не само да се радваме

покрай Него, а и да научим голямото изкуство, как да застанем пред Него, какво да кажем и какво да искаме.

Среща с Учител на Земята е среща с Безграничността, среща с Реалността. Когато се връщаме на миналите години, струва ни се, че идеята лежи по-постижима, върхът по-близък. Днес, като че ли знаем как да застанем пред Него, изпълнени с благодарност. Знаем, че животът ни трябва да бъде израз на дълбока благодарност.

Изпитваме известна горчивина от нашето несъвършенство и нека да побързаме да кажем изпитваме и радост, че нашия копнеж днес е все така жив и свеж да пламти и грее в умовете, сърцата, душите да изпълним достойно задачите и целите си. Не жалим, че не сме знаели "много" и "всичко", слушахме Го да казва: "Не е нужно всичко да знаете. Доста ви е ако една стотна приложите от това, което казвам." Ние казваме: Нека не жалим за онова, което не сме постигнали тогава, нека се радваме на това, което сме постигнали днес. Ученици сме, да правим грешки и да ги поправяме, да учим и всеки ден да се обогатяваме, за да научим великото изкуство как да застанем пред лицето на Великата Първопричина, как да се обхождаме с ближния и със себе си, как да застанем пред Учителя и как да благодарим за всичко, което сме получили и не престава да се излива върху нас.

Ще отнесем ли частичка от това познание, с което посрещаме тази година – светла стогодишнина и нейното благоухание ще ни придружава ли през вечността? На тази дата ние бихме си пожелали щото следващата ни среща да мине не само под знака на радостта и ентусиазма, но и под знака на разумността. Да бъдем озарени с дълбоко разбиране на великите Истини, които Той донесе в света. На тази година, ден и час, когато часовника на времето удари стотния път, ние бихме си пожелали да бъдем готови следващия път да Го посрещнем отвътре с ново съзнание и не само след един, два и повече века, хилядолетия, всеки ден, всеки час и миг, за да живеем винаги с идеята, че "дефилирате пред Бога и пред Учителя", за да бъдем винаги с Него. Казва Той: "Не е било време да не съм бил с вас и няма да бъде време да не бъда".

Идеята за Учител изпълва цялата Вселена. Когато тази идея се реализира на земята тя получава своя универсален израз и озарява живота на човечеството с обилна светлина и го насища с обилна топлина. Мощна и неразривна е връзката между Учител и ученик.

Учител това значи Великата Божия Мъдрост. "Един е Вашия Учител, много са неговите проявления." Учителят на Истината не говори от свое име, а от името на Единния Учител." Затова и Христос казва: "Не дойдох моята воля да изпълня, а тази на Отца, Който ме е проводил."

Близко един век Учителя живя и работи в България. Неговата работа беше израз на висока принципност, на съвършена любов и на голямо безкористие; на правда, на святост за благо на българския народ и цялото човечество. Пред Неговото дело, живот и образ ние заставаме, за да изразим всичката обич и почит на които човек е способен на земята, за да изразим не само нашите чувства, не и за да разкажем какво е направил Той, но и да се вдълбочим в живота Му, учението и се проникнем най-вече от живия пример и преживеем дълбоко в душата неповторимото събитие. Учителят живя учението.

Той показва и доказва, че то е жизнеспособно и приложимо. Неговата сила беше там, че думи и дела се покриваха напълно. Той обогати столетието като го насити с много светлина и топлина и го нарече "Златно". Той пося голямата нива със сити, живи и доброкачествени семена. Плодовете – чистата и добрата

пшеница щеше да стане хляб и живот за народите. За себе си Той преживя величествения момент на богата жътва – последната Му разходка беше през класилата житна нива. Неговата работа – “малката работа” беше извършена изискано, до съвършенство.

2. УЧИТЕЛЯТ

1. В един свят като земята човекът прилича на малко дете, което се нуждае от помощта на големите. Големите от първия момент на раждането до пределната възраст, когато човек сам ще може да се грижи за себе си, детето не е само и ония, които са край него проправят пътя му с обич. Без грижите на големите детето не би просъществувало нито миг. Всичките грижи и жертви, които се правят за малките ни са добре известни. На земята няма човек, който да не знае и разбира огромната работа, която се върши около едно дете при неговото отглеждане, възпитание и образование.

Раждането на детето представлява влизането в един непознат и неизвестен свят, пълен с противоречия и трудности, където човекът би се загубил, ако ония, които са му дали живот, не бдяха над него, за да го въоръжат със здраве, сила, мъжество, знания, за да може по-късно да се справя в този лабиринт – живот. Не можем да си представим живота на детето, лишено от грижите на големите, биологически това би било невъзможно.

В живота на човека съществува един период от време, което напълно отговаря на раждането. Колкото и странно да звучи, човек се ражда за един друг живот и в един, различен от земята свят. Рядък и забележителен момент от живота на човека, не по-малко значим от обикновеното раждане. И на него, както и на детето предстои му да влезе в един свят – лабиринт, където го чакат сложни задачи и една велика цел, която блести като звезда.

Животът на хората погледнат отвън, по нищо не се различава – всички ядат, спят, почиват, работят. Но има нещо вътрешно, което отличава всеки човек. Между всичките хора, които живеят обикновено, еднакво и равно, има други, които не се задоволяват с обикновеното в живота, които вечно търсят нещо, очакват, копнеят, като пътници попаднали в пустинята, за свеж оазис. Те очакват едно велико събитие, нещо необикновено, което понякога се случва, а някога то ги отминава или те не на успели да го уловят. Той търси необикновеното. Той не се интересува дали ще бъде богат или беден, дали ще живее в дворец или в колиба, дали ще бъде знатен или прост. За него има само едно нещо, което има цена, нещо премного важно, ценно и съществено. Той не се интересува от всичко онова за което хората се борят цял живот. Той не се задоволява с обикновените разбирания за морал, за истина, за любов. За него всичко крие дълбок смисъл и животът му се превръща на вечно търсене съдържанието на нещата. Той не се увлича по формата, интересува го само дълбокото, необикновеното. Той се интересува от наука, философия, литература, религия – светът на изкуството за него е най-любимия.

Книгата е врата и първата дияра по която той тръгва, за да търси красивото, вечното.

Такива просветени и жаждущи хора се срещат не само всред интелектуалните среди, но и всред простия народ. Жаждата е една и съща и извора, който ще уталожит тази жажда е един и същ. Това са ония избрани люди – белязани да навлезнат в един свят, където ги чака онова за което цял живот са копнели, понесли копнежа си от вечността. На тях им предстои да се родят в този свят, да се събудят за друг живот. Процесът на раждането и

на събуждането на човешката душа е известен още от древността. Всичките школи на миналото са имали тази грижа да поемат младенеца в ръцете си, за да го укрепят и направляват в този сложен и многообразен свят, където го чака учение и работа. В тия школи са навлизали видни личности, които са горяли от един и същи огън – да учат и да живеят по нов начин, за да станат и самите те съработници в преобразованието на цялото човечество. Смисълът на тия школи през всичките времена е бил един и същ – като грижливата ръка на майката да поемат човека, който ще навлезе в една нова обстановка при нови и сложни взаимоотношения. Духовният свят е реален и организиран, но същевременно и опасен за новаци и неориентирани добре. Раждането в този свят не е случайно явление. Процесът е забележителен и значим; както раждането на физическия свят крие своите опасности, така също и това раждане е сложно и крие своите изненади и опасности. Веднаж роден за нещо друго, човек се намира в съвършено други условия, непознати и неясни и без здраво ръководство, човекът – ученик ще се намери в положението на малкото дете – оставено на произвола на съдбата. И докато за детето може да се намери човек да замести майката, то в духовния свят никой не може да замести онай голямата личност, която поема ръководство – Учителя. Никой не може да свърши работата, освен Единния, Истинския, Определения. Учител за когото ученикът безспирно е копнял. Нуждата от Учител за родените е необходима. Без Неговото ръководство духовното развитие е немислимо. Всички ония, които в желанието си да бъдат самостоятелни и независими твърдят, че могат без Учител в този път, много се лъжат; те тъпчат по този начин основния закон в Битието – отричат онова, което на земята наричаме майчинство, и без което развитието на човешкия род е немислим. Законът и тук е един и същ. Отношенията, както на физическия свят така и в духовния стоят непоклатими и реални. На земята няма по здраво и по вярно любовно отношение като това между Учител и ученик. На земята няма изразни средства с които да се изрази силата, самоотвержеността, красотата на това отношение, сгрято и почиващо единствено върху любовта.

Когато Учител и ученик се намерят животът навлиза в съвършено друга фаза, то е онова, което в Евангелието се казва: "от светлина в светлина, от сила в сила". Човекът разбира, че в преходния, изпълнен с противоречия свят, какъвто представлява земята, при тоя сложен и комплициран живот с присъщия шум, суета и борби, невъзможно би било за него да се справи със задачите си като ученик. Би било не само трудно, но и опасно дори, ако зад него не стои здравата длан на Учителя, а под нозете здравата основа на Неговите принципи. Пропадането на бележити хора на изкуството се дължи на това, че те не са намерили или не са искали да намерят силната личност, ръководител и Учител, който да ги направлява и води към великата цел. Минали са край Него и не са успели да видят блясъка и светлината на Неговото Слово; оставили са да мине покрай тях големият блян и съкровището за което вероятно са бленували.

Образът на Учител е очертан най-релефно по времето на Христа. Той е същество от друг свят, от друга еволюция. Той разполага с неограничени знания, сила и възможности. За него в Евангелието се казва: "Дадена му е сила без мяра". Духовното богатство, което те носят на човечеството е неограничено. Като обилен извор те бликат непрестанно, като океан знанието се разлива. "Любовта, Мъдростта и Истината, които те носят са изпитани". Те Го правят силен, мощен. Всичко, което Учителят говори е минало през наковалнята на опита и живота. Всичко е подквасено с подквасата на истината. За това и вярата в Него трябва да бъде безпределна и здрава като канара. Те говорят

само онова, което са видели, чули, учили и опитали, че е жизнеспособно като сити и здрави семена. Те познават законите на Живата природа и си служат с тях, където намерят за необходимо. Всичкото богатство което притежават, те го поставят в услуга на човечеството за неговото повдигане, в услуга на всичко що живее и пъпли на земята. Техният живот е непрекъсната и безмерна жертва. Животът на земята за тях е груба среда, но те я понасят с радост, като слизат до човека с единствената цел да му помагат, да го повдигат, да го направляват в този път, който води към върха. Както лъха на добродетелите стига до тях, така също и този на злото ги докосва, но те знаят как да се справят с него, защото владеят магията на превръщането и злото превръщат на добро. С фината нервна система, която притежават, те усещат всичките ужаси на земята – неправдата и насилието, жестокостта и лъжата и въпреки това се стараят всячески да намалят отровното им жило. Те могат да разтеглят времето и да намалят до минимум напрежението. За това те никога не бързат. Търпеливо изчакват да изтече злото – последната дума винаги има доброто. Те виждат тъмата в която човечеството живее, затова те го обгръщат с любов и с обилна светлина, за да му помогнат да се справи със противоречията, задачите и страданията.

Живота им се движи между два свята на противоположни сили, които те винаги всячески гледат да урегулират, за да получат нещо полезно за човека. Целият им живот е беззаветна служба за благото на човечеството. Където и да се намират те създават край себе си нестихващо движение и крайно мека и светла атмосфера наситена с особен магнетизъм, който внася живот, бодрост и радост в тия, които са край Него. Като дъх на небесен зефир мислите и чувствата се носят и насищат тая атмосфера в която се диша леко.

Неговата мисия е необикновена и огромна по своето значение. Той идва и застава на границата в оня съдбоносен час, когато старото на епохата си отива и новото пристъпва. Неговият живот е израз на строителство – от най-малките форми в животинския свят до най-голямата в човешкия свят дефилират пред Него, за да получи нов тласък и нови забележителни качества по-възвишени и по-благородни. Необхватна е голямата дейност на един Учител, за това годините, които лежат преди Неговото идване са години на подготовка за Великото събитие, а тези след Него на Велика творческа работа и устрем към новото. За това Те създават епоха, епоха на велики открития, на възраждане и на духовен напредък. Няма област в човешкото развитие, която да не бъде докосната и облъхната от Неговата светлина и сила, от Неговата мисъл. Светлината Му прониква всичките светове и стига до дълбините на човешката душа, за да я освободи и обнови. Принципите и идеите, които носи са най-здрави, чисти и сити семена, които грижливо като най-изкусен сеяч Той посява в добре разораната почва.

Човешката душа векове е копняла за тази среща. Щастливи са ония поколения, които се сварват, за да кръстосват пътя с Неговия. Копнежът за такъв пратеник и вестител на новото, никога няма да пресекне в душата на човека, докато на земята има живот. Няма на земята по величествена среща от тази, няма и по-голяма радост, да бъде човек обвеян от нея. Сиянието и блясъкът на това събитие стига за вековете, като ги насища с лъчите на Любовта, на Мъдростта и на Истината. Затова ония, които на голямата любов отзвучават крепко, веднаж пристъпили Неговия праг, остават верни през вековете с чиста и непоклатима вяра – Негови ученици.

Значението и ролята на Учител в живота на ученика са огромни. Той ръководи не само съдбините на цялото човечество, не, Той намира време да

се погрижи за всеки по отделно, и индивидуално да направлява неговият път и развитие. Той има грижата за всяка пробудена душа, която в сияен час го е потърсила. Той поема ръководството на тази душа, изпратена от Бога при Него, за да я напътствува и води по пътя на светлината, за да я извежда от лабиринта на преходния живот, за да я поучава и направлява, за да издига и освобождава, за да ѝ подари накрая живите принципи на живота.

За ония, които са определени да вървят по нови пътища, за родените за друг живот, намирането на Учител е върховен миг и важно условие не само за правилно и хармонично развитие, не само за придобиване на знания и уталожване на жаждата към великото, но е и въпрос на живот. Всички определени да вървят в този път, които по една или друга причина са се отклонили от него, загубват най-хубавите и благоприятни условия. За тях природата подготвя други училища и векове след това те трябва да дочакат същите условия, чийто периоди не са малки.

Духовният живот представлява живот на невръстно дете. И както за детето е нужна майка, така също за ученика е нужен Учител. Немислим е живота на ученика без ръководство, без силната и любовна ръка на Учител. Да имаш Учител това значи да се движиш около център – движението на кръга се реализира във всичката си красота и сила. Да се чувствуваш радиус във Великата окръжност, не е нищо друго, а намиране опорната точка на живота, която те приближава до Реалността. Няма по правилно и по-хармонично движение от това да чувствуваш, че някъде свети фара, който направлява всяка стъпка сред тъмата на земната нощ.

Идването на Учител на земята е събитие с огромно значение; то е слизване на Великото на земята, то е онова, което чистите по сърце казват: "Бог е слязъл на земята да се разхожда и да обядва с човеците." То е величествен знак на благоволение, чута е горещата молитва на тия, които Го обичат и очакват. Любовна покана и велика милост оказана на човека. Жива буква в онова, което ние бихме нарекли с нашия обикновен език – доказателство, очевиден факт, който никога няма да престане да говори за Голямата любов проявена към човека, за голямата Мъдрост, дошла да проправя пътя на залутаното човечество и най-после за Великата Истина слязла на земята да освободи душата от вековно робство, за да прозрем зад всичко това Незнайният Образ на Великата Реалност, срещу Която двадесетия век настървено е насочил своите стрели, за да я опровергае и поругае.

Но ето, че родените през този забележителен век изпълнен с противоречия и тревога, пределен век на една епоха, която си отива, трябваше да бъдем живи свидетели на едно събитие, на една среща с Учител, който повече от половин век живя и работи в България и показа не само на думи, но и с делата си силата и жизнеспособността на едно учение, което имаше за единствена задача да научи човека, как да живее.

Той обогати с духовни ценности нашия век и съкровищата ще стигнат за много поколения. Той успя да съпостави срещу напирания и нарасналия материализъм идеята за Великата Реалност, идеята за неизмеримостта и безсмъртието не само на Вселената, но и на човешката душа увенчана с това безсмъртие да цъфти и ухае през вечността.

Той донесе малката питка квас, малката щипка сол; светът беше подквасен, светът беше осолен и на земята нямаше вече да има сила, която да поругае Великото и човешката душа като ѝ оспори нейната свобода.

Като добрата жена завила тестото в нощвите, като добрата земя погълнала ситото семе – Истината щеше да завладее умовете и сърцата на хората. Никой

вече нямаше да успее да ги излъже и използва за користи цели.

Щастливи са тези народи, които се позовават на зова на истината. Щастливи са тези люде, които са й дали път в умовете, сърцата, душите. Това е новото, което Учителят донесе в света.

Никога човечеството не се е нуждало от една силна и здрава ръка, която да изведе пътуващия кораб всред океана посред хаоса и тъмата на нашето столетие. Присъствието на един Учител има важно и огромно значение не само за духовното развитие на човека, но и за правилното разрешаване на големите конфликти наизреци вече. Той е дошъл още да помогне на човечеството през този състен час, да намери своя път и завещае на идващата раса новото – човечността, любовта.

2. Онова, което искаме да кажем за Него не е биография, не е и история. Ние можем да направим и едното и другото – били сме Негови съвременници и имаме възможността да проследим живота и делото. Можем да съберем достатъчно сведения и данни и да направим съчинение. Тогава бихме успели да кажем всичко, но бихме пропуснали същественото, малкото, неувимото всред голямото богатство и движение, където човек се спира развълнуван от всичко, което се открива пред очите.

Фигурата на Учителя не може да се улови нито във фотографическа камера, нито с перото и виждането на историк и писател с обикновен и познат мащаб. Човек не знае откъде да започне и как да свърши, защото няма опит, няма рутина. Събитието е неповторимо и онова, което искаме да уловим с перото, пред нас се движи вихрено. Предстои ни да обхванем един необхватен свят и със скромните човешки средства да изтръгнем поне един верен и хармоничен тон, който да легне близко до душата на човека, за да му разкаже на разбран език великото, което се случи на земята – богатството, което бе свалено, не за един човек само, не за избрани само, а за всичко живо що носи дихание на живот.

Пред нас е цялото идейно съкровище. Всичко е идеално подредено като в най-уредена библиотека, разграфено, светящо. Само да посегнем и ще намерим ключове и отговори на всички въпроси, конфликти, противоречия. Проблемите са разгледани в подробности откъм всичките страни, предвидени са всичките възможности, не е пропусната сложната постановка на човешкия живот, неговия път, завоите и мъчнотиите в него. Засегнати са трите царства и като венец човешкия, най-вече от всичко е разнищен сложния механизъм на скритото, дълбокото – степените на съзнанията. Нищо не е пропуснато – нито една резка от сложния живот. Оставаш е убеждението, че всичко казано стои близко до човека, сверено и точно – пътят е минат, опитът е събран, никога сякаш човек не е бил толкова разбран и никога на неговата мъка не е било така отзвучано. Проучено е всичко из основи. Човекът – в тоя дворец с безброй зали той се движи свободно, познати му са най-скритите, най-дълбоките гънки на човешката душа. Няма страдание, което да не му е познато, няма радост до която да не се е извисил. Всичките слизания, падания на човека му са познати, усилията му да върви напред стоят близко до Него; цялата панорама на човешките борби стои широко разтворена пред Него. Той чете историята на цялото човечество и по отделно на всеки човек. Кармата на всичките родове преди него му е известна, човекът пред Него стои като наръчник чрез който Той може да се справи с миналото и настоящето, както и с бъдещето. Силата на един лекар се заключава в способността да определя точната диагноза. В света на душевния живот на човека познати му са всичките видове заболявания

душевни и физически, дисонансите и дълбоките конфликти. Затова Той знае всеки момент какво му е необходимо и какво трябва да се направи. Той е най-опитният диагностик във всичките полета. Силата на писателя седи в неговия психологически усет да познава героите не отвън, да вниква в неговите вътрешни борби, копнежи, цели, за да стане изразител на възжеленията и нуждите на своите герои. Способността и усетът на Учителя стига до невероятни възможности. Като най-фин сеизмограф Той долавя не само страданията на хората, но и тия на всички живи същества по лицето на цялата земя. За Него животът прониква всичко и на този живот Той умее да отзвучава еднакво. Дали е минерал, растение, животно, човек еднакво значими и близко те стоят до Него и еднакво той отговаря на техните нужди и копнежи. Всичко лежи пред Него и у него естествено, като широк вход към целия свят, който всяка минута стои открит пред Него със всичките борби, противоречия, страдания, скърби, мъки, недоразумения, престъпления. "Не бихте издържали" – казва Той "ако ви се отворят очите и видите съществуващия ужас на Земята". Неговите нерви са непознати, необхватни за нашите мерки на издръжливост и сила. Те притежават онова, което ние наричаме чувствителност, а същевременно те притежават нещо, което не може да се окачестви – здравина и устойчивост. Причината на всичко това, лежи може би в оная непозната материя от която Той е изтъкан и от начина на Неговото виждане. Както очите на гения откриват краски и тонове там, където обикновените нищо не виждат, така и Неговият поглед обхваща несъизмеримостта на световите, вътрешната страна на човека и на живота, скритите взаимоотношения и причини. Нещата за Него получават реален и точен облик. Затова нищо не го учудва, затова Неговото снизхождение и търпимост спрямо човека е безгранично. Той не гледа и не вижда както обикновено сме свикнали да гледаме и да виждаме ние. До Неговия слух стигат всичките звуци, които изпълват Всемира, не само в тяхната хармония и величавост, а и ония, които идат отдолу, от земята, където Той е слязъл за да поднесе на човека големия дар на една Велика Любов. Еднакво Той слуша музиката на световите, както и воплите на всички отрудени, които в даден момент издигат глас за милост и пощада към небето, еднакво дали този глас идва от човек или от животно над което се упражнява насилие. Нищо не му е чуждо, нищо не му звучи далечно и студено. Той се прониква от вика на страждущите и еднакво до Него стига скръбта на майката човешка, както и тази на майката вълчица, която не намира храна за малките си вълчета. За Него е безразлично кой търси помощ, кой вика за пощада – какъв е той и какви заслуги има. Както животът е единен, така и чувството на святост към него е еднакво. Пред Неговите очи живота е вечната и святата същност с нищо незаменимата есенция, която трябва да се пази острожно, да се не разсипе нито капка от нея, да се съхранява грижливо, защото диханието на Вечността е вложило безсмъртната си частичка.

За запазването на тази скъпоценност Той е готов всичко да направи, с всичко да се бори, за да се не разсипе, за да се въздвори първоначалната чистота и святост. Животът не е случайно явление и неоченими са съкровищата, които са скрити в него. Цялата Вселена участва в неговото изграждане, велики агенти го поддържат, движението го оживява, светлината го храни, топлината го поддържа и като венец любовта го носи в своите майчински длани. На земята не биха се намерили средства, сили и възможности да се придобие една десето милиардна частичка от тази скъпоценна течност, за всичките земни съкровища човекът не би жертвувал и атом от тая есенция.

На земята, където жестокостта, насилието и несъвършенството на хората си позволяват безразсъдно да пропиляват живота на човека, оценявайки

го най-ефектно, небосклоните се помрачават и земята разгневена разтваря гърдта си, за да погълне престъпленията на хората. Странен е нейния ред и морал, който никъде не повелява да се разлива кръв неповинна. Учителят се опълчва срещу всичките видове насилия. "В какъвто и да е вид, аз го отричам". Една от главните задачи на човечеството е да се справи с безогледното разполагане на човешкия живот. Няма по-голямо престъпление от убийството в каквато и да е форма – то е идея от най-тъмни и реакционни сили. Да се унищожава живота, това е узаконяването на първото престъпление извършено през ония незапомнени времена – братоубийството. Да се опази капката кръв и да се съхрани диханието на човека – идеята лежи близко до Него, тя прониква всяка дума и трепти във всеки ред, слушаме я във всичките октави и нейното звучене се превръща на апотеоз на любовта. Той се обявява срещу всички ония, които узаконяват по какъв да е начин убийството, независимо от формите и целите, независимо дали се извършва над животни или хора. "Не ще се откажа от това свидетелство срещу човека, дошло е време да се прегледат и да бъдат изслушани всичките прошения за убийство – на тях ще им се даде ход и аз ще свидетелствувам срещу тях." Не щади нито христовите служители, които в името на Христа са изпратили на кладата толкова невинни, не щади и военните, нито съдебните власти, които еднакво са разполагали с живота и са взели участие в неговото унищожаване. Много е говорено по този въпрос, ние се спираме мимоходом, за да проследим отношението Му към човека и неговите нужди, дълбокото разбиране на тези нужди и Неговата отзивчивост. Няма случай, който Той да не разбира, да не познава и да не помогне. Ония, които са живели по Негово време и не са Го познавали, може да се учудват на това, ала ние, които имаме тази възможност да следим от близо това и сами да го преживеем, казваме – моментът бе велик, Земята никога не ще забрави това събитие, и отраженията ще сияят през вековете. Онова, което Той остави, ще легне като основа при изграждането на бъдещата култура.

Ние не преувеличаваме, напротив казваме нещо малко, защото, какво сме ние с нашите ограничени сетива да обхващам неизмеримото! Успяхме само да преживеем силата на момента, блясването на светкавицата, за да съзерцаваме поклъването на семето в нашите души, които за Него бяха почва, където Той пося семената на новото, което идваше на света и което един ден щеше да се види и опита.

Ние Го наричахме Учител. Много има писано за личността на Учител като идея и като възможност. Темата е доста разработена. Онова, което привлича нашето внимание е нещо друго, което всячески се стараем да уловим и представим в тази монография. Искаме да бъдем последователни и да спестим подробностите. Ние стигнахме до един от набелязаните вече върхове и като опитни планинари искаме да тръгнем към следващия – образът до тук бе отбелязан с една култура. За нас тя е жива, реална и топла, защото бе опитана. Неговото разбиране на човека, Неговата преценка за него и Неговата любов към живота и грижата за съхраняването на тая скъпоценност.

Той знаеше и можеше. На Него можеше да се повери всичко. Нямаше възел и противоречие, което да не развърже. Всичко е опитано и не само от един човек, а от хиляди, които са спирали пред Неговия праг. Няма да си позволим да кажем ни една дума, която не е минала през опита и през наковалнята на фактите. Светът – хората, учени и прости, богати и бедни, млади и стари, няма човек да не жадува да намери поне един, който да го разбира, помага и люби – един поне при който да се спре, когато го налегне скръб и печал, мъка и безверие; една врата и един праг на който да спреш с дълбока вяра, че на

прага ще застане човек и ще ти поднесе топлата дума и утехата и нещо повече правилното разрешение на задачата, която те тормози. Единственото нещо за което човек копнее. Човекът мъж или жена изоставени от своята любов, търговец загубил своите пари, майка загубила своето дете, учен, който не може да открие последния знак, военачалник загубил своята сила, обременени всички от една идея, от един конфликт – светът е пълен с тях и най-после човекът може да жадува за истината и напразно я търси по човешките друмища. Всичко лежи пред този праг, където те чака Човекът, Човекът, който ще те посрещне и ще ти каже: Седнете, отпуснете се и разкажете, какво ви тежи, аз ще ви помогна. Идеята за Учител е изразена без думи. Той е този, Който ще те посрещне на прага, независимо кой си ти, какъв си ти и откъде идваш. Идеята ще говори на всички, както е говорила и на нас. В тази идея безкрайността е отляла своята сила, своята чистота, своята вяра и своята любов. Христос като Учител ни дава ярка идея за Него, като същество, който държи в ръцете си силата, вярата и любовта, дадени без мярка. Чрез тези важни принципи единствено може да се съхранява и изгражда живота. Затова и Той единствено с тях борави и гради сградата на Своето учение – една здрава и съвършена архитектурна цялост споена с най-мощната спойка – спойката на любовта, на мъдростта и на истината. От тази спойка човечеството нямаше да се освободи, защото веднаж свалена на земята, тя щеше да насити атмосферата и хората щяха да я дишат чрез въздуха, пият чрез водата и ядат чрез хляба.

Учителят идва на Земята, за да дава и изпълва. Земята е изпълнена, Земята е посята. Новото ще бликне като фонтан, като извор, като нива разлюляна от обилен плод. За тази вода и за този хляб хората са жадни, защото те са, които дават тон на живота. Неговата сила, с която Той разполагаше когато е бил на земята, сега става по-голяма, когато е вън от нея. За жителите на Земята няма по-голям и по-желан приятел от Учител. Защото Той е който може да я обогати с духовни съкровища, които не изчезват. Човек трябва да бъде готов за тях – да приготи място в себе си и да ги възприеме като дар. Времето, когато един Учител идва на Земята е епохално. Той бележи края на старото и началото на новото, което настъпва по всичките посоки на живота. Всред хаоса и безперспективността на века, когато човечеството преживява най-големите конфликти, два момента ще бъдат отбелязани като най-главни. Първият, когато над помръкналите хоризонти се ражда новата зора и вторият момент, когато народите ще приближат до голямото светило, за да запалят своите лампади. Съществува само една пътека, един път. Този път води към светлината и топлината на това мощно слънце. Народите ще опитат всичко, и уморени от ужасите на века ще стигнат до Него, не като при авторитет, а като при извор, чийто свежи струи ще ги съживят, като светилник, който ще им поднесе ключове, като любов, която ще избърше всяка сълза, за да могат да разрешат всичките противоречия лични, обществени, семейни, държавни, общочовешки.

Той бе приятел не само на българския народ, но и на цялото човечество. Застанал на прага на идващия век той е направил духовна революция не вън от човека, а вътре в неговия ум, сърце, душа, като вля ново съдържание и нова сила и насочи човека именно към мисълта и чувствата като най-мощни двигатели на живота и човешкия напредък. Овладеяването на мисълта и чувствата бележи важен завой в развитието на човека и постави краеъгълен камък в непознатата и неправилно осведомена наука, каквато представлява днес – психологията и науката за душата. Материалът на тази тема е огромен, даден във всичките лекции и беседи. Никой до сега не е говорил толкова много

и така задълбочено с такова познание и проникновение за света на душата, за духовното, както Той, предвидил големия глад на съвременieto си. Мисълта на човека се възейма до тези върхове, за да стигне до същината на човека – мисълта, чувството, душата, духът – области, които предстоят да се разкрият и опознаят. Земята лежи открита пред погледа на географа, ала човекът предстои да се разкрива пред погледа на човека. Големият Майстор е трасирал пътя, дал е направлението, поставил е стрелка и облял пътя с обилна светлина – направил е неоценима услуга на човечеството. Човекът на двадесетия век за голяма радост успя да улови стрелката и добре е чул сигналите. Да се овладеят познанията, не за Земята, а за човешката душа е наистина сериозна експедиция, за която се изискват самоотвержени, трудолюбиви и чисти по сърце ученици. И за тях, както и за всички мореплаватели и откриватели е необходимо да имат висок идеал и беззаветна любов, за да могат да открият неземните съкровища скрити в недрата на земята, не за да превърнат желязото в злато, а как да навлязат в света на духовното, за да превърнат омразата в любов, насилието в свобода – как да не бъдат никога вече лъгани, как да възвестят правдата, как да въдворят мира, как да закрепят доброто, как да станат истински служители на новото. Велики открития и велики реформи предстоят на човечеството. Този път няма да бъде спечелена земята с нейните несметни богатства, а ще бъде спечелен човек в когото лежат несравнимо по-големи съкровища отколкото тези на земята и с неограничените възможности непознати и неподозиращи за човека.

Към тази задача и към този подвиг е бил и ще бъде обърнат погледа на Големия Приятел на човечеството. Ние успяхме да видим това, да преживеем великия момент, като имаме рядката привилегия да бъдем привлечени от Неговата светлина и топлина, да почувствуваме тази светлина и топлина, да съзерцаваме живота Му, като израз на висша хармония и да опитаме накрая живителната сила на Неговото слово. Големият Приятел е приближил всичко и всички до сърцето си. Няма живо същество застанало на Неговия праг, обременено от някаква нужда да не е получило отговор. Той очерта прав и здрав път по който могат да минат всички, които търсят и жадуват истината. Светът се превърна на просторен дворец и над него небе осеяно със слънце и звезди. Милостта и Любовта на Бога се излива към отруденото човечество. Идеалите на двадесетия век ще поникнат, веща ръка е посяла нивата, класовете ще бъдат тежки и сити. Следващите поколения ще опитат тия плодове. Ключовете – великите принципи бяха връчени на човека. Това можеше да направи само Той – Великият Учител, за Когото предстоеше да се говори. Нека сам за себе си да се нарича Неизвестния. Като светлината, която всичко разкрива, а тя остава неразкрита. Той разкри вътрешния, неизвестния човек, като определи правилните отношения към Цялото, приближи идеята за неизвестното и нематериалното до човека и направи жива и осезаема идеята за Великата Реалност. Това беше голяма придобивка и смел скок в света на духовното познание.

3. Двадесет години по-късно ние не само четем Неговото Слово, сега имаме време да мислим, да се вдълбочаваме, за да откриваме височините на Неговата мисъл и се приближаваме при Него отвътре. Ние се връщаме назад, за да преживеем годините, когато сме били край Него, за да огледаме днешната обстановка, която се различава коренно по своето вътрешно съдържание. Миналото беше за нас премного наситено със светлина и топлина, с чисти тонове и музика.

Събитието бе неизмеримо по своята значимост и дълбочина, а времето за родените в началото на този век беше необикновен празник, чиято хубост и тържественост никога нямаше да изчезнат от нашето небе. Ние имахме рядката привилегия да бъдем Негови съвременници, да Го гледаме и слушаме и с вътрешна будна сетивност да долавяме онова, което подозирахме. Тогава трябваше да бъдем на тази възраст, когато опита е набран и мисълта усредена, за да обхванем значението на тази среща, среща с Учител на Земята. По малко тогава мислехме, повече чувствувахме и с присъщото безгрижие и самонадеяност на младостта стояхме някак си далеч от проблемите, противоречията и сериозността на нашето време, пред които нямаше да закъснеем да се изправим.

Сега повече мислим, отколкото чувствуваме. Нашата радост на ученици мина в друга гама. Дойдоха усилни години, дойдоха задачите и противоречията, дойдоха изпитанията, чрез които се калява и изпитва волята и характера на ученика. Тогава се върнахме към съкровищата, които ни чакаха и приеха като топъл и уреден дом, където ни предстоеше да преживеем всичката красота и всичката светлина на онова което Той ни остави идеално подредено. Предстоеше ни да научим много изкуства от които най-важното беше да умеем да правим връзка и кажем: Както е горе на небето, така е и долу на земята. Неделима и вечна е връзката между Учител и ученик. Трябваше да я осъществим. Устремихме се към Словото с всичката жажда на ученици, които търсеха стрелките и сигналите, формулите и ключовете чрез които да се приближим до Него и до принципите.

Започнахме тогава да се вглеждаме, да се вслушваме във всеки тон и дума, които звучаха необикновено и имаха цената на сит плод с жив кълн. От всичко това учението и образа на Учителя се очертаваха по релефно и по-пълно. Радостта наново се връщаше при нас и ние пак преживявахме кратките мигновения на празнична тържественост. Бяхме Негови съвременници и можехме да кажем: Опитахме свежестта на Неговата вода и сладостта на Неговия хляб, които щедро предложи на целия свят.

Какви светове нови и непознати разкриваше Той и колко необхватен беше простора на мисълта! Трудно бихме могли да измерим замаха и силата с която Той разполагаше. Някога може би ще се намерят други, които ще могат да обхванат Неговите възможности, сили и знания с които разполагаше. Ние не намираме изразни средства, нито разполагаме с точни мерки с които да дадем цялостна представа за Учението, делото и Неговия духовен лик. В тази монография ние правим опит да направим това с желание да избегнем схемата и тривиалното описание на един живот и философско – критичен фрагмент на Учението. Всичко у Него беше премного живо, непрекъсващо и неуловимо движение, за това и всичките езикови форми да изразим онова, което е било край Него са несъвместими, неприложими. Той не обичаше статичното, еднообразното, "логичното" измерено до м.м. с нашата десетична система. Затова много неща приети, узаконени, уточнени за Него звучаха далечни, неверни дори и смешни. А Сам Той оставаше далечен, неразбран във възгледите за етика, за религия, за наука, за свобода, за истината, за Любовта, най-вече за Любовта. Неговата логика се различаваше коренно от общоприетата, затова и не я разбираха, философията изглеждаше недостъпна, неразбрана, неприложима; точно такива качества, каквито тя не притежаваше. Неразбирането и отрицанието на новото далеч не говори, че то не притежава тези качества. Отрицанието винаги придружава тези, които дръзват да се раждат преждевременно. Като прелетни птички те винаги са подхвърлени на тежките условия на ранната пролет. Нищо, обаче, не им пречи да оповестят

пролетта. Великите хора никога не са били приети от своите съвременници и техният живот винаги е бил придружаван от несгоди, противоречия, борби, гонения. Оттам и тежките условия при които те са принудени да живеят всички, които идват на земята в името на един висок идеал.

Гонението на Неговото учение дойде по-късно и то засегна Неговите ученици. Ала докато Той беше на земята засегна само Него. Религиозната власт в България не му отреди радушен прием. Онова, което българското духовенство направи на него е история с която историците един ден ще се занимават. Ние искаме да отбележим само ония мигове, които историкът може да пропусне, но които ние не можем да избегнем, защото живяхме край Него, докоснати от огъня на Неговата мисъл. Не могат да се забравят някои неща. Колкото и грижливо да е пазел вътрешния си живот от външни посегателства, все оставаше нещо да искри и разкрива духовния образ.

Той малко говореше за себе си и в малкото, което казваше проличаваше линията по която човечеството щеше да мине. Тези думи бяха и сияние, и поличба, и съдба. Сияние и светлина за тези, които слушаха и учеха, поличба за тези, които бяха жадни за доказателства и съдба за тези, които правеха опит да се противопоставят на течението, като се опълчваха срещу Него и делото Му. Не знаеха, че изпълнителната власт лежеше в Неговите ръце. Той казваше: "Докато аз съм на земята, не съм толкова опасен, но когато си отида всичко ще стане на пух и на прах. От сегашния ред на хората от техните лъжи помен няма да остане. Така е решил Бог. Скоро ще стане това. Всичко ще бъде пометено. Бог е влязъл вече между европейските народи. Този кипнеж, това брожение, тези войни, всичко това показва, че Бог е проникнал навсякъде. Моето Слово е живо. Колкото по-навътре влиза, толкова повече то се разгаря." Това е казано през м. април 1921 година, четиридесет години оттогава. Каква панорама на тогавашния живот в сравнение с днешната. Светът още кипи като котел и Неговите думи се изпълват. Никога народите не са горяли в толкова противоречия и конфликти, както днес. Процесът на разрушението започна от първите десетилетия на нашия век и продължава още. Ние не искаме да коментираме или да пророкуваме, нямаме и за цел да изброяваме всичките предсказания от този род. Има нещо което вълнува лично нас, много повече от онова, което утре ще стане с цялата ни планета. Това е живия интерес, който имаме към Него като Учител и към човека като ученик. Него, Когото искаме през това бурно време да видим добре, да съзерцаваме в пълнота Неговия образ, за да почерпим сили, вяра, надежда и любов, нужни за това дълго пътешествие, което ни предстои всред вълните и бурите на нашия век. И второ като ученици да изживеем радостта, че благодарение на Него ще можем да се извисим до Неговия свят – свят на красота и светлина. "Когато напусна земята, тогава ще опитате моята сила. Ако говоря от само себе си, нищо не съм, но чрез мене говори цялото небе." И ние, които Го слушаме, знаем, че в думите има неотразима истина, че това, което говори е самата истина. Народите щяха да опитат тази истина и времето щеше да я докаже.

Той беше клеветен, хулен от свещениците. По Негов адрес се сипеха лъжи, клевети и хули. Но ние казахме, това са елементи на историята. Ние няма да се занимаваме с тях. По време, когато свещениците не избираха средства за борбата си срещу него, Той спокойно си работеше, вървеше по определения път, изнасяше своите принципи и сваляше на Земята едно знание, което щеше да ползува не само нас, българите, но и цялото човечество. Нямахме област, нямахме стрък от културата, която Той да не засягаше, нямахме въпрос, който Той да не осветляваше. Не се страхувахме да каже истината и показваше всичката вътрешна голота и сухота на съвременната философия лишена от

реалност и практическа стойност. Не одобряваше положението на християнския свят и начина по който се проповядваше Христовото учение. "Ако стоим целия християнски свят – казваше Той – не можем да извадим един истински християнин – българите едва ли ще дадат един крак на християнството, гърците едно ухо, англичаните един нос, германците една вежда." Една изобличаваща характеристика твърде сбита и образна за състоянието на съвременните християнски народи. Къде стояха народите в своя морал, в своята култура, своята човечност, измерени с Неговата мярка?" Какво правя аз? Слушам и гледам. Чувствувам, когато в света стават престъпления, взимам участие в страданията на хората. Чувам, как вика някой за помощ гледам, как някой забива нож в гърдите на някой. Някъде убиват жена, дете. И след това ще кажат за мене: Да пукне. Защо? "Защото Той помагаше на всички, защото беше дошъл на Земята, да спаси човечеството от голямата катастрофа, която вече летеше към земята. Неговата задача е била да я предотврати – " Два влака летят със светкавична бързина един срещу друг, неизбежна е катастрофата. Задачата на човечеството е да намали тази бързина, да отложи тази среща, да се стигне да там, че жертвите да бъдат сведени до минимум." А свещениците се залавяха с Него и се бореха като с най-отявлан враг. В света идваше нова пролет, нова епоха, раждаше се нова раса. Той пръв оповести новото, което пристъпваше. И тъкмо през този най-тежък подготвителен период, когато бурята предшества идването на пролетта, Той беше на земята и Неговата мисъл я обгръщаше и подготвяше. Той очерта пътя и даде съоръженията, как да се превъзмогне този път. "Аз пристъпвам вашия закон, а вие Божествения. Човешкият закон не ме лови." Беше премного силен, за да бъде уловен и съден от малките хора на нашия век, който Той успя да обнови, оживи и позлати отвътре със духовните съкровища, които направи достойние на цялото човечество. В света беше станало много светло и на Земята нямаше място вече къде да се крие лъжата и насилието, след като двадесетият век роди идеята за братството между народите. Реките имат своите извори. Нищо на света не идва случайно, най-вече идеите и те са като реките, и те имаха извори. Учителят бе един дълбок и неизчерпаем извор – водите щяха да задоволяват жаждата на всички живи същества по нашата земя. Водите на този извор щяха да прелеят, за да поят и освежават не само нашия народ, а всички жаждущи за новото души по целия свят.

4. Не една ръка ще пише за Него и не един човек ще разказва за Него. Две неща неотлъчно придружават Великия Учител – светлината и топлината. Трудно е да се определи количеството и качеството на двете. Светлият ореол до който италианските художници в миналото са стигнали е бледо отражение на неограничената аура в която те са потопени, движат се и представлява атмосфера и среда. Невъзможно е да се измери по някакъв начин силата, трептенията и температурата на това течение, в което те живеят и работят. Едновременно тази аура е и защитен пояс, който съхранява тяхната безопасност от външните неприятелско настроени среди. Колкото тази аура може да бъде полезна, здравословна за едни, толкова тя може да бъде съкрушителна и опасна за други. Тя е като огън, който едновременно оживотворява и унищожава – зависи с какво съдържание хората се приближават при Него – с какви мисли, чувства, желания, намерения, положителни или отрицателни. За едните тя крие благодат, за други нещастия. Затова, както в миналото, така и сега законът действа по един и същи начин. Всеки опит да се уязви личността и делото на един Учител, претърпявал крах и всеки човек, който се опитва да вдигне ръка срещу Него и учението Му бива унищожаван. Сблъсква се сам с тая огромна

топлина и светлина, която представлява истинска броня. Законът действа неумолимо. Учителите дори нищо не могат да направят, защото те не засягат Него, а Великото, Мощното, Божественото. Нищо не е в състояние да спасява такива врагове, все едно да се спаси летящата пеперуда от пламъка на запалената свещ, когато безразсъдно тя хвърчи около този пламък. По-добре е за ония, които искат да попречат, да разрушат или да похулят Учението или Учителя навреме да се дръпнат настрана, да се оттеглят на разстояние, да не се опитват дори да се преборят с тези Велики мъже, които наглед приличат на земни жители, ала се различават коренно от тях, притежават голяма сила, топлината и светлината са неудържими, жители са на друга държава, живеят по други закони и като идея дори те стоят толкова далеч от обикновеното съзнание, и не подозират величието пред което стоят, и великата жертва, която те са направили като са приели проста човешка форма и са слезли на Земята с известна мисия. Ние нямаме за цел да правим преводи и да убеждаваме хората в съществуването на една Велика Разумност, която съхранява не само живота на нашата малка планета, но и тоя на цялата Вселена. Онова, което искаме да кажем не се отнася до тия човешки съзнания – пеперуди, които в желанието да се преборят със светлината изгарят в пламъците на един огън, който те се опитват да докоснат с нечисти пръсти и устни. Не е било време тази опитност да не се е повтаряла многократно, и историята да не е отбелязвала края на всички насилници, които са излизали на двубой срещу светлината. Ще дойде ден, когато и историята, която се пише днес, ще разкаже на поколенията за всички ония тъмни сили, които в продължение на половин век се опитваха да петнят и да унищожат делото на Учителя. Ние няма да говорим за това, историята се пише от историци, материалите един ден ще изобилствуват и онова, което поднасяме с тая монография ще се потвърди.

Съвременниците на това събитие, най-велико през нашето столетие, нямаме вече много време, за да обхванем всичко онова, което се случи около Него и след Него. Ние бързаме да разкажем за непосредствените преживявания покрай Него, да коментираме някои моменти от живота и да се спрем на онова от Учението, което сметнахме за главно. Нашето желание е да се докоснем до същността на това събитие, да се приближим до Него и неусетно да вдигнем един малък крайчец от тоя живот, извор, който ще блика и пои корените на бъдещата култура.

За личността на един Учител от този мащаб е писано в Евангелието, което разкрива ярко образа – “Дадена му е сила без мярка.” Делото на Христа е неоспорим факт. Не са нужни доказателства. Всичко е налице добило плът и кръв чрез тая малка книга съставена от учениците Му. Само ония, които са в разрез с истината и светлината могат да твърдят, че личността на Христа е от света на легендите и митовите. Историята и тях ще подмине като най-големите реакционери на прогреса и най-големите фанатици на века, които затварят очите си пред реалността и минават равнодушно покрай действителността.

И тогава, както и сега светлината и топлината са били големи. По време на Христа три години тя е заливала света. Като отприщен поток светлината проникваше умовете на хората. За късо време на това слънце успяха да кълнят и се развият най-великите идеи, които идваха да обновят човечеството – идеи, които родиха културата на бялата раса. Времето бе съкратено до минимум поради безлюбието, което тогава стягаше света като с леден обръч. Човечеството се почувствува претоварено от топлина и светлина, липсваше сякаш съсъд, където да се отлее обилието на благодатта. Силите на злото добиха преднина, но опитът в края на краищата излезе несполучлив.

Историята казват, се повтаря. Не винаги. Нещата не се развиват по един

и същи начин. Аспектите се различават. Трагедията на Христа не се повтори сега, трагедията и на богомилите също не се повтори. Слънцето, което изгря на нашия хоризонт, грея и топли не три години, а повече от половин столетие. Делото, като нещо завършено получи дълбочина, широчина и височина. Учението се изля като завършена скулптура, величествена и жива с устрем да живее, да се разраства и да изпълни предназначенията си цел.

Учението бе свалено на Земята в своята кристална чистота. Учителят изпълни Своята задача за която беше дошъл. "Свършихме една малка работа" – посмъртните слова разкриват величието на подвига, преминал нечуто и незнайно в пределите на една малка страна за една голяма част от този народ. Той я нарече "малка работа" и зрънцето е малко, и изгревът на слънцето започва от една искра, и пробуждането на цялата природа започва медлено и с най-малките величини. Затова и неговият живот на земята премина безшумно, лишен от външен блясък, облечен в най-скромна дреха, украсен с онова, което на земята ще си остане най-голямата ценност – скромността. Животът протичаше като извор, чиято сила всеки чувствуваше.

Не правим опит дори да търсим необикновеното, тайнственото, защото всичко наистина беше необикновено, но беше толкова естествено, звучеше като най-хармонична природна гама, подчинено на ония естествени закони по които течеше и живота. Нямахме нищо крещящо, странно, неразбрано, потайно, нереално. Всичко край Него дишаше простота, яснота, чистота, невъобразим мир. Мирът проникваше в душите на всички, които се приближаваха при Него, за да докосне съзнанието и внесе в него най-живия елемент – светлината. Човек усещаше, че нещо става с него, променят се външни и вътрешни условия и животът навлиза в нови и непознати до тогава релси. Процесът беше естествен, красив и всеки намираще, че пролетта, която настъпи на земята, докосваше предимно него.

Ние се връщаме на това време, когато картината представляваше рядко хубава и слънчева пролет. Атмосферата за онези, които бяха край Него беше премного наситена с устрем и пламък да се върви напред. И когато се питаме, защо се случи всичко онова, което ни срази отвън и ни разпръсна като овци без пастир, ние си спомняме за всички минали преди нас, които не бяха пощадени нито от страданията, нито от изпитанията. Спомняме си и Неговите думи, които категорично ни предупреждаваха, че няма да бъдем подминати от изпитанията. Те дойдоха и като метод и като броня, която идва да съхрани най-свещеното, ценното, грижливо изработено – духовното богатство в душата на ученика. Ние знаем, че той стои зад всички страдания и изпитания, вечно буден, ангажиран и загрижен за онова, което трябва да остане непокътнато в своята чистота и красота. Ние знаем още, че нищо не става на Земята без да е допуснато от Великия план на Битието. И ако сме успели да запазим сравнително известно спокойствие, самообладание и вяра, то се дължи на това, че капитанът, който управлява нашия кораб е пак Той. А Неговата десница е мощна. Всичко е преживяно и опитано. Няма смисъл и ние да говорим неща, зад които не трепти дъхът на опита, на преживяването на истината, както успяхме да я доловим. Светът е претоварен от много думи, зад които няма никакво съдържание и най-важно не са съобразени с реалността. Учителят никога нямаше да звучи като мит или легенда. Той ще бъде най-реалната личност, и най-действителен факт Неговото раждане в пределите на България в малко българско селце от родители чистокръвни българи.

През вековете Неговото съществуване и Неговото дело нямаше да звучи като легенда. Няма да се отдаде на реакционните сили и заинтересованите

кръгове да помрачат или унищожат голямото Му дело. Той беше най-големият приятел на човечеството през двадесетия век и донесе на това човечество огромно знание, от чиято съкровищница щяха да черпят всички строители на култура и изкуство. Човечеството ще има да благодари на Човека, на Мъдреца, на Учителя, Който облечен в скромната си дреха, разкри скритите богатства на човешката душа, опасва света със Своята силна и права мисъл и даде ново направление на човешката мисъл. Той дойде на Земята с преизпълнена кошница, учението му представляваше ненарушима канара и нямаше да се намерят сили на небето и на земята, които да се противопоставят на Учението. Както капитанът на един кораб държи в ръцете си съдбата на своя екипаж, така и Великият Учител държи в ръцете си съдбата на цялата земя, като направлява пътя и развитието на всяка душа. "Защото велика е задачата, която трябва да се изпълни – да се приеме изобилието на Божия Дух и да се възкреси Неговата Любов." За Любовта Той говори най-много. Той разтовари това съкровище на Земята и очерта пътя по който обезвереното и отрудено човечество щеше да тръгне.

Двадесетият век даде най-много открития на света и роди най-великия си син. Избрани и щастливи са ония, които всред тъмата и противоречията на нашето време са успели да Го видят и не само да свеждат почтително глава пред Него, но и да вкусят от благата вест, която Той донесе на човечеството.

Глава 2

ПО СЛЕДИТЕ НА КАЗАНОТО

1. "АЗ СЪМ ЕДИН ПРОСТ СЪБЕСЕДНИК"

Онези, които пишат биографии са писателски личности. Биографията на един човек предполага историята на този човек. Историята би трябвало да бъде точна, правдоподобна – верига от събития, които са станали и описани добросъвестно и без преувеличаване или прекрояване. Най-верни и най-точни са ония истории, които се пишат, когато авторът тръгва по следите на казаното от самия човек, за когото се пише, или от живи свидетели, които са наблюдавали отблизо този живот.

Когато днес спираме погледа си върху образа на Учителя, не искаме да пишем биография, нито историческа, нито романизирана. За нас има нещо, което е много по-важно от това да знаем биографическите данни и подробности за Неговия живот, един живот, който беше необикновен, неуловим и неизмерим с обикновените човешки мерки. Спираме се на Него, защото невъзможно е да не се огледа тази дълбочина, невъзможно е да се подмине това велико събитие на нашето време, колкото и необозрими да лежат границите на Неговия живот. Не правим опит да сглобяваме отделни данни и факти – не пишем биографичен очерк. Неговият живот и дело ще влязат в историята като живо и неделимо цяло, за да говори на целия свят с езикът на необикновеното, който разкри дверите на познанието и подари на света едно ново Слово, което промени посоката на движението в света на мислите и чувствата. "Аз завъртях колелото на дясно, а не както беше наляво" – казва Той. Нещо се бе случило на Земята и това беше значимото, великото, което вековете нямаше да изчерпят.

Не правим опит да Го уловим във фотографическата камера с нашето перо и да разкажем на света, как живя и как работи. Избрахме си спонтанния начин на израз и на разкриване образа и делото и нека ни бъде позволено да тръгнем по неутъпкани пътища, нека и това бъде малко указание, че всичко около Него беше необикновено ново. Всичко лежи удивително ясно и просто – материалите са натрупани. Всичко е кристално чисто, всякаква фалшификация е изключена, невъзможна. Нищо романизирано, нищо преувеличено, нищо с дъх на мит или легенда. За да освободи и обезоръжи волнодумците, Той говори за себе си. От казаното се опитваме да изградим реалната сграда на един живот, който нямаше да престане да звучи във всички гами, винаги свеж и нов. Когато намираме тези пасажи, ние ги събираме като скъпоценни късчета, които ни дават подтика и възможността, да разкажем за него онова, което в моменти на вглъбяване и съзерцаване се разкрива пред нас. Не веднъж темата щеше да ни грабне и покори и не веднъж щяхме да потопим перото в мастилото и отбележим ярко ония кратки и скромно изразени сигнали, които не могат да бъдат отминати и хронологически наредени като цитати. Нямаше да има човек, който познава постановката да не се спре развълнуван пред тях, както се спираме пред великолепен пейзаж от който премного се вълнуваме.

Биография не пишем, а до историята не сме стигнали, това е задача на историците. Ние преживяхме събитието и живяхме край Него, слушахме Словото и великото сякаш открехна края на завесата, за да видим новото, което бавно пристъпваше прага на уморената от борби земя. Нищо вече не звучи неразбрано, далечно и не сгрято от непосредствения допир на живота, който звучеше и пееше край нас. Като ценни бисери започнахме да събираме казаното, което щеше да ни помогне да изразим не само онова, което успяхме да видим и открием, но и да отнемем възможността за всякакви неточни и двусмислени коментари около живота и делото Му. Трудно би било да се сведе всичко у Него до някакви познати мерки и облици. Неговите методи бяха различни, индивидуални, неуловими в тяхната дълбочина, неподчиняващи на познатата и общоприета логика. Обикновената логика за Него беше нелогичност. Неговата мисъл се изливаше по непознати и необхватни закони. Речта, обаче, беше винаги ясна, точна, недвусмислена, близка до човешкия ум и сърце и отговаряща по магичен начин на всички човешки тежнения и нужди от всичките области.

“Аз не разглеждам религията като съвременните философи, нито като съвременните схоластици, нито като съвременните проповедници. Аз не минавам за проповедник, нито за схоластик, нито за философ, но за един прост събеседник.” Никой не би дръзнал да го нарече с едно от тези трите названия. Проповедници, философи и схоластици продължаваха да съществуват, те бяха познати и популярни личности и умееха “добросъвестно” да си вършат своята работа. Не е било време на Земята да не са проповядвали, да не са философствували, да не са спорили. Светът е уморен от тези три категории “учени”, значението на тези проповедници е достатъчно компрометирано. Важен в случая е краткия пасаж, където понятието събеседник привлича нашето внимание. “Аз съм един прост събеседник.” Дори не обикновен събеседник, а “прост”. Тези две думи за нас звучат необикновено. Никой, който не е бил на среща и разговор с Него, на беседа или на лекция през школните часове, не може да разбере значението на тези две думи, когато човек отруден от някакъв конфликт, обременен от някой въпрос, отеготен, или жаден за нещо ново, или пристъпващ прага на школата с определен въпрос, или търсец лек за своята болка да не е намирал търсеното в беседата, ако

внимателно е слушал. “Аз съм един прост събеседник” – не търсим изрази и образи, за да кажем какво се крие зад тези думи. Достатъчно е да се върнем на миналото и гребнем в съкровищницата на спомена, когато сме Го слушали в ранните часове на школните дни, през неделните или в планината, или, когато сме били на разговор при Него, да преживеем тази дума сега, когато се силим да възстановим отношението на ученик към Учител и намираме отлетите форми живи и свежи. Той беседваше, Той винаги беседваше... Какво значи да беседваш? Какво значи събеседник? Две прости слова, които безшумно те водят за ръка, за да те отведат в една светла и спокойна обстановка, където намиращ човека, брата, майката – съществата, които обичаш и те обичат, за да си поприказваш с тях от душа и от сърце. Той беше и приятел, и брат, и майка, и баща, и Учител – Той правеше тъкмо това, беседваше с тебе от душа и от сърце. Това правеше Той през всичките дни и часове, когато сме Го слушали при разговор или пред катедрата. Той винаги говореше, беседваше, разговаряше, независимо дали пред Него стоеше един човек или стотици. Едновременно, изумително чудно за нашите ограничени схващания за Великото, Той говореше на всички, разговаряше с всички. Затова и законите на Неговата логика не се покриваха с тези на обикновената човешка логика. Несъвместима си остана тази логика и бъдещата психология ще има да се занимава с нея, за да открие нови проблясъци и нови пътища. Отличителното в нея, обаче, не ни избегна. Една дума казана от Него блясва като сигнал, която сепва нашето съзнание, буди нашата мисъл и ние тръгваме по блесналата стрелка, да се отзовем не пред точната и суха размисъл, не толкова пред знанието, а пред живото и топло преживяване, когато различно натоварени сме слушали Неговото Слово, Живото Слово, Което вече не целеше само едного, а всички, които бяха там, всички, които идваха при Него различно обременени с един проблем, с един въпрос, с една мъка, с едно противоречие, умствено, сърдечно, физическо. Всеки по отделно отиваше на беседа, да уталожи глада и жаждата и ето, че наред с общата трапеза, която се слагаше, имаше и лична, всеки да може да си вземе онова, което му беше необходимо. “Простият събеседник”, за Който дръзваме да кажем, че беше велик беседваше с всички едновременно. И точно там беше трогателното и топлосърдечното, което ни вълнуваше дълбоко, озадачаваше ни и накрая задоволяваше напълно. Нямаше слушател, внимателно и съсредоточено изслушал беседата и лекцията да не открие между многото идеи, принципи и правила тъкмо онова, което засягаше лично него, да не намери тъкмо онова, което в момента му беше нужно и засягаше специално него. Една беседа никога не засягаше само едного, или част от ония, които го слушаха, а всички.

“Аз съм един прост събеседник” – това значеше, че когато и да застанем пред Него, когато и да разтворим беседа да намерим онова, което търсим, онова, което ни трябва. За всеки по отделно ли е говорил Той ? Да, за всичко, което беше във връзка с човека и живота. Той говореше на човека, говореше на неговия ум, на неговото сърце със специфичния език на ума и на сърцето, говореше на душата, която разбираше и се къпеше в светлина, преживяла съкровения си блян – беше се сбъднал този блян. Велико нещо беше да срещнеш същество, което те разбира, неизразимо е да застанеш пред “Един прост събеседник” – Който те разбира и кротко за ръка те води от светлина в светлина, от връх на връх, за да ти покаже великото, което те чака и направи достояние на душата чистите извори, живия хляб и живата светлина и накрая да изправи човека пред великата повеля на времето и го вдъхнови, да живее, да люби, да учи.

Беше се случило велико, рядко събитие, разрастваше се този живот отвътре навън, за да обхване постепенно целия живот, цялото човечество. Приличаше на пролет, която бавно настъпва с всичката неизбежност на онова, което щеше да я последва – размразяването на ледовете и снеговете, идването на прелетните птички, разцъфтяването на дърветата и цветята. Човешката душа преживяваше тези предпролетни дни, които вещаеха на човечеството новото по което векове е бленувало. Идваше време, когато съсъдът на всеки човек щеше да се изпълни със съдържание, на всеки съответно съдържание, за да не жадува, за да не гладува. Пред всеки човек се слагаше трапеза, за всеки човек, каквото му е нужно. Той беше едновременно и приятел, и майка, и Учител, най-близкото същество, крепко застанал да човека, за да му поднесе онова, което му беше нужно. Дали идваше сам при Него, дали се смесваше между хиляди, между милиони Той го намираще и му даваше същественото, за да се развива правилно, за да реши задачите си правилно, за да носи страданията с мъжество, за да върви по светлия път на новия живот. Там е силата на един Учител, чийто възможности са неограничени.

Той не беше проповедник платен, за да проповядва, Той не беше схоластик, за да се впуска в богословски и научни спорове, Той не беше философ да играе на диалектика, не беше и тримата взети наедно да търси Истината. Истината Той я живееше. Той беше “прост събеседник”. Наистина събеседник, истински събеседник – Учител, Който разбираше нуждите на човешкия ум, сърце и душа и със Своето събеседване извеждаше човека на светло и му показваше пътя, учеше го как да живее, освобождаваше го от веригите на заблужденията на проповедника, на схоластика, на философа, не само от тия, които бяха вън от него, но и от тия които бяха вътре в него.

2. АЗ СЪМ ЧОВЕКЪТ...

Той приемаше всички, които идваха при Него обременени от някакъв товар. Вратите на Неговия дом бяха винаги отворени за всички, които имаха какво да искат, какво да споделят, какво да кажат, от какво се нуждаят, от какво страдаха.

Да знае човек, как да застане пред него, да знае какво да каже и как да го каже, какво да пита, кога да говори и кога да мълчи, беше изкуство, което малцина владееха. Днес по многото сигнали, които стигат до нас виждаме, колко много хората се различаваха и изправени пред Него, те изпъкваха с целия си вътрешен облик. Светлината като факел прониква скритите гънки на човешкото сърце и душа и човекът нямаше къде да се скрие, той стоеше пред Учителя без покривала и маски. Една бегла дума, един поглед разкриваше същността на човека, неговите интереси обикновени и себични или неговите съкровени копнежи. За Учителя човекът беше отворена книга четливо написана и страниците една по една се разтваряха пред Него, за да разкрият не само миналото, но и настоящето и бъдещето. Целият човек стоеше пред Него, разкрит отвътре. Той владееше едно познание, което го правеше едновременно и сърцеведец и Човекът, Който единствено можеше да помогне на ония, които пристъпваха при Него с чистотата на сърцето, на мислите и на желанията. Той беше винаги готов да даде на всекиго онова, което му бе нужно, за да го освободи, обнадее, повдигне. Отношението между ученик и Учител се изработваше мигом и погледът безпрепятствено проникваше в дълбините на душата.

Твърде е рано да се говори за степента на Неговото виждане. Материалите лежат в изобилие и науката ще бъде принудена един ден да се занимава с Неговото виждане, което беше необикновено и което за сега не може да се подведе под никоя степен или рубрика. При наличието на един установен опит твърде стандартизиран по отношение идеята за ясновидството изобщо, онова, което притежаваше Той стои неизмеримо и неуловимо за обикновеното човешкото мислене, за да може да се улови с перо. В желанието да бъдем точни и да спазваме до максимум казаното от Него, ние се стараем да построим нашите теми изключително върху документацията – беседите и лекциите. Една скоба се открива, една завеса се открява, мимоходом сякаш Той казва няколко думи за себе си и следите са вече ярко очертани, следи, които водят до високи върхове чиято височина се опитваме да надмогнем. Без да сме искали, без да сме мислели, че можем да се натъкнем на тия сигнали, ние се отзоваваме пред този необозрим свят, където езика звучи необикновено, а облаците стоят непознати и пречудни. Знаем ли ние докъде ще стигнем и пред какво ще се отзовем? Може би е късно да си задаваме този въпрос. Старателно Той е скривал Своята личност, Своята самоличност в духовен смисъл, познавал добре възможностите на човека и градусите на неговата топлина и светлина. Нещо се е случило с нас, което трудно бихме могли да обясним, нещо като непобедим кураж и нужда да тръгнем по обозначените сигнали и да се спираме очаровани и пленени от картините които се разкриваха пред нас. Величието на един път и живот, който ни говореше на познат език, ясен и точен, и премного съкровен за нас. Картината е цялостна и богата жадно днес я съзерцаваме, за да оставим следа от преживяния миг. Бихме желали, когато говорим за Него да говорим без въведение и направо. Ала поетичните хрумвания бликват спонтанно, нашите съзercания си остават плод на внимателно и острожно вникване в същността на принципите и законите и най-вече в същността на онова, което Той разкрива за себе си. Нямаме желание да засягаме личността на ония, които идваха при Него с определени цели. За нас е важна принципността, която искаме да уловим и предадем строго и неподправена, както сме я доловили в момент, когато Той ни въвежда в Своя свят и като Учител на ученик, показва вътрешната обстановка, вътрешното съдържание на отношенията, на целите и на интересите на ония, които заставаха пред Него. Страничните обекти не ни интересуват, нито дори тези, които не са знаели как да застават пред Него и какво да искат. За нас е по-важно не фона, а как се очертава той. Групата е пред нас – Учителя и ония, които бяха от категорията на тези, които не знаеха, как да застават пред Него и какво да искат от Него. Те добре знаеха силите и възможностите, които Той притежаваше, те бяха добре осведомени за търпението, щедростта, богатството на Учителя, всичко знаеха, ала едно нещо само не знаеха – къде да застанат и как да застанат. Грубо казано те бяха крадци и разбойници, които на преден план слагаха своите себични цели. Оная плеяда от духове, които носеха прозвището “велики ленивци”, чакаха да им се даде наготово, чакаха подаяние. Като пред богата трапеза те простираха ръце, алчни пръсти да заграбят всичко, да изтръгнат колкото може повече скъпоценности, да станат господари на една тайна, на един магически ключ. Те вечно се промъкваха меко и тихо и с мек кадифен глас питаха и разпитваха Учителя и всичко това имаше вид на човъркане, на невинна любознателност. Никак не беше трудно да се отбият тия домогвания, защото Той беше най-изкусния оратор, шпагата му беше едновременно и твърда и гъвкава и нямаше човек на земята, който можеше да го постави в неудобно положение или да изтръгне насила знанията. Такива обикновено Той ги наричаше просеци и често направо крадци. “Аз зная,

какво искат те от мене. Да им открия тайни. Няма да бъде това. Аз познавам техните лъжи.”

Времето мигом сякаш загубва своята власт и ние не сме вече изправени пред съвременността си, а се връщаме назад през хилядолетията, за да слушаме ония, които се спираха пред Христа, учени, книжници, явни и незнани ученици, да питат Христа не за да уталожат своята жажда, а да го опитват, за да го впримчат и за да научат някое лесно средство за влизане в Царството Божие. От прословутото питане на Пилат, до въпроса на знатния момък – “Що да сторя, Господи, за да наследя Царството Божие?”, до въпроса на Никодим: “Как може стар човек да се роди наново?” Една цяла верига от хора изпъкват и всички те жадуват само за едно – да задоволят своите обикновени цели и лични домогвания. Жадният за истина ученик отсъствуваше. Такива учени ученици, такива вълци в овча кожа не са липсвали и при Учителя. Те имаха само една цел да използват знанията за корисни цели. На такива Учителят казваше: “И хиляди години да стоят при мене, нищо няма да получат.” Думите звучат строго, и предупреждават всички. “Вие не знаете, какво мога аз, мога да пренеса материята на ръката в очите и тя да вижда. Възможно ли е това? Ще го опитате. Ако се приближите при мене с любов, знайте, че аз съм човекът който може да ви помогне.” Напрежението намалява и ние се връщаме от един шеметен връх. “Стойте далеч и не се приближавайте безразборно.” В света има свещени места и човек трябва да знае, как да се приближава при тях и как да застане. Никъде не може да се научи това изкуство, както и никой не може да научи човека да се моли на Бога. Отношенията се определят между ученика и Учителя от мислите, чувствата, живота. Те не се определят от механически закони, а от дълбоки вътрешни побуждения и изблици, които идват направо от сърцето – това е любовното отношение между две същества, които се разбират и обичат без думи. Само любовта е атмосферата, средата, почвата, където може да вирее цветето на душата, да се развива, цъфти и зрее. Само чрез любовта ученикът може да влезе в една нова среда, нови условия за нов живот. Нямаше нищо по прекрасно от състоянието на ученик, който застанал пред лицето на Своя Учител с всичката си любов и със всичкото си смирение с дълбоката вяра, че ще получи тъкмо онова, което е необходимо за неговия духовен растеж. Ожиданото през векове сбъдновение изпълва душата му с радост. Беше се случило великото, което променяше из основи живота, като го насочваше към нови върхове. Тези ученици знаеха, как да застанат пред Него, какво да искат и какво да питат. Никога те не простираха длан, за да им гадае по линиите на ръката. Той не беше гадател, а хиромантията беше наука, която ученикът трябваше да учи; никога те не питаха за своите прераждания, миналото се губеше сред блясъка на настоящето; те не искаха от Него да им се открие магическа тайна или ключ, как да запазят здравето, младостта, парите, положението си – това бяха неща, които стояха като задачи пред ученика, сам трябваше да се запретне да учи, да работи, да твори. Магичното се беше случило и то бе най-великото, което той можеше да очаква – срещнал е Учителя си.

Волност е за ученика да иска неща, които лежаха пред него четливо написани в страниците на Живото Слово – предстоеше му сериозно учение, а не готови дадени и решени уроци. Срещу такива запитвачи Той биваше строг и на въпросите: “Защо брадата ми е такава, носа или веждите или устата? – казваше: “Защо да се връщате на миналото, ако ви кажа, какво сте били, главата ви ще побелее.” Имаше неща, които ученикът трябваше да знае, имаше неща, които предстояха да се откриват, ала имаше и много неща, които не му бяха

нужни сега. Важно беше да знае, как да застане и какво да пита, какво да иска и как да учи. Ученикът трябваше да вярва, че ще получи само онова, което му е нужно в момента. Ония, които се опитваха да изтръгнат насила нещо, ония, които се опитваха да Го изнудват, оставаха жестоко излъгани. За такива Той имаше образен език и без да ги засегне, караше ги да се засрамят, да се червят, да се замислят.

Към казаното можеше да се прибави още много от Него по този повод за да изпъкне ярко образа на самозваните учители и тоя на отявлениите врагове, които не преставаха да се проявяват и когато Той не беше вече на земята. Всички обаче рано или късно се натъкнаха на Неговата здрава ръка, която ги държеше и на мощното Му слово, което превръщаше всичко на добро за тия, които вярваха. Трудно можеха вече да излъжат някого, трудно можеха да заробят "учениците" – да прелазят през прозореца, за да погубят и убиват, откраднат. Нещата лежах ясно и стрелките на пътя сияеха. Не беше вече трудно и за учениците да различават фалшивите монети от истинските, човешкото от Божественото, лъжата от истината. Нито хитрините, нито дипломатическите ходове, нито привидната мекота, можеха да прикрият себичните подбуди и честолюбивите замисли на такива отявлени врагове на светлината, които се силеха още да атакуват Неговото дело.

Ученикът трябваше да знае, как да застане и какво да иска. Отношението към Учителя и отношението на Учителя към ученика трябваше да се къпе в атмосфера на любов и взаимно доверие, на дълбока вяра и смирение пред Великото. Ученикът трябваше да може да отзвучи на любовта на Учителя си. Всичко друго, което се е случвало тогава, всичко, което днес се сили по същия начин да дезорганизира и внесе дисхармония, е вметнато положение. Тази категория хора се влачат като паразитни растения и тяхната участ е огъня.

"И хиляди години да се въртят около мене, нищо няма да получат. За другите обаче, които с любов се приближават, аз съм човекът, който може да им помогне."

3. ОТ НЕПОРЪЧАНИТЕ

Ако през един кратък човешки живот, би могло да се реализира някакво необикновено виждане, човек би успял да обхване света и промените, които стават в него като светкавично развиваща се драма. Но природата се оказала крайно дискретна и пестелива при своите открития и безкрайно мудна в своите периоди. Един остров, или една планина, хълм, долина векове могат да съществуват, без да проличат промените, които стават с тях. Една река може да не измени основното си течение, но колко промени стават с коритото и бреговете. Водата не търпи големите срокове, нейният път не е нищо друго, а вечно движеща се линия, която променя терена си не за години а за дни. Движението като всепроникващ закон влече след себе си неминуеми промени, независимо от плътността и устойчивостта на материята. Историата на земната повърхност не е нищо друго, а ярко доказателство за вечното движение, следователно и за вечните промени, които стават с всичките природни форми. Нека е незабележимо движението, то не престава да върши колосалната си работа в чийто крайни предели съзираме относителността на двете величини – време и пространство. Каква ценност може да представлява тогава известна частичка от земната площ? Едно място получава известен ореол и цена поради присъствието на някакво забележително същество, което е живяло, работило,

твори́ло там. Но нима мястото този пространствен квадрат не е къс материя, която неминуемо рано или късно се разпада, а заедно с това ще изчезне и цената, която ѝ сме предали? Пространствената точка по силата на този закон отдавна е загубила първоначалните географска ширина и дължина. Предадената от човека цена се разпада, както се разпадат бреговете и коритото на една река. Обикновеното човешко виждане носи един отличителен белег – статичността. Един въпрос, който се отнася до степента на съзнанието и разбирането. Раждането на кумирите и на култовете получава своята цъфтяща кулминационна в желанието и жаждата да се вградят образите в паметниците и музеите, за да им се предаде вечност. Трудно би могло да се изрази светкавичния миг, когато човешкото съзнание успее да долови несъизмеримостта на дадени измерения. На физическия свят идеята за четвъртото измерение е почти неразбрана от обикновените хора, които не владеят висша математика. Човекът не е достигнал и по други пътища до елементарното поне схващане относно тази величавост, която като идея лежи в основата на цялото Битие. Трудно човек се справя с тленността на формите и с представите за реалността. Да се намери реалността в живота е голям скок в духовното възможване на човека. Това е момент на освобождение и постижения в един друг свят, който се разкрива пред вътрешното зрение на човека. То е освобождаване от веригите на онова, което се нарича фанатизъм, формализъм.

Когато се спираме на живота на Учителя, пред нас се открива нещо изключително, една сложна задача предстои да разрешим, за да дадем относителен израз поне на онова, което Той е. "Аз съм извън времето и пространството." Към всичко казано от Него ние се отнасяме с дълбок интерес, за да доловим релефа на нещо цялостно, което ще си остане, за да допълни образа, който се стремим да уловим и предадем, не по наше хрумване, а такъв, какъвто Той отчасти го разкрива пред нас. Пътят е очертан и на места маркиран. Да се тръгне по този път е най-прекрасната екскурзия, която ще ни остави незаличими следи – всичко е премного живо, светло необикновено. През едно преходно време, когато всичко се слага на преоценка, не можем да се откажем от идеята здраво да хванем тези сигнали и от тях да изплетем чистия образ – величествен символ на една зора, която блести и показва пътя на цялото човечество.

Светът винаги е имал нужда от пътеводители. "Аз имам предвид благото на цялото човечество." Идеята за времето и пространството като проблем, разрешен от научната мисъл, получи при Неговия живот най-чист отклик. Той живееше извън времето и пространството, Той манипулираше с тях, беше техен господар. От земята Той не направи затвор, всеки милиметър беше лишен от оная собственическа цена, която хората ѝ предаваха. Всичко пред Него лежеше нематериално, земята не тежеше на плещите, а напротив човекът можеше да стане неин господар. Навремето, когато самарянката попита Христа: "Накъде да се обърнем, когато се молим?" Той отговори: "Иде време и сега е, когато ще се молите на Бога в дух и истина." Всичките точки на света можеха да се превърнат на изток. Учителят казва: "Слънцето, звездите, месецът е жива църква." Светът е пълен с църкви, някаква далечна нужда повеляваше на хората да се молят в църквите. Катедралите издигаха своите каменни кули и всяваха страх и трепет. В хладните сводести помещения, където светлината скъдно се процеждаше през цветните стъкла, хората се молеха. Но ето, че святите места не бяха само там в ръкотворните храмове. Цялата земя лежеше открита и свободна, една чудна панорама се разкриваше – планините ѝ предаваха красотата и тържественост, гъстите лесове всяваха необикновени чувства, обилната светлина и топлина те

караше да възкликнеш от благодарност, разливаха се реки потоци и планински езера вещаеха чудни приказки, никакви зидове не стесняваха кръгозора и малки стъкла не икономисваха светлината. Нощем от небесното пространство се разливаше необозрим покой и красота, звездните кървани караха човека да бленува за велики неща и звездният блясък се изливаше направо в сърцето. Човекът се чувствуваше малък и голям в необятните зали на природата, където всичко беше премного чисто, свежо, уханно. Дали съществуваше друг храм подобен на този? Природата беше истинска църква. Учителят не само го каза, но и го доказа като изведе човека от душните градове, за да му покаже най-величествения храм – природата. Изведе ни и живяхме тези мигове на съзерцание и самовглъбяване, защото първите трепети на онова, което наричаме духовен живот бяха преживяни именно там, в планините, всред вековните гори, покрай езерата, по планинските върхове. Всяка дума и всяка идея, която Той нахвърляше беше опитана, изживяна, приложена, за да се изпита здравата основа върху която Той градеше. Едно ново отношение се раждаше не само към природа, но и към Великата Първопричина и оттам и към човека. Формите на новата мисъл бяха чисти, свежи, здрави. Заслушани в мелодията на нашето съвремие, което ни поднасяше ново виждане и нов мироглед от понятието църква предстоеше ни да изградим нов образ с ново съдържание.

Нека влезем в коя да е църква и хвърлим поглед на характерните ѝ принадлежности. Те са на първо място кандилото, свещта и свещеника. Странно чувство би изпитал човекът, слязъл от планината, преживял там величествения миг на съзерцание, нагоре ясносино небе, или звездно през нощта, в подножието на върха дълбоко планински езеро, а по-надолу безкрайната панорама на вековните гори със стремително вдигнати нагоре борови върхари. Какъв мир и тишина, каква красота и чистота в която душата се потапя – истински храм неръкотворен, вълшебен. Свещта и кандилото, усещаш отдалечаваща и умираща епоха, която те докосва с ледения дъх без да събуди в новия човек никакъв свещен трепет, емоция или чувство на нещо свято – новият човек има вече нещо изработено, ново виждане, ново усещание. Сигналите проблясват, думите кънтят и сказанието идва при тебе, за да стане всичко светло като ден и дълбоко като звездна нощ. "Всеки човек, който мисли и чувствува е запалено кандило" – казва Учителят. Защо тогава ще търсиш кандилото и свещта? Търсиш човека. Докосваш се до несъизмеримостта и като с магически жезъл истината те докосва, за да преживееш реалността и усетиш бликащия живот – топлотата на едно сърце, което чувствува и светлината на един ум, който мисли, един човек, който те разбира и откликва и ти подарява и светлината и топлината за която жадуваш. Нужно ли ти е кандило и свещ? Да, те вече са излишни, новото ги е изместило, измело. Нужен е човекът, нужни са хората, много хора, да мислят право, да чувствуват право да светят и да топят – каква дълбока и жива идея, която се губи в безкрая. Човекът трябва да научи великото изкуство да мисли и чувствува право, да бъде едновременно за себе си и за други, запалено кандило, запалена свещ, за да реализира великата цел да стане изразител на Любовта, изразител на Мъдростта. Тогава истинската служба е вече започнала, и вече не е важно накъде да се обърнеш и къде да застанеш. Цялата природа е храм. Не е достатъчно кандилото да свети, нито свещта, важно е да бъде запален човешкия ум и човешкото сърце. Образът е даден прост и ясен. Светът се нуждаеше от живи запалени свещи. Такова беше нашето време, така го преживяхме ние, такава беше повелята и човекът трябваше да застане чинно и започне да учи великия урок, да свети, да служи и да се радва, че е обичан и че обича.

Третото нещо, което беше от значение за всяка църква беше свещеникът или владиката. Никой няма намерение да урони авторитета и престижа на тези две личности. Никой не би дръзнал да се занимае с тях – тях от нас, премного бяхме заети с други неща. Но как да не кажеш нищо, как да подминеш верните тонове, които се изливат в чудни октави... Учителят продължава: "Който помага на страдащите за мене е един добър свещеник и владика." Казано е кратко тук и недвусмислено. Да помагаш на страдащи. Цял живот да служиш на другите това е морал. Само такъв човек може да бъде свещеник и владика, без да бъде ръкоположен дори, без корона и патерица. "Съвременните свещеници и владици са поръчани. Както са поръчани всички актьори, които играят на сцената за пари." Новият образ е даден просто, нарисуван е твърде пестеливо, но човек не може да отвърне погледа си от образа – свещеникът и владиката не са актьори, те трябва да бъдат непоръчани. Няма две мнения по този въпрос и за тази отговорна служба, която извисява човека до този ранг, да бъде служител Божи в църква. За него е нужен ценз и то много висок. Да служи безкористно – живо свидетелство за изпълнен християнски дълг. Само такива могат да бъдат Божи служители. Всеки въвн от тази мярка е лицемер. Нямаше да има човек, който да не разбере новата мярка. Ние знаем за себе си какво трябва да правим, знаем и онова, което Той направи през целия си живот. Той не беше от поръчаните. Не е лесно за обикновените хора да се превърнат на запалени кандила и свещи, на свещеници и владици от категорията на непоръчаните. Не сме изненадани, когато нарича съвременните свещеници и владици поръчани, както са поръчани всички актьори и управници, които играят ролите си по всички театрални сцени. Истинските гениални актьори са в живота, играят на световната сцена, играят без пари – от непоръчаните са те. Както има поръчани, така има и непоръчани – те се различават коренно.

Би могло да се каже много за едните и за другите, но ето че имаме едно желание само да оповестим на света нашето мнение. То не е толкова нужно. Но ще си позволим да го кажем: Учителят нямаше църква, Той не беше платен, но животът му беше живо кандило. Той мислеше, чувствуваше и щедро разливаше и светлина и топлина. Искаше от всички хора да направи живи запалени кандила и свещи, искаше всички актьори да бъдат от непоръчаните.

Всичко край Него беше живо и нестихващо движение, затова от земните форми не направи култ и не вгради учението си в ритуали, догми, вярвания, форми. Както Христос не определи посоката – нито изтока, нито запада. "Идва час, когато ще се кланят в дух и истина." Освободи човека и му връчи факла, сам да си свети и свободно да си избира църква и свободно да влиза и да излиза, сам да реди своя вътрешен свят да пали вътрешното си кандило и свещ, да стане сам служител Божи и помага на всички страждущи.

Църква и храм беше цялата природа. Даде насоката и определи правилните отношения към този необятен свят, където имаше всичко за тялото и за душата на човека. Успя безболезнено да пререже всичките нишки на онова старо и вековно разбирание и срази най-отявления враг на човека и неговата духовна култура – фанатизма.

Това успя да направи Той, като остави на разположение всичките духовни съкровища и покани целия свят. Направи го, защото и Той беше като всички ония, които носеха името: непоръчаните.

Каза го: "Аз съм от непоръчаните".

4. ЗА ТАЗИ ДУМА...

Казаното е отбелязано. Историята някога ще го използва като документ. Историята може да бъде написана от нас, а може и други да я напишат. В случая тя не е най-съществената част от Неговото дело. По-близо до нас стои философията на учението – ядката, основата. Всичко онова, което може да послужи като исторически материал, крие част от Неговата фигура. Когато Той говори за себе си, казаното дълго остава да звучи, то се улавя, защото в него има отлято нещо, което не винаги може да се намери. Това са редки моменти, които разкриват вътрешния свят и прорязват небесата като със светкавици. Често Той се спира на себе си, когато си позволяват да хулят учението и Него. В казаното за Него ясно проличава отношението на официалната църковна власт, отношение, което православната църква успя да установи в първите десетилетия на нашето столетие; непроменено остана до средата на същото, когато църквата вече нямаше право да дава мнения и реди църковни и верски въпроси. Оглеждаме внимателно дано намерим нещо, което да не е така, мъничък процеп, малка светлинка – указание, че все пак църквата през това време не е спала блажено и не е пропуснала нещо много важно, съдбоносно дори. Никаква следа. Нищо, абсолютно нищо, което да ни накара да се вслушаме в някакъв хармоничен тон. Историята никога няма да може да изкриви тоя факт, и църквата с нищо няма да може да изтрие това петно, или да намали нехайството си, заблудата си, незаинтересоваността си. Не знаем дали през годините, когато до нея държавата не се допитваше и тя бе принудена да живее в сянката на обществения и държавнически живот, дали е намерила време и съзнание да огледа миналото, делата и причинната връзка между тях. За нас никак не е важно това, защото миналото се не връща. Тъпотата на всички подобни институти е пословична и не е от вчера. При това те нямат навика да отчитат грешките си. Умело мятат върху себе си дрехата на невинността, вдигат рамене и казват: Така се случи, грешки винаги стават, никой не ни каза, измиват си ръцете и с приспана съвест продължават да живеят. Ако се случи някой дързък историк да им каже истината, навреме се погрижват да я не чуят.

Причините за петвековното робство например още лежат обвити в паяжините на заинтересованите. Какви ли не доводи се привеждат, и колко много се съчинителствува около всенародната трагедия. Духовенството и държавата имат нещо общо в методите си, логиката и морала, по някакво тайно и нечисто споразумение те поднасят на народа винаги лакирана и натруфената лъжа като истина в желанието си да се измъкнат от отговорност. Не само грубите интереси стоят зад тази практика, но и липсата на чест, доблест, морал, плюс една неоправдана за постове, които заемат, тъпота, благодарение на която никога не са могли водачите да се справят със сложността на времето, тежненията, идеалите и нуждите на времето. Всичко това в резултат дават големите грешки и нарушения, които неминуемо водят след себе си катастрофата. Катастрофите от малък и голям мащаб с един човек, общество или народ не са случайни явления. Зад тях стоят причините. Никой няма право да ги пренебрегва, да ги фалшифицира, или да ги прехвърли къде да е, поради това, че в ръцете си държат властта и могат да прекрояват фактите както намират за добре, за да скрият истинските виновници и престъпници, когато се подхвърля цял народ на страдания, на бедствия, на война. Историята ни дава много примери и ето, две хиляди години човечеството още се занимава с трагедията на Христа. Поколенията, колкото и да са били отклонявани от основния въпрос, един ден

трябваше да си отговорят и да открият истината. Държавите винаги са пъллели като мравки, когато се отнася до въпросите на етиката, отделният човек по-скоро стига до равностметката, когато държавата я разтяга до безкрайност. Отлагането, обаче, на падежния срок, не значи, че дългът е забравен или опростен – напротив, колкото по-рано се ликвидира, толкова по-добре. Защо фактите не се виждат, и защо към тях не се пристъпи смело и честно?...

Българският народ има нещо общо с еврейския. Разлика има само в размерите на нарушенията. Нямаме намерение да ги сравняваме. Нашата цел е друга и когато пристъпваме към нея, детайлите, които не са детайли спират вниманието и въпросът следва неизбежно: Причините? Какво се случи тогава? Къде лежат причините? Ние сме дъвкали достатъчно историята. Знаем всичко, което историците ни поднасят. Знаем какво се говори в нея, какво се лансира и в какво искат да ни убедят, знаем още, колко истинските причини се премълчават. Нека "майсторите" редят своите исторически кубове, нека се пишат "удобни" истории, но кога да е се раждат хора, които търсят истината, раждат се и такива, които могат да я кажат, без да се страхуват от човешките закони и наредби. Навремето пък и късно след това на еврейските историци не е било удобно да кажат истината, религиозната власт също е мълчала грубо безкрупна – народът нищо не е чул от тях, което да има блясъка на истината по дадени въпроси. Великите закони се нарушават и последствията идват неизбежно. Когато се потъпква истината, ражда се лъжата, когато се разпъва любовта, ражда се насилието, когато не се прилага правдата, ражда се неправдата – такива са законите в природата и в живота. Според библейските сказания и закони има ли по-голямо нарушение от това да се опълчиш срещу волята на Бога?.. Историята е стара като света. Ние не сме съдници, нито прокурори и ако се връщаме на тези исторически съдбоносни мигове, то е за да дадем ясна и точна картина на онова, което се случи и още можеше да се случи. Навремето Толстой в една духовно непросветена Русия и икономически поробена, дойде да донесе светлина, дойде с мисията на реформатор. Той се опита да разоре дълбоко руската целина и учението, което проповядваше беше изградено върху Христовите принципи. Русия не прие Толстой, руското духовенство не отвори вратите за него, а се погрижи да го анатемоса и да спре течението. Толстой беше глас на велика правда и любов между хората и народите. Нарушиха ли великия закон? Нарушиха го. Последствията от това нарушение дойдоха ли? Дойдоха. Жертвите не ги дадоха други, даде ги руския народ. Трябваше да дойдат други и с брутална сила да развържат кармичния възел и доказаха, че законите са непоклатими. Толстой беше голям човек – църквата си направи своето – заби нож в плътта на народа и след това зачака да види последствията. Дали ги е видяла не е наша работа. Историята ще се произнесе един ден.

Нека се върнем на българския народ и приключим с въведението – петвековното робство беше следствие, зад следствието стояха причините. Историята охотно ни ги поднася. Народът бил разяден вътрешно, а турската сила била млада и вихрена, прииждала като хала. Нямаме намерения да се спираме подробно на обясненията, нито на истинските причини, не искаме никого да убедим, законите лежат точни и нямат нужда от доказване. Който иска да се уверява, нека да търси. Богомилите бяха трън в очите на духовенството.

Защо? Защото богомилите не мълчаха. Богомилите проповядваха едно учение на абсолютна чистота. Беше много важно това и народът побърза да сравнява и да открива, че те бяха прави. Ето кое не се хареса на духовенството, вече заразено от гръцките нрави и порядки. Църквата и до ден днешен още не е уредила вековния спор и не си е казала думата за тези хора, а още се ежи

и сплетничи, когато става дума за тях. Най-лесно и твърде изгодно е било да се хвърли най-голямата вина върху тях – раздвоявали народа. Народът не се раздвоява от чистотата, от истината, от безкористието, раздвоява се от лъжата, от лицемерието, от подкупничеството, от неправдата, от охолния живот на водачите си, царе и свещеници, владци и други висши санове. Богомилите нямат пръст при падането на България под турски робство. Беше лъжа и клеветата да се хвърли какво да е петно върху богомилската "ерес". Мъченията и гоненията не закъсняха. Както винаги, когато се цели да се скрие истинската причина, намират се невинни, които да стават мост на неправдата. Богомилите станаха жертвата. А бяха приятели на народа. Народът ги обичаше, пазеше ги, слушаше ги, четеше жадно богомилските сказания. Учението през тия векове на миналото хилядолетие, по време, когато Европа беше далеч още от Ренесанса, в България се проповядваше учение, чиято принципност беше още много, много далеч от духовното развитие на другите народи. Духовенството в България не прецени това явление. Богомилите носеха нова етика и нови идеи, те носеха светлина на българския на род и тяхното желание бе да предотвратят катастрофата. Държава и духовенство не се вслушаха в гласа на богомилството, премного бяха заети със своите ежби и користни цели. Нищо не направиха, не оставиха народът да избере своя път. А станаха свидетели на поголовно гонение. Пречеше им тъпотата. И след като не се вслушаха, обърнаха се и ги разкъсаха. Подгониха ги и ги направиха мъченици. Православната църква го направи, не си помръдна пръста да предотврати гоненията и мъченията и ако границите бяха затворени да речем като днес за масови изселвания, богомилите до един трябваше да умрат в капани или на клада по заповед на църковните отци.

Така, че когато се говори за причините за падането на България под турско робство, православната църква не може да се измие ръцете в кръвта на богомилите. Скъпо плати България, както навремето скъпо плати еврейския народ, както плати и Римската империя, а в по-новите времена и Русия, както и всички народи и империи, които се опитват да се преборят срещу великото в природата, срещу Божествения план на Битието, срещу великите учения, които идват на Земята, за да обновят живота на цялото човечество. Не се рита срещу остен.

Истината е течение, което прави страшни разрушения, когато ѝ се слага бент. Православната църква не обърна внимание на поуците от миналото, не научи урока си, същата тази църква се опълчи и срещу Учителя. По стар маниер и по позната вече практика. Нахвърли се навремето срещу учението и обвини Учителя за моралното падение на младежта, и за още какви ли не бедствия от този род. Миналото е твърде старо и никой няма желание да се върне на него. Ако църквата би имала власт, както в миналото, тя и тогава не би се задоволила само с порнографна литература спрямо учението. Времената бяха други, в света имаше много будни хора, идеята за демокрация беше друга, всичко можеше веднага да се проверява, така, че до гонения не се стигна. В спор с тях Учителя никога не влезе. Той каза: "С тях няма за се занимаваме, няма и да се борим." Никой нямаше да се бори с тях. И ако се връщаме назад, то е само за това, че днес оглеждаме богатството, което ни остави и между казаното намираме места, където Той биваше принуден да говори за тях. Духовенството не Го прие, не показаха дари и елементарна търпимост, не се заинтересоваха да проучат учението, на закрито щяха да прелистват страниците, за да освежат духовните си познания. Църквата се силеше да събере разпръснатото си паство. Духовната суша отдавна пълзеше.

Опитаха се да го гонят, но не успяха. Отношението, обаче, към Него не промениха. Предписаха Му дори и лъжата. И Той щеше да им каже: "Страхуват се от мене, да не би един ден да заема мястото им. Не знаят откъде ида. Аз идвам отдалеч. Аз съм странник. И защо се плаши българското духовенство, нямам пари, нямам власт, нищо нямам в ръцете си. Най-напред те трябваше да ме приемат в дома си, да покажат първи своето гостоприемство, своето благородство и да кажат пред света: ние първи го приехме." За съжаление това не се случи. Духовенството и държавните глави мислят много бавно и винаги пропускат най-великолепните мигове, остават ги да се изнижат безплодно. По дух би трябвало те да стоят най-близо до Него, слагайки всички лични и дребни интереси настрана да се приближат при Него, като ученици, като приятели, като хора, които първи трябваше да запалят факлите си от Неговата светлина.

Той беше приятел на българския народ и не веднъж го е казвал това: "Ще направя една услуга на българския народ. Моята цел е да мисля за великото, за Любовта, как ще ме посрещнат, то има значение само за тях. Великият закон на Любовта, който действа в света, не прощава на никого. Той не е жесток, но всяка причина си има последствие, всяка лъжа – реакция. Ако аз само веднъж се оплача на Господа, ако си послужа със знанието, което имам, знаят ли светите отци, какво ще стане с тях? Те хулят Божието име и ме наричат "лъжеучител". За тази дума няма да ги извиня никога. Всичко могат да ми прикачват, но лъжа, измама, никога." Из беседата "Защо не можахме" от тома "Живият Господ", 24 декември 1922 година. "За тази дума" – имаме желание само да мълчим след казаното. Взехме един малък пасаж – цялата беседа е обръщение към духовенството, когато през онова време бе подета кампания срещу Него. "За тази дума" – тя щеше да звучи винаги, когато щеше да става дума за Истината за която Той говори, работи и живя, като поднесе едно учение, което тепърва щеше да се види, разбере, приложи и опознае. Тепърва вниманието щеше да бъде обърнато към Него и Неговото дело, значението, цената и мястото, което то щеше да заеме не в литературата, нито в историята, най-малко в спомени и музеи, а в живота, за да се прелее като живителна струя във всичките клонове на духовната култура на народите.

"Странник съм аз" – каза Той. Защо това име? Имаше защо, дълбоки са причините. С това име някога щеше да се отговори на всички, които щяха да се питат, какво собствено притежаваше Той? Това е друга тема.

Ние го наричахме просто и задушевно – Учител. Когато до това име слагаме другото, което Той си избра, усеща се величието на подвига, голямата любов към българския народ и красотата на един живот, който не претендираше за нищо земно, най-малко за човешка слава. Толкова богат и недосегаем бе Той в Своята сила, знание, любов, истина.

5. ОБИЧАМ ЖИВИТЕ ИКОНИ

На времето книжниците и фарисеите поставяха много въпроси на Христа. Да питаш, да разпитваш е нещо обикновено в живота. Ученикът пита учителя си, как да решава известна трудна задача, работникът пита майстора, как да сглоби някоя машина, детето пита майка си, какво да прави и зад всички тези въпроси стои една определена цел, човекът се стреми нещата да станат ясни, разбрани, смислени. Някои от ония, които питаха Христа, бяха такива, искаха да научат направо от Него новото, което Той носеше, но някои имаха скрита цел, целяха да Го впримчат в някой словесен спор, за да го обвиняват след това, или да сверяват по буква писанието и да открият онова, което те искаха да намерят в думите на Христа, за да могат след това "основателно" да го отрекат. Не знаеха, ако знаеха нямаше защо да питат: "Какво да направим с блудницата?", или "Простено ли е на човек да нарушава съботата?" или "Даваш ли дан на кесаря?" Въпроси, които нямаха нищо общо с техните интереси, в тях те влагаха само нещо от своята себичност и корист. Те не подозираха, че пропускат най-съществения час от живота си – една възможност да се приближат до Великото бива проиграна. В тези въпроси липсваше жаждата за новото, любовта към новото, което идваше на Земята.

Две хиляди години по-късно, същите тези фарисеи и книжници щяха да питат Учителя: "Вярваш ли в иконите, в кръста и в кандилото?" Странни въпроси и неуместни за нашето време. За какви кръстове, кандила и икони можеше да стане дума например по времето на Христа? Някъде в Евангелието дали се говори за икони, за кръстове, дори и за кандила? Може да се проследи дума по дума, може да се тълкува Евангелието, но от тия неща няма и следа. Всичко това, което днешната църква намира за свято, дойде после, дойде тогава, когато съдържанието на нещата по някакъв начин се разпада, изчезва, тогава човек прави сетни усилия да задържи формата, предавайки съдържание, което тя няма. Така се раждат кумирите и ритуалите, така се ражда формализмът в религията. Великото не се нуждае от външни статични форми. "Плътта нищо не е, духът е всичко." Апостолите не се кичеха с кръстове и не се кланяха на икони. Всичките тези форми дойдоха по-късно и заеха централно място в служенето – целуването на иконите, паленето на свещи и каденето с тамян, които неизвестно откъде се вмъкнаха в християнското Богослужение. Всички те носеха дъхът на старото езичество. В чистата проповед на Христа, Който беше враг на всичко, което беше лишено от дух, нямаше такива предписания. Думите, които каза на самарянката беше предупреждение за всички ония, които щяха да се придържат о буквата на закона. Никъде Той не споменава за кръстове, за кандила, за икони. Решително Христос даде гръб на идолопоклонството и на всички остарели форми на миналото от което религията трябваше да бъде очистена. На всичко обикновено, лишено от живот, Той противопостави новото, свежото, чистото, лишено от езически елемент, противопостави силата на принципа и живия пламък на вярата срещу всички вярвания и догми.

Бъдещият човек, трябваше да бъде свободен от окови. Иконата, това е живия човек, кръстът вярата, кандилото мисълта на човека. Човекът притежаваше живо кандило, което непрекъснато трябваше да гори и свети, едно огнище – сърцето, което непрекъснато трябваше да гори и да топли. Правите човешки мисли, чувства и желания ето новата икона – живия човек. Срещу всичките въпроси от тоя род, Христос съпоставяше неизмеримото, живото, светлото, което имаше всичките признаци на живот. Човекът не беше се издигнал до света на Христа, за да разбере същността на Неговото учение,

да се домогне до принципите и да направи от тях основание на живота си. Така се родиха формите, ритуалите и целия външен блясък на църквите. Днешният християнин не може да си представи църква без икони, без кръстове, без кандила, свещи и тамян. Отдавна, много отдавна се беше случило това. Винаги се е случвало то – когато човек загуби вътрешното съдържание, ражда се формата, когато загуби човек любовта, ражда се омразата. Редици от причини и последствия, които образуват верига. С тая верига се оковава човешкия ум и човешкото сърце. А Христос беше против оковите. И както окованият човек не може да си представи църква и религия без тези църковни снаряжения, така също свободният човек не може да си представи истинската църква без живи икони – човекът. Единственият важен и съществен обект, който през всичките времена е привличал погледа на Великите Учители. Живата икона – ето кое беше централната личност, която като фокус е привличала светлината.

Ще питат Учителя: "Обичаш ли иконите, вярваш ли в иконите, в кръста, в кандилото?" И Той щеше да отговори: "Обичам живите икони." Колкото за другите икони, не целуваше и не се кланяше пред тях, беше премного зает с живите. А когато се обичат и почитат премного живите икони, безпредметно е човек да се кланя на другите, които ни гледат не вече от стъклените рамки и които не са вече там, а и те са заети да помагат на Христа и на човечеството, на живата икона.

Учителят беше зает да помага и да изцелява душата и тялото на живата икона, нямаше нужда да вярва на кръста и на кандилото. Защото непрекъснато Той учеше човека как да палят вътрешното си кандило, как да подържат непрекъснато вътрешното си огнище. Беше много важно, дори и съдбоносно човек да се научи да мисли и да чувствава право, да знае какво да желае и да се научи, как да живее.

За какви икони рисувани от художници можеше да става дума тук? За какви иконостаси и кандила и кръстове, можеше да се помисли, когато пред Него стоеше човека, който чакаше да чуе новото, което щеше да го научи, как сам да пренася служба на Великото, вътре в себе си, в душата си, в сърцето си, в ума си. Миналото бе оставено настрана, нова страница бе обърната и на човека трябваше да се даде нов завет, ново учение, което щеше да помогне на човека, как да се кланя и как да служи на Своя Бог. Времената на идолопоклонството във всичките форми бяха вече изживени – те бяха вече далечно минало, което още се силеше да се вкопчи в човека по разни начини, в нови форми.

Учителят показва къде лежеше новото, посочи истината и пътя към нея. Живата икона, човекът сега щеше да промени посоката на движението си отвътре навън, а не обратното, както беше. Пред погледа на човека се разкриваше един ново устроен свят великолепен и чист и човекът щеше да научи, как сам да бъде едновременно и кандило, и свещ, как да ги запалва и накъде да се обърне, когато трябва да се поклони в дух и истина на Живия Бог.

Повратът беше направен и освободеният човек, ученикът на новото време щеше да каже: Всичко за живата икона.

Звучеше ново, звучеше революционно, ала най-малко Той можеше да се съобразява с остарелите форми на миналото, по време, когато в света се пукаше нова пролет.

6. РЕШИЛ СЪМ...

Всичките престъпления се извършват на тъмно. Тъмнината може да бъде външна и вътрешна. Зад всяко престъпление лежи тъмнината и преобладаващата е разбира се вътрешната. При такива случаи външната може да липсва, но вътрешната е неизбежна, тя е точна, неизменна като часовей. Когато в съзнанието на човека царува тъмнината, престъплението е неизбежно. Единственото нещо, което прави престъплението невъзможно е светлината. Крадците винаги избират нощта за своите престъпления. Външната тъмнина отговаря на вътрешната. Образът на крадеца е типичен. По всичките паралели и меридиани той е един и същ. Неговата атмосфера, среда, условия вътрешни и външни е тъмнината. Черепът на крадците е еднакво устроен, еднакви са краката им, ръцете, пръстите, ноктите, носа, еднаква е дори и кръвта, да не говорим за етиката и навиците. В основата на кражбата лежи мързела – леността, най-лошата форма на този порок. Крадците мечтаят за лек, охотен живот. Те са погълнати от външния ред, спокойствие и са влюбени в мира. Те мразят шума и скандала – всичко около тях да бъде тихо, безшумно и непременно тъмно. Те бързо се огъват, готови са веднага да отстъпят, когато виждат опасността, готови са да се разкайват, да искат извинение и да бъдат дори и вежливи. Особена порода са разбойниците. Цяла психология може да се напише за тях. Те не са наша тема. Позволихме си този увод, за да подчертаем една личност, която се среща под път и над път. Има крадци на материални ценности, но има и такива на духовни. Еднакво опасни са и двата типа. За втория тип имаме една класическа характеристика, дадена от Христа 10 гл.; 10 ст. От евангелието на Йоана, където се говори за "Добрия пастир и вълка – крадеца и убиец, който прелазя през прозореца." Христос отделя много място за тоя тип, наречен от Него вълк. Човекът вълк има същите отличителни черти като тия на вълка. Той идва само да граби, да открадне, да погуби. Напада на много овци, души повече отколкото му трябват, изядва само една, а поразява повече. Такъв е вълка, такива са навиците му.

Човекът – вълк не идва да погуби тялото, а душата. Образът получава своите отличителни белези. Много хора се лъжат от благовидния му вид. Той има отлична външна обхода, меко говори, учтив и вежлив, възпитан и готов да послужи, до момента, когато постигне целта си. Такива нападатели вълци се срещат навред. Христос ги изобличава безпощадно. А Учителят се доизказва по същия въпрос, като доизгражда образа до релефност. Върху този образ може да се размишлява. Този крадец не цели само материални блага и ценности, които по някакъв начин могат да се съхранят, заключат в желязна каса например, за да станат недостъпни за алчността на такива. Тук, обаче, въпроса се касае за ония, които могат да откраднат духовни богатства. Затова и човек трябва да бъде всякога нащрек. Човек може да бъде обран духовно и когато му дават материални блага. Такъв поразителен случай имаме с изкушенията на Христа. Какво не беше обещано на Него, само да се поклони, т. е. да се откаже от Бога. Никой на тази земя не дава толкова обещания, както това прави разбойникът. Думите казани по този повод преди две хиляди години получават сега най-голяма дълбочина и широта. Образът психологически е вече изяснен. Пораженията отдавна стоят открити. Векове човечеството опитва морала на този отявлен престъпник – вълк в чувствата си, в мислите и в желанията си – грубо себични. От него страдат народите, обществата, семействата, личността. Той напада човека, където го намери, стига да открие уязвимото място. Може да открадне една скъпоценност, а може

да открадне и най-хубавите мисли и чувства, вярата, надеждата, копнежите. Кражбите от този род често са организирани, съзнателни, а могат да бъдат и несъзнателни. При двата случая обаче те си остават пак кражби. От някакъв прием например човек може да се върне обеднял и както нарича народа – като оскубана кокошка. Имал е среща с крадеца. Нещо повече понякога това може да се случи без никакъв външен повод, загнездила се е някоя лоша мисъл или чувство и човек се чувствава обран. Крадецът следователно може да бъде вън и вътре в човека. Човек трябва да бъде буден, да може да разграничава, да диференцира мислите, чувствата, да знае на кои да дава ход и на кои да не обръща внимание. Учителя дава много правила и хвърля обилно светлина върху този въпрос. Ученикът няма желание да бъде хванат в подобни капани, направил веднъж връзка със Своя Учител, той ще трябва да знае къде да стъпи и как да се пази. Ученикът никога не търси лесни пътища и се пази като от огън да не попадне в застоялите води на леността, която ражда кражбата. Образът на крадеца е страшен и зловещ.

Учителят не спира до характеристиката, нито до метода, как да се справи ученика с тях, Учителят отива по-далеч. По сила гледищата на Учителя и на Христа се изравняват. Но един пасаж приковава нашето внимание, върху този пасаж животът успя да сложи своя огнен печат, който ние успяхме не само да видим, но и да преживеем. Ето за това искаме да разкажем, това е същината на този фрагмент. Светлината е премного разлята по света. Преживяването нямаше да стигне само до нас. То щеше да се разпръсква, като ония кръгове, които се образуват, когато в езерните води хвърляме камък и кръговете опират до бреговете. Нямаше да остане живо същество, което да не опита удара на този тласък. Нека дословно цитираме: "Решил съм да скъсам конците на всички лъжци и крадци. Ще им изпратя такава светлина, че да не могат да се поберат в кожата си. Христос иде в света и носи такава светлина пред която нищо не може да се укрие. Няма да остане гънка в човешката душа, която да не се освети от погледа, който Бог е насочил към всеки и го прониква цял."

Силата на казаното не е в думите, а в изпълнението на тези думи. Когато завъртим електрическият ключ, ние не се спираме да питаме, как е станало това, че в стаята е станало много светло, за нас е важно само това, че е станало светло. Необозрима е голямата светлина и непозната лежи Неговата инсталация по която тече светлината, която тече, извира и осветлява и гънките на човешката душа, прониква нашето време и го насища със светлина. Ние знаем, че и зад тази инсталация има закони на висша механика, и че тя е толкова реална, както и другата. Застанали пред слънцето ние не питаме как е направено то и защо е направено. Когато сме гладни, философията за хляба е излишна. Сядаме и задоволяваме глада. Не губим и сега време да питаме, как Учителя ще скъса конците на лъжците и крадците, какво ще направи с тях, че нишките ще бъдат прережени и те няма да се поберат в кожата си. Идеята лежи ясна за ония, които разбират. Денем може ли да се вършат обири? В една стая, където е много светло може ли да се краде? Очите на светлината са милиони. Слепия може ли да краде? Умрелия може ли да краде? Бактериите се развиват при известни условия. Кражбата и лъжата са бактерии, които виреят само в тъмнина. От светлината известни червеи умират моментално. И ето, че когато тази тъмнина изчезне и в света стане толкова светло, че нищо скрито не може да остане в сянката на тъмнината, тогава какво ще стане с тях, какво ги очаква? Кражбата и лъжата виреят само на тъмно – те почиват на основанията на тъмнината. Дали ще могат да виреят там? Двадесетият век подготвя величествена програма. Дори и дяволът ще се разкае, за да стане

слуга на доброто. Лъжата и кражбата са опитани идеологии. Техният разцвет потъмня, премина вече, за тях вече няма условия за живот. Те могат да правят сетни усилия и ще се стигне до апокалиптичен ужас, защото провалянето на лъжата и кражбата е огромно събитие от неизмерим мащаб, хилядолетия се подготвя тяхната кончина, то е краят на една епоха, началото на друга.

“Решил съм” – казва Учителят и ние знаем, че Той ще го направи, направил го е вече. Светлината прониква света, светлината залива земята и няма да се намери живо същество, което да не отзвучи на нея. На земята стана много светло. Днес човечеството не може да се излъже. Каквито и опити да се правят, народите знаят истината. “Решил съм” – казва Той и човечеството ще опита тази светлина.

Премного стана светло в света, премного светло стана в нашия дом, на една трапеза седяхме, на един чин учихме и заедно сме се молили, но какво е човекът, за да опознае ближния, или по-точно казано да опознае вълка? Но сега вече тая митическа и страшна фигура, тоя зловещ образ е ослепително осветен и не може вече да се крие, не може да лъже, не може да краде – всичко лежи вече прозрачно. Учениците са нащрек. Нека се опита да влезе сега в кошарата, където светилникът е запален, и където на стража е пастирът. Вълкът вие, той винаги вие, когато е гладен, това е което се казва в пасажа: “Не ще се поберат в кожата си.” Защо? Защото е много светло, и конците на крадците и лъжците са прерязани с ножиците на Майстора, който “беше решил” да тури край на тяхната власт и сила. Сега вълците лежах без нокти и без зъби и не бяха опасни за едно будно и трезво поколение, което разбираше, знаеше и можеше. Нещата не се повтаряха. Той беше решил така и нямаше вече на земята власт, която да спре притока на светлината, чийто бентове Той беше вдигнал. Земята и небето Му съдействуваха, затова Той дойде именно в час, когато лъжата се готвеше за “последен път да мине за истина, но нямаше да успее.” И когато крадецът щеше да си облизва устните и да произнася нескончаемо пъти думата мир, и щеше да иска много пъти извинение от праведника, задето си е позволил да го удари, и щеше да иска прошка от чистия и неподкупния, задето е връхлетял в кошарата, спасението, извинението, прошката нямаше да дойдат – всичките прегрешения се прощават, ала лъжата никога. Тя само се изкупва тежко и продължително.

“Решил съм” – и не само небето и земята щяха да застанат на Негова страна, но и всички самоотвержени мъже, които работеха за благото на човека безкористно и чисто, и щяха да кажат: На земята наистина стана много светло. Лъжата като монета нямаше вече обръщения, тя остана без ръце и без крака, впрочем тя никога не ги е имала истински. Дори и децата щяха да се смеят на ония, които още имаха желание и кураж, и глупостта да представят лъжата за истина, войната за мир, желязото за злато, неправдата за правда, насилието за сила, любовта за омраза, лицемерието за чест. “Решил съм” – силата на изобличението щеше да прореже света като с меч. Направи го. Двадесет и първия век щеше да опита плодовете на тази светлина и щеше да преживее радостта, която бе опитана вече на земята.

Камъкът бе хвърлен в езерото и светещите кръгове щяха да стигнат до бреговете. Нямаше да остане живо същество, което да не опита обновителната мощ на светлината. В нея бъдещето се открояваше чисто и светло като ранно пролетно утро на епохата.

7. МОИТЕ ДУМИ

Животът на отделния човек, на семейството, на обществото, на народите, на цялото човечество не е произволен акт, зад него стои непреривната верига – закони, принципи, системи. Тази непреривност дава тон на целия живот.

Когато избухна Френската революция, реакционните сили потърсиха вината и я намериха в лицето на Волтер. Печално те казваха: Ако не беше той. Историческите събития са живи и не се нуждаят от доказване – духовното развитие на човечеството, цялата култура изобщо се дължи на точно определени фактори, които стоят там и направляват пътя на идеите – те са, които притежават силата да моделират не само отделната личност, семейството, обществото, а цялото човечество – те са, които раждат епохите, зад които стоят великите мъже, гении, таланти, велики учители и реформатори, които дават направление и строят пътища, по тях човечеството върви и се развива. Онова, което великите личности са донасяли на човечеството не винаги съвпада с програмата на държавата и на църквата. Стълкновението между държавната, църковната власт и учението на великите учители е било неизбежно. Историята не познава нито един случай, където тия институти да са приели радушно тия люде и да са им устройвали добър прием. Държавниците с установената си тъпота и късогледство винаги с щик са заставали срещу новите веяния и срещу тия велики мъже, които в името на човечността са искали да въведат нови норми за живот, за възпитание, за култура. Примерът на Христа не е единичен.

Великите идеи, обаче, са като семена, твърде много жизнеспособни, за да останат без последствия. Те никога не умират, посяти от умелата ръка на майстор сеяч, те принасят своя плод кога да е и се налагат със своята жизненост. Ония, които имат будно съзнание и са чутки за новото, което времето им поднася широко разтварят портите на сърцето и на ума си, за да обновят живота си. Събитието е рядко и епохата се смята изключителна. Великото, новото, прекрасното и човечното се дължи именно на тези духовни течения, на тези нови учения, които носят духовни съкровища за всички, копнеещи за новото души. Те внасят нови и пресни, живителни сокове в науката, изкуствата, възпитанието, те цъфтят през това време не за друго, а поради идейната наситеност зад която стоят тия велики люде.

На времето богомилите внесоха обновление в духовния живот на българския народ, новото, което донесоха те си проби път и вън от България. Новите идеи имат силата да разрушават старите и негодни вече идеи и върху тях да градят новите, за да помогнат на човечеството да намери своя път и реши своите задачи. Такава е идейната постановка на света във връзка с идването на един Учител, гений, светия. Те притежават огромна сила и светлина и накрая победата е тяхна. Всичко друго, което се случва във връзка с реакционните сили, епохата го влачи като баласт, безсилно да се справи с новото.

Преходният миг е забележителен, не само с великото, което идва като мощна вълна, но и с конвулсиите на старото, което безсилно да се бори е обречено на смърт. Пристъпите за последни напъни да се задържи стават все по ожесточени, за да се превърнат на остри конфликти, когато битката се води на живот и смърт. Така се раждат на земята всичките форми на насилието до което неминуемо стигат всички жестоки и тъпи сатрапи, които не притежават никакви други оръжия, освен властта, която отчаяно се борят да запазят. Масовите убийства за убеждения и за идеи е най-отявления и жесток метод до който всички прибегват и зад който ясно проличава безсилието на ония, които рано или късно трябва да се отстранят, за да се даде път на новото. Зад убийствата като верига стоят всичките престъпления, които в основата си имат

насилие и лъжа. Какво може да се очаква от тази система? Какво добро може да носи тя на човека, на семейството, на обществото на цели народи? Науката, възпитанието, изкуството се оказаха слаби да подпомогнат на човечеството – войните не са нищо друго, а израз, че човечеството е много назад в своята култура, възпитание, човешчина.

Великите реформатори идват и казват – този ред трябва да умре, тази система на управление трябва да се смени с нова, тази религия трябва да се смени с нова. Всичко трябва да се обнови. Това не го е казал само един. Обновлението трябва да стане отвътре навън, а не обратното. Невъзможно е върху насилието, жестокостта, неправдата да се гради нов живот за който всички мечтаят. Невъзможно е това. Смешно е да се говори за прогрес, за духовен напредък, за култура, когато войните още съществуват, когато още не е намерен начин да се уреждат държавническите конфликти по други начини. Нашето време е преходно. Уловихме един миг от него и светлината на една светкавица прорязва тъмните хоризонти на света. Епохата, която сега идва носи в пазвите си новото, което иде да обнови човечеството и да тласне културата към нови хоризонти.

Учителят донесе едно учение, което предстоеше да се опита. Резултатите са опитани, но те предстоят да се опитат от по-голям брой хора. Като всичките, които носят нови идеи, като всички реформатори и Учители на човечеството Той не бе пощаден от ония, които манипулираха с власт и сила. Опити се правиха, ала течението се оказа много силно, за да го спрат. Винаги е било много лесно на сатрапите да хвърлят вината върху други за собствените си държавнически и верски неудачи. И тоя път искаха да изковат такава максима, но не успяха и тук. Времената бяха други и днес казаното по този повод звучи празно и безсмислено и няма човек в България, който би могъл да им повярва. Върху Него и учението се хвърли достатъчно кал в миналото. Днес учението, учениците също не са пощадени. Ние нямаме желание сега да се върнем на миналото и да огледаме настоящето. Всичко, което бе направено, всичко, което бе предприето стои опаковано и едва ли поколенията ще го забравят, едва ли тази част от духовната история на България и респективно на Братството ще бъде поставена в забвение. Ние се спираме сега на няколко думи, казани от Него по повод обвиненията, че учението развращава младежта. В 1925 година Той каза: “Аз не развращавам народа, нито младежта. Моите думи са свещени. И ако българският народ се намери един ден в затруднение, само моите думи ще го спасят. Върху моите думи може да се преустрои целия живот. Това е наука. Това, което говоря е нещо Божествено.” Програма за живот – казваме ние, система на възпитание, наука за живеене, правила и методи, които могат да решат по най-правилен начин противоречията на личността, на семейството, на обществото, на народа. Ония, които са приложили учението, опитаха светлината му. Светът рано или късно ще стигне тази светлина и както милиони днес намират утеха и сила в Христовите принципи, така и много души ще намерят в думите на Учителя своя път през една бурна и тъмна световна нощ. Човечеството е преуморено от борби и от световни вихрушки. Светът премного очига любовта, светлината, мира, радостта. Те трябва да дойдат, за да внесат импулс и устрем в живота. “Няколко века такъв живот човечеството ще се задуши.”

Да се предотврати катастрофата, ето кое е целта на великата жертва, която великите Учители правят с идването си на земята.

“Моите думи са свещени.” Те крият сила, те са думи на живот.

Старите методи на живот са отживели своето време. Учителят има тази заслуга, че практически доказва, че великото е в Любовта, в Мъдростта, в

Истината – трите велики извора на живот, с чийто струи Той се опита да свърже човешкия ум, човешкото сърце и човешката душа в едно хармонично цяло, за да постави човека на своето място и на своята висота като служител и строител на новия живот на земята.

Неговите думи са проверени, като сити и здрави семена те предстоят да се опитат, за да се види тяхната жизнеспособност.

8. РАДВАЙТЕ СЕ И БЛАГОДАРЕТЕ...

Нямаме редовни летописни бележки. Сега можем да прелистваме миналото и да се осланяме на спомените, които са още твърде свежи. Две десетилетия ни делят и четенето в книгата на преживяното край Него е още съвсем възможно.

Нямаме желание да препускаме, внимателно и съсредоточено оглеждаме изминатия път извървян близо до Него. Ще успеем ли да предадем неуловимото, красивото, изящното, което се разливаше край Него и което насищаше атмосферата с аромата на нещо, което сега се силим да предадем. Ако беше на земята Георги Радев, може би той би успял да направи това. Той имаше и усет и перо и рядко хубаво виждане и би могъл да подари на човечеството един чудесен пътепис – скъп дар на съвременността, която щеше да чака и копнее да чуе и да чете за всичко що се отнася до един живот, разлистил се като вековен лес и прошумял като водите на океан. Понякога нашите теми за Него лежат неуловими и безплътни, усещаш, че имаш какво да кажеш, а не знаеш, как да го изкажеш, коя изразна форма да избереш, без да накаръниш свършената композиция. Един поетически лиричен стих би могъл всичко да разкаже и да изчерпи, една музикална фраза, когато се касае да уловиш величествени по своята простота образи.

Учителят беше близък и далечен свят, познат и непознат, разбран и неразбран и сега се опитваме с несръчни пръсти да разлистим тази книга и от всеки лист и дума да изтръгнем с мисъл и с перо необикновеното, което духовно ни обогати и което Той старателно криеше, а все не можеше, защото и Той като всички поданици на земята беше облечен в плът. Като всички Той дишаше, живееше край нас или ние край Него, докоснати от стрелата на необикновеното, неповторимото, което се изразяваше чрез обикновеното. Всичко у Него дишаше простота и величие, естествена непринуденост. Нищо не беше в състояние да наруши вътрешния ред и хармония, нищо не можеше да Го постави в неудобно положение, нищо не Го изненадваше, учудваше, смущаваше. Всичко у Него беше отмерено, изискано, недвусмислено. Когато заставаше пред Него имаше усещането, че се намираш в един свят на пълна хармония. Еднакво беше силен, неуязвим, недокоснат за всичко, което се силеше да наруши равновесието Му. Неутрализираше всичко, което беше отрицателно и намираше смисъла на всичко, което за нас беше зло. Неговото лице еднакво отразяваше две характерни особености, две състояния и бихме добавили невъзможно беше да се правят сравнения, да се обобщава и класифицира. Лицето му носеше отпечатъка на сериозност и задълбоченост с всичките нюанси на дълбоко планинско езеро и на небе – просторно, безкрайно, осеяно с блясъка на всичките небесни светила и с всичката чистота и лазурност. По това небе можеше да се чете, живо и подвижно лицето изразяваше дълбока и светла мисъл и безкрайна мекота. Беше щастие да се гледа лицето Му, от чийто очи се струеше невъобразим мир, топлина, светлина. Всичко беше живот и трудно може да се уловят тия неуловими тонове и се

изразят словесно. Както има моменти, когато небето е кристално чисто с оная мека синева, когато в ефира се носят небесни корали и човек изпитва окриляща радост и надежда, имаше моменти и не редки, когато Той сияеше като лазурно небе, светещо и великолепно. Това се случваше най-често по време на годишните събори, по време на някои неделни утра, когато сваляше великите истини и принципи, когато Словото прииждаше като обилните води на извор, заливаше всичко със светлина и топлина и превръщаше времето на истински празници на духа. Нещо се излъчваше от Него, което трудно бихме могли да изразим и атмосферата се насищаше от искрящия магнетизъм и от обилната светлина, която за очите на ясновидеца представляваше море от светлини. Незабравими ще останат тези часове, времето и пространството изчезваха и човек се превръщаше само на слух, защото е Слово, а Словото се слуша. Той разрушаваше тогава всичките прегради, вдигаше всичките бентове, издигаше човешката мисъл на недосегаема висота, освобождаваше човека така, да не усеща тежотата на живота, да не усеща бремето, а ако го усеща правеше това бреме леко, поносимо, като обясняваше причините, променяше пулса и правеше големите изпитания възможни, предаваше на всичко нов смисъл, нова красота неподозираща, за да направи след всичко това достойние на човека света на необикновеното, за да се открие пред човека необозримия свят в който беше потопен. От неизчерпаемите съкровища, които Той притежаваше, от обилието в което живееше, раздаваше щедро – живителен извор на мъдрост, на светлина, на истина, на любов. Истинско духовно тържество, когато душата се нахранваше, насищаше се на оная храна и вода за която дълго е копняла. На Земята се беше случило необикновеното. Тъкмо него се опитваме сега да уловим и макар несвършено да отлеем в някакъв образ, да го включим в някакво клише и го подарим с обич на ония, които не са присъствували на земята на този величествен концерт, но които един ден ще искат да знаят всичко, лишени от рядката привилегия да имат физическа среща на Земята.

Трудно е без платно и четка да се рисува Неговия образ, премного жив и пластичен, говорящ и топлосърдечен. И нека повторим като езера и като небе. И както най-близко до нас и най-желани за нас са слънчевите утра, така също беше щастие да се съзерцава Неговия образ. Край Него винаги се усещаше хармония и музика. Той умееше да се радва, да се смее, да благодари, да славослови.

През един такъв празничен ден и час ето какво каза Той: “Имам едно желание:

Да бъде волята Божия.

Да дойде Царството Божие на Земята.

Да се прослави Името Божие на Земята – Великото за което всички сме призвани да работим.”

Неговият път беше път за всички. Този път легеше здраво изграден, беше се погрижил за това, облян беше в обилна светлина.

“Няма друга воля като Неговата

Няма друг план, освен Божия.”

Всичко Той вършеше от сърце. “Дойдох да ви науча, как да работите с любов. По това ще се отличавате от другите.” Всичко Той вършеше с любов – работеше, говореше, служеше, помагаше. Всичко бе проникнато от трепета на правата мисъл, правото чувство, благородното желание да върши всичко с любов за Него беше закон.

Да, беше щастие да се гледа Неговото лице, беше щастие да се слуша, когато говореше, когато се радваше, когато благодареше, когато се смееше, когато гледаше. Лицето беше небе през май, когато синева е ярка, а лъчите

меки – рядко хубаво небе, което вливаше в душата на човека забравените звуци на една далечна и очаквана песен в която сега звучеше новото: "Радвайте се и благодарете, че живеете. Радвайте се и благодарете, че можете да слушате, радвайте се и се веселете и благодарете, че можете да бъдете събрани тук, радвайте се на доброто, което ви доведе тук, при мене, да се срещнете с Господа. Той е там, дето сме събрани ние. Бог е между нас."

Денят трябва да е бил премного светъл, слънчев, топъл. Беседата е държана през май. Небето трябва да е било великолепно, отразяващо красотата на този месец и най-вече духовното, богатството, които без мярка се изливаха на земята. Един миг от този блестящ сезон опитахме се да уловим. Неговото идване на земята не беше нищо друго, а един великолепен майски ден, едно пролетно утро при блестящо кристално небе. А времето беше преходно, бурно и щеше да отнесе със себе си остатъците на една стара култура, която отшумяваше, за да даде път на новото, което пристъпваше.

9. "В ИМЕТО НА КАКВО ЩЕ МЕ СЪДИТЕ!..."

Биография за Учителя в онзи обикновен смисъл на думата не знаем, дали някой би дръзнал да напише, а още по-малко дали би успял да напише. Учителят представлява свят, който непрестанно предстои да се разкрива и опознава. Всичките словесни видове и начини с които бихме си послужили, за да предадем облика на вътрешното съдържание, не знаем дали ще се укажат сполучливи. Опитваме се в естествена и правдива форма да дадем живота покрай Него без да намаляваме значението и смисъла на събитието и без да преувеличим, или намалим достоверността му, спазвайки основната линия на главните принципи, върху които е построена цялата монография.

Всичко край Него дишаше живот и всичко до което Той се докосваше моментално получаваше свой дълбок смисъл, превръщаше се на светлина и топлина, които насищаха винаги атмосферата край Него. Затова по някакъв вътрешен, установен закон, никога не липсваха хора, аудитория, която слушаше и възприемаше това бликащо богатство, този словесен поток на идеи и мъдрости проникнати от светлина и жив магнетизъм. Няма човек, приближил се до Него да не е изпитал онова лекото, светлото сияние, което се излъчваше от Него, за да проникне в съзнанието, за да повдигне и озари човека. Преживяното край Него не можеше да се сравнява с нищо което човек можеше да получи и преживее при други случаи на земята, изправен пред красотата.

Един въпрос спонтанно изникваше, прокрадваше се и някои го поставяха понякога ребром – Кой е Той? Когато един човек след дълго пътуване през някоя студена зимна нощ се добере до човешко жилище, застанал близо до огнището, където гори буен огън, не би имал време и желание да пита: Кой запали този огън, или какви са дървата, които горят, откъде са изсечени и пр.? Той стои там, топли се и е зает само с една мисъл, да възстанови загубената топлина и да благодари, че се е добрал до нея. Същото преживява човек, когато дълго време е жадувал за вода, или е гладувал, когато се намерят пред извора и пред хляба. Една единствена идея ги вълнува, да се напият с вода и да уталожат глада си. Мълчаливи и благодарни, хората са заети само с една мисъл – уталожване на жаждата и на глада. Опитността по отношение на Учителя е същата. Онова, което Той даваше, приличаше и на огнище, и на вода и на хляб. Водата казва на човека: Пий, за да ме разбереш; хлябът казва: Яж за да ме разбереш; огънят казва същото. "Опитайте" – казва Учителят, "опитайте всичко, което ви говоря. Не случайно ви го казвам, опитано е, всичко, каквото

ви казвам е опитано. Нищо, което не съм опитвал не ви поднасям." Принципите, истините, правилата, методите, законите, цялото идейно и духовно богатство, което Той беше донесъл на Земята, можеше да се опита след като се приложи. Едва тогава всеки би могъл с право да се произнесе и да съди. Но, за да се приложи и опита се изисква голямо усилие и воля да промениш живота си из основи, да надмогнеш личното, старото, установеното, човешкото е изкачване на висок връх. Не всеки е готов за такава експедиция. Кой бяха готови и дали ония, които задаваха този въпрос бяха готови? Кой си ти? И защо питаха? Дали от дълбок вътрешен интерес, дали, за да Го познаят истински, дали, за да приложат учението Му, или, за да Го проверяват и съдят?... За всички, които питаха в миналото и за тия, които питат сега и за ония, които щяха да питат в бъдеще, Той беше дал отговор, класически отговор. Ще разгънем страниците на Неговото Слово и ще потърсим ония знаци, които ще ни отведат до целта. Отговорът е ясен и определен, звучи като документ, който щеше да помогне да се възстанови образа. Този образ щеше да сияе през вековете. Отделните контури са дадени от Него, нашата цел е само да съпоставим тези контури, за да се даде цялото. Благодарни сме, че в известни моменти, бегло и между другото по силата на известни обстоятелства, Той е бивал принуден да говори за себе си, разтварял е скоби, за да ни покаже страница от един живот, който Го прави гражданин на едно друго царство. Благодарни сме, че с обич позволи да се нанесе образа Му на платно, за да ни подари физическия портрет на нас. Той не обичаше много фотографията, но беше неудържимо да се противопостави на желанието на ония, които държаха фотографическия апарат и само чакаха да уловят образа Му. На Земята имаше ярък документ и никой някога нямаше да дръзне да каже, че Той бе легенда, както се опитват да направят това с Христа.

Без да променим една рязка от казаното, грижливо зърно по зърно ще ги съберем, за да поднесем не на себе си, а на ония, които питат и ще питат: Кой бе Той? Какъв бе Той? Ето какво казва Той: "Кой съм аз? Не е важно. Аз съм човекът в сърцето на когото живее Правдата, в ума на когото живее Истината. А Святостта е съединителна връзка между тях." Отговорът е даден в Негов стил. "Кой съм аз, не е важно." И как ще бъде важно за Него, Който в продължение близо едно столетие се опита да живее без име, наричаше себе си, пътник, странник, екскурзиант, дошъл да направи една услуга на човечеството, да научи хората, как да работят, да им попее с желанието да си остане Неизвестен, Незнаен. Важно ли беше Кой бе Той? За Него важно беше да свърши работата на Своя Отец, да подари на човечеството духовното съкровище, което Той донесе. За ония, които щяха да питат, Той беше приготвил отговора. С няколко линии Той нарисова този образ – един чист акварел, който щеше да трогва и да вълнува с чистотата и простотата на тоновете – три тона блестяха там: Правдата, Истината, Святостта. В един общ синтез те щяха да обогатят епохата, за да подарят на човека: надеждата, радостта и мира. Продължава с думите: "Такъв е Божия закон, Аз живея и се подчинявам на този закон. Аз живея и се радвам в изпълнението на този закон." Думите подреждаме грижливо, имаме чувството, че казаното представлява скъпоценна течност от която не бива да се излива нито капка. До тук всичко е казано ясно и определено. Трите скъпоценности блестят като диамант. Те отразяват вътрешния свят. По този повод Учителя ни подарява цяла беседа. В нея разкрива вътрешния смисъл за новия човек, мистичното съдържание на идеята за идването на Христа и за познаването на Христовото учение. Правдата трябва да изпълни сърцето, Истината – човешкия ум, а Святостта човешката воля, Святостта ще бъде като звено между Правдата и Истината. "Светлите мисли, чистите чувства и добрите

постъпки са единственото условие за идването на Христа. Само при такъв човек Христос може да дойде и да направи жилище в него." "Без Истината в ума, без Правдата в сърцето и без Святостта във волята Христос не може да дойде." "Аз съм, следователно, човекът в Когото Христос живее – т.е. Любовта."

Казано е всичко. Когато четем тази беседа изпитваме дълбоко възмущение и дълбока радост едновременно, че през едно преходно и бурно време, наситено с тревогата, насилието и жестокостта на двадесетия век, се бе случило едно събитие, което безшумно премина и изпълни огромната си задача. Видяхме Човека, Който носеше в сърцето си Правдата, в ума си Истината и Святостта като съединително звено. Видяхме Кой беше Той. "Ще ме познаете – продължава Той – когато Правдата влезе във вашите сърца, Истината във вашите умове и Святостта стане съединителна връзка между тях, тогава ще ме разберете."

Великото и необикновеното се приближи при нас, или ние при него и когато животът ни зазвучи в същата гама, тогава ще Го разберем. Човек може да разбере величието на трите принципа – Правдата, Истината и Святостта, само тогава, когато е успял да приобщи сърцето, ума и волята си за техните животворни струи. Нечистият, как ще разбере чистия? Лъжата, как ще разбере Истината? Омразата, как ще разбере Любовта? Неправедният, как ще разбере праведният? Кой може да обхване необятната красота на възвишеното чувство, крилатият полет на правата мисъл, озарена от лъчите на Истината и несъкрушимата сила на доброто? За да доловиш Правдата, тя трябва да живее в сърцето ти. За да познаеш Истината, тя трябва да обитава в ума ти. За да прозреш Святостта, тя трябва да стане съединително звено между двете.

Кой тогава ще се произнесе за тия три извора на съвършенството, за тия три светилника, които правят човека мощен? Имаме ли ние представа, какво представлява такъв човек? На земята дали би се намерила съдба за него? С право се питаме, дали някой от нашето време би могъл да съди Учителя? Православната църква и съвременната държава се опитаха да направят това. През годините, когато живя и работи нееднократно е бил отзован пред лицето на прокурори и съдии – колко пъти нека не кажем, много кал бе хвърлена върху делото Му от религиозната и светската власт, посмъртно Той продължава да бъде отричан и съден, ни една мъка и ни една клевета не бяха Му спестили. Издевателствата им гонеха определена цел.

Днес, когато оглеждаме миналото и размишляваме върху случилото се теглим равносметка и нямаме желание да я пазим само за себе си. За това казваме: Нито църквата, нито държавата могат да Го съдят, защото нито едната власт, нито другата носят в сърцето си Правдата, в ума си Истината, във волята си Святостта. Нито справедливостта, нито Свободата, нито доброто са граждани на съвременните власти. Великите принципи не са проникнали нито църквата, нито държавата, не са и достойние на ония, които се опитваха да Го съдят. Следователно в името на какво ще го съдят? Всичките опити излязоха безрезултатни. Не успяха да спрат Неговото дело, не можаха да изтръгнат онова, което беше дълбоко посято в човешкия ум и сърце. Със своите опити, те само се оголиха, за да се види, че в тях не живееше Правдата, Истината и Святостта. Ако притежаваха тия съкровища, те биха Го познали и приели. Мярката им беше остаряла и негодна. Дали учението Му беше съгласно с църквата и със вселенските събори и с държавата, за Него не беше важно дали Учението Му се съгласува с тях, за Него беше важно то да се съгласува с Великия Божи закон с трите важни принципа. Църквата трябваше да се съгласува с Бога, а не Бог с тях. "Всяко учение, което не е съгласно по Дух с

Божия закон, не е от Бога.” – казва Учителят. Така стоеше въпроса.

Кой е Той и какво е Неговото Учение? Той отговори кратко, ясно недвусмислено – Правда, Истина, Святост. И понеже не се намери власт почиваща на тези принципи, не се намери кой да го съди – една рязка от учението не пострада и един косъм от главата Му не падна. Той започна едно дело в името на Бога, и докрай си остана верен на Божиите закони. Затова и с право каза: ”Не аз ще се координирам с тях, а те с Него.” Така стоеше истината. Неговият ден започна при пълен изгрев на земята рядко явление и завърши пак при пълен изгрев. Работата бе свършена, защото през всичкото време животът Му бе израз на Правдата, на Истината и на Святостта. За него те бяха факли и затова всичко у Него лежеше много светло, много прозрачно, нямаше нужда да се проветрява и доказва.

Какво мислеха за Него и как щяха да съдят, не беше важно за Него, нито как щяха да Го приемат. Остави ги да се проявят свободно. Остави ги да действуват, както намерят за добре, но не ги спаси от един въпрос, който на Свой ред им зададе. Нека той да звучи необикновено. Зададе го на всички, които щяха да Го съдят тогава и по-късно задочно: ”Вие носите ли Правдата в сърцата, носите ли Истината в умовете, носите ли Святостта във волята си като звено между двете? И ако ги нямате, в името на какво вие ще ме съдите?...” Затова неуловим и неуязвим Той живя и работи и свърши оная работа за която беше дошъл на земята, преодолял негостоприемния прием, с който обикновените хора винаги посрещат великите хора.

Малката река може да се отбива тук, или там от нейния път, малката река през летния пек може и да пресъхне – водите ѝ идват от близо и от плитко. Ала огромните реки от рода на ония, които прорязват нашата земя като артерии, огромния океан, който мие и освежава нашата земя, дали би могло да се отбият?

Той започна при пълен изгрев и свърши при пълен изгрев. Един миг от вечността докосна земята с магическия си жезъл, ала уханието, силата и красотата на духовните съкровища щяха да стигнат за хиляди поколения.

Глава 3

ПРИНЦИПИТЕ НА УЧЕНИЕТО

1. ЛЮБОВТА

Сега вече пътят лежеше облян във светлина, той беше изграден, стрелките светеха. Ония, които щяха да тръгнат по него, никога нямаше да го сбъркат, посоките бяха очертани. Небето се синееше кристално чисто и по това небе грееше слънцето, никога то нямаше да залезе. Нямаше вече опасност да се сбъркат целите и направленията. Никой нямаше вече да чувства липсата на светлина и на ориентиращи знаци. Този път всичко бе взето предвид. Пътят, който чакаше човека имаше здрава основа. Спазени бяха всичките правила на строителското изкуство. Предвидени бяха всичките опасни завои. Да, този път беше последната дума на архитектурата, която се занимаваше с човека. Велик майстор стоеше зад него.

Този път, пръв порода си, бе наречен от Учителя – Пътят на ученика. Защо

беше пръв? Защото беше настъпила епоха на ученика, защото за него имаше вече ценз – определен, изискан, висок. Ученикът пристъпваше прага на Земята по време, когато никога на Земята условията не са били толкова благоприятни. На Земята се беше родил Учител – Земята бе облагодетелствувана с Неговото присъствие, ученикът Го следваше неотклонно. Трябваше да има път и още нещо – идеал.

Изток сияеше – беше настъпила първа пролет и прелетна птичка огласяваше небето с ранната си песен. Идеалът изгря като зора и кротко поведе ученика за ръка, за да му покаже очертания път долу и светлините отгоре. Трябваше само да се тръгне. Идеалите не са нещо далечно, нереално или фантастично. Мисълта течеше по други закони, нещо се беше случило и бисерите, които украсяваха тази корона блестяха. Всичко бе обмислено и предвидено, раждаше се нова личност, приличаше на грижите на майката, когато очаква младенца си. Грижливо всичко бе подредено, само чакаше момента на раждането. И животът започна.

Беше чудесно да се съзерцава тази постройка, тя не беше монументална, тежка, масивна, но беше прекрасна, беше радост да участвуваш в това тържество, където партитурите за големия концерт бяха определени. Не оставаше нищо друго, освен да се улови началото на този път, да се тръгне по него, да се разучават особеностите, да се вслушваш в шепота на новото и да живееш с идеята, че имаш идеал към който устремено се движиш.

Тогава вечните ценности, които дълго време стояха далеч, недостижими и неуловими и чакаха човека, сега се приближиха и като знатни пратеници застанаха близо до човека, за да го посрещнат, да посрещнат ученика – новата личност в зората на епохата. Вечността сякаш се приближи и времето загуби своята власт, преобрази се – забележителен миг и думата сега кънтеше като победна песен. Сега, не утре, не след година, не и през вечността повече няма да се гладува, нито да се жадува, не, никакво измъчване от пост. Сега те чакаше трапеза, ще седнеш и ще ядеш, сега, веднага, ще уловиш тъкмо този миг днес, не утре. Реалността сияеше и обливаше всичко в светлина.

И Любовта, първият бисер в тази корона, първата хапка от тази небесна мана чакаше да бъде опитана – трапезата чакаше ученикът да се нахрани и добре да се нахрани. Думите на Павел звучаха триумфално. Хилядолетията се изнизаха, времето загуби своята власт, а думите стояха непокътнати и чисти, както тогава: "Ако любов нямам, ще съм кимвал що дрънка." Човек можеше да има всичко, което можеше да се получи чрез труд, усилие, работа, какво не може да постигне човек! Можеше да стане богат, учен, поет, музикант, пророк, можеше да владее езици, можеше да стане дори и цар, можеше да получи венеца на славата, но ето, че всичко, според думите на онзи дръзновен апостол, нищо не струва, нищо, ако нямаш едното. Истината блестеше неотразимо. Сега, обаче, тя изпълваше света, светлината прииждаше от всичките посоки, заля света и думите блестяха като острие на меч.

Този път те трябваше да се живеят, ако ученикът искаше да мине през този меч и се отзове на път към своя идеал. Любовта, ако нея нямаш нищо не си. Тя бе малката хапка квас и малката щипка сол, тя бе искрата, която запалва огъня, тя бе съединителната връзка, която свързваше в едно ученик и Учител, ученикът и Бога. Любовта бе пропуск, един от важните тонове на идеала, една от брънките на идеала.

Любовта беше отличителния белег на ученика – новото, което от древността се изискваше, новото, което и сега чакаше ученика. Аспектите бяха великолепни. Нямаше изгледи те да не бъдат използвани. Тя не беше вече

идеал за вечността, тя не беше шеметен връх, който само привличаше погледа на ученика и го караше да бленува. Любовта чакаше човека на прага като приятел, като майка, като баща, като сестра, като Учител, като Велика Реалност, която се готвеше да влезе в живота, за да го проникне, оживи, преобрази отвътре. Любовта чакаше ученика. Животът нататък ставаше немислим без нея. Учителят я свали като наука и я предложи на цялото човечество. Всеки можеше да я опита, всеки можеше да бъде ученик. Тя беше велик дар, а едновременно и най-голямата въпиюща нужда, важна и съществена като хляба, като водата, като въздуха, като светлината. Не можеше да се живее без любов, както не можеше да се живее без тия основни елементи на живота. Любовта, това беше пътя на ученика, една от съставните части на неговия идеал, който оформяваше образа на ученика. Любовта определяше отношенията на ученика към Бога, към Учителя, към ближния и към себе си. Любовта представляваше Мощния Дух на Битието, най-верния и предан приятел на човека, най-благото същество, което можеше да утеша човека, да изтрие всяка сълза, да направи всеки товар лек и поносим, тя бе дъщеря на Бога, която идваше в света да реализира идеала на ученика. Любовта не зависеше от знанията, от красотата, от богатството, от силата. Любовта сама беше и сила, и красота, и богатство. Тя идваше да помогне на човека да разреши капиталните проблеми, които чакаха от векове своето разрешение, тя идваше да внесе в него топлината, мекотата, чистотата. Нямаше мъчнотия, нямаше скръб, нямаше неудача, която да не се разтопи под лъчите на Любовта. Никога условията за космическото ѝ проявление не са били толкова благоприятни, както през днешния исторически момент. Тя се движеше с голяма бързина, и ученикът трябваше да координира движението си с нейното – да я приема, когато идва, да я покани, когато застава на прага – да не спира и подпушва нейната енергия, която идва да обнови човека и да му помогне при всичките условия да победи и с готовност да изпълни нейните повеления.

Огън е дошъл на света. От този огън първо сърцето на ученика трябва да се запали. При този огън никакво окисляване не става. По това ученикът ще познае Любовта. Тя действа всеки ден, всяка минута като слънчевите лъчи. Както посреща първия лъч на слънцето, така трябва да посрещне и първия лъч на любовта, не само един ден, дни наред. Любовта му подарява всичко онова от което той се нуждае. Голямото слънце на Любовта ще внесе в него живот, за да преживее величествения миг да чувства, любовта приижда отвсякъде и го облива със своето изобилие.

Няма нищо по-важно и задълбочено, по-ценно за ученика от идеала който блести по неговия път, път на светлина – любовта е една от съставните части на този идеал. Без любовта пътят губи всичката красота, без любовта животът губи своята цена, своя смисъл. Без любовта животът опира до пустотата. Новото към което душата се стреми ще дойде чрез любовта.

“Ако имам всичкото знание, ако говоря всички езици, дори и този на ангелите, ако пророчествувам, а любов нямам, ще съм мед що звънти, кимвал що дрънка.”

Ученикът е вникнал дълбоко в думите на апостол Павел за Любовта. Затова неговият копнеж и устрем в живота е да реализира любовта, да я приеме и тя да проникне неговото ежедневие, за да каже:

Любов, ти ме правиш да живея.

2. ОГНЕНАТА ВЪЛНА

На времето, когато Христос донесе новото учение за Любовта и противопостави закона си срещу този на Мойсея, книжниците казаха: Рано е за това учение, ще отложим реформата за друго време. Но великите идеи и реформи не интересуват, как мислят хората. Те не идват случайно, не идват и без точно определено разписание. Те нямат обратно движение. Няма сила на света, която да ги върне назад. Великият план на Битието нямаше да се съобрази с желанията, интересите и хрумванията на обикновените хора, които се мъчеха да слагат прът на новото.

Онова, което се случи тогава не беше обикновено явление и всичко, което щеше да се случи до наши дни, носеше белега на неповторимото. Както тогава, така и сега великите преобразования щяха да станат и да се наложат, независимо от ония, които стояха начело, респективно за времето на Христа. Христовите принципи нахлуха в живота и като живителен поток напоиха земята и целия живот върху нея. Течението е било неудържимо и нищо не бе в състояние да спре вълната – огнената вълна.

Коя сила може да спре светлината и топлината напролет, когато слънчевият път на дни се увеличава и заедно с това и светлината и топлината. Има ли сила, която може да спре потоците да не текат, снеговете да не се топят и снежните преспи на часове да не се стопят? Всичката тази водна маса стихийно се стреми към предначертаната си цел – морето. Такава сила не съществува. Такова нещо се случи и по времето на Христа. Такъв е бил сезона. Независимо дали Христос бе приет официално или не, процесът бе неудържим. Пролетта беше в своята сила. И всичко, което се мъчеше да спре течението, не е било нищо друго, а пролетни бури, които са неизбежни в предпролетните дни.

Хората от това време могат да се откажат неподвижни и корави в своите разбирания. Те приличат на ледени планини и ония, които живеят в къщи направени от лед, здрави и устойчиви наглед, могат да си живеят спокойно до известен момент, разбира се. Такива са били тогавашните хора, смятаха, че ледените къщи са устойчиви и упорито казваха: "Ние вярваме в Мойсея, тебе не познаваме." Моментът беше сериозен, съдбоносен. Възможността можеше да се пропусне. Не очакваха и не вярваха, по време, когато вълната вече беше в ход. Повеят от юг беше достатъчен, за да се почувствува, че сезона се сменя. Първата птичка долетяла от топлиите страни кръжеше по заснежения още простор. Пролетта идваше. А заедно с нея – светлината и топлината. Снеговете започват тогава да се топят, къщите в които спокойно си живееха започват да се превръщат на вода и в миг всичко онова, което се смятало за здраво и непоклатимо започва да се разтапя от действието на топлината. Човекът също е облят от тази светлина и топлина, пролетта докосва и него. Никой не го пита иска или не – срещу топлината кой може да устои. Затова и всичко, което до вчера му се е виждало устойчиво, подредено, непоклатимо започва да се стапя. Това се случи тогава преди две хиляди години и човечеството опита действието на тази вълна, която периодически идва на земята, за да обнови човечеството и за да постави основите на нова култура. Всичко онова, което е старо и негодно за употреба, всичко, което не може да влезе в строежа на новото – разбирания, убеждения, морал, трябва да изчезнат, да се разрушат под напора на новата вълна, която приижда. Старото стяга като железен обръч мозъка и сърцето и фанатизма се превръща на учение и догма, с която само съживителните струи на новото могат да се преборят. Това е леденият период

от една страна и горещата вълна от друга, които си дават среща за последен двубой.

Историята на това време е известна. Призивите на новото време бяха стигнали до нас в своята непокътната сила и чистота и за нас щеше да бъде лесно да разчитаме, не вече езика на символите, а езика на действителността – явлението не ни беше чуждо. Светът лежи открит пред нас и съвременността ни говори на ясен и разбран език. Не е нужно да гадаем и да превеждаме миналото.

Огнената вълна беше дошла. Родените в началото на този век щяха да бъдат обхванати от нея и нататък тя нямаше скоро да стихне, докато не докосне всички и не разтърси основанията на целия свят, който неминуемо се изправяше пред огромни реформи. Животът на цялото човечество щеше да бъде обхванато от пламъците на тази вълна. Неудържимо тя топеше леда на една епоха, която бавно отшумяваше, оставила великия си опит – животът никога няма да бъде оправен с омраза, с насилие, с неправда и с лъжа – всичко това беше достатъчно опитано, сега трябваше да бъдат прибрани тези дрипели на миналото, да изгорят в огъня, който пълзеше и човечеството да бъде освободено един път завинаги от тях.

Всичките сътресения – духовни, социални, икономически, държавни, обществени, семейни и лични не бяха нищо друго, а признак, че вълната действуваше в пълен ход. Пролетта беше настъпила, слънцето напичаше и ледовете се топяха. Дали хората разбираха или не онова, което ставаше, не беше от значение, вярното, обаче, беше това, че всички опитваха огненото дишане на епохата, пулса на новото, пукането на ледовете, всичко това нямаше да спре, докато определената работа не приключи, крайната цел не бъде постигната. Раждането на новото съзнание, реализирането идеята за братството между народите, разрешаването на всички противоречия между народите с мирни средства, ликвидирането завинаги с войната, новото отношение между хората и народите това бяха новите лозунги на двадесетия век, които чакаха да се реализират не на думи, а на дело. Ледовете се топяха вътре в човешкия ум и сърце, хората бавно стигаха до идеята, че нямаше друг изход за уреждането на всички конфликти и противоречия, освен само един – мирния – любовния. Народите дойдоха до убеждението, че в света става все по-тъсно за насилието, за диктатурите, каквито и да са те, за лъжата, за жестокостта, за неправдата. Съвременния човек усеща, че нещо става, някакъв страшен безизход, някакъв хаос, който не разбираш откъде и защо идва. Липсата на перспектива отежнява положението, хоризонтите са помръкнали и безсмислието на живота обхваща големи размери. Няма изгледи живота да навлезе в нормални релси и човечеството да си откъдне както през “старото доброт време”. Кризата не е само в материалния свят, но и в духовния, там тя се вдълбочава и сякаш получава своето критично състояние. Имаш усещането, че пътуваш по океанските води и бурята е толкова страшна, че вече не си сигурен ще стигнеш ли спасителния бряг или не.

Пролетта никога не идва тихо и мирно. Преходният период – предпролетните дни, ранните предпролетни утра, носят отличителните белези на нещо бурно, стихийно, сменяващо резки амплитуди и силни природни пулсации. Пролет се е задала. Процесът и тук е същият – пролет се е задала, огнената вълна на любовта в пълна готовност действува. Дали разбират хората какво става в света или не, за нея не е важно. Всичките усилия, които народите правят, за да се споразумеят, побратимяват, да разрешат задачите по мирен начин, всичката борба отвътре, не е нищо друго, а признак, че огнената вълна е докоснала всички. Тя е еднакво мощна и за отделния човек

и за цялото човечество. Няма да има човек на земята, който да не усети по някакъв начин. Пролетта, когато идва еднакво докосва всичко живо на земята. Всичко, което носи дихание на живот усеща нейния прилив и бърза да отзвучи. Великата вълна на любовта ще стигне до всеки човешки ум и сърце и до всеки дом. Всичко, каквото става по света днес е следствие на тази вълна, която действа по всичките посоки. Тя ще разтопи всичките ледове и ще разруши всичките бентове, ще направи негодни всичките стари схващания за морал, за любов, за братство, за религия, за истина, за възпитание, за наука.

Човечеството ще бъде принудено в светлината на нашето време да направи преценка на онова, което има и на онова, което трябва да придобие и изработи. Животът със старите разбирания ще бъде невъзможен. Нови разбирания, нови методи, нови правила, нова хигиена, нов морал. Само така човек ще излезе обновен от хаоса на двадесетия век, за да живее отсега нататък не в къщи направени от лед и прояви не старото егоистично, себично чувство, а новото любовното, братското.

Огнената вълна, която е вълна на любовта ще разтопи старата епоха на егоизма, на лъжата, на омразата, на неправдата. Всичко това трябва да бъде заменено с новите идеи, които ще дадат нов облик на целия духовен и материален живот. Новото идва не по принуда, не случайно, а по силата на неизбежното. Астрономическият часовник, който отбелязва равноденствията час е ударил. Пролетта вече е оповестена. По нашето небе първата прелетна птичка вече лети и пее. Кой може да спре нейния ход? Коя сила може да заповяда на слънцето да не грее? И кой може да продължи с един миг нощта? Ледовете се топят, потоците се стичат отгоре и пъпките на дърветата чакат последен миг, за да се разпукнат. Атмосферата е наситена със сладостния дъх на прииждащата пролет. Една стара епоха отшумява и нова се ражда.

Красивото, прекрасното се съдържа в устрема на хората достойно да я посрещнат, живителният ѝ огън да е очистил умовете, сърцата на хората, за да не изгори човекът в нейните пламъци, нито да се удави в разтопените ѝ води. За да каже човекът на новото съзнание, не както по времето на Христа: Рано е това време, рано е за това учение, а да каже: Тъкмо сега му е времето.

Като ранна птичка Той дойде, и донесе едно ново учение – принципи, правила, методи, знание, ключове, с които човекът щеше да си помогне, да мине необгорен през пламъците на вълната. Не е много хубаво времето преди настъпването на пролетта, така е в природата, така е и в живота. Двадесетият век са ранни предпролетни дни – нека това не ни плаши, пролетта ще дойде, непременно ще дойде и всичките облаци на нашето небе ще се разпръснат, целият хаос в който човечеството страда и се бори ще изчезне. Небето ще се разчисти и слънцето ще поеме своя поход на север и дните ще станат топли и дълги – новото ще дойде и човекът ще благодари, че след нощта идва деня, след зимата – пролетта, след големия хаос – хармонията.

Учителят за това дойде, да оповести идването на вълната и да връчи необходимите снаряжения, как да излезе човечеството здраво и читаво от ледения обръч на безлюбието, за да приеме топлата милувка на любовта, живителния пламък на новото.

3. РОДЕНА ПРЕЗ ВЕЧНОСТТА

Критиците са особени хора. Когато им поднасят някое произведение художествена литература или музикално, най-често те прилагат ножа. Те са истински хирурзи. Режат понякога дори и без упойка. Особено това е верно, когато произведението не се разбира. Най-лесно при такива случаи е то да се отрече. Друг маниер на тях същите критици е замазването, изглаждането. Тук бутнат нещо, там бутнат и накрая като погледнат произведението, казват самодоволно – сега творбата е отлична. Така изгладена и подредена творбата може да има всичките преимущества, ала липсва най-същественото – оригиналното на автора. Същински сатрапи, безпощадни са. Трябва да се съобразят с рубриките, клишетата, плановите, артикулите, кадрите. Какво може да излезе от тази мелница, то засяга болезнено авторите. Проливат горчиви сълзи над своята творба – тя не е тяхна родена от кръвта им и фантазията, а сякаш е взета от улицата или от някой родилен дом. Изглаждането е признак на грубост и лош вкус и най-вече непочтено отношение към изкуството и авторите.

Изглаждат се не само поетически творби, музикални и какви ли не още произведения, философски, идейни, дори и исторически. Най-страшното е, когато в живота се изглаждат принципи. Опасността е по-голяма, защото пряко е засегнат човека, като поразява ума и сърцето му. И най-лошото е, че тия които вършат тази работа, не са определени лица като критиците например или редакторите – тук участвуват заинтересованите, а те не са малко.

Думата любов е словесен израз на един велик принцип. Тя съдържа всичко. Тя е живот. Любовта за живота е това, което е слънцето за живота. Като понятие любовта е загубила първоначалното си съдържание. Всеки е отнел от това съдържание по нещо, според културата си и по нещо ѝ е предал пак според културата си. А тя е важна. Според прилагането на любовта може да се познае човека. Кой както намира за удобно, това прави от нея. Последната закачалка, която са ѝ прикачили е "свободна". Свободна любов, как да се разбере това наименование? Цяла джунгла. Не можеш да познаеш и да намериш любовта в този образ – придали са ѝ качество, което тя няма, никога не е имала. С тази любов хората се гаврят, за такава любов се карат, съдят, убиват – все за нея. А любовта стои и гледа и се чуди, аз ли съм или не. Всичките конфликти в семейството и между младите хора стават все за любов. Любовта причинява страдание, мъка, ревност, отчаяние и хиляди още недоразумения. Валят я в праха, в калта, тъпчат я, обезобразяват я и накрая я изглаждат. И като я изглаждат систематически, бавно смъкват всичките ѝ скъпоценности. Защото, какво е тя, ако не цяла съкровищница, великолепен съсъд изпълнен с нектар, възшебен еликсир на живота. Нищо друго не подарява на човека радостта, светлината, мира, възхновенението, импулса, здравето на човека – цяла безбрежна гама, недостижима по своята тоналност, за да се превърне всичко на живот, истински живот, който блика като извор; водите са чисти, бистри, сладки. Любовта е силна, динамична и носи факлите си: милосърдието, чистотата, светлината, безкористието, справедливостта. Превръща се на жрица и подарява на човека есенцията на онова, което наричаме духовна култура, възпитание, благоденствие.

Тази любов няма нищо общо с всичките ония изобретения на хората, с всичката оная излята отливка на която си позволиха да прикачат името – любов. Да чувствуваш е едно нещо, да обичаш е друго. В чувствуването има нещо себично, лично, в любовта няма нищо користолюбиво. В любовта нямаш желание да грабнеш, да присвоиш. В нея няма абсолютно никаква

нечистота, никаква лъжа, никаква неправда. Най-отявленият образ на любовта е "свободната", която в основата е лишена от почитеност, морал и уважение в нея няма устои, няма нищо трайно, красиво, чисто, прекрасно. Тази любов носи печата на преходността. Нейният истински лик е разврата. Да се смесва любовта с този образ е голяма, колосална грешка, чийто данък най-скъпо се плаща от цвета на човечеството – младостта. Авторите на тази идея и ония, които я подържат, вербуват и величаят са най-големите врагове на човечеството и предимно на младежта и на нацията си. Младежта става жертва не само на фалшивата, невярната представа на любовта, но и на престъпните домогвания на заинтересованите. Лошото възпитание довършва поражението. Хората не подозират колко е опасно да се играе с огъня на любовта. Любовта е творческа сила, прилича и на огън и на вода и на хляб и на слънце. Любовта ражда живота. В пазвите си тя носи най-съкровено нещо – живота. Към любовта трябва да се пристъпи с всичката почит, уважение и свещено чувство с всичката чистота и безкористие на които е способен човекът. Да застанеш пред любовта, е все едно да застанеш пред великите творения на изкуството, пред великите творения на природата, пред Бога. Любовта е най-святото място, най-величествения апофеоз на живота. Тя е това, което е слънцето за физическия мир.

Да се сведе любовта до някакво пошло, невярно, еснафско понятие и да ѝ предадат качества, които няма, да си позволяват играта с нея са нарушения, които не се прощават – то е акт на кощунство. Няма човек на земята, който да не е опитал плодовете на своята любов. Всичките недоразумения, неудачи в живота, конфликти, нещастия, страдания са признаци, че любовта е криво разбрана и криво приложена. Всичко, което се случва на човека води до там да разбере любовта, да се откаже от навика да изглажда любовта, както се изглаждат произведенията на изкуството. Любовта не търпи никакво изглаждане, никаква корекция от невежи с претенции, че я разбират. Веднъж завинаги човек трябва да разбере, че любовта не е там, където има конфликти, дисонанси, мъка, страдания, разводи, ревност, недоразумения и разни още неща от този род. В тази любов липсва светлината, топлината, чистотата, безкористието, красотата.

"Любов е това, което носи живот, свобода, красота, светлина, радост, здраве, подем. Тази любов урежда всичко, хармонизира живота и го прави приятен и лек, смислен.

Тази любов е огън и вода.

Тази любов изгражда живота, като му предава все по-хубави и по-хубави форми.

Тя внася мир в човешкото сърце, светлина в човешкия ум.

Тя е идеал за човешката душа.

Тя е магически ключ, който отваря сърцата на всички хора.

Тя е най-голямата дъщеря на Великата Реалност, родена през вечността – милосърдието. Тя е вечния извор към който човек неудържимо се стреми.

Човек се ражда да живее единствено, за да я познае и опита нейните плодове. Най-сладките и най-здравите плодове на живота.

Това е любовта."

Новото, което пролетта на епохата носи на човечеството.

4. ДОБРАТА ЗЕМЯ

Речта звучи близка, позната, хилядолетията не я бяха докоснали. Блясъкът на истината не намаля. Разлика имаше само в съзнанието и в количеството на светлината. Съзнанието на човека с течение на времето се разширява, вдълбочава и скритата светлина става по-ярка. Човекът я възприема малко по-различно, порасналите нужди я правят по-разбираема и по-близка. Процесът е бавен, но точен, крачка по крачка човек се приближава към високия връх, силите се развиват паралелно, пропорционални, различно е само виждането и радостта, която се увеличава.

Една от многото притчи на Христа звучи необикновено, звучи не както е звучала някога. По същина тя е запазила скъпоценното зърно, днес, обаче, тя се разкрива в нова по жива форма. Присъствието на Учителя прави нещата по-ясни, по-реални и някак си по-съкровени. Пред Учителя стои личността на ученик, нещо у него вече е изработено, да разбира и да вниква в съдържанието на Словото и да намери там нови и скрити залежи. Нещата се разкриват по нов начин, придобил е при това навика да разлиства ухаещия цвят за който неудържимо е копнял през годините на изгнанието. Копнежите се връщат, или по-точно казано се разрастват, получават по-голяма височина и задълбоченост, получава по-голям полет. Нещо у ученика е пораснало – събрал е повече опит, светлината е по-голяма и той знае какво търси и какво иска. Образите на миналото говорят разбрано и четливо. Търсим най-същественото. Евангелският език изразява точно идеята за "Царството Божие". За да преживеем аромата на епохата трябва да приближим фразата, да си послужим с нея и да кажем: И ние копнеем за същото. Апостол Павел навремето, преди да отшуми столетието предава нов блясък на идеята за любовта – този класически фрагмент нямаше да престане да звучи образно, правдиво, изящно. Идеята бе жива, звученето щеше да се промени в зависимост от времето, съзнанието и от светлината. Когато щяхме да се върнем днес на нея, тя щеше да ни гледа през много прозорци и образи. Ала тя бе една в своята цялост, вечно пламтяща като факла, мощна и динамична. Многократно на нея щяхме да се върнем, защото тя бе многозвучна мелодия с неизброими октави – светлина и топлина разливаща се в нескончаеми вибрации. Нямаме желание да ѝ предадем сложност, бихме желали тя да си остане ясна и проста като въздуха, водата, хляба, светлината без които не можем. И без нея не можем. Не искаме да коментираме върху любовта, такава, каквато е изразена в Евангелието и в лекциите на Учителя. Искामе само да уловим, ако това ни се удаде, живия трепет, да вдъхнем живителния аромат и отпием глътка от скъпоценния ѝ сок.

Неизброими лежат формите и образите, човек в редки мигове се потапя в многообразната ѝ красота и топлина и към него се стичат хиляди ручей за да го освежат и напоят. Човек всред голямото богатство се чувства беден по простата причина, че не вижда, или не иска да вижда, не слуша, или не иска да слуша онова, което шуми и пее вътре в него, разкривайки нееднократно съкровищата, които лежат в човешкото сърце и човешкия ум.

Какво се крие зад образите на тази притча, къде лежи тайната на тия четири вида хора, които живеят на земята, живеят по времето на Христа, живеят и днес. Един сеяч сее на нивата си, голямата нива – земя. Притчата звучи точно, тя е къса по форма, а речеш ли да тръгнеш след нея натъкваш се на четири вида почви, на четири вида хора и на четири вида събития. Една епична поема, която в пазвите си крие живота на човека, всичко за него. Прилича на вълшебен лешник, който всичко побира. Семената на този сеяч попадат на четири вида почви и оттам резултатите са четири. Едната на

каменистата, другото в храстите, третото на пътя, четвъртото едва попада на добрата земя. Тълкуванието е излишно. Всеки като я прочете разбира за какво се отнася. – 8 гл. 5, 6, 7 ст. – Лука. За нас е важно четвъртото, което падна на добрата земя. Ние не тълкуваме притчата, за нас е важен принципа. Другите три семена и тяхната гибел не са интересни. Светът е доста натежал от тях. Важен е четвъртият момент, който крие ценното, новото, вечно новото за всяко време, ново до наши дни, чийто ухание вдишваме дълбоко сега.

“Добрата земя”, която погълна семето представлява идеалните условия при които семето ще даде плод стократно. Като езиков израз “добрата земя” звучи хубаво. Земята за нас е нещо познато, близко, родно, при това нещо, което обичаме. Земята, качеството на почвата е най-ценното нещо измежду материалните блага на нашия народ. Гледаме земята и някак си ни става приятно, че една велика идея е изразена чрез земята, тая добра и богата земя, която ни дава всичко и ни приласкава до топлината си гръд. Идеята щеше да ни докосне и вълнува, не само нас, а всички, които я обичаха. Земята – почвата можеше да бъде мека, плодородна, корава и каменлива. Ала ако е богата като нашата...

Тогава ние обръщаме погледа навътре и пак там ни посреща тя – усещаме мириса на житните поля, слушаме песента на чучулигите и жътвата кили в знойната горещина на лятото – стократният плод пълни хамбарите. Посреща ни нашата земя. Такава ли е, богата ли е, плодородна ли е, чернозем ли е, ще приласкае ли семето и ще даде ли плод стократен?...

Гласът на Павел долита от хилядолетията и класическият стих звучи топлосърдечно и пламенно. Ние знаем, че е така. Уверени сме вече и не искаме да делим принципите, както направиха на запад и на изток. Ние се вслушваме в шепота на времето, слушаме думите на Големия Майстор, Който казва: “Тайната на живота, това е закона на любовта. Това, което хората разбират под любов, съвсем не е любов. Добрата земя, това е любовта. Да приемеш семето и да дадеш плод стократно. Хиляди години да ме слушате, нямате ли любов, нищо няма да придобиете.”

Копнежът е назръл. Ученикът – човекът на новото копнее за “добрата земя” в която като падне семето да не бъде зобано от птиците, да не се задуши в тръните, да не изсъхне на камъка, поради липса на влага, а да падне на черната бразда, пръхкава и влажна, да изгние, да се разпукне, да прорастват, да цъфти, да зрее и да даде плод. Всичко това крие в себе си цяла космогония, целия ученически замисъл, тайната на живота, магическия жезъл и вътрешното съдържание на онова, което се нарича окултно познание. Христос внимателно го скри в притчата за “Добрата земя”. Учителят го разля в цялото си учение като голяма река надлъж и нашир, проникнала целия живот на човека, за да напои “добрата земя”. Останалото зависеше от ученика. Любовта се проявяваше и изявяваше в пълнота, защото какво беше тя?... Добрата земя, която даваше плод стократен. Любовта беше почва, където никнеха, растяха и даваха плод всичките добродетели. Човекът не живееше в едно общество само от жени и мъже, на земята живеяха хора и преди всичко те бяха братя и сестри, бащи и синове, майки и дъщери, на земята имаше и приятели. Задачата на човека не беше да чака да го обичат, а сам той да обича, да люби. Само чрез любовта се изработваше добрата земя. Само любовта осъществяваше смисъла на живота – само на почвата на любовта сеячът можеше да сее и семето да прорастват в обилен плод.

5. РАЗБИРАНЕ И НЕРАЗБИРАНЕ

Зрънце по зрънце сега трябва да събираме частите на една цялостна и жива картина, която трябва да възстановим. Картината е премного ценна, истински шедьовър, за да я подминем, тогава дори и когато не я разбираме. Учителят казва: "Ще ме намерите в това, което съм говорил. Моите думи, това съм аз." Ние не знаем дали ще ни се удаде да съберем частите на цялото, за да изградим Неговия образ. Животът и Словото бяха два свята, където сега се опитваме като в океан да потопим ръцете си и уловим ония бисери, които ще ни помогнат да създадем един макар и относителен облик на онова, което Той поднесе на света като скъп дар и на това, което Той беше. Наричахме го Учител, защото учеше човека на великото изкуство да живее правилно. Наричахме Го още Учител на Любовта, на Мъдростта, на Истината, защото цялото учение беше построено върху тези три принципа на живота. Еднакво Той говори за тях, като даде забележителни образци и подкрепи всичко с примери. Трите принципа бяха като три пълноводни реки, които пояха целия живот, като го обновяваха и възрастваха. Те стояха мощни и неделими и разчитаха пътя на новото човечество, което пристъпваше в света, за да реализира в пълнота онова, което наричахме духовен живот. Трите принципа имаха цената на основните елементи на земята, които поддържаха физическия живот.

Една тема, обаче, за Него беше всекидневна, централна и най-важна. Всичко останало се групираше около нея. Темата за Любовта, която Той задълбочи и разшири до всичките възможни граници. Наричаше тази епоха, епоха на Любовта и добавяше: "За Мъдростта и Истината ще дойде друга епоха." Любовта беше най-актуелната задача, необходимостта от любовта никога не е била така силна, както през нашето столетие. В името на Любовта се вършеха много престъпления. Любовта беше най-поругана, каляна и валяна. Избра именно нея и говори за любовта, така и толкова, както никой преди Него. Любовта за Него беше като въздуха, като светлината, водата и хляба. Разглеждаше я всеотрасно, за нея имаше цели беседи. В "Трите основи на живота" Любовта беше дадена като дълбока наука, която трябваше да се изучава. Всичко казано за Любовта беше класическо по своята дълбочина, яснота и величествена простота. В една от беседите за Любовта Той каза: "Всичко, което говорих до тук за Любовта е само предисловие". Какво имаше още да говори за нея и до какви върхове щеше да изкачи човешкото съзнание, за да му покаже всичките ѝ аспекти? Не се съмняваме, хоризонтите щяха да се разширят и колкото повече разкриваше същността на този важен принцип, толкова науката за Любовта щеше да се обогатява, а заедно с това и съзнанието на човека щеше да се повдига.

Нещо не достигаше на човека и неговото съзнание не можеше да приеме обилието на известни ценности, нямаше такъв съсъд, за да ги смести и поради това Учителят не разкриваше целия диапазон на тази толкова сложна и дълбока материя, в чийто пламъци горяха, мъчеха се, страдаха, мъчейки се да разрешат трудните конфликти и поемат пътя на една разбрана любов.

Когато говореше за Любовта, на места Той се спираше и казваше: "Стига ви толкова, не можете да разберете, не можете да носите." Ясно беше, защо Той не продължаваше нататък, защо не разкриваше многото врати и прозорци на този храм и не развеждаше човека всред това голямо познание, което щеше да му натежи или повреди. "Стига толкова, не можете да носите повече". При това Той за нищо не се скъпеше, щедро разливаше като дълбок и непресъхващ извор, който непрестанно бликаше.

Любовта беше рефрена на Неговите лекции и беседи. "Едно ти не достига" – беше казал навремето Христос и това едно не беше нищо друго, а Любовта. А Учителят добавяше: "В предисловието съм на Любовта". Голямото, важното съдържание още стоеше опаковано и чакаше човека и благоприятния момент, когато щеше да го разбере и използва. Трудно, дори невъзможно е да се предава висша математика на ученици от долните класове. Любовта представляваше висша наука, за която се изискваше просветени умове и чисти сърца. Глупавият нищо не разбира от Любовта. Той нито обича, нито позволява на други да го обичат. Любовта подразбира известна интелигентност. Любовта не е храна за глупавите.

Малкото, от Негово гледище, което говори за Любовта в същност не беше малко. Никога темата няма да може да се изчерпи и в този вид и размер в който е дадена. И "малкото", което даде дали се асимилираше, дали се разбираше, дали се прилагаше? Нямаме право ние да задаваме тези въпроси, но си позволяваме да докоснем тая страна на въпроса, когато се натъкваме на един пасаж: "Толкова години говоря за Любовта, но не знаете колко страдания и мъчения съм изтърпял за тази любов."

Той виждаше неразбирането на Любовта, този важен принцип на чийто основи се градеше живота. Онова новото, свежото, красивото, обвено с топлина и светлина, което се слушаше, кристализираше в старите и орфаните форми на една Любов, която не беше разбрана. "Каква неразбранщина съществува в този свят и колко изопачени са понятията за Любовта." С тия къси реплики, Той ни връщаше в света от който идвахме, където формите на Любовта лежаха стари, неверни, унаследени, статични. Втъпнени и внушени от она огромна армия от хората на изкуството, които свиреха фалшиво, възпитаваха неправилно, разбиранията за Любовта вършеха големи поражения. В тях нямаше здравото, вярното, реалното, присъщо на любовта, а субективни и неверни схващания, добити от личен опит и невярна представа за истината. Човечеството е подведено и криво направлявано от много фактори, като се започне от майката и се свърши с възпитателите в което число са писателите, тия инженери на човешката душа, които не винаги са добре осведомени. На човека не му се казва истината относно любовта. Философията на любовта в основата е сбъркана и изопачена, смляна от обикновените разбираня, наплатени с дебел слой прах. Любовта на земята е снижена и мястото, което са й дали е неправилно. Помрачен е нейния блясък, развенчана е нейната сила, поразена е нейната чистота. Любовта не би се познала, толкова тя е изопачена.

Учителят направи от нея всекидневна тема. Тя бе разгледана от всички страни. Нужно бе това, много нужно, защото човекът жадуваше да чуе истината за нея. Учителя поднесе науката и философията на Любовта. Като узрял на слънцето плод тя бе предложена на човека. След като човек е пил вода от много извори, сега му предстоеше да опита чистата, планинска вода – нека да я опита, след като бе опитал некачествения хляб, нека сега опита пресния, пшеничен хляб. Идеите се опитват като семената; не е трудно да се утвърди тяхната жизнеспособност.

Защо Учителя трябваше да изтърпи страдание от неразбраната любов? Нямаме дневник под ръка, за да проверяваме случаите, пък не е и нужно. Живяхме покрай Него и много неща можеха да се видят и разберат – изрезките сега допълват и ни помагат да възстановим много ценни истини и принципи, положения, които ни запознават с примерите и живите образи. Не е трудно да си представим човека, който създава мъка и страдания на Учителя заради Любовта. Неразбраната Любов стои на дъното на всички недоразумения и

конфликти, огорчения, мъки. Хората сами си причиняват страдания и правят живота си по-тежък отколкото е. Неразбирането на Любовта е неразбиране на великите принципи на Битието, неразбиране и на елементарните прояви на разумния човек. То е, което поставя човека на ненужни изпитания. И Учителят дори не е пощаден от неразбирането на хората, от глупостта им да опитват и Неговата Любов.

Учителят можеше да изтърпи. Той всичко можеше, само едно не можеше – да си служи с насилие и търпеше ония, които упражняваха насилие. Търпеше недоволството, неблагодарността, непослушанието. Взети в куп те бяха израз на безлюбието. Който не разбираше Любовта, искаше нещата да станат, както той намираше за добре. Нещата не се даваха на готово и не навреме. Липсваше им вяра, липсваше им и смирение да чакат, да вярват и да приемат всичко с благодарност като израз на любовта.

Неразбирането на Любовта се изразяваше още чрез своенравие, което винаги съдържа в основата си един твърд, упорит, личен елемент, който разваля хармонията на отношенията не само с ближните, но и с Учителя. Ученикът няма право да изисква нещата да станат, както той ги иска и разбира, а както Неговият Учител ги нарежда. Стълкновението при неразбраната Любов е на лице. За нас е важна принципната страна на въпроса, един аспект на любовта при който разбирането и неразбирането играят важна роля в развитието на ученика. Любовта е голяма наука. Интелигентният трябва да пристъпи към нея с всичката сериозност и дисциплина, която изисква буден ум, благородно сърце и красив устрем. Да разбираш любовта означава, разбирането на великия ред на Битието, Великата Разумност, Която реди живота на човека, не както той иска, а както Любовта иска, Любовта на Учителя, която стои зад ученика и реди неговата съдба. Когато ученикът разбира Любовта, той знае, как да застане пред лицето на Учителя, как да приеме светлината и топлината, как да отзвучи и как да прояви послушанието и вярата в Любовта и в Него, Който не само говори за Любовта, а ежеминутно я проявява. Неразбирането на любовта може да причини страдания на Учителя и едновременно може да спъне ученика в неговия път.

6. ОРИГИНАЛЪТ

Големите любители на истинското изкуство и поклонници на красотата, не се задоволяват с репродукциите. За един оригинален екземпляр от известна картина, скулптура, или някоя ценна находка те са готови да обиколят света и да пожертвуват цяло състояние. За да се оправдаят тези хора, човек трябва да има същото разбиране, същия вкус и култура. Сами по себе си и те представляват оригинални личности, които умеят не само да намерят ценното, но и да го съхраняват като истинска скъпоценност.

Въпросът за оригинала и копието на едно произведение е познато явление в изкуството. Представите лежат ясни и определени. Познавачите на изкуството добре знаят, къде е границата на оригинала и къде започва копието. Никой, който разбира, не се бърка при избора.

През нашето време в нашата страна работи Учител. Ние Го наричаме Нашия Учител. Естествено щом е Учител ще има и ученици. Отношенията са точно определени. Учителят е на катедрата, учениците на чиновете. Той говори, те слушат – цяла верига от взаимоотношения, от които най-важното е онова, което образува, подхранва и осмисля тези отношения – любовта. Само при любовта групата може да се каже, че е идеална. Тогава започва

сериозната работа – ученичеството. Едно срещу друго застават две същества от които едното дава, другото взима и всичко това въз основа на любовта. Без нея ученичеството е празна работа. Нищо не може да се постигне и реализира. Както цветята никога не биха се разцъфтели, ако слънце и влага не биха се сдружили в общ съюз да събудят цветето за живот. Отношенията са естествени, красиви, необходими. Детето не би просъществувало нито ден, ако към него непрестанно не се излива поток от обич. Законът тук е същия, душата като цветето, не би цъфнала, ако към нея една любов не излива своята топлина и светлина. Без Учител тя не би стигнала до възделения миг на своето разцъфтяване, без Учител човек никога не би намерил възходящия път към великата цел.

Учениците знаят това, нееднократно те са опитвали въздействието на тия лъчи. Тук темата ни засяга отношението не на ученика към Учителя, а на Учителя към Ученика. Внимателно се докосваме до този дълбок и възвишен мир, не за друго, а за да си обясним стила и метода на Неговата работа, когато тя се отнася до ученика. Лесно е да се каже Учителят си служеше с положителни методи или Учителят превръща отрицателното на положително. Ние не отричаме това, но ето, че сега искаме да вникнем в цялата тази гама на отношения, за да открием скъпоценното зърно, един модел, който искаме да помним. Оглеждаме пътя и ще направим опит да видим не детайлите на метода, но поне главното.

Намираме, че Той беше от категорията на истинските познавачи и любители на изкуството, които търсят само оригиналите, независимо от цената, която им струва това трудно пътешествие. Учителят беше един от тях в един нов свят, където се формираха новите отношения между Учител и ученик, в обстановката на обилна светлина, непозната и неопитана така живо на физическия свят в историята на окултните школи. Всичко сега беше дадено без мярка, щедро, обилно, свежо, както никога не е било. Всеки Учител е неповторим, всяко учение от този ранг е ново, неповторимо. Ученикът беше изправен пред Учителя си, нямаше скрито кътче от него – целия вътрешен мир лежеше на длан, като разтворена книга – стигаше само да се навиеш, за да прочетеш всичко – минало, настояще и бъдеще. Кое беше важното, което можеше да спре погледа на Учителя? Коя страна от неговото вътрешно съдържание да обхване, имаше ли важни и неважни неща? Всеки ученик един свят, вселена. И всичко открито пред Неговия поглед.

Учителят, обаче, търсеше само едно нещо, едно единствено нещо в него – оригинала. Намираше го, показваше го на ученика като извисяваше душата пак до оригинала. След като е станал достояние на Него, да стане достояние и на ученика. Велик момент, а всичко звучи скромно, звуковете са спокойни, чисти, мелодията изящна. Неусетно се е случило нещо необикновено. Повел е ученика към върха, за да го запознае там с идеята за оригинала и копието. Ученикът сякаш е малко зашеметен от височината, защото след миг блясва отношението, облято във всичката си топлина и светлина – Неговото отношение. То е, което спира нашето внимание, то е което ни привлича и поразява. Тогава решаваме да се вдълбочим в момента, за да извлечем на повърхността на нашето съзнание мисълта, идеята, светеща и топлосърдечна, за да я направим наше преживяване.

Тогава разбираме, че винаги е било така, че това е било установено, естествено, принципно положение, до което Той винаги се извисяваше, за да погледне човека, ученика не като копие, а като оригинал. Защото какво представлява копието? Тоя бездушен негатив, който мами очите на обикновените хора, а никога очите на Един Учител; копието, което стоеше като

жалко подражание, често окарикутурено, напластено с праха на времето – копието, което нищо не говореше за дълбокото, вечното, красивото вложено в човека. “Копието не ми трябва”, казваше Той “на мене ми трябва оригинала, а оригиналът, това е Божественото в човека.”

Смисълът на живота, устрема на човека, идеалът му съзнателен или несъзнателен е да се освободи от копието, за да остане оригинала. Този оригинал, който само Той Великия Майстор – Сърцеведец можеше да види, и не само да види но и да извиква на живот.

Картината е жива и релефна. Миналото, което не е минало оживява пред нас, за да разберем и видим, че всичко което сме преживяли не е било нищо друго, а верига от моменти на извисяване, когато сме заставали като ученици пред Него, за да разберем и преживеем красотата на едно ново отношение, което при всичките условия превръщаше отрицателното в положително, като намираще винаги доброто зад злото, богатството зад сиромашията, любовта зад безлюбието, красивото зад грозното, силата зад безсилието, знанието зад невежеството, реалността зад сянката – цяла гама от багри и тонове, които за Него звучаха винаги необикновено, зад които Той винаги намираще важното, ценното, дълбокото – оригиналното.

Неизброими бяха формите, богат беше езика на символите, неизчерпаем беше източника на метафорите с които Той си служеше, за да изрази идеята и извиси човека и го очисти от всичките копия и накрая да го приближи до Себе си и го накара да преживее величествения миг, че е застанал пред дверите на Безконечността в своята непорочна чистота. Изумително беше Неговото майсторство да връща човека на себе си, да му върне достойнството, вярата, надеждата, самоуважението. Там беше Неговата магия. Днес от градината на нашите преживявания можем да си изберем най-хубавите цветя и да си позволим да свием китка: можем да надзорнем в тази свята интимност и да наречем отношението с истинското име – любовно.

Само любовта вижда навсякъде красивото, положителното, оригинала. Само когато човек обича, вижда всичко това в лицето на любимия си. Не се учудваме и не се изненадваме, че Той владееше тази магия. Няма човек приближил се при Него да не е преживял съживителната струя на Неговата Любов, която имаше чудното свойство да открива оригинала. Ние само се учудваме и изненадваме когато погледнем човека и се питаме, какво ли се е случило с него в далечния, непознатия, лежащ като джунгла път, за да застане по отношения на себеподобния на другия полюс, да вижда по лесно копието, а по трудно или никак да не намира истинското в човека, реалното, прекрасното – оригинала?... По кой път трябва да тръгне човекът, коя посока трябва да вземе, за да се освободи от напластяванията на миналото и възстанови първоначалната си чистота, топлина, мекота, светлина и прояви най-хубавата си черта като човек – да намира оригинала.

Примерът сияе пред нас. Не само успяхме да го видим, но и да го преживеем. Той ни показва пътя, доказва принципността на метода, естествения Божествения метод да намира оригинала, а не копието. Много работа и много усилия са нужни на човека, за да добие тази висша интелигентност, това велико прозрение да открива оригиналите и като истинските любители на изкуство нищо да не пожали, за да се добере до тях. В това седи красотата на живота, в това блести една от целите на ученика. Навсякъде да търси и да намира положителното, красивото, божественото, оригинала, който е вложен в човека. Само любовта, само любовното отношение на човека може да му подари това велико изкуство – да намира навсякъде у всекиго оригинала.

7. ВЕЛИКИЯТ ОПИТ

Не е било време на Земята да не са правени опити. Думата опит е точно определена. Опитите се правят с различни цели. Различни са целите и материалите. Няма научна дисциплина в която да не си служат с този метод на изследване, на проучване, на откриване на закон, принцип, истина. Опити се правят в химията, във физиката, в медицината, в педагогиката, в обществената наука и пр. Опити могат да се правят и с човека с човешкото общество и с цели народи дори. Опитите могат да бъдат още социални, обществени, политически, икономически и пр. Всяка система прави свои опити в различните области. Религията също е правила и прави своите опити. Например навремето инквизицията беше един такъв опит, в миналото пък и до ден днешен войната също така е един опит. Историята е пълна с опити. Някои от тях са сполучливи, дават добри резултати, а някои са катастрофални, народите стават жертва на хрумванията на такива "учени" и "доброжелатели" на човечеството.

Човекът и обществото представляват живо тяло и най-благоприятно поле да се правят опити и най-благоприятно поле да се разбере и отчете дали опитът е бил сполучлив или не. Народите приличат на опитния златар, който притежава мерки и средства точно да разбере какъв е метала – благороден ли е или не, и какъв е скъпоценния камък – диамант или стъкло. Той никога не се лъже коя монета е златна и коя позлатена. Народът има същата способност, веднага да разбира, кое е право, кое е криво, кое е добро, кое е зло. Народът може да мълчи и да търпи, но това не значи, че няма мнение по въпроса, и че е лишен от критична и правилна мисъл.

Учението на Учителя е един от великите опити на земята. Всичко в това учение лежи ясно, определено, точно. Думите с които Учителят си служи нямат две значения, средствата са абсолютно реални, методите естествени, съобразени с тия на природата, законите, принципите са проверени – те отговарят на всичките нужди на човека. Към това учение нищо не може да се прибави и нищо не може да се отнеме. И ако ние имаме смелостта да направим анализ и изводи, то е само, за да приближим идеите до нас и вникнем в истинския смисъл скрит в тях, ако това ни се удаде разбира се. Ние не искаме да разтеглим веднъж казаното и да вземем онова, което ни е удобно и добро само за нас, ние не сме заинтересовани. Ученикът има само едно желание да учи, една задача да разбира и една цел да прилага. Ученикът едновременно става и изследовател и откривател. Учението е дадено сбито, съгъсено, като вода с ценни елементи, които трябва да бъдат открити, да се анализират и да се разберат свойствата.

Учението на Учителя не само ни интересува като един опит, но и вълнува. Ние сме раздвижени от него до дълбините на душата, изправени пред това голямо дело ние искаме да го огледаме, до колкото светлината може да ни помогне, искаме да сверяваме фактите, да опитаем принципите. Изпитваме странно усещане, намираме се пред нещо необикновено и разведряващо. Никога сякаш философската мисъл не е била толкова ясна, категорична, разбрана, акустична. С пестеливи езикови средства е казано същественото, необходимото, важното, което изцяло ще влезе в живота, практически нужно. Няма нищо излишно, всеки знак и дума е на своето място. Размишлението над казаното ни разтваря вратите към един свят, където не само се разхождаме, не само се радваме, но където можем да правим все по нови и по-нови открития на скъпоценни залежи, които ни са премного нужни. Нищо от това, което е казал Той не ни е чуждо. На всичко се спираме развълнувани, за

да съзерцаваме и се радваме и накрая да потърсим ключа – учението се разкрива, ежеминутно се сменят картините, една идея има много нюанси, но истината в нея блести; светлината е основния тон. Всеки ще вземе онова, което вижда и го интересува и най-вече от което се нуждае. Математикът навсякъде вижда числа, естественикът цветя и животни, археологът паметници, ученикът методи, правила и принципи.

Учението представлява стройна система – наука за правилен, естествен и хармоничен живот. Идеите могат да влязат в основата на живота на отделната личност, на обществото, на народа и на цялото човечество. На Земята нямаше да има човек приел и приложил учението да не почувствува резултатите, жизнеспособно ли беше или не. На Земята нямаше да има противоречие, проблем, мъчнотия, конфликт, какъвто и да е той да не получат разрешение. Учението не излиза от обикновено човешко мислене, или е заимствано от разни учения на миналото, то не е изградено по някакво копие от изток или от запад. В него няма никаква компилация. Единствения извор си остава Великото, Незнайното – Реалното. Христовите принципи влизат в него, разширени и задълбочени, в светлината на нашето време. Като един идеално направен механизъм, където всеки болт влиза в своята дупчица, така също като цяло учението представлява хармонично изградена сграда, положена на великите принципи върху които почива Цялата Вселена. Тези принципи трябва да се опитат. Учението предстои да се опита, за да се види, разбере и заеме мястото, което му се пада, нещо, което ще стане независимо от желанието на ония, които не са се отказали да слагат прът на новото.

Учението прави нещата светли, достъпни, разбрани като ги свежда до съзнанието на всички живи същества и до животрептящата практика. Хората няма да се откажат да направят опита, защото премного са лъгани. Великите опити на Земята не са случайно явление. Те са като големи предприятия, които се кредитират богато. Кредитът тук също беше много голям. Този кредит носи познатото име любовта. На нея Той се връща ежеминутно, за да покаже и докаже, че няма друг път освен пътя на любовта. Непrestанно Той говори за нея като единствено условие за дълбока реформа в живота на човека. Времето за нея все беше малко, толкова много имаше да се говори за нея. Любовта беше свят на неизмеримите измерения. Само чрез любовта можеше да се разберат отношенията, които съществуваха между разумните същества; само любовта осмисляше живота. Любовта е най-мощният дух на Битието, Любовта е най-висшата религия. Любовта носи безсмъртието, тя обгръща всичко. Тя е велик огън, който внася живот. Спасението на света зависи изключително от любовта. Като любовта едва сега влиза в света. Онова, което е казано за любовта представлява истинска съкровищница, най-богата, каквато някога е била подарена на човечеството.

На запад бе направен опит да се работи само с мъдростта, а окултистите на изток – с истината. Резултатите и при едните и при другите не оправдаха очакванията. Недостижими останаха върховете. И при едните и другите липсваше влагата – живителната влага на любовта при която процесът на растенето е възможен. Както животът на Земята моментално би пресекнал, ако слънцето помръкне, така също и животът на човека се разпада, изчезва, ако любовта пресекне. Между трите принципа на живота любовта е най-голяма, тя е най-близка и най-разбрана за човека. Опитът с любовта е велик момент от живота на отделния човек, както и на цели раси и народи. Опитът бе направен. Направи го Той. И нямаше да остане човек и народ да не бъде докоснат от него, защото няма човек на земята, който да не отзвучи и реагира на вибрациите на любовта.

И когато Той казва: "Сега сме пред един велик опит, най-великият опит в света" – разбираме, че любовта е турена в ход. В света са правени хиляди опити – било е време, когато на Земята владее егоизма – епоха е било това, било е време, когато е вилнеело насилието, неправдата, омразата. Много опити са направени с разни философски учения, религиозни и социални системи, опити имаме и с различни държавнически строеве. Неопитана е стояла само любовта. Двадесетият век бе определения, колко странно и някак си парадоксално звучи това – векът на най-големите депресии, на най-големите насилия и издевателства, на най-голямата лъжа и революционен кипеж и на толкова войни – век на големите противоречия и дълбоки конфликти. Неизповедими са пътищата на Великия план. Всичко може да се сведе до предпролетни явления. Пролетта никога не идва тихо и мирно. А когато се касае за пролетта на една епоха, нищо чудно и странно няма във всичко това, което я предшества. Една епоха отминава, идва друга, която я измества – процесът е величав по своите размери. Реката е пълноводна и става щедра в своето долно течение, когато водите се разливат на шир, но нейната сила е вече в своя залез, силата на реката е в нейното горно течение – в нейната млада сила. Злото в света е в последния си стадий, течението на злото, на насилието, на лъжата е разлято нашир, оттам и "младенческият период" е вече отминал. Силите лежат разпръснати, дезорганизирани, безсилни да вземат инициативата. Невъзможно е вече за тях да се организират наново за ново сражение. Епохата е отшумяла, колелото е превъртяно, инсталацията е нова и поставена в ход. Човечеството очаква само едно нещо – Любовта, Светлината, Мира, Радостта. Човечеството е премного уморено и отеготено от старото, опитаното. И ако на някой му хрумне идеята да сложи бент на любовта, ще останат излъгани нищо не е в състояние да спре нейния ход, течението ще повлече самите тях и те ще опитат, кога са правили опит да я спрат.

Опитът с любовта е велик момент от историята на човечеството. Науката за любовта получи своя определен облик – тази наука трябва да бъде опитана. След големите страдания и борби на човечеството, само любовта може да заздравя раните и болестите на нашето време.

Учителят не само говори за любовта, не само даде науката за нея, но и живя по нейните закони. Той показва и доказва на опит, че тя може да се приложи и го направи в едно малко общество, което нарече братство и опитът бе сполучлив. Каквото успя да направи Той, може да бъде направено и от човека, могат да го направят всички, като започне от личния живот и се свърши с живота на обществото. Човечеството очаква любовта. Кой ще се откаже от чистия въздух, от чистата вода, от пресния хляб?... Кой ще се откаже от хубавия живот в който царува Любовта, Светлината, Мира, Радостта – идеала на новия човек?

Светът бе готов и назрял за великия опит.

8. ЕДНО ЖИТНО ЗЪРНО Е ПОПАДНАЛО НА БРАЗДАТА

Отношенията стояха различно и не само различно, но и необикновено. Ученикът трябваше да има разбиране и да вниква в съдържанието на любовта и на любовното отношение. Предстоеше да се гради, основата беше най-важния момент от живота, основата и идеала, това бяха полюсите между които той се движеше. Нищо вече не му принадлежеше. Той живееше с идеята за Цялото и за Неговите интереси. Историята изглеждаше еднаква и пътят на изпитанията, на страданията, на бурите стоеше еднакъв, както през всичките

времена. Законите на Великата школа бяха непроменени. На Земята двете същества, които образуваха най-интересната група – Учител и ученик бяха изправени едно срещу друго. Имаше какво да каже Учителят, имаше какво да учи ученикът. Кое беше най-същественото, трудно можеше да се каже, в процеса на учението ученикът много знания щеше да придобие и много сръчности щеше да усвои. Един ключ обаче стоеше там, намираще се на шеметна височина. Истински подвиг беше да се домогне до него, да се разреши големия въпрос – отношенията си към Бога, към Учителя, отношения към любовта. В този възел сякаш се криеше всичко. Там беше събраната светлина и топлина от които зависеше правилния растеж на ученика. Беше много важно да може да използва тази топлина и светлина – да разбира и да използва лъчите на това слънце. Любовта беше атмосфера, благодатната почва, градина където растяха и ухаеха добродетелите. Животът с неговото съдържание, стил и аромат трябваше да бъде израз само на любовта. Такива бяха изискванията.

Ще кажат – идеята е абстрактна, звучи някак си далечно от нашия, познатия свят. Трябва да я направите по-конкретна, по-осезаема. Нещата тоя път, обаче, бяха разнобразни, звучаха необикновено и говореха направо на сърцето. Който разбираше, щеше да има друго виждане и друго усещане за реалността. А това беше най-важното. Любовта беше слязла на земята и не само слязла, но беше успяла да организира и привлече душите, да направи от тях нещо цялостно като семейство. Опитът беше сполучлив, изграден по всичките правила и споен с най-устойчиво съединение, наречено любов. Новите хора нямаха време да се питат, да се чудят, да проверяват, защото веднага заживяха с идеята, а беше прекрасно да се живее, беше се случило неочаквано нещо великолепно и любовта сама тръгна да разнесе чудната вест – радостта бликна. Какво повече от това! В името на Любовта Той привлече хората и идеята за братството тръгна по света. Всичко строено от Него беше здраво и кристално чисто като великолепно произведение. Творецът бдеше над него и след като го беше сътворил, за да получи ония качества, които бяха необходими и ония ценности, които щяха да го украсяват.

Новите отношения блесяха като диамант здрави, прозрачни и най-важно не лишени от топлота и мекота. Ученикът знаеше тава, не го прочете в окултен наръчник, нито го научи от Евангелието, където действуваше същия закон, научи го непосредствено от живия опит, преживя красотата и топлотата много пъти и се увери, че зад него стои нещо много здраво и окрилящо – една силна длан и един фар над главата. Грижата и любовта на Учителя, който трепти над всичко и всички, които Той привлече, за да ги сплоти и извае това забележително цяло – братство, като му вдъхна живот, сила красота. Две същества се бяха намерили, срещата се равняваше на епохален миг през една великолепна пролет – тревогата на столетието нямаше никакво значение, нито страданията, нито изпитанията, които непременно щяха да дойдат.

Беше важно, много важно това ония, които получаваха тази любов да отговорят на нея. Имаше един специфичен израз, беше много важно това, нека той да беше много скромен – душата беше ли благодарна, сърцето изпълнено ли беше с доволство, с радост, че нещо велико се беше случило, че една велика вест стигна и до неговия праг. Доволството и благодарността бяха качества, които със скромния си блясък правеха от човека най-прекрасната картина на света, една внушителна скулптура, която привлича погледа на светлите същества, на Учителя, на Бога. Спасен ли беше ученикът от съмнението, от подозрението спрямо едно същество, което изливаше към него потоци от любов? Да, нека повторим, беше много важно това. Защото само тогава Учителят е доволен, спокоен, че настреща има един добър ученик, който добре

учи своите уроци. Изправени един срещу друг, те се разбират без думи и затуй е казано: "Преди да пожелае праведния нещо, Бог е изпратил вече нужното." Разбирателството в случая представлява най-хармоничния акорд между две души, които са решили да живеят красиво през всичките условия на живота.

Само от такъв ученик могат да се очакват велики дела, само на такъв ученик Учителят може да разчита по всяко време. Където и да бъде този ученик, близо или далеч на хиляди километри, той знае какво да прави, какво да мисли и говори, за да изпълни волята на Своя Учител, за да не наруши хармонията, която царува между тях. Свещено пази отношението, бди върху него, пази тази скъпоценност като златаря, както майката своя младенец, както приятеля своя приятел. Затова, когато ученикът страда, когато изпитанията го настигат, когато дори и смъртта дойде, той посреща всичко необикновено. Отношението независимо от всичко си остава непроменено, ненакърнено – никакви признаци на съмнение, на безверие, на отчаяние, не засенчва небето му – отношението спрямо Учителя и спрямо Бога. Справя се сам, с дълбокото съзнание, че не е сам. Това е, което дава тон и израз на отношенията. Учителят наблюдава, бди и накрая отсъжда: "Ако страданията се носят с любов, приятно е да се гледа тази картина, едно житно зърно е попаднало на браздата, пъпли към слънцето и се мъчи да възкръсне, една мида на дъното на океана обвива със скъпоценна течност острия камък, който се забива в живата ѝ плът". Когато Учителят вижда такъв ученик, изпитва радост, готов е да го прегърне и целуне и го възнагради с огърлието на любовта. За такъв ученик страданията имат дълбоко мистично значение, а изпитанията го правят мощен.

Не е приятно да се срещне другия образ. Учителят и него ще погледне и ще каже този път: "Свалете товара му! Не трябва да страда без любов. Това страдание нищо няма да му допринесе. Не ми е приятно да гледам, когато се носят страданията без любов, ако и да са дори за каузата на която той е обещал да служи. Освободете го от товара!"

В света няма нищо по-красиво и по-величествено от това, да се носят страданията с любов. Само такива люде носят името герои.

Важно нещо е отношението, когато в душата на ученика цъфти любовта, светлината я облива, мирът я прониква, радостта я окриля. Този идеал му дава сили да носи страданията с любов.

9. ГЛАДЪТ

Единственото нещо, което не обича да говори, това е любовта. А единственото нещо, което хората в своето неразбиране искат да слушат, това е говора на любовта. Неизвестно как човекът е дошъл до това разбиране и упорито настоява на своето – иска нещата да станат не както любовта изисква, а както той желае. Ако е гладен и любовта му донесе хляб, той не се задоволява само с хляба, а казва: Стой при мене и ми кажи нещо, например кажи, че ме обичаш, или ми го напиши да го имам за спомен. А тя не може да направи такова нещо, не може да се изкриви и нагоди, както човек иска. Тя казва кратко – Нямам време, и си заминава. Свършила си е работата, изпълнила е великото поръчение, всичко друго е влизане в обикновения порядък на живота. А там я няма любовта.

Ако човек е скръбен, тя идва при него само за един миг, изгонва скръбта и пак си заминава. Човекът пак я спира, пак е недоволен. Исква тя да постои час два, ден. Невъзможно е това и не може да го разбере, не е учил науката за малките величини и не е преживял състоянието на глада. Няма нужда човешка,

която любовта да не задоволява, ала на човека все нещо не му достига и той не знае какво. Липсва му широта и дълбочина. Движи се в света на малките измерения и не може да улови красотата и уханието на любовта, изявена в краткия миг и в състояние на глад, в любовта в която има всичко, но няма думи; или ако има, то тя е само една. И затова рядко се случва да се спре при човека и да я каже. Цяло събитие. Кратко и меко тя го пита: Липсва ли ти нещо? Не се ли отзовах крепко на твоите нужди? С това тя иска да му каже още нещо: Не мога да изневеря на себе си, не мога да изкривя пътя по който стигам най-бързо до тебе. Човек не знае, че онова, което той иска от нея не е любов, а обикновени човешки желания, които нямат нищо общо с любовта. При това тези желания нищо няма да му дадат. Човек трябва да се пази от тях. Зад думите винаги се крие нещо користоно.

Любовта не говори. Тя само действа. В основата на това действие стои трепетното желание да задоволи нуждите на човека – физически и душевни. Тя няма много думи, тя има само дела, способна е само на дела – живот. Конникът всеки ден ласкаво тупа гърба на своя кон, дори му казва и меки, топли, ласкави думи. Но всичко е, докато се качи на гърба му. Има ли смисъл човек да изпадне в положението на кон?... В обикновената човешка любов, тя е като тази на конника към своя кон, като стопанката към кокошката, която грижливо я храни и мило я назовава с хубави имена, като на господаря към своя вол. Има ли смисъл човекът да се върне там, където е бил някога?..

Защо ще пожелава любов с думи?

Не искай такава любов.

Не я спирай, когато тя дойде. Светкавичният миг, когато тя идва да задоволи твоя глад е по-ценен от всичко, което прилича на това, което конникът, стопанката и господарят могат да дадат.

За любовта е нужно ново изработено отношение. Тогава човек ще се приближи до красивото, великото в любовта и тя ще се превърне на въздух и светлина, на вода и хляб, които единствено подържат живота.

Радвай се на един миг на любовта. Един миг в любовта струва повече от всичко, което могат да ти предложат на земята. Не се лишавай от този миг, който идва след големия глад заради едно старо и отживяло вече времето си разбираше за любовта.

С течение на вековете, човекът е научил изкуството да мисли – епохален миг. После се стигна до размишлението, задълбочаването в чийто проблясъци, човекът се среща с красотата. Да се научи човек да мисли и да размишлява е било желанието на висшите същества, които са целели благото на човека не от днес, или от вчера, а от паметта. Школите на миналото, тези от днешно време и ония, които ще дойдат в бъдеще имат същата цел. На Земята условията за учене, никога не са били толкова благоприятни, както днес, когато всичките усилия отвън и отвътре са насочени нататък – човекът да получи дрехата на съвършенството.

Каквото представлява дишането за тялото, това е мисленето, размишлението за душата. Към проблемите на живота, към изпитанията и противоречията човек може да пристъпи по два начина – като гладния и като сития. Когато на гладния му говориш за хляб, веднага ще те разбере. Когато той ти говори за хляб, ако ти си гладен, ти ще го разбереш, гладувал си имаш опит. Ситият няма да те разбере. Няма в света по отвлечена философия от тази на сития.

Същото нещо се отнася и до любовта, до мъдростта, до истината. За да ги разбереш, трябва да си почувствувал непреодолим глад за тях. Онзи, който

пита: Що е любов, що е мъдрост, що е истина? – Той е от ситите. Философията му е отвлечена. Все едно верующият да пита, как да изпълня волята на Бога. И той е от ситите, не познава любовта, не познава Бога. Не е гладувал. Идеята е конкретна, тя ще помогне на човека да вижда нещата в техния реален вид.

Да бъдеш гладен е състояние, при което нещата стоят ясни и добре осветени отвътре, казано по-точно, ти подхождаш към всичко с любов. Такова е състоянието на гладния. За него като всичко, което получава от природата, въздух, светлина, хляб и вода любовта получава своя конкретен образ. За него тя вече не е отвлечено понятие, нейните многообразни форми стоят близко да него, всичко му звучи родно, разбрано, защото премного е гладувал за нея. От любовта на майката, която е готова всичко да пожертвува за благо на детето си, до любовта на приятеля, който е готов да направи всичко за приятеля си, и до тази на жената, която е готова да преплува бурния океан, за да се отзове при човека, който простира ръце към нея, любовта стои като велика сила, която крие всичките постижения и възможности. Любовта вече не е дума, понятие. За да я разбере, трябва да я почувствува, за да я почувствува трябва да е гладувал за нея, за да я опита трябва да е преживял полярна зима – другояче той не може да преживее животворната ѝ топлина.

Любовта е всичко, най-голяма между трите велики принципа, които стоят в основанията на цялата Вселена. Тя е начало и край на нещата. Един миг преживян в любовта струва повече от всичките земни радости и богатства, които могат да се предложат на човека. Любовта е нектара на живота по скъп и по драгоценен от всичко, което има някаква цена на земята – сила, богатство, слава, красота. Тя е несравнима и неизмерима.

Човек трябва да разсъждава като гладния, за да разбере любовта не само в хилядите ѝ нюанси, не само за да я види как влиза и излиза през милионите врати и прозорци, но за да преживее краткия миг на любовта, която стои зад всичко и мълчаливо тъче дрехата на съвършенството. Човек живее от лъчите и от плодовете на любовта. Любовта стои зад мисълта, зад интелигентността, зад голямото изкуство, зад голямата красота и музика, зад голямата наука, зад живота, тя го вае непрестанно, тя го ражда – твори, поддържа. Без любовта всичко моментално пресеква.

Всичко що е велико в света носи отпечатъка на любовта. Като светлината тя се спира пред прага на богатия и на бедния, на учения и простия, на силния и слабия. Еднакво ценни за нея са и малката мида в дълбочините на океана и големия човек. Тя сторва път на малката мравка, тя изпълва сърцето на човека с аромата и топлината на своите неувяхващи цветя; тя пои жадния, тя утешава скръбния, тя задоволява глада му.

Без нея човек прилича на сития човек, който нищо не разбира от хляба и е лишен от сетива, за да разбере глада на хората. Без любовта човек прилича на ония, които не са престанали да задават Пилатовския въпрос: Що е истина?

Казано другояче: Що е любовта?

А тя чака човека, чака го да огладнее за нея.

Гладът при всичките условия е благословение за човека.

Глава 4 МЪДРОСТТА

1. НОВАТА СВЕТЛИНА

В историята на човечеството има моменти, които рязко се различават, те носят белега на необикновеното и се открояват като важни и съдбоносни периоди в развитието на човешката култура. Като течения те идват периодически, нахлуват в живота, упражняват своето влияние, стигайки до своята кулминационна, след което притихват, за да дадат място на новото, което е вече на път. Един закон регулира развитието на човека, разкрива духовните ценности, които имат свойствата на подкваса, на сол, на истината.

За истината копнеят всички, които могат да мислят, да чувствуват правилно и да действуват по ония вътрешни повеления, които определят духовния живот на човека. Всички философи, гении, светии, Учители на човечеството са целели само това – истината. Много философски системи, много школи и учения в миналото и сега са съществували и всички те са имали предвид пак нея – истината. Отявленият въпрос за истината не е бил зададен само от Пилат навремето в преторията. Много хора до ден днешен се питат: къде е тя? Висок и недостъпен връх е истината за обикновените хора.

Христос не отговори на Пилат, и никой преди Него и след Него не би му отговорил. Той не каза: истината е тук или там. Защото тя бе еднакво далеч и близко, еднакво достъпна и недостъпна. Истината бе онова, без което не може да се живее. Само истината дава насока на живота. Общата насока на всички движения във Вселената се дава от истината. Тя е най-реалното нещо, което лежи в основата на живота” казва Учителят. “Тя е висшето у човека. Истината е в самите вас.”

За да се стигне до нея и лъчите да осветяват пътя и да разкриват реалността, човек ще премине през много промеждия, изпитания и страдания. Намирането на истината вътре в себе си е епохален миг от живота, то е среща с Безконечността, среща с Онова светещо същество, което идва да помогне на човека, среща с Учител. Идването на Учител на Земята не е случайно явление. То е подготвяно хиляди години преди това. Той идва точно на определеното време, когато старото е негодно вече и излиза от употреба и новото трябва да го замени. Човекът през различните епохи не може да се храни с една и съща храна, не може да има едни и същи цели, идеали, нужди. Всяка епоха си има своите специфични задачи. Човекът постоянно се променя, променят се и неговите потребности. Няма да правим разбор на миналото, следите на големите борби и завоевания в областта на духовната и материалната наука са налице. Всяко столетие представлява едно стъпало в тази лестница и усилията на поколенията през дадено време – величествен миг от неуморимия възход.

За нас е важен настоящия момент, да усетим пулса на нашето време и да разчитаме писмената на онова, което стои близко до нас като жизнена съдба на нашия век. Историческото минало не е далеч, книгата е отворена пред нас и ние можем да прелистваме тези страници и да се вслушваме в шепота на копнежите, за да се запознаем с носителите на светлината през далечното и близкото минало. Историческото занимание може да е интересно. Учените, писателите, историците имат нужда от целия този отлежал материал и всичко в него да влезе в работа, но какво ще ползува човека, който гори в огнената атмосфера на съвременността си. Той не иска да се обогатява

с исторически познания, не иска и да се забавлява, дори и да се поучава. Моментът е премного критичен, той има щастието или нещастieto да се роди в началото на века, началото на новата епоха и края на старата, която си отива, на него сега му е нужно нещо много важно, съществено, необходимо. Гладният или жадният не може да се задоволи с приказки и с обещания, нито с най-хубавите произведения на изкуството. Всичко това е на място, но не сега, не тъкмо сега, когато на плещите му се е стоварило бремето на противоречията и нуждата от хляб и вода, от въздух и светлина са въпиющи – най-вече от светлина. Той няма време сега за всичките деликатеси на миналото. Моментът е премного съгъстен – той дири път в нощта. Загубеният пътник в гората търси само водач и факла. От нищо друго той не се интересува, за нищо друго не може да мисли. Такава е обстановката по време на преходните мигове, които стоят на границата и бележат миналото, което е безсилно да помогне на човека и бъдещето, или по точно казано настоящето, което бавно пристъпва.

Велик е закона на Битието, който отмерва ударите на интервалите, които са точни като ударите на часовника и ритмични като пулса на сърцето. Новото, което е проникнато от хармония и красота, не носи шумни лозунги, то не дава и големи обещания, не рисува пред човека земен рай. Всичко това правят други – заинтересованите. На тях им са нужни човешки маси, те са “велики водачи” и честолюбци, които мечтаят за “велики дела”, а никога не успяват да се наредят до великите хора.

Новото на епохата не е символ на власт, на сила на величие, на богатство. Всичките тези неща са идеал на обикновените хора. За това всички, които търсят тия неща, трябва да отидат в обикновения човешки свят, където те представляват атрибути. Само там могат да се намерят тия неща. Онова, за което човешката душа копнее е нещо съвсем различно, а в моментите на преходния период устрема към новото, към светлината е неудържим. Новото, което иде носи скромното име светлина. Една позната дума в света на физиката. Наричат я различно. Старателно, обаче, тя крие своята тайна и поставя в недоумение учените. Къде лежи истинското определение, къде е този неизчерпаем извор, който насища нашия свят, нашите очи и ни подарява най-великото – свободата да се движим на физическия свят леко, приятно, чудесно. В часове на съзерцание само ние се докосваме до великото на този дар, за да се върнем оттам окрилени, че само тя може да ни разкрие онова, което напразно сме търсили в безброй страници. Спонтанно идваме в досег с новото, а новото това значи – светлина. Би трябвало да ѝ предадем качественост, при все, че светлината е определено и точно понятие. Прави нещата видими, разбрани, близки. Новото носи нова светлина, специфична, пригодена, нагодена за нашето време, за нашите нужди, за нашето виждане. Светлината е различна, тя има различен волтаж. Какво е било в миналото, какво е било вчера, какво ще бъде утре за нас няма никакво значение, за нас е важен днешният момент. Пригодена ли е светлината за нас, ще отговаря ли тя на нашите нужди, ще ни помогне ли да намерим пътя през гъстата гора и тъмната нощ, тъмната и студена нощ на нашето столетие – нашето бурно и преходно столетие. Един лъч от тази светлина прави нещата видими, разбрани, озарявайки помръкналите небеса и очертавайки бледата ивица на изток, признак за идващото утро.

Няма човек на Земята, който да няма нужда от истината. Тя е далеч от ония от рода на Пилата, тя е близко до ония, които копнеят за нея, прозрели в сред тъмната на времето, че няма нищо по-прекрасно, по окрилящо от нея. Великото в човека, мерилото вътре в него, намерило място в духа на човека, чака да бъде открито. Нужна е светлина. Без светлина не може да се намери истината, без светлина и любовта не е любов. Без светлина проблемите ще

останат нерешени, без светлина човечеството ще се задуши в старото, великите идеали и стремежи ще останат нереализирани.

Имат ли цената на старите паметници, имат ли смисъл рециталите на миналото – идеите за любовта, старите идеи за истината, за правдата, за семейството, за морала, за религията и за още много други неща?.. Несъвместими са те през днешното време, не оправдават те своето съдържание, не вършат работа, каквато би трябвало, не оправдават своето съществуване. Все едно да облечеш възрастния човек в юношеска дреха. Невъзможно е да се влее ново съдържание в старите форми. Миналото е било валидно за онова време. Оная светлина е помогнала на човека да разреши проблемите на своето време. Днес е нужна нова светлина. Човечеството не може да стои на старите си позиции и да се забавлява пред своите идоли и кумири.

Преходното време напират като прилив на море. Границите се стесняват, ала напорът не отслабва. Когато реката се разлива на шир тя губи своята сила. Новото е пълно със сила, то е жизнеспособно, защото носи новата светлина, мека, приятна, точно дозирана за нашето зрение и за нашите дълбоки вътрешни нужди – да се домогнем до новото в любовта, новото в мъдростта, новото в истината.

Някои още могат да питат: коя е тази светлина, каква е тя, откъде идва тя, кой я носи? Нека питат. Не е лошо да пита човек. Не е лошо и да търсят доказателства. Времето обаче е доста напреднало. Векът е към своя край. Колкото и нескромно да звучи, ако ни биха питали нас, бихме отговорили: Не питайте, за да ви се докаже, каква е светлината, откъде идва тя, кой я носи и пр. пр. Много време ще ни отнемат тия ненужни обяснения. Ще бъде по-красиво и по-икономично да опитате вкуса на това грозде, да речем, гроздето от някоя доброкачествена българска лоза. Откъсни едно зърно, ако щеш и ще разбереш мигом и вкуса и сладостта и аромата му. Опитай новата светлина, ако тя ти помогне през това тревожно столетие да намериш своя път, ще знаеш, че до тебе върви добър водач, опитен и съобразителен в ръката си държи факел. Положително ще стигнеш целта – ще намериш онова за което душата ти копнее, ще се домогнеш до разрешението на важния проблем.

Кой не жадува за любовта, за истината, за мъдростта?...

И ако този водач е твой приятел, приятел и на целия български народ, роден в пределите на твоята страна, ти ще имаш ли нещо против това, че тъкмо Той ти предлага тази светлина, като дар на Неговата обич?

Има ли смисъл да се обърнеш назад в миналото и да търсиш светлината от цитати и рецитали, или да отидеш в далечна чужбина и да чакаш праговете на тия скрити училища, които дават всичко с лъжичка, или ще се рееш безпаметно по това бурно море на твой век, когато в твой дом и пред твой праг новата светлина те чака и се раздава даром, безкористно, чисто и не казва нищо, абсолютно нищо, освен една единствена дума – Опитай новата светлина, за да се приближиш до света на любовта, на мъдростта и на истината.

2. ЕЛЕМЕНТИ НА ДУХОВНИЯ СВЯТ

От народната мъдрост да фантастичната приказка, които народният разказвач ни поднася и от живота, чийто води се вливат и изливат, за да ни остави ценната утайка на мъдростта, един живителен елемент споява този живот, моделира го, за да го отнесе в една необозрима реалност, която човек в своето грубо невежество смее да отрече. Колко е трудно да се преведат образите, които стоят чисти и прозрачни, като ония форми на природния мир, които не можем да отречем, защото са премного живи.

Зад приказките стоят героите, а зад тях живота. Скрити пружини го движат, оформяват и тяхното идейно съдържание стига до нас непосредствено, естествено. Изкуство е да можем да доловим живия поток на образите и идеите и от тях да направим концепция и убеждения. Нещо липсва на човека – тънкото чувство на съразмерност, на хармония, на правдивост, неща които лежат в строен ред пред погледа на незнайните автори на фолклора, които жадуват да направят достъпни ценните облици на своята мисъл и творческо хрумване.

Героите са всичко. Чрез тях ние стигаме до височините и дълбочините, за да изпитаме не само наслада, но и за да се обогатим духовно. Тогава като тях ние започваме да мислим, да възприемаме, да действаме, да мечтаем. Тогава ние виждаме какво прави умния, и какво прави глупавия, какво прави невежия, какво мъдрия, какво печели един, какво губи друг. Разбираме защо едни обичаме, а други равнодушно отминаваме, дори и презираме. Кое направи героя герой? И защо той ни пленява, извисява и буди непобедим копнеж да му подражаваме?

Истинският герой, когато се намери пред магесницата в гората знае не само, как да стои пред нея, но знае, как да говори и какво да иска от нея. Изкуство е да знае човек как да стои пред лицето на съдбата, но още по-голямо е да знаеш, какво да искаш. Малкото загубено дете от приказката, когато го утешат с магическите цветчета на които то може да заповяда, за да му донесат, каквото то иска, не се бави да иска кукла, ако е момиче, конче, ако е момче. Късно, обаче, след много горчиви опити, които животът му поднася, то разбира, че погрешно е постъпило като е искало незначителни неща.

Същото се случва и с човека. Нека не е герой от приказка, залутан в гъстата гора, изправено пред вълшебната къщичка на старата добра вещица, изправен пред Великото, той трябва да знае, какво да иска, накъде да насочи своите мисли, желания, чувства, постъпки. Приказката е жива, защото прониква живота, като неделима негова част, облъхната от трепетите на истината. Големите в един свят са малки деца, които най-често не знаят, какво да искат. Късно разбира човек, че нещата са станали не както съдбата е искала, а както човекът е пожелал. Съдбата само дава своето съгласие и санкционира желанията и стремежите на хората, като ги оставя да опитат плодовете им. Сложен е този свят и човекът не е свикнал да се спира на детайлите, а те са всичко, последните малки болтове, които имат решаващо значение при сглобяването на механизма. Към всичко, което засяга душевния мир на човека, той се отнася някак си на едро, грубо материалистично, прилагайки изтърканата формула за реалността, разбрана, видяна и уточнена само с помощта на нашата сетивност.

Да знаеш, какво да искаш е признак на интелигентност, на знание, на мъдрост. Само разумните, мъдрите знаят всеки момент от какво се нуждаят и насочват мислите, чувствата и желанията точно там, откъдето те са уверени, че ще получат жадуваното. Дръпнете се, казват те – не ни отнемайте светлината на слънцето, която не можете да ни дадете. Разбираш, че да знаеш, какво да искаш, значи да знаеш, как да живееш. Оглеждаш живота на околните, оглеждаш и своя и разбираш, колко много той е усложнен, комплициран само поради това, че не си знаел, какво да искаш и си пропилял не само ценно време, прахосал си много сили и си пропуснал много възможности за хубав, естествен, спокоен и богат отвътре живот. Желанията, мислите и чувствата, които претоварват живота и го обезсмислят, не са били на място, не са били качествени, не са били най-вече естествени.

На изток идеята за желанията е схваната негативно. Там се проповядва прословутото правило “убий всяко желание”. Този метод е опитан и резултатите

са обратни, той е в разрез с природата. Защо трябва да се убиват желанията? Желанията могат да се превърнат. Мъдростта, разумността са методи, които могат да трансформират всичко, което тече у човека като елементи на духовния живот. Земята владее това изкуство до съвършенство – човекът не е по-малко силен от земята. Човекът ще приложи изкуството и ще подбере ония мисли – живи семена, които като се посадят дават плод. Мислите, чувствата и желанията са заредени с много сила, която може да се пласира, да се използва, един материал, който трябва да влезе в обсега на изследванията над личността. Това са елементи, които изграждат духовния свят, който нека не отрича е реалната постановка на живота. Човекът не може да обърне гърба си нито на този свят, нито на изграждащите го материали. Как си го представляват хората? Дали е нещо статично или механично с определени граници и паралели? Смешно е да се мисли, че той е изграден от нищо, плод на някаква фантастика. И дали ония, които си служат с понятието "духовен живот" са успели да влеят някакво конкретно съдържание? Дали вярват в него и дали изобщо това понятие крие за тях някаква реалност? По е за вярване, че понятието "духовен живот" за материалистите е фигура на речта, лишена от известно съдържание и смисъл. За тях изобщо духовен свят, духовен живот не съществува. Но ето, че поетите, мечтателите, фантазьорите и идеалистите не са съгласни с тях. За тях този свят е реален, независимо от това, дали до него може да се стигне по рационален път или не, дали може или не може да се обхване с петте сетива.

Окултната наука твърди, че духовния свят е реален, и че той се изгражда от нестихващия поток на мисли, на чувства, на желания, на постъпки. Те са, които образуват градивния материал, който го изгражда, като дава облика на човека, културата, епохата. Трябва да се роди велик сърцеведец, който да покаже и докаже съществуването на този свят в който душата на човека е потопена, както тялото е потопено във физическия. Не правим опит да доказваме, не е наша задача и доказателствата няма да направят материята по разбрана и по приемлива. Ние само заставаме близко до един проблем на съвременността и казваме, че животът обедня отвътре, животът се снижи до големи низини и стана неузнаваем. Остана само външния, парадния блясък и многото думи зад които личат духовната нищета и духовното безсилие на ония, които се смятат за родоначалници на културата и изкуството. Пищната украса и гръмките фрази подчертават още повече вътрешната пустота на нашето време, на живота и на изкуството, което само се сили да открие оригиналното, новото, прекрасното. Липсва усета за онова благоухание и за ония изящни линии до които задълбочената и чистата мисъл може да се извиси, за да поднесе на жадните и на копнеещите истината по много въпроси и издигне човека от обикновената стъда, където се сливат обърканите лозунги на поевтинялата култура. Липсва мярка за истинските ценности. Не липсва само жаждата, търсенето и устрема да се намери, да се стигне до нещо разведряващо, ново, свежо, истинско. Как и с какво ще се отговори на порасналите духовни нужди и тежнения на времето, как ще се задоволи жаждата и глада на порасналата съвременност в търсенията и отговори на безброй парливи въпроси? Не правим опит да отговорим. Времето ще покаже.

Много празни желания какво струват пред едно истинско, красиво? Какво струват многото мисли и чувства, ако те в общ синтез не идват да задоволят духовната потребност на човека, за да го отнесат след това в един свят кристално чист, светъл и красив? Много неща се изискват от човека, за да може да украси не само къщата и тялото си, а да украси градината на своя ум и сърце, на своите желания и копнежи, за да натрупа необходимия материал, с който да изгради духовното си тяло – условие да се потопи в

сферата на духовния свят и преживее дълбоко в душата реалността му, света на ирационалното, света на безбройните измерения, които лежат пред човека и науката като върхове, които предстоят да се овладеят. Само светлината и топлината на мъдростта ще му помогнат да намери смисъла на живота, даден на човека, за да си изработи елементите на духовния живот.

3. СИНТЕЗЪТ

Идеята е основна. Учението почива на тази основа. Тя не засяга само живота на земята, а живота на цялата Вселена. Идеята е универсална и свързва в едно хармонично цяло в което влизат всичките явления от безброй светове и галактики. Трите думи са в състояние да изразят идеята – основата. Наричат се принципи. На нашия език носят имената **Любов, Мъдрост, Истина**.

Не веднъж Учителят щеше да се спре на тях и не от една страна щяха да бъдат разгледани, нееднократно обяснявани, тълкувани, за да бъдат сведени до разбирането и възприемането от човека. Те съставяха ядката на учението, което Той проповядваше на света основните принципи, които бяха живи и притежаваха магическата сила да обновят живота отвътре навън. Никога на Земята те не са били така свързани в един общ синтез, действащи обединено, пълно, едновременно. За да поклъне, расте, цъфти и даде плод едно семе, не е достатъчно само да има влага, или само топлина, само въздух. В пълно единство тези елементи трябва да действуват едновременно. Законът е също, когато се касае и до развитието на човека. Животът се развива правилно само тогава, когато основните елементи на живота действуват едновременно. За живота на човека на земята не стига само едно от тях, например само въздух, само вода, или само слънчева топлина и светлина, или само хляб.

Целият живот почива върху трите принципа. Какъв живот може да има, ако липсва любовта? Не е ли тя, която ражда живота, не е ли тя великият дух на Битието. Затова в полюсите на земята, където царува арктична зима с вечните ледове и снегове не може да се развие култура, цивилизация, живот. Любовта не е носителка само на физическата топлина и светлина, изразена чрез слънцето. Любовта внася живия магнетизъм, без който животът на земята е невъзможен и не само на земята, а във всичките светове. Цялата природа е проникната от любов. Тя съхранява родовете, тя регулира теченията, тя осмисля живота, тя е свещения огън, без който всичко що носи дихание на живот би пресекнало. Мощна сила е любовта. Малка част от нейната енергия се използва. Тепърва предстои на човечеството да я разучи, прилага, използва. Тя единствена е в състояние да разрешава по най-правилен начин сложните задачи и противоречия на отделния човек и на цели общества. Нейния основен елемент е жертвата, изразена не със смъртта, а чрез живота. Да живее човек за любовта, това подразбира да е скъсал със себичното, личното, с егоизма. Било е време, когато егоизмът е съществувал на земята като обществен ред – епоха е било това. Но тя е изиграла вече своята роля.

Зараждането на първата обществена единица – семейството разруши основите на егоизма. Днес егоизмът може да сее само беди и да върне човечеството назад. Любовта е новия закон. Не тази любов, от която хората страдат, мъчат се, умират. Тя е най-грубия израз на любовта. Любовта не търпи фалша, лицемерието, лъжата. Израждането на чувствата говори, че любовта по начало е изопачена. Който люби не страда. Който люби расте духовно. Който люби се обогатява, който люби е здрав, силен, красив, добър. Умирането от любов е едно от най-големите заблуждения на човека. Любовта не е виновна

за нещастията на хората, а тяхното неразбиране, неорганизираните чувства и несъвършенството на човека. Ако философите, писателите и поетите биха разбрали любовта, ако биха владеели науката на любовта, не биха изкривили образите на любовта и не биха тровили цели поколения с изопачените представи за любовта. Там, където има съмнение, ревност, завист, насилие, чувство на собственост – любовта отсъства.

Нови идеи са нужни за любовта, нови образи. Любовта е обезобразена, унижена. На земята трябва да се родят велики поети и писатели, за да очистят любовта. Любовта носи живот. Тя дава импулс, сила, здраве. Тя окриля душата на човека, разширява сърцето. Прави го търпелив, чистосърдечен, разположен, благодарен, справедлив, отзивчив. Всичко това измества ужасните пристъпи на миналото столетие, което ни завеща купища трагедии, възпяващи все любовта. Един ден те ще бъдат паметници не любовта, а на безлюбието.

Плодът на Духа е любовта. А плодовете на любовта са добродетелите. Човек трябва да я живее, за да разбере. Единствено любовта е която ни дава идея за онова състояние и място, което наричаме рай. Тя ни дава идея за съвършенството и за доброто. Без любов животът ще бъде винаги безсмислен, празен, нещастен, пълен с противоречия, недоволства и беди.

Вторият принцип е мъдростта. Тя е неразривно свързана с любовта. Мъдростта внася светлината. Любов без светлина остава неразбрана. Любов без светлина не е любов. Умният, високо напредналият, който има изобилно светлина може да люби. Средно интелигентният човек схваща от каква жизнена необходимост е светлината – мъдростта. Тя е онова, което е светлината за физическия свят. Тя е условие две същества независимо в кой свят се срещат да се разберат и да живеят в хармония. Глупавият човек не може да обича. С глупавия човек не може да се живее, не можеш да се разбереш. Голямо зло са глупавите хора. Една дузина, не половин дузина глупави хора на високи постове могат да запалят света. Глупавият няма отношение към мъдростта, оттам и към светлината. Истинска напаст са такива хора, когато заемат челни места в обществения и политическия живот на народите. Няма по-голяма беднота и духовна нищета от тая, когато в едно семейство, в едно общество или в един народ липсват мъдри хора. Искаш ли да накажеш един народ, порази мъдрите хора, свършено е с този народ. Най-голямото Божие наказание е, когато човешкото общество е лишено от мъдреци.

Мъдростта носи светлина, насища живота със светлина. Мъдростта носи знанието, Мъдростта ни дава идея за виделината. За да може, човек трябва да знае, знанието предшества всички велики дела и открития. Мъдростта създава ред и порядък, хармония и красота. Без жителните сокове на мъдростта не може да става дума за изкуства, за култура, за духовен прогрес. Мъдростта въоръжава човека с познания и го приобщава към природата, където тайните се разкриват пред вътрешния му поглед. Мъдростта дава тон на интелектуалния живот, цел и смисъл на духовния. Мъдростта украсява човека със скъпоценните камъни на знанията. Човекът на мъдростта е най-ценната валута на света – не могат да се изчислят неговите съкровища. Мъдростта е великото в живота, велика епоха за която човек може само да бленува. Няма по-стръмен път от пътя на мъдростта. Само избраници могат да вдъхнат нейния аромат. "Мъдростта, това е светът на вечната Божествена хармония, която излива музика и поезия. Мъдростта е свят, където от незапомнени времена се крият всички неща, които Бог е създал и всички велики неща, които човеците са създали на земята." Мъдростта за това получава своята реалност и се приближава при нас, благодарение на светлината, с която ни облива. Чрез мъдростта нещата получават своето определено място, своя ред

и хармония. Учителят казва: "Вложи мъдростта в ума си и светлината ще дойде и знанието ще ти даде своята помощ. Само светлият път на мъдростта, води към истината."

Третият принцип е истината. "Истината дава насока на живота. Всяка звезда, всяко слънце се дължи на истината. Истината говори със слънцата, мъдростта с планетите, а любовта е толкова снизходителна, че е слязла на земята и говори с хората. "Далечна и висока е целта на истината. Първото проявление на Бога е Любовта; второто е Мъдростта; третото Истината. Без истина няма свобода"... Живот, светлина, свобода върху тях може да се гради. Любовта, мъдростта и истината са вечни и неделими. Те изграждат целокупния живот. Ако любовта действа без мъдростта, има опасност животът да се обърне на блато; ако любовта действа без истина, той се превръща на насилие. Ако мъдростта действа без любов ражда се чрезмерна сухота – животът се превръща на пустиня. Ако отсъствува истината ражда се неправдата. Ако истината действа без любов, ражда се гордостта, високомерието, жестокостта. Отнеме ли мъдростта от истината тя остава безплодна. На запад, където модерните окултисти са работели само с мъдростта за сметка на сърцето, са развили ума, запада е лишен от влага. На изток, където са работили само с истината се натъкнаха на гордостта и на фанатизма Задачата на изтока и на запада остана нерешена. Липсваше единство. Нарушен е бил великия закон на единството. Новото, което идва поднася на човечеството трите принципа – Великия синтез. Не е достатъчно развития ум на европееца, нито само развитата воля на азиатеца, нито двете заедно. Нужни са трите.

Любовта внася мекота и топлина в човешкото сърце.

Мъдростта внася светлина и знание в човешкия ум.

Истината внася свобода и простор на човешката душа.

Само тогава човешкия дух ще придобие сила и мощ, защото зад него ще стоят: едно организирано сърце, един просветен ум, една свободна душа и една диамантена воля.

Учителят каза: "Когато любовта царува, смут не става;

Когато мъдростта управлява, реда не се нарушава;

Когато истината грее, плодът цъфти и зрее."

Тези три чудни стиха изразяват една цяла космогония, дълбоката концепция и физиономия на цялото учение, което Учителят донесе на света и предложи на цялото човечество, учение, почиващо на великите закони на Битието и съобразено с методите и правилата на Живата природа.

4. В СВЕТА НА ИЗМЕРЕНИЯТА

Колко хората са различни! Животът прилича на кръстопът, където се пресичат безброй пътища. За всеки човек един път, една философия, един светоглед според който мисли, чувствава, действа. Хората са толкова различни, не само поради мисъл, че са родени в различен час, не поради строежа и реда на клетките от които е образувано тялото, не и поради съчетанието на звездите, които определят съдбата на човека, а и поради усилията, които човек прави, за да промени или смекчи тази съдба. Усилията при отделните хора са различни. У някои те са големи, при други по-малки, някъде нищожни, а понякога те не съществуват. Всичко е до степента на съзнанието, казват ония, които се занимават с наука за душата. Тогава идва математиката, идва геометрията и неусетно многомиллионните видове хора се нареждат в стройна

редица, поредица от геометрически елементи и класификацията им слага етикет. Науката за измеренията, която държи в напрежение учения свят, става близка и някак си разбираема дори и за обикновения човек.

Никога проблемите от висшата математика и физика не са заставали толкова на преден план и не са вълнували умовете на хората, както през двадесетия век, който погълна спокойствието и сънната дрямка за благополучие и семейно щастие на миналия век, когато дворовете се пълнеха с деца, когато жената сновеше непрекъснато от кухнята до люлката – безвъзвратно изминато време, когато до късна нощ майката преплиташе петите на чорапите, както днешната жена сега до късна нощ изучава тезисите за измеренията или нещо друго от света на техниката.

Да, хората бяха различни и се движеха с различен темп. Ритъмът определяше всичко, най-вече мисленето, а след това и живота. Всеки си беше избрал един геометрически елемент и като на стан тъчеше съдбата си. Не беше важно кой беше този елемент, важното беше движението, вихъра, който изразено с езика на математиката определяше измеренията. На физическия свят те бяха познати, уточнени и сведени до разбирането на средно образования човек. От пръчката, с която момчето играеше на конче, до правоъгълника, начертан с тебешир върху каменните плочи на които момичето играеше дама, до различните чаши с които децата пиеха мляко, измеренията до които човек беше стигнал с помощта на сетивата стояха ясни, познати, конкретни. Това познание, обаче, не пречеше на хората да се различават. Трите, познатите измерения не лежаха само отвън, като понятия, те бяха средство само чрез което се измерваха дължините, широчините и дълбочините на видимите предмети. Измеренията бяха живи и те циркулираха не само на физическия свят, до тях не се стигаше само по пътя на нашето зрение, те проникваха невидимо и незнаяно света на мисълта, на идеите, на философията. Хората построяваха живота и живееха върху тях. От измеренията зависеше всичко. Мислещото същество сякаш беше откъснато от земята и от цялата ѝ предметност; геометрическият елемент изграждаше мислите, чувствата, мирогледа, живота, които се различаваха по простата причина, че измеренията бяха различни. Тогава изникваше главния въпрос – жизнения проблем за всеки отделен човек. Къде стоеше той, от какво се възпламеняваше мисълта, между кои точки и елементи според геометрията живееше той, с всичко това, което притежаваше стигаше ли до върховете на мъдростта? Измеренията се натрапваха с всичката неумолимост и точност – те определяха човека, те определяха мисленето, стремежите, идеалите и живота в последна сметка.

Някои живееха с идеалите на първото измерение – правата линия, други с тия на второто измерение – плоскостта, трети с третото измерение – куба. Нека спрем до третото измерение, което познаваме, за да продължим нататък.

Величествена е картината на живота не само със своите форми, линии и багри, а със своето безкрайно разнообразие. Трите измерения на физическия свят, богато изложение. Те определят красотата и преливащата хармония, идейното съдържание, те определят и човека в идейния свят. Мисълта тече различно, чувствата, постъпките, желанията също. Те определят човека. Тогава ние тръгваме към него и вече не го питаме къде е той, какъв е той, какво духовно богатство притежава. Както познаваме, че правата линия има едно измерение, квадратът има две, а куба – три, така също познаваме и човека, който може да живее в света на едното измерение, в това на второто и третото, четвъртото и следващите за които вече само можем да предполагаме по аналогия, че съществуват.

Ние не сме математици, но знаем онова, което науката за устройството на Вселената предполага, а може би и скоро ще докаже – тя е построена върху числа, математически формули, точни, определени, хармонични. В бъдеще всеки човек трябва да бъде математик, не за да реди с точност бюджета си, или да изчисли урожая си, но за да преживее величието на един свят, който не се ражда от хаоса и от неумолимата необходимост, а е израз на велика разумност, на велика мъдрост, на велика хармония, където всичко от най-голямото до най-малкото е предвидено, като в един идеално устроен механизъм.

Измеренията определят човека. Те са, които дават тон на живота. Дали човекът, който се грижи само за материалното си благополучие – до къщата, до дрехите, до хляба не е построил живота си върху първото измерение – правата линия. Този човек живее в едното измерение. Всичко у него е елементарно, строго материалистично, обикновено. Мислите, чувствата, желанията, делата се движат в един крайно стеснен периметър – като правата линия. Казано на философски език, той мисли само за себе си. Всички егоисти живеят в едното измерение. Те гледат само в една посока. За тях понятието широчина не съществува. Те са още и крайно посредствени до фанатизъм. Тесногърдието и фанатизмът са рожба на едното измерение.

Човекът не се ражда, за да живее с разбирането и целите на първото измерение. В това измерение живеят и животните.

Домогването на човека до второто измерение, подразбира велик момент от развитието, когато понятието широчина влиза в неговото съзнание като идея и той обхваща вече пространството, което лежи отдясно и от ляво и по такъв начин си изработва отношения с другите хора. Това е първия пробив в човека с едното измерение – раждането на моралните чувства и разширяването на мисълта и сърцето. Представата за пространство е представа за духовното преддверие зад което се крие третото измерение, където мислите и чувствата получават и второто си отличително качество височина и дълбочина. Раждането на науката, на философията, на религията, на изкуството се дължи на третото измерение. Вдълбочаването, размишлението, мисленето е резултат от навлизане в третото измерение, когато човекът е успял да овладее скритото в дълбините на небесния мир, в дълбочините на морето – най-високата и най-ниската точка на нашата Земя, за да се извиси след това до сферите на ума и слезе в дълбочините на сърцето. Велик поврат в процеса на мисленето и чувствуването, поврат и в човешкото съзнание. Третото измерение в човека ражда идеята за духовен живот. Нуждата от този живот става жизнена необходимост, за човека вече не е важно какво ще яде. Формулата: "Само с хляб не се живее" сега става близка, съкровено топла, опитва я ежеминутно, защото е преживял красотата на един живот за който е бленувал – свеж, красив, чист, вечно млад като планински поток, който е повел човека от тъмната сфера на едното измерение към светлите върхове на второто, на третото за да го разведе в нови и чудни светове, където ума не се насища на светлина, на мъдрост, сърцето на топлина на любов, душата на хармония и красота. Несравним е живота на третото измерение. Геометрическите понятия оживяват, за да покажат на човека идейния свят, който е проникнат от нови мисли, чувства, стремежи, идеали. Новият човек се ражда за ново разбиране на светлината, топлината, свободата. Степените на съзнанието ясно очертават и класическата лествица блести.

Колко различни са хората и колко животът не е еднакъв. Измеренията стоят като стрелки и сигнали и определят до къде е стигнал човекът, какво е реализирал. Математиката е положителна наука. Най-новото в нея е откриването на IV-то измерение, което отбеляза революция във физиката. Каква непрерывност съществува между науката и човека. Откриването на IV

–то измерение докосна и него с пламтящата си главна и откри пред погледа му нови перспективи, нови шеметни върхове по които жадните за нова светлина и мъдрост ще тръгнат смело.

Не сме учени, не сме хора на науката, в душата си човекът е поет а поетите често стигат до интересни хрумвания и си позволяват да правят понякога своите необикновени изводи. Четвъртото измерение като велико откритие блести ослепително; в науката се очакват чудеса, много чудеса. Чудеса се очакват и в човека, в неговия ум, сърце, в неговото съзнание. Чуден е света на идеите, където се надига не бунт, не революция, а една невиджана пролет, която ще открие нова страница в развитието на човешкото съзнание.

И както първото измерение очерта границите на самосъзнанието, второто – границите на съзнанието, третото – границите на подсъзнанието, така и четвъртото измерение ще очертае границите на свръх съзнанието – великото, което чака човека, великото в чиято дълбочина и дълбочина ще се потопи човекът; рядко цвете, чийто аромат ухае в пределите на нашата земя и очертава новото, което лети към човека – разцъфтяване на човешката душа. Не би се родил Айнщайн и на човечеството не би се направило такъв дар, ако в един свят човекът не бе узрял да се извиси до тая висота, където светлината беше разлята без мярка и където човек щеше да преживее дълбоката радост, че върховете лежаха победени; свърхсъзнанието като степен предполагаше именно тези върхове.

Законите лежаха точни и величествени. Нека не отидем по-далеч, нека спрем до IV–то измерение, до този свят на обилна светлина, където човешката мисъл получава своето удивително качество да бъде права като перпендикуляра, чийто край опира до най-високите дълбини, за да добие представа за мъдростта и където човешкото сърце получава кристалната чистота на дълбокия планински извор – море и океан, където ще има място за любовта.

В един такъв свят животът би изглеждал чудесен, примирил всичките противоречия и подарил на човека възжелените неща, идеал на нашето време, постижения за които нямаме представа. Може да се каже, че всичко това звучи като приказка. Ала математиката не е приказка, а положителна наука. Айнщайн не е мит и IV–то измерение не е мъртво и сухо понятие.

В центъра стои човекът. Животът е неделима част от науката. Истината го докосва с магическия жезъл и поетите могат да му кажат с римувана или с немерена реч, вече не е важно. Един живот велик и светъл те чака, живот, който не подозираш, както през миналото столетие никой не подозира IV измерение и чудесата на атома.

Думите на апостол Павел, големия мистик и певец на любовта, преди две хиляди години каза знаменателните думи: “Око не е видяло и ухо не е чуло, онова, което Бог е приготвил за човека.” Къде и кога?... Когато стигне до света на свърхсъзнанието, когато IV – то измерение стане основа на новия живот.

5. ВИДЕЛИНАТА

Думата я няма, няма я никъде, нито в етимологическия речник, нито в синонимния. Би трябвало поне там да съществува. Един от авторите е проявил малка грижа за нея, не я е захвърлил в стъгдата, както другите, например тези от БАН. Спряхме се на думата, защото нейното детрониране има далечна история. Когато попаднахме на евангелския текст, където думата би трябвало да блести, видяхме, че тя от новите преводачи просто бе изхвърлена – нямаше

я никъде. Вероятно тя е била сметната като ненужен дубликат и след като имаш друг по угледен израз, от нея нямаше нужда. Не правим сравнения на текстовете и новата стилизация на Евангелието не ни е тема сега. Уверени сме, че много пасажи са добили "приличен вид" за сметка на съдържанието и аромата на евангелската мисъл. Но издателите са свободни, а изданията няма да спрат до едното.

Въпросът с думата виделина стои другояче. Тук вече не става дума за промени и за стилизация, за да се получи модернизирания превод на български литературен език. Работата е по-дребна, просто една дума е изпусната, като нещо ненужно, което няма никакво съдържание. В първата глава от евангелието на Иоана думата виделина я няма. Тя е заменена със светлина. Съставителите могат да се усмихнат снизходително, речниковите автори да махнат с ръка и да кажат: Не е беда. Всички изобщо ще погледнат на въпроса от високо и няма да се замислят дори, нито да се посвеният да кажат: Очистихме езика от една излишна дума, която има по звучна сестра. Защо да не заменим виделина със светлина. Не им идва на ум дори, че тези две думи далеч не са синоними. Те може да имат нещо общо, но това не значи, че тяхното вътрешно етимологическо и духовно съдържание се покрива. Любен Ненов прави стъпка към това съдържание, като слага преносния смисъл след думата, наричайки я просвета, просветление, култура, когато новият превод на Библията с един замах я изхвърля, за да унищожат онзи евангелски дъх, който владее в страниците на писанието, дъх, който идва отдалеч и ни разкрива нещо, което е премного красиво и живо. Да намалят красотата на този стил и патос, който първите преводачи усърдно са гледали да запазят, е било цел на съставителите. Много неща от подобен род могат да се направят от езика на един народ, но какво ще стане с фонетиката на този език, с мекотата и звучността, нюансите, това са проблеми, които не всеки може да разреши. Усетът към звучността на един език е дарование, което трябва да притежават всички, които имат работа с литература.

Думата виделина има свое специфично съдържание, изразителност, своя лична индивидуална физиономия. Лесно е било на всички да я ликвидират. Защо да не бъде заменена тя с разбраната и познатата – светлина? Да владееш в пълнота един език е истинско изкуство. Ние нямаме претенции, че го владеем перфектно; в писанията си като творец можем и не можем да си послужим с някоя дума, но когато под ръка са речниците, никой няма право да кастри езика, още повече, когато се касае до такава книга като Библията и още повече, когато се касае до думата виделина. За липсата на тази дума би трябвало първи да дигнат глас ония, под чиято благословия излезе книгата. Четирма църковни отци с висши санове, които се занимават само със Свещеното Писание са показали пълно неразбиране и неосведоменост по съдържанието на тази дума, която трябваше да си стои на мястото си. За тях може би времето е погълнало блясъка на това съдържание. Но думите лесно не губят съдържанието си. Думата и днес стои цялостна и жива. Тя не може нито да бъде изхвърлена, нито заменена, тя има нещо, което не се покрива с думата светлина. Светлина е едно нещо, а виделина съвсем друго. Когато си позволяват уеднаквяването, показват своята неосведоменост и най-вече своята духовна празнота. Те не разбират съдържанието на тази дума, която намират, че по нищо не се различава от своята посестрима. Границата и разликата е едва уловима, защото там, където светлината спира своя ефект, започва виделината.

В първата глава на Евангелието от Иоана, думата изобилствува – стария превод, в новия тя е заличена като с гъба. Ще цитираме само 4 и 5 стих: "В него бе живота и животът бе виделина на человетец и светлината свети в тъмнината и тъмнината я не обвзе." В новия превод думата е заменена

със светлина. Каква светлина, коя светлина? Светлината на физическия свят? Животът на Непроявения Бог изявява тази светлина – живот. И тъкмо този живот е виделина. Виделината е която свети в тъмнината. Коя тъмнина? Която ни пречи да намираме живота, да намираме Бога. Виделината е нещо живо, непрекъснато, нескончаем процес на просветление дълбоко някъде в душата на човека, в сърцето, в ума. Виделината е като величествен лъч, запалка, която ни помага да доловим скритото, великото в казаното, в живота, в целия материален и душевен мир. Тонове на виделината са меки, топли, светли, никога не можем да ги забравим, те ни помагат да вникнем в нашата интимност и да прозрем връзката с Великия живот, тя ни помага да влезем в контакт с великата Реалност, тя ни помага да се задълбочат нашите представи за духовното. Виделина е онова, което наричаме проблясък, мигновение, светкавица, благодарение на което гения долавя великите идеи и тайни, композитора – мелодиите, поетите – магията на поезията, учените тайните, а жадуващия за истината – Безбрежността. Светлината е един вид физическото тяло на виделината. Тя е по-богата, по-мощна с по-висши вибрации, които отвеждат човека до изворите на духовния живот и до вътрешната красота на идеите; тя му показва върховете на любовта, на мъдростта, на истината. Чрез виделината ние идваме в контакт с великото, идейното в света, което говори на ума, на сърцето, на душата. Думата виделина е по-силна от думата светлина. Произходът на тази дума не е физически, съдържанието ѝ не е от земен произход. Двете думи не се покриват. Човек, който направи това, показва, че не разбира вътрешния смисъл на онова, което наричаме духовен живот. Човек трябва да разбере по вътрешен път, за да вникне в съдържанието ѝ. За да се разбере и преживее тази дума нужно е духовно зрение.

Много е богата тази дума, богата и жива, за да може с един замах да се изхвърли на езиковото бунище. Да се направи това, значи да се нанесе сериозен удар върху езиковото съкровище, което непрестанно трябва да се обогатява, а не да се ограбва и унищожава.

Думата е свързана пряко с мъдростта, като най-висок връх до който човешката мисъл може да се възмогне. Без виделина мъдростта е недостъпна за човека.

6. НОВАТА МИСЪЛ

Велик момент от живота на човека се смята, когато той е бил осеян с първата мисъл. Откриването ума и мисълта бележи епоха, когато той вижда обективния свят не само с помощта на сетивата си. Той долавя скрития живот и смисъл на всички явления и процеси, като достижими неща за неговото вътрешно виждане. По такъв начин той се домогва до възможности, които по един чуден начин щеше да му разкрие реалността. Бавно, естествено и строго методично той се домогва до блестящите съкровища, които наричаме познание. Скритата причина стига до неговото съзнание, явленията получават своя строен ред и хармония и той разбира, че чудесата не са били чудеса, стихии не са толкова страшни, защото той – човекът може да намери средства не да се пребори с тях, но да се предпази от тях и да използва скритата им мощ. Над всичко имаше нещо, което беше по-силно, едно оръжие с което природата го беше въоръжила и с любов му го беше връчила, за да победи всичките си злополучия и беди за да излезе на двубой дори и със стихии, оръжие и ключ с който можеше в последна сметка да открие всичките тайни в които беше потопен. И този магически ключ не беше в някоя далечна и недостижима страна,

не беше заключен в някакъв чертог на магесник, не беше и шеметен връх, а стоеше изумително близко до човека, здраво закотвен и заключен, защитен по всичките правила на изкуството в една здрава коруба, каквато представляваше черепа, а вътре в него нещо страшно устойчиво наречено мозък. Човекът притежаваше ум. Откриването и манипулирането с ума е величествен похват във еволюцията на човека. Магическият ключ почиваше в ръцете на човека. Човекът трябваше да научи изкуството да си служи с него. Изкуство беше да се мисли. Нямаше нищо по-забележително от това. Цялата по-нататъшна възпитателна и образователна система щеше да почива върху тази цел и насока – да доведе човешкия ум до най-висшата степен на развитие. Благодарение на човешката мисъл природата е откривала наред със страшния си лик и своите съкровени тайни. Природата обича трудолюбивите, умните, способните, търпеливите. Съкровищата ѝ пред тях само се разкриваха. Човекът можеше да се ползува неограничено от нейните богатства. Така са били открити законите на физиката, силата на водната стихия, чудото на електричеството, тайната на атома в последно време. Развитието на мисълта извежда човека от тъмата на небитието, за да го направи господар в един свят на мисъл и на творчество, където той можеше да постигне възжеланията на душата и сърцето.

Човекът се домогна не само до чудесата на техниката, не само до високите върхове на много научни дисциплини, не само до всичко онова което той можеше да обхване с помощта на сетивата и на уредите, а и онези тайни, които лежаха вътре в него, за да дойде в жив контакт с психичното, света на духовното, което идеалистите наричат по реален от видимия, реалния, светът на Платон и Христа, които бяха приели древната формула – “Както е горе на небето, така е и долу на земята.” За тях първообразите бяха нещо реално, пореално дори от тези, които се виждаха с просто око. И ето, че както модерната наука се домогва до принципи и закони, засягащи физическия свят, така също една неофициална и непризната наука днес, открива тайните на човека, този човек неизвестния, непознатия, вътрешния съхранил богати залежи в ума, в сърцето и волята на човека – истински рудници, които предстоят да бъдат открити. Премного е бил зает човекът с рационалния си ум и премного очарован от тайните на природата, за да има време да обърне погледа си и навътре, където се изискваше нови методи и нов стил на работа. Двата свята външния и вътрешния представляват едно цяло, нужно беше само те да бъдат разграничени, по отделно проучени и в последствие синтезирани. Защото, какво е тялото без дух, както и дух без тяло? И както не можем да отречем живота на тялото, така също не можем да отречем и живота на духа. Проникнала веднъж човешката мисъл в тайните на природата, нямаше да се задоволи, докато не се домогне и до тайните на живота – сложния живот на душата, на сърцето, на духа, където нещата лежаха реални както и на физическия свят. Тогава идва акордирането, настройването на най-финия инструмент човешкия ум, според законите на висшата хармония.

Нова мисъл прониква в ума на човека, нова светлина го облива, хоризонтите се разширяват, променя се неговото мислене, оттам и неговото виждане. Тогава човек се домогва до правата мисъл, чрез която вижда нещата в техния чист първообраз. И както тогава, когато човешкият ум открива обективната истина в материалния свят бележи епохален миг, така също епохален е и когато се докосва до духовния свят, за да прави своите открития, момент, когато тайната на живота стои ярка и недвусмислена пред вътрешния поглед на човека. Въпрос не става вече дали съществува или не Велика Разумност, която направлява с еднаква любов и сила и физическия и духовния живот на човека. Изживеният процес прилича на новораждане. Трудно

може да се изрази с обикновената човешка реч великото, което се случва с човека, затова и Христос навремето казва на Никодим: "Ако земните работи не разбирате, как ще разберете небесните." "Може ли стар човек да влезе наново в утробата на майка си и да се роди втори път?" Христос има предвид новото раждане, новото виждане, новата мисъл, която като фар ще освети дълбините на скрития живот, живот на душата. Този процес прилича на възкресение.

Новата светлина не е нищо друго, а елемент на новото, което идва в света, новото в развитието на човека, който минава в нова фаза, нов етап по време, когато материалистичната мисъл се сили да задуши зародиша на духовното, грижливо посято в човека, вътре в неговите съкровени дълбини, познато и наглеждано и съхранявано от древността от великите Учители и приятели на човечеството. Решителен е поврата, който настъпва с идването на Учителя, Който се обръща с лице към важните проблеми свързани с дълбоката, вътрешната същност на човека, където един живот като цвете, като житен клас никне, зрее, благоухае. Никой друг преди Учителя не е говорил толкова много за ума и за сърцето на човека, за мислите и чувствата, строго поставени във видове и категории, разграничени и определящи единствено те, пътя на човека, живота му, еволюцията му. Цялото учение на Учителя е насочено нататък към великия процес на новораждане. Зад този процес стоят мислите, чувствата, желанията, постъпките на човека. Следователно, всичко това трябва да бъде облято със светлина – нова, обилна, която да въоръжи човека със знания, за да бъдат прерязани пътищата на невежеството, трябва да бъде въоръжен с методи как да облагороди сърцето, за да бъдат прерязани пътищата на жестокостта и безлюбието, трябва да научи изкуството да живее по нов начин.

Новите методи, съобразени с живите закони на природата, приложени в живота, дават не само новата светлина, а дават основата на новата мисъл – важен момент от духовното развитие на човека. От човека и от ученика се иска само работа, учение, приложение, за да гради и изпълни междините на мисълта, за да изпълни със съдържание паузите и в резултат се получи стройната система на новата мисъл. В нея ще функционират лъчите на новата светлина. "Мислете, работете – казва Учителя – онова, което ви давам ще ви послужи като скеля на новата мисъл." Колко е възможен и лек, процесът на строителството, когато план и материали чака човека. Методът на Учителят е бил винаги творчески – не готови знания, а откривани, придобити, изработени с усилие, с работа и труд. "Размишлявай – казва Той – и всеки ден овладявай по един слог от великата наука, всеки ден притуряй по един малък плюс."

Само тогава човек се издига над обикновения живот, изкачва се нависоко и стъпва там, откъдето се открива хоризонта в пълна видимост. Човек вижда, че Земята е светеща, светлина прониква и в него, за да направи от човека не само господар на природните стихии, но и на тия, които лежат вътре в него, неовладяни и неорганизирани. Новата мисъл подразбира нова сила, нови ключове с които човек ще се спусне не само на опасно презокеанско пътешествие, не и в стремителен поход към шеметните планински върхове, а ще се спусне в дълбините на собствените си дълбини и височини, да овладее и познае един свят, където хората ще се движат не чрез пипане, а чрез виждане. Това означава идването на новата светлина, за която Учителят говори.

7. ЖАЖДА КЪМ ЗНАНИЕ

Устремът ни към знание е устрем към мъдростта. В света съществува един обикновен живот, където формите на мисълта са статични. Езикът с който си служим относно светлината, за тези хора звучи неразбран и чужд. Тези хора мислят елементарно и не са успели да преживеят краткия и великолепен миг на самовглъбяването. Затова и реалността за тях не е реалност. За тях всичко е ясно, просто, не е нужно човек да мисли и троши ума си. Те не се вълнуват, когато земята се облива със светлина, те не реагират и когато живеят в пълна тъма. За тях не е интересно да знаят, че целия органически мир почива върху принципа на светлината, принципа на мъдростта. Как ще ни разберат те, когато се докосваме до скрития смисъл на живота и се опитваме да се изкачим на високите върхове на познание, което привлича погледите само на известна категория хора? Ние казваме и с не патетичен глас, макар че идеята е облята в красота и блясък. Светлината е ручей от дълбокия извор на мъдростта. Светлината от слънцето прониква живота, без слънце животът на земята би пресекнал моментално. Но човек само физически ли живее? Мъдростта е слънцето, което поддържа духовния живот на човека, лъчите на това слънце проникват всичките клонове на културата. Така е, без светлина всичко би пресекнало моментално, също, както на физическия свят. Никой не иска да умира, нито физически, нито духовно. Страшна е физическата смърт за човека, но колко по-страшна е духовната.

Жаждата към знание не е нищо друго, а безспирен устрем към извора на мъдростта. Хора, които жадуват за тази вода се различават – имат отличителни белези. Те живеят, живеят вътрешно, богато. Жизнена необходимост за тях е не само обикновената светлина отвън, но и тази, която идва отвътре. Тя е като въздуха и без нея те се чувствуват мъртви. Затова, както в миналото, така и днес мъдростта упражнява огромна привлекателна сила – истински магнит. Единствено тя на земята ражда светлина и подарява на човека знанието. От никъде другаде човек не може да получи тази светлина и знанието би останало само далечна и неосъществима мечта, ако той не се домогне до изворите на мъдростта. Единствена мъдростта уталожва жаждата на човека към знания, единствена тя внася светлина и осмисля живота с всичките противоречия, страдания и конфликти, за да предаде на края – съдържание, смисъл, красота, израз. Мъдростта съдържа необходимите елементи при които се изгражда духовното тяло на човека, което на изток се нарича "будическо".

Всичката дейност на Великите Учители още от древността, като се започне от Атинските философи, до тия на изток и до дълбоката проповед на Христа и ония до наши дни и до Учителя е била насочена единствено да задоволят жаждата на човешката душа. Човекът копнее за мъдростта, жадува за светлина, за знания, защото знанието, светлината правят живота разбран, лек, приятен, смислен. Мъдростта поддържа равновесието на живота, поддържа онова, което наричаме ред и порядък. И ако на Земята дори и в обикновения живот на известни хора намираме зачатъци от ред, то причината е пак в мъдростта. Тя подхранва и укрепва идеите, тя е която дава тласък на творческите сили на човешкия ум и дух. Първа тя ни запознава със светлината. Без мъдростта в един свят би било така тъмно, както на земята без слънце. Човекът се познава по жаждата и устрема към светлината, към мъдростта.

Жалко, че на Земята не всички обичат светлината, защото още по-жалко не всички могат да живеят в светлината. Както на Земята се срещат червеи и животни, които не могат да живеят на светлина, за тях нощта и скритите пазви на земята представляват техните жилища, така също има хора, които

не обичат светлината, които живеят в тъмнина. "Те не обичат светлината, те не обичат най-вече да им се говори за мъдростта. Те бягат, когато се говори за мъдростта. Защото светлината ги убива, покосява ги." Вековните борби, които съществуват на Земята от паметивека до наши дни, не са нищо друго, а израз, че на Земята една внушителна част, тя не е по-голяма от другата, разбира се, живеят на тъмно, също като ония червеи, които умират моментално, когато излязат на светло.

Насилието над човешката мисъл, цялата отявлена система на борба с убеждения, идеи, разбирания, вечния страх на сатрапите, издевателствата над учени, над реформатори, над приятелите и доброжелатели на човечеството, не е нищо друго, а свидетелство за съществуването на това семейство – биологически вид на членове, които водят непримирима борба със светлината, с мъдростта. От убийците на Сократа, до книжниците, които изковаха кръста за Христа, и до всички разновидности форми на насилие, жестока и отявлена борба с идеите на хората, не е нищо друго, а липса на любов към светлината, липса на отношение към мъдростта и живителен копнеж към знанията. Те не подозират дори този живителен и дълбок извор, чийто струи възрастват и творят хилядите форми на живота и красотата.

Положението на един народ и на Цялото човечество става най-тежко, когато соковете на мъдростта престават да текат. Сушата от светлина е по-страшна от тази за водата. И нещо повече, тя е израз на голямото безводие в умствения, сърдечния и душевния живот на човека. Мъдростта е източник на светлина и знания. Тя е един от великите принципи на живота в цялата Вселена. Тя е хранилница на ума, тя ражда идеите, тя оплодява творческите възможности на човека, тя дава импулс на учените, тя вдъхновява поетите, писателите, тя е ключ, който разкрива света отвътре. Тя е слънцето в света на душата. Срещу нея водят борба само хора – червеи, които умират при светлина.

Без светлина, без знания, без мъдрост, животът е неразбран, той губи смисъла и тогава се ражда хаоса.

8. КОНТРАСТИТЕ

Колко е вярна земята на себе си и на закона разбира се. Каква изумителна точност!

Едно разписание неизвестно от кога стои там и направлява нейното движение. Имаш усещането, че зад него стои нещо величествено, което поетите наричат различно и стига до нас като богата хармония. Човекът не само обича земята, не само я изучава, но успя някак си да я приближи премного до себе си и да намира вътре в себе си отразен нейния лик. Отражението го пленява и сърце срещу сърце човек откри тайната, че си прилича много с нея.

Тя има път и орбита, има си и скорост, има си и ос в календара на вечността тя отбелязва епоха и от денонощието образува малките и големите интервали, защото зад оста и вън от нея има нещо друго, което определя нейното движение – слънцето. След най-кратката разходка, която ни подарява блясъка на деня и красотата на нощта, идва дългото пътешествие около слънцето, което ни подарява четирите годишни времена. Кръговратът на времето ни запознава с разнообразните аспекти, развежда ни из големите зали на природата и ни открива интимните тайни на една обич, която ни гледа от нежната розова пъпка, от разтопения поток и от алените отблясъци на удължения ден, които обилно като светещи ручей текат през един сезон.

Земята е вярна и топла, прецизна в своите задължения, неуморна в своите пътешествия и шетня, за да пристига при нас точно на определеното време, претоварена от блага, споходила нашите детски сънища, когато на нашия паралел властвуват снеговете, които обличат добрия и щедрия Дядо Мраз. Този ден – частичка от големия годишен сбор, за разлика от всичките останали дни носи име познато, сърдечно, което пишем с главна буква – Нова Година. С какъв трепет я очакваме – свикнали сме да я посрещнем тържествено и да ѝ устроим топъл прием. Може би затова, че той започва победоносно, като млада небесна армада, претоварена с онова, което за зла участ на реалистите е претоварена с неща "нереални". Да, с надежди, с блага, с неоткрити тайни, с неовладяни съкровища. Тя идва малко преди полунощния час, така е прието, дочакали сме я будни и развълнувани, посрещаме я на прага с копнежнен вик. Има хора по света, които умеят да се радват на "нереалните неща".

Казваме – различно е съчетанието на звездите и тайната на числата ни гледа предизвикателно. Кабалистите тълкуват – тя, Годината е винаги нова, различна, богата или бедна, щедра или скържава, ала винаги натоварена с един малък незнаен плюс, който бележи вечния път на нестихващия прогрес. Кого ли обогатява тя и пред чии порти слага своите дарове. Човекът я чака с трепет, от незапомнено време е било така. Години много и различни. Така е, Земята има ос, а движението ѝ около нея ни дава идея за нощта и деня, за светлината и тъмнината, за радостта и скръбта, за доброто и злото, за приятното и неприятното, за хубавото и грозното, за бялото и черното – контрастите. Те са там неумолимо вкопчени в нейната кора, за да се разпрострат след това свободно като неизбежни части на нещо цяло, а вътре в нас да се превърнат на скъпо платени уроци, които ни преподава великият учител – мъдростта.

Денят и нощта, тая миниатюрна частичка от вечността, вихрено и властно тя въвежда своя ред без да ни пита, без да се споразумява с нас. Земята сякаш ни казва: Аз върша своята работа, имам си ос, не мога да не се въртя, затова и не мога да заповядам на дървото да няма сянка, не мога да заповядам на слънцето да не залязва никога, нито на звездите да не изгряват никога, нито на годишните сезони да не пристигат на определения час и да се съобразяват с човешките планове. Невъзможно е това. Ще се подчиниш на моя ред, ще се съобразиш ти с него и ще го търпиш. Само глупците искат да създадат свят без сенки, свят без контрасти, свят без оная цяла поредица, която по-горе изредихме. Глупците се опитват от векове и все напусто. През различните времена, за прикритие вероятно, те носели различни имена, идеята им обаче винаги е била една и съща – неосъществима и в основата си нереална. А много се стараеха тя да носи тъкмо това име – реално, то звучи симпатично и някак си вечно ново. Много искат да направят един свят по техен терм, ей такъв например – без сенки. А сянката, както е известно дори и на глупците ги следва неотклонно, нищо не може да я унищожи и тогава контрастите излизат на яве и им стават отлични учители.

Земята има ос, а на небето грее слънцето, което ни се струва, че пътува и от тая видима измама добиваме представа за вечното движение, с което сме съгласни да го има навсякъде, но не и в порядъка на глупците. Но нека се върнем на Земята. Да, тя е така построена, така е било решено да бъде построена. Който не я харесва да даде свой план. Астрономите я обичат такава, каквато е и направиха нечовешки усилия да я разучат в детайли, като не спряха само на нея, а на целия мир в който тя е потопена като в искрящ океан. Направиха само едно малко опущение /единствен фламарион прави изключение/, но това е друга тема, да астрономите – учени не се докоснаха до душата на Земята, не обелиха зъб за нея. Какво представлява денонощието,

какво представлява годишния ѝ цикъл, слънцето и великото зад тях, удара и пулса, ритъма и диханието, неща в които се спънаха всички, за да не открият скрижалите, които раждаха идеите и съхраняваха великите тайни за които човешкия дух вечно копнее и които непременно щеше да си ги потърси.

Великите архитекти успяха, обаче, да превърнат земята на идеално училище, което връчи в ръцете на човека буквар като му каза да чете и разчита великата наука на контрастите, чийто начален езиков белег бе различаването. Когато се научи да различава, а се научи само за това, защото контрастите съществуваха, човекът започна да мисли, да чувствава, да расте, да учи и да открива сходството си с тая планета, която избра за своя родина.

Земята и човекът приличаха си по много неща, а най-вече по движението, което в основата си вечно и неотменно криеше контрастите. Човекът се движеше около своята ос и около слънцето, около своята душа и около Великия Дух на природата, Великата Разумност, Великото Слънце извор, чийто живителни струи подрастваше, поеше и освежаваше човешкия дух. Величествен е моментът, когато човек осъзнае безспирния поход около центъра – началото на дълбок, вътрешен живот, който ражда денонощието, годишните времена и Новогодишните мигове, които капка по капка отливат големите духовни съкровища, за да станат достояние на човешкия ум, сърце и душа, копняла през вечността за тях.

Кога и откъде започна възхода? О незапомнен миг, от контрастите.

Един необозрим ред стои като израз на мъдростта, която реди разписанията и уточнява резултатите. Човекът е научил великия урок да различава не само багрите, не само сянката от предмета, но и доброто от злото – първият удар на мъдростта, която го докосва с магическия си жезъл. Зад нея стои нескончаемия приток на живот, на светлина и един закон блести, закон на който и земята и човекът се подчиняват. Не може тя да не се върти. Не може човек да живее истински, ако не приведе в движение своята ос и пътешествията около слънцето. Само тогава човекът разбира езика на контрастите и започва началото на духовния живот. Не се утолява глада и жаждата на човека, ако не реализира духовния си живот. Нека това слънце да е невидимо и незнайно. Душата повела в душата си частичка от огъня на безсмъртието, никога не се лъже и вечно се стреми към своя център и към Великия Център на Битието, както земята е точна и вярна на великото си разписание.

Контрастите помогнаха на човека да различава, да пресява, да избира. Те му помогнаха да се ориентира правилно в един сложен свят, какъвто представлява земята. Ликуващата душа се устреми към това слънце – Великата Реалност, за да се насити на светлина, на топлина. Движението реализира великата идея, която стана съдба и звезда по пътя на човека да познава и да различава в света на голямото разнообразие, в света на сенките, в света на хаоса искрите в нощта, светлините, които щяха да му покажат изворите на доброто, сияющия лик на истината, красотата на свободата и вечното слънце на мъдростта.

Движението реализира великата идея – земята се превърна на училище, човекът на ученик, контрастите на система, за да подарят на човека искрящата светлина да търси и да открива.

9. ПЕНТАГРАМЪТ

Връщаме се към миналото и прелистваме страниците на Голямата книга. В нея намираме забележителни образи и чудни събития. Някъде се спираме, оглеждаме и се вслушваме в шепота на живота, който някога е бликал. Някои места минаваме набързо, пейзажите летят сякаш пътуваме с голяма бързина, някъде се вслушваме и тогава се спираме – в книгата на Царете е описан живота на царстващите особи на Израил. Сложен и бурен живот, забвението е посипало с пепел някои образи и събития свързани с техния живот на бойни походи, тръбни звукове и окървавени битки. Стратегията и уметото водене на войни вече не ни прави никакво впечатление, военщината отиде много далеч от нашето време, дори се питаме – върху канавата на какво ще се пишат бъдещите епопеи, които открай време са привличали очите и сърцата на поети и писатели, изтръгнати от огнения дъх на войните, борбите, революциите. Човечеството е премного уморено от бойни залпове, еднакво и от военни епопеи. Изобщо целия порой от подобни събития в книгата на царете стои на страна и между много сказания, откриваме образа на цар Соломон. Той живя бляскаво, богато, разкошно. Беше един от най-учените на своето време, най-мъдрия, самовластен господар, който умееше не само да управлява народа, но и да урежда споровете. Цар Соломон беше повелител, съдия и ако може да се каже и мъдрец. За нас не е интересно, какво място е заемал той в картинната галерия на еврейските царе. При това този цар е мъчен образ за перото. Водите на този живот, какъвто и вкус да имат са премного разлети и мътни, корито трудно би могло да се намери. Разрешението на един проблем в лицето на цар Соломон е нещо несъвместимо, не би се намерило място, къде да се смести. Имаме чувството, че този живот трябва да потъне в забрава, да изчезне дори от записа на природата. И ако си позволим да се спрем на него, то е само затова, че искаме да съпоставим два диаметрално противоположни идеали за живота. Два порядъка, две убеждения.

В сказанието се казва, че Бог се явил на Соломона, когато трябвало да поеме короната и жезъла и го попитал: Какво желае? Той отговорил кратко: Мъдрост. Велико нещо е мъдростта. На земята няма думи с които да се опишат скритите съкровища, блясъка, красотата. Мъдростта е висок връх, като истината. Човешката душа нямаше да престане да копнее за двете, независимо, че те стоят толкова далеч и на такава висота. Соломон е знаел – мъдростта, това значеше обилен извор на светлина. Той познавал народа – “упорит и жестоковие”, наречен още от Мойсея. Как щеше да се справи с този народ, за да го води и управлява трябва му мъдрост.

Той не пожелал нито богатство, нито слава, нито сила. Загрижен за големите задачи, които го очакват, той намирал, че най му е било нужно мъдростта.

Моментът е необикновен. Той представлява важна точка, която събира пътищата на две същества. Спираме се на този момент, за да съпоставим образите след това. Срещата е епохална – един епохален миг от живота на Соломон. При обикновения човек, нека да е с царски сан и корона на глава слиза Великото по някакво странно и благоприятно съчетание на звездите към него благоволява милостта на Бога.

Соломон е запитан, какво желае. Изпълнението на желанието му нямаше да закъснее. Защото, какво е то, едно човешко желание пред щедростта и богатството на най-богатия? Соломон не имал време дори да си поеме дъх.

Дайте му, каквото е пожелал.

Човек никога не може да опита плодовете на своите желания, докато не ги постигне.

Най-добре учи човек, когато се учи от собствените си грешки. Само мъдреците се ползват от чуждите грешки и опити.

Няма да се спираме на блясъка на един живот преминал под знака на този велик принцип – мъдростта. Лъчите на мъдростта обогатиха живота на Соломон. Мъдростта му даде и сила, и власт, и богатство в последна сметка и неувяхваща слава. Царицата Савска от краищата на земята бе дошла да види Соломон и неговата слава, като цар и като мъдрец. Той бе успял да задържи всичко това съкровище и народът имаше за какво да го величае. За нас и това не е важно, нищо от съкровищата с които природата го обсипа не е интересно, най-малко те могат да ни привлекат. Соломон се смята като един от посветените на своето време. И ако би живял по времето на Христа, би се наредил в семейството на Неговите ученици.

За Соломон Учителят казва: "Не е знаел, какво да иска."

Соломон трябваше да притежава любовта на баща си, копнежа на Самуила към истината, чувството на правда като Натана, и най-после трябваше да има светлината на ученика, за да улови епохалния миг и да знае какво да иска. Той беше застанал пред Великата Реалност, трябваше да разбере, че възможностите са неограничени; най-богатият го въвежда в Своите владения и му казва: Исай, Избирай. Правят му велика милост, показват му голямо внимание, предлагат му царски дарове – покажи, че си достоен за тях, че си цар отвътре и исай по царски. "Исайте и ще ви се даде" е малка магическа формула, която Соломон трябваше да приложи в пълнота. Не трябваше да каже: Само това. Мъдростта ми стига. Мъдростта беше меч с две остриета, беше море с дълбоки и опасни въртопи, беше красота, която криеше своите съблазни.

Затова и пътя на този помазан цар се оказа много труден. Животът му приключи с минус. Задачата дадена като на ученик, остана нерешена. Жените чрез които искаше да се домогне до същината на живота и оттам до любовта, нищо не му дадоха. Те в голямото си мнозинство бяха свидетелство, че изпитът не беше издържан. Нищо не вложиха като ценност, нищо и не получиха от него. Той завърши живота си като уравнение, чийто неизвестни никога нямаше да престанат да го гонят и вероятно с вековете задачата щеше да го чака.

Мъдростта не е достатъчна.

Спряхме се на този пасаж от историята на този забележителен цар, за да обобщим сборовете и стигнем до най-свежата идея, която Учителят ни поднася като ярък синтез на новия живот, новата основа и новия идеал към който трябва да се стремят всички, независимо дали са короновани личности или обикновени хора.

В историята на Соломон е събрано всичко, което миналото, неговото време би могло да му поднесе. Той беше при това мъдър, много мъдър но не успя да стане мъдрец. Нещо не му достигаше. Мъдрецът е богат отвътре и притежава още нещо, короната на мъдреца не е украсена само с един бисер. Величествен миг и величествена среща. Небето се разкри за първи и за последен път през тази епоха, за да покаже своята щедрост и своето величие.

Какво желаеш?

Мъдрост, Господи!

Дайте му я!

Завесата пада и животът се развива като лента. Всичко е четливо написано на разбран език, писатели и учени се постаряха да ни я дадат в детайли. Не премълчаха нищо. Премълчаха само своето мнение. Никой не им го поиска. И ние няма да го дадем. Нека този библейски цар спи в своята неувяхваща слава.

За нас е важен само момента. Ние сме обикновени хора и от целия блясък на Соломона бихме си пожелали едно единствено нещо. Нищо не привлича нашия поглед, нито богатството му, нито дворците и целия разкош вътре, нито хилядите таланти злато, сребро, нито славата, нито знанието. Привлича ни само краткия миг – срещата. Искаме тя да не бъде неповторима. Да, бихме желали тя да се повтори, да се съберат и съчетаят звездите пак, от безкрайността да се чуе копнежния ни вик – да слезе Великото при нас и да ни попита: Какво желаете? Колко странно и дръзко звучи това, колко несъвместимо, изпълнени с упрек книжниците биха ни погледнали и биха казали: Какво светотатство.

А ние спокойно и уверено бихме отговорили: Не знаят ли те, че времената са други, не знаят ли те, веят топли ветрове и прелетната е прекосила нашия небосклон, предвестница на новата пролет; не са ли чули те за големите полети на човешкия дух, победата на най-високия връх на земята, прелитанията над космичните пространства, откриването тайната на веществото? И всичко онова, което се случи на земята в края на миналия век и през първата половина на настоящия?

Имаме пълно право да бленуваме. Копнежът за такава среща напълно отговаря на нуждите и възжеленията на нашето време, напълно съответствува с онова, което се случи на земята. Заслушани в призива на епохата и в сказанията за новото, което пристъпва прага на нашата земя, ние имаме право да приближим великите идеи до нас и да им дадем пълен израз.

Учителят казва: "Ако ме попита Господ, какво искам ще кажа – **Искам Твоята любов, Твоята мъдрост, Твоята истина, Твоята правда, Твоята доброта да пребъдват винаги във мене.** И продължава нататък – Сега вече знаете, какво да искате, казах ви го. Искайте, защото в продължение на десет години Бог ще се яви на всички. Бъдете готови да поискате същото." Думите звучат живо и топло като обещание.

Хоризонтите са безбрежни и чисти. Видимостта е голяма. Те щяха да се приближат до нас и небето с всичкото си великолепие щеше да ни гледа сякаш в очите. Слязло при нас, светещо и възхитено, защото един прекрасен и здрав път беше очертан – пътят на ученика. Копнежът на човешката душа, жаждата на ума и сърцето щяха да получат своя полет и човекът с компас в ръка щеше да се спусне на далечно пътешествие.

Нека не е цар, човекът щеше да бленува за този миг и за тази среща с Безконечността и щеше да знае какво да иска. Мъдростта само не стига. Сама в ръцете на несъвършения – жител на планетата земя тя можеше да го спъне, да го похаби, да го погуби. Не, не, мъдростта само не стигаше. Един бисер не беше достатъчен, а нужни бяха пет, пет бисера чисти, прозрачни, топли. Пет бисера, които красят петте върха на пентаграмата. Човекът беше пораснал и не можеше да се задоволява само с един. Соломон беше минало, ученикът, животрептящо настояще. Сега той искаше всичко – вечните ценности в пълен брой, искаше по царски. Изправен пред най-богатия, той имаше право. Великият момент не биваше да бъде пропуснат. Хилядолетията бяха отшумели и на човека му предстоеше да получи истински царски дар. "Искайте и ще ви се даде". Великото не дава на половина, когато ученикът застава със дълбоко смирение и любов. "Вече знаете какво да искате, казах ви го."

Времето е относителна величина. Ние не искаме да коментираме и не питаме за календарните данни. Ще си позволим само да кажем, че тия години десет на брой, представляват цикъл – кабалистичен знак, който може да се удължи, може и да се съкрати. Зависи от ученика, както се случи и със Соломон – зависеше от него, да получи едното или петте.

Глава 5

УЧИТЕЛЯТ И ИСТИНАТА

1. ЕДИН ОБРАЗ В ОБИКНОВЕНИЯ ЖИВОТ ...

1. Един образ в обикновения живот лежи чист и неопетнен. Когато става нужда от честен, правдив и благороден човек, спират се на него. Всред бурите и острите политически и обществени конфликти до този образ се прибегва, като символ на честност, неподкупност и благородство. При известни мероприятия държавата прибегва до тях, когато са нужни незаинтересовани и честни хора. Народът за тях е запазил най-ценното и най-хубавото, което може да се даде на човека – доверието. В негови ръце народът поверява най-ценния си капитал – децата. Няма човек на земята, който да не пази в душата си образа на първия учител, който му разкрива с обич картината на света, като го въвежда в тоя свят. Детето обича народния учител, не само поради това, че го запознава с буквите и цифрите, не и затова, че го въоръжава със основното познание на света, а защото му показва ценностите на живота. С образа на народния учител, искаме да си послужим, когато разглеждаме отличителната черта на Великия Учител – Истината, за да направим темата конкретна и я приближим до нашето виждане.

Образът на този народен труженик, който стига често до пълна всеотдайност ни е добре познат. Той не би могъл да бъде друг, защото не би изпълнил отговорната си задача, която народ и държава му възлага, да въоръжи поколенията със знания и най-вече да ги изведе на чист и прав път. Няма човек на земята минал през народното училище да не помни и да не знае голямото значение на народния учител.

Ние ще се спрем на една точка, център и фокус, която определя дейността и влиянието върху малкото дете – ученик. Забележителен момент, когато детето спира очите си на него с пълна и ненарушима вяра, че тъкмо този човек, който го посреща мило и го гледа благо, ще му разкрие всичко онова, което единствено ще насити огромния интелектуален глад с който природата щедро го е надарила. С две ценни неща детето пристъпва прага на училище, за да се отзове пред лицето на своя учител – любовта и доверието. Когато учителят застане пред него и каже първата дума, детето вече е дало всичко. Детето вярва, надява се, убедено е, че всичко ще получи, всичко, което и големите знаят и за което то неудържимо копнее. Пред тая чистота, преданост и истина, детето застава със същото богатство. Такъв е или трябва да бъде народния учител – изпълнен с благост, търпение и най-вече с истина. Защото, какво струват всичките качества на учителя, ако не носи истината, ако не я прилага, когато разкрива науката пред чистия поглед на детето. Учителят трябва да бъде осведомен за всичко, за да предаде знанието в най-чист вид облят в истината. Всичко, което ще даде на детето трябва да бъде строго научно, опитано, сверено с истината, почиващо изключително върху истината. Основата трябва да бъде от здрав материал. Една гнила греда може да бъде фатална за живота на ученика. Учителят, който е поел грижата да обучава и възпитава поколенията, трябва да бъде образец на честност, справедливост, съвестност и когато предава науката да си служи само с езика на истината. Няма по-голямо престъпление да се излъже детето и да му се даде крива насока на живота, на мисли и чувства. Отговорна работа е да си учител, затова между всички положителни качества, които един учител трябва да притежава

е на първо място – истината. Тя е неговия характерен белег и основна черта. Учителите не могат да бъдат използвани в ръцете на заинтересованите за свои себични цели. Учителите трябва доблестно да се борят срещу домогванията на хитреците, които гонят лични интереси. Учителите трябва да имат идеал и да устояват на него. Само тогава може да се очакват здрави по дух и душа поколения със светли умове и благородни сърца. Такива трябва да бъдат и майките – “възпитателки”. Отговорна задача имат не само учителите и майките, но и тия, които стоят над тях. Такъв трябва да бъде учителят – народния учител в обикновения живот. Процесът е ясен. Последствията зависят от този процес от истината, която го прониква.

Колкото казаното до тук за народния учител е вярно, толкова то е вярно и за другия Учител – Великия Учител, който идва на земята периодически, за да запознае човека с великата азбука на живота. Какво огромно значение има тази задача и какво значение има истината и тук Истината е била винаги основния белег на едно учение, което идва да помогне на човека, като го въоръжи с основните принципи на живота. Задачата е по трудна, по отговорна, отколкото тази, когато се предава обикновена наука. Защото сложен е света на душата, непознат лес е човешкото сърце, недостижим връх – човешкия ум. Учителят ще оперира с мислите и чувствата, за да разкрие пред него най-трудната наука, наука за живота, за духовното в човека. Стъпка по стъпка Учителят води учениците си по необозримите сфери на този свят. И всичко там е важно и всяка крачка трябва да бъде огледана и проучена. Пътят не е лишен от завои и опасности. Като машинист на локомотив Учителят трябва да познава не само пътя, но и особеностите на машината. Всичко, което Учителят разкрива пред очите и душата на ученика, трябва да бъде подчинено на истината. Истината, която се съобразява с всичко, регулира движението, определя посоката и му помага да се справи с всичките изненади, истината, която единствено дава полет на душата. Затова и основния белег на Великите Учители е истината. Всяка дума е отмерена. Учителят никога не си служи с двусмислени думи. Всичко, каквото казва е съобразено с истината, всичко е опитано, преживяно. Той борави само с истината, с положителното знание. И всичко, каквото Той прави е сверено с истината. Като опитен капитан той държи здраво кормилото, познава особеностите на морската стихия, избира времето и пътя и бди нито един от екипажа да не пострада. Той не жертвува никого. Той не казва никога, че за новото трябва да жертви, т. е. да жертваш живота, душата. В думата жертва Той внася едно ново съдържание. Екипажът, чиято сигурност той е поел, трябва да се върне жив и здрав на местоназначението си. Той не жертвува никой от онези, които му са поверени. Той е силен и си служи с изпитани оръжия. Ако нещо се случи с някои от ония, които са край Него, причините лежат върху тях или техните родители.

Учителят не само разбира истината, но и я прилага и живее по нейните повеления. Затова Той е силен и животът му е израз на непрестанна всеотдайна служба. Да проправи пътя на човека, да лекува раните, да намалява страданията, да му даде условия за растене, това е всекидневна Негова работа. Когато среща гладен човек, Той не му казва: Иди да работиш. А го поканва и го нахранва в своя дом. Когато среща скръбен човек, Той не го морализира, а го утешава. Когато види отчаян, Той го обнадеждава и му вдъхва вяра. Когато някой върши престъпление, не го наказва, а го пита: Защо направи това, и му дава възможност да види престъплението и да го поправи, а когато види убит човек от нечия ръка, взима го майчински в ръцете си и му показва миналото, настоящето и бъдещето. Пред блясъка на Неговата благодат и любов, той намира своя път и своя покой. За Великия Учител миналото,

настоящото и бъдещето е слято в един величествен миг, който разкрива същността и дълбочината на човешката душа и светлата перспектива, която я очаква. Затова всяка душа за Него е ценна, като цвете, което предстои да се разкрие и изпълни пространството с уханието си. За този аромат Той е готов да подаде ръка, да повдига, да спасява, да утешава, защото велико бъдеще чака душата.

Всичко, което прави Учителят прави го с безпределна любов и радост защото Неговата атмосфера е служенето, а изворите от които черпи са истината. Мислите, чувствата, Словото са подчинени на истината. Истината е краеъгълния камък на Вселената.

Великият Учител е най-светлото и най-висшето същество, което слиза на земята през хилядолетията. Той носи фара на истината и нашето доверие към Него е напълно оправдано. По истината ние познаваме Великия Учител. Истината единствено оправдава любовта и доверието на които те се радват на земята.

2. АКО ИМА ЧОВЕК В БЪЛГАРИЯ...

Цената на едно жилище, на една кола, на един мост, параход, самолет, не е във външния вид, в красотата, блясъка, не, а само в тяхната солидност. Важно е не до колко са красиви, а до колко са здрави, доколко те са построени по всичките правила на техниката, до колко те ще могат да издържат на тежестта и напрежението. Най-малката грешка, несъобразителност и невнимание може да струва живота и безопасността на много хора. До приемането им в експлоатация, те преминават през сериозна изпитна комисия. Играта с човешкия живот може да се окаже най-опасна. Ние трябва да благодарим, че чувството за отговорност при тия случаи, днес стои на голяма висота. Човечеството е стигнало до идеята за охраняването на тази скъпоценност, каквато представлява човешкия живот. Но нека добавим, че има още много, твърде много да се желае. Защото не са само превозните средства, които поставят живота в рисковано положение. Хиляди още неща стоят скрити и недокоснати от здрава оценка и подмолно разхищават здравето и живота на човека.

Онова, което искаме да изясним с тези примери е идеята за истината. Човек изпитва особено чувство на задоволство и приятност, когато вижда солидността на една кола, мост, параход. Стъпваме сигурно и сме горди от човешките постижения, изпитваме благодарност и радост и сме премного задължени към ония, които са взели участие при построяването им. Забележителен момент, когато грижата за човека на физическия свят е строго подчертана.

Отиваме по-далеч. Навлизаме в света на идеите, в сферата, където се раждат мислите, убежденията, системите, нравствените норми, философията, изкуствата. Човекът не е само тяло. В опасност следователно не може да бъде само то. Опасностите не са само до физическия свят. Те засягат и най-съществената страна на човешкия живот – неговия ум, неговото сърце и душа. Има ли опасност за тях? Безсъмнено и нещо повече, те са по-големи и последствията по-съкрушителни. Една крива мисъл или идея може да запали света, пусната в обръщение тя може да предизвика такъв пожар, който е хиляди пъти по-страшен от обикновения. В света още няма съд за такива престъпления, нещо повече в света няма приемна комисия, която след като прави своите опити, проверки, сондажи и резултати да пусне идеята дадена идея, идеологическа

система, философия. Глупците се учат от опитите, мъдрецът използва опита на другите и вижда последствията в перспектива. Тази роля обикновено се изплъзва от съзнанието на хората. Рядко човек пристъпва към дадена идея със стопроцентова сигурност, че тя крие положителни резултати. В многото случаи ние сме в положението на съгледвачи, измервачи и едва, когато ние опитваме нещата, съдим за тях. До тогава, обаче, много може да станат жертва, нещо което при обикновените строежи се гледа да се избягва.

Ние нямаме за цел да убеждаваме света, че на Земята през двадесетия век живя и работи Учителя. Бъдещето ще има да говори за Него. Не се пали свещ, за да се тури под шиник. Той ще бъде открит и богатството, което донесе ще бъде поставено безсъмнено в съкровищницата на българския гений, за да стане достояние на цялото човечество, за да се стигне до равностойността и заключението – до истината, която е и предмет на нашата тема. Това, което искаме да кажем е за всички, които като нас са нетърпеливи, както ние някога. Ние минахме по един път и стигнахме до Него. Дружини по пътя имаше и пред нас и след нас, странични сигнали не липсваха и натрупан опит имаше, но едва, когато на бял свят излезе списанието "Житно зърно" мислите се срещнаха и общуването започна. Днес, когато нашия живот се задълбочи и потоците бликат отвътре, за да огласяват нашия "интимния" свят, ние се опитваме да оставим следи от този дълбок вътрешен кипнеж, чийто простор е стеснен до минимум, забранен. Ние можем само да мислим, не можем да говорим на глас, нямаме право да общуваме свободно с мислите си чрез печатното Слово. Хиляди са, които уверени сме като нас някога търсят здрави мостове, здрави коли, здраво място на тази люшкаща се земя, където животът да е стопроцентово съхранен и където е не само безопасно да се живее, а окрилящо, красиво, топлосърдечно, свободно. На нас не ни пречи да сме на това място, защото Го видяхме и защото знаем, че всичко, което се говори в хилядите страници е вярно, точно и от всеки ред на Неговите стотици томове ни гледа истината. В тези страници се говори за живота, за природата, за великите принципи на живота, за наука, за религия, за изкуство, за музика, за възпитание, за хореография, за дишането, за храненето и за всичките видове проблеми и противоречия, които съществуваха в живота и които щяха да получат своя болезнено остър вид.

Една необхватна панорама се открива и вълнението на едно море стига до нас – невъзможно е да се обхване онова, което е дадено – обилно бликащо, свежо, чисто като водите на кристален извор. Къде лежи цената на всичко това, живителния пулс, който ни кара да вземем перо и с несръчни пръсти да тръгнем кротко след онзи вихър, който наричаме вдъхновение. Всички могат да мълчат и в дълбините на душата да чувствуват трепетите на един богат вътрешен живот, ала писателите, поетите, музикантите, трубадурите не могат да мълчат – не могат. Невъзможно е да не се отрази стихийното течение, невъзможно е да се остави епохалния миг да отшуми незабелязано. След преживяното идва отдиха и творческия дъх, който те кара да кажеш нещо, да се разтовариш като пчела поднесла сока и прашеца. Къде лежеше основното на всичко това, кой беше този ритмичен удар, който еднакво докосна всички, за да му предаде и живота, и радостта и красотата и силата и ентусиазма? Истината. Всичко е проникнато от нея. Всичко казано за човека, за живота, за природата е верно. Лъчите на истината го осветляват, лъчите на истината го поят и възрастват. Знаеш това, защото нееднократно си го опитал подарил ти накрая нещо за което човек непрестанно копнее. Следващия момент е забележителен, ражда се вярата – тя е като резултат.

Истината, която е дошла и вярата която се ражда дават епохалния необикновения миг, който щеше да позлати отвътре нашия век. Никога човечеството не е било толкова облагодетелствувано и никога условията за

духовен живот не са били толкова благоприятни, както сега. За това време не едно сърце е въздишало и не един ум е копнял.

Истината не беше вече само дума, а магически ключ, който разкриваше светли перспективи на възход и прогрес – духовно възеймане, което започваше отвътре навън, като всичките творчески процеси в природата. Светът се променяше на часове, подхвърлен на хиляди промени и противоречия, на хиляди борби и търсения, които в края на краищата щяха да родят нещо забележително. Истината беше дала направление и тласъкът беше неудържим. Под нейния напор всичко, каквото беше старо, гнило, негодно, като нечиста пяна щеше да изплава на повърхността – за това и светът ни се виждаше измърсен, помрачен и похулен. Целеше се да се отвори път на прииждащото – чисто, свежо, обновително с дъх на истината. Имаме чувството, че присъствуваме на последното сражение, когато на земята вече лъжата не може да се изтърпи, не може да влезе вече в обръщение. “Лъжата нямаше вече да може да се лансира за истина, ще се опита, но няма да може” беше казал Учителят. В света беше станало премного светло. И Той го каза:

“Ако има човек в България, Който изнася нещата, както са в целокупния живот и в разумната природа, това съм аз.”

“Как ще постъпят българите с мене, какво отношение ще вземат към идеите, които проповядвам, за мене е безразлично... Не искам да ви накарам да вярвате на сила. Ако искате да живеете в съгласие с великия живот, трябва да имате вяра.”

Всеки знае, какво значи да стъпиш на здрав мост, параход, самолет, жилище. Имаш чувство на сигурност, на доверие, на вяра – красиви неща са те и човек може да има реална представа за тях. Ала колко повече са те, когато човек при всичките условия в тази бурна и на вид неуредена земя при безперспективността на днешното време, по време на толкова вътрешни и външни депресии, при толкова хладни и горещи войни, да имаш дълбокото усещане, че си стъпил на здраво и закотвено място, да знаеш, че зад тебе има тил, че пред тебе всичко е чисто, ясно, разбрано. Срещата с истината, срещата с Него направи всичко това. Защо? Как е станало? Ще имаме възможност с каквито средства и сили разполагаме в поредицата фрагменти да отговорим. Едно беше вярно за нас и за всички, които щяха да дойдат след нас – идеите лежаха като избрани семена – сити и здрави. Ние познаваме нашите хлеботородни ниви и нашия чернозем, наричаме я добрата земя. При наличието на добри семена и добра земя плодородието е налице. Онова, което Той донесе беше като чисти, здрави и сити семена, бяхме ли ние добрата земя, щеше да се види.

Българинът ще има време и възможност да си каже думата и неговата дума ще бъде вярна и точна, той никога не се лъже по отношение на духовните съкровища, които му се поднасят. Нашето преживяване относно качеството на Неговите идеи е многократно. Някоя музика на света била тя най-мелодичната, не може да се сравни с мелодията на истината. Рядко и забележително явление, да чувствуваш и да знаеш, че всичко, което движи ума, пълни сърцето, вдъхновява за велики дела душата е проникнато от истината. Трудно би могло да се изрази това с думи. През днешното време то може да се отнесе до света на чудесата и дълбоките преживявания на човешкия дух.

И нека кажем – да живееш с идеята, че си намерил най-здравия параход с който ти предстои далечно и опасно пътешествие по развълнувания океан и спокойно да си поверил съдбата в ръцете на опитен капитан е величествен миг наситен със светлина, мир и радост.

Не е случайна приказката Му: “Ако има човек в България, Който говори истината.....”

3. ТОЙ ЖИВЯ УЧЕНИЕТО

“Вярваш ли в това, което проповядваш? Ходил ли си на оня свят като говориш за него? При Бога ходил ли си?” Въпроси, които при днешното време звучат крайно обикновено. Но ето, че обикновените въпроси не са отправени към някой обикновен човек – проповедник, оратор, окултист, философ. Въпросите са отправени към Учителя. Ние ги цитираме дословно – взели сме ги от беседа. Как би отговорил обикновения човек, ние като че ли знаем, как бихме отговорили и ние и това ни е известно, но как би отговорил Учителя, това не знаем. Бихме помислили дори, че Той няма да се спре да отговори. Учителят, обаче, този път решил да не мълчи, напротив отговаря на въпросите ясно, точно, да не кажем изчерпателно. Той не обичаше всичко да изчерпи, оставаше хората да мислят, много важно беше това.

Ония, които не вярват, или по-точно казано, ония, които не знаят няма да обърнат внимание на Неговите отговори, ще махнат с ръка и ще кажат: Оставете, не заслужава да се говори днес по тези въпроси. За сега само науката е меродавна, само на нея вярваме. Обикновените хора, които вярват, без много да мислят ще кажат: Той е прав, може да е така, но ние нямаме опит; няма да отрекат, но няма да бъдат дълбоко раздвижени от казаното.

Оставаме ние – какво ще кажем ние и как ще реагираме на Неговите отговори. Онова, което те съдържат, като че ли засяга само нас. Тези, които умеят да се вслушват в думите Му, разчитат ги внимателно и се мъчат да вникнат в съдържанието. Освен това те откриват в тях нещо необикновено, което смеят да нарекат – хармония или необикновена музика, такава например, каквато се чува от скритите под морените реки. Човек трябва да има ухо за тая музика. Вероятно затова и ние се спряхме на целия печатен текст. Пасажът привлече не само очите, сърцето, не раздвижи само и ума, но и нашето въображение докосна. Разбрахме, че имаме какво да кажем. Всеки би се попитал: Какво има да се добави към казаното? Наистина след казаното от Него можеше да се мълчи само. Но отговорите лично за нас звучат необикновено. Те будят не само рояк мисли, но и много впечатления, много картини – серия от преживяни дни, живот, който дойде близко до нас, за да ни говори с топъл и задушевен глас. Присъствувал си на едно рядко хубава изложба и не само хубава, а отразяваща онова, което наричаме душата на изкуството – Истината. Не искаш вече да мълчиш, когато те питат: “Вярно ли е било това? Вярваш ли в това, което говориш?” Не искаме да изпаднем в ролята на свидетели, нито бихме желали Той да заеме ролята на подсъдим, нито в положението делото Му да бъде поставено на обсъждане, а най-малко имаме желание ние да свидетелствуваме. Нека звучи за хората далечно, чуждо, неразбрано, това не ни засяга. Но ние нямаме желание да мълчим, нито да потискаме бликналите чувства, нито ще оставим инструмента недокоснат от пръстите и устата. Ние бяхме там, живяхме край Него, за нас дори не е необходимо да чуем отговорите, за да знаем, че онова, което Той говореше, беше Самия Той – думите и делата имаха пълно покритие, Неговият живот изразяваше учението, което проповядваше. Кой са били тези, които Му поставиха тези въпроси? Ние не ги упрекваме, човечеството е толкова много лъгано, толкова много се е злоупотребявало с неговото доверие – покриваха ли се думите и делата на ония, които имаха претенция, че се бореха и живееха за доброто на народа? Важно беше това, много важно дори, защото от всичко най-много жадуваше за Истината, жадуваше за думи, зад които се криеха дела, зад които светеше Истината, жадуваха за златни монети, а не за позлатени. Човечеството жадуваше за учение, което почиваше на здрави основи – чийто крайъгълен камък да бъде Истината.

Пътешествието не е трудно. Човек може да започне със себе си. Нека проследи живота си от първия ден, когато има среща с Него, до последния ден, когато реши да огледа изминатия път. Човек нека се попита: Какво спечелих, какво придобих, какво направи Той за мене? Не могат да се забравят важните и съдбоносни моменти на живота, когато най-малката невнимателна стъпка може да има фатален край. Ако би могло да се напишат историите на всички, които в своя живот се срещнаха с Него, дали би се намерил един единствен случай да не е получил нищо от него, дали би се случил един човек на който Той да не е направил поне една услуга? Едва ли би се намерил такъв човек. Случаите са неизброими и не бихме имали физическа възможност да ги описваме всички. Чудни и странни случаи, лишени от външен блясък, а озарени всички с вътрешен, богати и топли, чисти и безкористни. Той не работеше, не учеше и не лекуваше срещу пари. Животът му беше израз на служба която не чакаше да му се плати. Няма да се намери човек от тези, които са застанали на неговия праг, да не може да ви разкаже малка и трогателна история. Животът му бе израз на всичко, което Той говореше. Учението се живееше. Учението се прилагаше. Той беше жив пример и модел на онова, което вещаеше. Принципите бяха живи, пълноценни и те влизаха в тъканта на Неговото богато ежедневие. До тук беше отговор на първия въпрос. Той вярваше в това, което говореше.

Минаваме към втория въпрос – “Ходил ли си на оня свят, че говориш за него?” Следва отговор: “В оня свят не съм ходил, но живея в него.” Казаното е ясно, точно, разбрано. В отговора няма никаква двусмисленост. “Оня свят?”... Светът на невидимото, нематериалното, свят, който не може да се обхване с петте сетива, свят на безкрайните измерения.

Не става и въпрос от Негова страна и затова Той казва: “Не съм ходил, но живея в него.” Какво значи това? Категоричният отговор звучи като нещо невероятно. Един ден, когато съществуването на този свят, няма да подлежи на никакво съмнение, човечеството няма да забрави, че много преди това истината по него е била превъзможната. Невидимият свят, света на Платона, светът на Христа съществува. За Учителя по този въпрос няма две мнения. Няма време за доказване и не е нужно. Ония, които не вярват и не разбират, доказателствата няма да им помогнат да доловят идейната, дълбоката страна на въпроса. Затова всички Учители на древността, всички пророци на човечеството са избирали прекия път безопасния и правия път – вярата, опитът и доказателствата ще дойдат по късно за дебелия глава. “В този свят живея.” Наново предприемаме дълго пътешествие, не далеч, не до оня свят, а тук на земята и оглеждаме пак Неговия живот. Любителите и смелите търсачи са събрали много материал, твърде много, абсолютно нищо няма да може да се фалшифицира или изкриви, или превърне при най-добрия случай на мит. Ученикът ще следва строго линията на Своя Учител, Който на тоя свят презираше едно нещо за което казваше, че не прощават ни на земята, ни на небето – лъжата. Материалите са налице – живия поток от примери събрани и картотекирани, свидетелите приживе са сложили своя подпис – върху всичките лежи палеца на един човек. “Каквото е горе, това е и долу.” Защо ще ходи на оня свят, когато всеки момент може да бъде там и да знае с най-голямата точност, какво става на хиляди километри, да знае още какви мисли, чувства, желания и постъпки вълнуват човека; как е живял даден човек в миналото, как живее сега и как ще живее в бъдеще. Той оперира със средства, сили и възможности, които ежеминутно му разкриват света на безкрайните измерения, Той може да бъде за няколко секунди, където поиска, оня светове, които стоят като проблем пред съвременната физика за Него са открити, ясни, точни, разбрани. Време и пространство като дадени величини за Него не съществуват. Той

живее в един свят, където времето не влияе, пространство не съществува. Той виждаше по особен начин. А беше облечен във физическо тяло, приспособен за земен живот, а владееше изкуството да живее и вън от земята, владееше сили, да трансформира материята, а изкуството да чете в сърцата, в умовете на хората го владееше до съвършенство. Неизброими са опитите, примерите и случаите, които доказват това, което бегло нахвърляме тук. Всичко може да се потвърди от живите примери на хора, които нямат абсолютно никакъв интерес да представят нещата, както не са, нито пък ние, които никога не бихме си позволили да кажем неща в които не сме дълбоко убедени, че са истини. Не се опитваме да правим голямо съчинение от окултните сили с които разполагаше, защото това няма да увеличи, или намали великото, което Той искаше да подари на човечеството. За човека беше по-важно как ще използва богатството, което получаваше, как щеше да си помогне през време на страдания и изпитания. Затова и ние не се опитваме да измерваме или сравняваме от това гледище, какво беше Той. Не би се намерила рубрика за Него и не бихме могли да окачествим онова, което Той старателно криеше. Някога може да се класифицира като феноменално явление Неговото виждане. За нас в случая е важно, че на земята бе реализирано подобно виждане, то съществуваше.

“В оня свят не съм ходил, но живея в него.”

Идеята бе снета на земята, нямаше вече да има сила на земята, която да я отрече или стъпче, основанията ѝ нямаше вече да могат да бъдат разклатени. Той постави здрава основа, която ще влезе в градежа на новата окултна наука за душата, като ѝ предаде нов и чист блясък, приближи я до човека и я направи актуелна – практически приложима. Много излишен баласт натрупан от вековете щеше да падне и в този вид който Той я поднасяше никой нямаше да може да я омаловажи или отрече. Светът щеше да я приеме, след като я опита и щеше да я преживее защото беше пълноценна и жизнеспособна; щеше да ярва в нея, преди науката да я е доказала. “Оня свят беше реалност, по-голяма дори от физическия свят, в този свят живея.”

Третият въпрос: “Като говориш за Бога, ходил ли си при Него?”

Как да пристъпим ние към този въпрос?... Как да докоснеш интимната страна на човешката душа? Една свещена област, в която човек не смее да стъпи с обути крака. И на този въпрос, както и на предишния не се отговаря направо с да или не. Учителят казва: “Кошунство е да питаш има ли Бог? Ангелите не смеят да си зададат този въпрос. В който момент го зададат те се саморазрушават.” И затова Учителят отговаря кратко и отзивисто: “Аз живея в Него.”

Казано е всичко – даден е класически по своята простота отговор. Една цяла концепция блести и сияе – светът на неизмеримото, нематериалното, невидимото представява за Него Велика Реалност. “В тази Реалност аз живея.” Този свят не е далеч, не е откъснат от Него. Не защото Той е Учител и разполага с огромни сили да бъде навсякъде, а защото и Той е човек – част от Цялото. Следователно, къде другаде ще живее и защо ще пита: “Къде живея?” “Ходил ли си при Бога?” Триумфално една истина дефилира пред Него и Той продължава: “Бог е навсякъде. Изучавам Го във всичките светове в които съм потопен. Виждам Го еднакво и в камъка, и в буболечката и в човека. Веселя се, когато слушам тихия Му глас. А, ако очаквате да Го видите след смъртта си, пак няма да Го видите. Това е механическо разбиране.”

4. “КЪДЕ ЖИВЕЕШ?...”

Това, което се разкрива пред нас прилича на рядък плод, на прекрасно цвете, на пейзаж, който очертава красотата на познанието и дълбоки тайни, които сега лежат близки и достъпни, величествено прости. Искаме не само да се възхитим от момента на съзерцанието, но и да опитаме плода, да усетим аромата на рядкото цвете и на края да преживеем красотата на пейзажа.

Свещеното Писание представлява жива и неувяхваща книга на която често Учителя се спира. Неделните беседи изключително почиват върху стих от Евангелието. Онова, което спира нашето внимание в случая са Неговите тълкувания върху отделни пасажи и събития от Евангелието и от Библията. Тези тълкувания представляват бисери на познанието и истината, те откриват пътища по които свободно може да се тръгне, за да се стигне до сърцевината на събитията и до ония идеи, които щяха да влязат в живота, за да го осмислят и задълбочат. Светлината, която Учителят дава по известни въпроси е обилна и всичко казано в тези страници получава първоначалния си блясък, времето се скъсява и аромата на епохата стига до нас чист и свеж. Пред нас се разкрива не само смисъла на казаното преди хиляди години, но става ясна и близка обстановката, разкъсват се всичките завеси на миналото и Словото се изявява във всичката си дълбочина и светлина. Цели пасажи неуволими и неразбрани звучат ясно и убедително и казаното добива своята топла емоционалност. Ние заставаме там и преживяваме събитията не както са описани, а както са станали. Връзката между тези събития е възстановена и отношенията между героите оживява, логическите обяснения се редуват точни и неизменни като ударите на часовник.

Върху тълкуванията на Учителя не една тема щеше да се построи, защото всичко, което казва Той е премного живо, свежо, разкриващо нещата, както са станали, приближени до нашето виждане и разбиране.

Една от знаменателните глави на Евангелието е Първата глава от Евангелието на Иоана. Тази глава винаги е привличала погледите на всички тълкуватели на Словото и на всички поети, които зад определен ритъм и зад патоса на тази глава са виждали необозримото и дълбокото, което извира от всеки стих на тази глава. Тя представлява едновременно и синтез и апотеоз на нещо съвършено и прекрасно, което се беше случило и имаше да се случи. От всеки стих искри една идея, която мигновено се превръща на пламък, за да увлече след себе си, не само творческото въображение на музиканта, но и дълбоката мисъл на мистика, за да стигне до оная богата реализация, когато Учителят ни поднася съзвучието и дълбокия смисъл на тази глава; тия 51 стихове в които е казано всичко, което до наши дни и до вековете щеше да си остане вечно и неувяхващо, ценно и дълбоко с ключово значение за откриването на скритото значение – според Учителя. Ние няма какво да прибавим към казаното и нямаме за цел да коментираме казаното – ние приличаме в случая на зрители и на слушатели, които след като са присъствували на една великолепно изложба или на концерт от знаменит музикант имаме скромното желание да споделим радостта и възторга от видяното и чутото, за да преживеем многократно този празник.

Върху първите тринадесет стиха Учителят ни е дал музика. Когато се спираме на тази глава и стих по стих се опитваме да я разчитаме, за да уловим същественото, лично на нас те ни звучат като тържествена оратория. Двете части на тази музикална творба, каквато представлява “В начало бе Словото” и “Имаше човек изпратен от Бога” представляват скъпоценен

камък в съкровищницата на българското музикално творчество. Дълбочините и височините сякаш се сливат в едно цяло, за да отведат душата на човека до мистичните дълбини на познанието за светлината и след това да му разкрият всичката широта на една красота за която човешката душа вечно ще копнее. Ние не сме музикални критици и нямаме намерение да правим разбор върху тази музика. Още навремето, когато двете песни бяха дадени, много пъти ние щяхме да се върнем на тях, преживяването, което те ни оставиха проникна дълбоко в живота ни – мигове, които никога не могат да се забравят. И двете части – първата и втората песен звучат мощно, окрилящо, проникнати от дълбока мистичност, същевременно и от звучащ живот. Един ден музикалната тема щеше да бъде открита и богатството скрито в тия две песни изявено.

Не по-малко значим беше текста, върху който Учителят се спира, за да ни поднесе вътрешния смисъл на тази глава. Стих по стих щяха да бъдат разкривани и принципите изцедени, като живителен сок истината щеше да се разлее. Постановката е приближена до нашето виждане – разяснена и оживена – времето и пространството щяха да загубят своята власт и до нашия слух чисти и неподправени щяха да стигнат този път не само тоновете на мелодията, а истината, светлината; отключеното богатство щеше да блести близо до нашата сетивност. На катедрата щеше да стои Той и с очи към разтворената книга, този път щеше да ни разкрие ядката на тази глава, за да задоволи не само нашата жажда и глад, но за да ни запознае нагледно с великия принцип – Истината, Истината, за която големите окултисти са обикаляли изтока и запада и са изразходвали големи усилия и са жертвували много време.

Беше се случило нещо изключително – унищожени бяха ритуалите, формите, вдигнати бяха всички бариери и на копнеещите от векове души, Той им казваше сърдечно и просто: “Елате и вижте, слушайте и опитвайте, проверете и се ползвайте от бисерите.” Всичко беше опростено, съкратено и достъпно за чистите по сърце. Не лишено от сила и от власт, ония, които жадуваха разбираха цената на всичко и преценяваха добре не само събитието, но и голямата любов, която се спираше пред техния праг. Трапезата беше сложена и поканата разпратена, не оставаше нищо друго, а да седне човек и да задоволи жаждата и глада си.

Учителят чете – пита и отговоря: “Що е слово? – Разумността. В начало бе Словото, в начало бе Разумността. Тъмнината никога нямаше да я обхване, защото Разумността бе там.” Като велик принцип – канара на която се изграждаше духовния живот. “И Словото стана плът и всели се между нас и видяхме славата Негова – Пълен с благодат и истина” – 14 стих. Учителят добавя: “Където има благодат, където има истина, там няма никаква лъжа.” Словото е синоним на Разумността и на Истината. В света съществуваше една ценност, която щеше да си остане чиста и недокосната през вечността. На земята трябваше достойние – едно съкровище, което осмисляше живота, предаваше му дълбочина и широчина, като го спасяваше от пустотата. След което човекът можеше да бъде удостоен с най-великото – среща с Реалността, среща с Бога.

“Всеки, който лъже не може да види Бога” – Учителят.

“Никой никога не е виждал Бога, Единородният Син, Който е в пазухата на Отца, Той го изяви.” 18 ст. “Що е пазухата? – света на Истината.” Един миг от вечността получава своя образ и блясък, светлината го насища и Учителят казва почти категорично: “Без никаква лъжа.”

Голямото познание на великата наука получава своята кристална чистота. Освободени от лъжата хората щяха да се домогнат до Великата

Реалност – пътят беше очертан и отбелязаните следи ярко светеха. Без истината човек никога не можеше да бъде осенен от онова, което в Писанието се казва: „Дух“. Никога в човека нямаше да потекат живителните струи на благодатта, на светлината; нямаше откъде да потече тя, мирът не можеше да внесе покой в сърцето и радостта нямаше условия, за да цъфне, докато лъжата безчинствуваше в светите места. Истината беше врата и път по които благодатта идваше. „И като се обърна Исус и ги видя, че идват, каза им: Що търсите?“, а те: „Къде живееш? Рави?“ – 18 ст.

„Христос живееше там, дето нямаше лъжа“ – „Намерихме Месия“ – „Намериха онзи, Който не лъже.“ „Истина, истина ви говоря, от нине ще видите небето отворено, и ангелите Божии да възлезват и слезват над Сина Человеческаго.“ – 51 ст. „Синът дойде, когато лъжата трябваше да се изхвърли навън.“

Последният заключителен стих. Много пъти този стих щеше да бъде повтарян и тълкуван. Необикновеното явление „възлизане“ и „слизане“ щеше да буди най-разнообразни представи и емоции. „Ще видите от нине небето отворено.“ Пътят бе отворен и „Синът дойде“. Кога? Учителят казва: „Когато лъжата трябваше да се изхвърли навън.“ Забележителен момент от историята на човечеството – две хиляди години оттогава Евангелието се проповядва по целия свят, първата глава на Иоана е една забележителна глава, ала лъжата не освободи човечеството, за нея се говори и днес, коментира се и с нея си служат като разменна монета в християнският свят. Учителят казва: „Трябваше да се изхвърли“ и добавя: „Никаква лъжа, ако искате да живеете – абсолютно никаква лъжа.“ Задачата стоеше неразрешена в огромен общочовешки мащаб и малка в личен на отделния човек. Христос се ражда в момента, когато нейното място се определя – „вън от земята“. Присъдата над лъжата следователно е вече прочетена; остава тя да се изпълни. Странни и неразбрани са мерките на Битието и на Живата природа – имаме чувство, че се намираме пред Необятността – времето и пространството лежат неуловими, ала дълбоко в човека ясни и определени мерките лежат и двете хиляди години загубват своята съизмеримост – Христос с идеята за истината и Учителят с проникновеното тълкувание на първата глава досегна Истината. Словото и Разумността стоят близко и в светещия миг на нашето време, което става вече епоха, не само слушаш този дълбок музикален шедевър – „В начало бе Словото“ и „Имаше човек изпратен от Бога“, а слушаш живия текст на най-прекрасното и на най-мъчнодостъпното на физическия свят – Истината. И човек си казва, без да си спомня за „критиците и за умниците“, всичко казано от тях звучи празно и далечно. И двамата имат право. Христос, Който казва: „Аз съм пътят, Истината и животът“ и Учителят, Който казва: „Ще видите Бога, когато се освободите от лъжата“. И на въпроса: Къде живееш? Той щеше да отговори: „Христос живее там, където няма лъжа.“ Не четем само първата глава от Евангелието на Иоана, а четем най-дълбокото Слово за Истината – великата повеля на нашето време. Учителят казва: „Лъжата е път към смъртта.“

Като ученици на Христа преди 2000 години и като ученици на Учителя днес, внимателни и съсредоточени, съзнаващи сериозността на ликвидационния момент и всичката отговорност като ученици, ние повтаряме неговите думи: „Без никаква лъжа.“

5. ИСТИНАТА И ТОЙ

Двадесет години по-късно от деня, когато Той напусна Земята, ние се питаме: Всичко ли е казал Той? Дошъл е на Земята да разтовари едно голямо духовно съкровище, дали цялото е било свалено? Когато тръгваме на дълго пътешествие с изследователски цели, откриваме следи, които ни отвеждат до фактите. Учителят не е казал всичко. Той имаше още много нещо да каже. "Едва сега започнах да говоря за Любовта, всичко до тук едва е предисловието на Любовта." – казва Той. На друго място намираме следното: "Много неща могат да ви се кажат, но не е времето сега. Хората още не са готови за истината." След всичко, което в продължение на половин век е работил и даде учението в най-изряден и стегнат вид, с език и стил ясен, точен, недвусмислен, Той казва: "Още имам, какво да кажа, но нямате къде да го сложите, такива са съсъдите с които разполагате."

Питаме се сега: Какво още имаше да каже, какви светове щеше да разкрие, с какви закони, принципи и правила щеше да ни запознае? Необхватно е това съкровище, което представлява в този вид и размер, огромен материал за четене и изучаване. Той засяга всичките клонове на културата – възпитание, наука, медицина, изкуства, хигиена, музика, хореография. Всичко е дадено в стегната и разбрана форма, готова за прилагане, пригодена за живата практика. Всичко идва да помогне на човека да разрешава своите лични, семейни и обществени противоречия. Коментара щеше да се прави от други в желанието да се приближи прекрасното и великото, което те криеха, за да стане то посезаемо и по-близко. Всичко, което е дал беше дълбоко, отговарящо на всички проблеми и конфликти пред които човечеството щеше да бъде изправено. Предвидени бяха всичките завои на пътя по който човечеството щеше да мине. Въоръжил бе човекът с най-важните съоръжения, необходими за голямото сражение, което му предстоеше. Оставаше само да се опита, за да се провери и установи здравината на принципите, жизнеспособността на всичко, което Той предложи на човечеството. Всичко бе сведено до живата практика, до всекидневието.

Животът на човека е твърде кратък, за да може да се проучи даденото, да се обхване този огромен материал и все едно да влезеш в един необятен свят – океан, някаква необозрима галактична система, която би погълнала хиляди години, за да се проучи една малка част. Неизмеримо е духовното богатство, което Той остави на Земята – но ето, че това богатство имаше магическото свойство на щедра трапеза, която можеше да задоволява жаждата и глада на всички. В нея беше сложено всичко, което можеше да ползува всекиго по всяко време. Нямахме да има човек на Земята, който да не намери за себе си необходимото, нужното за момента и с него да си помогне. Неизмеримо бе това съкровище, какво още можеше да даде, ние нямаме представа. В известни мигове на съзерцание, ние преживяваме дълбоката радост от това, че още можеше да се обогати човешкия дух, че още можеше да се даде на човека, за да стане достоен за името, което носеше.

Ако човек беше готов да приеме новото, ако можеше да разбира, да цени и да прилага новото, ако можеше да приеме Истината. Защото, какво носят Великите Учители, пратеници, братя и приятели на човечеството, ако не Истината? Истината, която разкрива дълбините на човешкия дух, очертавайки правата линия – възходящия път, по който се въззеема до неизмерими висини човешкия дух? Истината, която осветлява най-големите дълбочини и висини, за да направи достояние на човека Любовта и Мъдростта. Истината не е нещо

отвлечено, не е понятие, а жива и непосредствена реалност – принцип и живот скрит в него. Истината носи диханието на този живот. Без истина няма живот. Тя си остава вечния рефрен, факла и знаме на всички Учители. Истината ги прави мощни, неуязвими за всичките стрели. Те оперират свободно с нея и творят формите на новата мисъл. За това Те идват на Земята – да свидетелствуват истината. Те знаят, какво ги чака: винаги са знаели. Добре познават човека и на какво е той способен. Знаят реакцията, която ще стане и приема, който ги очаква в една земя, където не всички я обичат. Малцина са готови за истината, малцина я приемат. Много неща са готови да приемат хората, но дойде ли до истината там се спъват и крале и монарси; държавници и военачалници, папи и кардинали, философи и учени. Спъват се в нея, блясъка ги заслепява и те се опитват да ѝ противодействуват, нареждайки се до реакционно настроени сили. Те се обявяват срещу нея. Няма изключения, а ако има те са много редки. Рано се раждат Великите хора, изпреварили своето време, като ранни птички, които оповестяват пролетта. И ония, които би трябвало да се наредят и устроят тържествен прием, се опълчват срещу нея, превръщайки се на тълпа въоръжена с камъни и кал. Не е било време Истината да не е била гонена, малтретирана, хулена, спъвана. Нееднократен е случая, упорито той се повтаря и за съжаление тия, които се възмущават от издевателствата през миналото над нея, правят същото, което са правели и другите някога. Има нещо относително в гледищата на хората обвити в паяжината на една условност и затвърдени от формализъма на своето време. Жалко. Навремето гониха Мойсей. Защо? Защото носеше Истината. По-късно гонеха пророците. Защо? И те носеха Истината. Гониха и разпънаха Христос. Пак заради Истината. Гониха старите християни, апостолите, гониха учени. Всички, защото оповестяваха истината. Учителят е първият случай, Който приживе остана неуязвим на Земята, необезпокояван от човешката жестокост и глупост, които се опитаха да попречат на Неговото дело, но не успяха. Приемът не беше похвален, нито гостоприемен дори и Истината не се прие радушно, тя стана достояние на малцина. За Истината човечеството не беше готово. Ще кажат – и Той рано се роди. Ония, които си позволяват скромния коментар, казват и да, и не. Намират, обаче, че разписанието е било идеално. Един ден човечеството щеше да отчете и прецени, Неговото дело и Неговото навременно пребиваване на Земята. Не случайно той каза: "Една малка работа се свърши." Една малка работа, навремето би казал и Мойсей и тази работа беше известна – идеята за еднoboжието с огън и меч бе издълбана в човешкото сърце и тя оцеля. Една малка работа би казал и Христос и тя е известна – "Люби ближния като себе си" – великият закон на Любовта блестеше. Науката за душата доби релефност и яснота и пътя бе начертан. Малката работа на Учителя също така беше известна. Свършена бе тя и нека е малка – малка и незначителна е работата на жената, когато слага малката хапка квас в тестото и внимателно го завива в нощвите. Ние знаем какво значи това. Светът бе заквасен с науката за Любовта – на човека му предстоеше да научи великото изкуство да живее.

Истината е плод, завит с много обвивки, едни от които с твърди други корави. Ядката е от Божествен произход. Истината не е за всички. За нея трябва чисти по сърце, неопетнени по душа, тя не обича несъвършенството, нечистотата. Тя е шеметен връх, където среща си дават звездите и плеядите. За да се приближиш до нея трябва да си чист по сърце, по ум, по душа. За да влезеш в нейния храм трябва да изуеш общата. Тя е като горящия храст – свещено място на което човек трябва да знае, как да застане.

Като велик принцип Учителя донесе Истината, показва нейното величие и красота и най-важното Той я живя. Не за ден, не за дни, не и за години, а

за един човешки живот близо едно столетие, на тази земя при същите условия и по същото време. Ден след ден, година след година, неотменно и напълно издържано, по всичките линии Истината бе живяна, приложена. По този начин моделът стоеше изваян и чист, можеше да се съзерцава, да се подражава, да се следва. На земята тя бе възможна. Примерът блестеше. По тоя начин Той направи нейния блясък, красота и сила достояние на ония, които бяха успели да доловят дирята на този лъч, събитието, което обогати двадесетия век.

С всичко онова, което той донесе Той направи достояние на света трите велики принципа на живота – Любовта, Мъдростта и Истината и по такъв начин подкваси човечеството с новото и го имунизира срещу най-страшната проказа на века – лъжата. Благословен да е Този, Който дойде с великата мисия да противопостави Любовта на омразата, Мъдростта на тъмнината и Истината на лъжата.

6. “ГОВОРЯ ЛИ ИСТИНАТА...”

Всичките произведения на изкуството могат да бъдат преценени само от ония, които разбират от изкуство. Те не чакат да чуят мнението на другите и тогава да се произнесат. Ако са музиканти и разбират от изпълнителското изкуство, те веднага разбират добре ли се пее или свири. Учителят в един свят е като човек на изкуството, един от най-важните въпроси, който може да се зададе относно Неговото Слово е следния: Говори ли истината? Следователно по този въпрос могат да се произнесат само ония, които разбират от истина. “Говоря ли истината или не, правилен ли е основния тон на моята музика или не.”

Кой има право да се произнесе? Само този, който е музикант и който разбира. Онова, което Той донесе едновременно е светлина и въздух, вода и хляб. Основните елементи за живот. За да се разберат качествата на тези елементи, те трябва да се опитат и след като се опитат, тогава ще се видят резултатите и по тях вече може да се произнесе – “Говоря ли истината или не?”

Великите учители на човечеството приличат на добрите стопани, които добре хранят своите птици, щедро им дават зрънца; приличат и на добрия земеделец, който подбира семената и добре посява разораната си нива. Такива стопани могат да очакват добри резултати. Никой на тази земя не прави нещо, ако от тази работа не очаква известни резултати – нивата трябва да роди плод, кокошката трябва да снесе яйца, кравата трябва да дава мляко. Велик закон заставя всички живи същества да приемат и да дават нещо, независимо дали е растение, животно или човек. Безплодието се смята най-голямата неудача и нещастие, защото с него се нарушава великия закон, нарушава се правилната обмяна между две същества от които едното взима и дава както и другото. В обикновения живот, когато липсва плод, хората си служат с огън – изгарят дървото. Всяко безплодие в природата е наказуемо. Като Велико същество Учителят обилно пръска семената и естествено е да чака и плода. Да се мисли, обаче, че до узряването на плода, Неговата дейност спира е голямо заблуждение. Като земеделеца и градинаря, трепетно и Той очаква плода. Именно в узряването на плода е скрит целия смисъл срещата между Учител и учение. Мистичното значение на онова, което Учителят дава и ученикът възприема е в поникването на семето, цъфтенето и узряването.

Встрогата икономика на природата не се позволява никакво разхищение, там има изобилие, но разхищение няма. За всяко посято семе се държи сметка.

Щедростта на Учителя не подразбира само даване. Процесът продължава до момента, когато посятото ще роди плод, ако ли не принася плод, пръчката се отрязва и се хвърля в огъня.

Колкото и скрит да е този закон, върху него почиват отношенията на всички живи същества. Голямо е богатството, което Учителя дава на своите ученици. Няма полза, ако ситите и здрави семена останат в хамбара. По същия начин приел веднъж богатствата от своя Учител, ученикът трябва да тури в ход богатството, което е получил от Учителя си.

Всичките Учители на човечеството са имали една цел, да научат хората да живеят правилно. Това подразбира не само велико изкуство, но и велико благо. След като е приел това благо, той е длъжен да го направи достояние и на другите. Животът е вечно движение, а преливането основен закон. Благото, което веднъж е получил човек не бива да го използва сам и да го задържи само за себе си. Малко са запасите, които растенията пазят за себе си, малко е количеството на млякото, което животните изразходват за своите малки, останалото се дава на човека. Само човекът не разбира този велик порядък, израз на любовта като принцип в живота, който повелява на всичко живо да споделя благата с другите. И никъде другаде сякаш този закон не е толкова строг при изпълнението, както в една окултна школа. Което даром си получил, даром трябва да го дадеш. Учителят влиза в контакт с една определена среда от хора, най-благоприятната в случая и чрез тази среда Той влиза в контакт с цялото човечество. Законът повелява благата да се разпределят общо между всички живи същества от човек на човек, като пълноводната река, която напоява еднакво и нивата и градина и цялата равнина през която минава.

Учениците не са само такива, защото слушат Учителя и Го следват, не и за това, че възприемат или разбират учението, но и за това, че след като го приложат го правят достояние на всички, жадуващи за истината души. Пробният камък на ученика е именно там – да бъде като нива, която ражда жито, като лоза отрупана с плод. Като всичко живо и той трябва да участва в този велик порядък, чийто основен белег е даване; как другояче ще докаже, че е разбрал и приложил учението?

Голямото съкровище трябва да стане достояние на всички – опитано като сита пшеница, като прясна вода, като сладки плодове, като въздух и светлина. Учението трябва да бъде поднесено на всички копнеещи души, за да опитат сладостта на новото, което опреснява човешкия ум, подхранва човешкото сърце и извисява човешката душа, укрепва духа и подарява здраве на тялото.

Ако си музикант, ще разбереш хубавата музика. Как ще разбереш учението, как ще разбереш "Говоря ли истината?" Опитай го. Ако си нива, посей семето и от плода ще разбереш. Опитай силата на Неговите семена. Опитай принципите, правилата, законите. Те са живи семена. Приложи учението и после се произнеси. И след като го опиташ, остава да го дадеш на други и те да го опитат. При взимането и при даването се изразява отношението на Учител и ученик. Онова, което си получил трябва да го дадеш. Координирай живота си с този основен закон, ако искаш да живееш богат и смислен живот отвътре. Раздай се като пълноводна река, като пшенична нива, като слънцето. Там е дълбокия смисъл на ученичеството, то е докосването магическия жезъл на любовта. То е доказателство, че ученикът не само е слушал добре, учил е добре, но и живял е добре. Приложил е онова, което е научил. Дал е от благата, които щедро получи и на другите.

Учителят нищо друго не чака, освен това – да знаеш да взимаш и да знаеш да даваш, да учиш и да прилагаш, да разбираш и да вземеш вярно и

точно основния тон на живота – тона на истината.

Само тогава можеш да се произнесеш:

“Говоря ли истината или не.”

Смешно е онзи, който не разбира елементарните правила на музиката да се признае за музикалната продукция на велик музикант.

Още по-неудачно е, когато ония, които нямат понятие за истината, си позволяват да питат Великия Учител: “Говориш ли истината?”

7. БИСЕРЪТ НА БЕЗКОНЕЧНОСТТА

Нека си послужим с езика на легендата. Тя ще бъде основата на една тема към която трябва да се пристъпи много внимателно. Материята за която ще става дума е опасна, заразена, неустойчива. Щастливи ще бъдат ония работници на литературното слово, то ще е далечно и светло бъдеще, когато тази тема ще престане да съществува – официално тя ще бъде забранена. Някои ще помислят, че думата ни е за войната. Не, не е за войната; на земята има което е по-страшно от войната. То има гражданско право на съществуване, влиза като елемент във възпитанието и в метода на взаимните отношения между народите. Да се говори и да се пише за нея е нещо неудачно, неприятно. Нейното име звучи в пълен дисонанс с антипода ѝ. Ония, които не я обичат избягват срещата с нея и изобщо не се заемат с нея, казва се – лъжа.

Пристъпваме към легендата. Учителят я разказва в една от беседите. Когато Сатанаил – началникът на всичките адови жители решил да въоръжи подчинените си с лъжата, свикал голям събор и им казал: “Давам ви власт да лъжете всички. От най-знатния гражданин до най-последния; от най-силния до най-слабия; от най-богатия до най-бедния, от царя до просяка; от учения до простия. Ала мене никога няма да ме лъжете. На мене ще ми говорите всякога истината. Разбрахте ли?”

Разбрахме – отговорили поданиците на Сатанаил – черната армада се поклонила ничком на своя главатар.

След това подчинените били разпуснати и изпратени по широкия Божий свят. Сатанаил останал сам да размишлява и да смята, какъв дял ще се падне на него – разбира се – най-големият.

Колко време се е минало, в легендата не се казва; вероятно спокойно си живеел Сатанаил и приближените му. Тъмната е била гъста и делата на Сатанаил някак си могли да се прикриват. Но, когато се появил Христос, Сатанаил трепнал. Усетил, че почвата под нозете му започнала да се клати и той разбрал, че на Земята наистина се бе родил цар с огромна сила и неограничена власт, които надвишавали неговата. Разбрал и това, че на Земята станало много светло, толкова светло, че трудно ще бъде да се укрият делата на цялата черна армада. Неговата сила и тази на слугите му непременно ще получи удар, нанесен от най-мощната десница, съществувала някога на Земята.

Тогава той решил сам да отиде при Него, да му се представи като доброжелател и да се опита сам да го срази. “Това е моя жребей, за мене няма друг изход – сам трябва да се погрижа за себе си” – разперил черното си наметало и се понесъл към Земята, за да се спре точно на това място, където Христос се намирал по това време, планината, където Той почивал след 40-дневния пост. Тук легендата се направлява от перото на автора, позволяваме си да я преплетем с Евангелското сказание. Ония, които са чели знаят за тази среща, а за ония, които не са чели, ще я предадем почти текстуално: “Сатанаил

Му казал: Ако си син Божи, речи тези камъни да станат хлябове. А Христос му отговорил: Писано е – не само с хляб ще живее човек, но с всяко Слово, което изхожда из Божиите уста.” Завежда го в светия град и го поставя на крилото на храма и казва Му: Ако си син Божи, хвърли се долу, защото е писано: Ще заповядам на ангелите си за тебе, и на ръце ще те подигат, да не би да препънеш о камик ногата си. Рече му Исус: “Пак е писано: Да не изкусиш Бога Твоего.” Завежда го пак на планината висока и му показва всичките царства световни и славата им и Му казва: Всичко това ще ти дам ако паднеш и ми се поклониш. Тогаз Исус му казва: “Махни се, Сатано, защото е писано: Господу Богу Твоему да се поклониш и само Нему да послужиш.” – Матей 4;3,12.

Този млад галелиянин, Който се наричаше Син Божи, а народът Го наричаше Учител и Спасител се противопостави на Сатанаил. И с това Той показва на света, че Неговата сила, богатство и слава е несравнено по-голямо от всичко това, което той му предлагал. И още това, че на Земята, това богатство е вече свалено, за него хората щяха да се борят до смърт. Следователно каузата на Сатанаил, който си мислил, че притежава голяма сила и власт, останала неизпълнена. Той претърпя крушение. Христос я стъпкал с нозете си и минал върху нея и него като цар.

Нататък легендата продължава. Във втората част се разказва за втората среща с Христа, вероятно станала след две хилядолетия. Предполагаме, че тази среща е станала в наши дни. Постановките на легендите са досущ еднакви, както и тези на сънищата; в едните и другите времето и пространството играят особена роля, неизмерима с обикновените човешки мерки.

Сатанаил е съкрушен от отговора на Христа. Първото и най-главно сражение е вече загубено. Христос мина напред и очерта път по който народите щяха да тръгнат. Той пръв мина по него и на първия хвърлей светеше стрелка: “Аз съм пътят, истината и живота.” Властта и силата на Сатанаил беше ударена на най-чувствителното място. Но нали той не беше сам. Зад себе си той имаше цяла войска от служители, въоръжени с изпитаното средство, чийто варианти и форми семеняха според времето и условията, но си оставаха да властвуват дори и в Царските дворове. Нека не се отклоняваме. До пълното поражение на Сатанаил и неговата вярна дружина имаше още време. Синът Божий имаше още много да чака, докато се стигне до неговата гибел. Великото в света не си служи с драстични методи. Всичко става спокойно и медлено, разкривайки една пречудна картина, където всичко е творчески обмислено и винаги сполучливо. Плановите на Битието никога не претърпяват крах – те могат да се забавят или отложат, но се изпълняват в пълнота. Делото на Христа имаше същия характер. Имаше време да се проверяват законите и да се опита вкуса на истината. на Земята щеше явно да станат делата на Сатанаил и лъжата щеше да бъде развенчана по най-съвършен начин, какъвто само големите приятели на човечеството и на истината можеха да направят. Така действуваше и Христос. Имаше още време и разпадането на всичките учения, които в основата си имаха лъжа щеше да стане неминуемо. И вековете се изнизаха... Поданиците на Сатанаил разнасяха по световните пазари този отровен продукт и неговата широка употреба доби граждански права. Най-голям пласмент лъжата намери в сърцата на държавите в средите на ония, които гласяха и редяха съдбините на народите. От римските закони, до днешните правни форми лъжата бе узаконена и борбата с нея бе борба с вятърни мелници. Ала сега моментът беше напълно зрял. На Земята нищо не беше вечно, най-малко лъжата. Беше се случило нещо неочаквано, неподозирано – помощниците на Сатанаил бяха пораснали. Бяха набрали много опит и надминаха в знанията си и в манипулирането с лъжата

и своя господар. И не счетоха вече за нужно да му казват истината, защото това противоречеше на техните разбирания и интереси най-важно. Наистина на Земята се беше случило нещо. Първата фаза, която започна в пустинята със срещата на Христа в планината след 40 дневния пост, сега приключваше. Учениците на Сатанаил задминаха него и сега лъжеха него. Къде лежи този момент, трудно може да се определи с абсолютна точност. Нашият коментар определя момента на случилото се, не наслуки, не и с математическа точност. Ние казваме, че новата среща за която се говори в легендата е станала в наши дни. Къде е станала тя? Може би в пустинята, може би в някоя планина, а може би и по улиците на някоя модерна столица. Казва се в легендата, че Сатанаил не е вече онова, което някога е бил – сега е грохнал, наранен, обеднял. Среща някъде Христа, спира се пред Него и Му се оплаква, че за него вече няма живот, разгръща дрехата си и показва гърдите в които две змии са се впили и изсмукват жизнените му сокове. Едната змия отляво, другата отдясно. Излъгаха ме учениците. Неверни излязоха. Не издържах на обещанието. Дадох им власт и ги научих на изкуство – да лъжат всички, ала не и мене, а то, какво се случи, започнаха да лъжат и мене, да ми забиват кинжал откъм гърба. Страшно нещо се случи с мене. Ако можеш Ти, поне да ми помогнеш, моля ти се помогни ми, освободи ме от тези две змии.

Христос го гледа, както само Той може да гледа страждущите, независимо кои са те. В легендата не се казва как е погледнал Сатанаил – нещастното и падналото божество. И Той му каза:

- Ще ти помогна, но с едно условие.

- Готов съм на всичко, само ме освободи от тези змии.

- Ще тръгнеш с мене по света и ще помогнем на хората да се освободят от лъжата. Ще разрушиш всичко, което си съградил в продължение на векове, всичко, което твоите поданици са направили, ще го превърнеш на прах. Ще очистиш света от всичката кал, която си натрупал в продължение на векове. Ще станеш слуга на добрите хора, ще поправиш всичко, което си направил. Сатанаил се съгласил, не защото се разкалял и от добра воля, но защото нямал друг избор. Такова е било съчетанието на звездите, че за него друг път нямал.

Тук легендата свършва. Картината е импозантна, достойна за гениалната ръка на Рембранд. Една необикновена група, събрани на едно място – любовта, светлината и истината в лицето на Христа, а след Него Сатанаил, натоварен от тежестите на вековните престъпления – готов да Го следва и да работи. Идеята е повече от гениална – великото изкуство намира най-последно възплъщение – да впрегнеш злото за постигането целите на доброто. Легендата свети. Нататък ръката на поетът може да направлява перото, както намира за добре, впрочем не, а както повелява освободената мисъл и удара на истината, която лети през хилядолетията и събира в шепите си капките на един живот и познание, което над земята е разпростряло своето благословение. Ние виждаме сега тази странна процесия тръгнала след Христа, Сатанаил не е сам, в неговата работа ще участвуват всичките му сподвижници, поела незнайните друмища на един свят човешки, който се гърчеше под ударите на най-страшната напасть каквато бе лъжата.

Срещата е станала в наши дни, защото, както тогава в пустинята при идването на Христа, в света бе твърде светло – огромна бе светлината, на пост беше най-великият син на времето си, също и сега на Земята беше станало много светло. Грешки вече не можеха да се допуснат и Сатанаил, както тогава, сега също не можеше да вземе надмощие. Предстоеше връщане назад и разобличение на лъжата, която се ширеше в света. Ала какво може да се скрие

в една просторна зала облята от хиляди лампи с най-висок волтаж – светът приличаше именно на такава зала в която от всеки сантиметър се изливаше на потоци светлина. Можеше ли нещо да се скрие? Хората, които живееха в този богат осветен свят, можеха ли вече да се лъжат и да се заблуждават?...

Обилна беше светлината. Този, който беше начело имаше неизчерпаема мощ, имаше власт, имаше светлина – силата Му бе дадена неограничено, притежаваше любовта като оръжие и беше успял да хване юздите на вековното зло и да го впрегне на работа – прародителя на това зло наречено лъжа, която пиеше кръвта на човечеството. Странно хрумване, наистина – борба срещу един установен ред, срещу един морал, срещу една идеология станала плът и кръв на всичките държави от петте континента. Този продукт, станал система да се изхвърли тъкмо сега, когато той беше най-необходим според тяхното разбиране и виждане, наистина това е хрумване на фантазъори. Ала насреща стоеше животът и животът решаваше, животът пишеше горящите писмена и подписваше присъдите – нека всичко това звучи като легенда за тия, които не желаят да слушат и да виждат, но езикът на живота е проекция на този фантастичен елемент, който борави с цифри и данни, с факти и с реални постановки. Всичко говори на ясен и разбран език – легендарният мит се превръща на горяща действителност. По следите на събитията ние стигаме до центъра, който ни разкрива голямото дело, дълбоката реформа този път подета от Великите приятели на човечеството, зад които стои Христос. Какво може да помогне Сатанаил в това дело? Къде започва и къде свършва това съдействие? Един жалък и осиромашал дух, който слага оръжие пред необятната сила на любовта и пред голямата светлина на мъдростта, които бяха слезили на Земята... Когато инженерите използват водната сила на една река, наблизко построяват юзина. Укротената река е впрегната на работа. Вместо да пакости на хората и завлича селищата, тя обслужва тези хора и помага на тяхното благоденствие. Злото в света приличаше на река без установено движение – Сатанаил с голямата си войска бе сила, която трябваше да се впрегне на работа, работа, която в основата си имаше една цел – бавно, но сигурно да се самоунищожи, за да освободи човечеството – злото само трябваше да се справи със себе си. Когато един изстрел се връща обратно, към този, който го е насочил, дали ще се опита втори път да стреля; когато една отрова се връща с обратна скорост към първоизточника, дали ще се опита с нея да унищожи своя неприятел; когато една държава дръзне да си послужи с модерно оръжие и знае, че първо тя ще опита адското ѝ въздействие, дали би имала куража да гръмне една пушка дори – времената бяха други, да, съотношението на силите се бяха променили. Сатанаил добре бе обмислил всичко, добре си е направил сметката. В желанието си да зароби за вечни времена човечеството и по всичките световни пазари да разнася отровата на лъжата с изключение само на него да не му се поднася, природата открива една велика тайна и човешкия дух се въздейма до една сила с която трябва да внимава. Злото вече не е зло само за тия към които то е насочено, а е зло и към причинителите. Това бе победа на човешкия дух, който стигна до великата идея на единството, на братството – не прави на другите това, което не искаш на тебе да ти направят, или ратувай за доброто на другите, като за свое лично добро. Промяната не стана само отвън, а и дълбоко в съзнанието на човека – бялата раса доту призова на новото и отзвуча и старателно се зае да променя вековните си методи. Струва тази победа да се напише със златни писмена. Човечеството стигна до нея и преживя блестящия миг, който ние наричаме победа на Христа, победа на Любовта, победа на Мъдростта, победа на Истината, която не унищожи злото, не се пребори с него, а го яхна и го впрегна на работа.

Науката не спря до тука и тръгна по незнайни пътища и санкционира едно велико споразумение, което тепърва щеше да даде своя плод. Семето беше посадено от веща ръка. Народите бяха вътрешно узрели за едно прозрение и за една необорима нужда по истината. Лъжата вонеше на разлагащ се труп и трябваше да се погребее. Това, което ставаше на Земята беше само следствие на един процес, който беше станал в съзнанието на човека още по времето на Христа. Отровата на лъжата беше загубила своето жило. Сатанаил беше обезоръжен и обезсилен – неговата власт бе иззета. Онова, което още ставаше в света с белезите на лъжата бяха последните отгласи на една войска, претърпяла своето поражение слага оръжие и започва отстъплението. Лъжата не можеше вече да бъде разменна монета. Нищо вече не можеше да я скрие, никакъв грим не можеше да ѝ помогне. Нейната участ бе решена още там в пустинята при първата среща с Христа, и по-късно при втората среща за която се говори в легендата, когато красотата на истината бе поднесена на копнеещото човечество, което беше успяло да си построи екран и ухо с които можеше да вижда и да слуша, всичко, което ставаше в света. Човекът беше назрял да му се поднесе най-скъпоценния дар, който щеше да стане живот и съдба – истината. Апостол Павел – ученикът Христов беше казал: "Измет е всичко друго пред лицето на истината" – сухи кости и разлагащи трупове под мантията на големи обещания за щастие и благоденствие на земята. Картината беше вече ясна и вонящите пари на лъжата станаха достояние на целия свят. Човечеството погнусено щеше да извърне глава, за да поеме обратния път и намери нейния антипод, не далеч от себе си, а дълбоко в скрижалите на сърцето си, където истината израстваше като феникс, истината, която щеше да стане не само програма за отделния индивид, не само на обществото не само на народите, а на цялото човечество.

Пътищата бяха ярко очертани и огромната работа беше започнала. Тя започна не от вчера, а много преди вчерашния ден, когато на Земята бе посадено зърното на истината в човешката душа. Като ярка звезда тя показваше пътя на народите. Като метод, като средство лъжата претърпя последните конвулсии – сега се бореше отчаяно да спаси жалките останки – ала беше невъзможно, проиграно беше всичко – легендата говори на ясен и убедителен език – две змии разяждат гръдта, едната поразява сърцето, а другата ума, едната внася безлюбието, другата внася тъмнината. Какво е човек без сърце лишено от любов и без ум лишен от светлина и разумност? Лъжата, това бе змията – нейната глава трябваше да се смаже.

Христос очерта пътя на победата.

В света стана премного светло и изнуреното човечество щеше да намери този път.

"Истината ще ви направи свободни."

ГЛАВА 6

РАЗКРИВАНЕ НА РЕАЛНОСТТА

1. ЖИВОТЪТ НА ПРОЯВЕНИЯ БОГ

“Централното лице в Библията е Христос – животът на проявения Бог”
Учителя

Голямата книга не веднъж ще разтваря и затваря страниците пред очите на ония, които винаги ще намират в нея онова, което търсят, за да откриват нови неподозиращи ценности. Голямата книга – Библията нямаше да престане да говори на хората различно, ала винаги с преобладаващия език на истината. За да се разбира Словото се изисква забележителен ум. Погледнато отвън какво представлява Библията? – Сбор от станали събития, богат епичен материал събран, подреден от умелата ръка на опитен разказвач, историк, писател. Наистина епизодите следват един след друг, живи, сочни и сгрети от топлия дъх на неувяхваща слава. Те могат да увличат читателя, да го трогнат, да го вдъхновяват и повдигат. Всичко зависи от степента на духовната чувствителност и от възможността да приеме повече или по-малко количества светлина и топлина.

Къде се крие онова, което ѝ предава сила, къде лежи нейната цена, която я прави вечна и бликаща, единствена по рода книга – хиляди години да стои вечна и нова, да разлива едно сияние, което никога нямаше да бъде помрачено.

Всяка отделна книга има обект, тематика, както се казва в литературата. Зад тематиката стоят идеите, обединени от една централна идея. Героите са само изразители на идеите, екран и среда, където се проявява Великото, което в края на краищата намира Своята пълна концентрация и Своето пълно проявление в една личност, един герой, едно лице. Централната фигура обединява всички останали, които играят ролята на път, на второстепенни лица в голямата драма, за да дадат яснота и динамичност на централната личност, на главния герой.

В изкуството постановката е позната, тя крие законите по които творчески се пресъздават героите и образите, респективно образа, който ще изрази централното, същественото, главното.

От първата страница до последната, и от първата дума на книгата Битие до последната дума на книгата Откровението са подчинени на един закон, на една идея. Всичко е обмислено. Взети са предвид и най-малките подробности – всеки стълб и болт в това монументално произведение е поставено на своето място, за да може то да изиграе огромната роля по пътя на духовното развитие на човека. Образите са свежи и прахът на забвението никога нямаше да заличи смисъла скрит в тях, подчинени на една идея, която никога нямаше да умре. Целеше се с нея да се изрази Великото в света – животът на Проявения Бог. От неизмеримите дълбини на Битието трябваше да се изтръгне искрата, която един ден щеше да запали човека. От незначителни светове трябваше да се вземе късче квас, за да се подкваси човечеството и накрая да се поднесе на същото идеята за Единния Бог – Невидимия, Нематериалния, Който проникваше всичко сътворено не само на земята но и в цялата Вселена, изпълнена с безброй галактики. Живите идеи не се изразяват чрез статични форми, или само чрез

думи. Само животът имаше това изумително свойство да оживява идеите, за да станат те плът и кръв и влязат в състава на духовното тяло и духовния живот на човека, комуто предстоеше да познае Своя Бог и опита силата на Неговата любов. Бог е любов, нееднократно щеше да се повтаря тази магическа формула и човекът щеше да опита силата ѝ в дни на сетование, скръб и беда. Този Бог на любовта благоволи да направи в човека храм и съгради там жив олтар, за да приближи човека до себе си и го направи Свой син и наследник – достоен за името, което носеше.

Бог слиза на земята.

Бог се разхожда между хората.

Бог обядва с хората.

Фантастична мечта на простия и чистосърдечен човек, който вярва, че някога и някъде ще се срещне лице с лице със Своя Бог, за да се зарадва сърцето му, за да се насищат очите му и за да преживее неповторимата радост, че е седнал на една трапеза с Него. Величествен момент, в хиляди варианти, за който човек нямаше да престане да мечтае и да бленува и очаква. Защото, какво е Бог, за да бъде толкова далечно и недостижимо Същество, до Коего човек не може да се приближи, за да преживее универсалната радост на земята – среща с Любовта. “Няма същество, което да е по-близо до вас от Бога и няма нищо на света, зад което да не е Бог” – казва Учителят. Реалността получава своя съвършен облик. Човек копнее и жадува за един Бог, Който да стои близо до него, изливащ непрекъснато към него светлина и топлина, един Бог реален и достъпен през всичките дни и нощи, един Бог реален и осезаем да простреш ръката си и да я усетиш, че тя почива вече в силната длан на Великия. Копнежите се реализират и жаждата бива уталожена. Не напразно е било всичко. Истината наднича през хилядолетията и на човека се прави велик дар. Като многолистна палма една Голяма книга щеше да разлиства своите страници и щеше да води за ръка човека из неръкотворните храмове на живота и света, за да му покаже не познатото, обикновеното в живота, а за да му покаже непознатия, необикновения живот за който той си позволява да мечтае в редките моменти на духовно прозрение.

Нека се върнем към Библейското сказание. Какво представлява живота на Авраам например? Този праотец на Израил, този чист и кристален образ, който стига до най-високата точка на своето дълбоко вътрешно богатство, когато показва скъпоценното си огърлие на вярата. Обикновен човек дали би могъл да стигне до този шеметен връх, за да подари на света непомрачения образ на вярата за която щеше да се говори непрестанно в книгата, като се започне с Данаила и трите момци, хвърлени в огнената пещ и се свърши с Илия, пророците, за да се стигне до апостолите.

Формите са различни, героите се редуват един след друг като в една фантастична галерия и всички до един ни показват разнородните багри от добродетелите, които не само щяха да пленят човека, но и щяха да му покажат тяхната скрита мощ и пътищата по които се стига до тях. Зад всеки подвиг и саможертва, които ни трогват и раздвижват, ние щяхме да видим образа на Великото и по трепета на сърцето и по възлението, щяхме да разберем, че сме изправени пред Величествеността – Животът на Проявения Бог.

Героите, които щяха да стават главни действащи лица се избират грижливо, изработват се, организират се в началото от силната ръка на Мойсея, до тази на Давид, от ръцете на пророците и апостолите до ония безименни герои, които щяха да участвуват във великата драма. От историята на тоя нестихващ кортеж от хора щеше да блика несломима сила, твърдост и воля

за живот и подвиг и едно изумително постоянство в изграждането на онова, което ония, които щяха да дойдат наричаха го убеждение, вяра, мироглед. Всичко разказано не бе нищо друго, а низ от събития, наситени с един основен елемент, една идея – Познаването на Единния Бог, което щеше да бъде като награда и резултат, благодарение на което човекът щеше да мине през вратите на любовта, на мъдростта, на истината, на правдата и на доброто, да си съгради дом – храм и се срещне със Своя Бог. Тази е била интимната идея и тя щеше да си остане през вечността, защото и тя беше вечна и несъкрушима – основания и стълб на всички ония, които щяха да четат Библията не буквално, щяха да се домогнат до този шеметен връх. По-голям дар на човека не би могло да му се даде. Простият човек чист по сърце и душа можеше да се надява, да вярва, че Господ ще слезе на земята и щеше да вечеря с него. "Великото е достъпно – навсякъде е То." "Бог прониква всичко."

Като истински служители с всичките подобаващи качества, героите от Библията подготвят пътя, строят го камък по камък, за да се стигне до онзи величествен момент, когато на земята щеше да се случи най-великото събитие до двадесетия век. Стъпка по стъпка, камък по камък тази огромна армия от служители с общ колективен дух щяха да подготвят идването на Христа – най-забележителната фигура, централното лице и главния герой в една история епопея, която искреше от живот, героизъм и подвиг. Участниците в строен ред изпълниха възложените си партитури и благополучно стигнаха до последното действие – един необозрим миг, едно съдбоносно събитие светещо като огромно слънце от чийто лъчи щеше да бъде запален света.

Идването на Христа беше епохален момент – животът на проявения Бог бе даден в пълнота. Всичко нататък след тази пределна линия на която стоеше Иоан Предтеча, като символ на мълния, която разсича небосклона, за да бележи Великото, което идваше, на което "той не е достоен да развърже ремъка на обувката" е вече премного съгъстено и бурно. Времето, хората, човекът със своя създ определена и измерена точно се оказаха недостатъчно широки, дълбоки, за да се излее новото. Нямаше къде да се излее, човешкото сърце не можеше да издържи на напора, на обилието, на щедростта. А бяха броени на пръсти години, броени и то на едната ръка само – три години. Каква скържавост прояви времето, което беше най-голямата по количество величина. Само три години по стъгдите на Юдея, по бреговете на езерата, по прашните улици на малките градчета, в храмовете и по къщите на чистите по сърце. Трябваше да подари на човека в най-съгъстен вид Словото – Неговата плът и кръв – живота на Проявения Бог. Нещо повече, нещо голямо, неизмеримо, което щеше да промени лика на света, щеше да раздвижи заспалите пластове на живота, за да превърти цялото движение. Принципиите сияеха. Всичко получаваше нов смисъл и дълбокия процес се изясняваше като мълчалива и мирна революция, която щеше да преобрази човека и живота. Човешката душа преживяваше велик момент – понятията – "жива вода и жив хляб, думи на живот вечен, Царството Божие, аз съм истината и живота, ако не ядете плътта ми и не пиете кръвта ми няма да имате живот вечен" – получиха ново съдържание, нова сила. Радостта от пробуждането и познанието нямаше да стихне. Епохата се очертаваше величествена и неповторима – като ранна пролет, очикана от векове след дълга зима, която щеше да трае до момента, когато казаното не се сбъдне: "Ще ви изпратя друг утешител, който ще ви настави на всичко."

Финалът, който не беше финал, кулминационна, която не беше кулминационна отбелязва пътя на звездата, която изгря над младенеца от яслите през оная нощ на Рождество. На Земята най-после се беше родил очаквания, очикдания, наречен Месия от народите на Израил.

Родил се беше Главния герой на Голямата книга – Централното лице и идеята получи своя богат израз. Неговият път и Неговата обстановка беше подготвена от всички люде, които носеха в душите си идеята за Единния Бог, от пророците, които живяха, бориха се и умряха за тази идея, от всички апостоли, които тръгнаха по света да разнесат учението му и от всички забележителни мъже и жени, които дадоха в себе си път и прием на Проявения Бог, на Проявената Божия Любов на земята.

Задачата на Библията бе именно тази и тя бе изпълнена до край и в пълнота.

2. ЕДИН ПАСАЖ ОТ СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ

Има пасаж от Неговото Слово, които спират нашето внимание, както това би се случило, когато пътуваме по планините и на места, откъдето се открива пълна видимост, ние се спираме, за да се насладим на някои пейзажи. Разбираме всяка казана дума. Този именно пасаж не представлява съгъстена мъдрост, закон, принцип. Не знаем дори каква е практическата стойност, дали би могло да влезе в работа на нашето ежедневие. Но ние стоим там и дълбоко съзерцаваме. Изпитваме необикновени чувства, пренасяме се неизвестно къде и не сме сигурни дали успяваме да догоним Неговата мисъл. Не чувствуваме нужда да препишем този пасаж. Искаме само да съзерцаваме, да гледаме ненаситно този необозрим ландшафт, тази картина, този величествен образ на свят, който не познаваме, не можем дори да си представим, не можем да го сравним по красота и хармония. Изпитваме само непобедима човешка потребност да споделим празничния момент с някой от нашите близки, да го поканим на тази изложба, на този концерт, на този връх, за да види и той красотата – единственото нещо, което не губи нищо от това на кого и на колко души красотата ще стане достояние.

Учителят разкрива един свят, разкрива го със замах, със сила, не като тази разбира се на композитора или поета, не шумно и не блестящо, а напротив обикновено, скромно, съдържано сякаш говори за нещо, което ние мигом ще успеем да си го представим. Усещаш тогава, че живееш в два свята, чиято амплитуда звучи необикновено и ние се силим да доловим именно този необикновен тон, който Той ни поднася естествено и просто. Не искаме да тълкуваме, или да коментираме. Искаме само да споделим и да разкажем, ако можем и ние просто за необикновения момент празничен и светъл, който ни подари нещо, което не знаем, как да назовем толкова е богато съдържанието му. Една диря остана да блести и по нея ние жадуваме да тръгнем, за да получим макар и мъничка представа за онова, което Той искаше да ни покаже.

Колко далечно и непознато звучи понятието "Божествен свят". А колко пъти сме слушали за него и колко нашите оскъдни представи биха го направили малко по-понятен, за да се приближи до нашето виждане. Ние сме жители на Земята, стъпили сме здраво на нейния корав гръб, физическият свят лежи конкретен, познаваме, как бихме могли да си представим "Божествения свят". Странно, кога това понятие е слезло на земята, кой голям приятел на човека го е свалил, за да го противопостави на другия, противоположния, материалния в който човек живееше, бореше се, страдеше.

Какво собствено представлява този свят, чиято превъзходна степен влезе в говоримата реч като синтактична особеност, едно прилагателно, което получи право на съществуване. Случайно ли става достояние на човека, за да

подари на човека импулса да върви напред, а на поетите криле да съчиняват своите песни? Стремешите и идеалите получават своята динамичност и образност. Когато кажем: Божествено, ние подразбираме най-хубавото, най-висшето, най-съвършеното. Тогава някак си малко окрилени ние се връщаме от тая кратка разходка, за да се вслушаме в сказанието на един поет на новото, който преди две хиляди години има смелостта да каже: "Нито око е видяло, нито ухо е чуло, онова, което Бог е приготвил за онези, които Го любят." На нас, обаче, и това сякаш не ни стига, защото, какво бихме могли да направим с нашите сетива, в един физически свят, където не познаваме дори всичките елементи и всичките тайни на земята. Следват думите на Учителя: "В Божествения свят няма две науки. Там съществува една наука. Понятието светска и духовна не съществуват." Всичко звучи ясно, разбрано, за да разкрие един свят без измерения, като нещо реално, близко, което се разбира от само себе си. "Там има наука, но тя е една" – усещаш, че се разкрива като море една красота, спокойна и лъчезарна – всяка вълна тон и всяка багра образ. Хармонията изпълва не само окото, а и сърцето, ума, душата. Няма раздвояване – "Само една наука" – Образите са четливи. Антитезата е строго определена. Понятията светска и духовна не съществуват там. На земята науката е разединена от някакво криво човешко хрумване. В кой момент от човешката история се е случило това, нямаме време да питаме. Някога е станало и от това човекът нищо не е спечелил, а напротив страшно много е загубил. За сметка на какво е станало? За сметка на истината, казваме днес, фаталният удар е бил нанесен върху нея. Съзнанието на човека е било раздвоено и светлината е била поляризирана. В резултат се получили два живота, два вида светлина, може да се каже едната бяла, другата черна.

Пасажът продължава: "На Земята се говори за религия. В Божествения свят никаква религия не съществува. Там няма храмове, няма свещеници, няма служби, няма владици, няма одежди, кандила, иконостаси, икони. Всичко това хората го създадоха. Казват: Бог говори чрез тях. Лъжете се. Бог не говори чрез платени хора, каквито са свещениците и владиците. Бог не управлява чрез платени съдии, министри, управници. В Божествения свят не се плаща за никакви служби. Там всички работят даром от любов." Думите цитираме дословно. Открита и забележително ясна картина. Тя се налага на вниманието. Да, невъзможно е да се подмине този пейзаж, невъзможно. Нека обобщим. В този свят има всичко, което в нашия няма, или казано другояче – в нашия няма нищо от онова, което там има. Като надникнем в казаното, намираме, че в думите има строен ред. Не са случайни, у Него нищо не беше случайно. С тая поредица от думи са засегнати трите власти в модерната държава. Да, "Бог не говори чрез платени хора, каквито са свещениците, съдиите, министрите." Веднъж открили нещо близко, познато, разбрано, ние тръгваме нататък, входът е открит и нещата някак си стават по-ясни. Може би Той ни е повел за ръка, за да се доизкаже. Бихме желали да е така. Но нека продължим изследването си. Не си позволяваме да фантазираме, нито да пристъпим към темата като поети – то би било по-лесно. Ние се сблъскахме със суровата действителност и съпоставяйки двата свята, теглим заключение. Те са диаметрално противоположни. В тях съществуват два различни порядъка. Оттам всичко отгоре до долу е различно и морала и чувството за правда, за истина, за любов и пр. После имаме странно чувство – Божественият свят не представлява нещо фантастично потънало в блясък, улиците от злато, къщите от диамант. Представите за превъзходната степен е разрушена. Изправени сме пред един свят, който се очертава някак си реален, малко сходен с нашия. Онзи държавен мъдрец е имал значи право, като е казал, че горе е както е долу, или обратното.

В този свят има служби. Много интересно, има и работа и работници. Може би има и градове и държави и държавнически ред. Защото ето говори се дори и за монети. Звучи фантастично, монетите са заменени с една абстракция на земята при уреждането на икономиката на народите – да, монетата се казвала любов. Следователно в този свят – държава, няма счетоводство, няма религия, няма храмове, попове, владици, министри, генерали – все платени чиновци. Защо им са? А има нещо друго, което застава много близко до нас, усещаме уханието, красотата и като, че ли искаме да бленуваме вечно за него, да, така става. Кой не мечтае за любов. Един свят на абсолютна свобода, няма държавна организация, която да пази реда и накара хората насилва да бъдат морални. Един свят, където има една конституция – превъзходна, според която служиш не за пари, а защото си влюбен. Като по магия се стопяват не само заблужденията, глупостите, недомислията, но и техните вековни борби, войни, революции. Няма авторитети, няма корони, няма владишки патерици, няма одежди обшити със злато, няма религия, няма култове, храмове, парламенти, езичници и вярващи, няма насилие, лъжа, жестокост, защото ей Богу, защото там царува любовта, това познато нам понятие, макар етимологически.

Ние като, че ли се развълнувахме и сгорещихме, затова и не желаем да коментираме, решително се отказваме от това. Но нали сме родени през двадесетия век, нали се погрижиха да ни впрегнат в работа, за да се научим да мислим, нека ни е жива диалектиката, ще си позволим само да обобщим – тя нали много обича обобщенията, изказванията, докладите по по-актуалните въпроси. За нас въпроса за един такъв свят е много актуелен.

Пристъпваме с изострени вече сетива, не само външни, и нека ни е позволено да кажем и вътрешни. Оглеждаме тази панорама и виждаме далечната перспектива, която като всички мечтатели желаем да приближим до нашия земен, строго материален свят. Какво разстояние и какъв път – неизмерим с километражни мерки и с нашата аритметика. Колко у нас всичко е грубо материалистично, егоистично, себично, фанатично, готов да се биеш с най-близкия си човек за педя място, за служебен стол. Господи, каква е Земята!... Какво да кажеш, как да започнем и как да свършим. Нека не я критикуваме. Ние все пак много я обичаме. Липсва й само едно, за да бъде и тя угледна като този свят за който за сега само можем да мечтаем. И дали не можем да го приближим поне до своята лична земя, вътре в себе си. Защото, виждате ли, не е нещо далечно, недостижимо, несъществуващо, което се иска като единствено условие – Любовта. Защо не, защо да не отворим вратите си поне за тая снизходителна, ярна, добра, великодушна приятелка, светеща и богата, застанала ежеминутно на прага, претоварена от блага!?

Бихме могли, като че ли тогава да свалим Божествения свят при нас, поне в нашата интимност и бихме преживяли макар и секунда под лъчите на нейното слънце и бихме отпили глътка от вълшебния й нектар. Като, че ли тогава думите на онзи дръзновен певец на любовта, живял преди две хилядолетия Павел, не биха звучали далечно и нереално. Биха се приближили до нас и биха ни разкрили реалността в своята първична чистота и красота. През очите на Учителя думите му добиват своя дълбок мистичен смисъл. "Нито око е видяло, нито ухо е чуло, онова, което Бог е приготвил за тях, които Го обичат."

Спираме се с всичката си почит като пред картина на велик художник и съхраняваме дълбоко в сърцето, красотата на целия пейзаж. Изпитваме чувство на величавост и хармония, когато съзерцаваме идеята за този свят за който Учителят казва: "Той е по-реален от този в който вие живеете."

3. РЕАЛНОСТТА

Ние приличаме на любопитни деца, които надничат в стаите на големите си братя, докосваме дебелия книги с тръпнещи пръсти, или превъртаме земния глобус, или в захлас гледаме астрономическата карта.

Бяхме свидетели на живота и делото на Учителя. Сега, когато се връщаме назад, пред нас се разгръща една лента и много неща от нея ни са нови и непознати. Тогава разпъваме платна и се впускаме на далечно плаване, не мислим какво ни чака какво ще откриваме. Целта ни е определена и здраво в дланта лежи ключа, който Той собственоръчно ни остави: "Аз съм това, което съм говорил. Ще ме намерите в казаното." Спираме се не само да си отдохнем, но и да си помислим коя посока да вземем, накъде да тръгнем. Оглеждаме обстановката и тогава изпитваме чувството, че сме в някакъв просторен дворец с много стаи, и всяка една съхранява по една съкровена тайна; прилича на природния мир, чиято хубост ни предстои да разкриваме, прилича на голяма наука с много дисциплини, които живо ни интересуват.

Нека кажем, когато Той беше на Земята, ние бяхме много млади, нямахме двадесет години. Как живееше край Него тия, които имаха нашите години днес четири десетилетия по-късно, не знаем, ние добре ги помним, как изглеждаха, помним и бликащите чувства, които се преливаха, но не знаехме с какви интереси и копнежи са живеели и какво са направили от тях. Човек би дал всичко, ако можеше да размести датите, да спечели едно, да загуби друго. Но времето в нашата Земя е нещо определено, и законите са неумолими. Ние се подчиняваме охотно и не съжаляваме за нищо. Младостта е чудесен сезон, пълна с жар, с възторг, с импулс, с мечти — струва ни се, че една младост за един живот е предостатъчна. Питаме се сега, къде лежат нашите интереси днес, къде бяха корените на нашите копнежи и устрема да разкриваш красотата на идеите, които те трогват повече от всичко друго и те грабват, за да дадеш пълен израз след миг на бликналите чувства. Всичко днес е по великолепно, по-богато, отколкото един дълъг летен ден през онзи чудесен сезон. Вече не знае сякаш, кога човек е по-богат, кога крилете са по-яки и кога животът е по-зadълбочен и полета по-извисен.

Сега вече нямаме желание да пътуваме с голяма скорост, искаме да огледаме всичката хубост на картините, които се разкриват пред нас, имаме желание да се спрем на всяка поляна, осеяна с ароматни цветя, на всяко изворче бълбукащо и шумно да ни предлага планинската вода. Искаш да слушаш мълвежа на тревите и шепота на реката, която тече под морените; искаш да се насладиш на ярката синева на небето, докоснала нежно върховете на исполинските борове. Сега вече не можеш да отидеш при Него на разговор, за да преживееш неповторимите мигове, че се намираш пред лицето на реалността, която не можеш да изразиш с думи. И, ако би могло да се отиде сега, усещаш, че цяла вечност те дели от оная година и оня месец и ден, когато над небето се изви вихър и Той вече престана да бъде жител на нашата земя. Сега не би се докоснал до ония теми, които някога са те вълнували. Изпитваш и мъка и горчивина, че не си знаел, какво да питаш, какво да разкажеш и какво да искаш. Нещо се беше случило вече, интересите бяха други и те надхвърлиха всичко, което едва сега виждаш, че не е било съществено. Премного сме Го занимавали с нашата личност и нашето дребно ежедневие, което тогава ни се е виждало премного значимо, важно. Нека това не засегне всички, нека то се отнася само до един човек и нека този човек бъде аз, това няма значение. Днес пред нас стоят остро толкова много въпроси, жизнено свързани с най-

същественото. Жадна е нашата мисъл, копнежа ни узя, защото годините ни подариха нещо много ценно, което още не проумяваме откъде и как дойде. Когато сега мисълта се напъга до висша степен пред някой проблем, пред едно противоречие, или тайна, чиято сила и светлина не можем да овладеем, ние казваме – Ако не бяха тези две десетилетия... Ако можем да идем при Него на разговор.

Странно желание, което в миг получава своя определен израз и своето дълбоко съдържание. Усещаш, че се докосваш до една тема, която от векове занимава човешкия ум – реалността и реалното в нея. Не смеем да се придвижим напред и навътре. Нямаме ясновидски дар и боравим с точно определени величини и казано твърдо, жадуваме да смъкнем рая на земята, за да го поднесем на всички. Не желаем нито да гадаем, нито да предполагаем. Как да откъснеш земята и да я захвърлиш като непотребна вещ, защото животът в нея стана тежък, как да обезцениш материята, защото не я разбираш, как да сведеш нещата до категории, когато усещаш преливащата хармония дори в един резен портокал, или в червения цвят на ябълката, или в златистия блясък на гроздето?... Къде да търсиш съвършената красота, хармонията и как да делиш и картотекираш любовта, истината, великото?...

Ако Той беше тук! Толкова сложен стана живота. Ако можехме да питаме, да сверяваме, да сравняваме, да проверяваме. Той правеше нещата изумително разбрани, близки, докарваше ги до прозрачност.

Интересува ни реалното или Голямата реалност. Той я разкриваше по особен начин, Той нямаше нужда да я разкрива за себе си, или да я доказва. Простичко казваше: "Аз живея в нея." "В мене няма никакво съмнение за вечното, реалното, защото ние живеем вътре в този свят." И продължава: "Какъв е този свят ние го знаем. Той не е такъв какъвто философите го представят, нито, както го представят религиозните. Реалният свят е свят на хармония в която като влезете, ще забравите всичките грижи и страдания. Там нещата имат смисъл и дълбочина. Там всичко живее с любов. Там има мъдрост, изкуства, каквито не подозирате. Такова разнообразие, за всеки човек определена работа; свят на учение и работа." Проблемата е застанал близко до нашето виждане, казаното е преди много години, идеята не загуби нищо от блясъка. Времето нямаше да може да я извади от полето на зрението на кой да е човек, от което и да е столетие. Беше от жизнено значение да се разбере за какъв свят става дума още през 1922 година. Много пъти щяхме да се върнем на тази тема и от много страни и ъгли щяхме да я разгледаме. Внимателно сме разчели казаното и не желаем да го отминем като блестяща картина. Нямаме желание да бързаме, щяхме да отдъхнем на много спирки. Искаш да разбереш, искаш да приближиш истината, да се потопиш в тази реалност, за която Той нееднократно щеше да говори. Какъв е този свят, за който Учителят говори като непосредствена реалност? Къде да го търсим? Има ли към него път, стрелки, знаци? Ще каже някой – така питат материалистите. Материалистите имат една добра черта искат всичко да разбират и за всичко питат, но им липсва метод. Ние питаме не защото не вярваме, питаме, защото искаме да разбираме. Има неща, които само могат да се чувствуват и се разбират със сърцето. Знаем това, ала искаме да разбираме и с ума. Жадуваме истината да докосне и нашия ум. Къде е този свят? Дали там ще отидем когато ще умрем? Дали е някъде в атмосферата? Как е проектиран там и какво отношение има към човека? И какъв смисъл има този свят, ако е на безкрайно далечно разстояние от нас и нищо не ни ползува хармонията, красотата, възвишеността му?

Учителят дойде на Земята и прие човешки образ и донесе едно учение на Земята за човека, за да излезе от тесните рамки на заблужденията относно

живота, да го освободи от старите форми на мислене, на морал, да го обнови отвътре и му покаже най-прекия път към духовен живот, богат отвътре. Огромни съкровища бяха нужни, ние знаем какво значи да слезе Учител на Земята. Дали Той обеща на човек земен рай, или обеща живот без страдания, без бури, без мъка или показва на витрина благата на живота? Ние имахме време да помислим за много неща и когато за миг се спряхме на границите на един свят, ние казахме: трябва да е тук. Учителят беше най-големият реалист и думите на Христа долитат при нас: "Ето Царството Божие е вътре във вас." Времето и пространството не докосваха идеята. Тя беше вън от тези величини характерни за физическия свят. Две хиляди години оттогава – "На прага е Царството Божие." Дойде ли Царството Божие, както го очакваха тогава, както го очакват някои религиозни и днес? Нека очакват реализирането на идеята по този начин, така схваната то не отива по-далеч от материалистическото схващане на всички идеи от духовно естество.

Реален е Божествения свят за Него. "Аз живея в този свят". За Него няма никакво съмнение, че този свят съществува, свят на абсолютна хармония, красотата, музика, любов, мъдрост, изкуство, всичко за което душата копнее. Този свят за душата е идеал. За този свят са бленували всички, които са живели с интересите не само на тялото, но и на душата. Какво може да се каже по този въпрос? Ученикът се е опитал да събере онова, което е казано за Реалността и реалното в нея, съпоставил е знаците, събрал е блестящите нишки и се опитва да изтъче едно платно, където истината ти говори на разбран език, приближила се до съзнанието, за да ти каже – човекът това са стъпала. Спреш тук или там – степените се очертават релефни и точни. Мини напред и се спри на най-високата. Учителят я нарича: "Космическото съзнание". Застанеш ли на тази фаза, идеите лежат ясни, точни, разбрани. Тогава човек разбира къде е този свят, който открай време носи името Божествен. Реален е този свят – хармонията го облива, красотата, чистотата, любовта, великото изкуство – всичко за което човек копнее е събрано там. Къде е Божествения свят? Нека всеки сам тръгне на пътешествие, нека всеки сам разпъне платна и намери по отличителните белези този свят. Където и да отиде човек, този свят той го носи вътре в себе си намира го и вън от себе си. Ако го носи в себе си ще бъде в рая, дори и ако слезе в ада. Много са здрави основанията на идеята и на учението – добавяме ние.

Реалността ще продължава да се разкрива, защото в един от ъглите на композицията е скрито едно малко ключче. Забелязахме го и сега го изваждаме от там, за да завършим нашата размисъл и уталожим нашата жажда да Го разбираме и това разбиране като горящ пламък да докосне не само сърцето, но и ума, не само душата, но и духа.

Нека кажем кой е този ключ. "В този свят всичко живее с любов." – казва още в началото Учителят. "За този свят ви говоря аз."

"Свят на любов, в който живее Божествения Дух."

Любовта прониква целия Космос. Красив е света на любовта.

Устремът към Божествения свят е устрем към любовта.

Затова е казано: "Бог е Любов."

4. ДВЕТЕ ИМЕНА

За всяка страна, за всеки град, за всеки географски обект малък или голям има определен път. Ако искаме да стигнем до това място, трябва да се справим с пътеводителя и там ще открием посоката. В Евангелието срещаме едно понятие, което продължава да буди интерес, чете се, коментира се. Какви ли не полемики не са се водили за него. Една част от хората го отричат напълно, като нещо несъществуващо, други го очакват, трети го живеят. То крие някаква магия, представлява от себе си възжеленията на цели поколения и народи. Идеята се превръща на фокус, очите и сърцата се устремяват в това море от светлина, изпълнени от надежда и вяра, те бленуват, очакват Царството Божие на земята. Какво се крие зад тези две думи? Съдържат ли те вътре в себе си реалността и точно каква е тя? Може ли да се живее в нея? Място ли е, или състояние? Времето и пространството имат ли някакво значение и давление? Редица въпроси, които спонтанно човек си ги задава, за да направи образите и идеите по-близки, по-конкретни, ако можем да се изразим така. Думите "Царството Божие" като етимологическо понятие крие нещо необикновено за нашия обикновен език, и тъкмо тази метафора е, която и озадачава и буди нашия дълбок и жизнен интерес – "Божие." Какво значи това? Обикновеното тълкувание ни отвежда до един свят на любов, на мъдрост, на истина, на правда, на добро – цяла поредица от добродетели и принципи, които не са нито далечни, нито чужди на човека, не е било време да не е оперирал с тях. Смята се, че реда в това царство е съвършен, хармонията абсолютна, мирът и радостта ненарушими. Божиите работи според евангелските разбирания са безупречни, съвършени. Следователно на място и естествен е копнежа на човешката душа към това царство, тоя очакван рай, тази обетована земя, която през всичките времена е привличала погледите на верующите. Всичко онова, което на Земята се предлага като блага, не е било в състояние да задоволи глада на човека – глад за великото, непознатото, "нереалното". Този глад и тази жажда са намирали отзвук и идея само в тази родена вече идея на Земята, засияла в страниците на Стария завет, избуяла като пшенична нива в Евангелието, където щедро тя блести в много образи. Езикът на символа и на притчата е дълбок и ярък; тонът и ароматът на този език стига до човешката душа и човек се чувства осенен от Христовата светлина. Идеята получава релефност и първообразът е чист и мистичен. Човек можеше не само да бленува, но можеше и да се вглъбява. Ония, които щяха да се приближат отвътре до смисъла, щяха да преживеят всичкия пламък, красота и радост от идеята – реалността ѝ и блясъка. И ако Царството Божие бе някакво далечно и чуждо понятие, нещо ефимерно и несъществуващо, несъвместимо за земния порядък, защо Христос, тъкмо Той, а не някой друг, свали тази идея, облече я в многообразните образи на притчите, тази достъпна и ясно изразна форма, за да направи от нея непосредствена и жива реалност? Защо беше нужна на човека, ако не можеше да влезе в строежа на живота на земята – един величествен ред и хармония, проникнат от великите принципи, които само щяхме да ги гледаме, да се любуваме на тях и някак си да бъдат само като украшение? Всеки друг би направил това, но не и Христос, да не би да е поднесъл Той на човека, нещо, което не беше проникнато от живот и не беше реално, живо свързано с живота на човека не другаде, а на земята! Великото се учеше именно в тази земя, която още хората не разбираха, че беше един от великите университети, където се преподаваше най-интересната и най-висшата наука – познаването и откриването на реалността. Царството Божие не беше приказка, не беше мечта,

не беше само недостижим идеал, а беше основа, върху която на земята можеше да се изгради нов живот, живот, който даваше идея за това царство и за всичките ония велики възможности, които се криеха в човека и в условията на земята. И ония, които разбираха не само езика на символа и притчата, но и повелята на своето време ожидаха новия живот, жадуваха да се съобразяват с етиката на това "Царство Божие" с реда и порядъка в него. Бавно, но сигурно основите се слагаха – хората ожидаха великото и цялото човечество участвуваше като колективно цяло при изграждането на това "Царство". Думите имаха реален израз и смисъл и в тях беше отлята не само истината, но и надеждата. Беше ясно, че евангелското понятие, не беше само понятие, а преливаща от светлина реалност.

Къде лежеше посоката, пътя към този свят, към това "Царство Божие"? Пътеводните знаци дали стояха там ясни и точни? Стрелките блестяха ли? И изобщо има ли път? Логично би последвал отговора, щом като съществува царство, ще има към него и път. Да се намери пътя, ето мечтата на всички копнеещи души, нестихващия устрем на всеки човек роден на земята. Когато пътя на слънцето по нашето небе се съкращава, естествено и светлината намалява, това е астрономически закон на нашата планета. Ние казваме, на Земята не само слънчевата топлина и светлина се намаляват, увеличава се и намалява и духовната светлина. Всичко на Земята се случва според сезоните. Няма да се спираме сега да обясним кой сезон преживяваме, нека всеки сам го почувствува, твърде ясно е, че когато на Земята идва Учител и със светлината на своята лампа да осветлява света на душата до дълбините ѝ, ние не можем вече да се задоволим с обясненията на миналото, независимо откъде идват те – от запад или от изток. Учителят е разгледал въпроса за реалното от неизброими аспекти, разкриването на реалността е един от главните проблеми върху които Той е излял обилна светлина. Идеите по този въпрос приличат на узрели плодове, на чист пшеничен хляб, на бистра планинска вода. Ние избрахме онова, което успяхме да открием, да видим, да разберем отчасти и най-вече да почувствуваме аромата и музиката на образите. Ние не се спираме само до евангелското сказание, нашия устрем се опитва да догони Неговата мисъл, за да си изработим мироглед, убеждение по този въпрос, които също да почиват на здрави основи. Няма кътче, което да не е осветлено. Новото блести, свети и направлява нашата мисъл.

Достатъчно питахме къде лежи този път. Отговорът ни чакаше като верен и стар приятел, който от незапомнено време жадува да ни поднесе своя дар. Отговорът е величествен по своята простота и когато го открихме, преживяхме дълбока радост, може би тъкмо тя ни накара да вземем думата и да се изкажем. Великата истина се приближи до нас и не са нужни диоптри или речник, не е нужно тълкование, нито коментар. Всичко е толкова ясно, просто и изящно. Великото в Неговите уста винаги е звучало така: "Господи Боже Наш, това са двете имена на Бога. Това е правият път на живота към Бога, правият път към Царството Божие. Господ, това е необятната любов – едната граница на твоя живот, Бог, това е другата граница, граница на безпределната Мъдрост. Ще вървиш след Любвата и след Мъдростта. Те ще те отведат до Царството Божие." – Учителят

Имаш чувството, че всичките прегради са вдигнати, няма сенафори вече и човек може да тръгне по този път, изпълнен със сила, окрилен от надежда, че възможностите се очертават близки, реални, топли. Всичко е било до него, защото веднъж ли е казал: Господи, Боже мой. Двете имена са били винаги до него, повтарял ги, но ето, че сега те са получили ново звучене и нов смисъл.

В тях той открива ново магическо съдържание, една тайна блестяща е скрита там и през един великолепен час той се домогва до нея и преживяването е богато и пълно. Едното име е Любовта, другото е Мъдростта – те му струват път, те го охраняват, остава само да тръгне и се потопи в топлината на едното и светлината на другото. В една магическа формула Учителят казва: “Бог е Любов, Бог е Мъдрост, а аз съм Истината, аз съм Доброто.” Великото е вложило истината и доброто в човека, идеята получава своята реална постановка и евангелското понятие се превръща на живот богат и пълен с всички ония блага за които се говори в Евангелието.

“Господи Боже Наш” – ето правият път. Двете имена блестят в красотата и сила, разкриващи дълбокото съдържание, което е чакало да бъде открито. Идеята бе приближена до нас, открита и оповестена, тя се превърна на стрелка към един свят и едно царство за което вечно човек е копнял, царството, което човекът на нашето съвремие, във светлината на новото, което Учителят даваше, знаеше къде да търси и как да реализира. Всичкото друго звучеше механично и далечно, нежизнеспособно, да твори в човека, не само копнежа, но и волята за постижение на това царство. “Царството Божие е във вас” – реализирана любов, мъдрост, истина, правда и добро, мирът и радостта щяха да дойдат като резултат. “Ще се развеселя премного” – пееше Псалмопевецът хилядолетия преди Христа, “заради Господа Моего, душата ми ще се зарадува в Бога Моего”. Двете имена на Бога звучаха и тогава, еднакво и днес – човекът беше пораснал и можеше да се приближи до дълбокото, мистичното, настоящето и бъдещето, щеше да си остане един и същ, непоклатим и нерушим. “Господи Боже Наш” – Любовта и Мъдростта стояха като път, обяен в светлина. Този път водеше към жадувания от векове “земен рай”, “обетована земя” – свят на хармония, на правда, на красота, на братство.

Двете имена на Бога, бяха път и съдба за всеки човек, роден на Земята с единствената задача и цел да реализира великия замисъл на Царството Божие. Времето нямаше власт над тази идея, тя щеше да бъде вечно млада, неувяхваща, безсмъртна като душата и щеше да придружава човека като съкровена и топлосърдечна жажда към великото.

5. ПЪРВАТА ЗАПОВЕД

Учителят стоеше тогава на скромната катедра и възторжената младост поглъщаше всяка дума и идея. Мигом всичко се превръщаше на хляб и вода, на въздух и на светлина. Родените в началото на века на двадесет години, летяха вече към едно познание, чийто хоризонти не подозираха. Вратите обаче към това познание бяха широко отворени. С какво богатство и с какви възможности се предвиждаше това поколение, за да има вид и съдържание на изжадняла за вода земя. През един тържествен ден – спокоен и слънчев, когато небето се очертаваше прозрачно и чисто като око на дете, потънало само в разкошна синева, Учител и ученици застанаха лице с лице и край тях всичката хубост, която земята можеше да подари някога на младостта. Душата слушаше ново, нечуто сказание, великите истини облечени в нови форми, нова музика отзвучала от неизмерими простори. Всичко беше блестящо ново, нечуто, невидяно и непрехивяно. Наука ли бе то, или изкуство, или нещо друго, за което още нямаше понятие, което караше мисълта да се извисява до шеметна височина и да слиза след това в неизмерими дълбини. Всичко, което слушаше, те караше да мислиш, да откриваш, да твориш. Приличаше

на огромно богатство, което някога нашите предци са получавали на малки незначителни хапки.

Завесите бяха вдигнати и пътищата освободени. Една наука, едно учение се разкриваше, летеше към човека като нова зора, като ден, като реки, които вечно ще текат, като извори, които никога нямаше да престанат да бликат. Всичко беше чисто и сито като пшеница, свежо като планинска вода. Реалността се разкриваше бавно, и тържествено, и един светилник светеше и огънят на огнището гореше и всичко там беше красиво и светло като в топъл и закътан дом, като роден край. Любовта насищаше атмосферата, хората бяха събрани в нейно име и затова от тези хора можеше да се образува семейство, братство най-прекрасната обществена единица. Езикът звучеше познат, мелодиите старинни и топли, а тайната съкровена и близка сияеше в чистота и красота.

Родените в началото на века бяха облъхнати от повеите на новата пролет, науката отстъпи и жадната младост се впусна с жар към нови и незнайни пътешествия, за да се върне един ден триумфираща от своите открития. Той показва път и подари новото, което искреше от светлина. Великото се раждаше в света и пътя беше проправен и чист. Познанието светеше и разкриваше богатствата скрити там от векове. Първата заповед този път не бе издялана от гранит, а от чист диамант и слънцето в хиляди багри разкриваше тайната на светлината и на топлината. Едната влезе в човешкото сърце и човекът знаеше защо трябва да обича, другата влезе в човешкия ум и човекът знаеше защо трябва да мисли. Много беше важно качеството на мислите и на чувствата. То беше цяла философия, която блестеше неотразимо. Думите звучаха кратки и мощни. Те отваряха много врати и прозорци, беше празничен час и триумф, да влизаш и да излизаш и да преживееш рядкото усещане, че се намиращ пред истината. Тя беше дошла на гости, по отделно при всеки и подаряваше на всички онова за което те са бленували от векове. Да, така беше. Връзката бе направена от Него в името на любовта, връзки се правят само с нея; в ръката бяха нишките на миналото и бъдещето, за да се роди след това светлия миг на настоящето. Беше привилегия да бъдеш ученик, надвесен над уроците си да учиш най-великата наука, чийто път бе очертан преди две хиляди години, а получаваше своята пълна реализация през настоящия век, да, век на ученика. Принципите дойдоха, ученикът чу и видя всичко, което можеше да го обогати отвътре. Времето бе щедро, сезонът великолепен и никога земята не бе залята с толкова светлина, а близо до сърцето и до ума магията на Словото правеше чудеса. Просторите бяха освободени, хоризонтите лежаха спокойни, нека в света да беше бурно, човекът можеше свободно да лети, да учи, да люби.

Първата заповед получи ново съдържание и нов смисъл, защото тя светеше сега, задълбочена и обогатена по необикновен начин до младостта, която не само я разбираше, чуваше, но и я преживяваше. Новото, необикновеното проникваше идеите, които прииждаха като топли дъждове, които насищат земята рано напролет и събуждат моментално животът в сърцевината на семето.

Беше се случило нещо. Голямото познание за душата, за Бога, за реалното бавно се превръщаше на наука. Нищо не бе по-чудно и по-красиво от Неговия метод, който по някакъв магически начин претворяваше реалността, за да я направи естествена, величествено проста, за да я докара до разбирането ѝ. Да, такова нещо се случи с тая "Първа заповед", която прозвучала от хилядолетията, преминала през историята на всички религии, застана пред младостта на двадесетия век изумително ясна, реална, топла, красива, очидана. "Обичай Господа Бога Твоего." Да любиш – първата заповед, звучеше

нова, нека преди това хиляди пъти да е била казана, милиони пъти, по всичките краища на земята. Мъдреците на миналото упорито мълчаха и сякаш пестяха истината, светлината. Сега времената бяха се променили, водите шумни течеха, снеговете се топяха, ехото на разтопените ледове, които се пукаха огласяваше света, дъхаше на пролет и развейгорът вече летеше, пролетта се изравни с тая щастлива младост на двадесетия век, за да се заслуша сега вдъхновено във всичките призови на пролетта, която пристъпваше прага на земята. И никой от младите, родените в началото на века не се питаха вече, защо трябва да любят, защото знаеха. Науката се раждаше нова и обновяваща, веригите се разкъсваха, миналото се разрушаваше. Беше се случило нещо велико и тайните на живота бяха оповестени на висок глас, на всички езици и на всички диалекти. Учениците нямаше вече да стоят пред праговете на източните школи и храмове да чакат вратите да се отворят и им поднесат трохичка. Сега всичко се даваше не без мярка, разливаше се богато, щедро по всичките посоки и човекът можеше да си вземе само толкова, колкото можеше да побере съсъдът. Такъв беше закона. От човека зависеше.

Двадесетият век, младостта го приветствуваше тържествено, защото нищо по-голямо, по-светло и по-ожидано не би могла да получи. От Неговата катедра звучеше истината и тези истина щеше да лети, да се разлива, да прониква, за да разкрива смисъла на нещата, тайната на живота – как да живееш, как да обичаш, как да станеш изразител на Първата заповед, която съдържаше всичко, начало и край на нещата. Заслушани в шепота на миналото, което никога няма да бъде минало, Първата заповед стига до човека ясна, позната, повела човека за ръка, за да му покаже двете измерения и намериш онова за което не е нужно да пропътуваш света, не е нужно да знаеш всичко, не е нужно да владееш всичките езици и всичката наука, за да научиш простото изкуство да плаваш.

Защо трябва да обичаш? Погледни и виж. Слушай, как тупти сърцето. Няма човек, който да не познава елементарната анатомия. Оттам и основните процеси, които стават вътре в нашето тяло. Алени и сини нишки кръстосват човешкото тяло, обвито като в мрежа стои то и колко важна е тази мрежа, по която тече ежесекундно кръвта – едната венозна, другата артериална, едната нечиста, другата чиста. Животът зависи само от онзи забележителен миг, когато венозната кръв стигне до алвеолите и прави интимна среща с кислорода. Всичко е толкова просто, толкова величествено просто, човек е загубил усета към тия велики неща. Ликуващата кръв тръгва пак на път за да храни цялото тяло, милиардите клетки, които по великия закон на единството работят обща заповед.

До обогатената и очарована младост и будната за новото чувствителност в пълнота стигна новия призив: Ще любиш, ще обичаш Великото – Реалното, Него, Нематериалния Бог, Непознатия, за който велики народи от древността са умирали щастливи! Не се умира, ако душата не е докосната от жезъла на безсмъртието. Ще любиш и ще обичаш, защото Непознатия Бог е сърце и дробове, които пречистват кръвта от която живее своята душа, твоите мисли, твоите чувства. Тая кръв храни душата, духа, ума, сърцето. Тя не може да се озонира другаде и никъде. Само там, затова и задушаването не е нищо друго, а липса на чиста артериална кръв в духовното тяло на човека.

Как ще се избегне задушаването? С любов. Ще обичаш. Това е великото в света, това е живота, това е динамиката в духовното кръвообращение, което никога не трябва да се забравя. Една наука предстои да се учи, да се разбира, да се прилага, за да се разбере основния принцип на живота, за да се проумее великото значение на Първата заповед.

Както неотменен и важен е закона на обикновеното кръвообращение от което зависи живота на земята, така също строго определено и неизменно стои закона за нашето духовно кръвообращение Без Първата заповед няма правилно кръвообращение, няма чиста кръв, няма живот. Тялото не може да просъществува с венозна кръв, духовното тяло на човека не може да живее без артериална кръв. Законите са едни и същи, идеята е една и съща, различни са само гамите. Мислите, чувствата, живота се обновява само по един начин, когато имаме чиста кръв, когато любим – Великото Сърце на Всемира, където единствено се пречиства нашата кръв, която по същия начин обновява всичките клетки на духовното ни тяло.

Разбирането и прилагането на първата заповед крие в себе си условията за живот. Тази тайна е била известна на всички Учители и мъдреци, на всички адепти и светии от най-дълбока древност. Тази заповед те са взимали за база на своите учения и сказания.

Заповедта сега стоеше като магически ключ. Вън от нея, друг път нямаше. Тайната не беше вече тайна и идеалът не лежеше във вечността. Тя беше непосредствено и жизнено настояще, близо до нас, съвсем приближено по силата на простите анатомически особености на нашето тяло – натиснеш с палеца китката и слушаш как тупти равномерно пулса. Кръвта бързаше, летеше, пътешествуваше, за да се обнови от срещата със своя възлюбен.

Не се живее е венозна кръв.

Не се живее е омраза, с насилие, с лъжа, не се живее без правда, не се живее без добро. Всички те отравят нашия живот също, както венозната кръв отравя нашето тяло. Първата заповед идваше да спаси човека от това отравяне на душата.

6. ИЗВОРИТЕ

Реката има глава. Тя лежи дълбоко някъде и се нарича още извор. Изворите са една от многото тайни на природата. Колкото изворите са по-дълбоки, толкова те са по-обилни и по-чисти. Когато гледаме реката ние не се съмняваме, че тя има глава и не питаме – има ли тя извор? Очевидна е реката, очевидни са изворите. Човекът мисли и стига до истината без да са нужни сетивата. Умът на човека е велико средство, за да се домогне човек до много факти, истини.

Клоните и дънерът имат корен. И той е скрит и в скута на земята почива главата на дървото. Колкото дървото е по-старо, по-голямо, толкова коренът слиза по-дълбоко в недрата на земята. Нужно ли е да се доказват тия неща, че реката има извор, а дървото корен? Човекът открива тези неща без да има нужда от известни снаряжения, без доказателства и без уверения.

Пръчките на лозата красноречиво говорят, че имат корен от който смучат животелни сокове, и че те съществуват и дават богат плод до момента, когато са свързани с лозата и сокът тече по пръчките. Законът е непреривен. Непреривност има в живота, в развитието. Тези закони са неизменни и вечни и бавно разкриват истината за великото единство на всяка клетка, молекула, атом.

Главата на реката, коренът на дървото, устройството и живота на лозата са чудно устроени експонати на природата, които тя излага на показ пред очите на човека. Наистина, какво е човекът да прави изключение от великия универсален закон, формулиращ по хиляди начини и изказан от

Христа с един кратък стих само: "Пребъдете в мене и аз във вас." Иоан 15:4. Къде са изворите на човека, главата, корените? "Аз съм лозата, вие пръчките". Другояче казано – аз съм главата, корените, изворите. Животът следователно циркулира, развива се, съществува, докато реката е свързана с главата, докато дървото е свързано с корените, докато пръчките с лозата, докато човекът с Него, Великата Първопричина, Цялото, което реализира развитието, прогреса, живота на частите, до толкова, доколкото те са свързани с Цялото.

Животът не е механически процес. Животът на човека не се поддържа само с основните елементи на живота. Има нещо друго, което поддържа и осмисля този живот, нещо, което му придава цена, красота, радост. Без тази вътрешна връзка животът на човека се снишава до нивото на животното, където няма никакъв проблясък от съзнание. Степените на съзнанието през които човек минава са в зависимост именно от тази връзка – има ли глава, свързан ли е с извора, с корена, с лозата? Липсва ли тая вътрешна връзка с Великия извор на Битието, човекът не е човек и животът не е живот. Само онзи може да реализира тази връзка, ако е отворил ума, сърцето и душата за Него. Велико нещо е да бъде отворен човек като венчето на някое цвете и приеме светлината, топлината и влагата. Когато реката е свързана с извора, тя е мощна и върши чудеса, когато дървото е свързано с корена, дава плодове, когато лозата е свързана с пръчките ражда сладко грозде. Това са малките чудеса, които красноречиво говорят за ония скритите възможности, които се разцъфтяват, подчертавайки величието на Битието. Колко мощен е човекът, когато връзката с Великото е крепка и преливането на жизнени сили става правилно и хармонично. Това става само тогава, когато човек пребъдва в Цялото. Такъв човек е силен, както силна е реката, дървото, лозата. Всичките пътища за него са отворени, той притежава магическата пръчица и няма желание, което да не бъде изпълнено, няма молитва, която да не бъде чута. "Каквото попросите в мое Име, ще ви се даде" – се отнася, именно за тези, които са свързани с Него – с отворени умове за светлината и сърца за топлината. Идеята за Цялото живее в такъв човек. "За Бога всичко е възможно" – следователно и за човека всичко е възможно, човекът, който пребъдва в Него, здраво свързан по ум и по сърце с Великото в света. Такъв човек е силен, защото не е сам. Той има тил и здрава основа на която е стъпил. Неуязвим е този човек. На неговия огън всичко се топи. Съдбата дори отстъпва пред него и когато го докосне удара, той е вече слаб и човекът остава недокоснат, нищо не е в състояние да го увреди. Мощен е човекът, който пребъдва в Него, успял е да се извиси до Неговата светлина, топлина и сила, чрез които представите за Великата Реалност стават ясни и определени. Без тези представи човек никога не би преживял красотата на душевния покой, силата на своята воля, радостта на дълбокия мир и виделината на знанието, която го прави силен. По-велик момент няма от този да преживее онова, което наричаме плодовете на любовта. Човек е успял да реализира връзката с Безконечността. За тази връзка човек трябва неудържимо да копнее, защото смисълът на живота е скрит именно в това – едно с Цялото "Аз съм лозата, вие пръчките". Да има глава, да има корен, това подразбира здрава основа, здрава връзка, прав и чист път по който да върви и вътрешната сила, която да го крепи и обновява непрестанно, също, както изворът – реката. Не е нужно да се доказва, че изворите лежат някъде дълбоко в пазвите на земята, скрити някъде. Ако животът блика, богат, красив, чист, човекът е човек и в душата му грее слънцето на живота, реализирал е връзката с Цялото, с Първата Причина, с Бога. Има ли нужда да се доказва, че съществуват извори, корени, че съществува Един в Когото можеш да пребъдваш, както пръчките в лозата и както реката, благодарение на изворите. Нека всички те лежат скрити и

невидими. Реалността не е във видимите неща – видимите неща са сенки на реалността. Реално е невидимото, Вечното в света.

7. АСПЕКТИ

За един математик, който разбира вътрешното съдържание на числата, стройният ред на десетичната бройна система крие нещо величествено в своята простота. Обикновеният човек трудно разбира чувствата, които вълнуват учения мъж. Великите неща не могат да се разберат от обикновени хора, те не разбират дори и онзи порой от явления и събития с които е изпълнен всекидневния им живот. Много от тези неща остават неразбрани, неяснени, лишени за тяхното виждане от вътрешна връзка.

Идеята за реалността на живота, идеята за Бога като реалност представлява една абстрактност, която, за да се обхване изисква се не само бистър ум, но и чисто сърце. Мисълта и чувството трябва да проникнат душата като светлина и топлина, за да се получи звучене като два тона, които образуват акорд. За да проникнеш в света на Неизмеримото се изисква и смелост и чистота, да се изкачиш на този шеметен връх, откъдето видимостта е най-голяма. За да познаеш физическия свят се изискват здрави сетивни органи, за да познаеш духовния също се изискват здрави духовни сетива. Нещата не могат да се приемат и да се разберат само на вяра, нужно е и преживяване и разбиране. Светът предстои да се изучава не само отвън, но и отвътре. Какво се крие зад формите на вид статичните форми, които изглеждат толкова различни, ако се погледнат от различните аспекти. Да вземем например неподвижната наглед скала. Човекът ритне един камък и казва: Това е камък, това е скала, твърда, корава, неподвижна и спада към мъртвата природа. Всъщност вярно ли е това? Мъртва природа не съществува изобщо. Нито камъкът е мъртъв, нито скалата, чиято неподвижност ни се натрапва. Но нека погледнем на нея с очите на времето – векове, хилядолетия, милиони години. Един ден скалата ще се превърне на почва и нейните сокове ще влязат в състава на храната, която поддържа живота на човека. Камъкът има история. Той е твърд и бездушен, ала е по стар от пирамидите. Един ритъм стига до него и го движи. Как иначе от него би се получил чернозема. Странно звучат тия неща. А те са факти. Същото става и с водата и растенията, с животните, с човека, всичко, което влиза в състава на природата. Всичко е податливо, възприемчиво, отзивчиво за ония чудни гласове, които идат отдолу, отгоре, отляво, дясно, отвсякъде. Тогава виждаме, че един живот мощен и ритмичен дефилира непрестанно и прониква същността на всичко. Нищо не остава недокоснато, нераздвижено. Обикновеният човек, който тепърва се учи да мисли, не вижда този поход на живота, не чува тази победна песен, не усеща сякаш, че под кожата шуми кръвта, както и не подозира водите, които текат дълбоко в недрата на земята, сгорещени от нейния вътрешен огън. Призивът на този живот му е чужд и ако стигне до него, той остава глух.

Как ще разбере такъв човек идеята за Великото, което прониква всичко като го оживява и го кара да догони хода на еволюцията, когато обикновените, видимите неща дори не го поразяват със своята епическа простота зад която се крие нещо неподозиращо и необикновено? За такъв човек странно звучат думите: "Бог е на всякъде, Бог прониква всичко". Цялата природа е израз на това проникване. Къде ще намерим Великото? В камъка, в дървото, в човека." – казва Учителят.

Човекът трябва само да мисли, да чувства и да гледа света и живота през очите на душата си, за да намери Великото в малкото, в незначителното, за да преживее малката радост, за да преживее и дълбокия мир, който светлината ще му подари.

Хармонията, която ни пленява и радва е израз на Великото, на Реалното – хаосът не може да роди хармония, нито омразата може да роди любовта. Тя не е зад пищните неща и думи, тя е скрита в простите неща, чийто поразителни аспекти могат да ти открият тайната за която си очикал. Великото се крие зад малките величини и близо до тебе те ти говорят на разбран език.

Бог е навсякъде – Великата Реалност прониква всичко. Любовта като изразител на Тази Реалност ти поднася и капката вода, и струята въздух, и вкусния хляб, и узрелия плод и не само това – Тя единствено ти дава идея за прекрасното, благородното, възвишеното в света. Тя те придружава навсякъде, затова е казано от древността: Търси Великото, търси Реалното, за да намериш смисъла на живота.

Така е устроена Земята и да питаш защо, никой няма да ти отговори, ако се намери някой да ти каже, отговорът едва ли ще те задоволи.

Разровиш една малка дупчица на земята от няколко сантиметра и поставиш в нея някое сито и здраво семенце. Не се минава много време, животът започва да тече ритмично; никоя механическа сила не упражнява давление, нещо повече ако такава се намеси процеса ще бъде накърнен. Причини обаче има, те съществуват – влагата отдолу и топлината отгоре. Онова, което се случва прилича на поетическа приказка, песен, можеш да я слушаш, да я съзерцаваш като художествено произведение.

Къде лежи причината? Не е трудно да се отговори. В слънцето. Всичко е ясно и просто. Селякът го разбира и живее по-добре от учения. Ако го попиташ за подробности, селякът ще отговори: Семето има кълн, затова се случи това, което той пламенно желае. Никой не може да го отрече, науката отдавна е доказала, че всичко, което има кълн е живо и не само това, но и че то има нещо като вяра. Да, ни едно семенце не е останало излъгано в своята вяра и надежда. Защо? Нека повторим, защото има кълн, защото има влага, топлина, въздух, светлина, защото има слънце. Скептиците на нашия век ще кажат: А, ако няма? Възможно е днес да няма, но утре ще има. Те все намират, какво да кажат, когато не виждат добре, нямат пълно виждане, липсват им други очи. Животът опроверга всичките недомислия на хората, най-вече безверието на житните зрънца /звучи фантастично/ но досегна и вярата на човека. Има ли вяра или няма... Така е, може да имаш вяра, може и да нямаш. Но не са прави, когато изобщо я отричат. Тогава се случва нещо, което за жалост привлича погледите на уморените, на отегчените, а те не са малко и всички те възклиават в хор, нещо се случи и го кръщават дълбококомъдро с някое модерно име и току виж, че се ражда някакво учение. То се изучава, за него се говори, тълкува се, пишат се томовете, досущ като мода. Животът се усложнява, задълбочава, комплицира се. Хрумнало е на някого да отрича слънцето и той става оригинал. Жадните за новости го подеват и бедата е там, че започват да му подражават, не само в говоренето, но и в мисленето, а в последствие и в живота. И тогава започваш да се съмняваш, че в семето има кълн жив, сит и жизнеспособен, и че при наличието на влагата и топлината в него ще зазвучи нов живот. Съмняваш се, че има и слънце, което се притича на зова на земята. Съмняваш се накрая и в човека, обезверяваш се в него, отричаш му ума, сърцето, най-вече душата, после честта, благородния му произход и пр. Обливаш не само човека с пороя на отрицанието, но и целия век в който живееш

като го развенчаваш безсмислено от всичко, което е прекрасно, възвишено – от всичката влага и топлина. Такива философи положително страдат от някоя мъчнолечима болест. Те стават нервни, намусени, тровят своя живот и този на близките си. Причината лежи в непознаването и неразбирането на човека, няма представа за правилни отношения. Тежко заболяване, съвременно и чрез него дори някой може да се прослави. В изкуството се случват такива недомислия. Късно животът ги развенчава и ги хвърля в дълбоко забвение, след като отегчените и скучаещите хора го увенчаят с лаври. Предавали са цена на не ценни неща, самозаблуждавали са се. Това е болезнено състояние на века, на епохата, както и да го наричат, то няма нищо общо с живота, с човека и с естествените закони, които движат живота и света, освен като мимолетна промяна на времето, кратко метеорологическо явление. То е като болест. Временно състояние, което трябва да се лекува или да се премахне. Случват се тези неща. Най-често по време на войните или след тях.

Човек трябва да промени посоката на мисълта си. Мислил е по един начин, сега ще мислиш по друг. Не вярваш, че от семето ще излезе пълен житен клас. Не вярваш, че в света няма лоши хора, а има само гладни хора. Като нахраниш гладния, той става добър. Това е реалното, другото е вметнато. Злото е фаза, състояние, картина, която сега се рисува. Все нещо не достига, за да бъде свършена и ни харесва. Няма човек, който да не мечтае за доброто, хубавото, разумното. Това са кратки слънчеви мигове, които прорязват небето и на най-обикновения човек. Всичко е до аспектите, аспектите на твоето виждане и на неговото светоусещане

Светът би изглеждал друг през погледа на човек, който може не само да си представи реалността, а да преживее нейната красота, широта, дори и топлина, тогава той би схванал живота като един хармоничен тон, който се откроява всред шума и хаоса на дадено време, като великолепна багра всред дисхармонията на цветовете и като лазурен блясък всред хаоса на бурното небе.

Мисленето, чувствуването, виждането и пречупването на светлината представляват странни и чудни аспекти, реални и чисти, чрез които единствено можем да доловим верните и точни линии на живота.

8. НЕВИДИМОТО СЛЪНЦЕ

Дали Земята може да каже – не се нуждая от Слънцето, не ми е нужна светлината и топлината му, мога дори и без водата, която ме прониква и от вятъра, който вее над мене? Дали и човекът би казал – не се нуждая от Слънцето, от въздуха, от водата и от хляба?

Колко обикновени неща са те и колко разбрани. Всичко изглежда ясно и просто, не считаеш за нужно да се замислиш върху тези неща да ги изследваш, да потърсиш скритата идея и да ги съпоставиш. Каква работа вършат на Земята тия агенти, за какво са и на човека! Очевидна е истината и няма човек на Земята, който да не знае, че те са които подържат живота на човека и на Земята. Без тях Земята би се превърнала на пустиня, а животът на човека не би просъществувал и миг. Такъв е законът.

Но Земята, Земя ли е само – планета случайно спусната от небесното пространство – море и океан да плава от бряг на бряг, от пристанище на пристанище без цел и без посока, без капитан и без компас и разписание! Учените така казват – случайността, или по закона на необходимостта съществува тя, следователно и човек съществува по същия начин.

Човекът дали е само тяло? В него не тече ли друг живот, който не се храни с хляб и чийто нужди коренно се различават от тези на тялото и като Земята случайно ли пътува и той като полигрим без цел и без посока, без идеали и стремежи? Дали в него Безконечността не е изляла капчица от своя нектар, не е ли вложила искра от вечния огън? И копнежът за нетленността не е ли заключен някъде дълбоко в него? Странни въпроси и странно звучат и никой не би се заел да отговаря или да се спира на тях по време, когато те са изтласкани назад и настрана. Четири агента неуморно сноват, работят без отдых и покой, слагат и вдигат трапези, за да живее човекът. Но дали всичко това му е достатъчно, стига ли му тая грижа?... Въпросите продължават. И нека спрем до тук. Човекът е роден със способността да мисли, да чувствава и да действа. Човекът е роден с ум, със сърце и със воля. Човекът е облагодетелствуван, подарили са му фар да си свети, подарили са му огнище, за да му е топло и най-после са му връчили воля, за да може да работи и най-накрая са му вдъхнали и копнежа по неща, които по нищо не приличат на всичко онова, което го заобикаля, всичко, което може да се обхване с петте сетива. Земята е дала прием на човека. В нея човекът се чувствава като господар, той може да опита вкусната пшеница, сладостта на гроздето, свежестта на водата и всичките останали блага. Но ето, че всичко това не го задоволява. Животът на човека отива по-далеч, извисява се по-високо от материалния живот, слиза в големите дълбини и намира, че животът е премного сложен и интересен и не стига за него разливащите се богатства, които идват от недрата на земята. Животът е не само сложен, но и премного задълбочен, защото човекът не е само физическо тяло. Като дълбоките води на океана и като звездните простори пред него се разкриват други светове, огласени от други мелодии и човекът казва: Искам да ям нещо друго, искам да опитам вкуса на друга храна, да дишам друг въздух и да пия друга вода. Рожба на тази непобедима нужда е раждането на многообразния свят на изкуствата, съзерцанието и общението с Великото. Той не се задоволява и с това, което го обикаля, онова, което той може да обхване с петте сетива, които не са в състояние да задоволят другата нужда. Твърде скоро той се убеждава, че онова за което копнее няма да дойде от земята, от видимия, обективизиран свят. Друга е родината на онова непознатото, невидимото за което той бленува. То идва от много далечни сфери и тъкмо за това, защото е непознато, неразбрано, невидимо, то е толкова желано. Нееднократно той щеше да опитва това дълбоко усещане за великото и никакви учения, можеха да го разубедят и обезверят да не чака, да не вярва, да не се надява, че до него ще долети онова, за което той неудържимо копнее. Велик е бил момента, когато той има смелостта да нарече това огромно слънце, което му даваше живот – Велика Реалност. Така се роди идеята за Словото, което прииждаше като лъчи от това слънце.

Учителят казва: "В материалния свят няма Слово. В материалния свят няма любов, няма мъдрост, няма истина."

Велики неща са те и тяхната родина не е Земята. Следователно Земята не е в състояние да предложи онова, за което човешката душа никога нямаше да престане да копнее. Онова, с което човек храни душата, сърцето, ума не вирее на Земята, то идва от другаде, както светлината на слънцето, както въздухът, както и водата не идват от Земята, така също и всичко, което влиза в строежа на духовния живот на човека, не идва от Земята. Не се живее на Земята без тези четири елементи – агенти на живота, но не се живее и без светлина, без любовта, без мъдростта, без истината, без правдата. Къде са изворите на тия велики блага, които направляват нашата мисъл, нашата сърдечност, нашия

духовен живот? Откъде идва този първичен тласък, който движи нашата кръв, за да усетим ритмичния пулс? Кой пълни нашето сърце с живот, с топлина, с красота и го вдъхновява за велики дела?

Животът е израз на Великата любов, която човек не може да обхване с обикновените сетива. Вечното и Незнайното мълчи, скрито и непознато и ежеминутно ни поднася не само светлината и топлината на видимото слънце, но това и на Невидимото, чийто лъчи подхранват великите мисли и чувства – елементи на духовния ни живот, за да прави от човека истински човек. Без това слънце човек не би познал света на изкуството, на науката и никога не би се домогнал до върховете на духовния живот и радостта и красотата никога не биха станали достъпни за него. Великите творения на изкуството, на науката и на всичко що е възвишено, благородно, героично, прекрасно е плод на непреривната връзка с това слънце и извор, който пои човешката душа и окриля човешкия дух. Невидим и Незнаен е Той, отричан и оспорван, ала вечно съществуващ. Това слънце никога не залязва, никога не лишава човека от живителната си мощ. Какво може да каже на човека? Отдалеч идва една топла мелодия, която го спохожда в часове на дълбока скръб и безнадеждие, в часове, когато човекът остава сам всред полярният студ на неговата зима. Тогава от дълбините на неговата душа се надига шепота – незнаеният шепот, който тихо му казва: Не бой се, аз съм с тебе, аз съм, който те любя, аз съм, който редя твоята безопасност, твой мир, твоята радост!

Не може да се живее без Любавта.

Не може да се живее без Мъдростта.

Не може да се живее без Истината.

Единствени те са които му подаряват животът, светлината, свободата.

Това е необходимата храна, която поддържа живота на човека – духовния живот. И всичко това идва от един извор, от един източник – Великото Невидимо слънце от което видимото, което поддържа живота на земята е отражение, изразител на другото.

Тяло изтъкано от плът ли е само човекът? Както она чийто крак е счупен има нужда от лекар, за да го намести, така също няма роден човек на Земята да няма нужда от лекар да му намества сърцето, ума, за да мисли право, за да чувства право, за да действа право. Велик акордьор е необходим за човека. Няма човек, който да няма нужда от светлина, от топлина, от сила.

Всичко това идва от едно слънце, което ние не виждаме.

Реалността е скрита в Незнайното, Неизвестното. Неговата сила е неизвестна, ала тя прониква живота отвътре – Велика Разумност, Която мъдреците са нарекли Бог.

Живият Бог е близо до човека, за да докосва не само пулса на неговото сърце, но и пулса на неговата душа. Без светлината и топлината на това слънце, човек не би могъл да живее на земята като същество, което расте и се развива изразявайки живота на Реалността. Човекът намираме в неговите мисли, чувства, дела – живот, който не се вижда не се пипа, а носи отличителното качество, че е абсолютно реален. Великото в един човек, красивото, възвишеното е също така невидимо, ала нищо не е в състояние да го отрече. Тази истина в различни форми е придружавала човека от незапомнено време, като го е тласкала неудържимо към духовен прогрес. В този прогрес е и смисъла на живота.

9. ТРИ ДОПИРНИ ТОЧКИ

Науката никога не би осъществила своите цели, не би разрешила своите задачи, и не би се домогнала до тайните на физическия свят, ако в природата не бяха съществували отворени прозорци и врати, които да извеждат човешката мисъл до истината.

Законът е един и същ при всичките видове знания, макар, че знанието в основата си е едно. Разграничението на научно и духовно дойде отпосле, вероятно, когато на земята се роди личността с всичките себични домогвания и интереси. Науката и религията бяха впрегнати от друга сила, която сама определяше ролята и целите. Това за нас не е важно. По е важно един от многобройните прозорци и врати през които светлината идва и през които ние тръгваме, за да си изясним един проблем.

Съществуването на сянката във физическия свят е, именно, една от тези врати, които ни свързват с идеята за реалността. Сянката в случая не е нищо друго, а очевидно доказателство, че зад нея има слънце, има светлина. Сянката следователно ни говори за една реалност. Изчезне ли тя, изчезва и сянката. Освен тази светлина в която ние сме убедени, съществува друга в която също сме убедени. Светлината, която възприемаме с нашия ум също може да се смята като израз на една съществуваща реалност. Тази светлина, която на наш език наричаме виделина, представлява нещо, което трудно бихме могли да изразим с думи, тя не може да се окачестви или да се сравни. Но кой би могъл да я отрече? Нещо повече тя е по-силна, по-реална от тази, която виждаме и нейния периметър на действие стига до безкрайността. От малкото дете, което не може да ни обясни начина по който е доловило естествения ред на числата и преливането на отделните букви, за да образува дума до великия учен откривател, който се домогва до истината, не могат да ни обяснят светкавичния миг на прозрение, когато към него лети лъчите на една светлина, за да стигне до дълбините на човешкия мозък и озари неговия ум и душа. Връзката е реална и нека да сметнем, че я долавяме с нашето поетическо виждане, за да твърдим, че ако не бе така то духовната, нематериалната светлина не би съществувала. Тук не е необходима и аналогията дори. Сянката е достатъчна. Изводът е ясен – физическата светлина е сянка на другата, казано другояче пречупената светлина, която ни запознава с обективния свят е израз на другата, която ни запознава с духовния свят.

Това е светлината, която древните мъдреци бяха я назовали с друго име, светлината, за която българския езиков гений се е погрижил да намери изрядно и точно понятие – виделина; рядко явление в езиковия набор на народите, едно богато по съдържание понятие, когато се касае до думата светлина в сферата на духовното.

Нека не спрем до тук. Когато разглеждаме тези въпроси, ние излизаме от гледището на Учителя, Неговите принципни заключения, не е нужно да бъдат сверени. Винаги Той е бил принципен и Неговата логика е била необикновена. Всичко е поставено на нова основа. Ние си позволихме този увод, за да докоснем същността на темата. Излизаме от идеята, че светлината и виделината ни показват движението на реалността. Има ли светлина има реалност. Съществуването на всичките видими предмети, включително и човека не са нищо друго, а указатели, които също определят движението на реалността. Реалността не може да се отрече, както не може да се отрече материалния свят, виделината не може да се отрече, защото съществува светлината.

Човекът намираме в четирите проявления – като дух, като душа, като ум и като сърце. Това е универсалното разбиране за човека, дали науката ще се съгласи с това, не е важно. Човекът можем да го намерим само в тези проявления. Сенките не са важни. Важна е реалността. Сенките ни помагат само да се домогнем до реалността, те ни показват посоката на движението, което ни отвежда до истината, тя е само врата и прозорец към нея.

Въпросът за реалното не е поставен от вчера. Къде е реалното, вечното, което никога не се променя, не се изменя, а е вечно ново. Един въпрос в миналото и днес човекът не е спрял да го задава – къде е Бог? Никой на никого не е посочил мястото, където Бог стои. Много хора в миналото и сега търсят Бога в някаква трона зала, или в някоя съдебна палата да съди грешните, да наказва хората и да ги плаши със суровото си лице на древния Йехова.

По този въпрос Учителят отговаря кратко и просто:

“Бог е на три места. Първото място е човешкия дух, второто човешката душа, а третото човешкото сърце. Присъствието на Бога в духа на човека се усеща по един начин, това в душата по втори начин, а това в сърцето – по трети начин.”

Звучи особено това твърдение. Като, че ли с това цели да катурне всичките ортодоксални разбирания по този въпрос. Не се казва, че това място е в неизвестни висини, не се казва кой стои наляво или на дясно. Тези три места не са далеч някъде в безкрайността, не са и неизвестни. Всичко е сведено до нашата планета удостоена с честта да даде прием на човека, комуто не можем да откажем привилегията, че притежава дух, душа и сърце. Тези три резиденции са достояние на човека. Тях Бог си ги избрал за свое седалище, за своя столица. Кога Бог присъства в духа? Учителят казва: “Когато човек е грешен.” Каква картина?... Какво значи това?... Никой не е оставен значи сам, дори и когато е грешен. В неговия дух е Бог. Но пита се къде е неговия дух? Дали не обитава в тялото например? Не разбира се. Духът на човека обитава най-чистите сфери, тази скъпоценност е завардена, човек не трябва да я загуби в никакъв случай. Някога човек ще си я потърси, тя е която ще му помогне да не се погуби съвсем. Една любов го придружава в най-сгъстения час на живота, когато е грешен, когато е паднал, когато е изоставен от всички Той е там в неговия дух. Нищо да няма вече, ала искрата е там и чака да се разгори един ден в живителен пламък. Над тази искра стои Незнайният, Отреченият в който човек не вярва, в Когато човек се съмнява. Той е Който излива непрестанно своята любов и светлина към него, не към сърцето, не към ума, не към душата, а към духа. Като далечен тътнеж на разрушаващи се скали, като шум на прииждащи води, като вик на погазена съвест, в най-гъстия час на човешкото падение, всред най-голямата тъма, няма човек на земята, който да не усеща дълбоко в себе си нуждата да се приобщи към този вътрешен глас, който стига до него – гласът на Бога, който е готов да му подаде ръка и го изведе от големия мрак. Този забележителен момент не е нищо друго, а призив и сигнал от света на човешкия дух, където кротко една любов бди и чака. Тежко е положението на човек, към който Бог поглежда само от прозореца на неговия дух, единственото чисто място, където могат да стъпят нозете на Бога. Не е лесен пътя на този, който има само една допирна точка с Великата Реалност, с Великата Разумност, с Бога.

Второто място, където човек може да срещне своя Бог, за да преживее втори път този час, е когато Бог присъства в Душата на човека. Бог присъства в човешката душа, когато човек е окалян. Такъв човек не е извършил престъпление, той е оцетил най-много себе си, изгубил е своята

чистота, своето целомъдрие, своето великодушие, своята правда и по такъв начин е лишил себе си от същественото. Този човек изял и изпил всичко и сега е сетен сиромас. Една душа е останала чиста, едно място, където Бог може да обитава. Любовта всеки миг е готова да простре ръката си. Такъв човек стои по близко и надеждата да възстанови връзката и загубените съкровища е по вероятна.

Третото място, където може да намерим Бога е човешкото сърце. Сърцето е най-близкото място до човека, когато човек е готов да служи на Бога, когато е дал сърцето си в жертва свята и Богоугодна. Неговото сърце става резиденция на Бога. Красив е живота на такъв човек. Радостта, веселието и мирът са негови постоянни гости. Той е дал път в себе си на Любовта, на светлината, на истината. Той е запознат с магическата сила на петте добродетели и неговият живот е израз на великата идея – живот за Цялото. Сърцето става подножие на любовта. Такъв човек е реализирал третата допирна точка.

Да живее Бог в човешкото сърце е най-възвишеното състояние, което човек може да преживее на земята. От незапомнени времена човешката душа е копняла само за този момент. Стихът от Евангелието: "Сине мой, дай ми сърцето" – не е нищо друго, а да стане сърцето седалище на Бога. Всички високо напреднали същества са преживявали тази опитност, те знаят какво значи да живее Бог в сърцето. То е най-голямото постижение на земята. Такъв човек никога не пита: "Къде е Бог?". За него е светотатство да пита. Реалността е преживяна и всеки въпрос е излишен.

На три места отсяда Бог. Така или иначе никога човек не е лишен от Неговото присъствие. Различно е само преживяването, различна е вътрешната постановка, различно е отношението. Не е без значение къде се проявява Бог, дали в духа, в душата или в сърцето. Животът при трите случая тече различно.

"Велико благо е Бог да се проявява едновременно и в духа и в душата и в сърцето на човека. В такъв случай действуват едновременно и трите принципа – Бог като Любов в сърцето на човека, като Мъдрост – в духа на човека и като Истина – в душата на човека."

Цялото небе е зад този човек. Силите небесни са на негова страна. Нищо не е в състояние да го уязви или да му попречи да върши своята работа като работник и служител Божии.

10. ДИСКУСИЯ

Правописът на един народ като сбор от синтактични правила не е случайно явление. Всяка буква и всеки знак има своето място в особеностите на езика. Да се отнеме една буква, или да се притури друга не е нещо обикновено откъснато от духовния облик на вътрешния, духовния живот на дадена нация. Прекрояването на правописните форми е процес, който остава дълбоки отпечатьци в съзнанието на народа. Езиковедците много трябва да мислят, когато въвеждат нови правила и форми. Нищо сякаш в духовния и културен живот на народите не е толкова важно, съдбоносно дори, както измененията, които се правят с езика, въвеждат се в официалната писмовна и говорима реч. Само хора с голяма вътрешна култура и с дълбоко езиково разбиране, познаващи добре духовната структура на своя народ, могат да си позволят известни реформи.

Ние нямаме намерение да се впуснем в дълъг езиков спор с езиковедците. И ако започваме със измененията, които се правят с езика,

то е само за това, защото думата, която влиза в нашата тема в последната езикова форма е била безпощадно окастрена, снижена, развенчана. Всеки знае вътрешната и външната подбуда на парадната страна на въпроса. У нас се направиха редица реформи в правописа на езика, той бе безпощадно окастрен, изхвърлиха се букви като ненужни, които отежнявали езика, по-право правописа, по-точно казано опитаха се да отнемат възможността да се мисли, когато се пише и по такъв начин да помогнат на всички, които щяха да си служат с тая реч да не правят грешки. Целеше се да се опрости езика – изхвърлени бяха три букви. Смяташе се ограмотяването да стане по-леко и чистотата на правописа да бъде спасена. Това разбира се не се постигна и причини има, но и това в случая не засяга нашата тема. Ще кажем само, че при това безпощадно кастрене, пострада и думата Бог. Не е трудно да се разбере първопричината на тази "реформа", какво се целеше с нея и главно, какво се подчертаваше. Направиха го и атеистичното схващане влезе в ролята си. Смятаха като се опрости думата, ще се изгорени и идеята. Нужно им беше да се подчертае материалистическото разбиране, което трябваше да бъде прието от всички и с идеята за Бога веднъж за винаги да бъде ликвидирано. Въвеждането на тази правописна новост не изненада никого, никой по нея не обели зъб, тя беше в тон с всичко онова, което носеше обикновеното име – насилие над човешката мисъл. По този въпрос изключени бяха всякакви дискусии и никой не си позволи да вземе думата, за да им каже, че би трябвало да се съобразят и с желанието, вкусовете, най-вече разбирането на една част на народа. Но тези неща сега нямаха никакво значение. Целите ни са познати, беше само интересно да се отчете резултата от тази нескончаема пропаганда, която носеше името атеизъм. Ония народи, които имат друг правопис и пишат всичките съществителни имена с главна буква, как ли щяха да изразят убеждението си по този въпрос? Всичко звучи някак си премного грубо, човек би могъл да помисли, че се връща назад във вековете, когато вярата на един народ се налагаше с юмрук. Двадесетият век като че ли се озадачаваше от похвата и начина по който се целеше да се изтръгне нещо от душата на човека. Изобщо за това никой не помисли, а думата уважение изобщо не съществуваше, думата търпимост беше зачеркната. Господарите винаги имат големи права и си позволяват всичко. Но нещата в света имат едно чудно свойство, че са конечни и хората премного подлежат на изменения. Менят се и разбирания и убеждения. Не помислиха, че някои могат да бъдат накърнени от този правопис. Това не беше интересно. Важното беше удара.

Днес у нас думата Бог се пише с малка начална буква.

Не е буквата малка или голяма, която може да даде израз по отношение на онова, което човек изпитва дълбоко в душата си, когато се касае за идеята за Бога. Външната езикова форма не съдържа съдържанието. Нека ония, които са въвели правилото да имат подчертано отношение с това. Безсмислено е да се дискутира по този въпрос. Никак не е важно за Бога с каква дума ще се пише името Му. Никак не е важно дори дали вярват или не в Него, дали Го приемат или Го отхвърлят. При това думата Бог на всички езици е неразбрана, едно отвлечено понятие. Какви ли не заблуждения съществуват. Хилядолетия преди нашия век, като се започне с първобитния човек, по-късно езичниците, а в най-новите времена модерния материализъм Бог е бил отричан, хулен, дескридитиран, развенчан, а в последните времена забранен. Какви ли не акции не са били предприети срещу Него. И като си помисли човек и се попита – срещу кого? Срещу една идея, срещу един нематериален, непознат и невидим Бог, Който от никого не е бил виден, познат, какъв е и с какви оръжия разполагал,

изобщо една идея, една фикция би могло да се каже. Но ето, че тъкмо от този несъществуващ Бог хората, заинтересованите се плашат. Обявяват цяла война, харчат се милиони и водят безкрайни спорове. За несъществуващи неща обаче спорове не се водят. Никога и никъде в човешката история не е отбелязан случай, където да се водят словесни или всякакъв род борби за несъществуващи неща. Несъществуващите неща имат едно предимство, никой, абсолютно никой не знае нищо за тях, никога те не са видени. Навлизаме в света на реалната философия и логиката неумолимо ни гледа с блестящите си зеници. Нещо повече, спорът не е от вчера, води се до днешния момент, когато модерните езичници да уязвят съдържанието като поразят формата. Колко е важно това, колко е важна цялата тази безсмислена война, смешна и неуместна срещу нещо, което се смята несъществуващо, срещу сенки, срещу една илюзия, срещу една нереалност. Ако пък това същество съществува и притежава сили, тогава борбата пак е безсмислена. При единия и при другия случай човекът винаги ще изпада в смешно и неудобно положение и не само това, но ще опита доколко разбиранятия по този въпрос са прави или не.

В света няма лъжлива или празна идея, която да не се е разпаднала. Най-големият срок за съществуването ѝ е определен, кога да е тя не може да просъществува векове, хилядолетия. Изключено е това. Дори се смята, че най-големият срок, който в природата се дава на една идея е един век. В продължение на това време хората се убеждават в жизнеспособността на идеята. Така се опитват човешките хрумвания, независимо какви и кои са носителите ѝ. Светът е видял да се разпаднат много учения, много теории, много религии, много научни открития. Времето накрая взима думата и се произнася за тях. И обратното е вярно, няма идея, която да има Божествен произход, да съдържа здрави, жизнеспособни семена да не просъществува хилядолетия. Много човешки учения са пропадали, много школи са загивали, много теории са забравени, ала принципите на Христа стоят непоклатими и нещо повече, колкото времето минава, толкова те се разрастват и стават по жизнеспособни. Човечеството живее с тях, опитва ги и се уверява в живота, който тече в тях. Христос днес има милиони последователи и учението му издържа всичките изпити и се оказа здраво положено на канара. Има ли смисъл да се бориш срещу една идея? Ако тя е празна, сама ще се унищожи, ще се разпадне, а ако в нея е отлято съдържанието на истината, на любовта, на светлината, на правдата, на доброто, няма сила на земята, която може да я разруши.

Христос не само говори за идеята за Бога, но той живя идеята и научи и другите да живеят. Той беше велик реалист и донесе учение с което човечеството да се научи да мисли, да чувства и да живее по нов начин. Принципите бяха живи, светлината огромна и човечеството можеше да си помогне и излезе от тежкото положение в което се намираше по онова време. И опитът на Христа излезе сполучлив. Той изведе човечеството от оная атмосфера, където животът да бъде друг и човекът да не се страхува от Бога, а да живее с любовта към Бога. Той внесе новото в разбирането на Бога, на душата, на любовта, Той вля ново съдържание в науката за духовното.

Идеята за Бога не е разисквана от вчера, не е отричана от днес – не са били първи материалистите, които се обявяват срещу нея. Те са същите ония, които в миналото отявлено се борели срещу старите евреи, които се бяха осмелили през ония тъмни времена, да отрекат излетите от метал богове на езичниците. Не е било време езичниците да не са слагали прът на новото. Модерните езичници се борят за същото. Земята е населена с три милиарда живи същества. Всеки човек притежава ум, сърце и воля. Това не са мъртви работи, които изпълняват чужда воля и разпореждания. Те не са лишени от

собствена мисъл, те могат да сверяват нещата, могат да ги различават. Няма сила на земята, която може да лиши човека от способността да мисли и по този начин да опитва кое учение е право и кое не е. Затова и никой в края на краищата не може да превърне човешките маси на стада и да им наложи едно верую. Дори и със силата на оръжието, ако някога сатрапите са успявали в това, идвало е време, когато зората на освободението да е изгрявала и за робите. Жизнеспособността на едно семе не стои в неговата форма, колкото и да го изучаваме не можем да се доберем до скритите качества, докато то не се посади. По същия начин яйцето може да се познава, кога е змийско или на невинно птиче едва, когато се излюпи. Опити продължават да се правят. Атеизмът е също един такъв опит. Този опит е започнал от втората половина на миналото столетие – материализмът като научно течение датира оттогава. Днес идеите на материализма се приемат широко. На тяхна страна стоят велики държави. Законът е на тяхна страна. Човек днес свободно може да ги приеме без да бъде подложен на мъчение, както е било преди. Тъкмо време те да бъдат приложени, опитани и увенчани с венеца на неувявяща слава. Никой човек и народ, никое живо същество, родено на тази земя не бяга от хубавото, от прекрасното, от доброто, от истината. Няма такъв случай и такъв закон не съществува. Тези три милиарда същества мислят и не само тези от бялата раса. Мандатът е даден. Те имат всичкото съдействие на този свят, който отричат. Няма значение. Всеки се интересува от опита. Нека се приложат, нека се посади семето, не само да се говори, но сеитбата трябва да стане и жетвата да се дочака. Нека се видят резултатите. Народите са преуморени и всеки момент ще бъдат готови да приемат новото, ако то се окаже жизнеспособно. Писанието казва: "По плодовите ще ги познаете." Друга мярка в света не съществува. Правилността на идеите се виждат, когато се приложат.

Дискусия ли е това? Не, нямахме намерение да дискутираме, но и нямаме желание да зачеркнем ни една дума, ако и да звучи така, и ще се доизкажем, за да уточним основното в този фрагмент. Идеята за Бога е опитана – Великата Реалност е опитана и нееднократно, тя се е опитвала в миналото, опитва се и сега и ще се опитва и в бъдеще. По механичен начин никога няма да се разбере и преживее. Изисква се обилна светлина и високо интелигентни същества. Дали човек я отрича или признава за Бога това не е важно. Но за човека това е много важно. Идва момент, когато животът ще му я поднесе или наложи. Идва един момент, когато човек ще се срещне с пустотата и ще потърси път и няма да го намери. В безизходицата на живота, човек ще стигне до Великото, до Безкрайното, до Реалното. Най-голямото нещастие на земята е човек да стигне до границите на пустотата, един тежък момент, който може да се превърне на светец обрат и всред хаоса да съзре светлините, които блестят като малки спасителни искри.

Допирните точки лежат у всеки човек. Няма човек на земята, който в известни мигове на своя живот да не усеща прилива на живителните сили, които текат в него. Защото на земята, както и в цялата вселена няма по-реална сила, по-величествена истина, по-голяма любов, по-голяма светлина, които като велик синтез определят Великата Реалност – Бога. Безсмъртието получава своя универсален облик само чрез Бога – Неговата безгранична любов, която никога и при никои случаи не е престанала да се излива. "Бог е дълготърпелив" се казва в сказанието, чака всеки човек да се обърне към Него, за да изпълни душата му с плодовете на любовта, с плодовете на духа.

Учителят казва: "Човекът е изпратен на земята, за да се научи, как да познава Бога, как да Го обича и как да върши Неговата воля." Идеята за

съвършенството само тогава получава своя смисъл и съдържание, само тогава човек бива озарен от лъчите на Великото слънце, само тогава той влиза в реалността на живота и не само усеща, но и разбира, че най-велико благо е живота, когато познаваш Бога като баща, който винаги е имал предвид благото ти. За да се разбере и преживее идеята за Бога се изисква светлина. Само тогава човек ще види обширния свят, който се разкрива пред него, а не света на формите, който не е нищо друго, а отражение, сянка на великото.

Дали думата Бог ще бъде написана с малка или голяма буква, дали идеята ще бъде отречена или приета, за Бога нямат значение, те засягат само човека, той е който се лишава от великите блага. В безкрайността нещата са постижими. Човекът има ум, сърце и воля. Ще има възможност, да мисли, да чувства, да действа, да учи, да пада, да става, да опитва. Един ден ще стигне до вратите на истината и ще проверява. Великата реалност е океан, малките вълнения не се отразяват и не нарушават дълбокия покой; Великата реалност е небе безкрайно и недостижимо за човешките отрицания.

Светлината и топлината на слънцето докосват човека и го оживяват, слънцето е велик израз на Любовта на Бога, тя няма да спре дали това глупаво и своенравно същество Го приема или не, обича ли или не. Приемането засяга само него, то оживява или умъртвява само него. Идеята чака да бъде посята, за да се опитат скритите сили. Тогава човек ще види крие ли тя съкровища или не.

Кога да е човекът ще стигне до нея, защото тя му е нужна като въздуха, като водата, като слънцето, като хляба.

11. АКО МОЖЕШ ДА ДОКАЖЕШ...

Великите идеи имат велико предназначение. Те не се раждат случайно, не идват случайно на земята. В един материален свят, какъвто представлява нашата земя, идеите представляват необикновено явление, равносилно на това, което наричаме чудеса. Идеите са всичко. Да си представи човек този величествен поход на идеите е смел и решителен полет в света на мислите, чувствата, стремежите не само на отделния човек, но и на цялото човечество. Нищо друго на земята не се движи с такава скорост, както новите идеи. Скоростта е която се разпространява модата, бледнее пред силата с която се движат идеите, за да обхванат умовете на хората.

Новите идеи представляват онова, което е озона за въздуха, червените кръвни телца за кръвта. Кръговратът на водата и тоя на кръвта в човешкото тяло ни дава идея за необходимостта от нови идеи, които обновяват духовното кръвообращение на цялото човечество.

Идването на светиите, на гениите, на великите учители на земята представлява периоди, когато нуждата от пресни сили е била необходима, въпиюща. Както в затворена стая човек може да се задуши от застоялия въздух, по същия начин в продължение на няколко века, ако нищо ново не се прибави, човечеството може да се задуши, осакати, поквари.

Процесът при отделния човек стои по-близо до нас и ние можем да го наблюдаваме. Не е завидно положението на човек херметически затворен, като застояла вода без никакви притоци. Тежко е положението на човек, който живее с онаследените идеи, разбирания, убеждения от миналото. Всичко у него е закостеняло и отличителната черта фанатизма го прави чужд – спял и глух за новото. Затова, когато на земята идват ония вихрушки в света на мислите

и идеите, първи те стават жертва поради своята твърдост и закостенялост. Те са най-уязвими, защото отдавна те са загубили пластичността на мислите си и техните съдове при първото напрежение се спукват. Няма по трошливи съдове, отколкото тия хора, които вървят по отпъкните пътища на своите прадеди и здраво държат за старото.

Добре, че в света има други, които стоят на противоположния край по мисъл, по чувство и по стремежи. Те очакват новото, очакват го, приемат го и го живеят. Такъв е великият закон на развитието, очертал светъл и чист път по който тръгват всички ония, които приемат новото, без да питат – Ти кой си, откъде идваш, какъв си? По времето на Христа, както и по всяко време, когато на Земята идва пратеник с велика мисия, пред тях се изпращат такива, които задават смешни и неуместни въпроси през време на съдбоносни мигове. Те могат да се причислят към категория на улегналите, затвърдените, книжници и фарисеи, които мереха нещата със свои мерки стари и негодни за новото време, което се превръща на епоха. Срещу новото, жизнеспособното, здравото те противопоставят старото, познатото, утвърденото. Те казват: "Така е казал Мойсей." Обичайна тяхна фраза, която не спира до тук. "От него ние знаем, че който наруши съботата не е от Бога. От него ние знаем, че който се хване в прелюбодеяние с камъни да се убие, ти какво ще кажеш?" И още нещо: "Невъзможно е в три дни да се разруши и изгради един храм." От старите архиви на ритуалите, преданията и сказанията тия от категорията измъкват старите разбирания за да ги противопоставят срещу новото. Те целят само едно – да запазят старото, за да вървят мързеливите и твърдоглавите по познати и отпъкани пътища. Ала циклите на човешкия прогрес са определени. Векове и хилядолетия се подготвят великите събития, обстановката и пратеникът, който идва, да завърти колелото напред, за да промени старата инсталация, за да даде път на любовта и светлината. Огромен капитал се влага в изпълнението на този велик план и няма сила в света, която може да спре реализирането му. Както не е възможно да се спре течението на пълноводните реки, както не може да се спрат водите на огромните водопади, така също и делото на един Учител не може с нищо да се спре. На земята великите събития, никога не се приемат тихо, спокойно, мирно без съпротива. На новото винаги ще се намерят хора да слагат прът. Категорията никога не е липсвала от земята. Те са цяло семейство с еднакво наследственост, привички, морал и чувство на отговорност. Те имат една цел и един манталитет. Те винаги мислят "иначе". Те имат винаги цял арсенал от доводи, теории и факти, с които се силят да оборят новото. Някога те противопоставяха Мойсей, в по-новите времена – науката, затвърдена и фанатична признаваща само везните, метъра и микроскопа. Борбите и споровете са стари като света, но законите и принципите в природата лежат неизблежими, точни и вечни. Нищо не е в състояние да спре изгрева и залеза на слънцето, нищо не е в състояние да промени кръговрата на водата и на годишните сезони, никой не може да удължи или намали времетраенето на узряването на плода на дървото, под земята и в утробата на майката. Никой от ония, които принадлежат към категорията не могат да се противопоставят на тия закони, нещо повече те трябва да се приобщат към тях, ако не искат да бъдат пометени от нея. Те казват: "Ние си имаме наше учение, морал, философия, нямаме нужда от нова. Вървете си оттам откъдето сте дошли, вземете си вашите съкровища, не ни са нужни. Ние ще уредим живота си и земята. Ще минем и без вас." Ще минат без тях, ала не става така. Краят непременно ще дойде и непременно той ще бъде катастрофален. Въздухът се насища с отровни газове и става смъртоносен, човекът ще се задуши; приливът непременно ще настъпи на уречения час и своенравните ще пострадат. Пролетта идва, снеговете се топят, неудържимо е,

когато слънцето пътува на север. Човек трябва да се приготови за тия събития, които далеч няма да се съобразят с вкусовете, привычките, прищевките на утвърдените, фанатичите, старите, познати от памтивека реакционери. Новото идва със силата на морските вълни и няма да се спре от нищо, да залее света от всичките страни, или да го запали от всичките краища. Топлината и искрата на новото ще опре до всички, как ще се спасят от него?... Онова, което новото носи за човека му е необходимо, нужно като въздуха, като светлината, като водата и хляба, то съдържа реалното, великото за което човек винаги е копнял. Няма време за отлагане, дори човечеството е закъсняло.

Великите учители раждат епохите. Те са, които дават тон и направление на науката, на изкуствата, те раждат културата. Нека историците се ровят в паметниците и търсят причините и последствията – зад всичко, което сме свикнали да зовем развитие и прогрес духовен и материален стоят великите личности, пламтящите факли от чиято светлина се палят огньовете през всичките времена – забележителните личности стоят там и чертаят пътищата на човечеството. Те носят скромното име – Учители.

Влиянието, което упражняват новите идеи засягат живота на цялото човечество, те оплодяват човешките умове, те вдъхновяват учени и поети, те стоят зад голямата музика, зад науката и философията. Те раждат импулса, те обогатяват човечеството с духовни ценности, те облагородяват видовете, като намаляват силата на змийската отрова или притъпават жестокостта на свирепите животни, те са, които подобряват растителните видове и предават лечебност на билките, те дават тласък към развитието и усъвършенствуването на нови сръчности и изкуства, те променят климатичните зони, като увеличават топлиите зони и гонят студа на север. И след всичко това, ще дойдат тия от “категорията” и ще питат: “Ти кой си, как се казваш, откъде идваш, истина ли говориш?” Те казват още: “Ако можеш да ни докажеш, ще те приемем.” Тогава великият човек – Учителят ще отговори: “И да ви кажа и да ви задоволя във вашите искания, пак няма да ми повярвате.” Ще ги погледне и ще продължи да разкрива реалността на тези, които чакат, очакват, разбират и непрестанно казват: Говори, ние слушаме!

Винаги е било така, доказателствата не помагат при такива случаи, упорито питаха по време на Христа: “Ти кой си и ако си син Божи, кажи ни?” Упорито питат и днес, те са същите с незрящи очи, дебели глави и сърца. “Ако ни кажеш кой си, ще ти повярваме.” Вечната трагедия, до която стигат всички, които търсят доказателства – изпускат сладката ядка, а ядат черупките. А те не ползват човека. Законите са неизменни. Великото, Реалното няма да се промени заради техните прищевки, там няма обратни движения. Целта е строго определена и тя трябва да се постигне. Готовите ще приемат новото, ще го опитат и като сити семена ще го пръснат по цялата земя – Такава е повелята. Духовните богатства ще се разтоварят на определеното време и на определеното място. Дали ще бъдат приети, оползотворени и съхранени от хората? Божественото никога не се губи. Кой ще приемат новото? Учените или простите, званите или незваните, богатите или бедните и това не е важно. То засяга само хората. Важното е, че новото ще остане в пределите на Земята като съкровище, като сол и квас – човечеството нямаше да се освободи от тези елементи. Те ще се излеят в сърцата, в умовете, в душите на незваните, простите, бедните, които носят устрема към Великата реалност и всеки миг са готови да отзвучат на нея.

Тези хора се различават много от ония от категорията – те не блестят отвън, но отвътре, те не са богати отвън, но са богати по сърце, по

ум, по стремежи; те никога не питат: "Ти кой си?, Какъв си и откъде идваш?" Полицейското досие не ги интересува. Те усещат, че те носят новото и имат думи на живот. Те опитват хляба и водата и намират, че и те крият живот. Друго те не искат. За тях бляновете се превръщат на непосредствена реалност.

В деня, когато Христос влиза в Ерусалим и там го посрещат с викове: Осанна, Който иде в Името на Бога! Той казва: "Ако те не викат, то камъните ще викат."

Учителят казва: "Ако вие се откажете от новото, воловете и биволиите ще създадат новата култура." "Божественото няма да се изгуби."

Затова, каквито и опити да се правят да се спре новото, каквито и бентове да се турят, новото ще пробие път и ще наводни света, за да стигне там, дето е нужно и да изпълни великото си предназначение.

Реалното ще се наложи и без доказателства!

12. РЕАЛНОТО Е ВЕЧНО НАСТОЯЩЕ

Тръгваме по познати пътища и продължаваме да оглеждаме същата тема, още не сме приключили с нея и не сме уверени дали някога би могло тя да не изчерпи. Онова, което сме чули от Него е твърде много, за да може да се обхване в отделни фрагменти. За реалното Учителя е говорил толкова много – продължаваме да оглеждаме темата, съзерцаваме я от всички страни, казаното още не стига, за да се даде един поне задоволителен коментар от наша страна. Ние знаем, че не всички могат да ни разберат, още повече, когато става дума за неща, които лежат твърде далечни и абстрактни за обикновеното мислене. Изисква се вътрешна светлина и съзерцателен ум, за да се проникне в същността на едно дълбоко виждане, когато става дума за реалното, вечното, което си остава винаги настояще.

Светът не е това, което може да се обхване само със сетивата. Необозрим лежи този свят, необхватен за човека въоръжен с две очи, които виждат нещата едва от стотина метра и две уши, които долавят звуковете пак от едно ограничено разстояние. Ако науката не беше връчила съоръжения – зрителни и слухови с които да обхване по-голям периметър, познанията за света щяха да си останат крайно ограничени. Човекът има и друго оръжие – той има ум с който може да мисли. По отношение света в който е потопен, колкото и гъста да е атмосферата, той е успял по други пътища да стигне до идеята за безкрайността от която земята е мъничка частичка, една малка стая с определена квадратура, като част в този огромен замък с безброй стаи. Фактът, че той обитава и добре познава тази стаичка – земя, до колкото човек е успял разбира се, не значи, че други стаи не съществуват. Предстоят много неща да се откриват, тайни да се овладеят. Неизмеримо е познанието, което чака човека, неизмеримо лежи и времето с което разполага човекът, за да върви напред и учи непрестанно.

В този непознат и неизмерим свят има неща, които никога не изчезват – не изчезва дори и материята, чието основно качество е преходността. Но ето, че и тя не може да се смята тленна в буквален смисъл на думата. Тя се видоизменя, тя никога не се губи, не изчезва, основен принцип е в природата, съхранението на материята. Тъкмо този закон би могъл да се превърне на следа по която може да се тръгне, когато става дума основното качество на човека – безсмъртието. Защо ние сме готови да приемем, че в природата нищо не се губи – нека не сме химици, ала ще си позволим да надникнем в лабораториите на природата, където непрекъснато и усилено, без отдиш, по

силата на известни закони всичко бавно и ритмично се видоизменя. И тук, както това става с водата, съществува велик кръговрат, който макар и по-бавно твори и пресъздава новите форми. Всичко онова, което някога се смяташе за чудеса и действуваше на пламенната фантазия на дивака или на полуцивилизования по особен начин, като го караше да търси в светкавицата, в гърма и във всичките стихии мощни същества – богове от които той изпадаше в ужас, с течение на времето науката открива скритите причини, дава обяснението и зад всичките чудеса от подобен род се откриват закони и принципи, които чакаха да бъдат открити от човешката мисъл. Днес нищо от онова, което е било свръхестествено може да се смята за такова. Склонен е, обаче, човекът да мисли, че идеята за безсмъртието на човека е нещо невероятно, дори абсурдно, в най-добрия случай да се смята за чудо.

Учителят казва: "Реалните неща нямат начало, нямат и край, животът никога не е започвал и никога няма да свърши, Земята не е първия свят, който съществува, няма да бъде и последен." В една Вселена, където нашата планета представлява върха на една карфица, забодена в безкрайността, смешно е да се мисли, че друга като нея няма. Днес старото разбиране е опровергано. Чудното е там, че тъкмо тази земя с три милиарда живи същества човеци и двойно или тройно повече животни, може да бъде нещо като топка подхвърлена наслуки, безпричинно, лишена от основен принцип, лишена от велика разумност, а съдбата на тия живи същества, подхвърлени на произвола на съдбата и всичко това случайно, обвито в някакъв закон измислен от хората, закон на необходимостта. Невъзможно е да си представим земята и живота в нея от това гледище освен като нещо неразбрано, хаотично, случайно. Много предстои на човека да мисли по тези въпроси и науката ще извърви много път, докато промени методите си и се добере до истината. Дали ще тръгне по пътя на аналогията или на доказателства, нейна си работа, но тя непременно ще опре до безизходната улица. Ние, които си позволяваме да коментираме и нека бъдем упрекнати, че пристъпваме към същността на въпроса като съзерцатели, изказваме нашите мисли спокойно и не лишени от логичност по наша преценка. Когато гледаме живота или живота ни гледа през хилядите очи на природата, която не желае да бъде третирана като гръбница, макар и великолепа. Земята не обича смъртта и както морето изхвърля трупове, водата е премного чиста и подвижна, за да се справи с тази материя, лишена вече от дух. И колкото тя ласкаво поема и носи живото тяло в обятията си, толкова тя е сурова и безпощадна към мъртвото. Земята, обаче, не може да го изхвърля, тя е от друго естество, наричат я майка и с право, затова тя мигом се залавя с превръщането, бърза и тя като водата да се освободи от смъртта, а същевременно да освободи и човека – едно от многобройните ѝ деца.

Законът на безсмъртието започва да действува в онзи миг, когато тялото остава само, безкрайно самотно, бедно като сирак, развенчан от своята корона. Същественото го няма – реалното, което до тогава се смяташе нереално отсъствува. И животът започва – дефилира и оповестява нестихващия си дъх. Дали ни беше нужен този път, за да стигнем до същината на темата? Ние не сме учени, не сме пътешественици или туристи в тази област и не желаем да мислим като обикновени екскурзианти водени от екскурзовод, който има точен маршрут и набелязаните обекти се преминават формално и вяло, а повечето време се поглъща от блясъка на улиците и уличните витрини. Ние не бързаме. Искаме да огледаме всичко до най-малките подробности. Интересуват ни и детайлите, искаме да обхванем всичката хубост на местността и кипящия живот в нея. Лист по лист искаме да разлистим цвета и се насладим на багрите и на аромата.

В един свят на безсмъртие в който живеем има неща, които вечно живеят. Затова тях не можем да търсим в миналото, не можем да ги търсим и в бъдещето, те са в настоящето. Тяхната сила е в това, че те винаги са настояще, те никога не умират. И ако се спираме на тях, то е за да изразим нека да изглежда като поетическо хрумване, радостта и благодарността, че животът вечно шуми, пее, тържествува и вечно надвишава смъртта.

Тогава би ли могло да се каже, че Христос живя преди две хиляди години в една поробена малка страна и, че там, някакъв синедрион с участието на римската власт са го убили и като са убили Него, смятали са да убият и учението Му. И ако някой би им открил, че това няма да се постигне, двете заковани дъски нямаше да оправдаят своята роля, и ако те като избраници – учени, равини израилеви, владеещи науката за числата, ако не бяха чели Писанието по буква, те вероятно щяха да си помислят, да почакаят както направи Гамалиил, който рече знаменателните думи: “Оставете ги, ако не са от Господа, те сами ще се разпаднат, ако пък са от Господа, пазете се да не станете противници на Бога.” Христос не остана в миналото, нито учението Му. От този момент то тръгна триумфално по света и нямаше да спре никъде в безконечното огърлие на времето. Учителят казва: “Христос и Неговото учение не са минало, не гледаме на Него и на учението Му, като нещо, което ще дойде в бъдеще. Ние гледаме на Христа и на Неговото учение като вечно настояще.” Минало ли е днес Христос и учението Му? – единствената опора и основа в един свят, където всичко, което не беше съгласувано с принципите на това учение, щеше да се разпада, за да се превърне на тор в лабораториите на живота. Светът не може да прогресира с безлюбие, насилие и лъжа. Старите методи са вече отречени. За малките семена, посети в земята е нужно слънце, влага, иначе те не могат да дадат плод. Колко повече топлината, светлината, любовта, истината бяха нужни на човека. Учението на Христа беше учение на любов, на истина, на братство, на единство. Принципите не останаха там, те се разляха като струите на голям извор, които стигнаха дори и до разбойниците, защото какво представлява човек, за да бъде откъснат от великия източник на живот. Как другояче можеше да живее човек и да оцелее. Принципите тръгнаха по света и заинтересованите ги взеха и успяха да ги закачат на плакати и от тях направиха, каквото си искаха, но до методите не се докоснаха. И там беше капиталната грешка. Те не им бяха по вкуса. Разбойниците не обичат светлината и етиката. Те успяха да се снабдят с най-кривия метод и с него замениха този на Христа – така се роди прословутата мъдрост: Целта оправдава средствата. Изкривиха Неговото учение и с така изкривени методи, опитаха се да уредят света. Уредиха ли го? Христос казва: “Не противи се злomu.” “Ако те ударят от едната страна, обърни и другата.” Ние нямаме за цел да критикуваме кривите методи на християните, които по своему разбраха и разтълкуваха учението на Христа. Спорът продължава и до днес и Ватикана се колебае, какво да каже по въпроса за атомното оръжие, да се обяви ли или не срещу него. Чуди се къде да застане. Защо се чудят, защо не отворят най-после Евангелието, две хиляди години по-късно и решат най-после да приложат Христовото учение? И нека направят нещо още по просто, да попитат сам Христос, какво да правят. Христос не е минало. Никога не е напускал земята. Реалистите казват: Приемаме, че Христос е тук, приемаме, че учението Му е живо и пои живота и ще продължава да го пои, неизвестно до кога. Ние не желаем да живеем в един свят на пълен мрак, не искаме да живеем без Него и без Неговото учение. Ако Той и Неговото учение не са тук, значи, че никога не е съществувал. “Реалните неща нямат край, нямат и начало.” Светът без тях би изглеждал мъртъв като мрачна и

тъмна катедрала от чийто стени безучастно биха ни гледали иконите. Ние не желяем да живеем и в един свят изпълнен с икони. Животът е проникнат от великото, реалното, не би могло да се диша, да се мисли, да се чувствава, да се люби, да се учи, ако земята за един момент се лиши от слънцето. Едно учение е истинско, защото вечно изпълнява великата си задача да учи, да осветлява пътя на учениците и вечно да блика като извор. Силата на Христа и на Неговото учение е там, че Те са вечно настояще.

Където е Той, там са и всички ония, които са работили, живели и пожертвували живота си за Неговото дело. Дали са умирали от ръката на римската власт, или изгаряни като богомилите, или отравяни като Сократа или като великите учени умъртвени от инквизицията, тези безименни герои никога не умират. Земята винаги е била гостоприемна за своите свидни синове, защото те са, които не само са я украсявали, но със самоотвержения си труд и подвиг са я карали да живее, да съществува като велико училище, където човек учи най-великия урок – да открива реалността.

“Реалното никога не се губи.”

Дали апостол Павел, тоя пламенен глашатай на истината, този вихър в света на мъдростта, подарил на човечеството броеница от мъдрости, ще стои днес чинно и тихо, затворен в позлатената рамка и ще се задоволи с целуването на благочестивите хора, или за него ще бъде достатъчно да прелистват определените за службата страници от посланията му? Странни понятия и разбирания за реалния живот и за истината. Павел обичаше Христа и преживяването му на път за Дамаск никога нямаше да престане да искри в сърцето му и да го облива в пламъци, дали би се задоволил да почива сега в ненарушим покой без да гори от същия пламък да помага на християните по време на най-големите страдания и противоречия? Павел не може да бъде заключен в някакъв рай, достоен за него след големите жертви и страдания понесъл заради Христа. Невъзможно е той да остане в забвение в момент, когато Неговият Учител продължава да работи, да учи, да се подвизава. Навремето той не се уплаши от никого, нито от палачите, които сложиха главата му на дръвника. Той беше отпил глътка от нектара на любовта и знаеше защо живее и за какво умираше.

По същия начин, нека не бъдем подробни, живяха и работиха много, между които нека кажем беше Илия. Тоя стълб на Библейското сказание, който заради любовта и ревността си към Бога, потопа ръцете си в кръв и потока Кедрон почервения от кръвта на лъжливите пророци, които се състезаваха с него. Илия изкупи по-късно грешката и се увери, че светът нямаше да се спаси с насилие и когато като Йоан Кръстител трябваше да изкупи погрешката, той не се поколеба и не каза дума, прие насилствената смърт и падна като узрял плод в света на хармонията. Йоан за когото се казва, че “нямало по-голям от него на земята роден от жена” – тоя Предтеча, който подготви пътя за идването на Христа, би ли останал и той далеч от Христа? Или пророците, или всичките ония ратни мъже, които са били всичко да пожертвуват заради любовта си към Единния Бог, Данаил, трите момци хвърлени в огнената пещ, Стефан убит със камъни, Симон – Петър, Йоан, който беше дал най-проникновеното Евангелие и най-забележителното сказание – пророчество Апокалипсиса, където в символи е дадена история и болезните през които човечеството щеше да мине?

Светът никога не е бил лишен от велики мъже. Христос и Неговото учение никога нямаше да се превърне на минало. Реалността бе отляла своя сок и истината сияеше. Къде можеше да бъде всичкото това богатство на идеи, на велики духове в момент, когато човечеството имаше въпиюща нужда от светлина, от компас, от път, от мъжество?

Земята без слънце би се превърнала на пустиня. Животът на човека по същия начин би се превърнал на пустиня, ако липсваха велики люде, които носят светлината, топлината, влагата, за да не загине човек духовно.

“Реалността няма начало, няма край” – “Реалното е вечно настояще.” Реалното не може да се покрие с праха на забвението, не може да се превърне на история, нито да се заключи в мъртвите зали на музеите.

Бихме желали да живеем в един свят без музеи, без подправени истории, без подправени истини – в един свят вечно обновяващ, чист и красив, където реалното тече непрерывно. Какво е било в миналото и какво ще бъде в бъдещето, за нас не е важно, важен е моментът – настоящето. Христос не е минало, а живо и непосредствено настояще.

Трябваше да дойде Учителят на Земята, за да приближи по много начини и с много образи реалността до нашето виждане и разбиране и ни посочи величествения ред, който съществува, твори и изгражда непрекъснато новите форми на мисълта, на чувствата, на стремежите, на живота, независимо от това дали ние я приемаме или не.

Великата реалност не се нуждае от нашето вярване, нито от нашето одобрение. Много е малък човекът, за да дръзне и се произнесе за Великото, Безкрайното пред което той е една незначителна частичка – с ограничени възможности, а с огромни перспективи за развитие и опознаване реалното като вечно настояще.

13. НЕ ПИТАЙТЕ КАКВО НЕЩО Е БОГ

Половината свят официално е ликвидирал с този въпрос. Това положение може да е привидно. Човекът си остава най-скритото и затворено същество – пази своите мисли, чувства и никой не може да разбере в какво вярва и в какво не вярва. В една 400 милионна Русия и в 700 милионен Китай официално се проповядва учение, което е ликвидирало, както казахме по-горе с един въпрос, да не говорим за останалите народи. Защото има държави, където хората са свободни да приемат това или онова учение, там не забиват атеизма с гвоздеи. Приемат го, защото това разбиране им се вижда ясно, удобно, дори и практично. То опростява живота и проблемите до минимум, и кара човека да живее и диша в един свят, където идеята на Айнщайн звучи неразбрана и далечна. Не е нужно човек да си троши мозъка с несъизмерими величини, още повече с недоловими със сетивата сфери, където човек може само да се обърка. Всичко следователно от гледището на атеизма изглежда точно, определено, т. е. празно – няма нищо, няма Бог – казват накрая материалистите. Тези милиони граждани от изтока и запада представляват не само маса, която трябва да се организира, но живо тяло, което трябва да бъде насочено, обучено и накрая духовно овладяно. На тази маса трябва да се докаже именно това, че Бог съществува. За целта е мобилизиран огромен апарат и цял арсенал от средства, който носи неугледно име, защото нека кажем, че историческите, научните, дори и практическите доводи се оказаха слаби, опасни. Идеята тъкмо с тях можеше да се провали. Човечеството имаше зад гърба си история, имаше опит, имаше плеяда от светещи улове, които бяха създали не само епическия паметник на преживяното, но и живата концепция, където се сплитаха великите принципи на живота. Върху всичко това беше изграден света на изкуствата, чиято сила и красота стояха в своята неувяхваща слава и напомняха за неща, които нямаха материален произход и бяха лишени от забележителните

белези на преходността. Във всичко това трептеше искрата, която отвеждаше човешкия ум и дух до скрижалите на живота, до истинските му ценности, до изворите на Безконечността, които бликаха непрестанно, за да освежават вечно човешките умове, сърца и души. Ние нямаме за цел да поведем дискусия с атеизма, не искаме и да го оборим, ако идеята е права, тя ще остане, ако ли не, тя сама ще се разпадне и самоунищожи, нямаме и за цел да докажем съществуването на Бога. В средата на двадесетия век това вече никак не е нужно. Отдавна този въпрос е слязъл от световната сцена. Никой вече не търси доказателства за или против. Въпросът загуби вече своята острота, своят смисъл, своя интерес, каквито имаше например в началото на двадесетия и края на деветнадесетия. Днес никой не се пита има ли Бог или няма. Не защото вярва или не вярва, не, а защото нещо се е случило в света, нещо голямо и дълбоко, което прилича на дълбока оран и проблемите, които бяха поставени пред двадесетия век изместиха тривиалния въпрос за атеизма този въпрос остана като някаква извехтяла музейна вещ, която щеше да представлява нещо само за ония платени глашатаи, които губеха и публика и престиж. Никой не искаше да слуша, и никой не слушаше. Тъкмо сега имаше неща, които бяха премного нови, бяха важни, интересни, актуелни и на всичко отгоре от тях лъхаше нещо ново, свежо, прекрасно, което привличаше и изместваше всичко, което отдавна лежеше в света на забвението. Откриването на атома беше най-забележителното явление и светлината на голямото събитие заля толкова много света, че човек затвори очи за всички обикновени, стари, овехтели проблеми изиграли вече своята роля и отдавна излезли от употреба. Погледът на човека беше обърнат нагоре и напред в очакване на нещо величествено, което пристъпваше в света. Великото откритие не засягаше само материалния живот на човека, но и духовния. Както някога идеята за кълбовидната форма на земята промени из основи мирогледа и съзнанието на тогавашните хора и промените станаха неусетно и дълбоко, така също и новото, което двадесетият век донесе промени мисленето на човека – идеята за материализма и атеизма звучеше в тази обстановка кука и далечна и крайно безинтересна – липсваше в нея най-важното – перспективност. Новите проблеми я изтикаха назад, за да влезе в света на забвението и музеите.

Няма да правим опит да се вслушаме в онова, което атеистите биха ни казали – докажете, оборете я. Такава чест няма да й направим. Беше време и беше на мода, когато по стъгдите млади хора с дълги коси и хвърчащи връзки се перчеха и се биеха в гърдите и се мъчеха да доказват, да убеждават, да уверяват. По стар навик се мъчат и сега, но липсва и публика и интерес да влезем в спор с ония, които се връщат назад със своите остарели теории, ние, които сме обвеяни от светлината на двадесетия век, преживявали всичката тревога и напъна на новораждането, се докосваме до темата само за това, защото близо до нас, звучи проникновено едно сказание, което се превръща на факла, за да освети не само нашето време със всичките проблеми – противоречия на века, но и за да осветят безкрайността, където блести като апотеоз една несъкрушима истина за която ние не само чухме, но и преживяхме.

На Земята беше Той и ние, родените в началото на този век, живели край Него искаме не само да се вслушаме в ония гласове, които разкриваха света в своята несъизмеримост, но и да оповестим преживяното чрез Неговите думи по този въпрос.

„Ще ме питате за всичко, но само за едно нещо няма да ме питате – има ли Бог. Не може да се разбере цялата философска система, ако не разберете отделните мисли, които я съставят. А вие започвате: Такъв бил Бог. Аз, Който

имам толкова знания, Който изследвам нещата из дълбоко, още не съм си задал въпроса, какво нещо е Бог. Този въпрос е вън от моя ум, вън от моето съзнание. И милиони години да минат, аз пак няма да си го задам. Който се е осмелил да си зададе този въпрос, скъпо е платил." Нямаше въпрос на който Учителят да не е отговарял, нямаше противоречие, което да не е разрешавал, нямаше тайна, която да не му беше известна. Той познаваше миналото, настоящето и бъдещето. Четеше книгата на живота свободно, както ние четем обикновената книга. Той знаеше какво идваше на света и разполагаше с неограничено знание, неограничена беше и светлината с която оперираше. Беседите и лекциите са живи свидетели за голямото духовно богатство, което Той остави на цялото човечество. И ето, че срещу всичко това, което Той притежаваше и с което разполагаше простичко казва: "Не ме питайте за едно нещо само, за всичко друго ме питайте. "Човекът, който имаше всичко, знаеше и можеше по един въпрос мълчеше. "Не ме питайте, какво нещо е Бог." Фразата е обикновена, хиляди пъти защищавана и опровергавана от ония, които обичаха да спорят. Казаното от Него сега добиваше нещо необикновено, някаква непозната мощ, импозантно, което не бихме могли да изразим с думи. Звучи като необикновено събитие, като новооткрита тайна, като вълнуваща поема. "Питайте ме за всичко, само за едно нещо не ме питайте." Отношението блести – до крайния предел е стигнала вярата, любовното отношение, което дава пълен израз на истината, скромно изказана в Писанието: "Не произнасяй Божието име напразно." Човекът ще пита: има ли Бог? Не е ли същото да пита: има ли Слънце, има ли въздух, има ли вода, има ли хляб? Реален ли е светът, който се отрича? "Светът, който отричате е по-реален от този в който вие живеете." – беше казал Той. Защо? Защото Той живееше в него. "Все едно да питате: имам ли майка, имам ли баща, има ли ум, има ли сърце?" "Светът страда, защото хората питат – какво нещо е Бог." Човек прилича на затворник, който пита има ли слънце? В подземнието няма слънце. За затворника няма светлина.

"Питайте за всичко, само за едно нещо не ме питайте..." Страницата е обърната, времето отдавна е минало. Учителят стои на границата между старото и новото, между столетието, което си отива и онова, което идва, между зимата, която е преодоляна и пролетта, която настъпва и с няколко думи прекроява един нов мироглед, разкрива необозримия свят на новата мисъл по много въпроси, като се спира на един въпрос до който човек не трябва да се докосва, благоговейно застанал в дълбоко мълчание. Той показва не само новите форми на мисълта, но и новото, което идваше – великото – любовта. Не питайте за нея, а я използвайте, използвайте топлината ѝ; не питай що е мъдростта, а опитайте нейната светлина; не питай: що е истина, а опитай нейната свобода. Човекът е роден, за да живее, да се развива, да учи, да люби, да расте и даде плод. Пита този, който е спял, който е глух. Грее ли слънцето, шумят ли реките, пеят ли горите, благоухаят ли цветята?... Животът тече и ни обвива отвсякъде, красотата се влива и излива от сърцето, човек жадува, копнее и идва час, когато ръцете, очите, сърцето преливат от радостта и сиянието на живота. Как ще таиш тогава – какво нещо е любовта, има ли Бог?...

Той живя в дом, чийто основания почиваха върху доброто, любовта го украсяваше, мъдростта го ограждаше; истината осветяваше и правдата го управляваше. Как можеше да отговаря на въпроса: има ли Бог? Бог е Любов. И тъкмо сега през този забележителен век, Той отказа да се докосне до този въпрос, като каза и на човека никога да не се докосва до него – въпросът лежеше в миналото вече.

"Само за едно нещо не ме питайте!..." С тези думи Той погребва една порочна идея, една лъжа и я изпрати в света на небитието. Не питай – казваме

ние на себе си, защото тъмната сянка на съмнението ще се вкопчи в сърцето и ще отслаби десницата, която тъкмо сега трябва да бъде крепка.

Има ли Бог? Има ли разумност, има ли Велик промисъл, има ли Любов, мъдрост, истина? Има ли принципи в един безкраен свят, където съществуват милиарди галактики, които, за да се обходят само, нужни са милиарди години. Малкият човек с ограничени умствени способности, как ще обхване разумността, реда, точността, величието на една идеална архитектурна цялост?... Неизмеримостта и величието ни карат да немеем и да не задаваме глупавия въпрос в момент, когато сме изпълнени със свещен трепет пред величието на Безкрайността. И ако човекът, колкото и малък да е отвътре почувствува това величие, как ще го отрече?... Как ще отрече нещо, което е приел отвътре? "Кой се грижи за 35 милиона души, които умират годишно и за 40 милиона, които се раждат?" – казва Учителят. "Кой се грижи за тревите, за цветята, за дърветата, за птиците, за животните, за рибите, за всички ония невидими с просто око животинки – микроби на които е толкова трудно да угодиш и нахраниш? Кой се грижи?... А за камъните, за скалите, за потоците, за моретата, за звездите, за слънцата, за плеядите, за планетите? Кой има грижата за милиардите светове, опасани със звездни реки. Кой?"

Обикновеният, малкият човек, земният жител на малката Земя, запокитена в небесното пространство, ще се изправи като истукан и с всичкото си самомнение и тщеславие ще каже: Няма Бог.

Цялата Вселена необозрима, безпределна съществува и Великата Разумност я управлява и насочва по величествения път на прогреса като се грижи и за малкия човек, който е загубил най-ценното качество – смиреннието пред величието на Любовта, Която движи всичко, увличайки и пулса на неговото сърце в общия ритъм на Вселената.

"Питайте ме за всичко – само за едно нещо не ме питайте – Какво нещо е Бог."

14. ВАЖНИ МОМЕНТИ В ПРИРОДАТА

Не е нужно човека да бъде математик или астроном, за да преживее необикновения миг, когато наблюдава и съзерцава природата. Не само нейните картини, които се менят ежеминутно от играта на слънчевите лъчи, а ония живи процеси, подчинени на законите на живота и хармонията. В центъра стои Слънцето, кръговратът на времето се движи по определено разписание, за да подари на Земята и на всички живи същества чудесата на годишните сезони. Обикновените явления с които сме свикнали, се превръщат на необикновени. Те ни вълнуват, когато се приближим при тях с дълбокото усещане, че живеем в един свят, където всичко е необикновено, подчинено на строго определени закони. Нищо произволно няма там, нищо не става случайно, безпричинно и неоживено от ритъма на Безкрайността. Дребните неща получават дълбок смисъл, превръщат се на четливо писмо, което ни отвежда до великия първообраз на Битието. Човекът премного се е отдалечил от този жив поток на явления, процеси, събития, които дефилират пред нас, за да ни подарят малката радост и дълбоката мисъл, че всичко, което ни обикаля е подчинено на законите на хармонията, всичко се движи абсолютно точно както небесните тела, които никога не бъркат разписанието и посоката.

Векове човек е трупал знания, от незапомнени времена науката за небето е била известна на ония мечтатели, поети и съзерцатели, които намираха нещо общо и идентично между кръговете на един нарязан портокал, да речем,

и между орбитите на някои планети. Обикновени наглед неща са ги отвеждали в един далечен и скрит за човека мир, за да намерят еднаквите белези, за да открият непознати закони и бавно да разкрият езика на символите.

Може да не бъде човек математик, за да разбере, каква хубост се крие в простата десетична бройна система, която е величествено ясна и проста. Числата са живи и човек, който си дава малко труд може да долови тяхната вътрешна страна, разкривайки скрития замисъл. Не е нужно да се отиде далеч – човешкото тяло не е нищо друго, а строго математическо уравнение; като се започне с очите и се свърши със сърцето – истинска математика: две очи, две уши, два крака, две ръце, две крила на белия дроб, два бъбрека, едно сърце, една глава, един нос, една уста, един стомах и пр. Случайно ли човек има десет пръста на ръцете и на краката. Човекът, който не познава нито сметачната машина, нито астрономическите уреди и таблици, нито геометрическите пособия щеше да тръгне именно от себе си – от най-близкото и най-познатото, което можеше да се наблюдава, да се съзерцава, да се разбира, за да стигне чрез този идеален микрокосмос до Великия първообраз. От клетката до човека и от човека до Цялото пътищата лежаха открити и великите мечтатели и съзercатели, които притежаваха способността да мислят, щяха да тръгнат по тези пътища и по обозначените сигнали се домогваха до законите и принципите, които обогатиха човека не само отвън.

Да, не бе нужно човек да бъде математик или астроном, за да долови ритмичния пулс, който прониква и оживява всичко, което носи дъх на живот, за да го приведе във вечно и нестихващо движение – от пукването на пролетта, която ни разкрива вътрешните писмена на тия закони до падането на първия сняг ние щяхме да съзерцаваме неумолимия ход на едно точно и неизменно разписание, поникването на семето, разлистването на гората, цъфтежът на плодните дървета, бликването на изворите, раждането на младенеца и ред още събития, които стават край нас не бе нищо друго, а величествен апотеоз на Един Разум, Който спазваше абсолютен ред, точност и хармония, за да открият на човека, че законите на математиката, на астрономията и на живота бяха еднакви, закони, които определяха науката.

Ние не сме математици, нито астрономи – желанието бликна спонтанно, когато решихме да пристъпим към природата с очите на математика, астронома, за да открием не велики тайни, но за да открием нея – хармонията, точността на разписанието и неизменността на законите. Няма място, кътче, клетка, атом, които да не са докоснати от магическия жезъл на Битието – ритъмът бе един, ударът бе еднакво мощен и живителен и за житното зрънце и за първичния зародиш в утробата на майката.

Случайността, необходимостта, нищото ли стоеше зад всичко това и те ли можеха да родят хармонията, разумността, красотата, движението?... Възможно е, но нека побързаме да добавим – зад случайността, зад нищото, зад закона на необходимостта, зад всичко, което има вид на статичност, стоеше пак Великото сърце на Всемира – Великата Разумност, Великата Първопричина, независимо от това дали тя бе разкрита, призната или не.

Имената нямаха значение. Важно беше, че зад всичко, което съществува, живее, диша, развива се, работи и мисли стоеше организирана сила – разумна, мъдра, творческа – твореше живота. Да я отречеш е лесно, ала да наблюдаваш, да мислиш, да размишляваш, да откриваш и при това да обичаш истината над всичко беше изкуство, което трудно се овладява. Това изкуство владееха всички велики хора, които създаваха нещо – такива именно са били ония, които са поставили основите на всичките науки, затова и

великите математици и астрономи никога не са били материалисти, а дълбоки мистици. Те са били верни и последователни – истински жреци не в храма на човешката наука, а в храма на живата природа, чийто език те са разбирали. Към тях природата е гледала благосклонно и разкривала своите тайни. Техните открития никога не са претърпявали крах. Истините до които те се извисявали са били вечни, защото техния път е бил верен и точен. През вековете тяхната наука е обогатявала човешкия род. Те са успявали да доловят важните моменти в живата природа – кратките мигновения, които блясват като звезден дъжд, за да им разкриват не само красотата на природата, но и скритите истини.

СКАНИРАНИ ДОКУМЕНТИ
РАЗКРИВАНЕ НА РЕАЛНОСТТА

П Р О Л Е Т Т А Н А Е П О Х А Т А
/ М О Н О Г Р А Ф И Я /

РАЗКРИВАНЕ НА РЕАЛНОСТТА

І ч а с т

"В света само Бог се проявява, а всички хора са носители на Великата Божия Мъдрост."

"Аз съм извор и върха работата си."

Аз виждам в положението на всички страдащи и съм готов да помогна на всички. Както аз помагам, така трябва и вие да помагате."

"Аз мисля не само за благо на цялото човечество, но и за всички животни и растения."

"Учителят разкрива духовния, невидимия до тогава свят за ученика, тъй, както майката след деветмесечно носене на детето в утробата си му разкрива един нов свят. Между Учителя и ученика трябва да съществува такава обмяна, каквато съществува между майката и детето."

"Когато Любовта царува, смут не става;
Когато Мъдростта управлява, редът не се нарушава;

Когато Истината врее, плодът пълзи и зрее."

УЧИТЕЛЯТ

ЗА ТАЗИ ДУМА

4. ЗА ТАЗИ ДУМА...

Казаното е отбелязано. Историята някога ще го използва като документ. Историята може да бъде написана от нас, а може и други да я напишат. В случая тя не е най-съществената част от Неговото дело. По близо до нас стои философията на учението-ядката, основата. Всичко онова, което може да послужи като исторически материал, крие част от Неговата фигура. Когато Той говори за себе си, казаното дълго остава да звучи, то се улавя, защото в него има отлято нещо, което не винаги може да се намери. Това са редки моменти, които разкриват вътрешния свят и прорязват небесата като със светкавици.

Често Той се спира на себе си, когато си позволяват да хулят учението и Него. В казаното за Него ясно проличава отношението на официалната църковна власт, отношение, което православната църква успя да установи в първите десетилетия на нашето столетие; непроменено е останало до средата на същото, когато църквата вече нямаше право да дава мнения и реди църковни и верски въпроси. Оглеждаме внимателно да не намерим нещо, което да не е така, мъничък процеп, малка светлинка-указание, че все пак църквата през това време не е спала блаженно и не е пропуснала нещо много важно, съдбоносно дори. Никаква следа. Нищо абсолютно нищо, което да ни накара да се вслушаме в някакъв хармоничен тон. Историята никога няма да може да изкриви този факт, и църквата с нищо няма да може да изтрие това петно, или да намали нехайството си, заблудата си, заеизтересоваността си. Незнаем дали през годините, когато до нея държавата не се допитваше и тя бе принудена да живее в сянката на обществения и държавнически живот, дали е намерила време и съзнание да огледа миналото, делата и причинната връзка между тях. За нас никак не е важно това, защото миналото се не бръща. Тъпотата на всички подобни институти е пословична и не е от вчера. При това те нямат навика да отчитат грешките си. Умело мятат върху себе си дрехата на невинността, вдигат рамене и казват: Така се случи, грешки винаги стават, никой не ни каза, измиват си ръцете и с приспана съвест продължават да живеят, разбира се мърцина. Ако се случи някой дързък историк да им каже истината, навреме се погрижват да я не чуят.

Причините за петковеховното рабство например още лежат вбвнати в паяжините на заентересованите. Какви ли не доводи се привеждат и колко много се съчинетилствува около всенародната трагедия. Духовенството и държавата имат нещо общо в методите си, логиката и морала, по някакво тайно и нечисто споразумение те поднасят на народа винаги лакирана и натруфената лъжа като истина в желанието си да се измъкнат от отговорност. Не само грубите интереси стоят зад тази практика

В СВЕТА НА ИЗМЕРЕНИЯТА

4. В СВЕТА НА ИЗМЕРЕНИЯТА

Колко хората са различни! Животът прилича на кръстопът, където се пресичат безброй пътища. За всеки човек един път, една философия, един светоглед според който мисли, чувствава, действа. Хората са толкова различни, не само поради това, че са родени в различен час, не поради строежа и реда на клетките от които е образувано тялото, не и поради съчетанието на звездите, които определят съдбата на човека, а и поради усилията, които човек прави, за да промени или смгчи тази съдба. Усилията при отделните хора са различни; у някои те са големи, при други по-малки, някъде нищожни, а понякога те не съществуват. Всичко е до степента на съзнанието, казват ония, които се занимават с наука за душата. Тогата идва математиката, идва геометрията и неусетно многомилионите видове хора се нареждат в стройна редица, поредица от геометрически елементи и класификацията им слага етикет. **Научава** за измеренията, която държи в напрежение учения свят, става близка и някак си разбираема дори и за обикновения човек.

Никога проблемите от висшата математика и физика не са заставали толкова на преден план и не са вълнували умовете на хората, както **те** пред двадесетия век, който погълна спокойствието и сънната дрямка за благополучие и семейно щастие на миналия век, когато дворезете се пълнеха с деца, когато жената сновеше непрекъснато от кухнята до легката-безвъзвратно изминато време, когато до късна нощ майката преплиташе петите на чорапите, както днешната жена сега до късна нощ разучава тезисите за измеренията или нещо друго от света на техниката.

Да, хората бяха различни и се движеха с различен темп. Ритмът определяше всичко, най-вече мисленето, а след това и живота. Всеки си беше избрал един любим геометрически елемент и като на стан тъчеше съдбата си. Не беше важен кой беше този елемент, важното беше движението, вихъра, който изразено с езика на математиката определяше измеренията. На физическия свят те бяха познати, оточнени и сведени до разбирането на средно образования човек. От пръчката с която момчето играеш на конче, до правоъгълника, начертан с тебишир върху камените плочи на които момичето играеше на дама, до различните чаши с които децата пиеха мляко, измеренията до които човек беше стигнал с помощта на сетивата стояха ясни, познати, конкретни. Това познание обаче не пречеше на хората да се различават. Трите, познатите, измерения не лежаха само отвън, като понятия; те бяха средство само чрез които се измерваха дължините, широчините и дълбочините на видимите предмети. Измеренията бяха живи и те циркулираха не само на физическия свят

ТОЙ ЖИВЯ УЧЕНИЕТО

3. ТОЙ ЖИВЯ УЧЕНИЕТО

3. "Вярваш ли в това, което проповядваш? Ходил ли си на оня свят като говориш за него? При Бога ходил ли си? Въпроси, които при днешното време звучат крайно обикновено. Но ето, че обикновените въпроси не са отправени към някой обикновен човек-проповедник, оратор, окултист, философ. Въпросите са отправени към Учителя. Ние ги цитириме дословно-въвели сме ги от беседа. Как би отговорил обикновения човек, ние като че ли знаем, как бихме отговорили и ние и това ни е известно, но, как би отговорил Учителя, това не знаем; бихме помислили дори, че Той няма да се спре да отговори. Учителят обаче този път решил да не мълчи, напротив отговаря на въпросите ясно, точно, да не кажем изчерпателно. Той не обичаше всичко да изчерпи, оставаше хората да мислят, много важно беше това.

Ония, които не вярват, или по-точно казано, ония, които не знаят няма да обърнат внимание на Неговите отговори, ще махнат с ръка и ще кажат: Оставете, не заслужава да се говори днес по тези въпроси. За сега само науката е меродавна, само на нея вярваме. Обикновените хора, които вярват, без много да мислят ще кажат: Той е прав, може да е така, но ние нямаме опит; няма да отречат, но няма да бъдат дълбоко раздвижени от казаното.

Оставаме ние-какво ще кажем ние и как ще реагираме на Неговите отговори. Онова, което те съдържа, като че ли засяга само нас. Тези които умеят да се вслушват в думите Му, разчитат ги внимателно и се мъчат да вникнат във съдържанието, освен това те откриват в тях нещо необикновено, което смеят да нарекат-хармония или необикновена музика, такава например, каквато се чува от скритите под морените, реки. Човек трябва да има ухо за тая музика. Вероятно за това и ние се спряхме на целия печатен текст. Пазатът привлече не само очите, сърцето, не развили само и ума, но и нашето въображение докосна. Разбрахме, че имаме какво да кажем. Всеки би се попитал: Какво има да се добави към казаното? Наистина след казаното от Него можеше да се мълчи само. Но отговорите лично за нас звучат необикновено. Те будят не само рояк мисли, но и много впечатления, много картини-сериа от преживяни дни, живот, който дойде близко до нас, за да ни говори с топъл и задухновен глас. Присъствувал си на една рядко хубава изложба и не само хубава, а отразяваща онова, което наричаме душата на изкуството"-Истината. Не искам вече да мълчим, когато те питат: Вярно ли е било това. "Вярваш ли в това, което говориш?" Не искаме да изпадне в ролята на свидетели, нито бихме желали Той да заеме ролята на подсъдим, нито в положението делото Му да бъде поставено на обсъждане, а най-малко имаме желание ние да свидетелствуваме. Нека звучи за хората

ЖИВОТЪТ НА ПРОЯВЕНИЯ БОГ

6. ЖИВОТЪТ НА ПРОЯВЕНИЯ БОГ

"Централното лице в Библията е Христос-животът на Проявения Бог"-Учителят

Голямата книга не веднаж ще разтваря и затваря страниците пред очите на ония, които винаги ще намират в нея онова, което търсят, за да откриват нови неподозиращи ценности. Голямата книга нямаше да престане да говори на хората различно, ала винаги с преобладаващия език на истината. За да се разбира Словото се изисква забележителен ум. Погледнато откън, какво представлява Свешеното писание? Сбор от станали събития, богат епичен материал, събран подреден от умелата ръка на опитен разказвач, историк, писател. Епизодите следват един след друг живи, свежи и сгряти от топлия дъх на неувехваща красота. Те могат да увличат читателя, да го трогнат да го вдъхновяват и да го повдигат в сферата на духовното. Всичко зависи от степента на вътрешната душевност и чувствителност и от възможността да приеме по-малко или повече светлина.

Къде се крие онова, което ѝ предава сила? Къде лежи цената, която я прави вечна и бликаща, единствена по рода книга-хиляди години да стои ненадмината и бликаща нова да разлива едно сияние, което никога нямаше да бъде помрачено.

Всяка отделна книга има обект, тематика, герои. За тематиката стоят идеите обединени от една централна идея-главната, съществената. Героите са само изразители на идеите-екран и среда, където се проявява Великото, което на краен краен на краищата намира пълната си концентрация и своето пълно проявление в една личност, един герой, едно лице-главното. Централната фигура обединява всички останали, които играят ролята на очертан и трасиран път, на второстепенни лица в голямата драма, която се готвеше и на която трябваше да се даде път на яснота, динамичност и сила, за да изпъкне централната личност-главния герой.

В изкуството постановката е позната, тя крие законите по които творчески се пресъздават образите и героите, респективно образа, който ще изрази централното, главното, същественото. От първата страница до последната и от първата дума на първата книга "Битие" до последната на последната книга "Откровението" са подчинени на един закон и на една идея. Всичко е обмислено, планирано, творчески пресъздадено. Взети са предвид и най-малките подробности-всеки стълб и всеки болт в това монументално произведение са поставени на своето място, за да може то да изиграе ролята по пътя на духовното развитие на човека-непосредствено действащи на неговото съзнание. Образите са свежи

ПЪРВАТА ЗАПОВЕД

5. ПЪРВАТА ЗАПОВЕД

Учителят стоеше тогава на скромната катедра и възторжената младост поглъщаше всяка дума и идея. Мигов всичко се превърна в хляб и вода, на въздух и на светлина. Родените в началото на века на двадесет години, летяха вече към едно познание, чийто хоризонти не подозираха. Вратите обаче към това познание бяха широко отворени. С какво богатство и с какви възможности се предвиждаше това поколение, за да има вид и съдържание на изядената за вода земя. През един тържествен ден спокоен и слънчев, когато небето се очартаваше прозрачно и чисто като око на дете, потънало само в разкошна синева, Учител и ученици застанаха лице с лице и край тях всичката хубост, която земята можеше да подари някога на младостта. Душата слушаше ново, нечуто сказание, великите истини облечени в нови форми, нова музика отзвучала от неизмерими простори. Всичко беше блестящо ново, нечуто, невидено и непретивяно. Наука ли бе то, или изкуство, или нещо друго, за което още нямаше понятие, което караше мисълта да се извисява до шеметна височина и да слиза след това в неизмерими дълбини. Всичко, което слушаше, те караше да мислиш, да откриваш, да твориш. Приличаше на огромно богатство, което някога нашите предци са получавали на малки незначителни жаници.

Завесите бяха вдигнати и пътищата освободени. Една наука, едно учение се разкриваше, летеше към човека като нова зора, като ден, като реки които вечно ще текат, като извори които никога нямаше да престанат да бликат. Всичко беше чисто и сито като пшеница, свежо като планинска вода. Реалността ^{се} разкриваше бавно, и тържествено, и един светилник светеше, и огънят на огнището гореше и всичко там беше красиво и светло като в топъл и закътан дом, като роден край. Любовта насищаше атмосферата, хората бяха събрани в нейно име и затова от тези хора можеше да се образува семейство, братство най-прекрасната общественица единица. Езикът звучеше познат, мелодиите старинни и топли, а тайната съкровена и близка сякаш в чистота и красота.

Родените в началото на века бяха облякнати от повиеите на новата пролет, науката отстъпи и младата младост се впусна с жар към нови и неznайни пътешествия, за да се върне един ден триумфираща от своите открития. Той показва път и подари новото, което искреше от светлина. Великото се раждаше в света и пътя беше проправен и чист. Познанието светеше и разкриваше богатствата скрити там от векове. Първата заповед този път не бе изядена от гранит, а от чист диамант и слънцето в холяди багри разкриваше тайната на светлината и на топлината. Едната влезе в човешкото същество и човекът знаеше защо трябва да обича, другата влезе в човешкия ум и човекът знаеше защо трябва да мисли. Много беше важно

ТРИ ДОПИРНИ ТОЧКИ

9. ТРИ ДОПИРНИ ТОЧКИ

Науката никога не би осъществила своите цели, не би разрешила своите задачи и не би се домогнала до тайните на физическия свят, ако в природата не бяха съществували отворени прозорци и врати, които да извеждат човешката мисъл до истината.¹

Законът е един и същ при всичките видове знания, макар, че знанието в основата си е едно. Разграничението на научно и духовно дойде отпосле, вероятно, когато на земята се роди личността с всичките себични домогвания и интереси. Науката и религията бяха впрегнати от друга сила, която сама определяше ролята и целите. Това за нас не е важно. По-важно е един от многобройните прозорци и врати през които светлината идва и през които ние тръгваме, за да си изясним един проблем.²

Съществуването на сянката във физическия свят е именно една от тези врати, които ни свързват с идеята за реалността. Сянката в случая не е нищо друго, а очевидно доказателство, че зад, ^{където} има слънце, има светлина. Сянката следователно ни говори за една реалност. Изчезне ли тя, изчезва и сянката. Освен тази светлина в която ние сме убедени съществува друга в която също сме убедени. Светлината, която възприемаме с нашия ум също може да се смята като израз на една съществуваща реалност. Тази светлина, която на наш език наричаме виделина, представлява нещо, което трудно бихме могли да изразим с думи, тя не може да се окачестви или да се сравни. Но кой би могъл да я отрече? Нещо повече тя е по-силна, по-реална от тази която виждаме и нейния периметър на действие стига до безкрайността. От малкото дете, което не може да ни обясни начина по който е доловил естествения ред на числата и преливането на отделните букви, за да образува дума до великия учен откривател, който се домогва до истината, не могат да ни обяснят светкавичния миг на прозрение, когато към него лети лъчите на една светлина, за да стигне до гръбните на човешкия мозък и озари неговия ум и душа. Връзката е реална и нека да сметнем, че я долавяме с нашето поетическо виждане, за да твърдим, че ако не бе така то духовната, нематериалната светлина не би съществувала. Тук не е необходима и академическата логика дори. Сянката е достатъчна. Изводът е ясен-физическата светлина е сянка на другата, казано другояче пречупената светлина, която ни запознава с обективния свят е израз на другата, която ни запознава с духовния свят.

Това е светлината, която древните мъдреци бяха я назовавали с друго име, светлината за която българския езиков гений се е погрижил да намери изядно и точно понятие-виделина; рядко явление в езиковия набор на народите, едно богато по съдържание понятие, когато се касае

10. ДИСКУСИЯ

Правописът на един народ като сбор от синтактични правила не е случайно явление. Всяка буква и всеки знак има своето място в особеностите на езика. Да се отнеме една буква, или да се притури друга не е нито обикновено откъснато от духовния облик на вътрешния, духовния живот на дадена нация. Прекрояването на правописните форми е процес, който остава дълбоки отпечатьци в съзнанието на народа. Езикovedците много трябва да мислят, когато въвеждат нови правила и форми. Нищо сякаш в духовния и културен живот на народите не е толкова важно, съдбоносно дори, както изменението, които се правят с езика, въвеждат се в официалната писмовна и говорима реч. Само хора с голяма вътрешна култура и с дълбоко езикова разбиране, познаващи добре духовната структура на своя народ, могат да си позволят известни реформи.

Ние нямаме намерение да се впуснем в дълъг езиков спор с езиководците. И ако започваме със изменението, които се правят с езика, то е само за това, защото думата, която влиза в нашата тема в последната езикова форма е била безпощадно окастрена, снижена, развенчана. Всеки знае вътрешната и външната подбуда на парадната страна на въпроса. У нас се направиха редица реформи в правописа на езика, той бе безпощадно окастрен, изхвърлиха се букви като ненужни, които от ~~отличават~~ езика, по право правописа, по-точно казано опитаха се да отнемат възможността да се мисли, когато се пише и по такъв начин да помогнат на всички, които сякаш да си служат с тая реч да не правят грешки. Целеше се да се опрости езика-изхвърлени бяха три букви. Смяташе се ограмотявяването да стане по-леко и чистотата на правописа да бъде спасена. Това разбира се не се постигна и причини има, но и това в случая не засяга нашата тема. Ще кажем само, че при това безпощадно кастрене, пострада и думата Бог. Не е трудно да се разбере първопричината на тази "реформа", какво се целеше с нея и главно, какво се подчертаваше. Направиха го и атеистичното схващане влезе в ролята си. Смятаха като се опрости думата, че се изкорени и идеята. Нужно им беше да се подчертае материалистическото разбиране, което трябваше да бъде прието от всички и с идеята за Бога веднаж за винаги да бъде ликвидирано. Въвеждането на тази правописна новост не изненада никого, никой по нея не обели зъб, тя беше в тон с всичко онова, което носеше обикновеното име-насилие над човешката мисъл. По този въпрос изключени бяха всякакви дискусии и никой не си позволи да вземе думата, за да им каже, че би трябвало да се съобрази и с желанието, вкусовете, най-вече разбирането на една част на народа. Но тези неща сега нямаха никакво значение. Целите ни са познати беше само интересно един да се отчете резултата от тази нескончаема пропаганда, която носеше името атеизъм. Ония народи, които имат друг пра

Част 2

ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА. МУЗИКАЛНА И ХОРЕОГРАФСКА ПОЕМА

“Време е вече да дойдат новите хора – хората на побратимяването. Нов път се открива пред човечеството. Едва сега то навлиза в реалния живот – в живота на Великата космична любов. В бъдеще и зверовете ще разберат, че е настанала нова епоха.”

Учителят

София – Изгрев
7.II.1967г.

Глава 1 РАЗГОВОР С ВЕЛИКОТО

“Музиката за която ви говоря е език на много напреднали същества, които са образували музиката. За тях тя е говор. Ученикът не може да работи, ако не си служи с музиката. Тя е метод за хармонизиране.

Музиката е една дълбока сфера на Битието.

Музиката е дихание на душата.

Всичко в природата е музика.”

Учителят

1. МУЗИКА

Неуловими лежат тези мигове и кой може да разбере какво се крие в затворените страници на голямата книга, която наричаме природа? Нима човек с ограничените сетива може да открихне портите на този безбрежен и неразгадаем свят? Неудържимо този свят привлича и зове обикновения човек и неизвестно как, човекът долавя скрития живот и образа на една голяма красота.

Човек би трябвало да се роди музикант, не само за оная музика, която се бележи с черни точки и музикални ключове, но и за оная скритата, дълбоката, която приижда като река от голямото сърце на нашата земя, изтръгваща се от каменната ѝ гръд, извираща от цветните чашки, разливаща се от планинските потоци и водопади, от голямото море, от зефирите, които галят вечер цветя и треви, за да стигнат до пламналото от дневната жега човешко лице. Планинската морена спокойно и неподвижно лежи на многовековното си каменно легло, ала всред затишието на планината под каменната ѝ гръд шуми

и пее скрита река. Тя реди своята необикновена музика на непознати гами, дълбоко затрогваща, неуловима и чиста. Скрытата река пее, чудесно е човек опрял гръб на огромните камъни да я слуша. Тонове проникват и незнаен дух превежда тоя древен музикален йероглиф. Човекът е поет в сърцето и често се опитва от тази музика да изплете стих и на разбран език да каже: Музиката е свят на красотата, свят на възвишеност, която въвежда душата в неръководен храм. Снежната преспа храни тази река, повела тайните ѝ, трепетно тя ги разкрива на човека – една музикална строфа стига до него, един акорд и един поетичен стих го завладява и едно произведение се ражда.

Същото се случва и когато съзерцава небето именяващите се облаци, които пътуват, растат и се смалчват, стават белоснежни или ярко сини и често се превръщат на огромна цъфтяща шипка. Тогава градините ухаят на сладък аромат и уханието на цветята се превръща на музика. Музикантът ще изплете песен, а поета – поема. И двамата се опитват да уловят красотата в една от хилядите гами, за да стигнат до сърцевината на музикалната идея – ароматът на цветята не бе нищо друго, а музика, която милва и храни сърцето. Музиката бе живот.

Речните легла през пролетта се изпълват с много вода, цветните чашки се наливат с обилен сок. Откъде приижда тази слънчева река и как стига тя до всичко, което носи дихание на живот? Над прецъфтелите жита се носи вечерния вятър и сякаш помага на слънчевия сок да стигне до всяко зрънце, завито добре в зелената си дрешка. В утринния и вечерния час слънчевите лъчи галеха цветята, тревите, листата и накрая човека, за да изпеят близо до него една песен и едни необикновен рецитал, който музикантът нанася с черни точки, а поета с искрящи писмена. Летните зефири бяха наситени с музика, белоснежните облаци носеха музика, ароматите разнасяха музика, водите разливаха музика, човекът раздаваше музика. С музика бе пропит целия мир. Всичко пее и свири, всичко разлива музика, всичко диша музика, за да разкрие пред човешката душа света на красотата, света на чистотата, света на светлината, света на човечността.

2. ТЯ Е НАВСЯКЪДЕ...

Тя е навсякъде. Тя прониква атмосферата в която сме потопени; тя звучи от небесното пространство, излива се на вълни от спокойното море и от синевата на простора, от звездните кеврани, от слънчевите лъчи и от всичко, което е белязано с дъха на нетленността.

Няма кътче в нашата земя откъдето да не прииждат звуците на она величествена музика, която оживотворява всичко, изграждайки един свят на красотата, на живот, на истина вътре в човека.

Музиката е най-великото изявление на целия органически живот, докосва по магичен начин духовния, за да го извиси до необятните простори на Безкрайността, където една красота го среща, за да му покаже безсмъртния образ на Любовта. Светът, който познаваме и светът на неизмеримото, който не познаваме са изградени върху законите на хармонията, чийто величествено отражение виждаме еднакво в големите и малките неща, в обикновените и в необикновените форми, където Великото се проявява еднакво в слънчевия лъч, в росната капка, в малката тревица и в големия дъб, в буболечката и в човека. Един закон поддържа този ред на обич, на правда, на чистота. Шепотът на цялата природа е шепот на она музика нечува и неподозираща, която

насища всичко живо с тонове, хармония и мелодия, както слънцето насища земята с топлина и светлина.

Всичко е дух, плътта нищо не е – идеята се носи от дълбините на предвечността, за да обходи цялата Вселена и стигне до човека, който надарен богато може да разпознае тоновете, да определя гамите, за да долови след това съзвучието на Безпределността, където един език вечен и универсален говори направо на душата и на сърцето.

Какъв дар и какво възвишено намерение на Предвечността да приобщи човека към великата хармония на Всемира и го направи нота или акорд в химна на живота.

Музиката бе свят на красотата и чистота. Тя бе храм, където тържествената служба никога не пресеква, подаряваща на човека устрема към великото и спокойната жива тишина.

Когато нощта отшумява и новия ден пристъпва, душата усеца в изгрева на слънцето дъхът на една прииждаща пролет, който го зове, за да се включи и тя в общия величествен хорал на новото.

Всичко бе Слово – музиката е величествена еманация на Словото. Музиката разпръсква мрака на тъмните полярни нощи, надвесени над човешките хоризонти, тя е благодатен дъжд след дълга суша, тя е очаквана пролет след дълга зима. Музиката облагородява, утешава, повдига, укрепва и по чуден начин изгражда пътя на духовния прогрес на човека.

Музиката е магически ключ, с който човек отключва и най-тежката желязна врата. Музиката укротява човешките страсти, облагородява човешкото сърце – музиката го прави човечен. Без музика няма прогрес, няма успех, няма красота. Приобщи се към музиката, ако искаш да станеш тон или акорд във великото съзвучие на живота.

3. СЛЪНЦЕТО И МУЗИКАТА

В ранните предпролетни дни по нашите места започват да се топят снеговете. Астрономическата дата не винаги се покрива с она капризен понякога, календар на природата. Пролетта може да подрани, но може и да закъснее. В края на февруари или в първите дни на март под снежната покривка текат потоци, водите пеят и животът е вече започнал. Снеговете тогава незабелязано се снишават, земята мълчаливо ги поглъща; слънчевите лъчи вършат своята работа, дните са пораснали, слънчевият път се увеличава и снегът най-после решава да си тръгне.

Незабравими по хубост и свежест са тези ранни пролетни дни, когато цялата земя е потънала в нежно сияние, ручейте, които текат, пъпките на дърветата, които се пукат и стволите на върбите, които светят от ярките багри. Целият растителен и животински свят очакват само слънцето. Човекът също не отсъства от тоя изжаднял за слънцето народ. Устремът към слънцето е напълно оправдан. Всичко живо познава съживителната мощ, опитал е светлината и топлината на слънцето и нещо повече дори, неизвестно нам, което слънцето ни дава и без което животът не земята не би съществувал.

Идването на пролетта и всичко онова, което е свързано с нея, целият живот, който тече и се вълнува се обуславя само от връщането на слънцето към равноденстващата точка и отпътуването му нататък, където неговата разходка по нашето небе се увеличава на часове. Напливът на енергия, който продължава до 22 юни, за да стигне с по-спокоен темп до 22 септември туря

в ред целия ни живот, цялата икономика на всички живи същества на земята. Всичко се обновява, оживява, възраства под влиянието на слънчевата топлина и светлина. Слънчевата многообразна дейност цели само живота. Познати неща са те, дори и за малограмотните. Но ето, че ние не се спираме до тук, обръщаме друг лист от нашето всекидневие и искаме да видим има ли нещо друго, което да обновява нашия живот, което по същия начин да го възраства, като стопява твърдото, коравото също като слънцето? Идването на пролетта се ознаменува с едно чудно явление, което отрудените хора почти не забелязват, а други не се спират да го видят и чуят. Малцина го усещат осезателно. Пролетта винаги идва с музика. Пеят птичките, пеят потоците и реките, пеят ветровете, пеят цветята и насекомите – цяла симфония. Идването на една нова култура на земята, не е нищо друго а пролет, пролет, която се разцъфтява в човешката душа. Тази пролет също се осъществява чрез музика. Каквото е слънцето за цялата природа, това е и музиката за човешката душа, за човека изобщо. И докато слънцето има своите фази и пълнежи музиката е неделима част от живота на човека – вечно светящо слънце, което няма фази, няма определени пътища, няма промени. Музиката е придружавала човека от най-далечното минало, за да стигне до днешния момент, когато на музиката е отредено най-почтено място. Трудно може да се изрази силата и красотата на музиката с думи. Огромна е нейната роля в изграждането на културата на народите и при изграждането на човека.

Слънцето единствено ни отнася до ония дълбоки корени на живота, които се поят от слънчевата енергия, растат и цъфтят и дават плод изключително само за това, че слънцето изпраща топлина и светлина – същото, което прави и музиката. Тя е която изпраща светлина и топлина, които подхранват възвишените мисли и чувства, благородните желания и красивите постъпки. Човекът е само там, където са мислите, чувствата, желанията, постъпките. Те са цветя и плодове в един свят, където се сеят, растат, цъфтят и дават плод и всичко това под лъчите на музиката. Ще дойде ден, когато музиката ще се предава като азбуката на матерния език и като десетичната бройна система. И когато човек каже, че не може да пее или свири, защото нямал дарба, това ще бъде равносилно да се каже: аз не мога да изуча буквите, защото съм умствено закъсняло. За такива индивиди вероятно тогава ще има специални училища, чрез специални методи да учат музика – да пеят и да свирят.

Народната мъдрост е формулирала този велик закон с кратката мъдрост: "Който пее зло не мисли". Културните хора преценили музиката, дали са се спрели на тази просто изказана идея за музиката, за да се стигне до нейното дълбоко съдържание. Музиката е свързана с мислите, чувствата, желанията и постъпките на човека. Цялата етика почива върху музиката. "Зло не мисли", има нещо стимулиращо, нещо, което храни и пои, за да не мисли нищо лошо – защо, защото пее, защото разбира от музика. Би трябвало цялата възпитателна система да се насочи нататък, за да направи от музиката жива практика, за да разрешава чрез нея трудните задачи около възпитанието и превъзпитаването на човека. Музиката не е само извор на висша наслада. Тя има огромно практическо значение. Тя е ключ, който би разкрил духовните съкровища, които дремят в човека, тя би преобработила живота на човека и би го превърнала в симфония, казано на прост и разбран език, би направила това, което слънцето прави с цялата земя и с човека; би разтопила леда на човешкото сърце, би измукала най-страшната отрова от човешкия ум, които разяждат обществения и личния живот на човека.

Не звучат далечно и странно думите ни за музиката. Въпреки големите гении на музиката, тя още не е слязла до народа, не е станала всекидневна

потребност. Някога музиката е била достояние само на висшите кръгове на привилегированата класа, която се забавлявала с музиката. Днес тя е слязла при народа и върши своята велика работа – човекът на днешното време е преценил не само красотата на музиката, не само насладата ѝ, но и практическото значение. С музика човек се повдига, с музика човек може да си помогне в най-тежките моменти на живота си, с музика човек може да се лекува, да се хармонизира. Музиката е оръжие, метод, който по безболезнен начин трансформира състоянието на човека, примирява противоречията, разведрява хоризонтите, повдига душата, дава криле на духа, като му разкривя светли перспективи.

Като слънцето музиката обновява човека, стопява коравото в човека и дава условия да расте и се развива всичко възвишено и благородно. Музиката е непосредствен двигател, който движи човека към благородни дела, музиката е свят откъдето човек се връща оплоден от нови стремежи, планове и блянове. Цялата природа пее. Великите композитори са изтръгвали големите си произведения от красотата, която са почувствували, когато са слушали именно тази музика – величествени хорали, които се разнасят от освободените води, от шепота на лесовете, от птичата песен, от синевата на пролетните небеса, преливащ от чудни тонове, от дъждовните капки и от нежната песен на снежинката. Всичко цъфти и зрее само за това, защото цялата природа е напоена с музика. Музиката трябва да слезе до човека или човек трябва да стигне до нея, за да преживее радостта дори и там, където скръбта отсяда, за да намери надеждата в безнадеждието, вярата в безверието, любовта в безлюбиеето, за да намери себе си и разбере, колко по-леко се живее под благодатните лъчи на музиката.

Да пее и свири е най-естествената проява на живота. Тази проява е отразена в цялата природа.

Музиката е слънце под чийто благодатни лъчи зрее духовния облик на човека, човекът отвърне – истинския човек.

4. ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Музикалните произведения се пишат веднъж, ала се изпълняват хиляди пъти, било от авторите докато са живи, било от изпълнителите. Слушателите никога не се уморяват да ги слушат, дори и тогава, когато музикалното произведение е било слушано много пъти. Ония, които обичат и разбират музиката, никога не провят сметка, колко пъти са слушали един и същи концерт, когато четат програмите. Изпълнено от различни музиканти произведението звучи различно. В случая важен е изпълнителят. Музиката прилича на течуща вода, където всяка капка е различна и нова, защото ежесекундно тя мени своя път и среда. Музиката има нещо общо с песента на вятъра, на морето, на скритата под морените река – мелодията е все различна, нова и свежа.

Зад всяка музикална творба стои не само автора, но и изпълнителя. Там лежи чудното, необяснимото на което не смогваме да се спрем, за да преживеем всичката хубост на смисъла или замисъла на автора, на хрумването, на идеята скрити в различните музикални жанрове. Различните изпълнители извикват различни емоции, мисли, копнежи, желания, стремежи. Всеки изпълнител ни дарява с различно преживяване. Музиката зависи от замаха, израза, емоционалната топлина на изпълнителя. Умението да влее нещо живо от себе си е редка способност. Това се дължи на чувството, което

той влага. Светлината и топлината която се разлива редом с мелодията ни увелича, пленява, издига, извисява ни, за да ни изпълни с радост и възторг.

Как желаем да приличаме на такъв изпълнител и ние, които не държим инструмент и не умеем да свирим. Жадуваме като него, независимо какво сме да наситим атмосферата край нас с топлината, със светлина, с възвишеност. Чувството, което изпитваме е отдалечено, отвлечено и няма нищо общо с реалната обстановка в която живеем и която ни кара да бъдем логични и последователни. Ние сме добри слушатели, музикална публика, която може да се възхищава от добрата музика и от добрите изпълнители. Колко дълбоко е преживяването, когато композитор и изпълнител са на голяма висота. Тогава се случва нещо странно – зашеметени и развълнувани от блестящите мигове, с неизразима сила усещаме красотата и по някаква магия обикновения живот е изчезнал и ние се намираме в друг свят, вероятно същия, където автор и изпълнител се срещат в сияен миг и където те са мечтаели в общ съюз да въведат и нас. Усещаме тогава, че сме се преобразили, не сме същите и живота ни стана истинска музикална пиеса, а ние на изпълнители, различни с различен темперамент и сила. Затова всичките хора свирят различно, защото живеят различно, влагат в изпълнението на тази пиеса – живот различни чувства, мисли желания, различна идейност. Оттам и оная атмосфера, изпълнена с тонове, тоновете идват не от другаде а от нашата творба – живот.

Всичко, което влагаме в тази пиеса, може да бъде велико, а може да бъде и обикновено, бедно, незначително. Всичко е до изпълнението, всичко е и до съдържанието на музикалната пиеса. Тогава ние виждаме и разбираме в какво се състои смисъла на живата – да бъдем добри виртуози, да изпълняваме с умение и чувство музикалната пиеса, т. е. да живеем пълно, богато, истински. Както музиканта е стигнал до виртуозно изпълнение на музикалното творение, така също и ние да можем да преодолеем всичките мъчности, всички вътрешни и външни противоречия, за да стигнем до висотата на добрия изпълнител. Като творци на изкуство, като велики композитори, да умеем да претворим живота си в изящна и смислена творба.

Онова, което харесваме и което дава тон на доброто изпълнение, не е нищо друго, а любовта с която той е учил и сега изпълнява наученото. Любовта с която музикантите свирят, е и същата любов, която ни кара да живеем добре или не, правилно или неправилно, богато или бедно – животът е нестихваща музикална пиеса.

5. МУЗИКАЛНО ОБЩЕСТВО

За музиката Учителят е говорил много. В лекциите и беседите е даден голям материал. В уводните страници на музикалните сборници с песните е казано най-хубавото и най-дълбокото на тази тема. Човек може да чете тези страници и да ги препрочита, за да се наслади на оная красота, която извира от всяка мисъл и всяка идея за музиката. Един ден върху всичко казано от Учителя в областта на музиката специалистите ще могат да изградят новия мироглед за музиката и нови теории при музикалното възпитание на човека. Нищо по-ценно и по-значимо няма в произведенията на великите хора от ония идеи, които са практически жизнеспособни. Музиката според Учителя трябва да влезе в живота, да стане насъщна нужда и храна. Тя е като въздуха, като светлината.

“Бъдещият човек трябва да живее музикално.”

Музиката трябва да влезе като съграждащ елемент в духовния живот

на човека. Само чрез музиката живота получава своята пълнота и красотата. Към всичко казано от Учителя за музиката ние няма какво да прибавим, онова на което се спираме засяга нас, то представлява една значителна страна на нашия живот, която бе оформена от Него. Не желаем да подминем тази страна, без да оставим следа, когато разглеждаме учението и делото на Учителя. Защото не други, а ние бяхме ония, които присъствуваха при изграждането на Неговото дело около музиката. Ние бяхме премного развълнувани, когато за първи път сме чули тоновете на Неговите песни. Хоровото пеене е било въведено преди да дойдем ние. Всички присъстващи на беседите и в класовете пееха. Когато пристъпвахме прага на школата в София или в провинцията, песента първа ни посрещаше. Незабравими лежат ония часове, когато за първи път прозвучава някоя нова песен. Неусетно за самия себе си, мелодията нахълтва вътре, звучи, стига до ухото, за да се присъединиш след малко към общото пеене. Ние не можем да забравим ония песни, които сме слушали за първи път и първи са ни посрещали с "добре дошли." Става ти ясно, че тук се пее, пее се много и при много случаи. Пее се преди беседа и след, пее се в ранните часове на школните дни, пее се на обяд, по събори на екскурзия, по пътя, когато общо предприемахме излети, пее се на планината, край огньовете, пее се сутрин при изгрев слънце, пее се и когато се работи. При скърби и при радости се пееше. Научаваш още, че музиката тук заема извънредно важно място, то е неделима част от ученичеството, без музика ученикът не може да се развива правилно, не може да се събуждат чистите и възвишени чувства и правите мисли. Тя става неразделно упражнение във всекидневния живот. С музика можеш да си възстановяваш загубените мир, хармония, разположение и здравословно състояние. Откриваш още, че приложението на музиката дава отлични резултати. Разбираш накрая, че тук музиката е жива практика. Музиката е слязла от подиумите и от професионалните среди и е навлязла дълбоко в живота на обикновените хора, които нямат претенции да бъдат големи певци и музиканти, но които за нищо на света не искат да се откажат от жаждата си да пеят. Музиката получава свойството на четирите елемента на живота; светлина, въздух, вода и хляб.

Не пеем само по време на беседите, не пеем само, когато сме събрани общо, пеехме винаги. Песните на Учителя – текст и мелодия, които са от Него имат неизразимо въздействие. Имат нещо магично и неимоверно мелодично. Те отнасят човека в друг свят, където атмосферата е чиста и рядка, те разширяват съзнанието, осветляват небето, като поглъщат всичката тегота, поглъщат скръбта и усещаш, че имаш полет. Готов си с будни сетива вътрешни и външни да възприемаш Словото. Хоровото пение притежава огромна сила. То въздейства на човека по много посоки. Приобщава го не само към цялото, но и към Великата хармония, която извисява човешката душа до ония висини и дълбини, не само да разбира новото, което Словото и музиката носят, но и му помага как да ги живее. Въздействието на Неговите песни е необикновено. С тях ученикът можеше да се лекува, да се разведрява, да се обнадеждава, да се утешава, да се вдъхновява. По магически начин музиката се превръщаше на целебна сила, която изсмукваше всичките утайки, внасяше мир в душата и укрепваше духа. Трудно може да се обхване силата и значението на Неговото музикално дело. Той успя да направи от музиката всекидневна необходимост, като азбука на едно учение, което не може да се разбере и още по-малко приложи без музика.

Музиката затова стана атмосфера, в която бяха потопени нашите души.

Той казваше:

“Болен ли си, пей; ако пееш ще оздравееш.
Скръбен ли си пей. Ако скърбиш, ще се зарадваш.
Претърпял си несполука. Пей. Ако пееш несполуката ще отстъпи.
Музиката лекува всички недъзи на тялото и на душата.
Пейте и веселете се.”

Всичко казано за музиката не оставаше в книгите. Тук се пееше. Пееха всички, пееха и тези, които никога не бяха пели. Да пееш, това беше първото нещо, което се изискваше от ученика, пристъпил прага на школата. Ако не знаеш, трябва да се научиш, ако пееш хубаво, трябва да се усъвършенствуващ. Изучаването на музикалната теория стана важна задача, музикалното ограмотяване влезе в решителна фаза. Всеки се старееше да разчита музикалните знаци. Рядко явление беше да не знае някой що е ключ, ноти, гами. Отвориха се курсове за музикално образование. Нещо повече, всеки се старееше да овладее един инструмент. Хоровото пение беше една от най-дълбоките и красиви прояви на общия живот. По време на нашите излети на Рила сутрин при изгрев и вечер покрай огъня, концертите се превръщаха на истински музикални празници. Песните излизаха спонтанни, естествени и мелодията се разливаше топла и дълбока. Всички пееха с устрем, с вдъхновение, пееха от сърце. Планината през такива вечери се превръщаше на храм, а звездното небе на великолепен купол. Рилските дни бяха истински музикални тържества. Музиката беше неразделна част от нашата програма, затова тези броени рилски дни, когато общия братския живот се изливаше в най-разнообразни форми плюс музиката оставаха да звучат през цялата година – време, което ние живеехме с копнеж да се съберем наново и между всичката красота, която планината ни даваше, да слушаме Словото и да пеем. Музиката беше влязла в нашия живот, пееха всички, пееха всякога.

Присъствували при раждането на песните ние преживяхме оная радост, която е присъща на човека, когато обогатяването с нещо велико засяга цялото човечество. Песните на Учителя, наречени от него музикални упражнения, ще бъдат предмет на изучаване, ние можем да кажем нещо само за тяхното въздействие, което непосредствено сме преживявали. Нека нашите изказвания бъдат скромни, музиката на Учителя ще бъде открита, видяна и преценена като най-голямо национално и общочовешко съкровище. Музиката на Учителя ще бъде опитана и нейното значение установено. Ние живяхме с тази музика. За нас беше едновременно и слънце, и вятър, и роса, и дъжд и топлина и светлина и хляб. Музиката на Учителя ни правеше бодри, крепки, жизнеспособни, вдъхновени. Ние говорим от опит и като извод на всичко казано до тук, можем да кажем само едно – опитайте.

Раждането на всяка песен беше празник и радост за нас. Как лежеше творческият процес, ние не знаехме и не питахме, знаехме само това, че имаме нова песен. Текст и мелодия понякога се оформяваше пред очите ни – /така ни се струваше/. Всичко около една песен беше лесно, леко, въздушно, хармонично, естествено. Песента се изпяваше и някой с нотен лист вече ловеше всеки знак. Музикантите бележеха тоновете и песента след няколко изпявания биваше готова. В скоро време песента се заучаваше по най-лекия и непосредствен начин. Пееха всички. Един ден нотното листче стигаше до провинцията и разбира се там тя се посрещаше триумфално. Песента навсякъде носи радост. Всяка песен беше различна, своеобразна, дълбока, красива, подвижна, игрива, мистична, сама за себе си – богата, оригинална. Хоровете звучаха стройно и чисто в ранните часове на утрото. Слушахме Словото, пеехме и мислехме.

Музикална и философска мисъл вървяха успоредно. И когато днес искаме да направим разбор на това голямо дело, усещаме, че тази задача ще трябва да я изпълнят специалистите. Ние им пожелаваме успех и разцвет на силите, за да го обхванат, онова, обаче, малкото, скритото, което ние неспециалистите ще кажем, нека е малко по своя обем, но то е нещо, което само ние можем да кажем, защото за нас то бе премного живо и неповторимо, обвеляно с оная топлина, с оная незабравима красота, които се разливаха от Неговата усмивка с която ни посрещаше и ни съобщаваше: “имаме нова песен.” “Съберете се днес да я научите и вие. И утре да пеете с всички.” Всяка песен история, всяка песен душа и летописен проблясък, който уви не знаем дали някой бе успял да улови с шепите си. Музиката превръщаше живота ни на поема, поемата за един живот очакван през вековете и неизвестно кога повторим. Искахме да разкажем нещичко за музиката, за музикалното общество, което Той създаде, за песните, за красотата, дали успяхме да изразим възжеланията, чувствата, полетите и голямата радост от простия факт, че Той ни научи да пеем и да извика музиката на живот и дая направи всекидневна въпиюща нужда! Целият мир е изпълнен от музика – човек е потопен в нея, човек се ражда с нея – но беше важен тласък, импулса. И Той го даде, даде го не само за учениците не, направи го и за цялата земя, за цялото човечество, което един ден щеше да се срещне с Неговото учение, с Неговата музика. За нас смело можем да кажем – създаде музикално общество като го възпита и превъзпита музикално, като го научи не само да пее, но и да слуша, да разбира, да цени музиката. За това общество музиката беше нещо свещено. Цялата вселена дишаше музика. Цялата природа звучеше.

“Животът без музика не е живот. Музиката внася разширение в душата, сила в духа, мекота и топлина в сърцето, светлина и свобода в ума.”

“Моето свирене има отзвук – няма да чуеш една цигулка, а множество. Тонове на моята цигулка се сливат в един величествен акорд.”

Ония, които са слушали, когато Учителя е свирил на цигулка, знаят какво значи величествен акорд. Човек може да преживее този акорд – неизразим момент жив и сияющ, когато например се създаде песента “Вехеди”. Изсвирена за първи път в къщата на “Опълченска” 66.

Няма човек, ученик присъствувал на раждането на Неговите песни да не е съхранил дълбоко в душата си един подобен акорд. Сега, когато се опитваме да огледаме Неговото дело, казваме: Не само песните се сливаха в един акорд, когато Той свиреше, а и цялото Негово многострадално дело, наситено от мелодия и хармония отзвучали от безпределния свят на Великата Реалност.

6. ПЕСНИТЕ НА УЧИТЕЛЯ

6.1. “ИЗЛЯЗЪЛ Е СЕЯЧ ДА СЕЕ”

За музиката и за песните на Учителя има писано – не казваме достатъчно, намираме, че тепърва ще се пише и говори за тази част на Неговото дело. Към казаното, което представлява скромнен коментар – съкровен израз не само на красотата и дълбочината, които те разкриват, но и на топла благодарност и радост, които учениците са преживявали при всяка нова песен. Към този коментар сякаш няма какво да се прибави и ако се осмеляваме да се изкажем, то е

само за това, защото намираме, че всичко казано и направено за музиката е голям дял от общото дело на Учителя – при тази монография би се чувствувало празнина, ако речем да го подминем. И нека прибавим – ние не сме музиканти и нека между многото изказвания от специалисти, има още едно, за да дадем спонтанен израз на преживяното.

Преди да пристъпим към темата, нека да кажем онова, което се случи с нас – необикновеното, рядкото явление, което смеем да кажем ще бъде като исторически белег и сигнал в историята на Неговата музика. Да се отмине това явление ще рече да снишим ролята на музиката, метода на работата и влиянието което тя упражни върху обикновените хора – случи се нещо прекрасно. Личната история бе обща. Преживяното бе еднакво за всички ония, независимо дали това се бе случило в София край Него или в провинцията далеч от Него. Хората живееха по онова време – първите десетилетия на нашия век – по установени правила, норми, обичаи, привички. Ние идвахме от един свят в който имаше някаква схема на живот, която не можеше да не я надянат и на нас – младото поколение, не ще описвам този свят и този живот, но търся мястото на музиката в живота по онова време, когато нашата млада държава се опитваше да живее с музика и усилията за това постижение не бяха малки. Провинциалните сцени се оживяваха от музикални спектакли. Идваха видни изпълнители, даваха концерти, а и усилията не местни сили не бяха малки, Всеки помни времето на популярните концерти, които неусетно се превръщаха на музикални школи. Които имаха талант учеха музика, пееха в хорове, които обичаха музика ги слушаха. Навик за пеене, за свирене не беше явление от масов характер. За съжаление до ден днешен то не е станало. Хората не пееха тогава, не пеят и днес и като че ли тогава пееха повече. Но и това не е наша тема. Спираме се само за миг върху тази история, за де отбележим състоянието на музиката като душевна потребност, като всекидневна нужда.

Другояче не можем да си обясним бликналите чувства, когато пристъпвахме прага на събранията през неделните и школните дни. Посрещаше ни не Той, не и хората, които вглъбени в себе си, не извърщаха глава да видят кой е влязъл, посрещаше те музиката – непосредственото преживяване стои там, отбелязано, вдълбано, като неумолима картотека в един идеално подреден библиотечен шкаф. Времето не може да го заличи, близо половин век, а то е ненакърнено, преживяването стои близко до тебе и сега те гледа ласкаво. Помниш, че това се случи през пролетта, помниш деня – неделя, помниш, че в града има сбор, обикновен градски сбор. Улиците са пълни с хора дошли от всичките краища на околията. Помниш часа към десет часа сутринта и улицата, където срещаш приятели селяни и един от тях те гледа дружелюбно и те кани на събрание – неделно събрание в един салон, който не познаваш, но за който вече знаеш. И ето изведнъж прескачаш всичко, което до тогава те е спирало да отидеш и решаваш изведнъж, че е време да идеш и да видиш тези хора, да се приобщиш към тях, да почувствуваш отблизо средата, да преживееш радостта. Запокитваш всичко настрана, не мислиш за ония, които следят всяка стъпка, на осемнадесет години си и ние сме полуориенталска страна и тръгваш след този едър селянин от равнината. След толкова години се връщам на този ден, не за да пиша спомени, не ми са нужни те, нужно ми е само проблясъка на този ден, проблясъка на музиката приемът, който музиката ми устрои – лично на мене.

Какъв разкошен ден. Спираш се на вратата и слушаш. Салонът бе изпълнен с музика. Сядаш и слушаш. Слушаш внимателно, съсредоточено. Усещаш, че текст и мелодия ти говорят едновременно – предимството, когато

пеят не квалифицирани хористи. Едното милва сърцето – текста, а другото – мелодията те отнася в незнаен свят. Стоиш будно и следиш рецитала и неусетно разбираш, че не бива да мълчиш, щом като веднъж си дошла, усещаш, че и ти си частичка от това цяло – братство е това и всички издигат гласовете си, всички пеят. Започваш да пееш и ти. Каква мелодия и колко бързо я усвояваш. Тя има чудесен рефрен – и слушаш до ден днешен “Излязъл е сеяч да сее”. А рефренът звучи, издига се, кънти сякаш това не е някакъв малък, обикновен салон, а акустична зала – “Безценен дар е любовта, красиво чувство обичта, благо дело милостта, обилен извор мъдростта.”...

За пръв път слушаш братска песен – четеш в коментара – мелодия от Учителя, текст съставен от ученик по идеи дадени от Учителя. Това нещо късно научи. Трите принципа – основа на учението блестят с всичкото си великолепие, някой ти подава песнарката и през този ден научаваш първата песен.

Необикновеното се случи – всеки човек по всяко време трябва да пее.

Музиката бе език, говор, който трябва да се учи, да се живее. Музиката е нужда, хляб, вода, въздух, светлина, музиката е слънце. Как ще се живее без слънце? Как живееха хората без музика? Не зная. Онова, което научих за нея, научих го още тогава, там през онзи неделен ден, когато в града ни имаше сбор.

Учителят иска всички да пеят. В София има хорове, в София се ограмотяват музикално. Тогава и ние трябва да направим същото. Там учат и инструмент. И ние ще направим същото. Няма млади и стари, няма пределна възраст – всички учим ноти, пишем музикални ключове, пишем гами. Нека не ставаме големи музиканти и певци. Ние само трябва да пеем, да пеем с разбиране, да пеем от сърце, да пеем вдъхновено. За това пеят всички млади и стари. Купуват се цигулки, търсят се учители, отварят се курсове, съставя се хор. Пее се на събрание в неделя, пее се и през школните часове, пее се къщи, пее се организирано по половин час дневно, пееш, когато работиш. Музиката е навлязла вече в бита на Братството. Всяко събиране по къщите по време на празниците не е нищо друго а музика.

Така открихме един свят, чийто съществуване никога не сме подозирали. Музиката върши точно онова, което Той казва за нея. Имаш непосредствено усещане, че не си на земята, а в една по-рядка среда и дишаш друг въздух. Нищо вече не ти тежи, песента прави живота лек, приятен. За пръв път идваш в досег е вътрешното дълбоко съдържание на онова, което се нарича радост и веселие.

Днес казваме – това бе път и метод. И Той успя, вложи всичките усилия, направи го и пожъна успех, затвърди традицията и музиката си остана краеъгълен камък в основата на това здание, което Той изгради здраво, чисто, красиво – живот, където имаше музика. Никога вече музиката нямаше да изчезне от нашия живот, тя ще го украсява от една страна, да го смекчава от друга и да го задълбочава от трета. Нашето ежедневие нямаше да е вече делнично и празно. Щеше да се превърне на време богато със съдържание, със смисъл, с идея. Стремехът ни към музика стана стремеж към повече красота и човечност. Чрез музиката животът ни се обогати и задълбочи, а съдбата щеше да притъпи своето острие.

Музиката бе приета като очигледен гост – слънце, светлина и топлина, като свежи струи на въздух и влага, които щяха да поят и да възрастват всичко, което Сеячът бе посял в нашите тучни ниви. Нататък музиката щеше да ни разкрива своите скрити чудеса. Ние открихме, че музиката беше най-близкото нещо до човека, тя проникваше човека, нейният ритъм отзвучаваше на Великия ритъм

на хармонията, за да внесе в човека ред и порядък, да стигне до всяка клетка, която докосната от магическия ѝ дъх се изпълваше по своеобразен начин. Музиката поддържеше вътрешния пламък – тонуса на живота, координираше и хармонизираше процесите на тялото и на душата. Ние идвахме от гимназиите, където едва успявах да ни огранотят музикално. Съвременното училище и програми почти нищо не дава на всички ония, които не претендираха за талант. Те не успяваха дори да всаждат любовта към музиката. Но ето, че сега музиката чакаше човека, чакаше търпеливо поколенията, за да им подари магическото средство, магическия ключ към постижения, към красотата, към живота. Предстоеше на човека да научи смисъла на живота, смисъла на страданията и как да ги посрещне, смисъла на противоречията и как да ги разрешава – музиката идваше като помощно средство да помогне на човека да се справи по-леко със сериозните задачи, които времето поставяше, задачи, които по-късно щяха да се задълбочават. Музиката беше съкровище и целебен балсам за душата. Музиката криеше тайната на хармонията и на здравето. Един ден тя щеше да се превърне на жив стрък в науката за възпитанието, щеше да се превърне в школа на човечността. Музиката бе средство, оръжие, метод и чакаше своето време и своите дръзновени пионери, които щяха да строят път не само към музикалните училища, като средство за препитаване, не само към концертните зали като място за музикална наслада, а към простото обикновено човешко жилище, към всяко човешко сърце и ум, към всеки човешки глас, за да пеят не само даровитите, талантливите, а всички. Ни един човек на земята не бе лишен от органически, великолепен и сложен инструмент – човешкият глас. Всеки значи можеше и трябваше да пее.

Да, нататък след онзи паметен ден, когато в нашия град имаше сбор, когато за първи път прозвуча оная песен – всичко остана да звучи все така живо и свежо, за да се разкрият безбройните музикални празници, които нямаше да стихнат. Възторжено щяха да звучат и маршовете този величествен апотеоз на текст и мелодия: “Братство единство” с който щяхме да посрещаме и изпращаме празниците, гостите, с него щяхме да пътуваме към планините, с него щяхме да посрещаме Учителя. Мощната вълна на Братството щеше да се влива и излива, за да стигне до всички народи зовът на Любовта, Мирът на радостта за които човечеството очакваше.

Вдълбочени в съзерцание, ние щяхме да преживеем необикновеното вълнение, че си изправен пред очите на Великата Реалност, душата е изпълнена с благодарност и в тоя миг можеше да пееш задълбочените песни: “Благославяй душе моя Господа” – интимен разговор с Бога, чийто глас стига до тебе, за да те въведе в свят, където никога не трябва да забравиш милостта Му, благостта Му, обичта Му, любовта Му. Не забравяй!

Ражда се нов образ и ново разбиране. Строгий Йехова е вече само Любов и новият човек трябва да се запознае именно с новата идея за Великото което те обича и благославя непрестанно, което те обсипва с безброй блага. Искаш да забравиш всичките напластявания на миналите разбирания по този въпрос – идеята за Бога е била опошлена и невярно представена на много поколения, сега жадуваш да се потопиш в тази мека и светла атмосфера, където те посреща Любовта.

Непосредствено след това преживяване, навлизаш в друго – ароматите се различават, уханията влизат дълбоко. Изпитваш невъобразим покой, изпитваш чувства, които никога не си изпитал и слушаш далечния зов, който е събрал в мелодията си всичката сладост и всичката топлина на майчината ласка, която буди своя син. “Стани” – текст и мелодия от Учителя. Имаш

чувството, че никога няма да се умориш да слушаш тоя глас, превърнал се на шепот или издигащ се до небесата зов – “Стани”. Песента щеше да звучи винаги нова, всичката красота на движението е вплетена в тоя зов, в това безкрайно и безначално “Стани”, което щеше да звучи по всяко време и при всички случаи. За всеки отшумял ден, час и минута думата имаше какво да ни каже – програма и благословия – път безкраен на ученика, който щеше да върви напред, за да усвоява нови знания и реализира нови постижения. Стани, за да те оживи Бог, стани, за да те възкреси – Стани и с Любовта започни, в Истината се облечи. Нищо по – задълбочено сякаш не можеше да се подари на ученика – този зов на новия изгряващ ден.

6.2. [“БЛАГОСЛОВЕН ГОСПОД БОГ НАШ”]

Следващата песен, на която се спираме е “Благословен Господ Бог Наш”, текст и мелодия от Учителя. На човека, на ученика е оказана голяма милост – една врата се отваря и Божествената служба вътре в храма е започнала. Един прозорец отворен към Безкрайността привлича погледа на ученика и той преживява великото на своето време – удостоен е с непосредственото общение с Реалността – както може да каже на себе си – “Не забравяй” сега може да изкаже съкровени чувства и да изрази по внушителен начин той – малкият човек – Великото, Безкрайното, Мощното – “Благословен Господ Бог наш на всички векове.”

Един цикъл наречен “Братски песни” се затваря, един период от музикалното творчество отшумява. Последна от този цикъл е “Благословен Господ наш”. Четири песни текст и мелодия от Учителя. Тези песни се пеят, пеят се винаги при всички случаи, пеят се до ден днешен като ония велики музикални творби, които никога не слизат от сцената. Като части на някаква голяма оратория те щяха да звучат в нашия живот преплел корените в тая звучаща хармония, която ни отнася пред лицето на Великата Реалност. Всичката красота и всичкото съзвучие на неделните събрания щеше да намери отклик в тези четири песни.

6.3. “В НАЧАЛО БЕ СЛОВОТО”

Сверяваме коментара и намираме датите. Сигналите на времето хроникира не само нашите преживявания, не само и големите събития, но и обикновени дати, които са премного светящи, за да се забравят. Всяка песен на Учителя – история, всяка композиция събитие. Творците на изкуството най-добре разбират значението и красотата на изживения миг, когато една творба се ражда. Да сътвориш музика и то такава, която се различава рязко от другата – това музикантите специалисти щяха да открият, за ония, които чувствуваша музиката, щеше да си остане преживяването. Те щяха да слушат, да се радват, да се възхищават от музиката и да живеят с нея. Истинските музикални празници започваха сега – 1922 година.

От кои бяхме ние? Все някои от тези категории – ние обичахме музиката и за нас тя беше станала вече необходимост. Не искаме да смесваме личното изживяване с общото. Голямото значение обаче на музикалното дело на Учителя няма да се накърни, ако към другите коментари изказани за музиката Му, прибавим и този, който няма никакви претенции.

Аз принадлежа към последната група. Музиката като изкуство преди това беше успяла да докосне сърцето и душата. Когато за първи път прозвуча

песента на Учителя, животът разкри нова страница, намерил си това, което си търсил, музиката ти го каза. Трябва да е било към края на 1924 година. През една от онези есенни вечери, когато бързахме за школа. На групи или сами ние отивахме към салона. Влизаш вътре – дошъл си рано, но вътре вече има няколко души – братя и сестри. Те са събрани около една млада сестра, която току що се е върнала от София и е донесла нотен лист с нова нотирана песен. Тя самата свири на пиано и спокойно може безпогрешно да ни я предаде. Всички разучават новата песен. Сядаш и слушаш край нея.

Музиката, да, музиката беше дошла в този малко схлупен салон, който на нас ни се струва, че е най-светлото място в нашия град. Уверено и вдъхновено сестрата пее. И тъй както я пее, тя звучи необикновено. Невъзможно е да се забравят и най-малките детайли на този час, на тази среща с песента “В начало бе Словото”, която слушаш за първи път. Няма да правим опит дори да вникнем в дълбокото съдържание на тази песен, която като много други по-късно могат да послужат като основна тема при създаване на оратории. Изслушана тогава песента остави незаличими следи. Винаги когато щеше да пееш тази песен, щеше да си спомняш за оня празничен час и за една мелодия, която звучеше необикновено дълбоко, за да напои душата с оная влага, която щеше да възрасти посетите в добрата земя семена. За текст на тази песен са взети първите пет стиха от първата глава от Евангелието на Йоана – един свят се разкрива и новата светлина, която го осветлява ни води в светилището на Словото: мелодията разбулва великата тайна и животът получава своя ярък и реален образ. Великото е слязло при човека, за да му подари онова, което тепърва, както и през всичките времена ще охранява, ще напоява, ще възраства духовния кълн в човека – “светлината свети в тъмнината, и тъмнината я не обвзе.” Никъде другаде – на земята никой до сега не е дал в този сбит и кратък вид идеята за вечното, за мощното, което в пазвите си таеше живота не само на Цялата Вселена с милионите галактики, а и живота на отделния човек – “Словото бе у Бога и Словото бе Бог. Всичко чрез Него стана.”

“В начало бе словото” бе първата среща с музиката, която се раждаше, забележително нова и дълбока – тепърва тя щеше да ни обогатява и вдъхновява. Песните щяха да долитат до нас и всяка по отделна преди да ни разкрие съдържанието си, щеше да ни разкаже за великолепия миг, когато е била сътворена, за голямата радост и благодарност с които тя биваше посрещната.

Песента “Фир–фюр–фен” щеше да ни разкаже за красотата и мистиката на Търновските събори. Следващите щяха да образуват разкошен букет, чийто аромат те отнася в друг свят, където те посрещат със скъпоценен съсъд пълен с нектар.

Една чистота и красота, които нямаше да престанат да се наливат като два тона в душата, когато запяваш “Аум”, “Изгрява Слънцето” – този химн на Слънцето, с което органически бяхме свързани, Слънцето, което ни привличаше, ранното ставане, за да не пропуснем първия лъч и песента, която нанасяше последния тон, за да се получи импозантната картина на пролетното утро.

В този пръв цикъл на песни щяхме да намерим “Духът Божи” тази молитва и зов на душата, израз на най-съкровено.

“Скръбта си ти кажи”, когато душата е готова да се разтовари от скръбта си, за да приеме сила и утеха от слънчевите лъчи, щедро раздадени на тия, които ги обичат.

“Мусала” песен, която винаги щеше да те отнася на Рила, стъпил на шеметния връх, за да му изпееш най-хубавото сътворено, за да изразиш интимната идея за величието и красотата на земята и на живота.

“Махар Бену Аба” – тази съкровена молитва на ученика и “Венир Бенир” – тая събрана нежност, за да стигнеш до “Бог е Любов” – най топлата мелодия, която извисява сърцето и го изпълва с обич и покой, за да стигнеш след това до всичките песни – наречени от Него “упражнения”, разкриващи многообразието на една музика, която в зазоряването на епохата получаваше своя превод и своята оригинална специфика – окултната музика за която малко се знаеше. Всяка песен един свят. Те щяха да ни придружават през вечността, за да ни разкриват красотата на истината, силата на Любовта, светлината на Мъдростта.

Златистото сияние на “Вдъхновение”, дълбочината на “*Киамет Зену*”, силата на “*Благата песен*”, широтата на “*Давай – давай*” и стигнем след това до неизразимите напеви на мистичното, дълбокото и непознатото “*Нева сензу*”, “*Аин Фаси*”, “*Бершид Ба*”, “*Вехади*”, чийто език и мелодия идват от неизмеримите далечини на едно време, което е криело своите съкровища за да ни ги подари сега.

Един ден щяхме да чуем “*Имаше човек*”, “*Иде, иде*”, “*Химн на великата душа*” и щяхме да преживеем неповторимото – дъхът на неземното щеше да ни докосне, за да ни подари най-скъпия дар, който можехме да получим, като израз на най-чистото, което времето можеше да роди.

В тези песни щеше да шуми, да пее живота, един непознат, нов и многообразен живот, в който щяхме да се потопим, за да преживеем великото, което се беше случило. Беше се родила една музика, която стигаше до сърцето, до ума, до душата, до духа – тя беше жива, свежа, сладка, богата. Тя хранеше еднакво и тялото и душата; тя беше магическа пръчица, която докосваше заспалите клавиши на човека и го оживяваше за нов живот. Тя имаше всичките качества на голямото изкуство, на Словото и на слънцето, което не залязва никога. Музиката на Учителя оживяваше, вдъхновяваше, утешаваше, лекуваше.

Последните песни, които беше дал имаха вид на големи музикални пиеси – “*Правда*”, “*Студен си ти*”, “*Скърб и радост*”, “*Угледна мома*”, “*Идилията*” “*Рапсодията*” и още много недовършени и неиздадени тогава музикални теми – цяло съкровище по-късно събрани в един сборник и последната песен – “*Странник съм в този свят*”, на която се спряхме отделно като завършек на нашия коментар, за да огледаме външната и вътрешната ситуация, в която щеше да прозвучи последния акорд, чиято дълбочина ученикът трябва да преживее.

С музиката на Учителя ние живяхме, живеем и ще живеем. Тя изработи усет и разбиране и най-вече вкус към музиката. Тя стана за нас метод, пособие, необходимост. Тя влезе не само в живота на отделния човек, член на това семейство, а в бита на Братството – голямото семейство, за да стане неразделна част от него. Музиката изразяваше целия живот, радостите, скърбите, по всяко време; до музиката се прибегваше, за да се разведри атмосферата, за да се издигнем над обикновеното, за да преживеем дълбоката вяра, че всичко, което се случва на ученика е за добро. Пееше се най-много по време на съборите, които се превръщаха на истински музикални тържества, когато хор и оркестър звучаха в едно.

Музиката влезе в нашия живот, влезе богата и тържествена, тя бе звучна, съдържателна и сладка, тя обнадеждаваше, тя вдъхновяваше, тя укрепваше душата и тялото.

“*Животът без музика не е живот*”. Цялата природа пее. Целия Космос е построен върху законите на хармонията. Хармонията и мелодията раждаха

акорда – потока на сили без които ученикът и човекът на бялата раса не можеше да изработи материалите за следващата. Културата на човечеството навлизаше в нова фаза – важно място заемаше музиката.

6.4. ДУХЪТ БОЖИ

Думата Дух е взета от Свещеното Писание. Не е нужно да проследим историята ѝ, родината и различното значение, което някои ѝ отдават. Тя стои там точна, ясна и определена. Човек може да помисли, че засяга и се отнася само до вярващите, до идеалистите. Случи се обаче нещо друго. Думата независимо от формата и съдържанието бива реквизирана от ония, които никога нямаше да се съгласят с нейното дълбоко съдържание и никога нямаше да разберат нейния дълбок смисъл. Употребата на думата Дух от тези хора е механическо явление, необосновано и неоправдано дори. Непоследователността не ги смущава. Ония, които не вярват в Бога, развенчаха цялата терминология свързана с духовния живот на човека, но думата дух настървено си я запазиха. По неведоми пътища почувстваха, че ако се откажат от употребата на тази дума в говоримата и писмената реч, ще се видят много обеднели, крайно бедни. Затова думите дух, душа и духовен живот триумфират и развяват знамената, нека по замисъл да са отречени и нека идеологически да нямат съдържание. Би трябвало наистина да намерят други думи с които да ги заместят и би било по-честно да не си служат с тях, след като ги отричат или за утеха казват, че за тях те съдържат друго нещо. Ала в живота на човека те имат точно определено значение и своята роля, независимо от това дали учените, философите, авторитетите ги признават или не.

Между всичките песни на Учителя е песента “Духът Божи”, дадена на 13.XI.1922 година в Общия клас II год. 7 лекция. Текстът на тази песен е своеобразен, звучи особено и ти разказва за нещо, което за пръв път сякаш чуваш. Когато пристъпва човек към тази песен усещаш че се намиращ в светилище, където ти предстои среща с Великото. Душата очига светлината, свободата, красотата; успял е да разбере човекът, че след дълги пътешествия в пустинята на живота, най-после се е добрал до един оазис, където може да отседне и спокойно да отидне. Намерил е най-после онова, което желае, за което сърцето копнее. Обстановката не е обикновена, вън и вътре в него като фокус събрал всичките светлини, той проумява великата идея, разбира съкровения език на една нова очигана през векове обич. Говори се ясно и разбрано – Истината е разкрита от Оня, Който свидетелствува за нея. Ученикът слуша Учителя си и думите получават цената на неоспорими факти, светят като запалени факли, които ще осветят целия му път. Случило се е необикновеното.

“Духът Божи
Духът Вечни
Духът Святи
Духът Благн”

Отличителните качества, по които се познава Великата Реалност – Бога. Обективизирано като Дух, който е вечен, свят и благ. Небето изразява безграничността на Вселената, Духът Божи изразява Великото в необятния живот в който има място, всред всичката красота и доброта, и за човека. Вечен е Той – върхът се извисява шеметно, няма край, няма начало. Душата изпитва невъобразима радост, когато съзерцава звездното небе – Духът Божи прави усилия да обхване идеята и да я преживее. “Духът Божи е вечен” – казва Учителят и тази истина прониква като светлина вътре в човека. Духът святи,

без мярка се разлива не само светлината, но и топлината – Духът благи – имаш чувството, че благодатния дъжд оросява жадното за влага сърце... Какво е човек, че да стои далеч от земята, която едновременно го храни, облича и му постила меко. И ако той е толкова близо до земята, колко е по-близо до Онова Същество, Което е Вечно, Свято, Благо? Защото кой пръв ще опише красотата, светлината, топлината и сладостта на живота на онова, което носи името Любов. Любовта е вечна, Любовта е свята, Любовта е блага. Като неизчерпаем извор разливат се щедро водите от които не едно живо същество щеше да пие и уталожва жаждата си. Песента ни приближава до този извор, песента ни извисява до този връх, където ни чака една любяща ръка, която ни повежда към неръкотворния храм на милосърдието. Духът Божи като Мощ, като Любов намерил е време и начин да слезе до човека, до малкия и незначителен на вид човек и не само, за да запали искра от този Дух, не само, за да вложи частичка от своето дихание, а да благоволи към него и направи достойние Любовта си. “Духът Божи” е молитвен зов и израз на съкровеното в човека.

Текст и мелодия се сливат в един синтез, който отнася душата в сферата на неземното – величествен миг, когато душата се пълни със светлина, а сърцето с любов – втората част на песента, където ярко е дадено отношението на Духът Божи към човека. Срещата е реализирана и благоволенieto се излива – “Кой пълни сърца ни с любов”. Любовта е цялостното съдържание на тази песен – Любовта е същността на този Дух – Любовта е която Го изпълва – Духът Божи пълни и сърцето на човека – никой друг. Не съществува друг извор, няма друг път и отникъде човек не може да си достави този скъпоценен нектар – нектара на Любовта. На земята никой не може да му я даде. “Духът Божи пълни сърцата с любов.”

Човекът можеше да пропътува света, можеше да обиколи цялата Вселена, да търси Любовта – Само Божия Дух, Духът Вечни, Духът Свети, Духът Благи, единствено можеше да му даде от тази есенция на живота, от този скъпоценен сок, от тази магическа сила – Любовта. Като кръговрата на водата човекът щеше да отива и да се връща, да се насища на драгоценния нектар, за да твори и съгражда, за да живее и благославя и когато съсът му се изпразни, наново да отиде при Оня, Чийто име е свещено, за де напълни наново сърцето му с живата вода, с Любовта.

“Духът е разумното, мощното Начало, което въвежда човека в Царството Божие. Онова, което Духът може да извърши за човека, никой не е в състояние да го направи. Духът дава всичко на човека” – казва Учителят.

“Плод на Духа е Любовта. Докато не дойде в съприкосновение с Духа, докато не се храни с плодовете на Духа, човек не може да се домогне до тайната на Царството Божие.”

Да се изпее тази песен с вътрешно разбиране е мистичен момент, който подарява на човека най-възвишеното състояние – готов всичко да направи заради Любовта.

Една друга песен на Учителя ни разкрива другата страна на понятието Дух. Човекът има Дух. И той е осенен от тази благодат. Той е избран съсъд на земята и му е подарен Дух. Какво значи това? Истината по този въпрос дали може да стане достойние на обикновения човешки ум? Думата крие несметни съкровища. Тези съкровища могат да бъдат известни и отключени, а могат да бъдат недостъпни и заключени. Човекът не е лишен от този небесен дъх на Незнайното и Неизмеримото. И тъкмо за това човек може да се извиси до най-шеметните върхове, да стигне до най-големите глъбини, за да твори и изгражда не само произведенията на изкуството и науката, но да изгражда и себе си.

Човек има Дух. И в известни моменти само той влиза в досег с него, редки и необикновени моменти от живота на човека, моменти на дълбока скръб и огромна радост. Един интимен свят се разкрива и човекът се вслушва в шепота на едно любящо същество, което винаги придружава човека, ала не винаги му се изявява. Животът на човека се обезсмисля, опошлява, за да стигне до пустотата, ако Духът на човека се оттегля от него по причина на самия човек.

“Духът е всичко”. Духът е който оживотворява, импулсира, вдъхновява и ражда разнообразните форми на творчеството. Само чрез Духа творческите импулси и замисли получават своето значение и смисъл.

“Аз в живота си ще благувам – Духът ми шепне това” – една песен, която много щеше да ни говори, разкривайки широко прозорците към Безкрайността. Защото, каквото е небето за земята, за живота и за човека, това е и Духът за човека. Както не искаме да живеем в една Земя без небе, така също не желаем да живеем живот, който ни лишава от благодатните лъчи на онова Слънце, което никога не залязва – Духът. Животът на земята би бил невъзможен без небе, както е невъзможен живота на човека без Дух.

Музиката, която Той свали на земята беше един от многото дарове, който ни поднесе с обич. Материалите около този стрък на изкуството са наситени не само с богата мелодичност, но и с много идеи, които ще влязат в строежа на новата музика, жив квас на новото музикално творчество.

6.5. МУЗИКАЛЕН ЖИВОТ

Юли 1926 година – Младежки събор.

Времето през този сезон е прекрасно в София. Витоша на потоци подарява на столичани свежест, слънцето се излива на потоци, въздухът е приятен, небето кристално чисто, улиците не са задръстени от хора, навред се чувства една лекота и ние сме канени на събор. Голяма част от тези, които участвуват живо в събора са студенти, някои завършили, някои още следваха. Почти всички останали са със средно образование, а тези, които го нямаха, бързаха да се сподобят с него. Младежта работи трескаво – има проект да се издава списание. Идеите зреят и начинанията получават своя облик. Навсякъде се усеща живота, който кипи, атмосферата е динамична, същевременно спокойна – може да се работи и да се твори. На събора присъствуват ученици от цяла България. Салонът на улица “Оборище” едва побира всички ни. От едната страна на катедрата сядат братята, а от другата сестрите.

Сега прелистваме беседите от онова време, в тези малки спретнати томчета са напечатани и докладите на отделни братя, които са работили върху известни теми. Съборът обещава да бъде интересен. Ще говори Учителя, ще говорят и учениците. Три дни наред бяхме ангажирани – непрекъснато слушахме. Обядвахме, където намирахме най-скромен обед. За последния ден е определена музикална програма. Тъкмо за това се отзоваваме на ул. “Оборище” – днес от онзи салон няма и следа. Не скърбим за никоя форма изградена от човешка ръка, формите се менят статичността в природата е отречена за винаги и със закон – ние сме против музеите – Оборище е само име на улица, където имаше салон, където Той говори години наред, където прозвуча първия за нас хоров концерт – инструменталистите тогава още не бяха организирани. Беше твърде рано да се мисли за оркестър, макар, че музиканти не липсваха.

Съборът приключи с концерт. Това е първият концерт, който слушаме ние – нека ми бъде позволено да кажа, кои ние – тия, които идваха от провинцията.

Преживяното не се забравя. Искामе сега да си припомним как изглеждахме – между двадесет – двадесет и четири годишни. Не можем да кажем, но помним радостта, ентусиазма, устрема – днес аромата на тези години ухае, навлиза в нашите скромни жилища и ни приветствува и ние, ние, които наброихме три пъти повече години, абсолютното за нищо не съжالياваме, не се обръщаме назад и не разказваме с тъга спомените – нашият полет си остана същ и нещо решително се измени, промени, разцъфтя, раззелени и стволите се уякчиха, а корените отидоха много дълбоко – еднакво красотата като шпалир ни струва път и еднакво музиката на Учителя ни вдъхновява и укрепва. Случи се нещо, което не може да се разкаже, но което всички докоснати от Неговия пламък, ще го разберат.

Песните, които ще бъдат изпълнени са от Учителя, през всичките следващи години традицията не се промени. Навсякъде можехме да слушаме други композитори, ала музиката на Учителя, никъде другаде не можехме да я чуем, освен в нашите салони. Песните, които са предвидени в програмата бяха аранжирани на четири гласа. Искаме да си спомним програмата на това първо музикално тържество и не можем – времето е заличило следите, би трябвало тогава да се водят бележки, не веднъж вече го казваме това. Сега си спомняме само за трите песни, чийто изпълнение остана незабравимо. Те бяха: *“Изгрява слънцето”*, *“Бог е Любов”*, *“Аум”*. В света не липсваше музика и хорове и инструментална, ала тази беше необикновена. Нека оставим бъдещето да говори за нея. Нашето желание е само да разлистим тези страници и по оцелелите следи да дадем със пестеливи средства картината на музикалния живот на Братството.

Кое представляваше центъра, сърцевината на този живот? Изворите, езерата, реките имат това преимущество, че винаги носят прясна вода – в тия водохранилища има постоянно преливане и изливане. От една страна в тях се втича прясна вода, от другата тя се втича – течението, движението поддържа най-красивото нещо на земята – бликащ живот, пулс и ритъм на сърце, което тупти, било в човешкото тяло, било в тялото на едно общество. Богатството на музикалния сезон се обуславяше от факта, че се твореше непрекъснато. От 1922 година до последната 1941 песните прииждаха, нареждаха се в оная жива поредица на безсмъртни творби, които никога нямаше да престанат да звучат. Песните се раждаха, за да стигнат до едно внушително музикално съкровище. Песните се даваха непосредствено по време на школните часове. Учителят ги свиреше на цигулка, музикантите ги отбелязват, започват да пеят тия, които бързо я схващат, после се подема от по-голяма група и накрая песента се пее от всички. Които имат слух я разнасят, песента излита от салона и обикаля провинцията. Всяка песен е празник.

Сега слушаш концертно изпълнение на песните. На четири гласа – младежки и добри гласове, изпълнението звучи като тържествен хорал, преживяването е незабравимо, то те отнася в друг свят за който неудържимо си копнял. Музиката ти разкрива дверите на нещо свещено, прекрасно, кристално чисто, онова което си търсил не през един живот. Спомняш си добре и музиканта, който дирижира хора – К. Икономов. Дълги години след това той ръководеше хора. По това време песните се умножават, прииждат като благодатен дъжд, като слънчеви лъчи през ранните пролетни дни, извират като струите на обилен и дълбок извор. Грижливо те се записват, съхраняват се и се готвят за печат. Кой пеят? Ние вече казахме – Пеят не само тези, които имат дарование, не само хористите официално зачислени към хора, пеят всички. Така започна Учителят в първите години и така си остана – нямаше абсолютно никакви изгледи вече да се лишат учениците и всичките хора, които щяха да стигнат до

Него, от голямата привилегия, от голямата милост бихме казали да пеят. Нищо по прекрасно не можеше да се подари на човека от двадесетия век – утехата, надежда, красота, радост – неща, които музиката по най-непосредствен начин изпълва душата, сърцето на човека. Музиката беше нужна, необходимост – така преживяхме ние музикалната идея, която Той ни поднесе в най-съкровения вид като дар и като благодат. Учителят искаше всички да пеят. Дошло бе време да разгъне най-хубавото, което притежаваше; бялата раса трябва да се разпее, за да изпълни задачата, която ѝ предстоеше, за да манифестира Божественото, за да даде пълен израз на оная култура, която не идваше от тъмните пазви на обикновения човешки порядък и човешки морал. Много трябва да се пее, непрестанно трябва да се пее.

Музиката е свързана с празниците и празничното настроение на хората – за нас имаше през годината три важни празника – Петровден, есенното и пролетното равноденствие и четвъртия празник годишния събор. През тези четири дати се пееше най-много. Не може да се забравят съборните дни, те не бяха само духовни тържества, защото Словото се изливаше като пълноводна река, но те бяха и музикални тържества, когато и музиката се лееше като река. Един човек с цигулка на ръка, седнал и прав до Учителя винаги даваше тон на тези музикални празници, които никой не може да забрави, както никой не може да забрави брат Симеон Симеонов. Години наред той ръководеше спонтанните концерти, вдъхновяваше всички като насищаше атмосферата с музика. По мелодичност, по ентузиазъм и по красота тези спонтанни хорови концерти се превръщаха на истински празници, неповторими мигове от които уверени сме всеки е закътал по една скъпоценна частичка в душата си.

Кои песни се пееха най-много? Трудно може да се каже. Понеже се пееше много, пееха се всичките песни. По онова време нито една песен не можеше да излезе от репертоара, защото за всяка песен имаше и време и желание. Тяхното разпределяне зависеше само от обстановката, от часа, от школния момент. Имаше молитвени песни, които се пееха по време на молитва – те представляваха една важна страна на музикалния ни живот.

В първата песнарка твърде скъпа за нас, защото тя бе първата музикална ценност, която ни връчиха преобладаваха маршовите песни, мелодиите на които някои бяха от Учителя, някои от ученици, както и текстовете на песните. Тази скромна песнарка беше подвързана с твърди корици. В първата страница имаше картинка и мото. Излязла е през 1921 година. На корицата картината представлява млад човек, облечен като турист отива на планината; а на другата страница – пак млад човек посреща слънцето. Авторът на двете илюстрации не ни е известен. И двете скромни табла представляват пролет. Пролетта не беше само в природата, но беше пролет и в човешкия живот; прииждаше пролетта на епохата – затова пееха всички.

Песните в тази песнарка са аранжирани от капелмайстора А. Ковачев. От него са и мелодиите на песните: *“Милосърдие”*, *“Сърдечен зов”* и *“Небето се отваря”*. По мотиви дадени от Учителя е дадена песента *“Сърдечен зов”*. Има песни и от И. Попов и още други ученици, които безкористно са включили своите сили и дарование при изграждането първите стъпки на нашия музикален живот.

По-късно, когато песните на Учителя се напечатват в стройни сборници, беше истинска радост близо до себе си да имаш песните и да разчиташ нотите.

Едно име, което липсва от II сборник на всичките песни на Учителя и тия на учениците липсва – това е името на Христо Дързев. Той напусна рано

земята и остави две песни, които също липсват от сборника, песни, които никога не са преставали да се пеят, песни които звучат чисто и мелодично, бълбукащи като зареяно в планините кристално изворче. *“Аз съм бялото кокиче”* и *“Който живее под покрива на Всевишния”* – първите стихове на 91 псалом. Тези две песни влязоха в музикалния живот и се влязоха дълбоко в сърцата на учениците.

Много бяха ония музикални работници, които безкористно се включиха в този поток от нестихващ устрем и работа при изграждането на музикалния профил, който блестеше и сияеше – Учителят по-късно закръгли образа и му даде внушителен вид. Ония, които се погрижиха да уловят, да съхранят и да предадат в печатно произведение цялото музикално наследство, бяха самоотвержени и добри работници – музиканти и обичаха премного музиката на Учителя.

До 1958 година, когато салонът и братските имоти бяха одържавени по време на школните часове и неделните събрания, по време на празниците и съборите се пееше много. Даваха се концерти, сега вече не само хорови, но и инструментални, салонът се пълнеше и животът течеше. По-късно, обаче, заедно с външния облик на братския живот, музиката сви знамената и общата братска песен стихна.

Тя бе забранена без закон.

Трудно сега може да се пее без простор, без сърце, без душа които не туптят в едно единно цяло – да, музиката не може без простор, без широта, без свобода, без акустика. Не може да се пее там, където акустиката е ограбена. Но нека спрем до тука. Човекът не само можеше да пее, но и да мисли, човекът не само можеше да пее, но и да се моли, не само с кимвал може да се славослови Великото. Молитвата и мисълта се движат по същите закони – закони на хармонията. Разликата е само в това, че акустиката на мисълта не може да бъде ограбена от никого и никога.

6.6. “АЛИЛУЙЯ”

Връщането към далечното минало представлява интересно пътешествие. Ние не сме геолози, не участвуваме в някое трудно издирване, не сме и откриватели на нови земи. Познати ни са всичките перипетии приключения и опасности с които са придружени тези експедиции. В случая, обаче, ние приличаме по нещо на тях. И ние тръгваме на дълъг път и за разлика от другите, които откриват богати залежи, нови богатства неоткрити в недрата на земята или някъде другаде, ние не търсим абсолютно нищо, което има материален характер. Нашата цел е много скромна и не знаем, колко хора биха се интересували от нашето пътешествие. Като към ново небесно тяло, което привлича погледа на астронома, ние се насочваме към един живот и една неувяхваща истина, които в днешно време звучат далечно и някак си нереално. Но именно тази нереалност, която в основата си е реалност, ни привлича, тя е която крие известна цена за ония, които търсят вечното; нека тя да не съдържа онова, за което днес хората препускат като диви орди по нашата земя и настървено дълбаят нейната утроба, за да търсят все повече и повече суровинни материали. Нашият поглед е насочен към други ценности и със скъдните средства, които притежаваме ние се връщаме към света на духовното – свещените сказания, превърнали се на бликащи извори, които до ден днешен не са престанали да поят сърцата, умовете, душите на хората.

Нашето пътешествие стигна до псалмите на Давида. Страниците отшумяват, една след друга песните зазвучават. Псалмите ни откриват един

свят на хармония и една непозната музика нарежда тоновете, които ни отвеждат в далечен и висок свят, където въздухът е кристален и светлината обилна. Чрез мъките, страданията и изпитанията музикантът и поетът щеше да излее в съвършен вид, не само вярата и упованието в силата на Бога, но и любовта си към Незнайния Бог, който в час на просветление той е възлюбил с цялото си сърце и душа. Затова и псалмите стават мистично средство за съзерцание и вдълбочаване и магически ключове в един свят изпълнен с превратности и опасности, които дебнат човека от всички страни.

Нашия поглед и нашето внимание е насочено към 150 псалом. Като заключителен финал на оратория този псалом щеше да звучи величествено и просто, за да ни разкрие с един замах, всичко, което е било казано във всичките стихове събрани в 150 – те псалми на Псалмопевеца. Спираме се на този псалом по указание на Учителя. Той ни обръща внимание – “Прочетете го, за да видите, как е славел Бога.”

Спираме се на него, за да открием необикновеното. То се разлива от всяка дума на тези 6 стиха от които първата е Алилуйя, до последната, която също е Алилуйя. Тази малка думичка от седем букви разкрива смисъла и съдържанието не само на 150 псалом, но и на всичките останали. Защото, какво са всичките псалом, ако не едно безначално и безкрайно Алилуйя! Една дума, която щеше да кънти и звучи във всичките псалми, едно Алилуйя, което недокоснато и чисто като правилен и хармоничен акорд щеше да стигне до нас в неувяхващата си хубост, непомрачен и непохулен от тъмата на времето, което се сили да обезцени вечните ценности на човешкия дух. Този последен псалом представлява именно такава ценност и думата Алилуйя добива нов блясък тъкмо сега, разкривайки дълбокия смисъл по-мощно от когато и да е било. Двадесетият век е век на крайности, век на две противоречиви течения, на две концепции, които в един краен момент си дават среща на земята, за да се очертае пътя на следващия етап в културното и духовното развитие на човечеството. Щеше да надделее здравото, чистото, жизнеспособното, за да подари на света един светъл път и една зора, която бавно настъпваше. Народите щяха да опитат, за да си кажат думата и изберат новите форми на духовен живот. Ония, които мислеха, бе изкуство човек да мисли, ония, които очакваха новото, ония които участваха активно в преобразованието на живота и света, не можеха да се хранят със старите и опитани вече теории, разбирания, схващания, вярвания на миналото за живота, за Бога, за Любовта, за Истината.

Думата “алилуйя” не беше вече тон от литургия, пята от стария свещеник, облечен с черно расо, с кадилница в ръка и от устата му да се процедат изтъркани думи – хваление по навик и по силата на приетия ритуал. Прахът на миналото беше паднал и думата сияеше в първоначалния си блясък и пълнота, изтръгната от душата и сърцето на певеца, дал пълен израз на отношението към Великата Първопричина, към Своя Бог. Алилуйя беше и хваление, и молитва и песен. В нея бе отлято съдържанието на сърцето, което жадуваше да влезе в пряк контакт с Бога, за да му отдаде своята смирена чистота, обич и всеотдайност.

Псалмите са написани преди повече от три хиляди години. Всред всичката тъма на времето, когато езичеството напираше и тегнеше отвсякъде, отравяйки атмосферата и душите, мъже като Давида горяха от вътрешен огън и с устрем летяха към една славовена и велика цел – да преумножат и съхранят духовните съкровища, да остават дълбоки следи на своите възделения и на новите идеи, които ги вълнуваха. Духовният живот на човека получаваше своите първи очертания и ония, които бяха вкусили от плодовете му, бяха

готови с цената на живота да го съхранят и предадат в пълнота на следващите поколения.. Цяла Азия по това време и целия западен свят тънеше в духовен мрак и идеята за единния Бог беше далечна и непозната, а Давид вече редеше своите псалми, своите песни, музиката му имаше вече магическо действие и нескончаемо той вече повтаряше своето Алилуйя, като изграждаше здрав и сияен път, чийто основания щяха да си останат до днес. Думите бяха живи и криеха сила. Както ученият от един лист можеше да пресъздаде цял растителен вид, по същия начин и хората, които ценяха духовните съкровища, щяха да открият в тях или в една единствена дума, в един шестостихен псалом цял мир, цяла епопея на духовното въздействие на човешката душа, която освободена отвътре щеше да изпее свещеното Алилуйя... И този звучащ стих нямаше да бъде само обикновена библийска или религиозна дума, а дума изпълнена със съдържание, където трептеше и се преливаше определеното отношение на човека, на душата към един Неизвестен Бог, по време, когато се лееха кумири и се вдигаха култове от камък.

Целият псалом звучи като дълбока музикална пиеса – хваление, песен и молитва се слива в едно. Големите майстори на музиката бяха успели да открият красотата и дълбочината на този псалом. Върху този текст се пише музика – ненадминати творби, които до ден днешен не са слезли от музикалните сцени. Тези творби щяха да влязат в музикалните програми дори на тия, които исторически оспорваха това класическо творчество на миналото и този духовен цъфтеж. Хендел щеше да вплете в тази дума своята прочута оратория и никоя дума нямаше да звучи толкова мощно и окрилящо, както Алилуйя в произведението на Хендел – “Месия”.

“Алилуйя! Хвалете Бога в светилището Му!

Хвалете Го в твърдта на силата Му.

Хвалете Го заради могъществото Му;

Хвалете Го според голямото Негово Величество!” 1,2 ст.

Всичко е казано в два стиха. Те имат общ смисъл и обща идея. В поетическа форма се разкрива качествата и белезите на Великото. На земята ценно бе само необикновеното. И когато то се отнася до идеите ние казваме: Хвала на ония, които обогатиха човечеството с идеи, идеи, които никога не умират, идеи, които изграждат духовната физиономия на човечеството, на дадена култура и епоха.

Давид не говори на слуки и никому не подражава, защото няма на кого. Той се е родил музикант и поет, богато надарен, родил се е при това с идеята за Великото – той носи запален факел и навсякъде му е светло, той има сетива чрез които прониква в света на необикновеното, откъдето черпи сили и вдъхновение. Всичко у него е плод на преживяното, изпитанията през които минава и на непосредствения опит. Нееднократно той е опитал силата на Великата Реалност, която се оспорваше тогава от езическия свят, щеше да се оспори и хиляди години след това, нека да не носят отявлението име езичник – имат един и същи образ през всичките времена и епохи, борят се срещу онова, което беше по-силно и по-мощно от всичките природни стихии. Животът на Давид от дете беше живот на борби и на изпитания – като дете – овчарче се бореше с дивите зверове по планините на Израил, а по-късно, когато пристъпи царския праг, срещу многобройните си врагове, които тичаха по петите му по заповед на царя. Без никаква външна помощ, той се осланяше на своята прашка и на своя Бог. С тази вяра Давид се беше родил. Целият му живот беше дълбоко преживяване и велико утвърждение във могъществото на Бога. “Няма друг Бог, като Моя Бог.” Всичко е казано в няколко думи, които изразяват дълбоката идея, която човечеството щеше да получи като богат дар на неговото вдъхновение

и като прозрение в света на Неизмеримото. Безкрайността грееше пред него във всичката си хубост и сила. Великата Реалност се беше смалила, за да стъпи в пределите на земята, за да се създаде епоха и отбележи с пръста на съдбата своите любимци, които чрез музика и поезия щяха да разкъсат тъмата на вековете и щяха да оповестят раждането на новата зора. Всичките псалми на Давида бяха израз на неизменното отношение към човека – отношение на безгранична любов, която чука пред всяко човешко сърце. Чрез ръката на поета на човечеството бе подарен 91 псалом – утеха и упование, надежда и вяра в Една Разумност, в Една Неизменна и Вечна Любов, която ежеминутно бди над човека – “Тисяща ще паднат от страната и десет тисияци отядно ти, но при тебе нема да се приближи. С перата си ще те покрива и под крилата Му ще имаш прибежище.” За да завърши накрая с 150 тия, който щеше да извиси човешката душа до най-голямата дълбочина, за да изрази благодарността и радостта – съкровен миг до който човек стига, за да опита и вкуси блаженството от величието на Вечното и Неизменното – Любовта, за която няма човешка душа, която да не копнее.

Следващите стихове представляват заключителна част, която ни отвежда в света на празничното, в света на музиката и радостта. Атмосферата е напоена със слънчев блясък, с аромата на цъфнали дървета и цветя, наситена с всичката прелест на прииждаща пролет. Всичко звучи и пее, свири, прелива веселието като препълнена чаша, сърцето изпълнено с радостта и душата е потопена само в музика. Струва ни се, че се намираме в концертна зала, огромна, акустична, където бавно и тържествено се носят звуци на небесни хорове. Поетът певецът и музикантът величае и славослови Бога, не само с перото, сякаш слушаме шумоленето на папируса на който той нанася поетическите си видения, певецът пее и музикантът свири като дава пълна импровизация, която се възвеема нагоре, за да величае и даде пълен израз на бликналите чувства, мисли, идеи. Всичко е потопено в музика. Каква загуба на музикални тонове, неуловени и не съхранени. Двата главни стръка на изкуството послушно лежат в ръцете му и обиколен от инструменти, той всеки момент може да направи избор – от възклицателната тръба, този тържествен шофар от чийто звуци падна Иерихон, до изящния псалтир и нежнострунната китара, тоя чудесен кинар – арфа, която до днес ни очарова и трогва; от тимпана до доброгласния цимбал – тоя прост по устройството си инструмент, а толкова звучен и сладък – еднакво този велик инструменталист го владееше изкусно, плюс поетическото и певческото дарование.

3. Хвалете Го с тръбен глас;
Хвалете Го с псалтир и китара.

4. Хвалете Го с тъпан и ликуване;
Хвалете Го с струни и свирки.

5. Хвалете Го с доброгласни кимвали;
Хвалете Го с възклицателни кимвали.

6. Всяко дихание да хвали Господа.
Алилуйя!

Всичко, което едно човешко сърце може да каже, е казано – изтръгнато е цялото съдържание на голямото чувство и всичкия блясък на голямата мисъл

изразени с музика, със стих, с песен. Давид владееше от дете инструменти, беше роден не само поет, но и музикант. Всичките данни са на лице. Той реди стих след стих, овладял и техниката на стихосложението и никакво трудност не среща при избирането на езиковите форми – живи, богати и изразителни. Музика и текст у него вървят ръка за ръка – тоновете следват текста или обратното. Неговото песнопееие се превръща на феерия от звуци и стихосложения. За него би било мъчително да пее, без да свири или да поетизира без да пее и свири. Давид е представител на двата стръка на изкуството, които винаги са ухаели в една градина и чийто хармонично съчетание той е довел до съвършенство. Какво е музиката и какво е поезията – два ручея на онова, което се нарича Слово. В света на изкуството Давид бе роден богат, богат беше и в света на идеите. През онова полуварварско време всред напирашото езичество до мирните прагове на еднoboжниците, Давид стои неустрашимо и твърдо, кален в борбите, стъпил на здрава канара, изпитан ученик и верен служител на Своя Бог, вдъхновен и готов за велики дела.

Искаме да си представим обстановката всред която живя този помазан избранник, забележителен цар и псалмопевец и ето, че край него не виждаме нищо да блести – нито богатствата на царския двор, нито блясъка на неговия трон, нито разкошните мании и скъпоценности, нито украсата на неговите зали – виждаме само едно нещо – богатата колекция на инструменти, които времето и тогавашните майстори са му предлагали, виждаме музикалната атмосфера всред която той живя и музиката в която той беше потопен. Под ръка винаги ще са били инструментите отзвучавайки всеки миг на неговите радости и скърби, на неговите противоречия и борби. Чрез музиката той не само славословеше Своя Бог, чрез музиката не само гонеше лошите духове, чрез музиката той живееше, управляваше, разрешаваше държавните си задачи, чрез музиката той се мъчеше да затвърди в душата на народа си най-същественото, което за него беше мисия. Не се съмняваме, че в неговата бойна торба винаги е стояла и неговата гусли, защото той живееше чрез музиката, която лежеше в него несъкрушимо и прекрасно, което той съумя да отлее и включи за вечни времена в малката думичка от седем букви – неговото последно Алилуйя.

Не можем и не желаем да спрем до тука. Защото подобно на Давид преживяли отчасти неговия път, който е път на всеки човек, нашият век еднакво ни ограби и обогати, еднакъв беше нашия дел в скърби и радости, в победи и поражения, при еднаква атмосфера отровена от отрицанията и противоречията на нашето време, което се силеше да разруши не само фанатизма и сковаността на религията – суеверията и догмите, но и всичко онова, което вековете бяха натрупали като баласт и прах върху чистата идея за Великото, за Божественото, но и да изтръгне от корен онова, което капка по капка като скъпоценен нектар бе събрано да изтръгне вярата в Бога, отричайки истината, която не можеше да се докаже в лабораториите и кабинетите по научен път, но с което велики люде са живяли и са творяли култура. Но нека не се отклоняваме – еднакво като Давид усещаме непобедимата нужда да редим псалми, да редим песни и стихове, да пеем и песнопем, за да се отдалечим и издигнем над гъстите пари на нашето време. Неутолима е нуждата да дишаме друг въздух и всред тъмата на отрицанието да съзерцаваме друго небе и се изкачим на високи върхове. В дни на радости и скърби, на изпитания и горест, непременно щяхме да стигнем до Неговия праг. Защото само Той можеше да ни освободи от голямата тъма и от големия студ на дългата полярна нощ, която напираше някога и се вдълбочаваме в псалмите му, за да стигнем до 150 тия псалом, ние слушаме само една кратка и мека заповед. Учителят я каза:

“Пейте, песнопейте. Правете това, което Давид правеше преди хиляди години. Неговите изпитания не бяха по-малки от вашите”.

Песнопейте и нека 150-тия псалом да стане път и зора всред тъмата на един живот.

Учениците внимателно щяха да изслушат Учителя и с нашето рационалистическо мислене щяхме да кажем: Давид знаеше да пее, да свири, да поетизира, той беше обиколен с инструменти, които владееше отлично. Как ще пеем и песнопеем като него, когато не знаем да свирим на кимвал, на гусла или на тимпан? И тогава Той щеше да ни погледне снизходително и както винаги намираще, какво да каже при най-големите комплицирани моменти, щеше да отговори ясно и точно, меко и изящно: “Нека вашата тръба, вашия псалтир, и вашия кимвал да бъдат заменени с вашия ум и вашето сърце”. Времената бяха други, човекът беше отишъл много напред, човекът беше пораснал, други можеха да бъдат и формите. Пред нашето вътрешно виждане формите вихрено щяха да се сменят, за да изпъкнат идеите чисти и недокоснати от праха на забвението. Една от тези идеи щеше да ни говори на разбран език, защото тя бе вечна – отношението към Великата Първопричина бе ненаруσιμο. Идеята светеше. С нея е бил даден първия тласък на човека да върви напред, с нея е бил оплоден човешкият дух, с нея човекът и цялата слънчева система и всичките галактики безопасно извършваха своите кръговрати; върху нея почиваха основанията на Битието. Идеята цъфтеше и благоухаеше в човешкото сърце, тя светеше в човешкия ум. Тя бе онова, което беше слънцето, въздухът, водата и хляба на земята. През малкото пребиваване в малката и “неуредена” земя, човешката душа никога нямаше да забрави спомена и призива на голямата Любов, разпростряла своите криле над човека, записала човешките съдбини на меката си и топла длан. Без тази Любов животът би бил немислим. За човешката душа нямаше да съществуват пречки, за да открива все по-нови и по-нови форми чрез които да влиза в съприкосновение с Великата Реалност. Нито времето, ните бурите, нито нашествията на езичниците в най-различни форми, можеха да спрат бликащите води на извора и тия на пълноводната река, която никога нямаше да престане да освежава и напоява човешката душа, както събраните води на земята я хранеха и оживотворяваха. Отношението към Великото бе отношение към Словото. Човекът щеше да открива нови инструменти – те лежаха непосредствено до него, достъпни, за да може по най-естествен и правилен начин да изрази обичта си, упованието си, вярата в Своя Бог – също, както Давид с кимвал и китара. Защото, какво е човешкия ум, ако не най-финия инструмент надвишаващ по красота и светлина всички останали, когато човекът изказваше своето мощно Алилуйя?... И какво е човешкото сърце, този великолепен съсъд, надвишаващ по топлота и мекота всички останали инструменти, когато човек изпява своето Алилуйя?...

И когато умът и сърцето в един общ акорд издигнат своето Алилуйя, изпълнено със светлина и топлина, човешката душа е достойна да влезе в светилището, където е започнала тържествената служба. В неговата скрита стаичка, тая светая светих щеше да кънти малката, ала мощна думичка: Алилуйя...

Новото шуми и пее и като води на океан, като песен на дълбок лес, като прииждаща пролет. И нека тези песни да идват понякога отдалеч и от дълбоко като скритата музика под морените. Новото щеше да стигне до всички жадни за светлина, за топлина, за свобода души, както стигна до нас от вековете това възторжено Алилуйя. Един величествен акорд в който беше вплетена идеята – всяко дихание да хвали Господа – музика, песен и молитва представляваха магически ключ, подарен в сияен час на човека в знак на милост, на любов, на

утеха. Човекът щеше да оцени този дар и щеше да си служи с тая магия, която му отваряше пътя към събъдновение и единство със Великия Творец, защото общението с Бога беше възможна и реална връзка – достижима обстановка за която душата жадува по всяко време.

“Всяко дихание да хвали Господа.”

Алилуйя...

6.7. “СТРАННИК СЪМ В ТОЗИ СВЯТ”

Учителят

Единствените обществени места които Учителят посещаваше, бяха концертните зали. Той ходеше на концерт при избрани програми и при изключително талантиливи изпълнители. Какво представляваше музиката за Него е въпрос, който стои някак си недостъпен за нас – от него тема ние не можем да правим, ала за музиката и за неговите песни всеки един от нас би могъл да каже нещо – няколко думи, как е била посрещната и как е била преживяна. За нас песните на Учителя бяха като слънчева топлина и светлина, и като въздух, и като водата, и като хляба; нещо без което не можеш, нещо без което живота ни край Него нямаше да е така пълен и така богат отвътре. Слънчевият лъч докосва всички, които излизат сутрин да го посрещнат, нека се изразим с езика на природата – Неговата музика ни изпълваше, повдигаше, ободряваше, сменяше нашите състояния, разреждаше и пречистваше атмосферата.

Голямото музикално богатство на Учителя е на лице. Пред нас е един голям сборник. Събрани са грижливо всичките песни и упражнения, както ги наричаше Той – “До окултната музика още не сме стигнали.” Разчитайки тези песни, ние се пренасяме през онова време, когато те са били дадени. Всяка песен, както казахме представляваше музикално събитие. Всички в тези песни беше дадено сбито, съгъстено, преливащо от тонове и от музикални идеи. Всяка от тях отделно сама за себе си представлява съкровище от музикални мотиви, които чакаха своите майстори да бъдат пресъздадени в нови форми. Светът трябва да бъде зает с музика. Светът днес е обеднял откъм идеи, твърде много и откъм музикални такива. В тези песни е даден духът на новата песен – те представляват музикална есенция и квас. Музиката според Учителя трябваше да влезе в живота и възпитанието на младежта. Без музика няма здраве, няма постижения, няма култура.

Неговата песен трябваше да тръгне по света, ала не тръгна. Тя остана в един кръг малък и незнаен. В същност така ли беше. Обикновените хора имат обикновени мерки за нещата – какво в същност се е случило в света и къде бе отнесена тази музика, и какво направи тя?... Някога на тези въпроси ще трябва да се върнат големите музиканти, които един ден ще имат друга сетивност и други мерки. Ние ще кажем само – навън беше ранна пролет и по заснежените простори се виеше първата прелетна птичка – крилатата песен на Учителя, която идваше да оповести новото и в музиката. Творецът на тази песен стоеше неоткрит. Ония, които Го познаваха, ония които разбираха от музика оцениха Неговото изкуство, възхищаваха се и се вдъхновяваха от неизчерпаемите теми, които те съдържаха. Беше още твърде рано може би, за да бъде тя популяризирана, или тя чакаше истинските си почитатели да бъде открита и възвестена за света.

След много години ни щяхме да си спомним ония светли часове на ул. “Опълченска” 66, на Оборище, на Изгрева, на Рила, на Витоша, когато песните се раждаха спонтанно, както ветровете в старата гора, както зефирите по

небесното пространство, както водите, които пееха напролет. Тогава Учителят ни поднасяше песните. Цялата постановка беше неизказано проста, спокойна, красива, сърдечна. Слушаме мелодията, запомняме текста и започваш да пееш... От нечутите акорди на "Вехад", "Кажи ми ти Истината" до "Химн на Великата душа" този внушителен апотеоз на живота до извисяващата на "Имаше човек изпратен от Бога", за да стигнем до "Иде, иде"; мелодии и текстове, които ни отвещаха в неръкотворен храм изпълнен със звучене идващо от неизмеримите сфери на Безкрайността. Неговата музика бе необхватен свят, където ние бихме могли да слушаме и де съзерцаваме живите образи на новото, което пристъпваше света. Изпитвахме дълбока радост – този забележителен белег на новата музика. Тя се роди тук в България, своеобразна и оригинална обляхната от чистия дъх на нашите планини, обвояна от ярката синева на нашето небе и стоплена от слънчевия сок на нашето слънце. Тя бе напоена с нови идеи, които блестяха и проникваха. На места се използваша народни мотиви като на народната музика се предаваше нови оттенъци и нова идейност, нов смисъл и ново звучене. С право може да се каже, че музикалното съкровище на Учителя е огромен актив към българската музикална съкровищница, нещо, което не ще пречи тя да бъде актив и за цялото човечество. Няма никакво значение, че нашите изтъкнати музиколози не бяха го открили, както не бяха Го открили и ония, които би трябвало да бъдат най-близко до него и първи да го посрещнат като свой, роден и близък по призвание – тия от българската православна църква.

Ние не сме специалисти и не бихме се заловили за тази тема – музиката на Учителя, ако един тон от Неговия живот не беше грабнал нашето внимание, нашето чувство и нашия устрем да уловим с перото забележителното – тази нескончаема феерия от мигове, когато песните са били дадени и нашето непосредствено преживяване. На един от тези мигове ние ще се спрем повече – той е и център на нашата размисъл. Твърде скромно от наша страна, но знае ли човек посоката на едно хрумване или може ли да отмери удара на сърцето?... Но нека в този задълбочен час, когато се приближаваме до неговото богато и светло ежедневие, разлистим последната страница на големия музикален сборник. Защо? Там е отбелязана последната песен, последния тон на една голяма картинна изложба. Защо се спираме на този тон, може би и заради това, което бе дълбоко изживяно не само от Него, но и от самите нас.

Нека спрем вниманието на тази година – 1941, когато в света бушуваше войната. Земята се гърчеше под ударите на разтопена стомана, картечният огън разрушаваше не само плодовете на културата, а унищожаваше и милиони хора. Беше страшна и незабравима година, когато жестокостта и насилието бяха стигнали връхната си точка. Не искаме сега да си спомняме за тези години, но думите са неумолими, годината е написана четливо под тази последна песен, която Учителят даде на Витоша, на Бивака "Ел Шадай" – това богато със слънчев блясък, място, с щедрата чешмичка на няколко разкрача, с голямата скала, която сякаш будна като войн стоеше над малката полянка с вид на кошара, топла и уютна, защото Той е отсядал винаги на това избрано място на един хвърлей от планинския път, а толкова защитено от много хора и от много шум.

"Ел Шадай" – 16.VI.1941 год. Един дълъг пролетен ден, всичката разливаща се красота от кристално синьото небе, от зеленеещите се гърбове на планината, от уханиято на цъфтящите планински цветя. Ужасите на войната бяха далеч, ала не прониква ли страданието, мъката, неволята и ужаса всяко отзивчиво човешко сърце? Не хвърлят ли те призрачната си мрежа и чувствителните хора не долавят ли, че на земята вилнее насилието и дихание

на ужас се изтръгва от невинните жертви... Планината за нас ще си остане най-хубавото и най-познатото, най-любимото място – нещо като роден край, където единствено се чувствуваме най-добре. За нас тя е дом лъчезарен, чист, приветлив. За планината думите винаги ще бъдат недостатъчни, толкова тя е заела място в нашите сърца и в нашия живот. Благодарни сме, че Той ни изведе от прашните улици и булеварди на големия град, за да ни покаже най-голямата красота на земята – планините, където чистотата, красотата и музиката се сливаше в общ синтез. Неудържимо тя ни привличаше. Именно там в планината прозвуча последния акорд на една нестихваща симфония, която никога нямаше да глъхне – именно в планината, а не някъде другаде прозвуча последната песен ако можем да се изразим с езика на земята и на обикновеното човешко мислене за този задълбочен и върховен миг не само от Неговото музикално творчество, а миг от Неговия дълбок, вътрешен живот, чиято завеса за едно мигновение собственоръчно Той беше разтворил, за да ни покаже съкровената си интимност и ни направи последен дар, най-скъпия, най-богатия какъвто Учител прави на ученика.

Песента "Странник съм в този свят" бе дадена на 16.VI.1941 год. За първи път тя бе изпята от Учителя на Витоша в "Ел Шадай" – четем в коментара на сборника. Дадени са и кратки мисли върху съдържанието на песента. Но ето, че този ден и това събитие не приключва за нас с тази суха летописна бележка, твърде суха, за да ни даде голямото, дълбокото и прекрасното, което е изпято в този час и в този шедьовър.

Денят е пролетен, топъл, богат от слънце. Покоят на планината действа успокояващо: тътнежите на войната глъхнат надалеч; пейзажът е спокоен, свеж и приятен. Близо до Учителя е седнал брат Недялчо П. Както винаги братът е разположен, когато е до Учителя, детински се усмихва със вечно смеещи се очи, този голям мъж има детско изражение на лицето, приветлив и мил с топло отношение към всички, най-вече към Учителя от Когото не смяма очи. И вероятно съвсем спонтанно, той се обръща към Учителя, в гласа му звучи нота на молба и Недялчо казва: "Учителю, изпейте ни една песен, която никога не сме слушали." "Отбележете думите". Някой сякаш ни говори и повтаря настойчиво: "Отбележете думите". Казани са твърдо – отговаряме днес не са казани случайно и не случайно са отзвучали. Недялчо иска неизпята песен – неизпята на земята. Необикновен ден и необикновен час. Ученикът моли за една песен, непременно неслушана до сега. Коментарът може да спре до тук, защото всичко лежи ясно, кристално ясно, като този юнски ден. Ученикът иска, Учителят изпълнява. Песента бива изпята, уловена, съхранена – цялата обстановка е почти снета на лента. Действието е приключено и късно след този ден, когато войната се свърши на бял свят излиза сборника с живото участие на Недялчо. Всички се радват тогава – имаме си нова песен, както е ставало винаги. Но годината 1941 бе една от последните години, следващите военни години са тежки, наситени с много изпитания и страдания – после дойде 1944 година, после дойде 27 декември същата година; скръбта ни докосна с тежкото си крило и ние преживяхме голямата загуба като тежка драма. За тая година и за тоя ден ние щяхме да си спомняме винаги с голяма скръб. Сега сме пред прага на 1964 година. Музикалният сборник е пред нас, издаден е в годините, когато още можеше да се печатат братски издания. В него е събрано музикалното наследство. Очите ни се спират на последната песен, чийто повод е дал Недялчо. Той стана причина тя да излезе на свят. Благодарни сме на ученика и на Учителя. Тази страница от Неговия живот би ни лишила от нещо много значимо и ценно, нещо неизразимо дълбоко. Сега нека пристъпим към текста на песента, с нейната музика нека се заемат музикантите.

Четем и препрочитаем краткия текст. В коментара се казва, че песента е Молитвата на Учителя. Да, цялостна, молитва с всичките характерни нюанси. Искаш да кажеш нещо, ала не смееш. Изправен си пред нещо величествено пред което можеш само да мълчиш. Усещаш, че нямаш право да докосваш с пръст тази хармония. Тя сама за себе си ще говори на всички, които имат ухо и усет. Можем само да сведем глава и да мълчим, само да мълчим. Ще кажат, защо тогава трябваше да се изпишат толкова страници? Тръгнахме съзнателно и уверено; за да се стигне до един висок връх трябва да се измине много път. Ние можехме да не го видим и Той можеше да не ни го покаже. Ала Той го извървя и поведе и нас, за да ни извиси до този връх като ни приближи до Себе си, за да види картината не само Недялчо, който помогни за нечута песен, но за да го видим и ние и заедно да преживеем в Ел-Шадай един величествен миг от Неговия живот. Като прелюдия и последен прощален привет в който кратко и сбито Той каза всичко – моментът ни напомня 17 глава от Евангелието на Йоана когато трябваше да се каже и даде всичко през онзи най-сгъстен час от живота на Христа. С тая песен подобно на Христа, Учителят ни показва висините до които Той можеше да се извиси, както и низините до които можеше да сплесе, за да помогне на своите, за да покаже пътя по който трябва да се върви. Моментът беше дълбок и значим. Той не разкри необозримия свят, от който Учителят идваше, а света в който живееше, свят който готвеше драматичния спектакъл в който християнските народи щяха да се оглеждат, за нас лично разкриваше удара, който ни се готвеше:

“Странник съм в този свят;
Никого не познавам.
Освен Тебе
Ти, Господи Боже Мой,
Си създал всичко за мене.
Аз отправям своята благодарност;
Към Тебе, на Тебе, Господи;
Възложих своето упование –
Да възлезе молбата ми към Тебе”.

Изпятата песен бе молитва – Неговата молитва. И тази молитва песен щеше да звучи винаги покъртваща и величествена, като кратката Господна молитва и като последните слова: “В Твоите ръце предавам Духа си.”

За учениците тя беше не само молитва, но и прощален зов към тоя свят в който Той беше само странник – непознат и неизвестен, без никого, освен: “Тебе Господи – никого не познавам, освен Тебе.” Накрая щеше да добави, че е благодарен за всичко, което е създал за него, за да свърши пак с думите: “Да възлезе молбата ми към Тебе, защото “На Тебе възложих своето упование.”

Пътят бе очертан, Той по всяко време чертаеше и набелязваше и трасираше нови пътища – път ви показвам, пример ви давам, както правя аз, така правете и вие. Бъдете като мене. Ученикът трябва да прилича на Учителя си.

В песента щяхме да открием ценен дар – “Един е Бог, Той е създал всичко заради нас – благодарете и уповайте на Него.”

Годините на изпитанията започнаха. Учениците щяха да бъдат изпитани. Неизбежен бе този закон и този ред. Ситата, с които щяха да бъдат пресяти щяха да станат все по-ситни и по-ситни. Затова ето, давам ви ключ, с който да си служите. Каквото казах аз и вие можете да го кажете, каквото правих аз и вие можете да го направите. Нищо вече невъзможно няма за вас. Страданията и изпитанията са измерени – животът е сериозна задача, ала решима. Дали

е бил неговия по-лек? "Странник съм в тоя свят" – живя живот на странник. Душата винаги е странник на земята. "Не съм от този свят" – каза навремето Христос. Две хиляди години по-късно Учителят щеше да каже почти същото в друга форма, превърната сега на песен, на химн в който се преплитат скръбта и радостта, страданията и дълбоката вяра, благодарността и хвалението, упованието и молбата. За ученика беше изпята тази песен – затова ученикът трябваше внимателно да разчита казаното, за да застане на онова място, където светът нямаше да го уязви и където отношението към Великата Първопричина щеше да сияе като зора.

Това място светеше и грееше. То бе най-защитеното и най-здравото място – канара, на която всеки трябва да стъпи, който имаше съзнанието на ученик. "На Тебе възложих моето упование"... Това го каза Той – Великият Учител... Какво остава за учениците?... От тая последна реплика, от тая музикална фраза лъхаше не само хубостта, тишината на Ел-Шадай през този юнски ден, а силата чрез която не само учениците трябваше да живеят, а чрез която живееха и Великите Учители – това беше магическия ключ на смирението и благоговейното чувство с което трябва да застанем пред Лицето на Безконечността, пред Лицето на Бога:

"Никого не познавам
Освен Тебе;
Към Тебе, на Тебе Господи,
Възложих своето упование,
Да възлезе молбата ми към Тебе"...

Песента, която много неща щеше да ни разкрие, се превърна на молитва – музика и молитва се сляха в едно. Неговата музика бе едновременно и молитва.

7. МОЛИТВАТА

7.1. РАЗГОВОР С ВЕЛИКОТО

Когато големите дават нещо на децата, те простират доверчиво ръката и взимат онова, което им се поднася. Те не питат: що е това и защо ми го даваш? Те вярват напълно на големите и в техните чисти сърца няма сянка от съмнение. Започне ли да пита, детето вече не е дете, то е пораснало и е навлязло в друга фаза – не на взимане, а на даване. Същото става и с големия човек до известно време той е в положението на взимане, дойде момент, когато навлиза в процеса на даването. На физическия свят това е естествено положение – животът оперира с два знака минус и плюс. Те се редуват непрекъснато и по този начин човек гради взаимоотношенията с ближните си. Има един свят обаче, където човек трябва да си остане дете с ония специфични качества на детето – абсолютна чистота и абсолютна вяра – доверчивостта на детето ни дава идея за това естествено състояние по отношение на Великата Първопричина. Какво би спечелил човек, изправен пред Слънцето да пита какво представлява Слънцето, каква е неговата сила в момент, когато той има вопиюща нужда от слънчевата топлина и светлина? За него не остава нищо друго, а мълчаливо да си даде гърба и да се пече. Или какво би спечелил жадния, спрял се пред бликащия извор да пита и да изследва качествата на водата? Единственото разумно нещо, което трябва да направи е да се наведе и да се напие. Нито жадния, нито гладния, нито измръзналия има нужда да питат

и да умуват, когато се намерят пред богатата от които се нуждаят. Разумният ги използва. Човек може да пита само, когато се намери пред своя майстор, който му преподава известно изкуство. Ученикът по скулптура или по музика може да пита своя професор – когато той говори ученикът ще мълчи, ще слуша, когато ученикът пита, професорът ще му отговори. На Земята този процес се нарича учение и работа. Способният ученик знае, кога да говори, кога да мълчи, кога да слуша. Той спазва при това идеалната пропорция – никога приказките да не надвишават работата. Той знае, че истинската наука не е в говоренето, а в учението. Това е правилния метод и правилното отношение между ученик и учител.

Същият процес се забелязва и в живота, където човекът е ученик във великата школа. Отношенията са същите. Няма нищо по – важно от това да знае, кога да слуша, кога да учи, кога да възприема, кога да разговаря. Зависи къде се намира. Когато ученикът е изправен пред Учителя си, той трябва да слуша – предстои му да получава знания. Когато се намери пред извора или трапезата, той трябва да приема; когато се намери пред лицето на Безконечността, той трябва да се разговаря. Това са три важни процеса в живота, които дават тон и смисъл на неговата дейност. Да слушаш Учителя си, да приемаш онова, което ти се дава и да се разговаряш, това с други думи означава учение, приложение и молитва. Силата на човека се състои в тези три процеса – три метода от които зависи неговия успех. Те са непрерывни. Както разговора на студента с професора определя взаимните им отношения, така също и отношенията на човека към Великата Първопричина се определят от това непрекъснато общение. Трудно човек разбирал тези прости неща и още по-трудно стига до тяхното приложение. Неправилните разбирания на миналото и праха на времето е нарушила тези чисти и първоначални отношения, без които животът е немислим. Друг е въпроса дали хората вярват или не. Независимо от техните вярвания, законът стои непокатим и неизменен и човекът опитва плодовете на своето разбиране и неразбиране, прилагане или неприлагане. Светът е загубил много време в прения и доказване, изследване, умуване и чоплене с игла един въпрос, който стои реален и ясен. Колкото на земята човек може да живее без дишане, толкова той може да живее богат и пълен живот отвътре без това общение с Великото, без молитвата – която не е нищо друго, а дишане в духовния свят – музиката на душата и на духа без които животът на човека не може да се изрази в пълнота. “Няма човек на земята, който да не се моли, само, че едните признават това и съзнателно го вършат, а други не признават и не искат да го съзнаят” – казва Учителят. Молитвата като музиката прониква целия свят – тя е процес на дишане. Да се молиш, значи да се разговаряш. Разговарят се хора, които се обичат. От този разговор зависи и дишането. От тези разговори човек се връща обновен, окрилен, вдъхновен. Неизвестно как към него се втичат сили и импулси, които при друг случай не може да получи. Хиляди примери и опити е събрало човечеството и като ценно наследство, те го отвеждат до необикновените извори на живота и до необикновените люде, които преди да започнат своята работа – да потопят перото в мастилото, или да вземат първия тон върху клавишите, са се разговаряли с Безконечността, отправяли са своя взор към Великата Реалност. Този предварителен разговор наречен молитва им давал полет, окрилял тяхната мисъл, разведрявал тяхната атмосфера, давал криле на въображението и фантазията. С тая искра в душата си Бетовен, Хендел, Бах и още много класици на миналото сътворявали своите произведения – велики творения на изкуството, които днес ония, които не вярват поставят на видно място, правят събори и фестивали за тях и нямат намерение да ги снемат от сцената. До един тези гениални представители на

класическата епоха са били в досег с Великото, вярвали са в Бога и са пиели от дълбоките извори на молитвата. Благоговейно те са чели "Отче Наш". Цялата Западно европейска култура е рожба на Християнството, което днес се отрича от половината Европа. Защо се връщат към тези гиганти на изкуството? Защо Бетовен не е слязъл от сцените на всичките театри в държавите където идеята за Бога е отхвърлена? Дали защото те са величествени или от любов към големия гений? Не, причината е само една – нямат нищо, което да ги надвишава; не е сътворено нищо, което да звучи по-хубаво, по-вълнуващо, по-величествено от музиката създадена тогава. За да се стигнат върховете на тези гиганти, нужен е тласък, нужен е импулс, нужна е душа и дух – които да могат да се извисят до там, че да пият от безсмъртните източници на Великото – слънцето не грее отдолу и дъждовните капки не ваят от земята. Всичко каквото ни идва, за да възрасти живота, да го осмисли, да му предаде красота, блясък, смисъл ни идва отгоре. Човек трябва да разбере тази проста истина и да не чака вдъхновение от обикновените извори, от тия плитчини на живота и света, където може да се събере само шепа вода, която също идва отгоре. В живота цена имат дълбоките, непресъхващите извори, блясъка на Слънцето и на звездите, красотата която на потоци извира от природата, величествения хорал, който през ясните слънчеви утра извира от слънчевия изгрев или от феерията на майското небе – нещата в живота не лежат така просто, както ние ги мислим. Вдъхновението не се движи по човешки закони и Любовта, която прониква целия живот – цялата Вселена, не идва от малкото човешко сърце, където едва има място за един човек – Любовта е нещо, което човек тепърва трябва да срича, за да си обясни отношенията, които лежат между човека и Великата Първопричина, Която е благоволила към него като му е дала възможност да намира широко отворения път към Себе си – великата утеха и великата милост да се приобщава към Бога, да се обръща към Бога, да се моли в час на дълбока скръб и непрогледна тъмнина. "Един е Той, Който никога не забравя човека, Единствен Приятел, Който му остава верен, Единствен, Който може да го извлече от голямата тъма на небитието, няма друг" – казва Учителят. Ако тази истина е още неразбрана за хората, причината седи в заблудата на миналото и в силите на злото, които винаги са спирали правилния развой на човека. Но на земята страданията са метод и условия да се домогне човек до тази истина, за да опита Голямата Любов, която го чака. Какво е човекът – съсъд малък, за да побере великото, величествените тонове и багри и сътвори велики произведения, какво е човек, за да се справи със себе си и бурите на живота? Предстои му да учи голяма наука и да извърши велики дела. Дали е много силен човекът? Дали може да притури или отнеме един миг от живота? Притокът на сила, на светлина, на топлина трябва непреривно да тече към него. Към този източник той трябва да отива и се връща, за да изпълни задачата си като човек. Като студента и като ученика той трябва да учи и се разговаря с професора си. Дълбокия смисъл на молитвата е именно този – да влиза в контакт с огромния извор на сила, на светлина, на топлина, на знания, на красота, за да може да живее, учи и се развива правилно. Животът получава смисъл и цена само тогава, когато човек е в непреривна връзка с Великата Реалност, със своя Учител и с всички възвишени същества, които му съдействуват.

"Да мислиш за Бога, това е дишане".

Животът се обуславя от дишането. Душевният живот се обуславя от духовното дишане – от молитвата. Животът не се изявява в пълнота, когато човек се задоволява само с обикновеното дишане на физическия свят. Само духовното дишане осмисля живота отвътре, задълбочава го и му предава оня

облик, който радва сърцето, храни ума и дава полет на душата. На земята това дишане с нищо друго не може да се замени. Няма нищо, което може да изпълни тази функция, която изпълнява общението с Бога – молитвата. Без това дишане човекът непременно ще стигне до безсмислието, до пустотата. Ролята на религиите в света е била тази да притъпи остротата на тази пустота – религията е стояла винаги на границата на тези два свята и се е борела да не изгаснат последните искри, които поддържат топлината и светлината, които могат да се противопоставят на духовното опустошение до което неминуемо стигат материалистите.

Няма живот без дишане на земята.

Няма душевен живот без духовно дишане – без идеята за Великото. Другото е живот на сенки. В сянката няма живот, няма реалност. Физическият свят е само условие да се прояви реалността – животът на душата. Реалното е вън от сянката. Реалното е невидимото, неznайното изтъкано от сложна и непреривна реалност. Трудно може да се осъвременят тези неща и да се обяснят на обикновения човек, който едва оперира със сетивата си и с ограничените измерения с които иска да си обясни неща, които лежат в друг свят, където мислите, чувствата, стремежите, идеалите образуват атмосфера рядка и чиста, неуловима с нашата сетивност.

Всичките страдания, изпитания, бури и противоречия не са нищо друго, а методи чрез които се цели да намери човек смисъла на живота и застане на онова място откъдето се открива Реалността. Тогава той не диша само на физическия свят, преодолял е сетивността си и вижда света на многото, безкрайните измерения – дошъл е в досег с Безконечността.

7.2. ТАЙНАТА СТАИЧКА

Въпросът за молитвата е стар като света, придружавал е човека по целия му път. Нуждата да се моли човек я носи в душата си, тя е непреривен процес. Как се моли, за какво се моли са неща, които определят развитието и духовните нужди на човека. Понякога той знае за какво се моли, понякога не знае. На земята няма живо същество, което да не се моли. Цялата природа се моли. Когато дълго време не е валило дъжд – цветята и дърветата се молят; когато някое животно дълго е гладувало и то се моли – може да е вълк, може да е амеба – всичко живо се моли по свой специфичен начин.

Къде се моли човек? Не е било време, когато човек да не е построявал светилища, капища, храмове, църкви, катедрали, където да принесе своите молитви и жертвоприношения. Дори и по време на странствованията в пустинята старите евреи си построяват “Скиния”, тоя великолепен пътуващ шедьовър на човешкото строително изкуство. Процесът на молитвата бива придружен с известен церемониал. Богослуженията през всичките времена не са били нищо друго, а сбор от приети правила и ритуали. Много важно е било и е, къде човек ще се моли, накъде да се обърне, как да бъде облечен, кога да се моли и т. н. Още по времето на Христа самарянката задава въпрос: “Накъде да се обърнем, когато се молим?” Молитвата се е схващала като механичен процес – определена служба, която трябва да се извърши по установени правила. Историята на богослуженията и на молитвата е премного натруфена и претоварена. Христос говори на много места за молитвата, като вътрешен акт на душата.

Понятието “Скритата стаичка” за първи път влиза в терминологията на Евангелието. Христос не определя посоката. За Него външния изток няма значение – тая позната географска точка на света при Христа загубва силата

на някакъв определен пункт. Той казва: "Иде време и сега е, когато ще се молите с дух и истина." Посоките вече не са важни, нито мястото – няма вече определени места. Човек трябва да се моли навсякъде и всякога. До молитвата стигат всички живи същества, които имат отношение към природата и живота. В един свят като земята, където на всяка крачка го дебне смъртта, подхвърлен на хиляди опасности, молитвата е безопасно поле и хълм на сигурността – "Под покрива на Всевишного и сянката на Всемогъщия" – не са само думи, а жива и реална опитност, която Псалмопевецът е опитал не само веднъж. Непобедима е нуждата на човека, на всяка клетка, на всеки атом да охранява живота. Молитвата не е нищо друго, а път и възможност да се привлекат ония сили, които единствено са в състояние да се справят със силите на злото. Хиляди пъти човек е опитвал силата на молитвата, утехата, облекчението, помощта, които никога не закъсняват, когато човек се обръща със всичката си чистота и искреност на сърцето и душата.

Всичко, каквото миналото ни е завещало по този въпрос е плод на проникновен опит – от Библейските сказания до псалмите на Давида, от определената принципност на Христа до всичко онова, което Учителят е дал по този въпрос, изразено ярко в малката беседа "Общение с Бога" – не е нищо друго, а жива и реална истина, която чака да бъде опитана. Определението, което Христос дава е класическо по своята простота и по един непосредствен начин ни разкрива същността на този процес. "Влез в скришната си стаичка". Вече не е важно, къде човек ще се моли в храм, църква, синагога, джамия, капище или хълм; не е важно, как ще бъде облечен, на какъв език ще се моли – еврейски, гръцки, латински – всичко това при Христа изчезва, никъде не се споменава, Евангелието не отделя нито една страница за външната страна на молитвата – едно нещо е само важно – Христос го формулира просто, макар и иносказателно: "Скритата стаичка". Човек може да спазва всичките правила и форми, по много начини прости и блестящи може да бъде изразена молитвата, ала пренебрегне ли се едното – "Скритата стаичка" – все едно, че нищо не е направено както трябва. Единственото и важното условие е това, което казва Христос, тази скрита и неизвестна стаичка, чийто праг не виждаш, а е близо до човека, вътре в него, значи много близко – някакво място без пространственост и без ориентиращи белези, а съществува и като светилище чака всеки човек, чака го винаги, дверите са винаги отворени. "Скритата или тайната стаичка" не е само фигура на речта, а жива и непосредствена идея, която говори за една достижима възможност до която човек трябва да се добере, ако иска да извърши най-съществената работа не по форма, а по дух, и молитвата стигне своето предназначение и човек се удостои с отговор.

Без това възлизане в тази свещена обител човек никога не може да се надява на отговор, за да преживее радостта и утехата, че една Велика Любов простира своето крило над него. Вън и вътре в тази стаичка са състояния противоположни, все едно, че това са два свята – двете полукулба на земята от които едното е винаги огрято от слънцето, а другото е легнало в тъмнина. В единия владее покоя на смъртта, а в другия дефилира живота. В единия всичко е устроено светло, акустично и гласът на душата свободно отеква, а в другия свят ни слух, ни усещане – пустиня. Христос един от великите Реалисти, насочва човека към този свят, към тази вътрешна стаичка като най-благоприятно условие, като най-достъпно и най-близко място, където единствено той може да дойде в контакт с живите сили на Битието, като единствено място, където той може да влезе във връзка с Бога. Не е случайно това – велик момент, когато човек скъсва с механическото разбиране по въпросите за молитвата.

“В Ерусалим или в Самария?” Нищо вече не е от значение. Реформата на Христа засяга и този дълбоко залегал ритуал – непоклатим сякаш за вечни времена. Осмелява се да каже: “За три дни мога да разруша този храм и за три дни мога да го построя”. Евреите не са само изумени от дързостта, но усещат, че почвата под нозете губи своята устойчивост. Не е вече важна и посоката. В Живата природа, когато човекът щеше да се моли в скритата си стаичка не съществуваха посоки и точки накъде да се обърнеш. Изток е навсякъде. Остава само скритата стаичка, където всичко е чисто, прозрачно – една обител свещена и дълбока, един храм неръководен, стига до безкрайността – наречен от старите окултисти – духовен свят. Къде е той? В човека, вътре в него. Разчел писмената на духовния живот, човекът щеше да може да влезе вътре, да се потопи в рядката и чиста атмосфера, да се къпе в светлината, за да преживее великия момент, че е чул и разбран и накрая благодетелствуван.

“Скритата стаичка” не е само евангелско понятие, което може да буди недоумение и почуда, а реална постановка, където човек може да се потопи, скъсал с механичното разбиране за молитвата. Най-блестящите храмове губят своята сила и значение, ако този, който се моли не е успял да влезе вътре в себе си и де се вгълби във вътрешния си свят – скритата стаичка, където царува неограничена светлина и свобода. В този свят душата се възвзема и самоопределя, за да се свърже с Великата Реалност. Скритата стаичка е неопетнения свят, където нищо обикновено, нищо човешко и нечисто може да стигне – тя е най-шеметния връх, където царува абсолютен покой, чистота и красота. Малцина се домогват до този олтар и ония, които са преживявали този миг, знаят какво значи вън и вътре в духовния свят, където единствено човек може да разбере какъв живот се крие в Любовета, какво светлина са крие в Мъдростта и каква свобода се таи в Истината. Само в този свят човек може да разбира Учителя си, само в този свят може да се свърже с Христа и само в този свят може да преживее милостта на Бога. Всичко възвишено и благородно се реализира чрез тази стаичка. Красивите мисли и чувства, благородните дела и подвизи се дължат на това, че човек свободно влиза и излиза от тази стаичка. Желанието човек да изпълни волята на Бога, желанието му да се жертвува и да изяви тази воля се дължи на ония светли моменти, които той е прекарал в скришната стаичка. Когато човек не получава отговор на молитвата си, това значи, че той може да се е молил по всичките правила, ала е пренебрегнал едното, не е влязъл в скритата си стаичка. Да се моли човек в скритата си стаичка това ще рече да се моли “С Дух и истина” – винаги да бъде охраняван; 91-ят псалом е построен върху тази гама, светлата гама на тайната стаичка, която е най-светлото и най-акустичното място, където душата може да влиза в контакт със Своя Бог.

“Кога се молиш влез в скришната си стаичка” Матей – 6;6

7.3. МОЛИТВАТА НА УЧЕНИКА

За ученикът е дошъл този ден. Този ден е необикновен, крайният момент, когато Реалността го докосва със своя магически жезъл и целия му живот получава ново съдържание. Ученикът е копнял за този час, дълго го е чакал и дълго се е подготвял за него, много опити е правили и не веднъж е падал и ставал, преживял всичката горчивина на поражението и тъмата на дългите студени нощи. Стъпка по стъпка той е преодолял трудния път, за да стигне най-после до извора, чийто води щяха да уталожат жаждата и освежат пламналото му чело. Молитвата прозвуча като спасителен зов от безкрая и

една светлина озарила неговото небе, щяха да събудят заспалите мисли и чувства, за да се извисят сега до най-голямата висота.

Опитай силата на общението с Реалността! В скрижалите на сърцето, запиши словата на кратката молитва! Молитвата на ученика, прозвучала в крайния ден на неговата победа, представлява сбор от много ключове с които се отварят много светове. Не бе лесно да се стигне до този основен тон, за да се изтръгне от сърцето на ученика магическите думи: Господи, обичам Те! Звучи необикновено признанието, дали веднъж по безкрайния си път, изпълнен с много страдания и изпитания, е повтарял тези свещени и кратки слова? Думата обичам бе позната, загубила от блясъка си, сега звучеше нова и възродена, защото зад нея Един кротко казваше: "Опитай, опитай и този път!" Сега копнежът цъфна като крин и очите жадни търсят и чакат. Часът на ученика е ударил: "При всичките противоречия и страдания, които си ми дал, Твоята Любов е моя идеал." – втората част на молитвата ти, зазвучала като апотеоз на новата пролет, като част на симфония, дошли да докоснат със своята магичност душата на ученика. В тоя най-сгъстен и преходен час на тревожния век, само ученикът можеше да каже: "Обичам Те"... Беше се случило нещо необикновено – нивата се люлееше от класили жита, потоците шумяха пълноводни и щедри и Слънцето изливаше светлина и топлина от отворените и чисти небеса. Нещо се беше случило и ученикът отзвуча с пълнота. Земята стана подножие, небето купол, благоухаеше очакваната пролет и един живот като жертвоприношение издигаше хвалата си. Стрелката блестеше и сочеше чистия и прав път и сигналите нататък звучаха като тонове на позната и сладка музика. Всичко бе чисто, светло, прекрасно.

Ученикът стоеше пред Своя Учител и внимателно слушаше – свещените думи бяха и песен и молитва; душата имаше криле и можеше да литне в безкрая, за да докосне нозете на Безконечния и каже: "Готов съм да изпълня Твоята воля, както Ти си определил, както Ти желаеш, защото Те обичам, защото Твоята Любов е моя идеал."

Образът на ученика е очертан релефно в зората на новия ден. Като слънчев лъч прорязал тъмната на миналото, мисълта на ученика сияеше и казваше сега – виждам и разбирам и думата "обичам" щеше да се отрони топла и задушевна. При всичките условия, заради великия дар, заради великата привилегия да Го срещна, да Го слушам и преживея необикновената радост – готов съм да те следвам!

Земята и небето бяха свидетели на великото събитие – идването на Учител на земята и раждането на новия образ, образа на ученика, застанал смиренно през тази необикновена пролет с узрял копнеж и пълна готовност да учи, да живее, да служи, за да не забрави никога кратката молитва: "Обичам Те Господи!"... Зората на новия ден разпръскваше мрака на отлитащата нощ. Една група се очертаваше на фона на новия ден – Учител и ученик.

Беше пролет, беше ден, когато небето бе ярко синьо, кристално чисто – небе на ученика, когато нечути мелодии огласят простора и песента кънти по небето и стига до душата на ученика, за да се изтръгне благодарствения химн – кратката молитва на ученика – "Обичам Те!... Готов съм на всичко!..."

Този кратък момент от твоето денонощие ти принадлежи. Свещен миг и свещено е мястото на което си застанал. Ти си съвършено сам и онова, което наричаме всеотдайност получава значимост и дълбочина. Мисълта ти е съсредоточена и чувството блести. За този момент си жадувал през всичките трудени часове и дни, когато твоята сила капка по капка се е изцеждала и умората бавно те е лишавала от волята за живот. Светът приличаше на арена

и работния ти ден – на непримирима борба. Преодолял си студа и тревогата на времето, което всеки ден и час неотменно пред тебе е слагал своите проблеми, противоречия, изпитания.

Реката, която тече прясна и свежа надолу, за да пои равнината, не би била такава, ако към нея непрестанно не текат планински потоци ако към нея не се втичат обилните води след дъждовете. Въздухът също не би се обновявал, ако ветровете не вършеха своята работа и не повличаха тежките въздушни маси нагоре надолу; като огромни ветрила те обновяват въздуха и атмосферата се поддържа чиста.

Цялата земя и животът в нея, как ли би изглеждал, ако над нея нямаше небе, открито небе, като огромен прозорец, откъдето прелива светлина, топлина, влага, които подържат, освежават, осмислят целия живот на нашата планета, като дават тон и на духовния ни живот. Ще кажат, колко далечно е това – не, не е далечно, а напротив много близко и твърде познат лежи този жив пейзаж, който нежно пее позната песен с топла мелодия и човекът участва в този чист церемониал и всяка сутрин и вечер, както земята очаква своя любим, той очаква свещения час, когато нашата интимност се разтваря като крин в тишината на ранния или вечерния час, в пълна самота и тишина, скрито от всички очи, за да срещне Голямата Любов и поведе разговор с нея, Която е благоволила към човека.

Ученикът не пропуска никога този свещен час и с всичкото внимание и нежност, със светлите мисли и чистите чувства пристъпва свещения праг, за да се отзове на това закотвено пристанище, скрития храм, където сам и свободен от всичко странично, разтоварен от всички товари, той ще се изправи със сърдечната топлина и смирение, за да каже: Любов, дай ми! Жаден съм за вода, гладен съм за хляб – не се живее в тая тревожна и объркана земя без жителните потоци на светлината и топлината, които Ти Любов единствена щедро ги даряваш!

Разкрий сърцето си и прости дланите през тоя светъл час на твоето денонощие, за да получиш отговор на твоите възжелания, на твоите нужди, на твоя зов за мир, за радост, за красота. Тайно си ги пожелал, а явно ще ти бъдат въздадени. Ученикът знае, как се нарича това, общение, то е нещо свещено, и нищо че думата е поругана, ала сърцевината ѝ, силата ѝ стоят неотменни и недокоснати. Само студентите, горделивите, упоритите, твърдите, не подозират величието на нейната сила и само слепите не виждат блясъка на нейната светлина. Силата и светлината са достояние само на чистите по сърце. Влез в тайната си стаичка и не отминавай светлия и спокоен час на твоето бурно денонощие, за да се изправиш пред Могъществото на Незнайното, пред Любовта на Вечнобудния, пред необхватната доброта на Твоя Баща и получиш онова, което никой на земята няма да ти даде, онова, което никога и при най-голямата скръб и тъма няма да те остави.

Нищо, че думата е опошлена и поругана – нищо, че тя е изпъдена от нашите речници. Съблечи старите ѝ дрехи и под тях ще видиш сияйния образ на най-голямата проявена обич към човека. Път през тъмата който стига до Любовта. На наш език се нарича молитва.

7.4. НА ТОЗИ БУРЕН КРЪСТОПЪТ ДРУГО НЯМАШ...

Изпратил си човека в най-сериозното училище и в душата си му вложил идеалът към съвършенство. Поставил си го да живее и учи между несвършени и накрая си повелил да Ти подражава.

Земята, тоя мъничък къс от цялата Вселена и праг на неизвестна галактична система – една мъничка светяща искра в чийто блясък сме потопени.

Веднъж ли е бил човекът в твоите скути Земя, и веднъж ли се е пробуждал от младенческия си сън, за да те оглежда, за да вдъхне твоя аромат, за да усеща удара на вихреното ти движение и да преживее в твоите предели тежкия си дял! В тебе, човекът позна голямата радост, ала твоят ред не го пощади да му поднесе и голямата скръб, застанала на неговия праг да каже неумолимо: Плати!

Човекът плаща до днес. Пламъците стигат до неговия дом, до сърцето и остри като кинжал наредбите на твоите човешки закони се забиват в живата му плът.

Ти приличаше на огромен кръстопът, където се срещаха пътищата от различни посоки и страни и по тях прииждаха твоите деца, които държаха в ръцете си различни знамена, говореха на различни езици и имаха различни обичаи.

Когато човекът огледа учебните зали и разчете учебната програма, той не се уплаши, крачка назад не направи и силите не премери. Раждаше се зората и две светящи очи го гледаха и две ръце се простираха и една уста го благославяше. Погледна зората, която се пукаше на изток, синевата на небето искреше от невидимо сияние, някъде горяха факли и пътят всред многото пътища лежеше чист и светъл. Красотата грабна сърцето на човека, сърце на ученика и отрудените му взори се потопиха в това море от светлини.

Земята покри със светящите мантии големите си бездни и големите пустини – шумът на водите стигна до човека като песен, а еката на гръмотевиците глъхнеше надалеч.

Ти Земя – училище имаше две лица; ти бе кръстопът и арена и в тебе две стихии се бореха и се състезаваха и оспорваха не друго, а душата на човека.

Когато преминаха първите светли утра, когато ръцете се калиха за решителна схватка, човекът разбра, че животът бе сериозна изпитня. Тогава той видя, че ти, Земя, имаше две лица: с едното се усмихваш, с другото бе сурова, две ръце – с едната галиш, с другата удриш. Редом с твоята дневна светлина, редом с приказните ти съкровища, редом със звездния блясък с който небето те обсипваше, ти имаше нещо скрито в пазвите си, което дишаше смъртта.

Този ден и тази нощ...

Тихо бе навред и цялата природа стаено мълчеше, не шушнеха дори и трепетликите, небесата лежаха смълчани и наметнати с черни наметала, звездите големи и кротки сякаш питаха човека – защо е печален? Беше дошла мъката и какво можеше да се каже на кротките звезди? Човекът ги погледна и думите му се отрониха като шепот – Защо хората са толкова зли? При тая красота не може ли да се живее спокойно и безбурно, щастливо? В твоите предели Земя, където се срещаха пътищата одящи от много страни, на тоя огромен кръстопът не можеше ли да бъде тихо и лъчезарно?...

Отвърнал очи от всичката сияюща хубост, човекът се обърна тогава към звездите и сърдечно ги помоли да му бъдат дружина през голямата скръб. Безлюбие то на света го гледаше от една страна, а от друга очите на голямата Любов нежно го гледаше и сърдечно му напомняше за един дар, връчен на тръгване в ръцете му, в сърцето му.

Благодари, че през усилените дни, всред грохота на разрушаващия

се свят, всред големите изпити, всред бурите на твоето време, една Любов близо до тебе бдеше и едно име цъфтеше на твоите устни. Кажи го: Господи, Боже Мой!... И нека Твоя Дух разпери криле на смутеното ти сърце, и нека Неговата сила потече в твоите жили, и нека Твоята светлина погълне тъмата на помръкналите небеса! И нека утехата намери място в умореното ти сърце!

В големия кръстопът, където те изпратиха да учиш и да придобиеш съвършенство, запомни, че всред всичката горест и тъма, всред всичката скръб и печал нямаш нищо, нито оръжие, нито шпага, нито и мъжка сила дори. Можеше само да сричаш две имена: Господи, Боже Мой!...

На тоя бурен кръстопът ти друго нямаше.

Глава 2

ДВИЖЕНИЕ И ГИМНАСТИКА

1. ДВИЖЕНИЕТО

Земята се движи. Нестихващо е движението на цялата Вселена. От атома, от клетка и до човека; от планетите и галактиките всичко е в безспирно движение, определено, точно по разписание. Някакъв величествен ритъм го направлява, незнаен космически часовник отмерва точните удари.

Човекът е малка частичка, която участва в тоя вихър, подчинен безусловно на тази висша механика, която не вижда, но която подозира, усеща и често го кара да се замисля. Къде и кога ходът на човешката мисъл е бил изкривен и кога е станало стълкновението между човека и великите закони на Битието? Една крива мисъл е влязла като клин в човешкия ум, за да внесе онзи дисонанс и движението като идея и като реалност се изпречвали пред човека, не като космически закон, а като вражеска проява, която гонела човека. Пред очите на човека Земята на часове е сменявала своя лик и водите на реките всеки миг са дълбаели земната кора, за да помогнат пак на вечното движение. Кръговратът на водата непрестанно е вършел своята разрушителна и изграждаща дейност, и различните видове материи са се вкопчвали във вечна борба, за да реализират и те на свой ред движението. В цялата природа няма да се намери вид, който да се противопостави на този закон, няма сила, която може да спре този вечен устрем към движение, към разнообразие, към живот. Само човекът в света на мислите и чувствата жадуваше за покой, само той вечно е мечтаел да спре стрелките върху вечния циферблат, който неумолимо показваше не друго, а движението.

Странно хрумване да задържиш за вечни времена, на Земята известни неща, макар те да носят името радост, благополучие, щастие, и по такъв начин да се обявиш срещу живота, срещу разнообразието, срещу движението, един глух и първичен протест срещу всичко, което реализира движението.

Да задържи радостта, щастieto, богатството, благополучието е идеал за едно голямо мнозинство, да не кажем безкрайно – мъдрецът снизходително се усмихва на този идеал, както ние се усмихваме на детската игра. Какво ще стане с нас е въпрос, който човек си го задава, когато идва в досег с неумолимото движение. Какво наистина може да се случи с човека? Нужно ли е да бъдем пророци, за да си отговорим на този въпрос? Пред нас се стеле земята, над нас едно небе се синее и нощем звездите пътуват по него – всичко е устремено и

гони своите цели, спазва разписанието, посоката, защото всичко е докоснато от космическия ритъм на Вечността. Животът се мени, всичко се движи, всичко тече, всичко се пълни и празни – ако си богат ще осиромашееш, ако си невежа ще поумнееш, ако си скръбен ще се зарадваш, ако си силен ще изгубиш силата си, ако си жив, ще умреш, ако си мъртъв, ще оживееш. Не питат човека дали харесва или не този порядък на Битието, не се интересуват от научните теории на земните философи, нито от протеста и недоволството на човека. Законите са неизбежни и еднакво засягат и атома и човека, и песъчинката и цялата земя. Движението е нестихващо и то е нещо добро. Добро е това, че стават вечни промени, добро е това, че животът лети като вихър между два полюса, великолепно е това, че човек страда и се радва, богатее и осиромашава, че печели и губи, че живее и умира. Всичко, което става е на място, премъдро и нужно – с една единствена цел – благополучието на човека. Този живот трябва да се възпее и величае.

Човек прилича на турист, който тръгва към планината с пълна раница. След изминалия ден по върховете на планината, той се връща обогатен и ободрен, че е прекарал един разкошен ден всред красотата и чистотата на планината. Трябва ли да скърби, че раницата му е празна? Бил е здрав, изляз е всичко – участвувал е смирено във великия закон на движението, реализирал е великия замисъл на Битието.

Да скърбим ли, че сме натоварени?

Да се радваме ли, че сме разтоварени? Какво ще се случи при единия и при другия случай? Ще добием ясна представа за радостта и за скръбта, ако това движение не съществуваше, ако тази рязка промяна не ставаше, никога не бихме спечелили тази опитност. Колко беден би бил човекът, ако се спазваше мечтания от него ред. Всичко, каквото се случва гони една цел – да участвуваме в това вечно и разкошно движение зад което Един Велик Разум и една неподозираща Любов чертае на този неуморим служител, който безпримерно върши своята работа. Където и да бъде човек, каквото и да му се случва, каквото и да му поднесат, всичко цели движението, т. е. избягването на покоя, избягването на катастрофите. Затова човек никога не трябва да пита, защо идват страданията и изпитанията, никога не трябва да се изненадва, никога не трябва да се безпокои, и никога не трябва да се оплаква – това е мъдрост. Целта е само една – животът. Да живее човек и да реализира великия замисъл на движението, на Любовта, затова и древната мъдрост казва: "Всичко тече. Всичко се изменя, всичко се движи, нищо не е вечно. Вечно е само движението, вечен е Великия Дух, Чийто пулс движи цялата Вселена, за да стигне до човешкото сърце и го прониже със стрелата на Любовта, за да го облее в потока на светлината."

Движение има и в изкуството. Когато посещаваме художествена галерия, ние се спираме внимателно пред ония картини, които привличат нашите очи и нашето сърце. Един пейзаж може да упражни въздействие върху нас до толкова, доколкото в него има нещо живо, което ни покорява и ние отнасяме със себе си. Портретите също имат привлекателна сила, доколкото в тях усещаме живия трепет на вътрешен живот. Една усмивка и един израз на очите могат да останат за дълго време да ни говорят, не само за самия модел, но и за автора на портрета, майстор, който е съумял да предаде най-характерното. Изкуството представлява свят в който ние се запознаваме с шедьоврите на майсторите, които са успявали да вложат идеите си в произведенията. На вид то може да е незнайно и непознато, не си даваме сметка дори, ала тъкмо този невидим и незнаен трепет отъждествява великото, което щедро е разлято в живота – творецът от него е черпел и доколко автора е можал да

долови този трепет, дотолкова неговата творба е безсмъртна. Целият процес на вникване в душата на моделите и в предаването трепетите на тази душа представлява основния закон в изкуството. За да си уясним идеята, трябва да се върнем към чистите първообрази, моделите, отлетите фабули, целия този суров набор от материали в който творците изгребват своите мотиви. И ако успеем да направим това, намираме, че цената на изкуството е именно там – нашето възмущение да се изравни с неговото – успял е художникът да изтръгне нашия възторг и възхищение по простата причина, че е доловил и предал една жива идея. Произведението не е лишено от движение – това забележително качество, което е универсален белег на цялата природа. Ние не усещаме и не виждаме това вихрено движение, защото сме потопени в него, такива са законите на нашата планета, която същевременно участва в космическото движение на Вселената. Кой миг може да се уеднакви с предишния или със следващия? И коя багра може да трепти по един и същи начин през един и същ интервал от време? Ние сме очаровани от закона, който стои неизменно и вечно зад великото разнообразие на всичките органически и неорганически тела. Един портрет никога не може да ни даде идея за човека – той е бил такъв тъкмо в този момент, когато художникът е нанесъл последната контура, следващият той е свършено друг. Статичността в която изграждаме формите на изкуството упражнява един натиск върху нас и насилва нашето съзнание да се връщаме назад и ни покорява, ала човекът не е вече там. Същото се получава и при пейзажите – изгрева и залеза на слънцето, вида на небето през различните часове или минути на деня и нощта – как ще предадем този подвижен и неуловим миг, където всичко е движение и разнообразие?

Ако от залите на човешкото изкуство се пренесем в залите на природата, ние сме изненадани от чувството, което сме изпитали на едното място и от чувството – на другото място. Те не се покриват, както биха желали художниците. Разликата е несравнима, а причината трогателно проста. При първия случай има статичност, тя ни пречи да преживеем богатия момент, когато нашата духовност е раздвигана само от ограничена сетивност, а при втория случай няма статичност, защото движението е не само вън от нас, но и вътре в нас, то е изравнено и в този жив поток в който сме потопени и живо участвуваме, ние не сме лишени от разнообразните пътища, по които представите идват към нас, преливат се, за да упражнят своето въздействие по неизброими пътища. Един слънчев изгрев или залез при едно чудно небе, когато облаците дефилират царствено, а синия цвят се разлива богато, и небето мигновено мени своя облик, преминава през всичките гами на цветовете, а оттам именяващия се лик на езерните води, на зеленеещите се губери, на цъфналите дървета, на цветята, на тревите. Вечната и непрестанна игра на светлината е успяла да си играе с палитрата си и да ни представи един фантастичен свят на багри, на светлинни ефекти и на емоции. Усещаме накрая този неизменен живителен трепет, който ни обгръща, радва, вълнува, пълни и празни нашето сърце, нашето въображение и всичко тогава край нас се превръща на живот. Ако всичко това може да се намери и в изкуството – тогава казваме движението и там е било мощно, нестихващо, красиво – трепетът се разлива като река, шуми като море. Изкуството вече не е само до нашата сетивност, не е само и до мисълта и чувствата, а и до оная дълбока същност, която раздвигана и покорена, очарована и задоволена, преживява дълбокия момент, който ни дава представа за духовността у човека. С това не искаме да намаляваме цената на изкуството сътворено от човешката ръка, поради големите ни изисквания; ние искаме само да намерим истинското изкуство с вечния и неизменен негов

белег, за да уточним идеята. Думата трепет ни се стори най-подходяща, трепета, който ни извисява и ни подарява накрая хармонията и висшата наслада. Това е и смисъла на изкуството.

Тогава ние правим извода и казваме: Да, ето това е истинско изкуство, творецът е успял да предаде не статичния момент, а живото дихание на движението, онова, където героите горят, живеят и творят, падат и стават, за да разрешат в последна сметка задачите и противоречията си по най-правилен начин. Това е което търсим в изкуството, това е което ни трогва и радва, това ни кара да се връщаме хиляди пъти към библиотеките, към театралните и концертните зали, към художествените галерии. И нека кажем единствено само едно нещо ни привлича, харесва, трогва – то е онова, което няма име и измерение, онова, което е живо и разнообразно, онова, което само майсторите успяват да доловят и предадат, чийто блясък се нарича истина, и чиято същина е живота. Само тогава думите реалност в изкуството получават своя истински смисъл, вдъхновението своето значение и безсмъртието своето приложение. Няма област в живота, където движението да не е отляло своите живи форми облечени в последователна идейност. Движение има навсякъде – движение в музиката, в поезията, в приложните изкуства, в хореографията, в живота на човека, където принципите действуват неизменно и точно, онова, което предава красота, изящество, пластика на движението се нарича ритъм.

2. ИЗГРЕВИТЕ НА СЛЪНЦЕТО

Цялата природа е подчинена на този ритъм. Годишните сезони, равноденствените точки, изгревите на Слънцето са израз на вечния ритъм, който стига до нас по неведоми пътища и движи нашето сърце.

Равноденствените дати са за нас празнични дати. Посрещането на пролетта и изпращането на лятото са два дни през годината, които ни приобщават към забележителните промени на природата, чийто приливи и отливи чувствително ни засягаха и будеха най-разнообразни емоции. Изпитваме чувства на благодарност и благоговение, когато претоварената атмосфера през пролетта ни дарява с оная жизнена енергия, наречена прана, а през есента с обиλιето на плодовете, които претоварената земя ни подарява.

Посрещането на пролетта за нас е живо свързано с посрещането на Слънцето. Много рано, още в последните дни на декември ние започваме да броим дните, оглеждаме пейзажите, наблюдаваме дърветата и тревите, за да стигнем до ония предпролетни дни, когато пъпките на дърветата започват да наедряват, Слънцето започва да изгрява по-рано, снеговете изчезват, потоците шумно скачат, небето се покрива с бледо розови облачета и в цялата атмосфера трепти някакво свежа нежност. Ранната пролет ни вълнува, защото тя е която ни отдалечава от студените дни на зимата, изпитваме радост че сутрешния хлад не щипе вече остро и скоро, ние ще започнем нашите утринни, всекидневни излети. Слънцето ние започваме да посрещаме от първите дни на март, а по-точна определена дата от 22, когато Слънцето навлиза в знака Водолей. Тази част на нашия ден ние изпълняваме да не кажа фанатично, но редовно и точно. Всеки се справя с астрономическия календар и знае в колко часа Слънцето изгрява. Избираме си удобна място и непременно на височина, откъдето видимостта е пълна.

Значението на тоя час прекаран всред природата ние знаехме. Бяхме опитали благотворното въздействие на тия ранни излизания, когато посрещяхме

Слънцето, а заедно с това и възприемахме жизнената прана, която в тоя час е наситила атмосферата.

Какви дни бяха тогава през ония години в началото на второто десетилетие на нашия век, когато за първи път чухме за пролетта, за Слънцето, за благотворното ранно ставане, този чуден час, който неудържимо ни караше да напускаме в здрача на ранната утрин заспалия дом и стаята, където сме почивали, за да излезем навън, където ни срещаше сутрешния хлад, врявата на вработените или ранната песен на някоя ранобудна пойна птичка. Какъв разкошен час. Казват, че няма човек на земята, станал рано да е съжалявал след това, толкова обогатен и освежен се чувства човек, когато става рано, преди Слънцето да е изгряло. Каква красота се криеше в това ранно ставане когато оставяш постелята на която си почивал, и която сега вече ти е станала чужда и далечна – колко естествено и колко прекрасно е същевременно човек да стои изправен на нозете си и какво неописуема красота е след това да тръгнеш на някъде – навън на някой хълм, гора с изглед към хоризонта и да дочакаш първия слънчев лъч. Какво благо е да се координираш с космическия ритъм и да усещаш движението да прониква всяка клетка.

Пролетните дни благоухаят на свежест и чистота. Всичко ни зове навън, далеч от града, далеч от дома. Не слушаме никого. Защото какво струват хорските думи или упреците на домашните ти, които вкупом се чудят на тези навици, на тези наредби. Не могат да ни разбират. И ние чакаме, чакаме търпеливо да дойде ден, когато те ще ни разберат. Онова, което получаваме от едно пролетно утро е толкова голямо, че то надвишава всичко останало, което цели да ни отвърне от тая красота. За това упорито пазим тая придобивка и за нищо на света не искаме да се лишим от благодатта на този час. Хората ни срещаша с присмех и се обръщаха да ни гледат – къде отиват тия... Смятаха ни за нередни хора – малки са провинциалните градове и на дребно живееха тогава – не беше трудно да се опошли и да се очерни от заинтересованите, които трудно приемат новото.

Посрещаме Слънцето – изправени с очи вперени на изток, където панорамата се менеше на секунди и незнаен художник умело си служеше с всичките цветове на дъгата и картините се меняха във фантастична игра. Посрещаме първия слънчев лъч претоварен от нещо голямо, неизмеримо, което не знаехме, как да назовем. То изпълваше сърцето с радост, а шепите със сила. Ние идвахме и за едното и за другото и денят ни изглеждаше безкрайно хубав и богат, когато не закъснявахме за този миг. Цялата атмосфера беше наситена с тази сила и благодат, която ние вдишвахме с пълни гърди, възприемахме я с цялото си тяло и усещаме, как тя се влива в нас и ни укрепва, ободрява, радва – по-късно учените нарекоха тия лъчи "ултравиолетови" и в тоя час те са били най-полезни за човека. Ние не знаехме много неща, казаха ни, и ние слушахме. Нямахме време за големи обяснения. Един ден науката щеше да ни ги открие. Виновни ли бяхме, че притокът на тази енергия напираше към нашата земя тъкмо в тоя час, кратък като нашето дихание и бърз като светкавица. Дали не трябваше да се съобразяваме с навиките и вкусовете на обикновените хора и да чакаме години, десетилетия, когато науката ще благоволи да се произнесе и да каже – те бяха прави. Или трябваше да си стоим чинно и да спим в тоя час, за да не се смущават свещениците, които не бяха доволни от това, че природата се беше превърнала на храм за нас. Планината беше станала любимо място за нас и да посрещаш изгрева на Слънцето от високи върхове, беше копнеж за всички ни. Дали не трябваше природата да се съобразява с ритуалите на хората и с техните стари и отживели вярвания и разбирания досежно духовния живот

и хигиената. Рано, призори, при изгрев Слънце, а не в друг час на денонощието природата насищаше въздуха с тая жизнена сила, тъкмо тогава, а не в друг час като дъжд земята се оросява от праната. Можехме ли да я търсим в друго време и на друго място, където тя не е толкова щедра, както всред природата, далеч от човешките селища.

Незабравими лежат тези утра, тези сезони в нашия живот. Нито една пролет не сме оставали да мине незабелязано покрай нас, нито един изгрев не сме пропускали без важна причина. Те бяха толкова различни и толкова наситени със сила и красота. Не беше нужно да си обясняваме всичко научно, за да се убедим в правотата и в полезността на едно ново разбиране за природата, за силите в нея, за здравословното състояние на човека, за новия начин на живот, чийто резултати се опитваха веднага. Опитът бе направен и ние се убедихме – ранните часове за нас бяха извор на неопенимо богатство. Укрепваше се нашето тяло, възстановявах се нашите сили, а за радостта и дълбокия мир които се вливаха в сърцето да не говорим.

Сега, когато се връщаме на тези години е пак пролет. Небето сутрин е покрито с лека облачност, а понякога ниско падат първите мъгли. Слънцето изгрява различно, понякога бледо лишено от много блясък, а понякога тържествено придружено с огромна пурпурно – златиста армада.

Ние пак ставаме призори и бързаме към определеното място, откъдето може да се наблюдава изгрева, бързаме да посрещнем слънцето, бързаме да уловим първия слънчев лъч. По пътя до там ранобудни трудови хора ни срещат, но колко хората са станали други, светът е отишъл напред, никой не ни гледа с присмех, никой не се обръща да ни изгледа отзад и да ни се чуди, никой вече не казва, че се кланяме на слънцето и че го посрещаме голи. Небето над нас е чисто и идеята процъфтя – хората откриха тайната и тръгнаха безпрепятствено към гората, към хълма, към планината, за да се срещнат със слънцето и с праната. Опитът през 1918 година, когато бе въведено ранното ставане и посрещането на слънцето излезе сполучлив. Днес покрай крайбрежията на морето и по планинските височини дочакват първия слънчев лъч. Науката е казала, че сутрешните лъчи са най-полезни, тая енергия носи здраве за болните, сила за здравите. Много трябваше да се чака, за да се уверят хората, каква магическа мощ се крие в слънчевите лъчи през тоя час на деня – тоя Божествен огън на който растяха и зрееха плодовете. Ние изпитваме радост и безкрайна благодарност, че сме участвували в тоя опит, който излезе сполучлив 101%. Ние се радваме, че сме участвували в този опит и сме преживяли не само красотата на този ранен час, не само ползата от ранното ставане, но и това, че идеята залегна дълбоко в нас, за да се превърне на установено правило – навик здравословен и полезен.

Учителят много държеше на този утринен час; един момент от нашето денонощие, когато човек трябва да бъде на крака. Никога Слънцето да е го завари в леглото. За окултните ученици това беше важно правило, което се спазваше напълно – “Да спите след изгрева на Слънцето е все едно да спите под шума на водопад – огромен водопад, чийто бучене действа лошо на нервната система” – казва Учителят. Една от причините за нервните заболявания е и късното ставане от сън. Слънцето е хиляди пъти по – мощно от колкото водите на Ниагара дори и когато изгрява, не идва спокойно, както изглежда – енергията е огромна и човек трябва да бъде изправен и буден, за да може да я използва.

Веднъж Учителят каза: “Учениците в България имат едно отлично качество, това е ранното ставане.” Всичко красиво и полезно сме получавали

в този ранен час – когато започваше школата и знанията се даваха без мярка, както и жизнената енергия, тая животворяща прана, това дишане на Безконечността ни обливаше със своята сила.

В този утринен час след изгрева на Слънцето, започваха упражненията, започваше Паневритмията, когато музика, песен и движение се сливаха в едно великолепно цяло – “Кой на ранина, става да играе” – звучеха текстовете на поетесата Олга Славчева, за да се смесват с ефирното дишане на пролетната утрин.

3. ПАНЕВРИТМИЯ хореографска поема

Това се случи през лятото на 1958 година, една от последните години, когато на поляната на Изгрева сутрин още се играеше Паневритмия. Казваме последна, защото през един от тези дни – през пролетта, казаха ни, че този ден е последен. Кой съобщи тази вест, не е важно и дали устно или писмено бе издадена заповедта и това не е важно. Уверени сме обаче, че документ по този повод не остана в никоя архива. Спомняме си за усилията и доброто желание на някои да заинтересуват медицинската власт, която по канален ред трябваше да се отзове на Изгрева и да направи своите експерименти – въздействието на тая утринна гимнастика, казано на съвременен език – утринна ведрина, върху човешкия организъм. Въздействието на Паневритмията трябвало да се провери, да се картотекира по някакъв начин и да се доведе до знанието на ония, които се грижеха за здравословното състояние на народа. Ние не пишем научен, нито медицински труд – заинтересованите нека да се погрижат да изследват този богат хореографски материал, който бе грижливо подбран, опитан, натрупан, за да стигне до едно стройно монументално цяло, което бе систематизирано пред очите ни в продължение на много години.

Убедени сме, че един ден Паневритмията ще бъде опитана, оценена и приложена. Какво представлява Паневритмията, върху кои принципи е изградена, какво е значението ѝ, как действа върху организма, в коментара към Паневритмията са дадени подробни указания и знания относно вътрешната страна на Паневритмията.

Нашата цел е друга и ние ще се опитаме да кажем няколко думи не като изследователи, а като писатели, които са успели да доловят явленията и събитията непосредствено, като панорама на нашето време и като блестяща перспектива за бъдещето. Нека да започнем отначало. У нас на всичко ново, което представлява известна ценност се отзвучава. Всяко ново начинание, особено, ако то е от национален мащаб, патенти се дават за всяка рационализация. Всичко което крие известна облага и богатство се използва – следователно нека се види и това, което се нарича Паневритмия и то в сърцето на София на няколко минути от автобусната спирка. Комисията от лекари бива изпратена и една ранна сутрин на поляната идва тая делегация – двама души лекари и една жена, младолика, стройна и пълна, с уверена походка. Приблизих се веднага, защото я познавах, тя завеждаше в нашия район медицинската гимнастика и идваше редовно в нашето училище да изправя изкривените гръбнаци на децата. Изобщо гимнастиката от какъвто и да е род ме интересуваше и често обменяхме мисли върху специалността ѝ. Тя се зарадва като ме видя, аз повече – казах си на ум – тя е добър и честен човек и непременно ще се застъпи за нашата кауза. Ние още вярвахме, че ще можем

да спасим поляната, а оттам и Паневритмията и утринните ни игри можеха да продължат.

Лекарите извадиха апаратите за измерване кръвното налягане, подбраха три групи от различните възрасти – от двадесет до осемдесет годишни и започнаха да ги измерват. Измериха ги преди и след играта. Ние сме чистосърдечни хора с меки сърца и вярваме в добрите желания и намерения на другите. Тази физкултурничка, както я познавах бе добър човек и непременно ще вземе нашата страна. Да, ние не искахме да познаваме хората през едно време, когато не знаехме къде да търсим човека. Не познавахме атмосферата, нито метеорологическите особености на нашето време, а от политика нищо не разбирахме и никой не се занимаваше. Медицинската власт беше коректна, лекарите внимателни и физкултурничката беше във възторг – тя самата игра и се почувствува много добре след играта. Какви бяха изследванията? Крайните резултати бяха отбелязани и лекарите не ги скриха и от нас – констатираха, че кръвното налягане сравнително на всичките беше спаднало, нещо което било добър признак, сърдечната дейност била нормализирана, а нервната система уталожена и отпочинала, хармонизиране на съдовата дейност и пълно освежаване на тялото. В коментара тези неща са отбелязани. След като констатираха ефекта на Паневритмията, сбогуваха се учтиво, потупаха по рамото най-старата сестра – Милева беше и ние се разделихме топлосърдечно и моята мила позната се усмихна, когато на сбогуване ѝ казах да се застъпи за нашата кауза. Не си спомням, но вероятно след тази чудесна утрин трябва да сме пяли възторжено и се прибрахме от поляната окрилени от надеждата, че поляната като място за игра, макар и одържавена, ще ни бъде отпусната за два часова игра, за Паневритмията.

Историята е дълга – ще кажем само, че годината 1958 за нас беше крайно неблагоприятна. По това време по градове и села, на всеки кръстопът се правеха градинки и площадки за игра – физкултурата беше в разцвет – спортуването беше станало задача от държавен мащаб, грижа на медицинското здравеопазване – спортът беше станало и мода дори. Чудесно – да спортуваш, това значи да се движиш, да се движиш, това значи не само да живееш, но и да се включиш в общия ритъм на цялата природа, това значи здраве. Ние ли не знаехме тези неща?...

Учениците на Учителя започнаха да играят гимнастика от първия ден, когато пристъпваха прага на школата. Първото нещо, което те научавах беше да се запознаят с основните правила за правилно и хигиенично усвояване на всичко онова, което целеше да пази здравето на човека. Тези правила засягаха живо работата, почивката, дишането, пиенето на вода, храненето – неща, на които ние се помъчихме да огледаме, но нека да кажем на лично място стояха гимнастиките – упражненията, които Той даваше. Невъзможно ни е да проследим техния вид и техния брой. Но сега, когато се спираме на Паневритмията не можем да не кажем нещо и за тези упражнения, чиято дата се губи в първите години на нашия век, когато да се излезе сутрин рано преди изгрев слънце навън всред природата през ранните утринни пролетни часове и да се играе след посрещането на изгрева гимнастики, беше равносилно на нещо страшно, на нещо едва ли не срамно, защото неосведомените до ден днешен разнасят глупавата мълва, че тези хора "голи посрещат Слънцето". Голи не посрещаха Слънцето те – защото изобщо по принцип, кожата не бива да се излага на слънце и никой от учениците не се печеше както днес се печат хората. Но за това на друго място ще се спрем.

Гимнастики се играеха от всичките без изключение, един час или повече през пролетта и лятото вън всред природата, а през есента и зимата в къщи.

От къщи се излизаше половин час преди изгрев – астрономическите календари бяха насъщни и всеки се справяше с тази подробност, тогава нямаше календари и предавания по радиото. Всеки знаеше кога изгрява Слънцето и колко минути са нужни до обекта и нещо повече лъчите половин час преди изгрева влияят на нервната система и който искаше да лекува нервите излизаше и по-рано.

Изгревът на Слънцето се посрещаше, не бе вярно, че се кланяха на Слънцето. Напротив прави като свещи – гръбнакът трябва да заеме идеална перпендикулярна посока.

След изгрева започваха гимнастиките. Характерът на тези гимнастики изисква обстойно обсъждане и дълбоко вникване – те бяха построени върху известни принципи, те имаха точен ритмус, те имаха нещо, което специалистите един ден ще открият – те всички бяха съобразени с природния ритъм и бяха изградени хармонично, плавно, красиво. Новото в тях беше и това, че участие не взимаха само ръцете, както беше по онова време, но цялото тяло. Не се правеха застанал на едно място, а се правеха стъпки напред и назад – всичко беше ангажирано с движенията – нямаше част на тялото която да не беше застъпена. Тези упражнения останаха да се играят до ден днешен, те бяха отделни от Паневритмията и имаха малко по-друг характер – играеха се без музика. Редом с тях вървяха и дихателните упражнения. Дишането беше крайъгълен камък в цялата изградена от Него система за здравеопазването на човека.

Ще споменем и за третия дел упражнения, ония, които Той даваше по време на школните часове. Те представляват най-новото, най-съкровено, което можеше да се предложи на бялата раса – тези упражнения съдържаха нещо магично. Те бяха най-леки, най-прости, най-обикновени, все едно, че нищо не правиш. Изтока ги използваше рационално от рода на пасите. Учителят пристъпваше внимателно и ги предлагаше просто и скромно, като казваше: "Опитайте ги". Резултатите може да се микроскопични, но много са нужни, един ден ще започнем.

"Подпрете с десния показалец показалеца на лявата ръка с длан обърната към лицето и размишлявайте една минута, после подпирайте средния и продължавайте, после съединете всичките пръсти и пак размишлявайте една минута".

От този род упражнения има много, докосването леко става и по челото и по носа и по брадата – движението с китките също бе едно от тези упражнения и всички те целяха хармонизирането на нервната система, укрепване на нервите. Той знаеше, че тъкмо там бялата раса ще бъде най-много атакувана през този динамичен и бурен век и беше дал способности, начини да може да се справи и помогне. Един огромен материал на тази тема стои недокоснат. Ще бъде смешно да си помислим, че той ще стои небутнат и неизползван. От нас дадените упражнения бяха използвани; у нас се създаде навик за сутрешна гимнастика, когато днес да се играе гимнастика сутрин е нещо като нововъведение, за нас е вече нещо естествено – преодоляхме всичко и тя ни стана навик. Днес на всеки кръстопът можеш да си играеш гимнастика, на всяка горска полянка и никой вече не се обръща да те гледа, да ти се смее и да ти се подиграва. Този период обаче ние го преживяхме, но бяхме премного уверени и не ни засягаше. Кога целият народ започна да играе и да разбира, че гимнастиката значи движение, а движението здраве, ние си спомняме за ония години не със никакво съжаление или обида, а с радост, че сме изпреварили времето с близо половин век.

Гимнастики в нашите среди започнаха да се играят в началото на нашето столетие, когато се събираха на събори и се дадоха всекидневните

гимнастически упражнения. Ние се втурнахме към тези първи упражнения, втурнахме се, преписахме ги, научихме ги и си увеличихме времетраенето на нашата сутрешна гимнастика. Отклонихме се от основната си тема за Паневритмията, но нека да добавим – елементите бяха готови. Такъв беше Неговия метод – не бързаше, изчакваше, опитваше, не претоварваше – медлено изгрвя Слънцето и бавно цветята цъфтяха, в природата нищо не беше вихрено и хаотично, всичко беше ритмично, бавно, хармонично.

Този основен ритмус беше спазен във всичките начинания.

Да, това, което се случи с нас не беше в първите десетилетия на нашия век, а беше през 1958 година, когато сутрин в определено време радиопредаватели за целия народ диктуваха гимнастически упражнения и когато по всичките начални и средни училища се предаваше сутрешна ведрина, когато и млади и стари излизаха навън всред природата да играят, когато се строяха спортни зали и стадиони за младежта. Да, не бяха ония времена, когато на нас се гледаше с присмех. Времето се беше променило, ала хората си останаха същите. Не ни казаха играйте си свободно, играйте си където искате, по гори и поляни по планини и в спортни зали. Не ни забраниха и официално, ала ни казаха да се приберем и да не играем вече Паневритмия, не само на поляната, но и вън от нея. Беше променено отношението към гимнастиката, ала отношението към човека или към свободата на човека си остана същото, дори и по-лошо, защото никоя власт от онова време не ни забрани да играем Паневритмия тук на Изгрева и по всичките градове и села, където имаше условия за нея.

Поляната беше заключена, поляната беше охранявана и нова ограда от здрави циментови колове беше направена с бодлив тел. Пристъпването там за нас беше забранено. Какъв парадокс, когато поляната беше частна вратите ѝ бяха отворени за всички, когато бе одържавена тя бе затворена под носа ни, както се казва. Докладите на тази лекарска делегация плюс този и на тази медицинска физкултурничка никога не стигнаха до нас и неизвестно остана докъде бяха стигнали. Никой не можеше да пита и да се заинтересува. Над всичко изглежда стоеше онова, което ние не разбирахме и което носеше порочното име – политика. Жената – стройната и пъргавата жена, когато ме срещаше по улиците обръщаше глава, а веднъж, когато след няколко години я срещнах аз, на свой ред обърнах глава аз. И не от нелюбезност, а защото ми стана крайно мъчно, когато я видях, как вървеше и се подпираше с бастун – беше получила някаква парализа. Като я гледах не намерих ни една дума и я подминах, за да не се почувствува в неловко положение. Беше по време, когато ние се пръснахме в горския пояс на София и играехме нашите утринни гимнастики, където намирахме за удобно. Но Паневритмия от този ден вече не играехме. Нека не е интересно това, което може да се нарече увод, ние не сме злопаветни, но ние презирахме лицемерието, независимо кой го проявява. С нас се подиграха – това не ни засяга, бяхме свикнали, някога едни, сега други, някога по един начин, сега по друг. Казваме го само за да подчертаем отношението към “патентите” и към националните ценности, които според случая могат да бъдат извисени до голяма висота или да се смъкнат до дъно и да се оставят на глуха линия до второ разпореждане. На Паневритмията бе обърнато гръб.

Ние я прибрахме и грижливо я повихме. Погледнахме я нежно и ѝ казахме: Не се бой, ще дойдат други времена, други българи и ще оценят българския национален гений, който в първите десетилетия на нашия век подари на нас най-напред, а оттам на българския народ, а от там на цялото човечество една стройна, хармонична, великолепна хореографска цялост – хореографска

поема. Да, ще дойде време за нея. Дали ние ще имаме рядкото удоволствие да играем под звуците на сладката музика, на ранина през пролетните утра, беше въпрос на който не желаехме да се спираме. Ние бяхме пораснали с нея и когато имяхме най-голяма нужда от нея, забраниха я, взеха поляната и ни казаха не се събирайте никъде за тази игра. Една заповед без печат и подпис бе връчена на някого и този някой ни я каза устно с твърд и суров глас, сякаш предаваше приятна новина. Тук нямаше да се играе всеки ден, нито седмично на Витоша на оная прелестна полянка пред голямата канара – мястото което наричахме бивак и което място носеше чудесното име “Ел Шадай”. По-късно същото се случи и на Рила. Но Рила беше висока планина, далечна планина с много скрити поляни, а българите имаха още капка хайдушка кръв в жилите си, очите на ония които не знаеха какво търсеха не можеха да ни намерят. По коя причина се случи това произшествие с Паневритмията, не вече на Изгрева, а по планините – казаха, че приличало на пропаганда – планините не са необитаеми, както някога, по тях е плъпнал народа, пък и от чужбина много идат – приличало на пропаганда. Какво можем да кажем – да, ще кажем нещо – за нас по-отявлена, по-неуместна и по-безсъдържателна дума от тази не съществуваше. Ние нямахме нужда от пропаганда, също както няма какво да се говори за благотворното влияние на слънчевите лъчи през време на ранните пролетни часове. Тогава атмосферата е претоварена от прана, а праната е всичко, това ние го знаехме отдавна, а сега другите разчитаха писанията, които идваха от изток – да, там твърде много се говореше за прана. Защо ще правим пропаганда? Ние не гоним количествена маса. Ние не бяхме партия. Ние бяхме премного заети със себе си, с изграждането на човека вътре в себе си. Каква неосведоменост.

Голямата синя книга остана заключена. Вътре почиваше Паневритмията. Тогава решихме да напишем история и да разкажем нещо, което сме преживяли във връзка с нея. Да, защото ние не сме хореографи, нито музиканти, защото Паневритмията беше неделима част от музиката. Движение, музика и молитва образуваха един общ синтез. Дълг ще бъде и на хореографите и на музикантите и на лекарите да я разгледат от всичките ѝ страни, да я разнищят, да я тълкуват, а ние бихме казали нищо да не я направят, а само да я приложат и опитат въздействието ѝ. Тогава ще можем да се разберем, тогава ще ни отдадат правото, защото нищо не е важно в тоя свят, освен реалните придобивки от всичко, което носи живия трепет на истината, на красотата, на жизнеспособното, за да не отпращат Европа на изток, за да не търси Европа в Азия методи за дишане, за гимнастики, за здраве, за подмладяване. Едно богатство от тоя род лежеше небутнато официално, свежо, чисто, прекрасно, без примеси, съобразено с ритъма на природата и човешкото сърце, пластично и хармонично, пригодно, приспособено за човека на бялата раса, за да не търси тя в дебрите на изтока откъдето ни идваха гимнастически системи и програми, може би твърде ефикасни за тях и твърде непригодни за нас. Но това е въпрос, който предстои да се разследва, система, която предстои да се опитва. Нека не сме специалисти по тези въпроси, но ние откогато дойдохме при Него близо половин век започнахме да играем тези гимнастики, нямаме претенции, че всичко казано от Него сме приложили, но от сутрешните разходки не сме се лишавали, нито от гимнастическите упражнения – ние посрещяхме първия слънчев лъч, беше радост и пълнота да го видим с очите си и да го почувствуваме в сърцето – красотата, която преживяхме струваше най-много от всичко, нея отнасяхме със себе си, тя ни пълнеше, а колкото за невидимата прана, която приемахме, въздействието се усещаше през цялата зима, когато тялото ни притежаваше достатъчно съпротивителни средства

срещу върлуващите зимни грипове и епидемии. Ние имахме непосредствен опит. За нищо на света не искахме да се лишим от един пролетен изгрев – където и да отидехме през този сезон, първото нещо, което ни интересуваше беше изтока и видимостта на пукването на зората. Слънцето за нас беше нещо, което никога нямаше да можем да изразим с думи – проявената Любов на оная Велика Разумност в която ние вярвахме и за която на ум не ни идваше да търсим доказателства. Слънцето ние обичахме – избягвахме решително сянката – на сянка не сядахме – Изгрева приличаше на огромна паница богата със слънце. На слънце играехме Паневритмията, на слънце се хранехме, на слънце работехме, на слънце пеехме сутрин, на слънце се печехме, когато се лекувахме. Бихме желали да живеем в прозрачни жилища, където слънчевата топлина и светлина да има винаги свободен достъп до нас. А защо държахме най-много на сутрешните лъчи, това днес учените знаят, доказано е вече, навремето ние го приехме както ни го казаха, Той го знаеше, ала нямаше време да ни обяснява онова, което науката щеше да го открие макар и със закъснение – не питахме, а го използвахме – днес всички знаят вече защо учениците на Учителя излизаха призори от първия ден на пролетта до последния на лятото. Нека учените обяснят защо. Ние не пишем научен труд. Ние разказваме онова, което сме видяли, чули, опитали и преживяли. Ние бяхме едно поколение, нека не кажа хилаво, защото бяхме пораснали по време на трите войни, вече добре знаехме какво значи купонна система, какво значи мръзнене през зимата и пресния и топлия дъх на хляба за голямо съжаление още буди спомени от войните когато наредени от зори чакахме за четвърт хляб на километрически опашки. Отрано ние бяхме запознати с думата недояждане, макар, че след това времената до 1939 година се промениха. Никой не е забравил тогавашния стандарт на живота и незнанието по въпроса на хигиеничното хранене – кое бе полезно, кое не е – говоря за оная класа, която не знаеше дори колко много плодове се раждаха в нашата плодородна страна. Не зная дали имаше много млади хора дори и между нашите среди, които можеха да се похвалят с идеално здраве. Нека не се впускам в подробности, сутрешните разходки закрепиха нашето здраве, а екскурзиите по планините, чистата безмесна храна и още много други хигиенични правила, вляха нови сили и укрепиха нашето здраве. По-късно, когато започнахме да играем Паневритмия, ние, които идвахме от провинцията от села и градове, се отморявахме, укрепвахме и освежени се връщаме готови за работа през следващата година.

Как се роди Паневритмията? И това е въпрос на щателно и дълбоко проучване. Тя не бе иззета оттуки или оттам, тя не е комплицирана и скалъпена, тя не е подражание, тя не идва нито от изток, нито от запад. Тя се роди в България и в нея не липсва, както ще видим по-нататък колорит от националната ни хореография. В нея има такива елементи, но тя е нещо самобитно, оригинално, творчески изградена, преминала през всичките фази на дълбокото опитване и проучване и най-после съобразена с ритъма на природата и нещо повече, което не можем да кажем, защото само го усещахме. Тя не дойде изведнъж, тя не бе поднесена готова и цялостна, тя не бе приготвена на скрито – тя се разви пред очите ни бръмка по бръмка, докато се изплете това огърлие от пластика, мекота, красота и нежност – истинска поема на хореографското изкуство. Онова което остана да звучи у нас във връзка с нея беше през онзи пръв младежки събор на който дойдохме – след беседа, наредени на двойки в същата тази поляна на Изгрева, ние започнахме за първи път Паневритмията – помня трите упражнения, които се играеха под звуците на три познати песни: “Мисли, право мисли”, “Аум”, и “Изгрява слънцето”. Като казвам звуци имам предвид хоровото пеење на тези три песни.

За първи път под звуците вече на оркестър ние играехме пак на един събор. Заучаването на упражненията ставаше в момента на играта. Идваш, нищо не знаеш, знаеш само че на поляната ще се играе. Учениците се нареждат, в средата на поляната оркестъра, предварителна подготовка нямаше, ритъма на музиката, познанията ти по гимнастика, навика да правиш гимнастики, любовта към движението и най-после това е дело на Учителя, изпитваш и радост и още при първите звуци, ритъмът те увлича гледаш в средата, как Той изпълнява упражненията и след първото упражнение научаваш и второто – те са построени и много леко, но и доста тънко – изисква се усет, музикален слух и най-вече ритмичност. Но нека се върнем на въпроса, как се роди тя – не изведнъж, както казахме – когато към даденото ще се прибави ново упражнение, няколко двойки в друго време ги изиграваха. Учителя ръководеше, отбелязваше и коригираше някои положения и след няколко пъти повторения, упражнениято биваше готово, последна редакция, както се казва и на другия ден се демонстрираше – играеха го всички. Паневритмията може да се раздели на три части.

Първата, в която влизат упражненията от първото “Пробуждане” до последното “На ранина”.

Втората част обхваща “Пентаграмата” и третата “Слънчевите лъчи”.

И трите дяла имат специфичен характер – всичко е различно в тях, всичко звучи своеобразно и могат да се вземат като съвсем отделни оригинални хореографски спектакли – но за нас те са неразривно свързани, за нас те имат нещо преливащо, което дава завършен облик на това монументално цяло – движение, музика, съзерцание, поезия, хармония, ритъм, всичко е свързано, всичко образува един разкошен букет цвят и плод на творческо хрумване облечено в най-изящна форма.

Сега, когато се връщаме към тази част от делото на Учителя, ние се приближаваме до тези пролетни летни утра, когато поляната блещи от чистота и свежест, когато слънчевите лъчи се отразяват върху прозрачните росни капки, когато въздухът е парфюмиран от боровата смола, когато на Изгрева плодните дръвчета или цъфтят или са отрупани с плодове и аромата на зреещите плодове се чувствава – не може да се говори за Паневритмия без да опишеш макар и бегло в едри черти обстановката – пейзажа като неделима рамка на тази красота, която звучеше еднакво жива и богата, както през ранната пролет, така и през знойното лято. За Паневритмията може да се говори толкова много, защото тя бе частичка не само от Неговото многообразно творчество, но и частичка от нашия живот, защото нищо сякаш не ни докосна толкова живо и толкова дълбоко, осезателно бихме казали, както музиката и Паневритмията. Те сякаш бяха слезли при нас като двама пратеника, любвеобилни и щедри, които ни поднесоха най-хубавия дар, като вляха в нас ония сили които щяха да споят най-здравото, най-чистото и най-красивото. От музиката и от Паневритмията ние не бяхме очаровани – не, малко е да се каже обогатени, малко е да се каже вдъхновени.

Чрез Неговата музика и Паневритмията ние се докоснахме до живителния пулс на Безкрайността и преживяхме свещеното чувство, което посветените в редки мигновения са преживявали в свещените храмове. Не е въпрос за скромност, не е въпрос и за преувеличение, нито за лансиране – ние говорим на ония, които ще ни разберат, повярват и които уверени сме ще го опитат, за да ни отдадат един ден право. Паневритмията ни приобщи към един живот, който не познахме, живот, който никой човек не може да види и опита със сетивата си, но който подозирахме – звучи твърде далечно и нереално в нашия груб материалистичен век – света на вечното, света на реалното, света

за който няма човешко сърце и душа да не копнее. Той открехна завесата и ни показа красотата – музиката и Паневритмията беше нещо като радост на Възкресение, като дар на Рождество, като моменти на отдиш и красота – празнични камбани, когато бият, небесни хорове огласяват и в душата е само светло – впрочем не само в душата – цялата земя кънти, присъстваваш на нескончаем празник.

Музиката и Паневритмията бяха една голяма тържествена служба, в която душата изпитва само едно чувство – веселие, сърцето – дълбок мир, а човешкия ум – обилна светлина. С Паневритмията и с музиката можеше да се живее живот красив, богат, пълен, безоблачен. Всичко, каквото можеше да се случи след това, каквито и смени да ставаха с декорите и постановките, ние не усещахме тяхната тежест, нищо не ни се виждаше тежко, мъчно, противоречиво, грозно, тревожно, защото Паневритмията и музиката бяха отлеели в нас своята магичност.

Всяко упражнение от първото до последното представляваха ключове които отключваха един свят изпълнен преди всичко от жизнена енергия нужна за всеки орган, за всяка система. Праната най-после, този жив магнетизъм беше намерил път, за да се отлее в човека, чиято душа, сърце, ум и дух трептяха в унисон, за да може човекът да застане пред дверите на Великото и с благодарност че може да получи онова, което му бе толкова необходимо – и радост, и мир, и светлина и здраве. Това бе Паневритмията казано с езика на всекидневието, просто и чистосърдечно. Тя бе и път и врата за един свят, където всичко бе различно, нека да не сме никак отдалечени от нашата земя, да всичко бе тук в пределите на земята, а толкова различно, по магически начин атмосферата се сменя, въздухът става друг по чист и по лек, земята под нозете сякаш е загубила своята тежест, не усещаш и на плещите си взети в куп всичките противоречия, тревоги, изпитания, неприятности на ежедневието си, намираш се сякаш на хиляди метра над морското равнище, стъпил си на най-високия връх и всичките ти товари изчезват. Изпитваш същото чувство, когато си в планината, отнесен си в други сфери, където всичко е различно. Паневритмията съдържаеше всичките тези скрити възможности да помогне на човека, да го приласкае, да го облекчи, да му подари не само здраве, но и нещо повече, от което днес като никога човечеството имаше въпиюща нужда. Паневритмията за нас беше средство, магия чрез която се неутрализираха отровните аспекти навремето, чрез Паневритмията се разреждаше атмосферата и се възстановяваше не само личното кръвообращение и се тонираше не само нервната система на отделния човек. Нейното въздействие е много по-дълбоко и по-голямо отколкото ние можем да обхванем. Паневритмията чака човека, обременения, отегчения от много опити, обезверен от много теории; като майката земя тя има магическото свойство да поглъща всичко отрицателно, което ограбва на човека здравето, радостта, мира, вдъхновението.

От бодрото и здравословно настроение на първите десет упражнения до хармоничната линия "Евера" до мекотата на трите мистични изпълнения на "Мисли", "Аум" и "Изгрява слънцето" до красотата на Квадрата, където човек усеща, че излиза от рамките на земното, за да навлезеш след това на оная серия състояща се от десет упражнения, които насищат атмосферата с една феерична красота, упражнения, които съдържат и пластика, и ритъм и музика и хармония и бихме казали и багра – едно слънчево златисто сияние, една мека линия на синьо и розово, една нежност, която се забелязва в ранния час преди изгрев – трябва да се играят при нужната обстановка, за да се преживеят, за да ни кажат, че твърде малко сме казали – свършваш с последното, което беше и молитва и благодарност и задълбочено преживяване на този цикъл от

Паневритмията, за да навлезеш след това във втората част – “Пентаграмата” този вихър на тонове, на стъпки, на музика – вече не си на земята. Пентаграмата като упражнение е най-оригиналното по замисъл упражнение, от което хореографите един ден могат да направят великолепна продукция. Музика и игра отнасят човека в преддверието на един друг свят – Пентаграмата ти оставя трайни, незабравими впечатления, че си бил поканен на един истински музикален празник. Пентаграмата е като въведение на следващата част на Паневритмията, тази дълбоко мистична творба, където те посреща един чуден припев – наситен с едно носталгичност – по хубава песен за майката не би могла да съществува – “Ти си ме, мамо, човек красив родила; умен да стана добре да мисля”. Народният мотив зазвучава свежо и чисто, обновен и наситен с нова идейност. Цялата песен до края има същия характер – чувствуваше, че народната музика е получила ново и оригинално звучене.

Последната картина завършва – след изпяването на тази песен – тя се пее от всички, навлизаш вече в друга гама и като награда на всичко една врата се разтваря и ти казва: Влез, Земята вече не е Земя – по чудо тя се е превърнала на рай – да, на рай – очаквания рай, който човек къде ли не търси. А раят е бил толкова близо – “Родил си ме, мамо, човек красив, добре да мисля, добре да любя” – защо такъв човек да не живее в рай? Възможен ли е раят на Земята? Възможен е. Човек не е дошъл на земята само за мъка, но и да учи, да учи най-великата наука – да люби и да намира Великото – рая. Земята е еднакво строго и еднакво велико училище за което и велики същества мечтаят. Учителят казва: “На Земята има нещо, което никъде не може да се придобие” – Земята може да стане едновременно и училище и храм – всичките данни са на лице – Красиво и приятно е човек да живее в училището, за да учи и след това в храма, за да благодари и славослови Вечността. Дали ще пее, дали ще играе – душата ще намери пътищата по които да приеме великото и красивото и да изяви любовта и човечността. За това се е родил човекът на Земята.

Паневритмията със своето времетраене е достатъчна да ни даде представа за хармонията в която човек може да бъде потопен, достатъчно време за да преживее истината, че Земята е един уреден свят, зад чиято архитектурна цялост стои Велик Разум. В тая земя човек може да живее разумно, щастливо. Всичко онова, което не харесваме на земята е плод на човешкото недомислие и на човешкото безлюбие.

Заслугата на Паневритмията е тази, че тя разкрива границите към един хармоничен и правилен живот, тя ни разкрива красотата, в която сме потопени, несметните блага, които не се поднасят ежеминутно от всичките агенти на живота – “живеете по благодат”, колко скъпо струва на природата всеки човек, колко неизброими са трапезите които се вдигат и слагат пред човека ежесекундно... Паневритмията живо ни говори, че на Земята би могло да се живее като в рая. След като тя ни подарява здраве, радост, хармония, тя ни обогатява с нова мисъл и ново светоусещане

Голямото национално съкровище чака българския народ. Бихме пожелали на българския народ да се родят умни, добри и просветени люде, които с чисти ръце да го поемат, за да го предадат на всички не само в България, но и на другите народи. Паневритмията обновява човека физически и духовно.

Първи ние пихме глътка от този скъпоценен сок – нека всеки го опита – като братски дар, който бе направен на нас ние го предлагаме на всички чисти и жадуващи за новото души.

Глава 3

БРАТСТВОТО – ИДЕЯ НА НАШЕТО ВРЕМЕ

1. БРАТСТВО ЕДИНСТВО

Цялото човечество представлява едно голямо семейство. Земята е най-уредения дом – жива частичка от космическото огърлие с всичката красота на Безкрайността, чийто ритъм оживотворява всяко дихание на земята. Законът за великото единство обединява цялата Вселена. Човек би трябвало да се чувства горд, че е удостоен с това име и с великата привилегия да бъде член на това необятно братство, като го приобщава към хармонията на Битието.

Веднъж роден човек на земята, той познава формата, съдържанието и смисъла на думата семейство. Друго е дали живее тия три фази, които определят вътрешната същност на този най-стар институт на земята. Всичко възвишено и благородно, което човечеството притежава се дължи на тази най-малка обществена единица съдържа най-благоприятни условия да изрази великите принципи, които съществуват като основа на целия космически порядък. В семейството човек се възпитава и самовъзпитава, учи, образова се и се самообразова – семейството е първата врата, която води човека към благородните чувства, към възвишените мисли и към добрите дела. В семейството се изработва човекът. В семейството най-после човек учи великия закон за братството, за единството, за любовта и за справедливостта. Всичко, което е вярно за семейството е вярно и за цялото човечество. Както отделния човек представлява отделна вселена миниатюр, така също семейството е мъничък модел за отношенията, които трябва да съществуват между обществата и народите.

Ако проследим историята на човечеството, ще се натъкнем на печалния факт – вечното нарушаване на тия отношения. Непрестанните борби, войните и ежбите между народите е признак само на липсата на здрава връзка между отделните народи. Братството като идея си оставаше винаги само като хубава дума в речниците на ораторите – братство нямаше, отношения като членове на едно семейство липсваха. Признак на тази липса беше отявленият егоизъм на държавите, на отделните раси, на отделните общества – да редят най-напред собствените си задачи, да се грижат само за собственото си благополучие, без оглед на това на другите.

Може ли да се говори за културни и духовни връзки, когато народите воюват; държавите се въоръжават? Здрава и любовна връзка между държавите липсва, на базата на какво следователно могат да се създадат духовни и културни връзки? Ако гостуванията на мачовете или размяната на ансамбли могат да затвърдят и укрепят тези връзки, до сега народите би трябвало да живеят като братя. Търговските отношения също не успяха да направят това, най-малко и дипломатическите отношения – дипломатията е най-старата форма на общуване между народите – съществуващите принципи в тази наука, която се предава дори и във висшите училища не можаха да помогнат на народите да се побратимят. От векове хората се мъчат да намерят допирни точки и хиляди опити са направени в тази насока. В резултат виждаме духовния и политически хаос на света – безперспективността пред която са изправени и запада и изтока. Не е достатъчно само да се говори за културни връзки, за братство, за приятелство между народите. Двадесетият век ще си остане забележителен

с усилието и устрема да сведе идеята за братството до живото равнище на практиката – да се живее братството, да се поддържат искрени връзки, зад които да не стоят прикрити врагове, които се мерят и дебнат, готови всеки миг да изменят на принципа, а истински партньори и сътрудници при изграждането на новото, реализиране братството като задача на бялата раса, за да се радват поколенията на истинското братско сътрудничество и мир между народите в света.

В едно семейство всичките членове не са еднакво надарени, не са еднакво здрави, хубави, добри, ала майката никога не пренебрегва – напротив към по-слабото си дете във всякакво отношение тя е по-внимателна. Големите, силните народи трябва да дадат пример – да покажат готовността, че искрено се стремят към сътрудничество и разбирателство, без оглед само на личните си интереси. Егоистичното отношение, както на отделния човек, на обществото и на държавата е изиграло вече своята роля, то лежи вече далеч в историята на човечеството и няма вече място за него в света; както отдавна е изместено от семейството, така трябва да се измести и в обществата и народите. Не се постигат връзки на сърдечно и искрено приятелство между врагове, които облечени в дрехата на лицемерието се дебнат. Хилядолетия още можем да приказваме за братство, но ако всеки дърпа, както казва нашия народ, чергата само за себе си, нищо няма да стане – играта между котката и мишката с пословичното котешко лицемерие може да продължи векове, ала истински отношения никога не могат да се реализират. Всичките народи трябва да ратуват за това братство и единство, които по силата на общите интереси двадесетия век ги налага.

Народите трябва да сменят не само валутните стойности, не само материалната продукция, а чувства на взаимно доверие, мисли по важни социални, икономически и духовни въпроси. Всеки народ притежава духовни ценности, те трябва да станат достояние на всички народи, за да се обогатят по този начин духовно. Човечеството духовно трябва да се обмени, да се проследи пътя на известни постижения, да са преценят усилията, борбите, изпитанията за реализирането на идеи, които могат да ползват всички. Голямата мъдрост станала лозунг на много народи, включително и нашия: "Съединението прави силата" не трябва само да си остане надпис или да се отнася само до поданиците на една държава. Идеята трябва да стане общ държавен и духовен кодекс за всеки народ. Всеки народ е уд във всеобщия организъм на човечеството и ако един народ се третира зле, естествено заедно с него ще страда и целия организъм. Ако народите могат да преживеят идеята за колективното съзнание, то те ще се приближат живо и до идеята за семейството. Тогава отношенията и връзките ще бъдат естествени, хармонични, братски, изградени на здрава и устойчива основа. Ще кажат далечно е това време и всичко казано звучи нереалистично. Всичко направено досега в това направление е дало обратни резултати – войните през нашето столетие са ярко доказателство, че методите се оказаха криви, неправилни – векове може да се изнижат, и хилядолетия дори, но законите, принципите и методите по които тези неща могат да бъдат постижими няма да се променят. Великото няма да се съобрази с човека и с неговите криви мисли, чувства и желания, а напротив той трябва да се съобрази с великия порядък, който показва пътя по който човечеството може да реализира братството и единството. Природата е предвидила много време и търпеливо чака човекът да приеме вътре в себе си новото, за да го изяви след това навън. По закона на необходимостта или по закона на свободата, кога да е човечеството ще стигне до идеята – тогата между народите ще се въдворят истински духовни и културни връзки, истинско сътрудничество както

в едно семейство, където взаимопомощта се налага по неписани закони и където родителите имат една единствена задача, да реализират братството и единството като важна и основна задача – от чийто правилно разрешение зависи благото на това семейство.

2. ПОБРАТИМЯВАНЕ

Всяка епоха има своите исторически задачи и своите духовни придобивки. Човечеството представлява жив организъм – Космически Адам. И както всеки период от човешкия живот гони известни цели и реализира известни задачи, така също и човечеството за отделна епоха има да разрешава известни задачи и постигне известни цели.

Животът на човечеството не е нищо друго, а живот на отделния човек. В ранната си възраст детето не може да учи математика или философия. Детето започва с буквите и с първата десетица числа и върви постепенно нагоре. Колкото повече познания получава, толкова то върви по-нагоре и овладяването на по-трудни дисциплини става по-леко. Историята на човешкото развитие е твърде интересна, именно, с това, че това развитие също става медлено, естествено, разумно, също както при отделния човек. Ние няма да правим исторически разбор върху това развитие, нашата цел е по-скромна. Нашият поглед е обърнат към нашата съвременност. Къде е застанала тя и коя е главната придобивка, която ѝ предстои да реализира. Една тухла трябва да се сложи, за да продължи изграждането на общочовешката култура – коя е тя и как ще си я изработи нашето време? Днес тази тухла се пече, тя ще влезе в строежа на голямото здание – наречено прогрес. Всеки напън на епохата ражда нещо ново. Поколенията го скъпват грижливо, защото то е спечелено с труд и от голямо значение за общото. На земята тогава се раждат велики хора, които съдействуват да се изработи ценното. Новото не идва по лесен или магичен начин, то е рожба на много усилия и труд, на много жертви и подвизи, плюс големия импулс да се върви напред.

Какво ще поднесе двадесетият век в тази общочовешка съкровищница? Няма да правим опит да гадаем, няма смисъл – нещата лежат ясни и категорични. Умната домакиня добре знае, какво да достави в своя дом, защото добре знае, какво ѝ липсва. По същия начин ние оглеждаме живота да търсим и да разберем, какво ни липсва, нещо, без което вече не можем, следователно него трябва да си доставим. Ще кажат светът е много голям, за да можем да огледаме в детайли и разберем от кое се нуждае. Казваме светът е много малък – границите се стесниха, светът дойде близо до нас и полесно отколкото в нашия дом ние можем да разберем и видим какво ни липсва. Човечеството е разкъсано от противоречия – човечеството преживява родилни болки. Намираме се в края на века, сметките трябва да бъдат ликвидирани – това е предпролетен сезон, когато пролетните бури разчистват пътеките, когато старата шума опава, когато изгнилите клони трябва да паднат. Новото никога не идва без трясък и шум. За да се направи ново жилище, старото трябва да се събори. И в тоя процес по ярко откогато и да е било, човечеството усеща, че нещо става, че нещо ще се случи – в тоя преходен момент то разбира какво му липсва и какво трябва да получи. Една част от човечеството е загрижена, защото разбират, че предстои важна и решителна стъпка – то е първото неизвестно в това сложно уравнение, което стои с неумолима сила пред двадесетия век. По неведоми пътища, като добрата домакиня умните хора

разбират, че реформата трябва да започне отвътре навън, да засегне най-дълбоките пластове на човешката душа, ум и сърце. Работата за епохата е определена и тя не може нито да се спре, нито да се отложи. Движението не може да се върне обратно, то е движение на река, която има определена цел. Всичко е било подготвено за правилното разрешаване на тази задача – нужна е последната контура, за да се завърши цялото. Идеалът не блести с недостижим блясък, човечеството узря за новата идея и по силата на назрелите условия тя ще се наложи, както се налага топлината и светлината, когато Слънцето стигне равноденствения час през пролетта. Народите от всички континенти жадуват да си подадат взаимно ръка. Побратимяването на човечеството не е вече далечна мечта, недостижим блян, а горяща действителност към която човечеството крачи. Няма сила в света, която може да спре жаждата на многомилionenното човечество да заживее спокоен, мирен, братски живот. Избрани ще бъдат ония народи и нации, които първи ще протегнат ръка за разумно, справедливо и братско съжителство между отделните народи. Идеята за братството е назряла. Тя е жизнен проблем на двадесетия век, тя е задача, която бялата раса трябва да разреши правилно и с чест. Защото, какво е братството, ако не най-възвишената форма на отношение между членовете на едно семейство, където всеки член непринудено и естествено живее с интересите на другите; семейство, където няма корист, няма злоупотреба, няма експлоатация. Реализирането на братството трябва да се реализира на всичките фронтове – духовни, материални, икономически – премахването на границите – всякакъв вид граници е първата стъпка към братството, към побратимяването като най-естествен път, до който Европа и останалите континенти не без усилие и мъка непременно ще стигнат. Побратимяването е задача на епохата ни, узрял плод, който бялата раса трябва да поднесе на идните поколения. То е новото, което ще влезе в голямата съкровищница на човечеството.

И нека онези, които най-много приказват за братство и които злоупотребяват с тази дума, знаят че братството не е продукт на политически борби и войни. Братството е велика идея, за която са ратували най-много ония, които най-малко са участвували в политически борби, в неговите военни походи и издевателствата на всички насилници, които са се опитвали да въдворят ред на земята с меч. Идеята за братството е най-мирната революция, която изгрява в душите на великите люде – тези синове на светлината, които започват реформата от вътре навън – това са хора на истината, които приличат на запалени факли. Те добре знаят, че братството не се реализира с насилие и жестокост, с борба или война. Условията и нуждата от тях само узряват по-бързо по време на братоубийствените войни, всред хаоса на човешкото насилие и жестокост – тогава се раждат ония, които добре разбират, че братство се постига само чрез Любовта. Корените на това ухаещо цвете наречено братство лежат другаде. То подразбира благодатно време, слънчева пролет – много топлина и светлина, които да наляят най-хубавия, най-желания и най-сладкия плод на земята – братството.

През мъката, страданията и издевателствата на нашия век, човечеството ще прозре в зората на изгряващия ден, неутолимата жажда по братството и ще направи сетни усилия да го реализира.

3. БРАТСТВОТО

Идеите получават своята истинска цена, когато могат да се приложат, за да влязат в живота като съграждащ елемент. Една от новите идеи на нашето време е идеята за колективното съзнание. Пробуждането на това съзнание представлява края на един процес и началото на друг. За този момент човек трябва да узрее; то е като разцъфтяването на едно цвете, което не може да се развие и цъфне по-рано от определения сезон и време. Само топлината и светлината на слънцето могат да събудят скритите сили в корените на цветето, на фиданката и на столетника – дъб. Без топлината и светлината на слънцето през месец април и май, растителното царство не би се събудило от зимния си сън. Събуждането на колективно съзнание представлява един такъв момент от живота на природата; той представлява за човека важен и значителен етап. В този етап участва цялото човечество, то е характерен белег на дадено време. И нека кажем характерен белег на нашата съвременност. Нека опитите в това направление да са грубо нахвърлени, но идеята вложена в тях ще се развие и ще стигне непременно своя цъфтеж. Идеята има богати перспективи и светло бъдеще, защото идеята е жива и лежи близо до човека с всичката си духовна и практическа цена и с всичката си вътрешна дълбочина и хубост. Раждането на новото е винаги придружено с известно безредие и хаос. Силата на една идея винаги се опитва след нейното приложение и когато тя е права, човек вижда скъпата ѝ цена, ако с нея разбира се не се цели странични и егоистични домогвания.

За първи път за колективното съзнание Учителят говори в малката беседа: "Пробуждане на колективното съзнание". Когато за първи път тази беседа стигна до нас, ние почувствувахме нейната красота в един свят, който лежеше още далеч от нас и където идеята изгряваше като ново слънце в хоризонта на зазоряващ ден. Топлината и светлината на това слънце проникна в умовете и сърцата ни, за да ни подготви не за друго, а за идеята за братството. Пробуждането на колективното съзнание като идея отзвуча като най-актуелна, която щеше да обедини не само нашите умове и сърца, но и нашия живот, който вече получаваше първите контури на едно общо цяло, с отличителните белези на общество, което щеше да се превърне на братство. Към тази идея Учителят пристъпи внимателно и спокойно. Той никога не бързаше и не се стремеше към бързи победи. Великите неща се реализират винаги бавно. А Той искаше да образува братство. Хората, които щяха да влязат в това братство трябваше да бъдат подбрани, избрани. При изграждането на здраво здание се подбира здрав материал. Братство не може да става от животните, братство не може да става от роби, от неразумни хора, от егоистични, от лъжци, от вълци – вълците могат да стигнат само до глутницата, която при тежките условия на земята съществува, за да се разпадне по-късно през пролетта. Той правеше проучвания и опити – целия този период от Неговата работа има историческа значимост при проучването психологията на българина. Животът на братството, което целеше да образува, започна с най-малката величина и тъкмо в това малкото Той вложи подкваса – тази подкваса се казваше Любов. Само единствено Любовта събираше хората и можеше от тях да направи нещо организирано и разумно. Той подкваси не само обществото от което щеше да направи братството, но подкваси едновременно и целия свят. Опитът нека да беше в най-малък мащаб. В света настъпваше пролет. Нямаше отрасъл от живота, където идеята за колективното съзнание да не намери място и приложение. Безшумно тя навлезе в малките кръжоци, които се събираха да четат, да се молят, да пеят, да се хранят.

Твърде рано още общото хранене намери място – стол имаше на Опълченска още в първото десетилетие на нашия век. Този стол никога не престана да функционира, когато животът на братството бе преместен на Изгрева. Първата сграда, която бе построена наред със салона, беше трапезарията. И двата стола този в 66 и по-късно на Изгрева бяха поставени на строго идейна почва. Те бяха лишени от сметка, печалби и някакви лични интереси. И не само тези мероприятия имаха вече облика на колективност, а по-късно летуването по планините, печатането на книгите, уреждането на гостни стаи за тия от провинцията, работата с градините на Изгрева, разпределянето на братски квартири с една дума всичко, което имаше характер на материална база беше поставено на принципна основа. Всеки внасяше материалната подкрепа въз основа на стария закон за десятъка.

Колективният живот бе нова идея, която бе приета с радост и ентузиазъм и затова тя процъфтя, даде своя плод и оформи новите хора, които разбираха дълбокия смисъл на идеята за колективното съзнание. Основите на този живот, който носеше името “братски” представляваше по своята същност един голям опит, след първия в християнските задруги и общини преди две хиляди години, с историческо значение не по своята външна форма, а по своето вътрешно съдържание, редуцирано, пречистено, доведено до здрава калена стомана и до чистотата и прозрачността на диаманта. В тази именно чистота и незаинтересованост лежеше новото, което Той успя да изгради, спокойно, бавно, безшумно, сякаш нищо не правеше. Всичко носеше печата на спокойното, естествено течение, като това на големите пълноводни реки от които изпитваме дълбоко затишие. Човекът – ето къде лежеше магическото, силното, той трябваше да се подготви, да се изгради.

Единственото нещо, което на земята имаше цена и беше фактор, беше човекът и затова именно от него трябва да се започне – от него започна Той и нямаше никакво значение, колко души бяха, мнозинството не го интересуваше. Навремето Той започна с трима души – по закона на Любовта ги събра на едно място и им предаде първия урок на братството – ето ние сме братство. Тримата са се усмихнали, усмивката им стигна до нас, ала ние днес не се усмихваме – ние вече знаем какво може да се направи на земята дори и с половин дузина хора. Той го направи с четвърт и успя. Пътят беше един от най-трудните, но едновременно и най-правия. Избор никога нямаше да направи и трудността никога нямаше да Го плаши. Скоро светът щеше да опита и да се увери, колко “големите” постижения, големите обещания и монументи губеха своята цена, ако липсваше в тях облика на истинския човек. Каква цена има цялата материална култура, голямата техника, големите богатства и големите удобства на бита, когато го няма човека, човека, който нищо не разбира от колективно съзнание? Каква цена има безпринципността на един човек, ако и да е той силен на деня, богат и знатен? Ценен капитал за живота бяха разумните, организирани, добрите и честните хора, които бяха готови да възприемат и да приложат идеята за колективното съзнание.

Когато човек гради жилище, той започва от основите, когато детето тръгне на училище, за него е приготвена програма, цели се най-първо да се слага основа. Разумните процеси започват с определено начало. Неудачите се дължат на простата причина, че се бърка началото – основата – първите букви на азбуката и първите числа в десетичната бройна система – те образуват основа. Тук лежеше цената на опита, който Учителят направи, за да доведе до едно хармонично цяло учениците от които щеше да направи братство. Той положи основите камък по камък като ги спои здраво с най-здравата спойка –

спойката на Любовта. Идеята за колективното съзнание трябваше да получи своята форма, своето тяло изградено, здраво и дееспособно. Затова Той започна от основата – човекът, неусетно и бавно, за да доведе работата до благополучния си разцвет.

Човекът трябваше да получи нов облик с обновени ум и сърце, готови да приемат новото и да го приложат.

“На човекът нужни му бяха едно сърце чисто като кристал, един ум светъл като Слънцето, душа обширна като вселената и дух мощен като Бога.”

Новата формула бе дадена и пътят бе показан. Изискване, което ангажираше човека и го караше да мобилизира вътрешните си сили и възможности, които дремеа в него, за да бъдат сега впрегнати на работа – да участвуват във великото, което се строеше в света – новото общество – братството проникнато от колективното съзнание. Опитът, който Учителя направи, беше един от смелите опити, не само да събереш хората около себе си, но тези хора да бъдат насочени към най-високи цели и идеали, да извикаш на живот най-благородното заключение в човешките сърца и умове, и да им се даде след това импулс и тласък към реализирането на една велика цел – братството. Опитът излезе сполучлив. Той свърши начертаната работа и показа не само пътя, не само методите, но и участва активно при реализирането на идеята. Всеки сам за себе си знае, защото всеки един от неговите хора приличаше на цвете в една голяма градина в която Градинарят намираще време за всички – грижите не бяха малко. Авангардът беше добре екипиран и грижливо подготвен и най-добре споен е най-здравата спойка – Любовта, Светлината, Истината – с тия неземни съкровища той привлече към себе си готовите, които щяха да участвуват в голямата работа на братството. Нямаше човек от Неговите, който да не отзвучи в пълна готовност за това безшумно по своята външност дело, ала с голямо вътрешно значение. Човекът бе спечелен и ония, които щяха да дойдат този път, нямаше да вземат пример, как се умира за една идея, а как се живее. Защото в процеса на великите дела в живата, растенето, надсмогването и приложението има също такъв героизъм, както и в смъртта. Той беше казал: "Искам да живеете за новото, а не да умрете." Човекът трябваше да се научи не да жертвува тялото, живота си, а как да жертвува човешкото, обикновеното, себичното в себе си за великото, за божественото, за общото. На човека предстоеше истински подвиг – да живее с новото съзнание, да бъде всеки момент готов да се откаже от дребното, човешкото, старото, натрупано от векове. Човекът трябваше да чути веригите на миналото, да се освободи от черупките на себичността, за да преживее новото, да го приеме, както човек приема светлината и топлината на слънцето. То е освобождаване от затворения кръг на личността и приобщаване към общото, изразено във всичките прояви на всекидневието. Човекът трябваше да се импулсира и вдъхнови не от материалната заинтересованост при общия труд, а от радостта, че не е сам – този малък плюс, който бе указание, че процесът на пробуждането на колективното съзнание е започнал. Затова ние се радвахме, когато работехме заедно. Изгревът беше изпълнен с най-ярки картини, където общия и безкористен труд зае важно място в нашия живот, благодарение на което Изгрева това голо поле в началото се превърна на цветущи градини, зеленчукови и плодни и цветни. Красотата, свежестта, благоуханието на Изгрева станаха причина по-късно да се събудят алчни и користи апетити. Изграждането на много чешми, построяването на салона, печатането на книгите – беседи и лекции от Учителя, тяхното изпращане в провинцията, устрояването на братските спални, обзавеждането на стола,

почистването на салона и дворовете всичко това бяха кълнове, които бяха дали своя плод, защото бяха грижливо посадени и добре отгледани. Тук се изработваше човека, отделния човек, малката единица, която щеше да влезе в общото – голямо нещо ли е един човек? Ние казваме най-внушителния монумент, с който не можеше да се сравни най-голямото строителство на дадено време. Реализирането на колективното съзнание бе победа, която Той нанесе на тъмните сили на ретроградността, на закостенялото, на фанатичното, на егоистичното разбиране на живота и света. Ние не само чухме за новата идея, ние не само се приготвихме за нея, но възприета веднага, поставихме я в ход, включихме я във всекидневната си програма на живот, жадувахме да бъдем винаги готови на предна линия да поставим не личния си интерес, а интереса на общото, на колектива, на братството. Привлечени и очаровани от красотата на тази идея, в нейното реализиране ние намирахме смисъла на живота и радостта – малкия плюс, който внася в живота един нов елемент – вътрешното доволство, че можеш да поднесеш своя дар при съграждането на великото, което се строеше в живота. Новият човек, съзнателният човек не искаше да живее сам. Той искаше да участва във всичките отрасли на живота, да бъде съзнателен член на колектива, където щеше да вложи и да получи всичко, колектив, където липсваха личните домогвания и измамата, където човек за човека не ще бъде вълк, според старата латинска максима, а брат. Традициите в новото общество следователно щяха да бъдат като тези на семейството – сговорно, обединено, самоотвержено при спазването интересите на всичките членове, които имаха един общ идеал.

На 2400 метра височина, където братството прекарваше летния си отдих, ние бяхме успели да реализираме един общ колективен живот подчинен на един ум и една воля – тия на общото. Само споменаваме за това мероприятие при което идеята получаваше своя дълбок замисъл и блестеше в своята величествена красота. Ние живеехме идеята за колективното съзнание – новото, което идваше в света. Когато огледахме този живот, ние разбрахме какво се бе случило с нас, какво бе реализирано на земята, и какво понесохме в умовете, сърцата, душите си, като залог на онова, което ние трябваше да проявим. Зърното бе посадено от веща ръка, зърното бе сито и живо, земята на която падна то беше благоприятна. Нека не кажем дали нивата се люлее от узрели жита, не е лесно да се говори дори за неща, които имат съкровен и дълбок характер, пък и не е нужно, но ще кажем само това, когато времената се промениха, когато в нашия свят настъпиха нови социални положения, когато официално започна да се говори за колектив и за колективен живот – ние, смеем да кажем, бяхме най-готовите хора и възприехме всичките мероприятия на държавата като нещо, което очаквахме, като нещо, което беше необходимо и естествено, идеята за колектива е една, какви ръце ще манипулират с нея не е тема на нашата размисъл. Затова и ние бяхме добри изискани и честни работници във всичките сфери на нашето социалистическо устройство. Ние бяхме не само подготвени отвън, но бяхме и изградени отвътре. Човечеството ще опита идеята, тя ще се наложи, доброволно ще бъде приета или по необходимост, не е важно, ала човечеството ще опита идеята и ще преживее скритата цена в нея – радостта на живота, която побратимяването във света ще бъде поднесена на човека. Това ще бъде малкият плюс в който се крият големи възможности, разкривайки светли и надеждни перспективи.

4. ВЕРИГАТА

Човек се връща на някои неща, когато те се отдалечават от него. В случая не е важно дали отдалечаването е реално или привидно. Ние знаем, че всичко онова, което не е родено по плът, ще преживее вечността. Ценните неща, споени от нематериални елементи не изчезват, не умират, не се губят. Великите идеи в които Божественото е изляло своя сок остават да живеят вечно. Онова, което Учителят е изградил в света на идеите ще преживее вековете – семето е било чисто и сито, плодовете също ще приличат на семето.

Нека се върнем на ония години, когато за първи път се отзовахме в сред едно общество от хора, които за първи път виждаш, членове на едно голямо семейство с които почти не се познаваш и тоя, който те завежда там и пръв те запознава с всички, казва ти ясно и недвусмислено – това е нашето братство. Казана там, тази дума ти звучи необикновено не поради етимологическата стойност, а поради онова дълбоко чувство, което изпитваш, когато за пръв път срещаш тези хора, които те гледат по един необикновено сърдечен начин, в очите им сияе някакво усмивка спокойна и съдържана едновременно, от тях лъха особена топлина и съвсем естествено те ти подават ръка и ти казват: “добре дошъл” – говорят ти направо на “ти” и най-важното намиращ, че всичко точно така трябва да бъде, не се учудваш и изненадваш, нали си копнял за неща необикновени, необикновени трябва да бъдат и отношенията между тези хора, които ти се струва, че отдавна познаваш, че те ти са скъпи. След това оглеждаш цялата обстановка и намиращ, че по цялата земя от първия до последния паралел за тебе няма друго място което да бъде толкова приветливо, топло, сърдечно, както това, което твоя приятел нарече братство. Развълнуван си, но не и смутен, изпитваш красиво чувство, не знаеш, какво да кажеш, но не си притеснен. След един час, когато хубавата песен зазвучи и беседата е прочетена вече, ти усещаш, че към тебе лети нещо сияйно и че ти най-после си успял да се докоснеш до реалното, значимото, което има своята скрита цена; ден след ден тази реалност ще ти открива все по-нови и по-нови ценности. Доволен си, окрилен си и понесъл в сърцето си нова радост, в ума си ново разбиране, ти откриваш, че най-после си намерил търсеното, очакваното.

Ние бяхме много млади, когато пристъпихме прага на братството – едва имахме деветнадесет години, но сякаш бяхме живяли много и бяхме успяли да преживеем всичката празнота и суета на обикновения живот. Как се бе случило и къде точно бяхме успяли да получим този поглед за живота трудно бихме могли да кажем. Може би от книгите. От училищната скамейка ние се отзовахме в свят, който криеше забележителни ценности. Разбрахме, че това сме търсили и нищо друго. Копняли сме за един живот хубав, реален, здрав, чист, светъл на братството може би, светът на семейството. Отзовахме се там след някакво дълго или кратко отсъствие и имаш неотразимото впечатление, че се намери в една класна стая, малко различна, в която неотдавна си бил, отношенията между учениците са топли, непринудени, искрени, естествени. Никой не те пита, кой си, откъде идваш, в какво вярваш и в какво не вярваш. Само ти правят място помежду си, за да седнеш и ти и започват учебните занятия. И това е било открай време, винаги до този момент, когато думата чута за пръв път оживява в нова сърдечна светлина. Тогава започва новия живот. Откриваш простата истина, че човек вечно копнее за човек; да бъде близо до него, да общува с него, да обменя мисли с него, да си каже и да чуе болката на другия, да си помагат по време на нужда и да си бъдат с една дума съученици седнали на един чин или през един. И като венец на всичко усещаш, че в сърцето ти

прелива безкористна обич, нещо чисто прелива и този човек ти става приятел и още нещо – брат. Каква красота – мигом светът получава друга украса, слънцето грее по особен начин, звездите блестят необикновено големи и ярки, цветята цъфтят богато, уханието им се чувства навред – светът се е променил по магичен начин; в същност промяната е станала дълбоко в съзнанието, в душата, сърцето, ума. За пръв път откриваш, че в света е настъпила пролет, не тази нашата метеорологичната, а пролетта на един живот, на един век, на една епоха и целият мир лежи край тебе окъпан в светлина и топлина, които за първи път виждаш и усещаш.

Когато мислиш за себе си, намираш, че си се родил със звезда. Щастлив си, че можеш да говориш от сърце с тези непознати и познати мъже, жени, млади и стари, които си постигнал по своя път и си ги открил като нещо много ценно – истинско съкровище. На тях можеш да се довериш, когато имаш да решаващ труден проблем, с тях можеш да споделиш, когато те намери голяма скръб и голямата радост, от тях можеш да поискаш помощ, когато парите не ти достигат, те са готови да ти построят жилище, ако старото ти жилище е станало негодно. Защото между тях има и майстори зидари. Чудно наистина, невероятно е всичко това, защото те се наричат по между си братя и сестри – така им казва Той да се нарекат и Той, Той, най-големият брат между всички, Който е дал нееднократен пример за всички горе изказани положения в които може да изпадне всеки човек. Разменната монета между тях се казва на наш език – обич, любов. Ала за нея те не отронват дума, не я споменават, не я казват, гледат само да я живеят. Усещаш, че светът широко ти е отворил вратата и те кани за велики дела. Ти си намерил своето място в света и сега можеш да живееш по нов начин, както повеляват принципите на това братство, принципите на Неговото учение. Рядко споменаващ думата братство, защото си потопен в него.

Късно, много късно, ние се върнахме на тази дума и някак си острожно и внимателно пристъпихме към това понятие, което живо ни посрещна и ни откри всичката събрана красота – това се случи, когато братството бе поставено на изпитание, когато ударите върху това братство започнаха да следват един след друг; законът, човешкия закон облечен в светска власт се опитваше да унищожи идеята, нас не можеха да ни унищожат, времето на инквизицията и вартоломеевите нощи бяха вече далечно минало. За братството се говореше като отявлено гнездо, което трябвало да се разруши, да се разсипе. Тогава ние се върнахме назад, миналото оживя като нещо премного живо и силно и всичко, всичко, което бе минало – цялата идейна постановка и живата история на това братство се изправи пред нас като монументална сграда по-блестяща и по-здрава, откогато и да е било. Странно чувство – неотразимо всичко ни привличаше, на него се върнахме с всичкия жар, не само да го защитим, но и да го живеем; върнахме се като хора, които усещат, че държат в ръцете си ценности, които никоя земна сила може да ги отнеме. Братството и като идея и като здрава сграда построена от силни ръце лежеше пред нас недокосната и величествена в първичната си красота и сила, създадена през епоха, която няма да бъде забравена и неотчетена – една велика идея, която смяташе праха на вековете и нанасяше последен удар върху всичко, което носеше печата на преходността, заблужденията, лъжата досежно идеите, които бяха живи и носеха аромата на вечността. Имаше много време да мислим и да се вдълбочаваме през тези години, когато братството по тяхното разбиране се беше превърнало на фикция, защото бяха изтеглили почвата под краката на братството, като го лишиха от цялата материална база. Смятаха, че братство

може да съществува само, когато има пари и доброто желание да направиш братство. Ние не мислехме така. Какви бяха нашите загуби – нека не се спираме на този въпрос – ще кажем само, че всичко превърнахме на ценности – на валута, която беше валидна във всичките светове, нека да звучи странно това, но няма да се доизкажем – скромността беше отличителна Негова черта, тя стана и наша. Тогава видяхме, че онова, което се разкрива е много красиво и много ценно – несъкрушимостта на идеята, несъкрушимостта на братството, което някога ние намерихме, като готова построена сграда в която топлосърдечно ни поканиха ония, които бяха дошли преди нас. Тогава ние решихме да потърсим историята, да проследим времето, да огледаме живия материал, да намерим спойката – живата спойка, които оформиха и здраво споиха братството. Нашето изследване се увенча с пълен успех. От всичките данни, които ни чакаха, ние изплетохме венец – жива плетеница на багри, на тонове – една симфония на труд, усилия и работа, които родиха изпод Неговите пръсти една нова обществена единица рядка по своята красота, чистота и топлота, а най-вече рядка по своята принципност и по своя морал. Основите бяха положени внимателно, грижливо, острожно. И тези основи, смеем да кажем, бяха много здрави, огън нямаше да може да ги изгори, нито водата да ги унищожи. Така градеше Той. Той не обичаше крещящите тонове, не обичаше шума, не обичаше бързите темпове, големите обещания и многото думи. Той градеше за векове и всичко трябваше да бъде здраво, качествено, устойчиво. Както при изграждането на семейството основния елемент е любовта между всичките членове, така също и тук важния елемент беше любовта.

Той не започна с много, започна с трима души и през една година, първата съборна година, Той свика на събор тримата. И тези трима първи ученици на Учителя не се стърпели да не кажат: "Учителю, Събор с трима души!", но се отзовали с абсолютна точност на уреченото място и време. И първият събор се състоял по всичките правила, и основите на братството бяха положени. Тези ученици бяха първите на Учителя и те като нас се чувствували в средата си, единственото място на тоя свят в което се чувствуваме добре и с право, намираш там съкровен блян на човечеството, намираш братството. Както първият слънчев лъч при изгриването на слънцето огрява най-напред само върховете на планините, така също идеята добива бавно своето значение и сила за ония, които са готови да я възприемат и приложат.

Като нива добре разорана и още по-добре посята братството щеше да се разраства, за да закрепим здравите си корени в добрия чернозем на българския народ – братство не може да се образува от какъв да е човешки материал, нито от кой да е ваятел. Ние опитахме това и тази опитност ни струва много скъпо. Братство има само там, където царува Любовта, където царува доверието, където царува безкористието – без тези три елемента братството е гола фраза, опит на честолюбци, които имат манията да мислят, че тази работа е проста и лесна, само да си дадеш малко труд. Те имат манията още да мислят, че са родени да бъдат ръководители, наставници, учители – физиономията на такива честолюбци ни е добре позната.

На земята не съществува нещо по-красиво, по-прекрасно и по-светло от тази човешка общност, наречена братство; тя ни приближава до семейството и нещо повече от него. Атмосферата там е любов, доверие, мекота, красота. Един лъч докосна изнуреното човечество, една нова вест бива оповестена и един жив опит бива направен – този опит бе удостоен с успех – на Земята може да се постигне тази идея, може човечеството да се изкачи на този висок връх. Пъртината е разбита, пътеката лъкатуши, светла и добре трасирана, най-напред от Него, а после от другите... Братството трябва да се внесе навсякъде; идеята

като благодатен дъжд трябва да проникне пластове на човешкото общество. Задачата на бялата раса е да реализира идеята. Братството е новото, което може да послужи като арка през която родените през двадесет и първия век ще минат; братството е изгряването на новия ден, настъпването на новата пролет, когато Любовта ще царува и доверието ще бъде разменна монета. Братството това е блестящото утре, което чака обновения човек, преуморен от войни и борби – най-голямото насилие на Земята.

5. ЖИВОТО ТЯЛО НА БРАТСТВОТО

Пред мене лежат четири фотографически карти среден формат. Те носят една и съща дата и една дума отдолу – Събор 1927 година. Намерих ги случайно в една книга и веднага ги заделих. Спомних си и годината и деня, когато един брат ми ги подари през един от тези съборни дни. Едва ли тогава той можеше да си представи, че днес аз щях да направя тема и дълго щях да ги разглеждам от всичките страни, да отбележа детайлите и да извлека от тях разбира се най-същественото. Преживяването ме вълнува още в началото. С какво собствено? Дали със свежестта на спомена, който ме отвежда в атмосфера, която сякаш беше несъвместима с порядъка на земята, човешкия разбира се, толкова лека, задушевна и топлосърдечна бе тя. Един човек, който наричаш брат и който познаваш от много години, а виждаш едва ли един път в годината, защото не живееш в София, приближава се през този съборен ден и любезно ти предлага съборен дар, за спомен от тези светли дни. Помниш мястото, дървото до което си се спряла, помниш слънчевия ден, помниш човека и се усмихваш с младежки жар и благодариш. Грижливо ги съхраняваш, пазиш ги, носиш ги със себе си, тревожиш се за тяхната съдба, както и за книгите, искаш всичко да опазиш, всичко непокътнато да го съхраниш, то представлява най-голямата ти ценност. Да, какво не преживяхме оттогава, нека не си спомняме сега за тях през тази година, през тоя ден, когато случайно попадаш на връзка фотографии и без да си дадеш сметка, заделяш тъкмо тези, нека си стоят на масата – ще се върнеш на тях, чуваш себе си, отговаряш пак на себе си – да непременно ще се върна, нека си стоят близо до мене, какво ли няма на масата.

Изгубих ли време когато ги гледах? Губя ли времето и сега, когато внимателно, съсредоточено ги разглеждам с лупа на ръка? Сякаш те представляват йероглифно писмо. Наистина по тях може да се чете твърде много. Времето ми не е загубено. Нека година 1927 да е отдалечена с четири десетилетия. Какво значение има времето за неща, които никога не могат да легнат в забвение. Един живот прост, същевременно и необикновен те гледа от тези скромни табла. Някога от тях може да се направи изложба и ония, които са участвували в този живот ще се зарадват и усмихнат – фотографическата камера е съхранила частичка от тях, страничка от нещо много светло, един светлинен лъч на Преображение – красотата на един събор.

И ето, вече не се спираш тук и там, не насищаш момента с аромата и музиката на онези дни, не казваш какво е било някога, не се потапяш във вълните на миналото, и не искаш нито да се успокояваш, нито да се утешаваш, нито да се радваш, нито да скърбиш, нито да питаш – защо? Въображението е нещо реално – какво ще кажат ония, които го нямат не е интересно. Мисълта лети и препуска на възторжените криле на младостта, там по всичките кътища на Изгрева, по пътеките на градините, по слънчевата поляна, в трапезарията, по пейките и гледаш на онова място близо до входа към изгревския двор

едно голяма огнище солидно направено и на него грамадни бакърени казани, с два големи чайника – всичките тези изляти от мед снаряжения са приготвени специално за съборите. Брат наш майстор ги е направил и в тях е вложил всичкото изкуство на своите деди старите балканджии – казанджии. Не възобновявам миналото и не пристъпвам като към спомени – външното табло ме отвеща до идеята, но ето хрумване на повествовател, тръгвам по следата на детайла, приятно ми е да се разхождам по формите, за да стигна до съдържанието. По тези места е летяла нашата младост, понесла в сърцето си радостта, нестихващия празник на света – нещо се беше случило и беше година 1927, много може да се разкаже за нея и разбира се няма да я помним само с това. Много песни се пяха тогава и много неща се случиха, а в центъра сияеше най-голямото събитие, което обогати с един замах епохата – тогава Учителят даде големия том беседи и лекции – “Пътят на ученика”, за това по-късно. Сега обаче се отказваш от всичко и имаш само една желанието да се срещнеш с хората от фотографическата камера. С тях си яла на една трапеза, с тях си пяха песните през тези дни, с тях си слушал беседите през тези дни, с тях си участвувала в общите молитви, с тях си работила, дежурила, служувала си им и те са ти служували, черпели са те с плодове и ти си правела същото. И най-важното, което стои скрито, за него не се говори – тези хора те обичат и ги обичаш. Гледаш ги сърдечно, топло, усмихват се като стари приятели и са готови всеки момент да ти услужват, да те изслушат, да ти причинят радост. Някои от тях знаеш откъде са, познаваш ги по име, някои срещаш за първи път, не смогваш да научиш името и местожителството. Съборът е многочислен, дошли са гости от всичките краища на България – села и градове. Наричат се помежду братя и сестри. Поздравяват се с най-хубавия поздрав на земята и се ръкуват сърдечно. Нямаш роднински връзки, а ти са нещо повече от роднини. Когато ги срещаш ти става приятно – човек стои пред тебе и ти знаеш кой е и какъв ти е. Атмосферата е приятна, сгряваща, дружеска, братска. Не нарушават с нищо хармонията и тишината на деня нито покоя на нощта. Не говорят високо, не се чуват никакви грубости, за неприлични думи да не говорим, те изобщо не съществуват в речниците на никой от Неговите хора; царува идеална дисциплина, без някой да е поставен там, за да я въдворява, имаш чувството, че това са идеални части от едно хармонично цяло, не е нужно да им се каже, какво да правят. Когато сядаш да ядеш няма бъркотия, няма шум, няма проявено нетърпение – редът е прост, лек от само себе си всеки разбира какво прави, не усещаш, че на Изгрева спят, ядат, почиват – живеят близо две хиляди души. Тия богати и празнични дни продължават седмица, зад целия този ред стои Той и по незнаен и непринуден начин поддържа тая хармония, тая красота – тая братска атмосфера. Имаш чувството, че се отклоняваш от същността на темата – спомените са завладяващи, идеята прошумя – откликна леко в сърцето като дихание на зефир, ала тя добре бе чула, добре бе разбрана и още по добре уловена, нека ми бъде простен увода. Ще се опитам да я дам, както бе преживяна.

Беше ли в центъра Учителя? Беше ли седнал на скромната катедра в един салон набързо направен, липсваха още прозорци. Бяхме и ние – учениците пред Него. Тогава спонтанно идва големия въпрос – лесно ли беше да се изгради този жив апотеоз на най-новата идея – проблем и задача на нашето време – идеята за братството. Днес казваме – Братство. А дали става лесно? Братството, както и семейството не се изгражда от глупави хора, братството от такъв мащаб не става от обикновен материал и от обикновен човек. По един и същи закон се създава идеалното семейство и братството като обществена

единица. Как става това, не е момент сега да кажем – темата е разработена преди. Когато ние дойдохме, сградата на братството беше готова – ние не бяхме от първите – тази сграда смеем да кажем вече блестеше и ония, които ни отвориха вратите и ни поканиха сърдечно, не намериха за нужно да ни запознаят с историята, как се е случило, всичко друго им беше на ум – на земята имаше празненство, хората бяха поканени на сватба и нямаше време за други приказки. Ние също се присъединихме към рядкото събитие, ние разбира се младите най-обичат радостта и веселието. Беше много тържествено, много светло и много радостно. На Земята живееше Учител. Отвориха ни вратите на братството и ние влязохме вътре, че намерихме най-хубавото, най-дълбокото, най-проникновеното, което двадесетия век и Земята можеха да ни предложат. История ли пишем сега, без да сме историци, нека звучи като история, макар, че ние друго искаме да кажем.

Веригата, здравата верига направена от безброй звена, ето кое виждаме днес, ето кое живо ни гледа от тези табла със средна големина, което някой любител фотограф успя да улови, а моя добър брат да ми ги подари. Нека да се спрем накратко, за да се изяви сама идеята. Едната фотография представлява общия вид на Изгрева. Дълги години на масата стоеше една подобна снимка с надпис – Изгрева. Тя ни беше премного скъпа, защото представляваше Изгрева в онзи начален вид – Изгрева в своята младенческо възраст. Гледаш десет декара тревна площ, поле, което стига далеч сякаш е неделима част от Изгрева – част от Софийското поле. Безлюдно и голо с малки постройки тук таме в далечината.

Изгрева откъм гърба е опазен от гъст горист пояс. Няколко малки борчета има посадени и тук. Няколко дървени бараки, някоя и друга палатка – това е Изгрева – две врати, едната откъм поляната, а другата откъм пътя. Изгрева е приютен в топъл скют. Изгревът е облян в светлина. Мястото е такова, че слънцето щедро го огрява от всичките страни. Животът на Изгрева е съсредоточен в центъра, където е салона и трапезарията. Нито една масивна къща – по случай събора има много набързо построени палатки.

На Изгрева няма вода, няма и електричество. Цивилизацията не е нахълтала още, няма и съобщение. Изгрева почива върху чистото ложе на първичната си красота. На Земята за нас няма по-прекрасно и по-свещено място. По случай събора сега той е много населен. Дните са горещи, август е и докараното сено служи за постелки. Всички са доволни, никой не усеща неудобствата. Пред палатките са седнали селяни и селянки. Те приказват, някои четат, някои се греят на слънцето. Една двойка брат и сестра са изправени близо до една дървена къщичка и си приказват. Уловен е бита на един ден – съжаляваш, че всичко не е нанесено на лента, би могло да се види много от този кипящ отвътре живот. Двете табла се изчерпват.

Третото представлява набързо скованата трапезария от дъски – маси и пейки до тях. Проточени са на дълги редици – нито един не се храни отделно, усещаш, че нарушаваш принципа на братството ако се храниш отделно или слезеш в ресторант. Изобщо никой няма желание да се откъсне от тази обстановка, за тези няколко дни, които през цялата година ще сияят и ще го обогатяват... Вижда се огнището, казаните, чайниците, горещата вода никога не липсва. Хората са насядали гъсто един до друг. Съществува някакво разпределение, защото познаваш хората насядали на една дълга маса, селяни от твоя край, различаваш ги по носията и по шамиите. Всички чакат да се сервира обед. Между тях с кошове се носи хляба.

Четвъртото табло, това е салона и трапезарията когато хората липсват. Салона свети от белота. Има внушителен вид, вижда се катедрата и пианото

отдясно и големия инструмент бас, там са и стативите. На входа е застанал брат Симеонов. По съборите той даваше тон и ръководеше пеенето. Диригент той не беше, ала беше душата на хоровото пеене – общото пеене, което винаги звучеше необикновено, вдъхновено, патетично.

Завесата се затваря, вълнението притихва, а животът те кара не вече само да гледаш, не и да се вълнуваш, но да мислиш. Една дума блести над целия този екран, думата е премного светла и съдържателна – премного я обичаме ние, да е легнала близо до сърцето ни, стои като залог и като завет на най-реалното, най-великото, което бе направено на Земята през най-бурното време, през един век просмукан от миризмите на омразата, жестокостта, насилието – да, тъкмо тогава, Той го направи. Тази дума беше: Братство, блян и надежда, цел и идеал на едно поколение възпитано и изработено от най-големия Майстор на нашето време. Идеята бе прозвучала мощно, задушевно и тя ни докосна по магически начин, за да отзвучим крепко на нея. Изразът бе даден, зад израза стоеше съдържанието. Ще кажат някои днес: бледо е отражението, несъвършен – ще кажат другите. Днес всичко може да се говори за братството, ала ние само не ще се произнесем громко за братството, ние ще мълчим, но нямаме желание да скрием истината. Ще я кажем насаме, ще я кажем тихо, но твърдо. Направеното бе направено, задачата бе изпълнена, идеята бе реализирана. Направи го Той и то много здраво и добре споено с най-здравата спойка. Никой от тези, които са участвували в тази верига от онези тримата необикновени люде, които първи Го чува, видяха, познаха и последваха до онези които до началото на този век Го приеха, разтвориха вратите и сърцата и Го назоваха до нас, които се родихме в началото на този век могат някога да се чувствуват само в тоя свят, откъснати от тази верига. Никога – звената са там живи и здрави, споени, жизнеспособни, както ги беше оставил Той.

Когато оглеждаме това Негово дело, не отразено в четирите табла, тая бегла следа от един богат изживян живот, а отразено в дълбините на човешката душа, в човешкото сърце. Идеята бе отлята именно там и Неговите хора – учениците бяха вкусили сладкия плод. Бяхме живи не само да видим величествената сграда, наречено братство, но и да преживеем силата и несломимата спойка на веригата, която ни свързваше като неделимо цяло, като звена и като скачени съдове, оживени и оплодени от Неговата любов и споени от идейното съдържание на Неговото Слово, което направи от нас братство.

Идеята беше реализирана, като алпийски планинари, свързани един за друг, те можеха да се противопоставят на големите страдания и изпитания. Живата верига беше направена от плът и кръв, жизнеспособна и несъкрушима. Идеята имаше цената на доброкачествен квас. Да бъдеш звено в тази верига беше и чест и отговорност. Колко беше важно животът на отделния човек, и колко от значение за отделния член общото благо. Идеята за колективното съзнание, идеята за братството получи на земята най-чист и най-животрептящ облик. Братството беше верига, веригата беше братство.

През годината 1965 не може да се коментира повече върху този въпрос – ние искахме само да оставим словесна диря на няколко съборни дни уловена от любителя фотограф. Ще питат – защо? От 1944 година до 1965 много неща се случиха и братството преживя много изпити. Братството пострада. Защо? Някоя лоша халка във веригата? Не търсим причините, и не питаме ние. За нас бе важно само едно – идеята остана недокосната. Създаденото от Него никога нямаше да се разруши. Изгревът отдавна е загубил своя блясък и своята романтика, загубена е безвъзвратно оная жива и чудна тишина, която

беше отличителния белег. По снагата на това парче земя, мъничка частичка от нашата планета са вече минали грубите нозе на обикновения, делничния живот, който настървено се сили да унищожи миналото, да изтрие красотата. Пейзажът е сменен, следите постепенно изчезват, бихме казали следите на класиката изчезва – оная класика, която беше рамка, където идеята процъфтя. Всичко, което носи печата на материалното е ограбено. Вандалите на един век винаги намират, какво да ограбят, какво да разрушат, какво да поругаят. Винаги е било така, ала винаги те остават излъгани, когато отчетат плячката си – виждат, че в ръцете остават само черупките, сухите листа.

Живи и невредими идеите остават, жива и невредима веригата ще просъществува, защото тя беше едно от най-съществените звена на Неговото дело. Наш дълг бе да пазим нейната цялост при всичките условия, благоприятни както през ония слънчеви дни, които ни гледат от картичките, както и днес, когато не можем общо да се съберем на събор през август на Преображение, или да предприемем общ излет до Мусала, или да организираме общо летуване на Рилските езера – но формите съществени ли са, те имат ли дъх от вечността, братството на земята ли само се реализира, идеята земна ли е – като светяща река, като дъх от вечността идеята обикаля цялата Вселена, за да стигне до сърцето на малкия човек, който много добре разбира и още по-добре отзвучава, когато му кажат от сърце думата брат. Ние преживяхме това, преживяваме го и днес и няма да престанем да го преживяваме и в далечното бъдеще. Такава е цената на живите идеи – те са вечни.

6. ПИСАНИ И НЕПИСАНИ ЗАКОНИ

Това, за което ще става дума тук, само Той може да го каже и не само да го каже, но и да го живее. Това е Неговият характерен стил не само на мислене, не само на изказване, но и на живот. Човек може да се спре и да съзерцава картината, както нощем съзерцава звездното небе. За нищо друго не мислиш, освен за звездите, за тяхната хубост, за светящите пътища, тия чудни блестящи хороводи, намираш, че на Земята няма нищо по-красиво от небето. Усещаш тогава, че живота се обогатява отвътре и нищо земно не може да се сложи в другото блюдо на везните, за да се изравни с това преживяване. Този път думите бяха отляти в една стройна система, едновременно те бяха и сърдечни и топли, имаш желание да ги сместиш изцяло, или да ги приближиш не само до виждането, чувствуването, а и до разбирането, макар, че всичко е толкова ясно, остава само по магичен начин да ги превърнеш на музика и тя да ти звучи за цял живот. Думите, Неговите думи, казани от Него, трябва да сме ги слушали, защото ги взимаме направо от беседите, може да са отбелязани в бележниците, но тогава можехме ли да ги “слушаме”, както днес?

Животът и вълненията тогава бликаха от хиляди ручей и нямахме време да се спираме на тези светящи детайли, които щяха да ни разкрият дълбоката принципност и красотата на едно неувахващо отношение. Близо половин век откогато са казани, те звучат различно, необикновено, как ли ще звучат след още толкова години – тяхната динамичност ще се увеличава и вълнението с което ще се изслушат ще се задълбочи. Вероятно. От тях можехме да направим поезия, но предпочетохме да ги оставим в тяхната отлята форма, облечени скромно, недокоснати и чисти да влезат в националната си носия в бита на братството. Те ще звучат като приказка, която слушаме зиме край пламналото огнище, когато навън се стеле снега, ала те ще звучат днес като

пролетно приветствие, когато посрещаш равноденствия час, или наесен, когато природата е разтоварила всичките си щедрости и ние се готвим пак през едно равноденстващо утро да се сбогуваме със слънцето.

Ще ги предадем дословно и към казаното ще лъха нашата радост, ще бликне топлото чувство и мисълта ни ще доизгради образа на онова, което Той направи, изпълни, изработи, извърши – голямата работа с човека и за човека. Нямаме претенции, че само ние бяхме покрай Него, предмет на сурова глина, която Той моделира, от това, че Го слушахме и бяхме точни и редовни в школите, не може да се съди какви хора бяхме изобщо, от коя степен ученици бяхме. Нямаме желание да се сравняваме, да се мерим и теглим, не е нужно това. Едно нещо, обаче, не може да се отрече – ние бяхме ония, които внимателно и съсредоточено Го слушахме, ние бяхме ония, които образувахме онова, което се нарича аудитория. И нека кажем дисциплинирана – никой не си позволяваше да влезе след като школният час беше започнал – никой не закъсняваше – да станеш рано беше изработен навик. Тази аудитория беше жадна, възпитана, трептяща за новото, да запише словата не само в бележниците. Край Него всичко беше движение, като по магичен начин Той оживяваше атмосферата, предаваше ѝ особена магнетичност, насищаше я със светлина, с мекота с усредена чистота. Кой бяхме ние и какви бяхме ние? За Него не беше нужно само да има хора, които да го слушат, дори и такива като нас, за да свали на Земята учението, знанията, нужно беше и нещо друго, което всеки по отделно знаеше и преценяваше. Отношението – имаше го Той към учениците имаше го и ние към Учителя. Ако това се знаеше от онзи непознат умник, той никога не би задал този въпрос на Учителя и до нас никога не би стигнал този класически отговор, преливащ не само от светлина, но и от топлата красота на една интимност, която при други случаи никога Той не би разкрил пред когото и да било. Да, ако този непознат "философ" не дръзнал да зададе този въпрос, ние бихме се лишили от нещо, наистина много прекрасно. Трябва все пак да му благодарим. Ето и въпроса:

"Отде събра тези хора около себе си? Те не те разбират".

Следва отговора на Учителя /предаваме го дословно/:

"Нищо от това. Понеже Бог ги търпи и обича и аз съм длъжен да ги търпя и обичам. Бог ги е събрал от кол и от въже и ми ги изпрати да работя с тях. Не мога да пречупя думата Му. Щом Бог ги е изпратил при мене, ще им предам знанието, което имам".

Какви бяхме ние? Кой бяхме ние? Нека думите ни не прозвучат като защитна реч. Ще се опитаме да запазим стила, да не накърнява нито Учителя, нито учениците. Не сме съчинили отговора предварително – ние само светкавично се върнахме назад и навлезохме в пределите на ония съдбоносни дни, когато Христос обучаваеше народа чрез притчи – някак си ни подхожда тази притча, разлика има само в името. Учителя ги нарича от кол и въже, а Христос – клосни и хроми. Те се оказаха готовите, които приеха на радо сърце поканата му и мигом се отзоваха на сватбата – знатните, поканените, елитния слой на тогавашното еврейство си намери хиляди причини и то съвсем основателни да не се явят на поканата. Може би сме същите, които тогава се отзовахме на поканата на Христа. Притчите ние помним и нека не сме от знатните. Христос не се роди в богат и знатен дом; не го повиха в меки пелени и великото събитие се случи в бедни ясли и прости и бедни хора помогнаха на майката да се роди детето и го повиха в прости пелени. Природата устройва чудни шеги на всичко що блести отвън. Не казваме нищо и нямаме намерение да защитим учениците и да извиним тия от "кол и въже". Тъкмо такива са били нужни, за да се провери здравината на учението, при неблагоприятните условия се проверяват великите

ценности на човешкия дух. И ако учението тъкмо от тези хора можеше да направи нещо, то е вярно, правилно, чисто. Издържало е и последния изпит. Корав народ са българите и умен, нека си кажат думата те. Казаха ли я? Казаха я. И днес когато внимателно и съсредоточено се вдълбочаваме в него, ние се връщаме на всичко онова, което някога сме слушали и от което само сме се възхищавали и на което само сме се радвали, без на ум да ни дойде, че някога грижливо щяхме да търсим ценностите и с перо в ръка щяхме да ги оживим, да ги пресъздадем, да ги предадем на ония, които един ден щяха да ни питат как отзвучахте? Тогава ситуацията е била такава.

Сега се спираме на детайлите, четем между редовете, оглеждаме всичко и неизмеримите неща, които ни поразяват със своята дълбочина и светлина ги оглеждаме като скъпоценни камъни. Като опитни туристи изпитваме сега да пътуваме бавно и спокойно да оглеждаме ландшафтите, които се разкриват пред нас, спокойно да се вслушваме в музиката, която стига до нас, за да съхраним ценностите дълбоко в нас и станем достойни за тях, за да не бъдем от "кол и въже", а хора, ученици разбрали, познали и приложили малко от онова, което чули някога и на което сега се връщат обвеяни с нова светлина и нов устрем. Ситуацията днес е друга.

Защо се спряхме на тази реплика, която ни разкри цяла серия от мигове, които ни отвеждат до Неговото голямо дело, по-точно казано до една част от него – братството? Само за това ли? Не. Няколко думи приковаха нашето внимание, почувствувахме познатото вълнение, че се намираме пред нещо велико – един трепет, сигнал и стрелка, които ни сочат най-светлия път, който ни показаха някога, за да преживеем сега съкровения миг, който след като обогати Него, обогати и нас – "Не мога да причупя думата Му" – изразът е обикновен и звучи като български фолклор. Благодарни сме, че простата форма е оцеляла и изразителността е недокосната. Намираш се в друга среда, дишаш друг въздух и се приближаваш до Него – това е Неговата среда, аура, както я наричат окултистите; аура на мисъл, на чувство, на отношение: "Не мога да пречупя думата Му". Нямах вече желание да коментираш, да анализираш, да се произнасяш. Две същества се разкриват пред очите: едното обикновения човек – ученикът да го назовем – от "кол и от въже" и другото – Необикновения човек, Който успя от тези хора незнатни, бедни, очукани от живота, които нямат ни волове, ни синове и дъщери за женене, нито нива да оре и посее, ала богат с вътрешен усет, мигом да се отзове на богатата гощавка, редка, епохална и от тях да направи нещо. И тъкмо този успя да улови този блестящ миг, за да каже след малко: Хубави са тия мои съученици с които съм седял на един чин, с които съм споделял радости и скърби, които ме наричаха брат или сестра, които ми се притичваха на помощ, когато имах нужда, които ме гледаха с обич, които обичах. И продължаваш в същия дух: Които и Той ги обичаше – Учителя и работеше с тях и ги учеше и ги търпеше, как мога аз обикновения човек да пречупя Неговата дума и де се отвърна от тях? И не само думата на Моя Учител, но и думата на Моя Бог. Така казваме ние учениците и се радваме, че през най-студената човешка зима, ние бяхме под завет – завета на братството. И всички вече ти се виждат такива, каквито изглеждаха и на Него. Тогава бликват чувствата, тогава пред погледа ти се разгръща цялата история на братството и не само историята, но и живота тяло на братството, тая здрава и жива верига в която едно звено си и ти, и в чието начало стои Той – величествен в Своето смирение да обича и търпи всички, които Бог обича и да учи и назидава тия, които Бог Му е изпратил и Който пръв ги беше обикнал.

7. МАЛКИЯТ ПЛЮС

Ако на времето, пък и сега някой би ни попитал нас хората от братството, къде научихме някои неща, имаше ли писани правила, ние бихме отговорили, че не знаем да е имало. И ако такива е имало, то ние не помним. Ние се връщаме на миналото, не за да преживеем блестящия сезон – нещата са неповторими и статичността няма нито силата, нито власт да ни прикрепи здраво към дадена форма, към дадено място или към дадено време. В един свят на вихрено движение, ония, които имат представа за реалността не могат да живеят със спомени или с миналото. Всеки миг от живота ни е богато наситен – няма младост, няма старост, има живот, има ритъм жив и трептящ, докосващ всеки миг нашата интимност с всичките нюанси на неповторимото. Всеки миг от летящото време, всеки тон от нестихващата песен на живота звучат различно за нас, звучат необикновено. И ако някога ние си позволяваме да се връщаме на миналото, то е само за това, за да дадем чрез словесна форма панорамата на един живот и дело, които някога ще будят интерес – събитието е от крупна величина и всеки уловен и кристализиран в езикова форма момент е важен, съществен, ценен.

Нека се върнем на въпроса и на отговора – ние не знаем кога и как научихме простото правило да не късаме цветя и плодове от братските градини на Изгрева. В братството този ред се пазеше строго, да не кажа фанатично. Това се знаеше от всички и през годините, когато кварталът лежеше неустроен и седем етажните блокове наоколо липсваха и улиците бяха безлюдни и тихи, не помним да е имало случаи на хулигански прояви, нямаше нашествия на младежки групи върху плодовете на овощните дървета или върху ягодовите насаждения. Черешите на пролет спокойно си зрееха, ябълките на есен се червенееха отдалеч, ала никой не посягаше на тях – плодовете се събираха след тяхното пълно узряване и се консумираха общо по време на празничните вечери. Може би в никоя обществена градина плодовете не са узрявали толкова спокойно и достолепно, докато не погълнат и последната капка слънчев сок. Ние имаме тогава рядкото удоволствие да гледаме отрупани дървета от узрели плодове. Никой от нас не е видял да се издигне ръка към плодните дървета и да захване плод. Такова нещо нямаше. Плодовата реколта не беше собственост на едного, а на едно цяло общество, на братството, чийто представители пазеха един строго установен порядък, едно коректно държание, което носеше името морал. Тук нямаше устав, нямаше установени норми или писани закони. На определения ден реколтата се събираше, нареждаше се и се съхраняваше, за да се консумира в общия стол. Няма да забравя един случай, когато една сестра помоли Учителя за едно кило сини сливи. Тя беше майка на две малки деца и аз не чух каква причина постави тя. Учителят донесе сливите и ѝ ги подаде. Странно ми се видя желанието ѝ. София беше пълна с кюстендилски сливи, ала тя искаше именно от тези. Защо се учудих? Толкова здраво лежеше у нас идеята за общото имущество. Градините стояха нестъпкани от човешки крак – само берачите на есен влизаха. При известни случаи и с позволение, като горния може би се правеха изключения. Този установен ред беше естествен. Идеята беше залегнала здраво. Всичко, което Той изграждаше у нас беше здраво, устойчиво, безупречно. Един ден патент за честност щеше да бъде отреден за Неговите ученици по предприятия, стопанства и учреждения. Бяха преминали през школа и знаеха точно какво трябва да се прави и как да се пази основната линия при колективния живот. Наглед тези неща изглеждаха

прости, дребни, обикновени. За Него обаче нямаше дребни и неважни неща. Много важно нещо беше да си откъснеш шепа череши без позволение. Ония, които смятаха да строят ново общество, трябваше да дойдат при нас, за да се учат на елементарните правила, да проследят нашия работен ден, сезон, година, живот, където неминуемо беше отразен вътрешния облик на човека – неговата етика и степента на съзнанието. Слагаше се основа и тази основа беше здрава – думата братство не беше празна – тя подразбираше много неща и задължаваше още толкова. Учителят държеше всичко да бъде в пълен ред и сам Той не си позволяваше да бере плодовете; за един случай четем в беседите: “Хванаха един, който си позволи без позволение да бере череши” и продължава Учителя: “Аз, който съм свободен, сам не си позволявам да късам плодове. Една две череши мога да си откъсна, не повече. Не искам да се хули името на Бога и вие постъпвайте така, че да не ставате причина да се хули името на Бога”.

Казано е всичко с няколко думи само, ясно, разбрано законът е нанесен. Не е нужно да се напише, не е нужно да се говори на висок глас. В случая не са важни шепата череши, нека дребно да се види това, но тук се касае за един принцип, който трябва да легне чист и здрав на който ние щяхме да стъпим. Загубата от плодовете нищо не е, при това те не са частна собственост, при това с тях не се търгува, ала нарушението си остава и то не е малко – думата “хула” в българския език е силна и изразителна. Когато нападат, обвиняват, злословят, хората си служат с хула. Да хулиш човека в обикновения живот някак си е търпимо, но да хулиш Божието име е нещо страшно, нередно, грозно. То е игра с огъня. Раздвояването е първата стъпка към лицемерието, а лицемерието начало на лъжата. Лъжата се смята от Учителя за най-големия грях, единствен, който не се прощава – няма снизхождение, няма опростяване, а има само съдба. Тъкмо от това се целеше да се опазят учениците, зараза, която прониква дълбоко в съзнанието на човека и го отравя. Как ще се изгради ново общество братство при това, ако липсва елементарното чувство за чест, за почтеност, за отговорност, за доверие, когато се касае до едно общо благо? И Той, Който е свободен пази установения ред. Принципите трябва да се живеят, независимо от това дали са писани или не.

Градините на Изгрева бяха за показ. Напролет, които идваха и минаваха по алеите, когато дърветата цъфтяха и първите пролетни цветя благоухаеха, казваха “тук е същински рай” – същото беше и на есен, когато плодовете кичеха дърветата и розите цъфтяха до късно, без да бъдат обезобразявани от алчни ръце. Имаше и нещо друго, което не идваше нито от плодовете, нито от цветята, атмосферата беше наситена с нещо друго, което идваше от ония, които обитаваха Изгрева, нещо което беше по-важно от една недокосната реколта. Важен беше човекът – изработения човек, който се учеше от неписани закони, по закона на свободата, без принуда и по силата на ония хубави чувства и светли мисли, които носеха едно име наречено убеждение. Човекът взимаше живо участие в новия порядък – с пълна готовност той се включваше в този порядък. Спокойно този човек можеше да се нареди в редиците на онова ново общество, което се оформяваше и което пазеше чуждите интереси като своите. Необикновена бе школа и необикновени бяха постиженията – те бяха на лице, резултатите щяха да се отчетат по-късно, когато при социалистическата система, човекът нямаше да може да се крие. Учениците на Учителя бяха за пример. Как се случи това, на коя наковалня се ковеше характера? Нека се попитат и нека си отговорят. Ние ще кажем при неписаните закони, при пълна свобода, при една дълбока вътрешна реформа, която отля новото в човека – здрав и чист морал,

при едно учение, което работеше отвътре навън. Кой не разбира и не обича значението на думата любов? Ще кажем – всичко се постига с любов, всичко се внедрява с любов, любовта беше най-сполучливия, най-правилният метод за възпитание и самовъзпитание. В братството думата дисциплина никога не се споменава, а дисциплина имаше, нямаше нужда да се говори за нея – за нея всеки сам се грижеше и тя се осъществяваше безшумно и неусетно. Много се говори за неща, когато те липсват. Човек научава местата на вътрешните органи, когато те заболяват.

Никой не си позволяваше да къса плодове от градините. Защо? Защото силни бяха неписаните правила, по-силно беше разбирането и новото схващане за взаимните отношения. Моралът идваше отвътре, не се учеше отвън. Никой нямаше нужда да го убеждаваш и да го поучаваш или да му втълпяваш. Само тъпите имат нужда от убеждаване, заплашване, втълпяване. При изграждането на общество – братство тези методи са безпредметни, ненужни. За тях ще бъде смешно, ако някой направи това, да се учат на морал тези, които реформираха живота си из основи.

Основата лежеше чиста, здрава, устойчива като диамант – сградата трябваше да преживее много бури и сътресения външни и вътрешни. Като добре построен параход материалите трябваше да бъдат безупречни, здрави и споени с най-устойчивата спойка, за да оцелее и удържи братството на всичките депресии. Това Той го направи. Много неща бяха взети със закон и без закон, така се случва от страна на тези, които имат власт. Всичко могат да вземат, до последната жълтица и до последния квадратен метър, но едно нещо никой не може да вземе, за него никой няма сила – изработения отвътре човек щеше да си остане неуязвим и недокоснат. Вътрешното богатство е недосегаемо. Изгревчани още живеят на Изгрева. Плодовете по изгревските градини пак зреят и розите пак цъфтят. Градините се използват от хора, които нищо не са дали и са направили за тях – градините не са частни, те са обществени, държавни. Ала новите стопани нямат нищо от онова, което имаха изгревчани. Те живееха по неписани закони и правила, а тия, които се разхождат по тези градини, живеят по строго написани правила и използват плодовете за лични нужди. Този морал на нас ни е чужд. Ние нищо не искаме и нищо не правим, но не можем да се съгласим с този измислен човешки закон и морал, с тия измислени правила, които разрешават да се нарушават неписаните закони.

По силата на тези правила ние отказваме да опитваме плодовете, когато ни предлагат, отказваме и да ги купим, отказваме се дори и от това да минаваме през тези градини. Трудно биха ни разбрали ония, които ни считат като хора от по-долно качество.

Да не говорим за качеството, ще кажем само, че качеството не се определя от приказки, от етикет, от рекламата, а от вътрешното съдържание отлято в обикновеното ежедневие, в живота на отделния човек. Ще посегнем ли на обществена собственост или не, ще изградим ли собственото благополучие за сметка на чуждото, ще живеем ли по писани или неписани закони – това са сложни комплицирани въпроси, с които един ден всички ще бъдат принудени да се занимават, за да знаят всички, кои неща са златни и кои позлатени. Едните и другите неща не се познават чрез думи, речи, плакати, лозунги, познават се само тогава, когато влязат в живия поток на живота. Братството бе закърмено с неписаните правила и закони – всмука ги като майчино мляко и бъдещето ще направи опит да проучи моралния лик, за да се осведоми верни ли са тези приказки и как се стигна до там.

Той говореше и живееше, имаше право за това; ала ние – учениците живеем, без да говорим.

8. ЕДИНСТВОТО

Светът разгръща пред нас многобройните си платна. Животът реди пред нас дълбоката и трогателна песен.

Какво сме ние, за да можем с помощта на петте сетива да обгърнем всичката хубост и целия ред, който съществува в света и в живота? Денем и нощем небето ни разказва приказки за стари времена, милиони светли очи ни гледат, нещо ти разказват, развеждат те по непознати светове, за да ти покажат накрая пътя към непостижимото. Опитваш се да дадеш нещо като характеристика на всичко това, което гледаш и не успяваш. Светът и живота край тебе те кара да мислиш, да търсиш, за да се отзовеш накрая до един закон и един величествен ред, който мъдреците наричат – единство. Виждаш тогава, че реките текат по строго установени пътища, виждаш моретата и океаните, разпростряли своята снага точно на определени места, виждаш планините, лесовите, пустините – всичко до последната педя земя са нанесени на своите места. Като хилядите малки тухли, които образуват едно здание, така също всичко сътворено е поставено там не случайно и не без план. Велик архитект, незнаен и неизвестен, с план и изумителна точност е построил този свят величествен и необхватен в който нашата малка планета заема микроскопическо място в галактичната система, която човек дори не може да си представи. Трябва да извърнем очи да погледнем най-близкото творение до нас – човешкото тяло, тая миниатюрна вселена, където мъдростта е величествено отразена, истината сияе, а любовта зад тях се е погрижила да оживи и направи за човека достъпно великото знание. Трябва да извърнем очи и да погледнем живота, който тече не само в тялото, но и вън от него, за да добием представа за значимостта на тази хармония, която е закон и принцип в цялата Вселена, а оттам и в нашата малка държава – тялото.

Светът се разкрива пред нас – животът реди своите приказки и песни и в целия този ред и хармония, във всичките процеси и отношения ние виждаме дълбоката връзка, която съществува. Казваме – не случайно Тихият океан мие бреговете на западна Америка, не случайно Атлантическият океан мие бреговете на Европа и Африка; не случайно е Европа да е малка, Азия огромна, Швейцария малка, Русия голяма.

Връзката между народите, връзката между функциите на нашето тяло, между отделните системи, зависими една от друга, връзката между отделните клетки и отношението към цялото и още колко безброй неща ни говорят за закона на единството. Единството прониква живота на цялата земя, на целия Космос – един ритъм докосва всички тела, една мисъл и една идея обединява всички светове. От единия до другия край на космическото пространство като идея единството лежи живо и реално. Единството споява отделните части и като велик закон реализира основните функции на живота. Всичките органически процеси почиват върху закона на единството. Зад единството е хармонията, разумността, реда и порядъка. Нарушаването на този ред е нарушаване на единството, нарушаване на правилното развитие.

Всичко, което е вярно за отделната клетка е вярно и за човека, вярно е за всичките живи същества. Там, където има единство присъства разумността – при единството може да вирее братството. В един уреден свят, където всичко е турено на място, където всичко е предвидено, където всеки човек като част на цялото заема своето определено място – единството

играе ролята на здрава спойка – животът само тогава може да функционира правилно. Да може човек да си изработи виждане и усет за този велик план, ще рече да застане на такова място, от което видимостта е голяма и ясна – картината тогава ще бъде ясна, законът на единството ще сияе – нищо по-прекрасно не би могло да съществува на Земята. Законът на единството е най-яркото предисловие към реализирането на братството. Без единството идеята би останала нереализирана. В единството е заключена тайната на прогреса. Затова няма нищо лошо, грозно, нередно и вредно във всичко, което става във и вътре в човека. В това е скрит мистичния смисъл на евангелския стих, изказан недвусмислено от Христа: "Всичко ще се превърне на добро за тези, които любят Бога". Смисълът на единството е там, че независимо от външните обвивки, независимо от горчивия им вкус, вътре ядката е сладка. Защото плодът на единството е братството, когато хората ще бъдат обединени от една обща цел и идеал. Няма нищо по-смислено и по-красиво да търси човек единството в себе си и в природата, където ярко е отразен кръговрата на живота, на водата, на времето. Да откриваш единството във всичките природни форми и явления, ще рече да се добереш до магическия ключ на мъдростта, която учи човека да мисли право, да намира скрития замисъл на Битието. Тогава човек ще знае що знае, защо живее, защо страда, защо е болен, защо е здрав, защо е богат, защо е беден. Накъдето и да се обърне, човек се натъква само на този закон, който разкрива великите цели на Битието и кара човека да бленува за нов ред и порядък на земята, за нови взаимоотношения между разумните хора.

Тогава човекът няма да пита, защо светът е построен така, а не иначе. Тогава човек няма да роптае, няма да недоволствува, няма да се съмнява, когато Великият хирург прави своите операции върху човека, няма да се очудва на всичко, което става около него. Милиони години е замислян величествения план на Битието, като здрава спойка единството държи в изправност частите на този свят, които в общ унисон реализират великата цел.

Кой е дал право на човека да критикува и се произнася за този план? Не изпада ли в жалката форма на мухата или на магарето, които си позволиха да се произнесат за красотата на Ева. Единството свети като зора във всичките форми в природата – дълг е на човека да го открива навсякъде във и вътре в себе си, за да си обясни много противоречия, много проблеми, които в основата крият дълбока философия.

Дойде ли човек до единството, няма смущение, няма съмнение, няма роптания, няма недоволство. Единството е едно от важните условия на братството – краеъгълен камък във величествената сграда на братството.

То е хармония между мислите, чувствата, желанията и стремежите на човека, на обществото, на народите.

Затова в песента – химна на братството се казва: "Братство единство ние искаме."

9. ДВЕТЕ ПОКОЛЕНИЯ

Две поколения се срещнаха в Братството през първите десетилетия на нашия век. Те се поздравиха сърдечно и си размениха най-съкровено, което притежаваха. Първото, което се роди в началото на века и второто, което можеше да ни бъдат майки. Деветнадесетият век се различаваше по разбиране, по бит и по идеи от двадесетия, който започна още в началото бурно, за да даде основния тон и очертае главната линия, която остана почти непроменена до шестдесетте, а и няма изгледи да се промени в основните си контури. Срещата

между тези две поколения се състоя в Неговото присъствие. Не се съмняваме, че бяхме очаквани, не само от Него, но и от ония, които бяха край Него. Приливите в обществото са закони, които съществуват и в природата, приемствеността е признак на живот и хармония. Човешките общества представляват разноцветен букет, чиято хубост се състои единствено в разнообразието на багрите.

Всички ние образувахме едно цяло – преливаща картина от различни тонове, хармонична музикална пиеса, чието съзвучие се сливаше в общ акорд. Тогава беше красиво да се живее, беше леко да се живее в атмосфера на мекота, на топлота и нека кажа и на безгрижие. Младостта не се тревожи за нищо, гледа на всичко леко и премного самоуверена, за да бъде тъжна или сериозна. Винаги тя е преливаща от сили, богата, оптимистична. А ония, които бяха преполовили живота бяха спокойни, уверени, и нека кажа дори и безгрижни. Край тях растеше и крепнеше едно поколение, което нямаше да спре победния си ход, на това поколение като в скрижали можеше да се скрие всичко ценно и хубаво. Всичко чисто и прекрасно, което бяха получили спокойно можеха да го сложат в тези чисти длани. Те щяха да съумеят да се справят с големите богатства. При това на земята е Той. Имаше ли за какво да се тревожат?... Радостта идваше по много пътища. Събитието беше епохално, раждаше се епоха, чийто златни оттенъци нямаше да помръкнат от нищо, а напротив щяха да се увеличават все повече и повече. Всичко беше светло, фосфориращо от красота, устрем, живот. Светът, който в първите години на века изглеждаше спокоен започна да се вълнува и да изригва като вулкан. Спокойната атмосфера се раздвижи и когато първата война Балканската официално бе оповестена, тътнежите на войната не спряха до телените мрежи. Прелюдията на онова, което щеше да се случи, започна. И онова, което започна, нямаше да спре и до наши дни в много по-голям мащаб. Конфликтите се задълбочаваха, противоречията се увеличаваха. Учителят казваше, че “настъпват добрите условия за бялата раса”, казваше още, че “социалната буря ще трае пет десетилетия, ако хората са умни, а може да продължи, ако не постъпват по новия начин.”

Завареното поколение пораснало и закърмено с бавния и спокоен темп на миналото, не искаше да се откаже от вътрешното си спокойствие и от стила на живота си – продължаваха да живеят спокойно, да се събират на кафе, да си приказват за новото, да си попейт, да четат и накрая да се помолят. Беше топло и уютно край тях и приказките им се лееха мъдри, светли, обвеяни от строга принципност – така разбираха те Учителя и учението беше се врязало дълбоко в техния бит. Бяха благодарни и доволни и човек би казал, че крилете на щастието бяха разперени над техните мирни селища. Ние ги слушахме с удоволствие, ние се вслушвахме дълбоко в думите, идеите, чийто извор ни беше познат. Бяха вкусили от най-прекрасния плод и бяха доволни, гостоприемни и топлосърдечни към нас те се отнесоха майчински топло и ни показаха първи картината на новия свят, който се пукаше като зора. Доста им дължим. Поклон пред тяхната светла памет – от това поколение са останали много малко на брой и ние продължаваме да ги тачим.

Ала другото, другото, което пристъпваше самоуверено и твърдо криеше в сърцето си неутолимия копнеж към познанието, жадуваше за нови върхове, то страдаше и мислеше, мислеше и търсеше, не лишено от известна тревога в устрема да усвои новото и го направи на плът и кръв. Жадуваше да реализира идейното съдържание на онова, което възприемаше. За това поколение, което взе решение да запази независимостта си и свободата Той откри Специален клас. От катедрата тогава се понесе неудържим поток на нови идеи, които идваха да задоволят жаждата на младите двадесетгодишни студенти – ученици,

които бяха успели да преценят великото, което летеше към тях. На новото, което задоволяваше техния глад за научни и окултни познания, те отзвучаха крепко. Спокойно и красиво живееха ония, които ни посрещаха, бурно и красиво живеяхме ние край тях, ала непоощадени от много противоречия на младостта, много конфликти, които ни държаха будни и нащрек.

Разликата се очерта. Отношенията се определиха. Младите набираха сили и мъжество и бяха премного погълнати и заети. Към тях бяха всички много щедри. Най-много Той, който беше застанал близо до тях, снизходителен, внимателен, готов всеки момент да протегне длан и запали светилник. Специалният клас се превърна на топъл, уютен дом – семейство братство, чийто копнежи и интереси се задоволяваха. Приличахме на редки цветя за които градинарят имаше специални грижи. Столетието вече кипеше, ала вътре приличаше на кошара закътана и спокойна, безопасна и защитена до момента, когато Той беше на земята. Тогава, тогава едва дойде равносметката и ясно беше – от тия на които много се дава, много и се иска. Налетите със сила мишци трябваше сега да напрягат силите си до висша степен.

Сега вече не беше леко да се живее. Двадесетият век еднакво щеше да обогати това поколение, еднакво щеше и да го ограби. Всичко, което бе дадено, съкровищата с които беше натоварено, едва сега намериха пълно оправдание. Ние приличахме на ония деца от приказката, които преминавайки през реката бяха направили своя избор и си бяха пожелали добрата част да мине на младини. Не сбъркахме – всичко беше чудесно съчетано и ние за нищо не съжаляваме, от нищо не сме недоволни, от нищо не се оплакваме, от всичко сме благодарни. Дадоха ни всичко на младини, ала бързахме да добавим – от силния, от богатия се очакват подвизи, снаряженията лежаха и чакаха героите – всички в пълна готовност лежаха до нас, винаги ни бяха под ръка, изключителен сбор хора, които щяха да понесат големите тежести, големите изпити.

Столетието през втората си половина щеше да стовари върху ония, които бяха свидни деца на едното поколение, и свидни ученици на новото, родени и кърмени в една слънчева обстановка в една страна над която сияеше едно дълбоко златисто небе. Мъчните задачи не се дават на обикновени ученици и от слаби ученици не се искат големи подвизи, важните роли не се дават на обикновени артисти. Ние останахме на поста прави и когато ни казаха – времето е такова, векът е бурен и страданията са повече от радостите, ние не обърнахме глава назад, за да се утешим с миналото – силите за настоящия момент стояха непокътнати. Отчитаме големите богатства, които страданията и изпитанията подаряват на всеки човек, скъпите уроци се изцеждат винаги от голямата мъка и безлюбието те кара да копнееш повече за любов, насилието повече за свобода, грубостта на века, повече за нежност и мекота. Времето стовари всичките тези неща върху ни с всичката си бруталност. Нашите добри майки от миналия век не биха издържали на това напрежение и на тая скръб и биха казали – добре, че не се родихме по-късно, ала ние, ние нямаше да кажем – защо не се родихме по-рано. Всеки се ражда на своето време и задачите на всички бяха точно определени и страданията и изпитанията строго дозирани и съобразени със здравите плещи – нашето поколение имаше и здрави плещи и здрава душа. Като ония изследователи, които цял живот не се уморяват да служат на своята наука, така и ние нямаше да се уморяваме да учим и да изследваме най-дълбоката наука – живота.

Беше преинтересно, беше великолепно да се учи, да се живее, да се наблюдава, да се сумират сборове, за да се стигне до изумителния извод, който ни разкрива накрая богатството и несломимата мощ и красотата на

едно Учение, което ни бе поднесено с много обич. Всичко онова, което бяхме научили имаше цената на светлината, на въздуха, на водата и на хляба – беше величава гледката, която се разкриваше пред нас – две сили се бореха – беше последен двубой и краят вече се виждаше – лъжата беше загубила всичките си условия за живот. Никога сякаш епохата не е била толкова интересна, никога панорамата на света с живота на милионите същества не е представлявала такава импозантна картина. Човечеството опитваше плода на миналото, на старото разбиране за живота, основано на насилието и лъжата – културата се разпадаше и всред пожарите никнеше новото – фениксът на новата култура, културата на любовта. Бяхме зрители и свидетели на вътрешната драма на целокупния живот – три десетилетия с Него и две вече без Него. Началото и краят се сливаше в една безначална линия, която криеше за нас не само духовни ценности, но и чиста красота – страданията, издевателствата, мъката, изпитанията губеха своето отровно жило. Братството стоеше на същите основания, пазеше вътрешните позиции и за нищо на света не искаше да продаде свещеното на което здраво беше изградена най-великата и най-светлата идея на нашето време – идеята за братството.

Ученикът е член на това братство и усещаше в душата си ненарушим мир и дълбока радост, че бе успял да прозре Великото на своето време, зад лика на преходното и хаотичното.

Глава 4

СЪБОРИТЕ – ДУХОВНИТЕ ПРАЗНИЦИ НА БРАТСТВОТО

1. ТЪРНОВО

Идеята за братството лежи близо до човека. Всеки човек на земята, който е имал брат знае какво значи братството. Друг е въпросът дали братството е реализирано; хиляди са примерите, когато в едно семейство братята живеят като врагове, проявявайки краен егоизъм. За да се осъществи идеята, нужни са материали и те да бъдат висококачествени. Братство не може да има между хора неразумни, нечестни и несправедливи, между хора, които не разбират нищо от любовта и от жертвата. Не е достатъчно група хора да са събрани на едно място да живеят общо и да се хранят общо, за да образуват братство. Нужни са други елементи. Механически образувани групировки, могат всеки момент да се разформироваат, ако интересите изискват това; едно явление, което се среща дори и между тези народи, които се заклеват в братска дружба. Братството е висш университет за който се иска ценз, любовен ценз. Отношенията между членовете на едно братство трябва да почиват върху искрена обич, доверие, безкористие. Епохално събитие е на земята да бъде учредено братство. Една причина отвътре и един център стоят там и по законите на любовта се образува братство.

Когато физиономията на братството е вече очертана, Учителят свиква събор. На този пръв събор са поканени трима души. Те се поглеждат озадачено

и се питат: Събор с трима души?... Изворната вода се събира капка по капка, докато скритото водохранилище се напълни и тогава бликва. Всичките процеси в природата започват с малки величини, започват бавно, медлено като изгряващото слънце, което никога не бърза. По същия начин работеше и Учителя. Той не бързаше, защото строеше за векове. Първите събори започват в началото на първото десетилетие на нашия век – за последен събор взимаме този, който стана през 1939 година – последен, защото след това избухна всеобщата война. За редовни събори не можеше да става и дума.

От трима души, които образуват братство и присъствуват на първия събор, братството прораста на стотици хора, а по-късно и на хиляди. Думата братство в нашето съзнание винаги ще бъде свързана с думата събор. Думата събор получава своето дълбоко и мистично значение, не защото всичките копнеещи за великото се събират на едно място, а поради това, че тези дни се превръщат на истински духовни празници – една братска среща, която получава своето дълбоко значение, че в центъра стои Той.

Ние не сме свидетели на първите събори. От тях забележителен си остана за нас последният, който стана в Търново през 1925 година. В Търново стават съборите от 1909 г. включително и този от 1925 г. Пред нас са беседите държани в Търново през последните събори – те представляват едно внушително цяло. Там са дадени принципите на учението. До 1916 г. беседи по стенографски бележки няма. За тези години ние научаваме от протоколите. Какво собствено представляват протоколите и защо се наричат така. Край Учителя е едно общество от изпитани верни ученици на Учителя. Те добре разбират, че трябва да се съхрани Словото. То е премного живо и интересно за тях. Но как? Никой не поема инициатива за нещо друго, освен тая на един от тях, който по професия е бил протоколчик – вероятно той трябва да е бил краснописец и умее да следи мисълта. Друго по това време не знае – да се води протокол беше въведен ред в учреждение. Друго средство няма, трябва да се водят протоколите. В същност това са беседи от Учителя. Стил и начин на подреждане беседите може да е своеобразен – но протоколите са на лице – братството се очертава като семейство – обстановката е сърдечна, проста, скромна и уютна. Говорят си дружески, естествено е всичко. Задават въпроси, Учителят отговаря. Протоколите един ден трябва да бъдат напечатани, и ще бъде ценно да се запази стила и духа на времето, на обществото, на начина на общуване. Един аромат стига до нас и ярката следа ни повежда кротко за ръка, за да ни покаже красотата и чистотата на онова голямо дело, което започваше да се оформява. Протоколите се водят старателно и всичко ценно и значимо стига до нас в кристалния си вид. Всичко в тях звучи топлосърдечно, задушевно, като в един дом. Отношенията са прости, сърдечни, тези първи хора на Учителя са сваляли от себе си всичките ненужни доспехи на времето си и са пристъпили при Него с всичката чистота на сърцето и с всичката жажда за духовното. Те са знаели пред Кого стоят и достойно заемат местата си в историческата обстановка за която един ден ще се говори. Когато четете протоколите, тръгваме по стрелките и слушаме сигналите – всичко сякаш ни е познато, били сме сякаш през тези години на нашето юношество и сме слушали, слушали новото, което жадувахме.

Не закъсняваме – през първите години на второто десетилетие на нашия век, ние вече сме там. По-рано и не можехме. Братството по това време има вече внушителен вид, набрало е вече своите хора, поканените се отзоваха да участвуват в един живот, който тепърва щеше да навлезе в решителната си фаза, за да получи своя цялостен вид и който тепърва щеше да сияе не само в

страниците на протоколите, а и в страниците на многобройните томове съборни беседи, където животът на съборите щеше да бъде отразен в пълнота.

Съборите до 1926 г. стават в Търново. Разположен на историческите хълмове, на двата бряга на река Янтра, това средище на минала култура и държавен блясък, тоя път щеше да разтвори вратите си не за царе, монарси, завоеватели и патриарси, а на обикновени хора, мъже, жени, млади и стари, които се стичат от всичките краища на България – села и градове, за да присъствуват на събор. Думата събор вече звучи необикновено – тя става символ на духовна среща между ученици и Учител, между разумни хора, които искат да се опознаят и да разменят най-хубавото, а най-вече искат да видят и да чуят Учителя. Съборът следователно неусетно се превръща на голям празник, най-големия през годината, празник който по един внушителен начин получи специфичен облик и кристализира във форми, които никога нямаше да изчезнат. Братството на Земята беше възможно и отношенията бяха израз на обич и доверие. Една велика идея получаваше своята пълна реализация – беше радост да присъствуваш на събор, да слушаш Учителя, да се срещаш с много хора и да се потопиш в една рядко хубава и задушевна атмосфера.

Търново беше синоним на висок планински връх – светлините му предаваха необикновена красота, а водата на реката особена прелест. Всичко е вълнуващо просто и тъкмо за това незабравимо. Когато и да се върнем на тези години, ние се срещаме със светлината на този град, където прозвуча мощно Словото на Учителя – за първи път тук Учителят разкри новата идея за “Колективното съзнание”, тук прозвуча “Новото човечество”; “Мировата любов и Космичната обич”. Тук Той очерта пътя на духовното развитие – “Трите основи на живота”. Когато си спомняме за Търново, виждаме меката заобленост на Трапезица и Царевец, Янтра и нейните жълто – кафяви води и зад този изглед – Събора на едно място, което носеше името лозе, далеч от града, през месец август – усещаш топлата жар на лятото и красотата на звездните нощи.

Бяхме двадесетгодишни, когато за пръв и последен път присъствувахме на събор в Търново. За пръв път тръгваш на север с група приятели, едва имаш пари да си купиш билет и не знаеш, как ще се върнеш. Презбалканската железница, криволичеща през много тунели ти прави впечатление, ала съзнанието, че отиваш в Търново на събор обхваща всичко – за нищо друго не мислиш. Не се питаме как ще прозвучи на днешната младост нашия възторг, нашия устрем и нашите идеали. Дали бяхме изтъкани от друга материя – не мислим и не се питаме – необикновени хора ли бяхме ние – младежите от това поколение? Различавахме се само по едно нещо – имяхме идеали. Живеехме за нещо, което ни поглъщаше изцяло. Животът ни предлагаше съкровища, които никъде другаде не можехме да ги намерим. Бяхме чули призива на нашето време и на нашата съдба и тутакси оставихме всичко, не попитахме никого и тръгнахме на събор, тръгнахме към Него, тръгнахме към Неповторимото, което ни зовеше сякаш това беше зов на нашата звезда. Беше знак на предопределение и удар на епохата и ние не я отминахме. Отзовахме се при Него, отзовахме се при братството, в един братски стан, едно няколко декара място и една стая наречена колиба, запазила името си докато мястото бе одържавено. Към славното минало на Търново бе прибавена още една историческа страница, богата и свежа, която ще разкаже на поколенията – как ставаха там съборите на братството.

Бяхме братство, следователно живеехме общо, хранехме се общо. На това място бяха построени много палатки. Това не бяха модерни палатки ушити и построени на колчета, каквито днес правим за летуване по планината. Това

бяха просто сковани колиби без врати. Наредени една до друга за хората от едно село или град. Беше чудесно, интересно и с особена радост и безгрижие ние лягахме и ставахме и за нищо на света не бихме се лишили от тях и не бихме ги разменили с нашите удобни легла в затворените и зидани стаи. От тях можеше да гледаш небето, дишаш чистия въздух и беше весело с дружина – ние бяхме пет момичета в една такава колиба. Беше месец август, нощите бяха топли и звездни, а утрата с ранното ставане бяха прекрасни. Призори някой свиреше “Събуди се братко мили”. Тази цигулка и тези звуци, този нощен покой и тази заря на изток – един романтичен век отшумяваше и щедро сега се разсипваха последните светлини от него – никога това щедро време нямаше да се повтори, но преживяните чувства щяха да ухаят по един неповторим начин. Когато дойдохме, намерихме всичко готово. Братята се бяха погрижили за всичко. По това време на нашия паралел е топло – никой не можеше да изстине, или се разболее от това, че спеше на корави легла направени от суха ръженица. Каква обстановка и какво събитие, разчупило леда на условностите, по някакво чудо се измъкваш от опеката на семейството и идваш тук; на двадесет години си, никой не те изпраща, никой не те посреща, не мислиш какво ще ядеш, не мислиш ще ти трябват ли пари. Мислиш само за едно – летиш със тази презбалканска железница и мислиш само за Търново.

Сега, когато се връщаш на тези години, усещаш непобедима нужда да се спреш на детайлите, за да изглежда акварела чист и внушителен. Последният събор в Търново – 1925 година, първият за нас. Всичко ти прави силно впечатление и те вълнува. Наблюдаваш, съзерцаваш и преживяваш тази красота, която се стеле пред очите ти. Не знаеш откъде извира тя и как да назовеш всичко с едно единствено име. Дали тя идваше от това, че бяхме млади и непрекъснато се смеехме, бърбехме в колибата при ставане и при лягане, дали очарованието на звездните нощи, или от полската тишина, нарушавана от сърцатата песен на щурците, или от миризмата на окосеното сено, или от красотата на предутринния час, когато те събуждат с музика, или от незабравимия момент, когато се изправяш заедно с всички наредени в стройни редици мълчаливи и съсредоточени да чакаш първия слънчев лъч и да пееш: Фир–Фюр–Фен?... Не си забравил нищо, дори и белотата на дрехите и тази на забрадките. И накрая, когато започне беседата – първата през този ден. Тогава усещаш, че само това си чакал, че само за това си пропътувал толкова път, само за това си готов да понесеш караницата на твоите домашни, които не са съгласни с тебе, само за това си мечтал през всичките дни до този момент. Всичко останало сякаш е рамка – същественото, значимото е заключено в Неговата реч. Разбираш, че векове си очикал този миг. Когато Той свърши и последният тон стихне, следиш с горящи очи Него – Той се отдалечава между шпалир от хора, които му струват път на крака, следиш и ония, които събират моливите и тетрадките, в които стенограмите са отбелязали следите на живата Му реч. Поток от чувства събужда всичко това и очикаш един момент, когато тези скромни стенографи ще отключат своите писмена и Словото ще тръгне към печатницата. Изпращаш всички с топли очи и благодариш преди книгата да е дошла в ръцете ти. В колибата след това кипи работа, чуваш тракането на пишещи машини.

Това е Търново, това е събор. Зае си цял ден от сутрин до вечер с работа, която никога не си вършил, работа, която те завладява, работа, която вършиш с песен и с обич. “Там хората живеят братски” – щеше да звучи по-късно песента. Живеехме братски. Ароматът на този живот никога нямаше да го забравим. Закуските, обедите, вечерите бяха общи. Никой не ти поиска

накрая пари, никой не ти прави сметка колко си ял. Един съвет малък или голям не знаеш, се грижи за стола, за провизиите, за готвенето. Десет дни трая събора. Спомняш си за камарата, голямата камара дини, които непрекъснато докарваха, спомняш си за маслините, за чая, за хляба, за големите казани, за чайниците които вряха цял ден. Цялата обстановка дишаше живот – нямаше платени работници – всички работеха доброволно, беше радост да се работи за общото. Имаше нещо ново, необозримо, невиджано до сега, а всичко изглеждаше толкова просто и естествено; затова то беше толкова величаво, като малките величини, които крият чудеса. Правеше го Той. Имаше нещо зад всичко, една ръка редеше този ред и една мисъл предаваше красота на ежедневието, което никога вече нямаше да бъде ежедневието. Пружините бяха скрити за обикновените зрители и за обикновените историци, които винаги подхождат сухо и повърхностно – Събор?... Какво значи събор на братството, събор свикан от Него?... За нас тайната лежеше открита, тя ни гледаше право в очите и ние бавно и почти тържествено я сричаме. Впрочем не, няма да я кажем, няма да я сричаме – ще кажем само, че беше въпрос на принцип, важен, главен, решаващ тъкмо през нашето време и през нашия век на отявлена жестокост и безлюбие. Той правеше това, Той чертаеше тая чудна панорама да изглежда всичко непринудено, естествено, красиво, топло, светло, блестящо. Той даваше тон. Не беше така лесно и просто, както изглеждаше. Живият център функционираше идеално.

Среща с Учителя през тези дни имаха всички. Всеки имаше какво да Го пита и какъв проблем да решава. Какъв богат материал – всеки човек една съдба и всяка съдба уравнения с много неизвестни, които Той довеждаше до правилно разрешаване. “Приложете поне една стотна от това, което ви казвам, за да се обновите.”

Съборът ни обогатяваше духовно и идейно. За всички съборните дни се превръщаха на духовни празници.

Следващите събори ставаха вече в София. Изгревът се оформяваше.

В Търново по неизвестни причини властта забрани съборите. “Отказват да ги правим в сърцето на България, тогава ще ги правим в главата на България – в София” – спомням си тези думи. Така страниците на една глава от живота на братството отшумява. На следващата страница четливо можеше да се напише думата “Изгрев”.

Животът на братството навлезе в друга фаза, за да получи своя завършен облик до 1944 година.

Търново бе и не бе минало.

2. СОФИЯ–ИЗГРЕВ

Просторна е панорамата, която се открива пред погледа, пред душата, успяла да съхрани главните линии на едно минало, което никога няма да бъде минало. Датите стоят забележително свежи, не са нужни нито летописни бележки, нито дневници. Пред нас, близо до нас стоят съборните беседи, които ние получавахме непосредствено след събора, когато въпроса около книгопечатането беше разрешен. Сега прелистваме страниците на тия томчета, имаш чувството, че всяка дума казана за съборите е излишна за нас, които присъствувахме там, отзовали се на поканата, отнесени от копнежа и устрема да бъдеш и ти там, на това духовно тържество. Не пишем тези редове за нас, които са живели тези дни, тия нескончаеми празници, които не бяха отбелязани в никакви календари. Имаме желание само да разкажем на всички ония, които

един ден ще искат да знаят всичко за същността на този живот – нашия, живота на братството, как живя едно поколение и какви идеали са го вдъхновявали.

Изгревът беше най-чистото и най-тихото място в покрайнините на една млада столица, която не бързаше да набере многохилядното население и наруши своя облик още в началото на третото десетилетие. Първото нещо, което усещаше, когато пристъпиш прага на Изгрева, беше оная ненарушими тишина – жива и динамична в която живееха, работеха и учеха учениците. Каква красота, каква тишина... – възкликаваха ония, които за първи път посещаваха това място. Ония, които имаха тънко чувство за хармония мигом се потапяха в нея и полушеговито казваха – в целия свят няма по-красиво място от Изгрева.

След Търновските събори, средището бе преместено в София. Съборите преминаха на Изгрева. Тук се стичаха хора от цялата страна. Пристигаха на групи. Строяха се колиби – палатки като тези в Търново. На Изгрева имаше място за всички. Нищо не се заключваше и нищо не се пазеше. Имуществото стоеше открито и нито сянка от страх, че могат да бъдат обрани хората. Селището стоеше закътано, запазено и хората вярваха, че нищо не можеше да се загуби или открадне. И никой не остана излъган – тук нищо не се губеше. Хората от селата идваха в своите национални носии – тук се виждаха и червени и сини пояси и гайтанлии потури и бели ризи с алена шевица под шаячните елеци – жените също идваха в своите сукмани, престилки и кърпи на глава. Картината беше пъстра, народническият елемент се чувствуваше силно, не се даваха правила за нищо и всеки живееше своя бит, подчинен сега на едно ново разбиране и нова етика. Диалектите бяха различни, ала всички се разбираха не само отвън, но и отвътре. Нещо сплотяваше тези хора, които се виждаха за първи път и се наричаха помежду си братя. Нямаше разлика между учени и прости, между богати и бедни, между млади и стари.

Неизвестно как и безшумно на Изгрева се обзавеждаше домакинство, което щеше да се грижи за прехраната на толкова свят, числото на гостите надхвърляше хиляда души, а понякога и повече. Всичко беше скромно, просто до скованите набързо пейки и маси за хранене, до огнищата над които кипяха чайници и големите казани. Топлата вода никога не липсваше – учениците не пиеха студена и непреварена вода – това бе едно от първите правила по новото хранене. Водата се пиеше час преди или час след ядене. Тя беше най-предпазното средство от всякакъв род заболявания, които неизбежно следват големите станове. През тези събори няма случай на някаква епидемия или частично заболяване. Спазваха се правилата и хората опитваха новата хигиена. Навиците се всаждаха бързо, защото всички бяха убедени в тяхната правота и ефект.

Съборите ставаха винаги на 19.VIII. на празника Преображение, някога се правеха изключения. Този дълбок и мистичен момент от живота на Христа даваше тон сякаш на всичко ново, което се строеше и което получаваше основната си контура именно по време на съборите. Атмосферата по време на събора ставаше друга, различаваше се и слънцето и небето, всичко добиваше някакъв неуловим блясък, нещо се носеше навред, което не можеше да се назове с никоя човешка дума. Да присъствуваш на събор беше нещо като чудно пътешествие в непознат и далечен свят, който нямаше нищо общо с живота, който водиш в продължение на цяла година. Този кратък десетдневен промеждутък от време се превръщаше на скъпоценна огърлица на сияещи дни премного светли, чисти, ухаещи. Сезонът беше щедър и всеки бързаше да възприеме новото за което душата жадуваше. Трудно е да се намерят думи, за

да се изрази съдържанието на преживяното, на земята то е несравнимо, затова, защото събитието, което стоеше в центъра беше неповторимо. То беше като нова зора, която разкриваше нови и непознати тайни. На земята се раждаше нещо ново – един нов образ, който започваше своето богато съществуване. Ученик и Учител се бяха срещнали на земята, Единият, за да предаде новото и очертае новия път на ученика, който сега се раждаше и оформяваше. В тази атмосфера душата на ученика се потапяше, за да възприеме онова, което ще му бъде нужно в продължение на една цяла година. На какво собствено се дължеше тази атмосфера? Обясненията бяха различни. Някои казваха, че присъствуват висши същества и те внасят тази лекота и светлина; други казваха причината е в аурата на Учителя – Словото, което се изливаше, извеждайки душата на високи върхове, трети – че Бог е слязъл на земята – епохално събитие през вековете. Едно беше вярно, което се усещаше от всички – Любовта проникваше цялата атмосфера; на нея се дължеше и светлината която обилно грееше и топлината която изпълваше сърцата на всички, радостта, която се разливяше, доволството и благодарността, които се четяха по лицата на хората. Всеки бързаше да ти послужи, всеки се стремеше да бъде добър и да изрази най-красивото от себе си. С внимание и топлота ти поднасяха обеда, закуската – никой не нарушаваше нощната почивка. Словото се разливяше обилно и като бистри струи влизаше вътре в човека и го караше да бъде друг, да отзвучи и той по някакъв начин на великото което се беше случило. Имаш пълното съзнание за случилото, разбираш, че това което слушаш сега не прилича на нищо, което някога си слушал, нови хоризонти се откриват и нови непознати знания ти поднасят. Приличаше на благодатен дъжд, който напоява изжаднялата за влага земя, приличаше на пролетни слънчеви лъчи, които милват, топят и съживяват. Вълненията и възторзите не пресекват, радостта ти е непрерывна, тетрадката и моливът са до тебе, ала ти имаш желание всичко да запишеш в сърцето и никога, никога да не го забравиш, понесъл великото в скрижали.

Съборните дни са богати, всеки събор – история. Изгревът получава от година на година своя облик – дръвчета изпратени от цялата страна започват да цъфтят и да връзват плод, градините стават все по-хубави и по-хубави, малките борчета източват снага и през августовските горещи дни под сянката им намираш прохлада. Откъм горския пояс се носи аромата на боровите и вечерната хладина на гората. На Изгрева се диша забележително леко и на всеки му е приятно да се разхожда, да живее и да се радва на живота тук. Всичко наоколо шуми и пее – един живот тече здрав, чист и прост. Невъзможно е да го обхванеш и сместиш в някакво словесно корито – диапазонът е безкраен.

За учениците нищо вече не беше важно, освен онова, което съборите даваха и подаряваха – програмата по която ученикът щеше да работи върху себе си през цялата година. Със себе си той отнасяше не само голямата радост на тези братски празници, но и голямата светлина, която щеше да му помогне правилно да разреши задачите си. Нямаше да има човек, дошъл в контакт с Учителя и братството, да забрави силата, свежестта и радостта на тези дни, преживяни интензивно в топла братска среда и край Него, чието Слово се изливаше без мяра. Човек трябва да се вдълбочи в тия предутринни беседи и лекции, които се изливаха богати и цялости – “Скелета на новата мисъл ви давам” – както казваше Той. За да може човекът и ученикът да изгради новия си мироглед за света, за живота, за предстоящата вътрешна реформа. Всичко казано звучеше ново, необикновено, акустично, а толкова близо до човека.

“Проповядвам ви едно ново учение, което може да се нарече опитно. В него ще намерите разумни методи, които никой досега не ви е давал, методи

с които Живата природа работи. С тях работят разумни, възвишени същества. Дали съществуват или не, дали съществува Бог или не, то е друг въпрос. Но има нещо, което съществува за всички, никой не може да го отрече – това е Любовта.”

Думите Му ни разкриваха цял един мир, зад всичко преживяно стоеше Любовта, за която Той говори най-много от първите съборни години до последните – “И всичко това е предисловия на Любовта”...

3. “ПЪТЯТ НА УЧЕНИКА” събор, 1927 година

В живота на Братството и специално в живота на ученика има една забележителна дата. Човек трябва да се въоръжи с много кураж, за да се спре на нея, да огледа целия простор, който се открива пред очите, да огледа мястото на което е стъпил и да каже: “Благословен да е Този, Който идва в името на Отца.” Бихме могли да се изразим и с онова кратко възклицание на оная добра жена, която беше казала на Христа: “Блажена утробата, която те е родила”. Не казваме тези думи, защото знаем отговора, който последва: “Поблажени са тия, които слушат и прилагат.” Да, този кратък отговор на Христа съдържа магическия ключ на силата, на познанието, на прогреса. “Блажени, които слушат и прилагат”. Как другояче ще се разбере едно учение – опитно учение, чийто плодове могат да се видят и опитват, едва, когато то влезе живота.

Но нека се върнем на темата – годината 1927 може да се смята за епохална година, когато на годишния събор открит на 19 август в 7 часа сутринта, Учителят държа първата беседа от цикъла съборни под заглавието “Пътят на ученика”. Беседите бяха държани в новия салон на Изгрева. Същото лято от провинцията телеграфически бяха извикани архитект и работници майстори – зидари. На тях им бе казано, че на Изгрева ще се строи салон. Строежът започна. Миналата година беседите се държаха на открито на поляната. Сега щяхме да влезем в салон – просторен, светъл непременно със сцена настояваха музикантите. За по-малко от месец с общи усилия при неплатен труд салон бе изграден в този вид в който е до днес. Бяха успели да го измажат и отвън. Не остана време само за дограмата. Но през август е много топло, прозорците могат да се сложат и по-късно, както и стана. Учителят беше казал: “В света едва ли би се намерил по-светъл салон от този салон”, където да се говори Словото Божие – добавяме ние по евангелски; в света едва ли имаше по-светла зала – университетска в която щеше да се поднася най-сложната наука, науката да се обича и да се живее.

От тази паметна дата съборите щяха да станат на Изгрева и беседите щяха да се говорят в този салон. Тази първа година, нямаше още столове, седнали до дъските учениците щяха да слушат Словото за пътя на ученика. За първи път там щеше да се дадат знанията за ученика в най-сгъстен вид. Събраните беседи в този съборен том от 1927 година бяха връчени на ученика – тази книга сякаш бе кулминационна на голямото богатство, което Той остави на земята. Много съжаляваме, че от тези дни нямаме подробни бележки. Никой не можеше да помисли какво значение щеше да има всичко, което бе преживяно през годините, когато Той беше на земята. На никой не му идваше на ум да помисли за онова, което щеше да се случи по-късно – сега например. Всичко,

което се опитваме да възобновим днес е продукт на нашите спомени – пред нас стоят само беседите и те като сеизмографни знаци сякаш ни направляват. Външните неща след някоя и друга година могат съвсем да избледнеят, ала има нещо, което никога няма да изчезне и да се забрави. Защото то се живя и преживя богато и пълно – живот на братството.

Новият салон сияеше от белота, светлина и чистота. Слушахме беседите – Пътят на ученика. Съборът този път започна в петък. Учителят по този повод каза: “Този събор е пръв по рода си, първият, който започва с деня на Любавта.” Небето през този ден беше кристално чисто, нямаше абсолютно никакво облаче, бледосин лазур сияеше, дълбока и безкрайна глъбина, която поглъщаше нашия поглед – очите не се насищаха да гледат небето през този ден. “Това небе, казваше Той – е небе на ученика”. Онова, което щеше да се случи учениците го почувствуваха още първия момент – то приличаше, когато велик диригент вдига палката и още с първото вдигане усещаш, че нещо забележително ще се случи, изпълнението ще бъде гениално. Ние не слушахме беседи за първи път и този събор не беше първия на който присъствувахме, нямаше да бъде и последен, необикновеното в него не се състоеше и в това, че имахме салон, това по-скоро бе следствие на друго, което се мъчим днес да уловим. Не беше и това, че животът на Братството навлизаше във решителна фаза – течението бе гладко и естествено, не и за това, че на Изгрева имаше вече атмосфера. Всичко лежеше другаде – причината старателно беше скрита в онова, което предстоеше да се разкрие – новото за ученика, едно дълбоко познание за човека и фазите през които живота е минал, и най-после скъпия дар, който се поднасяше на едно същество, което се раждаше тепърва на земята, същество, което копнееше и очакваше този час. На този ден и година, на този светъл празник бе решено да се отвори новата страница за един живот, който бавно пристъпваше – този събор с право можеше да се нарече събор за ученика, предназначен за него с всичките завои и опасности, с всичките фази и върхове. Между всичко казано съществуваше неразривна връзка и свободен улей през който към ученика се преливаше всичко, което му беше нужно, необходимо. Този ученик разбираше какво се говори през тази 1927 година и той именно, а не друг казваше мислено на своя Учител: “Говори още, Учителю, говори.” Ученикът беше този, който усещаше времето, което летеше; той беше този, който задълбочено слушаше и попиваше всичко, за да го разработи и го направи свой живот по-късно. Това, което каза Учителя не само беше нещо ново, неказано и нечуто до тогава, но то носеше и живителния сок при изграждането на новия човек, новото общество, родено на земята. Образът беше очертан релефно – никой не можеше да сбърка – ученик ли бе или не. Вече имаше отличителни белези.

Ученикът за който говореше Учителя беше този, който разчиташе само на собствените си знания, усилия и работа. Той не чакаше нищо на готово, и не криеше в ръкавите листчетата, когато правеше класно упражнение. Той не се надява на чужд труд и от никого не иска подаяние. Решава задачите сам, без да обременява другите. Няма противоречие, страдание, скръб, която да го демобилизира. За него всичко представлява математически уравнения, които непременно трябва да реши правилно, ако преди това е учил, те не го затрудняват. Учителят по това ще познае учениците, прилагат ли знанията, когато с тях му предстои да реши задачите си. Нищо даром не се дава. Законите в обикновеното училище, бяха закони и в тази висша школа за човечност в която имахме щастието да учим, да слушахме великото за пътя на ученика. И нещо повече, от характера на задачите може да се определи степента на

развитието; колкото една задача е по-трудна, толкова ученикът е в по-горен клас, където са предвидени по-мъчни задачи. "Велико изкуство е да бъде човек добродетелен." Всяка добродетел е един клас, една задача, която трябва да се разреши. Много сили и време, много изпитания и работа чакат ученика докато навлезе в света на Любовта, на Светлината, на Мира и на Радостта – тези четири свята, които представляват идеал за ученика, както казва Учителя.

На ученика е дадена програма за работа и за живот. Всичко е ясно определено, точно, в най-изискани и чисти тонове. Никой не може да събърка, нито да пострада. Правилата са изпитани. Търпеливото чакане пред портите на източните школи става безпредметно. Събраното познание от векове по тези въпроси, събрани капка по капка, загубва своята цена и блясък. То избледня и се стопи. Пътят към познанието, пътят към себевладането, пътят към ученичеството бе очертан релефно, стрелките по този път сияеха, сигналите работеха отлично. Жаждата на ученика щеше да бъде уталожена. Всичко дишаше свежест и чистота.

На брой беседите бяха девет. Тези беседи не бяха сякаш като ония, които бяхме свикнали да слушаме, които траяха обикновено час, час и няколко минути. Сега, обаче, времето не се усещаше – часовете минаваха – час, два, три, а може би и повече, защото по-късно, когато прелиствахме томчето беседите варираха между 40 – десет и 70 – страници, не по-малко. Да се слушат тези беседи, седнал на дъсчения под с подвити крака, да слушаш без да шавнеш, в салона царуваше абсолютна тишина, никой не мърдаше, никой не прояви нетърпение. Беше необикновен празничен час, неповторим, имаш всичкото усещане, че явлението е рядко. Накрая на една беседа Учителя се обръща към всички и казва: "Сега някои от вас казват: много продължи, а други, учениците казват: още, още продължавайте." Думите трябва да са минали като гръм по цялото събрание, всеки ще е разбрал мигом на кое място беше застанал, всеки за себе си знаеше какво се таеше дълбоко в него, къде падаше Словото – като благодатен дъжд за който ученикът е жадувал като изжаднялата за влага земя.

Сега, когато се връщаме на този събор, ние няма да повторим онова, което се каза за ученика, не е наша цел това, нито ще направим опит за коментар, не е нужно това. Нашата цел е да споделим преживяното и основната идея, която тъкмо тези беседи събуди у нас. Всеки би могъл да прочете това издание, което веднага се изчерпи. Нуждата от него не успя да покрие и второто издание. Всеки бе се погрижил да извади основните мисли и да вникне в съдържанието на казаното. Ние също направихме това. Опитвахме се да вникнем в съдържанието на казаното. Онова, обаче, което искаме да кажем нека е наше лично мнение, преживяно и почувствувано, не сега четиридесет години по-късно, а онова, което почувствахме тогава. Учителят говори за неща, които не бяха казани на земята по никакъв повод и не можеше другояче, защото нямаше за кого да ги говори. Не може да се говорят неща, които не съществуваха и на никого не бяха нужни. Нито преди 500 години, нито преди 1000, а и преди 2000 години, не можеше да се очертае пътя на ученика, така пълно и релефно, както Учителят го направи през тая юбилейна 1927 година. Учителят каза: "Пътят на ученика това е новото, което днес навлиза в живота на човечеството." Учебник не се дава в ръцете на дете, което не знае още азбуката. Ученикът беше роден, той имаше определена физиономия и в неговите ръце можеше вече да се сложи учебник. На Земята живееше Учител, а там където имаше Учител, непременно ще има и ученици. Ученикът очакваше, чакаше, копнееше за това, което се случи през тоя годишен събор.

Пред погледа на ученика се очертаваше новото, не само отвън – тая прииждаща пролет, която идваше да обнови целия живот на човечеството, но и отвътре – дълбок процес, който засягаше най-скритите сили чрез които му предстоеше да работи и да учи. Ученикът вече се различаваше от обикновените хора, заделен в една особена категория, която го правеше винаги да бъде буден с открит поглед към всичко, което ставаше вън и вътре в него. Непрекъснато зает, времето за него добиваше друго значение, всяка минута скъпа, той е в непрекъснато учение, както някога, когато е бил ученик в обикновеното училище с тая разлика, че сега му предстоеше да учи великата наука за живота. Той няма време да се занимава с това, какво правят другите хора, как учат те, докъде са стигнали в своето развитие, какви методи прилагат; той никога не се спира да огледа техния живот, да го прекроява, да дава образци, да критикува, да проповядва, да морализира. За него погрешките на хората не съществуват. И да ги види, все едно, че не ги вижда. Зает е с тия четири неща, които Учителят рисува като идеал за него – Любовта, Светлината, Мира и Радостта. "Единственото нещо, което го интересува, това е правилния живот.

Ученикът не търси богатство, слава, почит, любов, подкрепа. Той не се озлобява, не се отчайва, не се съблазнява, не се разколебава, не се съмнява, не се оплаква. Ученикът само учи, радва се на страданията, на противоречията." Той се е отказал от всичко, което би му попретило по пътя, пожертвувал е всичко, раздал е всичко и думите на Христа: "Раздай всичко и ела да ме последваш" – звучат близко и познато. От всичко се е отказал, за да получи "Едното". Това едно сега той го държи крепко в ръцете си. Близко до себе си той чува благословията на Учителя си и от този момент той казва: Ти си Мой Учител; а на него му казват: "От този момент, ти си мой ученик." Новото пристъпва, великото бъдеще се очертава пред него, перспективите са блестящи. Открива се нов свят на работа и на творчество, на прозрение и превъзможване, на светлина и красота – неимоверен труд и много усилия. Както цигуларят докато стане виртуоз много време, усилия и труд е употребил, така също на ученика му предстои неимоверен труд, учение, усилия.

Всичко, което се даде в "Пътят на ученика", бе дадено със замах, с любов. Като опитен хирург Той направи трудната операция, без да докосне частичка жива тъкан. Значението на всичко казано не засягаше само братството и учениците в България, казаното имаше значение за цялото човечество. Целеше се да се прекъсне процеса на храненето с некачествена храна – на учениците от целия свят се предлагаше прясна, свежа и чиста храна. С всичко, което бе дадено в "Пътят на ученика" се целеше да се реформира всичко казано и писано в окултната литература по този въпрос. Нова и свежа струя се внасяше в разбиранията по тези въпроси и тази струя нямаше да спре само тук. Много остарели теории се бяха напластили с течение на времето – сега новото идваше да внесе светлина върху много въпроси. Под лъчите на тази светлина старото се стапаше и изчезваше. Един ненужен баласт щеше да се разпадне.

Учителят очисти атмосферата и отвори пътя на ученика, показва му отявлените врагове в лицето на лъжеучителите, които спъват неговия ход, даде му правила, как да се справи, даде му оръжия, как да се бори и как да реагира на домогванията на ония, които добре познаваха цената на душата. С всичко казано Учителят даде тласък на новата мисъл като направи връзка между четирите фази през които ученикът е минал – четирите живота, които текат в него. Не докосна здравето, което можеше да се използва и очерта здравия и безопасен път на ученика, който не се страхуваше от работа, от труд, от изпитания и от страдания.

Годишния събор на 1927 г. бе забележителен за Братството и специално за ученика. Тогава беше 19 август – Преображение. Небето сияеше от лазурната синева и кристалната чистота сякаш звучеше от небесни хорове – това беше небе на ученика. Жив отзвук и отклик от Безкрайността приветствуваше Учител и ученик, които се бяха срещнали на земята през един век, който можеше да се нарече епоха.

4. ПОКРАЙ ВОДИТЕ НА СЕДЕМТЕ РИЛСКИ ЕЗЕРА събор, 1939 г.

Неусетно и почти незабелязано обстановката на съборите бе сменена. Той не обичаше статичните форми. Нищо сякаш по Негово желание не можеше да се превърне на ритуал. Течението бе нестихващо и динамично и по никакъв начин не можеше да се получи живот на равни и еднакви амплитуди. Разнообразието на формите бе израз на този вечно подвижен ритъм и дъх, който неизвестно как, прекрояваше старите форми и раждаше нови. Към всяка нова форма и начинание се пристъпваше бавно, медлено, ритмично. Когато се намерихме на Рила при напълно обзаведен лагерен живот на 2400 метра височина, не се изненадахме. Бяхме толкова радостни и развълнувани, че не счетохме за нужно да обърнем глава назад и погледнем пътя по който сме минали. Сега, обаче, времната са други, не искаме да подминем абсолютно нищо от онзи живот, който бавно се разкрива пред нас като по магически начин. Да, рилският живот се очерта спонтанно и естествено – ала сега, когато упорито търсим детайлите и се спираме на всяка подробност, ние се обръщаме назад и разбираме всичката предварителна подготовка, всичките опити направени с най-неподатливата материя, каквато представлява човешкото общество, което няма установени навици, няма елементарни хигиенични правила, за да живее продължително време на планината при тия условия при които бяхме поставени ние. Резултатите бяха блестящи – опитът бе излязъл 101 % сполучлив, защото в основата лежаха природните закони – защото Той се съобразяваше с всичките нужди на Братството, когато в първите години стана запознаването ни с планината. Онова, което искаме да уловим сега, това са ония първоначални опити, които Той правеше, за да се види /да видим по-скоро ние издръжливостта на тялото/ за едно продължително прекарване на планината. Планът трябва да е бил точно определен и реализирането на този голям план с решително значение не само за нас, а за всички ония, които един ден щяха да натоварят на раницата си малката палатка, за да прекарат много дни в планината.

От ония тридневни екскурзии до Мусала, които бяха традиция, до последното пребиваване на Рила не е нищо друго, а един величествен поход към един нов живот, съобразен с живите закони на природата – живот с който човекът напълно щеше да се приобщи. Да нощуваш покрай огньовете се оказа не трудна задача за младите и неопитни туристи, които тогава дори не знаеха, че на планината не се отива с тънки чорапи и с гумени обувки. Престоят на планината се увеличаваше постепенно. Стигнаха до десет дни – живееш без покрив на главата – гледаш звездното небе, заспиваш и пак се събуждаш, протягаш краката и пак се свиваш, спиш или не спиш, ала когато се събудиш от сутрешния планински хлад, усещаш, че си отпочинал и бодър. Готов си да прекараш още много нощи от тоя род, завит с едно зимно палто само, задоволяваш се с малко хляб и чай. Толкова си покъртен не само от красотата

на планината, но и от красотата на човешките отношения, които могат на земята да се излеят във тази форма, а най-вече слушаш Него, близо до Учителя си. За простуда не може да става и дума. В огнището врат непрекъснато големи чайници и по всяко време на деня и на нощта има гореща вода и чай. Млади братя със силни мишци носят дърва и цяла нощ огънят се поддържа. Никой не се разболява, а след такава десетдневна екскурзия се връщаш от планината загорял и закален, никога не си се чувствувал толкова силен, бодър и здрав. Опитите излизаха все сполучливи. Качвали сме се на Мусала при хубаво и при лошо време. Ставали сме в първите часове след полунощ, за да можем да посрещнем изгрева от върха, "за да можем да вдъхнем лекий дъх на Мусала". Пътували сме при най-неблагоприятни условия, храната по някога не е стигала, но всичко по някакъв начин се е преодолявало – днес никой не помни неблагоприятните условия на тия първи опити, а помним прекрасното, силното, мощното, което сме преживяли.

От Мусаленския дял, след една екскурзия до върха, направихме втора през юли и в началото на август. Кой може да забрави първите впечатления от това място, което щеше да стане за нас най-красивото и същевременно най-свещеното място. Оттук щяха да прозвучат Неговите Слова – близо двадесет тома планински беседи наречени. По дух и по стил ни бяха познати, ала имаше една разлика, за тази разлика ние няма да говорим – всеки вдълбочен в това Слово ще разбере, какво значи да се говори за велики неща на височина над 2000 метра, след изгрева на Слънцето на един заделен и усамотен хълм – наречен "Молитвения връх". Имаше беседи като "Абсолютната чистота", която можеше сякаш само по бреговете на "Махабур" – Бъбрека да се говори. Кристалната чистота на това езеро сякаш се оглеждаше в страниците на тази беседа. Незабравими са "Светът на великите души", "Ценното из книгата на живота", "Лъчи на живота", "Двигатели на живота", "Езикът на Любовта", "Опорните точки на живота" и всичките останали, които близо петнадесет години са прозвучавали именно там, на Рила покрай водите на езерата. Бяха великолепни години, дни, часове изживяни като истински събори – празници на Братството, които никога нямаше да се забравят. Всичко се стенографираше, съхраняваше се, печаташе се. Нито времето, нито липсата на хартия попречи на приятелите да турят всичко под печат, за да можем днес по страниците на това Слово да проследим живата линия на един живот, който неудържимо вече се разливаше като пълноводна река. Една нова страница се откриваше за живота на Братството. Животът прозвучаваше в нова гама и имаш чувството, че всичко преди това е било прелюдия към тези върхове, които разкриваха не само красотата си, но и ти даваха идея за великото, което Той искаше да внедри дълбоко в нас.

Пребиваването ни в планината не продължаваше сега три, пет, десет дни. Лагерът се обзавеждаше здраво и основата беше солидна. На Рила можеха да дойдат всички – пътищата бяха свободни, никой не ти пречеше да живееш колкото дни искаш по върховете, никой не ти държеше сметка какво правиш там. Планините стояха още спокойни и тихи, почти необитаеми. Планината напълно ни принадлежеше. Вечер не спяхме вече край огъня, нито се завивахме само със зимно палто – пътувахме сравнително с екип. Имахме палатка, иммахме удобни легла, имаше стол и можеше да се стои колкото дни искаш. Лагерът стоеше цялостен и обслужваше всички най-малко тридесет дни. Изключителна година беше само 1939, когато останахме четиридесет – но на тази година по-късно ще се спрем.

За този живот бяхме подготвени. За този живот бленувахме. Защото имаше ли друг свят за нас, толкова прекрасен, чист, възвишен от планината

– любовта ни към нея беше станала средище в нашия живот и за планината копнееха всички. А когато там имаше всеки ден, а понякога и два пъти на ден беседа, това стигаше, за да се привлечат всички жадни за Словото души. Времето сякаш за всичко, което трябваше да се каже не стигаше – нови часове и нови възможности се откриваха – след изгрева на Слънцето, започваше беседата. Неделен ден имаше и в десет часа сутринта. Красотата на миналите събори, тяхната мистична тържественост преминаха сега горе по върховете, изля се в нова забележителна форма, прозвуча в нова сияюща гама. Случилото се стана незабелязано и то бе толкова необикновено, колкото и естествено. От всичко направено и по начина по който стана, можеше да се заключи, че учението Му никога нямаше да се отлее в определени и строго установени форми – за това учение нямаше да се намерят рамки, то никога нямаше да може да се сведе до някакъв ритуал, догма, религия – всички мерки сякаш бяха взети да не се случи това. “Ако направите паметник, ще го разруша” – беше казал Той. Учението имаше само едно място, човешкото сърце, човешкия ум и човешката душа. Законите бяха написани там и всеки опит да се отлее в човешка форма щеше да свърши с крах.

Изгревът може би не задоволяваше дълбоките и пораснали нужди на учениците – върховете ни зовяха и красотата на съборните дни се вляха в тия на рилските. Историята на тия дни ще си остане неизчерпаема. Планината ни прие ласкаво, безмълвна и тиха тя оживя пред нашата чувствителност и нейното разнообразие ни пленяваше всеки миг. Като разкошен цвят животът на братството се разцъфна и уханието на този живот премина пределите на общността, за да залее целия свят и покаже на всички красотата на един смел и внушителен опит.

От тези летувания на Рила всички се връщаха ободрени, освежени, пълни не само с физически сили, но и обогатени от много планове, много надежди и много работа. Преживяните дни, общите песни, общите излети, новото, което докосна душата, всичко това даваше отражение и нямаше човек, който върнал се от това пребиваване, да не започне от първия ден да мечтае и да се приготвя за следващото. Освежаването не идваше само от рилския въздух, рилската вода или от обилното слънце – Словото и атмосферата – братската атмосфера подаряваха на човека, онова, което и планината в своето богатство не можеше да даде. Когато през тези богати и слънчеви дни се спирахме да огледаме тяхната вътрешна обстановка, разбирахме, че съборът беше станал. След като си бил на Рила, нямаше да мечтаеш за Търново или за Изгрева. Времето – тоя безумен жребец вихрено те носеше и Той, Великият Реалист покорно му струваше път, но не го остави нито за миг без да го обязди здраво, като не позволи законите на забвенията и на еднообразието да деформира делото Му. Късно отчетохме живите методи с които си служеше, късно разбрахме колко внимателно бяха използвани всичките закони на живата природа – от топлата глътка вода, до чистата и хубава мисъл, до топлото чувство, неща, които гарантираха хармонията, която трябва да се реализира на две хиляди метра височина. Всичко се вършеше пред очите ни, ала едва сега разбираме, колко изкусно Той боравеше със скритите сили не само в човека, но и в цялата природа. Бяхме много млади и до известна степен безгрижни, за да можем да вникнем във съдържанието на всеки акт и всяка важна стъпка, които Той предприемаше. Тогава ние се радвахме и носени на крилете на нашата младост, жадувахме само да слушаме и да пеем. Така преживяна младостта ни, силите останаха недокоснати – имаме с какво да излезем на двубой по-късно, когато дойдоха изпитанията. Равносметка не правим и ако някога ни попитат,

какво сте правили вие – ще кажем това, което казахме по-горе – радвахме се, пеехме и можеше ли друго да правим, когато бяхме поканени на тържество, на угощение, на сватба. Женихът нищо не искаше от нас – атмосферата беше премного наситена с любов, с топлина, със светлина, дишаше се леко и се живееше красиво, какво друго можехме да искаме през тези разкошни дни с дъха на съборите, които ни бяха познати с духовното богатство и с духовния им блясък

Ние се радвахме на съборите и се радвахме повече, когато те ставаха на Рила. Всичко ставаше безшумно, по план, който не виждахме, в пълна хармония и дисциплина, липсваха само големите купища дини на Търново и слънчевата трапезария на Изгрева, ала не липсваше мистичната красота на Търново и волната песен на Изгрева. Всичко дълбоко и прекрасно от съборите в градовете беше събрано и отлято там горе, където съборът получаваше необикновената си дълбочина и красота, не само защото декорите бяха други, а и поради оная ненарушима хармония и тишина, които царуват в планината. Имаше Слово и атмосфера – само там на 2400 м. височина можеха да се дадат беседи от рода на “Абсолютната чистота”, “Лъчи на живота”, “Езикът на Любовта”, “Двигатели на живота”, “Опорните точки на живота”, където една светкавица прорязва небосвода и един акорд прозвуча от Безкрайността и ние не искахме да разберем, че великолепната епопея отшумява.

Беседите, които носят общото заглавие “Планински и съборни” щяха да ни отведат не до ония светли съборни дни, но до поляните, върховете, водите, езерата и снежните преспи на Рила, до великолепното Рилско небе и до възшебните изгреви, гледани от Молитвения връх и до всички ония разкошни места, които ни принадлежаха на нас учениците, които обичаха беззаветно планинския свят. Нашия блян и нашия копнеж винаги щеше да бъде устремен към тази най-висока планина на нашата страна и ако там не можехме да получим онова, което един събор ни даваше, Той вероятно и ние бихме разпънали платна и бихме тръгнали към друг свят по-висок от този на Йеди гьол, тая възшебна седмострунна арфа на Рила, където за първи път прозвуча Слово на най-високия Гост на земята – поднесъл на целия свят Новото Учение за Любовта, за Мъдростта и за Истината.

5. КАТО ВИК НА СЪДБА – ЛЮБОВТА **Рила, последния събор, 1939 година**

Спираме се на една от последните години, които ни делят от 1944 година – последната година от IV-тото десетилетие на нашия век. Това е последната мирна година, когато човек можеше да пътува, където си иска, да говори, да мисли, да пише свободно; да пее, да съзерцава лазурното небе, което спокойно те гледа с погледа на дете, без следа от бурята, която се готвеше в света.

Да, всичко още беше спокойно “тихо”, мирно временно с определения ритъм на живот, който ти позволяваше да мечтаеш, как ще прекараш лятото. Разбира се за нас този въпрос беше точно определен – на Рила. Никой не се двоумеше, никой не беше раздвоен и не се безпокоеше откъде ще намери пари, ако нямаше. Рила за нас беше място на отдых и летуване. Рила за нас беше нещо извънредно, великолепен свят, широко разтворен пред нас, за да се превърне мигом на школа и храм, където те чакаше чин и катедра.

През тази последна година от “старото хубаво време”, което безвъзвратно

отлетя, беше събрано за нас всичкото великолепие на двадесетия век, всичката красота на необикновеното събитие, което отшумяваше, изцедил скъпоценния си нектар, разливащ се сега с всичката напиреща сила, която вече не искаше да чака. Това беше богатата 1939 година, чийто неповторим блясък, щеше да изчезне зад ония тъмни и мрачни облаци, които предвещаваха апокалиптична буря през която човечеството щеше да мине. Годината не беше пределна само от политическо и военно гледище, тя не беше пределна само за човечеството, в частност и за нас – една кулминационна и един връх, който се издига като пламтяща факла, за да се разпръсне след миг на хиляди искри, стигащи до всичките краища на нашата изтръпнала земя. Дали стигаха тътнежите на онова, което летеше вече към земята, обезпокояващи и криещи смъртна уплаха? Нацизмът шумно и нагло развяваше своите знамена и се готвеше с едно махване на железния си пестник да промени не само географската карта на света, но да въведе нов нечуван "ред" на земята. Всичко се огъваше и трошеше като долнокачествено стъкло и в света нямаше етика и сила, които да спрат надигащата се маса от нови цивилизовани вандали. Гърчовете бяха още далечни и глухи и сеизмографите на човешката съвест долавяха раздиращия вик, без да могат да се противопоставят с морални и материални сили и пресекат мътнокървавия поток, който щеше да залее изнурения свят. Границата на хармонията винаги опира до границата на хаоса – бялата раса стоеше няма и изтръпнала и никаква морална сила, никакъв хуманизъм като останки от миналото столетие, развяващи се сега като дрепели, можеха да й връчат кураж и смелост, за да мобилизира силите си и се пребори с настъпващия враг – беше страшно да се мисли дори, безскрупулността, жестокостта и насилието бяха безгранични, сякаш и парализираха народите.

Тогава се случват епохалните събития, тогава настъпват тези чудни слънчеви мигновения, дошли в последния момент, изтръгнати от утробата на незнайното макар и с желязна схватка, за да възстановят равновесието. Светът беше зашеметен, когато Съветска Русия влезе в съюз с Хитлерова Германия. Един страшен миг, като предсмъртна тръпка сякаш изживяха всички европейци, които можеха да мислят и един удар на нож се заби в сърцата на всички, които живееха с някаква чиста идейност. Днес може да се питаме: Какъв ли би бил облика на света, ако този съюз би просъществувал и дали големия пай от войните нямаше да се падне пак на "господарите" на моретата и океаните – макар, че войните никога не отделят от кървавата и скържавата лапа каква да е ценност? Човечеството не можеше да понесе този чудовищен брак – незаконен и нечист, както изглеждаше тогава в светлината на тридесет и деветата година. Втори зашеметяващ удар преживя човечеството, когато вандалите обърнаха пушките си и танковете срещу съюзниците като ги удариха по гръб. Всред гъстия настъпил хаос тогава лумнаха светлини и перспективата бързо се очерта – неприятелите се поляризираха и играта вече престана да се води задкулисно – изрази се направо гърди, срещу гърди.

Намесиха се всички останали, които имаха резерв на морална сила и се наредиха като съюзници до една страна, чийто идеологичен и политически строй беше противоположен на техния Дребнавостите бяха турени на страна и ежбите на площадните журналистически среди бяха забравени и англичаните и американците подадоха ръка на Русия, на Славянството, което намери сили да се противопостави на съвременните варвари, които целяха не само квадратните метри на земята, но и душата на света. Русия се вдигна на крак и Сталин обеща на Бога, ако спечели войната да отвори вратите на православната църква. Историята е покъртителна, не защото големите атове,

плуващи в някакъв мътен поток наречен дипломация, се бореха за пазари, за канали, за злато, за суровини, а защото народите мъничко още вярваха, че трябва с нож да защитят педята земя, честта и дома. Тежко е след двадесет години да се връщаме на това време и на тези събития, когато отпреди половин век се въодушевявахме от идеята за братството, идея, която най-бурния век щеше да ни я поднесе като плод, който най-много щеше да се опита, именно – сладчината и укрепителната мощ не беше вече нещо далечно и нереално. Имаме чувството, че в света си бяха дали среща старото и новото, лъжата и истината, свободата и насилието, любовта и жестокостта. И през тази именно година те щяха да се гледат очи в очи, за да се реши съдбата на едната и другата за сетен път, за вечни времена. "Лъжата ще се опита още веднъж да се лансира като истина, но няма да успее" беше казал Учителят. Народите вече не вярваха, народите бяха престанали вече да се вслушват в обещанията на вождовете, народите не искаха вече да бъдат спечелени за една кауза, която не им гарантираше мира, а им вещаеше само смърт и тъма, тъма и смърт. Народите бяха уморени и дълбоко в богатите слоеве на народите се подготвяха условия за един нов Ренесанс, който жадуваха да нарекат не вече с изтърканата и опорочена фраза "хуманизъм" тя звучеше фалшиво и лицемерно – народите жадуваха за правда. Нея я нямаше, тя трябваше да дойде. Правдата трябваше да възсияе, за да потекат потоците на Любовта; трябваше да изгрее слънцето на Любовта, което единствено можеше да разтопи ледената покривка, която сковаваше земята, сковаваше и човешките сърца. С ледоразбивачи, с железни съоръжения ледът нямаше да се разбие и разтопи. Само пролетта и само топлите слънчеви лъчи трябваше да пекнат – сама Любовта. Как странно звучи това след двадесет години от войната, когато на световната сцена атовете продължават да се състезават, да се гледат настървено – всички те, които изтръгнаха с мъка и кръв победата на 44 година да се подготвят за нова война. Приятелите от тая година, чийто плакати за дружба дълго висяха по стените, бяха забравени. Отзвuci за тази дружба не липсваха и от време на време те проехтяваха и раздираха сивите небеса на човечеството. Дали усещаха, че съдбата им беше определена и краят на световната драма събираше дланите на всички в едно общо, приятелско и братско ръкостискане! Руснаците мразеха ли своите съседи откъм севера, американците мразеха ли руснаците откъм юга? Изобщо народите по нашата земя, мразеха ли се? И ако единият имаше обилно хляб, а другият обилно музика и поезия, не можеха ли да седнат на една трапеза, да поделят материалните и духовните блага както това правеха всички разумни хора по земята, както това ставаше между приятели, между братя и между всички ония, които не можеха да живеят без изкуство, както не можеше да се живее и без хляб? Истинският живот не може и никога нямаше да може да се развива докато на земята липсваше приятелска, братска, безкористна обмяна. Каква година и какви дни, потокът на нашата мисъл ни отведе далеч и без да бъдем политици ни накара да преживеем тия години и страшни и тежки и на синура блести тридесет и деветата година – богата, светла, щедра.

Рила никога не е била толкова величествена, ласкава, добра, мека. Сякаш се прощаваше с нас – един великолепен сезон приключваше и ние не подозирахме какво се криеше зад него – платното се тъчеше далеч и мекия удар на стана не стигаше до нас или ние не можехме да си помислим, че следващите ще бъдат разпични.

"Годината е хубава, каквото имате да правите, правете го сега – ако ще си правите къща, направете я сега, условията за всичко са богати" – каза Той. Да, годината беше забележителна. Природата, за да ни поднесе нещо

изключително дълго време работи над своя шедьовър. Какво собствено се беше случило преди тази година – всичко беше и гладко и безоблачно, обаче, какво се случи през тази, когато започна втората световна война, едва ли ще забравим някога. Тя беше хубава, на Рила беше прекрасно. Небето лежеше чисто, ясно и непомрачено от онова, което настъпваше в света. На запад небето се прорязваше от светкавици и подземни тътнежи известяваха, че нещо ще се случи в света. От централна Европа евреите бягаха панически и войната беше на прага. Известни ни бяха тези неща. Не искахме да си затваряме очите, нито да бъдем оригинални. Констатираме нещата и се мъчим да ги изсветлим от едно ново виждане, за да покажем на света не оная постановка, която всички виждаха, както всички я усещахме, а такава, каквато я виждаше Той. Нещата на земята за обикновените хора никога не изглеждат в тяхната дълбока реалност, такива, каквито са пред Мировото съзнание; зад тях стоеше нещо друго, което беше открито за Него. През един мъничък отвор ние се мъчим да надникнем, за да си обясним нещата и тяхното дълбоко значение.

Небето на Рила през тази година беше кристално чисто, урожият беше богат, топли бяха летните дълги дни, спокойно и тихо се живееше сякаш в света не се готвеха най-големите издевателства, които историята познаваше. Годината беше богата и щедра, казваме сега – изворите текат обилно, нивите раждат много жито, дърветата увисват от едри плодове, гроздето е качествено и сладко, хамбарите са пълни, бъчвите също, селяните са доволни и щастливи. Най-осезателно хубостта на тази година се почувствува в Рила. За нас тя остана незабравима, богато лято, дълго и щедро, наситено не само със светлината и топлината на щедрот слънце, но и с обилното Слово, което се разливаше като обилната вода на езерата. Тази година на Рила ние бяхме от 12 юли до 22 август. Четиридесет дни на Рила, това никога преди това не е било, не знаехме, че то никога след това нямаше да бъде... Беседа имаше всеки ден. Този рилски том под заглавие "Езикът на Любвта" беше напечатан още същата година. Щастие беше да получиш този дар преди годината да е минала. Нищо не ни липсваше, заплашително беше това изобилие – блестящото небе сякаш криеше заплахата.

Какво се случи след това? Светът никога няма да забрави тъмните завои през които цялото човечество трябваше да мине – добре помним и ние. Стъпка по стъпка се връщаме към тези години, изпълнени с много скръб, тревога и изпитания, едно усилено време, чиято история в случая не е предмет на нашата тема, тя е отбелязана някъде, спряхме се на тия събития, за да стигнем до онзи километражен знак, който открихме в началото на този път на годините, който бележеше не само една съдба, а съдбата на човечеството изобщо. Историята на човечеството, изразена просто и своеобразно, както винаги правеше Той, когато оповестяваше онова, което щеше да стане. Неговите думи, прозвучали като предсказания винаги звучаха някак си просто и безшумно, скромно облечени, без фрапиращи тонове, без тенденция и умишъл, без заплахата.

През този събор на това лято, което ни подари 32 беседи, които могат да бъдат програма, както правеше в надвечерието на Нова година, бъдещето беше очертано. Едва днес разбираме, че казаното приличаше на внушителен хороскоп, в който нищо от онова, което човечеството имаше да преживее не се каза, не бяха открити броя на жертвите, нищо не се спомена за безмилостното дишане на смъртта, която щеше да отнесе милиони жертви – смъртта, която вече тичаше по петите на всички народи. Ала в надвечерието на онова, което идваше като небивал ужас към човечеството, огънат пълзеше и към нас и щеше да ни лизне жестоко, защото колко са годините от 39 до 44. Той вдигна завесата

и онова, което каза беше необикновено, невероятно. Когато го чухме тогава, без да си дадем труд да гадаем и разчетем символа, трябва да сме се зарадвали, успокоили, че нищо лошо нямаше да се случи в света. Колко обикновени хора бяхме и колко не разбирахме същността на нещата, и колко ги взимаме в техния буквален смисъл. Когато навремето Христос каза на учениците си: "Не дойдох за мир, а за нож и огън ще запала в света." Учениците недоумяваха – Смиреният и Кроткият щеше да запали огън в света и Той го направи. Запали човечеството отвътре – революцията, която стана бе неповторима по значение и огромна по мащаб. Сега, когато Учителят очерта перспективата, ние се зарадвахме. Ако знаехме какво ни носят следващите години, нямаше да изразим радостта си. Защо коментираме това сказание? Дословно ще го предадем, не за да се радваме днес, не и за да изнесем стила на Неговото Слово, начина на виждането, или мярката с която Той мереше великите и съдбоносни часове на човечеството. За нас бе важен светкавичния миг, който раздира завесата, за да ни покаже историческия проблясък, величествения завои в еволюционния път на човечеството, великото което се ражда и удара на съдбата, която засягаше живота на цялата планета и на всички живи същества в нея.

Той манипулираше с необикновени величини, всичко у Него беше несъизмеримо и необикновено. Дали след 1939 година народите щяха да се хванат за гушата, дали един безумец се готвеше да залее света в кръв и вопли, дали държави щяха да паднат и тронове да се строят, дали лъжата за сетен път точеше изхабените си зъби; всичко това беше парадната страна на онова голямото, същественото, дълбокото, значимото, което щеше да промени човекът, семейството и целия свят отвътре. Нямаше да остане клетка от огромния човешки организъм да не бъде раздрусана. Това беше важно, реформата беше важна – "новото, което беше турено в ход и за което нямаше сила на небето и земята, което можеше да спре". Новото непременно ще дойде – перспективата блестеше. Учителят я оповести. Цитираме дословно: "Бъдещето е за умните, за добрите хора, за силните. Всички хора, семейства, общества и народи, които са умни, добри и силни ще имат Божието благословение. Това започва от тази година. Дали думите ми са верни това ще видят ония, които служат на Бога, но ще видят и онези, които не Му служат. В продължение най-много на десет години всички ще изпитат последствията на своето непослушание. Съвременните хора се намират пред едно светло бъдеще. Всичко лошо ще изчезне. Земята коренно ще се измени, а заедно с нея и Луната. Бог е приготвил нов свят, нови условия за ония, които Го любят. Новите хора, хората на бъдещата култура ще носят навсякъде любов, радост и веселие."

"Езикът на Любовта" – Рилски беседи 1939 г. Сигналите на тази година стоят ярко и имаше какво да ни разкажат и кои пътища да ни посочат – книгата пред нас светеше – тя можеше да стане настолна. Спряхме се на тази страница, която звучи пророчески. Една книга прошумява и една страница остава да сияе като начален белег на новата епоха, епоха, която се ковеше, формираше, блестеше. Вярно ли бе сказанието? – ще питат скептиците. Вярно беше. Събждането започна непосредствено. От казаното няма три десетилетия, светът опитваше думите Му, опита ги непосредствено след 39, опитва ги и след 44, опитва ги до днешния ден септември 1966 година. "Бъдещето е на добрите, умните, силните хора". Хитлер дали беше от умните, от добрите, от силните хора? Светът се увери от кои беше той. Ние с политика не се занимаваме, малко след него за сатрап и самодържавец беше обявен Сталин. Той дали можеше да се тури в категорията на добрите, умните, силните хора? Негови хора намериха, че той не издържа и не беше от тази категория и го

свалиха, детронираха го и го поругаха за многото страдания, които причини на народа. Защо? Защото нямаше необходимите качества, за да бъде водач на един милионен народ и на цялото славянство, което предстоеше да изиграе важна роля в историята на цялото човечество. Историята продължава и ще продължава, докато натрупа достатъчен материал от който ще се види колко верни бяха думите. Разчитането предоставяме на заинтересованите. Нека следят, нека сверяват, нека разчитат знаците, историческите знаци, то не е символика, а обществено достойние – опитите на народите. Историята на държавните глави е и история на отделните хора със същата съдба. Казаното е вярно за всички хора на земята. Мярката е дадена и тя е валидна за хиляди поколения – “умен, добър и силен”. Ние няма да тълкуваме думите умен, добър и силен. Те крият безброй много гами, които звучат кристално чисти. Те са, които внасят в живота необходимия елемент, който споява живота, прави го красив, възвишен, здрав, правдив, смислен. Без този елемент животът се разпада, връзките се разслабват. Зад тези три думи се крият три принципа – светлина, топлина, свобода. Нека се опита човечеството да строи човешката личност, човешкото общество, семейство и държава без тях. Неудачните примери са хиляди. Древността лежи в развалини – в развалини ще легне и съвременната култура, ако липсват принципите. Живот и култура са възможни само там, където цъфтят и зреят принципите – светлина, топлина, свобода. Бъдещето е само там. “Законът е турен в действие – няма да остане човек да не го опита.” “Велико е бъдещето, светло бъдеще очаква съвременните хора”. “Нов свят се ражда”. Как звучаха думите тогава и малко след това, когато катастрофата се разрази и вихрушките дойдоха?... Обръщаме глава от миналото и осторожно следим настоящия миг – четем и препрочитаме тези редове и изпитваме радост, не само защото преживяхме богатия духовен урожай на 1939 година, а защото виждаме днес да се сбъдват думите – кумирите падат, злото се разпада отвътре и саморазрушава се, разрухата на лъжата, на злото отива неминуемо към своя край; като ония неумолими агенти, които превръщат скалата в почва и пясъка в скала, всичките сили, които служеха на злото се превръщат сега само на тор – тор който ще натори нивите и градините на умните, на добрите, на силните. Защото, какво се крие зад тези думи – огромна творческа енергия – умен, добър и силен – тези енергии имат бъдеще; а какво може да даде глупостта, безумието, злото, безсилието? Те рано или късно ще се разрушат, а заедно с тях и всичките форми в които те са облечени независимо колко са пищни те. “Законът е турен в ход” – силата му е неудържима – “Бъдещето, което чака човечеството е светло” – така го виждаше Той през тази паметна година.

Един том Рилски беседи е разтворен пред нас “Езикът на Любовта” – универсалния език на всички живи същества, населяващи цялата Вселена от тази година и от това място тоя език прозвуча като вик на съдба. “Ако говоря с човечески и ангелски езици, а Любов нямам, ще съм кимвал що дрънка”..., Послание към Коринтяните, 13:1. Дрънкането подразбира отсъствие на разумност. Който върши неразумни неща, той всякога дрънка. Празните неща дрънкат. Спокойните и тихите не дигат никакъв шум. Всяко нещо, лишено от смисъл дига шум. “Който дрънка той говори на човечески и ангелски езици, ала любов няма.” Така започва Учителят първата беседа. В света стана много шумно след тази година. Никога хората не са били толкова щедри на думи, думи и обещания както през следващите години. Никога думите не са заливали стъгдите както днес. В света много се говореше – “кимвал що дрънка”; “няма я любовта” А любовта беше най-важната и най-голямата. “Топлината на Любовта

– казва Учителят – е в състояние да се справи и с най-големия физически студ. Любовта е единствената сила, която може да се справи с егоизма. От хиляди години Бог топи женския егоизъм. Това е старата епоха. Новата, която идва сега ще се занимава със стопяването на мъжкия егоизъм. Жената ще помага на мъжа да се освободи и той. Тази е причината поради която мъжът търси любовта на жената. Нейната топлина ще стопи мъжкия егоизъм. В широк смисъл човешкото сърце ще помага на човешкия ум.”

Учителят посочва метод за разрешаване на всичките конфликти – те никога няма да се разрешат само с ума, сърцето трябва да се намеси и помогне на ума. Като елемент любовта трябва да влезе в живота на отделния човек, обществото, държавата. Това бе основната линия на събора. Върху нея можеше да се мисли много. Кои я чува, кои я разбраха, кои я приложиха? Вероятно умните, добрите, силните. Не чакаме отговор и нямаме право за това. Едно беше вярно, че идеята литна в света и човечеството неминуемо щеше да я чуе и възприеме. “Бъдещият свят е свят на любов, на разбирателство, на братство и на свобода между хората.” – каза Учителя на същия събор.

Зад голямата радост и зад голямото добро винаги има нещо, което не само пълни, но и смущава. Природата, която идеално реди своето домакинство, когато предвижда тежка зима, нарежда урожая да бъде богат. Народа върху тези природни явления си построява цяла метеорологическа система за познаване и разгадаване на времето. И много често техните предсказания са по-точни от научните. Ако можехме да четем през оная блестяща 1939 година, богато и щедра, искряща от много светлини! Тя бе сита и богата не само за нас и за Братството, но и за всички хора по земята. След тази година пламна войната, огньовете още димят и хоризонтите лежат още прихлупени и тревогата не е изчезнала от земята. Годините, които ни делят по нищо не приличат на тая година – пътят на тези години очертан от обективното перо на историка ще ни разкаже всичко за тях – една тежка атмосфера дишаща смърт и едно сиво оловно небе над нашата обременена земя от много противоречия, заплахи и страдания. Мирният и спокойният живот на оная романтична година безвъзвратно бе изчезнал. Животът закипя като вулкан и горещата лава всеки миг можеше да изригне. На Земята нямаше мирен кът, оазисите бяха изчезнали, пометени от твърдят като чук пестник на нашето време. Търпеливо човечеството напращаше сетни сили, за да изживее напрежението. На Земята нищо не е вечно, най-малко вечни са сатрапите, насилниците, диктаторите. Зад всичко, което се случва в живота на човечеството и отделно за един човек има нещо скрито, таен шрифт, достъпен за мъдрите, които могат да четат символичния език на природата.

Късно ние се връщаме на миналото и на живота изживян тогава 39 година, оглеждаме личната съдба, която едновременно бе съдба и на цялото човечество и заключаваме – тя бе поличба и откровение. Бихме желали подробно да рисуваме таблото на тази година и бихме успяли. Но има ли смисъл днес, когато езикът е точен и разбран за всички. Тя беше върхна точка, събрала в шепите си всичките блага, които можеше да се изсипят на земята. Грижливо и с рядко умение те бяха сложени на трапезата, поканени бяха всички, за да има човечеството сили за големите изпитни.

За нас тя представлява мъничка картина, малка поема от нашия живот, поема, която имаме желание да поместим изцяло в нашата монография, за да изразим голямата идея, поднесена през тази забележителна година – спокойна и безоблачна, с ослепително ярко и чисто небе, чиято светлина се разливаше на потоци. Каква тишина и радост, какво небе и какъв урожай!... Водите на Рила

се разливаха щедро, водопадите пееха пламенно, мъглите се гонеха и беше феерична тяхната игра, утрата бяха великолепни, а изгревите на Слънцето царствени; приказни бяха нощите и звездите едри и ниско слезли, сякаш ни гледаха право в очите, за да ни оставят богатите златисти сияния.

От 12 юли Петровден до 22 август, четиридесет дни на 2400 м. височина на лагер покрай езерата – двадесет и осем рилски беседи и четири на Изгрева събрани в едно стройно цяло! Трябва да е преживял човек тези дни, за да обхване идейното богатство скрито в тях. Един ден те щяха да прозвучат като тържествена симфония на един живот, който бързаше да се излее в багри, в тонове, в Живото Слово, обвеяни от щедростта на един сезон, който беше вече към своя край. Всичката красота и всичкото сияние, всичката благодат и радост носеха заплашителния дъх, който ние обикновените хора не искаме да видим и приемем. Пределите на две състояния, на два полюса винаги са близко; там, където радостта стига връхната си точка, започва скръбта. Годината 1939 опираше до 1940, до 41, 42, 43, 44. Колко близо, колко заплашително близко стояха тези години. Бяхме стъпили на едно от последните стъпала, а не искаме да разберем или не можехме, че нещо ще се случи, нещо, което ще погълне всичко, “като седемте мършави крави, които погълнаха седемте тлъсти”. Законите бяха неумолими и ние бързахме да отпием последната глътка от голямата благодат, която се изля като напоителен дъжд през тая последна година.

Беше събор и този път не само за нас учениците от България. За първи път имаме гости от чужбина. Посрещнати от братството с прочутото българско гостоприемство, те никога нямаше да забравят годината, българите, Учителя. Би трябвало да се водят летописни бележки и всеки тон и багра да бъдат отбелязани – беше изключително време – днес можем само да възстановим картината. Границите между държавите бяха отворени. Държавите още не се гледаха подозрително. Небето още беше безоблачно.

От много държави бяха дошли гости – поканата за събора стигна до много народи. От Франция имаше най-голяма група; приблизително такава имаше от Латвия и Естония. Гости имаше от Югославия, Гърция, Швейцария, Германия, Италия. Сезонът беше великолепен. Рядка година, която устрои финално тържество и се сключи величествен съюз между народите в навечерието на най-големите издевателства и жестокости, които щяха да се извият като унищожителен ураган над света. Двадесетият век преживяваше най-острата криза и тъкмо по това време на Рила, в най-закотвеното място на Балканите на един връх, наречен “Молитвен” свещено място и средище на напреднали и възвишени същества, свързано с най-чистите и шеметни светове, се даваха беседите “Езикът на любовта”. Говореше Той. Ние слушахме. Слушаме и сега, когато светът сякаш се съвзема и опомня. Първа бледа ивица на изток светлее, когато будни дочакахме народите да жадуват за братство и да си подават ръката хора от петте континента. Той го каза, каза го тогава, когато се точеха ножовете и се лееха картечници, и се правеха опити с тежката вода. Човечеството щеше да бъде изправено пред адовите врата, щеше да мине през огън, за да стигне окървавено и изстрадало до идеята за братство, за мир, за любов, като истински път за разрешаване всичките конфликти на земята. Каза Той: “Днес ние се радваме на всички приятели, които са дошли от далечни страни, защото са се отзовали на поканата на Божествения свят. Ние се радваме, че и те стават проводници на новата любов, която иде в света. Ние се радваме, чрез всеки присъстващ тук присъствува целият им народ. Чрез французите присъствува цяла Франция, чрез англичаните присъствува

цяла Англия, чрез германците – цяла Германия, чрез шведите – цяла Швеция, чрез финландците – цяла Финландия, чрез гърците – цяла Гърция, чрез латвийците – цяла Латвия, чрез руснаците – цяла Русия, чрез югославците – цяла Югославия. Всички народи на които сега не споменаваме имената, ще ги споменем в бъдеще, когато имат възможност да се отзоват на Великата покана на Възвишения свят.” На друго място същата година продължава: “Този, Който е говорил преди хиляди години, пак говори. Днешният ден показва вашето бъдеще. Не се страхувайте! Светло е вашето бъдеще. Пред нас и пред всички народи се открива велико бъдеще. Велико е бъдещето на човечеството, поради любовта, която ще се изяви. Всички народи ще си подадат ръка като братя и сестри в името на Божията Любов.”

Годината като дъх на безкрайното време е далеч от нас – учудено и странно ни гледа – нашето обикновено разбиране и виждане, не успя тогава да погледне и се наслади на перспективата. Колко вода изтече оттогава и колко преживя човечеството и колко още има да преживее. Какво имаме днес, което може да се смята за плюс и какво собствено се е случило в света, което да регистрира успеха в разбирателството между народите?... Ще кажем, оглеждайки нашия свят и нашето ученичество – научихме се да говорим по-малко, да мислим повече; извисихме се до ония висини, не само, когато бяхме на Рила и можехме да Го слушаме, но и сега, когато не сме там и не стоим при нозете Му. Думите стигат по незначайни пътища до нас – думите не са думи, а сила, динамични и крилати, проникващи до дълбините. Ние ги четем, слушаме ги и стигаме до техния вътрешен дълбок смисъл – светът се преустройваше, планът за това преустройство беше нов, великолепен. Основните контури бяха нахвърлени още там, пред очите ни, на върха. Не е нужно да свидетелствуваме – светът щеше да стигне до Неговите думи и да ги опита. Думите сами ще говорят.

Преди двадесет години, когато в света беснееше студената война, беше лудост да се помисли, че нашия Министър Председател ще посети Франция и ще преговаря за заздравяване на приятелски връзки – икономически и културни; беше лудост да се помисли, че наши министри ще посетят Англия на приятелско посещение, никой не би повярвал тогава, че запада и изтока жадуват да си подават ръка и, че цяла Европа се готви да премахне всякакви граници. Никой не можеше да си представи, че нашата филхармония и нашата опера ще гастролира в тези страни, или че Кралският балет на Великобритания, ще гостува у нас. Народите от севера и юга, от запада и изтока мразеха ли се?... Колко неща се случиха и колко неща ще се случат. На свой ред и ние имаме право да мечтаем – да свикаме някога събор, да преживеем радостта от тези великолепни празници и на този събор да се срещнем с приятели не само от споменатите държави, но и от неспоменатите, които този път уверени сме ще чуят поканата на Великата Реалност, за да дойдат от петте континента и преживеем радостта, че на земята голямата идея на нашето време – братството може да се реализира, трябва да се реализира. Ние няма да уговаряме с тях политически и икономически въпроси – има кой да върши тази работа и нека си я вършат, ние на никого не пречим, но нека и те не ни пречат, когато сложим на разискване въпросите за Любовта, въпросите за Светлината, въпросите за Свободата. Нашият език е интернационален и няма да има човек на земята, който да не ни разбере. Тогава ще си спомняме за 1939 година и ще седнем на скромната българска трапеза и преди да преломим българската пита, ухаеща на прясна пшеница, ще изпеем химна – “Братство Единство, ние искаме.” Вярваме, убедени сме, че слънцето ще грее лъчезарно и спокойно, ще ни

заговори на общ език и жадуваната радост ще изпълни сърцата ни, както става след дълга раздяла между приятели. Небето над нас ще бъде кристално чисто и ще бележи "светлото бъдеще на човечеството", опряло след дълги борби и изпитания до свещените думи – Любовта, Мъдростта, Истината; и до основните качества на новият човек: умен, добър и силен.

Още за същата 1939 година – не питаме и не проверяваме и да бихме желали да направим това, не би могло да бъде възможно, най-уредената картотека не би могла да ни помогне тук, решително не би ни помогнала и летописната бележка. Единствено само Той би могъл да ни даде точни сведения. Голямата премия за която става дума в последната беседа от същия том "Близо и далеч" спечелена ли е била? Това се случи през втората половина на 1939 година на 22 септември 5 ч. сутринта. Дословно ето какво казва Учителят: "От днес нататък до края на тази година се определя една голяма премия на онзи, който през останалите три месеца от годината не каже една лоша дума, не допусне една лоша мисъл, не възприеме едно лошо чувство, не извърши ни една лоша постъпка. Ако може да се въздържи от всичко отрицателно, освен определената премия той ще запази енергията си." Каква ще бъде премията не се казва и за нас не е важно да я знаем. Ние не се съмняваме в скъпата ѝ цена. Достатъчно знаем, какво означават тези четири неща, които могат да отворят четири врати към света на Великото и Реалното. Мъдреците на древността и всичките Учители на своето време не са искали нищо друго от учениците. Те са основните принципи, върху които почива учението.

За тези четири неща са копнели учениците, посветените, талантливите. Да знае човек какво да говори, какво да мисли, какво да чувства и как да постъпва бе философия, която обхваща целия живот на човека. Тя го определя като човек и тя изгражда правилните отношения към ближния, към себе си и към Бога.

Учителят разви темата до съвършенство, като разкри глъбините и значението на добрата мисъл, на доброто чувство, добрата постъпка и добрата дума. За тяхното постижение Той даде ред правила и методи, обясни всичко, което е свързано с мислите и чувствата, постъпките и думите, стигна до детайлите и нищо не остави недоизказано и недоизяснено. Ония, които можеха да слушат и да разбират, знаеха, че богатството по тези въпроси беше огромно. Само мързеливите и тъпите нямаше да го разберат.

Картината този път бе нарисувана с ярки бои и вътрешното съдържание блестеше. Към края на тази година, която може да се смята като бръмка от голямото дело, Той предлага премия. Какво не се направи за човека през това време, и какви перспективи не бяха открити! Всичко лежеше богато, щедро, достъпно, като любовен акт на Невидимия свят, който никога сякаш не е погледнал към човечеството така снизходително и така топло, както сега. Той не само закръгли тази картина, но ясно даде да се разбере, че условията бяха великолепни и от човека се искаше само усилия и готовност да прояви онова, което беше скрито като кълн в сърцето, в ума и във волята на човека. Предложи премия на смелчаците, които ще се заемат да направят опита. Ние чухме тази беседа и вероятно предложението ни направи впечатление, ала от тези три забележителни месеца не е останала никаква следа. Страницата е отшумяла и някога и някъде през вечността, вероятно ще се потърси отчет за тоя ден и час, когато човекът е бил поканен в надвечерието на най-големите издевателства, жестокости и насилия за манифестира своята дълбока човечност. Постиганията бяха равни на изкачването и овладяването на Монт – Еверест – най-високата точка на нашата земя. Великите неща звучат просто,

да, те винаги звучат просто и колко от значение е било през тая последна мирна година, човечеството да е дръзнало да се изкачи на тая височина; колко важно, колко необходимо е било да се даде отпор и решителен удар на тъмнината, която сега, като никога се опитваше с всички средства да дескриптира човека, да го сведе до първобитно състояние и малко повече дори – беше чудовищна идеята, беше апокалиптичен опита на тъмната световна реакция, намерила тогава своя инструмент в лицето на един, който носеше името човек!...

Дали притежаваше човекът морални сили и здрав ли беше гръбнакът? Късно е вече да се питаме. Обикновените учители в човешките училища за класни упражнения никога не дават задачи, които да не могат да се решат – никога не дават материал, който не е бил предварително проучен, овладян, за да могат учениците да работят уверено и получат желанния резултат. Такъв е реда в нашите училища. Всичко е съобразено със силите и възможностите на учениците. Колко повече Един Велик Учител щеше да се съобразява със силите на учениците. Той е имал пред вид възможностите на учениците, тяхната морална стабилност, техния устрем, тяхната устойчивост. Неговите ученици не бяха събрани сега в този решителен момент само между стените на салона в школата. Нека се върнем на премията – три месеца да не каже човек лоша дума, да не допусне лоша мисъл, да не възприеме лошо чувство, да не извърши лоша постъпка. Истински поход в опасните и непристъпни области, лесове и бурни морета и нещо повече – да насмогне човек себе си. Касаше се за онова, което Христос навремето беше казал на знатния момък, който всичко бе опазил от младостта си, а сега му предстоеше да продаде и раздаде всичко и да тръгне след Него. “Да тръгне след Него” – не бе нищо друго, а да забрави себе си – най-тежката и най-трудна задача в човешкия живот, най-смелото и най-решителното изкачване на шеметна височина... да стане господар в един свят, където човек му предстои да се сражава с фурии. Защото какво значи да контролира езика си, мозъка, сърцето, волята – ненадминат героизъм в света, където много “герои” лежаха в лаври и много паметници и мавзолеи се вдигаха напразно. Мярката беше безупречна и валидна за всички времена и за всички светове. Да станеш господар на езика, на мислите, на чувствата и да туриш в ход доброто, това беше борба с тайфуни. Думите имаха магическо въздействие, а колко повече мислите, чувствата, делата. Да владееш тези четири свята, и да застанеш крепко до вратите на тези органи, които признават само умни, добри, правдиви и силни господари е наистина героизъм. Истински герой и мъж достоен е той да се сражава със стихии и да не позволява на нежелателни гости да влязат вътре в свещената обител!

Странно хрумване – Един Учител говореше и думите Му бяха тежки и ценни като златен пендар. Кой можеше да Му се противопостави и да каже – не е така! Премията бе оповестена. Мислите и чувствата бяха мощни оръжия и непознати светове заредени с мощна енергия, лабиринти, които криеха своите тайни. Човекът се беше обърнал вече към тези съкровища, които лежаха близо до него, решил да използва огромните ресурси.

Използвайте тези ресурси за доброто на своите близки и за вашето благо. Мислите и чувствата бяха ръце на душата с които тя манипулираше. Служете си с тях, за да проявите истинския човек. Имаше ли човек и ученик от ония, които Го познаваха и слушаха да не разбират същността и смисъла на тази премия? Изискваше се поне за три месеца да се направи един опит – истински подвиг. Да се регистрира този успех, за три месеца поне да се санкционира тази победа по време, когато на човека бяха казали – Стой настрана, сега нямаме нужда от тебе, ще те повикаме, когато ни трябваш.

Сега ти не можеш да бъдеш господар. Господари сме ние. Ние сега ще уредим света по наше разбиране, ще турим "нов ред" и ще посочим път на човешките общества и народи. Път и ред, от които нямаше умен човек в света, който да не настръхне.

А тук в центъра на Балканите в прекрасното и закотвено още пристанище – Изгрева, през едно ранно утро на септември 1939 година Той говореше за премия на човечността и показваше най-съвършения път за постижение – Добрата мисъл, доброто чувство, добрата дума и добрата постъпка. Приложени дори и за три месеца, те можеха да упражнят необикновен ефект. Един завършен кръг беше очертан и основата на най-величествената сграда беше поставена – сградата – човека. Защото какво представлява човека ако не притежаваше тези четири неща, четири скъпоценности, които единствено му даваха право да носи това име. Този образ бе излят като скулптурна цялост. Направи го Той по време, когато на Земята се готвеше най-страшната буря, направи го по време на най-тъмната реакция, по време, когато да се унищожи един човешки живот, беше равно да се смачка една дървеница. Времето беше събрало в огромните си шепи отрицателните и положителните сили, които водеха борбата от незапомнени времена – една борба, която сега получаваше своята върхна точка и най-върховния драматичен израз. Победата щеше да бъде нанесена. Ония, които мислеха бяха уверени. Не гадаеха и не тълкуваха – уверени бяха – Неговото присъствие на земята беше ярко доказателство и нека кажем, премията положително е била спечелена и нека тя да е била спечелена макар и от един. Победата на един е победа на всички. Ние не питаме и не доказваме, нито убеждаваме. Човекът беше роден, дъхът на прииждаща пролет стигаше и през заснежения простор на късния февруари или в началните дни на март, когато започват да прелитат първите ранни птички по нашия небосвод.

"Разумният свят изисква от всички хора да живеят братски и по любов. Разумният свят е отегчен от безпорядъка, който хората са внесли в света, от кривите човешки мисли, чувства и постъпки и заблуждения". Продължава нататък: "Човешките недоразумения се отразяват във великия свят и произвеждат големи катаклизми, разумният свят е решил да накаже хората не с потоп, както едно време, но с огън. Хората са изкопали подземни скривалища, за да се пазят от собствените си бомби, но къде ще се скрият от огъня, който слиза отгоре? Този огън ще разтопи земята на дълбочина от 25 метра. Къде и как ще се крият хората от този огън? Какво ще стане тогава с човечеството? Вярно ли е това или не, всички ще го опитате. Няма да остане човек на земята, който да не мине през този огън. Вие трябва да бъдете готови, да издържите на този огън както издържаха тримата момци в огнената пещ. Този огън е започнал да действа вече. Че наистина той действа вижда се от разстройството на нервната система на хората, от техните психически и физически заболявания. За онези, които следват Божия път, този огън е благословение. За онези, които не следват този път, този огън е мъчение. Желая ви да следвате пътя на любовта."

Къде е човекът и до колко е развита неговата сетивност, за да чува и вижда не само грубата предметност на този свят, но и онова, което е над него и зад всичките форми и възприятия, които лежат за човека "несъществуващи" и "нереални"? Известни неща спират вниманието и тогава човек дръзва да тръгне по техните следи, за да се отзове не в някакъв далечен и непознат свят, а в света на изкуството – сферата, където се кръстосват необикновените мисли и чувства, за да се родят ония форми – чисти и възвишени, които будят у човека, чувства, разположения, настроение, наречени с името наслада, обикновено

и познато име. Преживяното е далеч, много по-далеч от това понятие, което стига своята универсалност в света на емоциите, за да спре до обикновения живот. Човечеството е надхвърлило отдавна оная младенческа възраст, когато първичните сили са изпълвали целия вътрешен мир и всичко у него е било сложено елементарно и твърде диво в границите на един крайно обикновен живот. Онова, което някога е задоволявало човекът, по-късно неизбежно е било, загубва своята сила и блясък – границите са преодолен и ледът се разпуква. Настъпва пролетта. С обикновената човешка реч целим сега да осъвременим идеята, еднакво млада и стара, преминала като блестяща нишка от незапомнените времена, чийто пламенен дъх е бил уловен от библейските поети и мислители, за да стигне днес до нас сияещ и обновен от младенческият пламък на новата мисъл, новото чувство и новата етика. Някакъв обновителен вятър озонирала е атмосферата и бавно е подготвяла умовете и сърцата на хората, за да приемат и преживеят онова, което до вчера се е смятало далечно, недостижимо, а за някои дори и абсурдно.

Пред нас още стои разтворена книгата "Езикът на Любовта" – наново тръгваме на дълго пътешествие, пътят е чист, сияен и нагорен и на места пак се спираме задъхвани от много възлнение.

Неподозиращи хоризонти се разкриват и новата идейност искри от нова светлина и живителния пламък пак ни докосва и онова по което сме бленували цял живот, навлиза навътре и надълбоко, не от една страна, а от безброй посоки, за да обхване с пламъците си, не само отделния човек, а цялото човечество. Хората ще бъдат принудени да мислят и не само да мислят, но и да почувствуват тази идейност, която има магическото свойство да се налага по силата на нещо неударжимо, което извира отвътре. Невъзможно е да се спре тя, както е невъзможно да се спре потока от живот, който повлича пролетта, когато идва, претоварена от топлина и светлина.

Светът на изкуството се превърна на фокус, който разпръсква и събира светлината и топлината – два живителни елемента, чрез които животът навлиза в нова фаза и обновеният отвътре човек, не само слуша музиката, но и мисли, чувства, преживява и накрая пита: Какво се е случило, какво става?... Ораторията на Хендел, прозвучала в акустичните и модерни зали с големите хорови и оркестрови възможности, не може да бъде само изпълнение и само прослушване – тя не е само предмет на наслада или забавление. Класическото произведение от рода на Хендела, по време, когато зад подиума стои едно светоразбиране, което отрича Бога, няма да се съобразява с вкусовете, разбиранията и целите на същото. Ораторията на Хендел е жив апотеоз на Върховното, Великото, Незнайното, пред което хората изглеждат нищожни, слаби, бедни и неуки. Какво изразява стила на ораторията – ние не правим и нямаме намерение да правим разбор върху това произведение, ние само питаме, какво съдържат свещените думи в нея, това мощно Алилуйя и това свещено Амен? Ораторията е известна. Едно произведение от такъв мащаб, не може да не бъде наситено от идейно съдържание и от идеен смисъл – при това тя цели нещо, цели онова великото, което Хендел е почувствувал, когато е прочел първата дума от либрето, за да го изяви, не за хора кукли, а за живи хора, които като него, също като него трябва да преживеят и думата Алилуйя, и думата Амен, и думата Милосърдие и Утешение. Всред големите противоречия и страдания той ги е преживял като лъч, който раздира тъмата и слиза при него кротък и ласкав, топъл и нежен като майчинска длан, която се слага над пламналото чело на блънуващото дете. Изкуството не е свят само за наслада и за забавление – изкуството е израз на дълбоките мисли и чувства на възроде

се хора, които служат на една велика кауза – човекът.

Гениалният композитор не ни дава сладък и вкусен плод, за да задоволи нашия вкус, той ни дава твърда храна, която да я дъвчем и правилно и много да я дъвчем, за да вникнем в съдържанието на онова, което наричаме изкуство, музика, богата и пълна душевност в която големите хора са живели, хармонията, която е прониквала умовете им, сърцата им и ги е карало величествено просто да ни покажат шеметните върхове, които нямат нищо общо с обикновеното и елементарното разбиране за живота, за света, за Вселената, за Бога. Това е вярно не само за произведението на Хендела, но и за всички ония, които чрез музика, поезия и приложните изкуства са дали израз на тази идейност, която няма нищо общо с обикновения език на изкуството, което служи да стопява скуката на обикновените хора. Как ще отзвучи душата, сърцето и ума на онзи, който нищо не знае и нищо не разбира от съдържанието, което се крие зад думата „Амен“ или зад думата Алилуйя? Тоя възторжен вик, мистичен и дълбок, който се изтръгва от дълбините на човешката душа, изпълнена със свещен трепет и любов към Неизвестния Бог на евреите, и Живия, Опитания на всички, които са горели в този пламък? Ще кажат – ние ценим изкуството, изкуството е универсално. Да, и ние така мислим, ала това разбиране на изкуството не е нищо друго, а влизане в залата на някой музей. Колкото музейните предмети могат да будят възторзи, толкова и музиката на Хендел ще извиси душата и ще изтръгне сърцето. Влизането в концертните зали без разбиране, без сърце, без душа, без чувствителност не е нищо друго, а показно представление, игра на артисти на сцената, които след падането на завесата нахлузват пак обикновената одежда, одеждата на безидейността. Човек е спял и глух за тоновете и красивите на други светове.

Изкуството не е обикновена проява на дар, талант и гениалност дори. Изкуството е едно от великите проявления на Словото, на Мощното, на Великото чрез което се прехвърля мост към човека, за да го приближи при Себе си и застане смирено пред Своя Баща, пред Своя създател, пред Любовта. Музиката, поезията са висши еманации на Словото, говора на Великото чрез което се цели да се извиси човешката душа до първоизточника, за да уталожи жаждата си от най-чистите извори на красотата, на истината, на светлината, на любовта, за да се даде импулс и тласък към онзи живот красив и осмислен отвътре. Задачата, целта и идеала на човека, които определят неговото съществуване, целят само това – да влезе в свещения кръг, да познае Великото и да реализира задачата на Битието. Великите творби раждат възвишени чувства и светли мисли, човек преживява свещени моменти – то е идване в контакт с един висок свят и с едно общество от висши и напреднали същества, които идват да поднесат на човека чрез плодовете на музиката своето лично високо идейно преживяване. „Ако имате уши да слушате тяхната песен“ – казва Учителят. „Говорът, музиката, пеенето са велики неща, с които Бог е надарил човека. Той говори на хората чрез Словото, чрез песента, чрез великата хармония. Ако можехте да слушате, вие щяхте да чуете любовната песен на ангелите – слушайте гласа на Вашия Творец, Който днес ви говори. Слушайте както ние Го слушаме, слушайте любовната песен.“ Песента в която се пее за отношението на душата към Великото. Нещата не лежаха вече така прости и реални от физическо гледище. Зад пицната багра имаше нещо друго, зад хармоничния акорд, звучаха неподозиращи октави, там, където свършваше човешкото започваше Божественото, там, където науката замлъкваше, започваше другата неизявената, непознатата наука, която учеше човека на изкуството да слуша и да вижда великите неща зад обикновените. Зад всичко

стоеше и светеше Словото. Нека отричат тези живи мостове, тия нагорни и светящи стълби по които слизаха и се качваха незнайни пратеници, неизвестни служители, висши същества и приятели на човечеството, които идваха и си отиваха, за да поднесат на човека, на душата му не само вест долетяла от Безкрайността, но и неземни дарове за които душата жадуваше. "Слушайте!"... Светящи мигове и думи казани на този събор, които не можеше да не бъдат изслушани благоговейно, и да се преживеят не само по времето на съборите в края на август или в началото на септември и казани не само за нас, но и на всичките дошли от цяла Европа гости. Нещо се случи тогава, то се долавяше не само от думите, но и от душите, умовете и сърцата на всички ученици – то изпълваше цялата атмосфера и човекът тръпнеше – беше дошъл в досег с Великото. Изживяното не се забравя и нещо повече изживяното тогава не бе единичен и неповторим миг; книгата стои пред нас, печатарското мастило, ръката на стенографа бяха успели да уловят момента и живия топлия дъх на истината остана да сияе не само до наши дни. Като свещен елей във вечността щяхме да отнесем преживяното, когато се разкрива пред душата образа на новата идейност, когато ти казват: Слушайте, не само песента на ангелите, а и гласа на Великото, което излива сега щедро Своята благословия. Една ръка се простира към човечеството. В тази длан човекът можеше да сложи своята, за да премине невредим през очистителния огън, който беше запален вече в света.

Всичко казано щеше да звучи и мощно и тихо, величествено и скромно и до нас пак щяха да стигнат думите: "Когато човек се постави на своето място по дух, по душа, по ум, по сърце Бог ще му проговори – да ви проговори Бог, това значи да сте Го познали. Посети ли ги Бог те ще изпитат голяма радост. Станете служители на Бога, Който днес ви говори." – съборна беседа, 26 август 1939 г. Из тома: "Езикът на Любовта" – "Три ценни неща".

Годината е отдалечена вече от нашето време, ала новата идейност с която започнахме този жив откъс от нашия живот под заглавието – "Съборите" блести все по-силно и по-силно. Живите идеи имат това свойство, че те за разлика от мъртвите, растат непрестанно. Един ден те ще стигнат като узрели плодове до всички хора по лицето на земята – "Приемете тези лъчи в себе си, за да имате изобилно живот, знания и свобода, които да посветите за служене на Бога, Който ви е дал всичко. Не се безпокойте за вас и за света." Ще ги чуят всички, както сме ги чули и ние, ще се говори за тях и тяхното разбиране няма да представлява никаква трудност.

Съборите са история на едно Братство, на едно учение, отразено до голяма степен в тия задушежни и сърдечни срещи между хора, които бяха събрани не по силата на никакви лични интереси, не и по силата на обикновени човешки закони, а по силата на най-силната и устойчива спойка – Любовта, чрез която Той привлече всяка душа по отделно, всяко цвете от този огромен букет, чието ухание нямаше да спре само до тези, които свидетелстваха, а щеше да се разпростре далеч, по-далеч от историята на една нация, за да обхване света, че тук в България това средище на духовен живот през двадесетия век живя и работи Той – Учител, поднесъл на човечеството духовно съкровище и живите принципи на братски, любовен живот между хората. Казаното и преживяното през тези събори никога нямаше да изчезне и тяхната живителна сила щеше да преживее вековете. Една победа бе нанесена и Великата Реалност щеше да гледа човека и до слуха му щяха да стигнат мощните думи: "Аз съм. Дойдох, за да ти кажа, приеми новото, което е слязло на земята и е спряло като натоварена кола пред прага на твоя дом."

Имаха ли право старите хора, когато казваха: Бог слиза да вечеря с чистите по сърце. Слиза ли Великото на земята? Слиза и тогава на земята настъпват велики преобразования, тогава се раждат велики люде, тогава копнежите на народите за братство, единство и мир се превръщат на мощна вълна и историята отбелязва времето като епохален момент.

Никога съборът на Рила и на Изгрева не е бил така внушителен, богат и задълбочен. Европа още свободна сякаш беше дошла да почерпи кураж и сили за предстоящите изпитания и бедствия, за да отнесе частичка от подквасата, която беше нужна на целия свят, за да участвуват всичките народи в новото, което идваше в света.

Всичко през това лято беше лъчезарно, спокойно, красиво – от кристално чистото августовско небе, до разкошните утра, от щедротото преливащо Слово до голямата радост, която се разливаше от сърцата на всички, намирайки жив отклик в песните, които се носеха възторжено и непрестанно през тези богато съборни дни. Беше наистина като прощален сезон на едно четири десетилетие, което си отиваше, отнасящо със себе си романтиката и безгрижието на века – никога вече след това нямаше да се изрази в този тон живота на Братството, тази многообразна гама на багри, които преливаха от душите на всички присъстващи. Изпращането на гостите след последния ден на събора се превърна на апотеоз на топли братски чувства – семейството се разделяше. Никой не се запита, кога ще се съберем наново? Нямаше изгледи тогава, няма изгледи и днес. Какво ще бъде утре, никой не може да каже. Европа дойде, видя Учителя и склони глава пред величието на двадесетия век, който в едната ръка държеше меч, а в другата палмата на мира. Пратеникът беше дошъл, за да омекоти коравата длан на тежката съдба, която бавно и неумолимо се спущаше над бялата раса, за да ликвидира със старото, за да направи изпитанието поносимо и съхрани в скрижалите си, в сърцето си – вярата. Непокътната тя трябваше да се запази – негли за това Той избра този съдбоносен момент, най – бурния, най – съгстения, най – тревожния.

Съборът започнал на Рила приключи на Изгрева, гостите бяха изпратени.

Дали подозирахме, когато влакът ни отнасяше, че никога вече нямаше да преживеем такъв събор, че никога вече небето на Рила нямаше да ни гледа с такава царствена синева, никога птичките нямаше да пеят така възторжено и никога на земята Той нямаше да насища с речта си, богатата и свежа, атмосферата, въздуха със обилната светлина и топлина?...

Всичките неща на Земята са конечни и тленни. Безконечен е само Той – Великия, Вечния – безконечни са Божиите закони, които лежах като основание на Вселената. Тях никой не можеше да измени. Върху тези закони беше изградено Учението, Учение, което носеше белега на Божествеността, душата на Реалността. Нямаше да се намери сила, която да спре течението и се противопостави на укрепващата мощ, която течеше и поеше поразената от дълга суша земя – обновяваше изнурения дух на обезвереното човечество и с топлината и мека майчина ръка изтриваше сълзите на изстрадалото човечество. Ръката, която държеше меч беше разслабена, над света се простираше друга десница – мощна, животворяща. Жаждата за мир беше жажда за любов, за радост, за светлина, за свобода.

6. “АЗ ВИЖДАМ...”

Учителят виждаше особено, необикновено. Светът и живота на хората лежаха пред Неговите очи в своята неизмеримост и перспективата се простираше до безкрайност. От различните изводи, мнения и заключения, от цялото отношение, което Той имаше към живота на хората, обществото, народите и целия свят не беше трудно да се разбере, че законите по които течеше Неговата мисъл и виждане бяха необикновени, невъзможно е да се измери или да се преведе към някаква сравнителна степен. За Него нямаше зло, зад което да не е скрито някакво добро, нямаше скръб, зад която не идваше радостта, нямаше страдание, което да не допринесе нещо хубаво на човека. Когато някой страдаше, Той казваше – ще придобие нещо ценно, когато загубваше нещо ценно, казваше – за добро е, разтовариха го от излишен товар; когато се разболяваше – добро е, ще се обнови тялото; когато някой претърпяваше неуспех – ще се кали волята и ще се усили вярата му; дори, когато умираше някой, пак намираше положителната страна – природата ще му даде по-благоприятни условия за учене и за растене, или предпазват го от натрупване на грешки и престъпления. За Него трагедии не съществуваха, трагедията бе човешко изобретение. В природата трагедии няма, там закона на трансформирането триумфално дефилира

Когато войните избухнаха, а те не бяха малко през нашия век, Той гледаше на събитието като нещо неизбежно, като крайна мярка на природата, която целеше да възстанови равновесието и нормалното дишане. “Войните се допускат, но не се поощряват, те са като рициновото масло, до което се прибегва след като всичко е било опитано.” Всичко, което се случваше с човека, семейството, обществото, народите беше допуснато, неизбежно, за да се избегне по-страшното, да не се позволи на силите на злото да безчинствуват до крайния предел. Формулата “Всичко е за добро” не бе случайна фраза. Тя криеше и сила и истина и магичност, което мъдреците разбираха и умееха да манипулират. Това е оная мъдрост, която народът ни е утаил в шепите си – “Ела зло, че без тебе по-зло”.

Спокойствието и самообладанието на великите хора в надвечерието на големите събития и нещастия е ненаруσιμο. Те знаят, че с това се цели мътният поток да изтече, те знаеха, че след големите бури настъпва пълно затишие, те знаят, че след най-дългата полярна нощ настъпва слънчево утро. Животът се движи неудържимо като пълноводна река с определена цел, тя мени своите облици, никога не засяда на едно място. Животът, вечното и прекрасното, чиято същина се пои от непресъхващите струи на Любовта – цветовете на живота никога не увяхват и аромата – не изчезва. Една велика Сила стои зад него и непрестанно го пои и възраства. Тя беше в състояние при всичките условия да възстановява хармонията и равновесието на живота и нещо повече, взимаше едно, връщаше две, угасваше една хубост, раждаше се още по-прекрасна – всичко, което връщаше притежаваше по-горна степен. Тя беше вечна и неизменна, абсолютна през цялата вечност. В Нея Великите хора вярваха. И за това виждаха навсякъде хармония и ред и най-вече там, където обикновените хора виждаха хаос. Едновременно абсолютно голяма и абсолютно малка, Тя обхващаше цялата Вселена, намираше място в малкия човек, за да му говори и разкрива величието си чрез говора на ежедневието, за да му покаже смисъла на живота.

Неговото виждане беше необикновено. От многото случаи, които се опитваме да сумираме, за да извлечем съдържанието на една идея, която

ще си остане далечна и неразгадаема – старателно Той криеше начините на виждането, идваме до един извод – неуловима е степента. Не се опитваме да я поставим в някаква рубрика. Може би не беше нужно сега, днес да се знае с каква сила оперираше и докъде се простираше Неговия ясновиждащ дар. Той казваше: “Аз виждам не както ясновидците виждат, виждам особено.” Както ние не виждаме – добавяме ние и сме убедени, че разликата бе огромна. Кой от нас, например, би дръзнал на връх Новата 1943 година да каже: “Следващите 44,45,46,47 и т.н. ще бъдат много хубави години”, когато 44 за нас лично беше една от най-тежките години когато се лишихме от Него? А не бяха ли сгъстени и следващите? Не преживяхме ли най-големите изпитни именно тогава? Кой би могъл да каже, че идват светли дни? Или това, че се ражда един отличен свят? И всичко това по време, когато се унищожаваша милиони човешки животи! Перспективата опираше сякаш до безкрайност – Той виждаше далеч и онова, близкото, началото, което лъкатушеше пред Него, можеше ли да не носи белега на реалността? Пътят на постиженията колкото и безкраен да е бил, лежеше ясно очертан пред Него и как можеше да твърди другото, другото, което обикновените хора виждаха с обикновеното виждане и мислене?

Неговото изказване по повод онова, което настъпваше в света през 1939 година никога нямаше да престане да излъчва уханието на една пролет, която пристъпваше в света, независимо дали хората си точеха ножовете и се въоръжаваха до зъби. Помествахме целия пасаж: “Аз виждам тук–таме да поникват цветя, малки изворчета да ги оросяват. Аз чувам вече птичките да пеят и децата безгрижно да играят. Далече някъде в хоризонта виждам Божественото Слънце да изгрява. Първите два лъча са лъчите на Божията Любов и Мъдрост. Те се съединяват в едно, за да образуват лъча на Божията Истина и Свобода. Радвайте се и веселете се за това, което сега иде.”

Времето, годините се изнизаха и в момента някой сякаш светкавично завъртя лентата на тези години, които ни делят от слънчевото августовско утро на 1939 година, което щеше да опре до фаталния ден на човешката история – войната, която пристъпваше като израз на отявлена и брутална сила, каквато някога е съществувала на земята. Сега жадуваме за един миг да застанем близко да Него, не за друго, а за да се извисим до Неговото виждане и прозрем истината, която в неизмеримата далечина разграничаваше синорите, бележеше границите, осветляваше просторите и откриваше великата тайна на Мъдростта, която въвеждаше идеален ред във всичките светове. Сега, когато зад нас стоят повече от две десетилетия, днес, когато животът ни поднесе много уроци и ни разкри величието на един план, който бавно и с ненарушимо спокойствие се изпълваше, успели да овладеем изкуството да се вдълбочаваме и да гледаме на нещата широко, измервайки ги с друг мащаб, като че ли разбираме скритата страна на този поетичен пасаж, чийто фон е построен върху картините на пролетта в сърцевината на която е скрита голямата идея – тласъка, който човечеството изтръпнало беше успяло да почувствува, за да отзвучи по-късно на новото, което напираше и което идваше облечено в различни форми от които основната беше побратимяването между народите, мирното уреждане на всички конфликти, приятелското сътрудничество във всичките клонове на живота и културата. Човечеството жадуваше за пролетта. А пролетта беше оповестена много по-рано от първите още предвестници.

“Виждам да цъфтят цветя,
виждам малки извори да ги оросяват;
Чувам прелетните птички да пеят,
Виждам безгрижно децата да играят;
Аз виждам далече някъде в хоризонта,

Божественото слънце да изгрява;
Аз виждам..... Първите два лъча
Те са лъчите на Божията Любов и Мъдрост
Съединени в едно те образуват лъча на
Истината и свободата.
Радвайте се и веселете се
за това, което сега иде!"

Картината на настъпващата пролет е нарисувана трогателно чиста и ухаеща още на снежни простори, които едва се разкъсват от песента на някоя нетърпелива прелетна птичка. Пролетта, очакваната и жадуваната пролет пристъпваше в света. Първите пролетни цветя бяха цъфнали, изворчета бликаха, снеговете се бяха разтопили, птичките пееха, децата безгрижно играеха, слънцето изгрываше величествено и мощно"... Светът се раждаше нов, чист и добър – "отличен свят" – беше казал Той.

Успяхме ли да видим първите краски на този свят всред голямата тъма и тревога на нашия век? Сега сме във втората половина на века, имаме време много да мислим, да огледаме миналото и настоящето, успяхме да се вдълбочим в казаното от Него – нека не сме добри математици, ала направихме точна равносметка, за да можем да кажем сега – ние успяхме да доловим първите проблясъци на това време, то се изрази ярко в идеята за колективното съзнание, която зрееше вече, събуждаше се това съзнание, оформяваше и играеше вече голяма роля в живота; успяхме да видим новия човек, който копнееше за нови взаимни отношения, за братско сътрудничество между хора, които имаха допирни точки, мислеха и чувстваха по нов начин. Може би сме изпреварили времето, ала усещаме полъха на пролетта, нищо, че просторите още лежат заснежени, нищо, че на земята е още студено, нищо, че по върховете се белеят още преспите. Нашият живот протече именно през тези предпролетни дни, когато слънчевите лъчи още не топят силно, както това се случва в последните дни на февруари и в първите на март, с типичните предпролетни депресии, валежи и бури. Не съжаляваме. На нашия паралел, в нашата хубава страна предпролетните дни имат нещо прекрасно с дъха на чистите простори, със свежестта, която се влива в сърцето, с аромата на Живата природа, който докосва душата. Благодарение на всичката тази хубост, ние имаме сили да преживеем дългите зимни нощи и студените дни, когато нашия взор проникваше зад тъмнината, за да открием първите белези на прииждащия сезон. Не бихме могли днес да вземем перото и да кажем две искрени и сърдечни слова – Пролетта идва, оповестената от Него пролет е на прага.

Човечеството очикаше новото, очикаше тая човешка пролет, която вещаеше на умореното човечество Мира, Радостта, Светлината, Любовта. И както умело строеше градове и жилища, пътища и мостове, така обновеното човечество щеше да устрои духовния си живот, мирното си съществуване и братското си съжителство между всички народи.

7. ПРЕЗ ЕДИН СЪБОР

Летните дни бяха богати от слънце и от радост. Беше през ония години, когато никой не ни пречеше да се събираме, никой не искаше квартирен лист, и никой не те пита какъв си и в какво вярваш. Съборът беше забележителен. От цялата страна – градове и села се бяха стекли братя и сестри, приятели

и съмишленици, селяни и граждани. Изгревът посрещаше еднакво топло и сърдечно всичките гости. Тишината и редът на Изгрева бяха ненарушими. Многого народ не промени облика на Изгрева – с малко и с много хора запазваше най-красивото и най-чистото, което прави едно селище винаги приветливо и спокойно. Чувствуваше се Неговото присъствие, което даваше тон през тези съборни дни.

Сутрин преди изгряването на слънцето, върволица от хора безшумно и съсредоточено отиваха към салона, ако беседата се случваше сутрешна. Словото се слушаше жадно, то съживяваше и въодушевяваше събраните хора от различни среди, с различно образование, народности и вери. Учителят идваше точно в пет. Със своята многочисленост този събор правеше силно впечатление и всички присъстващи се чувстваха доволни, радостни, окрилени. Беше един от редките събори за който споменахме вече – 1927 година. През неделния ден вратите на Изгрева бяха отворени за гости. През целия ден идваха познати и приятели да видят и да чуят нещо. Имаше художествена изложба, имаше концерт, имаше и сказка.

През един от следобедните часове под оная круша, която тогава беше млада фиданка едва завързала първите си плодове, сега тя е вече стара и наесен отрупана с много плод – едри жълти круши, близо до боровите. При Него се бяха спряли двама журналисти, които бяха дошли да видят Изгрева, събора, хората, Него. Часове и мигове край Него в които винаги се отлива частичка от Неговия живот, който мигом се превръща на Слово. Защо тъкмо сега близо четири десетилетия от тогава се връщаме на този ден, под старата круша? Пред Него бяха застанали журналистите. Не можем да кажем, че журналистите не бяха обичани от Него. Не, защото и те бяха хора като всички, които си изкарваха хляба. Смеем да кажем – не обичаше занаята им, чието жило не веднъж беше опитал. В тоя занаят имаше премного примес от онова, което той не обичаше. Примесите не обичаше.

Един от тях се обърна към Учителя, след като беше огледал цялата поляна изпълнена с народ и рече:

- Колко много ли се радвате Вие, като виждате толкова свят край себе си. Тези хора са дошли заради Вас.

Учителят погледна поляната, погледна тях и нас, които бяхме край Него и рече:

- "Докато плодовете не са узрели, градинарят не може да каже, каква ще бъде реколтата, не може да се радва, защото сега е пролет, нека са много плодовете, но са още зелени."

Дали разбраха журналистите мисълта на Учителя, дали и ние, които бяхме край Него я разбрахме? Нашите очи дали виждаха, за да проникнат в затворените книги, които още бяха затворени. Само за Него нямаше затворени книги и затова в отговора можеше да се прозрат много неща.

Нека приключим срещата с журналистите, за да се върнем на изказаната мисъл. Другият попита:

- Бихте ли желали някога да се върнете пак на земята? Нали според Вашето учение, прераждането е факт.

- "Да, бих дошъл на земята, но при едно условие, ако в нея няма журналисти" – усмивката не слезе от лицето на Учителя, може би искаше да смекчи суровата истина. Беше голям празник и никой не трябваше да се почувствува засегнат или обиден. Засмяха се и те, засмяхме се и ние. След малко те учтиво се сбогуваха и си отидоха.

Ние чухме разговора и добре запомнихме Неговите думи, твърде кратки, за да направим тема от тях тогава и ги скътахме в душата си, тогава,

кой можеше да помисли, че някога грижливо ще ги извадим от съкровищницата на нашия спомен, не за да преживеем богата обстановка на събора, но за да потърсим онова, което бе скрито в тях – казаното, което щеше да засегне тъкмо онова време, което щеше да дойде. Живата книга на Братството, живата история се набираше буква по буква, дума по дума, за да се слобии от вещата ръка на историка, който един ден щеше да събере материалите за една история и за едно дело, което щеше да остане да блести през вековете.

Не коментираме случая, животът вместо нас направи това – животът се изправи пред нас, за да ни напомни събития чрез които проверяваме всяка дума казана от Него. Нямаше случайни думи. Нямаше. Не беше се минало и половин столетие, когато сезоните се сменяха. Пролетта има определени месеци. Градината тогава преживяваше своята пролет. Плодовете обилно висяха на дърветата, ала те бяха още неузрели. В градината имаше разнообразни плодове от всичките видове и сортове. Плодовете тогава се гушеха под зелените шапчици. Всяка буря можеше да ги отвее и всеки студ – да ги попари. В живота на Братството се изви буря, връхлетя голям студ. Клоните на дърветата се олюляха от силния вятър, кършеше стволите и плодовете започнаха да падат. Познато и често явление, не само в човешките обикновени градини. Неговата градина трябваше да преживее една буря и плодовете трябваше да бъдат опитани. Тогава ние не искахме да вярваме, не допускахме и не мислехме, какво може да се случи, беше премного светло и радостно край Него, ала Неговите думи останаха да кънтят близо до ушите ни и вече не така меко и празнично, както през онзи съборен ден, а твърдо и остро днес, защото за нездравото, за неустойчивото, винаги трябва да има в запас известна доза строгост.

Братството много преживя от външните, но преживя и от тези, които бяха от сам оградата и се бяха клели във верност, от тези, които стояха на колене при Него и молеха за благословия, от тези, които се смятаха първи и които ни уверяваха, че за няколко години, можело да се стане светия, от тези, които пееха хвалебствия за Него, от тези на които Той безвъзмездно им беше правил много услуги, а накрая и от тези, които се смятаха пазители на Братството и на интересите му и накрая го предадоха. Ние не можем да забравим всичко това, дори и да искаме – то е вече история. Не мразим никого и в сърцето ни ни капка отрова за отплата, но не желаем да забравим думите казани тогава, защото и ние искаме да бъдем съдържани, когато се произнасяме за реколтата, преди сезона да е минал. Не искаме, както тогава да се радваме на количеството на много народ, и най-после искаме добре да запомним смисъла на Неговите думи, за да направим всичко възможно и се задържим здраво на клоните на дървото. Каквато и буря да връхлети, какъвто и студ да падне, да останем на местата си и да дочакаме узряването, за да причиним радост на Градинаря, чиято грижа за нас бе неизмерима. Не коментираме – животът ни научи да проверяваме казаното, да виждаме по-ясно и да стоим будни на избраното място.

Земята натежа от присъствието на журналистите. Той не обичаше журналистите, т. е. журналистиката. Беше прав. И днес, както и тогава журналистите дърпат конците и правят в света това, което господарите искат. Те плащат, те искат. Когато журналистите пишеха лошо за Учителя и за учението, Той казваше: "Поне в едно никой не може да ме обвини, че съм подкупвал журналистите." Журналистиката отдавна е обърнала гръб на истината; на истината те вежливо й казаха: Не ни трябваш и без тебе ще уредим някак си живота и света, все ще го докараме до някъде. Къде? При тази безпирнципност. Нека не кажем. Не е наша работа. Но кой може да се съмнява, че в света не

става онова, което човешкият разум изисква и благородните сърца желаят, а става това, което журналистите искат. Винаги става онова за което журналистите са писали. Но нека не се занимаваме с тях. Ще кажем само, че лъжата отвежда човека и народите до задънената улица – бърлогата на лъжата, където като уморен и подгонен звяр лъжата си слага главата на лапите и се готви да умре. Ние нямаме нищо общо с журналистите и журналистиката. На нас те не ни трябват. Той ги отрече, не за друго, а защото си служеха официално с лъжата. Ние бихме желали Учителя пак да дойде на земята и ние пак да се срещнем с Него. Това е нашето съкровено желание. До тогава обаче днешната журналистика да бъде минало. През тези съборни дни успяхме да уловим нишката на Живото Слово, но и нишката на Неговия работен ден като книга, от която много неща можехме да научим.

Съборните дни бяха светли и изпълнени с много слънце и много радост. Те останаха да сияят като най-светли празници в живота на Братството. Те ще останат свежи и недокоснати от дъха и на времето. Към тях ние ще се връщаме и ще откриваме все по-нови ценности.

Днес след толкова години по следите на преживяното стигаме до онова време, светло и богато по простата причина, че отразява живота табло, където релефно се откроява не само Неговия образ, но и образа на голямото Му дело.

Глава 5

ГЛАСОВЕ, КОИТО СТИГАТ ДО СЪРЦЕТО

1. ПЛАНИНАТА

Всичките исторически паметници на човешката култура, като се започне от египетските пирамиди и се свърши до съвременните монументални архитектурни обекти са израз не само на човешкия ум, но и на един огромен човешки труд. Безспорно зад тази голяма човешка дейност е стоял определен план, изработен от умни хора, които са имали известни мисли и идеи. Тяхното желание е било да се въплътят тези идеи, да станат те достояние на човека, за да упражнят своето влияние върху тях. Нищо в миналото, пък и сега не е било построено случайно, безпланово и безцелно. С тях се е целяло известна роля, умисъл, цел. Всеки камък, тухла и греда са били поставени на място, за да се получи точния модел, неговото съдържание и външния ефект. Ние сме изумени от постиженията на дадено време, което съхранявало за поколенията дадени ценности. Колко време и колко човешка енергия са погълнали тези паметници! Трудно можем да си представим миналото, когато тези паметници са били строени така, че да преживеят дори и хилядолетията. Техниката ще е била изумителна и знанията, които са владеели тия древни архитекти ще са били големи. Ние се изненадваме и възхищаваме не само от ония, които са изработвали плановете, не само и от ония, които са стояли зад тях с определена цел, но и от величието на трудовия подвиг, който е реализирал тези архитектурни идеи. В тях са изляти труда и времето на хиляди хора, силите и здравето на неизвестни и безславни герои.

Нашето време също така е богато от такива подвизи. От близо може да се проследятменяващите се картини на цели градове и всичко това наситено с много напрежение и много човешка сила. Картината на човешкото строителство е импозантна, поразяваща, дори и ефектна през наши дни. Запазили тези облици в себе си, съпоставяйки ги с нашето всекидневие, уморени от темпа на времето, когато се изправяме пред многообразните форми на природата, неусетно у нас се промъква духа на сравнението. Тогава ние се откъсваме от онова, което познаваме и което е будело нашето възхищение, за да се натъкнем на онова, което се изпречва пред нас, непознатото, далечното, което по силата на някакво чудно съвпадение и хрумване идва днес да ни разкрие неподозиращия трепет на природата, която винаги ни е гледала трогателно чиста и неподправена. Ние сме били премного уморени и нервите претоварени от шума и строежите на света, ала ето, че сега допускаме да ни завладее не само красотата на природата, но и нещо друго, което не знаем, как да назовем и с ръка над очите, всичко наоколо блести ослепително, ние се питаме вече развълнувани и смутени – А всичко това!... Къде сме ние? Може да сме на брега на морето, може да сме в безкрайна степ, или под сянката на пирамидите?... Не, ние сме пред шеметно издигащите се планински масиви, които виждаме за първи път с всичката заплашителна красота на отвесните планински крепости, със зашеметяващите пропасти, със сипеите по които стъпваш внимателно, с високите върхове покрити със сняг, с цялата тази планинска верига, която се източва като огромна снага величествена и мощна, за да стигнеш до огромните паници – езера, чийто дъна блетният от чистота и камъчетата се четат, до ревящите планински потоци и искрящите водопади, които не хаят, когато се разбиват като снежен облак – имаш първа среща с планината и я гледаш възхитен, очарован, развълнуван – както никога не си гледал едно човешко произведение от архитектурен мащаб. Тогава ние си позволяваме един странен въпрос, чийто отговор подозираме. Ала не сме склонни в тоя час, стъпили на две хиляди метра над морското равнище да слушаме обясненията на модерната геологическа наука, която има данни за всичките геологически епохи и отдавна е съумяла на всичко да даде научни отговори. Да, тази наука знае всичко за произхода, образуването, състава, условията при които тия огромни планински гиганти са били образувани. Целия планински гигант стои пред нас, разпрострял своята огромна снага надлъж и нашир. Редък планински час, когато синевата на небето се разлива мека и приятна галеща очите, когато нежния зефир си тананика сладка песничка, когато красотата на отразяващите се облаци в прозрачните води на езерата се надпреварват и езерните води ти подаряват невиджана хубост и покой. Какво би могла да ни каже науката и как би отговорила на нашия странен въпрос? С какво тя би разширила и задълбочила нашето усещание и нашето възхищение от величието на планината, която се разкрива пред нас, не само в неповторимата си красота и мощ, но и с нейния вътрешен замисъл, с неотразимата идея, вложена там определена, ясна, жива? Трепваме и излезли от рамките на рационалистическото мислене, невъзмутимо спокойно сега, досущ като учени се питаме – нима обикновеното човешко творение надвишава по замисъл и по определена наситена идейност тоя величествен планински строеж? Чудно, как не сме имали време да помислим върху това! Каква логичност и каква тривиалност в нашия умствен хоризонт! Колко ограничено сме мислили и колко е беден човек, лишен от полета на въображението и от дъха на пламенната фантазия. Не е нужно всред тая феерия от красота и през тоя чудесен миг да изричаме някоя научна теория, хипотеза или дори и научен факт. Нека в тоя час да не навлизаме в дверите

на науката. Нека в тоя приказан час си останем прости хора, малко поети в сърцето и не лишени от въображение. Кой може да ни забрани да мечтаем и да изразяваме нашите видения?...

Земята в желанието си да направи дар на човека, не е измислила нищо по-прекрасно от това да ни подари планини. Нищо по-хубаво не може да се намери на земята от тях. Планината сякаш е израз на най-голямото внимание, на най-топлата обич към човека – свят, който приближава човека към неизвестното, прекрасното, до света на реалните величини, до света на чистотата, до света на идеите. Никъде другаде, човек не изпитва красотата на човешките чувства и чистотата на човешките мисли, както в планината. На хиляди метра височина хората загубват усета за националност, вяра, език. Идеята за братство там получава своя съвършен облик. Нека спрем до тук и нека минем към съществената част на темата.

Планината дали е родена от хаоса и безредието, от катаклизмите станали през милионите години, от страхотните депресии, от апокалиптичния ужас на милионите години?... И всичко това е станало по каприза на природните стихии – този монументален шедьовър?... А е толкова прекрасна и подарява на човека най-възвишения дар – да бъде човек и брат на цялото човечество. Планината приема човека като любима майка, люлее го в ефирните си люлки, пее му нежни песни, учи го на ред, на чистота, на мекота, на човещина, на хармония, която блика от всеки планински кът, обогатява го с душевни емоции, дава му идея за братство, повдига го до онай висота, където човек се чувства задължен да обещае, че като се върне в низината ще стане подобър, по-справедлив и ще постъпва по-красиво. И всичко това излита, извира от разхвърлените камъни, от музиката на скритите реки, от разнообразените поляни, от водите, които текат накъдето си искат, от върховете, които те гледат мълчаливо и изпитателно. И накрая ти разказват приказка, невероятна история, която ти си готов да я приемеш като напълно достоверна, за да си обясниш рязката промяна – границата на делничността, пошлостта, грубостта дори, които са отстъпили крачка назад. Тук всичко е било поставено грижливо на точно определеното място – тук е имало и план и архитект и милиони работни ръце, и много, много умствена енергия, която е подредила този величествен обект. Какво строителство и какъв живот!..... Стигаш до думата строителство и най-после с езика на съвременността, полетяваш нататък и даваш воля на въображението и на фантазията – несмушаван от никого, никой не може да ти забрани – поет си и в тая атмосфера, наситена с хармония, скъсваш с установената научна мисъл и с първичната логика на нецивилизован и казваш – невъзможно е тук да е стояла случайността, невъзможно е тя планината – тоя величествен монумент – пирамидите нищо не са пред нея, да е рожба на хаоса и всичко тук да е действувало сяпао, стихийно, безпланово, лишено от архитектурен замисъл, лишено от идейност, от цел. Невъзможно! И ако зад всяка обикновена изградена от човешки ум и ръце форма стои усилието на човека, колко повече тук!...

Планината те гледа кротко и не взима участие в твоята пламенна размисъл – ненарушим е нейния покой и тайните си тя грижливо пази за неизвестни хора и време. Тя никога не бърза, както никога не е бързала, когато камък по камък е била строена, украсена, облечена. Планината е жива, смислена, полезна, подаряваща на човека земни и неземни съкровища. Тя е хиляди пъти по-величествена от всички човешки изобретения взети в куп, дори и от пирамидите. Планината стои несравнима по своята идея, по своя замисъл и по богатствата, които подарява на човека духовни и материални. Тогава

човекът със свободната мисъл, човекът препускащ времето напред и назад, човекът който не спазва общоприетата логика, открива необикновената тайна – тайната на едно велико строителство, което безшумно в продължение на милиарди години камък по камък, къс по къс, е построявало тук величествената сграда на една земя, чийто разнообразен профил е криел старателно своята идея. Тук не е липсвал нито план, нито архитекти, нито огромен колосален труд, нито закони, нито техника. И всичко това е било разумно, не хаотично, не, а организирано планоно, смислено, хармонично. Всичко е било подчинено на великия план, зад който е стояла Велика Разумност. Планината гледаше човека и когато човекът пише история за нея, вярна или не – тя мълчеше и вероятно се усмихва като Джоконда. Какво е човекът, въоръжен с обикновените човешки съоръжения, когато открива тайните на природата – единственото, което не помръква и което си остава ценно са безкрайните усилия и жертви, които човек прави за да се домогне до истината. Нека не бъдем обвинени в неосведоменост и ненаучно мислене – ние не се сърдим, не пишем научен труд, а поетично есе – всеки камък, всяка скала, всяко езеро, поляна, сипеи, връх, всяко дръвче, клек, бор, ела, мура, лишей и мъх представляват части от това цяло, от тая монументална сграда, която грабва не само очите, а и сърцето, не само сърцето, а и душата, за да подари на човека не земни съкровища, които не й липсват не, а за да подари на човека духовни съкровища, които през хилядолетията чакат човека.

Духовната култура на човечеството би била невъзможна без съществуването на планините; без високите върхове немислим би бил духовния прогрес на човечеството, без тези величествени антени, достигащи небесния простор; мисълта на човека би останала бедна, ограничена, лишена от простор и аромат. И както египетската култура би била невъзможна без пирамидите – защото, какво е пустинята лишена от възможностите да трансформира космическите течения и енергии, които подаряват на един народ импулса и тласък за зараждаща се култура? Планините имат определена служба и представляват условия при изграждането на човешките култури, при духовното възраждане на народите, при оформяването на възвишен мироглед и идеал.

Както е невъзможна представата за земята лишена от планини, така е и невъзможна представата, че зад могъщото строителство на природата при изграждането на планините, са стояли само катаклизмите, резките промени на температурите, големите депресии. Всичко това може да се е случило, то е механическата страна на въпроса, механични сили са били впрегнати на работа, ала голямата наука до там ли ще спре? Само механичната ли страна на големите въпроси ще бъде интересна и важна за тях? Нещо друго ще да е стояло зад тях, един велик разум и една архитектурна мисъл, които бавно в продължение на милиарди години са строили един свят като земята чист, красив, здрав, където човекът щеше да живее, да расте и да изгражда великата наука за живота, прогреса, духовната култура.

Планината ни гледа кротко и лъчезарно. От песента на вечерния вятър, до нежната мелодия на езерните води; от красотата на скалите и върховете до искрящата хубост на водопадите; от аромата на елите и от всичкото богатство на багри се изтръгваше нечут и вълнуващ трепет, който разкриваше дълбокия и незнаен живот на планината – като шум на много води гласовете й стигаха до човешкото сърце.

Планината ни докосна, отзвучаването бе пълно и богато и ние се понесохме на крилете на времето – страниците бързо прошумяха и книгата се разтвори по магичен начин – трябваше да побързаеме, докато миналото

лежеше още свежо и недокоснато от дъха на забвението. Минело ли бе то? Твърде живо, за да бъде забравено, обвеяно с чудния аромат на планината, тя ни грабна и покорно сега трябваше да вземем перото и да нанесем следите на онзи богат живот, в който години наред сме участвували. Всичко преживяно бе силно и живо и на разбран език то ни говореше – добре, казахме ние ето, че няма да мълчим.

Преживяното дефилираше пред нас, караше ни да изпитваме странно вълнение, което ни връщаше не толкова към формите на едно минало, колкото към идеята скрита в него. Да, от идеята не можехме да се освободим. Историята на нашето екскурзиантско движение – нашия своеобразен, типичен за нас туризъм. Ще бъде интересно да разкажем за него. Защото ето, ние мислим, че този туризъм носеше отличителни специфични белези. В света съществуват много школи за туризъм. Любовта към планината не е от вчера. Към всичкото познато и казано ние ще прибавим още един фрагмент, който не знаем как ще прозвучи на другите, на всичките, които обичат планината. Струва ни се като акт на внимание и на благодарност, не само към Учителя, който пръв ни показа планината и ни научи как да се обхождаме с нея, а и към самата планина и към нашата хубава страна, наречена Балканска. Доволни сме, че тъкмо на този паралел сме се родили.

Нека да започнем от началото – бележката е кратка. Съжаляваме, че не запазихме изрезката от ежедневника. Беше в началото на второто десетилетие – 1922 година вероятно. Дословно в нея прочетохме следното: „Той /става дума за Учителя /води млади хора, мъже и жени по планините, за да им проповядва учението. Какво търсят те по чукарите и с каква цел Той ги води там...“ По планините ги води! Млади мъже и жени!... Звучи някак си странно. Защо ги води? Какво ще правят в планините? Проверяваш и за един светкавичен миг всичко ти става ясно. Тръгваш и ти на планината и си на двадесет години и се запознаваш с планината и се изправяш пред този величествен свят и не знаеш, как да изразиш чувствата, които преливат в сърцето и търсят, напират да се излеят по някакъв начин. Планината стои пред теб и със своето величие те кара да се вълнуваш, да се радваш, да чувствуваш, че почваш да живееш. Да, това са първите трепети. Когато решаваш да вземеш перото, имаш вече набран опит и взимаш решението да напишеш една своеобразна и непретенциозна история. Представите, спомените са премного живи и пресни. За кого ще ги разкажеш? Всички са ги преживяли почти еднакво, но ще бъдат интересни може би за ония които ще дойдат след нас и може би няма да сме тук, за да им разкажем как се запознахме с планината и как се разви нашия туризъм, нашата голяма любов към природата и планината, как всичко легна дълбоко в нас като важен камък при основата на нашия мироглед. Как го направи Той, как върна Той на нас едно забравено и неизползувано богатство, как ни откри скритата физиономия на планината, нейната хубост, нейната сила, нейните изисквания и правила, за да използваме максимум нейните блага, за да се върнем от нея истински възродени, ободрени, вдъхновени. Законите на природата бяха строги, установени и никой нямаше право да ги нарушава. Не планината ще се координира спрямо нас, а ние спрямо нея. От спазването на тези закони и правила зависеше смисъла и ползата от нашето пребиваване в планината.

Колко време от първите екскурзии, когато пътищата към планините бяха безлюдни и тихи, ние се връщаме на това време и на тези екскурзии, за да свържем всичко в едно цяло, оглеждайки всеки завой и всеки знак, който би ни отвел до вътрешното дълбоко значение на тези излети, които формираха у нас най-хубавото и които ни обогатяваха непрестанно. Днес

пътеките и планинските пътища са огласени от човешки говор и смях. Много хора ще срещнеш по планините. Походът към планината имаше много неща да ни говори и разкаже, много мисли и чувства да буди. Помъчихме се през тия ранни летни утра, когато отивахме към планината да доловим скритите двигатели на живота, които подозирахме и законите, които регулираха всичко онова, което беше полезно, добро, необходимо, за да лети сега като озониран въздух, като пречистена кръв към човека и вършеше своята обновителна работа. Помъчихме се да обхванем вътрешното съдържание на този поход към планината, чийто устрем не беше човешко дело, а плод на нещо мощно, което подозирахме. Жаждата по планината приличаше на жаждата по чиста вода, по чист въздух, по пресен пшеничен хляб., жажда за много светлина.

Днес не можехме да гледаме спокойно на всичко онова, което става край нас, защото всеки миг от този живот ни връща назад, за да ни открие частите на нашия живот, преминал по същите тези пътеки, със същия устрем към върховете. Невъзможно беше да не сравняваме и да не направим нашите изводи. Искахме да си представим тези пътуващи излетници преди половин век, когато подобно на тях хората на Учителя млади мъже и жени пътуваха с камион – нямаше други превозни средства до Рила, до Мусала, до Йеди гьол... Спомняме си, как гледаха тогава хората на нас, как се спираха по централния площад на Самоков и на Чам Кория. Ние бяхме само пътуваща група от хора без следа от туристически екип; с всичките модели от "туристически раници" – тогавашните раници като са започне от обикновена торба препасана като дисаги, или с презрамки, до войнишки раници, които се затваряха особено, останали от братята ни войници или купена на вехто. Пътувахме тогава обути най-различно и на никой не му идваше на ум да си направи туристически обувки. Тогава имаше здрави сандали и с тях се пътуваше удобно, имаше и гумени обувки, те бяха леки и ефектни. Кой познаваше тогава планинския терен и хлъзгавата сипейна пътека, нито метеорологическите капризи на планината?... Тук-таме се срещаха винтяги, а горна дреха бяха всевъзможни стари палта, които не ставаха вече за обличане в града. Едно разбиране господствуваше тогава и неизвестно как стигна до човека по това време, че в планината може да се отиде само с извехтелите дрехи, другите се хабили. Бързо изпратихме това разбиране в архивата на нашето време – трябваше само да стъпим в планината и да огледаме безмерната ѝ чистота и красота. Само Учителят правеше изключение; далеч бяхме още да подражаваме и да гледаме тези неща, когато край Него имаше толкова живот и движение, които ни поглъщаха. За нас беше важно само да бъдем на планината, да слушаме Него. Хората ни гледаха необичайно странно, някъде студено, някъде с присмех, а някъде с подчертана подигравка. Ние не вдъхваме нито респект, нито доверие, при това и външния ни вид на който от край време хората плащаха скъп данък. Трудно ще разберат хората, че не са дрехите, които правят човека. Човекът не беше в дрехите. Кой ли любопитен от тези които ни гледаха привлечени от нашите песни, които разсичаха еднообразната дрямка на тези провинциални градчета, можеха да видят ентузиазма на нашата младост, безгрижието и радостта, че живеехме и усещахме пулса на новото. Между нас имаше и стари и възрастни – пъстра смесица от едно общество, което отиваше на Рила, отиваше в планината с някакъв камион без седалки, профучал или клатейки се по калдъръмените улици на стария Самоков или Дупница, за да ни отведе на Мусала или на Езерата. Нека не бъдем несправедливи, може би между тях да е имало и такива, които притежаваха доброто качество да мислят и да се възхищават от тия смелчаци, които отиваха на излет в най-високата планина.

Вероятно те са били онези, които през следващите години нарамваха раници и са тръгвали като нас да търсят съкровища по планините. Песните бяха възторжени и нестихващи. Нямахме вид на извезани хора за каквито пресата по това време ни смяташе, като че ли вършехме кощунство. Как можело да се изведат на планината стари, възрастни, млади мъже и жени... и деца разбира се. Да, между нас имаше и млади и стари, имаше и деца.

В планината сякаш имаше място само за млади, планината очакваше само тях и вероятно като глупавите хора имаше предпочитание само към младите. Малцина бяха ония, които виждаха онова, което ставаше в света, в живота и в човека, който беше променил разбиранията и схващанията по много въпроси и се беше опрял здраво на цялата унаследена еснафщина, която се силеше да задуши всичко ново и красиво. Младостта за голяма изненада на еснафите и на тесногръдите беше изскочила от своите граници и беше дала добър урок на всички, които не притежаваха въоръжение – тя не искаше да знае за никого и за нищо и нямаше намерение да се обръща назад и да се вслушва, какво се говореше за тях. Двадесетте години бяха престанали да бъдат пределна възраст, нейните години се бяха увеличили неимоверно много за обикновените хора, а още повече за нас. Новият човек се формираше и правото на свободен избор на убеждения и разбиране се налагаше. Никой нямаше намерение да робува на някаква установена рутина. Възрастта при нас не играеше никаква роля. Всички бяха млади. Всички вървяха бодро, всички се изкачваха всяка година на Мусала. Всички, благодарение на Него бяха успели да пречупят обръча на възрастта и да се опрат на старостта. Времето беше друго, на Земята живееше Учител. Много недомислия на миналото трябваше да се разрушат. Не беше лесно да убедиш седемдесет годишна жена да предприеме излет до Мусала, да почувва край планинки огън и да не пострада от спукване на вена или сърдечен удар, а напротив да се върне здрава и бодра и разказва на своите внуци за чудото, което се беше случило с нея. За това Го обвиняваха, че “повличаше и стари и млади” по върховете. Ала всичките походи на културата не идват по гладки пътища. Нашите излети и нашите летувания през първите години ни най-малко не спряха от това, че хората се присмиваха и подиграваха, а враговете чернеха Неговото дело, напротив те се разрастваха постепенно оформяваха се, за да станат един ден традиция, нужда, запазвайки свежия дъх и тласък, които първоначално бяха дадени. Стигна се до едномесечно летуване на Рила.

В първите години групата тръгваше в пълен ред и дисциплина, без никой да е говорил за тези неща. Външна организация нямаше. Казваше се само деня и часа на тръгването. Единствената важна работа беше заемането на кола. Разликата беше тази, че камионите тогава бяха частни. Имаше един момък, здравеняк и голям с висок глас говореше той, години наред – Начев се казваше той, превозваше нашите хора. Той гледаше на нас като приятели и винаги се отзоваваше, когато наближи датата на тръгването.

Коне превозваха по-тежките раници. Тогава през тия първи години на нашите туристически походи палатки никой не носеше. По хижи не нощувахме по редица неудобства, ние бяхме голяма група и никоя хижа по онова време можеше да ни побере. Тогава не разбирахме, но сега картината лежи ясна – правеше се опит, най-трудния с жив човешки материал, събрани хора най-различни, които трябваше да се убедят, че никой няма да простиene, ако спи край планинския огън през месец юли или август. Спартанските условия при които бяхме поставени да живеем по време на тези екскурзии целяха да се изработи отношение към планината и да се затвърдят естествените навици и правила,

които трябваше да се спазват в планината. Спазвахме го фанатично. Особено правилата за пиенето на вода. В планината никога не пиехме студена вода, никога по време на ядене или непосредствено след ядене. Основно правило беше преобличането след изпотяването. Изобщо една от главните цели на екскурзиите беше здравето на човека, в центъра стоеше изпотяването. Всеки носеше със себе си една, две, три ризи. Никой не търпеше капка пот на тялото си. Това беше важно практическо правило, чийто резултати бяха блестящи.

Учителят с малка група тръгваше напред. Никой не можеше тогава да мисли за водач в планината. Пътищата лежаха маркирани и всеки си вървеше спокойно като знаеше, че напред е Той. Пътуването беше леко, приятно, не се бързаше, никой не залиташе, правеха се почивки, биваци – цялата група, която стигаше до сто и повече хора по някога вървеше медлено. На по-слабите се услужваше. На няколко места се правеха биваци, запалваше се огън, пиеше се вода и чай, закусвахме или обядвахме и пак поемахме нагоре. За планината не на едно място сме говорили, нека бъдем пестеливи на описания и нека кажем само, че всичко, вътре и вън беше гладко, хармонично, спокойно. Не мислиш кой организира тази екскурзия, която прилича на някакво празненство на което любезно си поканен; и сега някой те води към първото Мусаленско езеро или към Йеди – гоолските езера. Вървиш нагоре и мислиш – мислите свободно летят, усещаш, че живота е премного богат и пълен, разбираш, че всичко това се случи само за това, че си имал привилегията да се срещнеш с Учителя. Всичко ти се вижда естествено, като че ли това е било от панти века, както е естествено да тупти сърцето, така е естествено и ти да си тук в тая дълга редица от хора, които се наричат помежду си братя и които са готови всеки момент да ти услужат, да ти кажат добра дума или да те погледнат насърчително, когато си уморен. Спираш се за миг да огледаш околната панорама и да си отдъхнеш и някъде напред виждаш и Него, и ти става леко и пак тръгваш до първия бивак, където всички без изключение се дочакват.

Цялата група тогава насяда да пие чай. Младите братя са се погрижили за огъня и за чая. Групата пак тръгва едновременно и пак по пътя тя се разрежда, за да се събере наново пак някъде, където винаги Той след изчакването тръгва последен. Колко безшумно и естествено ставаше това, че не ни правеше впечатление – трябваше да се минат много, много години, за да огледаме голямата грижа за последния човек, за всички до един, да Той изчакваше всички и тръгваше последен. Усещаш само пълното единство и една здрава и силна длан, която те води. Никой не закъснява, никой не се лута, никой не се губи. На определените места за бивак две работи се извършваха с фанатична точност – преобличането и пиенето на гореща вода, преварена, да ври на ключ, както казват у нас. Чайниците пътуваха с нас. Здрави гърбове ги нарамваха и ги носеха с радост. Беше радост за всички да поднесат чаша гореща вода. Тя се раздаваше изобилно. Когато си тръгвахме никакви останки не личаха, че там са почивали и яли толкова души. Бивакът се почистваше старателно, по-скоро всеки се стараше да не изпусне книжка или трошица. Планината обичаше премного чистота, казваше ни Той и ние гледахме да я пазим. Мястото, където отсядахме си оставаше в същия вид в който го заварвахме, сякаш тук не са яли и почивали 60–70 души и тия хора не са били българи. Още не бяха изработени навиците в планината, а още по-малко отношението към нея. Ние вече бяхме ограмотени на тази тема и се стараехме да изразим вече обичта и благодарността към планината. Разбирахме важността на добрите навици и значението на малките неща – планински цветя не късахме. Ние бяхме ученици в една школа, където ни учеха, че всичко живо беше частичка

от един голям организъм – към всичко живо трябваше да храним свещено чувство и да не казваме: камък е това, дърво е това, животно е това. Един пулс оживотворяваше всичко. Ние сричахме азбуката на една нова етика. И нейните закони жадувахме да влезат вече във всекидневието ни.

Мястото за общия бивак се избираше старателно. Непременно то биваше слънчево, на завет и наблизо да има чиста изворна вода. През деня всички бяха длъжни, впрочем нищо не се казваше, а всеки сам знаеше, че трябваше да се съберат дърва. На камари се приготвяваха дървета за през нощта и за всички нужди. Тогава планината беше безлюдна, пътуваше се спокойно, безопасно и свободно можеш да правиш стан, където си искаш. Никой там на две хиляди метра височина не се чудеше на нашата пъстра компания. Огньовете горяха цяла нощ. Призори два часа след полунощ ние тръгвахме към върха. На Мусала обезателно се посрещаше първия лъч на изгряващото слънце. Изгрев слънце на три хиляди метра височина беше нещо рядко, явление за което се мечтаеше през цялата година. Онова, което преживявахме на върха, през редица години си остава най-дълбокото и най-прокуственото в живота на братството. Годишите бяха различни, изгревите различни, обстановката също – ала преживяното беше връхната точка на красотата, която не може да се забрави. На такава височина усещаш, че всичко е променено, извисено. Не си вече същия човек, животът тече в друга гама, мислите и чувствата са станали по-възвишени, по-чисти – нищо лошо не храниш към никого, всички ти са братя, във всички виждаш само доброто и красивото. Не изпитваш гняв дори и срещу ония, които утре ще се опитат да очернят красотата; нищо не те засяга; усещаш само лекотата, ефирната чистота и покоя на планината. Небето се откроява като огромен купол, чийто дълбини дълбоки и недостижими се превръщат на възшебни светове от които до будното ухо и сърце достигат нечути гласове на непозната музика – развълнуван си до дъното на сърцето и душата, трогнат си от разливащата се красота за която нямаш думи, тонове и краски да изразиш. Когато слънцето се издига високо и вече започва да топли – на Мусала се е случвало дни температурата да стигне до 20 градуса. След песните, които възторжено пееш на върха, слизаш малко надолу и сядаш на поляната. Оттук се открива чудната гледка на Пирин, чийто върхове като бисери са нанизани и блестят сега в снежнобялата облачна феерия. Гледаш и съзерцаваш тази красота и усещаш как един живот, необикновен и премного нов за тебе ти показва света в нови краски, говори ти за дълбоки и непознати неща и това море от светлина между Рила и Пирин за първи път ти разкрива великите възможности на човека, преодолял личното дребното да гради нов свят, където би могло да се живее по-красиво и по-смислено. От всичките страни, стъпил на Мусала към тебе прелива нещо, за да се излее като скъпоценен нектар в душата – цяла година след това ще живееш с тия мигове и волно фантазията ще те пренася все насам и все на тази височина, за да изживееш не ведаж богатите мигове. “При първи лъч на слънцето вдъхнали ли сте лекий дъх на Мусала” – щеше да пееш през годината и щеше да си спомняш за кристалния въздух, който за първи път си поднесъл на дробовете като най-разкошен обед. Неизброими са картините и усещанията, благата и красотите, които планинските върхове предлагат на човека – какво представляват усилията, докато стъпиш над тях при това щедро, разливащо се богатство!...

Нека бъдем пак пестеливи на описания и бликнали чувства и не се отклоняваме от поставената цел. Слизането от върха става бавно и внимателно. Най-малкото нарушение на дисциплината при групово изкачване може да струва скъпо, планинските пътища тогава не бяха така подредени и

подържани, както сега. Под Мусала има езеро – голямо и дълбоко – “Окото”. Има форма на око и е прозрачно и чисто като око. Около него има огромни камъни разхвърлени и придават на езерото недостъпен вид. За това езеро Учителят каза: “Ако българите всяка година решат да очистят неговото дъно, всичките заплетени работи ще им се уредят.” Много пъти след това и по много поводи щяхме да слушаме за неразривната връзка между човешкия живот и природата, единството, което съществуваше и дълбокото отношение. За нас, които имяхме за цел да градим новата мисъл и чувства, беше много важно да се съобразяваме с тези закони, които лежах еднакво верни и в природата и в живота. Никога Той не отделяше човека от природата, природните явления от мислите, чувствата и постъпките на хората. Много често казваше: “Очистете един извор, за да подобрите вашите работи, за да бъдете здрави. Прекопайте едно плодно дърво, полейте една изжадняла за вода градина, очистете въшките на една роза, това са дейности, които са неразривно свързани със самите вас. Един голям процент от страданията и неудачите ще се премахнат, ако се ориентирате към новото мислене и действие.” Трудно можеше обикновеният човек да проследи нишките по които причините и последствията се редуваха, за да дадат облика на живота ни, хубав или не, сполучлив или пълен с несполуки, хармоничен или дисхармоничен, лек или тежък. Всички ние имяхме желание да проявим послушание и да прилагаме казаното. В планината чистехме извори, правехме чешми /една съществена част от нашето пребиваване/, поправяхме пътеки, правехме мостове. Само дъното на Окото не изчистихме – нямаше физическата възможност, то бе работа от държавнически мащаб. А може би трябваше да го направим достойно и може би някои биха се вслушали. Тогава при онова отношение, което имаха към учението немислимо бе. Не бихме се решили и днес, макар, че са хора на практиката.

Когато днес наблюдаваме уредения транспорт, грижата на този транспорт да стовари хилядите туристи до полите на планината, нека не повторим мъдрата народна поговорка: “Не се рита срещу остен” – тя е верна, народът излезе от домовете, народът тръгна към планината и прави точно онова, което правехме ние преди половин столетие и продължаваме да правим още – планината премного я обичаме до днес. Какво ще стане след един век, ще го видят онези, които един ден ще се спрат да оглеждат голямото Му дело, новото, което Той внесе по всичките посоки на културата и нейните клонове. По време на тези екскурзии, както вече споменахме на друго място, ние спяхме покрай огньовете. Небето на Рила през тези нощи е вълшебно и нашите млади астрономи наблюдаваха и разкриваха науката за звездите пред жадните за познания умове. Беше време, когато душата се потапяше не само в красотата на планинската нощ, но когато и жадният ти ум поглъщаше науката за звездите, за природата, за планината. Тази нестихваща умствена дейност се носеше във въздуха, проникваше всекидневния ни живот, който неусетно се превръщаше на школа – “Планините са места, дето човешкия ум се възпитава, а долините са места дето човешкото сърце се възпитава. Като се уморите от живота на долината, качете се на планината и фантазирайте, пейте песни – планинските песни се отразяват в долините. Красив е животът на сърцето, когато умът мисли.” – Учителят. Огньовете горяха непрестанно и ние не усещаме нито коравото възглавие, нито неравната постеля; бяхме очаровани и развълнувани от нещо огромно, което проникваше дълбоко в нас, за да ни отнесе в един нов и възвишен свят – онова, което стигаше до нашето сърце, утре щеше да стигне до всички ония, които като нас нямаше да се задоволят с обикновения начин на мислене, на чувстване, на живеене. Много пъти след това ние щяхме да

се върнем на тези преживяни часове под открито небе, не само за да дадем поетически описания, а за да изживеем трепета на новото, което настъпваше, живия поток на идейното, което нямаше да пресекне – на земята щяха да се раждат хора жадни за нови знания с нови идеали, щяха да потърсят и щяха да намерят, както намерихме и ние, които имаха привилегията да опитат първи. И поради това ние няма да се скъпим да разкажем и предадем всичко, което сме получили от Него и чрез Него на тях, които ще дойдат след нас.

В подножието на Мусала ние прекарвахме по три – пет и десет дни когато лятото на тази година се случи топло и сухо. Искаме да бъдем кратки, а не можем, разказваш за едно, а изпъкват цяла редица от мигове, които искаш да уловиш. Никой не истиваше, никой не се разболяваше. “Не бихме могли да издържим тук, ако няхмахме топла вода.” Ние бяхме опитали вече магическото въздействие на горещата вода на тази височина и не се страхувахме от нищо. Никой не питаше и никой не коментираше, а поднасяше си канчето и пиеше вода.

Времето по това време не винаги се задържаше слънчево и топло. Една година се случи в планината имаше депресия – буря и дъжд, небето се тресеше от гръмотевици, а плана беше непременно да се изкачим на Мусала. Тръгването започна призори. Беше още съвсем тъмно. Никога преди и след това не сме били свидетели на присъствието на толкова електричество, което кацаше като блестящи пеперуди по нашите коси и дрехи. Пътят представляваше поток от светлини, една извиваща линия – пътеката към Мусала извиваше и ние вървим нагоре един след друг на известно разстояние, за да се избегне евентуално някое срутване. Изкачването се състоя бавно и спокойно с ненарушима дисциплина. Екскурзията остана незабравима – заслужаваща перото на поета. Всички се върнахме бодри, весели и пълни с жизненост. Калеше се не само тялото, но и душата сякаш крепнеше вярата в ония неразривни връзки между природата и човека.

Всичките екскурзии до Мусала бяха подготвителен етап. Те представляваха първия кръг от нашето туристическо движение – нека се изразим на съвременен език, защото наистина това беше цяло движение създадено у нас спонтанно и естествено. То се слагаше на здрави основи, непоклатими бихме казали, както ще видим по-късно. Не беше важно дали ние се приближихме до планината или тя до нас – но връзката и общността с този планински свят се чувствуваше осезателно – планината за нас стана най-красивия, най-топлия и най-уютния дом – наша скъпа втора родина. Обичахме планината. За нас тя бе жива. На свой език тя ни говореше. Тя ни учеше по особен начин. Тя ни изпитваше по особен начин. Тя беше слязла близо до нас и споделяше нашия товар, облекчаваше ни, подкрепяше ни, вдъхновяваше ни, след като ни подаряваше най-ценното нещо на земята – здравето. Планината зае голямо място в живота ни. Близо и далеч ние живеехме с нея – с чистотата ѝ, красотата ѝ, и с онова, което не знаехме как да назовем, онова, което ни привличаше като силно магнитно поле. От нея сякаш ни се откриваше прозорец към Безкрайността, стъпили на нейните върхове сякаш имахме среща с Безконечността. Огромна и мощна тя слизаше при нас и слагаше майчина длан на уморените чела и намираще сладка дума и мил поглед. Затова връзката ни с нея беше здрава и жива – никога нямаше да ѝ обърнем гръб, винаги тя щеше да ни посреща като най-гостоприемната българска стопанка – винаги готова за гости.

Когато се прехвърлихме към местността на “Седемте рилски езера” – Йеди-Гьол както се наричаше още, тоя Седмострунник на Рила, ние бяхме

очаровани, но не изненадани. Готови бяхме вече да стоим не един, два-пет дни, а много повече. Първата ни работа беше да се запознаем отблизо с тая невиджана до тогава красота. Седем терасовидни ледникови легла в които се оглеждаха водите на седем кристални езера. Тоя прекрасен дял на Рила "ни покори". Не се насицахме да ги съзерцаваме по всяко време на деня, когатоменяващия се лик на небето се оглеждаше в техните води. Хубостта на четвъртото езеро наречено "Близнаци" и това на шестото езеро, наречено "Сърцето" приковаваше нашите погледи и трудно се откъсвахме от тях. Приличаха на храмове с шеметно вдигащите се скали от двете страни, с изострения като меч Харамия или с онази мека заобленост над "Сърцето" с блестящата синева на небето, която се разливаше жива в прозрачните глъбини – да се стои на бреговете на тези езера беше приказка вълшебна и нечута – не сме подозирали, че такава красота се криеше в пазвите на нашето отечество, което ни ставаше по-скъпо и по-мило. Рила беше безценен бисер, чийто отблясъци проникваха дълбоко в душата на човека и го караше не само да бленува за възвишеното, но и да го живее. Историята тук се задълбочава, разширява се и ако речем да я проследим се натъкваме на огромна пълноводна река, чийто басейн лежи неуловим. Никаква летописна бележка не може да ни даде представа за рилските лета прекарани там след като екскурзиите на Мусала престанаха да бъдат масови. Животът бе пренесен тук на Езерата. И вече не бяхме малка или средна група – тук вече идваха всички от цялата страна, групата ставаше внушителна, приятелите се стичаха, приличаше нещо като на поклонение, при все, че всичко дишаше живот и пълнота – всички обичаха планината, всички обичаха височините, върховете, кристалните шумящи води, слънцето, обичаха приятелите си, обичаха Словото и жадуваха само да Го видят и чуят. Всичко бе ясно, просто, здраво, жизнеспособно – на земята съществуваше братство и никой от членовете не искаше да отсъства, когато това братство се събираше в планината, за да преживее блестящия сезон на духовната пролет и да не усети чистия дъх на онова, което се изграждаше – беше чудно, златно време.....

Тук се летувахе. На 2400 м. в. прекарваха своята лятна почивка учители, чиновници, лекари, работници, земеделци от всички краища на България. По някой път през лагера минаваха 200,300,500 до шестотин души. Идваха групово, едни си отиваха, други пристигаха. Камиионите които довеждаха едни, отвеждаха други. Организацията от неплатени работници безшумно вършеше своята работа – продоволствието беше уредено, столът функционираше редовно, дежурствата се редуваха – сутрин и вечер се даваше гореща вода – живеехмe на палатки – здрави, хубави, непромокаеми. Времето в планината не се съобразява с нашите желания и нужди – имаше много хубави дни, ала имаше и дъждове и бури. Но ние бяхме братство и нощем по време на някоя буря, която късаше въжетата на палатките, група братя с фенерчета идваха да помагат, идваше и Сам Учителят. Принципът на взаимопомощта беше нещо, което се разбираше от само себе си. Никой на планината не живееше с чувство, че е сам или изоставен. Беше спокойно и сигурно да се живее на Рила през това време. Ние бяхме семейство – приличахме на кораб, чийто кормчия държеше здраво кормилото и направляваше движението по безопасни пътища. Перспективите за красив и разумен живот, се разкриваха и на всички езици ясно казваше, че това не беше мечта, а очевидна реалност – опитът беше сполучлив и блестяше сияйно. Идеята за Братството беше реализирана, макар и в ограничен мащаб. Такива бяха условията на земята сега, днес, какви ще бъдат утре – бъдещето щеше да каже. Незабравим остана за нас целия път по който минахме, за да

стигне до тази форма на живот в планината. Бяхме уверени, че здрава ръка ни води, Неговата ръка на най-добрия водач и ръководител, организатор, Който през всичкото време остана скрит и незабелязан. Всичко ставаше естествено, безшумно, хармонично. Планината се превръщаше неусетно на школа в която учехме най-сложната наука, наука на човечността. Опитвахме най-живите принципи на живота и се стараехме да ги отразим в ежедневната си практика. Затова приятелите бяха добри работници и честни граждани в една държава, която не искаше да ни познае, и всред един народ, който се мъчеше да ни познае, и всред приятели, които ни обичаха и ценяха заради нещо, което "рядко се намираше".

Би трябвало да оставим обикновения начин на повестуване или на писане на дневници – животът беше необхватен и човек се намира пред една огромна панорама на живот и не знае откъде да започне, за да даде правилна представа за прекараното време на Рила в продължение на един месец. Като безбройни ручейи се стича този живот и всеки по отделно говори на специфичен език, разкривайки не само вътрешното съдържание – душата на тези дни, но и тяхната блестяща външна форма, която напълно се покриваше със съдържанието. Да, ние бяхме хора, които преди всичко търсеха Него, хора, които бяха привлечени само от Него. Имаме чувство, че само за него избрахме този век и тази година, да улучим разписанието и хванем дирята на този богат живот в който се потопихме и който ни погълна, както красотата на Йеди-Гьол. Всичката събрана хубост на планината не можеше да се сравни с онова, което беше най-ценно за нас – животът, който бликаше около Него. Ще имаме ли време и възможности, ще имаме ли сърце да се върнем наново на този живот и седнали спокойно пред нашите бюра да опишем и разкажем неповторимия епос в детайли! Една година планинският багаж на групата бе пренесен на Вада с големи коли с ритли водени от волове. Край този керван вървахме група и Той беше с нас – тази върволица от животни и хора, тези коли и блестящите декори на планинския път, ни напомняше някакво далечно и забравено минало – само една дума се изтръгна от нашите уста и тя стигна до Него – Прилича на епопея – целият ни живот приличаше на епопея, казваме сега и само един Омир можеше да даде пълен и богат израз на този живот. Когато пренасянето започна да става с конете на един добър каракачанин от Дупница – тоя незабравим човек, българин в душата и сърцето, превозът навлезе в нова внушителна фаза. В началото на месец юни той пристигаше на Изгрева и се договаряше с нас. Всичко се уреждаше приятелски и леко и беше чудесно да се ходи на Рила, когато всичко се уреждаше като по магически начин. На 2400 метра височина не липсваше нищо от онова, което е необходимо на хора, които се задоволяваха с най-скромното и живееха просто. Имаше разбира се най-главното, което стоеше в центъра – Словото, което редовно ни се поднасяше горе на върха. Когато гледаме сега големите томовете на брой двадесет, изпитваме не само възмущение, а чувство на неизмеримост – неизмеримо беше богатството, което притежаваше, като от голям и дълбок извор черпеше знанието, като от неизчерпаем рудник изваждаше скъпоценностите. Не знаем, но струва ни се, че не бихме могли да дадем пълен израз на чувствата, които са ни вълнували, когато Го слушахме там горе и сега, когато ги четем с ново съзнание да ни разкриват все по-широки простори и по-големи дълбочини. Изжаднялата земя чакаше тая животворна влага и душата ще уталожи своята жажда и своя глад, когато пред нея се открие една земя "изпълнена със знание". Както богата беше духовната страна на нашия живот горе – тогава много се пееше, вечер край огъня, сутрин на изгрев и през неделните дни; когато посрещаме и изпращаме

група; играехме редовно Паневритмия – тоя час беше забележителен – да се играе Паневритмия покрай бреговете на “Махабур” или на поляната над езерото на Чистотата – това бяха незабравими празници, когато всичката синева на небето, всичката красота на върховете и всичката чистота на водите намираха място в нас. Лентата се развива и тя става все по-блестяща и по-блестяща. Освен тази страна на живота, имаше и друга – когато трябваше да се направят чешми, мостове, да се урежда бивака, да се построи заслон. Всички до един бяха ангажирани в общата работа и всеки според силите се включваше в това планинско строителство, което щеше да обслужи нас и всички ония, които идваха в планината. Така бе изградена чешмата “Щедрите ръце” – най-хубавата вода на Рила; една друга чешма беше направена над Махабур. От нея се открива разкошен ландшафт и човек с часове може да стои там и да съзерцава красотата. Трета чешма течеше под езерото Махабур. За тези чешми се носеше материал от далеч. За заслона също, но групата беше внушителна и камъните се пренасяха на ръце. Нищо не ни тежеше – всичко се вършеше с чувство на обич – беше приятно да се включиш в общата дейност на едно семейство, на един колектив, на едно братство. Всичко това се преживя и то остави дълбоки следи в нас, нищо нямаше да може да изтрие или унищожи тези следи – имаше вече нещо изработено за вековете – идеята за братство дълбоко легнала в самите нас.

Имахме достатъчно време да се връщаме на тези години, да ги обхванем от край до край, да ги преценяваме, да ги наблюдаваме, за да извлечем ценното, което остана за винаги дълбоко в нас. Всеки завой и всяка долчинка на този път ни напомня за онова внушително дело, което бе изведено на добър край. Оглеждаме нашите ниви, посети с едра пшеница и в шума на летящите коли, които днес возят стотици любители на планината, виждаме разрасналото се движение – потокът от хора, който пълни днес някогашните тихи и безлюдни планински пътища ни радва и ни уверява за сетен път в силата и жизнеспособността на правата човешка мисъл, на живата и права идея, на правилното и благородно чувство – неща, които засягат целия свят. Неговото желание бе да извлече целия български народ от тъмните и задушени стаи и ги повлече към планината, както в началото на столетието той изведе малката група свои хора, мъже и жени, млади и стари, за което пресата тогава се опълчи срещу Него. Беше се случило нещо, което прилича на кълненето на семето, растенето, цъфтенето и даване на плод.

Една година на брега на второто езеро отседна група от мъж и жена и две деца. Те пътуваха с големи раници и бяха седнали да си починат. Поздравихме ги и ги попитахме накъде отиват. Мъжът любезно усмихнат ни отговори: “Връщаме се от летуване” и поясни – решихме и ние като вас да летуваме с палатка – нали повлякохте крак. Човекът беше чистосърдечен и честно ни каза, че си бе взел пример от нас. Да, колко трябваше на хората да последват всичко онова, което беше правилно, чисто, благотворно, полезно, ново, свежо. Такива бяха ценностите с които Той обогати света и светът, народите нямаше да закъснеят да си потърсят тези съкровища и да ги използват за материалното и духовното си благоденствие. Това беше и Неговата цел. Ние успяхме да го видим и проверим. Учението беше за всички, както слънцето, въздухът, светлината и хляба бяха достойнание на всички живи същества. Думите на чистосърдечния българин не забравихме, защото нямаше да се мине много време, когато спортните предприятия масово щяха да шият палатки за летуване по планините и по крайбрежието на морето. Никой друг не знае как се уреждат лагери на 2400 метра височина – ние ще

покажем на всички, как става това. Стотици домове и хижи може да се строят по планините, ние нямаме нищо против това – но едно нещо искаме ние и за него сме прибягнали до тоя начин на живот – да сме в близък контакт с обилния резервоар на чист въздух и до всичките магнитни течения на планината, в непринуден досег с всичките промени на времето – въпрос на разбиране, на навик, на усет към тоя великолепно уреден дом, наречен “Живата природа”. Не разказваме всичко това, за да се хвалим, смешно е да се помисли това дори – въпросът тук лежи много дълбоко, предаваме един опит в който трябва да се вслушат ония, които очакват и ратуват за новото. Идеите са достояние на всички. На нас те ни помогнаха – направиха ни неоценима услуга, ние живяхме с тях, опитахме ги. Те и затова се раждат, за да бъдат разнасяни и така се случва, винаги се случва така – за идеите няма граница, няма бентове, няма абсолютно никакви пречки. Те се движат по пътя на невидими антени – там е тяхната сила и цена. Не се изразходват никакви средства, за да стигнат до човека. Правите, чистите, красивите, възвишените идеи са невероятни леки, не са нужни никакви превозни средства – стигат точно там, където е нужно.

Планините днес се пълнят от хора млади и стари с бастуни и без, разбрали и опитали богатствата на планината. И вероятно ония, които някога по калдъръмените градове ни посрещаха с присмех, днес се радват на държавното постановление, което улеснява пътуването на гражданите по планините и нещо повече – въведе като практика екскурзионното летуване на трудещите се; стигна се и до летуване под открито небе. Опитът бе обменен без официалности и нашия туризъм намери широк отзвук. Не само ние разбрахме, че простия живот, близо до природата е здравословен и полезен, този живот щеше да спаси човечеството обедняло откъм идеи и духовен подем. Успяхме да видим много неща през тези години, можем да си представим и утрешния облик на живота и на хората, които никога не минават незабелязано оттам, където има стоварено някакво съкровище. Човечеството ще потърси новото и ще го намери, не бе важно, как ще го получи и кой ще му го поднесе – както ловджийското куче намира своя господар, така и умния човек ще намери заровените богатства. Няма въпрос който да не е получил правилно разрешение. В случая важно е да кажем какво се случи само по един въпрос – именно този, който се опитахме тук да разрешим – отношението към планината.

Ние не бързаме. И Той никога не бързаше. Знаеше всичките възможности на човека и на всеки сезон. Изпитваме радост когато хората ни разбират при среща в планината и в разговор за планината и за въпроси, които засягат живота. А ние имаме по много въпроси да беседваме и да обменяме опит. Радваме се и когато срещаме много хора по планината сами и групово, млади и стари, облечени в хубав планински екип. И ние днес пътуваме екипирани добре. Познаваме вечеменяващия лик на планината и се координираме с нея. Външното облекло обаче не ни прави по-добри туристи отколкото бяхме някога, когато никой нямаше време да се види, как е облечен и как са облечени другите – толкова много планината ни поглъщаше. Условиата за туризъм, условиата планината да бъде добре посетена днес превъзхождат ония условия и онова време – всичко, което става на земята и между човешките общества е добро. Научихме се да гледаме на всичко много широко и да мерим нещата със отмерения и спокоен мащаб на планината. Ала ние никога вече не можем да преживеем ония дни. Никой вече не ни посреща и изпраща с присмех, никой не се учудва и думата извеяни почти не се чува. Бяхме толкова уверени, невъзмутимо спокойни и много радостни, за да могат думите на еснафите да ни засягат. Но онова време за нас остана неповторимо и не защото тогава бяхме

млади, ние и сега се чувствуваме млади, ние и сега още обикаляме планините, пак летуваме на Рила и пак обикаляме езерата и пак се качваме по върховете – първото пробуждане в планината и първите ни срещи с нея, когато Той беше между нас оставиха незаличими следи и сякаш нищо от онова не може сега да ни отнесе в най-висшите сфери на красотата, на духовното съзерцание и в света на голямата радост, но това е друга тема.

Нека кажем няколко думи още и нека изразим нашето пожелание – притокът към планината, походът към върховете да не спре до външната, парадната страна на туризма, а да проникне дълбоко в сърцата, умовете, душите на хората, за да организира техните чувства, мисли, желания, постъпки, за да могат да правят не само излети по планините, но и във висшите сфери на духовния живот и човекът обикнал планината се върне от нея, не само обновен физически, но и духовно с непобедим устрем за по-голяма човечност.

Планината не е място за забавление.

Планината е свят на абсолютна чистота, красота и ред.

В планината човек се познава най-добре; като в огледало се отразяват качествата на мислите, на чувствата, на желанията, на живота.

Да се облагородят те, това е най-добрата награда на планината.

2. ЧОВЕКЪТ И ПЛАНИНАТА – НАШИЯ ЖИВОТ

Тогава нямаше хижа. Малката поляна на брега на второто езеро стоеше равна и спокойна, окъпана в слънце и в тишина. До нея стигаха нежния шепот на водите, които вечно си тананикаха някаква песничка, когато времето беше лъчезарно и спокойно. Водата, която се вливаше и опресняваше езерото идваше откъм чешмата и от третото езеро, стичаше се към първото езеро чрез един широк улей, който се спущаше като водопад – тук винаги беше шумно. Имаше мост, удобен, здрав, широк. По този път минаваха всички, минаваха и конете, които превозваха багажа и припасите.

Първият отдих беше на тази полянка – там имаше заслон и огнища. Но имаше нещо друго, което сега искаме да отбележим, за да съхраним отчасти профила на това прекрасно място, където години наред протече нашия живот. Приличаше на средище, където ние се срещаме, разговаряхме, обядвахме, получавахме дажбата гореща вода и минавахме, когато отивахме на екскурзия. Вечер тук се палеше огън. Да, там нямаше хижа. Не съжаляваме, сега хижата обслужва най-много нас, ала това ни най малко не пречи да разгънем тези страници и да продължаваме да се възхищаваме на ония безименни творения на природата, чисти и недокоснати от нашата цивилизация. Мястото беше прекрасно – на тази височина растяха клекове – декорът откъм двете страни беше възхитителен – гъста мрежа от преплитачи великани, свежи и ухаещи. Пестеливо и внимателно, твърде скържаво трябваше да нарушаваме техния покой, когато трябваше да се намерят места за построяване на палатките. В центъра на това място беше огнището а околоръст грубо сковани пейки за сядане, а встрани една скулптурна група – изникнала по чудо, спонтанно. Един одър с форма на кръг, своеобразна идея, спираловидно иззидана настилка от бели камъни – всичко това имаше форма на охлюв и на най-горната част огромен рилски камък, изваян и бял, взет направо от многовековното легло – много мишци трябваше да се напрягат докато да го откъснат от каменното му корито и бъде пренесено тук – наричахме го царицата. В центъра на тази поляна се обядваше, а вечер се палеше огън – тогава рилският бивак се устройваше.

Рила сякаш ни принадлежеше, приличаше на роден дом и упорито се стараехме да не променим профила, мъчехме се да запазим нейния стил и всичко, което се правеше там за улеснение на пребиваващите трябваше да не нарушава красотата на планинския релеф. Когато напускахме планината, нямаше никакви следи, че тук са прекарвали толкова много хора – оставахме всичко чисто като в един дом в който пак ще се върнем. Снеговете, валежите и бурите щяха да направят останалото, за да се възстанови първоначалната красота и свежест. Лагерът от година на година се разрастваше, палатките се увеличаваха и всеки жадуваше за красота, хармония и тишина. Трудно може да се разкаже и опише, как се пазеше стила на този живот. Целия ландшафт не загуби нищо от красотата си. Онова, което се правеше улесняваше само превоза и пътуването – оправяха се пътеките и се правеха нови, строяха се мостове и чешми. Колкото и странно да звучи, беше добро, че на това място нямаше хижа, по това време. Трудно биха ни разбрали съвременните хора, жадни само за удобства, тая фатална приятелка на човешкото здраве – която между всичките блага, които предлага на човека, лишава го от прекия контакт с природата. Съвременните удобства крият редица неудобства и тъкмо против тях ние решително се обявяваме. Да, беше щастие, че тогава нямаше хижа; един обикновен човешки порядък стоеше далеч от нашия бит, който се стремяхме да го изградим върху здрави принципи. Отношението към планината стоеше като звено и всеки се стараяше да не наруши с нищо хармонията, реда и чистотата на планината. Беше много важно да не се виждат следите на човешкото пребиваване, нещо, което говори за културата, за възпитанието на една нация. Неудобствата и липсата на хижа ни гарантираше пълното спокойствие, чистотата и тишината на планината, която всеки пазеше. Да се приобщиш към порядъка на планината, да не нарушиш с нищо планинската хармония беше всекидневна програма на всеки по отделно. Всеки се стараяше да се приобщи към този ред и порядък. Планината лежеше пред нас позната и ласкава – познавахме я добре и бяхме успели да открием нейните красиви места, за да се възхищаваме еднакво от високите върхове и от малките чудни цветя които цъфтяха изпод канарите. Щастие беше да прекараш на Рила тридесет дни...

Тогава нямаше хижа. Нямаме нищо против хижите, ние всички през останалата част на годината живеехме в хижи – тези глинени дупки както ги нарича Киплинг, но тия сгради построени и обзаведени над 2000 или 2400 метра над морското равнище с течение на времето, неизвестно как получаваха облика, специфичната психология на хотелите или хановете с неизбежната миризма на същите, тия бездушни кръстопътища, където се кръстосаха пътници от всички страни и всеки по отделно оставаше нещо от себе си там. Един живот оставаше своите следи там и ония, които имаха изострена чувствителност трудно понасяха атмосферата на тези уредени станции от човешката ръка, безсилна по някакъв начин да запази чистия и изрядния стил на светло и уредено жилище. В планината идваха много хора, по хижите ношуваха много хора, които знаеха и не знаеха защо идват в планината, помъкнали заедно с раниците и своите атактични навици. Човешката цивилизация не можеше да се похвали с много неща, а най-вече с отношението към планината. Изискани не бяхме и ние, за да стане нужда постоянно да ни се говори за идеалния ред на планината, за нейната чистота, за нейната дълбока непозната същност, която криеше несметни богатства, които планината открива на ония които я обичаха и разбираха. Планината беше жива и редът в нея беше идеален. Никак не беше безразлично, как пристъпваш праговете ѝ, какво отношение имаш към лесовете, към цветята, към водите, към цялата външна украса, която

с нищо не трябва да се наруши. За това и една от главните ни задачи, когато сядахме и ставахме да унищожим следите от нашия живот – нашия лагер светеше от чистота – поливахме дори и палатките, ако годината се случваше суха и нямаше достатъчно дъждове. Постепенно беше внедрено чувството, че тези високи върхове, издигащи се шеметно пред нашите възхитени очи и развълнувани сърца, представляват свещени места на които трябва да знаем, как да застанем. Не беше безразлично дори какви мисли и чувства вълнуват човека. Вътрешната хармония, вътрешната чистота, вътрешният мир на човека са нещо твърде важно за приобщаването към хармонията на планината. Ние си давахме сметка за тези неща. Много може да се говори по този въпрос и нека не звучи нескромно, ние се съобразявахме с този порядък и с тази хармония. Сега вече нищо не е в състояние да ни засегне – има време да се стигне до нашия опит, както се стигна до много неща, които някога звучаха смешни, невероятни, чужди. Цялата природа е жива и човекът трябваше да изработи правилно отношение към нея, ако иска да бъде здрав, да живее нормален и естествен живот, да се развива правилно като индивид. Ние бяхме ученици в една велика школа; школата външно закрыта продължава да функционира и уроците, които учим в нея са безценни – учат ни на правилен живот. Нито запада, нито изтока погледнато на широк мащаб не може да се похвали с правилен живот – правилно хранене, правилно дишане, правилно мислене, правилно чувстване. Не можем и ние да се похвалим с големи постижения, а сме стигнали до там да видим и разберем голямото невежество и голямата неестественост, които съществуват в живота на хората. Връщането към природата е вик на загубени пътища и съкровища по тези важни въпроси.

Нямаше хижа, нямаше подслон срещу големите депресии, нямаше удобства, единственото нещо, което имаме беше топлата вода – тя ни спасяваше. Нямаше печки, нито удобни легла, имаше, обаче, нещо друго, което надвишаваше цялата материална култура, която подаряваше на цивилизования човек удобствата на техниката и му поднасяше на хилядите метра височина новините за всичките недомислия и престъпления на една загиваща и жестока култура. За сметка на всичко /никой тогава нямаше транзистор и безкрайно сме благодарни за това/ имаме нещо, което надвишаваше всичко и срещу което за нищо на света не бихме го заменили, имаме онова, което ни помагаше да живеем красиво, да надникнем в света на хармонията, да се потопим в планинската атмосфера, да слушаме, как зефирите пееха вечер, как звездите повеждаха хоровете, как оная чудна тишина на планината те обвива като в мека пелена и ти шепне най-сладките приспивни песни, които някога си слушал. Изворите на всичката тази красота стояха открити и достъпни. Нещо величествено нежно подемаше нашия младенчески дух, за да преживеем всичката хубост на тези първи срещи с планината. Цялата атмосфера и обстановка дишаше простота, красота и една невъобразима романтика, която едва ли някога вече щеше да се повтори, толкова набега и грохота на цивилизацията навлиза дълбоко в бита на съвременния човек.

Защо се връщаме назад с поглед устремен към миналото, свързано с живота ни на планината? Може би с желание да го свържем с настоящето и открием ония следи, които искаме да оставим свежи и трайни, за да ги покажем на всички? Ще бъде ли интересно да се знае, как едно поколение изживя своята младост и своя живот? И да и не – животът препуска, формите се менят, миналото не се връща. Надничаме в него и казваме: Къде е плусът? С какво днешният ден надвишава миналия? Какво спечелихме ние, хората, света, когато заставаме на онзи масивен и широк и много здрав мост, който стои непокътнат

след толкова години, и гледаме хижата, тя е предимно рибарска, планиран е лова на пъстървата, а още по-нагоре се подава комина на другата хижа пак рибарска и рибника в чийто басейн ще се втичат водите на четвъртото езеро – Близнаците е успял да промени целия този прекрасен кът на планината? Все по-нагоре и по-нагоре пълзеше човешката култура и оставяше трайните си следи и нямаше закон, който можеше да я спре и да каже не пристъпвайте този праг, оставете красотата необезпокоявана и старата романтика да й пее чудесни песни – не нарушавайте дълбоката тишина и голямата хармония, събрани заедно те струват много, много повече от едно бюджетно перо при продажбата на скъпата риба. Толкова богатства има в планината, които можете да вземете без да нарушите красотата й... Създайте закони за да се пази острожно тя... Какво не прави човекът, за да постигне своите обикновени стремежи и човешки замисли. Нека сме мечтатели и нека рязко се различаваме от нашето съвремие, нека ни бъде позволено, свободно да изразяваме нашите поетични хрумвания. Неумолима е човешката логика – себична и първобитна. Когато културите залязват, когато процъфтяващи империи падат, когато цивилизациите изчезват, добре е учените, пророците на своето време да се питат защо? Но нека не се отклоняваме от нашата тема за планината – въпросите са много комплицирани и нищо не е лишено от връзка, от причини и последствия. Ние знаем как ще прозвучи нашето виждане в хаоса на днешното време на обикновено материалистическо разбиране по важни въпроси. Никак вече не е важно как ще прозвучи то, положително то няма да се съобразява с нашето отношение към планината и към нейната красота. Собствено, кое нарушава това отношение, кое дразни нашата чувствителност? Хижата, удобствата, хотелите? Не. А нещо друго – живота там, порядъка, навиците, скрупулите, отношението към човека и към планината, всичко онова, което прави тези места неприветливи и бездушни и често напоява атмосферата с димни и алкохолни пари, като ги прави крайно неудобни и нечисти. Да, тогава нямаше нищо, няхмахме удобства, няхмахме печка и покрив над главата освен един опънат импрегниран плат, ала иммахме всичко и въздух и светлина, и слънце и чистота. Всеки си има свой вкус. Ние също. Затова предпочитаме едно, отбягваме друго. Светът трябваше да се научи на ред, на дисциплина, на хигиена физическа и духовна – закони, които повеляват на човека как да пази този порядък, реда и чистотата когато се намери на хиляди метра над морското равнище.

Полянката с която започнахме нашия фрагмент лежеше неузнаваема – декорите отдавна бяха унищожени, красотата беше похабена от нашествието на много хора, от попълзновенията на обикновени търговци. Ала малко по-нагоре, на един хвърлей може да се каже, където шумяха водите на четвъртото, на петото, на шестото езера красотата се разливаше непокътната и чиста – макар, че по бреговете се търкаляха консервени кутии. Тук човек още можеше да се потопи в света на хармония и на тишина. Дали щеше да пълзи обикновеното, човешкото към тези места и с помощта на техниката да наруши съществуващата още красота, беше неизвестно. Изпитваме странно чувство и малка болка, когато мислим за огромните суми, които се изразходват за опазването на музеите и паметниците – бихме желали същите грижи да се полагат за запазването и охраняването чистия и забележителен стил на планините – най-прекрасните места на нашата земя, тези живи антени, които ни подаряват несметни съкровища, неоткрити и неразбрани още за хората, но преживяни и почувствувани от всички ония, които имаха правилно отношение към планината.

3. СРЕЩА

Годините минаваха неброени, мълчаливи, обвити в някаква далечна и неподозираща тъга, която бавно накрая извая образа на нещо устойчиво и нерушимо. Минахме напред и знаехме, бяхме уверени, че на Земята беше настъпило сериозно време, изпълнено за нас с много изпитни. Образите се сменяха светкавично, дните, часовете не си приличаха, невъобразим шум изпълваше света, ала вечните ценности стояха недокоснати и непоклатими в своето величие. И ония, които бяха отпили глътка от нектара на Неговото Слово стояха прави като канара, стъпили здраво. Много води щяха да се разбият о тях, много бури щяха да ги шибат – времето и ударите нямаше да ги докосне. Всяка епоха крие в пазвите си съкровищата – силното, здравото, благородното като ония метали, които не се окисляват.

Беше прекрасно да се живее, удивително интересно да се следятменяващите картини, драматичните действия и се извлече утаена мъдрост от всяко събитие. Човекът научи изкуството да размишлява дълбоко, за да стигне до изводите – финалните действия винаги поднасят скъпоценното зърно на творческата мисъл и топлия полъх на една бленувана пролет, която неизбежно идва след дългата и сурова зима.

Не е история, твърде е рано за нея. Имаме желание само да мълчим, да съзерцаваме картините, събитията, драматичните моменти, за да стигнем до невъобразимия покой и красота, които ни подаряват вдълбочаването и размишлението. Дали е изгрев или залез, пукване на първа зора или великолепия поздрав на отлитащо лято, не е важно. Всичко е наситено с мисъл, с идея и някаква тържественост ни пленява и ни кара да вземем перото и изразим кортежа на нашите чувства, мисли, протекли в невъобразима хармония през едно лято, завършек или начало на един период от време, което не знаем как да назовем. Не е важно и това. Имаме само чувството, че нещо се е случило, или ще се случи – винаги се случва нещо. Но с кого, с нас, със света, тук или някъде далеч от нашата Земя?... Странно усещание. Не беше вече важно къде беше станала промяната – думите звучат като предсказание, интуитивните усещания бяха реалност, разбираха се от само себе си – онова, което се случи беше много хубаво. Разведряващата атмосфера кълтеше от много гласове, които намираха път към нас и ликуващият вик на душата се издигаше като глас на волна чучулига, която никога не се лъже, когато усети повея на пролетта.

Уморени ли бяхме или малко тъжни. Нито едното, нито другото, защото, когато погледът обхвана хоризонта и небето се приближи, а звездите дойдоха съвсем близко, денят тържествено оповести събитието. Идеята беше права като отвес и вечна като Любовта; нямаше никаква рязка или сянка. Неговото дело сияеше. Само Тази ръка можеше да извае образа на Истината, на Мъдростта и на Любовта, които бяха подарени на света. Нищо, абсолютно нищо не можеше да помрачи блясъка на това творение, което блестеше в хиляди багри, дишаше живот, светлина, красота – великолепият дар чакаше сега човекът.

Планината по чуден начин отразяваше настъпилото, беше съхранила страничка от живота на Необикновения и нямаше да престане да ни поднася рецитала на неповторимото. Беше настъпил оня час, ден и век, когато беше възможно да се направи на човека този подарък – той го очакваше с острата жажда на пустинник. Пролетта идваше и човешкото сърце трепна. Нека годините да минават, богати или оскъдни, бурни или спокойни – виждаш накрая, че всичко се е случило, както е трябвало да стане, а не както човешкото,

обикновеното мислене го прекроява. Изпълваше се в края на краищата един определен план, а не друг и тогава можеше да дадеш воля на сърцето си и да му кажеш – излей накупялата си болка – годините на сгъстената жестокост и глупост изтекоха; времето е друго и дълбините на небето откриват в снишения небосвод и в близко стоящите звезди, предопределението на една светяща съдба. Планината, която до преди изглеждаше огромна и мощна, по магичен начин се е снишила и тя, станала е мека и ласкава като майка и ти казва нежно: Не се плаши, не тъгувай, а простичко се наплачи. От кога не сме се срещали, а сме стари приятели... Помниш ли?.....

Часът за срещата най-после дойде... Това е миг, както при идването на пролетта. Вече не е студено, снеговете изчезват за часове, ледовете се пукат горе, потоците се свличат надолу, водопадите шумно викат: бу-у ... Разтвори сърцето си и излей набралата се през много години, когато не сме се срещали болка, изтръгни я пласт по пласт, камък по камък, и изкърти онова, което бурите и пороищата през тези години са натрупали.

Дошъл си на планината след много години отсъствие, дошъл си на Рила, дошъл си на Йеди-Гьол!... Въздъхваш, все така светът шуми, ветровете си веят. Ала тук по тези места, на тази последна линия, която ни дели от хоризонта кънти една вест, прониква една песен и радостта те залива като отприщана река – Великото никога няма да залезе, ценното никога няма да се обезцени, Вечното е безсмъртно – внедреното в нас, посятото там, ще расте и ще даде обилен плод. Идеята дефилира, блика от образа на красотата, величествената дреха на планината – планината грижливо беше съхранила за нас и за всички, които я обичаха, които пристъпваха при нея със свещен трепет вечното, прекрасното, което ни извисяваше, след звездното небе което смеехме да догоним, когато бивахме в планината. Върховете се превръщаха на врати и прозорци към Безкрайността и сякаш беше възможно и леко да се срещнеш лице с лице с Вечното, Реалното и се потопиш в съзерцание и общение с Него. Човекът едновременно бе малък и голям, обикновен и необикновен, малка купчинка на брега на езерото, седнал върху сивите канари, да съзерцава огромните скали, които се спускат застрашително отвесно и които в цялата си мощ сега те гледат любовно и меко. Върховете, канарите, водите, шумовете и всичките планински гласове ти поднасят нещо голямо и малко, величествено просто и трогателно и ти разбираш, че тук си приет като най-висок гост – планината те обича вероятно, защото и ти безкрай я обичаш.

Беше време, когато бяхме млади, пристъпили тези места като деца почти и радостта и възторга те носеха на крилете, ала сега, сега, когато сърцето прелива от много чувства и извисената ти мисъл те носи надалеч и нависоко, виждаш, че всичко до тоя момент е било въведение към едно усредено схващане, към едно разбиране на величествеността, за които трябваше да узрееш, за да те поведе днес кротко за ръка и ти каже – увери ли се, че всичко бе така, както го казах и че тъкмо това целях? – Живата природа да ви проговори и гласовете ѝ чисти и откровени, топли и звучни да стигнат до сърцето.

Да, всичко беше така; какво значат бурите, страданията, издевателствата? Ще бъдем разбрани само от ония, които са минали или ще минат по нашия път. Човек трябва да страда, за да разбира другите, да разбира нас – откърмени и възпитани в духа на свободата. Какво нещо е свободата, та обикновените хора да я оспорват? Идеята ни намери, тя ни чакаше и след години на изгнание, тя устоя, преживя, за да ни говори днес повече от всякога, не само за отношението към планината, където ние "идваме, за да се срещнем с Вечната Реалност, с Бога", но и отношението към Тази Реалност, Която никога не остава недостижима.

Планината щеше да ни разкрива не само лика на красотата, не само идейното ѝ съдържание, а щеше да ни покаже светящия път по който да тръгнем, за да стигнем до дверите на неръкотворния храм, където една среща ни чака, среща за която човешката душа никога няма да престане да копнее – изживян миг, за който предприемаме дългото пътешествие до нея. Рила за нас беше олтар и храм неръкотворен към който неудържимо щяхме да се стремим, докато сме на Земята. Езикът ѝ щеше да бъде все така ярък и топъл, чист и разбран, за да стигнат светящите слова до душата на човека.

Да се срещнеш с прекрасното, възвишеното, което те гледа от върховете, поляните, езерата и небето на Рила, да дишаш сладкия въздух на лесовете, да гледаш нощем звездите, да срещаш лъчите на рилското слънце и да пиеш кристалната изворна вода на Рила беше наистина щастие и пълнота, които само една среща можеше да ти подари. За нас такава среща е съкровена – за тази среща можем само да мълчим.

Беше август 1966 година.

4. “В ДОМА НА БЛАЖЕНСТВОТО”

Учителят

Има още нещо там, нещо още е останало в планинския свят, което искаме да огледаме или да опитаме като ухаещо цвете, като прясна пита, като чиста вода. Гласовете отекват от тази огромна планинска пазва в която години наред сме чувствували светлината и топлината на рилското небе и свежия дъх на рилския въздух.. Рилският бивак приличаше на разкошен дворец, с неръкотворната си хубост, чистота и величие. Тук сме живели пълно и богато, може да се каже и хармонично. Сега стоим и гледаме планината. А тя сякаш се е смалила и е вперила очи в нас, наднича в нас – животът шуми ли вътре, следите стоят ли ярки и пътя извира ли нагоре. Добре ли сме слушали онова, което някога щедро е прозвучало тук – запазихме ли пресни следите на всичко онова, което щедро през ранните планински утра Той ни е давал. А планината дали е отзвучала добре, дали е разпратила Словата Му далеч по света, по ония невидими пътища, които само тя познава, а човекът се мъчи да открие и улови. Вероятно, защото ето, заслушани в песента на водите и на ветровете, слушаме онова, което ни отвежда горе; заслушани в шепота на цветята и на тревите, ние пак слушаме онова, което ни отвежда горе – Планината говори и разказва за Него. Всичко тук е звучало празнично. Да, нескончаеми празници, когато сватбеното тържество продължава години наред – неброени богати дни...

Ние побързахме да разкажем всичко, на места се опитавме във лиричен стих да изразим всичко, което бе оцеляло, недокоснато от времето. Нямахме време да избираме, защото всичко ни се видя значимо и ценно, богато и свежо. Когато прегледахме казаното, разбрахме, че сме казали една малка част от онова, което е било – нищожна част от онова, което е безмерно, разливащо се щедро тук – малка бе планината, за да го смести, светът би се напълнил от приказките и от звученето на тази песен с нескончаеми разнообразни гами – колкото хора толкова тонове, толкова песни – живот.

Ще трябва още нещо, още една контура, един тон, багра, да, още един, за да подминем на следващата година 1940 или 41. Добре, нека спрем на 42. Да, на 42 – казахме си задъхрани от вълнение. Защо? – ще ни попитат онези, които

не знаят; а които знаят, ще скланят глави, ще затворят очи и развълнувани като нас ще се вслушат... Какво е това? Песента на вечерния вятър, или шепота на езерните води, или вик от гръдта на планината, или ехо от скалите – гласове от молитвения връх, които за сетен път докосват нашата сетивност, за да потънат дълбоко в сърцето и се превърнат след това на горящи факли. Безпамятно тогава се втурваш да проверяваш, да се уверяваш, защото това е вече история и данните трябва да бъдат абсолютно точни.

Да, така е било – казват ни добре осведомените, след тази година Учителят вече не ходи на Рила – на Езерата. Отвори каталога и ще се увериш. Запомнихме последни отзвучали Слова 1942 г. – “Опорни точки на живота”. Прелистваш припряно. И погледът вече е погълнал дванадесет заглавия и дати, дванадесет беседи номерирани под ред. Да, толкова са.

Гледай – тук са прозвучали те, надлъж и нашир. И вече не са говорени на малката група, преодоляла трудните военни условия, за да се отзове на върха и слуша дванадесетте беседи, а на целия свят. Приличат на прокламация, приличат на програма, която засяга всички хора на земята и в която се съдържа всичко необходимо, което трябва да предшества онова, което щеше да стане. Имаме желание да отърчим до някое книгоиздателство и пламенно да им кажем – много е важно, и спешно, и прекрасно, трябва да се напечати бързо и още по-бързо милионния тираж да се пръсне по целия свят. Толкова тонове печатарска хартия се изразходват всеки ден за вестници, списания и книги, нямаме претенции, нека на обикновена хартия, но направете го, много е важно, тази малка брошура трябва да стигне до всички, това са само принципи а светът, светът съвсем обедня откъм принципи – нека направим дар на цялото човечество. След миг само се съвземаме, колко сме фантазори, идеалисти – почти насмешливо ще кажат някои, как си позволихме дори и да мечтаем... днес, когато всичките гишета са затворени за нас, днес, когато недвусмислено ни казват: Не сте ни нужни, дори излишни и за да не вдигате шум, търпеливо ще ви изкакваме да умрете. Това не е страшно, нито ни звучи заплашително, нямаме нищо против смъртта. Ние знаем много нещо за нея, но ще мълчим, нека всеки си го открие. Много е важно да знаеш, как да умреш, по-важно дори, отколкото да живееш. Като дойде този час всеки ще го почувствува и разбере. “Където е Бог, животът и смъртта са едно.” – Учителят. Скоро загубихме двама просветени люде. От това, че те са напуснали земята, обикновените и тъпите хора нищо не са научили, и нищо не са спечелили, само жилищното настаняване си потрива ръцете, че се освобождават две места за многобройните бездомни през века на голямата техника. Но нещо друго се е случило за другите – но това е друга тема.

Задълбочихме се в казаното и решаваме да извлечем основните идеи на тези дванадесет бисера на мисълта. Намерихме, че всичко в тях е отлято в най-сгъстен вид като онова ухаещо скъпоценно масло, гордост на нашата родина, всичко в тях беше здраво, чисто, устойчиво като планините на нашата Родина и най-после всичко носеше диханието на живота като нашата чиста планинска вода и като едрата пшеница, също гордост на нашата страна. Тогава решаваме да ги поднесем изцяло, както са говорени през онези юлски дни на 1942 година, не дванадесетте са на разположение, а последните две. Нека тези две беседи ни разкрият безпределната хубост на един свят откъдето Той черпи, за да ни поднесе заедно със топлината и светлината на Словото и пожеланието да влезем и ние – обикновените хора “В дома на блаженството” – свят на Любов, на хармония, на красота, на светлина, на свобода. Няма какво да прибавим. Планината го чу и отзвуча. Думите Му нямаше да изчезнат. Нека не коментираме.

КРАСОТАТА НА ЖИВОТА

11 беседа от Учителя, държана при Седемте Рилски езера,
на 2 юлий, 5 ч. с., 1942 г.

**В: Опорни точки : беседи от Учителя, държани при Седемте Рилски
езера и в София. София, 1942, с. 62–63.**

“Защото, който прави волята на Отца моего, Който е на небеса, той ми е брат, сестра и майка” (Матей, 12:50)

В добрия и разумен живот красивото е любовта.

В добрия и чист живот красивото е мъдростта.

В добрия и светъл живот красивото е истината.

Поддържай красотата на любовта.

Поддържай чистотата на мъдростта.

Поддържай светлината на истината и ще бъдеш винаги радостен и блажен, защото Бог пребъдва в тях.

Любовта със своята красота, изпълва целия Божествен свят.

Мъдростта със своята чистота, прониква цялото Битие.

Истината със своята светлина, държи в свобода всички същества в Божествения свят.

Обичай любовта, обичай мъдростта, обичай истината.

Нека те бъдат светилници на душата ти, защото чрез тях Бог се изявява на онези, които Го търсят.

Призовавайте Бога в любовта.

Призовавайте Го в мъдростта.

Призовавайте Го в истината.

Само така ще чуете тихия глас на Неговия Дух, да говори на вашия дух, да говори на вашата душа, да говори на вашия ум, да говори и на вашето сърце.

Благостта на Бога винаги пребъдва в Неговата любов, в Неговата мъдрост, в Неговата истина. Чрез тях се изявява Неговата безгранична благост.

Служете на Бога с любов, служете Му с мъдрост, служете Му с истина и ще имате живот, светлина и свобода.

Красотата на любовта, чистотата на мъдростта и светлината на истината да пребъдват във вас. Пребъдете в тях, за да пребъдват и те във вас.

Те са новият живот, който Бог изпраща в света.

Духът Божи иска милост, а не жертва.

ДОМ НА БЛАЖЕНСТВОТО

12 беседа от Учителя, държана при Седемте Рилски езера,
на 3 юлий, 5 ч. с., 1942 г.

В: Опорни точки : беседи от Учителя, държани при Седемте Рилски езера и в София. София, 1942, с. 64–67.

“Ако се не роди някой изново, не може да види Царството Божие” (Иоана 3:3)

Роденият изново е човек, роден от любовта, оживял в мъдростта и възкръснал в истината. Това е човекът, който сега излиза от Бога и иде на света, за да изяви силата Божия, да изяви силата на доброто, силата на правдата и силата на разумността.

Това е човекът, който носи знанието на любовта и силата на милосърдието.

Това е човекът, който носи светлината на мъдростта. Той отваря очите на слепите.

Това е човекът, който носи истината и свободата.

Това е човекът, който носи живота и безсмъртието.

Съгради дома си от нишките на любовта; изплети го от нишките на мъдростта; украси го с нишките на истината.

Сложи тогаз трапеза в дома си и покани на гости любовта; покани на гости мъдростта; покани на гости истината. Стани та им послужи, да се научиш, как да живееш.

Престани да се тревожиш за малките неща – от тях се създават скъпоценни камъни.

Престани да се тревожиш за мътната вода – тя наторява живота.

Престани да се смущаваш от тъмнината, която ограничава живота.

Тъмнината и светлината са приятели на любовта.

Знание и невежество са приятели на мъдростта.

Робство и свобода са приятели на истината.

Тъмнината е стария завет; светлината – новият завет.

Роденият от плътта е човек на стария завет; роденият от Духа е новият човек – човекът на любовта.

Всеки човек, който се тревожи от хапливите мухи, не може да разбере света. Който впряга хапливите мухи да орат земята, той разбира живота.

Създай от хапливите мухи говеда, крави, коне и им тури самар и нека те да работят, да помагат на живота. Не мисли, какво ще стане с тях и каква е тяхната участ. Нека работят. По-добре работа, отколкото хапане, по-добре ядене отколкото ритане; по-добре говорене, отколкото злословене.

Накарай хапливите мухи да пеят.

Накарай хапливите мухи да играят на хорото, както младите момичета и момци.

Нека хапливите мухи станат ученици на живота.

Нека хапливите мухи забравят своето минало недоволство и не се гордеят с това, че заставят воловете да бягат от тях. Защото когато слабият гони силния, смешен става; когато слабият рита силния краката му се изкълчват; когато слабият се бори със силния, ръцете му се осакатяват; когато слабият спори със силния, той оглупява.

Не се опитвай да победиш Всесилния.

Не се опитвай да надхитриш разумния.

Не се опитвай да ограничиш свободния.

Стани слуга на любовта.
Стани ученик на мъдростта.
Стани придворен на истината.

По-добре любов, отколкото омраза; по-добре знание, отколкото невежество; по-добре свобода, отколкото робство.

Хапливите мухи създадоха безлюбието, невежеството и робството. Какво ти коства да се откажеш от една хаплива муха? Няма по-слабо същество от хапливата муха. Какво те спъва да я победиш? Не се заблуждавай да мислиш, че хапливата муха е силна.

Бог ще засвири и всички хапливи мухи ще почнат да играят хоро.

Бог ще засвири и всички хапливи мухи ще почнат да пеят в хор.

Бог ще засвири и всички хапливи мухи ще вдигнат знамето на свободата и ще го разнесат по света.

Стани началник на хапливите мухи и ги поведи напред като знаменосец.

Да пеят, да играят, да скачат и да кажат, че това е новият живот в света.

Благодарим Ти, Господи, за любовта, която си изпратил на света.

Благодарим Ти, Господи за мъдростта, която си изпратил на света.

Благодарим Ти, Господи за истината, която си изпратил на света.

Те ще ни въведат в дома на блаженството.

Последният акорд прозвучал на Рила, блестящото огърлие на новата мисъл и дълбоката мъдрост, разкриваща новото и последното пожелание отправено към всички! Като в голяма шепя събрал скъпоценния елей – любовен дар на целия свят, като живи цветя, събрали уханието на новото, като сита пшеница и узряло грозде с безпределна обич Той предложи богата трапеза – прощална вечеря на Рила и покани всички, жадни за новото души.

На хапливите мухи бе прочетена присъдата.

Пролетта на епохата щеше да се справи с тях.

Нека спрем до тук и се радваме, че равноденствения час е настъпил. Като дъх на пролет новото прониква, разлива се в неизмерим диапазон, за да лети към пределите на цялата земя.

“Старото трябва да си замине, да дойдат новите хора – хората на побратимяването. Време е вече за ликвидиране на стария ред и порядък на живота. Новият свят, където любовта ще царува. В бъдеще и зверовете ще разберат, че е настанала нова епоха в света. Земята ще се преустрои. Наближила е пролетта. Прелетните птички оповестяват пролетта. Днес човечеството преживява последните дни на зимата. Работете за идването на пролетта.” – Учителят, из “Опорните точки на живота.”

Част 3

ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА.

КОГАТО ТРАПЕЗАТА СЕ ВДИГНА

“Земята и небето ще бъдат свързани с една обща хармония.

Злото ще изгуби своето жило; неправдата – своето було; омразата – своето червило; глупостта – своето мерило; и лъжата – своя език.”

“Велика е вселената със своите слънчеви системи, с милиардите същества в тях. За всички същества има Промисъл. Един е, Който се грижи за всички.”

“Животът е красив, когато носи хубави и светли мисли; когато носи чисти и благородни чувства; когато носи възвишени постъпки.”

Учителят

София – Изгрев
III. 1967 г.

Глава 1

КОГАТО ТРАПЕЗАТА СЕ ВДИГНА

“Наричайте ме неизвестният”

Учителят

ВЪВЕДЕНИЕ

Вратите на концертната зала се затвориха.

Трапезата на Неговото изобилие се вдигна.

Сватбеното тържество – казано на евангелски език – приключи.

Беше 27 декември 5 часа сутринта – 1944 година.

Беше третия ден на седмицата – сряда, на работната седмица.

От земята Един рядък и скъп Гост си отпътува. Наричаше Себе си Странник, а на ония, които бяха дръзнали да Го попитат: Кой си и как да Те назовем? Той отговори кратко: “Неизвестният”. Грижливо Той криеше не само името си, но и произхода си. Никой на тази земя нямаше да знае откъде идваше

Той и накъде отиваше. Той никога и на никого не каза: Аз съм. Освободи света от отговорност. ЕкзекUTORите на века щяха да кажат някога: Не знаехме Кой бе Той. Наричаха Го учител, ала думата на български звучи популярно, всеки можеше да се нарече учител. Които винаги се опитват да се измъкнат от обикновената човешка отговорност и този път щяха да се оправдаят: Никой не ни каза, не сме виновни, че Му устроихме такъв прием. Дали това щеше да ги оправдае? Бъдещето щеше да каже. Законите на Великата правда лежаха строги и неумолими. Отговорността щеше да тегне върху всички. Не за това, че не Му устроица царски прием, защото заслужаваше; не защото не Му дадоха свободен път, защото трябваше, не и защото тези, които първи трябваше да Го признаят, не го приеха в къщите си, имаше време за това, а защото всички трябваше да седнат на трапезата гладни, за да опитат Неговата вода, Неговият хляб и Неговата музика. Той беше донесъл на Земята необикновена музика, чиста изворна вода и пресен пшеничен хляб. Донесе всичко в изобилие. Щедростта беше Негово основно качество. Онова, което донесе имаше Божествен произход. Това не скри Той, каза го и го живя. И музиката и водата и хляба бяха необикновени. Сложи трапеза и покани целия свят: Заповядайте! Опитайте Божествените блага! Колко трудно се угажда на сити хора! А хора по света много. На земята нямаше нищо повече от хора. При Него можеха да се стекат като пълноводни реки, но не дойдоха. Една малка причина ги възпрепятствуваше – не бяха гладни, не бяха жадни за вода и за музика. Вратите бяха широко отворени, входът беше свободен. Времето беше необикновено, събитието рядко. Случилото се, беше нещо неповторимо. Но хората не чуха, не видяха и не разбраха. Можеха да имат среща с Великото, с необикновеното. Такива събития се повтарят през хилядолетията. Очертаваше се профилът на една велика епоха – на Земята настъпваше нова, отдавна жадувана пролет. Хилядолетия избраните и копнеещите души ожидаха събитието. Призованите не се различаваха по нищо от другите хора, хора като всички, а само по нещо малко и обикновено – те бяха гладни, баха жадни. И успяха да оценят цената на чистата вода, на пшеничения хляб и на музиката. Жадуваха и гладуваха и намериха онова, което им беше необходимо, насъщно, нужно. Между милиони на Земята процентът беше незначителен. Но тук количеството не играеше роля. Важен беше другият показател. Навремето при Христа процентът беше още по-незначителен. Тогава бяха дванадесет. Сега положително бяха повече. Нека не тълкуваме науката на числата, съпоставена с времето.

Учителят казваше: "И трима са достатъчни". Сатрапите не се страхуват от многочислеността; половин дузина хора могат да ги накарат да изпаднат в ужас. Но трима ли бяха? Не, бяха повече, положително бяха повече. Защото нещо цялостно остана, нещо здраво и устойчиво, след като вратите се затвориха и трапезата се вдигна официално.

Под нашето небе, яркосиньо и кристално чисто над една объркана земя не престана да се носи мелодията на Неговата музика. Неговите песни звучаха все така топли, окрилящи, сладки, дълбоки. Те стигаха до меката синева на нашето небе, за да се разлее като благодатен дъжд над изжаднялата земя. Същото се случи и с Неговото Слово – никога нямаше да престане да кънти и звучи – проникваше и се разнасяше по магичен и незнаен начин по цялата земя. Винаги така се случва, когато на Земята слизат пратеници от Неговия ранг.

Гладните имат голям афинитет към хляба; жадните – към водата. Това е закон. Ония, които Той привлече бяха гладни и жадни. Те Го намериха, защото уловиха следата на копнежа си и когато се отзоваха пред вратата на

голямото училище, разбраха, че местата и учебния чин ги чакаше. Залата беше просторна и светла и на катедрата ги чакаше Той. Учениците в началото Му викали Господин. Но по-късно чутките в духовните сетива прозряха в Него Голямата фигура – Той беше Учител. Рано е да се говори за Неговия ранг, нашата цел е по-скромна. Искаме да преживеем едно мигновение, да, нашия живот протече като мигновение; искаме да чуем един тон и този тон да звучи през вечността. Делят ни двадесет години. Като си направим сметка, намираме, че ония, които са родени в началото на века, между които сме и ние, живяхме край Него малко повече години, колкото сме били без Него до днешния ден. Какво е сега нека не кажем, нека оставим това за по-късно. За нас е важно всичко да прелистим, всичко да изразим; но няма възможно е това?...

Споменът за тази раздяла беше най-страшния момент от живота ни. Ехото от този ден и час никога няма да стихне. Когато наближи края на годината и края на месеца, ние се срещаме лице с лице с това декемврийско утро, оная сряда и оная ранен час, когато заледената земя, покрита със скъдния снежен пласт, лежеше безжизнена и чужда. Нищо не беше в състояние да ни стопли. Беше страшно това утро – тия дни и нощи зад които се усещаше дъха на нещо апокалиптично, което се приближаваше към Земята, която сега се стелеше гола и пуста, а времето сякаш се гърчеше от страшни напъни. Съдбата имаше вид на нещо неумолимо и безпощадно. Щеше да се случи нещо... тревогата далечна и глуха запълзя.

Останахме без Него. Вратите се затвориха и катедрата остана празна. На нея вече нямаше Учител; Големият Гост си беше отишъл. Концертът се свърши, вълшебната приказка пресекна, празненството отшумя. Можеше да настъпи суматоха, но тя не настъпи. Можеше да се получи раздвояване, или уплаха. Ала не, нищо не се случи, абсолютно нищо. Хората бяха здрави, бяха българи, потомци на този древен народ в чийто жили шумеше чиста и здрава кръв, в тяхните мускули имаше твърдост, ала тя не стигаше само до тях, а стигаше и до убежденията им. И това беше добро. Не бяха малко, доста голямо мнозинство и не се случи онова, което обикновените хора пророкуваха. Те не разчитаха вътрешната страна – дълбокото, значимото, което се беше случило. Нямаше нито разложение, нито разцепление. Съкровищата лежаха непокътнати и никой нямаше да дръзне да ги открадне, беше невъзможно, нито да се злоупотреби с тях, макар, че пътят към тях лежеше открит. Богатството беше толкова голямо, че не можеше да се измери и на земята нямаше да се намери нито каса, нито гръб да ги понесе. Да, Той остави неоценимо духовно наследство, едва ли можеше да се изрази с думи, да се опише с перо, да се разкаже – невъзможно. Нека катедрата да беше празна и нека земята върху която беше изграден Изгрева да беше одържавена. Материалната база, нека си послужим с този съвременен израз изчезна, потъна, бе иззета без закон и Неговите хора останаха с празни ръце. Вероятно си бяха казали: Нека се опитат да съществуват без нея, материалната база, казано за пояснение, нямаше защо да се правят опити. Историята беше стара като света. Хората и без нея си останаха живи. Какво общо имаха принципите с парите, които стояха на дъното на всичките войни и на всичките държавни и политически конфликти. А Неговите хора бяха "от друга черга", както казва нашия народ – вода не ги дави, огън не ги гори. Те живеяха и без парите и най-важното, продължаваха да бъдат жадни и гладни. Ето къде лежеше несломимата сила и неувехващата хубост, не отвън, а отвътре. Нищо не можеше да се разруши, веднаж изградено от Него; нищо не можеше да се задуши, нито да се изкорени, абсолютно нищо – нямаше такава сила, а парите, материалната база или смъртта най-малко.

Светът нямаше да забрави, кога на земята през двадесетия век живя и работи Учител и кога учениците устояха на всичко и не загинаха отвътре. Да, тия хора бяха здрави, корави и жилави. Гладът ги спасяваше. В ранния час през онова декемврийско утро, когато Неговата реч престана да се лее, всред голямата скръб, която ни поразил, ние успяхме да се обърнем към себе си навътре и разбрахме, че изградения свят от Него стоеше недокоснат от човешки ръце. Дълбоко в нас сякаш имаше и катедра и Учител и учебни чинове. Можехме пак да слушаме Словото и музиката Му. Защото продължавахме да бъдем гладни – гладът ни спаси.

Върнахме се след последната си разходка с Него и се вдълбочихме в голямото съкровище, което стигаше не само за цял народ, а и за цялото човечество, не за едно столетие, а за хилядолетия – то беше от космически мащаб. Тогава, да, тогава ние видяхме, че вратите бяха отворени и трапезата сложена. Разбрахме още, че тя никога нямаше вече да се вдигне. Трябваше само да седнем и да ядем. Животът започваше наново и цикличния миг блестеше като зора. Станахме на крака и си казахме – благословен да е гладът, благословен да е Той, който изпълни Земята със хляб – със знания.

Не ни беше лесно. Двадесет години..... Миг ли бе това? Какво ни предстои още да преживеем?... Не сме любопитни, нито нетърпеливи. Ние сме родени в началото на века. Не беше малко това, което видяхме, преживяхме и получихме. Гладът е хубаво нещо. Всяка утрин и всяка вечер ние заставаме пред Лицето на Великата Реалност и казваме: "Хлябът наш насъщний, дай ни го нам и днес!" Всеки миг и час ние заставаме пред Нашия Учител и казваме:

Гладни сме за хляб, гладни сме за Словото!

Жадни сме за живата вода – пак е Словото!

Жадни сме за музика. "Животът на ученика е хармония и музика."

Двадесетте години, които ни делят от този ден, не ни пречат да задоволяваме глада и жаждата и хилядолетия няма да ни пречат. Ние се родихме с този глад. Където и да се сложи трапеза, в който и свят да бъде сложена тя, ние ще я намерим. Където и да прозвучи тон от Неговите песни, ние ще го чуем и ще се отзовем от неизмеримите далечини, за да застанем пак и пак пред Неговата катедра и слушаме Словото.

Благословен да е часа на следващата среща!

Благословен да е гладът, който ражда и поддържа копнежа чист, свеж и пламенен! Копнежът единствено ни приближава до Бога, до Учителя и до възвишените същества, които ни съдействуват да вървим по възходящия път към съвършенството. "Смисълът на живота е в съвършенството."

Да бъдем винаги гладни за Словото!

Да бъдем винаги жадни за Словото!

Да копнеем винаги за музиката!

Да се стремим винаги към Любовта, Мъдростта, Истината – основата на Неговото учение, за да живеем под лъчите на светлината и свободата!

Казано е: "Блажени гладните, защото те ще се наситят."

На този ден като ученици на Великата школа, ние пожелаваме на всички ученици по света, и нека желанието прозвучи като молитва: Винаги да бъдем гладни и жадни за Великото, за Божественото, за да бъдем изразители и служители на Бога.

1. НЕОБИКНОВЕНОТО

Този ден и този час през онова сурово декемврийско утро сякаш не съществуваше, да, беше несъществуващо!... Никога не сме мислили за този ден, никога не сме подозирали тази дата. Тя беше вметната в нашия живот. Живеехме с идеята, че един ден, когато напуснем Земята, Той щеше да остане и като се върнем наново, ще Го намерим пак. Не коментираме станалото. Искामе да кажем онова, което Той каза: "Същественото в живота е това, което издържа при всичките условия. Божественото начало е същественото".

Когато Той се сбогува с нас и катедрата остана празна, ние огледахме обстановката и искахме да разберем как изглеждаше света без Него. Тогава видяхме същественото, чиято основа бе Любвта. За нея Той говори най-много. "Светът никога не е имал по-належаща нужда от Любвта, както сега" – каза Той.

Учението остана. То бе непокътнато и цялостно, като голямо съкровище, като скъп дар блестеше във всичката си красота и светлина. Блясъкът щеше да си остане непомрачен през вековете. Сега то предстоеше да се разкрива. Божественото никога не умира, не изчезва, не се похабява, не се изкривява, не се опорочава, не се разрушава. За Божественото няма никакво препятствие, то прониква целия живот на трите царства и остава за винаги обвеано с духа на безсмъртието. "Зад мене стои цялото небе. Словото, което ви говоря не е мое, то е на съществата, които стоят зад мене, а те са хиляди, милиони. Това са идеите на Бога, на Вечния Дух, които проникват цялото Битие."

Когато дойдохме при Него, нямахме двадесет години. Не сме дошли случайно. Зад нас имаше извървян път. Всеки ученик представлява история, роман, при това много интересен – животът на ученика по дълбочина и замисъл и съдържание надминава всичко съчинено до сега. Ако предстои да се опише живота на ученика, съвременната белетристика ще се обогати и освежи премного. Откъм идейното и дълбочина тя е много обедняла. Съвременните белетристи няма какво повече да ни откриват и ако не внесат нещо ново, тя ще си остане белязана с най-пагубното свойство на произведенията – еднообразието. А ние търсехме новото, търсехме го упорито и мълчаливо. Търсехме същественото, трайното, което не умира на което можеше да се разчита по всяко време и при всичките условия. По онова време имаше много учения – философски, етични, имаше модерна натурфилософия, не липсваха мъдри сказания, теософия – Ани Безант, Ледбитер, Метерлинг, Толстой, Тагор. Учението на големият руски реформатор, който проповядваше Евангелието в най-чист вид си пробиваше път у нас и последователите му в България бяха най-многочислена група. На един конгрес беше присъствувал и Булгаков. По онова време печатът беше свободен и имаше богата окултна литература: източна и западна. Нашето време не беше лишено от духовен блясък и от духовни търсения, ако можем да се изразим така. Нямаме желание да подценим всичко онова, което озонираше атмосферата и вероятно ни помогна да се закрепим и засили устрема ни да търсим и да вървим напред обхванати и възпитани в духа на възрожденската епоха. Интересите ни отиваха по-далеч, защото копнежите ни извираха от дълбоко, жадувахме за нещо необикновено, търсехме необикновеното. Всичко, което съществуваше беше на място; за всеки оратор аудитория и за всеки концерт, публика. Всяко учение беше на място. Ала пръстът на съдбата за всеки бележеше нещо различно.

Ние търсехме онова, което щеше да ни донесе нещо, което до тогава не бяхме срещали, нещо ново и различно, нечуто и непознато, което да

задоволи порастналите нужди и големият глад. Тогава чухме да се казва: "Ако ви запозная с обикновена философия, нищо ново не съм ви дал. И без мене вие знаете това. Аз проповядвам Божествено учение." Тъкмо това търсехме. Само Божественото през всичките времена беше здраво, силно, устойчиво. Жадувахме да стъпим на здрава почва, искахме основата да бъде непоклатима и върху нея да градим. Само Божественото пребъдва през вековете.

На ония, които питаха, какво ще стане след като Учителят напусне земята, Той щеше да каже: "Вечните неща винаги пребъдват". Ония, които питаха Него, какво ще стане с учението, Той щеше да отговори: "Божественото никога не изчезва." По-късно същите въпроси щяха да бъдат отправени и към нас. Ние, които бяхме чули Неговите отговори, щяхме да отговорим с Неговите думи. Обикновеното винаги щеше да се стълкнови с необикновеното. Ясно и кратко учениците щяха да отговорят – "Божественото еечно". Нямаше да се впусчат в подробности да обясняват Божественото, нека всеки сам да потърси качествата на Божественото и ги намери. Великото можеше да се преживее, но не и да се обяснява и доказва. Никога не търсехме доказателства, никога нямаше да се покриваше богато и пълно, за да обхващане всичките отрасли на нещата. Истината се вижда и опитва. Тя не се доказва. Темата лежи неизчерпаема – с колко сила разполага човек и колко време е жител на земята. Необикновеното блестеше и чакаше да бъде открито от копнеещите души, умове и сърца. Диапазонът бе огромен и опираше до Безкрайността. Пътят не е даден само, за да се извърви, но и да се живее, да се изпълни. Изпълнението беше най-важната част и ние бяхме премного заети да оглеждаме, да откриваме и се вдълбочаваме в голямото духовно съкровище, където от най-малкия до най-големия знак звучеше дълбоко, проникновено дълбоко.

Всичко бе необикновено: философията, музиката, науката, логиката, правилата, методите – принципите сияеха. Цялото идейно съдържание на Учението се разкриваше богато и пълно, за да обхващане всичките отрасли на живота: наука, религия, изкуство, възпитание, музика, хореография. Животът беше отразен във всичките аспекти. Стоеше до човека всичко това и беше поразително познато, близко, нужно, имаше практическа стойност, изложението беше достъпно за всички, лежеше разбрано, акустично по съдържание. Нямаше да има човек на земята да не го разбере.

Светът търсеше. Светът жадуваше за идеи, нови и нечути, здрави и сити като нашата пшеница – жадуваше за нещо нечуто, непознато, което да уталожить жаждата на хората и му открие простата истина – как да живее, как да се справи с противоречията и конфликтите на безкрайно комплицирания и усложнен живот отвътре и отвън. Всичко друго вече нямаше никаква цена. Много учения, много теории, много философии бяха опитани. Светът очакваше нови съкровища, нови духовни извори, кристално чисти, чийто води идваха от дълбоко. Животът чакаше да бъде обновен отвътре – нещо трябваше да се случи. Обеднялият свят откъм идеи, преживяваше криза – първият сигнал, когато разбираш, че си болен, болестта едва тогава става явна. Следва вторият момент – търсене на лекарство. И третият стадий, когато започваш да се възстановяваш, хармонизират се вътрешните процеси и човек се възвръща към нормалното си положение. Задачата бе трудна, но постижима. Тя криеше нещо красиво и обновяващо. Да се премахнат причините на едно заболяване и да се възстанови здравословното състояние, този път не на тялото, а на душата, на сърцето, на ума. Мислите, чувствата, желанията бяха ядка на онова, което наричаме духовен живот, една ярка метафизичност, основа на живота на земята; както и да я погледнем, тя беше реалната му страна. Светът

преживяваше криза и не беше лошо – сигналът беше даден. Нещо съществено беше потъпкано, принижено. Трябваше то да се намери, да се възстанови. Дали ние наричаме загубата, потъпкване на правдата, на любовта, на истината, може да не е от значение за този свят, нека го открият. Корените на злото, на духовната криза все лежаха някъде. За нас, обаче, нещата лежаха ясно. Великите ценности на човешкия дух бяха потъпкани. Кой бяха те? Нямаше човек на земята да не ги знае. През всичките времена и епохи те са имали решаваща роля – основа върху която се гради живота и културата на народите. Божественото е било винаги необикновено и мощно. През всичките времена на духовните кризи, единствено Божественото е било в сила да спаси културата, като я пренесе там, където условията са по-благоприятни, за да не загинат духовните ценности, за да не спре духовното развитие на човечеството.

Учителят донесе кълновете на новата култура, която изгряваше. Той донесе принципите, положи основата и покани жадните за новото души и служители при изграждането на новото. Дали щеше да пресекне голямото дело, което Той нарече “малка работа”, дали силата намаля? Не, защото Той каза: “Когато напусна Земята, аз ставам много по-силен”. Тогава семето бе посадено в богатия чернозем и благодатните дъждове и обилната слънчева светлина и топлина се разливаха щедро. Той беше тук, ала, когато Той не беше вече тук, настъпваше периода, когато семето се разраства, никне, цъфти и зрее. Тогава силата се проявява, тогава природата е щедра и процесите стигат до разцвета си. Светът нямаше да се освободи от Него и от Неговата мисъл наситена със сила, светлина, топлина, динамичност.

Затова ние казваме 27 декември е несъществуваща дата. Голямото дело нямаше да помръкне или намалее. Възходът му щеше да продължава неспирно да дифилира и се разраства.

“Божественото е вечно и безсмъртно”.

2. “АКО ИМАХ ВРЕМЕ ...”

Природата е била скържава в едно отношение, навремето спрямо Христа, а през наше време и спрямо Учителя. Единственото нещо, което им е било оспорвано е било времето. Тази относителна величина с която Вечността разполага неограничено – стане ли дума за Земята, тя се спира обезоръжена. Звучи като парадокс – да се лиши човекът, Комуто всичко е дадено без мярка, всичко, което в природата се смята за ценности, да бъдат премного щедри, когато обсипват Човека с нетленни съкровища, а да водиш прецизно счетоводство, когато се касае за времето, тая величина, която се простира до безкрайност!...

Христос разполагаше с тридесет и три години, при това работи само три години, другото е било подготовка – така казват сказанията. За свалянето на учението, което бе най-огромното събитие до наши дни, са били определени само три години. Затова Той бързаше, подбираше методи, средства да остави трайни следи в сърцата и в умовете, скъсяваше сроковете и благодатта се изливаше без мярка. Бързаше да подкваси човечеството, да подготви хора и условия, които щяха да доизградят започнатото дело, щяха да го съхранят и предадат на народите. Три години!... Нищо време, това дихание на Вечността, това неизмеримо съкровище, което се движеше еднакво мудро и еднакво светкавично, не се подчини и не стана техен покорен слуга. Такива бяха законите на Земята и нито Единия, нито Другият не възтана срещу закона. Това

можеше да се нарече послушание, или смирение, еднакво величествени са и двете качества които ги украсяваха. Уреченият час дойде и неизвестни сили действаха; невидимите ножици неумолими и безстрастни отрязаха платното на времето и казаха: стига, до тука беше; върнете се откъдето сте дошли. Нека да изглежда, че работата не е свършена. Христос работи три години и всичко беше съгъстено до минимум, концентрирано. Големите истини и дълбоките принципи за които хората не бяха готови грижливо бяха повити в скромната дреха на притчите. Един ден те щяха да бъдат отключени и блясъкът щеше да им открие скритите съкровища. Притчата приличаше на тихи и безопасни води – приличаха на млечна храна с която младенците трябваше да бъдат нахранени. И работата бе завършена независимо от краткото време, защото, нека не забравяме, винаги за сметка на едното се дава другото. Срещу времето като величина се даваше щедро другата величина – енергията, затова бе казано: "Духът бе даден без мярка", което значи силата бе дадена неизмеримо. На обикновения човек природата казва: пести силата, изразходвай времето. Към обикновените хора природата бе щедра на време, скържава на сила. За обикновения човек винаги има време, за необикновения то никога не стига.

Когато през последните месеци на 1944 година Учителят няколко пъти в различните беседи от това време говори за времето, тогава не чухме фразата, не се спряхме на нея, липсваше ни далновидност и усет за събитието, което летеше към нас, ала нещо друго в нас я чу, защото години наред след това ние си спомняхме за тая дума и цялата фраза свързана с нея звучеше ясно и отчетливо. Късно ние разбрахме значението, спирахме се на всяка дума, сричахме бавно, за да вникнем в смисъла на казаното и го съпоставим по-късно с всичко, което щеше да се случи и се случи. Имаше много неща недоизказани, поради липса на време. Не подозирахме, че през 1944 година времето вече неусетно се изнизяваше, за да пресекне изведнаж. И пак времето щеше да ни напомня за идеята съгъстената идея и отлята от най-финния, а същевременно и най-съгъстения сок на Любовта, която Той искаше да подари на човека с пълни шепи; на нас, които Го слушахме. Мъдростта блестеше и Истината показваше път – Учителят бързаше да даде още; а колко ли имаше още да даде?....

Времето не му достигаше. Повече от половин век работа, измерена с нашите канони – половин век неуморна работа, без прекъсване, без почивка. Верига от дни, часове, дни, месеци, години, когато Той вършеше само една работа – присъща, естествена, както водите на дълбок извор, както слънцето. За Него беше естествено това, вродено, богат израз на вътрешния живот. Той само даваше. Започна с пътуванията в страната за изучаване чрез измерване на черепите на българина, характерните особености на българина – френологията беше позната наука с която Той оперираше свободно. Времето бе кратко, днес тревогата за времето вече ни е позната, може дори да кажем кога започна тя – още през двадесет и петата година, през 27, когато даде "Пътят на ученика" на този забележителен събор беше явно, че Той бързаше. Беседите бяха дълги, никой не броеше часовете. Никога преди това Той не говореше както през този събор. Трябваше да се даде всичко. Знаеше, че времето летеше. Вън от беседите, които през някои дни бяха две, Той говореше и отделно разговорите бяха също един огромен материал – до Него винаги имаше стенограф. През следващите години Той започна да държи беседи и неделя сутринта, така, че беседите наброяваха четири през седмицата – а през лятото, през лятото, когато хората отиваха на почивка, школата,

Неговата школа усилено продължаваше работата. На планината имаше всеки ден беседа, а в неделя - две. Какво говори това изобилие? Рилските томове

бяха най-обемисти. Всяко утро на планината беше празник за душата, за ума, за сърцето. Летуванията на Рила се превръщаха на събори. И затова привличането на магнитния център не се дължеше на чистия въздух и на рилската красота. Планини имаше навсякъде, ала духовните часове и празници бяха нещо рядко, което ни обогатяваше и към които всеки се стремеше. Не вярвам, че тогава можехме да помислим дори, че зад тази Негова програма, имаше някакво задъхване, когато бързае да стигнем целта. Едва сега ние разбираме, когато се мъчим да съберем нишките на изживяното минало, че времето препускаше и Той искаше да изцеди всичкия сок. Сега разбираме скритото значение на всяка дума и на всеки жест с които проявяваше загриженото отношение към всички. Едва днес можем да предполагаем, че Той усещаше препускането на времето и се опитваше да го надвиши и обезоръжи по друг начин.

През 1936 година се случи нещо, което трудно, тежко се изживя, то е много тягостно и заедно с Него го изживяхме като потресающ момент, който ни приближава до 27.XII., когато над Него бе извършено покушение от платени хора. Беше страшен момент от живота на Братството. Нещастие то бе преодоляно и лятото на 1936 година завърши с дълбока радост, един върховен миг, който пламна като светкавица и човекът – ученикът бива запален за вечни времена, защото присъствува на нещо величествено. Учителят прие удара, понесе го и когато нападателят дойде да иска извинение, Той не си подаде ръка и го изпрати да иска прошка от Бога.

Любовта тогава получава конкретния си образ и нейните най-здрави и устойчиви нишки свързват душите в едно мощно цяло. Братството тогава се изправя като завършено Негово дело – необикновен момент, когато на Рила през онова паметно лято след голямата скръб, настъпи голямата радост, момент, който ни напомня 17 глава от Евангелието на Йоана. Времето, времето беше преодоляно и безспирния ход на живота ни завладяваше наново.

Осем години по-късно ние щяхме да стигнем до същата точка и до същия ръб, откъдето щяхме да наблюдаваме стихийната борба на стихииите и фуриите, които летяха към нас, към учениците. Хоризонтите лежаха плътни и забулени. Незнаем кой се беше погрижил за това – да не виждаш и да не разбираш какво ставаше зад тях, какво летеше вече към нас – а беше 1944 година. Кой направи това, кой затвори всичките врати и дръпна тежките завеси?... Невидими сили, които целяха да опростят всичко и да дадат скромен и незнаен вид на онова, което щеше да се случи. Той живя безшумно и вероятно искаше да напусне Земята безшумно. А може би нашата грубост, нашата непровътлива мисъл и нашето недовиждане?... Късно е да се питаме и безсмислено е да се упрекваме. Ние не допускахме. Ние не можехме да си помислим, че в разцвета на едно дело можеше да се случи другото. Пречеше ни да виждаме ясно може би историята, заблужденията на миналото, навиците, традициите. Много неща ни заслепиха. Не виждахме, че този неуморен пътешественик – времето се беше свършило. "Всичко става, както трябва да стане" – каза Той в един от последните дни. Не подозирахме, нищо не подозирахме, а които подозираха, вероятно имаше такива, упорито мълчаха. Дори и тогава, когато през една утринна беседа Той заговори за времето, стояхме безучастни към този факт, който не ни прозвуча като сигнал, който беше един от многото с които Той се прощаваше с нас. Може би някои знаеха, имаше, обаче, много, между които бях и аз – отчаяно обръщаме глава и не искахме да гледаме безумния бяг на времето, не искахме да виждаме скритото в Неговите зеници и дългия поглед с който Той ни посрещаше и изпращаше. Не успяхме дори да прочетем зад значимите думи, които ни казваше през тези дни, че в тях имаше вече предупреждения,

съвети, открития, които щяха да ни бъдат необходими, нужни. Сега вече цялата ситуация блесна като ден... А ние не искахме да гледаме, как времето препуска не и движението на часовниковата стрелка. Дори и тогава, когато разбрахме, че идва нещо, не повярвахме и не отидохме при Него на колене да измолим нещо да излеем скръбта, която щеше да разкърва сърцето ни.

Думите за времето ги чухме, чухме ги още тогава. Те прозвучаха ясно и се разнесоха като ехо, което непекътното стигна до нас години след това. Слушаме ги още, казваме си ги често, за да изстискаме всичкия сок и сила. От тогава осемнадесет години, след като са били казани през оня школен час на 13-тото число от месеца XII.1944 година. Беше сряда. Време, "Ако имам време", думата трябваше да прозвучи като екот на гръмотевица, като шум на океански води, като тръбен звук, че дните са преброени. Оная знаменателна глава от Евангелието на Йоана пак се приближава при нас и ние пак слушаме същите слова. Нека цитираме:

"Сега, ако имам време, ако и вие имате време да ме слушате, мога да ви освободя от всички мисли, които причиняват преждевременна старост. Трябва да ви освободя първо от страха, че жадни ще умрете, че болни ще бъдете. Да се освободите от всичките форми на страха. Това значи да ви освободя от материалните идеи и да приемете ония мощни велики идеи, които крепят човешкия дух."

Беше необикновен дар, беше откритие, беше тайна, която недвусмислено говореше, че човекът можеше да бъде освободен един път завинаги от страха, досежно безопасността на живота. Приличаше на магически ключ, с който можехме да си послужим не само веднаж, не през един живот, а през вечността. Атмосферата след това щеше да се съгъсти за нас, обикновените идеи като скакалци можеха да унищожат хубавия и здравия плод – "Ако имам време". Ако имаше време – казваме днес – идеята нямаше да бъде дадена в този съгъстен вид – липсваше време, но не липсваше енергия, не липсваше светлина и топлина на които щяха да зреят посадените семена, на които узряваха плодовете в градината на мъдростта. Плодът беше поднесен и ние щяхме да го опитаме. "Ако имам време" – едва сега разбираме, че всичките години през които Той живя и работи, бяха години на преодоляване тази неподатлива величина, която по друг начин и по друг път беше победена. Свойствата на Словото, животът в Словото, богатството, което непрестанно щеше да ни открива значението на тази идея и съкровено желание да ни освободи от този наследен от деди и прадеди страх от глад, от жажда, от сиромашия, от болест, от старостта и още от какво ли не. Къде слагаше човекът Той, за да искаше да го освободи от всичко обикновено, вредно, старо, което обезличаваше човека и го правеше хилав, слаб, грозен, обикновен?

"Бих ви освободил от всичките форми на страха" – какво значи това за ония, които бяха усвоили навика да мислят. Не значи ли това, че Той го направи, свърши тази работа, именно тогава и много преди това – времето беше безсилно да Му попречи, за да разреши един социален и икономически въпрос със замах, и да освободи човека от материалистическите идеи, да губи най-прекрасното, най-благородното, за да се осигури, за да се защити, за да пожертвува целия си живот за неща, които нямаша никаква цена. Смислът на живота беше другаде, идеалите на човека трябваше да бъдат високи.

"И Соломон във всичката си слава не бе облечен в дрехите на ... бели"

"И всичко ще се даде на ония, които любят Господа" и още много стихове от Писанието говорят за онова, което Той го направи като отвори широк път,

даде пропускат и мощно каза: "Не се страхувайте!", "От нищо не се бойте, дори и от смъртта!"

Човекът трябваше да се освободи от страха: страх от глада, от жажда, от болест, от сиромашия, от смърт. Недвусмислено го каза – неоснователен бе този страх, който напираше със сила след тази година, страх, който щеше да залее света и щеше да опре и до нашия праг. Страхът беше ярък израз на обикновените материалистични идеи, господствували над всички обикновени хора, идеи на миналото, което новото време трябваше да помете. Неговите хора трябваше да бъдат освободени от тях. Веднаж приели новото, великите идеи криеха мощна сила, те правеха човека свободен, силен, крепък, здрав, устойчив, за да издържи на неизбежните пристъпи на страха, който щеше да среща човека по всичките кръстопътища на света. Онова, което по-късно дойде и се случи с нас, щеше да ни напомни тези думи в които беше отразена, не само силата на идеята, но и топлината на една неувехваща обич и грижа. Загрижеността е която виждаме днес и нека кажем на място бе тя. Успяхме ли да си послужим с този ключ, успяхме ли да се запазим от заразата на страха, за да останем здрави и читави след бурите и изпитанията на нашето време? Отблизо гледаме тези думи и имаме желанието да запазим всичкото богатство и сила, които те съдържат. Искаме с този ключ да си послужим винаги, винаги той да ни е под ръка, за да запазим сърцето, ума, душата здрави и недокоснати от утайката на времето – страха пред тия напасти от които Той ни освободи отвътре. Казваме – не искаме да се храним със стари и негодни идеи, опитани и излязли вече от строя. Жадуваме за ония идеи, които нямат нищо общо с психозата на всичките форми на страха, които дебнат човека и като злокобен враг отравят не само кръвта, но и ума на човека, за да направят от него човек без убеждения, без разбирания, без идеали.

"Ако имах време, бих ви доказал, как да превърнете лошото чувство и лошата мисъл в благородни и светли. А вие ги убивате, както се убиват хора и носите последствията от това." Доказателствата бяха нужни за ония, които мудно се движеха и слепешката опипваха пътя си. За нас тия доказателства не бяха нужни, ние щяхме, не само да гледаме как работеше Той, как трансформираше всичко, как превръщаше злото на добро, как намираше положителното зад отрицателното, а щяхме да правим и ние микроскопическите опити, за да се уверим в жизнеспособността на тези идеи. С отворени очи щяхме да следим живота и щяхме да слушаме вълшебната приказка за пътешествието на водната капка понесла нечистотата на земята и на атмосферата, за да се превърне, когато стигне дълбоката гръд на земята, на чиста кристална вода. Щяхме да видим скритата тайна на гниещата шума, която се превръщаше на сок, който хранеше нашите сладки плодове. И като венец на това, щяхме да видим, да разберем и да опитаме силата на любовта, която виждаше навсякъде само доброто и превръщаше по магичен начин злото на добро. "За ония, които любят Бога, всичко се превръща на добро" – Магическата формула получаваше нов блясък и сила, защото я опитваше, живееше с нея. Той препоръчваше един метод за разрешаване всички конфликти, всички противоречия – Любовта.

Времето за Христа беше малко. Две хиляди години след това премерено със същата мярка, времето на Учителя също бе малко. Учителят можеше да живее до 120 години – пределната възраст, която Той даваше на човека. Ала и към Него природата прояви скържавост, Земята прояви своята суровост и човешките закони бяха още много студени и безправни. Неговото желание беше не само да даде новите идеи, но и да освободи човечеството от старите. Избра тъкмо това време, когато старите идеи бяха стигнали до своя апогей –

хората премного мислеха и се бореха за материални блага, за къщи, за дрехи, за удоволствия, за какво ли не още.

Разписанието бе улучено и изпълнено идеално, нека времето да беше скържаво. Срещу времето стоеше една друга величина, с която Христос разполагаше неограничено, с нея разполагаше и Учителят. Тя беше най-скъпата, природата грижливо я съхранява и е крайно пестелива, да не кажем скържава, когато се касае до обикновените хора – дава я на капки – енергията. На времето като величина Те противопоставиха нея – енергията и успеха да дадат всичко; успеха да положат подквасата в световните нощви, успеха да запишат закона на любовта с огнени букви, успеха да освободят човека от хилавите идеи, които пораждаше страха и които за сетен път се опитваха да властвуват над свободния човешки дух. През най-състезателните дни на Своя живот Той нанесе последната контура на голямото си дело и последния удар на материалистическите разбирания.

3. МАГИЧЕСКИЯТ КЛЮЧ

Декември 1965 година – рядко у нас този месец не отбелязва ниски температури, снеговалежи или сух студ. Последните дни на годината, последни на месеца, който винаги докато сме на земята ще ни напомня за оная дата, когато на 27 се разделихме на земята с Него. Идването на Учителя на Земята и напушането са два забележителни моменти от историята на човечеството; между началото и края на този интервал от време стои Неговото дело, живот близо едно столетие, които обогатиха човечеството. Човек трябва да притежава не само погледа на историка, не и на мислителя, нужно е и въображението на писателя, на поета, за да може да долови атмосферата, която Той създаде, светът, който Той преустрои, не външния, а вътрешния дълбоко в човека – най-трудната и най-деликатната работа. Сега вече може да се обхване това дело, разстоянието ни помага, както помага на ония, които сядат далеч от сцената, когато слушат голям музикант.

Броим ли годините? Броим ги, не защото добре помним 1944 година, не защото възлагаме някакви големи надежди в тези, които идват. Не. Какво общо имат учениците на Учителя с всичко, което става в един свят, който се простира въвн от стените на училището, в един свят, където една крайно обедняла цивилизация, не знае накъде да се обърне, за да почерпи жизнени сокове за измършавялата си снага. Светът е крайно обеднял – най-бедният свят, който някога е съществувал – свят на безправие. Нищо на тази земя не поражда духовния лик на една култура, на едно столетие, на една епоха, както липсата на правда.

Какво отношение могат да имат учениците с този свят, където липсват основните елементи, които изграждат духовната култура на народите? Учениците имат своите задачи и техните очи са обърнати на друга посока. За тях са важни задачите, които предстоят да се решат правилно, изпитанията които трябва да се понесат с мъжество и пренасянето на духовното съкровище, което Той остави на обеднялото откъм идеи човечество. Той даде тласък, отприщи бентовете и очерта целите. Учениците са премного заети с една работа, която не блести отвън, не се вижда, неафиширана – живот богат по съдържание, преустройство на съзнанието, преминаването от фаза във фаза, за да се даде облика на новия човек, чийто вик непременно ще отекне, за да разкъса сивата пелена на безправиято.

Мисълта е сила, най-мощната и неподозираща сила, която безпрепятствено си пробива път, като слънчевите лъчи и като ония невидими лъчи, които са преодолели всичките физически граници и стигат целта си. Едва сега науката се обръща към този свят подозирайки огромната мощ скрита в човешкия мозък и в човешкото сърце. Нищо може да не е направил човек през човешкия си живот, ала ако той е мислел право, ако неговите мисли и чувства са били организирани, той е направил много повече отколкото ония, за които се правят паметни плочи – светът се е ползвал от правите мисли и чувства – светът винаги има нужда от права организирана мисъл. Колкото и странно да звучи нуждата от справедливост, от правда, ще стане нужда за всеки човек, за всеки народ, опитали удара на безправието, докоснат еднакво от отровната стрела на лъжата и насилието. И ако има нещо, което да очакваме и бленуваме, това е раждането на правдата, на справедливостта – нека след това да минем за идеалисти. Не се живее без принципи, които да влязат в живота и го очистят и обновят отвътре.

Той донесе този пламък, този жив огън и ние можем да кажем запали нас, запали и света. От този огън нямаше да се освободи никой. Зимата, която човечеството преживя ни напомня зимата, когато Той напусна земята. Този месец и този студ щеше да се връща към нас и 27 декември щеше да стане символ на големите страдания и противоречия, които светът щеше да преживее, бурите и депресиите пред които човечеството щеше да бъде изправено. От тези депресии нямаше да бъдем пощадени и ние. Разлика щеше да има само в начина на понасянето, носенето и преодоляването на страданията и изпитанията. Декемврийският ден ни свързва със съдбата на целия свят – разлика имаше само във виждането и мисленето. Всички хора, които се раждат на земята, ще я напуснат един ден, а онова, което сме искали е да живеем и да умрем необикновено. Смъртта определяше живота или обратното – човек трябва не само да живее като човек, но и да умре като човек. Не казваме доколко сме успели в тази важна задача, но в един идеен свят нещата за нас лежат ясни и определени – образците сияят и смелите мъже минали преди нас ни дадоха пример и ни научиха на едното и на другото. Представите лежат чисти, живи и безбурни. Той през всичкото време говори и ни учи, как да постигнем това и не само ни говори, но и го показва – Той живя пред нас, примерът е жив и образът – изваян релефно и живо. Накъдето и да се обърнем образите на Неговото всекидневие стоят живи и пламтящи, те са непомачени и нито една рязка дори не помрачава този блясък. Предпази ни да се кланяме на кумири и да си ги създаваме и през всичките часове на ранните утра, когато се събирахме на клас на пръв план стоеше важната задача – изработване на характер и оформяване на новото съзнание.

Декември пак е студен, както тогава прозорците са плътно покрити и украсени с ледени завеси и снегът пак не е успял да покрие заледената земя, поразена от дългата есенна суша. Много прилича тази зима на оная от 1944 година, която за нас беше жестока и полярна отвътре. През тия години много неща се случиха, научихме още толкова, преживяхме достатъчно, впрочем никога не е достатъчно, пред човека стоят толкова задачи и толкова неовладяни знания. Успяхме обаче здраво да уловим дирята, да правим опити и да се домогнем до резултати. Намираме Него, правим връзка с Него, преживяваме пак ония светли моменти, ония дълбоки мигове на радост, на вдъхновение, на окриляне, за да разберем за сетен път, че никога не сме сами, никога не сме били сами и “че не е било време, когато Той да не е бил с нас”. Беше необикновена радост да се извисиш до света на Неговата мисъл и както някога да усецаш близо до

себе си щедростта на бликащите изворни води, да пиеш, както някога, както винаги и да усещаш всичката сладост, свежест и светлина на Неговото Слово. Нищо друго не искаме и нищо не може да представлява жив интерес за нас – ученикът не може да се откъсва от учебната стая и учебните си пособия и от копнежа да задоволи Учителя си. Ученикът има точно определени нужди, и нека кажем между тях е най-главната, да бъде близо до Него в дни на радост и в дни на скръб; в дни на поражение и в дни на победа; в дни на големи изпитания.

На този ден не можем да се радваме, както някога, а ние и не скърбим, онова, което изпитваме е трето състояние, което стои между двата полюса и в някакъв необикновен синтез ни подарява нещо голямо и окрилящо, нещо, което е по-прекрасно от радостта и по-богато от скръбта. Трудно бихме могли да изразим с думи това дълбоко чувство, което се разцъфтява като многоцветна дъга, за да ни подари накрая величествения момент, че сме били в мистично общение с Него.

Студът е украсил стъклата на прозорците, живакът ниско е слязъл, небето през тази нощ бе осеяно със звезди, когато атмосферата е чиста, звездното зимно небе е разкошно. Юпитер блестеше феерично, плеадите тържествено сияеха – красотата на звездното небе се открояваше пред нашите очи, за да ни подари и през този месец частичка от вечната и непомрачена радост, че сме успели да преживеем великото събитие, което никога праха на забвението нямаше да помрачи.

Много мисли кръжат около ми и много думи сами идват при мене, за да ме отведат до една друга дата, когато се случи второ събитие през този месец, което ни хвърли в тревога и страдание. Затова ли взех днес перото? Не, не, друго искаме да кажем, но нали има закони на човешкото мислене наречени асоциации – книгите ни... Тогава опитваме се да обърнем страницата и ето – едно желание в сърцето и едно хрумване на мисълта. Сега е пак декември и нека да прелистим последната лекция, която Той държа в школата – Неговата школа, окултната школа на двадесетия век. Тогава си спомняш за една друга лекция – първата с която Той открива школата. И ето, че двете дати засияват през това декемврийско утро, нещо силно и здраво свързва тези два съдбоносни мига, тези два слънчеви дни – изпитваш невъобразимо вълнение и държиш да ги намериш веднага между оцелелите книги. Те сега са в безпорядък от много странствувания. Започваш тогава да търсиш припряно, бързаш, защото мислите вече напират, търсиш, търсиш, търсиш...

Намираш последния том. Отдавна си разбрал, че този том “Заветът на Любовта” на всяка цена трябва да бъде близко до тебе, на всяка цена. Търсиш другия. И някъде намираш едно издание неподвързано със зелена корица и пожълтели страници. Първото издание – трепваш, в ръцете си държиш оригинала. Радваш се, че през това утро можеш да се разхождаш с Него или да стоиш пред Него и да слушаш. Оригиналят свети, ръката на редактора в това първо издание не бе успяла да промени ни една рязка – диамантът стои чист и недокоснат. Имаш особено усещане, изпитваш скръб, че не разполагаш с всичките оригинали, поне за историците, за писателите и поетите, те трябваше да бъдат съхранени грижливо, за да бъдат под ръка, когато щяха да се правят опити да се даде дълбок израз на Неговото дело. Няма ги, безвъзвратно за обикновените хора това наследство е разпиляно. Пожълтелите листа разкриват нещо необикновено, което през тоя студен ден те сгрива. Четеш: “Трите живота” – школни лекции. Първата лекция – в скоби / Мълчание/ “Тази вечер ще имате едно квакерско събрание. Всички ще мълчат

докато приемат вдъхновение.” След тези встъпителни думи започва лекцията. От тази първа лекция бихме могли да направим резюме, но нека оставим всеки да я преживее: “Аз ви събрах тази вечер, за да ви попитам, как да употребим празното време, празното време, което разваля живота”.

Първият тон е даден, “празното време, което разваля живота” да се осмисли, да се използва, за да се осъществи идеята за ученичество. Имаш чувството, че се намиращ пред баща, голям и мъдър, който направлява пътя по който ще тръгнеш. Започваш да четеш нататък, прелистваш страниците, хартия и печат не ти правят впечатление, такива са били тогава възможностите, късно се урежда въпроса за печатането на беседите. По онова време беше събитие да получиш едно томче. При това хората нямаха навик да купуват книги. Времената се бяха променили. Четеш, навлизаш в един свят откъдето не желаш да се върнеш, идеите следват една след друга, блестят, оживяват и над всичко това, усещаш че се намиращ там, в този салон, който не познаваш, школата се открива февруари 1922 година. Лъхва те топлина, тя не идва от обикновено отопление, тя идва от начина, от стила, от отношението, които ярко се разливат от всеки ред, от всяка дума. Говори Учителя застанал близо до душата, до сърцето, до ума на ученика и не само това, но и близко до неговата съдба. Ученикът се откъсва от обикновената среда и неусетно се възема до Неговия свят – Божествения свят към който Той направлява кормилото на твоя живот. Всичко, което през тая първа школна вечер ти казва, цели само едно нещо – да създаде една любвеобилна атмосфера.

“Любовта е нещо велико. Само при такава атмосфера може да се говори за методите на любовта” Любвеобилна атмосфера, сякаш да кажем днес, та за нея Той ратува през целия живот, от първото събрание до последното. Той искаше да свали на земята тази атмосфера, тя да стане насъщна в която да дишаме, да творим, да живеем. Любвеобилна атмосфера значеше топлина и светлина, фактори на живота и на земята и във всичките светове. Без топлина и светлина не може да става дума за духовен живот. Без любовта не можеше да се работи, не можеше да се учи, да се говори, да се строи новото. Атмосфера е нужна и на Учителя и на ученика. Законът бе еднакъв и в обикновеното училище и в една окултна школа. За тази атмосфера Той щеше да говори и в последното си Слово: “Колко хубав щеше да бъде животът, ако между хората, нямаше спорове, недоразумения, крамоли. Колко хубав можеше да бъде, ако хората не даваха път на лошите мисли и чувства”. Пожеланието щеше да звучи облъхнато от тъга, че хората трудно или никак не можеха да реализират “любвеобилна атмосфера”. И, че липсата на тази атмосфера беше основната причина за всички недоразумения и спорове, на всичките конфликти и войни.

Школата е открита. Животът започва през 1922 година. Февруари е малък месец – 28, 29 дни. Често пролетта е ранна. Първите предвестници се усещат в края на този месец. Тогава пролетта прилича на млад жребец, на крилата песен, която изпълва простора, прилича още на левент момък. Тоя образ стои до първия месец на зимата, до декември – побелелия старец изразходил вече всичката топлина на есента, залеза на един сезон, краят на една година. Казваме сега между всичко онова, което този месец ни взе, остави ни последните бисери на Неговата мисъл – грижливо събрани в един том – “Заветът на Любовта”. Всичко в този том е дадено съгъстено и сбито, преливащо. Той бързаше. Богатото по съдържание издание има почти невзрачен външен вид – печатано през онова време изпълнено с мъка, едно военно време, когато най-дефицитен артикул бе хартията. Благодарни сме, че то стигна и в този вид до нас като светла диря на малката радост, че можем веднага да влезем

в общение с последното слово. Внимателно прочитаме това слово. Спомняме си този ден и този школен час. Пасажите трептят в атмосферата и бележат недостижими върхове, където Той никога не престана да ни развежда.

"От нищо не се страхувайте. Каквото и да се случи. Въодушевявайте се от слънцето. Вижте какво върши то. Покрай великите работи, с които се занимава, то има предвид и малките работи – да премести една капка вода от едно място на друго. Погледни към Слънцето и кажи: Желая да бъда като слънцето щедър и постоянен. Какво велико съзнание има слънцето. От хиляди години върши работата си без отклонение и без умора."

"Божественият свят върви по изключителни пътища. Благодарение на това ние живеем, радваме се и растем на земята. Незнайни са Божиите пътища. Ако знаеш, как ще се прояви Божественото, как ще ти помогне Бог, нищо няма да получиш – остави Божествената работа на Бога, Той да я свърши. Не питай, какво Бог мисли да прави."

Думите са живи, те ще звучат винаги, не за да укрепят и спасят само нас шепата ученици, които слушахме край Него, а за да стигнат те до целия свят, за да спасят този свят от най-отявлението и най-грубото учение, което заробва човека като го сковават здраво с веригите на един сложен и тежък механизъм – материята. Един голям проблем би получил и ще получи своето разрешение – може би не успя да каже всичко – "Ако имах време", ала даде основното, останалото хората щяха да си го открият. "Не ставайте роби, извоювайте си свободата".

Никога човек нямаше да се насити на светлината и радостта да открива зад обикновените форми великото. През този ден то щеше да ни докосне нежно и топлосърдечно щеше да ни приветствува от "Последното слово" – последната беседа от тома "Заветът на любовта".

Лиричната приказка за малката водна капка, която слънцето се спира, за да ѝ помогне, щеше да ни освежава и обновява, за да подсили нашия устрем да приличаме на Слънцето. "Грижата за една капка" – бе грижа и за един човек. И ако една капка е винаги в безопасност, защото Слънцето ѝ е приятел, колко повече човекът. "Не се страхувайте от нищо". Пейзажът е жив и чист като акварел.

Пристъпваме и до следващия праг на морското крайбрежие. Декември, 20 сряда 5 ч.с. 1944 година – привеждаме дословно: "Един човек решил да се самоубива, защото в деня в който правело добро, винаги му се случвало нещастие... Изправил се на брега на морето с решение да се хвърли и в този момент наблюдава едно младо момиче, което се давело във водата. Замислил се и се питал: Да помогна ли на момичето да се спаси, или да го оставя да се удави? Да направя ли последното добро преди аз да се удавя? Най-после решил да направи и това добро. Ще я спася – казал си той. Нека това бъде последното ми добро. Хвърлил се във водата и спасил давещото се момиче. Оказало се, че то било царската дъщеря."

"Като се намерите пред някоя мъчнотия, направете най-малкото добро – спасете давещата се царска дъщеря. Царската дъщеря представя истината. От тоя момент работите му започнали да се нареждат добре. Като намерите истината, работите ви ще се уредят добре."

Истината бе магически ключ, който открива света, където ни чакат велики блага.

С този ключ приключва "Последното Слово":

“Истината, която лежи в основата на живота
Истината е глава на Твоето Слово.
Истината, която изявява Безграничното
Истината е посока към Безграничното
В истината е скрит живота
Без истината, Любовта не може да се прояви”.
“Спасете момичето, направете най-малкото добро.”

За да застанем пред прага на истината, за да се домогнем до магичното, за да отключим дверите на любовта, на красотата, на свободата, за да ни се уредят всичките работи добре.

Последният акорд от многозвучието на голямата симфония отеква в сърцата, умовете, душите на човека, за да стигне до величествения храм на човешкия дух, който не иска да бъде лишен от най-реалната идея – безсмъртието. Божественото с което Учителят откри школата през февруари 1922 година и я закри на 20.XII.1944 година. Началото и краят представляваше безначален и безкраен ритъм – ритъмът на Великото в който Той живя и работи, за да събуди в човека копнежа и устрема към истината, жаждата да възстанови правдата.

Мисията бе изпълнена.

Човечеството щеше да потърси духовното наследство и от него щеше да гребе с шепи. С това духовно съкровище Той обогати най-бедния свят, който някога е съществувал, света на безправието, света на голямото насилие. Именно този век си избра Той. Двадесетият век ще си остане в летописната история, като начало на златен век на духовното разцъфтяване – началото на духовен живот и култура.

От ранната пролет до късната есен лежат чудни сезони, между тях е включена и зимата. Тя трае обикновено между три и четири месеца. В света съществуват и други зими, човешки зими. Те траят дълго. От 27 декември 1944 година казваме ние, започна зимата, не специално за нас, ние сме мъничка частичка в голямото семейство. Зимата е за всички. Бавно и трудно се стига до равноденствената точка. Мудно се върти духовната ос. Тежка и неповратлива е колесницата на миналото, помъкнала дриплите на една загиваща култура, претоварения век с голямата неправда и насилие, натежала премного и от голямата лъжа, която се сили да мине за истина. Никога човечеството не е било толкова силно и едновременно толкова уязвимо, както през последния период на преходното време, когато се преоценяват ценностите.

Кога ще пукне пролет? Кога ще духне развейгора и снеговете ще започнат да се топят? Кога ледовете на тази тежка зима, вкопчила се в човешките сърца, ще се разтопят, за да освободят човечеството от веригите на безлюбието?

Стоим на този ден и оглеждаме хоризонтите, съзерцаваме небето, звездите, облаците, луната, слънцето. Не се опитваме да гадаем, не искаме да отговаряме на зададените по-горе въпроси. Премного сме заети с онова, което става в нас, дълбоко в нас – посаденият от веща ръка семен, кълнат ли, растат ли, ще цъфнат ли и ще дадат ли плод?... Ние сме ученици и 27.XII. винаги ще ни завари будни, на определеното място заслушани в Неговата реч, която никога няма да престане да звучи и в която никога няма да престанем да търсим истината – магическия ключ, който Той ни остави като последен дар. 27.XII. за нас е символ на усилената работа, на устрем и копнеж, на учение и служене, на овладяване и прилагане принципите, които Той ни завеща. На този ден свеждаме глава, за да се поклоним пред величието на едно дело, което е целяло само човека и неговото духовно преуспяване, едно дело, което ще

остане синоним на най-безкористната служба – служба за човечеството.

Благословен да е часа, когато на земята се роди Посланикът и Учителят, Който донесе вест, че е време вече човекът да изпълни заповедта на Учителя:

“Обичай съвършения път на истината и живота.
Постави доброто за основа на домът си, правдата
за мерило, Любовта за украса, Мъдростта за
ограда и Истината за светило.
само тогава ще ме познаеш и Аз ще ти се изявя.”
Това беше Неговата мисия.

4. НЕУЯЗВИМИЯТ

На този ден нямаме възможност да се съберем, за да изпеем общо една от Неговите песни, или да прочетем общо една беседа, или да си кажем общо “Добрата молитва”. Това беше най-малкото, което някога можехме да направим, когато имахме пълна свобода; за нас то беше нещо голямо и дълбоко, то даваше тон на общия ни живот. Добре познавахме силата на общото, радостта, че се чувствувах едно цяло, колективното изявление на онова, което се таеше дълбоко в сърцата ни за нас беше нещо свещено.

В света има неща, които никога не се обезценяват, те са валидни и ценни през всичките времена и за всичките светове. Науката ни учи, че нищо не се губи. И ако този закон е верен за грубата материя, чийто отличителен белег е преходността, колко повече това ще бъде вярно за духовните ценности, за духовните съкровища и идеи, които създават, моделират и подържат живота на формите, докато те са нужни. Нещо непокътнато и здраво стои вътре в нас, отлято съвършено от ръката на Майстор – Ваятел, който знаеше кое къде да сложи, как да гради и как да моделира най-същественото у един човек – убеждението. Ние сме безкрайно благодарни, че станавме нива и градина, разорана и посята от ръцете на най-добрия Сеятел. Ние не тъгуваме. “Зад голямата скръб не е Бог” в редки моменти си спомняме за тъжните епизоди из нашия живот. Опитваме се тогава без горест и без мъка по право без горчивина, да се върнем на тях, да ги оглеждаме и да разберем цената на оня скъпоценен сок, който живота е отлял в тях.

Днес ние мислим за много неща, които някога сме отминавали, не поради нехайно отношение, а поради неразбиране, поради липса на навика да се задълбочаваме – тогава това като, че ли беше невъзможно – днес работим и учим по своему, намирайки един от методите, най-подходящия за всяка отделна индивидуалност. Той е дал нещо за всички. Неговият начин на работа беше своеобразен – не лекуваше двама души по един и същ начин, не възпитаваше по един и същ начин отделните хора, не говореше на двама по един и същи начин. Всеки човек за Него беше различен, оригинален екземпляр, отделна величина с която трябваше да се подходи различно.

Ако живота на всички ни би се изразил по друг начин, сега нямаше да стоим на това място, да съзерцаваме живота, да търсим главните линии, за да доловим онова, което Той ни даде през последните дни на живота си тук на Земята. През тези четири месеца на най-суровата година за нас 1944, за която недвусмислено през една неделна беседа беше казал и уточнил, кога ще напусне катедрата. Ще кажат някои защо се връщаме на тези години толкова отдалечени от днешния момент. Защо докосваме тази болезнена дата и тази

незаздравяла рана? Бихме желали да разкажем и да си спомняме нещо радостно и да усетим близо до нас дъха на надеждата. Но нима в света има радост? Нямаме желание да разкрасяваме нещата, нека перото ни стане изразител на ония мисли и чувства, които ни вълнуват в края на 1962 година. Преливат светлини от два свята, от чието кръстосване се получава нещо, което нямаме желание да отменим, нека то зазвучи с острия звън на твърдата стомана, или като свистенето на камшик. България не Му даде добър прием. Нещо повече, достатъчно хули бяха изсипани върху Него и достатъчно клевети се говорят още до днес. И нещо повече, след като Го отрече, опита се да Го унищожи задочно. Няма да забравим и да искаме не можем да забравим грохота на тежките камиони, които отвякоха библиотеките с Неговата литература и Неговата библиотека богата и масивна. И да искаме не можем да забравим – това е съдбоносно събитие, което никоя история не ще може да отмине равнодушно. Да се ограби един автор по този начин, това значи да го убиеш втори път. През всичкото време на нашето ученичество сме поддреждали библиотеките си. Искяхме в пълен ред, картотекирани и подвързани да стоят близо до нас, за да можем всеки момент да сверяваме, да учим, да се самообразоваме, да се вгълбим в това огромно духовно богатство, за да приложим най-хубавото за деня, най-възвишеното занимание с което ние влизахме в пряка връзка с Него. Пълно течение сега на книгите, беседите и лекциите нямаме. Нашата книжнина почти в цялата страна с малки изключения претърпя голямо крушение. Нека от Северна Европа да не са слизали по това време вандалите и нека Атила да не е държал с железен пестник врата на Средноизтока с хунската си мощ, и нека не сме съвременници на онзи турски султан, който заповяда да изгорят Александрийската библиотека, и нека днешните пазители на ценности, хленчат, когато си спомнят как преди двеста години е била изгорена Етиката на Спиноза. Нека грижливо пазителите на духовните ценности през двадесетия век цени класиката на миналото и тачи културните традиции, беседите на Учителя бяха иззети и унищожени – натъпкани в чували като вторични суровини и карани неизвестно къде – хартията беше дефицитен артикул, още хартията не стигаше... Не можем да забравим. Не казваме не можем да простим, ние сме обикновени хора и не си позволяваме тези приказки; ние не сме съдници, нито прокурори, има кой да държи сметка за всичко това, има кой да ги съди, ала не можем да забравим и нещо повече, двете дати се съвпадат и незнайно, как се сляха, покриха се в едно, да, защото и второто, което се случи пак през декември беше смърт. Първата ни ограби по един начин, втората по друг, като ни лиши от наследството. Странно невъзможно е да мислим за едното без да си спомняме за другото.

Питаме се, успяха ли в намеренията и помишленията си? Успяха ли ония отгоре и тия отдолу да направят онова, което си бяха начертали? Опитаха се, ала пред тях, както навремето пред православните свещеници стоеше Той, Неуязвимият човек, който не притежаваше нито тяхната власт, нито тяхната сила, нито техните пари, затова Той не се бори, както се борят те, не се бори нито тогава, нито сега, нито никога нямаше да се бори. Той мина край тях спокоен и невредим и най-вече неуязвим, мина достойно след като свърши всичко. Странно съвпадение, незабравима картина, която израства сега, тъкмо сега, за да се затвърди идеята за голямото и закръгленото дело, което Той завърши в пълнота и съвършенство. В с. Мърчаево Софийско, където Той живя част от последната година един художник направи репродукция от една фотография. Той се разхожда сам между класовете на една узряла и натежала от плод нива. Онова, което прави впечатление е големия контраст между нивата, която е буйна

и златиста и Неговият образ, Който далеч не напомня довольното и радостно лице на жътваря при такъв богат урожай. Лицето на Учителя е замислено, сериозно и бихме казали тъжно. Защо? Ние няма да отговорим. Люлеещите се жита, сити и зрелите класове не отнемат нищо от тая тъга, която лъха от Него и от целия пейзаж във от нивата с едно небе, лишено от щедрия блясък на лятното слънце. Ще кажем само, че Той знаеше, че настъпваше края на една сватба, края на едно голямо празненство, казано с езика на Евангелието – Женихът се готвеше да напусне земята – идваше зимата, сурова и студена погледната с нашите очи и разбиране и моментът, когато Той беше казал: "Ще дойде ден, когато аз ще напусна катедрата." Беше дошъл. Неговите думи никога нямаха обратен смисъл. Работата бе приключена, концертът се свърши, вълшебната приказка пресекна. Онова, което остави представляваше голямо съкровище, богат духовен залеж и капитал. Историята нямаше да подмине този факт – случилото се в началото на декември на 1957 година, когато това съкровище бе отнесено, за да го хвърли в пещите под топилните. Пропагандата по това време гълташе тонове хартия. "Ако имах време, бих ви доказал, как всичко се превръща на добро, бих ви доказал как нямате право да убивате нито една лоша мисъл, нито едно лошо чувство, защото всичко ще се превърне на добро. Същото се отнася и с човека, какъвто и да е той. Никъде нито на небето, нито на земята има закон с който се дава право на човека да убива, няма такова нещо." Никой на земята до ден днешен след Христа не се е застъпвал толкова много за охраняването на човешкия живот, никой до сега не бе се обявил така остро срещу смъртната присъда и никой не е ратувал толкова много срещу войната, както Той. Документите по този въпрос са на лице и един ден това ще се отчете.

Човешката кръв за Него беше най-скъпоценната течност, животът беше отлят в нея – природата изразходва огромни усилия и средства и бди за всяка пролята капка, държи сметка, и никой не остава пощаден от неумолимите й закони. "Провинилите се най-големи грешници – казваше Той – Бог изпраща в ада да се учат и възпитават, но не ги убива". Цяла тема може да се изгради върху това изказване, но днес ние искаме да уловим основната следа, която Той остави да бележи един светещ, нагорен път, който можеше да стане програма през онова бурно време, може да стане и сега и в бъдеще, когато войната ще бъде вече невъзможна. Хиляди хора загиват, милиони умират по бойните полета и по време на революции и още толкова остават негодни за живота. Той не мълчеше, Той никога не мълчеше, когато трябваше да се каже истината. Този път онова, което каза Той прозвуча като тревожен вик, не само към отделния човек, не само към българския народ, а към цялото човечество, което не преставаше да точи ножовете, да лее стомана и да се готви за най-ужасната изстребителна война. Късно човечеството отчита заблудите и грешките, ала каква полза – кръвта се е разляла и недоволната земя издига глас на протест и гняв. Полза няма дори и от това, че се наказват виновните. Едно върху друго се трупат престъпленията, докато положението на народите се комплицира, съгстява се, за да се изрази по-късно в буреносен облак. Злото не трябва да се допуска, със злото не бива да се воюва по старите методи, злото не трябва да се предизвиква. То е сила, то е стихия, срещу която само Любовта, Мъдростта и Истината могат да се справят. Никой Мъдрец и никой адепт и ни един от Великите учители на човечеството не е излязъл на двубой със злото. Те избягват дори да говорят за него, стискат устни и сякаш не са чули въпроса. Знаменателни са думите на Христа, които би трябвало да станат програма в живота на отделния човек и на цели народи: "Не противи се злему".

Сила се иска, за да се изпълни този кратък и обикновено звучащ стих, който в сърцевината криеше върна, реалната философия на живота. "Не убивайте" – нееднократно щеше да каже Той и ние свидетелствуваме за това, чухме го и се опитахме да го запишем в сърцата си. "Не убивайте нито една лоша мисъл, нито едно лошо чувство, а ги трансформирайте – превърнете ги на добри, на правилни – те ще ви бъдат нужни." Но системата беше тежка като чудовище, възпитанието беше още далеч да се справи със старите форми на насилие, на жестокост, на робството, неща от които хората трудно се освобождаваха. Системата ореше върху човешките глави и не искаше да знае количеството на кръвта, която се проливаше и нямаше милост, нямаше сърце, ни слух ни очи, за да прозре пътя на една отживяла култура, на един остарял и негоден морал, израз най – вече на човешкото безлюбие.

Незабравими останаха тези дни – края на 1944 година, те бяха като заключителен акорд, съгъстено Слово и драгоценният сок на всичко онова, което искаше да запише с огнени слова – главното, което трябваше да помним за винаги. Задачите лежаха не само пред нас, но и пред всичките народи, пред които щяха сега да изпречат изпитанията, конфликтите и големите недоразумения, които щяха да обхванат всичките хора на земята – огньовете, които пламваха вътре в самия човек. Войната щеше да се пренесе на по-широк и по-дълбок фронт и тя щеше да въвлече всички в този водовъртеж и нямаше да остане човек незасегнат, нямаше да има човек да не се интересува от мирната конференция в Женева, от съвещанията на Обществото на народите, от подмолните войни, които се водеха в колониалните страни, от схватките между бели и черни по джунглите на Африка и от развитието на международните отношения. Двадесетият век беше забележителен, края на една епоха и началото на друга, края на една култура, чийто плодове отдавна бяха обрুলени – човечеството жадуваше за нови перспективи, за нови постижения, за нова етика, за нов живот. Пред нашите очи тя разкриваше не само миналото, пашкула от който тя се измъкваше, но и от перспективите в чийто бледи очертания се виждаше светлата следа на зората. Философията, която още се развяваше като добре облечена чучула не можеше вече да спаси нашия свят и нашата култура. Всичко беше вече опитано, изстискано, изцедено. В света нямаше философска права мисъл съобразена с великите закони на природата, която да отмери пулса на световното сърце, за да се притече на помощ, нямаше верен и точен компас, който да посочи правия път и помогне на обърканото човечество накъде да се ориентира – човечеството беше объркано. През втората половина на нашия век всички авторитети бяха развенчани, най-малко и религията можеше да представлява здрава и непоклатима опора, тя беше стигнала до онова равнище, когато безсилна може да издига глас, колкото иска, ала отвътре всичко беше вяло и безсъдържателно – и тя на свой ред беше проиграла всичките си възможности – тя изобщо нямаше какво да каже, а най-малко, какво да даде. Формите ѝ бяха станали съвсем негодни, а блясъкът не правеше никому впечатление – човечеството имаше уредени театри и стадиони и беше преситено на зрелища. Науката беше направила огромни скокове и беше отишла толкова напред, глупост и лудост беше отстрана на църквата да я догони с китка босилек или с кадилница тамян и да я благослови. Тя беше получила вече благословието по други пътища и не чакаше нищо от никого, за да благослови великите преобразования с кортеж от мощи, с целувания на кръста и с всичките форми на един преминал вече ритуал, на един институт, където още беше в сила изповядването на греховете и всичките ония форми, които нямаха вече силата и очарованието да бъдат привлечени сърцата на

хората, на масите, които бяха възлюбili новата религия на труда. Всичко от страна на този институт и на всичките ония, които се стремяха да покорят тези маси, беше проиграно. Губеше се време, ценни минути летяха. Хората бавно се научиха да мислят – хората мислеха и отчитаха. Онова, с което се опитваха да ги хранят духовно, представляваше останки от престаряла философия, дъвкана през вековете – нямаше вече нищо ново, което можеше да се поднесе на порасналия човешки дух и на изострените духовни нужди. На нищо вече не можеше да се разчита, защото поражението вече беше станало; то беше като свидетелство за жестокостта и насилието, което бушуваше през петдесетте години на нашия век. Човекът беше обезобразен. "Съвременната философия – каза Той през тези дни на 1944 година – е отрязала главата на човека и я турила отделно; съвременната философия извадила стомаха на човека и него е турила отделно" Нищо по-страшно не бихме могли да си представим от тази картина, която представя човек без глава, вместо глава шапка, човек без дробове, човек без стомах. Какво страшно поражение! Най-главните системи разпръснати. Къде да търсим тогава човекът, когато той нямаше глава с която да мисли? Каква цена имаше човекът, когато не можеше да мисли? Беше ли станало това, или щеше да стане, когато човекът нямаше да има нужда да мисли със собствената си глава, както това се случва през вековете на черното робство, най-черното духовното робство, когато други мислят вместо човека. Как да си представим човек без дробове – това значеше, че никакъв приток на въздух може да стигне до човека. Или как да си представим човек без стомах, лишен от живителната алена течност, която се влива в артериите и храни цялото тяло? Погледнато с очите на символа, такъв човек представлява жив труп, поразен в света на мисълта, в света на чувствата и в света на волята.

Трите свята на човека бяха поразени от един незнаен враг, който Учителят нарича – "Съвременната философия". Защо? – питахме ние и веднага си отговаряме – защото философията беше крива, защото беше лишена от компас, защото не помагаше на човека правилно да се ориентира, правилно да изгражда своя живот, своето духовно благополучие, своя прогрес. Една крива философия е в състояние да запали целия свят – всичките пожари се дължат на кривите мисли и чувства на хората, всичките конфликти от какъвто и да е мащаб в основата си имат нещо изкривено, опорочено. От жестоките закони на Мойсея, до Римското право и от етиката на първобитния човек, до днешната на двадесетия век с ония жестоки походи на смъртта, ясно личи, че всички те се учили от един и същ учител и са били сподвижници на един и същ институт. Философията и методите са били израз само на безлюбието. Етиката, философията, системите получиха две лица, за да постигнат завоевателните и честолюбивите си цели и домогвания. Цяло съсловие от сатрапи се кичеха с имена и титли, а бележеха черно минало на робство и насилие от които днес се срамям, а утрешното поколение ще се ужаси. Много е сложна и дълга тази тема, докоснахме се до нея, когато видяхме венеца на нейното дело – обезобразения човек, който насечен на парчета стоеше объркан, поразен, лишен от притоците на трите главни извора, на трите главни системи, чрез които мислеше, дишаше и се хранеше. Да, човекът беше обърнат с глава на долу. Това беше Неговата констатация, не наша. Само Неговият поглед можеше да обхване положението на човека, и само Той можеше да даде израз и идея за днешното му положение. Картината на света и на човека по отделно беше нарисувана с твърди и драстични тонове и ние слушахме констатацията изтръпнали с мовив в ръка и отбелязвахме словата Му, които в сутрешния здрач на есенната утрин, първите развиделяващи отблясъци нахлуваха през

широките прозорци на салона. Положението на човека като апокалиптичен образ стоеше пред нас и ние бяхме и тъжни и смутени и после, после, когато вдигнахме глава и Го погледнахме, Той стоеше спокоен и излъчваше светлина. Не разбирахме тогава скритото в думите, днес го разбираме, един ден и ние ще бъдем разбрани. Като опитен хирург и като най-добрия приятел на човечеството се беше заел с най-сложната операция – заради тази работа Той слезе на земята, това именно беше Неговата мисия през най-бурното столетие и тъкмо заради това Той рече посмъртните слова: “Една малка работа се свърши” – Коя? – питаме ние и не ни е трудно да отговори – Да намести отрязаната глава на човека, да научи човека на правата мисъл, да мисли със собствената си глава, а не с чужди, да се води по своя ум, а не по чужди, да предпочете едната глава – своята, а не две чужди, да мисли, да мисли, да мисли... Беше великолепно, беше идеал, който човекът можеше да постигне. Никой, никой през последните векове не бе говорил толкова много за мисълта, за правите мисли, светлите мисли, топлиите мисли, чистите мисли. За него мисълта съдържаща огромна сила. Една от Неговите цели беше именно тази, да научи човека да мисли. Да намести дробовите на човека, тоя фин апарат, който поставяше човека във връзка с голямото благо въздуха и с животворната прана във въздуха. Да може да диша правилно, да може да възстанови първоначалната връзка с този резервоар от енергия – дробовите бяха във връзка с чувствата на човека. Да се възстановят те, беше една огромна работа – колосална. Чувствата като мислите не бяха нищо друго, а ръце на душата, криле на духа. Не може да става и дума за духовен живот, докато те не бъдат възстановени и поставени на чисти и здрави основи – те бяха и това, което се наричаше духовния свят на човека, те даваха градивния материал за този живот. И тази работа беше великолепна. Да се възстанови дейността на дробовите, да се даде свободен път на кислорода, да може човек да чувствава право, да се радва на красиви, топли, нежни, чисти чувства. И най-после да намести стомаха на човека – този важен съществен орган с обособена физиономия, тоя висш химик, този майстор, който не търпеше от всичко най-много лъжата, този изряден и чист домакин, който беше толкова прецизен в своите изисквания, в своите интереси, вечно воюващ с човешките стари привички и недомислия около науката за хранене, този верен служител, който от всичко най-много презираше ерзаците. От неговата дейност зависеше качеството на кръвта – продоволствието на милиардите клетки, които като него бяха също така изискани и от всичко най-много обичаха също като него дисциплината, реда и чистотата. Как се живее без стомах? Как се живее без кръв? Кръвта символизираше живота – кръвта, това беше истината в живота.

Учението Му беше построено върху тези три принципа – Любовта, Мъдростта, Истината. Не е нужно да се тълкува, всичко казано е премного живо, сами за себе си те премного говорят на ясен и отривист език. Човекът трябваше да се научи да мисли, да чувствава, да действа правилно – човекът трябваше да се научи да диша, да се храни, да работи правилно. Човекът ще го видим в тези три вида дейности. Да се наместят трите системи бе огромна работа. И Той я свърши – показва и доказва, как може да се постигне това. Един ден това щеше да се види, разбере и опита, както днес виждаме и разбираме онова, което Той направи с нас и онова, което ние направихме със себе си. Защото нека кажем и нека не бъде нескромно, нашия поглед, нашия устрем беше обърнат изключително към тези три свята – жадувахме за права мисъл и чувства, за прави действия като ученици това беше наша работа да работим усилено върху мислите, чувствата, делата – живота. Обилна беше светлината,

която Той хвърли върху всичките проблеми свързани с тези три свята в човека, богат беше материалът, който Той даде, много бяха методите, правилата, които улесняваха работата при постиженията; общо взето този неоченим духовен фонд за който запада бленува и преминава хиляди километри, за да се отзове пред източните школи, където всичко се дава с милиграми. Учителят го даде просто, ясно, обилно без много шум и блясък също както дава извора, както дава слънцето. За Него това беше естествена проява и не представляваше никакво усилие. "Ще кажете, ние си имаме възгледи. За какви възгледи може да става дума? Възгледи има само този, който има прави мисли, прави чувства и прави постъпки." За такъв човек казваме ние, може да се каже, че има глава, има дробове, има стомах. Само този човек може да разбере, какво значи живота, какъв е смисъла на този живот и как да живее. Животът за такъв човек е ясен, прост, разбран, той разбира вкуса и сладостта му, както детето разбира сладостта на ябълката.

Днес е 27 декември, върнахме се назад и с последното слово в ръцете си, имаме желание да се потопим в света на Неговата мисъл. Не е било да не се натъкнем на светли и нагорни пътища, които чакат не само нас, а всички хора по света. Много неща се случиха оттогава, много промени настъпиха в живота отвън и вътре, много бури изживяхме ние и човечеството – Неговото Слово остана живо и богато да стои пред нас и непрестанно да ни разкрива Великото, което стъпка по стъпка изгражда новото; бавно планът на Битието се изпълнява, едно платно се разнищава, друго се тъче, старото се събаря, заблужденията се откриват, лъжата се дискредитира и "Всичко става, както е определено" – големите страдания се допускат, за да се подготвят условията за големите радости, допуска се насилието, за да се докаже безсилието им, дава път на омразата, за да се прецени силата на любовта, остава се да се прояви злото, за да се разбере цената на доброто. Неизповедими са пътищата на Любовта, Мъдростта и Истината, които опасват света като три реки, които обилно текат в света, като едно от великите проявления на онова, което идва на света. Въпреки всичко принципите държат нишките в ръцете си и дирижират великата драма, коват съдбините на човечеството и целят всеобщото благо, което уверено крачи по този път.

Той свърши работата – намести трите системи, обърна човека с глава нагоре и неуязвим от стрелите на закъснелите мина по този път и оповести свободно на целия свят новото. Полунощният час беше преодолян. Новото идваше за него, народите несъзнателно или съзнателно строят път и дигат арка. То идва безшумно и в незначайни часове. Човекът ще го приеме със слънчевата светлина и топлина, човекът ще го приеме чрез въздуха, чрез водата и чрез хляба. То е отлято в тези четири елемента и никой не може да се освободи от него. Новото ще влезе вътре в човека и само по радостта, която ще бликне в сърцето, той ще разбере, че нещо е станало; нещо се е случило на Земята, нещо велико – наместена е главата, наместени са дробовете, наместен е стомахът. И човекът ще каже: "Мъртъв бях и оживях; болен бях и оздравях; гладен бях и се нахраних, жаден бях и жаждата ми се уталожи, затворен бях и се освободих; скръбен бях и се утеших." Ще минат години, векове, историята ще отбележи – забележителен бе 20-тият век, не само с откриването на много тайни като тази за атома, а и с това велико събитие в една малка Балканска страна, която роди Един Учител – Майстор Хирург, Приятел на човека, Който направи най-сложната и най-необходимата операция – спаси човека от най-опасното заболяване.

5. РАВНОСМЕТКАТА

Равносметка ли е това, точна, неумолима и безпощадна, когато след двадесет години се спираме да огледаме не миналото, не и бъдещето, те не ни принадлежат, а настоящия момент, ден, година. Време, което задъхано е петяло пред нас, време, което с устрем сме следяли да не го пропуснем и похабим. Повече от две десетилетия... Не отбелязваме история или дневник. Дали ще успеем да теглим чертата и да съберем сборовете с абсолютна точност? Не знаем, ще кажем само, че сметката е налице; дали сме реализирали определения план, за да се поздравим?... Кой би могъл да стои днес с лупа върху себе си и да си каже успех или не успех, нещо не ми достигна, за да изпълня всичко, както съм го желал. Едва ли бихме търсили причини, за да се извиним, или смекчаючи вината обстоятелства. Всичко ни се струва би било безпредметно. Само страхливците правят това, независимо на кое място са застанали. Не искаме да намаляваме или преувеличаваме възможностите и коравите условия, които слагаха своите чукове върху учениците, за да изковат нещо в пламтящата наковалня, обхващаща втората половина на нашия век. Ония, които бяха получили най-богат дел, трябваше сега да опитат остротата на една сурова зима, която сякаш нямаше край. Пролетта сякаш не се приближаваше, както сочеха нашите календари, а се отдалечаваше и нейният дъх тъкмо в тоя час не стигаше до нашата залежена и вкопчена от вихрушките земя. Зимата засягаше всички, ала предимно засягаше и нас в оная дълбока интимност, където ученик и Учител се срещаха, за да разменят поглед и дума и на този ден да си кажат нещо необикновено. Кой от двамата щеше да вземе пръв думата? И как щеше да започне този забележителен разговор в надвечерието на Новата година. За нас 27.XII. е незабравима дата, нека не кажа най-тъжната на нашето време за нас, учениците, които присъствуваха на този захождащ ден след богатата жътва. Скръбта на този ден щеше да остави нещо съкровено и непознато и мълчаливо щяхме да поведем разговор, за да кажем и ние нещо, казвали сме го и през всичките тези години, различно сме го изразявали, изразяваме го и сега, прелиствайки страниците на Словото – слагаме пръст на един пасаж и казваме: Ето това е, да, ето равносметката. Нека думите не звучат като извинение или оплакване. Искаме да бъдем строго реалистични, да виждаме ясно, без да преживеем онова разкъсващо чувство на уплах и безнадеждие. Нощта стана премного гъста и студена – най-сгъстения час настъпи и вече не питаме, кога ще настъпи зора или кога ще пукне пролетта. Нещо грандиозно и безбрежно изниква пред нас и колко богати отвътре трябва да бъдем, за да можем спокойно да застанем с ненарушимо самообладание. Всичко стана твърде сериозно, за да можем да се вълнуваме от странични неща, или да се занимаваме с незначителните тонове, които помрачават нашия ден. Искаме да гледаме трезво и безстрашно. Защо? Ние не сме тръгнали на забавление, не сме се заели да ковим живот лек, приятен и удобен. Ние добре разбираме сериозността на положението, на времето, на епохата ни. Светът може да се забавлява и да си поставя такива задачи и това да го задоволява, ала за нас моментът е решающ. Ние знаем, че нещо се разрушава, грохота стига до нашия изострен слух, един ред и една култура отшумява. Общочовешки проблеми ли решаваме ние? Не, нека светът си ги решава, както намира за добре, ние сме ученици и не сме научени да живеем с илюзии, не си предписваме роли, които никой не ни е дал, ала и не желаем да построим живота си върху гнили основи. В падежния срок на изплащането плащат богатите, това не значи, че падежите няма да дойдат за всички, няма

човек на земята да няма риза на гърба си и ако е нужно ще му се вземе и нея. Ние знаем закона и стоим невъзмутими и когато наближи последния месец от годината, ние отиваме на поклонение, оглеждаме нашите ниви и градини и казваме – направихме онова, което можахме – слънцето и дъжда да направят останалото. Тогава идва равносметката, идва отчитането, баланса. Бързо тогава започваш да прелистваш тетрадките, какво се искаше от нас, учениците на тази Велика школа на чиято катедра Учителят дръзна да каже: “Аз съм с вас, вървете напред, за да познаете реалността на живота, за да вкусите от сладкия плод на Любовта, да се радвате на голямата светлина, да реализирате мира и се докоснете до свещената дреха на Истината.

“Величието на момента щеше да ухае през целия ни живот, радостта щеше да си остане реалния свят, ала нищо, абсолютно нищо нямаше да освободи ученика от основните му задачи, които щяха да се задълбочат все повече и повече в зависимост от духовния му ръст.”

“Предстои ви да възкресите мъртви, да просветите невежите, да освободите робите.”

Нещо необхватно се разтила пред очите на ония, които нямаше да се спрат от нищо и основните проблеми щяха да си стоят неумолими като меч, за да не изчезне никога светлината от неговите хоризонти. Ученикът вече разбираше езика на символите и думите вече не звучаха иносказателно. Дали беше лесно да се възкресят мъртвите, или да се просвещават невежите, или да се освобождават робите през един век, когато светът беше пълен от тези три категории хора, които напиреха към света на ученика, стесняваха го до минимум и влизаха дори и вътре в него. Слънцето грееше, ветровете вееха, реките течаха, дъждовете валиха и житото зрееше, ала арктическата зима бушуваше – светът на мъртвите, на робите и на невежите отразяваше и водата, и въздуха, и хляба, и светлината. Гъсти пари се вдигаха и не беше лесно да се живее в тази атмосфера между мъртви, между невежи, между роби, които спяха предвечния си сън, които не разбираха от човешката реч нито дума и които бяха оковани във вериги и не можеше да се разчита на тях. Мъртви, които чакаха възкресение, невежи, които чакаха да бъдат просветени и роби – да бъдат освободени.

Задачата, която Учителят даваше на учениците ставаше много сложна, комплицирана. Такъв изглеждаше светът днес, така го виждаме и ние днес, когато не искаме да питаме защо и кога? Ударът тогава бе силен и ехото ще продължава да се чува и ще се чува – нищо – казваме ние, изкуството да мълчим научихме, днес повече от всякога можем да отвърнем очи от целия тоя ред и порядък на света от това състояние на света, което спокойно може да се нарече кремъчно, толкова е твърд, за да обърнем очите си към себе си навътре и дълбоко, където всичко мигом се преобразява и бавно започваме да разчитаме останалата част на сказанието. Колко строго бе училището, което си избрахме и колко от дълбоко мъдростта извираше, за да стигне до нашите изжадняли устни. Нека светът тъне в мрака на смъртта, на невежеството и на робството, ала бедата не бе само там, тя бе и в самите нас, разликата бе само там, че ученикът, когато огледа разкритата панорама на света, извърна очи и към себе, извърна ги с тревога и с хиляди въпросителни, как, какво, трябва да се направи нещо, защото ето в едната си ръка държеше светилник, в другата шпага и ученикът можеше да се бори срещу всичко онова, което лежеше вътре в него мъртво, невежо, робско. Ето така подхождахме ние към задачите, защото и Той така подхождаше, оправате вашия свят най-напред помогнете на себе си, за да можете след това да помогнете и на другите. Вие първи се

освободете от жилото на смъртта, от тъмата на невежеството и от веригите на робството. Школата сияеше всред мрака на двадесетия век и Великият Учител беше дошъл на Земята, за да подари снаряженията, които щяха да му бъдат необходими, когато трябваше да възкресява мъртвите, просвещава невежите и спасява робите. Нека го кажем и в един друг свят – сърцето трябваше да се възкреси, ума да се просвети и душата да се освободи. Трите напасти бяха въвн от човека, но бяха и вътре в него. Трите категории хора чакаха освобождението си. "Направете това в себе си, за да можете да го направите после и отвън". "За да станете служители на Господа, Който днес ви говори" Днес... Кога? – тогава ли когато ги каза Той, или сега? Всякога, всеки ден, докато процесът стане вътре в човека, за да не чувства така остро и болезнено суровия и студен дъх на нашето време – студените ветрове, които ни шибат и безправиято, което ни угнетява.

6. СЕРИОЗНИ ГОДИНИ

Един пасаж от Неговото Слово, една дума и една мисъл, казани тогава, прозвучала днес може да ни върне назад през годините, когато ние само слушахме, слушахме и се радвахме, за да се носим след това на крилете на нашия блян. Неизмеримо и необхватно беше всичко, което ставаше край нас и с нас. Участвахме и като зрители и като участници в тази неповторима и величествена драма на двадесетия век, който ни постави лице с лице с голямото събитие, което щеше да промени живота изоснови отвътре навън, бавно и спокойно, като слънчевите лъчи, които действаха по същия начин. Животът не трябва да се освобождава от тези агенти – въздух, светлина, вода и хляб – не би могъл да съществува без тях. По същия начин действаше и Неговото Слово. Проникваше, подхранваше духовния живот на човека. Делото на Учителя се очертаваше като едно от най-великите явления на века. Понесени от устрема и копнежите на нашата младост, родени през онова време, което граничеше с линията на онова движение, което щеше да разтърси света, ние бяхме успяли да доловим дъха на идващата пролет и да застанем на онова място, което се оказа като здрава и непоклатима канара. Бяхме едно щастливо поколение, което века нямаше да може да ни ограби, а напротив щеше да ни обогати до висша степен. Беше настъпило време, когато се подлагаше на опит всичко онова, което вещаеше на човечеството възход, духовно и материално благоденствие, мир, братство между народите, единство и равенство. На световната наковалня по пламнала жар щеше да се постави грубата стомана и великият опит щеше да бъде направен. Народите трябваше да видят, да опитат и да се уверят. За да се опита златото, златарят трябва да бъде опитен – като златото и като диаманта човек отдавна беше открил средство да се познаят, сега предстоеше да се познаят идеите, ученията, системите. Трябваше да се разбере и опита и провери, свери и накрая да се пренесе във всичките отрасли на духовния и материалния живот на хората и народите – жизнеспособността трябваше да се види. Опитът заслужаваше усилията и жертвите. Човекът в последна сметка щеше да каже своята дума. Бяхме родени идеалисти, изпълнени с ентузиазъм, жадувахме за новото и се вслушвахме във всеки зов, който ни вещае красота, свобода, правда. Жадни бяхме за високи идеали.

Двадесетият век ни посрещна тържествуващ, приготвил на ония, които щяха да открият съкровищата най-прекрасната среща за която можехме само да бленуваме. Ние намерихме Учителя. Дойдохме в пряк контакт с епохалното

събитие, което криеше за нас светли перспективи, а на земята светло бъдеще. То приличаше на пъпка, която предстоеше да се рязцъфне, чието ухание щеше да ни изпълни.

Светът нямаше да може да се освободи от Него и Неговата мисъл щеше да лети и обикаля цялата земя, както земята не можеше да се освободи от четирите агента, които поддържаха живота.

Идеите се раждат, живеят и дават своя плод. Идеите се движат, пътуват, стигат до човек и свързват умовете, сърцата като с антени. Кой можеше да проследи вълните на тези невидими и тайнствени предаватели, които отнасят мислите – Словото, песента – светът щеше да бъде опасан от тях и силата щеше да се отлее в човешките сърца, умове, души. Двадесетият век беше подготвителен етап за великото, което идваше – пробуждането на колективното съзнание на човечеството, което трябваше да стигне до идеята, че всичките народи са членове на едно голямо семейство. От началото на този век до средата идеята беше не само оповестена непрекъснато от Него, а и беше поставена на опит. Всичките акции на братството за общ живот, общо хранене, общо летуване не беше нищо друго, а подготвителен етап за пробуждането на това съзнание, когато човекът щеше да мисли за благото на другите като за свое лично благо. Още в първата книга от Учителя „Наука и възпитание“ където са сложени основните принципи на учението, Той очерта пътя на човечеството като постави на този път ярки стрелки – науката и възпитанието без които никакъв прогрес може да бъде възможен. Народите нямаше да се освободят от тази идея. Събитията, които следваха бяха естествено явление, подготовка и условия за реализиране великия замисъл на Битието. Двете беседи са база и програма на новото, което се строеше вън и вътре в човека, в тая мирова душа, която трептеше вече във всяка клетка на световния организъм.

Тогава ние само слушахме; бяхме много млади и пролетта на нашия живот беше богата на слънце, на багри, на звукове – нескончаем празник. Говореше Той и всичко получаваше необикновен вид и красота. Магическата пръчица от приказките покорно лежеше в Неговите ръце. Ние само слушахме. На земята от времето, когато по улиците на Ерусалим или по бреговете на Генисаретското езеро се разнасяше Словото на Христа не беше се случило подобно събитие, което сега беше събрало около себе си цвета на една младост жадна, интелигентна, която сега образуваше Неговата аудитория. Тя не беше многочисленна, цената не беше в количеството, а в трепета, чистотата, искреността с които те пристъпваха прага на школата. Рядко явление, чийто набези щяха да оставят неизлечими следи, не само в историята на окултните движения, но и в живота на отделните хора – ученици дошли в досег с неповторимото, отзовали се пред лицето на Безконечността, да пият вода от първия извор, да се греят на голямото слънце и да се хранят с пресния хляб на Любовта, на Мъдростта, на Истината. Той донесе и живя принципите и научи обикновените хора, как да се ползват от живителните им лъчи.

Ние се връщаме на тези години, прелистваме не само страниците на Неговото Слово, ала и страниците на нашия живот, преживян край Него, заслушани в Неговите думи, сказания, правила, предсказания. И виждаш промените, които са станали дълбоко в тебе и как би слушал днес с това обогатено от изпитанията съзнание, как би застанал пред Него и как би използвал великия момент. Да, как би слушал днес ако Той проговори... Думите звучат близко сега, да, тъкмо сега след съдбоносните дати на декември, които различно ни ограбиха и различно ни обогатиха: „Слушайте и съхранете, това, което ви говоря, днес то може да не ви трябва, защото не страдате и мъчнотиите

са далеч от вас, но ще дойде ден, когато те ще ви докоснат. Слушайте това, което ви се говори, то ще ви помогне един ден в бъдеще, когато мъчнотиите дойдат."

Предупредителен знак на който се връщаме днес, защото сега вече всичко ни трябва, много ни е нужно да знаем, как да посрещнем отъжнялия ден и сметената нощ, как да реагираме, как да решаваме, как да запазим самообладанието и твърдостта на убежденията си. Да, всичко сега ни е нужно, много ни трябва тия неща, те приличат на онзи богат натрупан материал, който химикът или физикът грижливо е съхранил за момента когато решителния опит ще бъде направен. За нас това време дойде – то бе очертано още тогава в интервала на двете дати през този съдбоносен декември. Да, сега имаме нужда от обилна светлина, от обилна топлина, от много мъжество, от много търпение, от много смелост – онова, което Той даваше имаше всичките качества и всичките показатели на скъпа есенция, на свещен елей, на живителен сок, който вливаше в нас и светлина, и топлина и сила. Времената настъпиха и нямаше изгледи те да станат по-малко отявлени и по-малко твърди. Изпитанията ни настигнаха и скръбта щеше да свие гнездо в сърцата ни, случи се всичко онова, което по онова време стоеше далеч от нас. Беше пролет тогава, пролетта на един живот, дърветата цъфтяха, цветята ухаеха, небето беше чисто, безоблачно и слънцето щедро сипеше своята топлина и светлина и дните ни отдавна бяха загубили своята делничност. Когато човек е здрав няма нужда от лекар и лекарства. И никой не утешава радостния човек. Но Той ни даде предварително средствата, как да си помогнем. Времето щеше да бъде друго, сезонът щеше да премине, празникът щеше да отшуми и ние щяхме да се изправим пред трудните задачи и противоречия на живота. Новото трябваше да се опита и ние трябваше да бъдем изпитани. Бяхме ученици, студенти, слушахме лекциите през най-хубавия сезон в най-светлия салон и от най-Великия Професор, сега трябваше да опитаме реалността и реалността трябваше да ни докосне с острия и тънък меч.

Затова сега ние не слушахме само, а живеехме и опитвахме онова, което бяхме слушали. Имаше ли магическа стойност и можеше ли да ни помогне по време на тежките изпитания и неволи. Не искаме да приемем нещата на вяра, не искаме да слагаме километрически срокове. По време на пролетния сезон нямаше какво да се опитва, ала сега през зимата беше нужно, защото неизбежно бяха дошли бурите и виелиците и острия зимен студ. Дойдоха, извиха се над нашите спокойни небеса, развихриха се и свистението на бурята стигна до нас, докоснаха ни, ала корените бяха забити дълбоко в земята, сезонът ни тогава бе богат на слънце и влага, Той се бе погрижил за всичко, и сега стояхме там и посрещаме всичко с нужното самообладание и мъжество.

Сега, да, най-вече сега, когато края на годината приближава, когато невидима ръка пише пред нас римската цифра дванадесет, ние пак слушахме свистенето на бурята, декември беше сигнал за тревога, ние се връщаме тогава пак назад, за да пристъпим не само прага на нашата младост и пролет, но за да пристъпим прага на школата и застанем пред катедрата: "Когато дойдат мъчнотиите, това, което ви говоря ще ви помогне" – предупредителни думи на Баща, Който иска още и още да даде на своите любими деца, синове и дъщери, за да посрещнат и изпращат мъчнотиите и страданията в които Великият е скрип скъпите бисери.

Тогава беше чудно време богато и топло – беше слънчева пролет и нескончаем празник – думите ги съхранихме наново и ги разбрахме, че не бяха обикновени думи, човешки от говоримата реч, а бяха живи и сити като едрата

пшеница от която се ражда нашия хубав хляб. Един ден тези семена щяха да ни помогнат, да ни окрилят, да ни обогатят. В света настъпи зима. И тя бе дълга и мразовита. Тя не скова само реките, земята, тя скова и човешките сърца, тя стигна и до нашите прагове и докосна и нашите сърца, преминали слънчевата пролет на една необикновена година. Мъчнотиите дойдоха и за нас и не се отвърнахме от тях, не свихме вежди и не се уплашихме. Искрахме да участвуваме в общочовешките страдания на които крепко отзвучавахме, ала искахме и да изпитаме себе си, искахме да опитаме силата и жизнеспособността на онова, което някога сме слушали, а днес четем.

Сега ние не само слушаме и не само четем, но и опитваме и чутото и четеното и казваме – всичко излезе, както го каза Той, всичко се сбъдна, както го каза Той. “Бурята ще трае половин век и тя ще раздруса основите на целия свят.” Предпролетната буря щеше да разруши всичко старо и изгнило. Хоризонтите пак щяха да се прояснят и южните ветрове щяха да веят, птичките щяха да се върнат от юг и реките щяха да потекат свежи и обилни. Ние щяхме да кажем: Прекрасна бе нашата пролет, но прекрасна е и нашата зима, когато от смълчаните простори до нас щеше да стигне гласа на надеждата, а от заснежените простори щеше да долети ранната песен на чучулигата или кроткия шепот на житеното зрънце, което очаква с трепет топлия слънчев лъч. Зимата не бе лека, тя бе много тежка и през тази година, незапомнено студено и с много, много капризи природни, които причиниха много бедствия на много страни по света. Надничахме като житните зрънца и оглеждаме полетата, оглеждаме небето и се опитваме да уловим първите предвестници на пролетта. Както радостите, така и скърбите ни дадоха велик урок. Затова днес жадуваме еднакво през пролетта и през зимата, еднакво по време на радости и скърби, еднакво в победа и поражение да бъдем изправени със забити корени дълбоко, непоклатими и верни, без следа от страх и недоволство, да срещаме всичко еднакво. Великите неща, великите идеи са вечни, остават да сияят през вечността. Никакви земни вихрушки могат да ги сразят. Животът свидетелствува за тях. Човекът опитва тяхната сила и накрая се уверява за сетен път: “Че Бог поругаем не бива”.

Декември бе мярка – живи семена ли бяха нашите идеи или изкуствени; могат ли да хранят и поддържат живота или не; зад думите, зад Словото стоеше ли истината или не.

Великото ни докосна с магическия си жезъл и ние тихо промълвихме – те бяха живи, те можеха да поддържат живота, зад думите стоеше истината. Имахме чувството, че казаното на тих глас, ека далече, далече по света, за да стигне до всички копнеещи за любовта сърца, до всички умове, копнеещи за светлина и до всички души, копнеещи за свобода.

Декември събрал в шепите си всичката скръб и горест за нас, беше необикновен месец.

Енакво богати, еднакво наситени с външна и вътрешна красота са началото и края на един ден, на един сезон, на една година, на един живот. Там, където свършва радостта, започва скръбта и там, където приключва скръбта, започва радостта.

Раждането на Учителя беше началото на голяма радост, несъизерима с нашите мерки, тя неминуемо щеше да граничи със скръбта. Посрещането на пролетта е начален момент, истински празник, който непременно преминава и се слива с идването на есента. Така се случи и с нас. Посрещнахме слънцето в равноденствения час и го изпратихме в един такъв час. И докато първият беше наситен с радост, то другият – със скръб. Дълго време не можехме да

се съвземем. Когато потърсихме изход, разбрахме, че трябваше да приложим изкуството да мислим. Тогава се вдълбочихме и видяхме, че животът имаше друго лице, друга дълбочина в която се криеше голямото съкровище, което ни чакаше. Нещата бавно се очертаваха, за да получат своя чист облик. На земята пак грееше слънцето, небето ни подаряваше кристалната чистота и синева, птиците своята музика, ветровете свежестта си, цветята уханието, плодовете своята сладост и над всичко това Той си оставаше Наш Учител – ние не бяхме сами; имената ни бяха написани на Неговата длан. Той продължаваше да ни учи и изпитва, а ние да учим. Това, че Той не беше на земята не изменяше взаимоотношенията и школата продължаваше да функционира. Отвън всичко беше различно, различно течеше и нашия живот. Защо стана така? – Такива бяха законите на земята. Всичко се менеше, видоизменяше се и получаваше все по-нови и по-нови форми. Да се отлее живота в определена статична форма беше равносилно на самоубийство. А ние живеехме и искахме да живеем. Когато видяхме и разбрахме това, миналото сякаш престана да ни вълнува както някога, и настоящето получи своя реален и определен релеф и своята власт и значимост – и онова, което ни гнетеше се притъпи. Дали трябваше и кому беше нужно това – да живеем по същия начин и грижливо да опазим същите форми? На земята всичко, което не носеше дихание на Вечното беше тленно и трошливо. Неговите думи казани малко преди да ни остави, звучаха тогава странно. Едва можехме да разберем тяхното съдържание и вероятно сме се отказали мигом от желанието да тръгнем по следите на иносказанието и да тълкуваме. “Концертът се свърши, вратите са затворени, билетите отдавна са продадени”. Това беше казано по повод на някой, който искал среща с Него през последния месец на 1944 година. Нямахме вече време за приеми, за разговори. Всичко сякаш беше казано и всичко беше приключено. Над тия думи дълго щяхме да мислим, за да намерим в тях нещо за нас, да, думите имаха неразривно отношение спрямо нас. Животът му в продължение на повече от половин век работа не беше нищо друго, а един концерт, величествен по форма, по съдържание и по смисъл. Събитието беше с епохално значение и премного знаменателно. Неговата цигулка не свиреше сама, много цигулки я придружаваха, защото всичкото духовно богатство, което се снимаше на земята беше израз на една голяма любов, любов, която за първи път сякаш на земята получаваше определената си същина. Тя напираше към пределите на земята като разливащата се светлина и топлина на слънцето. Когато Той каза: “Концертът се свърши” – беше категоричен. Кой концерт собствено? Неговият – малката работа беше вече свършена. “Свършихме една малка работа, предстои ни една голяма”. Предстоеше сега светът, човечеството да свърши своята работа, предстоеше и на нас да свършим нашата работа. Отговорността беше сложена на други гърбове. Времето течеше и всеки изминат миг носеше своята неповторимост. Празненството се беше свършило. Вълшебната приказка отшумя. Пролетта догони есента и над земята се изляха други сили. Предстоеше нещо различно и ново. Какво направи Учителя, какво свърши Той ние видяхме и преживяхме; какво щеше да свърши ученикът, как щеше да свири той, беше предстоящо събитие, животът на ученика трябваше да получи своя ясен и конкретен израз. Ония, които по-късно щяха да дойдат, щяха да се произнесат. Животът се превърна на сериозна, да не кажем сурова школа, която беше приготвила най-ситни сита. През тези тънки сита щяха да минат всички без изключение и всеки щеше да опита убежденията си, философията си, любовта, правдата, морала.

Концертът приключи, идваха нови времена, не само за нас, но за всички, целия свят щеше да бъде поставен на подсъдимата скамейка, нямаше да има

човек – казваше Той, който да не бъде изпитан, проверен. Двадесетият век беше ликвидационен и присъдите бързо се изпълняваха. Всичките природни, социални и политически бедствия не бяха нищо друго, а изпълнението на присъди – “Кармата на бялата раса, кармата на Европа и на целия свят беше назряла.” Матуритетният изпит щеше да се проведе по всичките правила. Затова животът ни се очертаваше – изпълнен с много труд, много работа и изпитания. Щеше да се види и разбере кой какво беше спечелил и кой за какво става.

По кои пътища ще тръгнат учениците – трасирани или нови, неизвестни и неопитани? Кой ще се задържи? За какво ще ратуваме – за формата или за съдържанието? Теорията ли ще сричаме или ще обърнем поглед към практиката, думите ли ще гледаме или делата? Времето беше много напрегнато и сериозно. Веселието се бе свършило, не се спирахме върху това и нямахме време да тъгуваме и съжаляваме. Не се обръщахме назад, освен, когато това се налагаше. Всеки един ученик е един свят, една система. От уредбата на този свят щеше да се разбере вникнал ли е в съдържанието на посмъртните Му слова, разбрал ли беше, какво криеха тези думи специално за него, или щеше да си остане пред затворените врати на концертната зала, да чака Великия Майстор – цигулар и музикалното тържество да продължи. Моментът щеше да се долови различно и думите щяха да отекнат различно. Ония, които мислеха, ония, които имаха поглед за реалността, нямаше да сбъркат и щяха да заемат определените си места и щяха да знаят, че времето определено за матура е лишено от веселия и празници. Това време е определено само за упорита и постоянна работа – годините бяха сериозни, а работата много. Радостта беше резултат за който можеше да се мечтае и търпеливо да се чака.

Такава беше обстановката, тя си остана такава и до днес. Да се живее с миналото е анахронизъм, бъдещето е неизвестно и не ни принадлежи – настоящият момент е наш; какво можем да дадем и получим днес беше важен проблем – настоящето можеше да бъде и богато и бедно, зависеше от нас. Да се тъгува, че концертът се свърши, или да се живее с мисълта за следващия, преди да е извървян набелязания път, преди да е преодоляна определената височина е безсмислено и нередно състояние от което ученикът трябваше да се пази. То е липса на разбиране и на поглед за реалността. А за да се помогнем до нея, Той ни остави знаци, безброй стрелки по този път – пред нас Словото ги разкриваше.

Нямаме намерение да застанем пред гишетата на концертните зали и да чакаме да си купим билет. Не мечтаем да се върнат празниците, преди да сме изпълнили определената програма, преди да сме минали последния изпит. За сега имаме само едно желание, матурата да бъде издържана по всичките правила, за да участвуваме в предстоящата “голяма работа”, която засягаше целия свят, раздрусан от бурите и депресиите, затова отдавна ние сме свалили официалните дрехи и сме облекли работните, простите.

Искаме да посрещнем новото не като зрители и не като слушатели, публика, а като работници, които живо са се включили в работата, която Той е приготвил за света, работа, където хиляди, милиони са ангажирани. Зад тези думи казани тогава, ние успяхме да видим следното – годините след 1944 бяха определени за сериозна вътрешна работа, бяха сериозни години, което изискваше дълбока размисъл и много работа. Какво сме направили и какво сме постигнали – друг ще се произнесе. Ние сме премного пъгълнати от едно единствено нещо – учение и работа. Отнесени от вътрешния смисъл на тези две думи, ние намираме смисъла и на нашия живот, годините изпълнени с този устрем ни се виждат едновременно и много сериозни, но и много богати

отвърте, много съдържателни, обвеяни с много красота и блясък.

Речем ли да ги проследим, виждаме, колко всичките дни и часове са еднакво ценни, важни, наситени с мисъл, чувство, пламък. Взети общо те образуват живота колело на един живот, чийто удар бележи епоха, чийто ритъм ни отнася до Великия план на Битието, което в незнаен час е отредил богати условия за един човек и за един живот – животът на ученика. Какви години, какво време, когато към нас е летяла неизпитаната радост и силата на една любов за която можехме само да копнеем, една светлина, която озари целия ни живот, за да не сбъркаме посоката на очертания път, да не губим времето за обикновени неща тогава и сега, да знаем за какво живеем, да не заставаме със свити ръце пред концертното гише да чакаме билети, а да застанем крепки и силни, готови за работа до ралото и мотиката, когато земята призове своите работници – копачи, орачи, сеячи, жътвари. Тези работници намират време за всичко сега, не си позволяват само една работа, да чакат и да питат със свити ръце, кога ще започне празненството. Тогава невидимият глас на Незнайният ще каже: "Като свършите работата си; тогава ще мечтаем и ще говорим за другото." Сега учениците живеят сериозни години – ще кажем ние.

7. НА ТОЗИ ДЕН...

Необикновено усещание и вълнение... Днес е 27 декември. Случи се пак сряда. Годишите преброихме, макар, че ги знаехме. Зимното утро беше студено. Снегът тогава не беше дълбок и не обвиваше земята като с пелена. Сега наоколо всичко е побеляло, нощес е валило продължително. Въздухът е чист и кристален. Изгрева лежи тих и поляната лежи недокосната от стъпките. Никой не е станал рано и не се е погрижил да направи пътеки до салона, до градината и до поляната. Лозницата там е натежала сега от снега. Ранният автобус, който всяка утрин профучава покрай нас, днес мина транзитно. Не слезе нито един човек, дошъл през този ден на Изгрева, за да изпеем общо една песен. Да не говорим за тъгата, която ни обвива, както снега обвива сега земята. Сега не можем да се видим, да си кажем две сърдечни думи и да се погледнем, както се гледат приятели. Общата песен не се чува, общата молитва стана бленуван час. И преди друго ние не правехме, друго и не искахме. Това беше най-хубавото през това време изпълнено с тревога и тъга. Колко страдания има по света. Към всичко, което оттеква в нашите отворени сърца се прибавя и нашата скръб – образите се нижат, но има нещо, което не забравяме и далеч е от нас мисълта да се оплакваме – целият свят страда. В сърцето си носим надеждата на утрешния ден. Решаваш да излезеш. Обличаш топлата си дреха и в смълчания час на утрото, излизаш навън. Искаш да погледнеш небето и звездите, които още светят и ти кимат сякаш дружески с очи, на изток още не личи настъпващия ден, нощта упорито още стои над целия град и над нашия Изгрев. Небето е плътно, тъмносива облачност плътно го забулва. Рано е още. Зимната нощ е дълга. Улиците са смълчани и безлюдни. Само белината на снега ти сочи пътеките които браздят тук и там. Тръгваш наслуки в ранния час на ден – 27 и искаш да видиш дали няма клас, дали неговите хора са дошли на поляната или в салона... Уви! Изгрева е тих и безлюден, тишината е безмълвна сега, ала не е жива, както някога. Колко тъжен изглежда света и колко тъгата е опряла до нашите мирни прагове. Защо сме излязли толкова рано, какво търсим в този здрач? Нищо. Искахме само да видим, как изглежда Изгрева на 27 и да прочетем по незнайните пътища на звездите неговата съдба. Кога

на Земята не е било тъжно?... Колко се промени тя откогато Той я напусна. Дали всичко това не бе сън, дали утре няма да се получи известие от висока инстанция: "Всичко, което се случи е грешка" – Каква мисъл, която неусетно, лекокрила като снежинка докосна те в миг и се превърна на крилата пеперуда. Жадувахме за вести. Искахме да нямаме хора в затвора. Да, поне само това, а беше година 1962...

За тази новина бленувахме всички. Оглеждаш Изгрева. По даден знак всичките прозорци светят. Струва ти се, че след малко вратите ще се отворят и всички облечени с дебели дрехи, ще се опъят към салона. Тогава разбираш, че всички бдят, всички будно дочакват зората, всички като един човек ще си кажат "Добрата молитва". Светят там две очи и едно човешко сърце тупти и ти знаеш за какво, защото и твоето тупти и го усещаш живо и пламенно да желае само едно нещо... Какъв дълбок и прочувствен миг, каква тишина и какъв покой... Изгрева свети и отмерва часовете, когато ще се съмне – гледа отлитащите сенки и шепти: Да бъде ден!

Тогава беше сряда, сряда е и днес. На този ден стоим и чакаме – светло ли е вън, премина ли нощта? Бледа изглежда електрическата светлина, снежинките се гонят около светящите лампи, а ти вървиш и ти е някак си леко всред тия малки блещукащи слънца и неволно забравяш, че е декември, че зимата едва сега започва, че мъглата притиска целия пейзаж, че ти разбиваш пъртина и вървиш, вървиш на някъде без план и цел и малко си изненадан, когато се сещаш за всичко, което се бе случило тогава и за първи път календарното число се повтаря, потретва и сякаш няма край – 27... Да, когато останахме сами... Незная, не помня, къде сме застанали точно и защо, защо?... В миг запокитваш скръбта, някой незнаен отнякъде дошъл я грабва и в миг пак става тихо и светло и от далеч проехтяват камбани. О, не камбани като за Рождество или Възкресение... Да, като че е Цветница и не искаш да мислиш за нищо друго, а да вървиш все напред и напред нататък при Неговите хора, в тия малки скромни жилища със светящи прозорци, пред чистите прагове. И там да си отдъхнеш, да се спреш, да изтърсваш снега и да кажеш: Мили мои, отворете: Христос воскрес. Припряно ти отварят, на рамката на вратата застава човек, леко се усмихва и казва: Воистина възкресе. Заповядай влез. Днес е 27.

Едно обикновено календарно число, което ни връща назад. Броим ли годините? Времето има ли власт при несъизмеримите величини, неизмеримите неща, които са достояние на Безконечността и на нашия дух, който е частичка от нея? Този ден и този последен месец от годината който отива и се връща, отбелязва онзи миг от нашия живот и ни връща на един богат сезон, когато градините бяха отрупани с плод, изворите и реките преливаха, небето благосклонно напролет и наесен изливаше благодатните дъждове, нивите раждаха сита и едра пшеница, лозята едро грозде. Защо да броим дните, месеците, годините, те ни дадоха всичко, както по-късно ни отнеха всичко, без да докоснат само едно нещо. Везните се изравняват. Две будни очи отгоре и две силни ръце отмерват нещата и изпитателно ни гледат. Един велик закон прониква живота. Везните стоят строго уравновесени и Великата справедливост ни поверява една тайна, една истина се открива в душата ни. Две очи ни подаряват една усмивка и една истина засиява както някога в света на материята; величието на безсмъртната красота стана достояние на земята и десетилетията блестят с непомрачен блясък. Загубата не съществуваше, нищо се не губи, вечният кръговрат на водата, на живота, на времето очевидната приказка, вълшебна и трогателна бе достояние и на децата. За нашата радост ли си спомняхме през това календарно число – на тоя ден? Някога тя се изливаше

като водите на обилен извор, като щедрото слънце на пролет, като градина през есента натежала от узрелия плод. Всичко това не беше изчезнало от земята и звездите кротко свидетелствуваха за това, и първите бледи очертания на зората ни гледаха дружелюбно от изток. Сиянието нахлуваше не само в нашите домове, но и в нашите сърца. Всичко успяхме да видим и да преценим. Казваме го и днес: Нашият век беше забележителен; онова, което трябваше, ние го казахме – Великото за което копняхме от векове, дойде при нас и ни поднесе най-богатия дел. Срещата ни приключи – такъв беше закона на земята. Човек узрява за великите моменти. А сега, сега, какво искахме да кажем? Да изразим в мерена реч нашата скръб, за нашата печал или за това, че скръбта винаги граничи с радостта и обратното. Разчитаме великата философия на живота и се опитваме сега да гледаме на всичко като силни и възмъжали хора, които разбираха вече езика на реалното. "Скръбта ви ще се превърне на радост" – Великото ни гледа със светли очи и ние слушаме... Добре чухме и разбрахме. Опитваме се да ги живеем. Загуба в света не съществуваше. От материалната частичка до най-висшата есенция на духа се подчиняват на великия закон на безсмъртието. Смъртта в този смисъл не съществува. Колко е пищна дрехата на радостта изтъкана от нишките на светлината и на топлината. Ние я опитахме и тя остана да звучи като съкровена песен през едно време наситено с много светкавици и гърмотевици – нашето време. Как можеше да се забрави онова, което Той ни поднесе? Когато радостта ни се превърна на скръб, вече не знаехме колко време тя щеше да се гнезди в сърцата ни. Не се питаме и няма да се питаме – събитието беше отбелязано със своята неповторимост и календарното число е живо и ще ни разкрива непрестанно силата на нетленните неща и безсилието на тленните. Радостта ни остави дар, тя не се загуби, ала тя се превърна на истински сок от щедрия гроздобер и се вля вътре в нас и дълбоко и от неотразимото движение на вечния кръговрат ние си запалихме светилника. Предстоеше ни посятите семена да поникнат, да растат, цъфтят и зреят. Радостта криеше големи запаси и когато скръбта дойде като изкусен ваятел, започнатата работа продължи в друга гама, която също така беше нагорна, светяща и богата. За една нощ се променихме, животът мигом получи други очертания и друг смисъл, а Неговите очи ни гледаха сериозно и топло. Радостта се видоизмени, за да потекат от нея нови струи – предстоеше ни важна и сериозна работа.

Календарната дата ни гледа живо и дълбоко, сякаш има да ни каже нещо много важно – през този ден ние винаги сме готови да отзвучим крепко. Великият закон на справедливостта държи везните и оповестява закона на правдата – вечните съкровища никога не се губят, а ние добавяме: Опитахме го, живяхме го в продължение на много години, за да стигнем до тази, която ни направи силни, калени, будни да познаваме хората и охраняваме богатствата си.

Позволяваме си днес след толкова години да кажем онзи стих от 16 глава на Йоана "Скръбта ще се превърне на радост." Днес можем да го кажем. Кое ни дава право, не можем да кажем – може би нашия устрем и нашия копнеж да възрастим всичко, което сме получили.

Времето сякаш се връща назад – годините като големи страници, една незнайна ръка ги прелиства и книгата продължава да се пише.

Двадесет години – две десетилетия от оня ден, който помним. Помним като последен откъс от нашата необикновена повест, който ни завеща прощалния миг, когато се сбогувахме. Да помним и да забравим – заплашителния лик на световния ред, който жестоко и безпощадно ни каза – помнете този декември.

Колко неща се случиха през тоя месец... Да забравим и да помним – суровия студ тогава и леденият дъх на това календарно число, изпълнено с огорчение и унижение. Защото ето, двадесетте години стоят там и ранният ден стои като поличба и знак, който вещае за един път и една съдба, които си дадоха дума в оня кръстопът на века да спрат движението на времето, за да кажат една дума и оповестят една вест. Нямаше да бъде леко и светло...

Тази нощ и това утро, разтворила врата за оная тъма и онова насилие, които в един и същи час порази и господарят и съкровищата Му. Искаме да помним, искаме и да забравим. Тази нощ започна и свърши. Свърши вече, по небето имаше звезди и блестящите им пътища водеха към незначайни светове и чертаеха и нашия неизвестен път. Светът лежеше облян в светлина и за нас вече нямаше нощ и суровия дъх на 27 сякаш се стопи в мъката и скръбта на две дълги десетилетия, изпълнени с вътрешни борби и външни поражения. Искаме да забравим, ала не можем. Времето ни връща назад и надвесени над отворената книга – живот, ние четем и препрочитаме историята на тия двадесет години, които ни делят от него и на тия седем години, които ни делят от голямото покушение над Неговото Слово. Връщаме се на тия календарни дати и бавно разчитаме ударите, които се опитаха да ограбят нашите съкровища и да помрачат нашата младост.

Дни и нощи – времето лети вихренно напред. Не броим вече отлетялите тежки мигове натоварени със съгстената мъка на нашето столетие. С непомрачен взор останахме, здрави и будни и познахме врага. Сърцето ни е окрилено и ръката ни е здрава. Калихме се през тези години и успяхме да опазим непокътнати нашите вътрешни духовни ресурси. Забравихме нещото, помним друго. За едното нека мислят враговете ни, за другото ще мислим ние.

Факлите пламтяха. Зората светлееше на изток; младокът нямаше да изчезне; като орел се подновява младостта и плодоносни лежаха годините на богатия урожай. За всичко щяха да ни въздадат и пустинята щеше да се превърне на цветуща градина. Нямаше да изгасне светилникът, защото учениците живееха, учеха и работеха – готвеха се и устояваха крепко.

Неговата ръка беше силна, ръка на Майстор, и сито беше Неговото семе, и богат беше нашия чернозем.

Ще забравим ли скъпия урок? Никога.

Ще помним ли часа, когато ни връчиха светилника? Всякога.

Изцеденият сок на страданието се превърна на елей.

Зад всичко, което се случи и преживяхме, прозряхме безмерната сила на Любовта, която не престана през годините на тъма да излива светлина и топлина. Благословена да е тя.

На този ден искаме да забравим всичко – полярната нощ, ледения дъх на студа, остриите игли на омразата и тежкия пестник на насилието, нека всичко да се стопи в зората на новото, което настъпва в света – нашата бленувана пролет, която събра възжеланията на едно цяло поколение. Искаме да помним златистите дни на младостта и през тоя час в сърцето ни да прелива жаждата за много светлина и вярата за нови светли дни.

Пристъпвай светла Стогодишнина и нека светлината и топлината се увеличат и нека звездите ни подарят ново съчетание, за да усетим не само твърдата длан на нашето време, но и меката длан на Любовта, топлия дъх на прииждащата пролет към която сме устремени.

Да забравим едно, да помним друго. Земята се върти. За едни настъпва нощ, за други е ден.

За едните настъпва пролет, за други настъпва зима.
Ние стоим и съзерцаваме предутринния час. Какво ни вещаят звездите?
Всичките тъмни и дълги нощи опират до бледия лъч на зората, до
изгрева на слънцето. Такъв е неумолимия закон на земята.
Да станем и посрещнем изгрева на слънцето, настъпването на новия
ден.

Пак е декември.
Споменът се върна и ни погледна с горящите си зеници.
Позната песента, зазвуча в заснежения простор;
Дълбоко отнякъде прозвуча Неговия глас.
И думите стройни и живи редят светящия поток на мъдростта.
При нас е светло и спокойно.
Небето извисено осеяно с едри звезди,
и Млечната река повела поток от искряща красота.
Познато, спокойно небе, задушевно и топло ни гледа.
Като в храм ние на среща мълчаливи и без блясък идваме,
да поднесем не само благодарността,
за да изразим, не само обичта,
но, за да преживеем великолепия миг,
че никога не сме били сами.
Откъс от една поема

14. Петра Шилингозова и Буча Бехар на Изгрева – 28 август 1942 г.

14. Петра Шилингозова и Буча Бехар на Изгрева – 28 август 1942 г.

Глава 2

ОБРАЗИ И ИДЕИ

“Някои искат да знаят, кой и какъв съм аз –
Аз съм в това, което говоря.
Аз съм в това, което живея.”

Учителят

ВЪВЕДЕНИЕ

Една книга стои разтворена пред нас. Докосваме страниците и започваме да я прелистваме. Казваме – една ли ще е тя? Един ли ще пише за Него? В тази книга се разказва за Учителя – не онова, което Той е говорил, беседвал и съветвал в продължение на целия си живот; в тази книга се разказва, как е живял Той. Имаме ли право да разказваме, да преразказваме, да споделяме и да пишем за тия истории, случаи, примери които са ставали пред очите на много хора, преживяли срещата с Него? Той наричаше себе си “Неизвестният”, а сега дали би могло да се пази тайната? Възможно ли беше това през нашето време? Неудържимо е. Пренасяме се в Юдея през оня паметен ден, през оная предпразнична вечер, когато по улиците на Ерусалим народът спонтанно излезе да посрещне своя спасител и Месия като викаше, пееше и славославяше: Осанна. На тия, които се опитваха да им запретят да не викат, Христос им каза: “Оставете ги, ако те не викат, то камъните ще проговорят.”

Нека съкровището от духовни знания да е неизчерпаемо като океана, и нека отделните случаи от Неговия живот да са неизброими, ние ще отворим тази книга, ще се вдълбочим в нея и ще изберем няколко от скъпоценните късчета, за да ги поднесем, както сърцето ни подсказва. Книгата е премного жива и гъвкава, за да се предаде в обикновен мемоарен вид.

Легенди се пишат за необикновени личности и за необикновени събития. Онова, което се разказва за Учителя и живота Му няма следа от легендарен елемент. Това са достоверни, преживяни случаи, части от нашия живот в които е отлят образа на Учителя изваян и чист. С всеки пример, с всяка среща, с всяко необикновено явление се реди една съдба и се пише един закон, нов и непознат върху който щеше да се построи основата на един нов живот по форма, по съдържание и по смисъл. Дали някога ще се пишат легенди за Него? Един въпрос, който засега за Неговите съвременници звучи далечно.

Всичко, което сме видяли, чули и преживяли е реално, близо до нас – опитано. Няма човек, приближил се при Него да не е съхранил в душата си частичка от тази жива легенда и да не е заключил в сърцето си образа на Необикновеното, следата на една голяма и топла идейност. Всеки отделен случай е тон от Неговия необхватен замах, израз на Неговата безпределна грижа и обич към човека. Не биха ни стигнали изразните средства и физическите възможности, за да уловим и предадем всичко в словесна форма. Може би би било по-удобно да се предадат случаите в летописен вид, както се пишат обикновените исторически събития; вероятно такива няма да липсват, затова ние казваме: Нека между многото разказани неща за Него, намери място и тази част от монографията в която се опитахме да отразим част от живота, който течеше край Него жив и подвижен, наситен с образи, идеи и мисли. Всичко край Него беше премного живо, богато вълнуващо като ония редки картинни

галерии, които съхраняват голямото изкуство на гениални творци – Неговото ежедневие носеше винаги две основни качества – беше светло и богато.

До нашия слух и до нашето зрение не стигаха само думите и образите. До нас стигаха и идеите, мислите, чувствата. И всичко това всред декора и постановката на един живот, който шумеше край Него, едно движение, което беше нестихващо, за да ни разкрие богатия колорит на един Необикновен живот. Всичко лежеше ясно до най-малкия детайл, постановката сияеше, независимо дали действието се развиваше на Изгрева, на поляната, в градините или всред меката светлина на Неговата стая, на Рила или на Витоша, край езерата или по върховете. Целия този живот край Него напират към нас с много тонове и светлини и действуваше не само на сетивата, но и на мислите, чувствата, на душата. Невъзможно е преживяното да се предаде с няколко думи в телеграмен стил, защото всичко ставаше някъде – един свят на разнообразни нюанси, сенки и полусенки, където образите изпъкват живо, релефно.

Опитваме се словесно да рисуваме този живот и нека прибавим – нито една линия, нито един тон няма да бъде подправен. Всичко разказано, ще гони една цел: да намираме Него в казаното, да намираме Него в онова, което живееше.

През един от годишните събори Учителят се беше спрял на двора пред салона с очи към палатките и рече: "Какъв живот има под тия прости палатки." Неговите хора, независимо дали бяха от село или от града, дали бяха учени или не, живееха богат вътрешен живот и имаше, какво да се разкаже, какво да се описва. Един ден този живот ще бъде пресъздаден и от многото съдби ще може да се изплете нов съдържателен епос. Материалите обилни и в суров вид макар ще привлекат очите и мисълта на не един писател.

Нашето желание е с тази част V по ред да завършим задачата, която сме си поставили – да поднесем на българския народ, монографията на един Велик Човек – Учител в която се опитаме да дадем същността на Неговото учение, многообразната творческа дейност, значението на духовното богатство и тласък, който Учителят даде на духовната култура на българския народ и на цялото човечество.

Като братски дар и израз на дълбоки чувства, които изпитваме към българския народ и към всички копнеющи души за истината поднасяме плода на нашия труд.

Не сме целяли с тази книга да проповядваме или да поучаваме когото и да е – дълбокото учение на Учителя е на разположение. Мъдростта, знанията се разливат щедро като обилните струи на дълбок извор. Водите на този извор уталожиха нашата жажда, укрепиха нашия дух и разшириха нашата душа. От неизчерпаемите съкровища на мъдростта ние черпихме, за да се учим, за да живеем, за да творим и поднесем днес плода на нашата размисъл, аромата на преживяването, радостта на сбъдновението и красотата всред която живя Той, за да обогати и нас.

Човечеството нямаше да престане да съзерцава, да копнее и да използва животворящите лъчи на Неговото учение, което имаше всичките белези и качества на изгряващото Слънце.

1. ГОЛЯМАТА КОШНИЦА

Градините на Изгрева са оградени с телена ограда – бодлива и гъста. Направена е солидна и цялото място стана неприкосновена собственост на държавата. Ония, които някога обичаха да се разхождат по поляната, сега минават покрай бодливия тел и само гледат. Звучат странно думите "частна собственост". Защото, когато тази част на Изгрева беше братска, т. е. частна, входът към поляната беше свободен. Тук идваха мъже, жени, деца, разхождахме се и ние, там играехме Паневритмия. Но се случи нещо, случиха се много неща и сега и ние като другите гледаме от далеч поляната и овощните градини, цветната градина, този прекрасен триъгълник пред салона ухаещ на рози, които цъфтяха от началото на май до есента. Всичко това ни зове и кани, ала ние не отиваме, не можем да отидем. Случва се годината благодатна, урожая богат, тогава плодните дървета от най-хубави сортове се отрупват с плодове. Природата тогава слага богата трапеза и кани хората. Там са узрелите ябълки – сладки и червени; там са крушите едри и сочни с кехлибарен блясък, прасковите и едрото грозде. Ала годините минаваха и картината се променяше – градините не се стопанисваха добре. Градините линееха. Една година всичките ягодови насаждения бяха пометени като с метла, изчезнаха и ароматът на ягодите повече не се усещаше и едрия и обилен плод не взимаше вече палмата на първенство, което винаги се извоюваше от Ганка. Картината ставаше още по-тягостна, когато пролетта и лятото се случваха сушави. Тогава поражението идваше от две страни. Една година сушата беше продължителна, да не кажем жестока. Валяха дъждове и то не много, само през пролетта. Реколтата щеше съвсем да се компрометира, ако земята не беше съхранила малко влага от пролетните дъждове. Ала през лятото и есента не капна нито капка дъжд. Небето стоеше заключено и понякога се мъчеше да вали. Нашите градини тогава добиваха жалък вид. Никой не се интересуваше от тях. Земята беше суха и попукана. Ябълките и крушите не успяха да се наляят. Сливите останаха необрани, прасковите не се видяха. Природата този път не сложи трапеза, а поляната лежеше безжизнена и изгоряла сякаш от пожар. Сушата ни гледаше от всяко кътче. Изпитвахме някакво чувство на пустота. Нищо по-страшно сякаш на земята нямаше от това, да липсва вода, тоя безцветен и без мирис елемент, тоя животворен еликсир, който поддържа живота и изпълва всеки атом на органическия и неорганическия свят.

Какво собствено искам да разкажа? За сушата през една от тези години, или за водата, за плодовете, за Изгрева?... Не. Нямаме за цел да опишем Изгревските градини през това време. Не, просто асоциацията – пейзажът ни беше познат, скъп и роден, есента суха, лишена от аромати напираше от всичките страни, отвърщахме очи от картините и спонтанно се върнахме назад, погледнахме далеч – годините се върнаха, или ние отидохме при тях и великолепието на една есен разкри пред очарованите очи великолепните си табла. Тогава решихме да погледнем добре, да обхванем цялата обстановка, да отбележим всичката красота външна и вътрешна – да, невъзможно е да се даде кратко, като откъс, като картина. Нека ни бъде позволено да предадем всичко, както е било, богато, свежо, живо с целия оня бликащ живот, който никога не стихваше край Него. Дали ще бъдем обвинени, че си позволяваме такава епична форма, която в последния момент дори жадуваме да я превърнем на лиричен стих – животът край Него беше премного хубав, светъл, богат. Оттам и всичко изживяно край Него, със Него и чрез Него получаваше невъобразим блясък и дълбочина. Ония, които търсят само фактите, ще ги намерят. Ние ще

се докоснем до живото табло, до бликация живот и непременно ще отзвучим, непременно!...

Беше през онази есен, когато не бързахме да си отпътуваме. Каква есен беше тя! Годиците не бяха я докоснали и всичката разливаща се красота на градините се превърна на рамка. Тогава думата неурожай и суша почти не се чуваха. Реколтите всяка година биваха богати и дъждовете сякаш се сипеха по разписание. Чешмите тогава никога не спираха и градините никога не оставаха жадни. Каква подробност – не, а декора, да, декора не може да се подмине. Есента беше богата, дърветата бяха натежали от плод. Голяма част от дърветата през тази година бяха подпрени с дебели греди. Имаше опасност да се счупят клоните. Голямата ябълка и до нея черешата, която я наричахме "Царицата", имаше и една друга ябълка, която наричахме "Спасената" и крушите, и прасковите, и орехите и гроздето – да, имаше от всичко в тези градини и всичко беше в чудесен вид. Причината за това благосъстояние не се дължеше само на влагата и на слънцето, но и на топлите грижи на брат Ради, който от всичко на света обичаше най-много труда и земята. С каква грижа обсипваше всяко дърво и всеки корен. Не пропускаше сезоните и навреме изпълняваше всичко, което бе необходимо, за да имат такъв цветущ вид Изгревските градини. Брането на плодовете също беше важна работа, съхраняването, подреждането в големия склад, където той не пушаше никой да влиза. През тая есен всичко бе прибрано навреме. Незабравими, чудесни години, когато дъждовете и снеговете идваха навремето, когато капризите на метеорологическия календар не ни изненадваха, не ни плашеха. Нашия живот беше изплетен от всичката хармония и ние се любувахме на пълноводните реки и на златистите ниви, които пълнеха хамбурите. Чудни есенни дни.

Беше ранен ден след Паневритмия, когато музикантите си прибират инструментите, а ние стоим около Учителя в средата на поляната или някъде под овощните дървета. И тъкмо в тоя час, както стояхме Учителят тръгна с големи крачки, после забърза и влезе в градината. Там се губеше някакъв човек, непознат и опърпан. Като видя Учителя, човекът се смути и хвърли плодовете, които си беше позволил без позволение да къса от дърветата – круши едри, есенни. Учителят се изправи пред него и му рече: "Стои! Не си отивай. Стой тука!" Учителят го остави и тръгна към стаята на брат Ради. След малко брат Ради се върна с една голяма кошница пълна с плодове – имаше и ябълки, и круши, и грозде и праскови.

"Ето вземи. Всичко това е за тебе – каза му Учителят – когато поискаш, ела пак ще ти дадем, но не бива да крадеш!"

Човекът стоеше и гледаше като вкаменен, не вярваше на очите си. Брат Ради му каза: Вземи го. За тебе е, хайде, какво гледаш!...

Тогава човекът се наведе и вдигна кошницата. И рече само това: Ще я донеса утре, благодаря и се поклони леко пред Учителя. А когато стигна оградата, обърна се и погледна – може би не вярваше, че това което се бе случило бе истина.

Каква есенна утрин, наситена със златистите отблясъци на есенното слънце! Каква красота представляваше този малък пейзаж, този къс от Неговия ден! Всичко беше направено естествено, просто лишено от външен блясък, толкова естествено, както беше естествено да валият дъждовете навреме, както естествено беше да грее слънцето и да имаме винаги богати реколти, както беше естествено поляната да блести от свежест и зеленина и ние пък и всички хора да се разхождат по нея. Поляната искреше от красота; беше

оживена отвътре и отвън и ние усещахме, че тези двадесет декара земя беше рая на земята, което не бихме заменили с всичките съкровища на земята и с най-живописния кът на земното кълбо. Поляната тогава!...каква е днес и какво изпитваме, няма смисъл да се спираме на това. Ние искаме само да мислим за онова вътрешното, дълбокото, което вливаше съдържание в живота около Него. Какво се случва, когато бъдат нападнати чужди градини, особено, ако те са държавни, зад които студено и неумолимо ни гледат човешките закони, които всичко са предвидили, ала са забравили най-същественото, забравили са човека. Никога и никъде сякаш съставителите на закона не са имали предвид човека и храната, въздуха, светлината и водата от които никога не биваше да го лишават – не са имали предвид любовта. В този жест през тая есенна утрин се криеше програмата на утрешния ден, програмата не само за нас, но и за цялото човечество, което ще се приближи до Великото, за да се докосне до човечността.

Новото ни гледаше през очите на ранното утро и онова, което се наричаше братство, не беше гола фраза. Дали поляната ще бъде наша или държавна, дали ще бъде прекрасна под грижите на ония, които ценяха красотата на природата, или обезобразена от ония, които нямаха отношение към нея и към обществената собственост, за нас нямаше значение. Преходен е лика на земята. Ала вечно си остава Великото – принципите – Любовта, Истината и Мъдростта на които Той даде широк път, като вдигна със мощните си ръце семафора на безлюбие, на лъжата и на насилието.

Това дело никаква ограда нямаше да ограничи и никаква сила на земята можеше да унищожи. Изгрева в един свят щеше да сияе в непомрачената си чистота и красота.

2. НАД ЯГОДИТЕ

Градините на Изгрева бяха братски. Какво точно и определено понятие, което за нас звучеше естествено тогава, когато Учителят беше на земята. Тогава приемахме нещата в техния даден и съществуващ вид, в оная форма, която Той им беше предал. Никой не се замисляше и не определяше техния вътрешен смисъл. Разликата, която съществуваше между обикновените, познатите стопанства и това на Изгрева беше огромна. Но ето, че ние не виждахме това и на ум не ни идваше да сравняваме или, че това можеше да бъде другояче. Знаехме, че всичко у нас и тук трябваше да бъде друго, несравнимо особено, както и беше. Реформата беше станала безшумно. Изгревските градини се различават и понятието “стопанство” в познатия вид не можеше да се прикачи на тези цветущи места, градини, където всичко изглеждаше необикновено, различно. Това понятие би загрозило Изгрева, би нарушило изцяло хармонията която съществуваше, би му отнела очарованието, което съществуваше. Общият пейзаж на Изгрева би загубил от своя блясък и своето съдържание.

Плодовете и зеленчуците от тези градини не се продаваха. Търговията в познатия вид не беше нахлула в този мир, а заедно е нея и целия човешки порядък, цялата постановка на един живот, претоварен със много сметка, себичност, делничност. Учителят беше поставил здрава преграда между едното и другото разбиране и този човешки порядък на света не успя да нахълта и се загнезди на Изгрева. Изгревът не беше стопанство с обособени норми, цели и навици. На Изгрева имаше стол и продуктите се консумираха там. Една голяма част се складираше за зимата и за традиционните празници, когато плодовете се

раздаваха. На Изгрева по времето на Учителя не се продаваше нищо. За целия този необикновен ред ние си спомняхме късно. Тогава градините оживяваха и благоухаеха през всичките сезони, тогава ние преживявахме наново някои чудни моменти. Защото, какво бяха в същност градините – най-прекрасния декор на един живот, различен и необикновен, нов. Той беше тук и често Го срещаме да се разхожда напролет, когато цъфтяха дърветата и атмосферата на Изгрева благоухаеше от пролетния цъфтеж, или на есен, когато плодовете зрееха и той се спираше пред някое отрупано с плод дърво. Спомняме си за всяко кътче, за оная пейка от която се разкриваше цялата панорама на Софийското поле и Витоша накрая, за катедрата, където беше толкова хубаво да се стои и да се слуша, за оная голяма скамейка под електрическия стълб в средата на поляната, където често сядахме наред с Него през ония дни на великденската ваканция, а когато тя се случваше през април или май, беше щастие да прекараш на Изгрева десетина дни.

Далеч или близко ли бяха тези дни от нас? Ние не се питахме и не живеехме с миналото, гледахме напред, ала не можехме да отменим това минало, не можехме сега да не се спираме от време навреме, за да отбележим онези знаци, които смятахме, че трябва да останат някъде като незнани жалони може би по един извървян път.

През един от многото наши дни отидох при една наша приятелка, наша сестра, която не била добре.

Казах ѝ: Разкажи ми нещо за онова време. Сега е вечер. Ти си болна, но можеш да говориш. Времето днес е друго, ти си тъжна, знай, носиш скръбта в сърцето си. Хайде, говори!

Да се пренесеш на онова време е истинска радост. Смяната става бързо и моята сестра ми разказа нещо за Него, за изгревските градини, за онова време и ред, което днес звучи толкова далеч, сякаш са минали векове. Всичко прекрасно от онова време нахлу в малката стаичка, разшири нашия хоризонт и нашето виждане. Ние се докоснахме не само до външната страна на случая, но и до вътрешното съдържание на новото, което Той градеше на земята и в съзнанието на хората.

“Помниш ли нашия учителски живот, нашите села и нашето сиво ежедневие там. Но ние бяхме щастливи, ние живеехме с мисълта и копнежа за Изгрева, за Него, за Школата и за всичката красота с която беше наситена нашата кратка ваканция. През пролетта на Изгрева имаше ягоди. Градината долу, дето е лозето, дето има пейка и чешма и два реда лавандула и уханието на пресни ягоди. Учителят беше там и късаше ягоди. Като ме видя, повика ме: Ела! Ягодите са първия пролетен плод и има ли човек на земята да не ги обича! Но нима в тоя час гледах ягодите!... Е, ти всичко знаеш, що е било, защо да ти разкажа това. Стоях и гледах самата хармония слязла от някъде и стъпката и думата и погледа и сиянието и дълбокия мир, който царуваше навред. Знаеш всичко това, нека ти разкажа за онова, което не знаеш. Каза ми Той: Направи си шепа от ръцете. Помислих си, че иска да набере ягоди и понеже нямаше кошница, моите ръце щяха да свършат тази работа. След това започна да бере и всяка ягода грижливо я почистваше и я слагаше в моите шепи. Накрая, когато те се напълниха, рече: Яж! Той продължаваше да слага ягоди и продължаваше да казва: Яж! Плодовете бяха нашата обич, ти знаеш това и след дългия зимен сезон, колко желани са пресните, първите плодове. Тия ягоди останаха незабравими, заедно с всичката красота на този пролетен ден. “Идвай, когато ти се яде” – рече като излизахме от градината.

Знаеш как протичаха нашите дни тогава “Идвай, когато ти се яде”, какво

значи това – влез в градината и нека не е твоя, хапни си, опитай плода. Дали бих могла да изям повече от килограм?... Ех, красота, ех години!...

– Това ли е?

– Не, почакай – рече тя след дълга пауза – това е първата част, това е хармонията, необикновеното, красивото. Сега следва другата част, човешката, обикновената. Божественото е отшумяло далеч... Слушай!

Изгрева пак сияеше. Пак беше пролет. Пак градините ухаеха и пак ягодите зрееха. Ала Той не беше вече на земята. Никога нямаше вече да го видя над ягодите, на същото място, където днес чешмата си стои там и два реда лавандула ухаят силно, ягодите пак зрееха. Ние бяхме пак на Изгрева. И аз, аз исках да вярвам, че казаното тогава не беше валидно само за един сезон, че аз пак можех да откъсна някоя и друга ягода, след като Той ми е разрешил. Влязох в градината, преживях същия миг и се наведох да откъсна от пресния плод. Ала времената бяха други. Извика някой и малко твърдо ми каза: Не, не е позволено! Ще ги продаваме. Беше този, който сега се грижеше за ягодите. Той ги пазеше сега. И не само той но и друг, който острожно следеше как се изпълнява плана.

Млъкна. Не каза нищо след това и нямаше нужда. Тя се закашля, а аз останах да мисля. Колко чувства и колко мисли нахлуха в главата ми, в сърцето ми. Исках да излея всичко с перото, с думи с четка – да бих могла да уловя образа – Величествения образ, Който противопоставяше новото, прекрасното, Божественото на всичко, което носеше земен отпечатък, обикновен, човешки – от земята, градините и нивите, имуществата, всичко, което носеше прословутата идея за частна собственост с целия онзи порядък дребен, обикновен, който с часове държеше човека във вериги, за да го превърне на роб.

Случаят беше обикновен може би, но той беше рязка линия между два порядъка – единият, който съществуваше, когато Той беше на земята и другият, който бе въведен, след като Той не беше вече тук. Този порядък беше обикновен, узаконен, наложен може би по принуда. Градините вече бяха стопанство, а заедно с това понятие на Изгрева с шум влезе и търговията, а заедно с нея и всичките човешки дребни изобретения и хитрувания. Основната линия бе нарушена, хармонията бе поразена. Хората сякаш стояха недокоснати от Великото, опитът бе нарушен, а заедно с това и принципа. Опитвахме се да влеем ново вино в старите мехове и не успяхме. Днес можем да бъдем доволни от това, че опитахме всичката недъгавост на обикновения, установения ред. Онова, което Той искаше да изкорени от земята беше несъвместимо с интересите на този ред, който беше нахлул на Изгрева.

А Изгрева никога не можеше да се превърне на стопанство. Всичко трябваше да си остане така, както беше, на земята щеше да има едно опитно поле и щяха да се проверяват не друго, а принципите. Не бяхме ние, които можехме да се занимаваме с атрибутите на едно стопанство.

Други на земята можеха да правят тези опити и да се занимават с търговия или с онова, което на земята се наричаше материална база, казано с езика на съвременността. Нашата цел беше съвсем друга, оттам и методите бяха съвсем различни. Понятието “частна собственост” за нас лежеше на друга плоскост и целия поглед върху този въпрос можеше да се формулира с двете думи казани от Учителя над ягодите: “Ела и яж”. Приличаше това на онзи чист образ на добрия градинар, който не гони с камъни децата когато налитат на джанките през пролетта, а напротив вика ги и им пълни джобовете от желания плод. Нима плодовете са само на градинаря? Мъдрецът никога не казва: Мое, а дървото никога не казва: плодовете ми са само за господаря ми.

“Мое” и “аз” са човешки понятия. В природата няма “аз” и “мое”, нямаше го и на Изгрева, докато Той беше тук. Тогава градините бяха общи, братски, не бяха стопанство и план не се гонеше. Но затова пък ярко личаха контурите, които Той нанесе – светът за нас в перспектива лежеше озарен от Неговата нова мисъл по много въпроси и по този въпрос – новата идея за собствеността и за новите отношения, които трябваше да се установят между хората.

3. ЧОВЕКЪТ С ЕДНА ПУШКА

Този човек за който ще става дума тук не сме го видели и чули, не го познаваме, не сме го срещали, не знаем и името му дори. За него Учителят разказва в една от неделните беседи. От случая може да се направи литература, но решихме да не го прекрояваме и по този начин да го лишим от свежестта и чистотата, от аромата и силата на убеждението. Едно цвете, което мнозина могат да се чудят как е могло да цъфне и да пръска искряща светлина на онова, което наричаме последователност. Представяме си живо този човек, този човек от хората на Учителя, този твърд българин, когато по неизвестни нам пътища, стига до Учителя и му заявява, че приема Неговото учение, и пред Него решава да живее по предписанията на това учение; готов е да изпълни всичко, каквото трябва, за да се нарече и той ученик на Учителя. Българинът не приема нещата лесно, той не прилича на ония, които бързо пламват и бързо изгасват, макар, че по природа не е студен. Като човек българинът, преминал през петстотингодишното робство той е усвоил ценния навик да мисли и разсъждава. Сравнява думите и делата, прави своите опити и след дълго проучване приема новото, идеите, за да заляга твърдо на тях по-късно. При това той е придобил и ценното качество – търпението, нещо като търпението на вола; да, до известно време търпи, в последен момент, обаче, той може да вдигне рогата си, за да докаже, че не е страхлив и че здраво устоява на правата си. Когато се увери, че това, което е възприел е право и хубаво, няма нищо в света, което може да го разколебае или отклони от пътя, който си е избрал. Главата му е твърда и здраво стои на раменете му; издържа на всякакви напрежения и депресии и не се отказва лесно от веднъж възприетите убеждения.

Тази черта е една от най-ценните и най-важните, дори необходима, когато на земята се установява едно учение, което учи хората, как да живеят правилно. Може да се каже и това, че българинът е точна мярка за измерване правотата, ценността на една идеология. Той не се лъже никога, мисли със собствената си глава и не се влияе от умниците, които са го лъгали достатъчно в миналото, за да могат да го лъжат и сега. Късно другите народи установяват духовните и моралните ценности, които българският народ притежава, за да му дадат определеното място в нашата объркана планета.

Този българин за който Учителя разказва е един от тези, които накратко се опитваме да опишем. Съжаляваме, че не го познаваме, знаем само, кога е живял, защото ето какво се разказва за него. По време на войната, която траяла три години, вече знаем, кога е било това, човекът непознатият, ученик на Учителя, трябва да е слушал внимателно Словото на Учителя. За него всичко е живо и премного важно, той не може да прави разлика между думите и живота – теория и практика са едно – следователно чутото трябва да се живее. Неговата здрава логика на селянин, неизвестно защо ни хрумва идеята, че той е от равнината от ония тракийски селища, където се ражда едро жито, хранен е бил с чист хляб и бил здрав, това личи по-късно от неговата издръжливост.

Този човек се оказа, че имал здрав гръбнак.

През годините, когато Учителя открива школата в една от неделните беседи, този същият човек трябва да е чул или чел, запомнил е добре забележителното в тази беседа в която Учителят казва: "Вие сте мобилизирани. До всички ви има изпратени мобилизационни, затова побързайте да влезете, защото по-късно вратата ще бъде затворена. Един вид вие сте войници в една Божествена армия, която ще воюва, дадена ви е пушка и ще се биете за онова, което в Евангелието се казва: "Царството Божие", което аз наричам "Правда, Истина, Святост." Всичко е казано възхитително просто – думите светят и горят. Те се вливат като животворящи струи и събуждат заспалия. Думата "мобилизация" звучи едва ли не тържествено, защото, ето идва час, когато вратата ще бъде затворена и да искаш не можеш да се запишеш в тези мобилизационни списъци. То се смята като привилегия, почетна длъжност за която душата е копняла векове. Всеки бърза да се сподоби с нужните снаряжения и да се нареди в тези редици. Великото е вече в ход. В тая армия, трябва да се е зачислил и този неизвестен българин от равното житно поле.

Но се случва обикновеното – избухва война и той бива мобилизиран от друга инстанция, зачислен в други списъци. Пълен с живот и сили, тъкмо, когато се вдига голямата война, щастливата майка тъкмо навреме го е родила да стане войник в Неговата армия – духовната, великата армия с велики цели. Така стояха неговите работи, когато при новото му мобилизиране му връчиха пушка и му казаха – началниците му, тези от човешкия порядък: Ще отидеш на война, родината ни е в опасност и ти ще стреляш. Ето така – и му показват, как да стреля, как да мери точно, с една дума, как да убива брата си. Но човекът със здравата логика и здравия гръб се опъна и им каза: Не мога. Защо не можеш? Защото не искам. Как така не искаш? Не мога да нося две пушки, не искам да стрелям... Не дочакал да се изкаже малкият началник, веднага доклажда на по-големия, този на най-големия и последният дал заповед да му стоварят двадесет и пет пръчки на гърба за нарушаване на дисциплината. Числото двадесет и пет е позната формула на узаконено насилие и жестокост. Здравият гръб на нашия герой през първия ден на бунта ги опитва.

Те не спряха, обаче, до тук, защото и другият не спря до тук. Можеха да го застрелят, можеха, беше война и цената на човешкия живот беше спаднала под тази на един кон дори. Не го убиха. На земята все пак царуваше невидимо правдата, човекът от равното поле имаше добра звезда и любеща майка, при това той имаше и Учител с Когото той бе решил да се разберат докрая и най-главно те се обичаха. Не беше сам с една дума, имаше си добър Приятел. Не го убиха, но на другия ден, когато повторно се опитаха да му връчат смъртоносната вещ и той пак отказа, стовариха на гърба му пак същия брой пръчки. Тази жестока процедура продължила, според разказа, три години. Дали е била така жестока като първата извършена през първите дни, има указание да се мисли, че тези които го биели са били по-милостиви, колкото времето минавало. Но човекът накрая се уморил и си казал, ако войната продължи, и продължават да ме бият, няма да мога да издържа. Вече не помагаше тлъстата пшеница и здравия гръб, нито здравото майчино мляко. Човекът бил уморен и отегчен. Но тъкмо сега войната се свършила и ония които го биели му стискали ръце и вече не го питали защо и как. А той си мълчал. Имаше какво да им каже, но не владеел ораторското изкуство, пък и да проповядва също не можел и не искал, отдавна беше разбрал, че светът с проповеди никога нямаше да се оправи, знаел още, че българите имат здрава глава и обичаха да гледат повече от всички делата, а не да си губят времето да слушат приказките. Трудно се лъжеше тия мъже,

затова и той си мълчал – казал им само това: Невъзможно му било да носи две пушки. А на въпроса, къде е твоята пушка, отговорил просто: Ще я видите, когато хвърлите вашата. Защо не искаш да се биеш? Защото не мога да убивам мои братя, след като съм мобилизиран преди в друга войска преди да бъда мобилизиран тук. Трудно се воюва на два фронта, трудно се държат две пушки, за тоя особено това е било невъзможно. Предпочел да го бият, всеки ден в продължение на три години. Не го убили. Беше благодарен на това. Правдата го пазеше. Но пушка не взе. Ако беше взел, нямаше да издържи на обещанието си и нямаше да бъде издържан като българин със специфичната си твърдост на убежденията и на търпението си като вол. Очите на това животно са много хубави, най-хубавите в животинския свят, но имаше нещо у това животно, което беше по-ценно – търпението, но имаше и нещо друго, което може да се смята от някои заинтересовани лошо – волът търпеше до време, като стигнат до невралгичната точка, тогава нищо не вижда и за нищо не иска да знае, волът вдига глава и започва безпаметно да се брани с рогата си. Добре е да се знае тази черта на българите. И този войник може би на края би направил нещо и началниците му щяха да опитат рогата му, но това не се случи, войната се свършила. И той се прости еднакво любезно с другарите си, както и с биячите. Човекът издържа. Полкът нямаше да го забрави лесно. А началниците му един ден щяха да си спомнят със симпатия и щяха да се радват, че през последните години бяха казали да бъдат меки, когато го наказват. Сега, т. е. след войната те биха му стиснали ръка. Някой път може да се срещнат и той би им разказал интересни неща, облечени вече в цивилни дрехи. Например би им разказал, как се воюва с една пушка, без да стреляш и без да убиваш брата си.

Учителят ще е харесал този човек, иначе, не би разказал случая така трогателно и не би похвалил човека, който решително се бе отказал да воюва с две пушки. Така ще е било. Нещастията на хората се дължат на неиздържани изпити. На липса на убеждения. На предателство, на воюване с две пушки. Случаят с Юда, който предал Христа, първият в новата история е типичен. Но да бе само той... Историята се разгръща дълга и широка... Предателството дори се превърна на професия, на занаят, на служба почетна официална и неофициална. Всичките хора, които не издържат на своите убеждения са хора с две пушки. На такива не може да се разчита, от тях здраво общество не може да се изгради. Те са хора без морален устой, по нищо не приличат на този безимен герой, човекът от равното поле, човекът с едната пушка, човекът със здрав гръбнак.

4. МАЛКИЯТ СТРЪК

За свободата Учителят говореше, за нея Той държеше и не редки бяха случаите, когато свободата се живееше. Нечутите слова за свободата не блестяха само като бисери на мисълта, а ги опитвахме в живота. Той обичаше премного свободата и с много живи примери ни я показваше, за да имаме представа за тая скъпоценност на човешката душа. Той топеше веригите на робството отвътре и ние оставахме с впечатлението, че Той живееше свободата. Ние не можехме да проникнем в хармонията на Неговото ежедневие, но идваха моменти светкавични и кратки, когато светлината ги озаряваше от всичките страни и тогава ние виждахме значението и смисъла на онова, което говореше. Той живееше идеите и примерът действуваше спонтанно и убедително – превръщаха се на уроци и кой можеше да забрави преживяното,

което получаваше плътност и душа, за да се превърнат на идеал за нас. Всичко преживяно край Него от този род надвишаваше казаното, уплътняваше го и идеята оживяваше. Животът беше отлят не само в мислите и думите, а и в делата, които говореха, вълнуваха, за да ни подарят накрая ценния урок. Неговият живот колко и несъизмерим да беше с обикновената човешка мярка, беше достъпен за нас, защото Той не живееше сам, животът му не беше тайна в онази част на големия работен ден, когато виждахме как постъпваше при различните случаи – някои от тях виждахме, за някои слушахме.

Част от лятото ние прекарвахме по планините. Най-често ние ходехме на Рила и се изкачвахме на Мусала. Рила беше влязла в нашия живот като втора родина с всичката си омайна красота и сила. Не можехме вече сякаш да живеем без Рила, толкова се бяхме сродили с нейните поляни, езера, върхове. Рилското небе беше скъпо и родно за нас, за Рила бленувахме през цялата година. Планината беше най-прекрасното и най-удобното място, където идеите се проверяваха, опитвах се и се живееха. Чистата и рядка атмосфера беше благоприятно условие да виждаме нещата от едно по-високо съзнание. До нас не стигаше само красотата на планината, чистия въздух и меката топлина на рилското слънце – мислите и чувствата течаха другояче, нещо от планината се пренасяше отвътре и нашия поглед се разведряваше. Планината преставаше тогава да бъде само място за отмора, а се превръщаше на школа, където нагледно ни се преподаваха други знания, а наученото се проверяваше.

Беше в годините преди да се установим на Езерата. След един младежки събор ние отидохме на Мусала. Групата около Него беше голяма. Обикновено след младежкия събор ние винаги отивахме на Мусала. Обикновено тези екскурзии траеха три – четири дни, а понякога и повече. Престоят ни понякога зависеше и от времето. На хижа ние не отсядахме по много причини. Всичката красота на тези екскурзии се дължеше на това, че прекарвахме под открито небе около големите огньове. Целият начин на живот през тези дни, останаха да ни говорят живо за ония сили, които дремеха у човека и го правеха силен да издържа на природните условия, независимо какви бяха те, те ни разказваха за връзката, която човек можеше да си създаде с природата, за оная връзка, която правеше от природата послушна и мека. Рила през такива дни и нощи сякаш ни гледаше като свои деца. Нито един от нас не простиваше, никой не се разболяваше от резките смени на времето, от влагата, от скъдната храна, от неудобното спане, от огньовете, които горяха през цялата нощ, а денем възваряваха нашите чайници. Ние спазвахме строго режима на горещата вода, опитвахме нейното въздействие и не се страхувахме от заболяване. Крайно бяхме благодарни на тази проста и ефикасна рецепта, която може да се каже, че беше най-сигурното профилактично средство.

Тази година лятото се случи дъждовно. Когато тръгнахме облачността беше висока и разкъсана. Тук там като сини вировете небето светлееше, слънчев лъч се промъкваше и ние си мислехме, че времето ще се оправи. Когато пристигнахме на бивака, първото езеро под Мусала започна да ръми. Първата нощ прекарахме край огнището. На сутринта независимо от времето, което отиваше на дъжд, ние се изкачихме на върха. Когато наближихме хижата на връщане, дъждът заплиска. Всички бяхме измокрени. Но нали беше летен ден, нали отивахме към огньовете. Никой не се смути от това. При това бяха положени основите на новата хижа и там имаше нещо като навес. Можеше да се стои там и това направихме и през целия ден ние само пяхме. Чакахме да превали, пеехме и тропяхме с краката в такт. Нямахме още обяд, когато покрай нас мина един наш брат – лекар, който набираше група за Чам Кория. Времето

нямало да се оправи, а не е разумно да се стои с мокри крака. Там ще можем да се преобуем и изсушим. Не си спомняме кой предложи да се попита Учителя. И този същият брат веднага отиде при Учителя, разказал за положението и предложил плана си. В Чам Кория ще намерим хотели и ще се предотврати изстиване и пр. Погледнато идеята не беше лоша. Небето тегнеше от облаци, дъждът валеше. Възприе се от мнозина и групата бързо се образува от желаещи. Пак този брат каза, че Учителя му казал: "Може." Тълкуванието дойде непосредствено и някой каза, Учителят разрешава. Днес на свой ред и ние тълкуваме: Кога Учителят бе казал, не отивайте, стойте тука. Искат да слизат, питат, решават, че там е по-удобно, по-топло, по-здравословно и докладват на тези съображения. Да се мисли, че Учителят щеше да спре направения вече план и желанието на мнозина, беше недомислие от наша страна и непознаване закона на свободата, която Той изискано пазеше. И групата тръгна. Друга група остана, не защото краката им бяха сухи, не защото не им беше студено, останаха така, защото не искаха да се разделят с Учителя, и си казаха: щом като Той остава, оставаме и ние. Така беше. След малко в сивия здрач на ниско падналите мъгли, групата се очерта надолу по пътеката. Скоро край нас стана тихо – дъждът продължаваше да вали и само падането на дъждовните капки нарушаваше тишината. Обядвахме кой както можеше, събрахме се след това пак под навеса и там пак започнахме да пеем. Друго нямаше какво да правим. Нощта малката група заедно с Учителя се сместиха вътре в хижата. Хижарят освободи долният етаж – там имаше един голям нар и кой седнал, кой прав под светлината на една мъждееща газена лампа прекарахме нощта. Цялата нощ почти не спяхме. Но лятната нощ е къса. Станахме рано и излязохме навън. Небето беше все така претоварено и сиво, ала вече не валеше. Учителят беше застанал на полянката пред хижата, после мина нататък и някой в това време ни каза: Ще има беседа. Заставахме веднага прави около Него, защото всичко беше мокро и не можеше никъде да се седне. Стенографките също бяха прави до Него с отворени тетрадки. Беседата "Малкият стрък" беше напоена от свежестта на тази рилска утрин. Наречена беше така, защото накрая на беседата Учителят се наведе и събра китчица от зелени стръкчета трева – рилска трева, мокра и свежозелена. На всеки по отделно Той даде по едно стръкче и каза: "Нека този стрък бъде завет между вас и Бога". Беше чудесно утро, което остана незабравимо с този малък дар – тревичката и с този голям дар – беседата. Словото по магичен начин заличи умората и тягостното състояние от прекараната нощ. Беседата не я забравихме и днес едва ли някой би могъл да преведе някоя от идеите, които се съдържат в нея, всеки момент можем да направим това, но имаше нещо, което никога не може да се забрави – то остана дълбоко в скрижалите на сърцето да свети и топли – тревичката – малкият стрък, живия и сочен стрък колкото и нежен, толкова и здрав, мост през който би минал праведния и не би се скъсал, мост през който към нас летеше благословението на една Любов, на една свобода, която безшумно Той изграждаше в нас – Идеята за свободата в която Той живееше светеше през тази ранна рилска сутрин. "Аз можех да им кажа: не си отивайте, утре сутринта ще има беседа, но не им казах. Оставих ги свободни."

Колко струваше да се каже на човека: Не слизайте в Чам Кория, не отивайте към удобствата, защото утре ще получите всички едно тънко стръкче и една беседа на това място – тя едва ли ще бъде вече повторима. И групата мигом щеше да отстане. Нито един нямаше да слезе долу. Но нали Той беше Учител, нали Той държеше толкова много на свободата, почиташе човека и го оставяше винаги да се ползува от своето свещено право – да бъде свободен

и сам да решава съдбата си. "Можех, но ги оставих свободни" – Той винаги постъпваше така без изключение, никога не спираше човека, никога не го лишаваше от опитността да опита своята философия, своите разбирания, своето убеждение, дори и когато виждаше, че бърка; защото какво печели човек и ученика от подсказванията, когато прави класното упражнение. Всичките некадърници се раждат от липса на свобода – загубата при всичките човешки глупави деяния не е по-голяма, отколкото загубата, когато лишиш човека от свобода, когато накърниш по някакъв начин това свещено право. Все едно, че го лишаваш от званието човек и го приравняваш до животното.

На земята никой не би ни дал съвършения образ на свободата както това направи Той. Свободата бе велик и нестихващ копнеж на всеки човек – да живее свободно, да мисли и чувства свободно. Свободата подарява на човека простора и величието на безграничното. За тая свобода човек се брани отчаяно и не с оръжие, тя не се кове с желязо и огън. Свободата е нещо вътрешно. Всичките велики мъже са били свободни отвътре. Те не само говорят за свободата, не само показват пътя към нея, но и живеят, защото за основание на живота си, те са положили Истината – вечният и непресъхващ извор на свободата.

Малкият стрък красноречиво щеше да ни показва между всичката красота на утрото и върховете на свободата, които Той ни показва през това утро.

5. СЪЧЕТАНИЕТО НА ЗВЕЗДИТЕ

Случаят може да се разкаже без коментар, един от многото интересни случаи из Неговия живот. Можем да го наисуваме с няколко линии, нищо няма да изгуби от съдържанието и от красотата си, но ето, че нейде далеч в перспектива се разкрива един свят, безкраен и светъл, който дръзваш да погледнеш, да, невъзможно е да не погледнеш. Да гледаш красотата е благословение, да отвърнеш очи от нея е голяма загуба. Стигаме пак до коментара, но за това после. Нека набележим случая.

Времето беше военно. Тогава имаше точно определен полицейски час, който се спазваше строго и от гражданите и от полицейските органи. През една от тези вечери Учителят е бил поканен на гости при приятели. Времето край Него, както винаги е летяло неусетно, гостите се разприказват и когато решава да си тръгне виждат, че е настъпил полицейския час. Предлагат Му да остане да нощува в къщата на нашите приятели, но Той отказва и решава да тръгне въпреки строгата забрана. Сбогува се с домакините и тръгва сам. Улиците са тъмни и безлюдни. На ъгъла на един булевард към Него се приближава едно голямо куче, което имало вид на загубено. Кучето се приближило и малко след това тръгва уверено след Учителя или редом с Него. Групата е очертана в здрача на нощта. Човек и куче се движат свободно по улиците в този късен час, сякаш имат определена цел. Нощта не е толкова тъмна, че да не се забелязват двата силуета. И не след малко неизбежно се случва – натъкват се на пост. Учителят минава покрай постовия спокойно, без следа от изненада или уплаха. Положително часовоят го забелязва, добре вижда и Него и придружаващото Го куче – другар, който върви неотклонно до сами Него. Тогава постовият заема мирно и отдава чест. Учителят Му отговаря по правилата на учтивостта и закона и тръгва нататък. Когато пристигат до вратата на къщата на "Опълченска" 66, кучето мигом изчезва в тъмната нощ. Прилича на изпращане, часовоят спокойно остава на поста, намира, че е изпълнил служебния си дълг. В неговото съзнание

човекът с кучето е инспектор, изпълняващ службата в тоя час, който е излязъл да инспектира постове, кучето е живо доказателство за това. Картината е здраво заседнала в неговото въображение и с право. Кой би си позволил да тръгне в тоя късен час и така спокойно, невъзмутимо спокойно да се движи по безлюдните улици.

От страна на Учителя цялата постановка лежи също така естествена и обикновена, с тази разлика, че за Него нещата лежат точно определени и ясни. Той би могъл да мине съвсем незабелязано, би взел инициативата в ръцете си и би се погрижил за себе си. Покорни лежат силите пред Него. Той напълно знае съчетанието на звездите. Но Той предпочете да мине по установения път за всички и да се позове само на закона на Любовта и на доброто съчетание на звездите. Всичко би могло да се случи, както се случва с всички обикновени хора. Той прояви безсъмнено голямо самообладание и спокойно вдигна ръка за поздрав. Срещата с кучето не е случайна. Верният другар на човека е загубил своя господар. Загубено и изплашено от тъмнината и безлюдията на улиците, тръгва с първия срещнат човек, край него винаги е безопасно и така да е, но аспекта стои там поразяващ с математичната точност на времето. Всичко през тази нощ Му струва път. Ония, които го срещат не могат да помислят всичко това, не могат и да предполагат случайността. В случая кучето е един значителен фактор. За нас е интересно невидимата постановка на въпроса, която отвън предава обикновен колорит – случка, която може да стане с всички.

Ние не сме съгласни нито с това обяснение на обикновените хора, нито с това, да не коментираме случая. Искаме сами за себе си, да надникнем в него и от необикновения аспект да направим жива и непосредствена реалност. Една реалност, където всичко е точно определено, измерено до секунди, подчинено на закона на единството. За нас не са нужни доказателства, ние не ги търсим. Случая е чист и кристално прозрачен за ония, които могат да видят добре фигурата на Учителя и отчасти да се домогнат до ония възможности с които Той оперира от една страна, а от друга онова отношение, което лежи у Него непокътното, отношение към Реалността, която охранява всяка стъпка през деня и нощта и острожно пази Неговия живот.

Тогава тръгваме да търсим по Неговия път, завоите и грапавините, всяка долчинка и всяко препятствие, всеки сипей и всяка дебнеща опасност, за да доловим, колко е бил охраняван Неговия живот, колко сили са били ангажирани за тази цел и каква борба са водили за Него небесните сили, оспорвайки богатствата на Духа. Защото кой гони сиромаха и ако го нападнат, какво биха взели от него? Гонят богатия, търсят него, защото има, какво да вземат – има, какво да присвоят, наследството, което не може да се мери, както е случая. Учителят беше най-богатият на земята. Имаше какво да вземат от Него. Но заедно със съкровищата, които Той носеше, изпратени бяха и силни войни, които Го пазеха. Беше премного защитен, нямаше сила на земята и на небето, която можеше да се противопостави. На Негова страна беше цялото небе и намеренията на всички врагове се разбиваха в тази здрава канара.

Минаваме на втория случай.

Онова, което се случи тогава се разигра светкавично пред очите ни. Бяхме там и като неми зрители на това произшествие, което ни действа зашеметяващо. Връщаме се от Рила. Първите години пътуването беше през Дупница. С превозни средства отивахме до Сапарева баня и от там вече планината се очертаваше. До Паничище пътят минава край река, дълъг каменлив път. Денят на връщането беше определен и колите ни чакаха

в Сапарево. Както винаги първа трябваше да мине колата на Учителя. В планината промените на времето никого не изненадваха. Небето изведнъж се покри с тежки сиви облаци, стана мрачаво и дъждът заплиска. Но това не беше спокоен благодатен дъжд, а бурен, сърдит, разгневен, изливаше се, както казват, из ведро. Потоците мигом забучаха, планината сякаш се тресеше, ехото се разнасяше надалеч и водите отприщени течеха като хала. Ние тръгнахме и на няколко стотин метра се случи нещо, което трая по-малко от миг. Пред нас беше колата на Учителя. Следващата наша и ние можехме да наблюдаваме в тоя светкавичен промеждутък от време онова, което се разигра пред очите ни – Бученето се чуваше надалеч. Планината беше настръхнала. Ние не се уплашихме. Чувствахме се в пълна безопасност. В колата сме, пред нас Учителя, няма какво да се страхуваме. Летуването ни беше рядко хубаво, връщаме се ободрени, загоряли, радостни, както винаги след Рила. И ето, че изведнъж на път към Дупница, колата където беше Учителя прелетя като стрела – не разбрахме дали шофьорът беше видял грозящата опасност – от земята сякаш изникна порой, огромен порой като някакъв змей, който целеше да погълне именно тази кола не друга. Колко можеше да се наблюдава от движеща се кола, друга, която също се движеше със неимоверна скорост. Пороят лизна само последните колелета на колата и когато нашите коли като заковани спряха на брега на ревящото чудовище, колата на Учителя беше вече далеч и не се виждаше. Всичко това се случи за по-малко от миг, изумително бързо се разигра драмата пред очите ни. Разписанието беше отмерено с точност и беше определено колата да мине безопасно – ала другото разписание целеше друго, но, както винаги при такива случаи, ония, които стоят зад кулисите мънирко бъркат, или избързват, или закъсняват с по-малко от секунда и онова което са целели, не успява. Движението на колата не бе спряно и водната маса не успя да уязви колата и пътниците. Надолу водите продължаваха да бучат и беснеят. Водната маса беше жълто кафява, какво се бе случило горе в планината не можахме да разберем, струваше ни се, че всичката вода от навалелия дъжд се събра в тази непокорна и разгневена река. Когато ние застанахме на отсамния бряг, шофьорът спря машината и ние всички спяхме от колата

Радвахме се, както само ние можехме да се радваме. Там се спряхме, преминаването беше невъзможно. Трябваше да се чака да се изцеди водата, или да заобиколим Сапарево и минем по други пътища. Чакахме дълго и пристигането ни в София се забави с часове. Събитието изживяно за един миг, не остана в съзнанието за дълго – животът дефилираше пред нас и толкова неща се случваха всеки ден – то бе закотвено някъде дълбоко, за да ни говори много един ден. Всичко край Него беше живо, разнообразно, летеше бързо и нямаше време да се спираш и да пишеш летопис или водиш точна картотека. Толкова неща ги изместваха и толкова естествено ни се струваше всичко, което ставаше около Него.

Той беше жител от друг свят и над Него стоеше една силна охрана. Звездите редяха чудните си пътища и кротко гледаха към нашата планета, където живееше и работеше един Необикновен човек. Небето към Него благоволяваше. Може би рано сме почнали да пишем за Него, да хроникаме тези събития и да рисуваме чрез живота Му образа на Учителя. Все си мислим, че никой от ония, които един ден ще бъдат привлечени от Учението и от Него, не ще могат да обхванат образа Му в движение както ние имахме тази възможност и още нещо, че тези хора след като опитат Учението, след като преживеят струите на този голям извор, ще искат да знаят, как ония, които са били край Него са преживявали събитието. Нека в случая ние приличаме на ония по-големи

братя, които, когато се връщат от далечни пътешествия, разказват на своите по-малки братя преживяното. На нас всичко би ни звучало живо и интересно и с удоволствие бихме слушали за Него, както и сега слушаме, слушаме от много хора, които са дошли в контакт с Него. Не знаем дали би могло да се изчерпи този жив и свеж епос. Ние ще изберем само няколко стръка от тази градина и по свой начин и стил ще ги предложим на другите.

Да, Неговата кола не бе докосната от пороя, Неговият път не бе пресечен там. Бяхме благодарни, че нищо не се случи. Много неща могат да се случат с обикновения човек, ала това, което става с Необикновения има решаващо значение за цялото. Така си мислехме тогава и бяхме прави. Днес отчасти разбираме причините и последствията. Но нека не говорим за това. Един ден много неща ще се видят, разберат, изяснят от ония, които могат да вникнат във вътрешната страна, мистичната страна на подобни събития. Светкавичният миг премина с грохот, опасността беше налице, но нещастие не се случи, спомняме си мисълта: “Ние виждаме неприятелите, които идват срещу нас, ала не виждаме приятелите, които идват след нас, не виждаме колко многобройни са те и надвишават по сила другите” – Учителят.

Разписанието на заинтересованите и този път беше нарушено, сбъркано. Пътят се охраняваше, както през късната нощ, когато едно куче се приближи при Него и тръгна редом с Него. Мътният порой остана да живее като тъмна рязка в реда на нашите преживявания, още чуваме грохота на планината, но едновременно с това виждаме и летящата кола преодоляла голямата опасност, като символ на победа, която винаги през всичките години на Неговия живот е била нанасяна на всички тъмни и вражески сили, които са нападали върху Него – белязания Пратеник, най-богатия и най-силния.

Звездите кротко блестяха и сякаш се усмихваха. Имаше ли сила и власт, които можеха да развалят тяхното съчетание?...

Годината **1936** остана за нас една от най-тежките години. Цялото братство я преживя като жесток удар, най-жестокия нанасян някога на Него и на Братството. Ние нямаме желание да разкажем подробно онова, което се случи тогава. Това беше най-сгъстения и най-тъмния момент, който хвърли всички в една дълбока и безутешна скръб. Да би могло да се разкаже всичко в телеграмен стил. Невъзможно. Задачата ни е трудна, трудност, която след написването на близо хиляда страници не чувствуваме, както в тия фрагменти, които засягат вътрешната страна на нашата история. Само като исторически материал, ако се даде случилото се тогава би ни отнело цяла глава от Неговия и нашия живот. Не се съмняваме, че и други са се спрели на това тежко събитие.

Ние, които бяхме в провинцията късно научавахме новините. Тогава беше пролет и съвсем случайно ни попада един провинциален вестник – Моята тема сега не е да разкажа за голямата скръб, която преживяхме тогава, колко бяхме ужасени и потресени. Но невъзможно е да се докоснем до нещастieto и да не дадем отзвук на цялото Братство, което беше настръхнало – ударът дойде изневиделица и се стовари тежко, жестоко, брутално върху Него. Съобщението беше кратко, поместено сбутано между рекламните съобщения. Българското общество щеше да прочете това кратко и невзрачно съобщение и абсолютно нищо нямаше да му говорят тези няколко реда, които някой посредствен журналист намерил за нужно да ги напише. Учителят не беше виден човек, не заемаше някоя висока служба, като се има предвид и крайно лошото отношение, което Православната църква имаше спрямо Него. Един

ден тази общественост може да се срамува от тия редове и от това отношение. Дословно ще го кажем: "През деня бил нападател П. К. Дънов пред прага на своя дом от неизвестно лице, което Му нанесъл побой." Нищо повече, нито дума, както при подобни случаи, властта се намесила, издирила нападателя, престъпника – води се следствие и пр. и пр. Това за историята. През 1936 година, когато научихме това, ние заплакахме с глас – да, това ни се стори страшно, погледнато всякак и жестоко и брутално и съдбоносно. Ужасът от това деяние беше неопишуем. Да нападат Учителя пред неговия дом, през деня!... Той никога не оставаше долу без хора, имаше винаги посетители. На прага, когато се готвел да посрещне този незнаен престъпник, ударите били тежки и целили главата. Имало и счупено стъкло и кръв, както научихме по-късно. Това нещастие ни струваше скъпо, скъпо ни струва още и миналото напирало и мъчително като свредел то продължава да дълбае нашето сърце и нашата чувствителност. Да се нападне невъоръжен и незащитен човек от засада, откъм гръба беше нещо толкова подло и престъпно, не само от негова страна, но и от страна на тези, които са стояли зад него, най-заинтересованите, най – отявлените Му врагове, които не можеха да Му простят това, че Неговата аудитория беше голяма, че тя се увеличаваше и най-вече, че младежта прииждаше. Ние бяхме там и не бяхме слаби, неустановени, опитващи още учението, а бяхме узрели, стъпили здраво на краката си и щяха да оцелеят до края, както и устояха. Дали би могъл Той да се защитава по същия начин, дали би могъл да причини една драскотина на врага си? Бяхме потресени. Българската преса не обели зъб, а българското правосъдие не си помръдна пръста, за да предизвика съдебно дирене и открийт кои бяха истинските автори на това жестоко покушение. Нищо от никъде. Сякаш челюстите им бяха схванати и сякаш Учителят не беше поданик с всичките си акредитивни писма на тази държава, която по най-циничен начин вдигаше рамене и казваше: "Това са вътрешни, ваши работи". Наши са, разбира се, че са наши, но главните участници в тази подлост, бяха от редовете на тия, които защитаваха и пазеха. В тия – "наши" работи, те нямаше да вземат участие и щяха да гледат безучастно и това щеше да бъде фатална грешка. Векът не беше обикновен и историята на всеки човек не се пишеше само в обикновените досиета. Днес не желаем да мълчим, нямаме намерение да се защитаваме, няма и да се борим, нека за това ни наричат, както искат, всеки си има своя етика и свое убеждение, но непременно ще говорим, на всеослушание ще кажем всичко, което сториха някога на Него през оня режим, а по-късно сториха на нас при днешния режим.

Бездушното отношение тогава не ни засягаше, защото бяхме много покрусени и няхмахме време да държим сметка за отношението на една власт лишена от правда – не търсехме правдата от тях, не ни засегна и по друга причина – премного бяхме заети с нашия живот – Той беше при нас и животът ни потече, макар и тъжно, както винаги. Грижете около Него и напираният живот ни погълна, обърнахме гръб на правосъдието и на пресата, нашето безразличие им стигаше.

В началото на юлий групите за Рила започнаха да се образуват. Учителят с една малка група замина първа. Нашата група щеше да го следва на определения интервал от време. Обаче, ние променихме плана и решихме да заминем преди установената дата. Искане за Петровден да бъдем там. Не дочакахме голяма група, ние решихме да пътуваме с влак и през Дупница да бъдем там точно за Петровден. С нас пътуваха и двама музиканти и по пътя редяхме програмата за песните на Петровден. Бяхме млади и нищо не ни се виждаше трудно и непостижимо. Пътувахме и през деня и нощта, за да осъмнем

на Петровден на Езерата. Искахме непременно да Му поднесем нашите поздравления. Преживяното през пролетта беше толкова тежко. Сега на път към Рила в надвечерието на празника, при това не подозирахме същинското здравословно състояние – да, пътуването ни беше радостно и леко. Петровден без музика, мислехме си ние и бързахме да превалим последната височина, която ни делеше от Бивака. Нощта прекарахме на Паничище и вече превалихме последната височина над първото езеро, когато очаквахме малката група да ни чака, да ни посреща на този ден, ала всичко беше тихо, само нашите гласове пееха, когато на моста, последната стъпка до Бивака ни посрещна една сестра и рече: “Тихо, Учителят не е добре”. Учителят не е добре – помислихме си ние и безгласно питахме: Какво, какво стана?... Ще научите. И ние тръгнахме мълчаливи нагоре. Нямаше нужда от повече обяснения. Тежкото нападение сега даваше своя резултат. Имаше вътрешен кръвоизлив.

Може би ония, които са живяли по-близо до Него през всичките тези години, да са наблюдавали от близо Неговия живот, разбираха вътрешната страна на събитията около Него. Може да имаше други, които да притежаваха някакви ключове и да четат по звездите събитията и съдбата на народите и на човека отделно. Учителят беше голям, неизмерим център на притегателна сила, огромен магнит, който привличаше еднакво едните и другите сили, знаехме, че Неговия живот даваше отражение на целокупния живот на народите, да не кажем и нещо повече... Ние, обаче, живеехме далеч, ние бяхме малка групичка учителки, които идваха при Него само през ваканционните месеци, ние бяхме обикновени хора, не предполагахме и не гадаехме и не притежавахме нищо друго, освен обикновения човешки израз на мислите и още нещо, което ни отведе до голямата скръб, за да преживеем годината като тежък удар, който само дето не ни смаза на място. Едва сега разбрахме, какво се бе случило и какво можеше да се случи. Скръбта ни беше дълбока и неутешима. Виждахме само фигурата на Учителя да се откроява на Рилското небе все така мощна и величествена. Стояхме настрана и мълчахме. Тогава нямахме време сякаш да размишляваме, да се вдълбочаваме и да пишем дневник. Затова щяхме да имаме по-късно много време, тогава можехме да живеем само с единствената мисъл – Неговото здраве и единственото чувство пак Неговото здраве. В планината през тази година беше тихо – дълбоката тишина владееше навред, само шума на водите огласяваше цялата околност. Не се стигна до никаква медицинска помощ. Опитаха се да Го пренесат долу, където условията били благоприятни, ала той решително се противопостави. Остана сам да се справи с бунта на обърканата кръв, която като укротена река трябваше да се върне на своето корито. Какво можехме да правим ние – неговите хора, Братството! Плачехме и се молахме. Всеки камък на Рила и всяко поточе поглъщаше нашата скръб и нашите сълзи. Само ония у които идеята за Учител лежеше ясно и определено, можеха да ни разберат, ще могат и някога да ни разберат. Връзката бе силна, здрава, любовна. Когато говорим за Него, ние не можем да се съобразяваме с разбиранията и схващанията пък и с вкусовете на обикновените хора в които идеята за духовен живот и за ученичество стои далечна и чужда, сякаш се говори за някаква далечна и непозната звезда. Не можехме да се нагаждаме, бяхме обособени за друг живот и за друг мироглед и към една идея в която беше отлято величието на живота, новото което пристъпваше прага на нашата земя. Зад всичко стоеше Той. Затова търпеливо чакахме и вярвахме, вярвахме, вярвахме. Нападателят е бил подкупен, платен. Кой са били скритите автори, които му бяха броили “тридесетте сребърника” – не питахме, но бяхме уверени, че това бяха пак същите Каифа, Ана и всичките

останали сподвижници на познатите книжници, които милееха за родната вяра. През всичките времена и епохи те щяха да си останат верни на своите идоли. Не беше важно това. Той беше казал: "Ще се опитат да разпънат наново Любовта, ала няма да успеят. На земята вече не може да се намери дърво, от което да направят кръст, толкова голям е Христос днес. Но вярното е, че тоя свят ще бъде разпънат на кръст и това ще го видите." Опитваме се да гледаме и да разбираме. Нека не говорим, то е друга тема. От единия до другия край на земята жестокостта и насилието снове и смъртта тъче своите савани; огньовете горят и на изток и на запад и на север и на юг и няма изгледи скоро да изгаснат. Правят опит с Божествени средства да постигнат човешки цели. Нека си правят опита с лъжата и насилието да въведат новия ред. Ние тогава пък и сега сме заети премного с личната си драма и с нашите съкровени цели на ученици.

Изпълнени с непоколебима вяра ние чакахме, дълбоко вярвахме в добрите аспекти на звездите, в силата и блясъка на Неговата звезда. Вярвахме, че Той пак ще се върне при нас. Учителят трябваше да живее и щеше да живее, този ден не закъсня. Някой Го видя, когато се облякъл и тръгнал към чешмичката. Новината се разнесе из целия лагер със светкавична бързина. Никакви антени не можеха да пренесат новината толкова бързо, колкото тя стигна до нас за един миг. Беше като мълния, която разсича потъмнелия хоризонт, беше като лъч след дълга полярна нощ. Всички мигом по даден знак оставиха всичко, които почиваха станаха веднага, които работеха, оставиха работата си; които закусваха, оставиха яденето; които се печеха на слънцето, се устремиха нататък и пътеката, която извира покрай езерото от двете страни се изпълни с хора, които бързаха, задъхани, разплакани от радостта. Да, така беше, не може да се забрави този ден и този час – този слънчев и звезден миг, който стовари пред нас най-голямото съкровище на земята – Неговото здраве. Нямаше човек привлечен от Неговия магнит да не е отзвучал на любовта, да не е възприел блясъка и топлината на тази голяма обич. Днес можем да кажем: Обичахме, знаехме, научихме се да обичаме. Той ни научи на това изкуство. Даваше безмерно, опитвахме се и ние да дадем безмерно. Незабравимо за вековете ще лежи това табло, този рилски ден, слънчев и богат когато най-после стигнахме до Него и седнахме, кой където намери място а и голяма част прави да стоят и да гледат, да съдържат сълзите и да пеят, да пеят, да пеят, най-после. Белязаният час щеше да лежи непокътнато нанесен в този рилски ландшафт, и природната фотография грижливо щеше да го съхрани. Нищо не можеше да наруши дълбочината, красотата, радостта на изживяното. Освободеното чувство сега летеше към Него, за да свидетелствува не само радостта, но и благодарността. Ония, които носеха апарати, застанаха на фокус и започнаха да снимат. Никой не мръдна, никой не зае поза – днес това табло е едно все пак вярно отражение на преживяното през този ден. Дълбокото, обаче, значимото ще си остане заключено в сърцата на учениците. Дали би могло да се улови преживяното през този месец с апарат?... Всички гледаха само Него. Бяха Му постлали до голямата канара на чешмичката, а ние встрани, пред и зад Него, всеки сантиметър от полянката беше зает.

Слупахме, защото Той говореше. Тази първа среща и това Слово бяха знаменателни. Това бе история, която се пишеше с огнени слова, история не само на една съдба, а история, която засягаше съдбата на всички. Големите страдания, които идеха на света, засегнаха Него най-напред, тоя кръвоизлив и тия мъчителни дни, предвидени не от Живата природа, а от тъмните сили. Беше 1936 година – спокойни години, чийто сеизмографичен център не

трептеше. Но нямаше да се минат три години, когато над света щеше да пламне унищожаваният пожар на войната. Смекчена ли беше тежката съдба, смекчен ли беше коравия пестник, който се готвеше да се стовари над целия свят? Нищо не казваме. Сега, когато сигналите за нови пожари се вдигат над човешкото небе, виждаме, че светът не е поумнял, светът едва се придвижва напред като костенурка и бавно срича новото като умствено закъсняло дете. Никога Европа не е била изправена пред такава безперспективност както днес, и никога толкова бедствия не са се изсипвали върху нейната стара глава. Ние се връщаме сега назад дълбоко засегнати, предварително преживяли пораженията отвътре, след развилнялата се напаст, нестихнала до тези дни. Искаме да свържем миналото и настоящето и да почерпим сила и самообладание, кураж и мъжество каквото видяхме тогава през тази година – търпението и вярата с които бе понесено голямото страдание пред очите на цялото Братство, безсилно да помогне на най-Силния, на Мощния, Който сам можа да си възвърне здравето. Онова, което можахме да дадем през тези тежки дни, беше нашата голяма обич, бликнала все по-въпнуваща и по-силна. Преживяното през този ден не можеше да се разкаже и опише. Уверени сме, че всички като нас са имали непосредственото преживяване. Моментът е велик, поради простата причина, че всичко ти отнемат и всичко ти го връщат.

Учителят остана незасегнат от тъмните сили. И този път разписанието бе сбъркано, и този път съчетанието на звездите беше благоприятно. Аспектът беше блестящ. Един ден късно след случилото се, окаеният се върнал на Изгрева и поискал да се срещне с Учителя. Какви цели е гонел никой не можа да узнае. Знаем само, че се приближил при Учителя да му иска извинение и си подал ръката. Ала тази ръка останала да виси на въздуха. Учителят го отпратил без дума и без съвет. Престъпникът не може да се измъкне от присъдата само с едно извинявай, нито със самокритика, нито дори с прошка. В природата няма такъв закон. Престъпленията не се заличават с думи, а с дълга и решителна процедура – престъпленията се плащат. Законът е неумолим. И думата там има само Правдата. Тя е, която съди хората, независимо дали вярват или не вярват. Тя няма нищо общо с обикновеното човешко правораздаване, което отдавна бе научило изкуството да плете кошниците предварително такива, каквито то иска, за да тури главите на праведните. И този път нямаше да мине с думата "извинявай". Щеше да плати не само той, но и тия, които се криеха зад него. Опитът да се заобикалят престъпленията нямаше да успее. Бяхме накрая на века и острието на блестящия меч, който щеше да разреже старото от новото, лъжата от истината, насилието от свободата носеше огненото име Правда. Тя щеше да съди света, за всички натрупани престъпления, лъжи и насилия.

Ние малко се отклонихме от главната тема и минахме в странична от главния път в канавката. Така се случва понякога. Позволихме си да погледнем не само назад и под натиска на накупели чувства, казахме няколко думи с които се опитахме да изразим една проста и позната истина. Неразривна връзка и единство съществува между всички събития които стават с човека, които се случват на земята, с народите, с цялата Вселена. Ударът на едно събитие засяга всички, стига до всички. По тези събития мъдреците четат и тълкуват причините и последствията. И нека да кажем: ония, които нищо не разбират от метеорология могат да кажат, че малкото бяло облаче, което лети като бяла птичка по небето е много красиво и може да буди само хубави чувства, но това облаче не говори със същия език на учения мъж, на познавача, който като го гледа определя точно след колко дена, часа или минути ще се разрази страшна буря.

Вихрушката над небесните простори още не се е разразила, небето над нашата земя може да се каже, че е спокойно, ала признаците твърде рано се бяха появили на нашия, да, нашия хоризонт и ние изтръпнахме и застанахме нащрек – това се случи след радостта, когато Той се върна при нас. Не се излъгахме – малкото облаче, отдавна не бе бяло и отдавна не ни гледаше с кротък и чист блясък. Останахме на щрек и не бихме могли да кажем, къде точно сме застанали и как сме успели да видим това, което щеше да се случи с цялото човечество, не вече с един, не само с нас, а с всички.

Ония у които идеята за духовния живот и за духовния свят; ония които разбираха, какво значение има Един Учител за отделната личност, както и за цялото човечество и неговата съдба, щяха да ни разберат.

Светът нямаше да се освободи от назрялата карма, това не го казваме ние – това го каза Той; светът по същия начин нямаше да се освободи от Неговите идеи, от учението, което щеше да навлезе все по-дълбоко и по-дълбоко в живота, в умовете, в сърцата на хората. И това не го казваме ние. Каза го Той и ние бяхме натрупали достатъчно опит, за да се съмняваме в думите Му.

6. УЧИТЕЛЯТ И ЖИВАТА ПРИРОДА

Да дадем словесен израз на Неговия живот е сложна и трудна задача. Намираш се на кръстопът и не знаеш кой път да уловиш. И двата пътя, които се очертават пред тебе, ще те заведат на желаната цел; можеш да избереш пътя на опита – живия пример и чрез него да се добереш до същността, мисълта, теорията, образа, който изразява идеята. А можеш да тръгнеш от идеята, за да стигнеш до образа, до практиката. Всичко зависи от момента, който е изпълнен от вътрешната творческа динамичност, която ти подсказва кое да избереш. Когато се натъкнеш на отличителните белези на дадена идея и образа релефно е обрисован с няколко тона, човек спира погледа си дълго на този образ, за да долови мисълта сгрята от топлото си чувство. Онова, което знаеш за Учител като образ и като идея привлича вниманието. В отношенията, които Той има към човека и към природата намираш богат материал, който ни учудва, привлича, възхищава. Тогава понятието Учител добива своята пълнота и дълбочина. Това велико съдържание в Него ни изпълва с неизпитано чувство на земята, събрало в себе си и радост, и мир, и сигурност и красота. Усещаш, че пътуваш не вече по неизвестните пътища на хаоса в една безредна земя, а се намираш в един модерно построен параход, чийто капитан е най-опитния, най-смелия, най-мъдрият човек, който притежава и знания и любов. Изпитваш чувство на пълно доверие, стъпил си на здрава канара и от нищо вече не се страхуваш. Най-големите бури и вихрушки не те плашат и няма сила, която може да наруши сигурността на този параход. Всичко у Него е неизмеримо, преливащо, съвършено; всичко това те приближава до един закотвен свят за който дълго време си копнял всред хаоса на една земя, чийто пустинен дъх ти действа убийствено. Дошъл е навреме и те води по пътища, които разкриват красотата на истината.

Неговите отношения спрямо хората са точно определени – любовни. Той обича човека, заради истината вложена в него. Той познава до дъно човека и знае, какво му трябва, знае кога и как да му го даде, как да го предпази от опасностите, как да му създаде най-благоприятни условия за растене. По същия начин Той изразява и отношенията си спрямо природата, която Той

нарича с друго име – понятието Живата природа влиза в речника на учениците. Той признава само такава природа – живата. Той познава анатомията на човека, която се разкрива пред погледа като величествена сграда, частичка от Живата природа. Излиза именно от тази база, за да покаже на смаяния поглед безконечността на световите и скритите възможности в тая тленна и нетленна черупка. Природата представлява свят, където четливо са записани тайните на Битието, но към нея трябва да имаш ключ – отношение. Представите на обикновения човек не може да догони ония образи, които Той се опитва да показва на хората. Всяка страница на голямата книга – природата е написана четливо. Един лист, една тревичка, едно цвете, една буболечка, един камък поставен тук или там представляват живи писмена в които е скрита идея. Учените по тези неща разкриват геологическите епохи. Колко време поглъщат тия открития. Учителят обаче говори за друг път, път за който ние не можем да имаме представа. Пряко може да се стигне до целта. Нямаме право сякаш да говорим за неща, които представляват недостижими върхове. За Него Живата природа е познат свят, където всичко Му говори на разбран и познат език. За всичките форми и събития, за всичките периоди, за всичките епохи Той може да говори, както ние за съдържанието на прочетена книга. Всичко се разкрива пред Неговите очи, когато е нужно. Всеки момент Той може да сверява, да проверява, да изследва и да направи изводи от събитията, от промените, които стават. Не прави разлика между трите царства, еднакво ценни са всичките форми като величествена азбука, която Му разкрива тайните на Битието. За Него еднакво благороден жест е да дадеш път на човека и на мравката. Всичко е израз на Безконечността. Всичките тези изводи не са нови, не ги казваме ние. За вътрешното съдържание, за вътрешните възможности на Учител не за първи път е говорено, далеч не сме ние първи, нито последни, които ще се спрат на Тази необикновена личност. Той беше Мощен център, чиято привлекателна сила не един я е почувствувал.

Нашето желание е да прехвърлим мост и чрез непосредствения допир с живата практика да приближим образа до нас и разкрием в тази практика отлятата идея за отношенията към Живата природа. Идеята получава своята дълбока значимост, образът ни става близък с този образ ние живеем, чрез Него съзерцаваме Безкрайността, идваме в досег с великото и представите за скритите отношения се изясняват до максимум. Отношението, което Той имаше към природата за нас не беше чуждо и непознато. В многото лекции и беседи Той е разкривал законите, живи и неизменни с които трябва да се съобразяваме, когато пристъпваме в тоя свят.

Неговата отзивчивост и деликатност, всеки жест и проява не беше нищо друго, а израз на дълбоко внимание към “незначителното, обикновеното”, което ни обикаляше. Грижата за растенията, за животните, за човека бяха еднакви. Той каза: “Аз съм дълбок извор, от моята вода се ползват растенията, животните и човека. Еднакво приемам и човека, еднакво приемам и влечугото и жабата”. Един от основните принципи на Учението беше безмесното хранене. Съществуването на кланиците и на халите, тия най-страшни и най-позорни места, са доказателство за закъсняла цивилизация и остаряла и негодна култура. Решително Учителя ги беше отрекъл. “Един ден, казваше Той, ако ме повикат за свидетел на делото срещу човека от страна на животните, непременно ще взема страната на животните”. На друго място Той казва: “Докато тия ваши малки братя ги закачват на куки и ги продават, за каква култура може да става дума, за каква любов ще говорят?” Когато един стопанин усърдно храни кокошката или свинята и от време навреме ги помилва – неговата милувка

е предателска, той опитва доколко кокошката е затлъстяла и готова за нож. Крякането при убиването на кокошката и квиченето на свинята, мученето на кравата по време на онзи предсмъртен миг изпълнен с ужас, изобличава цялата човешка култура. Лицемерие е тя да има претенции за човечност. "Аз съм на страната на животните". Фразата може да звучи обикновено и обикновените хора може да я чуят обикновено, ала ония, които имат представа за Учител, дошъл на земята да защити правото на най-малките и слабите същества, на най-онеправданите, знаят добре, че думите нямат два смисъла, че те веднъж казани съдържат в себе си истината. Нищо Той не каза току така, абсолютно не го интересува мнението на хората, нито техните криви и стари разбирания по редица въпроси, по редица навици, които развалят живота. Думите звучат като обвинителна реч, тя е защитена – за животните на земята, които не се раждат за да бъдат убивани. В Живата природа има кодекс, с който човекът трябва да се съобразява. Във всяка дума казана от Учителя по всичките въпроси е отлято съдържание. Думите са недвусмислени, имат едно съдържание, което на нас далеч не звучи обикновено както те звучат на ония, които безцеремонно вдигат нож срещу беззащитния живот. На земята няма престъпление, което да остава ненаказано. Живата природа следи острожно, какво става с нейните деца – и тя не прави разлика между различните видове, и тя няма предпочитание спрямо човека, смешно е да живее човек с тази крива идея. Един е пулса, който движи сърцето на всички, независимо човек ли е или животно. Правосъдие има навсякъде. Такова има и вътре в човека. Там са и обвиняемия и обвинителят и прокурорът. Животните не са случайно създадени същества за удоволствието на човека. Никой не го е короновал за цар. Той си е прикачил тази титла. От тази самонадеяност човек ще трябва да се освободи, за да си смири гордостта и да коригира отношението си към животинския свят.

Няма провинено дело спрямо природата, което да не се наказва. Болестите не са нищо друго, а следствия от тези нарушения. Но: "Аз съм на страната на кокошката" – това какво значи?

Всеки обикновен човек знае процедурата на съдопроизводството. Добре е за човека в един съдебен процес да има добър и умен защитник, то е гаранция за спечелването на делото. Когато процеса се заведе срещу човека от страна на животните за безразборното убиване, обвиняемият ще бъде лишен от добър и умен защитник, защото Тоя защитник няма да бъде на страната на човека, а ще бъде на страната на животните. Както и да звучат тези думи, далеч не целят да заплашват човека, те не съдържат заплахата, а предупреждение. Човечеството достатъчно опитва следствията от неестественото хранене, от целия неестествен живот, който води. Само ще стигне до изводите. Тялото и стомаха ще му станат учители. Добре е да не стигне до там. Положението ще се задълбочи и усложни и иска или не иска ще стигне до дилемата за храненето. Изискани и разумни трябва да бъдат отношенията не само към животните, но и към цялата природа. Ние имаме случаи да наблюдаваме тези отношения. Една година на Изгрева пострада една ябълка и ония, които разбираха от овощарство, искаха да я отсекаят. Била вече поразена, не раждала плодове, взимала само място. На нейно място ще посадим нова. Така казаха те. Нищо чудно и нередно нямаше в приетата практика при отглеждането на плодните дървета, те много не се церемонят. Но на Изгрева беше Учителя. Той нямаше претенции, че разбира от градинарство, ала не пропущаше ни един случай, когато се намесваха в работите на градината. Иначе разбираше Той тази наука и иначе постъпваше при тези случаи. Внимателно Той я огледа и накрая по Негова препоръка, градинарят реши да я остави още за една година.

Никой не я бутна. На другата година тя роди плод. До днес ябълката си стои на мястото. Самата красота е да я гледаш, на пролет, когато цъфти и на есен, когато е отрупана с плодове.

Върхът на едно борче пострада неизвестно как. А какво представлява бор без връх, самата смърт за бора. Исакаха да го отсекаят. Но Той не позволи. Дървото заякна, изви малко формата, пустна друго връхче, то заякна и малко деформиран борът се източи нагоре и е особено хубав, порастна на ширина, не се източи нагоре, но остана. През горещите дни приятно е да се седне под неговата широка сянка.

За всяко дърво можеше да се разкаже история, пострадали и излекувани в последствие. Плодовете на Изгрева не случайно бяха сладки и сочни. Градините имаха забележителна красота и процъфтяващ вид. Беше истински празник да се разхождаш по тях, когато на пролет цъфтяха, а на есен зрееха плодовете.

Нуждите на растенията, на животните и на човека Му бяха познати, близки. Той винаги отзвучаваше на тях, когато това трябваше.

В с. Мърчаево, където Той прекара известно време по време на войната имало някаква круша на която поради ерозия, корените бяха позасъхнали и бяха изкочили на повърхността. Години никой не обръщал внимание на този факт. Учителят се спира на нея, донася се голямо количество пръст, засипват корените, ограждат ги и крушата се спасява. Хората са лишени от този слух и усет за нуждите на растенията, тия живи твари, които по същия начин жадуват за вниманието и грижата на човека. Моментът не мина незабелязано и вниманието бе насочено към този дънер, насипан с голям слой доброкачествена пръст; човек може да преживее случилото се в сърцевината на това дърво. Безсловесното същество непременно е изпитало чувство на благодарност. Вълнението, което може да обземе човека идваше по две линии от това, което Учителят направи и от онова, което се случи със самата круша. То бе израз на дълбоко и определено отношение спрямо Живата природа. Всичко за този, който разбира е звучащо, говорящо на познат език. Една песен, която стига до човека и го прави неделима частичка от общото. Ние нямаме желание да подчертаем Неговата сила и Неговите разбирания по тези въпроси; нито Той, нито ние, нито някой друг има нужда от това. Фактите бяха премного живи, за да се кажат на висок глас – Неговото дело е завършено и то ще говори най-добре за Него. Но ето, че през един век на технически възможности, ние нямаме желанието, нито силата да мълчим, усещаме, че наш пряк дълг е докато преживяванията се пресни, докато сме живи още на тази земя да кажем всичко, за да не се явят един ден фалшификатори съзнателни и несъзнателни. Нека бъдем с отговорите за ония, които един ден ще ни питат.

Една година на Изгрева през един горещ летен ден – края на лятото, когато плодните дървета бяха отрупани с плодове, когато гроздето едро и сочно зрееше, небето изведнаж потъмня. Изви се буря и градоносен облак надвисна над Изгрева. Учителят тоз час излезе на поляната. Градушката идваше. Ала градушката не дойде и цялата реколта на Изгрева беше спасена. Ще питат някои, какво се случи? Какво направи Той? Ние не питаме за подробности. Ние няма да се докоснем до думата доказателства, които Той безцеремонно нарече: "Черупките на истината. Не се занимавайте с тях." Всичко е толкова живо, всичко бе толкова естествено и живо край Него!... Добихме навика да вкусим от сладката черупка да се радваме на нещата, които ставаха по този, а не по онзи начин. Знаем само, че през всичкото време Той стоя на поляната и гледа небето. Всеки наистина може да гледа небето, но малцина

са ония, които могат да влезат във връзка със силите, които витаят по това небе и регулират посоката и движението на облаците. Малцина са ония, които могат да влязат във връзка със природните стихии. Те разбират езика и знаят какво да правят и кажат. Разбират законите и могат да отменят или отложат известни събития, граничещи с големи нещастия. Да влияеш на времето, да променяш хода на едно метеорологическо явление, да спреш или отложиш една природна депресия е изкуство, което може да се овладее. Но се изисква нещо, една магия и една възможност която човек не придобива по механичен начин. Човек не познава силите, които лежат в него, сили с които той може да влезе в контакт и да си служи, когато пожелае. Но какво се изисква от човека? – Това са магически ключове, които в ръцете на глупавия, в ръцете на човек лишен от морал могат да направят хиляди глупости и да причинят големи нещастия. Все едно да въоръжиш някое диво племе с огнестрелно оръжие. Непременно един ден, то ще обърне оръжието срещу тебе. Човек трябва да изработи себе си, за да се домогне до скритите съкровища, които го чакат. Ако човек не може да заповядва на себе си, как ще може да заповядва на стихииите вън от него? Нека не си правят илюзии, че силата на мислите могат да се владеят от хора, които нямат разбирането на адепта, на светията, на ученика и техния висок морал. Далеч е човека от ключовете на Живата природа, която един ден би разтворила портите, за да покаже на човека какво е скрито в нея. Този ключ носи едно име – Любов. Какво крие тя, нека човекът си даде труд да го разбере.

В Търново на един събор, трябвало да се направи пристройка към склада за хранителните продукти. Постройката била готова, оставало само покрива, покриване с керемидите, което щяло да отнеме най-малко един час. Групата работници не бе малка и бързо щяло да стане. Но изведнъж небето се покрива с тъмни облаци и започва да трещи и засвятка. Очакваше се дъжд, който можеше да се излее като ведро. В този важен момент, братята бързат тревожно. Складът трябва да се запази сух. Учителят бил там, следял работата и попитал колко време им било нужно. "Един час". Учителят си отишъл. След малко времето се успокоило, небето се разведрило и братята побързали да свършат работата. Когато покривът бил покрит, това траяло един час, дъждът завалива точно както мислели – из ведро.

Изпитваме и вълнение и почуда. Колко точно може да проработи закона. Колко ключовете лежат в ръцете на силните и колко леко могат да манипулират те, когато целите са чисти, безкористни. Човекът може да направи неща, които може да звучат фантастично. "И по-големи от тези дела можете да направите" – каза Христос на учениците си. Може да звучат нереално, а са реални, действителни, точни. Ще се замислят не само обикновените хора, но и учените, когато проблема за промените на топографията стане необходимост и нужда. Човекът може да съдействува дадена неплодородна почва да се превърне на плодородна. Човекът може да промени профила на дадена местност. Това ще бъдат проблеми на бъдещата наука. Една житно зърно, което е малко, може да стигне големината поне на дренката, ябълките могат да станат такива, каквито човек желае. Това са възможности, които за сега са скрити от погледа на обикновения човек. Сортовете могат да се променят, реколтите могат да се увеличат не само с всичките средства на агротехниката, но и с усилията на човешкия дух. Опити в тази насока ще бъдат направени и човекът ще се увери, колко от значение са неговите мисли, чувства, идеи за състоянието на земеделските култури. Ще се стигне до най-същественото в случая – отношението и връзката с Живата природа, като един разумен и

строго организиран свят, чийто сили и възможности могат и не могат да се използват рационално. Един престъпен тип никога не може да се добере до познаването и използването на природните сили за своите лични цели. Изключено е това. Само човекът на правата мисъл, на правите чувства, на високия морал може да се добере до познанието за Живата природа. "Живата природа обича ония, които имат високи идеали. Живата природа се интересува от умните, трудолюбивите, добрите хора и на тях тя съдейства, другите тя ги остава в избите си до второ разпореждане".

Природата за Учителя беше жива, разумна, богата. Той винаги беше против изсичането на горите. Голяма част от нервните заболявания, казваше Той, се дължат на изсичането на горите. За Него връзката между горите и нервите на хората бяха нещо неразривно. Изворите, езерата, реките на една страна също трябва да се пазят, да се охраняват, да се чистят. Цялата природа е изпълнена със силови центрове, които са в непрекъсната връзка с живота на човека. Всяко нарушение в природата, се отразява на човешкия живот, на дадено общество, народ. Понякога – казва Той – едно тежко престъпление, може да причини изригването на един вулкан дори. Репресиите и гонението на някой реформатор, дошъл в името на една велика идея за благото на човека, може да бъде фатално за този народ. Природните бедствия, ужасните депресии, които отвличат хиляди хора и причиняват много щети, не са нищо друго, а израз на известни дълбоки нарушения в живота на един народ, общество, или цялото човечество. Държава, която гони своите добри и доблестни синове, се превръща в пустиня. Култура, която загива не е нищо друго, а израз на дълбоки нарушения и престъпления. Така загиват империи, така изчезват народи от земята. Лошото отношение към един гений, светия или Учител е пагубно за този народ.

Отношението на човека, на народите, на човечеството към великите принципи на живота, определят и отношението на Живата природа към тях. Дали човек разбира и прилага тези принципи е друг въпрос – законът е справедлив и неумолим – "Каквото посееш, такова ще пожънеш" – казва нашият народ. По време на един обед на Изгрева една пчела упорито се въртяла около Учителя. Той я забелязва и моментално остава прибора и тръгва към пчелите. Заварва следното положение – всичките панички за вода били сухи. Няколко пчели лежали мъртви. Напълват веднага паничките и пчелите се съживяват и успокояват.

Нека се върнем на нашето ежедневиe, понесли образа на необикновеното в нашите души, да погледнем себе си с очите на обикновеното. Възможностите за които стана дума тук, са далечни перспективи за нас, но ето, че хоризонта и над нас се откроява чист и светъл – човек може да си изработи отношение и с помощта на сетивата си, да погледне на всичко, което става с други очи и отзвучи с друга чувствителност. Ако успеем да направим това, ние ще можем да си изработим правилно отношение към природните сили, които винаги са готови да ни се притекат на помощ. Ще научим изкуството не само внимателно да наблюдаваме, но и да отзвучаваме, там, където са нужни разумността, любовта и доброто желание на човека. Да спасиш едно дърво, да помогнеш на едно водно конче, да пренесеш една жаба, да напоиш един жаден кон, да сториш път на една мравка са неща, които всеки може да направи, стига само да живее с идеята за вътрешния ред и стил на този свят и стига да има доброто желание да живее по нов начин. Красотата се разкрива пред нас, природата непрестанно ни подарява все по-живи и по-живи табла, да умеем да гледаме на целия живот с очите на мъдреца и да преживеем голямата мъдрост: "Всичко,

каквото става е за добро” – е указание за нас, че сме успели да вникнем поне отчасти в живота на Учителя и от Неговото светло и богато ежедневие сме успели да си изработим трайни принципи.

7. ТЕНЕКЕДЖИЯТА ДОШЪЛ

Когато се спираме на известни моменти от Неговия живот, далеч нямаме желание да правим сравнения. Сравненията тук са изключени. Спираме се спонтанно, за да огледаме картината, която се разкрива пред погледа ни, също както, когато вървим по планински път, и на известен завой се спираме очаровани от пейзажа, който се открива в далечината. Такъв един пейзаж представляват някои случки из Неговия живот, които Той разказва в беседите, твърде пестеливо, ала премного живо, за да ги отминем. Спреди сме се вече на завоя, гледаме и слушаме, съзерцаваме и накрая мислим. Учениците имат, какво да учат и какво да кажат, когато Учителят сам разказва своите преживявания, епизоди, опитности, като нещо обикновено, естествено, както са станали. Ние знаем, че всичко, което става около Него е необходимо, всичко звучи особено, дълбоко, ярко блести идеята. Тогава, както разлистваме интересната книга така се спираме, разчитаме казаното, написаното, като частичка от онова, което Той е искал да ни предаде, разкривайки живия пример, непременно ни отвежда до закона, до принципа, до знанието. Не веднъж скритото в примерите е ставало тема за нашата размисъл и не веднъж сме правили опит да го преживеем, да го опитаем, да го живеем. Образът този път е много жив, да не кажем внушителен, за да го подминем без да го огледаме от всичките страни и се спрем на детайлите.

Учителят разказва, че при Него е дошъл, вероятно в неудобно време, когато Учителят бил зает с друга работа, един евангелист с молба да бъде приет. Учителят му казал, че този ден бил зает, обаче посетителят упорито настоявал, работата била много важна, ще му отнеме само пет минути.

Пет минути, какво са те, Учителят се съгласил и го поканил в стаята. По професия човекът бил тенекеджия, но същевременно намирал достатъчно време да се вдълбочава в Стария и Новия завет и вероятно той здраво държал на своето намерение в продължение на пет минути да покаже на Учителя големия си запас от познание; колко добре владеел Писанието. Влязъл в стаята и започнал петминутното си послание. Когато човек настоява за петминутна среща с Учителя при когото идваш за съвет, подразбира се, че работата е много спешна, необходимостта от такава кратка среща просто е било належаща. Можем да си помислим, че се отнася в най-лошия случай за някой тежко болен, който се бори между живота и смъртта.

Нищо подобно, петте минути са били само предтекст, да може да влезе, за да може да се изпълни едно желание, което дълго време е носил в сърцето си, или в ума си. Ние нямаме право да се занимаваме с този евангелист, който владеел Писанието, знаел кой стих от коя глава, от кой апостол е, на коя страница може да се намери – цитира перфектно стиховете от Стария и Новия завет. И от всичко това се подразбира, че той е имал именно това желание да блесне със знанията си, с умението, с изкуството си да запаметява и да цитира точно Писанието. В цитирането изобщо няма никакво изкуство и най-лесно е да запаметиш стихове и да ги казваш, а някои едва ли не намират, че това е дар и отчаяно го бъркат и смесват с индивидуалното мислене и размишление. Тези многознайни декламатори винаги чувствуват остра нужда от публика

и то добра публика, която да оцени тяхното "изкуство". Този приятел не се задоволява с обикновена публика, не търси учениците, които вероятно биха му дали различен урок и прием, а разгръща своята способност, своя талант, както вероятно си мислел пред Учителя. Желание, голямо желание на човек, който не разбира пред Кого е застанал, с подчертано чувство на самоувереност. С една дума, надценил се е. Липса на разбиране и главно на въображение, за да разбере, че цитирането не представлява нещо много ценно, някакъв Божи дар – светът днес е пълен с платени, талантливи рецитатори. Автор и рецитатор са две съвършено различни неща. Но нека не снемем портрета на този посетител, който моли само за пет минути. Такива посетители по времето на Учителя, положително е имало повече отколкото си мислим и времето на Учителя, бездруго е било ограбвано от такива, които смятат, че работата, тяхната е много важна. Зад този случай подозираме неизброимо много, твърде е възможно и ние да сме изпадали в това положение. Така, че нямаме желание да оскъrbим този човек, който и да е той, урокът е много ценен, за да го отбележи Той – ние сме благодарни, има какво да учим от него. Нека минем към важната част на случая. Този експерт в познаването на Писанието, далеч не остана при Учителя пет минути. Не остана нито един час, нито два, а цифром и словом три часа, сто и осемдесет минути – 36 пъти повече от исканото време хвърква Учителят е следял часовниковата стрелка, иначе, не би уточнил часа; слушал спокойно и внимателно рецитатора, който се въодушевявал все повече и повече, забравял се, опиянявал се, възхищавал се от собственото си ораторско изкуство, от своите познания, увлечено от глава на глава, от стих на стих, от книга на книга, преброял почти цялото Писание. Така си мислим ние, така го виждаме и нека ни бъде позволено да го кажем. Три часа да приказваш само на тема Писанието.

Когато най-после решава да си тръгва, предоволен той благодари за вниманието с което е бил изслушан, без ни най-малко да се извини, че не издържа на обещанието си, след като е отнел толкова време, като при това му било казано "че бил занят". На ум дори не му е дошло да се извинява, смятал, че е казал толкова хубави неща, за които Учителят вероятно трябвало и да му благодари, сякаш му открива нова непозната страница.

Когато излизат навън Учителят му предлага да се поразходят малко и на тръгване му казал: "Можете да дойдете и друг път, но ако имате да кажете нещо ново, а не да повтаряте неща, които всички хора знаят." Добре трябва да е чул тази не много добра реплика. Думите на Учителя добре са били чути, но нека не засегнем неговия проблем, нека сам реши задачата си. За нас е важна другата част. Учителят е доволен от търпението, с което е слушал три часа. Три часа през нашето време изпълнено с динамичност! Спокойно, съсредоточено Учителят е стоял пред този човек и слушал познати неща.

Съзерцателният момент е наситен с нещо много силно и извисено за нас Ние не бихме издържали, поемаме си дъх и казваме: какъв връх представлява търпението! Случаят е обикновен, зад него, обаче, намираме необикновеното, за да се върнем на нашето всекидневие и потърсим случаи – кога и как сме реагирали на подобна среща от рода на тенекеджията, как сме отзвучавали на всичко, което ни бе познато, еднообразно, скучно, за да опитаме равнището на нашето търпение? Три часа Учителят слуша евангелиста. Рядко, много рядко неговите лекции са отнемали на учениците три часа. И какво криеха тези беседи обикновено по време на съборите, единствените, които са били по- дълги от неделните и школните през годината. Спомняме си, че тогава и най-дългата беседа про шумяваше като мигове. Но да слушаш рецитации и то познати и не

пет минути, а три часа, това бе истински урок на търпение, което надминава търпението на ония мъже от древността.

Учителят каза: "Много бях доволен от търпението", изпитът е бил издържан безупречно. Нашият поглед в случая не е обърнат към Него, у Него всичко лежеше изпитано, опитано, а беше обърнат към нас, които тепърва изграждахме величествена сграда в която един от основните камъни беше търпението; пробен камък за ученика. Търпението бе най-голямата скъпоценност, бисер в огърлието на добродетелите, което определя силата на самообладанието – истинска броня, която пазеше от всички беди човека и ученика.

Невъзможно е да не се спрем на завоя на нашия път и възхитени да огледаме целия пейзаж, който се открива пред нас – образа на една добродетел, чрез който се целеше да погледнем на себе си и измерим силата си и уточним онова, което притежаваме, или трябва да притежаваме. Защото търпението бе залог на най-големите постижения по пътя на ученичеството.

Търпението говореше много за човека, чрез търпението се опитваше силата на неговите убеждения, неговото прилежание, неговата любов. За ученика един от важните уроци беше урока по търпението. Учителят ни даде един малък пример, откривайки завесата на всекидневието, за да извлече след това принципа.

"Ще дойдат при вас някоя неприятност, някоя болест, някоя несрета и ще ви каже: Само за пет минути, а ще стои с часове, с дни, с месеци. Не се сърдете, не ги пъдете. Внимателно и търпеливо ги изслушайте и ги изпратете учтиво и ги разходете и ги поканете пак да дойдат. Дошъл е тенекеджията да ви посети."

Урокът е предаден изрядно. Лекцията засяга живата ни практика.

Учениците се постараха да я чуят добре, да я разберат добре, и да я приложат добре.

Каквото и да се случи, каквото и да върхлети върху нас, който и да застане на нашия праг, желан или нежелан гост, за пет или за три часа, да го приемем добре и в себе си да си кажем: Тенекеджията е дошъл!...

Урокът бе скъпо платен не от друг, а от Него. Колко скъпо ще трябва да го платим ние, които разбираме, какъв висок връх представлява търпението и колко усърдно и упорито трябва да работим докато го придобием!...

8. НЕДЯЛЧО

Този наш брат се казваше Недялчо. Той беше много млад. Имаше жив младежки вид – цяло момче. В Братството дойде пълен с ентузиазъм. Обичаше да се шегува, да се смее и на пръв поглед правеше впечатление, че е лишен от голяма дълбочина и като, че ли чу липсваше сериозан поглед за реалността. Сега, когато си спомняме за него и се опитваме с няколко линии да обрисоваме портрета му, отсреща ни се усмихват неговите очи, и думите му тутакси звучат пълни с незлоблива шег. Нямаше човек, приближил се до него да не усеща неговата преливаща чистосърдечност. Не вярваме, че някой от ония, които се смятаха негови приятели и другари да са били някога оскърбявани или обидени от него. Недялчо беше добър наш брат и късно разбрахме, че беше работник, достатъчно задълбочен, за да разбере през най-тревожното време, какво трябва да се направи за Братството. Нашата цел не е да разказваме неговия живот, нито да снимаме неговия портрет. Имаше нещо друго, една багра и един

звук премного значими – животът на ученика винаги опира до Учителя. Над ученика винаги бди една грижа – две очи го следят и две ръце винаги са готови да орегулирват движението и посоката на учениковия път. На тази ръка и на тази грижа ние винаги щяхме да се натъкваме и между многото случаи, които сме преживяли и видяли, избрахме си скромния профил на Недялчо, за да се изправим пред Учителя и проследим светлия сигнал, който винаги навреме е помагал на ученика при решаването на трудните задачи.

Недялчо беше олицетворение на сърдечна простота и искреност – той жадуваше неудържимо да работи и да служи, да даде всичко за преуспяването на делото на Учителя. Два момента от неговия живот привличат очите и вниманието, като две картини, които днес съзерцаваме, размишляваме и правим изводите. Рисуването на тези картини е рисувано не от Недялчо, не от ученика, а от Учителя. Книгите из живота на светии, тая богато апокрифна литература на миналото, подвизите и жертвите на всичките апостоли на Христовото учение, не веднъж когато сме слушали Учителя ни е изпълвало с ентузиазъм и с готовност да оставим мило и драго, както се казва, и да разнесем из народа Неговото учение. От колко примери сме се въодушевявали и колко планове и идеи са пламвали в младежките сърца, жадни за подвиг и саможертва. Кой не е искал, кой не е бленувал да стане апостол, глашатай на новото. Но имаше нещо, което винаги е охлаждало нашето пламенно желание. По почин на Учителя нито един от нашите братя и сестри не са тръгвали да проповядват в провинцията или в чужбина.

Ние поне не знаем за такъв случай. Имаше нещо различно в епохите, което само Учителят знаеше и единствен Той подходеше правилно и естествено. Времената бяха други, хората трябваше може би да узреят за новото, да ожаднеят и огладнеят, за да разберат цената на новото. Трудно, много трудно се угажда на сити хора. А по всичко личеше, че семената се пестяха – нито едно зърно напразно и ни една стъпка на халост. Енергията беше необходима за други цели и задачи.

Брат Недялчо не се съветва предварително с Учителя. Той не познава вътрешната постановка на въпроса, не знае какви са условията и на тема проповядване той е запален. Той е идеалист и жадува за подвиг. Въодушевен от тази идея той решава като апостолите по време на Христа да тръгне бос и гол без тържик и тояга да обикаля страната и да разнася учението. Готов е да се откаже от високата си служба – той работи като висш чиновник в Полиграфията и там е на почит, ценят го като добър работник, платен е добре, обичат го и колеги и работници и приятели. С една дума поставен е много добре и общественото му положение е на висота. Но един ден той се явява при Учителя с малко вързопче дрехи и Му казва: "Реших вече да тръгна из страната. Напускам службата си, взима само една дреха, по евангелски. Тръгвам Учителю да разнасям учението."

Недялчо е жив пред очите ни. Ние го виждаме и го слушаме. Неговата чистосърдечност грее в очите му.

Учителят също го гледа и вероятно се усмихва. И както винаги с малко думи му казва: "Какво ще стане с тебе? Освен, че няма кому да проповядваш, но ти ще обеднееш толкова, и ще се напълниш с гадове. Познаваш ли днес света? Върни се в службата. **Моите ученици ще служат там, където животът ги е поставил, където ги е заварил.**"

Намираме на друго място следните думи, които могат да се кажат по този повод: "Светът има нужда от учители светии, от чиновници светии, от лекари светии, от съдии светии, от адвокати светии, от майки светии, от бащи

светии, от управници светии." Думи, с които Учителят би посрещнал всяко начинание от страна на учениците, като това на Недялчо.

В провинцията "без тържик и без тояга с една дреха" той не отиде; от службата не се отказа, остана си там, където животът го беше заварил. Той добре е послушал Учителя. Ала ние, които стоим сега и имаме време да мислим за много неща, продължаваме да размишляваме и казваме по този повод – Недялчо, добрия Недялчо с вечно усмихващите очи, с чистосърдечие си и с искреното желание да върши волята на Бога, да направи нещо за делото на Учителя, постигна напълно въжделението си, желанието му напълно биде изпълнено. Нито една река не бива да се отбие или върне от течението ѝ. Недялчо взе живо участие при напечатването на беседите на Учителя. Той стана един от главните фактори десетки течения да бъдат отпечатани и Словото да стигне до нас през онова тежко време, когато хартията беше най-дефицитен артикул, когато да се борави с хартия беше опасна и отговорна работа. Ние сме много благодарни на Недялчо и за него никога не можем да си спомним другояче, освен като за работник на Божията нива "без тържик и тояга" да разнася учението на Учителя – формите, да, формите бяха тежко нещо, като неповратливи камъни те винаги спъваха прогреса на света, защото винаги затвърдените форми дърпат назад и забавят развитието на новото. Липсата на разнообразие, липсата на вродена индивидуалност, липсата на гъвкавост е била винаги неразделната част на всички фанатици, на всички схоластици, на всички сатрапи и диктатори, независимо дали те упражняват насилието си над хората, или на техните умове и души. Учителят мигновено се пренасяше в различните светове, прескачаше праговете, видоизменяше формите, координираше живота с устрема и пулса на времето. Затова всичко у Него имаше оригинален и необикновен израз. Животът на цялото братство беше израз на това основно разбиране и на този жив и различен пулс на живота, благодарение на което формите се изливаха разнообразни, живи, свежи.

Недялчо изпълни набеязания си план, послуша Учителя и свърши една работа, като даде пример, как може да служи. Учителя разкриваше за всекиго широки перспективи, нямаше да има ученик и човек от Неговите хора, които да кажат: Условието ми бяха неблагоприятни, не можах да изпълня задачата си. Работата на един служител на новото, независимо къде е поставен да живее, независимо дали "проповядва" или не. Светът днес е преситен на думи. Светът иска да види не какво говориш, а как живееш. Няма по – силен проповедник от живота.

Учителят искаше от Недялчо не думи, не проповеди, не отшелничество, а искаше да живее и да проповядва по нов начин. Как? Да живеем по новому. И като овладеем изкуството да живеем, животът ще се превърне на жива проповед. Ония, които ще срещнат такъв работник, ще се спрат учудени и ще кажат: Този човек има нещо особено! Този човек се различава от другите! Какви са тия хора?

Учителят искаше това, не само от Недялчо, но от всички ученици.

9. ДОБРИЯТ ПАСТИР

“Добрият пастир душата си полага за овците;
Аз познавам и моите ме познават.”

Йоан – 10:11,14

А идеята за “Добрият пастир” като проблем лежи още в дълбока древност. По този повод би могло да се напише цяло съчинение. И понеже същността на въпроса е една и съща, ще се опитаме да дадем строго принципната страна само. Примерите при нашата действителност около Учителя не са малко и може би никога през историята на окултните движения не са били толкова ярко подчертани. Тук те изобилствуват, времето е необикновено и движението около Него динамично. В основата тези домогвания имат нещо общо, приличат си по вътрешния замисъл, ние ще се спрем на някои от характерните. Темата е сложна и комплицирана. Естеството представлява един от големите дисонанси, които винаги по неизвестни пътища са се вмъквали като крадец, съзнателно и несъзнателно с точно определена цел – присвояването на чужди богатства, търсене на лесни пътища с присъщите навици и етични норми на крадеца, разбойника, убиеца.

Аз имах една добра хазайка, която тъкмо, когато дойдох да живея в нейната къща, тя намерила “пътя си”, станала активен член на едно религиозно общество, отказала се от светския си живот и се чувствувала много щастлива. Радвах се на нейното обръщане към Бога и ми беше приятно да живея в такава къща. На мене тя гледаше като заблудена овца. Никой по това време нямаше право да мисли, че аз имах нужда от “спасение”, казано на неин език. Но тя виждаше другояче, разбираше нещата както лежах в новата ѝ вяра и намираше, че всички ония, които не вървяха по нейния път са загубени. Една вечна история, проточила се от неизвестен час – не се виждаше нито началото, нито края и решително продължаваше да завербува кадри на фанатизма. Тъкмо тази жена запалена от новата вяра за нея си беше наумила да ме привлече, да ми проповядва и да ме избави от заблудата ми, кое собствено наричаше заблуда не разбрах. Определяше ми час и идваше с Библията при мене да ми доказва, да ми посочва стихове, че е крайно време да приема идеята за съботния ден. Слушах я внимателно, проявявах търпение и я изпрацах учтиво. Не я поканих да дойде втори път и какво влагах в моето външно държание и отношение към нейната мисия не се спирах да разбера, ала тя не повтори опита си. Трябва да съм ѝ казала нещо твърдо. Какво съдържаше този случай, какво се целеше с него, на какво приличаше това? То е същото, което лежи в основата на всички явления, близки и далечни, които имат една и съща цел – казано на евангелски език – “печелене на души”. Защо тъкмо аз бях набелязаната. Светът си мислех, беше пълен с такива, които нямаха път, нямаха вяра в Бога, естествено беше тази добра нова проповедница да слезе в големия град и да търси “заблудени овци”, именно в този свят би трябвало да слезе тя, един свят, който едва ли не се отъждествяваше като ад. Аз бях от “спасените” казано пак на евангелски език и нямаше защо да ме изтръгва от една място и да ме отнесе на друго, след като аз не се оплаквах от първото, и където може да се каже аз се чувствах най-добре. Но историята е една и съща и нали в основата на всичко това, лежи зърното на разединението, зад което стоеше дъхът на отрицанието – вечно един и същ – крадецът, който Христос добре бе очертал с няколко стиха.

Нека се върнем на нашата тема. Крадецът никога не напада на случайна плячка. Крадецът напада на добрите овци на добрия пастир, напада стадо, което не е лишено от грижи, където всяка овца е добре гледана, хранена,

свидна на пастира. Пастирът не спи, готов е да положи живота си за овците си. Наивниците до ден днешен могат да задават смешния въпрос: Какво иска този разбойник и защо напада? Отговорът е недвусмислен и точен, защото крадецът не е нищо друго, а вълк в сърцето си. Всичко става ясно, като имаме предвид характерните черти на вълка. Първото нещо, което вълкът обича е овцата да бъде охранена, угоена, здрава. А такива той много добре знае, че може да намери само при добрия пастир. Аналогията и езика на притчата тук е вече много ясен, образът, който Христос остави е класически, не е загубил от реалната си стойност до наши дни. Идеята е една и съща. Събитието щеше да се повтори безброй пъти. От тази напаст нямаше да бъдат спасени нито един от ония, които бяха "добри пастири". Погледите на хищника никога нямаше да се откажат да търсят, да дебнат и да си облизват устните.

Зад образа на вълка ясно изпъква образа на човек със същите интереси, със същите навици, със същите методи на действие. Глупостта, егоизма и гордостта са си дали среща в този човек, плюс заплашителната сила, с която тъмнината го въоръжава. Той всичко върши на тъмно и мъгливо време. Всичките образи от най-далечното минало до ден днешен са едни и същи. Изкушенията на Христа през които мина победоносно, носят същия характер. Знаците и сигнали, които Христос остави с този въпрос са забележително ярки. Те щяха да бъдат фарове по пътя на човека, който по същия начин нямаше да бъде пощаден от изпитанието. "Не само с хляб се живее, да не изкусиш Бога Твоего, и само Нему да се поклониш". Това беше достатъчно, за да може всеки човек тръгнал в този път да се ориентира и да познае своите "доброжелатели", които са винаги щедри на обещания.

Учителят представляваше неизмерим по Своята светлина и сила център. Той привличаше всички ония, които копнееха за нов живот, чийто умове жадуваха светлината и чийто сърца търсеха любовта. Но между тези имаше и други, които привлечени от голямата светлина, идваха с тъмни и неопределени цели. Учителят никого не връщаше, никого не пъдеше, ала знаеше да постави всекиго на мястото му. Осторожно Той пазеше своите от тези други, защото знаеше, че вечната история нямаше да бъде избегната и тука. Стадото щеше да стане прицел на алчните домогвания на самозванци.

Какво не правеше човек в обикновения живот, за да се домогне до някаква материална ценност, една скъпа вещ. На земята нямаше по-голяма скъпоценност за любителите от този род, от човешката душа. Старите познавачи на духовните ценности с вълчи сърца, отдавна са знаели какви залежи, какви богатства се крият в човешката душа, както е знаел това и техния прародител, който навремето се опита да обсеби и подчини душата на Христа. Многократно този опит щеше да бъде направен с простени и непростени средства, водими винаги от едни и същи вълчи интереси – да изтръгнат душите от ръцете на "добрия пастир". Беше въпрос не само на съзнание, но и на морал. А какъв морал можеше да се търси в един вълк? Борбата щеше да се наложи и ония, които имаха претенции, щяха да се изправят не пред друг, а пред Учителя.

Желанието да застанат на Негово място и да станат духовни ръководители и наставници, обземаше дори и някои, които смирено като прилежни ученици заставаха пред Него, а дълбоко в себе си криеха само честолюбиви намерения и жажда за власт. Но добрият пастир бдеше. Учителят ги познаваше и четеше в техните сърца, като в отворена книга. Нищо не можеше да се скрие от Неговите очи. Известен му беше техния начин на действие, техния метод и техните интереси. Улучваше точното им разписание и разбъркваше плановете им преди да се усетят. През всичките времена те бяха едни и същи, не напредваха, трудно се променяха, а силите на светлината и на доброто се увеличаваха.

През 1927 година Учителят даде беседите "Пътят на ученика". "Пътят на ученика" беше триумф на окултната литература по този въпрос. Не само бе очертан пътя, изграден здраво, а здраво беше въоръжен и ученикът. Образът на модерния изкусител бе даден ярък, релефно очертан и никой вече нямаше да сбърка или да направи погрешна стъпка, ако в сърцето си таеше любов към Учителя си. По този въпрос ние спряхме вниманието си и на друго място. Две хиляди години след Христа врагът си оставаше един и същ, със същия морал и със същите себични интереси, с тази разлика само, че беше уморен и имаше вид на вълк с извадени нокти и зъби. Темата се налагаше и учениците нямаше да я прескачат. Опитите за кражба и борбата срещу тях се водеше на открито и всичко казано и направено от Него искреше от живот и сила.

И ако се спряхме на цялата тази панорама, то е защото между всичката тъма, които внасяха тези вражески сили образът на Учителя грееше като слънце, а Неговото отношение към "своите" беше само любов, любов към всички ония, които "Бог ми даде в ръцете", любов към ония, които "Той призова", към всички ония, които "познавам и ме познават". Учителят бдеше и съхраняваше най-много от всичко света на мисълта и на чувствата. Умът и сърцето на ученика трябваше да бъдат чисти, неопетнени, светящи, за да не се наруши правилното виждане и в следствие правилното мислене и чувстване, неща, които неизбежно водеха след себе си и волевите действия – живота. Правата насока на всяка цена трябваше да бъде спазена. На земята престъпление беше да завладяваш тялото на човека, а непростим грях е да отбиеш една душа от правия път, да я смутиш, да я поробиш. Всичко това може да се случи много лесно, когато се промени мисленето на един човек, морала на един човек – всичкото друго е вече следствие на тези два основни звена в психиката на човека. То е все едно, когато човек борави с една машина от която липсва основния болт – целият механизъм тутакси се нарушава. Промяната на физическия свят идва неминуемо. Затова самозванците гледат да поразят най-напред идеите, мислите, морала. Такъв човек се превръща на играчка в ръцете на такива учители, негоден е, осъден е и в следствие той бива захвърлен, защото ценното, прекрасното е вече излято, изсмукано, сърцевината на плода изяден, черупките се изхвърлят.

Христос се бореше с такива самозванци, борбата я продължиха апостолите; на много места в Деянията се говори за нея, на места тя се изостря и добива социален характер. "Не се приближавайте при тях, не ги приемайте в домовете си, не ги поздравявайте" се казва в посланията. Времето край Учителя е хроникирало много случаи. Те съставляват част от историята на Неговото дело. Те са епизоди с една и съща фабула и с един и същи герой. Главният е вечния, от край време познат, открай вековете "человекоубийца", макар, че образите се променяха, крайната им цел опираше винаги до стадото, присвояването на службата, на титлата, на мястото, ръководното, централното. Да бъдат авторитети, да бъдат център, да бъдат водители, ако не на цяла маса, на по-малко, на 20, 30, 10 души, или на двама, трима, или в краен случай на един. Просто заплашително. Човек има чувство, че се надвесва над бездна и при най-малкото нарушение може да се намери долу. Опасността не е само за един, а за мнозина. Ние бяхме свидетели на такива домогвания. Те се засилиха, те се умножиха, те се развихриха, когато Учителят вече не беше на земята. Жертвите нямаше да бъдат малки и данта платена на вечния крадец, побойник и клеветник, щеше да бъде скъпа. Равносметката се налагаше и всички щяха да видят на кое място бяха застанали и към чие стадо се числяха и какъв ранг имаха, такъв на ученик или на учител самозванец.

Нека докоснем един от тези живи примери, който бе поразителен с обилието на светлина и топлина, които Той бе насочил при елиминирането на силите, които действували против Него. Колко бедни бяха тези жалки честолюбци и дребнави личности, които се стремяха към авторитетност, към власт, които никой не беше им я дал. Учителят ги наричаше просяци, които прикривайки своята вътрешна беднота, бяха богати на приказки, на лъжи и на обещания. Те бяха за съжаление през едно златно и сияйно време, когато пътищата бяха освободени, светлината обилна, а Словото щедро. И всред всичкия този блясък, всред тази голяма светлина, всред това обилие на благодат в които Той е потопил света, дребни и тъмни съзнания мечтаеха и се бореха за централни роли, за фактори, за кръгове, ако ще и по – малки от Неговия, макар и схлупена малка колибка, където да учат някои, да ги ръководят, да ги възпитават, да ги наричат свои и да разполагат с техните ресурси разбира се. Жадуват да бъдат наречени ръководители, наставници, ако щете и учители. Несъвместимо. Необяснимо. Овладени от далечен атавизъм и от тъмни желания по времето на Учителя те изглеждаха невзрачни, а днес жалки.

Този път лицето, което се беше нагърбило с тази злополучна роля не беше мъж, а жена. Обикновена личност, сестра на една наша сестра. По натура била медиум; тръгнала веднъж по този път, тя стига до там, че е предназначена личност, важен център, който безсъмнено ще играе важна роля. Тя трябва да учи, да има група, да има хора край себе си, да я гледат, да я слушат, да я кредитират. Всичко, което научихме по този повод е научено от сестра Мария Милева, която за съжаление попада в нейната власт. Тя беше сериозен и добър ученик и когато времето беше отшумяло и спомена бледнееше, тя с чувство на отговорност ни го предаде. Освен нея в тази група била и сестра Маркова и брат Ради. Спираме се само на тримата. Привлечени от обещание за бързо духовно развитие, те са редовни на нейните събрания, слушат я внимателно и някак си им харесало да бъдат ученици и в друга школа. Обаче, като всички от нейния род, те винаги пропускат нещо и сами се дискредитират. Тя им внушава, че нямало смисъл да посещават школата на Учителя. "И ние престаняхме да ходим на школа. Часовете за клас си оставахме в къщи. Но редовни бяхме за нейните часове... Каза ни още, че не е нужно да се вестяваме пред Учителя, нито да го поздравяваме, нито да Му целуваме ръка, както беше прието. И ние се лишихме принудително от една наша реалност и право. Тя ни събираше в града."

Въпросът става сериозен, заплашителен. Това прилича на конспирация. Обособява се една школа, която не признава другата, прилича на онова, което целеше моята хазайка, но тук е увеличено стопроцентово, излизаш вече на двубой и оспорваш дори и почестите. Обещанията са големи, ние сме били избрани чада, ние сме нещо изключително и пр. и пр. и ние се чувствуваме като риба във водата, ще ни се открият големи тайни, ще ни се дадат големи сили, ще напреднем по-бързо, защото сме избрани. Всичко тук звучни по-интересно, по-приятно ще кажем ние – те умеят да гъделичкат и да събуждат елементарните чувства у човека.

И тези чисти по сърце хора на Учителя, тези добре гледани и хранени, и пазени до тогава овци от Неговото стадо, намират, че тук им се дава нещо повече отколкото там – в школата на Учителя. При това тя им казвала, че работела под ръководството на Учителя, че Той я направлява, Той ѝ подсказвал, какво да им говори и какво да им открива. Тя винаги говореше от името на Учителя. Да, те винаги говорят от името на Учителя, макар, че винаги поставят Учителя зад себе си.

Действието се задълбочава, моментът става наистина драматичен, последствията лежаха още неизвестни, когато се разбра, че те редовно не посещават школата, не случайно, а съвсем умишлено; не се явяват пред Учителя, нещо повече, избягват Го, не проверяват истината, не Го поздравяват, и най-важното не се опитват да сверят доколко намеренията на този прословут учител са чисти. Толкова години след случая ние се питаме, къде лежи точно злото, искаме да се докоснем до раната и да си отговорим къде лежи заблудата, къде е вредата, къде е нещастieto на подобни "групи", тия придатъци, тия обособени клетки в своя мъничък свят, да живеят отделно от общото с всичките последствия на това ужасно заболяване, обхванало днес света от четирите краища. Тия хора, които биват привлечени са живи клетки от общото тяло, тия овци са от Неговото стадо. Нарушението е там, нека е малко, нека не се забелязва, то не се преценява правилно от умната Милева, от интелигентната Маркова и от чистия по сърце и здрава логика брат Ради. Те всичките просто са заслепени от знанията на тази жена, която изпадайки в транс като плоча повтаря дословно мисли от Учителя, които Той ги казва на следущия ден на клас. Просто поразяващо. И те си казват с право, защо търсим доказателства, ето говори като Него. И си стоят там със спокойна и невъзмутима съвест, продължават да стоят в лапите на този ръководител, учител, настойник, който ратува за тяхното "спасение". Не подозират, че зад всичко това, има едно голямо нарушение. Неусетно в тях се извършва процеса – променя се мисленето, променя се отношението, променя се морала. И след това променя се и тяхното движение, пътя на ученика. Загубва се посоката към първия извор, кристалния, бистрия, със сладка и свежа вода и те кръжат около някаква неизвестна локва, която от време навреме се пълни от дъжда или нещо по-лошо, което Той щеше да им го каже по-късно. Нареджат се наред и чакат да им дадат чашка или глътка от тази вода. И понеже са ученици, които трябва да учат търпение, самообладание, вяра, те стоят чинно и търпят качеството и недоимъка на водата, стоят в тая блатна обстановка и намират, че така е наредено. Качеството на една храна рядко се преценява в момента, когато човек я дъвче, стомахът е главният фактор, който има последната дума. Сестра Милева не е човек да се храни със сурогати. Второ методът е стар и пагубен. Трето тези хора имаха определено място в живото тяло на братството, на стадото, на Неговото тяло. Някой самозванец беше успял да ги уверява, че мястото им е именно при него, а не другаде, при вадата, а не при извора, при лъжливия учител, а не при истинския. И те биват откъснати и се преместват там. Но законът действа съкрушително бързо, пресечен е пътя на кръвта, клетката се лишава от живителния сок на цялото, те са вече обособени като отделно тяло. Самозванецът иска да има братство в братството, школа в школата, група лична, своя на която да може да командува досущ като генерал. Така е по-лесно за него, по-изгодно. Самозваният учител е ленив – всички от неговия род образуват семейство на великите мързеливци; те вечно живеят от просия и от грабеж. Обособеното тяло се натъква на две опасности. Унищожава себе си, а заедно с това нанася вреда и на другите. Вътрешната окултната страна на въпроса става безпредметна, когато се явява Той и взима инициативата в ръцете си. Преживяният случай блести като кристал.

Учителят вижда отсъствието на тези ученици. Вече е известно, че те са в група. И не друг, а сам се заема да разтури тази група. Не е за първи път, и няма да бъде за последен. Дълго щеше да срина старото и негодното, за да изведе на светло учениците. За Него това не е трудно. Тръгва направо по обикновения път, действа бързо и точно, като хирург. Вика ги по отделно и направо, както се говори на обикновени хора с обикновения човешки език им

казва: "Ще напуснете тази група. Тука са пет, такива като нея, аз ги познавам. Те са тези и тези... крадат Словото, крадат и учениците ми. Но няма да им се позволи." Всичко е казано ясно, отривисто, недвусмислено. Няма иносказателен език, няма символи. Направо.

Самозванецът не се смущава много, при това тя знае Кой стои насреща и не се страхува. Предварително им казва: "Той ще ви изпитва, вие бъдете готови за това." Умната Милева казва това на Учителя – вие ни изпитвате. Думите са предадени дословно.

Тогава се случва необикновеното, прекрасното, което никога ученикът не трябва да забравя – Учителят гледа сестра Милева, ние можем да си представим този поглед на Учителя, нека не сме присъствували на тази сцена. Изпитваме необяснимо вълнение от простотата и чистотата на контра удара – възражението на Учителя, което е толкова меко, колкото и съкрушително – струва да се запише със златни писмена за вечни времена, класически израз на отношението на Учител към ученик – любовно отношение. Пред Него стои Милева, чийто живот беше низ от страдания и изпитания; пред Него е този войник в полето на бранта, този верен ученик. Учителя ѝ казва:

– "Сестра, малко ли изпитания ти причини живота, та трябва и аз отгоре да притуря още и аз да те изпитвам..."

Нищо друго. Това беше последната капка, която преля. Мигом вкусът от тази храна се вгорчи. Тя бе доброкачествена. Крадецът беше разобличен. Групата се разтури и въпросният инициатор изчезна от хоризонтите на братския живот, опита, какво значи да си избираш жертвите от стадото на "Добрият пастир".

Опасността от тези опити е много по-голяма, отколкото ние можем да си представим. То е грубото нарушение на любовното отношение между две души, които векове са се привличали – Учителя и ученика. То е нарушаване отношението между отделния човек и Бога... Има нещо силно и здраво, което ученикът трябва острожно да пази – никога да не допуска трети човек между себе си и Бога, между себе си и Учителя. Домогванията към тази връзка имат далечно минало. Този способ е най-лесен да владееш над душите и над телата на хората. Робите се владеят най-лесно. А да властуваш, това е лозунга на тъмнината. Затова Учителят казва:

"Не целувайте дявола. Той ще ви отдалечи от Бога. Ще изгубите всичко ценно, което сте придобили с упорит труд. Пазете се от лъжливите учения и учители, които много обещават, а нищо не дават. Мислете право и подлагайте всичко на критика и проверка. Опитвайте всичко. По делата ще ги познаете."

"Добрият пастир душата си полага за овците"

"Няма по-деликатна и по-отговорна работа да бъдеш Учител. Ако някой си позволи самоволно и осакати някои души, ще отговаря пред великия закон. Всички самозвани учители биват хвърлени в затвор. Хиляди години са потребни, докато излежат наказанието си".

10. ОТ ПРОЗОРЕЦА НА ТЪРНОВСКАТА КОЛИБА

Това е един от многото малки случаи, обикновени, ежедневни, които минават пред очите на Учителя, звучат иносказателни, когато ги слушаме от Него, скритата идея блести и ние решаваме към общата тема да прибавим още едно светящо късче, малко обработено, малко шлифовано с дъха на нашето преживяване и обвеяно с топлото чувство на благодарност. В тях има скрито

нещо ценно – образ идея – истината блести и нашата практика се обогатява. Пак е нарисуван образа на лъжеучителя, на наставника, на господаря. Всичко казано за тия самозванци, никога нямаше да бъде много, защото те никога нямаше да липсват на Земята, разкъсани от личните си чувства, въвлечени от манията за големство и водачество да съпътствуват идването на един Учител на земята. Не веднаж Учителят се спира на тях и с най-различни цветове рисува тяхния външен и вътрешен облик. Те са най-опасните хора, които винаги се бъркат във великия план на Битието и в своята осъзната и неосъзната дейност се стремят да слагат пръст на светлината. Христос ги наричаше направо вълци, които прескачат през прозореца на кошарата... Образът е даден в съвършена яснота и простота и нямаше да има човек на земята, възлюбил истината, да не го познае и да не се опази от него. Христос беше дал класическото правило: "Ще ги познаете по плодовете". Да се предпази душата на учениците е съкровена Негова цел. Лъжеучителите се стремят именно към тази скъпоценност – душата, за да направят от човека роб и да използват материалните и духовните ресурси. На такива отявлени, властни и амбициозни самозванци Учителят се спира при всеки възможен случай, когато всекидневие то Му ги поднася, за да разобличи тяхните егоистични домогвания и цели. По Негово време не един си присвояваше тази служба.

Те се опитват да правят от себе си кумири, въоръжават се със знания и си служат с позволени и непозволени средства, за да учат, привличат, очароват и накрая да заробят. С такт, търпение и деликатност Учителят е следял тяхната игра, поставя ги на такова разстояние, където те ще бъдат най-безопасни. Те имат една единствена цел, да уязвят Него, да прескачат в Неговата кошара и да грабнат Негова овца. Ние не пишем история и личности не ни интересуват. За нас важни са принципите. Целим тях да предадем на ония, които ще дойдат след нас и които ще търсят чистите пътища по които и ние бяхме изведени от Него.

Това е ценното, което сега ни връща назад, за да разгънем страниците на Неговия живот и се приближим до ония идеи и образи, които са обвеяни от живия пламък на преживяното. Самозваните учители винаги са били тежък баласт за Един Велик Учител. Към тях Той е едновременно и внимателен и безпощаден. Обикновено нито един от тях не оцелява, не оцеляват и неговите ученици – природата има специални заведения за тях. Грешка при избора могат да правят само ония, които не познават Учителя си и не са опитали свежестта и чистотата на водата и хляба, които Той носи.

По това време ние не знаем, какво се е случило в Търново по време на един от съборите. Какво знаем, сме го открили в една от съборните беседи от 1935 година, където Учителят привежда един пример станал някога в Търново. Не знаем дали случаят не се съвпада с някаква реална постановка по време на този събор. Не искаме наслуки да коментираме, но нека ни бъде позволено да допуснем, че по това време край Учителя се е подвизал някой, а може би и повече, такъв един самозван учител. Примерът е бил уловен, поставен в клише и ние, които прелистваме страниците на миналото, оглеждаме внимателно това минало, оглеждаме и детайлите на един отшумял живот, където делото свети и се спираме на описания от Учителя пример, за да преживеем ония дни, ония вътрешни дълбоки драми, които са се разигравали зад романтичната обстановка на съборите. От друга страна не искаме да забравим тази серия от факти, които премного говорят за силата и значимостта на скритите в тях идеи.

Имаме чувството, че миналото не е минало и Учителят, както тогава преди 40 години, така и сега стои през един от тях блестящи съборни дни с лазурно чисто небе отгоре, на прозореца на колибата и гледа птички наредени на плета. Първият момент Учителят има впечатление, че тази птички са мъртви. Така ни разказва случая Той. Стоят като отляти от ръката на скулптор, неподвижно и бездиханно, притиснати една до друга, крилце до крилце, сгъшени и мълчаливи с извърнат поглед нагоре към една и съща посока, поглед сякаш по заповед впит в една и съща точка. В този поглед се чете смъртна уплаха. В този непобедим ужас се чете една невероятно жестока дисциплина.

“Птичките стояха неподвижно и гледаха нагоре. Стояха талкова тихо, никакъв шум не се чува, абсолютно неподвижни. Потърсих причината и погледнах нагоре в посоката, която гледаха и те. Горе се виеше един голям сокол. С явяването си соколът беше внесъл такъв ужас между птичките. Той просто ги беше смразил. Вкаменени те стояха там, сгъшени, мълчаливи, уплашени смъртно.”

Картината е ясна. Примерът е даден. Но Учителят не спира до тук. Този път не оставя връзката да бъде направена от нас. Направи я Той: “Соколът като гледаше към тях, приличаше на строг учител, който се готви да изпита учениците си. Предварително той ги наблюдаваше и като видя, че те не са готови, хвъркна в друго направление и си каза: Невежши са тези ученици, не са готови за изпит. Щом учителят си отиде учениците се отпуснаха, започнаха да шумят, да се разговарят помежду си. Свободни сме вече. Който не разбира смисъла на нещата ще каже: птички са това. Птички са наистина, но са вкаменени от страх, от погледа на своя учител. Той стои над тях със своите мисли и търси начин, как да задигне една от тях, да я заведе на гости, да ѝ предаде един добър урок. Който се осмели веднаж да влезе в стаята на такъв учител, вече не излиза оттам. Тази стая представлява за него изправителен дом в който се изучават уроците на живота.” Всичко е изградено идеално като скулптурна цялост. Зад това табло блести живота. Този живот е шумял тревожно и опасния дъх е стигал до Него. Нищо не е казано случайно, и птичките случайно не са преживяли на оградата този ужас. Но нека не търсим скритото в историята на всичко, което е ставало покрай Него. Нека си позволим само това да огледаме случая и разнищим онова, което е казано за нас.

Учителят кръщава сокола, нарича го учител. Ние ще си послужим с Неговите връзки и към Неговия класически коментар, ще прибавим нещо и от нашето чувство и от горящия дъх на преживяното преди малко. Не желаем да скрием нашите мисли и да не направим връзка, близо тридесет години по-късно от казаното.

Учители соколи има и в училищата. Те обикновено са първенци по дисциплината. Децата пред тях стоят неподвижно, чинно с ръчички отзад. Приличат на тези птички от плата. Те гледат само своя учител – сокол, който високо над тях развява камшика. Въздействието на такива учители – соколи ни е известно. Нямаме желание да критикуваме училищната система, тя отдавна е под всяка критика. Соколи могат да бъдат и родители. Деца на такива родители треперят пред тях, ако те ги накажат стоят неподвижно на колене с часове, или изправени на стената до премалаване. Такива родители умеят да направят от децата безгласни зверчета и ги поразяват още от люлката, имат и глас и очи като на хищници. Но това е друга тема. Учителите самозванци приличат на тях. Соколът може да се смята като един такъв учител, на неговата дисциплина могат да завидят и най-големите пълководци. Всичките насилници и сатрапи могат да се поучат от сокола. Примерът е на разположение на всички отявлени насилници.

Дисциплината на сокола е модерно средство, метод, система, която носи определено име – насилие. Много неща могат да се постигнат с него. Соколят следователно намираме зад всичко, което кара хората да се страхуват, когато мислят, говорят или действуват по този или онзи начин – така, както искат самозваните учители.

Приведеният премер е много свеж и много дълбок. Валиден е за всичките времена. В него е даден образа на ония учители, които смразяват кръвта на своите ученици и ги карат да вършат тяхната воля. Примерът никога няма да престане да говори, защото до ден днешен земята не е разтоварена от тази фатална и тъмна личност, от тези амбициозни, честолюбиви и егоистични самозванци, жадни за власт, за внимание, за почит, за любов ако щете. Те проповядват – как да живеят другите, какво да правят другите, а изключват себе си от общото. Някои от тях са по-жестоки и от сокола дори.

Соколи е имало в миналото има ги и днес. Както тогава така и днес те се насочват към птичките от плета и към кошарата на добрия пастир. Едно нещо винаги не им достига – не са достатъчно разумни, липсва им светлина, за да могат да видят, че на прозореца стои Той и наблюдава всичките ходове и в последния момент разбърква разписанието на неговото време и подменя посоката на неговия път – не може да грабне ни една птичка от плета, ни една овца от ръката Му.

В света не липсват “соколи” нека повторим това. Те се вият по чистото лазурно небе, дори и през тия светли, святи, съборни дни и целят само едно – смъртта на невинните “птички”. Ала Той стои и гледа от прозореца на колибата и дава забележителен урок на тая разбойническа порода от лъжци, насилници, клеветници, които лицемерно са наденали маската на учители и доброжелатели.

Пред очите на Учителя насилието на самозваните учители се стапя, както се топи леда от слънчевите лъчи, когато пролетта настъпва, както се стопява стоманата под пламтящото огнище на Опитния Майстор. “Добрият пастир душата си полага за овците”.

11. ТОЙ Е ...

Как звучи думата “учител” на чужди езици, не знаем, ала как звучи на български език, ние знаем. Трудно бихме могли да проследим етимологическия произход и историята на това понятие, което в живота на българина от шест века насам на български език звучи рядко хубаво и е заемала най-високото и най-почетното място. Думата е богато по смисъл и по съдържание; и фонетически тя звучи особено. В началото на нашия век тя навлиза в живота на определен брой хора, които влагат един друг нов елемент и думата навлиза в историята на нашата философска и духовна мисъл. В тази дума вече е отлят сока на знамението и сбъдновението. Тя става жива и неделима част от духовното развитие не само на отделни хора, а на целия народ. Зад нея не стои само чистия и самоотвержен образ на народния учител, който учи българските деца на четмо и писмо, а стои нещо повече, по-богато и по-дълбоко, което един ден щеше да се прецени. Ние се помъчихме да кажем, да предадем онова, което Той направи в продължение на целия си живот, дадохме границите, до колкото това ни беше възможно, на едно дело, което непременно ще се отчете, опитахме се да изложим основните принципи на Учението и свързахме теорията и практиката в неговия живот, които напълно се покриваха. На български език думата учител звучи много хубаво.

Когато Неговите ученици се научиха да Го назоват с това име, това се случи преди началото на века, стана ясно за тях и за тия, които щяха да дойдат след тях, че дямата беше най-подходяща и най-вярната изразителка за човека пред когото бяха застанали. Учениците разбраха, че се намират пред най-великото събитие на века. Радостта от това откритие беше голяма, по-голяма радост от тази никой от ония, които Го познаваха, нямаше да преживеят.

Тогава ние се върнахме назад в историята, за да потърсим основните черти на този образ, нахвърлени изумително верни в онази беседа на Христа с учениците, когато Той ги запознава с истинския учител, като даде основните белези, защото знаеше, че не един щеше да си прикачи тази титла, и не един щеше да злоупотреби с това звание. Ясно е, че това име се дава само на звани, заслужени, избраници. Хитреците са разбирали много добре съкровищата, които Един Велик Учител носи със себе си. Макар и изкривено те са долавяли, че и те като Него могат да разполагат с власт с която да властвуват над душите и тялото. Твърде изгодно за тия отявлени разбойници, които пред нищо не се спират за да постигнат егоистичните си цели. Христос ги наричаше с определено име и не ги щадеше, за да предпази ония "които Го познаваха и познаваше Той".

Положението в техните късоледи очи е нещо много изгодно – те виждат само външната страна на отношенията, на тях им харесва и като чин и като служба това поприще и не един властолюбец и честолюбец щеше да се стреми към това звание. В света не един лъжеучител е съществувал. Историята на духовните и окултните движения изобилствува с такива отявлени образи, особено, когато на земята се ражда един истински Учител. Тогава има на кого да се подражава, има от кого да се краде.

Христос великият реалист на времето си, даде прости и ясни начини, как да ги познаят – "По плодовете ще ги познаете – не слушайте, какво говорят, а какво правят". "Не се бере трънки от грозде, нито смокини от репей". Истинският ученик, никога не може да се излъже и да бърка, когато погледа му се спира на образа на Учителя. Нищо не е в състояние да обърква ученика в пътя към Учителя. Принципите са точни и определени. Със силата на мълнията ученикът усеща приближаването на коварната стъпка. Той не се лъже нито от мекия глас, нито от големите им обещания. Ученикът е най-оспорваната личност и за него се води състезание.

От тези борби, които се водят в един подмолен свят, не е щаден Учителят. Те ставаха по Негово време и Той познаваше враговете си.

Когато личността на Учителя между десетата и двадесетата година на нашия век е вече добре позната и делото му функционира правилно и естествено, вечните спътници на тъмнината не закъсняват да заемат своите позиции, привлечени неудържимо от светлината. "Където е меда, там са и осите" – по това време се подвизават много личности самозвани, които искат да водят, да учат, да правят общество. Наричаха себе си учители, ръководители духовни. По това време те намират последователи и сподвижници, времената бяха такива имаше вече много жадни за духовен живот хора. Тук таме се образуват общества, братства. Но да си Учител е нещо огромно, неизмеримо, то надвишава човешката представа. Колкото и да подражаваха тия обикновени люде, колкото и да тикаха колата по някакъв трасиран път, дерайлирането кога да е щеше да настъпи. Съкровищата могат да бъдат пренасяни от едно място на друго, могат да бъдат откраднати, ала авторското право никога не може да се присвои, невъзможно е те да бъдат предадени на ученици и това да остане скрито, покрито. Как може да предадеш една песен, една идея и да кажеш, че

тя е твоя, че по света друг я няма и че никъде другаде тя може да се намери. А светът е малък, никога той не е бил голям в известен смисъл, че неща от подобен род, да не бъдат проверявани. Невъзможно беше да се скрият ония пътища откъдето бликаха струите на чистия извор. Дали в нашата малка страна някой самозванец можеше да каже – тази песен е моя, или това Слово е мое. Винаги се намират хора с тънък усет за чистотата и почтеността, които различават чистотата на един тон, намират фалша, дисонанса и тръгват да проверяват, да питат, да разпитват и накрая да открият фалшификацията. И тези, които се изправят пред истинския Учител, и ония, които са се спряли при лъжеучителя в сърцето си са били чисти и един и същи копнеж ги е тласкал. Когато и да е те се уверяват, кое е било истински злато и кое е било позлатено.

По това време в Хасково около личността на Учителя стават пререкания и се водят борби. Ония, които са заинтересовани, питат Кой е Той? Какъв е пък тоя, когото и те наричат учител. Раздвояването става бавно, трае години и в недоумение се питат едновременно може ли да има двама учители – посланици от Бога изпратени с една и съща цел? Съмненията тлеят. Всичко това може да се сведе до един показателен период от историята на духовните движения в България. Онова на което ние искаме да се спрем е един дребен на вид факт, чрез който искаме да дадем образите на ученика и на Учителя, когато ученикът отива да проверява, от друга страна идеята получава своята значимост. Ученикът не може на вяра само да приеме нещата, досещно Учителя, той трябва да бъде убеден, трябва да е опитал, трябва да е докоснал живата реалност с пръста си. Всичко трябва да лежи чисто като кристал пред очите му, а почвата на която е стъпил трябва да бъде здрава като канара. Да няма място за съмнения.

Един ученик на такъв един учител, прост, обикновен българин – зидар, възрастен човек, решава да тури край на съмненията си, жадува да се освободи от раздвояването. И тръгва да намери, тръгва да се уверява: Кой е Той? Той знае, че в България има друг учител познава Учителя, познава Словото и дръзва да си взима и Словото и песните. Вероятно си мисли, кой ще проверява. Откъде взима материали, които му са нужни не казва, обаче. При такава ситуация, простия българин тръгва да търси Учителя, иска да се срещне с Него, за да Го види, за да провери сам без никой да знае. Трябва да провери истинския ли е Той или не.

Желанието да види Учителя е вече назряло, решава да пътува до София, ала парите все не му стигали за такова пътешествие. Един ден един негов съсед, богат човек се разболява, знае, че Учителят можел да лекува и иска да отиде при Него да търси лек за болката си. Предлага на този същия българин да го придружи, като за това ще му плати разноските. Случаят идва като добре дошъл, човекът се развълнувал, зарадвал се и вече чувствава пръста на Провидението, намира, че нещо ще става сега, когато желанието му се сбъдва по такъв чудесен начин. Но ето, че в последния момент, той малко се стъписва, не е готов за такава среща, не знае какво да каже, как ще го пита – Ти ли си или не си... Чувства се затруднен, да го познае от пръв поглед не е работа за него, да проверява другояче не му идва нищо на ум. В сърцето на простия човек бликва чувство. Със себе си той носи малка книжка, в тази книжка има нещо написано за Учителя П. К. Дънов. Решава да я държи в ръката си, когато ще се срещне с Него. И ако Той посегне на нея и като я разтвори попадне точно на тази страница, тогава ще се увери, че е Той истинския учител. Да, този човек трябва да е бил смел в мисълта си и безстрашен в сърцето си, залага на карта разбиранията си, идеята, облог прави почти с Господа.

Пристигат те на "Опълченска" 66. Никога не познава, за първи път попадат в тази среда и малко страховито, малко смутено седат на една пейка на двора и зачакват. Не са сами, на пейките са седнали много хора, и те чакат среща с Учителя. И как ли ще се вредят те при толкова народ и дали ще могат до вечерта, че път ги чака обратно. И докато те си мислят, как ще влязат, вратата се отваря и на рамката на вратата застава Учителя и гледа право към тях и казва: "Вие двамата от Хасково, елате." Нищо друго.

Стават разбира се двамата герои и влизат вътре. Сядат срещу Учителя и болният веднага започнал да говори за болестта си, а другият стои с книгата в ръка. Когато работата с болния приключва Учителят се обръща към другия и пита:

– А вие, какво ще кажете? И докато той да отговори, Учителят посяга към малката книжка, отваря я и прочита страницата и му я връща, като добавя:

– Сега, прочети я и ти.

Тук срещата приключва. Човекът е като зашеметен. После се развълнува и после си казва полугласно: Той е. Повече няма какво да пита и да се съмнява.

Учителят му дава два тома беседи. Те да дар. Не трябва пари.

Ученикът намерил Своя Учител. Българинът го потърсил и го намерил. Сега му оставаше да почне да учи.

Ще кажат някои – обикновено ясновидство. Обикновено мнение, ще кажем ние. Случаят не може да бъде указание за цялостния образ на Учителя и за да се стигне до този начин, трябва да е бил последния чрез който можеше да се помогне на този човек чист по сърце, който иска да се освободи от раздвояването, да намери истинския Учител, за да възстанови хармонията си. За него начинът по който се добира до истината е най-подходящия, друг той не знае, на него залага и успява. Ученикът жадува за истината. Учителят му я поднася в такава форма, която е най-приемлива за него и най-близко до сърцето му.

Опитът е неповторим, както за ученика, така и за Учителя. Тези неща се случват само веднъж и само с един. Всеки човек представлява различен свят. Втори път този човек нямаше да повтори опита си, никога вече нямаше да изпадне в съмнение. В сърцето ще е бликнала радостта и в ума светлината. Връща се окрилен, остава верен ученик на Учителя и влиза в групата на ония, които първи основават братството в Хасково.

Големият спор на времето – Той ли е? – не е единствен. Хората щяха многократно да се питат: Той ли е? Много хора щяха да изпаднат в това съмнение и като този с книжка в ръка, щяха да тръгнат да проверяват. На хората им липсваше нещо много съществено – вътрешен усет и вътрешен контакт. Правата посока лежеше безмълвна и спокойно чакаше ония, които трябваше да Го познаят. Заинтересованите никога не вярват и не приемат нещата в техния кристален вид, защото излизат от личните си интереси. В света винаги е имало много учители – жадните за духовен живот ги слушат, ала кой е истинския?... Поучаваха увлекателно и всеки по отделно имаха почтен вид, умело прикриваха и намираха, че е изгодно да си "учител".

Но двама прости хора от селата от същата околия – Хасковска. И те като преведения случай, не се задоволяват да питат и да чуят утвърдителния отговор "Аз съм". И те тръгват да проверяват. Времената бяха други и чудесата на Христа не привличаха хората, до тях не беше стигнало нищо забележително, само това, че в София работи друг един учител. Те нищо не знаят повече. Един ден те решават да пътуват. Изваждат си билет и направо отсядат при Него. Те

са селяни и не умеят да приказват много, да стоят да питат и разпитват, нямат време, те са работни хора и разполагат с малко време.

Задават въпроса направо, когато застават пред Него:

– Ти ли си Учителя, или има друг?

Учителят не им каза: Аз съм. И за Него времето бе друго. Не им отговори направо. Не показва самоличната си карта. На никого Той не я показва. Ала фигуративния език винаги подразбира умни хора, които имаха способността да мислят. Нека са селяни, главите им стояха здраво на раменете. Не беше нужно да рисува сега образите на истинския Учител и на лъжливия. Един ден те сами щяха да намерят това. И Той им каза:

– Ще ги познаете сами – единият е като месечината, а другият като слънцето. Дали бихте сбъркали – разликата е ясна.

Образите бяха изляти безупречно. Селяните се окопитиха и мигом разбраха. Да се направи разлика между луна и слънце беше лесна работа. При единия учител те бяха вече стояли, познаваха го и бяха го опитали. Онзи им беше казал: “Аз съм”. Този мълчеше и ги караше сами да Го открият. И те го направиха. Беше и лесно и трудно.

При Учителя те останаха само три дни и чуха една беседа. Чистите по сърце винаги имат точен усет за живото Слово. Онова, което преживяха през тези три дни, докосна сърцето, ума, душата и те преживяха великото, което се беше случило на земята. И луната и слънцето бяха еднакво достъпни за човека. Езикът на символа беше ярък и четлив. Луната грееше нощем, слънцето денем; луната не топлеше, слънцето топлеше; луната светеше, но на тази светлина не можеше да се учи, слънцето светеше и тази светлина помагаше на човека да учи; слънцето даваше живот и цялата земя съществуваше, защото я огряваше слънцето. Човекът би загинал без слънце. В света на душата човек по същия начин имаше нужда от слънцето, а не от луната. Истинският Учител дава светлина, топлина, живот. А край Него животът течеше, шумеше, пееше. Всеки приближил се при Него можеше да почувствува и светлината, и топлината и живота – Той беше голям извор, който бликаше непрестанно. Нямахме място вече съмнението.

Когато си отидоха те се почувствуваха обогатени, окрилени, радостни, оживени. Започваше за тях нов живот. Винаги и с всички ставаше така. И останаха при Учителя. Да се върнат при луната, след като са били при слънцето, би било нещо крайно неестествено и безсмислено. Невъзможно беше да се откажат от живота. Никой не би го направил да е опитал светлината и топлината на слънцето и след това да предпочете тази на луната.

На земята всеки би могъл да приложи този ключ. Както се опитваше живителната сила на слънцето, така можеше да се опита живителната мощ на Живото Слово. Затова не веднъж Той казваше: “Не приемайте нещата на вяра, опитвайте. Опитвайте онова, което ви казвам. Подлагайте всичко на опит, за да се уверите, за да различите слънцето от луната.”

12. ЕДНА ИЗЯЩНА КАРТИНА

Да се описват малките, беглите, същевременно значими епизоди из Неговото светло ежедневие е огромна работа. Времето не би ни стигнало, ако речем да ги предадем задълбочено и живо – докосвайки идейната им страна, без да нарушим красотата на детайла и аромата на рисунъка. Всеки човек дошъл в контакт с Учителя има, какво да ни разкаже, има на какво ние да обърнем

вниманието си. Питаме се могат ли да се преброят тези хора – колко много е бил посещаван, колко много е бил търсен... Няма да е много, ако кажем, че на земята по време на нашия век, едва ли има друг човек да е дошъл в контакт с толкова много хора. Примерите из Неговия живот, свързан с живота на ония, които са го посещавали, ще се превърнат един ден на източник на философска размисъл и на живи сюжети за ръката на писателя. Нашето време е обедняло откъм идеи. Казано е всичко сякаш за старите теми, преповторенията звучат обикновено, образите са шаблонни, необедителни и най-вече не затрогващи. Този път не можеше да се подмине случая. И не само да го изслушаме внимателно, но и да се възхитим от светкавичния миг, който ни подари не само дълбока размисъл, но и красота, като че ли бяхме изправени пред едно рядко хубаво художествено табло. Човекът е докоснат в дълбините на своето интимно същество с острието на нож, който опира върха до един порок, който души и обезобразява човека. Но нека оставим за края дидактическата страна.

Покрай Учителя винаги имаше хора, винаги имаше ученици, които се отказваха от всичко, което светът можеше да им даде, за да бъдат близо до Учителя, за да живеят на Изгрева. Не е бил лек живота на тия, които са нямали определени доходи, за да живеят макар и скромно. За някои те минаваха за нуждаещи се. Спираме вниманието на тази подробност, защото тъкмо тя става ключов момент на по-нататъшното развитие на действието.

Една добра сестра решава, в своето желание да изпълни задачата за най-малкото добро, да отдели една малка сума от скромните си средства и да ги подари на някоя нуждаещ. Изборът по някакъв вътрешен път, "тих глас", който нашепва, какво да правим, изборът ѝ паднал тъкмо на една от тези сестри, които живеят на Изгрева без определени доходи. Случва се нещо съвсем обикновено. През един хубав ден тя намира младата сестра, приближава се при нея на двора или пред салона и деликатно ѝ предлага да приеме сестринския ѝ дар като израз на обич. Петдесет лева не са много пари и тогава при най-стария курс на нашата монета на изгревския стол можеше да се получи десет обеда.

Банкнотата сега лежи в ръката на добрата сестра и две очи мило гледат другата, която би трябвало според предвижданията на благотелката да отзвучи и да протегне ръката си и вземе този скромен дар със същата обич. Ала младата сестра се бави. Гледа я малко смутена и не така топлосърдечно; после отклонява погледа си от нея и накрая почти с делови тон, да не кажем студен отговаря: Но аз нямам нужда от пари. Благодаря. Не мога да ги взема. Дайте ги на друг по-нуждающ.

– Извинявам се. Не съм разбрала, неправилно съм била насочена, или аз се излъгах. Помислих, че това бе гласа на душата, който никога не лъже. И тя прибра обратно парите и си продължи пътя. Лицето ѝ потъна в сянка и малката скръб беше успяла да остави отпечатък на очите и на устните.

Първата част на този епизод приключва. Никой не смята от него да прави история, най-малко тази, която беше отказала да приеме парите, като отказ да приеме не парите, а израза на любовта. Готова е дори веднага да го забрави. Няма какво да обременява паметта и сърцето си с тази обикновена случка. При това тя се чувствава накарънена. Ето кое бе най-важно. Но къде, на кое място точно е накарънена тя, това е вече много важно. За нас днес тъкмо тази невралгична точка е важна, искаме да я докоснем и от която за жалост да се поучим. Да, има какво да се поучим. То представлява нещо като цирей, не, нещо по-лошо, един недъг, който съсипва човека, недъг, който го втвърдява и изсмуква всичката жизнена влага в човека като пресича всичките потоци по

които към него се стичат материалните и духовните блага. Но нека оставим идеята в заключителната част.

Благодарни сме все пак на този отказ, иначе, контрастът не би звучал в един свят, за да имаме възможност да съзерцаваме втората част на действието, което следва непосредствено след първото.

Край Учителя винаги имаше хора. По неведоми пътища сякаш се стичаха на определено време. Достатъчно беше Той да се покаже на двора на плочника, на поляната, за да дойде някой и застане до Него.

Групата и сега е там – Учителят, младата сестра, която преди малко бе отказала да вземе сестринския дар и третия човек. На третия човек ще си позволим да кажем името и нека това ѝ бъде в нейна светла памет. Тя живя самотно и трудно, не ѝ беше лек живота и единствената хубост и утеха ѝ беше Учителя и Изгрева. Тази наша сестра се казва Мария Захарната. Наричаха я така, защото живееше до Захарната фабрика. Живееше твърде скромно, да не кажем бедно и пари за трамвай нямаше – колко километра са оттам до Изгрева, вероятно тя е знаела, пътувала е пеш. И това не ѝ тежало, не, лекувала болните си крака. Тя беше пълна и стара жена с тежък вървеж, винаги навлечена с много дрехи и общо взето тя правеше впечатление с неугледния си вид. Но какво значение имаше външния вид. Тъкмо този ден тя беше дошла да види Учителя. И тъкмо, когато тя започна да вади нещо от торбичката, младата сестра, която е там я наблюдава с известен интерес. Естествено е това. С ревматичните си пръсти Мария изважда оттам един геврек; софийски геврек, купен от случаен продавач по дългия ѝ път, един неудачен може би геврек, както го виждат вече очите на младата сестра, може би неравен, може би загорял, може би недопечен. Не се е сетила да го избере, за нея беше важно да занесе геврек, да занесе нещо на Учителя, да не отива при Него с празни ръце. С усмивка тя предлага геврека на Учителя, едва го подава, когато ръката на Учителя вече се готви да го приеме с готовност, когато тя от торбичката си или от закърпените си джобове, изважда петолевка, прехваната с двата пръста за едното крайче и я предлага на Учителя. Учителят приема и петолевката. И поглежда сестра Мария. Удостоява я с всичката топлина и лъчезарна светлина на погледа си, гледа я, както само Той можеше да гледа, както по-късно казва младата сестра.

За да се долови величието на този момент, човек трябва да има идея за отношенията между Учител и ученик, отношение не към личността, а към душата; към великия принцип на живота – Любовта. Цялата тази импресия би останала далечна и неразбрана, ако нямашме представа за същността на отношенията между тези две групи, от една страна ученика и Учителя, от друга – ученик срещу ученик.

Първата част на действието моментално се слива с втората и резкият контраст светкавично се очертава; проблясъкът е просто ослепителен. Младата сестра мигом вече е престанала да се възхищава от отзвучаването на Учителя, който изцяло е приел даровете на другата, стои сега и я гледа усмихнато, обърнат е изцяло към нея, а с гръб към другата – би могло да се каже, че не подозира бурята която в тоя момент връхлита върху нея – но нека не се докоснем до тая страна на въпроса. Вярното е това, че младата сестра сега мълчи обременена от тежката си размисъл. Съпоставянето идва моментално, ученикът е стреснат, развълнуван, засегнат, меката ръка сякаш е нанесла плесница.

Общо взето на вид всичко е спокойно. На мястото на Мария тя вижда сега другата сестра, пред нея стои сега тя самата с всичката самонадеяност

на младостта и с всичката гордост на същата – “нямам нужда от пари” – невъзможно е вече да се скрие недъга, порока. Мария Захарната си отива. През всичкото време Той е бил обърнат към нея, а с гръб към младата. Сега си тръгва и тя. Тръгва си и Той без да се обърне към другата сякаш на това място не е бил никога.

Няма да си задаваме въпроса: Защо? Не мислим и да си отговорим на въпроси, които биха изникнали. Не е нужно. Важното е другото, което е отговор на всичко. Имаме желание заключението да разчетем внимателно, острожно и въоръжени със светилник да сплезем до дълбините и на нашето естество и потърсим призрака на гордостта.

Нека приключим с епичния елемент и се доизкажем – младата сестра загубва своя покой. Загубва вътре в себе си профила и на Учителя си. Всичко тук е изтъкано много фино, за да се разбере нужно е съзнанието на ученик. Може би вече не е било нужно да се води решителна борба. Достатъчно беше това, което беше успяла случайно да види – цялата картина се разви като лента пред очите ѝ. Решава веднага да намери добрата сестра, да ѝ поиска извинение и парите. Другата я посреща с радост за това, че имала добро ръководство и не се е излъгала.

Повече няма какво да се коментира. Всичко е премного ясно. Контрастът е забележителен. Пояснения не са нужни. Онова, което привлича нашия поглед и ни кара още да държим перото е онова, което нарекохме в началото дидактически елемент на случая – недостатъчно изразително казано. Идеята е дълбока и удара мощен. Всичко е сведено до обикновеното в човека, по-точно казано до необикновеното у Учителя и до обикновеното у ученика. До силата, до светлината, до възможностите, до Любовта, до смириението, когато ни предстои да решим една задача, едно уравнение. Да знаем, как да пристъпваме към един враг, който се таи дълбоко в нас в най-угледна форма. Гордостта, която е готова да задуши най-благородния порив и да смачка най-красивото цвете на любовта, гордостта, която поразява човека в чувствата, в разбиранията при правилното даване и правилното взимане. Гордостта винаги задръства вадите по които към нас протича влагата на живота, гордостта е като ледена маса, която превръща човека на изтукан. Учителят прие с обич неугледния геврек, прие любовно и петолевката – две стотинки и половина в днешния монетен курс – пари ли бяха това? Ала Той прие нейния дар и я възнагради с вниманието си, като показа как трябва да приемаме, то бе равно изкуство и на даването.

И срещу всичката красота на тази изящна картина, един ученик отказва на друг нещо, нещо наглед голямо, нещо наглед невъзможно – малко обич, малко любовно отношение и по такъв начин да позволи отровния трън да се забие дълбоко в плътта ни, за да погуби и унищожи най-прекрасното украшение на човека – смириението.

13. УЧЕНИКЪТ И КОТКАТА НА УЧИТЕЛЯ

Случаят е отбелязан бегло, скромно, между другото. Може да се вземе като отделен факт – страница от Неговото ежедневие, като сказание от рода на символите, накрая като притча. От нея би могло да се направи епично произведение, приказка например поучителна и полезна, малки и големи биха могли да се ползват от нея. Но ето, че тъкмо отбелязахме първата дума с обичайния приказен тон, отказахме се от идеята за приказка и си казахме: рамката само ще ни пречи, нека се движим свободно и да огледаме случая от

всичките страни. За нас ще бъде от значение да чуем всичко, да видим скритото в примера и да преживеем идеята, която Учителят внимателно и деликатно е скрил в образа, за да ни говори днес твърдо и сурово като острие на меч, който докосва дълбините на нашето съзнание – съзнанието на ученик. Предпочетохме коментара, предпочетохме суровата истина пред меката приказка.

Животът днес промени, задълбочи нашето мислене, нещо се закали в нас, силата ни се увеличи и не се страхуваме да застанем пред огнените слова на истината. Искаме да кажем всичко и да бъдем безпощадни, когато се касае за нея, на случая ще погледнем с отворени очи. Когато се опитваме да правим преводи, не ангажираме никого, освен ония, които мислят като нас, ония, които се смятат ученици. За такава размисъл ние узряхме и днес спокойно можем да обелим коравите черупки от плода и опитахме сладката му ядка.

Учителят разказва за една котка. При Него винаги имаше котка и не веднъж тя е ставала предметно учение. Случаят е интересен, построен е със скромни средства и звучи премного живо. Изисква се смелост от наша страна, за да се приближим до примера, без да засегнем личността на ученика. Опасно е да не изпаднем в ролята на учител. Ако някой би се оскърбил, тутакси ние ще добавим – примерът е за всички и строгата принципност ни предпазва от подобни намерения. Учителят никога не засягаше отделната личност, Той беше непоклатим в принципността.

Тази котка според думите на Учителя, които се казват за нея е от необикновените, защото тя бе успяла да се приближи при необикновения Човек – Учител, който говори нещо ново, проповядва ново учение, което в незнаен миг докосва и съзнанието на котката, ако може да се говори изобщо за съзнание у котките. От всичко личи, че Учителят се е занимавал с нея за нейните походи, непременно наситени с насилнически елемент. Тогава вероятно е настъпил и възпитателния момент, наравно с човека, Учителят е възпитавал и котката. По някакъв начин котката разбира, че трябва да се откаже от атавистическите си навици като приеме новото учение. Всичко казано до тук е наш увод.

Ето какво разказва Учителят: “Когато котката мяучи, аз зная какво иска. Тя казва: Научи ме сега, какво да правя. Едно време лесно си намирах храната, изкарвах си сама прехраната. Като приех новото учение, вече не мога да я намирам. Според Твоето учение нали не бива да ям плъхове, птички също не позволяваш. Тогава, какво остава – Ти да ми даваш сирене и хляб.” До тук е първата част на примера. Няма да бързаме с втората, която представлява и разрешението на задачата, финала на тази дълбока притча засягаща само ученика. Намираме, че първата част се отнася до първата фаза на човешкото съзнание, когато ученикът идва в досег с новото учение. Това учение котката харесва. Изправена пред необикновеното, чиято светлина почти я заслепява, тя усеща едновременно и богатството и красотата, които се съдържат в него. Успяла е да разбере, че се намира пред нещо изключително, изключително е и всичко, което Този Човек говори и върши. Тя е опитала любовта Му, нещо, което е най-важно за нея, рядко явление в живота на една котка, която решава да живее, както повелява новия закон, т. е. да не си цапа вече лапите с кръвта на жертвите – да не яде вече нечиста храна. Котката е направила невъзможното, отказала се е от стария живот, от старите навици, надминала е себе си. Другото идва като естествена последица, котешкото съзнание не може да отиде по-далеч, триизмерния свят е нещо отвлечено за нея; колкото и умна да се смята, като се е приближила до Великия човек, тя си остава котка и не може да мисли, следователно не е свободна, следователно не знае, какво трябва да направи по-нататък. При това, нещо много важно, тя намира, че е направила голяма

жертва, като преорганизираща живота – приела е новото учение и се смята ученичката на Учителя, Който от своя страна трябва да ѝ плати. Тя не иска много, според нейното разбиране, все пак котешко, нищо не е онова, което тя очаква от Него. Тя иска само да я хранят, срещу което тя ще стои чинно, ще слуша, ще слуша, ще философствува, ще се радва, ще се моли, ще мърка спокойно и с всичко това ще регистрира голям напредък – няма да лови мишки, плъхове, птички. Нека мишките напълнят къщата на господаря ѝ. Сега тя е станала ученичка, този факт изчерпва всичко, и срещу този подвиг тя не иска нещо много, иска само да я хранят, да няма досег с животинския порядък или човешкия, защото и човеците сами си търсят храната, трудят се за нея, работят. Тя няма да се цапа с кръв, няма да потъва в материалното тресавище, няма да се мотае в икономиката на природата и на световния ред. Този, който я е поучил следователно ще трябва и да я храни. Тая част на примера прилича на острие изтъкано е тънко и фино, майсторски. Картината е безупречна. Нека котката да усеща това острие като дървена сабя.

Как ще пристъпи човекът към този случай? Зависи. За да се домогне до сърцевината на скритото зърно, човекът трябва да има съзнание на ученик, който еднакво може да прозре дълбочините и низините до които може да достигне. Защото, какво всъщност иска котката? Нещо толкова малко. Да бъде хранена. Коя котка досега е опропастила своя господар? Нито една. Но ето, че това котешко съзнание се сблъсква с един закон, истината блесва, но тя е видима само за ученика, за необикновения човек. Ония, които имат котешко съзнание, могат да изискват да им се поднесе храната на готово, без да са вложили известен труд за нея – и в човешкия свят има хора, които живеят по този начин, но когато речем да пренесем случая върху живота на ученика, цялата ситуация се променя.

Човек може да изкълве учението, кора до кора да знае Писанието, може цял живот да е живял при нозете на Учителя си, но ако съзнанието му стигне до това на котката, до нейното желание да бъде хранена от Него, това говори, че учението не е разбрано, а образа на Учителя му е останал далечен и чужд. Да стои ученикът близо до Учителя със съзнанието на котка, не е нищо друго, а губене на време. Това стоене нищо не го ползува. Всичките възможности за развитие са загубени – въртял се е на пръстите, мъркал и спал и накрая казва: Господарю, храни ме; приех новото учение, научи ме сега, какво да правя, т. е. как да се моля, как да уча, как да любя, как да решавам задачите си, как да се пазя от страданията – любими въпроси на мързеливите ученици от рода на котките.

Котката чака отговор от Великия Човек. Той е толкова заможен, добър, любвеобилен, щедър, търпелив... Колко трябва на една котка! Учителят отговаря: "Ти си възприела новото учение отчасти. Не си го разбрала, както трябва. За да заслужиш хляба и сиренето, ти трябва да хващаш мишките и плъховете да ги повъртиш малко, да им дадеш добър урок, да не влизат в къщата на господаря ти и тогава да ги пуснеш далеч от къщата." – втората част на примера. Езикът на котката ние не владеем, но ето, че можем да си представим програмата на живот, която Учителят ѝ предписва, като при това я подканва да я изпълни, ако иска да заслужи прехраната си. И защо не?... Никъде по земята и никъде в природата няма случай, където човек да получава храната си без насреща да е дал някакъв труд. Че такова нещо се среща в живота, то е нередно явление и такива хора спокойно могат да се отнесат до категорията на тази котка. Тя трябва да заслужи сиренето и хляба и от състоянието на покой и безделие / нещо като котешки рай/ сега ще трябва да слезе оттам и да се потопи в живота,

да учи великия урок на труда. Разбирането на учението седи именно в това – да заслужи човек прехраната си – да излезе от статическото положение на своите мисли, чувства и действия, за да не чака никога на готово, да я храни Учителят, казано другояче да учи Той вместо нея. Само пеленачетата се хранят на готово. Ученикът не е пеленаче. Той е пораснал, възмъжал е и разбира елементарната правда, че трябва да учи, да работи и нищо на готово да не чака.

Учителят всичко може да направи за ученика, едно нещо, обаче, никога няма да направи – да учи вместо него, т.е. да го храни на готово. Такова нещо никога не е ставало и няма да стане, нито на физическия, нито на духовния свят. Котката трябва да заслужи храната си. Как? Да изпълнява онова, което й се казва – “да лови мишки, плъхове, да си поиграе с тях и след това да ги пусне далеч от къщата на господаря”. Нещо наистина невероятно за нея, премного трудна задача, тежка програма, не по силите на котката. Да си играе котката с мишките и да ги пусне на свобода, далеч някъде и да им даде с това добър урок? Какви огромни усилия се изискват, за да направи това и надсмогне вековния нагон! И всичко това, за да засвидетелствува на Великия Човек, че разбира и прилага Неговото учение, тъй, както законите повеляват.

Ние бързаме да направим превода – животът на ученика не е нищо друго, а серия от такива усилия, верига от невероятно трудни задачи. Идеята е легнала живо в този пример, ясна е и определена. Образите действуват еднакво на мисълта, на чувствата и на въображението. Чрез езика на приказката, която не е приказка, а страница от богатото ежедневие на Учителя, Той ни въвежда в един строго установен свят, където законите, задълженията и принципите на ученичеството са неизменни и строго установени. Веднъж поел този път, ученикът трябва да бъде готов на всичко, непрекъснато усилие, учение и работа. Не само да се радва на новото учение, не само да се възхищава от добродетелите на Учителя, не само да съзерцава Неговия образ, а да бъде готов за огромната работа, която го чака.

Преодоляването на личното, себичното, човешкото, не е нищо друго, а дейност, която по размерите си е равно на това, което трябва да направи и котката. И ако котката по тази или онази причина не успее в своя подвиг, защото пак си остава котка, то човекът надарен с ум, със сърце и с воля, няма право да се лени и отказва от тази работа, която ще го характеризира като ученик. Той няма право да чака Учителят да свърши неговата работа, Учителят да учи вместо него, Учителят да поеме неговите задачи – Учителят да го храни.

Затова открай време мнозина са посещавали школите, ала малцина са останали верни докрай, малцина са получавали нужния ценз. Затова и Христос е казал: “Мнозина са звани, малцина – избрани.”

Ученикът е избран не само, когато приема едно учение и го харесва и се възхищава от него, а когато го изучава, когато го приложи, когато работи в трите свята. Това значи ученикът да не чака на готово като котката, а сам да припечелва своята “прехрана”, своя “хляб” с който да храни душата си, ума, сърцето и волята. Само тогава думите на Учител и ученик получават своето дълбоко и мистично значение. Връзката е неразривна и обмяната непрекъсната. Ученикът е застанал на определеното място – работния си чин.

14. ПРЕД НЕГОВИЯ ПРАГ

Когато днес печатното Слово идва да замени живото, ние сме безкрайно благодарни, че можем да се ползуваме от него, да четем и да препрочитаме, да се вдълбочаваме в тази съкровищница, която не престава да ни разкрива нови ценности и бихме казали все по нови и по нови хоризонти. Колко обилно и щедро течеше някога този извор и колко неутолима бе нашата жажда. Сега, когато предприемаме нови пътешествия в този безграничен свят на мъдрост и духовни съкровища на места ние се спираме развълнувани и задъхани от голямата височина, където Неговата мисъл извежда нашето съзнание. Насред тия кратки мигновения, които ни разкриват идеите, като инверсия Той ни връща в обикновения живот, разказва някоя случка, отваря и затваря скоби и в атмосферата настъпва неулвовимо оживление, гамата е променена, настроението също и след като си бил някъде горе и си дъхнал кристалния въздух, слизаш ободрен долу и мигом се отзоваваш в познатия двор покрит с разноцветна мозайка, блестящ от чистота; гледаш дървената стълба, горе площадка и на прага на тази толкова позната врата, която води към стаята на Учителя, стои сгушено като малка кулчинка едно невзрачно котенце. Веднага разбираш, че това котенце е подхвърлено; някоя безсърдечна стопанка го е запратила на улицата и неизвестно как то се намерило горе пред прага на тази врата.

Беседата сякаш тук прекъсва, отваря се скобата и в историята на книгопечатането стенографите остават целия случай ненакърнен, цялостен като епичен къс, както Учителят го разказва, като Негова лична преживелица. Ние сме Негови съвременници и вероятно сме присъствували на тази беседа, слушали сме този пример, сега не си спомняме, но тогава непременно сме се зарадвали на това котенце, което има рядката привилегия да бъде харесано от Учителя, нещо повече обърнало е Неговото внимание и накрая Той го взима като мотив, като идея неусетно нанесен в канавката на една беседа.

Цяла страница бива посветена на това котенце; сега четем тази страница, този пасаж и не прелистваме следващата страница, не искаме да я подминем. Ще каже някой – разкажете ни случая с два реда. Ние бихме казали същото, ала поетите не желаят да мълчат, нито музикантите, нито разказвачите, нито историците утре. Днес ние не можем да викаме “Осанна”, историческата постановка е сменена, ала неизброими стоят пътищата на словесните и музикалните средства и музикалните инструменти се родиха различни и нови – отзвучаването е неизбежно.

Ние искаме да споделим дълбокото и проникновеното, което успяхме да доловим през един светкавичен миг, когато гледахме това котенце и слушахме онова, което Той разказва за него.

Зад обикновения случай стои една необикновена идея; зад обикновения образ, стои незаличимия образ твърде скъп за нас. Идеята свети като диамант; тя засяга не само котенцето, но и човека.

Котенцето е подгонено, нещастно, гладно. Като всички домашни животни то има идея за човешките възможности, за човешкото жилище, където живее човекът и където то непременно ще намери търсената помощ която ще облекчи неговото нещастие. Котенцето се спира тъкмо на този праг. Може би то е опитало вече на другите. Нека разкажем случая както ни го разказва Учителят: “Котенцето чака да му дам нещо за ядене. То е пример на мекота. Отворих вратата на стаята, за да му дам нещо за ядене. То измюка много приятно. Имаше особена мекота в гласа. За това приятно мяукане ставах няколко пъти

през нощта. За пръв път срещам котка да мяука толкова приятно. Магическа сила се криеше в мяукането на това котенце. Колкото пъти го слушах, давах ухо, с удоволствие го слушах. То изказваше своята благодарност. Външно то бе слабичко, нежно, със скромна дрешка, но в очите му имаше нещо приятно, а в гласа нещо музикално."

Примерът не можеше да се забрави, защото на него щяхме да се спрем внимателно, за да преживеем случая и двете думи: "приятно и музикално". Те нямаше да престанат да звучат – приятността до очите, а музикалността до ушите. Независимо от това, че зад образа стояха идеите, ние щяхме да преживеем тези идеи не в момента, когато нашето небе богато на слънце щедро ни обсипва със светлина и топлина, а тогава, когато по него щяха да се трупат тъмни и тежки облаци и ние, да, тъкмо ние щяхме да изпадне в положението на това котенце. Ето кое беше важно за нас и което спря тъкмо сега, а не тогава, нашия поглед. Зад образите езикът на мъдростта чертаеше един път по който човек непременно щеше да мине, път по който и учениците щяха да минат. И тогава идва коментарът, ако Учителят за едно невзрачно и подхвърлено котенце, трябваше да става няколко пъти през нощта, за да го нахрани и с внимание да се вслуша, не само на неговия зов, но със същото внимание да отбележи неговата благодарност, колко повече всичко това щеше да бъде направено за човека!... Невъзможно е да не направим превода, нищо вече не може да ни спре да минем нататък и да превеждаме не само Неговия език, но и този на живата природа. Великият закон се разкрива пред нас.

Какво представлява човекът, подхвърлен на превратностите на живота, често подхвърлен на улицата от някоя жестока господарка. Има ли човек да не е изпаднал в положението на това котенце, което е било достатъчно досетливо със здравия си инстинкт е знаело къде точно да застане. Светът и обикновените хора могат да се лутат, колкото искат, но ония, които имат елементарния усет на това котенце, ще знаят къде да застанат. Нито за момент човек трябва да се колебае и люшка на кой праг да отседне и откъде да чака подкрепа, помощта, облекчението в часове, дни, години на изпитания, несрети, страдания. Къде? На чий праг? Пред чия врата?... Само пред вратата на Великото. Само пред лицето на Великата Реалност. Защото само Бог се вслушва с трепет, когато чуе зов за помощ и отзвук за стореното. Ученикът знае на чий праг да застане. Ученикът винаги трябва да помни откъде до него ще стигне десницата, която помага и благославя. Двете думи звучат едновременно и силно и красиво – "Приятно и музикално". Това значи да знае човек, да знае ученика, как да иска с гласа си и как да благодари с очите си. Това е велико изкуство. "В очите му имаше нещо меко, а в гласа му нещо музикално."

Ако едно котенце беше успяло да стигне до тази мекота на очите и до тази музикалност на гласа, колко повече човекът би могъл да стигне до това изкуство, за да получи отговор на своите възжелания и подкрепа при големите си изпитания в момент, когато застане на Неговия праг.

Картината е пълна и богата с многото оттенъци и образи, звучаща на много гами. Всред всичката тази чиста красота стоят две същества, два образа, които в един свят се търсят, разбират и отзвучават; ученикът, който знае не само да иска, но и да благодари на Учителя си, на Бога. С пестеливи средства Учителят рисува безпределната сила на любовта с която Големият застава на своя праг и отзвучава на всяка болка и горест. Едно отношение неизменно и топло застава Него – Великият Учител да става през нощта няколко пъти, за да нахрани нещастното котенце, подгонено от човешкото безлюбие. И не само да го нахрани, но и да се вслуша в благодарността му; колко повече Той щеше

да се отзове пред човека, пред ученика, спрял се на Неговия праг в час на поражение и изпитание!

Идеята блести и този блясък привлича нашия поглед. Идеята щеше тоя път да оживее, защото Той беше благоволил към нас и с езика на символа щеше да разкрие силата, неизмеримостта и топлотата на едно отношение проявено специално към ученика. И не само това, образът щеше да сияе, как ние трябва да застанем пред Неговия праг, как правилно да изразим не само нашите нужди, но и нашата благодарност, когато Великото благоволява към нас. Отношението към частите и на частите към Цялото е най-красивото, най-хармоничното и най-правилното движение – идеалната линия на живот напълно координиран с великия ритъм на Вечността. Не участва ли съзнателно в това движение, човекът прилича на малка лодка пусната в бурния океан.

Пред нас е двора с разноцветната мозайка, блестяща от чистота, нагоре се извива дървената стълба, която води към площадката; от нея се вижда вратата, която води към Неговата стая; на рамката на тази врата виждаме как е застанал Той; готов е всеки момент да приема, да помага, да съветва, да направлява, да утешава. На прага стои човекът – ученикът, който очаква помощта, опитал вече чужди прагове. На този човек и ученик ние бихме пожелали в очите му да има “нещо приятно”, а в гласа му “нещо музикално”. Казано с други думи, да знае как да иска, от Кого да иска и как да благодари. Ученикът никога не забравя, че мястото на което е стъпил е свещено.

15. МАГИЧНОТО

Някои срещи не се забравят. Когато се докосваме до образа на един човек, без да искаме позволение от него, той не е вече на земята, пред нас изпква цялата обстановка, която релефно очертава образа. Той беше енергичен и жив, край него кипеше живот, неговите чувства дишаха първична сила – имаш чувството, че се намираш край буен водопад, приличаше на пръхкав и богат чернозем, приличаше на скала. Роден в онези полубалкански селища, чист българин, в който преобладаваше славянския елемент. Отношенията му бяха прости, прями и сърдечни. Под редките избухвания и сдържаните чувства клокочеше подземна река, чийто шум понякога плашеше и смущаваше.

Той беше наш брат. Не може да се забравят тези братя и сестри, които ние заварихме в Братството, успели вече да създадат атмосфера – един свят здраво изграден, един живот бърски и топлосърдечен, който течеше гладко и равно през това време. На всички тези ветерани и първи хора на Учителя ние гледахме с преливащо топло чувство и с голяма почит. Бяха хубави години, които подхраниха и заякчиха у нас връзката и убеждението, че сме получили най-хубавото, което времето можеше да ни поднесе.

Със сина рано се запознахме, а после и с бащата. Сега стояхме със сина един срещу друг в малката стая и разговора ни докосна миналото, за да се спрем не само на преживяванията, не само и на идейното им съдържание, а на образите, които винаги идваха при нас, когато дръзвахме да прелистим голямата книга – първи екскурзии по Балкана, меката линия на Старопланинските върхове, живописните поляни с богатата флора, кристално бистрите извори, които на всяка крачка привличаха погледите, яркосиньото небе, което на потоци изливаше топлина и светлина и нашите песни и приказки, бивака на Съръ-Яр.....не могат да се забравят тези дни, утре и вечери. Красотата се вливаше

дълбоко в нас, за да изгради не само един мироглед, но и една програма за живот. Времето беше разкошно и богато в своята неповторимост.

– Бях шестгодишно дете тогава.....после пораснах и живота на Братството премина през всичките ми възрасти. Какъв човек беше баща ми.

– Помня го...

И тогава приказката тръгна. Изкуство е да знаеш да разказваш, изкуство е да знаеш и да слушаш. Не всички могат да слушат добре, така че този, който разказва, да не се смущава и речта да тече спокойна и плавна. Тогава забравих, че бях дошла да взема обещаната книга за богомилите, забравих, че след това трябваше да ида да купя нещо, забрави и той всичко друго, за да остане само образа на баща му.

Неусетно дневната светлина се смени с електрическа. Навън беше тъмно, а ние стояхме там, не вече като събеседници, а и двамата заслушани не в песента на една неувяхваща младост, не в тоналността на братския живот, не и в повестта на брат Иван. В разказа на сина звучаха други звукове, една позната гама, която стигаше до сърцето, за да събуди трепетите на онзи живот, който доминираше, преливаше и заливаше с нещо магично нашите скромни жилища и нашия изпълнен със съдържание живот. Животът на всички беше израз на нещо друго, незначайна ръка направляваше нашия път, един архитект умело и бавно строеше нашата душевност. Двигателната сила беше скрита, ала тя проникваше и регулираше духовните процеси и направляваше посоката на движението. Дълбоко в душата нямаше човек от Неговите хора да не усеща оная вълна на епохата – огнената вълна, която ни грабна и потопа в един свят, където беше много светло, красиво и човечно.

Вече не слушах разказа за един човешки живот, той беше премного жив и интересен, а гледах с горящи зеници магията, която претворяваше този живот, моделираше го и канализираше енергията в него. Ще кажат някои – познато ни е всичко това, преживяли сме го. Ще кажа същото и аз, ала това не ми попречи жадно да ловя думите на сина и безсилна до сподавя вълнението, аз казвах: Подробно и всичко разкажи!

Бях шестгодишен и помня всичко. Помня, какво беше той преди и след срещата с Учителя. Беше близко до алкохолизъм. Пушеше и пиеше без мярка. Караше се с всички и се биеше до смърт. Кварталът пицеше от него. Нека не смущаваме покоя му. Една вечер той се върна от градчето К. Беше отишъл да види сестра си. Нали я познаваш? Картинка – тоя нежен и сърдечен човек. Такъв контраст... Тя му беше сестра, за чудо просто. Тя и той... И още с влизането си от вратата рече на майка ми: Марио, край на всичко. Свърши се вече тя. "Какво се свърши?" Свърши се тя, няма вече пиене, няма вече пушене. "Ами да, има кой да ти повярва. Докато носиш пицов..."

Баща ми носеше пистолет в джоба си и кама в навуцата и тояга в ръката си. И пред очите на смаяната ми майка той измъкна камата, измъкна пистолета и ги захвърли. Никога вече и край на всичко – повтаряше той. Свърши се, за трети път каза той и ме взе по навик на колене, като повтаряше край, край. И вече не миришеше на алкохол – три дни не беше пил и пушил.

Случи се необикновеното. При сестра си той видял, че Катинка е приела някакво учение, което според нея било много хубаво. Видял още, че тези хора си живееха мирно и тихо. Молели се, пеели песни, четяли беседи и всички били вегетарианци и въздържатели, не се карали, не се биели и постоянно приказвали за Учителя. Едно учение, което въздържало човека според думите на Катинка. Всичко това му харесало, много му харесало. Невероятно, баща ми се промени, стана друг човек. Всички съседи не можеха да се начудят, роднините

се изненадали и не вярвали, кварталът си отдъхнал. Същата година той се среща с Учителя. И какво му каза Той?... Дали му даде някакви наставления, дали го морализирал, някаво поучение? Нищо, абсолютно нищо. Само му каза да научи три песни: "Ангел въпиющ", "Спасение мое", "Дево Богородице". И трите песни се пееха в православните църкви. Каза му още да си купи три картини: "Христос в Гетсимания", "Възкресение" и "Тайната вечеря". Трите картини да ги остави в църквата, да ги предаде на свещеника и 40 дни наред да ходи там и на 40 да си ги прибере.

Път е това, виждаш ли...

И баща ми направи всичко. Купи картините и ги даде на свещеника, който ги сложи в олтара. И 40 дни той ходи редовно в църквата. Изправен, голям като планина, знаеш го и аз паленце до него. Той пее и аз пея. Накрая прибра картините, а вечер пеехме трите песни. И животът тръгна в нови релси. Беше предан на учението, на братството и на Учителя. Той направи чудо. Хората не можеха да повярват. Идваха да го видят и да се уверяват... Опитваха се да го съблазняват с любимото някога питие – напразно. Той си остана докрая на живота си вегетарианец и въздържател. Бай Иван... мир на душата му, беше въплъщение на здраве и на душевна чистота – български дух, където една славянска искра тлееше и една капка бушуваша българска кръв аленееше, за да направи от него човек с убеждение и твърд в идеите. Прие учението, защото беше успял да види, че спасението за него нямаше да дойде от другаде. Той живя дълго и остави жив спомен и неопетнено име.

Зад него се открояваше образа на Учителя – методът на работата и светлия път, по който извеждаше всяка душа. Работеше индивидуално с всички, защото познаваше човека и неговите ресурси.

Колко години оттогава! Синът беше на шест години, когато една среща решава съдбата на бащата. Оттогава повече от половин век, а разказаното за брат Иван звучеше и изпълваше малката стая през тая февруарска вечер. "Ще научиш три песни и ще си купиш три картини". Това е същността на този духовен процес, това духовно прераждане за един живот, чиято книга разчитаме днес, да открием не само животът на отделната част а и живота на Цялото. Щастливи бяхме да почувствуваме уханието на една градина, където цъфтяха ароматни цветя неувяхващи през едно преходно време.

Така работеше Той и на православната църква и нейните свещеници Той не обяви двубой. Никого не дръпна от църквата, а ги насочваше през онова време към църквата. Защо не се вслушаха в апела Му? Защо не Го разбраха и не Го приеха? Те първи би трябвало да Го приемат. Късно е да се питаме днес, защо православната църква взе такава линия на поведение. Той не хвърли ръкавица на духовенството в България и не похули църквата, както тя направи спрямо Него. Той започна с православните песни, Христовите принципи бяха като основа и приобщаване учениците си към Евангелието, което беше настолна книга. Той не отрече нищо от всичко, което съдържаеше тя и беше готов да помогне на всички. Той носеше едно духовно богатство и нищо нямаше да попреди то да бъде раздадено на човечеството.

"Тайната вечеря", "Христос в Гетсимания", "Възкресение" – три картини, които изобразяваха не вече епизоди от живота на Христа, а живи запалени факли за пробуждащата се душа – три мигновения от живота на Христа, описани между 17 и 21 глава от Евангелието на Йоана – трагични моменти от Неговия живот, които никога нямаше да престанат да звучат и да говорят на сърцето, на душата, на ума на човека. През тези три съдбоносни моменти от живота на Христа трябваше да мине и брат Иван, за да оживеят в съзнанието му – да съзерцава дълбоката мистичност на Голямата вечеря, да преживее

единството и красотата на пълното единение, което молитвата можеше да подари на човека, и да преживее голямата радост от Възкресението, защото "мъртва бях и оживях." И трите момента щяха да му откриват великото тайнство, когато една епоха се прощава с друга, и настъпването на новото е очевиден и преживян факт. Брат Иван преживя в късо време тези три мига, премина в съкратен срок през това тайнство, извиси душата си към Великата Реалност с чистосърдечието на славянина и с всичката твърдост и жажда за светлина на българина.

Един живот преминал и един образ остана, който днес може да ни разкаже за пътя през който една душа може да бъде изведена нагоре и на светло, за магичното в работата – метода на любовта – магия с която Той свободно оперираше. Нямаше човек, който можеше да не отзвучи на тази любов, на тази светлина и топлина с които Учителят ограждаше всяка душа закопняла за истината.

Образите и идеите изпълват атмосферата; изпълват и нас, успели да доловим трепета на съдбоносния миг, блясъка на магичното, когато една съдба се преплита с друга и срещата между ученик и Учител свети с кротък и чист блясък. На земята няма по-велико от тази среща.

16. ДА ОПИТАМЕ НОВОТО

Тези дни в гората срещнах един мой колега. С него винаги намирахме какво да си кажем, разбирахме си от приказката и тръгнахме заедно по алеята. На едно място той се спря и ме помоли да седнем. Страдал от сърце и лесно се уморявал. Дълго приказвахме на пейката, когато станахме още беше светло. Колко е дълъг зимния ден, алеите лежаха бели от навалелия сняг, а запада аленееше от захождащото зимно слънце. Разделихме се на трамвайната спирка и двамата доволни от разговора, поехме различни посоки. Дълго щях да мисля за този разговор, думите му звучаха край мене и вълнението не ме напускаше. Той ме отведе далеч, постави ме във връзка с един живот, близък и светъл. И вече не мислех за нищо друго, освен да отида още по-далеч, да се извися нависоко и да огледам по възможност хоризонтите и пределите на един свят, където релефно и двамата там на пейката през този късен януарски ден се изправихме пред Неговия образ. Непомрачен и чист блестеше Този образ, изпълнен не вече с познатото, което щедро раздаваше Той, а с нещо друго, нещо съкровено, значимо, да, премного значимо през нашето време, което неусетно и непреднамерено моят колега ме наведе. Беше нещо естествено и спокойно, един акварел блестеше с нежната чистота на ранно пролетно утро, когато дърветата цъфтят и атмосферата е изпълнена с аромата на пролетта, която е настъпила. Вече не аз държах инициативата в ръцете си, не аз говорех, аз само слушах. Не питах и не исках да знам пътищата по които той бе тръгнал, за да ми поднесе този миг и тази реалност, която не ми беше чужда, всред която животът ни течеше, но която все избягваше, плъзгаше се като нещо недосегаемо на което не беше нужно да се спрем. Сега, обаче, нищо не можеше да се направи, защото той направляваше мисълта, той рисуваше и платното, което неудържимо беше да не се улови.

Един непознат на Учителя човек, един случаен човек, който беше осведомен, докосна темата, разви я набързо, каза мнението и изложи идеята в движение: "Често отивах на поляната сутрин, когато играеха Паневритмия. И не бях само аз. На пейката имаше още много други. И тези други често си

позволяваха да критикуват и учението и Него. Хора, които не разбираха нищо и от учението и от Него. Не можех да мълча, тогава не се познавахме – казвах им –Приказвайте, каквото си искате, но едно да знаете – Той не говореше само, а живееше учението. Нищо по-важно няма на този свят. Думи и дела да се покриват – да, пълно покритие. Дайте ми поне един такъв пример. Няма.”

Странно звучаха думите му. Дали на мене те ми откриваха нещо ново? За първи път ли ги слушах? Не знаех ли, че това е точно така? Не се опитах да дам отговор на моите въпроси, но бях изненадана и поразена. Защото кой беше този човек, който никога не се е мяркал в нашите среди, проследил живота да твърди неща, които малцина искаха да разберат и приемат. От ония, които стояха настрана и нямаха въображение за случилото се през нашето време. Моментът беше много чист, за да се спусна в проверка и в ненужни въпроси за извора на неговите наблюдения. Как беше успял да стигне до този извод, не попитах. Един ден, когато целият български народ се увери, че Той живя учението историята ще отбележи светла и нова страница в развитието на културната история. Той не само говореше, а прилагаше. Едно бъдеще предстоеше да са разкрие пред българския народ, че Той бе най – големият българин през нашето столетие, че Той живя и работи безкористно, самоотвержено за благо на този народ и на цялото човечество. Той избра България, тази малка планинска страна, където хората бяха не само с корави длани, а с корави глави и тъкмо тази коравина един ден щеше да се превърне на твърдост с която българите щяха да устоят на Неговите идеи. Нищо друго не привлича и не убеждава българина, както примера, живия пример, където думите се съчетават с делата. Нямаше да се намери вече фактор, който да измами българския народ. Будно лежеше чувството за правда и мисълта му беше ясна. Едва ли вече щеше да се намери сила, която да притъпи усета и будността за големите ценности, за оная чисто кристална вода, която щедро се разля по неговите полета и градини. Словото щеше да чака и часът щеше да удари.

Неговата сила лежеше именно в това, че Той живееше според учението, което беше донесъл. Хората бяха преситени на проповеди и морализиране. Човечеството имаше нужда не от знания, не от теории, а от живи дела, от едно учение, което можеше да се приложи и да даде резултати. Човечеството беше на зряло да му се поднесе такъв дар. Безкористието не беше само фраза. А всепроникващ елемент цялата му дейтелност. Той лекуваше безплатно, Той говореше по три пъти седмично, а през последните години по четири, а на планината всеки ден. Не Му се плащаше за това. Той даваше съвети и освобождаваше хората от много противоречия, помагаше по най-различен начин, не връщаше никого – този огромен труд не се заплащаше. Думата заплата и ведомост, думата доходи, за Него не съществуваша. Наистина, как нашия материалистичен век не обърна внимание на тази подробност!

Нищо не говореше Той, което не беше опитал и нищо не изискваше от човека, което Той не беше направил и надмогнал. Една важна тема за Него беше взаимопомощта между хората, поемането на чужда вина, плащането на чужди дългове, опрощаването на тези дългове за Него не бяха голи фрази. Често казваше: ”Не говорете лошо за човека, дори и когато греши. Помолете се за него, изпратете му една светла мисъл, оградете го с едно топло чувство.” Не една легенда превеждаше Той, където героите бяха израз на саможертва и благородство. Не веднъж превеждаше примери на приятели, които взаимно си плащат дълговете. Да дадеш без да приказваш, без да питаш, за Него беше жива практика. Много пъти Той се обръщаше към пазителите на законите, съдии и адвокати и редеше едно ново съдопроизводство, където основата ще бъде

не закона, а любовта, не наказанието, а възпитанието, не затвора, а работата и труда.

Колко много мисли и идеи събуди моя колега. Можех да му ги кажа, можех да споделя много, много примери из Неговото всекидневие, но не го направих – аз мълчах през всичкото време, за да говоря сега на всички. Той беше убеден в това, говореше, имаше разбиране и нито един мой пример нямаше да го убеди повече или увери.

Веднъж Учителят посетил дома на един адвокат и там заварил един свещеник. Двамата заедно гласяли някакво заявление. Разказали на Учителя случая. Един млад човек взел на заем от адвоката 100 лев, а от свещеника 50. Обещал им да им донесе срещу парите брашно. Но не донесъл нищо. Научили сега, че той щял да се жени и от трети човек взел пари на заем. Било най-удобно тъкмо сега да го липнат. Учителят извадил пари и дал на адвоката 100 лева, на свещеника 50. Казал им: "Спрете делото. Не обърквайте живота на младия човек." Адвокатът отказал да вземе парите, свещеникът приел парите и делото бива прекратено. Случаят не е единичен.

Ще кажат някои: До къде ще стигне човечеството, ако така поощряват безделниците. Право е, ала погледнато с нашите очи, хората живеят бедно, без замах, обикновено. Премного човечеството е затъпяло откъм красиви и необикновени дела. Нашите бащи са постъпвали по този начин – закона. Нашите прадеди също. Резултатите на този правов ред нито са блестящи, нито са красиви. Човечеството не може да се похвали нито с реда, нито със законността, нито с морала, а най-малко с правдата.

Тогаванеказваме: да опитаме необикновеното, чудноватото, странното, което раздвиженият адвокат успя да види жеста на Учителя, а свещеника го отмина със затворени очи. Ще бъде великолепен миг, когато човек реши да опита другото, непознатото, скъсвайки старите сметки и простят дълговете на своите кредитори, а други платят дълговете на непознати, направени кое от немотия, кое от немара, кое от алчност. Няма значение – важна е идеята, важен е принципа, новото, което беше влязло в живота на Един, а трябваше да влезе в живота на всички. Живите идеи бързо се разпространяват. Само те надживяват времето, остават трайни следи и градят характер. Новото покорява и привлича. До сега светът е бил покоряван от насилниците, от сатрапите, от лъжците. Време е вече той да бъде покорен от хората на любовта, на правдата, на истината, покорени от новото отношение към човека и неговите дела.

Моят колега беше прав. Нека не се числеше към Неговите хора и нека сам не бе опитал онова, което говореше – Учителят живееше учението. Един ден всички щяха да кажат: Старото познаваме, нека опитаме новото. Законът познаваме, нека опитаме любовта.

17. ТРЕСЧИЦАТА

Една от важните и трудни задачи на човека представляват отношенията, които трябва да има към заобикалящата го среда. Въпросът за обходата е един от всекидневните. Човек не живее на земята отделно, сам за себе си, изолиран. Той е свързан с хиляди видими и невидими връзки със себеподобните си. Той влиза в постоянен контакт с тях, обхожда се, живее в непосредствена близост. От всичко, което представлява характера на човека, зависи и неговата обхода. Нито една среща в нашия живот не е случайна. Трайните отношения не се създават за часове. Науката за взаимните отношения е много сложна.

Разбирателството между хората зависи от много причини от които една от важните е разумността и доброто желание да живее човек в хармония с другите. Всеки срещнат човек по нашия път представлява една обособена индивидуалност, малка вселена. Тя е на пътя ни, нито можеш да я заобиколиш равнодушно, нито да я пренебрегнеш, нито да я прескочиш. Необходимо е да се спазят установените от природата отношения. Всичките конфликти се дължат на неправилното отношение, което трябва да спазваме. Този момент е набелязан, винаги трябва да имаме предвид, че сме изправени пред човек, един сложен свят с много зали, които трябва да умеем да отключваме; той е като фин апарат, който, за да го приведеш в движение, трябва да знаеш точно коя пружина да докоснеш. Човекът е инструмент, направен по всичките правила на най-висшата техника; устроен е така, че да живее в пълна хармония със себеподобните си, да разбира какво му се говори, да отзвучава и да се радва, че на тоя свят не е сам и забравен. Велика е науката за обхода. Като опитния часовникар човекът трябва да владее изкуството, не само да раздвижва човешкото, благородното, но и как сам да го проявява.

За правилна обхода Учителят ни е дал много правила и методи: "Направете най-малкото добро, погледнете човека с най-мекия поглед, кажете на човека най-сладката дума." – представляват първите азбучни знаци в тази наука, която за основа има любовта, разумността, доброто.

Когато през едно лято, много преди да започнем организираното летуване на Рила, Учителят с група приятели братя и сестри прекарват лятото в Родопите. В едно родопско селище навътре в планината те ангажират една стая в една бичкийница и решават да прекарат там част от лятото.

Учителят предава случая в една беседа и разказва следното: "Синът беше разположен към нас, докато бащата, стар българин, чорбаджия гледаше на нас извисоко, счита ни за селяни. Задачата на братята беше трудна. Как да се справят със сприхавостта му и с нежеланието за най-малката услуга. Но се случи нещастие. В окото на стария влязла тресчица. Окото се инфектира, подува се и синът се чудеше, какво да го прави. Казах му да го изпрати при мене. Бащата този път пристъпва притихнал и смирен. Тресчицата извадихме и окото намазахме със зехтин. Превързахме го и след няколко дни окото на стария оздравява. Старият оцени услугата и веднага променя отношенията си. Благодарността му не се изразява само в думи, но и в дела." Цялата група вече не е извезана, затова, че рано сутрин излизат да посрещат слънцето, правят гимнастики и, че са дошли на планината да си харчат парите. Малкият инцидент, който би могъл да свърши фатално, намества нещо у него, променя неговото виждане, а оттам и неговото отношение.

Всъщност нито Учителя, нито братята са се променили. Животът на групата си тече и сега, както и преди. Но едно произшествие променя обстановката, която въвн от опасността за окото е абсолютно незначителна; тя става фактор, защото, какво не се случва – деликатно нещо е окото, може да пострада. Човекът владее изкуството да мисли – той разбира, че тъкмо тези хора, които той нарича с какво ли не име, тези хора на които той не желае да направи най-малката услуга, тъкмо те му се притичват на помощ и го избавят от едно нещастие. Той разбира, че Учителят го приема като приятел, добротелател и накрая строго му казва: "Ще ме слушаш, иначе, окото ти може да отиде, тогава целия свят ще ти бъде крив." Сериозността на положението е добре схваната от упорития българин и мигом той става кротък като агне, отваря и затваря окото, стои чинно, докато малката тресчица бива изхвърлена навън. Незначителна тресчица, която в един свят му е пречела да види пред

Кого се намира. Всичко стана просто, естествено, както не веднъж се случва в живота. Човекът се променя, става почти неузнаваем, не само защото му бе оказана услуга, а защото светът пред него получи своя реален облик, той вижда не външната форма на нещата, а вътрешното съдържание. "Завеляните" хора имат нещо хубаво и рядко се срещат такива, струва човек да ги погледне с други очи, да се поучи от тях, и непременно да се сприятели с тях. От този ден той е на тяхно разположение.

Учителят обръща вниманието на учениците. Урокът не е само валиден за упорития българин, а и за учениците. Произшествието получава своята цена – образът е жив има какво да учи не само стария, но и младите, които сега пристъпват към живота. Едните и другите трябва да се научат на правилна обхода. Човек трябва да има усет и тънък слух, за да долови трептенията на една музика, която трябва да влезе във всекидневие на всеки човек. Учениците трябва да бъдат осторожни, да не подминават никого, да огледат човека не в обикновената външна проява и в неговата несъизмеримост, да вникнат във вътрешния мир и намерят вътрешните връзки, за да се изработят правилни отношения. Можеш да се спреш на човека, но можеш и да го подминеш, нищо не те задължава. Колко пътници са минали покрай ранения човек от притчата за "Добрият самарянин", ала само един се е спрял при него, само един отзвуча на неговото страдание. Задълженията на човека не се основават в това "не съм му длъжен или какво ми е направил той". Пострадалият от тресчицата идва при Учителя и търси помощ. Никой не си спомня в момента, какво е правил и какво не е правил този човек. Срещите не са случайни. Всеки човек сам по себе си е ценен. Изкуството е да се даде на всеки човек онака цена, която Бог е дал. Тогава и той ще види ценното у другия и ще му даде заслуженото. Добрите отношения на хората почиват именно на тази основа. Упоритият българин беше поставен като препятствие в пътя, а задачата на другите беше, как да се справят с него. Учителят нагледно даде примера и чистия образ се очерта релефно, за да ни даде идеята – обходата определя и културата на човека и разумността му, и добротата му и ценза му като ученик.

Животът на всички хора е изпълнен с такива случаи, с такива произшествия, с такива срещи. От човека се иска будност да долови момента и мигом да знае, как да отзвучи, какво да прави – ще каже ли "добрата дума", ще погледне ли "мило" човека, ще направи ли най-малката "услуга". Малки неща са те, казва Учителят, ала те имат голям ефект. Само по този начин препятствията се стопяват и пътят се освобождава. "Големият успех, зависи от малките неща". Човекът е свободен да прави или не тези малки услуги, независимо дали човека на когото ще бъдат направени е приятел или враг – от това, обаче, зависи идването в контакт с мистичната страна на живота и спазването на великия закон на любовта. Тук е дълбоката страна на отношението към разумността, която ни повелява да подадем ръка и да обезоръжим врага, за да го спечелим на наша страна. Пътят на едните се освобождава, виждането на ония, които сериозно са застрашени се променя.

Истинско изкуство е да умееш да извадиш не само тресчицата от окоето на ближния, но и тресчицата от собственото си око. За ученика еднакво важни и значими са и двата момента.

18. БЕЛИЯТ ПЛИК

Има случаи из Неговия живот, които човек не знае как да разкаже, как да ги предаде без да отнеме нищо от аромата и красотата на оная неповторимост, пристъпила прага на нашата Земя. Всичко е живо, богато, осезаемо; образите са реални, стъпили на земята, която може да се вземе като чудесна рампа на рядката картина. Едно нежно лилаво небе блести през тези първи дни на октомври, когато слънцето е още разточително и младите хора, както и децата бързат към училищните сгради. Да всичко е премного тихо, красиво, спокойно. На Изгрева тази хубост и тишина се чувствава като богато разляла се слънчева река – животът е хубав и си тананика своята песничка, птиците отлитат на юг, градините претоварени от плод чакат да бъдат обрани. В тая пред есенна нежност Изгревът е чист и спокоен и премного светъл. Атмосферата е рядка и радостта – тиха и беззвучна. И ето, всред всичката тази красота и великолепиe студентът по музика Наско се чувствава нещастен. Той не вижда нищо от заобикалящата го хубост, защото е потънал в една дълбока тревога. Зает е с личната си неудача. Последният ден, когато трябва да внесе таксата и братът, който го поддържа, тръгнал на път по работата си се забавя и той няма откъде да вземе пари. Професорът напирва и му дава последен срок. Днес... Опитва се да заложва нещо, не върви, опитва се да иска от приятели пари не успява. Тръгва при близки на брата си хора и те му отказват. И те нямали. Не си спомня, дори на ум не му идва да се отзове при Учителя. За него тази възможност съвсем е изключена. Ала през тази необикновена за него есен се случва нещо – обикновено и необикновено. То прорязва като светкавица неговия помръкнал хоризонт. Последният ден прави сетни усилия да намери пари и последният при когото решава да отиде го изруга, каза му марш по войнишки. Задачата се залости и решава да слезе долу в града, да потърси от някои другари, или да помоли професора да почака, докато братът му си дойде.

До тук всичко е познато; кога студентите имат пари, обикновено явление, което се случва с много младежи. Никой за никого не иска да знае, мисли си огорченият студент – такива са хората, никой не влиза в положението на другите, няма взаимопомощ, нямат сърца сякаш, иди и се надявай на хората... Мисли си той и крачи нагоре към центъра на Изгрева. Минава покрай двора пред салона и поема пътя към трапезарията. Чува, че някой го вика: Атанесе! Обръща се и вижда Учителят на балкона. Обикновено явление – често той Го е виждал там. Защо ли тъкмо в тоя час го вика? Към Учителя той няма такова отношение, както да речем брат му или майка му. Не помни кога е пристъпил прага и е разговарял с Него. Никой с нищо не го задължаваше, ала сега нещо ще се случи. Той се връща и бързо тръгва към стълбището. Изкачва се горе на площадката и Учителят вече го чака на вратата. Подава му един бял плик. "Вземи Атанесе, когато можеш, ще ги върнеш." И повече нищо. Срещата е приключена. Не успява да благодари, времето светкавично лети. Какво значи този плик. Не проумява. Нищо не е искал от Него, нищо не е чакал. И преди да се съвземе, той не успява да приеме поздрава, вратата вече се затваря и той се намира пак на познатите стълби и слиза надолу този път с лека походка. Да, нещо се е случило. Изненадан е и гори от нетърпение. Само да кривне зад трапезарията, не иска пред други хора да отвори плика. Крачките му стават двойно по-големи. И някъде към завоя той отваря плика. Банкноти. Толкова са те, колкото му са нужни, таксата, само таксата. Надолу по шосето той не върви, а лети. Всичко, което се случи за него – младежа и за неговата млада душа е необикновено. То го трогва и покъртва до дън душа. Но сега, сега да бърза,

после, после той ще мисли за станалото, да непременно ще мисли. Колко се мъчи да търси тези пари. И накрая трябваше Той да му ги поднесе, без да се бе отнесъл до Него. Колко интересно бе всичко това – есента му се виждаше сега прекрасна, а Изгрева най-хубавото място. Няма време сега да се пита, как се бе случило всичко. Късно случаят стига до нас. Не бихме се питали тогава, не се питаме и днес. Всичко прекрасно, което се бе случило тогава не само с Наско, а с хиляди хора, които са идвали в контакт с Него е лежала съхранено и опаковано добре. Никой не чувствуваше нужда тогава да разказва, да споделя, да се учудва и възхищава – Той беше тук и поглъщаше всичкото внимание и всички възторг.

Приятелят на всички можеше да разбира нуждите на всички, да се отзове мигом там, където всичко биваше опитано, да отвори вратата, когато всичките врати бяха затворени, да помогне последен и да се яви винаги на уречения, съдбоносен момент, когато няма откъде да дойде помощта. За Него еднакво бяха важни нуждите и на малката буболечка, както и на човека.

Този случай излят в тази форма не беше пръв и нямаше да бъде последен. Нямаше човек приближил се до Него да не е получавал такъв бял плик в час на безнадеждно очакване, в час на безизходно положение. Когато никой не можеше да ти помогне, Той идваше, за да ти връчи безшумно един бял плик.

Случаят с Атанас беше един от многото варианти с които Неговото ежедневие беше богато.

19. ГЛАСЪТ НА НЕЗНАЙНОТО

Тя беше млада, току що завършила гимназията назначена веднага на работа – чиновничка в едно учреждение в един провинциален град. Нищо особено в един установен живот с обикновена и точно определена амплитуда до момента, когато се среща с един човек, който работи в същото учреждение. Хората винаги се срещат, за да си кажат нещо, да споделят и обменят нещо, да изживеят един хубав час на разговор, който не засяга всекидневие. И този човек, който имал много книги, тя научава това, променя изоснови живота ѝ, дава ѝ ново направление и става съдба в нейния живот. Тя иска от него само книги. Но тези книги не са обикновени. Наричат се беседи. Тя чете усилено. Дали всичко, малко или много разбира, то е друг въпрос. За нея е важното да чете, тези книги ѝ харесват; те я отнасят нейде високо и далеч от всичко, което я заобикаля; обикновената среда сякаш се дръпва на страна и тя се докосва до красивото в живота. Затова и нейната лампа гори до късно през нощта – тя бърза да изчете едната, за да вземе друга. Всичко, което до тогава беше чела ѝ се вижда обикновено, плитко, незадоволяващо. Тук намира нещо различно, затова като че ли единствено е копняла. То я радва, вълнува и тя започва да мисли, да търси, да чака, да копнее. Непременно ще се случи нещо – заживява с това съзнание. Исква да пита за много неща, но се стеснява. Младостта не винаги е експанзивна. У нея всичко тече медлено, спокойно. Когато чете книгите, които носят заглавието "Беседи" има чувството, че пред нея е сложена богато трапеза и за нея специално онова, което ѝ харесва, което ѝ е необходимо. В тях намира всичко, каквото търси. Странно усещание. И тя чете, чете. Нищо друго не прави. И чака.

Една вечер той ѝ донася повече книги от обикновено и казва:

– След два дни ще заминавам. Ще се бавя цяла седмица, мисля, че тези книги ще ти стигнат докато се върна.

– Къде отивате? – Пита тя твърдо и уверена, че ще получи отговор.

– Отивам на събор.

– На събор, добре, нека дойда и аз. Аз съм в отпуска и тя тече. И тя си мисли за сбор, обикновен градски или селски сбор, ще има да се гледа нещо интересно, ще се срещне с други хора и ще прекара малко по-различно, отколкото в този град с присъщото еднообразие и тишина. Тя има едва двадесет години.

– Не мога, трябва да питам.

– Добре, питайте и телеграфирайте. Кого ще пита, тя не иска да знае тази подробност. Важното е да отиде.

И тя зачака, чака телеграмата. Има чувството, че тя непременно трябва да дойде и че тя непременно трябва да посети този сбор, да види всичко, което тоя интересен човек вижда, да се запознае с неговите приятели – изобщо да влезе в една друга среда, която тя не подозира, но която непременно съществува.

Телеграмата тя получава. Тя е само покана – да дойде веднага. 1921 година Търново – викат я на събор. За нея има покана за събор. Предпоследния събор в Търново. Тя отива на събор. Скоро разбира грешката си. Той я посреща на гарата. Отвежда я вън от града с файтон, където лежи братското лозе, градината и оная постройка, която се нарича колиба. Янтра, която мъкне кафявите си води и Търново старинния град с историческите паметници й правят силно впечатление. Всичко това тя вижда за първи път. Всичко, което вижда я смайва. Неподозираща е хубостта, която усеща да се излива от цялата обстановка. Покъртена е до дън душа. Късно разбира, че това първо посещение на събор е като поклонение. Тя е едновременно и учудена, и развълнувана. Настаняват я веднага. Предварително е било наредено всичко. Мястото, където живеят е изпълнено с хора, дошли от всичките краища на България. Целият ред по който протича живота я трогва дълбоко. Толкова хора събрани на едно място прави впечатление на безлюдно, толкова е тихо. Тук се говори тихо, спокойна е атмосферата, спокойна е нощта, която й подарява укрепителен сън.

Рано сутринта пред изгрев слънце всички са на крака. Август е и слънцето изгрява рано. Тя е вече будна като всички и очаква първия слънчев лъч. Няма нищо, което да накърнява вътрешната й хармония за ред и за красота, защото всичко наоколо е премного хармонично, красиво, необикновено. Някой свири на цигулка. Тя бе прозвучала още в ранните часове. Всички се изправят на молитва и пеят. Моментът е проникновен. Тя е вече част от това цяло и се чувства напълно приобщена към новото, което за пръв път вижда, а й се струва, че й е познато, че за него е слушала, слушала – някакъв незнаен глас сякаш винаги край нея й е говорил не за друго, а именно за това, което сега намира. Един дъх и един пулс и тя се изправя пред лицето на Безконечността. И тя вече не е младото непознато момиче от провинциалния град, което отива на сбор с люлки и цирк с един малко непознат човек на когото тя говори още на "вие" и който близо година й носи книги, тя не е вече човекът на когото трябва да й се проповядва и обяснява едно учение, за да я спечелят. Не е нужно това и никой не прави опит за това дори, защото тя се е родила спечелена, защото следващият миг я поразява като светкавица, разкъсала завесите на нейното небе, което сега искри от обилна светлина. Потресена е от дън душа. До нея е нейния колега, вече добрият човек, който я довежда тук и я запознава с Него след първата сутрин. Тя стои пред Учителя няма и неподвижна. И какво би могла да каже и дали би могла да каже дума?... Животът й мигом получава друга насока. Като освободени води до слуха й стигат звуците на

голяма пълноводна река. Тя гледа и нещо в нея срича: Той, да Той... Само гледа и съзерцава. Картината е проста, ала величава за нея. Един живот и една огромна светлина се разлива край нея. Тя мълчи, защото онова, което има да каже е необикновено и на земята сякаш няма зала, няма акустичност, която би могла да понесе магичната сила на онова, което тя има да разкаже. Навежда се и целува ръката. Дали бе успяла да каже всичко! Срещата приключва. И никой, никой не би могъл освен Той и тя, силата на момента, защото само Той и тя знаят, че една вълнуваща среща се е сбъднала, един величествен миг от живота ѝ продължава и тоя живот сега ще зазвучи в нова гама.

Когато остава сама опитва се да тури в ред душата си, която сега приличаше на вълнуващо се море. Сърцето ѝ е претоварено от нещо непознато и непрехитно. Огромна радост се влива и прелива в сърцето ѝ. Беше Той. Да, Той и тя затваря очи и дълго, дълго стои близо и далеч до този великолепен миг, обърнала сега глава назад и бързо и развълнувано да обръща страниците на живота си и сякаш прошумява миналото под нейните тръпнещи пръсти. У дома, на юг по близо до топлото южно море, където житото се раждаше два пъти през сезона, където зрееха сладки смокини и нарове. В тяхната голяма къща огласена от многочислено семейство и от буйния глас на баща ѝ. Летните нощи с аромата на цъфтящите рози и оная ароматна върба и накрая с аромата на босилека, който баща ѝ обичаше и над нея онова южно познато небе с едрите звезди, които блестяха по особен начин и луната и млечната река!! Големият чардак белосан с вар и украсен със синка и тя всред всичко това едва тринадесетгодишна спи накрая, до нея малката ѝ сестра, ръцете ѝ често опират до дървените перила и будна тя оглежда двора – градината напоена с мириса на пресен босилек и звездното небе и всичката тайнствена тишина на нощта и гласовете, които стигат до нея по незнайни пътища отблизо, и отдалеч и всичката тази хубост разливаща се навред. Къса е лятната нощ, ала тя бързо се насипва, вдишва ароматния въздух, хладен през този час на нощта и дълго гледа, гледа небето. Това се случи именно през една такава нощ.

Тя нямаше думи, а още по-малко представа по онова време на тази възраст, ала спомена лежи там недокоснат от времето – очите ѝ вперени нагоре и в миг, да, тя не сънува, това не е сън, това е действителност, никога след това тя не забрави тази нощ и тоя незнаен глас. На небето пред пламтящите детски зеници се откроява огромна фигура – един човек голям и хубав със снежнобяла дреха блестяща и проста едновременно, с бели коси и тя го гледа без да сменя поглед от него, не са страхува, само е развълнувана от тази красота и жадува да разбере кой е той. Мълчи и не издава звук, не се обръща настрана, не чувства нужда да сподели тази тайна, толкова е потопена в друга атмосфера, където неудържимо усеща, че трябва да остане сама, че на никого тя не може да каже, да покаже онова, което вижда, че то е само за нея. И две думи накрая стигат до слуха ѝ: "Аз съм"...

Нищо друго. Запомнила добре всичко, запомнила и думите. Смутена от много блясък, тя дръпва завивката и се скрива под нея. Но жадува да погледне още веднъж непознатия човек, да чуе още веднъж гласа на неповторимото. Пак се отвива, и пак гледа нагоре, и пак среща същите очи и чува същия глас: "Аз съм"... И пак се скрива под завивката и пак вдига глава, за да го види за трети и последен път. Небето след това се откроява светло и бледа ивица прорязва изтока. Зората на изток се сипва и новия ден идва.

И сега, след толкова години – нощта я гледа отблизо и гласът на Незнайното ѝ говори направо. Тя проумява всичко – Той е бил, Той за Когото тя бе предприела това пътуване, Той, Който бе благоволил към нея, като позволи

да присъствува на събор – Той, Който ѝ говореше от книгите, Той, Който тя беше поздравила тази сутрин. Душата ѝ винаги бе копняла да Го срещне, никога не е искала да живее с мисълта, че това е било някакво неразбрано явление от рода на детските видения и сънища. Едва сега тя разбира, че реалността я беше докоснала още тогава, на тая ранна възраст, белязана е била с магическия жезъл и призвана и тя да го нарече Учител.

Аз съм!... В тия две думи за всички, които копнеят за Великото е заключена надеждата – ръката бе простряна и душата ѝ намира своя път. Човешката душа от неизвестен миг е понесла тоя копнеж и тая жажда да намери Великия Учител и да започне учението. За нищо друго не копнее човешката душа и нищо друго не очаква тя – да дойде в досег с Великата Реалност. И тя остана там, където Гласът на Незнайното я призова.

20. КАТО ПРОЛЕТНО УТРО

На земята има една категория хора, които са родени несретници, сякаш за тях, когато са се раждали на небето не е изгряла звезда. Ония край тях обикновено ги наричат мързеливци, ленивци. Нека по този въпрос не спорим. Средно интелигентният човек отдавна е научил изкуството да мисли логично и да мери нещата с обикновени – лични мерки. Нека не спорим и за логиката им. В света има нещо все пак, което няма нищо общо с цялата тази човешка постройка на мислене, на мнения, пък на отношения, които могат да се вземат и като рутина и като крайно обикновен стандарт. Не е приятно човек да си потопи ръцете в тая застояла вода, за да потърси някакво нищожно ценно зрънце, което нашата съвременност шумно нарича човечност. Добре, че човек е свободен да мисли, както намери за добре, по въпроси, които са твърде комплицирани и засягат добрия стил на установените.

Добре е, по-добре е човек да мълчи, когато става дума за такива хора "мързеливци", които ходят гладни, защото не работят. Обикновено те минават и за съмнителни субекти, обикновено никой не желае да ги среща, обикновено никой не ги приема в къщата си. Историята е доста дълга, тя се превръща на социален въпрос, противоречията изневиделица никнат, причините стоят като мечове отпред и отзад, човек не знае какво да каже и намира за добре да отнесе случаите и противоречията свързани с тях в света на неразрешените проблеми.

Този човек, за който ще става дума тук, бедствуваше – ходеше бос, пестеше вероятно обувката си, ходеше без риза, пестеше ризата, ядеше по един път на ден или никак, защото нямаше пари за хляб, вероятно, защото не му се работеше тежка работа, а друга не можеше. Не е интересно да се знаят причините, за да се извини обществото или него. Неговата несрета беше явна, можеше с право да се нарече несретник и нека кажем никак не става за герой дори на един такъв малък фрагмент, който цели нещо съвсем друго. Но несретникът влезе в това изящно табло, както ще видим по-нататък и без да сме мислили и желали влезе и в историята на един живот.

С него се срещнахме на улицата, в градината, на път за планината, когато отивах за хляб, или когато берях съчки от гората. Знаех, че през зимата той студуваше, ала сухи клечки не събираще, не правеше още много неща, с които би облекчил трудния си живот, ала не правеше нищо, вероятно и това влизаше в сборовете на неговата несрета. Когато се срещнахме той поздравяваше шумно, отговарях меко на поздрава, може би си мислех, че животът му е достатъчно суров.

Веднъж ми се оплака: Зная, че приличам на подгонено куче. Никой не поздравява

Защо? А беше и той човек. Вероятно, защото беше мързелив. Или несретник. Сега защо се занимаваме с него? Какво е човек, за да прозре в дълбините на една човешка съдба и може ли човек да се произнесе. Нищо не знаеш и не можеш да четеш нито зад него, нито пред него. Пътищата на човешката душа са неизповедими, защото ето и той имаше душа, ако и да беше такъв. Случи се нещо, което дни наред не можеше да се забрави. Разказа ми нещо обикновено наглед. Когато се замислих казах си, ето тук вече сме еднакви – красотата докосна еднакво и него и мене. И тогава решавах да вземеш перото и да нанесеш на хартия случилото се. Не искам да натрапвам образа, нито да го идеализирам, нито да направя литература от него – другояче не мога да разказвам и нека ми бъде простено, ако ангажирам повече отколкото е нужно вниманието върху незначителни образи, такива като на този. Няма да се опитвам да приведа в известен ред неговата душевност. Ще засегна само общия момент, неговото и моето преживяване, то се случи пред очите на онова, което наричаме Велико. Може ли да се зачеркне светкавицата, която никак не ни пита, когато блесва и прорязва небосклона и как да омаловажиш красотата на простия, ала изящен жест, който не мина незабелязано, когато застанал пред Него, той бе успял да го види, да го разбере, да не го забрави и накрая да го покаже и на мене.

Една сутрин той дойде в дома ми, звънна и аз слязох да му отворя. Беше студен есенен ден в началото на декември. Много рядко идваше у дома. Той стоеше малко приведен и наклоняваше главата, защото духаше студен вятър, а на площадката ставаше голямо течение.

– Може ли да дойда малко при вас?

– Заповядай.

Когато влезе и седна до печката той започна. Говореше особено. Гласът му варираше от най-грубите тонове, до най-меките. Говори грубо за хората, за хазаите си, за тия, които понякога му давали работа. Наричаше ги кръвопийци, жестоки, студени.

– Искат да ме изгонят, но само да пристъпят прага ми, ще ги убия.

– Само за убийство не говори.

– Те не са хора, а хиени.

После говори за ония, които не искат да го срещат и да го поздравяват. За тях съм нещо по-лошо от куче. Ужасно...

После малко по-меко рече:

– Дай ми двайсет лева, не съм ял седем дни и гладът започна да ми действа на нервите.

– Ти си пак без работа. Никъде не се застояваш.

– Обещаха ми утре да ме назначат.

Дадох му парите.

– Двайсета, ще ти ги върна, като получа първата заплата – рече той и сгъна банкнотата във вътрешния джоб.

И накрая, преди да си тръгне започна меко, да поразително меко:

– Ти помниш, когато се хранехме в трапезарията с Него, нали и ти там се хранеше?

Кимнах с глава.

– Нали помниш, къде седаше Той? На средната маса под лешниците, а ние на другите маси, а аз на най-крайната. Какъв беше Той...

Сведох глава и сякаш картината оживя пред очите ми, едно великолепно табло, което човек би желал да съзерцава цял живот – да стоиш на една трапеза

с Него, да Го гледаш и слушаш – необикновено събитие, чудно и незабравимо време, зазвучало като вълшебна приказка...

– Изведнъж – продължи събеседникът – към масите се зададе куче – голямо сиво, подгонено, гладно. Беше чуждо куче, ние нямахме кучета. Стана някой и побърза да го изгони. “Не, не го гонете” каза Учителят и взе двете филийки хляб, които стояха до прибора и продължи – “дайте ги на кучето”. Ти дали си видяла това и ако си го видяла, дали си го запомнила?... Но аз го видях. Да, Той не гонеше гладните кучета, макар да бяха чужди и непознати, а камо ли човек, дори и такъв като мене. И млъкна. И след малко стана, вдигна яката на палтото и си отиде.

Не помня да съм видяла това, и дали бих го разбрала в момента – беше великолепно слънчево време и имаше толкова неща да се гледат... Ала сега, сега, го разбрах – може би не като несретника, но малко като него, защото мигом застанах до него и съзерцавахме заедно една и съща картина, един и същи образ, чист, кристален, човечен.

Трепнах и се опитах да уловя с шепите си блясъка на слънчевия миг, топлината на една голяма недостижима обич. Всред всичката нищета и студенина на зимата, образът сияеше меко и светло като пролетно утро. Той беше неуловим в проявите, недостижим в силата и красотата на отношенията и обходата към всичко що дишаше живот. С право ние Го наричахме Великия Майстор.

21. ИЗВОРИТЕ

Присоите са една от красивите местности на Витоша, разкошен закътан кът на източния дял на планината. Гъстите борови гори му придават рилски характер, флората е богата, морените огромни, влагата обилна. Липсват само рилските езера и водопади. През онова време, когато Витоша още се беше превърнала на национален парк, в нея можеше да се летува. Ние прекарахме две години на Присоите. През една от тези години, първата беше, предварително замина една група, а третата остана да пътува с Учителя.

Ние знаехме денят, когато последната група щеше да дойде и се готвехме да я посрещнем. В този витошки лагер ние прекарахме две лета, мястото не можеше да се забрави, защото дълго време след това ние редовно ходехме на екскурзии до това място. Една чешма близо до стария бивак спира винаги нашето внимание. Отсядахме няколко минути там и с очи към миналото си спомняме за живота тогава, за деня, когато чешмата е била построена, за участието, което всички сме взели когато водата бе намерена. Спомените за тези две летувания се губят в хода на времето, но ето, че нещо остана запазено, един релефен кът от нашия живот, който не може да се забрави. Образът е свързан с една идеяност, която едновременно свети и топли. Този незаличим час от нашия живот остана да сияе само за това, че в него е вплетена чистотата на едно разбиране, което за нас имаше скъпата цена на добре предаден урок. Този случай на който искаме да се спрем сега, винаги е будел цяла серия от мисли, които по някакъв чуден начин, като ноти на петолиния се нареждат в един общ акорд – страница от Неговия живот. Винаги, когато си спомняме за този ден изпитваме малка скръб и голяма радост – скръб за това, че нещата, прекрасните неща, лежаха недостижими за нас и голямата радост за онова, което Той откриваше пред нас. Никога разликата не е била така ярка, да не кажа подчертана, както тоя път. То е въпрос на виждане и разбиране, до начина на живот. Сравнението не е нужно тук, случаят сам по себе си е живо сравнение.

Зад този случай няма нищо преднамерено, всичко е станало естествено течущо, живо като бликащ поток.

След посрещането на групата, всички седнахме край Него. Палатката беше построена и на един постлан шал Той седна, за да пие чай. Приготвена беше водата и прибора. Един брат донесе кипящ чайник от огнището. Наля вода в чашата. Но Учителят не пи, чашата остана недокосната. След малко Учителят стана. Станахме и ние. Той тръгна по нагорната пътека, тръгнахме след Него.

След няколко минути ние се намерихме на това място, където днес се намира оная чешма. Тя бе изградена именно през този ден. Спря се Той и рече: "Тук има вода, ще направим чешма." Братята донесоха веднага инструментите, поста не липсваше, защото тук имаше канара. Ония, които имаха здрави мишци и ръце се заеха веднага с тежката работа. След няколко часова работа под канарата бликна вода. Водата беше чиста, кристална, сладка витوشка вода. Когато чешмата бе готова, донесохме чайниците и всеки си напълни от новия извор. Групата се върна с чайници в ръце. Бързо те завряха на огнището и всички пихме от тази вода. На Учителя също бе сервиран чай от тази вода. До тук нищо забележително няма. Извори се откриваха винаги в планината и не една чешма биваше изградена по Негово поръчение и с Негово съдействие. Ние бяхме свикнали с тази работа, която влизаше в програмата на нашия работен ден в планината.

Но нека продължим и отбележим необикновеното. Още на тази закътана горска поляна мисълта лети – прави полети по далечни светове – човек може да си позволи да сравнява или не, да прави изводи от текущия живот, от хората, от привичките, навиците, от цялата душевна постановка на различните хора. Нека разкажем, за да очертаем идеята.

Три дни преди идването на Учителя, защото нашата група дойде три дни преди Него, а шест дни първата група, целият бивак използваше водата на едно малко горско изворче, което се гушеше между високите борове и розовите храсти малко по-надолу, където улеите бяха естествени и меката почва всмукваше всичката влага. Водата на това изворче беше жълтеникава. Обясниха ни, че водата минавала през такива пластове и друга вода наблизко нямаше. Бяхме принудени да пием от тази вода, която на нас, придобили вече усета и вкуса към чистата вода бяха изработени. Чешми в планината се правиха винаги. Отпивали сме сладостта на планинската вода и я търсехме. Никой друг преди Учителя не бяхме слушали да говори толкова много за значението на чистата вода. За нас тя беше нещо като идеал. На тази магична рецепта ние много държахме. С водата ние се лекувахме. За нас водата, тая неделима част от планината, участваща във всичките процеси, това вълшебно питие, без мирис, без цвят и вкус, беше най-ароматното нещо, най-вкусното и най-свежото. Водата приличаше на божествен нектар, извиращ от дълбините на земята с неземан произход, еликсир, който не търпеше никакъв примес, за да си остане такава, каквато природата в своята щедрост ни я поднасяше. Всичко това ние го знаехме, успели бяхме да го научим. Но ето, че три дни наред, не направихме нищо да намерим чистата изворна вода. Казаха ни, че наблизко извор няма, освен този малкия, горския. Ние пиехме вода лишена от всичките ония качества, които ние премного обичахме. Водата се изцеждаше от корените на дърветата и не беше качествена. Учителят, обаче, не пи от тази вода. Вежливо отстрани чайника и чашата остана недокосната. И стана, стана след уморителното пътуване, за да видим след няколко часа по-късно бликащата чиста изворна вода, която идваше отдалеч и от дълбоко. Тази вода беше приятна за пиене.

Нека не подценяваме обикновения човек, нас, които бяхме там и търпяхме да пием от другата вода. Този факт не е интересен, той е премного обикновен и се случва премного често из нашия живот. Но мисълта ни никой не може да спре. Бяхме млади, а владеехме изкуството да размишляваме. Сравнението се наложи и това сравнение остана като блестяща нишка да свети и да сочи пътища. Два порядъка и два принципа се кръстосаха, за да ни отведат при двата извора – единият горския, другият, който извираше от каменната гръд на планината. Две стрелки ни сочеха два порядъка и извода се наложи, равносметката също.

Той насищаше нашето ежедневие с образи и идеи. И всичко това ставаше естествено, за да установи в нас изрядността на вкуса, чистотата на избора, за да ни покаже ярко демаркационната линия на човешкото и Божественото.

Двата извора останаха непокътнати като идеи в нашето съзнание – поривистото движение към канарата, от чиято гръд щеше да изтръгне водата, за да ни подари не само чистата и здравословна вода, но и за да ни покаже човешкия и Божествения порядък, качествата на обикновената човешка любов, която можеше да се задоволи с какво да е вода, и Божествената, която държи непременно тя да бъде съживителна, чиста, прясна. Идеята за любовта за която Той най-много говори намери пълен израз в един прост пейзаж, в една обикновена човешка проява. И хората приличаха на извори, както и любовта им, както и мисълта им, както и живота им. Ние бяхме ученици и трябваше да научим добре урока – кое да предпочитаме, към какво да се стремим и какво да търсим. Хората не бяха еднакви и водите идваха от различни дълбочини. Затова те не всякога бяха чисти.

Приятно е да отседнеш край дълбок извор. Водата на такъв извор никой не може да изчерпи. Приятно е да слушаш песента на такъв извор, още по-приятно е да опиташ сладостта на водата му. Към всичките мисли, чувства, дела, хора, идеи, спокойно можехме да пристъпим като към извори – приличат ли те на плиткото, горското изворче, или на дълбокия, големия извиращ от каменната гръд на планината. Беше прекрасен този миг и сериозно предупреждение към учениците.

22. ЕДИН МОДЕЛ

В устройството на модерната държава съществува едно учреждение, което има за задача да пази реда и спокойствието на гражданите. Казваше се със сполучливото име "Обществена безопасност" – смислено и с идейно съдържание. Казано другояче – учреждение, което пази спокойствието и безопасността на обществото. През онова време никога не бихме си спомнили за този орган на властта, ако промените които ставаха в мозъците на хората – управниците не ги караха да се страхуват от сянката си. Обикновено това се случва, когато се накръпва връзката между държавата и народа. Народът изгубва доверието си в нея и вътрешния конфликт е неизбежен. През такива времена хората губят своето спокойствие, а надписа четливо написан над тази сграда не звучи успокояващо. Напротив, то буди страх и никой гражданин не би желал на сън и на яве да влиза в този модерно устроен затвор, където основният закон е безлюбието.

"Обществената Безопасност" по време на нашата младост, съвсем не беше спокойна и невинна служба, която те посрещаше учтиво и те изпращаше дружелюбно. Не бихме се докоснали до тази тема, сградата таи непобедим ужас

за много хора. В нея докарваха не само криминалисти, положително техният процент беше по-малък, отколкото ония, които не присвояваха чужди вещи и пари, но си позволяваха да говорят онова, което мислеха, имаха убеждение, което не го криеха и не се плашеха.

Именно в тая "Обществена" често викаха Учителя. Викаха Го за да го разпитват, да го изследват и накрая да го морализират – какво да говори и какво да мисли. Порядки на хора, които бяха загубили най-същественото, не виждаха и не мислеха. Държавата търсеше със своето вечно тъпоумие враговете там, където те не съществуваха. Името звучеше добре и една армада вършеше някаква работа, която нямаше никаква продукция и не се рентираще.

За какво тогава викаха хората там? За какво изправяха човека, който не беше крал, лъгал, убивал на зелената маса? Казано на държавен език, за неговите убеждения с тенденция да го научат, да го възпитават, какво да прави, какво да говори, как да мисли. Как? Както те искат, както те заповядват, както те намират за добре – да следват чужд, а не собствения морал. Всичко носеше отпечатъка на насилието.

И тъкмо пред тая маса изправят и Учителя. Държат Му сметка, какво говори. Поставят въпроси на които да отговори. Търсят до Го впримчат – досущ, както някога фарисеите и книжниците питаха и разпитваха Христа. Държавно разбиране – типично късогледство. Светът никога не е бил спасяван в миналото от него. Да мериш Великото с дребното – Божественото с човешкото и след това да имаш дързостта да кажеш, че си осведомен по всичко и накрая да покажеш палката като израз на безсилие и насилие едновременно. Такова нещо беше "Обществената Безопасност" така си я спомняме от онези години и никога не бихме желали да си спомняме за часовете, когато сме идвали в контакт с нея. Връщаме се само за един миг, за да съпоставим наименованието ѝ с нейния реален облик – она закон зад нея, корав и безсърдечен, който посрещаше Учителя. За какво Го викаха? И не само веднъж Вероятно да каже: какво нещо е истината, или какво отношение има Той към държавата? Или какво представлява според Него "Обществената"? Учителят го каза: "Обществената трябва да бъде учреждение в което да има любов, мъдрост, истина. Поставена ли е обществената на тази основа? Ако е учреждение за запазването реда и спокойствието на гражданите, нека да е на мястото си – т. е. нека има ново основание, нов морал." Новата държава трябва да бъде изградена на това основание. Моделът е даден. Ще бъде ли реализиран и кога, е въпрос на време. Ала ние не желаем да забравим това, не желаем да се откажем от идеята де бленуваме за такава държава и за такава "Обществена".

Народите се преуморени и отегчени от "Обществени безопасности". Надписите са хубави, ала хубави трябва да бъдат и принципите на които те почиват. До сега народите са воювали за хляб и за земя, сега би трябвало да се борят за една истинска "Обществена безопасност", за един ред и една законност, която да не изправя праведни, справедливи, идейни, светящи хора пред зелената маса и да упражнява натиск над тях.

През 1925 година при едно от поредицата заповеди да се отзове пред органите на властта, Учителят направил следното изявление: /нека го отбележим дословно/

ПРОТОКОЛ за разпит, 21 юли 1925 година

“Именувам се Петър К. Дънов, от Варна, 60 год. Българин, неосъждан Учител, показвам:

Моето учение е основано на три главни принципа: Божествената Любов, Божествената Мъдрост и Божествената Истина. От тия принципи произтича – пълен мир, разбирателство между хората, братство и взаимопомощ за общото благо.

Учението ми изключва всяко насилие. То изисква абсолютна чистота на мислите, на чувствата, на действията. Едно от най-съществените условия за всички последователи на това учение е свършената нравственост. Ученикът на Божествената школа, за да може да възприема и приложи великите истини на Христовото учение, трябва да бъде чист физически, морално и душевно. Всяко нарушение на тези условия е спънка за развитието му. Той трябва да бъде изправен във всяко отношение, както към себе си, така и към другите, към обществото и държавата. Аз препоръчвам зачитане на установените закони и наредби на властта. Всеки недостатък и несвършенство в обществения и държавния строй, може да се изправи чрез самоусъвършенствуване. Казано е: “Бъдете свършени, както е свършен Отец Ваш Небесен”. Църквата винаги трябва да върви в съгласие с Божествената Любов, Божествената Мъдрост и Божествената Истина.

С политика не се занимавам. За нас тя не съставлява никаква цел. С политика се занимават само хора, които тепърва изучават живота.

Аз само поучавам, къде е разумното и доброто. За да се схване Божествената Мъдрост и да се разберат Божествените Истини изискват се знания за живота. Тия знания се преподават на ония, които доброволно желаят да учат и напредват. Ако те са здрави умствено и морално, лесно схващат зададените уроци. В противен случай могат сами да се откажат от една работа, която не е по силите им.

Аз нито викам някого, нито принуждавам, нито задържам. В моето учение се прилага закона на разумната свобода. Който дойде няма да бъде изпъден, но и който желае да си отиде няма да бъде задържан. Никому нищо не се налага. На всички помагам по желанието им: със съвети, упътвания и рационални лечебни средства, съобразени със законите на Живата разумна природа. Всичко това върша безкористно. Бог, Комуто служи промисля за моята прехрана и издръжка.

Пред вид на горното заявявам, че всички тъжби, оплаквания и критики против мене от когото и да било, са лишени от основание и истина. Моето учение изложено в повече от шест печатни тома и моят живот, който е открит за всички, може всяка минута да се провери; няма нужда от защита. Това учение осигурява физическо здраве, морална чистота и напредък на всички, които го следват, а животът им е общопризнат пример на подражание. Нищожните на брой изключения на застой в развитието им се дължат на атакстически причини, т. е. ако из множеството мои слушатели има един два случая на душевно разколебаване и морална поквара, това се дължи на самите тях, на родителите им. Техният минал живот и сегашното им поведение ясно свидетелствува за това. Но те не са мои ученици, макар и да се явяват някога при мене.

Друго няма какво да кажа.

През ноември на 1937 година Учителят наново бива повикан от пазителите на закона и изправен да отговаря на зададените въпроси писмено. Нямаха достатъчно средства да огледат живота, да проучат учението, да теглят своите изводи и да имат едно установено мнение по един обществен и от културна значимост въпрос. Не беше нужно да се разтакава по тези учреждения Учителят – Най-Големият Приятел на българския народ, който беше дошъл да им направи “една голяма услуга”. Услуга, която Той направи, като постави ново начало на духовната и културна история на българския народ.

Саморъчно подписа отговорите. Нека отбележим цялата процедура.

Да отговори на следните въпроси в най-големи подробности с оглед и в хармония с беседите Му, печатани в специални издания, а именно:

1. Относно официалното изповядване на държавата и църквата ни.
2. Относно държавата ни, относно организацията ѝ, властите и законите в страната.
3. Относно правораздаването и съдийската колегия.
4. Относно обществения строй в страната.
5. Относно народната армия /българска армия/.
6. Относно брака, семейството и морала в страната.

2.XI.1937 год.

Отговорите дадени от Учителя и подписани собственоръчно:

В природата съществуват три порядъка – идеален, реален и материален. Към първия спадат – Бог, природата и човекът. Към втория спада – народ, държава и личност. Към третия спада – мозъчната, симпатичната нервна система, дихателната и храносмилателната система.

Религията представя вътрешните възможности на един народ, които имат връзка с Божествения свят. Следователно религията е един отличен институт, който има за задача и цел да възпитава човешката личност – нейните чувства и постъпки; да го държи във връзка с Божественото в тоя свят; да обича Бога, ближните си, народа; да почита и уважава всичко онова, което Бог е създал. Към тази българска религия и църква, която служи на своя народ за неговото повдигане и облагородяване – моята любов към тях.

Българската държава е външната страна на българския народ. Тя съдържа всичките възможности в които той може да се прояви. Държавата е един отличен институт, който спомага за външните и вътрешните условия на българския народ – да подобрят отношенията с всички други държави и народи. Българската държава е едно благо за народа. И всички ония, които служат в нея, за да поставят ред и порядък, за да извоюват свободата на този народ, вършат една благородна работа.

Ние не поддържаме революциите.

Ние поддържаме еволюцията – онзи Божествен процес, който повдига и подобрява живота на човечеството.

За съдийската колегия и органите на правосъдието, ние имаме почитание, понеже такъв инструмент съществува и в природата и в човека като съвест.

Всичките примери, които ние сме привеждали в своите лекции имат за цел да уяснят, какъв трябва да бъде човек и ония на които говорим. Ние сме привеждали много похвални примери и за дълбокото съзнание на съдиите. Ние в нашите речи не сме имали никаква омисль да обидим това, което е добро, разумно, честно, справедливо в съдийската колегия.

Относно обществения строй в страната, нашето желание е било винаги то да се подобрява без ненужни сътресения и всичко да става разумно.

Относно българската армия – тя е орган на държавата за запазване реда и порядъка в държавата. Каквото казахме за държавата, това включва и армията. За военните сме привеждали много добри примери.

Относно брака – този институт е най-старият в природата. Ние поддържахме еднобрачието и пълна семейна чистота. “В началото Бог създаде мъжки и женски пол”. Поддържахме също, че във всяко семейство трябва да има две деца – брат и сестра. Семейството е образ – каква трябва да бъде държавата, религията, народът. В семейството бащата представлява онзи, който царува, а майката онази, която охранява и възпитава. Бащата и майката са образ на ония, които в бъдеще ще управляват. Затова сме обръщали внимание на добрите бащи и майки, които представляват основа и строителите на бъдещето.

Никога не сме подбуждали никого към вражда или омраза към когото и да било. Всякога съм говорил за Любовта и за взаимните уважения и почитания.

4.XI.1937 година

София

Дали щеше да бъде повикан пак и още колко пъти до последния ден от престоя Му на земята? Не чакаме отговор и не искаме. Този въпрос ще бъде отнесен към историята. За нас е доста да знаем, че Той през последната година е задал следния въпрос: “Колко пъти бях повикан в Обществената безопасност?”

– “Да, много пъти. Едва ли ще успеят да ме повикат още веднъж”

Настъпи декември, нямаше време – завесата падна и една линия непревземаема като крепост легна между човешкия и Неговия свят, където Той ставаше много по-силен и много по-неуязвим.

Земните закони и човешкото насилие нямаше да успеят да Го догонят.

Идеите и образите, обаче, останаха, не само да сияят, а да живеят, за да чертаят за вечни времена идеалния ред на всичките институти, за които Той е говорил в продължение на целия си живот.

23. НЕ ДРУГИ, А ТЕ...

Дълго може да се гледа това близко минало, много може да се мисли върху него и накрая да зададем въпроса Защо? Защо тъкмо те се заловиха с тази неблагодарна и бихме казали непочтена работа? Историята, както и всичките стръкове на изкуството имат своята периодизация. Но дали интересните явления се развиват по един и същи начин и в определената среда. Различно е, и пътя по който те се развиват е възходящата спирала. Иначе, не би имало смисъл това повтаряне на събитията през равни амплитуди, ала различно по форма, по съдържание и замисъл. Когато нещата променят само формата, а съдържанието и смисъла си остава едно и също, ние знаем, че движението е неправилно, взела е връх рутината и еднообразието, формализмът е станал закон. Така в света се ражда фанатизма – този зловреден червей на прогреса и на свободната човешка мисъл.

Те, а не други се заловиха с непристойната работа да пишат навремето срещу Учителя, да клеймят Неговото дело, да петнят Неговото име и де се

опитват да Го дискредитират пред официалните власти. Порнографните книжлета тогава не излизаха от държавните печатници – не бяха държавни издания, а частни – авторите на този арсенал от лъжи, които пущаха против Него не бяха и дело на светски хора, а излизаха от църковното тяло – свещеници и владици се криеха зад платените автори. Не за тази работа те заемаха тези места. Всичко това е минало за нас и ако сега се връщаме на него, правим го не за да съдим, има кой да съди, и ще бъде най-добре, ако чувството на чест и доблест не липсва сами да отчетат, прави ли бяха или не.

За нас фактите от онова време са необходими до толкова, доколкото те ще ни отведат до Неговото виждане и разбиране по въпроса за мястото и ролята, които те заемаха в обществото, за да го проследяват и да го насочат по правия път. Ония, които не познаваха Неговото учение и следяха ежедневния печат, знаеха, какво ставаше в пределите на нашата страна, често биваха и възмутени и заинтересовани от онова, което се пишеше в тези книжлета. Езикът беше груб, язвителен, клеветнически. В тях се изливаше кал, каквато обикновено се срещаше в порнографните издания или върху аморални типове. Може би се възмущаваха, може би се отвращаваха, ала едно беше вярно, питаха се: Има ли съдебна власт в нашата държава, и ако има, как можеше да търпи всичко това, което се пишеше? Защо този апарат мълчеше и защо църквата пред очите на обществеността вършеше всичко това срещу един човек, който не се защитава и не считаше за нужно дори да отговаря? Тогава тези, които четяха с книжка на ръка отиваха да проверяват и не само досието на човека, но и Неговото дело. Не беше трудно, печатът беше свободен, какво не се печаташе тогава. Хората не мълчаха и логично отговаряха по всеки ред и пункт на тези писания. Защищаваха своите позиции и накрая казваха: всичко това не е вярно.

А през това време Учителят си вършеше Своята работа и не се спираше да отговаря на всеки "ред и пункт". Не се засягаше от неверните обвинения, от клеветите, от лъжите. Не считаше за нужно да отговаря и да се защитава. Но когато ония, които следяха тази неравна борба и отидоха да проверяват и като провериха се прехвърляха в Неговите редове, излезе на яве старото и неподправено средство – пропагандата с която Той не се занимаваше. Враговете с това само Му правеха услуга. Ония, които проверяваха оставаха при Него, не само защото виждаха явните лъжи, но останаха възхитени от чистотата и дълбочината на една мъдрост и от силата на едно учение, което завладяваше. Те вече не проверяваха, а останаха да слушат и да учат.

Не искаме да забравим това време и тези блестящи утри, когато Той разкриваше богатството на едно познание, което щеше да оплоди земята за вековете. Една голяма част от Неговите ученици бяха дошли при Него по този път И когато те Му разказваха пътя, по който бяха дошли при Него, Той се усмихваше и казваше: "Трябва да им благодарим. Пишат за нас и ние не им плащаме. Ако не бяха се занимавали с нас, нямаше да се срещнем."

По-късно сменяше гамата и продължаваше по този повод: "Не поддържам кривата философия, че човек трябва да бъде пустинник или да стои непрекъснато в църквата. Църква за мене са слънцето, звездите, месецът – всичко живо е църква. Всеки човек, който мисли и чувства право е запалено кандило, а всеки човек, който помага на страдащите е свещеник и владика. Не търся свещениците и владици в църквата. Търся ги вън от нея в света. Тези от църквата са поръчани и платени. Ще кажат, ами ти? Без пари или с пари проповядваш? Това само аз зная. За какъв ме смятат другите безразлично ми е. Онова, което аз зная за себе си то е меродавно." Казаното в една от

неделните беседи е записано станало е вече документ. То представлява същността, ядката на едно разбиране, едно схващане за един институт, който векове наред е регистрирал груби грешки, като се започне от тия описани в Свещеното Писание и се свърши до наши дни. Не бяха ли Христови служители всички ония, които оставиха следи от тъма и кръв по страниците на историята? Бяха. А продължаваха да държат в едната си ръка Евангелието и кръста, а в другата меча? Векове продължаваха и продължават да скандират една и съща песен, че всичко, което е вън от църквата е от сатаната.

Времената се бяха променили, вееха други ветрове и на земята се бяха случили много неща, между които и това събитие – родил се беше Човек, който проповядваше, работеше, лекуваше без пари.

Учителят беше приятел на българския народ и работеше абсолютно безкористно. Дали вярвах или не, дали приемах или не това за истина, беше вече друг въпрос. За какъв Го считаше църквата и църковните отци, за Него не беше от значение, тяхното мнение не Го засягаше – не се интересуваше от всичко онова, което пишеха и говореха против Него.

Той беше много голям, за да се спре при тях и води спор или полемика, приличаше на голям водопад и нямаше време да се вслуша в празнословията на обикновените съзнания, приличаше на голям извор, чиято вода никаква кал не можеше да замърси.

Църквата, свещениците и владите трябваше, нужно беше това да опитат, да проверяват, да видят, както това се случи с нас, за да кажат някога на народа: Той беше праведник, ние напразно го хулахме, ние сбъркахме. Малко щяха да смекчат съдбата си и поколенията щяха да им отдадат малко почит за проявената честност и доблест.

Той работи безкористно за тоя народ – работи неуморно. Целият му живот може да се подложи на проверка. Историята е длъжна да осветли този въпрос и да го докаже. Народът трябва да знае истината не само от нас и от Него.

Говори, работи и живя най-много за Любовта и за Истината, за Мъдростта и за Правдата. Идваше ден и този ден нямаше да закъснее, когато на Земята щеше да настъпи истински глад не за друго, а за Любовта, за Истината, за Мъдростта и за Правдата. Велики съкровища са те. Върху тях животът единствено може триумфално да се развива и прогресира.

24. ЕДНА ТЕМА ТОЙ НЕ ОБИЧАШЕ...

Една тема Той не обичаше. Когато я засягаше, винаги казваше, че я пипа с щипци, толкова противна Му беше. Споменавахе нейното име в крайна нужда и по необходимост. За Него лъжата във всичките варианти и степени, с всичките видове туфрила облечена, с всичката й арогантност или благообразие и лицемерие от Него беше осъдена. "Ако речем да бутнем – казваше Той, цялата атмосфера наоколо ще се отрови". Успя, обаче, да я обезвреди, без да я докосне, без да се пребори с нея – на земята стана много светло и за нея дойдоха тежки времена, невъзможно беше вече да се лансира, да се крие, да се маскира. Основите на лъжата бяха разклатени, почвата под краката, ако изобщо тя имаше крака, беше изтеглена и всички ония, които мислеха, че лъжата още можеше да послужи за основа много се лъжеха. "Навремето Христос преди 2000 години, дойде да научи човечеството да не лъже, аз ще ви науча да не ви лъжат." Не искаме да тълкуваме тази мисъл, но нека ни бъде

позволено да изразим чувството, което изпитваме, когато се опитваме да си представим вековното зло, старата змия, която днес е поразена в главата и нека да добавим като се изразим с езика на геометрията: едната опорна точка на лъжата разруши Христос, другата – Учителят – “Нека лъжата се опита сега да се лансира като истина, ще се опита, но няма да успее”.

Нашата тема не е за лъжата и ние не я обичаме и ние се силим да разрушим в себе си двете опорни точки и да ликвидираме един път за винаги с нея. Онова, обаче, което ученикът е направил е все пак едно постижение – поставил е опорните точки на мястото и тръгна напред, да манифестира живота си без тях. Дано е успял да разбере идеално предадения урок. Животът край Него не ни лиши от дълбоката радост, от живи примери – книгата беше отворена и всеки можеше да чете от нея и да се поучава стига да имаше желание и устрем към учението. Образите са живи и често сме принудени да ги съпоставим. Този на Учителя и тези на учениците. Така се случва, в една школа неизбежно е това. То влиза и в програмата на това голямо училище.

Картината е свежа и релефна, хубостта ѝ никога няма да повехне, ще се усмихваме доволно, когато гледаме Него и снизходително, когато гледаме учениците. Не искаме да подценим любовта на учениците към истината или да се извиняваме, че винаги се опитваме да коригираме погрешните стъпки. За нас е важно да устоим здраво на принципността, както правеше Той. Да следваме Неговата принципност неотклонно и да се борим с нашата безпринципност, която ни следваше също така неотклонно. Успели, обаче, да съзрем парливостта на един проблем, ние държахме здраво на основата, краеъгълния камък, първото и най-важно условие за ученичеството. Истината – жадувахме тя да стане наша програма и наш живот. Нека да видим докъде учениците са стигнали.

Една група братя решават да отиват с Учителя на Мусала през една от последните военни години. Времето беше тревожно, транспортът бил неуреден, пътищата задръстени. Да се намери кола и шофьор, който да се реши да разбие кордона и наруши правилата беше трудна работа. Но смелите ученици не се страхуват от препятствията, нито губят надеждата, още повече, че зад тях стои Учителя, ще пътуват с Него, следователно нещата ще се наредят както трябва. Всичко трябва да се превъзмогне. Тръгват тогава най-опитните в тази област и започват да обикалят всички транспортни бюра, откъдето можеше да се вземе една лека кола за пет или шест души. Навсякъде, обаче, вдигат рамене и казват: Невъзможно. Времето е военно и не се разрешава. Сочат наредбата и добавят, само при изключителни случаи.

Разбира се за приятелите ни случаят е изключителен, няма две мнения по този въпрос – трябва да се отиде на Мусала, независимо от времето и препятствията. Ония, които слушат и молят за една кола не искат и да знаят, никой не ще да рискува. И когато всичките ходове са опитани и екскурзията е близо до осуетяване, решават да си послужат с тъй наречената “бяла лъжа” – разбира се за това не питат никого и на своя глава я пушат в ход. Защото “бяла или черна” тя си остава лъжа. Решено и сторено. И дословно казват следното: “Приятелю, не ни отказвайте до Чам Кория, ще водим един болен човек”. А вижте, това е вече друго и сполучват – колата ще бъде готова на уреченото време и място, бъдете спокойни – голяма кола “Фият” за шест места, отговарят тези от автомобилният транспорт.

Приготовленията започват. Най-важният въпрос е решен умело и тактично. Учениците са доволни. Болен човек, разбира се не Той е болен, а Стоян, Драган, Иван, някой от пътуващите. Нищо и никога не можеше да се скрие пред Него. Не ги пита и разпитва, как са постигнали целта, но някой от

тези приятели разказва на Учителя, как са надхитрили транспорта, прескочили наредбата с нещо съвсем невинно.

И неочакваното се случи. Учителя казва просто: "Не тръгвам. Върху една лъжа не стъпвам".

Екскурзията този път е на проваляне. Всички мълчат и хапят езика. Да, нима те не знаят, че Той презира лъжата в каквато и да е форма и в каквато и да е големина – тя е все една във всичките ѝ форми. Как не взеха предвид това положение, дали никога не бяха чули от Него за лъжата? Разбира се, че не само веднаж, но изглежда, че всичко чуто до сега не е било достатъчно, за да се откажат един път за винаги от старото изкуство да си служат с тая отдавна вече дескриптирана монета. А в случая да се откажат дори и от една екскурзия до Мусала на такава цена. Да, идеята този път щеше да бъде запечатана с печата на живота – думите и делата трябваше да получат пълно покритие. Той правеше винаги така, отстояваше твърдо и неотстъпно на принципите. Той живееше учението и там виждахме силата Му. Винаги при всичките случаи държеше твърдо на истината.

Учениците огледаха се добре, поучиха се и бяха премного раздвижени. Той винаги правеше това, движението беше Негов метод, атмосфера, среда. Бавно се разкриваше красотата и тържествено в обновената душа се разнасяха звуците на нещо неповторимо. Те разбраха много добре погрешката и тръгнаха да върнат колата.

Репликите с шофьора трябва да са били кратки. Провиненият ученик трябваше да отговори на въпроса:

– Защо се отказахте да пътувате до Чам Кория? Защо?

Невъзможно беше да се заобиколи факта и да се натрупа още една лъжа върху старата, невъзможно беше пак да се оцвети истината. Урокът беше много пресен и пред смаяния шофьор, който като чу причината засмя се шумно, когато случаят бе предаден дума по дума, както се беше случил.

– Такъв е Нашият Учител, казах ви всичко. Много съжалявам, времето е прекрасно, цялото лято никъде не излязохме, а толкова много обичаме планината.

– Почакайте, шефа е тук, да го попитаме.

След малко той – ученикът бива повикан. Случаят беше разказан.

– Много искате да отидете, така ли?

– Да, много искаме да се състои тази екскурзия. Ще ви бъдем много благодарни.

– Разрешавам, тръгвайте.

И написа специално разрешително.

Екскурзията се състоя.

Учениците добре запомниха урока. Към всичко казано за лъжата, прибавено бе чистия тон не само на едно разбиране, на едно верую, а живия дъх на живота.

25. ДА ЗНАЕШ И ДА МОЖЕШ

Отличителният белег на нашето време е динамиката, бързането. Хората за всичко бързат. Съкращаването на времето върви успоредно със съкращаването и на пространството. Човекът, който се е погрижил да разреши тази задача, намира, че е подарил голямо благо на човечеството. Успехите в техниката, увеличаването на удобствата, които новите изобретения прогресивно увеличават, не могат да не радват човека. До колко всичко това допринася за духовното и нравственото развитие на човека, то е друг въпрос. Равносметката

ще бъде направена един ден, бавно се трупат резултатите и един ден човек ще разбере, какво е спечелил и какво е загубил. Човек още не си дава сметка дали в съкращаването на времето не изразходва повече енергия, която в природата има по-голяма цена, много по-голяма от тази на времето. Ние не сме си поставили за решение този въпрос, нашето желание е само да съпоставим идеята за времето с устрема на човека да открие тайните на Вселената, на космическото пространство. Искаме да пристъпим към въпроса спокойно и обективно.

Жаждата на човека да открие тайните е отдавна известна и понятна. Смисълът на живота се крие в нестихващия устрем да бъдат открити тайните, в които живота и света са обвити. Благодарение на тези открития животът на човека се променя не само отвън, но и отвътре. Промените стават в неговото съзнание и мислене. Отношението е неразривно и в центъра винаги ще бъде човекът и неговия величествен поход към откриването на тези тайни. Но ето, че времето, времето като изпитан и стар войн стои пред вратата на Вселената и казва: Не бързайте. Тайните не са така лесно достъпни както мислите вие. Пътят към тях не е толкова лек, колкото го мислите. Грижливо вратата се затваря и учениците са принудени да чакат векове, хилядолетия, докато се домогнат до един закон, до една звезда, до една тайна.

При Учителя идват хора от типа на тези учени, които притежават висок ценз, намират, че те всичко трябва да знаят, че всичко могат, намират, че коренно се различават от обикновените хора, нищо на тях не може да им се опре и чувствувайки, че имат известни привилегии и поставят въпроса по следния начин: Моля, кажете ни в какво се състои Вашето учение? С няколко думи бихте ли ни обяснили същността на Вашата философия? И продължава този учен мъж да мисли в себе си, че се различава от другите, че към него трябва да има специално отношение, няма защо да му се говори с обикновения език с който се говори на другите – той има разбиране, ерудиция, опит и пр. пр., струва на него да се говори по друг начин. На мене нещата трябва да се обясняват бързо, кратко, аз съм син на моето динамично време.

И между всичките тези учени мъже, които напират към тайните и към бързото усвояване на една философия от рода на тази на Учителя не се намири един да уточни приблизително поне колко време, векове, хилядолетия, милиони, милиарди години са били нужни, за да се направи един свят като нашата земя например, за която се казва, че е била направена за шест дни; за колко време е било направено да речем едно човешко око, ухо, нос, вежда, клепач и пр. Учените, които се ровят навсякъде и имат претенции всичко да научат бързо, защо не са се погрижили да открият поне тази тайна, защото и ние не сме съгласни, че земята е била сътворена за шест дни, а сложния механизъм на човешкото тяло за един миг.

Казват на Учителя: Накратко с няколко изречения кажете ни, в какво собствено се състои Вашето учение? Това прилича досущ на желанието на учените лесно и бързо да открият тайните на Вселената, на битието и на още много други неща, които лежат в природата. В това отношение материалистите са най-припрените, те за един живот искат всичко да научат, да открият, да опитат. Те от всички най-много бързат. И за това си има разбира се причина. Една категория учени са по-умерени, по-скромни и вероятно по-умни и по-трудолюбиви, защото те не се скъпят да посветят целия си живот за изучаването и изследването на една микроба например, или крилете на някой вид пеперуди, или нервните влакна на мозъка. Ние нямаме желание да даваме съвети на едните и на другите, нито да показваме пътища – учените за това

са учени сами да си ги намират, но нямаме желание нищо да не казваме на тези, които се изправят пред Учителя и чакат да им се обясни учението с две думи. На такива Учителят отговаря и отговорът е толкова ясен и прост, колкото лаконичен и правдив. Ние, които сме любители на острата и правдива мисъл, не можем да не се вслушаме с вълнение в разговора на учения мъж и Учителя. Речта на Учителя е била винаги ясна и определена с тенденция да направи истината достъпна не само за учения мъж, но и за простия човек от равнината, който сутрин подкарва ралото и вечер се връща уморен от дългия работен ден. Да, истината трябва да докосне всички. Големите учени, които "всичко" знаят и всичко искат да научат от "две думи" Учителят наричаше големи сомове и много нехаеше за тях. По-близо до Него стояха обикновените хора, с чисти сърца и с жадни умове, които търсеха искрено истината. Ето отговора на Учителя, когато Го питат, "Не може ли с две думи да ни обясните Вашата философия?" – "Ако можете да съберете всичката вода на земята в една чаша. Познанията на най-големия учен няма да помогне да се налее тази вода в една чаша. Невъзможно е. Съдържанието на моето учение не може да се каже с две думи". И не е нужно, казваме ние, защото невъзможно е и да се консумира това голямо количество вода. За човека е важно, капка по капка да приема тази вода и да уталожва жаждата си. Само тогава той може да се обновява, да живее, да се развива, да се усъвършенствува. Как може да се задоволи екстреното желание на учения мъж – да му се поднесе учението в няколко думи, т.е. да се излее всичката вода в една чаша и да се каже на философа, на учения: Заповядай, времето е динамично, нямаме време сега да ти говорим на дълго, сроковете са къси, ето ти краткото резюме на едно учение, чийто върхове и глъбини стоят неовладяни за такива учени, които не са си дали труд да проучат и които нямат дори и търпението на ония специалисти, които цял живот жертвуват при изучаването на някой животински вид. А тук е нещо много повече от крилото на една пеперуда, от откриването на една нова звезда или от изнамирането серум срещу някоя микроба. Тук е събрана мъдростта на вековете, тук блести истината, тук сияе проявената любов, тука най-после е дадена в най-достъпен вид науката да знаеш как да живееш, дали е възможно да се предаде учението в "две думи", нещо, което едва ли би ползувало "големия сом", а ще ошети Учителя, като му се грабне част от Неговото време, което и за Него е еднакво ценно.

Той не обичаше "големите сомове" – тачеше учените мъже и тяхното трудолюбие, помагаше на всички, които искрено жадуваха да открият някоя полезна и навременна тайна, ала към тях, които бързо искаха да научат всичко или да напредват бързо, Той имаше определено отношение и ги наричаше с определено име.

Каква величествена картина представлява небесното пространство с милиардите светове и системи, които удивляват човешкия мозък и го кара да тръпне пред величието на безкрайността, която лежи неуловима, без начало и без край. Каква верига от време, неизброими епохи, докато се изгради един от тези светове, една Слънчева система, една обикновена планета като нашата; докато се изгради един човек, едно око, едно ухо, нос, вежда, ръка, крак?... Каква колосална работа, какъв огромен труд на милиони работници, които са участвували в тая епопея... Или и учените вярват в чудеса и в мигновения? Всичко диша живот, жива техника, живи закони и безспорно далечна и дълга история, реална и необхватна постановка, докато се изработи крилото на една пеперуда или носа на слона.

И ето, че през най-динамичния век, науката намира, че се е добрала до "великата" тайна на космоса, че скоро всичко ще бъде овладяно, доказано дори,

че всичко опира до нищото, че всичко е материя, че друг свят не съществува, че умрелите никъде не отиват а на земята и там червеи ги ядат, че човек не притежава душа, която е осенена от дъха на безсмъртието, че Бог не съществува и че всичко на тази тема е чиста измислица и заблуждение. Въпреки всичко, днес, да, тъкмо днес това звучи празно, кухо и някак си далечно. Някога, макар, че едно време хората вярваха повече, някак си тия полемички бяха и модерни и състоятелни, днес те са почти безпредметни, необяснимо те са вече минало, усещаш че всичко това са страници от дневниците на високомерните, гордите, непросветените, които са забравили скромността, трудолюбието и толерантността на истинските учени, които продължават да се удивляват от разума, от строгата закономерност, от установената логика на процесите, зад които не са съгласни да търсят нищото, празното; не се перчат, че са овладели тайните на Космоса, нито се хвалят, че някога то ще стане губерния на нашата обедняла земя. Тези учени, които все пак живеят и работят в нашата земя никога не смятат да вместят всичката вода на земята в една чаша.

Учителят се спира и казва на тях: "Не бързайте да откривате кой е създал света и как е бил създаден, не искайте да откривате всичките тайни наведнъж, невъзможно е това. Природата е употребила милиарди години, за да създаде една форма, немислимо е да се откриват тия тайни за кратки срокове. Милиарди години са изразходвани за създаването на Вселената и милиарди години са нужни за да се разбере, как и кога е създадена Вселената." Милиарди години са нужни, за да си отговори човек на този въпрос... През това време човекът ще учи, ще работи, ще изследва, ще се домогне до великата наука, как да живее правилно, за да се приготви за голямото познание. А да се обясни едно учение с две думи, това само обикновения учен може да изисква и очаква. Такъв човек – учен няма поглед за реалността, не познава законите на живота и не подозира величието на плана, който определя развитието на човешката мисъл.

Учението на Учителя е храна – въздух, светлина, вода и хляб. То може да се разбере, само, когато се опитва и се живее. То се открива подобно на изгряващо слънце, което най-напред осветлява най-високите точки. Колкото повече расте човек в този път, толкова, то ще му разкрива все по-широки и по-широки хоризонти, ще го обогатява с все по-нови и по-нови познания. Как може такова учение да се изчерпи с две думи?

Случаят ни напомня един анекдот. Разликата е тази, че анекдотът представлява първата част на идейното съдържание, а случаят с Учителя – цялата. Картината е пълна, завършена, като ония творения, които са свършени по форма, по съдържание и по смисъл. Ще разкажем и случая и анекдота, за да извлечем една съдържателна и богата формула, един лъч, който ни отвежда до образа на Учителя и реалните величини с които Той оперираше на земята. Събрани на гости в къщата на един наш брат, след хубавата вечеря, както се случва винаги край Него, започват интересните разговори. Хората тогава са разположени за приказки и измежду тях думата взима един осведомен в окултната наука приятел и започва да развива в увлекателна форма своите познания по окултните въпроси. Говори за философията на запада и на изтока, запознат е обстойно със закона за кармата, за силата на мисълта, за чудните явления от психичен произход, запознат е с творчеството на Ани Безант, Блаватска, Лидбитер, философията на йогите също му е позната. Проличава широката осведоменост и голямото познание на окултизма Всички слушат с голям интерес, учудени и вероятно възхитени от голямото познание, прави впечатление на много просветен човек, само липсва да покаже писмената си

грамота за това обширно познание. Учителят също внимателно и търпеливо слуша. Учителят, който владее еднакво изкуството да говори и да мълчи, не го прекъсва с някакъв въпрос, останалите също са поразени удивени от този арсенал на познание и този учен мъж, като ни е познато човешкото щестлавие вероятно като свършил да говори, ще е чакал какво ще каже Учителя, нещо, което да прозвучи, някак си като ръкопляскане И наистина, става точно това, което гостът е очаквал. Но Учителят нали действа като Учител, своеобразно, оригинално, тъй както никой от присъстващите не може да си помисли дори. Всяка дума и всеки жест са на място – Той взима от кошницата с плодове две дюли, които добрият домакин е сложил почти на показ, за да се види щедростта на природата през тази година, целял е може и да покаже своето изкуство, това вече не е важно. Учителят слага на масата двете дюли и казва на госта, вероятно леко усмихнат, за да смекчи неочакваността на следващите думи: “Определете колко тежат тези дюли!” Само това, нищо повече и чака. Казаното звучи просто, обикновено, сякаш без никаква връзка с всичко онова, което се каза преди това.

Гостът е изненадан и малко смутен. Казаното звучи като шега, ала разбира, че не е шега. Всички познават Учителя и странният начин, обикновен и прост, непременно крие нещо дълбоко. Всички са заинтересовани. Никой от присъстващите няма смелостта и увереността да каже колко тежат дюлите. Всички мълчат. За догадки и предположения пред лицето на Учителя няма място. Тогава Учителят посочва едната по-голямата и казва: “Тази тежи 960 грама, а тази по – малката 670 грама.” Кратка пауза. Домакинът става и след малко се връща с возни. Дюлите внимателно биват претеглени. Цифрите стоят ясни пред очите на всички. Повече няма какво да се говори.

Може да се каже, че всичко около случая е казано. Като узрял плод примерът пада в нашите ръце. Ние продължаваме да гледаме и да мислим. Но нямаме желание да прелистим страниците и да приключим с него. Стоим и продължаваме да коментираме. Някои, които ще го четат могат да се усмихнат и да кажат нещо, какво ли не може да каже човек, когато искат да уязвят някого. Би се случило най-лошото да помислят, че предварително домакинът е казал нещо по този повод. Бързае да добавим и сме уверени в това, Учителят далеч нямал намерение да покаже какво знае и какво може, не е целял това и ние сме уверени в това. Ние сме ученици и към въпроса пристъпваме като ученици, затова оставаме настрана целия арсенал от съмнения, голяма част от хората днес не могат да си представят истината, толкова това чувство е похабено, ала ние знаем и сме убедени в това нито един случай от Неговия живот не е бил лишен от пряко свидетелство, от достоверност, следователно и от истината. Когато един ден се докажат някои неща научно, ще се разбере и види възможността на това виждане, усещане, преживяване. Тогава всички съмнения ще се разсеят.

Накратко нека преведем анекдота, за да направим извода – то е съществена част за нас. В случая Той е имал предвид само учениците и тяхната мярка за знанията.

“Един турски султан, когато се наситил на всичките философии на своите приближени, мъдреци, учени, свещеници, които пред него са се надпреварвали в изказванията си и ми казал следното: Ще ви дам една задача. Вие сте учени мъже, знаете много, говорите за тайните на природата, разбирате от небесната наука, разбирате от всичко. Задачата е много проста, който я реши правилно само него ще призная за истински мъдрец. Всички останали ще бъдат лъжеучени. Султанът заповядал да донесат една дълбока тава. В нея

той турил масло и сирене и сол, приготвил сместа за попара. Дал на всички по един комат хляб и им казал – сложете залците. Разбъркайте попарата и яжте. Ала всеки ще изяде само своите залци. Който открие собствените залци, него ще признаят за мъдрец. Задачата според тях била нерешима.”

Ако между тях имаше един истински мъдрец, той щеше да се справи със задачата, най-малкото щеше да знае, какво да каже на султана. В света няма нерешени задачи, в света има само много самозвани мъдреци. Те мислят, че владеят познанията, ала не знаят, че да знаеш е едно, а да можеш е друго. Идеята на султана не беше толкова да са реши задачата, както той я беше поставил, а искаше да покаже на това съсловие, колко малко знаят и колко не владеят истинското знание. Ценността на едно знание е не само в това да го владееш с езика и с мисълта, а да умееш да го отлееш в живота – да го превърнеш на жива практика.

Учителят нагледно показва на учения приятел, който живееше с идеята, че много знае, че борави с цялата окултна философия, от друга страна искаше да даде и урок на останалите ученици – да се определи тежестта на един плод беше една трудно нерешена задача за тях пред която големият окултист безпомощно е стоял, както философите на султана пред надробената попара. Да знаеш и да можеш бяха две различни неща. Султанът е знаел трудността на задачата, но и бил своего рода мъдрец и на техните приказки за цялата вселена той им противопоставил една наглед дребна и проста работа, за да им покаже безсилието им. Не е лесно на човека да отгатне тайните на Вселената за къси и определени срокове.

Учителят отиде по-далеч, Той премина този интервал от време и пространство, за да покаже на учениците не какво притежава и какво може Учителя, но каква е разликата между теорията и практиката, за да подчертае колко струва самонадеяността на човека и колко ограничени са неговите възможности, когато се стигне до приложението. Само животът беше пробният камък на познанието. Да определиш точно теглото на един плод може да звучи като нещо обикновено, но зад това стои една точна и определена наука, като математиката. От друга страна Учителят искаше да покаже на учениците точната мярка с която трябва да си служат, когато мерят постиженията си. Когато иска да разбере докъде е стигнал и какво притежава, за него е важно само едно – не какво знае, а какво може, как прилага в живота си знанието. Цената на всичко опира до тази проста и ясна истина, една реалност в която е отразено не какво човек носи, а как ползува онова, което носи, не формата, а съдържанието, не теорията, а практиката.

26. ПО ПОВОД ЕДНО ПРЕДСКАЗАНИЕ

През 1919 година при Учителя идват две студентки. Не се казва в беседата държана на 14.XII същата година, дали те по свой почин са отишли, или някой ги е довел. Те идват с определена цел, от която следва, че те са вярвали, че Учителя ще може да им даде задоволителен отговор. Те били живо заинтересовани от предсказанието на един американски учен, астролог, ясновидец, който предсказал, че на 17.XII, вероятно същата година, или следващата светът щял да се свърши. Атмосферата от това предсказание все пак е била раздвигана, хората по всяко време са склонни да вярват и не за първи път такова предсказание е карало хората да трепнат и да се замислят. Неотдавна у нас се заговори за едно събитие с фиксирана дата, струва ни се,

че беше за месец април – 1965 година – катастрофално земетресение в София. На този ден доста хора бяха нащрек и много софиянци бяха напуснали София. Определената дата мина сравнително спокойно, небето беше безоблачно и никаква земна депресия не раздруса столицата; сеизмографът идеално беше запазил покоя си и хората бяха готови да наругаят ясновидеца – личност подобна на тази на американския учен. Но за да бъдем точни, макар, че това не са летописни записки, нека кажем, че на същия този ден се случи голяма политическа депресия, вестниците ни осведомиха с известно закъснение и в това време новината свободно се носеше по градове и села; тръгна между народа и без радиопредаватели. Всичко след това получи първоначалния си вид, успокои се атмосферата, ала земетресение не стана. Вече не е важно, че депресията не беше от вулканичен произход.

Тия две студентки от това предсказание преживяли голяма тревога – не искали да умрат преждевременно и тръгнали да проверяват. Страшно нещо е свършекът на света. Те се явяват при Учителя и поставят направо въпроса: Вярно ли е, че светът ще се свърши? Какво е мнението на Учителя по този въпрос? Те вярвали в Него и очаквали нещо успокояващо, вероятно. Какво е казал на тях не е казано. В беседата има само един въпрос от страна на Учителя: "Вие готови ли сте за оня свят?" Двете момичета трябва да са се погледнали уплашено. Кой може да отговори спокойно на този въпрос? Но нека не коментираме срещата. За нас е важно, какво казва Учителят по този повод. Следва една картина малко позната вече. Учителят я дава с меки тонове, изпитваш някакво особено чувство, усмихваш се и не смогваш да съпоставиш образите. Липсват светкавици и гръмотевици и апокалиптичният ужас от свършването на света съвсем е вече изчезнал. Неговото виждане ни поразява не вече със силата и светящите гами, а с новото, което Той сочи, тълкованието, което Той дава – новото предсказание – Неговото предсказание, което варира не само вън от човека, не и на земята, или във Вселената, а вътре в човека – в света на мислите, чувствата, засягащи вече не само пластове на земята, а пластове на човешкия мозък и на човешките общества.

Спираме се на този пасаж с цветен молив, за да отбележим ярко на полето думата предсказание. Думата е интересна, не е било време човекът да не е бил заинтересован, когато чува тази дума. Тя звучи необикновено, отвежда човека до един непознат и неразбираем свят и без да иска човек трепва и се замисля.

Картината е образна, речта става жива: "Как ще познаете свършването на света – казва Учителят – Бог ще слезе на земята и ще го посрещнат със салюти. Свършването на света ще бъде велико събитие. Реките ще излязат от коритата, вулканите ще изригнат, земята ще се разтърси, ще се зарадва на Господа. Като млада мома ще заиграе пред Него."

Предсказанието на американеца може да се сбъдне, а може и да не се сбъдне. Искаме да си представим картината, която Учителят дава. Финалът е нещо страшно все пак: реките ще излязат от коритата си, вулканите ще изригнат, земята ще се разиграе като млада мома – катастрофалният край ще бъде такъв не само за нашата планета, но и за жителите в нея. Кога ще стане това и кой ще остане жив, за да отбележи събитието е неизвестно – уравнение с хиляди неизвестни. Човек не издържа на напрежението, дори само, ако го мисли. Връщаме се обратно и четем, все пак това е предсказание, в чието сбъждане не се съмняваме. Знаците са поставени на място и тръгваме по тях, за да стигнем неусетно до човека. Да, земята е населена с близо три милиарда живи човешки същества, хора от различни народности и раси обособени като

народи и държави. На този въпрос Учителят се спира през 1919 година и за Него като че ли никак не е важно, какво ще се случи на 17.XII според американския учен, за Него е важно, какво ще стане с човека, дори ако това предсказание съвсем не се сбъдне. Какво ще се случи с неговия ум, с неговото сърце, с неговата душа и дух. Онова, което променя земята и небето не стои далеч от човека. В този скъп съсъд има нещо, което е премного ценно. Човекът участва в целокупния живот, той е клетка от космическия човек. За тази скъпоценност се грижат специални същества, човекът не е комета скитаща без път и цел и без определена мисия.

Кога ще се случи катастрофата, как ще стане тя? Всеки би задал този въпрос и Учителят щеше да отговори: "В човешките общества", там щеше да има големи петрубации. Ония, които бяха Негови съвременници, родени в първите години на нашия век, бяха свидетели на всичките събития по света, чийто сигнали макар и бавно са стигали до тях – ние бяхме в това число и бяхме свидетели не на една световна катастрофа, ние преживяхме най-острите конфликти и опитахме всичката жестокост на века.

Ако на Земята имаше сеизмограф за обществените и политическите борби, стрелката през никое време не би била така неспокойна и тревожна, както през нашето столетие. Нашето впечатление е, че през никое време човечеството не бе преживяло такива напрежения и вътрешни противоречия. Картината за свършването на света напълно се схожда с всичко, което бе станало и продължава да става на земята през този тревожен и бурен век и не само вън от човека, а и вътре в него. Никога науката, религията, изкуствата, човешкия ум и сърце не са били така раздвижени и подхвърлени на противоречия, смущения и дълбоки духовни депресии, както през нашето време. А и никога условията да се освободи човекът от старите изопачени идеи за живота, за любовта, за истината, за свободата, за морала, за семейството, не са били толкова благоприятни, както сега. Би могло да се каже, че предсказанието за това огромно раздвижване на "пластовете" е близко да сбъдването. Животът напират до ония, които могат да мислят и писмената са четливи. Напрежението и кипещт са доста големи, за да могат хората да бъдат безпристрастни зрители на величествения спектакъл на 20 век. Няма народ, няма общество, няма семейство, няма човек, които да не са докоснати от магическия жезъл на новото, което идва да преобрази света. Разрушението на старите форми винаги е предшествувало строителството на новите култури. Светът е преситен от старите идеи за живота, за изкуството, за религията. Старата венозна кръв трябва да се обнови. Нови идеи, нови мисли, нови разбирания са нужни, за да се домогне човечеството до загубения мир и похитеното спокойствие и ограбената радост. Не се живее без мир, без радост, без светлина и без любов. Всичките бури в обществения живот на народите, всичките конфликти от политически и социален произход, не са нищо друго, а потвърждение на предсказанието

"Светът ще се преобрази, земята ще мине през голямо преобразование, големи сътресения, атомите ще се преустройват, мозъците, сърцата и воите на човечеството също ще се преустроят. Законът, който действа за всяка неща, всички."

"Дошъл е краят на злото – казва Учителя. Не може да се живее по стария начин. Целия свят се бълника, цяла Европа е настръхнала. Новото ще се наложи".

“Не се плашете”, продължава по-нататък Учителят – “в тия трудни времена ще познаем Бога, ще разберем, че Той е велика, разумна сила, която превръща всичко на добро. Само така хората ще разберат, че съществува жив математически закон в чието изчисление нищо не е пропуснато. Бъдете тихи и спокойни, времето в което сега живеее е най-доброто.”

Преобразования стават на земята, пластове се вдигат и слагат, дълбокото и скритото излиза наяве, от дълбочините, където всичко е чисто и девствено се издигат нови неща, нови пластове, земята се обновява и подмладява непрестанно. Новите форми изместват старите – депресиите са неизбежен процес. Преобразования стават и в човешкия ум, сърце, душа и дух – новото ги докосва и движението е неизбежно. Дали ще бъде бурно или тихо, дали ще дойде с голям шум и трясък, или реформата ще стане незабелязано – тя ще стане. Тогава казваме, че условията са благоприятни, настъпило е чудно време, когато човекът се домогва до великото изкуство да събира съкровища, валидни за всичките времена и светове. Целта на живота блести тогава като фар – дошъл е на земята, за да се срещне с човечността, за да реализира любовта.

Земята е едно от условията, където човек може да работи, да учи, да се усъвършенствува. А всичко, което той преживява не е нищо друго а сбор от методи чрез които природата действа, за да се постигне великата цел, дори и всичко онова, което влиза в областта на предсказанията – с всичко се цели само човекът, само предначертаната цел на Битието.

27. СТАНИ, СТАНИ ...

“Моят поздрав вам и на приятелите. Стойте върху непоклатимата скала на добродетелта. Дръжте в ръцете си вечната Правда. Подкрепете сърцето си с Любовта на живота. Дръжте ума си на работа под ръководството на Мъдростта, Истината за подкрепа на духа. Идат дни светли с всички Божии блага. Господ на мира иде да помага на своите деца.

Земята и небето ще бъдат свързани с една обща хармония. Мъртвите ще станат, ще оживеят и ще възкръснат. Злото ще изгуби своето жило; неправдата – своето було; омразата – своето червило; глупостта – своето мерило; лъжата – своя език.

Иде ден, когато всеки ще каже: Стани, стани и Господ ще те обнови. Стани, стани и Господ ще те съгради.”

Из едно писмо от Учителя, 5.II.1918 год., Варна.

Пред нас е едно писмо от Учителя. Писмото е кратко и тези десет реда привличат нашето внимание. Четем го с възлнение. Образите са живи и те ни разкриват духовната панорама на света. Всеки ред звучи като пророческо сказание. Благодарни сме, че то стигна до нас, за да затвърди и обогати представите за ония дълбоки вътрешни преобразования, които настъпваха в света. Казаното сияе и ни говори направо на сърцето, на ума, на душата. Онова, което щеше да се случи надминава всичките велики събития и открития в света. Двадесетият век беше забележителен.

Писмото носи дата II.1918 година. Написано е преди 45 години. Ние се връщаме на тези години, за да проследим хода на събитията и уловим дирята на казаното в това писмо. Говори се за онова, което ще става, благоприятните условия, които идват, "светлите дни", които ще настъпят. "Господ на мира иде да помага на своите деца."

Не сме забравили тези години. Това са годините, когато Той подготвя откриването на школата. Словото вече се раздава обилно и щедро в определени дни и часове. Неотразима е радостта и възпятието на ония, които посещават класовете. Да присъствуваш на школа е необикновено явление, да гледаш фигурата на Учителя и да слушаш живото Слово е великолепен час, когато идваш в досег с Реалността. Имаш чувството, че времето през което живееш е богато, златисто, случило се е нещо за което душата е копняла векове. Школата се превръща на светящ център, който привлича душите. Никой не ще да пропусне един час, една мисъл, една идея. Нищо по-прекрасно и по-дълбоко не би могло да се случи на земята. Едно събитие от огромен мащаб, който говореше за нещо още по-голямо и по-необхватно – Неговото присъствие на земята. Нямаше да има съмнение и реакционна идея, които да не се разбият срещу този факт. Имаше много да се мисли и говори върху това и ние сме убедени, че не бихме могли да изчерпим темата, нито изобщо тя би могла някога да се изчерпи. Трудно е и за нас да обхванем това време и съществуването на школата. Двадесетият век се превръща на величествен празник, очакван от вековете. Бъдещите поколения щяха да преценят събитието и го отбележат като епохално, както това стана с нас. В школата се предаваше най-великата наука за която хора от изток и запад са препродавали света и години са обикаляли храмовете и са чакали пред вратите, за да им поднесат трохичка от това познание, наречено "тайното учение". Великото се беше случило на земята и ония, които носеха в душата си копнежа към това Велико, щяха да преживеят радостта на събъдновението. Един ден ние щяхме да бъдем разбрани от ония, които ще тръгнат по същия път и времето щеше да ги обогати с един плюс и да ги ограби с един минус. Пред себе си щеше да бъде очертан един път и по него стъпките щяха да личат и познати родни гласове щяха да ги приветствуват и приятелска ръка щеше да бъде протегната към тях, нямаше да бъдат сами, защото ние щяхме да сме пред тях и извървения път щеше да личи – но нямаше да преживеят красотата на срещата и дълбочината на чувството, че си дошъл в досег със съвършената хубост, съзерцавал си проявената Истина и преживял топлината на Голямата обич. Бяхме видели Учителя и на земята нямаше сила, която да го превърне на мит, легенда или приказка. Ръката на забвения никога нямаше да легне върху Неговия образ и Неговото дело. Той щеше да живее и непрекъснато след тоя забележителен час щеше да обогатява непрекъснато поколенията, човечеството узряло и възмъжало да приеме Любовта, Мъдростта и Истината.

Годините след този 5.II.1918 година свидетелствуват за всичко казано и писано за това време, защото тези години бяха набелязани да бъдат възходящи, години на обилна жътва, независимо от огнената вълна, която функционираше вече в света. Великите събития не се мерят с обикновени човешки везни. Важен принос тук са духовните ценности, които влизаха в строежа на новото съзнание, на новия човек. През тези години вратите на колата са отворени. Изворът е обилен – като пълноводна река Словото се разлива. Идеите на Учителя поят и хранят душата, Учението се разнася безшумно и мъчливо. И ако не е пресата, която се опитва да черни делото на Учителя и Неговия образ, обществото нямаше да знае, какво се бе случило. Като благодатен

дъжд учението се разнася по села и градове и през тази година вече бележи внушително число последователи. Народът в който живя и работи Учителя нямаше вече да се освободи от новото, което напираше като слънчеви лъчи напролет, които докосват и най-дълбоките корени. Никой вече не можеше да устои на топлината и светлината, които се разливаха без мярка. Ентусиазмът, вдъхновението и импулсът през тези години да се следва школата, да се прилага учението е неудържим. Устремно душата жадуваше да се храни с този жив хляб и да пие от тази жива вода. Учениците бяха щастливи и радостта изпълваше сърцата. Така запомнихме ние тези години, които с право се наричаха в това кратко писмо "светли". Светлите дни дойдоха, те бяха. Щяха ли да продължат и след онзи момент, когато на 1944 година останахме без Него, тогава не можехме да кажем, днес след толкова години имаме желание да не се докосваме до този въпрос – "Светлите дни не бяха само преживяване, а дълбока мистична идея." "Идат светли дни" – те бяха, "Идат светли дни" – те щяха да бъдат. Неговите думи никога не бяха двусмислени.

"Светлите дни" щяха да се нижат един след друг, те щяха да бъдат все така наситени с много светлина и топлина, независимо от всичките бури и депресии от които нямаше да бъдем пощадени и ние. Бурите щяха да раздвижат водите на моретата и океаните, ала нямаше да се докоснат до дълбините на неизмеримите дълбочини и нямаше да намалеят блясъка на "светлите дни". Смятаме, че отсега нататък те щяха да се превърнат на нескончаема верига на златни мигове, които непрекъснато щяха да обогатяват човечеството, за да го изведат на спасителния бряг. Човечеството навлизаше в една нова епоха, огнената вълна функционираше и нямаше да има вече сила, която да отбие духовното течение, което идеше да обнови света. Духовното развитие на човечеството нямаше да бъде спряно или отбито, или отложено за други времена.

Условията бяха наизрекли, времената бяха други. Вражеските сили готвеха последен удар, ала предохранителните мерки бяха взети. Колкото и да не искаме да тълкуваме писмото, езикът е премного ярък, за да го подминем. Казаното във втората част на писмото свидетелствува за невидимото и мълчаливото събитие, което се беше случило. Първата част на писмото ни отведе далеч и ни помогна да проследим годините, години "светли и сияйни", преживяхме ги и ни предстоят да ги живеем. Преживяното време за вечни времена ще остане да свети с непомрачен блясък. "Светлите дни" бяха реалност; те не бяха само за нас – приличаха на плодове, които нямаше да има човек на земята, жадуващ за истината, да не ги опита. Силата, красотата и благата на тези дни, щяха да се разнесат по цялата земя.

Писмото в първата си част ни разказва за всичките ония години, които сияеха зад нас и на тия, които идваха пред нас. Добре чухме и добре запомнихме: "Стойте върху непоклатимата скала на добродетелта, дръжте в ръцете си вечната правда, подкрепете сърцето си с Любовта на живота; дръжте ума си на работа под ръководството на Мъдростта и Истината за подкрепа на духа." Поздравът щеше да ни придружава през всичките дни на живота ни. Като океанските води, които в дълбочините са винаги тихи и спокойни, ние щяхме да преживеем чрез този поздрав дълбокия мир, силната вяра и надежда на тия "светли дни". Бурите на нашето тревожно столетие нямаше да ни докоснат.

С бистри сетива, щяхме да четем втората част на писмото и твърдят език щеше да ни разкрие Величествения поход на новото, което идваше да обнови живота из основи. Сега можем да бъдем и смели и категорични. Много вода изтече оттогава, много събития станаха в нашата бурна земя, много бури

се извиха и на нашето небе. Вихрушките помним и накрая доживяхме 1963 година, когато се опитваме да правим разбор и равностетка на случилото се. Огнената вълна дали е стигнала кулминационната? Учителят беше определил години – петдесет години от 1914. Намираме, че тя бе извършила вече своя полет над света, преминала бе връхната си точка – социалната буря беше навлязла в своето последно корито и сега приличаше на река, загубила своята сила и мощ, водите вече за нищо не стават, освен да се влеят в морето и да се приготвят за нови походи. Винаги става така, загива нещо, за да се роди нещо ново, по-свежо, и по-хубаво, по-жизнеспособно. Нека не изпаднем в положението на пророци. По следите на казаното само направляваме нашата мисъл и следим всичко, което е казано и всичко, което се изпълва както е казано. Нека не се отклоняваме от рамките на това писмо, което е и наша тема.

В тази част, втората на писмото се говори за кончината на едно същество. Преводът е на лице. Учителят казва: “Злото ще изгуби своето жило, неправдата – своето було, омразата – своето червило, глупостта – своето мерило и лъжата – своя език.” Става дума за нещо, което е било, и което сега вече трябва да умре. Ние сме развълнувани до дън душа. Моментът се превръща на епоха. Въпросът не е нито дребен, нито обикновен, както може да прозвучи в първия момент. Става дума за един цял свят, система, която е бушувала в света и е държала в окови цялото човечество. За да бъдем конкретни, представяме си някакво същество – мъж, жена, няма значение, същество огромно и властно, което е държало в плен цялата изтерзана земя; образът е даден релефно. Това същество има жило, има було, има червило, мерило и език. Зад тези неща стоят злото, неправдата, омразата, глупостта, лъжата. Числото пет – сетивата с които човек борави – картината на света е ясно дадена. Това същество вилнее на земята – може да е цар, може да е царица, то държи под властта си цялата земя – петте язви представляват оръжия в ръцете на това същество, което се сили да се скрие зад грима. Следователно злото се представя за добро, неправдата за правда, омразата за любов, глупостта за мъдрост и лъжата за истина. Светът на това същество се мъчи да запази линията на добродетелите, линията на великите лицемери, които са безчинствували открай вековете и които сега се мъчат за сетен път да запазят своето владичество и настървено се борят да устояват на позициите си за да се радват още на своето господство. Ала на Земята са настъпили “Светлите дни” – нощта отдавна е минала. На земята е вече ден. Под ярките слънчеви лъчи невъзможно е да се скрият следите на грима – боите избледняват, жилото се претъпява, булото пада, мерилото се похабява, езикът се изгубва. Лъжата вече няма език, отрязан е вече този език, няма с какво да говори на хората, да ги заблуждава, глупостта няма мярка, омразата няма червило, неправдата було, злото няма жило – страшното митическо същество е обезоръжено. Нещо се е случило на земята, нещо от което трънът на който е седяло това чудовище, този змей се разклатил. От това злото е безсилно, неправдата е разобличена, лъжата е вече негодна, глупостта няма сила, омразата се вижда. Световната хиена е смазана, великата блудница е развенчана. Злото вече не може да уязви децата на светлината, синовете Божии, праведните хора, чистите по сърце хора, добрите хора, които обичат истината и устояват на своите идеали. Тях вече неправдата не може да ги заблуждава, злото не може да ги атакува, омразата да ги убива.

В стъгдите на света се мяркат орфаните повлякла на тия минали царски величия, безсилно те се ваят в праха. Към тях човекът на новия морал, на новата любов и на новата светлина изпитва само едно чувство – отвращение.

Те оскверниха света, оскверниха тялото на човека, заробиха ума и сърцето, ала не успяха да се докоснат до душата и духа на човека. Битката бе неравна и ще помнят кога са се сражавали за тях. Зад човека стоеше Един – Човекът на изобилната сила, човекът на изобилната любов, човекът на изобилната вяра – Христос. Светът ще помни, кога е излязъл на двубой с Него. Неговата сила бе без мярка.

Какво сме ние, за да си позволим да тълкуваме светлината и да коментираме върху истината? Не се опитваме дори да направим това; позволихме си само да си спомним за първата част на една драма разиграла се през първата половина на нашия век, позволихме си да погледнем и на онова, което се случи през втората половина на същия. Видяхме, че светът беше премного обременен, хората премного изстрадали, за да могат да бъдат вече мамени и заробени от празни думи лишени от благородни дела. Човечеството не можеше повече да се задоволи с примеси и сурогати. Лъжата беше станала най-противната стока, която се силеше чрез блестящи опаковки да мине за истина. Хората вече мислеха, преценяваха и виждаха скритото в думите и в пакетите. Човечеството очакваше нектара на истината. Човекът беше застанал на прага на епохата и чакаше пролетта.

Часът на тази пролет беше оповестен. Камбаните звънтяха и първата птичка летеше по нашия небосклон – пролетта бе оповестена не само от духовните хора, а и от хората на науката. Пръв Той каза, че злото е оковано, втори хората на науката потвърдиха това. На земята трудно вече хората можеха да бъдат лъгани. На човека бе връчен факел и пътищата сияеха пред него. "Земята и небето ще бъдат свързани в една обща хармония. В тази хармония човекът щеше да прозре своя път, своята съдба и Своя Бог, за да живее и се радва на светлите дни и чуе гласът на Великото." Стани, стани и Господ ще те съгради. Стани, стани и в истината се облечи."

"Моят поздрав вам и на приятелите" – приветствува не само един човек или едно общество, а целия свят в лицето на ония, които очакват новото.

28. НЕПОВТОРИМОСТ

За учението тя беше слушала; с Учителя се запозна чрез беседите. През тези две години от ученическия си живот, тя друго не прави – само да чете беседи. Уроците минаваха между другото. Когато завърши и трябваше вече да напусне града, където получи образованието си, тя пожела да види Учителя. На Изгрева тя пристигна срещу петък. За нея Учителят беше казал, да ѝ дадат лекции от Специалния клас. Първата лекция, която чу направи от Него беше петъчната – младежкия клас. Всички на нейната възраст я поздравиха и я приеха топлосърдечно. Сутринта след класа през този забележителен ден, тя се намери в "Парахода". Там живееха стенографките. Да се стои на "Парахода" беше не само приятно, а имаше нещо друго, което трудно може да се предаде с думи. Там имаше и среда, и атмосфера, и беше леко – разговорите бяха интересни, събеседването се лееше като водите на извор. След беседа всеки час съдържа нещо празнично. Празнично беше и настроението, когато вратата се отвори и на прага застана една сестра с поднос на ръка, поздравява и казва: "Учителят праща това за гостенката." Назовава името ѝ.

Малко сме изненадани – днес е петък – всички спазваме седмичната почивка – петък ние не ядем. Може би сме помислили: Нима Учителя не знае,

че днес е петък и не се яде. Странно – конфликтът е наяве – вечният конфликт за “съботния ден”, началото и края на ритуалите, образите на отявлената догма, която ражда фанатизма. Колко трудно разбираха старите евреи Христа, колко се спъваха те, когато гледаха замаха с който Той се опитваше да разруши старите форми, не само отвън, но и вътре в човека. “Син Человечески е господар на съботата”. Ала гостенката не трепна; нито за момент показва, че се е разколебала. Тя отчасти познаваше още Писанието и едва ли е помислила за “съботата”, усмихна се, пое подноса, сложи паницата и хляба пред себе си, помоли се и започна да яде. Нямаше следа от противоречива мисъл, нито за момент си зададе някакъв въпрос във връзка с петъчния ден. Отношението на Учителя беше схванато във всичката кристална чистота, обвеяно с топлината на Любовта, Която тъкмо през този ден я поздрави с “Добре дошла”. Основната линия на този момент беше доловена от всички, които бяхме там, за да преживеем заедно с нея красотата и свободата, които ни подариха този светящ момент. Беше чудесно, каза тя по-късно. Никога през живота си не бях яла с такава сладост. Тя идваше за първи път и беше успяла да преживее красотата на срещата.

В София тя стоя три дни, не повече. Времето нямаше никакво значение при такива срещи. Миг или вечност – мостът беше прехвърлен и отношението блестеше – очакваната среща се състоя.

– Ще дойдете на Рила – каза ѝ Учителят на тръгване – за десет дни ще можете. За първи път, за тази година стигат. Ще си вземете топли дрехи.

– Транспортът за Рила тогава не беше уреден. Учителят ѝ начерта целия път: Ще си вземете билет направо за Дупница. Там ще потърсите един брат, вземете си адреса. С него ще дойдете. Той идва често и ще ви доведе. Няма да спирате никъде – направо.

– Ще дойда, но малко трудно ще ми бъде. Имаме много работа през лятото.

– Когато майката има важна работа, излиза от къщи, когато децата спят.

– Така ще направя, ще се опитам.

И тя си отиде окрилена. Десет дни на Рила ѝ се видя нещо огромно, сбъдната мечта – Рила, Езерата за които само беше слушала, за първи път ѝ предстоеше да се срещне с всичката планинска красота. Ден след ден тя щеше да брои дните. Само да приключат с жътвата.

На Рила тя дойде. Направи онова, което ѝ бяха казали. Улови дирята на начертания път и не сбърка. Можеше да избегне една малка неприятност, ако беше спазила целия график на пътя. От къщи излезе призори и каза само на майка си къде отива. Само тя я изпрати. В село върлуваше епидемия и тя се беше разболяла от малария. На тръгване вече тя имаше температура. Но това нямаше значение. И пред гишето на станцията тя се поколеба, треската да не я завари на път – взе си билет до София. И сбърка. Ония, които я посрещнаха в София, при вида ѝ не я пушат да отиде на Рила. Отиват болни, за да смущават Учителя. Като оздравееш тогава ще отидеш. На път е екскурзията да пропадне. Ала тя устоява храбро и казва твърдо: “Учителят ми каза да отида и аз ще отида, ще ми мине по пътя”. Намесва се брат Епитропов и казва: “Оставете я, щом като Той ѝ казал и щом тя иска да отива, не я спирайте.” И тя лети вече към Езерата. Намира братя в Дупница и през нощта пътуват. Пристигат след полунощния час. Не пропусна нито един ден от набелязаните десет дни. Беше изтощена от пътя и от треската. Нищо не е това – важното е, че е на Рила, отзовала се на поканата и радостта е безмерна.

Какво собствено има в този случай, какво има за отбелязване в едно идване на Рила, на Изгрева? Имаме ли да кажем нещо интересно, където образите да сияят, да ни говорят и от тях да се възхитим, поучим и преживеем заедно с незнайните герои дълбоката радост?

Малките, обикновените наглед неща приличат на ония спокойни и безоблачни утра, които ни подаряват красотата на една тишина за която дълго сме копняли; простите табла понякога ни говорят много повече отколкото големите и нарисувани с ярки тонове. Има нещо да блести в това първо идване на Рила, в тия първи срещи с Него, където отношението на Учител към ученик и на ученика към Учителя приличаше на мелодичен акорд. Нека разкажем: Треската не я остави и ние край нея започнахме да я лекуваме. В планината нищо не може да се направи, освен компресите от лук на стъпалата. Погрижихме се затова. На сутринта всички станахме рано за върха и за беседа. Беше сряда. Не й казахме да стане и да се приготви, не й казахме и да си стои. Оставихме я свободна. Никой не взе инициативата в ръцете си и не каза: днес е сряда, ще има беседа, стани и ела. Днес не бихме направили никога такава грешка. Разбираме вече какво трябваше да направим, защото успяхме да разберем, какво значи една беседа; какво не бихме дали сега за да преживеем този час, тая неповторимост!... Колко щедро разливаше живата вода, това Слово от космически мащаб, тоя жив поток на елексира за който човешката душа векове е копняла. Нямахме представа за дълбочината и несъизмеримостта на събитието, което се беше случило и на възможността на 2400 метра височина да слушаш Учителя!... Мигове, които не трябваше на никаква цена да се пропуснат. Защото те са неповторими, а на земята животът течеше под знака на преходното. Днес добре знаем цената на една лекция или беседа направо чута от Него в оня вид съхраняващи своята обилна светлина и мощ, тази магичност на живото Слово, от което никога не трябваше да се лишим. Следващият момент добре научихме това.

Не бяхме закусили още, когато отидохме за дърва. На пътеката до голямата канара стоеше Учителя. Спрях се и поздравих. Попита ме за гостенката:

– Защо не дойде на беседа?

– Направихме й снощи компреси.

– Можехте да й ги свалите и пак да дойде. Тя можеше да дойде и трябваше.

Помня, че това беше казано строго. Изведнъж почувствувах вината. Да, трябваше да й помогнем да разреши въпроса правилно. Тя можеше да дойде, колко са десет дни – преброени часове и мигове... На Рила дали имаше нещо по-важно от Словото? Дали въздухът, водата, слънцето бяха важните условия, които ни събираха на Рила? Не идвахме ли най-вече за нещо друго, което го нямаше никъде другаде, онова, което одухотворяваше и осмисляше целия ни престой там? Дали живота ни през дни в планината се оцветяваше, обогатяваше и осмисляше от планинската хубост или от удара на Великото, от духа на онзи живот, който кипеше край нас, за да осмисли нашето пребиваване? Атмосферата беше необикновена и обстановката в която бяхме потопени не се дължеше само на планината. Рила с Него и със Словото получаваше своя дълбок и мистичен облик. Навсякъде по нашите планини имаше чист въздух, кристална вода и много слънце, ала тоя ограничен планински периметър, тая планинска панорамна шепа, където почиваха като в майчин скут 7-те Рилски езера се превръщаше на светящ и мощен център, където силите небесни изливаха своето благословение щедро и богато.

И сега, когато слушах Учителя да говори за нея, почувствувах строгостта на думите отправени към мен. Можех да се разплача, но не позволих на сълзите да бликнат, да, разбрах, че направих грешка и стоях виновна пред Него, за това, че един човек се лиши от сутрешното Слово. Стана ми мъчно и мълчах. Тогава Той се приближи при мене и ми подаде една варена царевича, още топла. Гамата беше сменена, поздравихме се и аз тръгнах към палатката.

Разказах случилото се, а болната мигом стана, започна да се смее и радва.

– Защо толкова се радваш, след като така сглупихме всички, като те лишихме от една беседа?

– Питате защо, защото, ето, аз знача нещо тук, защото ето, Той видя, че ме няма, ах, да знаете само, колко много се радвам.

Чудно! Обстановката мигом се промени – отношенията имаха своята дълга история.

Малкият незначителен случай на Рила отшумя далече, ала нещо остана, остана да сияе и да ни показва глъбините на нещо, което през хилядолетията посещава земята, за да отбележи епоха, която настъпва. Колко от значение беше да се слуша Словото, да не се пропускат утринните часове. Неповторимостта ни гледаше с блестящите си зеници и урокът предаден добре, безсъмнено беше усвоен добре.

Беше пак лято. Този път бяхме на Изгрева, вероятно след пребиваването на Рила, края на август, началото на септември, когато тя получава писмо с което я викат по спешна работа в училището. Директорът имал някакво нареждане от инспекцията на този ден всичките учителки да си бъдат на местата.

Няколко минути тя върти писмото в ръцете си и за наша изненада тя казва: Няма да замина, не искам да пропусна утрешната беседа.

– Иди да питаш Учителя – казваме ние.

– Не, няма да питам. Може да ми каже да си отида, или да реша сама. Ето решавам, оставам. Поемам риска.

И тя остана. Ние, нейните приятелки, същия ден още разказахме на Учителя. И тя беше в малката група край Него. Да, казахме, че получи писмо, че я викат, че тя не иска да пътува и най-вече не иска да пита Вас, какво ще й кажете, да не би да й кажете, да си отиде, а тя не иска и поема риска. Да, разказахме го дума по дума, както се беше случило.

Учителят само се засмя.

Беше онзи смях на Живата природа, която се радва на смелостта и отговорността, които нейните деца проявяват, когато имат да решат известни задачи.

ПОСЛЕСЛОВИЕ

Една величествена панорама се разкрива пред двадесетия век. Дали би могъл да се отбележи летящия миг, който ни оставя пламтящата следа на една мисъл, която разчитаме днес, за да откриваме тайни, които никога няма да повехнат и които винаги ще ни отвеждат до света на строгите принципи и вечните истини.

Не мислим, как ще отзвучат съвременниците и какво ще кажат те. Ние стоим, гледаме, съзерцаваме и се опитваме да обхванем голямото дело на Неговия живот, поличба и сказание, израз на дълбоката истина, която Той подари на света, като й построи храм неръкотворен и чист. Дали ще може да

се спори за съществуването на Бога? Нямаме желание да коментираме, нито да убеждаваме, най – малко да доказваме. Идеята остаря от предъзвкване, а живото семе на истината остана.

Учителят я разкри на света собственоръчно и каза просто: "Опитайте." Плодът бе сочен и сит. Кой човек закопнял за истината можеше да се откаже от него? Ония, които опитваха сладостта му, нямаше да мълчат. Те нямаше да се откажат и от това да оставят ярка следа и щяха да кажат недвусмислено: Видяхме, чухме, опитахме и най-вече преживяхме онова, което се случи през нашето време, в нашата страна в която днес да се говори за Бога се смята за идея отживяла своето време. Мечтатели ли бяхме ние, които в продължение на половин век успяхме да огледаме всичко, за да съзерцаваме до днес панорамата, която бележеше нещо премного величествено и дълбоко, за да може да се обхване непосредствено след десетилетия. Една стрелка сочеше нагорен път и тя щеше да прониже човешкото сърце, за да очертае пътя и отвътре, път който водеше към жадувания връх. От младостта сме копняли за този връх.

Идеята никога нямаше да остарее и думата чрез която тя получи израз щеше да кънти през вечността. Тя бе основен рефрен в Неговата мисъл и Неговия живот – наричаше се Любав. Имаше нещо живо и свежо, неувяхващо в изразната форма и силата на тази дума щеше да обиколи света, за да се върне на първоизточника си пренесла богатия си плод. Свещеният огън беше запален, топлината и светлината се разнасяше и кой щеше да се откаже от живителната им сила? Светът копнееше за светлина и топлина. "Не питайте има ли Бог" – казваше Той. И ония, които имаха среща с Него, не питаха, този въпрос вече нямаше място. "Има – казва Той – има, защото знаем положително, защото сме дошли от Божествения свят, били сме в този свят, който е по-реален от този, който гледам сега." Това бе казано от Него през оная забележителна 1939 година, когато бе събран аромата на най-прекрасното и най-забележителното, което можеше да се поднесе на човека. Годината бе привлякла духовния елит на народите, бяха се отзовали на планината, за да получат малката хапка от българската пита, капката квас от Великото, Което беше слязло на земята.

Нямаше вече време и не можеше Той да се съобразява с философията, с науката, с логиката и с морала на съвременността, за да нагоди езика и спази установения стил. Неговият език звучеше меко, ала внушително и ония, които слушаха трябваше да разберат и преживеят, главно преживеят казаното. От свещения огън, който гореше трябваше да запалят факлите си, защото тъмната напираше непрогледна и гъста. "Слънцето ще потъмнее, луната щеше да падне, звездите щяха да загубят блясъка си". Иносказателни бяха езиковите форми на Писанието, но събитията върхлитаха и Писанията се сбъдваха. Нямаше време за питане и за търсене на доказателства, нямаше време за съмнения. Истината бе казана, думите звучаха богати и пълни и изразът на идеите блестяха с картинността си: "Мравките не знаят, че Бог съществува, защото не са дошли до положението на човека. Човекът, обаче, знае и трябва да знае, че Бог съществува, защото е човек." На кое място можеше да се постави човекът, който не вярваше, че Бог съществува? На мястото на мравката. Само човекът – мравка имаше право да отрича Бога. А човекът мравка ли беше? Изкуството мравешко ли беше? Светът мравешки ли беше? Съзнанието мравешко ли беше? Философията мравешка ли беше? Щом накъдето и да се обърнеш с декрет се проповядваше тази философия, не следва ли, че тя беше крайно остаряла и оръфана проникната от мравешко разбиране. Човекът следователно се движеше в един мравешки свят.

Картината на света се разгръщаше и векове преди това, най-вече от 19-тото столетие насам мравешката идея процъфтя, подета от учените най-напред, които по-късно я предадоха на народите и тълпите я просмукаха – тя беше изгодна за някои, които имаха нужда от маса, тя беше нужна и за детронирането на правдата и истината, които не им бяха нужни, които бяха излишни.

В света сега се подготвяше опит да се построи ново общество върху тази идеология именно. Природата беше дала голям мандат и сега трепетно следеше “новото” ще успее ли да уреди света, братството като идея ще бъде ли реализирана, правдата ще възсия ли, истината ще стане ли идеал, без идеята за Бога?

Природата е запасена с огромни количества време и търпение. Всичко, което е ново, всичко, което има дъх на реформа, на ново изобретение премного се ценят от нея. Природата дава път на всички реформатори, изобретатели, на всички, които имат желанието да внесат новото. Опитайте, приложете плана си, Историята един ден ще се каже мнението си по този въпрос, поколенията щяха да опитат нравствения и духовния устой на дадена философия, учение, доктрина. Природата мълчаливо ще се да наблюдава и последна ще се да си каже думата дали е нов реда, който е въведен, подпомага ли човечеството в неговото повдигане или го връща назад, прави ли го повече човек, или го ограбва, става ли той духовно по-силен и по-богат, по-нравствен и по-правдив, или го връща назад? В природата има мерки за всичко, а най-вече мярка с която да мерят човека, философията му, морала му, идеите и убежденията му.

Ние не спорим. На изток и на запад се правят опити. Две системи се състезават. Времето ще разреши идеално този спор. Истината ще бъде извадена на бял свят. Истината никога не умира, макар и прашлясала от времето, когато тя не е била употребявана, тя е която ще каже решителната си дума. Не се строи ново общество със стари материали, с негодни материали. Такива представляват лъжата, неправдата, насилието. Новото трябва да бъде не само отвън, не само по форма, не само на думи а и по съдържание, по смисъл, по живот. Важни са не думите, а делата, не формата, а съдържанието, не теорията, а практиката. Пътят на развитието, пътят на прогреса не минава отвън навътре, а обратното, отвътре навън. Не външните условия са главните, а вътрешните, не тялото, а духът. Затова новото никога не почва с много шум, трясък, не започва бурно с много думи, а започва медлено, безшумно с ритъма на слънцето, с ритъма на живата природа, която бавно напролет облича растителния свят в нова премяна. И, ако се чува шум и ако в света напират онова, което наричаме хаос, то е само защото се руши старото – новото идва с мир, с хармония, с красота. Затова едни рушат, други градят.

Учителят очерта пътя на правилното и хармоничното развитие и рече: “Съществува Велика Реалност”. По новия път той мина пръв защото Той живя учението, живя го на земята и условията не бяха благоприятни и доказа, че може да се живее по нов начин, с нов морал, с нови схващания, като постави за основа великите принципи: Любавта, Мъдростта и Истината.

Кой би дръзнал да оспори този живот. Той живя учението си и не само го живя, но и го оползотвори като го пося в богатия чернозем при идеално съчетание на светлината, топлината, въздуха и влагата. Нивата ще се да се люлее от натежали класове и жито ще се да има за всички. Нямаше да става нужда житото да се продава, да се купува, да се мери и тегли и да се търгува с него. Ония, които бяха видели Учителя, чули и опитали плода на Словото Му щяха

да кажат: Има Бог и щяха да добавят, защото Той живя на земята. Той живя и стана живото доказателство за Великото, което нямаше да има сила, която да разруши, както нямаше да има сила, която да обезцени и разруши Неговото дело. Светът този път нямаше да успее да се освободи от Неговата мисъл, от идеята за Реалността, от идеята за Бога, от идеята за Любовта и братството, неща, които станаха видими, реални през нашето сгъстено материалистическо време.

Бавно се събуждаше човекът от вековната си дрямка и през някое пролетно утро щеше да отвори очи и щеше да каже: Колко е светло! Тогава, къде щеше да се скрие заблудата и дали щеше да има място за лъжливата идея, че светът бе конечен, че животът граничи със смъртта, че безсмъртието е идея, лишена от достоверност.

Един огромен прозорец беше отворен и една врата стоеше открехната. Небето с всичкото си великолепие разкриваше безбрежността, където милиони галактики се рееха, съществуваха и се подчиняваха на един идеален ред и на един Велик Разум, Който стоеше зад всичко и проникваше необятния живот. Така ли просто учените щяха да обяснят великата архитектура, великата закономерност и целесъобразност на Вселената с отживялата форма – случайността – или с нещо друго набързо измислено и евтино пуснато в обръщение? Така ли бързо учените смятаха да открият тайната на Вселената и да станат господари на космическото пространство и неговите тайни? Времето стоеше огромно и неизмеримо в безкрайните си полети. На човекът му предстоеше много усилия и много учене, много труд и работа, докато се добере до "тайната". Да се живее на земята с материалистичната идея за произхода на земята, на Вселената и на човека е крайна сиромашия, то е последното стъпало до което една култура стига за да залезе и се разпадне. Такава култура няма какво да вещае и какво да даде. Тя е като падналите листа наесен, които имат само една полза, когато се превръщат на тор и влязат в съграждащите пластове на почвата. Такава култура е бедна към идеи, бедна и с жизнени сокове. Тя е неспособна да задоволи духовните нужди, духовния глад на събуждащия се човек. В последния си стадий тя роди полярността и успя да очертае границите на пустотата, където бе въвличен човекът.

Ония, които бяха успели да си запалят факлите от свещения огън, щяха да опитат новите идеи за живота, за човека, за Бога и този път границата между двата свята щеше да бъде достояние на всички. Защото границата не съществуваше за ония, които можеха да виждат.

Духовния живот на човека не беше вече само понятие, или неразбрана и непреживяна идея. Духовният живот беше уреден свят, построен върху здрави основи. В този свят новият човек можеше да живее, да работи, да твори, да учи, да се радва и вдъхновява. Строежът на този свят води своето начало от незапомнени времена, от оня момент, когато човек разбрал великата истина, че не само с хляб може да се живее. В този строеж са взимали участие всички забележителни мъже и жени, които жадуваха за новото. Камък по камък, тухла по тухла приятелите на човечеството са го изграждали.

Какво е допринесъл Учителят за това монументално цяло – бъдещето щеше да каже. Голямото наличие на внесено в тази общочовешка съкровищница ще се прецени един ден. Ние се опитахме да покажем, да разкажем за Неговото учение, живот и дело, като сме спазвали достоверната истина и живите източници на преживяното.

Направили сме го в знак на голямата ни обич, благодарност и почит към Него, Който ни поднесе най-пресния пшеничен хляб и най-чистата планинска вода и накрая ни показа път чист и светъл без прах и без кал.

Направихме го и от топли братски чувства към българския народ заради неговата жажда към светлина, свобода, заради неговата устойчивост в убежденията си.

Изпитваме радостта от изпълнен дълг към Него и към българския народ на който поднасяме монографията за живота, учението и делото на един Велик Българин – Учителя Петър Константинов Дънов.

**Б.
ШКОЛАТА
НА
ЛЮБОВТА**

ИЗГРЕВЪТ И ШКОЛАТА

**На Изгрева имаше школа –
На Изгрева живееше и работеше Учителя –
На Изгрева имаше ученици –**

**Нека спрем погледа за кратък миг –
На школата, на Учителя и на учениците**

Глава 1

ОТКРИВАНЕ НА ШКОЛАТА

1. ХРАМ И УЧИЛИЩЕ

въведение*

Той посрещна младостта. Младостта има едно рядко и хубаво качество, един отличителен белег, който ѝ предава блясък, сила, красота, чистота. Човек може да премине младенческата си възраст, може да стигне старостта дори, но ако притежава това качество, той не е остарял. Затова в света има много стари хора млади, и много млади – стари. Нашата тема не се отнася за младостта, която блести само отвън. Срещу този отличителен белег искаме да поставим всичко, което на вид е несъответстващо, преминало своето време, неподходящо за дадени временни условия, лишено от бликащ живот, разнообразие, красота.

Погледът на младостта е остър, чувството за различаване силно развито, би могло да се каже, че младият човек е въоръжен с някакъв невидим микроскоп в едната ръка и с лампа в другата. Той сверява всичко, опитва всичко онова, което се сили да го покори или зароби. Чрезмерно е развито това чувство, което не може да се нарече интуиция, то е нещо друго, нещо като интелектуален или духовен проблясък, с който природата го е надарила щедро, както щедро е дарила детството му с интелектуален глад. Като фар, който направлява пътя на параходите, младостта сякаш стои на пост и дава направление на културата, на прогреса. Младостта винаги е заредена с огромен запас от сила и светлина, за да сверява като проверочен пост произхода, цената, чистотата на всичко ново, което идва в света. Младостта не е спокойна, напротив тя е винаги настръхнала и будна, внимателно се вслушва не само в това, което изкуството ѝ предлага, но във всичко, което цели да се домогне до нея, за да ѝ предаде своите ценности и завоевания, или за да я използва за свои лични цели и домогвания. Кой не прави опити да привлече младостта. Очите на всички политически, държавни, религиозни дейци са обърнати към нея. Никъде другаде в никоя обществена формация не се забелязва това силно подчертано чувство на бдителност. Младостта е винаги нащрек, казват – това се дължи на войната, която съществува между старото поколение, което си отива и младото, което идва – нещо разделя сина от бащата, майката от дъщерята. В същност това е онова, което вечно се съпротивлява срещу набезите и домогванията на утвърдената власт, било в семейството, било в училището, било в държавата. Една тънка разлика съществува там, разлика в интересите, в разбиранията, в нуждите, в гледищата. Младият и старият, новото и старото, миналото и настоящето се срещат на една демаркационна линия и опитват шпагите си. Младият не иска да мисли, да чувства, да действа, както стария. Младият не може и не трябва да приема нещата както му ги предлагат, нито трябва да става роб чрез разбиранията на едно поколение, което си отива и което младите на всяка цена иска да надвишава по всички линии. Затова може би те безогледно отричат всичко, което се опитва да се наложи на разбиранията, съзнанието на младостта и оттам на целия арсенал, което

Забележка на съставителя: Всички задрасквания са на Лалка Кръстева. Въвежда се всичко, което е написано от Буча Бехар

установените институции се силят да ѝ диктуват и натрапят. Този елемент, това кипящо, упорито чувство на сверяване, на опитване, на критикуване, ако щете е отличителното качество на младостта, която не желае да приема нещата на "вяра". Затова младите изпразват храмовете, когато могат свободно да влизат в тях и ги пълнят, когато вратите се затварят за тях, затова едно нелегално движение ги привлича и покорява, а една установена и сита власт ги отблъсква, за да се ориентират към друго нещо, което носи опасния, ала девствения дъх на красивото, вечното по което те копнеят. Тази е причината поради която, когато се отрича официално едно учение, една идея, младостта първа като сеизмограф отзвучава за да се впусне в щателна и дрзка проверка. Нашето поколение не направи изключение. Младостта на нашия век беше вярна на себе си и на идеалите си.

Църквата по наше време много направи, за да очерни и наклевети Учителя и Неговото учение. Бяха турени в ход всички средства с които разполагаха. Широко бе използван печата и скъпо бяха платени авторите на порнографни съчинения. В голям тираж те се пръскаха по канален ред и като вестници да стигнат до народа, разбира се те стигаха и до младостта. Ако тия, които пишеха против Учителя бяха по далновидни щяха да държат по умерен език и нямаше да лъжат толкова много. Може би ефектът щеше да бъде по-благоприятен за тях. Но журналистите по онова време нямаша скрупули. Пишеха по поръчка и неофициално им плащаха двойно. Случаят беше извънреден. Зад тях стоеше църквата. И младите, каквито са "на дъното да търсят просо", тръгнаха да проверяват.

Историята ни е позната. Младите притежават усет за истината, за чистотата, за красотата – така беше и с нас. И като провери остана там. За нас е важен този момент. Ние бяхме на това място в началото на второто десетилетие на нашия век, нямаше още двадесет години и всичко, което се случи получи дълбоко значение. Намерил си онова, което си търсил, за което си копнял – новото, което се отличаваше по всичко, което доминираше и отговаряше напълно на онзи проверочен сигнал. Всичко бе както си го желал, както си го очаквал – то отговаряше на вътрешните нужди и интереси, защото всичко звучеше революционно ново. Оставаш там без да сверяваш и на цялата преса като орган на властващите обръщаш гръб – не искаш и да знаеш за тях. Винаги се случват такива неща – това са потоците, които се втичат в планинското езеро и тия, които изтичат от него, за да бъдат водите винаги чисти и свежи. Природата допуска блатата, но не ги обича. Младостта върши именно това, спасява човечеството от застояли води, спасява го от духовни задръствания и оттам и от големи катастрофи като реагира като истински сеизмограф.

На тази младост, която Учителят търпеливо изчака цели две десетилетия, за да израсне, Той устрои добър прием. Застана крепко на нейна страна, отнесе се майчински към грешките, залитанията, пое всичките ѝ грижи, предпази я от острите завои, пази я от всичките бури, откри специален клас за нея, за да задоволи глада на ума и жаждата на сърцето – говори ѝ така, че да събуди всичките спящи сили на мисълта, като подари най-съкровенията за младостта сила – да открива сама ценностите, да твори сама себе си – свободна и независима. Като показва върховете по които тя бленува, остави на разположение голямо познание, което щеше да я задоволи и обогати. И накрая пое защитата като застана на нейна страна срещу всички ония, които винаги намират кал, за я да очернят и окалят. Младостта за Него означаваше нещо голямо и прекрасно, което трябва да се пази, тачи, обича, а не да се използва, рядко явление, което младостта оцени.

И когато тези от специалния клас щяха да питат: Ще градим ли нова църква? Учителят щеше да отговори: "Как ще градим любовта?" Младите, които идваха при Него не идваха от църквата, за нея само знаеха, младите нямаха църква. Църквата стоеше обезлюдена от живия поток, който се стичаше от планината. И може би за това те питаха: Тук сега ще градим ли нова църква? Учителят каза: "Ние църква няма да градим." Думата бе казана на младите, на нас, думите бяха подчертани. Той беше премного зает да гради човека отвътре. Вътре трябваше да засияе този храм. За това беше дошъл Той – да се изгради един човек с убеждение, с идеали, с нов морал – новия човек основа на бъдещето. Може би щяха да настъпят други времена и на тези същите млади може би щяха да им се поречне да градят "църква" – понятието не е вече иносказателно – едно учение може да се излее в някакъв калъп, в църква, установена форма, статична и премного опитана. Заплашителен сигнал – да се отлее Неговото учение в църква... Беше ли това предупредителен знак, който Той се погрижи да го постави като стрелка по пътя? Днес, когато съпоставяме събитията и изпитанията, които братството преживя, между многото опасни положения, ние се натъкваме и на това, което ни се струва най-страшно и опасно – да предадем на новото старата форма – да изградим църква, да затвърдим учението, да го излеем в някакъв калъп. Младостта, за наша радост, беше будна и се бори да запази непокътнати принципите, които Той остави кристално чисти да светят и да направляват. "Ние църква не градим" – казва Той. "Аз църква не градя, нито училище, има преди мене други майстори, това изкуство не съм учил. Нека другите да градят." Имаме едно странно усещане, когато слушаме тези думи казани от Него – пренасяме се на изток, родината на храмовете, капищата, манастирите, виждаме запада с църквите и катедралите и като, че ли настръхваме, настръхваме ние, не други, ние, които не можем да си представим учението на Учителя и този човешки порядък, който винаги се сили, да предаде човешка форма на Божественото, този порядък, който винаги се сили да нивелира, да уеднаквява, да опошлява Великото и след това да Го покани на обед не отвътре, а отвън. Не, не – ние не сме вече млади отвън, дано сме млади отвътре, за да запазим неувяхващо онова отличително качество на младостта и не позволим никога смешението – старото и новото да образуват акорд – фалшив акорд, който се носи по света не от днес и срещу който младостта винаги бурно е реагирала и ще реагира. "Ние не градим църква" – ще повтаряме тези думи не само на ония, които биха се опитали да направят това, но и на самите нас. Идеята засяга нашата интимна дълбока същност като ученици, защото вътре в себе си всеки може да сведе учението до формите, до ритуалите, до статичността – неща срещу които Той води упорита борба като сменяше и формите и съдържанието – винаги разнообразен, винаги гъвкав в изразните средства и в живия делник – превърнал го на истинска школа. Опасността не бе изключена подпирайки се на тояга, фанатично следваща онова, което е било – форми валидни за момента. Опасността бе двойка. Учениците трябваше да бъдат острожно с бдителността, с чистотата, със силата на двадесетте години, здраво да държат в ръцете това съоръжение, блестящата лупа, която винаги ще ни помогне не само, как да съхраняваме ценностите, но и как да ги различаваме, когато ни ги предложат отвън. Платформата на която младостта застава трябва да бъде такава за цял живот. Хората на изкуството твърдо държат на нея, защото знаят скъпата ѝ цена, затова ония, които успеят да се домогнат до това съоръжение никога не остаряват. Учениците на школата са нещо повече от хората на изкуството, те никога не остаряват, защото са в непрекъснат творчески процес.

На младостта Той връчи светилник, за да вижда добре пътя си. Задачата беше наполовина решена. Той винаги взимаше този процент, за да остави след себе си диря и сигнал по която ученикът да тръгне и решава правилно задачите си. На Земята истинските учители в обикновените училища постъпват по същия начин. Те знаят, че учениците не владеят още голямата наука, знаят, че те я владеят и затова помагат на учениците си. "Ние признаваме една църква във Вселената – църквата на природата с безброй кандила звезди, слънца – цялата природа едновременно е църква и училище." Под тия думи казани от Него стои дата 1922. У Него думите имаха едно значение. Зад Неговите думи стоеше живота. Той не само каза, че цялата природа е църква, храм и училище, но и го показва и доказва. Ако има нещо, което младостта обича в тоя свят, това е природата и учението. За нея Учителя широко отвори вратите на природата и я покани. Природата се превърна на истински храм. В нея имаше всичко, което можеше да извиси душата, всичко, което да облагороди сърцето, всичко, което можеше да просвети ума, всичко, което да уякчи волята и накрая да възвеличи духа. Отечеството ни, за голямо наше щастие беше страна планинска. Планините у нас бяха високи, прекрасни, чисти, недокоснати лежаха те от похода на цивилизацията, премного девствени и сякаш чакаха тая първа младост, дошла след петстотингодишно робство, за да открие всичката красота и бихме казали всичката доброта, които лежаха в тях. Планините ни приеха и приласкаха и ни приветствуваха с добре дошли. Туризм ли се наричаше този величествен поход към този планински свят, където поляните лежаха неутъпкани и чисти, върховете самотни и величествени в своя покой, пътеките към тях едва оформени, езерата кристално чисти и над всичко това планинското небе с едри блестящи звезди, да те гледат от близко – топлосърдечно да звучи и да пее и денем и нощем на различни октави. Не, не, не беше това обикновен туризм с всичката оная обикновена, бихме казали пошла жажда, не искаме никого да оскърбяваме, за приятно прекарване на времето с обичайните си навици и нужди, които днес човек мъкне заедно с провизиите в раницата и в мислите си. Нашето не беше обикновен туризм, не беше. Беше щастие и празник да отидеш на планината. Думата туризм стоеше далеч и ненужна, думата екип също. Никой нямаше екип. Тогава за нас нямаше хижа. По малкото и неуредени още хижи ние не отсядахме. Ние прекарвахме нощите край огньовете на открито. Ставаше и топло и студено, но това нямаше значение. На огньовете винаги имаше чайници. Горещата вода ни спасяваше от всичко и беше радост и безкрайно щастие да бъдем с дни, седмици на планината. Тогава нямаше автобуси. Имаше един стар камион и някой си шофьор познат на наши приятели, нямаше тогава раници, някоя торба или войнишка такава и вътре малко хляб, захар, сирене, канче и непременно дрехи за преобличане. Имаше и една огромна радост. Защо? Нещо се беше случило. Приказката е много дълга и ние ще се опитаме всички да я разкажем, кой както може. Тук в един увод не можем да я сместим, имаме за цел при това не младостта отвън, тая с гладката кожа и блестящите зеници, а тая отвътре, вечно млада под сивите коси с отличителното в нея, прекрасното, силното с което тя можеше да отива и на барикадите, за да умре за новото, новото за което сега не искаме да умрем и никой не искаше това от нас – искаха от нас да живеем, да живеем за новото и второто, което беше неделимо от първото, да покажем света за който младостта копнееше – истинската църква и истинското училище – природата, вратите на новата църква и на новото училище, което се разтваряше, за да влезе триумфално младостта.

За две неща пристъпи тя свещения й праг – да учи и второ да намери жадуваното, за което тя никога нямаше да престане да копнее, да бъде

реализирана среща с Великото, с Реалното със Своя Бог – Природата в която Той въведе Своите ученици се превърна на храм – величествен храм неръководен, единствен на Земята, където душата се удостояваше със среща с Великото.

Да, приказката, която не бе приказка е много дълга. Накрая струва да кажем, че устремът, съкровения устрем на нашия живот си остана копнежа ни към планината, към природата – тя олицетворяваше нещо, което не можем да изчерпим. Това общение с природата ни обогатяваше, извисяваше и превръщаше живота ни на истинска школа. Планината беше и храм и училище. Природата беше храм и училище с много кандила, много светила, много слънца.

Туристи ли бяхме ние? Ние бяхме хора с голяма обич към природата, към планината, където намирахме отдиш не само за тялото, но и за душата. Дали на някой би хрумнала идеята да съгради църква от камък и желязо – сграда голяма, просторна с купол, с камбанария и с цветни стъкла през които оскъдно се процежда светлината и вътре кандила, свещи, икони и платени чиновници да вършат богослужение и да поканят след това нас, младостта, учениците... По-голямо кощунство никой не би направил и дано никога не се случи това с някой от Неговите ученици.

Спокойни сме. Идва момент в историята на човечеството, когато историята не може да се фалшифицира, когато истината не може да се скрие, не може да се продава, купува, търгува. С Неговото учение никой не ще може да търгува.

Една будна младост ще стои там, обжарена от Неговото Слово, одухотворена от Неговата обич и за нищо на света тя няма да пожертвува своите постижения и завоевания от които най-важното е това – да различава и да знае, че истинския храм и истинското училище бяха открити. На прага стоеше Той и посрещна младостта на 20 тия век.

2. ОКУЛТИЗМЪТ И ЧОВЕКА

Известна научна дисциплина или теория, или някоя висока идея не може да бъде достъпна за всички умове и за всички съзнания. За да може да възприеме новото или високото за даден свят, човек трябва да бъде готов, да притежава ония сетива, чрез които да може да възприеме новото. Както висшата математика не е достъпна за ученици от първоначалното училище, така също и известни науки и идеи не са достъпни за всички умове. Мравката никога не може да стигне до представите, които човек има за света. За нея пръста на човека си остава планина. Човекът с ограничени възможности и с обикновено съзнание не може да разбере и да приеме идеи, които стоят далеч и високо от неговото виждане и разбиране на живота и света.

Окултната наука, позната още от древността винаги е представлявала от себе си шеметен връх, достъпен за малцина. Окултизмът никога не е бил популярно течение, което се ражда през известен период от време, за да умре при известни неблагоприятни условия – то не изгрява и не залязва; напротив придружава човека през всичките времена и епохи, винаги свързан с живота на човека, разрешаващ дълбоките конфликти и противоречия, задоволяващ неговите духовни интереси и копнежи. Единствена окултната наука е давала възможност на човека да стигне до себепознанието като най-висш момент на извисяване, запознавала го е с вътрешните взаимоотношения и му е давала

методи и начини, как да овладее силите и да се справи с всички мъчнотии и противоречия. Окултната наука може да се смята за авангард на цялата наука изобщо, защото тя първа открива тайните, които открива когато намира за добре на обикновените хора. Там, където официалната наука спира своя полет, оттам започва окултната, в своите клонове тя обхваща официалната – разбира се всичко онова, което е съгласно със законите и принципите на живата природа, съобразявайки се с истината. През всичките времена окултната наука е била най-изисканата храна за жадните умове, сърца и души. В онзи дълбок и чист смисъл на думата окултизъм никога нямаше да стане за неосведомените или полуосведомените. Ония, които по някакво недоразумение, или по силата на модата са се приближавали до окултната наука, без да имат необходимия ценз за нея, водени от дребни, лични интереси винаги са изкълчвали нещата, криво са ги разбирали и прилагали, вдигали са шум край себе си и накрая са свършвали с катастрофа физическа и душевна.

Всеки неподготвен, който е дръзвал да манипулира със силите и принципите на окултизма е опитвал камшика на своето невежество, на своята нечистота и корист. Окултизмът изисква преди всичко абсолютна чистота, липса на всякаква корист – проникнат само от възвишеното желание да помага на ближните си и на себе си. Въоръжен с висок морал и готов на себеотрицание и жертва и най-вече на упорит труд и учение. Най-малкото нарушение се плаща скъпо. В ръцете на умния инженер силата на водата може да върши чудеса, или тези на огъня, ала в ръцете на невежия те могат да причинят хиляди нещастия. Същото нещо е и при окултната наука. Затова не е било време вратите на древните школи да са били отворени за всички. Десятки години любителите на окултизма са чакали пред праговете на тези школи и подложени на хиляди изпитания, те са били изпробвани, опитвани, докато ги пуснат, за да ги подложат на нови изпитания вътре в школата. Някои дори за цял живот не са се сподобивали с тази привилегия. Какво ще мислят хората и какво ще кажат, окултизмът не се интересува. Мненията никога не са засягали Учителите и ръководителите на тези школи, нито критиките на обикновените хора се стигали до тях.

Науката е жива, никога не умира, защото е съхранила в себе си принципите на живота. Тя е придружавала човека, прониквала е живота и е давала насока на човешката култура и прогрес. За окултната наука, обаче, се изискват сетива, зъби, храносмилателна система – готово просветено съзнание, за да може да възприема, разбира и прилага онова, което тя дава на човека. За изучаването на окултизма се изисква здрава нервна система, висок морал и чистота на мисли и чувства. Човек трябва да владее изкуството да сортира нещата, да ги различава както опитния златар никога не взима медта за злато. Той трябва да познава себе си, силите, които текат в него, трябва да познава и околната среда – хората. Изобщо духовния, сърдечния и умствения капитал с който разполага трябва да бъде чист, ценен – златно наличие. Понятията права мисъл, топло чувство, безкористно желание, добра постъпка трябва да лежат ясно, точно и определено пред него. Тези неща може да изглеждат обикновени и лесноразбираеми, ала те крият нещо несъизмеримо и премного важно, това са високи върхове до които човек стига след упорита работа и големи усилия, самообладание и благородство. Да стане човек господар на своите мисли, чувства, желания, да ги шлифова, облагородява, да им предаде чистота, сила, блясък това е колосална работа, която бележи нова еволюция във възходящия път на човешкото развитие. Всичкото зло и всичките неудачи, неуспехи в живота произтичат от неправилните мисли и чувства – една мисъл може да бъде суха,

твърда, студена, неправилна, едно чувство също може да бъде неправилно, фалшиво, студено, нечисто. Окултната наука оперира с ония елементи и сили, които лежат дълбоко в човека, благодарение на които той може да си помогне при трансформирането на мислите и чувствата. Здрави зъби и здрава храносмилателна система се изисква, за да може човек да борави с окултните методи и правила. С право в древните школи не са приемали неподготвени хора, лишени от мъдрост, от опит, от ред добродетели, които единствено помагат на ученика да се ориентира в този труден и опасен, за неподготвени път. Да се смята, че обикновените хора могат да боравят с окултните истини е заблуждение. Светлините на окултизма, могат да привлекат много хора, които имат преходен интерес, водими от някаква мода и в последна сметка някаква користна цел. Изучаването на окултизма не е ядене на попара, както се прави у нас. Окултизмът е твърда храна и далеч не прилича на попара, някой може да си строши зъбите и да си повреди стомаха и тогава общественото мнение "дълбокомъдро" може да се произнесе – това учение е опасно. Окултизмът ни най-малко не е поканил хората на своята трапеза, нито на всеослушание е разгласявал същността на своите идеи, нито е било някога да си е послужил с пропаганда. Не е било време и няма да бъде когато вратите на окултните школи да са се разтваряли широко пред народните маси, макар, че тази наука засяга жизнените проблеми на живота, като се започне от храненето и се свърши с мисленето и чувствуването, макар, че никъде другаде актуалните задачи не получават своето широко и дълбоко разрешение, макар, че окултизмът единствено уталожва жаждата на човешката душа, дух и ум за знания и духовни постижения. Въпреки всичко, тази дълбока наука не е достъпна за всички. Неподготвените могат да компрометират по някакъв начин тази наука, но това няма абсолютно никакво значение, нищо не е в състояние да помрачи блясъка ѝ. Вината е само в неподготвеността и несъвършенството, невежеството на хората, които пристъпват светилището с нечисти крака. Не са започнали с елементите на новото, мислите и чувствата, за да се издигнат до оная висота откъдето могат да съзерцават тези върхове; не са оперирали добросъвестно прилежно и упорито като ученици, като студенти, пренебрегнали са основата с една дума не са манипулирали с чисто наличие – златен капитал. Окултизмът от такива ученици никога не е пострадал, пострадали са те, пренебрегнали са основното.

Окултната наука е като огън всепояждащ, не търпи нищо нечисто, себично, егоистично. В пламъците на този огън или всичко изгаря, или всичко расте, цъфти и дава плод.

Пред вратите на окултната школа човек трябва да се спре и да се запита притежава ли такъв капитал, способен ли е на великата жертва, готов ли е да учи и работи упорито, прилежно, за да изкове характер. Честно трябва да си отговори и тогава да пристъпи прага на школата.

Школата, това е свещен храм. За да влезе вътре, трябва да притежава нужния ценз. В това отношение школата на Учителя не прави никакво изключение. Разликата е само в методите и стила на работата. Ще се опитаме да изразим новото и великото в Неговата школа.

3. ПРЕД ПРАГА НА ШКОЛАТА

Понякога една малка причина отвежда човека до големи проблеми, до високи върхове. Откриването на една окултна школа е събитие от голяма величина. Не е важно, че светът в продължение на десетилетия или векове нищо не е чул и узнал за нейното съществуване. За безкрайното мнозинство, вестта остава неоповестена и ако случайно някога научат някоя и друга подробност, с невинен израз на лицето си казват: как не сме чули, как не сме знаели за такова нещо. Събитието безшумно се е изнизало пред очите им и обикновено явление е – хората никога не успяват да уловят големите събития на своето време. По-късните поколения се връщат на тях и оглеждат миналото, където блестят слънцата и звездите на една епоха.

Никой за сега, днес, когато миналото ни гледа отблизо и следите са пресни, спомените свежи, може да разкаже нещо за школата на Учителя, както ние, които сме били там пред прага в началото и по-късно преминавали този праг, за да се отзоват пред школа, пред Учител, при учебни чинове и съученици, които един по един заемаха своите места.

Кога е било това и как е станало – нека всеки разкаже, не само, както го е видял, но и както го е преживял. Нека да прозвучи като история, като елементи дори на бъдещата история, която непременно някога ще се пише. Значението на една школа, като тази която Учителят откри в началото на второто десетилетие на нашия век, имаше епохално значение, не само за нас, не само за българския народ, за славянството, но и за цялото човечество. Школата на Учителя ще си остане едно от великите знамения на нашия век, който старателно криеше въведението на новото, като подготвяше усилено условията на онова, което 21 век щеше да донесе. Краят на една култура винаги бележи началото на друга. Ще има достатъчно ярки следи по които ще тръгнат новите поколения, за да получат ценностите, които бяха приготвени за тях, тоя жив и пламтящ сбор на едно многовековно усилие да се запази чист и здрав съсъдът, където щеше да се излее драгоценния елей. Школата беше едно от великите условия, за да се изпълни задачата, възложена на славянството в лицето на българския народ. Близко един век, казваме ние, близо един век ще кажат историците, за да се подготви почвата, богатия чернозем, хлебородната нива, която щеше да бъде дълбоко разорана от неумолимите зъбци на плуга – световния плуг, страданията и бурите, които бяха сгъстили небето на двадесетия век, събрало всичката тревога и мъка на ред поколения.

Някои се чудеа и търсеха причини, обвиняваха и се оплакваха и нищо не разбираха, някои никак не се чудеа, не търсеха причини, те знаеха, че светът се подготвяше за нова сеитба и за тях не беше трагедия, че богатите хора щяха да станат бедни, щастливите нещастни, здравите болни. Промените, бурите, катаклизмите нямаха никакво значение, те мереха нещата с необикновени мерки. В света се подготвяше нещо велико. Плугът никак не се интересувахе от нарушеното спокойствие на мравките, на червеите, на бръмбарите. Земята трябваше да се разоре и се подготви за сеитба – такава беше неумолимата логика на сеяча, такава бе и тази на живата природа, която редеше своите планове.

Една школа, каквото беше тази на Учителя идваше да помогне на човечеството да се справи с новите условия, със сложните взаимоотношения, за да кали нещо у себе си и се подготви да приеме, съхрани и предаде на другите новото. Да знаеш защо живееш и страдаш, да научиш великия урок да носиш като истински мъж страданията беше задача, която остро бе поставена

още в навечерието, когато школата официално бе открита. Събитието беше минало безшумно и естествено и дните по нищо не се различаваха и тая първа вечер – събранията тогава ставаха вечер, когато се каза думата школа, думата прозвуча необикновено. Учениците вероятно и тогава са пели, размишлявали, молели, ала тона и стила на работата трябва да е бил друг. Учител и ученик се бяха изправили един срещу друг и бяха успели да разменят първия любовен поздрав.

Нека започнем от малката причина – един спретнато подвързан том в тъмносино платно привлича моя поглед. Нещо строго лъха от цвета и размера на тази книга, която ние премного обичаме. Този том е “Пътят на ученика”. Подробностите по време на този събор са ясно врязани в нашата памет – беше 1927 година, когато още същата година ни поднесоха и всичките беседи под същото заглавие. Прелистваме книгата. Някакво хрумване, когато си я дал на подвързия, към нея е прикачена една друга книга със същия формат, но със съвсем друг печатен шрифт. Няма дата и не се знае кога точно е била печатана. Вътре в нея са три беседи – лекции. Под заглавието на първата страница пише: По стенографни бележки. Те са номерирани с римски числа. Първата е “Кротостта и смирението” – 22.I.1920 г. Втората е “Електричество и магнетизъм” – 22.I.1920 г. и третата “Мъчението” – 5.II.1920 г. Правим една малка сметка, колко време оттогава – близо 43 години. Време – години стоим и гледаме, как е летяло, фучало покрай нас, отнасяло нещо, носело друго. Живял си спокойно и бурно, радвал си се и скърбял, падал си и ставал. Да, колко неща са изтекли оттогава, колко събития, колко живот! Сега гледаме и разлистваме миналото, подбираме скъпоценните зърна, изстискваме скъпоценния сок и искаме да подарим нещо ценно на ония, които идват след нас. Темата за школата е жива, дълбока. Търсиш и подбираш най-същественото, но ето, че тръгваш по следите, връщаш се назад и се спираш на предговора, на този праг, когато Учителят в навечерието на откриването на школата щеше да каже съдбоносните думи, които преди това не беше казал и след това нямаше да каже. Думите нито са подбрани, нито са шлифовани – те носят суровия, ала кристалния дъх на истината.

Тогава малката беседа, третата по ред от 21 страници започва да ти говори необикновено. Това вече не са печатни слова, мисли, фрази, а горящи главни, които ученикът в една школа трябваше добре да ги изслуша и още по добре да ги запомни за през вечността, ако държеше на своето достойнство на ученик и ако имаше дълбоката почит към Своя Учител, Който стоеше на катедрата и развиваше темата за школата. И странно, всичко, което се каза през тази вечер бе изразено с една единствена дума, която в Неговата уста звучеше еднакво меко и еднакво твърдо. Беседата се прочита до ден днешен на един дъх. Не за първи път е четена, следите личат, а ти се струва, че я четеш за първи път. Толкова години, къде е била тя – звученето е променено. Днес тя на нас ни звучи особено, необикновено, покъртващо. Живото Слово те докосва с горящия дъх на истината и когато стигаш до последната дума, имаш чувството, че се намиращ на шеметен връх, където наред с бурите те посреща и кристалния въздух.

Започваш да мислиш, да търсиш, да съпоставяш. Учителят открива школа. Разбираш значението на това събитие – изправяш се и внимателно слушаш, мислиш, ловиш всяка дума и жадуваш всичко да се запечати в сърцето. Учителят беседва с учениците и ето, какво казва: “Не мислете, че е лесно човек да бъде ученик в една окултна школа. Не е много лесно, но не и много мъчно. Всички онези от вас, които нямат разположение към другите, които обичат да

се гневят и да одумват, да не идват тук. Аз искам тук мъже и жени, които да имат самообладание. Окултната школа има за цел не да подобри временния живот, а да изпълните волята на Бога разумно. Религиозни хора нам не ни трябват, духовни хора също, нито набожни. Религиозните да отидат в църквата, духовните в обществото, набожните на небето. Ще кажете: местото не ни е тук. Действително местото ви не е тук. Окултната школа – това е изкуство, как да творим. В тази школа имате три метода: първо – мъчение, второ – труд, трето – работа. Сега мнозина искат да разберат окултните сили. Всички окултни сили с които искате да боравите са чрезмерно подвижни, в тях няма човешки морал, те могат да ви причинят най-голямото добро, но и най-голямото зло. Всички окултни ученици, които не са готови да се мъчат, да не прекрачват нейния праг, защото той е свещен. Това е първото правило. Ако сте готови да изтърпите всички мъчения, елате. Ангел с огнен меч ще стои пред вратата на школата, на моята школа и вие никога няма да стъпите в нея. Следователно ще си зададете въпроса: Готови ли сте да се мъчите и да издържите това мъчение. Всичко благородно и възвишено се ражда само от мъчението. Трудът е втората стъпка, която гради туй, което мъчението е създало. Не съм аз, Който изисквам мъчението, то е един неумолим закон на Битието, който ще си остане в сила завинаги. Човек се подмладява само чрез мъчението. Мъчението е необходимо в живота. Говоря за мъчения, които природата създава, а не вие самите. Законът на мъчението е свързан със закона на самопожертвуването. В тази школа няма място за обикновена вяра, нито за любов. Ако търсите любов, идете в обществото, ако търсите вяра идете в църквата. Аз ви препоръчвам най-мъчния живот – живот на мъчение. Мъчението никъде не можете да го избегнете, то е една необходимост. Когато влезете в една окултна школа, ще ви поставят до стената и ще ви пращат стрели – ще ви турят на мъчение. Изтърпите ли всичките мъчения, Бог може да каже: Ти ще бъдеш под моя покрив. Това е значението на стиха от 91 псалом. В Европа има много школи, които могат да разкрият тайни, да казват начини за завладяване на хора и за печелене на пари, мога да ви дам адреси, но във Великата Божествена школа законът е друг. Ученикът в тази школа трябва да схване великия принцип на живота – че в първия момент на пробуденото съзнание, след като се пробуди от първия живот на щастие, на блаженство, ще опита мъчението в живота – процеса на подмладяването. Ако не сте готови да се мъчите, ще останете назад в културата. Не съм пратен да оправям света. Светотатство е да го оправям. Според мен той е оправен. По-добър от него няма. Природата няма да се измени нито на милионна част по нашите прищевки. Човек е слязъл на Земята, за да научи първия велик закон – мъчението. Вие сте в началото на една велика окултна школа за въздигане на човечеството и ако не можете да разберете тазвечерния урок малко ще разберете отсега нататък. Мъчението е велика наука в света. Ако вие не се мъчите, аз нямам нищо общо с вас. Чужди сте ми. Това е отношението на Учителя към учениците. Ще се мъчите като великани със спокойствие и самообладание и хладнокръвие, да не изгубите равновесието на духа. Това е основата на бъдещата окултна школа, основа на бъдещето общество. Няма друг път към небето, освен мъчението. Мъчението води нагоре. Мъчение имате, когато разберете, че страданията са за ваше добро и ги издържите със спокойствие. В тази школа в която искате да бъдете ученици, тази дума е най-съществената. Мъчението е основа на Царството Божие. За онзи, който разбира – начало на велика Божия мъдрост в пълната нейна хармония и красота."

Единствен дълъг пътят, който си позволихме – всичко звучеше като програма, която релефно очертава сърцевината на школата, нейната същност и

значение. Казано е всичко. Казано е главното категорично и ясно. Няма никаква двусмисленост Няма място за тълкуване, за коментар. Прилича на закон, изваян от диамант – основата на школата. Нямаше да се намери сила, която да поклати тази основа. Тя лежеше отлято здрава, нерушима от най-здрав и същевременно най-фин материал. Учениците щяха да преживеят тази лекция нееднократно. Тя е малка по форма, ала богата по съдържание – изтъкана само от принципи. Учителят не потърси удобно време, нито подбра думите. Каза всичко в началото, на прага. Младите, които Го слушаха, може би изтръпнаха. Между 18 – 22 години ти връчват тази малка книжка с голямо съдържание и никой не ти помага да разбираш. Не е нужно – тя е премного ясна, неумолима като ударите на махалото. Трябва ученикът да гори в непобедимия пламък на устрема и копнежа, трябва да чувства непобедима жажда и глад към учението, към работата, към мъчението. Ония, които вече бяха опитали силата на Словото, трябва да са си казали: къде другаде да отидем? Тук има думи на живот. И трябва да са решили в душата си да изтърпят, да опитат мъчението, за да преживеят онова, което бе скрито зад него, онова, което съставляваше цел и смисъл на един човешки живот: един чин, който те чака и една катедра за която си копнял неудържимо, и едно знание, което единствено на този свят имаше някаква цена. Ученичеството, школата беше най-прекрасното, което можеше да се намери през това време. Затова и ученикът внимателно, застанал прав и чинно докрай изслуша това начално огнено слово и дълбоко в душата реши: Оставям в тази ожидана от векове школа. Трудно може да ти се говори за тази дълбока интимна драма, развила се през онова романтично време в душите на онези, които бяха добре чули, разбрали и преживяли, че се намират пред нещо изключително, което на всяка цена не бива да се изпусне и подмине. И те останаха. Тази беседа криеше първите магически слова, еднакво твърди и меки, остри и гладки, студени и топли. Малко може да се говори върху нея – тя стои като отразената повърхност на кристално планинско езеро. Учениците щяха да отзвучат крепко на Учителя си и щяха да кажат – готови сме. В името на Любовта, готови сме за мъчението. Затова се родихме, затова догонихме двадесетия век, за да имаме среща за която сме копнели неудържимо. Пред онова, което успяхме да видим, чуем и преживеем, пред тая велика реализация и дълбоката радост, ще изтърпим мъчението, ще го приемем. Ученикът нямаше да се спре пред нищо, защото всичко вън от мъчението беше далечно, чуждо и обикновено, а всичко с него получаваше своя блясък и красота и най-вече съзерцаваше образа на Учителя, чието отношение се основаваше изключително върху този закон. Всичките жертви, за да запази мястото си в школата и отношението си с Учителя си бяха нищожни. Затова ученикът тръгна и застана пред прага на школата – там го посрещна Той.

4. ШКОЛАТА НА ХРИСТА

Отношенията на любовта са определени и неизменни. Те почиват на здрави закони и принципи. Любовта се движи винаги по пътя на свободата. Никой не може да ѝ заповядва, да дойде тук, да отиде там. В противовес на насилието, тя никога и никого не ограничава, но и на никого не позволява да я ограничават. Отношението, което човек има към светлината, Великата Първопричина, към Христа се движи и направлява изключително от закона на любовта. Само единствено тя е приближавала учениците при Него и само единствено нейната липса ги е отдалечавало. Връзката между Учител и ученици не е случайна – тя има далечно минало и трайни основи. За да се приближи

един човек при Христа, подразбира цяла серия от условия, които лежат в самия човек и ред причини, които водят своето начало от далечно минало. Както в едно училище, за да постъпи ученика му е нужно свидетелство, така също при Христа, в школата на Христа приемаха само тези, които са имали нужното свидетелство. Първото условие е любовта към знанията, към служене, готовността му за жертва, готовността му да се мъчи. Първите ученици на Христа са били едновременно и първите мъченици, които очертаха пътя на всички ония, които щяха да минат след тях. Изключения от закона нямаше и не можеше да има. В никое земно училище, учениците не могат да бъдат приети без нужния ценз. Директорът на такова училище може да има най-голямото желание да обслужи на бащата и приеме сина му, ученикът може да гори от желание да влезе в това училище, но уви нищо не може да се направи, ако липсва документ, ценз за работоспособност и познания.

На Земята по времето на Христа нямаше по-висше духовно заведение от школата на Христа. Законът за приемането в школата до ден днешен си остава същия. Каквото и да правеше Христос, не можеше да привлече ония, които не бяха от Неговото стадо, т. е. ония, които не разбираха езика Му. Чужди бяха за тях принципите, законите, знанията, които Той сваляше на Земята. Неговото учение имаше вкуса на чист пшеничен хляб и на чиста вода, ала новото намираще място в едни, а в други не. Наглед имаше едно противоречие. Не беше въпрос на култура, на сан или богатство. Простите неучи рибари долавяха новото непосредствено, както се усеща въздуха, водата, хляба, светлината. Те преживяваха необикновеното, чудесата като момент на зазоряване. Усещаха, че на Земята се беше събрала всичката красота, истина, чистота тъкмо по време, когато беше задушно и животът рискуваше да се задуши. Те много добре разбираха цената на Неговото Слово и Симон Петър, който вече Го наричаше Учител, казваше: "Ти имаш думи на живот." Апостолите разбираха, че тъкмо за такова слово те са жадували и тъкмо това те са очаквали да дойде на света. Словото падаше в душите им като благодатен дъжд, усещаха го като топлина и светлина, като хляб и вода през едно крайно тежко време на духовен глад, нищета и пустота. Великото на Земята винаги се ражда в последния момент, човечеството преживяваше този тежък час и помощта трябваше да дойде, за да не погине избраното, чистото, ценното – оня сбор от души, които жадуваха, копнееха, чакаха и се надяваха, че нещо трябва да се случи. Неговите ученици го чакаха. Понятието Негови, мои се уточняваше и по силата на любовния закон са налагаше. Той ги наричаше свои. Той ги познаваше и те Го познаваха. Връзката беше далечна и силна, чакаше само последния зов, както през пролетта, когато цветята и дърветата цъфтят. Забележително време, когато нищо не бе по-лесно да чуеш за Великото и да се отзовеш пред Нея и нищо не беше по-трудно да направиш крачка напред към великата възможност. Колкото приближаването до светлината за едни бе леко и естествено, толкова за други бе мъчно, непостижимо, далечно. Като тежки неповратливи коли се движеха по този друм едните, където другите летяха с леката походка на хора, които имаха полет и криле. Ония, които стояха и си губеха времето в питане и търсене виждаха или по-скоро опипваха слепешката събитие, което се бе случило, подозираха, че нещо ново, необикновено беше настъпило на Земята, смущаваха се като пеперуди привлечени от светлината, терзаеха се в съмненията и неспокойно се чудеха, какво да предприемат. Той говореше на език, който им звучеше чужд. Такова нещо до тогава те не бяха слушали. Беше премного светло за техните очи. Учението на Христа за тях беше твърда храна, а школата стоеше затворена и неразбрана. Къде лежеше причината?

Нямаха нужния капитал, нямаха свидетелство, нямаха основа. Нямаха нещо, което същевременно беше и много просто и много сложно. Нямаха любов. Не обичаха Бога, не обичаха ближните си, не обичаха дори себе си в онзи дълбок смисъл на думата, да имат грижа за душата, която спеше дълбок сън и не слушаха нейния зов. Тази велика възможност да чуеш гласа на Великото, да чуеш гласа на Своя Учител, да се отзовеш пред прага на школата, когато Той те призове, беше нещо, което не се получава нито на Земята, нито на небето, никой даром нямаше да го даде на човека. То се изработваше с много труд, с много жертви и с много любов, която вдъхновява човека и го прави готов за всичко. Какво можеше да се направи с тия хора, които стояха пред Него по всяко време с един и същи въпроси, мнения, съмнения. Нищо по-страшно от съмнението, което го разяждаше отвътре. Те само подозираха събитието, усещаха, че нещо се бе случило, някои отзвучаваха и бяха щастливи, а те безпаметни чакаха умуваха, критикуваха и най-вече чакаха искрата на раздора, за да турят край на това вътрешно разпъване. Дилемата ги подлудяваше, за това и бързаха да докажат на света, че Той наистина бе син Божи.

Ако всичко онова, което се случи тогава се бе случило през наши дни – чудесата като явления едва ли можеше да покори съзнанието на човека от двадесетия век, да го очарова или вдъхнови при най-добрия случай, ала тогава при степента на онова съзнание, при оная постановка, когато явно Той казваше: "Делата, които аз правя говорят за мене, ала вие не виждате и не чувате, вие сте слепи и глухи." Случаите при изцеляване във Витезда, когато хромият лежал 38 години пред къпалнята, хвърля завивките и става здрав и прав и тръгва към храма, изцеляването на изсъхналата ръка, през оная събота, отварянето очите на слепородения, възкресяването на Лазара, неми проговарят, болни изцелява, пет хиляден народ нахранва – всичко това не се прави скрито, то се вижда от всички и се разнася из цяла Юдея и кои бяха ония, които бяха уверени и убедени, че тук се касае за сила, за власт, за възможности, скрити в ръцете, в ума и сърцето на Човекът, Който беше дошъл на Земята да открие великата школа на човечността. Неприятелите се борят отчаяно срещу вълните на тази светлина, която напират до техните прагове. Те само мълчат, слуштят и чакат случай да Го впримчат, да го отрекат и накрая да Го унищожат, за да създадат на Земята истинския и неповторим образ на мъченичество.

Напразно Той ще им говори, превеждайки примери от Писанието, няма страница да не се благовествува за Него, напразно ще им говори за Царството Божие, тази очигледна мечта, за любовта на Отца, за великото, което настъпваше, за даровете, които Той им поднасяше. Нямаше да го чуят дори и тогава, когато изправен край предградията на Капернаум Той щеше да каже знаменателните думи, които звучат като глас в нощта, като вик за избавление и пощада. И слънцето не може да проникне в стая херметически затворена. Човек трябва да се разтвори – широко да вдигне завесите на прозорците си и да каже: Ела! Същите природни закони бяха валидни и за човешките умове, сърца и души. Христос – Голямото Слънце не можеше да влезе в заключени сърца, не можеше да озари помрачени умове, не можеше да покани във великата си школа глухи и слепи. Невъзможно! Човекът на абсолютната свобода можеше да направи само едно нещо – да мълчи и да чака. Христос ги познаваше. За тях Той беше враг, враг на тяхното спокойствие, на техния блатен покой. Те не обичаха движението, не обичаха дълбоките води, високите върхове, големите подвизи, не обичаха мъчението, не искаха и да знаят за Неговата школа.

"Кажни ни, до кога ще държиш душите ни в съмнение?" А Израел вече беше раздрусан, учениците горяха като факли, школата на Христа функционираше,

Учител и ученици се бяха изправили едни срещу други и новото учение вече се предаваше с притчи и без притчи. А те продължаваха да питат: “До кога ще държиш душите ни в съмнение?” Ако си ти Христос, кажи ни го явно. “Казах ви и не вярвате. Делата свидетелствуват за мене.” “Не си ти, ти имаш бес.” Народът отговаря: “Но как тогава ще отваря очите на слепи? Това не са думи на беснуем човек.” Просто невероятно трагично – Съмнението ги разкъсваше не защото липсваха доказателства, те са на лице и избилствуват, ала те не искат да повярват, че такова събитие може да се случи, и че според тях още е рано за това, те не искат да стане това. Те и така си живеят добре. Психология на хора, които никога не могат да бъдат ученици, мъченици, хора на новото. Пътят ги уплаши. Само в известни мигове на просветление те се питат: “Ами ако е Той?” Стар библейски род, очикал спасението и Спасител от векове. И чакат настървено чудо, ала то не става. Христос не желае и няма право да влезе в дома им с насилие. Законът на любовта е свещен, свещено го пази и Той. Той стои и ги гледа и накрая им подхвърля истината като корав залък – Истината е твърда и неумолима, нека я дъвчат, нека се опитат да обелят горчивата ѝ черупка.

“Вие не сте от моите овце. Моите слушат гласа ми и ме познават. Те ме разбират, защото ме обичат и аз ги любя, езикът ни е един и същ.”

“На тях ще им дам живот преизобилно, моите ученици, които ще опазя и ни един от тях няма да погине, освен един. Никой няма да ми го грабне от ръката, защото Отец ми ги даде. Аз и Отец ми едно сме. Душата си полагам за тях.”

“Имам власт да я положа.”

Казано е всичко. То е прекрасно. Още през онова време, ония които са били Негови ученици тръпнат от величието на момента – едно със Своя Учител, намерили се след дълго търсене и чакане в дверите на най-великата школа. Душата вече лети към най-чистия и дълбок извор, за да уталожи жаждата – Неговото учение, Словото, знанията, за да се намерят след това в най-закотвеното пристанище през онова бурно време, най-здравата кошара, защитена от вълци, при най-добрия пастир – школата на Христа. Тя слагаше основите на една наука, която тепърва щеше да се разрасте, да цъфти и да зрее, науката за духовния живот на човека, която щеше да помогне на човека да изгради по най-правилен начин отношенията с Великата Реалност.

5. НЕОБХОДИМИЯТ ЦЕНЗ

Няма учебно заведение на Земята в което да не се изисква ценз. Ако ученикът или студентът не отговаря на определените изисквания, той остава вън от училището или университета. Ония, които искат да учат музика например, предварително се проверяват имат ли данни да станат добри музиканти. Желанието към дадена специалност още не е гаранция за дарование и работоспособност. Някои може да каже, че е несправедливо и жестоко да не се дава път на младите по този начин. Не е жестоко и не е несправедливо – вината не е в училищната власт, а в ученика – липсва му нужния ценз. Докато го придобие ще мине много време на усилия и упорит труд.

Колко повече законът е верен, когато човек иска да влезе във една окултна школа, където се преподават най-мъчните уроци за живота, за мъдростта, за истината. Не е било време в света да не са съществували такива школи, защото човекът винаги е жадувал за нещо необикновено, познания от друго естество, които да уталожат глада на душата, на сърцето, на ума. И за

окултната школа необходим е ценз. Без него години той може да чака пред прага на школата без да може да влезе вътре. Не е мъчно – казва Учителят, но не е и лесно.

“Никой не може да прекрачи прага на школата, ако не отговаря на известни условия.”

Ученикът добре е да ги знае още в началото. Едно от тези условия е следното – ученикът трябва да има способността да различава същественото от несъщественото. Недопустимо е за ученика в тази школа да може да различава благородния метал от неблагородния, доброто от злото, истината от лъжата, справедливостта от неправдата, лицемерието от искреността... Това са важни, основни неща без които пътят става невъзможен и труден, на всяка крачка той ще се спъва. Ученикът трябва да знае с какъв капитал оперира и никога да не позволява да го лъжат, както и той никога не си позволява лъжата, каквато и да бъде тя – бяла или черна. Всяка грешка в това направление може да бъде фатална за него. Той може да стигне до там, че да не разпознава гласа на истинския Учител, може да не различава правите сигнали по пътя и накрая може да вземе неприятеля за приятел, лицемерието за искреност, лъжеучителя за истински Учител. Пътят по който върви е изпълнен с много изненади, крие безброй опасности, изисква се абсолютна будност, за да избегне излишни страдания и противоречия.

Второто нещо, което ученикът трябва да знае е – напълно освобождаване от личните амбиции и домогвания. Това не значи, че ученикът ще се лиши от своята индивидуалност, напротив неговата индивидуалност ще се развива и оформява правилно – той не бива да прилича на никой друг, трябва да има характер и определен облик. Това е много важно, защото личните домогвания, личните амбиции за първо място, спрягането често на личното местоимение “аз” са опасни завои, които неминуемо водят към деградиране. Личното е най-неустойчив материал на който не може да се разчита при изграждането на характера, не се знае в кой момент ученикът може да се подхлъзне. Личното винаги носи белега на дребното, егоистичното, обикновеното, то няма нищо общо със стремежа на ученика да се самоусъвършенствува. В личното винаги има и гордост и тщеславие и самонадеяност. Опасни места, които може да струват скъпо в една окултна школа, където ежеминутно го проверяват. В школата не могат да виреят такива цветя. Те са плевелите в една градина и рано или късно градинарят ги отскубва и изгаря.

Третото условие, това е добрия живот, който ученикът трябва да води веднъж влязъл в една школа. Той трябва да има добра обхода към ближните, към себе си и най-вече към Великата Реалност. Да знае как да застане пред лицето на Бога и да живее с мисълта, както казва Учителя: “Непрекъснато дефилира пред Бога”. Лошият живот е напълно изключен за ученика. Ще кажат волнодумците: Ако човек знае да живее добре, защо ще посещава школата. Това са софизми, които ученикът никога не си позволява да казва. Той знае, че пътят, който му предстои е безкраен. Той знае, че човек вечно ще има какво да учи. Затова добрият живот е нещо непреривно. Това е чистата вода, която ние търсим и пием и не можем да пием друга, това е пресния пшеничен хляб, без който не можем да живеем, това е чистия въздух и хубавата слънчева светлина. Животът на ученика трябва да бъде изискан, изряден, необикновен. “Да чувствуват хората, че се намират пред нещо необикновено, изключително”. Затова и в школата не се допускат невежи, които да не могат да мислят, да разсъждават, да различават, в школата не се допускат хора, които нямат морал, нямат обхода, нямат отношение към Великата първопричина, към своите

близки и към себе си. Школата не е място за глупави, за грешни, за хора, лишени от морални принципи.

Четвърто, което допълва този ценз, това е любовта. Кратко ап. Павел го казва в I послание към Коринтяните: "Ако любов нямам, ще съм кимвал що дрънка и мед що звънти". Любовта е четвъртата опорна точка – без нея не може да се строи, няма основа. Любовта е като уханието, прашеца върху цветята, любовта е свежия дъх на пролетта, който единствено ни подсказва, че тя идва, любовта е последната контура, която ни дава идея за нещо завършено. Любовта дава израз, тон, стил, ритъм – живот. Без любов няма живот, няма ученичество, няма школа, няма знания, няма свобода.

Тези четири неща образуват ценза. С този ценз той може да пристъпи прага на школата, където го чака Един Учител на Мъдростта, Който ще го посрещне, една Любов, която ще го окриля и една истина, която ще му даде криле. Учителят за такъв ученик винаги има време, търпение да го води по пътя на съвършенството, да го учи и назидава и непрестанно да го обогатява. Такъв ученик не е от недоразвитите деца пред които вратите на школата се затварят и Учителят го препраща в света – невежите там получават първите уроци – животът ги учи, както си знае – с пръчицата.

Школа и Учител има само за разумните, трудолюбивите, добрите, любещите, справедливите, очикали истината от векове, насмогнали себе си. Това са бележките – свидетелството, ценза. На Земята няма университет за невежи и мързеливи студенти. Законът е същ и при една велика школа. През всичките времена великите школи са били достъпни само за ония, които се притежавали нужния ценз – четирите основни качества, опорни, кардинални точки, които могат да послужат за основа, върху която може да се гради. Затова и от старо време е казано – учениците се раждат, учениците са определени личности. Само за такива ученици Учителят може да даде Своето съдействие, за други няма да си помръдне пръста.

"Само нужния ценз, може да привлече вниманието на Учителя, любовта на Учителя."

Учениците трябва винаги да помнят това. То е основен принцип в школата – необходимият ценз.

6. ШКОЛАТА НА ЛЮБОВТА

Има познания, които не са достъпни за всички. Едно велико учение не стига до всички. Както ученикът от първоначалното училище не може да разбере онова, което се преподава в университета, така също и обикновения човек, който няма духовно прозрение не може да разбере знанията, които се преподават в една окултна школа. Затова и достъпът до тия школи винаги е бил ограничен. Вярното, обаче, е и това, че ако човек мисли, че много знае, мястото му пак не е в една окултна школа. Познанията, които се преподават там са подредени системно и правилата са строго определени. Какво може да ползува детето, ако познава отделните букви, без да има способността да свързва буквите в едно цяло и да образува изречения от тях. Буквите са ключове, а изкуство е да знаеш, как да си служиш с тях. Човек понякога прилича на претоварен кон – мъкне със себе си голям умствен багаж – има известни знания, но не знае кога и къде да ги приложи. Прилича на пълно шише в което нищо не може да се налее. Школата не се нуждае от такива ученици. Знанията имат смисъл само тогава, когато могат да се приложат и те да ползуват човека. Човек може

да говори за чистота, за морал, за търпение и за всичко това той може да каже прекрасни работи, но те за него имат смисъл само тогава, когато соковете на тези добродетели могат да се влеят в неговия живот и той да се ползува от тях. Знанието е живо само тогава, когато може да се приложи. Излишно е да се говори за неща, които органически нямат отношение към самия живот. Никъде теорията и практиката не са така свързани, както при духовното развитие на човека. Присъствието в една окултна школа без спазването на този основен закон е безпредметно, дори и вредно. Всичко там тече непрерывно – теория и практика вървят неразделно, думи и дела имат пълно покритие. Който се опитва да обиколи истината например, той си играе с огън, който не прощава на никого. Вън от школата на обикновения човек може да се простят и извинят много неща, но в школата на ученика не се прощава нищо, той опитва плодовете на своята крива мисъл, криво чувство и крива постъпка. Ученикът в школата не може да прави, каквото иска, не е свободен, както се казва – да изяде баницата, свободен е когато не я изяде. Отговорността в една школа е голяма, може да прави, каквото иска, но за всичко ще плаща. На никого не се позволява да нарушава основните правила, нека влизането в школата на Учителя външно да не е придружено от изпитания, законите са същите. В миналото вратата на школата е била затваряна и достъпът е бил крайно ограничен. Дълго са чакали, подложени на всевъзможни изпитания, докато бъдат приети като ученици, ония, които са жадували за окултно познание. Изтокът острожно е пазел дверите на своите храмове, където се пазели знанията само за избраници.

За първи път сенафора се вдига и школата на Учителя, първа по рода си, става достъпна за широк кръг ученици. Школата е открита, предварителни изпитания няма, външни обещания не се дават, учениците външно не се проверяват, наглед като че ли нищо не се иска, не става дума дори за някакъв ценз. Случило се е нещо извънредно, забележително в историята на окултизма. Единственото нещо, което се прави, това е, че в единия клас не могат да присъствуват съпрузи – класовете са два: общ и специален. В общия влизат всички, а в специалния свободни от съпружески задължения – младежи и девойки, това е условието за този клас. Наречен е още младежки клас за разлика от другия, където присъствуват и младежите.

В миналото това би звучало невероятно и несъвместимо с окултните традиции при приемането на ученици в една школа, но сега се е случило нещо извънредно, необикновено. На Земята идва Учител, Който прави един велик опит. Външно скъсва с всичките традиции и предлага на цялото човечество едно учение, една школа, където принципите на великото познание, наречено окултизъм е представено в такава форма, че може да се опита веднага. Върху качествената храна няма какво да се говори – пшеничния пресния хляб не говори много, излишни са думите – разчули питата и яж. Това иска Той. Затова и външно Той не иска никакви обещания. На Него те не са му нужни. Той вярва в човека, затова просто казва: "Обещай дълбоко в себе си на Своя Бог и на себе си". Остава човека абсолютно свободен и му казва: "Бъди едновременно и господар и слуга на себе си. Ела, когато искаш и си иди, когато искаш. Никакви оглавници, никакви връзки, никакви въжета. Свободни от въжета." Ти сам ще бъдеш отговорен за себе си, никой няма да упражнява давление върху тебе, школата има доверие в тебе, тя цели да ти даде само три неща – живот, светлина и свобода. Ако искаш ела и опитай, ако не ти хареса иди си и търси нещо по-хубаво, ако го намериш, ела да го сверим и да го опитаме. Каквото и да направиш, както и да живееш, както и да учиш, едно е важно – всичко да стане по закона на Любовта", тя да стане двигател на живота ти, продължаваме ние. И добре запомнихме казаното. Любовта в школата е основния кодекс. Школата

бе образувана по закона на Любовта, Любовта единствено можеше да поддържа нейния живот. Това е великият опит, който се правеше. Любовта бе разменната монета между Учители и ученици, между ученици и ученици. "Ако ще учим, ще учим в името на Любовта, ако работим, ще работим в името на Любовта и животът ни ще почива изключително върху Любовта"... Рядко явление през едно време, наситено с много противоречия, насилие, безлюбие, жестокост, едно време за което Той каза: "Никога човечеството не е чувствувало такава въпийща нужда от любов, както през двадесетото столетие." Само гладните имат нужда от хляб и жадните от вода. Целият свят жадуваше и гладуваше за нещо велико, което да го задоволи напълно – и колкото давещият се нуждае от въздух, толкова и светът се нуждае от любов.

В школата на Учителя се говореше най-много за Любовта. В тази дума светът беше влял какво ли не съдържание, от много употреба, думата беше загубила своята сила, ала в Неговата уста тя оживяваше, Той ѝ предаваше нов блясък, ново съдържание и нов смисъл. Той я разглеждаше при нови аспекти и я поставяше в първоначалните ѝ доспехи. Тя се разливаше сега като кристалните води на дълбок извор – чиста, топла, свежа и заливаше света, внасяше новото, човечното, прекрасното, благородното, възвишеното. Любовта като тема стана рефрен в неговите беседи и лекции – тя бе най-голямата, най-необходимата – въздух, вода, хляб и светлина. Той никога не се уморяваше да говори за Любовта, да я разяснява, да я показва, да я живее. И след някоя дълга беседа за Любовта и в последните години дори, Той казваше: "Едва започнах предисловието на Любовта." Какво още имаше да каже за нея и до какви височини още можеше да изведе човешкия дух, за да му покаже дълбините на Любовта, която трябваше да влезе в живота като единствен елемент, който можеше да обнови този живот.

Ученикът външно не се подлагаше на изпитание, за да види до колко бе готов за окултните познания, не се опитваха външно неговите добродетели, неговия морал, неговото търпение, самообладание, неговата правда, и тъкмо това доверие го ангажираше повече, тъкмо тази вяра в човека мобилизираше неговите сили в името на тази Любов, той беше готов на всичко – от него се искаше да обича и да върши всичко от любов, без никакво насилие. Да обича и да бъде обичан, да приема и да отзвучи, да бъде готов винаги всичко да върши от Любов, другото идваше от само себе си. Ученикът се намери изправен не толкова пред извора на мъдростта, който извор се разрастваше в безбрежен океан – "Земята ще се изпълни със знание" – неограничени бяха знанията, но вярното беше, че винаги беше изправен пред извора на Любовта. Нещо велико се беше случило на Земята и преживяването се превръщаше на задушевна и трогателна реалност. Светът на ученика получи ново съдържание и ново звучене. Любовта беше слязла на Земята и по закона на Любовта ученикът се чувствуваше в топъл и закътан дом – братството като семейство – братството, което беше Негово дело, братството, което почиваше върху основите на Любовта. Отношенията на Учителя също почиваха върху закона на Любовта, изжаднелият от векове човек, почувствува тази любов, преживя и крепко отзвуча – великото се беше случило. Учителят отиваше при учениците, учениците отиваха при Учителя си – човекът беше обект на любовта – ако беше премръзнал през студената и мразовита нощ, Той отваряше врата и го приемаше в топлото си жилище, ако човекът беше гладен и жаден, Той го нахранваше и напояваше, ако човекът беше скръбен, Той го утешаваше и му рисувахе светли перспективи, ако беше отчаян, Той го обнадеждаваше и му даваше методи, как да излезе от тежкото си положение, ако беше болен, даваше му наставления, как да се лекува, ако

беше загубил богатството си, той му посочваше път към нови съкровища – по-ценни от загубените. Той никога не питаше никого: Защо си сгрешил, защо си сбъркал, защо си се окалял? Вместо това, Той помагаше да освободи човека от товара, от мъчнотията, от калта, за да добие пак първоначалната си чистота и святост, да разбере сам погрешката, сам да я изправи и сам да се издигне над обикновеното. Учителят беше необикновен в своето обикновено ежедневие и показваше на дело своето отношение към човека, не поради нещо голямо, не поради своето познание за човека – Той познаваше човека не отвън, а отвътре, необикновен беше Той, защото изявяваше любовта към човека в пълния смисъл на тази дума. Той обичаше човека и ние свидетелствуваме за това, нямаше човек, приближил се при Него да не е преживял Неговата любов. Той разбираше човека, защото го обичаше, виждаше, как е построен, виждаше пътя, виждаше перспективите пред него, виждаше бъдещия образ и знаеше, как да му помогне, знаеше какво му беше нужно и как да му го поднесе. За всеки отделен човек Той имаше специфичен метод, ала всички тези методи почиваха върху закона на Любовта.

Праговете лежах свободни – вратата на школата не беше заключена, ключове нямаше, пазачи на вратата не стояха, ала и на този праг “стои ангел с огнен меч.” Основния принцип в окултните школи беше напълно спазен, но този път не отвън, а отвътре. Ученикът, който прекрачваше външния праг, знаеше, че има вътрешен. Той може да влиза и да излиза в салона и да стои близо до катедрата и да слуша Словото – достъп до вътрешната школа щяха да имат определените – истинските ученици, които имаха ценз. Ученикът знаеше, че има едно вътрешно светилище, нека бъдем наясно, не във физическия свят, вътрешни двери и храм, където Учителя го чакаше и едно внимание го обграждаше. Кому? На тези, които учеха с любов, които живееха с любов, работеха с любов. Законите на окултната школа стояха непокътнати. По същия начин ученикът се подлагаше на проверка, на изпитание, мереше се, теглеше се: Целият живот на ученика се движеше така, че от него, той се превръщаше на истинска школа. Ученикът в школата можеше да се радва на вниманието на Учителя, на присъствието Му само тогава, когато учеше усърдно, когато трудолюбието красеше неговите ръце и неговото чело. Приложението не звучеше вече само като дума, а беше плът и кръв на ученика. И школа и Учител добиваше своя лъчезарен блясък. За такъв ученик школата блестеше като величествена сграда, окъпана в обилна светлина и топлина, издигаща своя купол до лазурните простори, с отворена врата, с широки прагове през които можеха да минат не само избраници, но всички копнеещи души, всички отрудени, страждущи, които търсеха не друго, а Любовта, светлината, свободата, единствения лек за болките на тревожното столетие. Затова никое име не бе по-подходящо за това учение, и за тази школа и за Този Учител, както името на Любовта.

Тази именно школа не можеше да бъде официална и тайна, тъкмо тази школа не можеше да има тежки и масивни порти да се затварят с огромно мандало или с масивен ключ от стомана, на прага не можеше да стоят избрани пазачи с мерки и везни в ръцете, а от просторните зали да вее хлад и да се чува звъна на камбана. Школата на двадесетия век бе построена просто, видът ѝ имаше скромнен архитектурен профил, където се чувствуваше дъх от българска битова естетика. В нея нямаше кули, нито огромни библиотеки с тежки токове, липсваше и тежкия блясък на миналото, тя имаше само едно нещо, имаше го в изобилие – светлина, не само слънчева, която свободно минаваше през големите и много прозорци, в света нямаше по-светъл салон от Неговия, в

тази школа имаше и обилна вътрешна, духовна светлина, която се разливаше от Неговото обилно Слово, което щеше да стигне за вековете, за да пои с живителния си сок цялото човечество.

Нашата малка планинска страна в сърцето на Балканския полуостров, беше определена да приеме редкия гост. В пределите на тази страна бе открита първа по рода си школа, в родината на Орфей, в родината на Боян Мага, в родината на богомилите – старата родина на древните българи, чиято култура един ден ще се разучава. Тъкмо тя беше определена да приеме и да разпръсне това съкровище на духовни знания и свещения ключ към новото, което настъпваше в света, този ключ носеше името Любов. Друго име на тази школа не можеше да се даде.

Тя бе школа на Любовта, школа на новото, което пристъпваше прага на новия век.

7. ЗАДАЧАТА НА ШКОЛАТА

Разцъфтяване на човешката душа

Отношенията, които съществуват между бащата и сина са известни на всички, родени на земята. Всеки човек има баща, познават го и по силата на неписани закони между тези две същества има известни отношения. Те са определени и санкционирани сякаш от една непозната инстанция. Те са много здрави и функционират от панти века. Синовните отношения са от голямо значение за живота, биологически те са оправдани. Отношенията между бащата и сина не са случайни. Зад тях има дълбоки причини – те имат минало, настояще и бъдеще. Най-характерното в тези отношения е закона на взаимната свобода. Тогава отношенията са идеални. Бащата обича сина и синът обича бащата. Въз основа на тази обич, бащата се вслушва в нуждите и копнежите на своя син, синът слуша бащата. Бащата не ограничава сина си, синът не ограничава бащата и го остава свободно да се прояви, като проявява най-същественото – доволство и послушание. Това е естественото отношение, правилно, идеално. Безкористната любов на бащата излива непрекъснато внимание и блага, без които тялото на сина не може да расте и се развива, а душата му да крепне и да се разцъфтява. Бащата ратува щото сина му да стане истински човек – смисъла на живота. Бащата друго не иска. Отношение на взаимна свобода между бащата и сина на земята са идеал. Само в такива отношения има красота, топлина, хармония.

Въз основа на същия закон, определени, ясни и живи стоят отношенията на човека към Великото начало на живота, към Великата първопричина, към Бога, наречен с право Отец. Любовта, Великата и Всеобемащата Любов извира от непресъхващия извор на живота, за да поддържа, обновява и съхранява живота на човека, на сина. Отношенията и тук са синовни, любовни. На човека му е дадено всичко. Велик разум реди света и живота, като щедро раздава ония блага, необходими за човешкото развитие и подготвя ония условия, където естествено човек може да учи, да работи, да се самоусъвършенствува, за да постигне великата цел на живота. Псалмопевецът нарича човека – синове Божии. Христос нарича себе си – Син Божии. Бог казва: "Сине мой, дай ми сърцето си". Към тази Велика разумност човек има отношение. Немислимо е развитието на човека без тези отношения. Човекът не е случайно същество като комета без цел и без път. Човекът е роден не само, за да живее, но и за да учи и да се развива, за да овладее един ден великата наука, как да изправи отношенията си към Великата Първопричина – това е крайната цел.

Ако отношенията към бащата на земята, който за един кратък живот му е направил голямо добро, са нещо естествено, което се подразбира от само себе си, колко повече отношенията на човека към Първата причина трябва да бъдат определени, естествени, категорични, като се има пред вид, че към човека от незапомнени времена се излива непрестанно любовта?...

До какви невероятни и безсмислени заключения стига човек, когато се опитва да твърди, че зад човека никой не стои, а зад целия разумен мир, зад целия живот се стеле нищото, празното. Не желаем да спорим и да убеждаваме, ние само съпоставяме отношенията, които съществуват на земята. От реалните и познатите отношения, ние изхождаме, за да поясним идеята. Отношенията между бащата и сина на земята са израз на отношенията, които съществуват между човека и Бога. Когато човек независимо дали вярва или не вярва в Бога се намери пред голямо нещастие, дори и пред лицето на смъртта, дали е случайно явление, че последната думичка до която опира е: "Боже мой". Казват тази дума и ония, които вярват и ония, които не вярват, казват я и когато опасността мине и добавят ония, които, които не вярват – по навик. Но животът не спира до тук. Ограниченият Бог ще им докаже, че това не е навик, а непобедима нужда. И за да ги увери, че те нямат право да ограничат Бога, ще дойде момент, когато те ще викат към Бога и Той няма да ги слуша, както това се случи първия път, за да се увери, че навици тук няма, че тук има нещо дълбоко, вкоренено в душата, която никога не може да забрави правилните и истинските отношения, които тя носи от вековете понесла ги в скрижалите си. Не е случайно човек да призове Бога, както не е случайно да се обръща за помощ към бащата, когато е далеч и е изпаднал в беда. Бащата слуша сина си и веднага се отзовава, синът слуша бащата и веднага е готов всичко да направи за него, Бог слуша човека и човекът слуша Бога. Това не става по навик или по някакво хрумване, а поради ония дълбоки причини и нужди, които произтичат от ония отношения, датиращи от незапомнени времена, от оня свещен миг, когато човешката душа е получила първия тласък и импулс.

Човек иска всичко от тази всеобемаща Любов, човек иска винаги тя да бъде в негова услуга, да се притича в часове на беда, да изпълни всичките копнежи на душата. Наистина, какво не се дава на човека и какво не получава той. Бог слуша човека. А човекът дали е готов да слуша Бога? Дали е готов да не Го ограничава, както добрия син не ограничава своя баща? Отношенията са строго определени – добрите отношения между баща и син са модел. Истината стои ясна и определена – ще искаш, но и ще даваш; ще те слушат, но и ще слушаш; ще те обичат, но и ще обичаш; ще искаш свободата за себе си, но няма и да ограничаваш другите. Това изисква закона на правдата. Само неразумните синове искат всичко от бащата, като мислят, че те са длъжни, а те нищо да не дават. Такъв закон не съществува.

"Ще слушаш бащата и той ще те слуша."

"Ще слушаш Бога и Той ще те слуша."

"Ще ти дадат и ти ще дадеш."

"Ще те обича Бог, но и ти ще Го обичаш."

Такъв е великият порядък на живота. Не спазва ли човек тези порядки има опасност да трупа дългове и да се връща назад. Идва ден, когато човек трябва да плати дълговете си и лихвите с тях.

Човек се е родил на земята, за да научи идеалните отношения не само със своя баща на земята, а и с Бога, Който търпеливо чака своя син да Му поднесе сърцето и прояви по такъв начин послушанието и обичта си, като даде пълна свобода на Своя Бог да се прояви в душата му.

Всичките школи на миналото са имали за задача именно това – хармонизиране на отношенията с Великата Първопричина. В това стои тайната на познанието, в този свещен акт е скрит епохалния момент от живота на човека – разцъфтяването на човешката душа. За този момент копнее душата на ученика. Цялото небе се радва, когато душата се разцъфтява, уханието изпълва световите и няма същество, което да не се радва на това събитие, което се подготвя през вековете.

8. ЗАКОНЪТ И ШКОЛАТА

Думата ярем е позната, употребява се в говоримата и писмената реч, макар, че е чуждица. За българския народ тя крие тежко минало – петвековното робство е оставило дълбоки следи в душата и в бита на народа. С тази дума си е послужил Учителя в една от своите беседи. Ние се спираме на нея, тя ни звучи странно в Неговите уста, прави ни особено впечатление, оглеждаме я внимателно, за да я пренесем в един свят, наречен школа. Щом като е школа, естествено там ще има Учител и ученици. Между учениците, които слушат сме и ние. Неговият говор понякога биваше необикновен, речта Му получаваше ново непознато звучене, отривиста и категорична. Тогава казваха – Учителят днес беше много строг. Да, Той си служеше еднакво с големите височини и дълбочини на езика. Какво целеше, ние не питахме. Не питахме и днес. Онова, което искаме да разберем е нещо друго, което е скрито зад тези изблици, от които звучаха строго правилата на школата – основните закони, които учениците трябваше да спазват. В случая именно това е, което ни интересува и засяга. Той говореше за ученика, за школата, за правилата в нея и за отношението на ученика към вътрешния ред на школата, към принципите, към Учителя, към Великото. Дали ще ги каже меко или бурно за нас е важно да уловим светлата диря, която да ни заведе до закона, принципа, който влиза в живата практика и става път и програма за ученика и за провидението, което трябва да има. Не може само да се задоволим с вниманието и съсредоточено изслушване на тези правила, закони, принципи. Те трябва да се приемат, да се асимилират и да се приложат, да се живеят. Постановката е необикновена. Идваш в досег с вътрешния ред на школата – редки мигове, когато небето се прорязва от светкавици и пътят лежи чист и ясен, атмосферата е наситена с електричество и ученикът разбира, че онова, което се казва по този повод трябва да се приеме, да се погълне, да се асимилира, то е премного живо, нужно, същевременно силно и богато. Без това богатство ученикът не е ученик и школата за него губи своето значение. Подобни моменти не се забравят. Всичко грижливо се съхранява. Онова, което се е случило прилича на творчески изблици, дълбока мисъл от която не бива да се изразходва нито капка напразно. Всичко е наситено със светлина. Ученикът е нащрек и слуша – превърнал се е на слух. Учителят е застанал лице с лице с учениците и няма желание да премълчава онова, което ученикът трябва добре да помни. Той познава всички, цялата аудитория е на длан; познава отношенията им към Великата Първопричина най-напред, познава и тия към Него и към школата. Тия, които сега чинно са наредени пред Него и мълчаливо слушат са от най-различен състав, с различна култура, идват от различни светове и най-вече с различни интереси. Някои от тях са претоварени със знания, някои са претоварени от своето минало величие, някои носят като корона тщеславието, някои са горди, някои смирени и скромни, някои постоянно казват: „аз“, някои „Ти“. И бавно, спокойно, търпеливо, методически, а понякога

бързо, мощно, светкавично, отривисто Той изрежда и излага на показ всички туфрила на миналото на изложение, за да ги видят добре учениците. И ония, които се чувствуват "големи" и знаят "много", за какво ли са дошли в школата, те имат и смелостта и дързостта да поучават Своя Учител как да говори и какво да говори. Намират, че нещо у Него би могло да бъде другояче, например точно както те мислят по дадени въпроси и с това те се опитват да коригират работата в школата и методите на Учителя. Учителят споменава за такива "учени". Ние не знаем кои са били тези напреднали ученици, които си позволявали да коригират Божественото и да критикуват Учителя.

Една окултна школа няма нищо общо със света и оттам с всичките светски учебни заведения, макар, че и там принципът е същ. Ала тук играта с огъня е твърде опасна и отклонения и компромиси са абсолютно изключени. Учителят в една велика школа е абсолютен в своите методи, програма, прийоми. На йота няма да я промени заради хрумванията на някои, които се смятат за авторитети. Учителят е изпитан по всичките посоки, няма, какво да се изпита.

Предстои да се изпита само ученикът, защото той не е изпитан.

Учителят казва: "Не искам да ви слагам ярем и да ви застава насила да работите. Аз съм човек на свободата. Не искам и вие да ми туряте ярем."

Школата беше открита и в света се правеше велик опит. В тази школа нямаше писани закони и видими надписи на вратата липсваха. Нямаше установени правила и външно тя беше отворена и достъпна. Тайни нямаше. Учителят никого не принуждаваше да влиза, никого не задържаше и никого не пущаше. Насила не караше нито да учат, нито да работят – всичко почиваше на закона на любовта. Учението и работата в школата беше израз на спонтанен изблик на любовта към работата, към ученичеството и към Учителя. Учителят никога за нищо не насилваше ученика. Той не убеждаваше, не влияеше, не ограничаваше. Така лежах отношенията и всички го знаеха. Че школата имаше вътрешен ред и порядък, вътрешни закони, вътрешен живот, това беше съвсем естествено за школа от подобен ранг. В центъра стоеше идеята за Великото, за Вечното, за Бога. В отношението на ученика към Великото се развиваше живота на школата и респективно съдбата на ученика. Дали ученикът щеше усърдно, упорито и прилежно да учи, или щеше да си губи времето не беше безразлично за Учителя и за реда в школата. Всеки получаваше заслуженото, точно, отмерено. Законът на школата независимо от достъпността на входа стоеше на този вход заплашително строг – огнен меч и стопяваше всеки опит и всяка илюзия да се злоупотреби с доверието и бъдат нарушени основните положения.

Всеки знае какво значи "ярем" и всеки може да си представи състоянието на този, чиято глава е поставена в ярем. Не веднъж човек е опитвал на врата си последствията на тази принадлежност, приготвена за врата на животните, които работят за човека. Хитреци и насилници обаче се опитват да слагат ярем и на човешките вратове. Такава е практиката на всички лъжеучители през всичките времена. Те знаят, че само така ще постигнат най-лесно користните си желания и цели – заробването на душите не е нищо друго, а слагането на оглавник. В случая тук става дума за слагане ярем на Учителя. "Ограничаването на Един Учител е ограничаване на Бога, Божественото" – казва Учителя. "То е спиране на Божественото и даване ход на човешкото". Учителят нямаше да позволи да се нарушат основните правила в школата – основния закон в отношенията между Учител и ученик. Естественото положение бе, ония, които идваха в школата да бъдат разтоварени, жадни и гладни за знания, за учение, за работа. Ония, които идваха с "доспехи", Учителят ги наричаше "сомове", "пълни шишета". Какво може да се тури в едно пълно шише? Той ги отправяше празни, не за

друго, а защото нямаше място, където да се излее новото. При извора човек винаги трябва да отива с празен съд. Тъкмо такива "пълни шишета" – ученици са се опитвали да слагат "ярем" на Учителя, да Го ограничат и да Го критикуват, без да се съобразяват със свещения закон на школата. Школата не търпеше такива самозвани ученици остарели в един свят, загубили младенческата си възраст, загубили свежия аромат на жаждуща и копнееща душа за учение, за работа, за подвиг.

Мисълта за коригиране на съвършеното е вече указание за опасното място, на което те са застанали – такъв ученик не е за тази школа, той е адепт на друга школа, която няма нищо общо с тази на Учителя. Да критикува Учителя, когато Учителят върши своята велика работа, когато изпълнява велика служба е нарушаване основния закон на школата. Дори и в обикновените учебни заведения критиката на учениците спрямо учителя е признак на нарушена дисциплина и аморално държане. В една окултна школа това се смята за кощунство; то е погазване на любовните отношения, погазване на доверието, вярата в Учителя, Който за това е Учител, че изявява великата Божия Любов, великата Божия Мъдрост и великата Божия Истина. Каква сянка може да се хвърли върху това всеобемащо същество, което е израз на Великото в света на което Той е дал свободен ход да напои и освежи умовете, сърцата, душите на хората? Как е възможно да се критикува слънцето, което ни дава живот, как може да се критикува земята, която ражда, възраства и съхранява благата на живота, как може да се критикува Великото, Което стои зад всичко това и най-после как може да се критикува Любовта, Която е благоволила към човека като е изпратила своя син и посланик да го научи на великото изкуство да люби.

Учителя никого не кани, никого не пъди, на никого не е сложил "ярем". Насила не е натрапил учението си и санкции никому не е сложил, затова пък Той нямаше да позволи на никого да спира Божественото, нямаше да търпи бентове, яреми, нямаше да позволи да Го критикуват или коригират Божествените наредби в една окултна школа. Над всичко стояха тия наредби и основният закон в школата беше като огнен меч на нейния вход.

Уроците на миналото са много горчиви. В Писанието светваше внушително един стих: "Бог поругаем не бива". Историята е пълна с примери, участва на такива самозвани учители и коректори е известна. Не е нужно да ги изброяваме. Опитът с Христа е достатъчен. Опитаха го, ала вечната правда не ги пожали – Той остана да сияе през вековете, а неговите неприятели се стопиха. Остана вечното – преходното се стопи.

Твърда като диамант е защитната стена, която охранява пратениците Божии. Всичките козни на тия, които се опитват да ги докоснат, да ги критикуват или хулят се разбиват в тази стена и стрелите им се връщат в обратна посока и разрушават самите тях.

Затова и Учителят не можеше да не казва и да не предупреждава. Такъв е закона на школата. Диамантена стена пази Учителя, диамантена стена пази школата. Учениците трябва да се съобразяват с това и свещено да пазят кристалната чистота на своя Учител и на школата.

"Който се е опитал да ме критикува, нищо не е постигнал. То е все едно да критикува Господа. Да критикуваш Господа, значи от тебе нищо да не стане и нищо да не остане." – Учителят.

Ония, които смятат, че е лесно да се влезе в тази "достъпна" и отворена школа, нека се съобразят с основния закон на школата, за да преживеят значимия момент и съзнат пред какво са застанали.

9. ШКОЛА И МЕТОД

Трябваше да минат две десетилетия само, за да разберем отчасти скритата сила на школата и основния метод при работата с учениците. Сега, когато се спираме на този въпрос, нямаме претенции, че нещата стоят съвсем ясни пред нас. Ние растем, учим и нашето мислене се променя. Иako се опитваме да уловим хрумването ни, то е, защото искаме да оставим следи по онзи път по който сме минали. В момента не знаем дали целим фигурата на Учителя, тая на ученика или школата – те лежат неделими като части в един процес, който се извършваше дълбоко в душата на ученика, в света изобщо. Спряхме се на думата метод. Думата е най-вече позната на учителите. Всеки един от тях независимо от програмния материал си има свой метод на преподаване, на обучение и на възпитание. Личността на ученика не се оформява и обогатява толкова от знанията предвидени за дадено време, а от метода на учителя.

Оттам и различието на учениците, културата и възпитанието.

Знанията, които Учителят даваше в школата бяха тясно свързани с метода – знания и метод се допълваха и в общ синтез, целяха точно определена цел. В Специалния клас, където всички бяха младежи, в голямата си част студенти, кипеше живот, не защото знанията се даваха обилно, не и за това, че всичко беше ново, оригинално, значимо, дълбоко – всичко това ние щяхме да преценим по-късно, когато устремът щеше да бъде уталожен и жаждата за новото щеше да бликне в нова сила – друго беше от голямо значение. Младият и жаден ум не ламти толкова за много знания, той не жадува толкова да го просвещават и се просвещава, колкото да бъде активизиран неговия ум, колкото да го накараш да мисли, сам да открива и твори – това беше интимната и дълбока нужда на младия човек. Една беседа или лекция на Учителя, която искри от динамични изблици, до толкова, че да грабне цялото внимание на ученика, е толкова ценна за него не само с мислите, а и с вълнението, трепета, които карат ученика да напънга всичките вътрешни сили, за да се наслади на новото, което е не само пред него, а вътре в него – процесът който става в него и го кара да открива, да се въздейма, да полети в далечни сфери, за да се върне оттам оплоден и творчески развълнуван. Такива лекции и беседи не бяха рядкост. Те действуваха като катализатори и бяха източници на обилна светлина, които караха ученика да мисли, да преживее Словото и след това да се наслади на широките хоризонти, които се откриваха пред него. Ученикът живееше Словото, живееше школата.

Учителят никога не четеше пред учениците, освен един стих или глава от Писанието. Другото беше само разкриване на истината, на законите, на принципите, снемане на едно учение, което бавно се разкриваше пред очите и сърцето на учениците. Той даваше правила за живот, упражнения, задачи – необикновена програма в школата, която се реализираше с необикновен, специфичен метод. Не се целеше съсъдът да се напълни до горе, пълненето щеше да дойде по-късно. Целеше се да се събудят центровете на мисълта, целеше се всеки по отделно според степента на развитието си и според духовните нужди да възприеме Словото, да се превърне то на хляб, храна, която трябваше да се преработи. Днес ние се връщаме на тези незабравими часове, когато Учител и ученици се срещаха, за да се извърши не обикновено Богослужение, а да се предадат необикновени знания и най-вече да се запали искрата, искрата, която щеше да помогне на ученика да учи, да открива, да расте, да твори, да се вдъхновява. Примерите, с които си служеше, за да поясни мисълта си, винаги оставаха незавършени, Той започваше, ученикът трябваше

да продължи. Темите, които се даваха в школата имаха определен ред. С тях не се целеше да се обогатят знанията на ученика, а да се усвоява навика да мисли сам, в най-сбита форма той трябваше да отговори на зададените въпроси, не както други мислят, а както той мисли. Затова и изказванията по един и същи въпрос бяха различни. Ако тези теми бяха оцелели, днес те щяха да бъдат ценен документ в развитието и работата на школата. Те говореха за създадения навик у ученика да мисли със собствената си глава, да не подражава на никого и да бъде оригинален и неповторим в изказванията си. Беше от голямо значение да не се получи маса, стандарт – това убийствено уеднаквяване, което поразява аромата и багрите на мисълта. Целеше се да се запази оригиналното, индивидуалното, за да се предпази ученикът от всичко онова, което опощява и обезличава човека. Скучно беше да се живее в един свят, както беше и скучно да се слушат оратори, учители, професори, учени, философи, писатели, които не притежават дарбата да накарат младите умове да пламтат, да искрят от творческа оригинална мисъл. В школата се постигаше именно това ценно качество, школата предпазваше учениците от подражание, шаблон, копиране. Резюмирането на беседи и лекции, която работа влизаше в класовете, беше също така бръмка от общия метод на работата. Нашето впечатление е, че с това не се целеше да се прави буквално резюме на лекцията, а да се даде възможност на ученика свободно да се изкаже по нея. Днес ние разбираме какво целеше Той. Това е наше мнение, разбира се, на много места той казва: “Не декламирайте, не цитирайте, а кажете, какво вие мислите. Не повтаряйте това, което аз казах, не се обръщайте на фотографии, кажете онова, което е останало във самите вас – какво вие мислите и как вие разбирате.” Резюмирането на една лекция е дълбоко замислена работа, близо до коментара ученикът я оцветява според разбиранията си и според темперамента. То е проникновено задълбочаване в лекцията, която разкрива неказани неща, ученикът трябва да дъвчи Словото, да го премели, да направи от него кръв и плът, за да извади есенцията, което лично него ползува, а после и останалите. Всяка лекция представлява едно цяло с всичките отблясъци и нюанси, с всичката светлина и динамичност – съвършено тяло с кости, мускули, системи нищо не може да се отнеме от нея все едно да я лишиш от свежестта и живостта ѝ. Ученикът не можеше да се храни с резюмета, нито с отделни мисли. Трапезата беше богата от нея не можеше да се отнеме нищо, абсолютно нищо. От голям интерес е да се види, как се претворява една лекция в съзнанието на ученика, до какви дълбочини и височини тя е извела неговите ум, сърце, душа. Затова ние мислим, че писането на темите имаше по-голям ефект в школата, отколкото резюмирането на лекциите по обикновения начин.

Методът на Учителя се разкриваше пред ученика. Всеки, който при разрешаването на някои трудни задачи, изправен пред Учителя добре знаеше, че Той никога не казваше, при изключителни случаи само, какво да прави и какво да не прави ученикът по този или онзи повод. Учителят винаги оставаше ученикът сам и свободно да си реши задачата. В краен случай видимо взимаше инициативата в ръцете си, изключителен момент, както при смъртно болния, когато трябва да се действа бързо. Ученикът беше в пълния смисъл на думата ученик – сам трябваше да решава задачите си, сам трябваше да овладее необходимите знания и да ги приложи при нужда. Ние не засягаме вътрешната, дълбоката страна на въпроса – това е свещена област, но нека кажем – никога ученикът не е бил сам в пълния смисъл на думата. “Не е било време да не съм бил с вас” – казва Той – “Бог знае колко можете да носите и предварително вече ви е дал необходимото.” Ние знаем, че това е така, знаем, че винаги към нас се простират две ръце и две очи ни следят по стръмния и

нагорен път. Опитвали сме скритата страна на Неговия метод – подсказването и преписването обаче бе забранено. Ученикът сам, абсолютно сам трябваше да реши своите задачи и сам да прави своите опити. Само така той може да се кали, да възмъжее, да събира опит и знания. Само придобитото с усилия и труд може да влезе като ценен принос в неговата съкровищница. Онова богатство, което ученикът придобива в една окултна школа е богатство, което трае през вечността.

Зад всичко това стои метода, естествения, правилния метод, съобразен със законите на живата природа. Учителят познаваше всеки ученик по отделно, за всеки ученик имаше специален, индивидуален метод. За Учителя това беше най-лесно, трудно беше за ученика да се съобрази с него, да напегне силите и мисълта си, за да извлече полза от ученичеството си, за да расте, цъфти, зрее и даде плод.

Всичко, което някога ни е казвал, сякаш случайно, мимоходом, сега звучи ясно, убедително, необходимо – слагал е стрелки по нашия път. Във всичко проличава Неговия метод и силата на Словото. Учениците никога нямаше да се освободят от светлината и силата на Словото – и не само те, но и целия свят нямаше да може да се освободи от ефекта на Неговото Слово.

10. ШКОЛАТА И ЧОВЕКЪТ

Не сме заинтересовани и не гоним обикновена човешка цел, нито се борим за някаква кауза. Ако си позволяваме да говорим и коментираме, то е защото се чувствуваме задължени пред поколенията и пред историята. Ние сме длъжни да говорим и разкажем онова, което сме видели, чули и преживяли и най-вече, което сме опитали. Един ден всичко казано ще бъде проверено и тогава ще се разбере чия страна сме взели и казали ли сме истината.

Моята хазайка се числеше към една църква. В свободните си стаи тя пущаше винаги хора от своята църква. Един ден ѝ казах: Някога, ако стане нужда дали няма да предпочетете и моята стая да я дадете на ваши хора. Тя отговори твърдо: Не предпочитам. Аз доста мислих върху нейните думи. Отнесох случая до живота на много мои приятели; във всичките отрасли на живота – нашите чиновници, учители, лекари са безупречни работници. Те се отличават. Обществеността ги "предпочиташе". От многото случаи няма да правим литература. Моята мисъл се разлива нашир и обхваща не един живот, хората, които аз познавам и школата в която са учели. Човекът е изработен. Къде? Не зная, как ще прозвучи тая тема на другите, но нали трябва да кажем на хората, какво сме научили и най-вече, къде сме го научили.

Години наред приятелите от София и от провинцията летуваха на Рила. Планината е най-удобното място, откъдето човек може да наблюдава хората – на планината човек не може да се скрие – изпъква такъв, какъвто е. Аз не съм фотограф и нямам намерение да снемам портретите на хората, не бях въоръжена с лупа, за да изследвам душите им, не ми беше работа това. Аз само гледах картините на планината, а заедно с тях виждах и човека – виждах Неговите хора, преминали през Неговата школа. Можех да мълча и да не кажа нищо, можех да прозвучи нескромно, но нещо, което човек носи в душата надделява, не мога да подбирам старателно като шивач модела и платовете – трябва да развия една тема и оставям мисълта и хрумването да ме води за ръка.

Благодарна съм на Недялчо, един от добрите наши братя през оная първа година, когато след голямата скръб се опитахме да възобновим

традицията и да летуваме на Рила, както е било преди; той дойде при мене и с подкупваща усмивка ме помоли да поема неговата работа – отпуската му изтичаше и трябваше друг да улеснява приятелите в уреждането на разходите. Моят контакт с всички, които идваха на Рила беше неизбежен, и не само тази година, но до последната, когато пребивавахме там.

Тогава учениците и школата се очертаваха ясно и релефно всред фона на всичката планинска хубост над 2400 метра височина, където всичко изглежда прекрасно и различно. Имаше нещо, което трудно може да се окачества, нещо рядко и изрядно, което откриваше в тия хора от далечни краища, срещаш ги за първи път и спокойно съзерцаваше онова, което ние наричахме човекът. Имах време много да мисля върху това, съпоставяйки не хората, изключено е тук сравнението между светските хора и тия на Учителя, ние знаехме, че учениците на Учителя са пръснати из целия свят, знаехме, че хубави и добри хора имаше навсякъде, пред мене, обаче, не стояха тези незнайни ученици, а тези, които аз познавах, че са Негови, тези, които ми бяха сродни по дух, тези, които посещаваха школата на Учителя, ученици, които бяха минали през очите и сърцето Му. Тъкмо те имаха нещо специфично, отличително, нещо рядко като новопридобито качество, което отличаваеше именно тези, а не други. Беше се случило нещо необикновено, което по-скоро усещах отколкото разбирах, че Той, Учителят беше направил нещо с тях, внесъл е нещо в тях и като добрия градинар само Той знаеше какво. Причината лежеше в школата, в метода, в Словото, в градинаря, който владееше отлично някаво изкуство, неопитано и непознато на земята, което даваше и отлични резултати. Усещането в мене лежеше необосновано, ала свежо и силно, понесох го от онези години, от онези рилски незабравими срещи, когато животът на стотици хора на такава височина течеше красиво, спокойно в пълен ред и дисциплина, без да се говори за нея. Всеки се стремеше по отделно, аз имах време да мисля за тия неща, да пази главната линия – хармонията и тези дни да се превърнат на истински празници на душата и духа. Бях открила причината, която лежеше като чиста и хубава тайна – казвам днес: школата и словото и зад тях Учителят. В света наистина се беше случило нещо необикновено – изграждаше се онова, което беше най-неподатливо, най-трудно – човекът. Всичко беше толкова различно и ново, един ваятел правеше колосален опит, безшумно сякаш, незнаяно според живия метод на природата отвътре навън в атмосферата на пълна свобода и любов. Можехме да премълчим това и да не се докоснем до дълбоката интимност на едно дело, но вече е късно да се питаме и да искаме позволение, какво да кажем и какво да не кажем. Когато един ден, ония, които ще дойдат след нас, се попитат дали сме знаели мащаба на всичко, което се случи и на това, което Той даде на света, на човека, на учениците, на всички, ще кажем: знаем, видяхме и опитахме, преживяхме случилото се и искрата на радостта ни докосна.

Школата ярко се очертава в тия мигове и ние проследяваме светлия й път от момента на откриването. Рилската обстановка, живота през тези тридесет дни, отношенията, изградени върху взаимното доверие, сърдечна топлина и братска обич ми помогнаха да открия изработения човек, преобразен и нов, отличаващ се всред хаоса на нашето време. Имаше нещо, което не можеше да не бъде отбелязано – Добрият Градинар се беше погрижил да посее здраво и сито семе. Приличаха на ухаещи цветя, приличаха на запалени факли – те бяха минали прага на школата, те се учеха в тази школа и в душата си те носеха сега пламъка, те горяха в непобедим копнеж да бъдат ученици, да учат, да се усъвършенствуват. Отдавна те бяха успели да разберат и преценят магическата сила на Словото, което както тогава, така и по-късно неудържимо ги привличаше, като слънце, като извор, чийто живи струи възраства всичко. Затова не малка

е била скръбта, когато беседите бяха иззети, равностилно беше да ти отнемат въздуха, светлината, водата и хляба. Онова, което душата преживяваше, онова, което учениците учеха в школата, никъде другаде не можеше да се получи. Душата усещаше това, преживяването беше непосредствено и силно и никой не си правеше илюзии, че другаде можеше да намери нещо по-хубаво, затова и никой не искаше да пропусне часовете на школата, никой не искаше да остане вън от нейния праг. Нищо не беше по-силно и по-определено от този копнеж от тая неутолима жажда да Го слушаш, да учиш. Душата знаеше, че векове е чакала и копняла за този час – да намери школата, да намери Учителя.

Тайната лежеше открита и причината ясна – тя променяше човека, школата и Словото изграждаше новия човек, опитният скулптор ваеше новия човек. Знание и метод се съчетаваха напълно. Школата бе мястото, където учениците получаваха знания, а метода беше правилен и даваше богат ефект. Процесът, който ставаше в умовете, сърцата, душите бяха невидими и лежаха необясними – така растяха и посетите семена, скрити в пазвите на земята, скрити в пазвите на духовното у човека, кълнеше новото посадено от майсторската ръка на Учителя. И всичко това ставаше по закона на любовта и свободата. "Опитайте тази вода, опитайте тази храна, подлагайте всичко на опит." Школата беше жива и проникваше целия живот на ученика, за да превърне живото ежедневие на богат със светлини ден. Както виртуозът изтръгва най-хубави звуци от своя инструмент, така също и душите на ония, които Го слушаха отзвучаваха на призивите на тая неповторима пролет, която ни подарява плътния и задушевен тон на развейгора, и нежната мелодия на благодатните дъждовни капки, ефирната розовина на освободените хоризонти през ранното пролетно утро. В душата на човека ставаше един процес, неясен и неразбран дотогава – приличаше на пробуждане, на новораждане, един момент значим и прекрасен, който те поставя лице с лице с Безконечността и всичката светлина, възможна на света те прониква и човек усеща, че след този час не можеш вече да живееш обикновено, не можеш вече да не отзвучиш на новото, което искаше от тебе: да мислиш право, да чувствуваш право, да действуваш право, да бъдеш истински човек. Имаш чувството, че нищо вече не можеш да скриеш, съзнанието се превърна на огледална повърхнина на планинско езеро, всичко край тебе е станало премного светло, че на земята няма да се намери човек, който да не ти вярва и да не ти каже: ти се различаваш, имаш нещо, което не мога да разбера, а е хубаво, чисто. Ученикът е придобил нещо, той гори като запалена факла, живее под импулса на нещо необикновено и мислите и чувствата вече текат другояче. Словото успя да превърне всичко на хармония и радост. Школата и Словото направиха онова, което трябваше – изградиха човека, школата бе несравнимо училище за човечност, за самоусъвършенствуване. В нея, както и в цялото учение, основанията бяха: Любовта, Мъдростта, Истината. Еднакво в школата Той оперираше със знанието и със силата – нито едно съзнание не оставаше скрито за Него, ни една воля неконтролирана. Грижите спрямо учениците и спрямо техния напредък бяха грижи на добрия градинар, който не остава ни едно цвете неполято и непрегледано. Той обливаше всяка душа със светлина и с топлина, за да се разтвори тя като пъпка и се превърне на ухаещо цвете.

Затова Неговите хора, преминали през школата и Словото, образуваха братство, семейство с отличителни качества, които ярко проличаваха в планината, където човекът не можеше да се скрие. Приличаха на извори, които идваха от дълбоко, приличаха на инструменти, които издаваха верни тонове, приличаха на ония добри хора от незапомнено време, които те разбираха и на които можеше да се довериш. Жадуваха да оправдаят голямата привилегия,

че са били Негови съвременници и ученици и най-вече, че бяха минали през Неговата школа и бяха успели да видят живот и идеи да се сливат в едно цяло. Всичко беше несравнимо. С право Той казваше: "Мнозина сте слушали да ви говорят за любовта, за мъдростта, за истината, за правдата, за святостта, но като мене никой не ви е говорил. Сравнете резултатите от всичките досегашни училища с тия на школата, която следвате и вижте, кои са по-добри."

Ние посмяхме да се произнесем, позволихме си да свидетелствуваме и да кажем накрая: Мнозина сме слушали, слушали сме много неща, чели сме още толкова, много школи познаваме, но като Словото, което сме слушали от Него, никъде не сме го чули, като Неговата школа никъде не сме видели, като Неговите методи, други по-хубави не сме опитвали. Благодарни сме, че сме успели да се уверим не от книга, а от живия опит, от преживяния живот край Него.

За нас така стоеше Неговото дело. Един ден то щеше да се провери и опита.

Новият човек можеше да се види и провери навсякъде, ала най-добре ще се види човека, когато го изведеш над 2400 метра височина и го заставиш да живее при най-неблагоприятни условия, не ден два, а месец.

11. ЖИВОТЪТ – ШКОЛА

Животът е школа за всички, ала за учениците тя е най-уредената, най-взискателната и най-строгата с точно установена програма и определени цели. Ученикът никога не забравя, че животът, това значи школа, непрекъснато през всичките часове на денонощието, при всичките случаи на неговия работен ден той е изправен пред Своя Учител – непрекъснато той дефилира пред Него. Целият живот на ученика е проникнат от едно единствено съдържание – учение и изпитване. Всичко, което ученикът мисли, чувства, говори и действа е подхвърлено на щателна проверка на непрекъснато изпитване до колко неговия умствен, сърдечен и волев живот са координирани със законите на хармонията.

Влизането в една окултна школа не е случайно явление, а плод на дълъг процес. Една дълга история на ученичество води своето начало от незапомнено време, то не става по желанието на някого, нито по подражание, нито по принуда. В школата на Учителя, чието предназначение и ранг са от най-изискана степен, независимо, че влизането в нея е свободно, основните принципни изисквания са същите, принципи, които не са поставени от ония, които откриват школите, нито от Учителите дори, а от Великата Първопричина, които лежат еднакво строги и неумолими, както законите в Живата природа. Нищо не е в състояние да ги измени или омекоти. Практиката на миналото да се подложат учениците на външни изпитания в основата си остава формалистична. За времето може би те са имали някакво значение, но за нашето време не сме уверени дали биха имали някакъв ефект. Днес от ученика наглед като, че ли нищо не се искаше, всичко, което някога е било от значение сякаш е отпаднало, останало е само едно нещо – едното, което смятаме, че съдържа всичко – отношението към Великата Първопричина, отношение към Бога – изпълнението на първата заповед – "Обичай Своя Бог". Ученикът трябва да влезе в общение с великата истина и като венец на своите възжеления и копнежи да намери онова, за което душата копнее – Своя Възлюблен. Никакви думи не могат да изразят този значим момент от живота на човека, то е разцъфтяване на човешката душа, новораждане, за което се говори в Евангелието – среща с Безконечността, когато

човек намира онова, за което векове е копнял, за да преживее неповторимата радост, каквато изпитва само онзи, който може да каже: Мъртъв бях и оживях, спял бях и прогледах. Цялото небе се радва, когато една душа намери своя път, своя Учител, своя Бог. Никой, абсолютно никой не взима участие в този важен и съдбоносен момент, никой на никого не може да покаже пътя към Великата Реалност, никой не може да го учи и наставлява. Ученикът през този период на ученичеството си е сам и процеса на пробуждането е лична, интимна драма, която бавно и естествено го извежда от дълбочините, за да му покаже пътя към върха, където всичко е светлина и топлина. Това е момент на разпукването на житното зрънце и никаква сила отвън не може да ускори по механичен начин този процес, да реализира или непокълването, разцъфтяването и връзването на плода. Ученикът знае какво търси и къде ще намери търсеното. Той е минал през много перипетии, опитал е обикновената философия, научил е изкуството да различава, познава ценността на нещата и чака само уречения час, когато ще намери жадуваното – Учителя и школата, където мястото го чака.

И там, както във всичките видове училища го чакат упражнения, уроци, задачи, мъчнотии, усилия, труд и работа. За него е важно да знае на кое място е застанал – слушател ли е, оглашен ли е, или ученик, дошъл по закона на любовта и свободата да учи великата наука, как да живее. В тая среда на богат духовен живот, където се оперира с най-ценното в живота, много заинтересовани се привличат, повлечени от случайни течения, водими от лични попълзновения с манията за водачество с алчността към знания, чрез които да се домогнат до тайни и лесни постижения. Баластът не липсва и в една подобна школа. Ученикът трябва да познава мястото на което е застанал и хората с които се среща и общува. Необходимо е да познава и себе си, да контролира мислите, чувствата и да се съобразява с вътрешния ред и морал на школата; да е готов да пожертвува всичко за едното – “Отиде и продаде всичко, за да купи скъпоценния бисер.” Ясни и определени са отличителните белези на ония, които идват с чистия копнеж да се учат в школата, ала невъзможно е да се скрият и ония, които идват с неясни, корисни цели. Едните горят от жаждата да учат и да вършат волята на Бога; а другите с желанието да учат другите; едните жадуват да бъдат слуги, а другите – господари; едните искат да бъдат свободни и да подаряват свободата и на ближните си; а другите с подчертано желание да властвуват, да ограничават; едните живеят скромно и безшумно, повече мислят по малко говорят; а другите обратно; едните крият своите съкровища и живеят незабелязано, а другите изваждат на показ своите знания, за да пленяват другите, да ги привличат и накрая да ги заробят. Едните са трудолюбиви, прилежни, търпеливи, а другите правят всичко, за да изглеждат такива. Най-любимото занятие на последните е да учат другите, да ръководят другите и да заемат мястото на учени, знаещи, владеещи много “тайни”. Ученикът стои на щрек в школата, стои далеч от тия блестящи отвън фирми, чийто блясък е фалшив и може да мами и привлича само ония, които не разбират нищо от изкуството да различават фалшивите монети от златните. За ученика хора от този род представляват мъртви течения, които ученикът изкусно ги заобикаля – места, които зловонят и пренасят само зараза, болезнени състояния от които векове не може да се излекува. Да се спре ученикът при такива самозвани учители е губене на времето, то е среща между разбойник и мирен търговец, натоварен със скъпоценности, то е среща между вълк и овца. За тях, именно, е говорил Христос, наричаше ги: “Крадци и разбойници, които прелазят през прозореца. “Те нямат куража да минат през вратата, те са лишени от честност, толерантност, търпение, чистота. Затова Учителят нееднократно предупреждава учениците, като ги въоръжава отвътре с изпитани средства и

оръжия. Ученикът може да изглежда отвън обикновен и неугледен, но решил да пази чистотата на сърцето си и светлината на ума, верен на принципите и въоръжен с послушание, той сам може да опази съкровищата на душата си. Животът за него е велика школа, а той всеки момент изправен пред изпитната комисия. Между многото уроци, които животът му поставя, той ще учи и важния урок да разчита на Бога, на Своя Учител и на себе си. За всичките гласове, които идат отвън и за всичките обикновени глашатаи, той трябва да бъде глух. За него е важно само да добие изкуството да слуша и да разбира тихия глас, който идва от дълбочината на сърцето му, на душата – той никога не трябва да пие вода от десетия извор след като е пил от първия. Въоръжен с търпение, самообладание и разумност, той ще види края на всяко насилие, на всяко човешко начинание, на всяка човешка власт, на всяка човешка любов, които се силят да минат за правови. Школата се простира далеч от сградата, където се срещат Учител и ученик. Великата Реалност ежеминутно отсъжда неговите прояви, мисли, чувства и дела. Заблужденията относно Учителя и пътя към Него не му се прощават. Той има възможност всеки миг да опитва качеството на хляба, на водата, на светлината, които влизат като необходими елементи в живота му. Към тия първи и необходими елементи той трябва да има усет за тяхното качество, да бъде прецизен и никога да не се храни с мухлясал хляб, никога да не пие застояла вода, никога да не си свети с мъжделива светлина, никога да не диша спарен въздух. Неговата звезда го е водела по прав път, веднъж стигнал до Учителя и застанал на прага на школата, негова задача е да Го познае и влезе в школата. Животът му става израз на това постижение, на тази благодат, която събра пътищата на Учителя с пътя на ученика. Следването на този път е чисто вътрешен процес, дълбок и прекрасен – нищо механично няма в него, нищо пресилено. Негова задача е да пази тези велики постижения и осторожно да държи правата посока на пътя – той води към непресъхващия извор на Мъдростта – “Духът на истината, който ще ви настави на всичко.”

12. ДВЕТЕ ШКОЛИ

Съществува една тема в окултната наука, до която не желаем да се докосваме, нито искаме да я коментираме. Върху нея има казано достатъчно. Още навремето Христос в най-състен вид и с езика на алегорията е казал много. Законите на школата си остават еднакви, както и това, защото опасността за учениците е била една и съща.

Не е било време да не е била оспорвана човешката душа. За нея са се водили борби, водят се и до ден днешен. Ония, които са имали аспирация за нея и всякак са гледали да се домогнат до нейните съкровища, добре са знаели колко струват тези съкровища. Нищо по-ценно, по-красиво, по-мощно няма човек на земята, освен душата си. Човешката душа представлява съкровищница, където е заключено наследството на човека, тя представлява столица, където отсяда Великото. Да привлечеш една душа и да я направиш подвластна, това значеше да заробиш човека и да разполагаш с всичките ресурси и ги използваш за лични цели и домогвания. Нещата по този въпрос лежаха ясни още по времето на Христа, когато само Той можеше да се противопостави с безмерната си сила и веднъж завинаги да обезсили и обезоръжи вековния враг от една страна, а от друга да подари на човека средство и светлина сам да пази душата си. Притчата за “Добрият бисер” звучи ясна и топлосърдечна, притчата за “Скъпоценния бисер” щеше да се превърне на шпага с която човекът трябваше да воюва, за да опази душата си. Христос не само показва богатството, което

човек притежаваше, но показва и начина, как то да се опазва. То бе наследство от Отца, от любовта, което нямаше равно на себе си. Учителят разви темата като я задълбочи, осъвремени и я направи достойна на учениците. Той разкри на учениците красотата на душата, показва нейните съкровища и поведе го за ръка в този неръкотворен храм, където вечността бе съхранила всичката хубост, доброта и сила, които предаваха блясък на човека, превърнал се на скъп съсъд.

От незапомнени времена се водеха спорове за човешката душа – още от времето на езичеството, проточило пипалата си до наши дни, когато борбата продължаваше да бъде отявлена, груба, жестока. Всичките издевателства, описани в Библията не са нищо друго, а една многовековна борба за надмощие над човешката душа, за надмощие на две начала, две идеи, две сили, които лежаха еднакво необходими и нужни в природата като творчески процеси. В народния епос те носеха определени имена. Наричаха ги “злото” и “доброто”. Върху тях се градеше народния фолклор. В окултната наука те се наричат “отрицателни” и “положителни” сили. Те съществуват като жизнена необходимост и само Учителите, светиите, мъдреците, адептите можеха да се произнесат за тях, а най-често те упорито мълчаха. Темата е опасна и към нея винаги се е постъпвало острожно. Още при откриването на школата Учителят внимателно и на места говори за тези две сили, които проектирани и обективизирани дадоха на света двете течения, строго поляризирани, проникващи целия обществен, социален, културен и духовен живот на човечеството. Оттам и двете течения изразени и обособени като две школи функционират. Еднакво те имат право на живот, като израз на оня велик закон на равновесието, допуснат като необходимост в природата и живота. Идеята за антиподите стоеше жизнеспособна и непокътната и водеше своето начало от съществуването на деня и нощта, светлината и тъмнината, електромагнитните полюси, приливите и отливите до атома, законът проникваше целия живот, балансираше силите, уравновесяваше, твореше новите форми и тласкаше живота напред, влагайки ново съдържание в материалния свят. Да се унищожи злото, това значеше да се унищожи живота. Христос беше вложил сила в тази обикновена формула, която с право се смяташе магическа.

“Добрият стопанин не изтръгва преждевременно плевелите, а чака докато нивата узрее и после прибира житото, а плевелите изгаря.”

Непоклатим стоеше закона и с обикновена сила не можеше да се изтръгнат упоритите корени. Съществуваше само един начин, един метод. Учителят го разви до най-висша степен, като го направи достойна на всички, споен здраво от личния пример:

“Нова мисъл ви е нужно, ново разбиране – не търсете отрицателното у човека, намерете най-хубавата черта и нея дръжте – това е хигиена, злото е зараза, не се докосвайте до него, противопоставяйте доброто, за да запазите чистотата си, здравето си.”

Злото беше нещо вметнато в живота на земята, неизбежен елемент на физическия свят, където има нечистотии, а докато са те, нужни ще бъдат и канали през които те да се изтичат.

“Лошите хора, злите хора са канали, не им се сърдете, бъдете снизходителни, те правят голямо добро и ви предпазват от тия нечистотии.”

Въпросът нататък се задълбочаваше, началото на тая нишка се простираше далеч, за да стигне до оня слой на човешкото общество и култура, където злото се явяваше като организирана сила, позната от далечно време още, обособена като братство, като школа, която имаше свои цели. В тия именно цели лежеше разликата между двете школи – Бялата и Черната.

Само тънкото око на добрия, светлия човек можеше да долови тънката краска, която се преплиташе с другото, за да изглежда еднаква. Това е оная тъмна краска, която се прокрадва и като кинжал блести в погледа на самозваните учители и ръководители, които не смееха официално да се наричат черни. Учителят внимателно като майстор и познавач на силите, кристално ясно поднасяше идеята – имаш усещането, че никого не засяга.

По този въпрос през втората година на Специалния клас в лекцията: "Допирните точки" – 1922 – 23 година, Учителят казва: "Всички мисли, които ограничават ума и го лишават от чистота идват от ляво. Те трябва да се отстранят. Вие нямате нищо общо с тях. Всички мисли, които носят чистота, светлина, свобода идват от дясно. Като говоря за чистотата имам предвид живата чистота. Тази чистота е подвижна, както са подвижни цветовете на спектъра. Щом слънчевите лъчи престават да минават през призмата, платът става пак бял и чист, какъвто е бил по-рано. По същия начин действувa истината. Тя оцветява, украсява нещата без да ги боядисва. В Бялото Братство могат да те оцветят и да те избелят. В черното братство, обаче, боядисат ли те веднъж, никакво избелване по-нататък не става. Техните краски с нищо не се избелват. Хиляди години трябва да минат, за да се освободят, да се изчистят от тази краска. Оцветен от призмата на Бялото Братство моментално може да стане бял, когато при черното това е невъзможно. Живата чистота е свързана със закона на любовта и със закона на мъдростта. Щом любовта присъствува в сърцето, човек е чист. "Идеята звучи класически ясна и стига до човека, за да окриля човека, който не иска душата му да бъде поробена и ограбена. Веднъж опитала чистата вода на дълбокия извор, душата не иска да пие от локва. Душата вече не може да се лъже и да не открива под външния блясък фалшивото, себичното, което може да се скрива, маскира, но което очите издават – човекът хиляди пъти на ден трябва да благодари не само затова, че има очи, но затова, че очите са огледала в които е отразена душата на човека, помислите му, желанията му, доброто и злото, които по някакво любовно отношение намират своя универсален израз в очите, за да бъде съхранена душата.

Тъмната светлина на черната ложа не може да се крие – последствията от нея с нищо не могат да се изтрият. Онези, които причиняват най-голямото зло на човека, като се домогват до душата, нямат морал и не ги интересува колко векове са нужни, за да се възстанови загубата. Затънал веднъж човек в блатото на черната ложа, където на истината противопоставят лъжата, на свободата насилието, на любовта омразата, на светлината тъмнината, освобождаване от железните окови е труден и бавен процес – Само Великия Учител може да освободи тази душа, ако у нея блесне светлината и пожелае да се освободи. Ученикът на Бялото Братство няма нищо общо с тая школа. Не е негова работа да я проучва или да се бори срещу нея. Тя сама се разпада и разлага. Учителят е очертал пътя и е дал нужните снаряжения: "Учителят на Бялото Братство носи в себе си три неща: Свобода за душата, светлина за ума, чистота за сърцето. Учителят на черното братство носи в себе си: робство за душата, тъмнина за ума, нечистота за сърцето. Тези са отличителните качества на Бялата и на черната школа. Ако попаднете в черната школа, там веднага ще започнат да ви предписват ред правила и закони, ще забележите, че падате в робство, в ограничения. Дълго време трябва да мине, докато дойдат да ви освободят. Мъчно се излиза от желаните обръчи на робството. Кой може да ви освободи? Истината. Кой ще донесе светлина за ума? Мъдростта. Кой ще очисти сърцето? Любовта."

Имаше ли опасност за учениците? Имаше ли край Него представители от другата школа? Безсъмнено, не случайно Той се е спирал на този въпрос и не случайно е осветявал с обилна светлина съществуващата постановка. Там, където светлината се разливаше без мярка, не можеше да не присъствуват и представители от тъмнината. Двете школи си бяха дали среща – центърът ги привличаше едните и другите сили. Водеше ли се борба? Водеше се – скрито, потайно зад гърбовете. Изпорваха душата – крадяха красотата, богатствата, светлината, Словото, опитваха се да крадат и учениците. Евангелската истина блестеше: "Никой не може да ми ги отнеме от ръката. Бог ми ги е дал и ни един няма да погине, освен един."

В лекциите на общия и на специалния клас на много места принципите светеха, оръжията бяха изпитани и здрави. Ученикът беше здраво екипиран срещу всичките метеорологически промени и депресии на времето, срещу домогванията на всички сили, срещу домогванията на честолюбците, славолюбивите, властниците, които имаха една обща черта – леността, и разчитаха на кражбата, жадуваха да изпълняват роля, която никой не беше им дал и да заемат място, което никой не беше им отредил.

За тази роля и за това място ученикът на школата на Учителя не можеше и да помисли, защото беше премного ангажиран да гледа, да слуша, да учи, да живее новото, което напираше по всички линии и посоки. Беше успял на уреченото време да заеме определеното място и внимателно да се вслуша в речта на Учителя си, Който повеляваше: "Да пази свободата на душата, светлината на ума, чистотата на сърцето." Учителят беше записал с огнени слова закона в сърцето на ученика след което постави ярка стрелка на пътя, за да не бърка никога физиономията на двете школи, за да не бърка никога посоката към върха, където Го чакаше Учителя. След това ученикът ставаше неуязвим. Целите, идеите, принципите на Бялото Братство, на великата школа сияеха в зората на новата епоха, епоха на новата пролет.

13. НАЙ-ГОЛЯМАТА ВИСОЧИНА НА ЗЕМЯТА – СПЕЦИАЛНИЯТ КЛАС

Откриването на една окултна школа бележи епохален момент в историята на духовното развитие на човечеството. Под думата окултна школа в този смисъл за който става дума тук, се подразбира онези циклични периоди от историята, характерна с голям духовен напредък, с обилна светлина, която се влива в умовете на ония, които през вековете са копнели да бъдат ученици в тези школи. Те нямат нищо общо с оная безкрайна върволица от спекуланти, които са извращавали правата философия и чистите знания за душата и за живота, използвайки за свои лични цели методите и законите, които окултната наука им разкрива. Днес можем да говорим за това рядко, изключително явление, каквото представлява откриването на школата. Разбор на миналото няма да направим, на изток и на запад има многобройна литература – нашия поглед е обърнат към нашето време, през нашето столетие и към нашата страна, където бе открита школата на Учителя. Събитието е станало през наши дни през един важен исторически момент, когато на земята щяха да се кръстосват две шпаги, две учения диаметрално противоположни по своите принципи и цели. На земята си бяха дали среща лъжата и истината, насилието и свободата, глупостта и разумността, любовта и жестокостта, тъмнината и светлината. Епохата бе наситена с тревога и напрежения и тя бе наситена не само с вътрешните ефекти – трескавия и шеметен импулс, който бележеше

изумителния развой на техниката и разцвета на науката, не и с големите преобразования на градовете и държавите, със строежите, където основните материали бяха желязото и бетона. Имаше нещо много по-важно и по-значимо от целия този набег в материалния живот – строежа на човека, преобразованието на човека. Да се претвори съзнанието на човека, да се роди човека с едно ново виждане за света и живота, нова любов и обновена съвест бе най-колосалната работа, която уви не можеше да се достигне чрез никакъв материален възход и с никакви обикновени човешки средства. Развитието на човешкото съзнание, повдигането на човешката душа, облагородяването на човешкото сърце нямаха нищо общо с динамиката на времето, с материалната култура. Всичко беше поляризирано от атома, до метода и до мирогледа, който ковеше две съдби, два живота, два свята съвършено различни. Тъкмо в тоя, именно възел лежеше може би дълбокия замисъл на Битието през най-сгъстения час на дългата непрогледна нощ да изпрати малък лъч на разпукващата се зора, която нямаше вече да спре, за да подари на човечеството една величествена пролет. Денят трябваше и щеше да се роди независимо от всичката тъма, която обвиваше човешките хоризонти, независимо от усилията на ония, които през вековете винаги са стояли нащрек в преходния миг на епохите, за да спрат развоя и прогреса на човечеството, за да оспорят светлината, която техните користолюбиви стремежи се силеше да запази само за свои нужди. Борбите на този фронт са известни още през древните времена и поетите тогава в най-различен литературен вид са ги описвали като епически борби. През всичките времена те са били едни и същи. Навремето те са, които гонеха Христа, те са стояли и зад инквизицията, те са същите, които са гонели и изгаряли всички труженици на науката, те са били същите, които у нас са гонели богомилите, те са същите и днес, които с меч и слово искат да унищожат всичко, което носи дъхът на новото. Историята на тези отявлени агенти на тъмнината е стара като света, не веднъж светът се е превръщал на арена, където се правели сетни усилия да се разпъне любовта.

Такъв преходен исторически момент бележи идването на Учителя и откриването на школата. В отделни фрагменти ние се опитахме да дадем облика на школата, всичко преживяно искахме да отразим във връзка с това събитие, за да стигнем до момента, когато пристъпихме прага на младежкия клас – Специалния, както се наричаше, както Той го нарече. Мисията на един Учител е много дълбока и обширна – тя обхваща целия живот на земята, трите царства – всяко дихание усеща трепета на събитието и по своему отзвучава. Ала вниманието е най-много съсредоточено върху човека – тоя съвършен организиран свят с велики възможности и с огромни ресурси. Не е трудно да ги посочим и да намерим мястото, където те са складирани – човешкия ум, човешкото сърце, човешката душа и човешкия дух. Човекът трябваше да се роди наново, човекът трябваше да засияе в нов блясък и красота, за да бъде достоен за новото, което идваше на земята, следователно към него трябваше да се пристъпи с нови методи, изпитани и ефикасни; на човека трябваше да му се даде нова насока и да се въоръжи с нови знания, за да се подготвят вътрешните условия за голямата работа, която му предстоеше. Откриваше се съвършено нова страница в духовното развитие на човека по време на едно столетие наситено с големи бури и депресии. Всред хаоса на епохата, която залязваше трябваше да се предприеме една опасна и забележителна експедиция, която можеше да се отъждестви за голяма наша радост, с изкачването на Хималаите и стигането до най-високата точка на земното кълбо – върха Чомолунга, който върх векове е стоял величествен и непревземаем. Нека сравнението бъде като хрумване на поет, ала ние смеем да кажем, че целта на Специалния клас

гонеше именно такава височина, колкото и странно да звучи това за моралния ръст на човека от двадесетия век, целеше се и това беше от голямо значение, да се даде тласък към тая трудна експедиция – раждането на новия човек, който по ум, по сърце, по душа и дух трябваше да се различава коренно от всички свои предшественици, които са минали през окултни школи.

Специалният клас беше Специален поради ония специални задачи, които младият човек трябваше да реши – изграждане на нов тип човек, една крайно деликатна работа, която можеше да се доведе до пълно разрешение само при това условие, единственото условие – светлината на Учителя, непосредственото присъствие на Учителя и любовното участие в едно велико начинание, което засягаше цялото човечество. Както победата на Чомолунга беше победа и радост за цялото човечество, така също и изграждането, формирането на новия човек, ако би бил единствен дори през нашето време, би се сметнало като победа на цялото човечество. В светлината на Учителя, задачата на Специалния клас бе, именно такава – хармоничното развитие на свободния човек по ум, по сърце, по душа и дух. Пълна хармония между тези четири свята в човека е възможна само тогава, когато съдържанието на ума, на сърцето, на душата и на духа са проникнати от съответните сили, творчески сили с които човек да манипулира за своето усъвършенствуване и за доброто на ближните си. Ученикът на Специалния клас е дошъл по свой почин, над него не е бил упражняван никакъв натиск, ръководен само от любовта, свободата и копнежа към учение, той си избра мястото – школата, сам се записа и сам пред Своя Учител и Бог е дал своите обещания. Светлината едновременно е и мека и твърда, снизходителна и строга. Веднъж пристъпил прага на класа той трябва да бъде наясно по всичките закони и правила на школата, които трябва да спазва. Както в обикновеното светско училище има програми и изпитни комисии, така също и тук съществува и програма и изпитна комисия. Никой ученик не пристъпва прага на едно училище, ако няма нужната подготовка за него. И докато законите в обикновените училища са снизходителни без да отбелязват катастрофални последици – законите на окултните школи са строги и неумолими и всяко нарушение се плаща. Не е позволено играта с огъня, мястото където ученикът стъпва е свещено. Влизането в един окултен клас като Специалния е свободен акт на човека, то е израз на вътрешен копнеж. Векове той е чакал този миг – да срещне Учителя си, да чуе Неговия глас и заеме своето място – учебния чин, за да уталожи жаждата за знания, за светлина, за свобода, за живот. Неутолима е тая жажда към познания и подвиг.

Специалният клас има точно определена физиономия, свой израз и душа. Ученикът, който пристъпва прага на Специалния клас, трябва да знае защо е дошъл в този клас, какви са целите, задачите и какво се изисква от него. Ако ученикът в този клас носи в сърцето най-малката корист и в ума си най-малкото съмнение – свършено е с него. Той нищо няма да научи, нищо няма да спечели. В окултните школи отдавна са ликвидирали с диалектиката, окултната наука борави само с благородни метали, които не се окисляват. Ако ли пък недоволството в сърцето е като малко своенравно дете постоянно хленчи, оплаква се, нищо няма да научи, местото на такива не е в този клас. Изключени са неблагодарността, користолюбието, нетърпението, себичността и много недъзи от този род. Тогава, ще кажат някои, там е мястото за свършени. Какво съдържание има в думата “свършен” – свършен може да бъде ученика, ученик може да бъде всеки, който се поглъща от учение, от работа, от усилия да надмogne себе си и всичко това с дълбоко чувство на отговорност и любов. Любовта разрежда гъстотата на атавистичните навици, които човек носи като наследство от миналите поколения. Жаждата да бъде ученик разтопява всичко,

което е твърдо, неподатливо и отрицателно, в процеса на усилената работа, ученикът се освобождава от всичко отрицателно. Специалният клас не е място за деца, за своенравни, за упорити, за недоволни, за недисциплинирани, за хора с обикновен морал. Веднъж влязъл в този клас ученикът трябва да има непреодолима жажда за учение, абсолютна вяра и доверие, с любов към работата, която му предстои. Той е длъжен да се съобразява както с програмата на този клас, така също и с дисциплината. Това е важно за обикновените училища, колко е по-важно за окултните школи, където атмосферата трябва да бъде наситена с доверие, с чистота, с любов. Ученикът в Специалния клас свещено трябва да пази отношенията с Учителя, както и тези със съкласниците си.

Характерния белег на ученика от Специалния клас и неговата вътрешна и външна свобода и независимост, които той реализира с решението си да не встъпва в брак и по такъв начин да избегне всичките светски задължения, които този акт му налагат. Съществува, обаче, една друга женитба, която по същия начин може да му сложи букаи не само на ръцете и краката, но и на ума и сърцето. Идеята за необвързването с женитбата е много сложна и деликатна. Обикновената женитба крие при дневното развитие на човека своите тежки условия, редица ограничения и тежести, които биха попречили за една подобна работа, който мащаб не може да се измери с обикновени мерки. Неизмерима е височината на която трябва да се възвее той. Защото и другото е вярно – положението в което може да изпадне свободният отвън ученик, а вътрешно не е разрешил задачата. Съществува една женитба, един съюз със света, който съюз по същия начин може да зароби, иначе, свободният ученик и да бъде възпрепятстван да учи и изпълнява поетите задължения като ученик на класа. Светът е опасно море, място с много блата, където ученикът може да затъне – светът е лаборатория, където се правят много и чудновати опити, ученикът може да се ползува от тях, но без сам да участва в тях – нека научи важния урок да използва чуждите опитности и грешки, не е нужно и той да мине през калта, след като друг е минал, за да научи някакъв урок, който ще му струва много скъпо. Съзнанието на ученика трябва да бъде будно и когато е обърнат към себе си и към външния свят. И както обикновения ученик в светското училище не мисли за женитба по време на учебния курс, така също и ученикът от Специалния клас, където той си остава ученик за през целия си живот, не мисли за женитба, ангажиран със сериозната наука, обзет от жаждата за учене, за подвиг, за великите ценности. Мисълта за свършването на необикновеното училище не го занимава, нито тази за някакво зрелостно свидетелство. Ученикът на Специалния клас не мисли, как да осигури живота си, как да го нареди, не мисли дали ще има пари, дрехи, храна, дали ще остарее, дали ще се разболее, дали ще умре. Животът на ученика е уреден в пълния смисъл на думата, неговата задача е само да учи прилежно, упорито, постоянно. В света в който той е потопен, без да живее в него, той може да влиза и да излиза, да работи и да помага на страдащи, да облекчава положението на душите, да обича и да бъде обичан, да дава и да взима, но всичко това да бъде извършено с будно съзнание, докато световната кал не се е полепнала по него. В това отношение той трябва да прилича на колело, което се движи със светкавична бързина – по него нищо не се задържа, той е винаги чист. Светът е опасна зона и той стои далеч от него, атмосферата е твърде гъста за него, дори и тежка за понасяне. Не случайно Христос е казал: "В света съм, но не съм от света." Когато ученикът влиза в тази зона, той взема всички предпазни мерки, въоръжава се с бронята на себевладането, търпението, смирението, кротостта.

Веднъж влязъл в класа, ученикът не мисли за света – той лабиринт, където всичко е хаотично, той не мисли за жена, ако е мъж, нито за мъж, ако е жена. Той не мисли за материално благоденствие и свежда материалните нужди до минимум, без никакви излишества в храна, облекло и др. Само така умът, сърцето и волята могат да бъдат свободни инструменти чисти и здрави за голямата работа, която му предстои. Какво представлява параход, който има здраво витло и здрав комин, ако котвата е свързана и параходът не може да реализира никакво движение. Дали такъв параход може да достигне предназначенията си цел? Обикновения живот представлява тъкмо такъв параход, възпрепятстван от хиляди грижи и дребнавости, задължения малки и големи въжета, гъста мрежа, която спъва движението и не позволява на човека свободно да разпъне платна и завърши своя рейс. Нищо, абсолютно нищо не трябва да спъва голямата работа с която той се е нагърбил веднъж.

“Влизането в Специалния клас – казва Учителят е връщане към девствеността” – пристанището на вечната младост, където ученикът запазва свежестта на мисълта, топлотата на чувствата и силата на стремежите, като си остава до края на живота си пътник с отворена торба, която постоянно се пълни с нови ценности, с нови познания, които извира от непресъхващия извор на Мъдростта. Ученикът не може да храни сърцето, ума, душата си с обикновена храна. Изправен пред Лицето на Великата Реалност, реализирал жадуваната през вековете среща с Учителя си на физическия свят, ученикът е озарен от нова светлина, от нови импулси да отзвучава на новото, за да бъде и той хармоничен тон в големия оркестър. Само така той работи в унисон с желанието на Учителя си, Който цели от него да направи истински човек. Ученикът на Специалния клас има стремеж да живее необикновено и като ухаещо цвете да издава приятен аромат, като съвършена цигулка да издава най-чисти тонове. Светлината и топлината изпълва ума, сърцето и душата му и те дават отражение и на делата му. Ученикът в процеса на ученичеството разбира значението и силата на правите мисли, чувства, желания и постъпки и се стреми непрекъснато да ги вае, да ги подхранва, да ги сътворява. Само така той може да бъде полезен на себе си и на ближните. Той живее богат вътрешен живот, непрестанно е зает с възвишени и светли идеи и неговите очи са отворени за красотата, за любовта, за истината и за чистотата. Бавно, но сигурно той овладява изкуството да различава истината от лъжата, доброто от злото, Великия Учител от обикновения – самозвания. Ученикът чрез методите, дадени от Учителя се стреми да внесе пластичност и мекота в своите мисли, чувства, в своята обхода спрямо другите. Така той добива меко и отзивчиво сърце спрямо страданията и неудачите на другите, като взима участие и се отзовава там, където е нужно, преди дори да му поискат помощта. По такъв начин той развива най-висшата степен ясновидство – да разбира хората, нещо, което се смята като важна и актуелна задача в живота на ученика. Чрез правите мисли и чувства той може да регулира теченията на нервната система, на кръвообращението и сам да си помага по време на болезнени състояния и физически заболявания. Негов свещен дълг е да реализира здравословното състояние на тялото. Ученикът трябва да бъде здрав, налага му се да добие здравни и хигиенични навици при хранене, дишане, мислене, работене.

Темата за правите мисли и чувства, изобщо за мислите и чувствата е най-широко разработена от Учителя, никъде и никога за тях не е бил направен такъв дълбок анализ и никога сякаш учениците не са били обърнати толкова с лице към тези два свята, които представляват основната тъкан при духовния живот. Внимателно всичко казано от Учителя трябва да се разучава, да се прилага и да се използва относно мислите и чувствата, важен фактор при

неговата работа. Материалът е огромен. Защото само добрата мисъл и чистото чувство разреждат атмосферата в която човек живее.

Ученикът на Специалния клас не живее при обикновени условия, където теченията са бавни и медлени, почти безбурни – това е спокойния терен на обикновения, делничния живот на безкрайното мнозинство – при съвсем други условия живее ученикът – той е винаги на фронт, между две демаркационни линии, където непрекъснато се водят сражения. Животът на ученика тече необикновено с устрем напред и нагоре от победа към победа, от сила към сила, от знание към знание.

Ученикът по този път не е сам. Той учи, работи и живее под зоркото наблюдение на Учителя и с крепката Му помощ. На всеки завой по неговия път е поставена стрелка. Пътеките, които водят към върха са добре очертани и никой дошъл в съприкосновение със светлината, любовта и свободата на Учителя не може да ги сбърка. За Ученика няма по-голяма задача от тази да стигне върха, където го чака Учителя, Който от този момент му подарява свободата – от този момент няма опасности, които да не могат да бъдат преодоленни, няма задача, която да не разреши правилно. Победата на ученика от Специалния клас е победа на човека – преодоляване на най-голямата височина. То е като победа на най-високия връх на земята, за който не една жертва е била направена. Не веднъж на земята е била открита окултна школа и не веднъж учениците са предприемали тази трудна и опасна експедиция. Стигането до най-високата точка на земята, преодоляването на най-високия връх с пълно основание може да се каже, е станало и в човешкото съзнание – човешкият дух се е възмогнал до най-високата точка на духовното прозрение и развитие по време, когато на земята е слязъл Учител, за да помогне на човека, да реализира победа не само на физическия свят.

За ученика Учителят представлява авангард, зад ученика от Специалния клас като тил стои общия клас, здрави и изпитани ветерани със същия устрем, идеали и задачи.

Овластяването на върха е величествен миг, който засяга еднакво всички – победата на един е победа на всички, радостта на един е радост на всички. Към земята тогава потичат нови жизнени токове и сили, освободени от мировата утроба на Вечността. Събитието е неповторимо и то привлича усилията на смелите, самоотвержените и жадните за велики дела и подвизи. Срещата на земята между ученик и Учител е величествен момент от историята на човечеството и на човека по отделно. Великото събитие намира пълно оправдание и възплъщение в тоя устрем към най-високия връх, не само на физическия свят, но и в духовния. То е идването на новото в света, раждане на културата на шестата раса, културата на любовта.

14. БОЖЕСТВЕНАТА ГРАДИНА

За двадесетия век историята ще има, какво да разкаже. Този век беше наситен с много войни, борби, противоречия, конфликти, с много и забележителни открития. Останалите години до края на века по всичко личи, няма да бъдат спокойни и може би към края острият противоречия ще бъдат разрешени и жадуваният мир реализиран.

Към всичко, което историята за това време ще отбележи, ние ще прибавим една глава, не като съвременници на едно събитие от неизмерима величина, но като свидетели на това събитие, което почти безшумно се изнизва, станало достойно на определен брой хора, доловили и преживявали онова,

което един ден ще бъде отчетено като най-великото събитие на века и след Христа. Учениците на школата ще свидетелствуват за това и ще разкажат за онова, което стана съдба не само на един човек или на определен брой хора негови почитатели, не и на цял един народ, а на цялото човечество.

С този кратък фрагмент приключваме казаното за школата и нейния живот. В школата бе отразена ярко силата и блясъка, дълбочината и значимостта на едно дело за което бъдещето щеше да говори. Школата беше центъра и сърцето в което се вливаше и изливаше артериалната кръв – живот, който нашето поетическо съзерцание се опитва да долови и предаде във всичката красота, сила и значение, една мощна и чудна тоналност, чийто диапазон се простира в безкрайността. Словото – Школата, това беше Той – “Ще ме намерите в моите думи.” – каза Той. Думите разкриваха всичко, думите бяха едновременно и светлина и топлина и сила, които свободно се разливаха, за да оставят в човешкия ум, в човешкото сърце и човешката душа плодовете на чистата мъдрост – утаения благороден метал. Никога условията не са били толкова благоприятни и никое столетие преди това не бяха подарили на човека благоприятните условия да приема, възприема и асимилира великото, дълбокото за което душата векове е копняла. На фона на съгъстените човешки хоризонти, над една обезверена земя, където огньовете димяха, като феникс се очертава сградата на школата – Неговата школа, чийто светлини ярко се очертаваха, запалени факли на Истината, на Мъдростта, на Любовта. Принципите бяха донесени и дадени, връчени на жадните умове на хората, в сърцата, в душите им.

Ние казваме – нашето време беше забележително, защото един блян на човешката душа, един копнеж на сърцето и на ума бяха реализирани. Човешката душа е чакала това време. Щастливи бяхме да преживеем зазоряването на новия ден. В тия заключителни думи за школата като една от значителните прояви на Неговото дело, бихме желали да сумираме, ако можем да се изразим счетоводно, ролята и значението на школата, ала чувството надделява, далечен звън стига до нас и последния тон сякаш прозвучава като патетичен стих, чийто ритъм и мелодия лично за нас никога нямаше да престане да звучи и да ни разкрива красотата на нашето време, ярката синева на нашето небе, меката светлина и топлина на нашето слънце и голямата радост, прозвучала като хорал над нашите хоризонти, за да пои и насища дълбоките пластове на нашата младост, преживяна край Него, преживяни в школата.

Новото наднича през портата на нашето столетие, завесата е открехната и дългия разкошен ден стана достойние на ония, които бяха готови да построят арка и да дочакат красотата, да дочакат хуманността на 21 век. Посрещнахме новото и нека това посрещане да е протекло под грохота на многото войни и под знака на безброй тревоги, няма значение, защото другото беше толкова голямо и прекрасно!...

Към казаното от историята, ние ще прибавим нещо, то никога няма да звучи като история, то ще си остане като документ и като наука – наука за душата и за живота. Фактическата истина никога нямаше да се оспори или фалшифицира; както и да я изразим философски или поетически тя ще остане да блести. Бяхме поканени. Приехме поканата и се отзовахме на това място, което Той нарече: “БОЖЕСТВЕНИТЕ ГРАДИНИ, влезте и си изберете плодове по вкуса на вашето сърце и на вашия ум; откъснете си каквото желаете и колкото желаете.” Казано е всичко, зад думите звучи цялата концепция на Учението, принципите сияеха в идеален ред, Мъдростта се разливаше обилно, щедро, Истината блестеше, Любовта проникваше – градината беше отрупана с плодове, трапезата беше сложена, а на нея имаше всичко, от което човекът се

нуждаеше. Нямаше човешки вкус и нужда да не бъдат задоволени. За всекиго имаше по нещо.

Школата беше акустична, Словото беше акустично. Градинарят беше щедър и топлосърдечно предлагаше: "Откъснете си, каквото пожелаете по ваш вкус." И след това като ученици на тази школа и като натоварени пчели предстоеше да се разнесе Словото, да се поднесе, да се сподели с всички, които искрено жадуваха и се интересуваха.

"Бъдете щедри, както са били щедри към вас. Даром сте получили, даром го давайте."

С очи към далечното минало, скъсили времето и пространството в оная евангелска обстановка, момента може да се преживее в прочутата Елеонска гора и петхиландия народ, който бе нахранен с пет хляба от щедрата ръка на Великия Човек. Образът е жив и езикът на символа премного свеж. Словото – узрелите и сладки плодове трябва да станат достояние на всички. Учениците трябва да го раздават безвъзмездно и така щедро, както са го получили. По света имаше много жаждущи, и копнеещи за новото, души. Много човешки умове бяха заинтересовани от новото, на тях именно трябваше да поднесем онова, което бяхме получили, опитали, преживяли. Божествените градини бяха отворени и нямаше да се затворят. Единственото което можехме да направим, за да изразим благодарността за всичко, което бяхме получили, беше да поведем чистите по сърце към тия градини и да им кажем същите думи – опитайте сладките и узрели плодове, узрели под лъчите на Любовта, на Мъдростта и на Истината, за да разберете и вие великото, което се случи през нашето столетие, което Той обогати духовно като му предаде нов блясък и ново съдържание.

Беше отворил школа – Божествена градина и беше сложил богата трапеза, обилна и щедра, да бъде задоволено всяко сърце и всеки ум, покани жадните души и им каза: "Изберете си, каквито плодове искате, яжте, нахранете се и предложете ги на всички, които очакват новото." Да се разнесе и раздаде Словото беше една от задачите на школата и на учениците – светлината и топлината да стигнат до всеки човешки ум и до всяко човешко сърце, очаквали любовта, мъдростта, истината.

Подквасата на новото беше сложена в нощвите на света и нямаше сила, която можеше да спре процеса. Думите на Пророка щяха да се сбъднат:

"И земята ще се изпълни със знания, за да не остане ни един, който да не повярва във Великата Реалност, в Божествената Любов."

Школата на Учителя беше основана върху Любовта, вечния и неизменен принцип.

Глава 2

УЧЕНИКЪТ – ПЪТ И ЖИВОТ

1. ПРОЛЕТТА НА ЕДИН ЖИВОТ

Това годишно време, което наричаме пролет и което трае точно определени дни, пренесено в човешкия живот би могло да са удължи. Тогава слънцето ще изгрява винаги точно на изток, тревите и цветята ще ухаят еднакво през всичките дни, дърветата ще се зеленееят, водите ще текат пресни и свежи, небето ще блести в разкошна синева и човекът ще се чувства винаги млад, жизнен, ще сееща как в сърцето му прелива една постоянна радост – пролетта блика не само отвън, но и отвътре.

Пролетта на един човешки живот е необикновена – една година живот, близо едно столетие, чиято четвъртина прилича на пролетта в природата. В този къс сезон намираме детството, юношеството и част от младостта. Когато се връщаме на това време, пред нас наново се разкрива красотата на пролетните утра, огласени от птичата песен и наситени от аромата на цъфналите дървета и над нас едно небе ярко, лазурно, което ни кара да мечтаем, да копнеем и да се радваме еднакво не само на пролетта отвън, но и на тази отвътре, пролет, която се пука в самите нас. Спомняме си още много неща от тази празнична процесия, която ние безмълвно, а понякога и с малка тъга включваме в нашия личен живот. Били сме деца, преминахме един богат сезон, който неусетно погълна юношеството, за да се отзовем пред младостта с всичките характерни нюанси, шумове, гласове и аромати, с всичкия жар на копнеещото за обич сърце и с всичката жажда на гладния ни ум. Светът тогава се разкрива пред нас потаен и пълен с неузнаваеми неща, които искаме да уловим не само с ръцете си, но и с нашия ум, жаден да погълне и обработи всичко, което идва в света като повеи на нови ветрове.

Пролетта на един живот, първите трепети на детството, което ни разкрива тайната на езика – словото, тая изумителна и мощна проява на човешкия дух, която ни пленява първия миг, когато сме раздразили въздуха с победен вик, първия удар на човешката реч, първия звук, който прокънтява в невръстната ни плът, за да отекне по-късно в онзи лабиринт, където се срещат не само звуците, тоновете, думите, но и идеите. Нищо по-трогателно същевременно и нищо по-мощно не съществува за това време от съзвучието на една фраза, която прониква в съзнанието като ехо, което чуваш четливо, а чиято трудност да я пресъздадеш като трагедия, когато виждаш с детския си ум, колко леко си играят големите с това магическо изкуство – говора. То се вижда върховно в тая земя, която ти предстои да опознаеш, изучиш и използваш.

Но как ще овладееш магията на езика, магическото изкуство на говоримата реч? Големите не подозират и не разбират, какво става в дълбините на детското сърце, когато развълнувано и пленено от тази магия, то се сили да се изравни с това изкуство до големите. От първия до последния момент на този сезон детето жадува, копнее, за да усвоява всичките изкуства на големите, да се изравни до тях, да прилича на тях, да придобие безброй сръчности. Този разкошен сезон за голямо съжаление големите скъсяват до минимум от невежество, грубост и непознаване душата на детето – а колко е сгъстен, колко е богат този сезон, когато човек научава толкова неща, колкото не може да научи до края на живота си дори. Жестока е тая констатация, но как да я

отречеш, когато навсякъде се натъкаваш на неумолимата ножица на човешкото невежество, което безпощадно скъсява детството и поразява сезона.

Пролетта е кратък сезон. В нашия паралел трае точно 90 дни, такъв е астрономическият закон. Детството на човека трае като пролетта в зодиакалния знак на годината – определени дни, казват философите. Не искаме да приемем това твърдение, ние го опровергаваме, законът при човека е друг, законите на живота са други, пролетта на човешкия живот може да се продължи – годините могат да спрат до младенческата възраст и човекът да си остане до края на живота си млад – сиянието на младостта да изпълни целия човешки живот и уханието на тази пролет да се разпростре до всичките възрасти. Какъв блян, каква недостижима мечта, какъв идеал на всички мъдrecи, които са учили хората на магическото изкуство да бъдат вечно млади, да си останат деца през един дълъг човешки живот.

Тогава ние, които харесваме тази идея, ние, които таим копнежа за младостта, се връщаме назад и търсим характерното, забележителното, което е дало основния тон и колорит на прекрасното и неувяхващото, на младото, свежето, което ни подарява уханието и красотата на пролетта – силата и чистотата на детството. Всичко това ние го намираме, то ни чака, протяга ръце към нас и протичко ни говори и въвежда в залите на нашето детство, когато дълбоко в нас цъфтеше непобедимия копнеж да учим, да разбираме, да откриваме, да се обогатяваме непрестанно. Усещаме нектара на младостта, жаждата към познания, към съвършенство, към красота – идеалите, които сякаш са прерогатив на младостта с които тя опреснява живота и света, като дава тласък на културата, тоя чист и силен копнеж да станеш човек, ученик във великото училище на живота. Школата чака човека, една учебна стая, един учебен чин и Великия Учител, Който най-вече от всичко като начално правило на ученичеството иска от човека да стане като детето. Това е скритата идея на Христа: “Докато не станете като децата, няма да влезете в Царството Божие.” То не означава нищо друго, а съхраняването и подържането неутолимата жажда да учиш, да придобиваш нови знания, да печелиш съкровища, които не губят никога своята цена – ценности за които единствено заслужава да се живее, необходими не само за един живот. Детето е дете само защото носи непобедим в себе си копнежа – огромния интелектуален глад да знае и разбира всичко и доколко този копнеж е силен, доколкото тази жажда е неутолима, дотолкова детето напредва и се обогатява духовно. В момента, когато ограничението на големите и условностите на живота не кажат: стига, до тука беше всичко – човекът вече се е простил с младостта остарява преждевременно, и за един свят той е вече пенсионер. Пролетта е вече отлетяла.

Образът на ученика съществува от векове. През днешното време неговия профил е релефно очертан. Както е дадена пълната и богата характеристика на понятието Учител, така също е дадена и пълната и богата характеристика на ученика. Имаме желание да нарисуваме този образ в светлината на онова, което е казано за него от Учителя.

Човекът не иска да остарява. Човекът не желае да изгуби същественото, ценното – ценза за Царството Божие, казано на евангелски език – детството си, казано на наш език, младостта си. Понятието дете, понятието млад се покрива напълно с понятието ученик. Ако човек до края на живота си запазва жаждата към знание, копнежа към усъвършенстване, духовните интереси към всичко що е ново, напредничава, грижата да съхранява духовните ценности, той си остава дете, в една духовна и интелектуална сфера, той запазва младостта си, той цъфти, както през пролетта на своя живот. Ученикът като детето всеки ден притуря по нещо към съкровищницата на знанията, добродетелите си, всеки

ден увеличава своите познания, своята светлина – развитието продължава в същия темп. А там, където има учение, усилия, работа и успех, няма старост. Затова ученикът е вечно млад, затова животът на ученикът от окултната школа представлява вечна пролет – успял е краткото годишно време да го продължи, победил е физическия, астрономически закон и за този живот слънцето никога не залязва, животът на ученика ухае на вечна пролет. Като малкото дете ученикът е изпълнен само с един копнеж, непобедим и чист – да учи.

2. НОВОРАЖДАНЕТО КАТО ИДЕЯ

Темата е била поставена още по времето на Христа, но тя датира и преди това. Идеята за новораждането се роди заедно с човека в онзи миг, когато копнежът към Великата Реалност цъфна в душата на човека. Някоя идея отпреди Христа не е занимавала толкова умовете на хората, както идеята за новораждането. Навремето атинските философи горяха в пламъка на тази идея, върху нея те са построявали своята философия и основния принцип, който проповядваха на атиняните е бил познаването на себе си, т.е. да познават Великото, за да заживеят нов живот, за да се новородят. Христос задълбочава смисъла и обличайки идеята в образи и символи Той казва: “Ако се не родите отново, не можете да влезете в Царството Божие; трябва да се родите от вода и Дух; роденото от плът, плът е, роденото от Дух е дух.” Изразът “Роден от Бога” не е случаен, то представлява най-високата точка до която човешкото съзнание може да стигне. Посочен е върха. За един от знатните учени навремето, какъвто беше Никодим идеята си остава отвлечена, неразбрана. Той пита и разпитва Христа, жадува за конкретен отговор. И странно тъкмо от този диалог идеята добива своята конкретност. Христос осветлява този въпрос, прави го разбран, разглеждайки го като чисто вътрешен процес. Идеята става достъпна за ония, които мислеха по нов начин.

Две хиляди години по-късно Учителят не веднъж щеше да се спре на този въпрос, за да отговори на Никодим с друг език и направи идеята ясна и разбрана за съвременността. Времената бяха други и ония, които щяха да Го слушат притежаваха едно качество, можеха зад цветистия език на символа да открият истината и в света на познанието нямаше да се движат пипнешком, а с отворени очи. Светлината беше обилна, за да легне близо до сърцето идеята, която бе сгрята от копнежа и жаждата на учениците, които отдавна бяха оценили и използвали светлината, която се хвърляше по много въпроси.

Едва ли днес между Неговите явни и тайни ученици би се намерил един Никодим да пита: “Как може човек два пъти да се роди?” Идеята за новораждането този път лежеше ясна, кристално чиста, отразяваща като призма копнежите на едно поколение, на една епоха по-точно казано. Процесът на новораждането отдавна бе разбран и осветен от много страни. Учениците можеха да размишляват и да се задълбочават, за да зазвучи – “Роденото от дух и вода” като идея близка и разбрана. На земята беше премного светло и идеите по магичен начин се приближаваха до човека, за да му открият скритото съдържание. Учителят приближаваше идеите до съзнанието на ученика, за да задълбочи, разшири и накрая да я поднесе като узрял плод.

Родени от Бога, рядко събитие, което се случва не с друг, а с човека и не другаде, а на земята и което се оповестява по цялото небе – “Разцъфтяването на човешката душа е празник, цялото небе се радва на това събитие” – пробуждането на човешкото съзнание е величествен миг в живота на човека; това е влизането на човешкото съзнание в нов свят, нова еволюция, нов

цикличен период, където животът получава своя дълбок смисъл, своята цена и своето величие. Новораждането е необикновен акт, който променя живота на човека из основи, отвътре навън. Такъв човек се отличава и между милиони той може да се познае – отличава го светлината на ума, топлината на сърцето, новия морал и неговата правда, неговата обхода. Такъв човек е изискан в мисли, чувства, дела. Той има отношение към Великата Първопричина и като зеницата на окото пази това отношение като най-висшето нещо в живота си. Той има правилни отношения и към ближните си – той е винаги и за всички благодарен, не познава недоволството и живее с дълбоката вяра, че всичко, каквото се случва в живота му носи белега на неговото вътрешно благополучие като душа, като човек, като ученик. Той се радва и когато скърби, той благодари и когато губи, той вярва и когато го лъжат. Рядък образ на новото време, което настъпва на земята, когато новораждането като процес ще бъде най-естествения процес. Сроковете се съкращават, темповете се увеличават, никога на земята условията за новораждането не са били така благоприятни, както сега.

Ученикът разбираше процеса и лелееше този идеал – да се новороди в това се заключаваше смисъла на неговия живот. За да се стигне обаче до този връх изискваше се много труд, работа, усилия. Учителят казва: “Триста милиарда души в тебе трябва да бъдат родени, за да се родиш и ти, ако половината се родят, пак не си роден. Всички до една трябва да бъдат родени, тогава може да дойде деня на възкресението. Небето ще светне пред тебе, слънцето ще огрее с всичката си светлина и ти ще бъдеш щастлив и всякога радостен. Жена няма да те изкушава, пари няма да те съблазняват, слава няма да те съблазнява – нищо няма да те съблазни.” Новораждането си остава шеметен връх, както и по времето на Христа. Сега всичко е казано ясно и недвусмислено, пътят е очертан. Идеята прониква ума, сърцето, волята и не само това, прониква всяка клетка, чиято интензивност трябва да се мобилизира, за да участва в трудния поход към върха. Всичките поданици на тази многомилionenна държава – човешкото тяло трябва да бъдат мобилизирани, обучени, възпитани и доброволно да се съгласят със своя господар, за да му помогнат срещу един враг – епическата многовековна борба, привличала винаги вниманието на поетите – голямата борба за придобиване великото в света – безсмъртието.

Този път съвременният Никодим, ученикът от Неговата школа не би дръзнал да пита: “Какво е новораждане?” и “Може ли човек два пъти да се роди?”. Човекът вече можеше да се извиси до високите върхове, можеше да мобилизира скритите сили на душата, на ума, на сърцето, вложени във него от незапомнено време, за да стане неуязвим срещу трите врагове на човека – вековните врагове пред които са паднали короновани глави, велики пълководци и безброй хора на изкуствата. Жената, парите и славата – оръжията на падналия ангел, изкушенията, които са властвували над човешкия род и над всички ония не познали Великото в света и некусали капчица от свещения елей – истината. Христос пръв показва пътя и постави ярки стрелки никой да не сбърка – срещата в планината, където две шпаги за сетен път опитаха силата си, ще остане забележителна. На трите изкушения Той противопостави Великото, постави любовта, верността, богатството на духа си и мина неуязвим пред Луцифер – победата бе спечелена на земята и новото се извиси като огнен стълб и човекът можеше да мине по този път. Учителят задълбочи и одухотвори идеята, приближи я до човека и я очерта релефно – до каква степен трябва да бъде реформиран човек, из основи, издъно, отвътре навън. “300 милиарда души – клетки в човека трябва да вземат участие в този процес, да дадат своя вот при решаването на основния въпрос – кому ще служи човек, на истината или на лъжата, на доброто или на злото, на правдата или на неправдата,

на насилието или на свободата." Въпросът беше много сериозен, не само Учителят знаеше това, но и ученикът разбра, че беше въпрос на смърт и на живот – за вековете се изграждаше новото съзнание, слагаше се нова основа. Новораждането не беше механичен процес, нито евангелски израз на който можеше да се гледа леко, новораждането не се дава по благодат, а беше плод на огромна работа и на голяма борба – триста милиарда клетки трябваше да бъдат научени, възпитани, облагородени, освободени от дивата капчица кръв, която бушува в човека и го приближава до животното. 300 милиарда клетки – тази огромна помощна армия, която в общ съюз, начело на своя господар единствено можеше да се противопостави срещу организираните ухрищения на света, който здраво държеше своите вековни оръжия – жената, парите и славата. Нека идеята бъде стара като света, лелеяна мечта на вековете, като гореща лава тя залива нашето време, за да намери място в сърцето, в ума на ученика, който екипиран като войн, здраво стиска в коравата си десница, новия морал, новия живот, новата любов и идеала към Великото, като изпитани средства и оръжия срещу вековните врагове на човека. Отдавна той е вкусил от еля на новото, което му вещае живот, светлина, свобода, защото отдавна той е видял трите извора, които бликат в нашата земя, опитал вкуса и разбрал: "Че всичко друго е измет, пред това да те позная, Господи" – както е казал апостол Павел.

Пред ученика се разкрива величествения изглед на един нов живот, нови възможности, нови постижения – човешката душа от векове е копняла за този момент – новораждането да стане топла и скъпа реалност. Пред красотата и съдържанието на новото, онова, което светът предлага е като смет – дрипели на времето – техния образ Учителят освети до дъно, показва тяхната цена – колко отживяла бе тя и колко негодна вече. Направи го, за да покаже, че идеята на Христа беше жива, жива е била и тогава, жива е до наши дни, задълбочена и приближена до човека в светлината на ученичеството, което пристъпваше в света.

Новораждането беше важна и належаща задача за всички, които очакваха новото, за всички, които искаха да живеят и да участвуват във великия поход срещу вековните врагове на човека, когато човекът неуязвим от силите на злото, силен и организиран отвътре ще остане непобедим във вечната схватка на света и неговите съблазни, загубили вече своята сила и своя фалшив блясък, на позлатени монети, които още се сият да минават за златни.

3. ТРИТЕ ФАЗИ

Животът е най-голямото благо на земята, най-ценното богатство, което човекът притежава. На земята няма лош и хубав живот, лесен и тежък, нещастен и щастлив. Човек може да бъде щастлив или нещастен, ала животът е единен и непреривен в своята цялостност и хармония. Животът прилича на река, която събира водите от много извори, поглъща влагата на големите гори и потоците на разтопените преспи. Но какво ли би се случило с реката, ако нейния път не води към морето? Нейният устрем от първия миг, когато се откъсне от подножието на планината, до момента, когато претоварена, богатата и разливаща се на шир, е един и същ – морето, вечния копнеж към морските дълбини.

Същият устрем, същият копнеж вдъхновява и движи човека. И той вечно се стреми към нещо прекрасно и велико – един свят за който той бленува, една слънчева родина за която непрестанно копнее. Лишен от този устрем, животът

губи своята цена, красота, смисъл. Човекът разбира тази жизнена необходимост, когато прозре простата истина – интересите и нуждите на душата не могат да бъдат задоволени с обикновена храна. Върху нуждите на душата се обуславя многообразния свят на изкуството – непрекъснатата жажда на човешкия дух за красота и величие.

Да се очаква тази красота, да се стреми неудържимо човек към нея, да работи и ратува за нея и накрая да я реализира е най-естественият облик на живота. Все по-високо и по-високо блестят тези върхове, към тях човек се устремява с всичката сила на младостта, когато с млад и с всичката отлежала сила на възрастния, когато напълно осъзнава нуждата от нещо по-различно, по-прекрасно, по – човечно. Моментът се изживява различно, то е първият дъх на пролетта, първата птича песен и първото ранно цвете, когато природата се буди за нов живот в един нов свят по-реален от този в който човек живее. Копнежът на човешката душа, устрема към нещо велико е естествен като устрема на реката да стигне океана.

Човекът е най-сложна формула – “Чудно и страшно си създал човека” – природата в човека е вложила най-големия капитал и човекът независимо дали може или иска трябва да оправдае щедростта и благоволенieto на природата. Напълно той трябва да оправдае указаното му доверие. Дали разбира или не великите закони, всеки човек минава по този път, за да преживее устрема на реката – рано или късно той стига целта. Пред него тогава се открива великия, необятния живот, където една светлина и топлина го чакат – неизразима е красотата, която човек съзерцава в редките мигове на прозрение – душата преживява първия досег със слънцето и като пъпка се разтваря за новия живот.

Това е първата фаза за ученика, първата бръмка на един живот, който се разкрива тепърва във всичката си хубост, пълнота и хармония. Първата стъпка е вярна и тя води към идеала на душата – отличителния белег е радостта, която трепти като зазоряващ ден – радостта никога вече нямаше да го напусне.

Неговият път нататък се очертава ясен и чист, огрян от лъчите на изгриващото слънце. Това не значи обаче, че този път е лесен. Той криволичи през различни местности; гори, блата, сипеи, прагове, морени, стръмни пътеки, също както пътя на реката. Човекът не е пощаден от нищо. По този път ученикът ще се кали, ще се налее със сили и ще изработи в себе си новия образ на новия човек. Процесът е бавен и изисква много труд, търпение, учение, работа. Над него бди една любов и една мъдрост го ръководи – ученикът никога не е сам. Учителят осветява този път с обилна светлина. Ученикът трябва да се домогне до нея и въоръжен със светилника да продължи сам от победа към победа. Ученичеството е най-високият връх на земята, най-възвишения сезон на една епоха – за този ден и час човешката душа е копняла от векове. Няма по голямо щастие и по върховна радост от тази да се срещнеш на земята с Него, да бъдеш негов съвременник, да Го слушаш и съзерцаваш, за да пиеш направо от извора на живота – Словото. Велико е това събитие – Учителят е дошъл заради учениците, от тях Той се интересува, учениците са очаквали тази среща, за нея те са се родили – животът им се осмисля само с нея. Срещата на ученика с Учителя е най-трогателната и чиста песен, която може да звучи в един човешки живот.

Това е втората фаза на неговия живот – очаква го неуморна работа. Ученикът трябва да прояви рядко трудолюбие, прилежание, упоритост в учение и овладяване великите добродетели. Предстои му да очисти своя дом от утайките на миналото, от наслояванията на наследствеността. Не се пътува лесно по един път, който привлича само смелите пътешественици – стрелките

са на голямо разстояние, станциите се губят във мъгла и студ и трудностите се увеличават, колкото отиваш по-нагоре. Пътят към високия връх е бил винаги път за малцина. Само през епохите, когато на земята слиза Божии пратеници, тогава този път се оживява, светлината е обилна и благословението се излива като благодатен дъжд. Но и тогава основният закон не се променя – изпитанията и страданията ще следват ученика и изпитанията няма да го пощадят. Изпитанието ще бъдат любовта, вярата, надеждата, морала, знанието, правдата на ученика. Как, иначе ще получи нужния ценз? Преминал през огъня на изпитанията ученикът се калява и придобива ония качества, които го отличават като ученик на Великата школа.

Учителите в миналото и сега, както и в бъдеще никога не оставят сами своите ученици. И те и Той знаят, че са застанали близо един до други, един след друг, винаги близо и далеч, познаващи езика и чувствайки любовта, която е непреривна. Има какво да им дава сила, да ги укрепва и импулсира, да ги вдъхновява и радва. Пътят на ученичеството е път на светлина, на красота, на подвизи. За ученика няма по-прекрасно място от пътя, по който вървят – осеян с най-прекрасни цветя, наситен от радостта, бликаща от всяка победа и от всеки успех. Всеки миг от живота на ученика разкрива нови светове, нови знания, нови хубости. Ученикът знае, че гради нов път, път за тези, които ще дойдат след него, както ония, които са вървели преди него са приготвили настоящия живот – целта сияе и върхът блести в утринно сияние – това е пътя към Царството Божие на земята, пътя към Любовта. Идеал, който последователно получава своето последователно разрешение във трите фази на неговия живот.

За ученика е важно да намери прекия път и да изгради мост здрав и солиден, за да направи връзка между два свята и се домогне до скритите сили на своята душа, дух, сърце, ум. Човекът е роден богат и богатството му е скрито в неговите прави мисли и чувства – с тях му предстои единствено да оперира, ако иска да се развива правилно. Чака го упорита и трудна работа – да надмogne себе си, да изработи правилна обхода към ближните си, да извае добродетелите, да поддържа непрестанно огъня на своята душа, копнежа ѝ към съвършенство. Отдавна той е научил изкуството да прави преводи, иносказателния език, езикът на притчите, езикът на символите, това са ключове, които трябва да използва при откриването на истината – една от неговите основни задачи – свободата ще го направи свободен, свободен да учи, свободен да люби, свободен да служи на ближния и на себе си. Да утешава ближния си, както утешава себе си, да помага на ближния, както помага на себе си, да си създаде отношение към съучениците си. “Помагайте и утешавайте се в час на скръб”. Въоръжен със своята обич, той трябва да провери до колко тя е силна и безкористна – това може да стане само когато я приведе в движение, когато я приложи. На места ученикът ще остане сам. Пътят е безкрайно самотен. Настигат го студени нощи, дълги, полярни, бурни. Всичко у него се преоценява, светлината му се увеличава и грижливо като опитна домакиня той оглежда целия си дом, вижда ценностите, които притежава, вижда целта, която блести ослепително и колко далеч е тя за неговите невръстни нозе... Той се чувства не само сам, не само беден, но и несъвършен. Колко е малък той и сякаш недостоеен за голямата любов, за голямото знание. Движи се между два свята и сякаш е загубил мярката и изкуството да различава. Той губи посока, губи вярата и в незнаен миг го обзема страшното желание да се върне от пътя, още има време за това, по нататък ще стане невъзможно. Тъмната пред него се стеле гъста и непрогледна. Пред него се стеле дълга полярна нощ. И неговите хоризонти са помръкнали и буря се надига над тях. Познат пейзаж, позната буря, която връхлита над него – човекът – ученикът сам трябва да се справи с

тая дълга нощ, с това основно противоречие, което му пречи да върви напред. Колко време трае една буря? В природата тяхното времетраене е точно определено – същия закон е валиден и за човешкия живот. До него стига сигнал от Незнайното, той слуша тихия глас и частичка от неговата оцеляла любов, го връща към действителността, към реалността. Бавно изтокът се раздипля, нощните сенки изчезват и утрото настъпва – небето над него блясва чисто и измито като очите на дете. Да намериш сили в себе си и да преодолееш бурята и дългата нощ е първата крачка към овладяване на своите сили и възможности. Човекът се изправя в целия си ръст и казва: мога да преодолея всичко – нататък не ме е страх. Отминава най-сгъстения час на неговия живот, първата буря на ученическия живот може би ще налети пак, но нейната сила вече ще бъде неуязвима за него.

Чувството, което го изпълва след преживяното е дълбока радост и мир в душата – подготовка за третата фаза, която му предстои да преживее. Опитал силата на невидимите помощници, преживял радостта от победата, ученикът има едно желание – да запази непокътното богатството, което е спечелил – да утвърди вярата и надеждата в себе си и да благодари за оказаната привилегия. Ученикът научава изкуството да се вдълбочава в себе си, да се наблюдава и да самоанализира чувствата и мислите си. Нещо бликащо има в душата, в сърцето на ученика, събуден за един нов живот, където нови импулси го чакат и нови хоризонти се откриват. Пред него прошумява голямата книга и езика на природата му разкрива нечути приказки и му поверява съкровени тайни. Всяка природна форма привлича неговия поглед, всичко оживява, еднакво ценни за него са и малкото цветенце и незначителната тревица или камъче, както и човека. Всичко, което образува трите царства в тая голяма и добра земя, получава за него ново значение и се превръща на извор на нови чувства и мисли, за да стигне до великата идея за Единния, чието присъствие той долавя отвред. С избистрени очи след бурята и голямата нощ ученикът е успял да проследи стъпката на детето, първата стъпка с която то се сили да завладее света – като детето и той е направил първата стъпка, овладял вече едно изкуство и нататък той стъпва сигурно и смело, уловил здраво дирята на един свят с безброй измерения. Трите фази прорязали неговия живот го изправят пред една облята в светлина сграда – школата и един чин, който го чака и Един Учител, който ще му предаде великия урок на любовта, на мъдростта и на истината, един свещен момент, когато ще му кажат: “Сине мой, дай ми сърцето си.”

Тогава за ученика започва едно годишно време, когато слънцето се връща и поема своя път към север – дните стават по-големи и пролетта настъпва. Такава пролет настъпва и в душата на ученика, човек е намерил магическия ключ към един живот красив, чист, свободен.

Да преживее фазите на този път и да се отзове пред дверите на новото, е свещен миг от живота на човека – земята и небето се радва на този празник – една душа се е разцъфтяла и нейния аромат прониква цялата вселена, един човек е спечелен за великото дело и е станал съработник на Бога, на Учителя; Цели се благодарат да стигне до всички – пролетта на епохата да почука на всичките прагове.

4. ГОРЯЩАТА КЪПИНА

Животът на ученика се характеризира с неговата неутолима жажда към учение, познание, откриване на тайни, обогатяване със знания, откриване на истината. Забележителен момент, когато след дълго и мъчително пътуване по безводна пустиня, най-после човек стига до цветущия оазис, където прохладата и свежестта на обилните изворни води утоляват неговата жажда и поглъщат теготата на дългия уморителен път. Процесът, който става дълбоко в душата на ученика прилича на зазоряване – истинският живот започва. Най-после той е попаднал в свят за който е копнял, намерил е Учителя си и се къпе в светлината на Неговото Слово. Ученичеството е най-богатия и най-смисления живот. Дните се превръщат на верига от нови открития, които насищат глада, хранят сърцето и ума, обновяват неговите мисли и чувства и го карат да върви напред. Красив е живота на ученика, пролетта на един живот, когато небето над него се синее, цветята цъфтят. Основният тон в живота му е търсенето, откриването, разбирането и прилагането на новото в ежедневиия живот. Отношението към истината определя неговото правилно развитие. Любовта му към истината определя отношението към Неговия Учител. Истината е атмосфера, която поддържа тези отношения. За истината ученикът слуша непрестанно. Истината не може да се учи, да се изследва, да се доказва, тя може само да се живее. По външен път никой не е в състояние да му я предаде, ученикът сам трябва да стигне до нея и да я опита. В никоя школа не може да се учи закона на истината, ако в сърцето на човека не пламти нейния факел. Както никой не може да научи ученикът, как да се моли, така също никой не може да го научи как да застане пред лицето на истината и как да се обходи с нея. Това ще определи неговото отношение и към Учителя си. Ученикът трябва да знае, как да застане пред Неговото лице. Трябва да знае, какво да говори, какво да иска, какво да мисли през този свещен момент, какво да чувства. Все едно, че се намира пред горящата къпина. Трябва да знае, как да пристъпва и как да застане. Никъде и никой няма да предаде урок и да го научи, как да направи това – няма правила, няма указания, единственото нещо на което никой Учител няма да го научи; ученикът сам трябва да знае, не притежава ли това изкуство все едно, че няма свободна карта, която го прави ученик. Това е искрата, която тлее в него, плод на неговите усилия, нестихващия копнеж да бъде ученик и да долавя през хиляди километри присъствието на Своя Учител, който привлича душата му и го чака. Намирането на Учител е величествен момент от живота му, а заставането му пред Него, слушането на Словото са верига от светещи мигове, чието сияние никога вече няма да помръкне. Ученикът никога не забравя, нека се изразим по-точно винаги помни пред Кого е застанал и добре знае, как трябва да застане и какво да говори, какво да пита. Намирането на Учителя надвишава всичко преживяно в живота по хубост, по блясък, по светлина. То е идването в контакт с Великата Реалност и намиране на най-големите ценности в живота – светлината на мъдростта, топлината на любовта и свободата на истината. Всичко добро, възвишено, благородно, красиво е събрано на едно място. Знанията са като неизчерпаем извор, тайните, които Той владее са неизброими, силата, която притежава е дадена без мярка. Следователно ученикът трябва да знае, как да се обхожда с Него. Моментът е свещен – смирение, почит, благодарност, обич преливат в него и над всичко неговата жажда за светлина и знание, неговото горещо желание да слуша, да върва, да се надява, да благодари – това го препоръчва като ученик. От такъв ученик се интересува Учителя.

Ученикът се разговаря с Учителя си. Той може да Го попита за нещо, някои неща трябва да се доизяснят. Беседата с Учителя е празник за ученика. Тя му доставя радост и светлина, изпълва душата му с мир. Пред лицето на Учителя си ученикът трепти като многострунна арфа, атмосферата която го обгръща е наситена от вибрациите и аурата на Учителя – тя е необикновено светла, хармонична, жива, рядка. Когато се разделя с Учителя си ученикът внимателно носи придобитото, внимава съсъдът със елей да се не разсипе. Идването в контакт с Учителя до някъде може да се оприличи на срещата с най-богатия, най-силния, най-благородния цар, който е готов да ти се притече на помощ с всичките си съкровища и с всичката си власт, които притежава, ако изобщо такъв цар има на земята. Ученикът с чистота на сърцето си може да иска нещо и мигом да го получи, може да пита нещо под налягането на жадната си мисъл и една велика тайна да му се открие, ученикът може да моли за магическа дума или пръчица. Учителят има и сила и власт да задоволи тези желания. Един дълъг миг ученик и Учител се гледат. Зад всяко желание стои една цел. Учителят познава помишленията на сърцето, знае целите зад тях. Не е ученик онзи, който изисква от Учителя си да задоволи обикновените желания, зад които стоят обикновени цели. Не е Учител онзи, който обещава да ги изпълни. Ученикът обаче никога няма да си позволи светотатството да злоупотреби със силата и светлината и любовта на Своя Учител, най-вече с Неговото доверие. Няма сила, която може да го застави да открие някоя тайна, която ще бъде изкористена в последствие. При такива случаи Учителят или мълчи, или ще отговори принципно. Ученикът няма да получи онова, което не е съобразено с истината и с чистотата.

Ученикът трябва да знае как да застане пред Учителя, какво да пита, за какво да пита, какво да иска, какво да говори и как да говори. Хиляди години да стоят някои при нозете на Учителя, ако не знаят, как да стоят и каква да искат, нищо няма да получат и до никакви тайни няма да се домогнат, каквото и да направят, както и да се молят, в техните ръце няма да се сложи магическо оръжие, което един ден ще бъде употребено за лични цели. Зад такова желание не свети копнежа към истината, а личната цел, користното желание за бързо и лесно напредване в пътя на окултизма. Такъв ученик няма представа за последствията от познаването и владееенето на някаква тайна; той не подозира, че известни тайни крият отрова за него, той не може да се справи с нея. Познаването на някои неща могат да му струват скъпо, дори и живота му. Подтикнат от обикновено любопитство, неговите въпроси просто цепят атмосферата, причиняват нараняване на слуховите нерви, нарушават хармонията и звучат заплашително. Защо иска да знае, например кога са паднали ангелите, защо са паднали, защо има зло в света, защо лъжата се шири, защо тази митическа личност наречена Сатана има власт над хората, защо Ева яде от забранения плод, защо Соломон имал триста жени и 600 наложници и още много други въпроси от този род, които поставени пред Учителя получават съдбоносен лик, засягат се тъмните страници на човешката история, и неговата най-често, и ученикът нарушава естествените и красиви отношения с Учителя си. Той може да мълчи, може и да каже нещо, но отговор ученикът никога няма да получи; както истинският ученик никога няма да пита за това, така също и истинският Учител никога няма да отговаря на тези въпроси. Учителят ще каже само: "Има една истина, която носи живот, възкресение, има една която носи отрова и смърт. Не се докосвайте до нея". Тя не е за ученика. Тя е като запечатаната стомна, в която дяволът е бил затворен, тя е като взрив, тя е като забраненото дърво, неща до които ученикът не трябва да се докосва. Опасни плодове, които могат да умъртвят ученика.

Учителите, мъдреците, адептите през всичките времена упорито са мълчали, когато става дума за тези неща. Понякога тези въпроси не са очевидно брутални, имат вид на невинна любознателност, ала отвърне те са като кинжали. И нищо не е по характерно за ученика, както оная дисциплина, която той тачи не само при поведението си, но и при въпросите, които задава на Учителя си – думите са израз на неговото отношение, израз на неговата любов, почит, доверие, които проявява спрямо своя Учител. Много важен момент, изпълнен със светеща значимост – знае ли ученикът, че мястото на което е застанал е свещено и знае ли как да застане? Ако знае, никога няма да пита за обикновени неща, лични, дребни, няма да пита и за грандиозни неща: защо са паднали ангелите, защо съществува злото, защо първите човеци са яли от забранения плод, защо човекът се изкушава. Общо взето всичките тези въпроси имат едно разрешение, като онзи рибар от приказката, когато решил да отвори запечатаната стомна и се натъкнал на голямото зло, освободил дявола. Отговорът на тези въпроси съдържа известна истина, ала човекът не е готов за нея, тя носи смърт за него. Ученикът трябва да стои далеч от нея и както се пази от заразна болест, така също трябва да се пази и от нея – никога да не се сили да отвори запечатаната стомна. Неговият устрем е само към тази истина, която носи живот.

Да знаеш какво да кажеш, какво да питаш, как да застанеш пред Учителя си е указание, че ученикът е разбрал пред Кого стои – мястото е свещено, застанал е пред горящата къпина.

5. УЧЕНИКЪТ И ИЗПИТИТЕ

Едно от качествата на Цялото е това, че едновременно То може да се проявява в частите, едновременно То може да стане малко, да се изравни до там, че да стане достъпно за съзнанието на човека, за да може да се извиси до Него и преживее свещения момент, че се намира пред Великото. През тези светкавични мигове човек добива представа за Великото и същевременно за ония възможности, които лежат в него. Човекът намира своето място, разбира какво има и какво трябва да спечели.

В желанието да помогне на ученика, Учителят дава необходимите методи и правила. Учението, което представлява стройна система на знания, принципи, правила, методи, закони и упражнения, улеснява работата на ученика. Същественото тук е ентусиазма, готовността и трудолюбието на ученика да овладее ония познания, които се преподават и максимум да ги използва. Във великата школа той не е само слушател, не е и случаен любител на окултно знание – то не го привлича като мода, за него учението е сериозна наука за постижения, за възпитание, за реализиране велики цели. Ученикът не е слушател, а студент, който не само слуша лекциите на професорите, но и учи сериозно, за да положи изпити. Редовният студент редовно се явява на изпитите и редовно ги взима. Само изпитите го отличават като редовен и надежден студент. Професорите не обичат случайните слушатели, ала държат за редовните студенти, занимават се с тях, следят ги острожно. Тази същата особеност отличава и учениците в една окултна школа. Учителят следи определените сесии, интересува се от хода на изпитите, успешно ли се издържат и ако се издържат, определя следващите, които целят нещо друго в развитието на ученика. Изискванията в една школа са същи като тези от университетите. И когато в окултизма се казва, че само на добрите ученици се дават изпитания, това е най-вярното указание, че ученикът е редовен, върху него бди едно

око и следи как се развива. Бди Учителя като съблюдава, как слуша ученика, как възприема, как работи и накрая, как прилага наученото. Изпитанията са най-верния проверочен метод във всичките видове училища. Не е било и няма да бъде време, когато учениците да не се подлагат на изпитания, било в светските училища, било в окултните школи. Високо звание и отговорна служба чака дипломирания студент, как ще го проверят и могат ли некадърници да изпратят на важна работа, от която зависи благото и живота на хиляди хора? По същия начин и ученикът трябва да бъде проверен – проверяват се неговите добродетели – неговия морал, неговата справедливост, неговата любов, неговото смирение, кротост, въздържание, неговото благородство – всичко, което представлява морален гръбнак на ученика се подлага на проверка. Защото за какво е годин ученик, който не притежава тези ценности? Какво ще прави той и кому ще бъде полезен, ако няма търпение, самообладание, благородство, чистота, справедливост и пр.? Къде ще търсим човека, ако не в тези отличителни качества на ученика? Окултната школа има точно определена програма и за нищо на света тя няма да се промени. Както се справят учениците и студентите с програмите на учебните заведения в които учат, така също и ученикът трябва да се справи с програмата на школата, която следва. Изпитите следователно са неизбежни. Ще бъдат изпитани: честността, справедливостта, чистотата, безкористието, любовта, разумността, търпението, самовладането и пр. пр. Ученикът не е изпитан и трябва да се изпитва, за да расте и се кали. Програмата в една окултна школа е съобразена с великите закони на Битието и с възможностите на човека – нейните резултати са ефикасни, ако ученикът учи, възприема, разбира и прилага. Всичко в школата е естествено и непринудено – там не си служат нито с насилие, нито дори с убеждаване, там действуват два закона, този на любовта и този на свободата. Методите на Учителя са ясни, точни, естествени; действуват ритмично, като силите на природата, като слънчевите лъчи, като бистрите води, като чистата храна, като въздуха, като светлината. Словото на Учителя за ученика е храна, хляб наш насъщний с който се храни всеки ден – “Яжте плътта ми и пийте кръвта ми.” – стихът е ясен за ученика и той разбира мистичния смисъл. Учението в този смисъл не е нищо друго, а духовно хранене, което поддържа живота на душата, на ума, на сърцето.

Безброй са начините, пътищата през които към нас идва светлината, неизброими са методите, които улесняват работата като ученици. Те действуват отвътре навън и помагат на ученика да координира живота си с изискванията на школата, за да преживее силата на примера и уеднакви живота си с тоя на Учителя. Ученикът трябва да се превърне на чисто прозрачно езеро в чийто води да се оглежда Великото, за да дадем място в себе си и преживеем красотата и хармонията на този живот – живот на ученичество. Този е пътят, който ще води ученикът към съвършенството – идеалът на ученика.

Много често Учителят слиза при учениците – за Него е еднаква лесно да слиза и да се изкачва, за да помага, обнадеждава, издига, импулсира. През тия светли мигове Той чертае нова линия по възходящия път, поставя нова стрелка, като прави достойние нов принцип, закон или правило, които ученикът може разумно да използва за осъществяването на своите цели и задачи. Със снизхождение и обич Учителят следи усилията, труда, желанието на ученика да върви напред и правилно да решава задачите си. Проникнат от разбиране, всеки момент е готов да му помогне, защото и Той някога е минал по този път и няма нищо от този път, което да не му е познато, преживяно, овладяно.

Ученикът учи по строго определена програма. На ученика се дават безброй правила и методи, които да му помогнат не само да се ориентира по

пътя, но и да преодолява всички спънки, пречки, неудачи. Учителят казва: "Ако съм на ваше място, ето какво бих искал от този живот: ще искам да се подмладя, ще искам да си купя инструмент, да имам свещ и вечер да чета на нея, да се науча да обичам хората, да се науча да мисля право, да виждам красивото в света, да виждам само доброто и след това да дойде Той и да ме изпита, колко знам, колко мога и колко съм овладял знанието. Искам да видя, какво съм придобил. Искам да държа изпит за Любовта." Цяла градация от добродетели, които се превръщат на искрящо огърлие – бисери, за които ученикът винаги е копнял. Образът на ученика е нарисуван, релефно е очертан от майсторска ръка – такава е програмата на школата, най-сериозния университет, където се преподават знания за векове, изработват се добродетели, валидни за вековете, знанието на школата надвишава всичко, което на земята носи името наука, философия, религия – окултното познание обгръща всичките тия стръкове. Школата е най-висшето училище в живота и не само на земята. Ученикът който минава през това познание, не може да не бъде подложен на изпитания. Проверката си остава най-вещественото доказателство, че под покривката на пашкула кипи един живот и ако този живот не приключи със светлия миг на пробиването на пашкула и да излезе на свобода, ученикът трябва да разкъса веригите на невежеството, на себичността, на гордостта и на ред още наследствени труфила, които го държат в плен. Животът на пеперудата, която свободно и волно лети и се храни с нектар, осмисля всичките изпитания на бубата.

За този момент Учителят застава крепко до ученика, за да му помогне в трудния час на излитането и освобождаване от ограниченията на миналото и старото.

"Ако бях на ваше място, какво бих искал от живота, от светлите същества, от Бога? Да се подмладя, да имам свещ, да имам инструмент, да обичам хората, да ви дам доброто и най-вече да бъда изпитан, да бъда подложен на изпитание доколко мога да издържа на изпита на любовта." Нищо друго не характеризира ученика, както изпитите. Слушател ли е, професорът не се интересува, студент ли е острожно следи книжката му.

На земята няма по-голяма радост и по-голямо отличие от това – да бъдеш ученик, оттам и изпитанията, изпитите са признак, че пред Учителя не стои слушател, а ученик. "Радвайте се, когато ви гонят, хулят и кажат зла реч за вас, голяма е заплатата на небесата." Блаженствата не са нищо друго, а проверочен изпит за ученика, те се отнасят само за него. Най-висш момент за ученика е, когато стигне до там да посреща изпитанията с радост и благодарност.

6. НЕУЯЗВИМ ЗА ЗЛОТО

Всичко, което става в природата е на място, разумно, целесъобразно. Нищо в този обширен свят на ред, хармония и разумност не става случайно. Може да се каже дори, че зло не съществува, а отрицателните сили, които действуват представляват покорни агенти, които в крайна сметка съдействуват за крайното тържество на доброто. При това злото никога не е бил всевластен господар, никога не е живял вечно, властта му е била уточнена, определени са били границите до които то може да стигне, нататък вече действуват други закони. Там е и разликата между злото и доброто: Едно тяло, поставено в пълно равновесие е неуязвимо. Няма сила, която може да наруши равновесието на една везна например, законите на механиката са точно определени. За да

се наруши равновесието нужно е да се намеси трета сила, която да махне част от тежестта от едното блюдо. Само тогава може да се случи онова, което наричаме нарушаване на равновесието.

Ако си представим човекът като тяло, което има или няма равновесие ние казваме, че с него се е случило нещо, намесила се е трета сила, която е отнела нещо и равновесието му се нарушава. За такъв човек казваме, че го е сполетяло някакво нещастие или в живота му се е наместило злото. Губенето на равновесието окачествяваме като нещо отрицателно, където действуват силите на злото. Ако искаме да проследим посоката на тези сили, ние ще се доберем до една положителна философия – ще знаем откъде идва това зло отвътре или отвън и как да го предотвратим. Ако тялото, което е загубило равновесието има съзнание за силите, които действуват, то би направило усилие да се бори срещу външния натиск, ала това тяло е мъртво и не може да реагира срещу ония сили отвън, които нарушават равновесието му. Но, когато става дума за човека пред нас не е вече инертна и бездушна материя, а едно организирано цяло, едно разумно човешко тяло изградено идеално, ненадминато по своята разумност. Силите и възможностите лежат в своята първична мощ. Човекът има съзнание за двата вида състояния, от които едното е положително, другото отрицателно. При това той знае цената на едното и на другото. Дали съзнава или не, в него лежат сили, които могат да се противопоставят срещу един външен агент, който иска да наруши неговото равновесие т. е., когато злото намира да наруши хармонията в него. Никъде не е писано, че човек може да става плячка на отрицателните сили, на злото не е дадена власт да наруши вътрешната хармония и ред на човека и по такъв начин да го разрушава. Че това се случва, че злото безпрепятствено се разпорежда в човека е вметнато явление, чийто причини лежат другаде. Казано е дори, че “Бог не съизволява в нещастията на човека.” Къде тогава лежат причините, вън или вътре в човека, причини, които дават или не прием на злото?

Една категория от хората се бавят, диспутират и намират къде ли не причините, ала ученикът трябва да го реши правилно дори и да си послужи с хирургически нож. Учителят на много места казва: “Нови разбирания са нужни, нова мисъл.” Учениците разбират, какво значи това – водене непримирима борба със старите схващания, ликвидирание с наследените разбирания на миналото, освобождаване от ритуалите, фанатизма и формализъма на миналото, оденията, които пречат за възприемане на новата мисъл. Свежа струя е нужна, за да се промени начина на мисленето, за да се обнови философията по много въпроси, свързани с живота. Много работа предстои на ученика в това направление, за да може да възприеме онова, което е жизнеспособно, реално, ново. По въпроса за злото Учителят не веднъж е говорил, много определения е дал и много методи, как ученикът да остане неуязвим от силите на злото.

Ученикът трябва да намери причината, която отваря врата на злото в самия него. Къде лежи тази причина? В него или вън от него? Докато не разбере това, никога няма да се домогне до правилна обхода със себе си, с ближния и с Бога. Защото кой може да наруши равновесието на човека? Кой може да го извади от релсите, както е прието да се каже? Кога и при какви условия може да се случи това? Къща, която няма здрави основи може да се събори при някоя природна стихия, ала масивното здание със здрави железобетонни основи нищо не може да го разруши. Благородният метал при каквито и условия да го поставим не се окислява. Има положения, при които равновесието е ненарушимо. Сцеплението на частите е здраво и нищо не е в състояние да ги разедини. Къде лежат причините? Ученикът трябва да знае, какво притежава и с какви сили разполага, какъв е капитала – благороден метал – звонков или

железен. В историята на човечеството има много образи кристално чисти и с диамантена воля – силни и здрави личности, които са останали неуязвими срещу всичките пристъпи на злото – нищо не е било в състояние да ги сломи. Срещу външните сили те са противопоставяли вътрешните, защото те знаят, че злото е вън от тях.

“Не търсете злото отвън – казва Учителят – търсете го вътре в себе си, пазете се от лошите хора. Къде са те? Вън от вас или вътре във вас – лошите хора, това са вашите лоши мисли и чувства.”

Ученикът се връща назад и намира ония чисти образи, които са оцелявали срещу силите на злото, защото са били здрави и силни отвътре, богати душевно и са притежавали онзи елемент, срещу който злото няма власт – проявявали са доброто в себе си. Ученикът трябва да издири причините и да ги намери. “Ако вярата ви е силна – казва Учителят – кой може да обезвери силната вяра? Ако човек има права мисъл, кой може да го заблуди? И ако човек има морал, кой може да изкриви посоката на неговия път? Как ще се обезвери такъв човек, как ще го заблудите, как ще го съблазните?”

Силните издържаните личности са минали през тия положения и са оставали неуязвими. В света винаги съществуват образци, които светят за пример и стават път за другите.

Ученикът разчита методите, изучава принципите, прилага ги във всекидневния си живот – пътят лежи чист и по него стрелките светят, за какво зло може да става дума, когато насреща стои човекът на вярата, на правата мисъл, на високия морал и на диамантената воля – неща, които представляват идеал за ученика, цел към която той неудържимо се стреми. Вярата се превръща на канара, основа на живота, правата мисъл на светилник, който осветява пътя, а моралът – силата, която го охранява. Кой би могъл да се бори с такъв човек? Кой огън би могъл да го изгори, коя вода да го удави. Той е в състояние да разтопява всичко и да го превръща за свое добро. За такъв човек изобщо зло не съществува. Пред такъв човек силите на злото отстъпват и ничия власт не може да го накара да се поклони на излетите земни кумири.

Всичко благородно и велико, което човечеството притежава се дължи на ония, които притежават тези оръжия и знаят, как да си служат с тях. От светлите образи на Священото Писание, до образа на Христа и до всички мъченици човечеството е направило път, за да минат по него ония, които не се бореха със злото, а го побеждаваха чрез доброто.

Учениците ясно виждат този път. Първата стъпка е била направена, когато човек научил къде да търси причините на злото – в себе си или вън от себе си, къде лежат причините, които нарушават равновесието му. При силната вяра, при правата мисъл и при високия морал няма зло, което може да уязви ученика. Ученикът знае, че му предстои да научи три велики неща – никога да не се обезверява, никога да не се заблуждава,¹ и никога да не се съблазнява.

7. СЛУШАНЕ, РАЗБИРАНЕ И ПРИЛОЖЕНИЕ

Тези избрани и велики люде, носители на новите идеи, Божии служители, които носят скромното име Учители идват с определена мисия на Земята, да повдигнат и помагат на човечеството по неговия нагорен път. Светът на един Учител е неуловим и неизмерим за ония, които са успявали в известни мигове на просветление да се приближат до тях, за да проумеят какво могат те и с какви духовни богатства са натоварени. Когато твърдим, че света, в който живее един Учител е далечен и неуловим за всички останали

ние имаме право. Великото винаги остава неуловимо, скрито, неизвестно. За хората, за учениците важно е да използват светлината и топлината, които Те носят – да слушат, да разбират и прилагат онова, което учат. Смисълът на ученичеството е само там – следването на школата и прилагането на онова, което той слуша и разбира. Ученикът на земята няма друг начин, чрез който да възприема светлината – слушането е условие да дойде в контакт със Словото. Какво представлява слушането? Слушането не е механическо разпознаване на звуковете, съчетанието им на срички, думи дори и извличането на тяхната идея. Сетивото може да е развито, ала слушането като процес при ученичеството не спира до там. То е само първата, груба фаза на процеса. Следва втората, която е неразривно свързана с първата. Това е разбирането – без разбиране няма слушане. Разбирането е свързано с третата фаза на процеса, крайният предел на целия процес – приложението на онова, което ученикът е чул и разбрал. Няма нищо по-важно и по-съществено от третата фаза, която осмисля и дава тон на учениковия живот. Всичко онова, което не може да се сведе до практиката е мъртъв баласт. В обикновения живот законът е неумолим – ценно е само онова, което може да се влее в живота. То е узряването на плода – използване на науката, философията, опита. Всичко това оживява в оня миг, който разумният човек добре преценява. То е приложението; успял е да оживи знанието, да го вплете в живота си, за да направи от знанията си източници на светлина и топлина. В приложението се крие магическа сила на прогреса, на напредъка. Без приложение учението си остава мъртво. Знанието не е дошло в досег с живота и контакта не е реализиран. За един Учител няма по-голяма скръб от тази, когато учениците не прилагат онова, което са слушали и разбрали. Окултните школи не са задължителни за всички, човек може да влезе или не, никой не го заставя със сила да влезе и да поема известни ангажменти; но веднъж влязъл, той носи отговорността, ако след като е слушал, разбрал учението, не го е приложил. В школата не приемат болни хора, те трябва да оздравеят и тогава да влязат. След слушането и разбирането идва приложението. Никой не учи години наред, ако наученото не го ползува в живота. Колкото повече тук, където школата се смята за учебно заведение. Когато Учителят нееднократно повтаря думата приложение, Той има предвид именно този момент докосване на знанието с живота при което се ражда искра – живот. Човек може да слуша и най-великия Учител, с години може да е стоял при нозете Му, може и да е овладял известни знания и тайни, но не е ли приложил това знание, той не може да се нарече ученик. Онова, което при прилагането или при неприлагането на знанията на пръв поглед е невидимо, ала ученикът за себе си знае, какво става с него, а още повече Учителя, Който вижда всичко и чете в сърцето на ученика. Процесът не може да се скрие, бавно, но сигурно ученикът започва да линее вътрешно, загубва ценни добродетели и накрая се превръща на обикновен човек с обикновени цели. Неприложеното знание подлежи на вкисване и ферментиране, а ученикът си остава на същото стъпало на което е бил преди да е влязъл в школата. Пътят на приложение е неразделна част от живота на ученика. Всеки, който се е опитвал да кривне от него не са стигал до съкровената си цел. Хиляди опити може да не направят, но когато и да е, ученикът ще се върне тъкмо на това място, където е кривнал.

Ярък пример в историята на християнството – великите принципи на живота свалени на земята, няколко столетия по-късно биват потъпкани, изкривени и вместо да помогнат на човечеството в името на Христа се вършат толкова престъпления. Причината е именно в третата фаза, която остана като шеметен и недостъпен връх – неприложението на Христовите принципи внесе оная голяма празнина, която трябваше да се изпълни с нещо – така се роди

инквизицията и фанатизма. Колко бе лесно на старите евреи да пазят съботата, а колко трудно беше още по времето на Христа да тръгнат след него и да го последват в пътя към Голгота. Неприложението на великите принципи се изражда във фанатично изпълнение на формите и ритуалите, на традициите и вярванията. Всичко това виждаме кристализирано в продължение на векове, отлято в християнското Богослужение. Христос беше за единството, за мира, за любовта, за свободата, за търпимостта, за правдата, за истината, за оная величествена простота и скромност в които Той живя. Евангелията в основата са отживели и в тях няма нищо от онова, което днес се смята християнство. С поразителна яснота са отделени формата от съдържанието – никой не може да ги събърка. Христовите принципи нямат нищо общо с всичко онова, което е било иззето от езичеството и с всичките ония форми, които в следствие били измислени около Неговото учение, за да изкривят учението. Връзката на Христа почива изключително на този единен и цялостен процес, който представлява велик синтез намерил място в сърцата и умовете на ония, които след като са Го слушали и разбрали, са прилагали Неговите принципи.

Пътят на ученика лежеше ясен и определен в пълно съгласие и съответствие с тая мярка; тя щеше да си остане валидна през вековете. С тази мярка Великите Учители мерят учениците; единствено тя определя отношението, любовта между Учител и ученик – приложението. Всичко може да направи един ученик за Учителя си, много близко може да е застанал, на колене да е стоял при Него, да е ял на една трапеза с Него, каква полза, ако едното липсва, онова за което Христос говори на знатния момък: “Всичко имаш от младостта, ала едно ти не достига”. То е същото за което апостол Павел говори в I послание към Коринтяните: “Ако любов няма, ще съм кимвал що дрънка”. Ще каже някой, какво общо има приложението с любовта. Учението и приложението са неделими. Не може да учи ученикът, ако няма любов; не може да люби, ако не учи. Любовта към Учителя се изразява по един единствен начин – учение и приложение. Прилагането е израз на любовта. Друго отношение няма и не може да има. Вниманието на Учителя се привлича само от любовта на ученика към учение и приложение на онова, което е чул и разбрал. Всичко вън от приложението е “Мед що звънти, или кимвал що дрънка”.

“Прилагайте” – казва Учителят – “намерете най-подходящия метод за вас и приложете правилата, които засягат физическия свят – тялото, умствения свят – мислите, сърдечния свят – чувствата”. В беседите и лекциите няма нищо, което е свързано с противоречията, конфликтите и проблемите на ученика да не са изяснени и да не са дадени ключове за тяхното разрешаване. Дълбокото познание на човека, разбирането на всяка човешка проява, на всяко страдание, на всяка неволя, дава възможност на Учителя да помага във всичките полета – Той е познавач на човешката душа, едновременно и сърцеевец, едновременно е пръв Приятел на човека. Няма случай да не е третиран, няма заболяване за което да не е казано нещо, няма страдание, несгода, мъка, които Той да не разбира и отзвучава. Говорено е за всичко, дадени са всички средства човек да си помогне. Голямо е богатството оставено на разположение на ученика и всичко това изпитано, проверено, чисто и приложимо. Всичко има вкус на бистра планинска вода и на чист пшеничен хляб. Нямаме претенции да кажем, че всичко приложихме – не желаем обаче да подценим или надценим онова, което успяхме да уловим с невръстните си пръсти. Малкото, което опитахме и преживяхме се дължи на приложението. Не бихме се докоснали до темата, която е стояла най-близко до нас, ако жаждата да получим желаната искра не е горяла в нашите сърца. Отдавна бяхме разбрали, че живота и онова, което можем да отлеем в него съставляваха съкровена цел в нашето ученичество.

Не кутия, а нива, не пустиня, а цветуща градина, това целеше и Той, защото и човекът и ученикът и цялата култура на народите трябваше да бъде израз на приложението – неразривна връзка между идеи и дела.

Приложението засягаше физическото и психическото здраве на човека. Негово съкровено желание беше да се приложи учението, за да се освежи, обогати човека, защото виждаше, колко бедни, неучи и нездрави бяха хората, чийто страдания най-много се дължаха на невежеството и на зла воля. Той искаше да направи цялото човечество сънаследници на съкровищата, които донесе на света. "От изобилието, в което живея, ви давам и на вас. Дигнете се високо и се освободете от дребнавостите на живота, не се интересувайте какво правят другите и как живеят. Станете нови хора, чийто живот да се отличава от обикновените хора." Върховете, които Той разкриваше блестяха пред очите на ония, които отдавна бяха разбрали цената на едно ново разбиране, ново светоусещане, което нямаше нищо общо с наследените и остарелите схващания за живота, за душата, за Бога. Явни за ония, които можеха да слушат, да разбират и да прилагат стояха неговите съкровища, духовните ценности, науката за любовта, които Той донесе и предложи на един обеднял откъм идеи и духовен живот свят през най-бурното и несигурно столетие, който помиташе старата култура, култура, която с всичкия си външен блясък и хубост, не бе успяла да научи човека как да живее и как да носи достойно името човек. Всичко беше кристално чисто, човек можеше да огледа дълбочините на това езеро и в него да види отразена безкрайността. Нищо по-хубаво, по-чисто и по-ценно не можеше да се даде на човека през това време – учение и познание, което засягаше всичките клонове на живота и осветяваше най-дълбоките гънки на човешката душа, учение, което непрекъснато щеше да разкрива богатствата, които носеше, постоянно щеше да расте и възраства, за да покаже на човека светлия път към себепознание и себевладане. Думата приложение за нас беше важна и значима, защото тя беше като ключ и като магическа пръчица – ние чухме тая дума да се изговаря във всичките възможни гами и нюанси, за да проникне в нас и като светлина и като топлина – като семе чисто и сито над което острожно сме бдели през всичкото време. Защото, какво е учението без приложение? Смисълът бе само там да се живее учението – "Ако любов нямам нищо не съм и всичкото земно знание да владее, и планини да премествам, ще съм кимвал що дрънка". Преведени, думите на този мистик на миналото звучат живо и до ден днешен не загубиха нищо от силата си и от блясъка си – те са ярък израз на приложението. Цената на ученичеството не е в слушането, нито в разбирането, а в приложението – Словото да стане плът и кръв – велик алхимически процес, който единствен може да подари на човека, на ученика безсмъртието.

"Приложете моите думи, направете опит с моите думи, намерете подходящия метод и прилагайте." Не без вълнение ние слушаме тези думи, звучат до днес живи и горящи като факли, за да ни разкрият закона – вечния и неизменен закон за един път и един живот, тия на ученика, които могат да се осмислят само тогава, когато сме успели да изваем от грубия материал великолепна статуя, когато сме успели да направим от себе си човек на новата култура. Това е целял Той от обикновени хора да станем необикновени – ученици. Много опити са направени – историята е пълна с примери и на изток и на запад съществуват школи, много ученици жадуват за новото, някога лесовите на Индия, планините на Китай, храмовете са се пълнели с богомолци, по църкви, катедрали и манастири са търсили Бога, очаквали са любовта, спорели са за възкресението, за новораждането, за идването на Царството Божие на земята. Учителя просто казва: "Опитайте моите думи, приложете единствения начин

да намерите Бога, изучавайте Словото, за да получите светлина, необходима за живота – прилагайте.” За да приложим трябва да знаем, трябва да учим, имаше какво да учим и много можехме да знаем – изискваше се само опитване и прилагане на наученото. Приложението подразбира умение, знание, воля. Приложението е величествена симфония на живота, изпълнителите трябва да бъдат виртуози. Учениците трябва да бъдат просветени, интелигентни, жадни за знания, трудолюбиви и постоянни в изучаването на Словото, за да извлекат от приложението оная есенция, която влиза в духовния капитал на ученика.

Задачата на изкуството и науката се състои в това да разкриват пред човека реалността, красотата, светлината и великите тайни, които чакат човека.

Задачата на човека е да преживее красотата, светлината и великото, което се разкрива пред него, за да оползотвори всичко за свое лично и общо благо, идвайки в досег с великите принципи на живота, които единствени могат да го обогатят духовна, човекът да заслужи това име. Само това оправдава големите усилия и жертви на Великите Учители, които благоволяват към човека. Тяхната мисия засяга всички живи същества, които слушат Словото и не само слушат, възхищават и се радват, а го разбират и прилагат. Само тогава слушането, разбирането и приложението се сливат в един общ синтез, който ражда обновения образ на новия човек, на ученика.

8. НИВА, А НЕ КУТИЯ

Учениците в училището и студентите в университета имат една и съща цел – да придобият известни знания, за да се ползват от тях в живота. Със зрелостното свидетелство и с университетската диплома имат за цел да уредят живота си. Образованието е средство за препитание. Цял живот след това човек разчита на онова знание или сръчности, които е получил по време на учението си; то е капитал, който се слага в обръщение. До колко човек може да използва разумно този капитал, до толкова той може да си уреди добър и заможен живот. Целите в обикновения човешки живот лежат определени – познат ни е този ред.

Ученикът в една окултна школа има нещо общо с този порядък, ала целите са съвършено различни. Окултното знание не е предназначено, за да се уреди материалния живот, то не е средство за търгуване, нито с него може “да си пробива път”, казано на обикновен език. Целите са други и знанието не може да се превърне на професия, занаят. Подбудите, които карат човека да следва обикновеното светско училище са едни, тези на учениците в една окултна школа са други. Окултното знание засяга живота отвътре, ученикът в окултната школа придобива знания, за да се развива умствено, сърдечно, духовно. С тези знания се цели да помогне на себе си и на другите по възходящия път към съвършенство. Той учи, работи, прави усилия, за да спечели не обикновено богатство, а добродетели, които са валидни за всичките светове и времена. Главна цел в живота на ученика е да се усъвършенствува. Както в обикновеното училище, така и в окултното ученикът се проявява различно. Той може да слуша добре, да разбира добре, ала да не прилага добре. Прилежанието, усърдието, трудолюбието характеризират добрия ученик. Окултната наука не отрича официалната. В своята всеобемаща област тя включва всичко до което се е добрала официалната наука и което е в съгласие с нейните принципи. Затова ученикът на всяка цена гледа да мине курса на светските учебни заведения, защото отделните дисциплини – математиката, естествознанието, химията,

физиката, музиката и др. са разклонения на окултното познание и влизат като елементи в него. "Как ще разберете небесните работи, ако не знаете земните" – каза Христос на времето. Ученикът трябва да бъде просветен, начетен, интелигентен, за да разбира онова, което му се говори.

Знанията, които се преподават в една окултна школа целят живота, пътя, човека. Какъв ще бъде човекът на новото и как ще се изрази неговия живот са две неделими части от едно цяло, знания и живот следователно трябва да се покриват. Знанията учат ученика, как да живее и как да се справя с противоречията, страданията и изпитанията на живота. Затова те са обширни и дълбоки – едно огромно духовно богатство е поставено на негово разположение – Учителят го предаде в пълнота. Предстои да се проучи, да се разбере и приложи.

Важно е за случая да вникнем в духовния мир на ученика и да разберем какво е направил той с онова, което е получил и дали е успял да го направи свое лично богатство. Ученикът има известни познания, може да са повече или по-малко в зависимост от неговата интелигентност и старание. Тези знания са негов капитал, което той се сили да тури в работа. Може ли да манипулира с него или не. Ето къде е важния момент от живота на ученика – бихме казали съдбоносен. Ученикът може да има много знания, той може да е даровит, способен, талантлив, може да има гъвкав ум, силна памет, въображение и добре да е слушал Учителя, добре да е разбрал онова, което се преподава. Но ако е спрял до разбирането, без да стигне до приложението, когато друг, който има по-малко знания, туря всичко в обръщение, успява разбира се този, който има по-малко знания и прилага, отколкото другия, който има много знания, а не прави нищо с тях.

Ученикът тогава прилича на онзи градинар или земеделец, който има отлични семена за посев от най-хубавите сортове. Подредил ги е в една хубава кутия, скъпоценна дори, класифицирал ги е, подредил ги е грижливо, кое за какво става, какъв сорт плодове ще дадат, ако евентуално ги посее, отбелязал е каква хранителна стойност имат, какво е качеството им и пр. пр. Ние си представяме живо този градинар – ученик, който грижливо е подредил знанията си, знания, които с не малко чувство на превъзходство ги показва след което наново затваря кутията си и я скривя. Ученикът може да блести от знания и красноречие, но с него се е случило нещо, което не е съобразено с програмата на школата. Грижливо е подредил всичко, ала то е външната страна на въпроса – отнесъл се е небрежно към важния, основния проблем. Тия знания не му помагат, от тях нищо не може да извлече, за да помогне на себе си и на ближните си. Те представляват жито затворено в хамбар, лишено по този начин от живия досег със земята. Ученикът не си е дал труд да изоре нивата, да я натори, да я посее, да направи онова, което обикновения селянин прави. Това е естествен процес, познат на всички. Ученикът трябва да се справи с него, за да преживее вярата и радостта, че семето след като грижливо е било посадено, непременно ще поникне и възрасти; ще дойде дъжда, ще дойде топлината и светлината и ще свършат останалата работа. Негова главна задача е била да го посее. Как другояче земеделецът ще се радва на жътвата и как ще се сподоби с хляба?...

Ученикът минава по същия път.

Има ли цена затворената кутия? Нека да е пълна с различни семена от различни сортове от хубави по хубави, а той стои гладен, гол и бос. Какво ще постигне земеделецът, ако държи житото затворено в хамбара? То остава неразбрано и неизползувано. По същия начин тече и живота на ученика. Той ще опита плодовете на своите знания – ще изсипе семената от кутията в торбата,

ще впрегне каруцата и ще посее разораната си нива. Човек може да разбира науката за числата, но ако не си служи с тях каква полза има от това знание? Човек може да разбира от ноти, но когато не пее, за какво му е това знание? Окултното знание за ученика, това са семената, които той трябва да посее и след това да чака благословението – дъждът и светлината, за да поникнат, растат и зреят. Истинско знание имаме, когато опитваме плода, а не само когато го притежаваме, гледаме го, възхищаваме се и го изнасяме на показ. Всичко до момента на опитването е механическо разбиране на идеите, на учението, механическо е и отношението към Учителя, Който щедро дава семената, за да се посеят. Всичко вън от това е обикновено вярване, че Бог ще ни помогне, че всичко ще се нареди. Да, всичко ще се нареди и Бог ще помогне, но кога? Ако семето не е посято и да се изсипе най-благодатния дъжд и да се излее най-меката топлина и светлина, какво ще помогнат те на непосятата нива? Какъв смисъл има тази вяра, тази надежда? За какво ни е това знание? Великите постижения не се реализират с такава "вяра", такъв човек има механически разбирания за живите закони на реалността.

Учителят при всичките условия иска от учениците дълбоко и вътрешно участие в процеса на изграждането духовното тяло на ученика – Велик реалист, Той винаги е искал от учениците да бъдат точни, трезви, реалисти и да се справят с великите закони на живота, които няма да се променят заради желанията, разбиранията и прищевките на ония, които мечтаят за лесни пътища. Лесни пътища няма и не може да има, когато се строи най-великото нещо на земята – човекът. Учителят винаги се съобразява със законите на Живата природа, ученикът трябва да прави същото. Да гледа трезво, реално, ако ще и практически като обикновения селянин.

Всичко, което се дава в школата представлява сито и качествено семе. Ученикът единствено разчита на това семе и нека не забравя и семето разчита на него. Ученикът чака да опита вкуса на това семе – плода му, семето очаква от ученика да го посее на земята, за да оживее и принесе очаквания плод. Такъв е великият кръговрат на живота във всичките светове. Природния ритъм трябва да бъде уловен и животът на ученика трябва да резонира именно с тоя ритмус, който тупти в сърцето на Учителя, за да отзвучи в сърцето на ученика. Само така може да се реализира правилна и хармонична връзка между Учител и ученик, между ученика и Бога.

Никога да не слага семената в кутия, ако и да е най-хубаво украсена със скъпоценни камъни дори. Както веригите независимо от какъв метал желязо или злато са излети, пак вериги си остават, така също и кутията си остава мъртва при всичките условия, а семената неизползвани.

Семето трябва да се посее. Ученикът трябва да бъде нахранен, сит, здрав, богат. Ученикът дотолкова е ученик, доколкото е овладял изкуството на сеяча, който винаги е нахранен и се радва на добър урожай, защото не държи семето в хамбара.

В една школа могат да се срещнат ученици от двете категории: едни, които грижливо събират семената, знаят всичко за тях, радват се на тях, показват ги на другите, ала лично те не могат да ги използват, не могат с тях да нахранят себе си и другите. Срещат се и други, които нищо не слагат в кутия, не знаят качествата на семената, не си губят времето да ги разпределят, нищо не говорят за тях, нямат време дори да се възхищават от тях, ала те владеят изкуството на сеяча – посяват ги – на страниците, които гладни се спират пред техния праг, те имат какво да им предложат – трапеза, хляб, вода и огнище да се сгреят.

Смисълът на живота на ученика е именно в това – да си служи със съкровищата, които е придобил, за да живее той и тия покрай него.

Ученикът в една окултна школа няма нужда от кутия за семена. Учителят отрече всичките кутии дали са те обикновени или златни, украсени със скъпоценни камъни. "Ученикът трябва да има нива, а не кутия" – казва Учителят.

9. ПРИЗИВИ НА ВРЕМЕТО

Времето е препускало и следите личат, от гъстите и вековни лесове лъха невъобразим покой, величествените върхове на планините са обвити с плътната пелена на миналото, което крие тяхната възраст, коритата на големите реки говорят за нещо първично и далечно, пластовете с руда, твърдите легла на ледниците; огромните морени, всичко това ни връща далеч в хилядолетията...

Щедро е било разпиляното време и сякаш никой не е водил счетоводни книжа и никой не е стоял с часовник на ръка над цялата природа, за да казва: Побързайте, времето лети!

Какво спокойствие и какво величие обвито от незапомнени времена – милиони години, които капка по капка са изливали своята животелна мощ, участвувала в този огромен строеж. Времето е било щедро; с време великият ваятел е разполагал неограничено, времето е било покорен слуга на живата природа. Премежено с мярката на вечността, то е летяло като мигове.

Ала пред тебе стои един часовник и неуморно отбелязва своя ход – летежа на времето, на часовете. Стрелките върху цифреника се гонят непрестанно и за човекът, за тебе те са вик на съдбата и призив на живота. Ти чуваш до себе си, близо до сърцето си, до жадната си мисъл да тупти една артерия – артерията на времето. И ето, че на ученика, на човека с устрема към неизмеримите простори, времето говори особено, различно. Мярката е друга, ритъмът е друг. Кой се промени – ти не знаеш. Раздира се нощта и до будния слух отеква призива на времето.

Посрещаш новия ден с вълнение, изпращаш го с грижа. Питаш се: Какво направих? Моя век и моя ден не чака и към мене те не са щедри. С разширени зеници те отмерват твоя ход, следят всяка стъпка, отмерват всяка дума и бележат – какво си дал, какво си получил, пропуснал ли си определения час, съдбовния миг, когато на твоя праг като през Новогодишна нощ е спирал щедрия гост.

Замисли се и тревогата пропълзя – ти не си вековен лес, нито планински релеф, ти не си земя, да чакаш и да се надяваш на щедрото време. Твоите часовници шумят и пеят, стрелките се гонят главоломно и слънцето задъхано пътува, твоите часове, дни, минути отшумяват... Не пропускай деня, нито часа, нито минутата! Не казвай: време, от тебе по-щедро няма. Умният се познава по мярката, която има за отлитащото време.

Две очи гледат в далечината и две ръце се протягат към тебе, за да ти поднесат богатствата, които ти се падат. Не губи времето си, не се лени. С устрема на своето време и на своя век и с жаждата за новото не пропускай и минутата дори! Не оставяй времето да те чака; чакай го ти и бъди на уреченото място, когато на изток приижда зората, да не би да изпуснеш първия слънчев лъч, бъди там, когато Великият те призовава и улови първата дума, от която зависи твоя успех, твоего щастие, както от слънчевия лъч – твоето здраве.

Времето е щедро, знаеш това, вечността е пред мене, казвах си понякога, ала нека да знаеш – минутата разкри своята тайна и диханието на новия ден оповести новото. То лети към тебе и нека кратък да е оня миг, когато на изток цъфне първия лъч, и нека кратко да е диханието на Вечността, която изпраща своята благословия. Еднакво важни и богати са тия два мига. Гледай никога да не ги пропускаш! Не изразходвай напразно ни една капчица от техния елей, от техния блясък, от тяхната живителна мощ. Този миг е свещен и носи великата повеля на твоето време и великите условия за работа, за устрем, за учение.

Не пропускай свещената минута, свещения миг, той е невъзвратим и веднъж пропуснат, той се превръща на тежък товар.

Призова на времето усещаш, стига до твоето сърце и те призовава към едно, което успя да научиш; дали това е последния срок – последния миг от Новогодишната нощ, когато край твоя дом минава претоварената шейна? Ти, човекът на новото, ти ученикът, трябва да си там и с вдигната ръка да посрещаш времето, годината, деня, часа, минутата. Нищо не трябва да пропуснеш, за да се отлее то като светлина и топлина, като живот всичко онова, което си чул, разбрал и приложил.

10. ЗАКОНЪТ НА ПРОЦЕНТИТЕ – ЕДИНСТВОТО

Само богатият по ум, по сърце и по воля може да помага – здравият може да носи болния, богатият – бедния, силният слабия, умният – невежия. Естествено е човек да се стреми да бъде добър, умен, богат. За да изпълни своето предназначение, човек трябва да притежава тези съкровища. Само такъв човек може да се вслушва в страданията на хората, да разбира тяхната мъка и да им се притече на помощ. Човекът е човек само за това – да може да помага, да прояви доброто. Колкото и ограничени да се възможностите на човека, той може да се включи във всеобщото добро в което участвуват всички добри, разумни, отзивчиви хора. В живота не липсват образци, които със своя живот, показват пътя по който човек може да реализира великите цели на Битието – доброто.

Животът на Учителя беше израз на пълното покритие на думи, идеи и дела. Няма случай, когато някой дошъл при Него за помощ да не е получил такава. Той разполагаше с неограничени възможности и в никоя област не беше затруднен. Помагаше и материално и духовно. Най-голямото нещастие на хората не бяха лошите материални условия – имаше нещо вън от материалния живот, което беше по тежко и по страшно – духовната обърканост на хората, безпътницата в която се лутаха, противоречията в които се оплитаха от умствен, сърдечен и волев характер.

При Учителя хората отиваха обременени, отеготени, скръбни, болни, нещастни, страждущи. На всички Той даваше съответния съвет, лекарство, метод, правило как да му са облекчи положението. Той виждаше човека не такъв, какъвто изглеждаше отвън, а такъв, какъвто беше отвътре; Той знаеше настоящето, миналото и бъдещето на всеки даден човек, необикновено ясновидство, което не можеше да се подведе под никоя позната рубрика. “Аз не виждам, както другите виждат”. За степента на Неговите сили и Неговото виждане тепърва ще се говори. Учителят беше и не беше на земята облечен в плът, но кой може да определи границата, където Той преставаше да бъде обикновен жител на земята? На времето Христос каза: “Не съм от този свят”. Днес се питам: От кой свят бе Той? Сега правим опит да сумираме онова, което

успяхме да видим и преживеем, да съпоставим онова, което Той е казал за себе си, за да си обясним много неща от които всеки по отделно се интересува и на края да се получи една малка и слаба представа за реалността в която Той живя и работи.

Животът на школата не беше нищо друго, а поле, където не само учениците учеха, но място, където личността на Учителя се изявяваше. Учениците учеха своите уроци, решаваха задачите и бяха премного ангажирани с програмата на школата – животът беше много сериозен през едно крайно време – преходно и натежало от много противоречия, тревоги и проблеми, които чакаха своето разрешение. Не беше трудно да се следва школа, но не беше и лесно, на места тя се превръщаше на вихрено движение, което трябваше да се следва, ако не искаше ученикът да изоставя. Школата не се справяше с учениците, а учениците трябваше да се справят с програмата. Тя беше определена и съобразена с възможностите на учениците. Изискваше се само постоянство, работа и усилия.

Положението на един Учител е много сериозно и работата Му много сложна – грамотността тук не е вече до очите и пръстите, тук се засягаше духовната същност на човека, неговия ум, сърце, душа и дух. Истински майстор е Учителят, Който е поел отговорната работа да изведе човека от обикновения, установения път на света, за да му покаже другия светлия, нагорния, правия. И не само да покаже, но и да го води след това, да го предпази от всичките възможни пречки и изкушения, отклонения и не само това, а на опасните места Сам да поеме неговия товар. Голяма е отговорността на един Учител, поел задълженията да учи, да води, да помага, да ги извежда до жадувания връх. В един свят, това е отговорността на майката. За това и Той казва: "Готов съм да помогна на всички, които страдат. Ще отнема 50% от вашите мъчности, когато и учениците са готови да понесат съответните проценти – 50%." Тук действа законът на единството. Мисълта на ученика и тази на Учителя, Любовта на Учителя и тази на ученика, силата и светлината на Учителя и тази на ученика. Мистичната връзка между Учител и ученик получава своята пълна реализация. Само тогава отношенията са правилни – силите се обединяват, то е получаването на акорд от два тона, които напълно си хармонират. Учителят не може да наруши закона на процентите, ученикът винаги трябва да помни този закон, за да знае на какво може да разчита – само 50%, останалите ученикът ще се нагърби сам. Там е и същността на учебния процес при учението, да вложи в обръщение 50% – да слуша, да разбира, да прилага уроците, които се преподават в школата. В това обединение на силите лежи залога на успеха, в този мистичен съюз между Учител и ученик действа закона на любовта, любовта от страна на Учителя към ученика и обратното. Само студентите по сърце и ленивите по ум, в които не гори пламъка на любовта и копнежа към знание чакат добри и благоприятни условия, надяват се на добротата и щедростта на Своя Учител, разчитат на търпението и силата Му и остават времето да прошуми край тях без да са изпълнили поетите задължения. Учителят може да поеме всичкия товар – 100 % и по такъв начин да освободи ученика от страданията, мъчнотиите, задачите, противоречията, болестите. Защо да не може и какво струва на Човекът с многото любов, сила и светлина да поеме тежкия товар? Но каква ще бъде ползата от това? Какво ще постигне ученикът, какво ще спечели той и с какво ще увеличи светлината, топлината, силата си. Учителят вижда в перспектива, цялото бъдеще е открито пред Него. Ученикът абсолютно нищо няма да спечели от оказаната по този начин помощ, напротив ще има вреда. Учител Велик по ранг никога няма да си позволи грешката, която правят неразумните майки, които от неразбрана любов към своите деца ги освобождават от

всякакви задължения, като ги поразяват по този начин още като деца и ги правят нетърпими, когато пораснат. Всички възпитани по този начин деца на обикновен език се наричат разглезени – те са същинска напаст за близките си и за обществото. За детето няма по-голям враг от майка и възпитател, които им дават крива насока в живота. В една окултна школа обаче такова нещо не може да се случи. Нищо не помага на ученика, нито охкания, нито плачове, нито оплаквания, нито заплашвания, нито молби, нито подкупи, нито обещания – най-малко дори помагат сълзите. Предвидените страдания, мъчнотии, задачи, изпитания, трябва да се разрешат, да се преживеят, премелят. Ни слух, ни услухание – само 50% – законът е точен като математическа формула. Изключения не се правят за никого. Там няма лицеприятие – строго действа закона на единството, на правдата, на чистотата. Всякаква възможност да се обиколи и изкористи закона е изключена, парирана. Ученикът ще вложи в работата си 50%, Учителят ще помогне с останалите 50% и в резултат ще се получи 100% – законът на единството действа, бива реализиран и ученикът успява да разреши задачата си. За този ученик казваме, че е умен, разумен, съобразителен, не само има доброто желание да учи, да работи и да постига желанията си, но и разбира отлично закона – не се оплаква, не плаче, не се потрива, не се вайка, не губи скъпоценното си време, не казва, че неговите страдания са най-големи, на ум не му идва, че е забравен, изоставен от Бога и от Учителя си, а си служи с точната мярка – процентите и чака, вярва, надява се. Най-малкият протест и най-малкото недоверие спрямо закона не е нищо друго, а недоверие към Учителя си, неправилно отношение към школа и Учител, неправилно отношение най-вече към Бога.

Колкото и да се моли ученикът, няма закон, който може да увеличи или намали определените страдания, изпитания, задачи и пр. Учителят зорко следи за техния размер.

Законът за процентите е закон на единството. Четливо този закон е написан в програмата на школата. “Бъдете готови да участвувате с вашите 50%, за де участвувам и аз с моите 50%, като ги съединим в името на любовта ще се роди новия човек – ученикът на любовта.”

11. ГОСПОДАР ИЛИ УЧЕНИК

Думата господар е една от обикновените думи в нашия език и по съдържание може да се отнесе до невинните думи. Защото, каква вина има човек, който по едно или друго стечение на обстоятелствата е станал господар. Такъв човек може да бъде собственик на някакво предприятие, стопанин на много земя, а може да бъде и господар на своя дом, на къщата си, на прислужника си, а понякога, не рядко, на своята жена, деца и пр. Затова, че човек се смята господар на земята, не го съдят, не е углавно престъпление да си господар. Какво съдържа тази дума, която спира вниманието ни? То е насочено към онова, невидимо съдържание, може би неосъзнато, съдържание, което ни извежда до големите низини до които човек може да стигне. Тъкмо в този невинен словесен израз намираме една от главните причини за всичките мъки и тегла на човека от паметивека. Устройството на човешкото тяло би трябвало да се превърне на велика книга за изучаване на човека – живия кодекс, където са написани принципите на живота. Тази идеално малка устроена вселена има само един господар – мозъка – главата. В тялото няма друг орган, друга система, която би могла да изпълни ролята на главата. В момента, когато се случва такова нещо в тялото или в света се явява най-голямата анархия

– човек заболява или умира. Това е обикновен закон в живота – милиардите клетки на организма поддържат хармонията и благосъстоянието на тялото до тогава, докато признават само един господар. В устройството на човешкото тяло принципът е строго установен. Не твърдим, че същите закони и принципи са валидни и за цялата Вселена, че и там Един е Господарят и че този Господар е прието да се нарича Бог или Господ. Нямаме желание да спорим или да убеждаваме, нито да оборваме – не водим диспут. Казваме само – да, законът е един. Спорът е много стар и нека науката си троши мозъка да го разреши – това ѝ е работа. За нас важен е принципа, закона, който жив прониква целия живот на човека. И нека се опитат хората да му се противопоставят. Еднакво са засегнати и които отричат и приемат идеята и никак не е важно за Този Господар дали приемат или не, дали са съгласни или не, че Един е Великият Разум, Великата Първопричина, Която реди живота на цялата Вселена с милионите галактики; едно е Разумното начало, един е принципа, както една, а не две са човешките глави. Ние няма да се спираме да описваме живота на човек, който живее на два стола и има два ума – раздвояването е гибел за човека – раздвояването е довело човечеството до тази обърканост, до тоя хаос, който прониква бавно от умовете на "умните", хората на изкуството до обикновените хора и до целия свят. Страшен е живота на два стола, страшен на оня, който има двама господари – единия, който съществува по закон и другия, който се сили да заеме неговото място. Едно преплетено положение, което човек трябва да разбере и разграничи, ако иска да не изпадне в хаос. Нека да вземем в най-обикновен смисъл желанието на човека да стане господар на имот, на пари, на пост. Движимото и недвижимото имущество не принадлежи на човека, ако и да притежава крепостен акт за това. Нищо от онова с което си служи човекът не е негово. Че не е негово се вижда ясно, когато той умира. Със себе си не може да отнесе нито грам материя, която да е валидна и в друг свят да речем. В този момент той не разполага нито с имуществото, нито с парите, нито с тялото си. В живота на човека има един момент, когато човек се отказва от всичко, казано другояче невъзможно е вече да се нарече господар. При смъртта понятието абсолютно губи своето значение. Той вече се намира извън порядките и законите на земята, т. е. на хората, други сили се разпореждат с него и първото заблуждение от което смъртта освобождава човека, това е да мисли, че може да бъде господар.

Думата господар е от категорията на ония думи, които са причинили най-големите страдания на човека с едно изключение само, когато човекът е съумял да стане господар само на себе си – единственото вакантно място за всички. Вън от това господаруване над човешката природа думата е белязана с фаталния знак на отклонението от правата линия и неизбежното раздвояване, което я следва. В тази идея змията е изляла отровата си. Раздвояването води своето начало от онзи трагичен момент, когато Ева повярвала, че може да стане и тя господар – като Бога. Ние се връщаме на библейското сказание и се опитваме от този жив епос с хирургически нож макар да извлечем от сърцевината неувяхващата истина, която е скрита там. Ония, които са написали легендата са владеели едно познание, което никога нямаше да престане да свети и да буди човешката мисъл. Живата истина блести, грижливо мъдреците са я скрили, за да я поднесат един ден несъкрушима и чиста. В краткия диалог между змията и жената сякаш е дадена цялата Космогония на Битието, цялата архитектурна цялост и хармония в чийто основи блести принципа: "Ще станете като Бога" – змията първа внесе раздвояването, най-отявлена идея на господарите. "Защо да има само един Бог и вие можете да станете богове." Примамливо блести идеята – да бъдеш като Бога, да станеш господар

на всичко. От първия до последният човек на земята щеше да се поблазни при тая възможност – да стигнеш положението да бъдеш Бог, да станеш господар. Срещу тази идея е изправена Ева. Тя вижда всичките преимущества – ще седи на трон, ще управлява световите и ще се разпорежда със всичките съкровища. Тя не познава закона, тя не живее идеята, че вече има Един Бог, Велик Господар, Велико Начало, Велик Разум, Който е включил в плана и нейното благосъстояние. От нея се искаше само да се заеме с разучаването на тази истина. Ева бе в един велик университет – школа и нейната работа беше да бъде студент, ученик в тази школа и да учи. Учението винаги подразбира известен труд, известно усилие, насмогване, работа – ученичеството е трудна работа, пътя непоносимо мъчен, а да бъдеш господар е нещо по-леко, по-приятно. Първият изпит излезе несполучлив. Ала идеята не остана заключена там и не легна в забвение. Хиляди и хиляди пъти човек щеше да се връща на нея и щеше да се изправя пред тази алтернатива – господар или ученик.

Езическата култура на древността почива върху тази идея, която винаги е представлявала твърда храна и преплетен възел – да приемеш ли Единния Бог – незнаен и неизвестен, нематериалния Бог на евреите, или ти сам да се провъзгласиш за господар и да излееш образа в кумир; да бъдеш ли ученик или да властвуваш над другите. Изпитът на Ева не бе само неин. Идеята се задълбочи и се превърна на дълбок вътрешен конфликт, проникна в хиляди осъвременени варианти в обществения, религиозния, държавния живот на народите и всичко се зарази от реакционния зародиш, който намираме и в зората на първите цивилизации. Материализмът на двадесетия век не е нищо друго, а най-грубия образ стигнал до своята кулминационна, за да преживее своя цъфтеж и своята смърт. Кумирите и култовете се вдигаха и слагаха, живееха и се надживяваха, развенчаваха ги, за да се превърнат след това на пепел за време по-малко от десетилетия. Причината бе една и съща, както някога в далечното минало, така и сега, бяха се променили само формите. Господаруването стана цел, програма, идеал. Малки и големи господари никнеха. В целия свят надпреварата за надмощие беше надпревара в подготовка за военно надмощие. На земята никога не е имало по-внушителен брой от кандидати за господари, както през нашето време – да владееш, да господствуваш, да заповядваш, ако ще и над един човек, над едно общество, над една партия, над един народ, над един континент, над пет континента, а ако може и над цялото космическо пространство. Огромни желания, огромни идеи на допотопни същества, останали от ерата на мамутите, на динозаврите, на големите слонове, влята и завещана в главата на представителката на нежния пол Ева, според Библейското сказание. На земята според обикновените човешки разбирания по-леко е да си господар, отколкото слуга, по-леко е да бъдеш господар, отколкото ученик. Трябваше да се роди на земята един Велик Човек – Син Божи, за да заеме презряната служба и стане обикновен служител и да каже: "Не дойдох да ми послужите, а да ви послужа аз." Той не стана господар, а доказа с живота и кръвта си, че Господарят бе Един и, че няма Друг като Него и, че всеки, който се опитва да бъде като Ева божество, предстои му да опита на гърба си тогата – чакат го само страданията и мъките, чрез които рано или късно ще стигне до истината – че Бог е Един, и че той е само служител и ученик в този живот на тази земя.

Нищо друго на земята не е свързано със смъртта, както господаруването. Просто в Евангелието е дадена идеята в оня час, когато от притчата казва на себе си след като е събрал целия си урожай: "Яж, душе, и се весели, хамбарите ти са пълни, няма вече за какво да мислиш" – и на сутринта го намерили мъртъв. Неизброими са вариантите на тази отявлена идея, която е направила хиляди

поражения във всичките слоеве на обществото и във всичките възможни форми на богатство, пари, слава, успехи и пр. Всички купно взети стигат до едно състояние на превъзходство по ум, по сила, по възможности плюс едно уверение, че всичко дължат на себе си и, че небето е "пусто и празно" и че Вселената лежи без диригент, без архитект, без господар, без Бога. Малкият, дребният човек, който едва владее в съвършенство петте сетива и не владее изкуството да продължи живота си поне за един миг, иска да стане господар, бори се за тази служба, умира безславно за нея – предпочита леката служба за която мечта Ева, предпочита да заповядва на другите вместо на себе си, предпочита обикновения живот пред ученичеството, да, също като Ева.

А Великият непознат и непризнат Господар през това време с обич учи своите своенравни, упорити и невежи деца, и понеже твърде много държи за свободата казва: "Направете го господар. Нека опита собствената си философия, пуснете сина в света, нека опита рошките на света, оставете ги да градят кумири и отливат култове, нека опитат тая философия на миналото, тази наука на настоящето, за да се върне някога пречистен на скромното, ала велико звание: "слуга и ученик".

В историята на човечеството няма нито един господар, чиято глава да не се е търкаляла под железния чук на съдбата. Неумолим е този чук. Всички господари от каквато и категория да са, въвн от тази да бъде човек такъв на себе си, стигат до един край – разрухата. Краят на всички господари е смъртта. Ще кажат: Всички ще умрем. И тази идея е реакционна и родена от господарите. По един начин умираат господарите, по съвсем друг умираат слугите и учениците.

Христос беше слуга и не умря. Той живя с идеята за един Господар, идеята за един Бог. "Един Господар е достатъчен – да станеш господар, то е влизане в стълкновение с Бога" – казва Учителят.

За ученикът има една служба – слуга, един чин – ученически; един живот – живот на служене, на учене, на славословене Великото в света, което е определил точното място и точната служба на човека, единствената, която може да го повдигне.

12. "ВОДА ГАЗИТЕ, ЖАДНИ ХОДИТЕ..."

Думите получиха своето значение късно, много късно. Те се отнасяха за всички, защото винаги сме ги слушали в множествено число и звучаха строго принципино. Слушали сме ги много често и не можеха да се забравят. Днес мислим върху тях, както би трябвало да мислим тогава. Сега те приличат на пропуск, с който се отварят врати за много неща; те ни разкриват ония места и ни напомнят за ония часове, които сме прекарвали край Него и сме слушали, слушали... Идейното съдържание на тези думи ярко изпъкват днес – четири кратки думи, изразяващи една българска мъдрост, която Той я казваше различно, но винаги по един същи повод. Всички ония, които са дошли в досег с Него, няма да се противопоставят днес на истинското съдържание и смисъл на тези думи – "Вода газите, жадни ходите". Всички ония, които през тези неповторими години са живели край Него, слушали тези думи да не трепне, когато чуе тези две фрази и да не си даде отчет пред себе си – така ли е било? Всеки човек на Учителя е отделен екземпляр, различен, отзвучал различно на всичко, което е слушал, преживял особено казаното, съхранил в душата си своеобразния облик на този живот, който с право ние наричаме съкровен, свещен, интимен за всекиго по отделно. Нека всеки сам за себе си открие и си даде сметка, как е стоял именно този въпрос пред него. Ония, които по преживяване си приличат ще

отзвучат почти еднакво. Нека се спрем за малко на тази българска мъдрост, тоя къс епичен момент, изразен ярко и живо – представяме си човек, пътник, който уморен и жаден от пека на горещия ден, минава през някоя цветуща местност с много извори. И тоя пътник по неизвестни причини се отказва да пие вода от тия извори, за да уталожии жаждата си. По такъв начин без никаква принуда обръща гръб на голямото благо, което природата му предлага. Нека пренесем случая в живота, където примерът получава своята реална контура. Народният творец поразително вярно е доловил вътрешната обстановка на действието, наблюдавал е зорко и след многократни наблюдения, той е намерил за нужно да си послужи с този хиперболичен образ, за да задълбочи и изясни идеята. Защото съгласете се в края на краищата, кой би се отказал от глътка бистра вода, когато умира от жажда, а край него клокачи извор? Кой би газил вода и би стоял жаден? Или трябва да е глупав, луд, пиан, да мине със затворени очи през такава свежа местност. Човек е ударен просто е плесница, защото тъкмо такъв човек се рисува във въображението на народния творец, който е сътворил тази поговорка. Тя е изречена от първия автор в момент на гняв или остра сатира. Да газии вода и да ходи жаден в живота, не в буквален смисъл на думата, което наистина граничи с глупост, неразбиране или детинска упоритост. Вариантите са различни, многообразни, тях можем да изгребем с шепи от живота. Можем да ги открием във взаимните отношения между хората, в семейната среда, между приятели, другари, съседи, роднини, навсякъде, където се пресичат отношенията – неблагодарността на някои, не е нищо друго, а сюжет за тази мъдрост; недоволството, което съществува във всичките му форми, алчността на човека, завистта, докачението, сърденето, карането, ако щете, всичките тези отрицателни прояви на нашето ежедневие носят в основата частичка от тази мъдрост – вода газят, жадни ходят. Животът на човека може да се оцвети от нея. Тази мъдрост говори от всичките ъгли на живота, стига да него по всичките пътища и му напомня за времето, което лети и което би могло да се използва по-разумно, за многото срещи с хората близки, скъпи, любими, които можеха да протекат при друга атмосфера – по-топла, по-приятна, за всичките щастливи моменти, които не сме успели да уловим, за всичките топли думи, които не сме казали, за хубавия поглед, който бихме могли да отправим, за всичките светли мисли, топли чувства, и много, много хубави планове и обещания, които не сме успели да реализираме, да проявим и за начина на живота ни, който би могъл да се противопостави на мъдрото сказание и да кажем: "Вода газихме, ала жадни не останахме." Човекът напук сякаш на всичкото отредено добро е правил обратното, мъчи се там, където би могъл да мине без мъка, страда там, където би могъл да избегне страданието, пропуска да се радва, да се весели, да бъде доволен, благодарен, когато печели да речем един лев, иска два, когато има едноетажна къща, иска двуетажна, когато има хубава жена, иска по-хубава, когато има една дреха, иска втора и още много, много неща, които говорят, колко близо застава човек до красивото, ценното, доброто без да ги оценява, до радостта и успеха без да бъде благодарен.

Понесени от тези мисли, които спонтанно изникват, ние се връщаме на онова време и си спомняме за многото срещи на поляната, на катедрата, на пейките, при личните срещи, когато при всичкото обилие, което се разливаше край Него, все нещо не ни достигаше, за да бъдем "много щастливи", за да бъде всичко много "пълно". "Липсва ви това, което не ви е нужно." И добавяше "Пауново перо" – като се усмихваше на всички ония, които не знаеха защо страдат и какво не им достига. Какво се бе случило, обаче? Как се промени мигновено целия ландшафт и в какъв свят се събудихме, когато Той вече не беше при нас, облечен като нас и не като нас, говорещ като нас и не като нас. Всичко се бе

променило мигновено. Промени се и нашето виждане, променихме се и ние по някакъв магичен начин, промени се нашето виждане, което сега ни отнасяше през тези години, които ни се струват приказни сякаш не са съществували, и че всичко е било вълшебен празник – сън, поема чудесна и ако се случеше, че не ние, а други са преживявали същото, бихме си помислили, че събитието, което обогати не само нас, а нашия век, епохата ни е било невероятно. Колко е голяма нашата радост, че сме живи, че можем да разкажем всичко, можем да свидетелствуваме, макар, че онова, което Той остави е най-живия апотеоз на Неговото дело, за вечни времена, когато хората ще се питат: Вярно ли е било?

Защо употребяваше този израз, като ни гледаше? Не е ли за това, че будехме чувство на съжаление, че не преценяваме не само онова, което се беше случило, не и само онова, което Той беше донесъл, а и голямото щастие и радост, че сме били Негови съвременници и възможността направо да пием от извора беше наша първа награда и привилегия?... Съжеляваше ни за нашето неразбиране и непреценяване на онова, което се беше случило с нас, че не използвахме условията, които имаме да растем, да цъфтим и да зреем под лъчите на голямото слънце; затова, че не сме се радвали достатъчно на всичко, което ни се даваше и най-важното не искахме да разберем, да повярваме, че бяхме поканени на голямо тържество – веселие – сватба в онзи евангелски смисъл. За нас не е трудно да разберем и да преживеем тоя половин век, а за някои четвърт век от нашия живот като изключителен момент от историята на редица животи, живот, който сме очаквали наситен с всичкото богатство и хубост, които можеха да се свалят на земята. Всичко беше оцветено, проникнато от Неговото присъствие и то благоухаеше необикновено – светлината, въздухът, водата и хляба изглеждаха други. Хоризонтите, които се откриваха, извисеното небе над нас, нашите полети, изпълнени с ентузиазъм, вдъхновението, което ни обземаше, знанията, чиято дълбочина усещахме, любовта, която се разливаше, истината, която се разкриваше. Всичко това можеше да се оприличи на един идеално подредено свят, където нищо не липсваше, абсолютно нищо от онова, което беше нужно на жадните умове и сърца. Струите на мъдростта се разливаха обилни, свежи и чисти по всяко време и при всяка възможност. Те стигаха да освежат земята и човешкия дух за векове. С никакви изразни средства не можем да си послужим, за да рисуваме онова време и живота, който течеше, пееше, за да остави в душите живия спомен за нещо неповторимо.

“Вода газите, жадни ходите”. Какво искате, какво не ви достига? Ето тук е нещо повече – както беше казал Христос на времето: “Царицата Южна открай земята дойде да чуе Соломоновата мъдрост, а тук е повече от нея.” “Защо не се радвате, защо страдате? Повикани сте на празненство, на сватба, а вие не знаете, какво искате и какво не ви достига. Имате всичко от което се нуждаете. Имате и слънце, и въздух, и вода и хляб.”

Великото беше слязло на земята, събитието беше рядко и би трябвало само да песнопеем, да хвалим Бога и да благодарим – да газим вода и да не ходим жадни. Всичко, което днес го чухме, отдалечени близо две десетилетия речта ни звучи ясна, отривиста, определена, имаме непосредствено преживяване за всичко, което се беше случило, за всичко, което бе свалено на земята и за големите ценности, които ни предстояха да овладеем. Днес разбираме смисъла на тази българска мъдрост, която звучи едновременно поучителна и едновременно заплашителна. Тя ни говори на разбран език и сякаш времето е същото, тембъра и силата на гласа същи, звученето правилно и докосва дълбоката ни същност. Ала ние сега имаме едно желание, не само да я чуем, а да я живеем пълно и богато, защото не сме вече същите и не

слушахме, както някога. Сега, когато покрай нас пак бликат извори – те никога не са престанали да бликат, сега, когато човек пак може да ожаднее, не желаем да повтаряме същата грешка, искаме да газим вода и да пием от тази вода – повече от тогава ние разбираме днес, какво искаше да ни каже. Бликат ли днес изворите? Бликат. За ония, които живеят във времето и пространството – учениците, условията никога няма да се променят, никога те няма да станат неблагоприятни и изворите никога няма да престанат да бликат и да уталожват жаждата на умните, на разумните. Великото събитие се пренася вътре и великите идеи запазват своята сила и свежест за вечността. Ще бъде жалко след това да газим вода и да ходим жадни при това изобилие.

Неговото съкровено желание беше винаги да бъдем нахранени, напоени, здрави, по ум, по сърце, по душа – отличителните белези на ученика.

13. ПРАШКАТА НА ДАВИДА

Земята, тази инстанция ни е добре позната. Тя е първото пристанище, където ние спираме нашия кораб, първата спирка, където отсядаме, за да разпънем нашия вечно подвижен шатър. Първият вик с който сме раздрали тъмата прокънтява в пределите на нашата нова родина – земя.

Ден след ден, година след година, тя ни разкривя своя лик. Пристъпваме отначало бавно и острожно, после уверено, завесите една след друга се вдигат, за да открият тайните, които ни обогатяват духовно. Светът на формите ни привлича, той лежи близо до нашата сетивност, смятаме го дори за реалност, живеем с тази идея, за да разберем един ден грубата грешка, че реалността бе фиктивна – разменили сме местата и понятията – причините и последствията, сянката и самия предмет. Темите по тези въпроси щяха да станат актуелни до като човек стигне до истината, колко философия и колко спорове, колко теория от "осведомените" щяха да се раждат и да тласкат човека от една посока към друга, от едно течение към друго, за да разкъсат неговия копнеж и притъпят чистия усет към истината.

Темите станаха специални и ония, които имаха навика да мислят, нямаше да се задоволят с обикновената философия, предъвкана от полуосведомените, облечена с нови одежди, етикирана с нов етикет и поднесена в модерен стил. Старото познание за живота и за света нямаше да задоволява и никаква пища опаковка не можеше да залъже очите на будните и жадните за чиста пшеница.

Земята с всичката си хубост и разнообразие не можеше да упражнява с блясъка на формите онова влияние, което правеше човека роб и идолопоклонник на един ритуал, на един светоглед, който стесняваше хоризонтите до минимум, за да изпъкне на преден план – кумирите, култовете.

Над земята сияеше небето, неизмеримо и непознато, окъпано с дъха на галактиките, които вихрено се носеха в Безкрайността и вещаеха на човека идеята за Великата Реалност и Великата Разумност.

На изток и на запад в дебрите на вековните лесове, или в скута на шеметни планини, или в модерните градове изникваха школи, раждаха се Учители – една философия за живота и човека, една наука за Вселената бавно разгръщаше своите глъбини, тайните си знания и учеше човека на ново познание и нова философия – как да живее. Човекът не се задоволяваше с обикновеното познание. Не беше достатъчно дълбока, достатъчно светла и достатъчно чиста тази наука и това познание, което разкриваше само обикновения земен хоризонт и не отиваше по-далеч от храносмилателната система, по-далеч от

обикновените форми на живот, по-далеч от обикновените физически нужди, всичко това отлято в сурови и ръбати форми. Каквото и да се случеше на земята, с каквато и власт да разполагаха сатрапите на свободната мисъл, те не можеха да унищожат нуждата на човека към великото, прекрасното, свободното, както бяха и безсилни да обяснят архитектурния план на Вселената. Над земята грееше и се извисяваше небето – този огромен прозорец, който разкриваше необозримия свят на Неизмеримото небе, което непосредствено и живо разговаряше с човека за вечните ценности и за безсмъртната красота, като му разкриваше стъпка по стъпка познанието за човешката душа, за Великото в света и събуждаше у човека устрема към неизвестното, светлото, красивото, възвишеното, към истината. Тази малка и кратка дума беше станала магическа запалка и символичен знак на безсмъртието. Как можеше да се задоволи този цар на духа – човекът с обикновеното, площадното познание за Реалността, която лежеше необозрима и необхватна за петте сетива? Какво представляваше физическия свят? Научното обяснение на модерната материалистична мисъл, която се лансираше като научна, звучеше много остаряла, куха и безжизнена, неспособна да обясни много очевидни и преживявани неща. Човекът беше отишъл много напред, за да може да се храни и се задоволи със старите разбирания за света, за живота, за човека и душата. Интелигентният елит на съвремението не се задоволяваше вече с никакъв диалектически сурогат. Времето летеше и отречените науки възкръсваха и човекът премного се интересуваше и от духовната структура на този свят, не само от хигиената на храненето, но и от хигиената на мисленето и чувствуването, не само от тялото, но и от душата, не само от онова, което беше отсам смъртта, но и от онова, което беше отвъд нея. Светът, животът и човекът добиваше друг облик, друг смисъл и съдържание и една жива, проста, здрава наука се налагаше – човекът имаше други интереси и жадуваше да ги задоволи. Невъзможно беше вече да пристъпи към тези въпроси механически – науката се сблъска с отречените науки, които минаваха за нереални, фантастични, невероятни, които само заблуждаваха. В много университети се откриваха катедри за телепатия и астрология. Тъкмо тези науки стъпка по стъпка навлизаха в практиката и науката, където реформите щяха да бъдат неизбежни. Можеше ли при тая ситуация, при туй изменение на съотношенията да става дума за реалност на физическия свят, зад който неизмеримостта лежеше реална, жива и неизменна. Невидимото не можеше да се каже, че не съществуваше, само затова, че ние не можем да го обхванем с физическото зрение. Както извехтялата теория, че само на земята имаше живот, така също щеше да се разпадне и теорията за реалността на физическия свят. В химическата таблица на Менделеев мястото на несъществуващите елементи стоят и чакат да бъдат открити, така също местата на големите истини стояха открити и чакаха своето време. В едно от тези места спокойно може да се сложи света на чувствата и на мислите – непознати и неовладяни още светове, които криеха своите съкровища и чакаха своето време. Те упражняваха огромно влияние над човека и даваха идея за вътрешния живот, бяха средище откъдето се оформяваха първите контури на духовния живот. Сърцето и ума не можеха да се отрекат. Може ли да се отрече тяхната динамична мощ? Те бяха всичко – върху тях почиваше целия психичен и физически живот на човека, върху тях се градеше и културата на човечеството. Следователно те бяха сила, те бяха нещо, нека не се виждат и пипат с ръце. Имаха ли нещо като образ, съдържание, тяло чрез което образуваха свой специфичен свят толкова реален, колкото този на човешкото тяло. Как можеха да бъдат те нищо, нематериално да ги наречем, когато дърпаха всички нишки на живота на земята? Светът наш на мислите и чувствата бяха реални светове, по-реални отколкото тези на физическите

форми. Едно ново познание за реалността излизаше от своите пелени, за да израсте като многолистно дърво, което щеше да осветлява и да ползува всичките отрасли на живота и да роди нов светоглед. Устремът и копнежът на много поколения преди нас е било именно това – да се овладеят силите на тези светове, за да се използват от човека в неговото усъвършенстване.

Силата на мисълта е позната още от древността. До къде са стигнали старите народи в използването на тези сили, не може да се проследи – бялата и черната магия не са нищо друго, а локализирана мисъл и използвана, както се намира за добре. Днес науката за мисълта остана една от младите науки с която се занимава окултизма. За първи път в историята на окултната наука за чувствата и за мислите в най-голям мащаб говори Учителят. Той накарал да се обърнем изключително към тези два свята и да търсим в тях причините за успехите и неуспехите, за противоречията и конфликтът, за решението им същевременно. Неизброими са лекциите и пасажите в които се разглежда въпроса за мислите и чувствата, за ума и сърцето, като две най-близки възможности откъдето човек може да започне работата, учението и прилагането. Един огромен материал стои и чака да бъде открит и използван. Въпросът е разгледан в най-възможна дълбочина и широчина и хвърля светлина по най-близките и важни задачи на човека, на ученика. Разгледана е темата от много гледища, разгледана е с проникновение и разбиране и с такава яснота. Всичко е дадено конкретно, просто, разбрано, сбито. Невъзможно е да се каже в един фрагмент казаното по този въпрос – ние ще кажем нещо много малко предимно онова, което засяга нас учениците, които в желанието си да превърнат идеите в жива практика се приближаваме до тях с мисълта и перото си. Учителят казва: "Чистотата на физическия свят е необходима, необходима е тази и на чувствата и мислите. Една мисъл и едно чувство могат да бъдат прави, само тогава, когато са чисти." Следователно, както спазваме хигиената на тялото, така трябва да спазваме и тази на мислите и чувствата. Връзката между тези светове е неразривна. Дисхармонията на чувствата се отразява на мислите, дисхармонията на мислите се отразява на чувствата – мислите и чувствата се отразяват на тялото. Не е без значение с какви мисли и чувства се храни човекът. Смисълът на живота е скрит именно в тази идея, да се научи човек да мисли право, да чувства право и да живее право. Правата мисъл и чувство са достойние само на човека. Животното не може да мисли и да чувства право. Животните живеят елементарно в един крайно ограничен свят. Интересите на животните спират до личното, когато човекът започва там, където свършва личността. Всичко, което вън от личното е права мисъл и право чувство – те единствено ни дават идея за истинския човек. Правата мисъл и правото чувство представляват ценза на истинския човек – този ценз спасява човека от умствена и сърдечна проказа, спасява го от лъжата в умствения свят и от жестокостта в сърдечния. Човекът на правата мисъл и правото чувство е здрав, верен на убежденията си, правдив, чистосърдечен, устойчив в трите свята – физически, умствен, сърдечен. Такъв човек не се подкупва, не се съблазнява, не се лъже. Той е човек с убеждение, с идеал. Той е господар на себе си. Разбирането и знанията за тези два свята лежат най-близко до душата на ученика. За него те представляват истинска наука.

Учителят казва: "Много животи трябва да прекара човек на физическия свят, за да изработи едно ценно качество, което да внесе в духовния като основа на неговото съдържание. Дълго време трябва да живее в духовния свят, за да изработи друго ценно качество за Божествения свят – да осмисли съдържанието. Това се постига само чрез правата мисъл."

Идеята за физическия, духовния и Божествения светове лежи ясна, както ясна е идеята, че тялото живее на физическия свят, така е вярно, че с чувствата оперираме в духовния свят, а с мислите в Божествения.

Пътят за всичките постижения на ученика лежат в правите, чистите, възвишените мисли и чувства. С тях ученикът гради новото в себе си, а оттам и новото в света. Съгражда се новото съзнание на човека, на ученика. Пътят към това велико строителство никога не е бил толкова ярко очертан и така грижливо маркиран. Затова и времето е означено с нова епоха – епохата на новата мисъл. На ученикът бе връчена факла – новата мисъл. Великото никога сякаш не е взимало такава ясна и конкретна форма – методите за работа и за постижения никога не са били дадени в такава достъпна и ясна форма, светлината никога не е била толкова обилна. От ученика само се изискваше упорита работа, учение и прилагане. Предстоеше му да преодолее границата на личното, за да се потопи в чистите сфери на безличното, там, където се оформяваше и растеше истинския човек. Човекът нямаше нищо, абсолютно нищо – никакви други възможности, никакви други леки и достъпни пътища – оставаше му само едно нещо, което го спасяваше – правата мисъл и правото чувство – прашката на Давида, който подобно на окултния ученик не притежаваше нищо друго, не си послужил с нищо друго, нито с тежките въоръжения, нито с предпазните доспехи – всичко беше ненужно и тежко – избра си само прашката и пет бели камъчета от потока и победи. Новото време по магичен начин бе освободило човека – ученика от всичките тежки одеяния на миналото, от всичките съоръжения и доспехи – Учителят връчи на ученика само едно нещо – прашката, правата мисъл. Тя стигаше, за да победи и той.

14. КЛАДАТА

От този ден и от това утро се изминаха точно тридесет и пет години. Когато погледнахме датата, разбрахме от нашия календар, че месеца, деня, а вероятно и часа бе същия, когато беседата, която държахме в ръцете, беше същата. Тя носеше заглавието “Абсолютната истина”. Тогава е било ранно утро, ноемврийската мъгла вероятно е напирала отвън, както и сега и в салона е било много светло и атмосферата наелектризирана. Темата на утринното Слово е била Истината. На тази беседа през този ден ние не сме присъствували. Как е била изживяна тази лекция от другите, ние нямаме възможност да проверяваме, но за нас, които познаваме тези светкавични проблясъци, тези разтърсени небеса от светкавици и гръмотевици, преживяното ни е познато. Да се говори за Истината на земята е най-смелия опит и най-опасното сражение, бихме казали за обикновения човек, защото, когато се говори за Истината, неминуемо трябва да се говори и за лъжата. На земята те са полюси. Редки са тия мигове, когато на лъжата се обявява двубой. Цялата беседа, която вероятно не е траяла повече от час е върху Истината, затова и тона стига до нас, като екот на пукащи се ледове горе в планината, когато наближи пролет, или разтърсени от гръмотевици небеса. Нищо, че не сме присъствували на тази беседа, за нея би трябвало да се водят летописни бележки, както и за други от този род. Смейм да кажем, обаче, преживяването не ни е чуждо.

Учителят се обръща към всички и със строга принципност, говори за лъжата като грях, като нарушение, което единствено не се прощава и не се търпи. За себе си явно и недвусмислено казва, че има отвращение от нея. Беседата е на разположение и всеки може да я види, да я прочете, да я разнищи и да я преживее. Тя може да се превърне на настолна книга за учениците.

За тях тя е храна твърде сурова, да тя е само за тях. Учениците никога не трябва да забравят това. Ние нямаме намерение да я резюмираме. Всеки може да направи това. Няма да цитираме отделни пасаж, това всеки може да направи, няма и да я съдвчем и я поднесем съдвкана. Не е нужно всичко това. Тя представлява едно цяло, излято като сурова скулптурна група. Имаме желанието да пристъпим към тази лекция като към дълбок извор, или като към слънце, като към хляба, за да кажем – тя засяга нас – учениците. Нямаме желание само да съзерцаваме този шеметен връх, а искаме да направим опит да се извисим до тази височина.

В началото на беседата Той се обръща направо към учениците. Думите са строги, сурови. Учениците в пълна дисциплина и почит са ги изслушвали, съзнавайки напълно, че мястото на което са стъпили е свещено. Същото чувство имаме и днес. Сега, обаче, ние сме преизпълнени с живия интерес да разберем нещо, не за да видим къде сме и какво сме направили, трудно се разбира това, само Учителят може да измери ръста на ученика. Ние разбираме цялата сериозност на положението, схващаме колко е от значение да се разбере, да се приложи и да се проникнем от този важен и основен принцип в една окултна школа – абсолютно без никаква лъжа. Първият и последният слог, който щеше да се разчита в школата това е Истината. Дълбока наука, достъпна за чистите по сърце. И ето, че сега тридесет и пет години след това забележително утро, ние се връщаме на тази лекция, за да се спрем само на един кратък пасаж от нея: "Ще ви поля с газ и ще драсна клечка кибрит, за да видя от кои сте. Ако се запалите и изгорите, вие сами ще знаете от кои сте, ако не се запалите, пак ще знаете от кои сте." Учениците са там и слушат тези думи, те се отнасят за тях, засягат лично тях. И ето, че сега тези ученици реагират, връщат се на този пасаж и се опитват да преживеят този процес, това изпитание на което Техният Учител щеше да ги подложи. Те знаят при това, че Той нямаше да се церемони и опитът щеше да бъде направен. И добавя: "За да ви видя и да се видите." Ако рече да си представи картината символично или не, тя ще му се стори едва ли не апокалиптична... Да полееш с газ един човек и след това да драснеш клечка кибрит! За какво е това? Ясно и определено, за да се види какво има той, за какво става той – кому служи – на истината, или на лъжата. Някои ще изгорят, някои ще оцелеят – тях не ги хваща огъня, те са нещо като нестинари, материята от която са направени е необикновена. Вярното е, че никой не иска да изгори. Но не стига само желанието да останеш недокоснат от пламъците. Законите на материята и на духа няма да се променят от това, какви са желанията на хората, отнася се това за учениците.

Специално за тях е приготвена тази влада. Другите за сега могат да бъдат спокойни. На първа линия са учениците. Първи тях ще изпитат. Първи тях ще съдят. Тогава заинтересованите ученици усилено прелистват много страници, не само отвън, но и отвътре, искат да разберат, да отчетат с какво разполагат, за да знаят че устоят ли на експеримента. Положението е сериозно, съдбоносно дори повече от матуриретен изпит.

Неизбежното ще се случи, или то винаги се случва. Процесът си върви, семестрите се низят и не може да не се стигне до този момент. Нямаме желание да коментираме и да уточняваме сроковете. Но ще кажем – все пак клечката бе запалена, след като газта бе полята. Да, това нещо не е единичен случай и откъснат. Непреривността и тук играе роля. Нека минем нататък. Горението започна. Кой изгоряха, кой оцеляха не е наша работа. Всеки за себе си нека открие това. Мярквата обаче стои неумолима и заплашителна като меч. Истината и лъжата се състезават вътре в човека. Учениците за себе си щяха да си помислят преди да си отговорят, докъде са стигнали. Трябва да се надвесим

над себе си и да се вдълбочим, за да стигнем до скрижалите на нашата светая светих, да оглеждаме дълбините на сърцето си, да се извисим до върховете на ума и да си отговорим честно на поставения ребром въпрос. За истината ли съм, готов ли съм да я изявя, готов ли съм да живея за нея, да ѝ служа? Интимен въпрос на живот и смърт. Не се прощава лъжата. Всичко друго се прощава, но лъжата никога.

Към нас се връщат тези тридесет и пет години, за да се изправим, както тогава пред Него, да слушаме това огнено слово, на места със светкавици и гръмотевици при едно силно наелектризирано небе и да огледаме живо процеса, да го погледнем дълбоко в самите нас – горящата клада върху която щяхме да бъдем поставени, за да се опита нашата лоялност, нашата етика, нашата чистота, нашето безкористие, нашата истина.

Не стига само желание, не стига и копнежа. Никой не иска да гори и ние не искаме да горим от действието на силно запалителното вещество и от една невинна наглед искра. Нищо не ни спасяваше. Процесът беше пренесен отвътре и горението беше неизбежно. И ще кажем сега – нека горим, и трябва да горим и нека това горение бъде предизвикано не от друг, а от Него. Ако някой ще ни запали, нека е Той, казваме си задълбочено и душевно. Защото знаем, че при това горение, ще оцелее значимото у нас, онова, което Той е целял да опази с всичката си грижа и обич на Учител, крепко застанал до нас. Затова не искаме да отвръщаме глава от страданията и изпитанията, не искаме да бъдем пощадени от противоречията, не искаме да избегнем вътрешното горение – кладата. Годишите ни калиха и ни научиха да разпознаваме ценностите. На тоя свят и близо до нас имаше неща златни, но и много имаше позлатени. И накрая бихме казали: Нека бъде направен опита. Учениците приличат на изследователите и имат жажда към изследванията и откритията. Така ще разберем къде сме и за какво ставаме. Уязвими ли сме от външните условия на времето, или неуязвими от ударите и бурите на това тревожно столетие? Които оцелеят ще разберат, че са имали знание с което са си послужили; имали са вяра в Своя Учител, имали са търпение и самообладание, имали са всичко онова, което прави от ученика здрава и непоклатима канара. Ако оцелеят и запазят душата си, сърцето си неопетнено, ума си непомрачен и непродаден, ще знаят, че клечката е била запалена, ала кладата се оказала безсилна да погълне и изгори ученика, който тогава и при всичките случаи ще слуша с проникновение словото за Истината. Какво ще стане с ония, които са се поругали с Истината е въпрос, който не засяга учениците.

15. УЧЕНИ – УЧЕНИЦИ

Имало ли е такива? Не искаме да питаме, по право нямаме желание да се спрем на тях, ала живо се интересуваме от законите, принципите, фактите. Не искаме само да слушаме за тях, да се възхищаваме и възкличаваме. Учението на Учителя не може да се превърне на изложение. От живителния му пламък искаме да си запалим лампадата и да четем не само отвън, но и отвътре. Искामе с прогледнали очи и с освободени нозе да пристъпим в залите, които широко се разтварят пред нас, за да откриваме скритото, неказаното, новото и същевременно да го преживеем. През някои кратки, светкавични мигновения Учителя, когато говореше правеше щателен преглед на окултното познание от миналото, като го разнищва къс по къс, за да го осветлява и пречисти. Той полагаше основите на едно ново, обновено знание – наука за основните принципи на живота, разрешаваше основните проблеми на живота и

даваше нова насока на обновената мисъл. Всичките въпроси, които вълнуваха умовете на хората, получаваха нова светлина. Той освобождаваше идеите и разбиранията от наслояванията на миналото и предлагаше на учениците ново познание – изпитано, проверено, чисто. Принципите и законите дишаха първична чистота, естественост, облети в изобилна светлина те ни напомняха за светлината на слънцето, за чистата планинска вода, за чистия въздух и за пресния хляб.

Когато от скромната си катедра Той разтваряше голяма скоба, за да раздвижи не само из основи живота и разбиранията на учениците, а и основите на една наука върху която враговете на светлината бяха напластили много прах, заблуждения и лъжа, Окултната наука се използваше от заинтересовани и себични личности. Имаше ли такива между учениците? Не искаме да питаем нито да се занимаваме с тях и ако правим това, то е за да уясним и уточним представата за тях. Както в миналото, така и днес, школите и учениците не са били пощадени от тези отявлени и груби гости за които ето що казва Учителят в една беседа: “Някои идват при мене с единствената цел да им открия някои тайни. Хиляди години да стоят при мене, няма да им открия нищо. Те не са готови за това знание. Оплакват се, че не съм ги погледнал, както трябва. Как да ги погледна? Както те искат когато се опитват да ме лъжат.” Пристъпваме към въпроса принципно. Тези думи, както и другите за газта и кибритената клечка се отнасят за нас – учениците от различните степени и рангове. От тия, които се опитваха да лъжат Учителя се съществували, иначе, Той не би споменал това. Никой няма намерение да казва – аз не съм от тях. Не е важно, кой е бил и кои са били. За нас е важен факта, че край Него и при Него са идвали “големи” личности с големи желания и с големи цели, в чиято чистота можем да се съмняваме. Трябва де са били “учени” тия ученици и наставници, които се опитват да учат Учителя, как да ги гледа и какво да им открие. Те са от осведомените в окултните познания, разбрали са цената на тайните и сега изискват, питат, разпитват, насилват Учителя да им даде не само знанието, а и тайните. Жаждата за познания са отличителния белег на ученика, но ето, че тук има нещо друго. Търсачите на истината не тръгват по определения път, а търсят “специален”, намират че те са “специални” хора, може би величието на миналото още тежи като корона над главите им, като разкошна мантия на раменете и като жезъл в ръцете. Следователно те са като белязани люде и отношението към тях трябва да бъде необикновено, различно, отношение, което те диктуват. В това лично и дребно желание те се изпречват пред нещо огромно, нестихващо течение с голяма сила и една огромна светлина, която прониква всичко и може да ги заслепи; тя осветлява глъбините на душите им и интимните им цели стават очевидни за Онзи, Който може свободно да чете в сърцата. Пред Него няма скрито, покрито. За Него не са важни външните форми, думите, титлите, красноречието, общественото положение, умствения багаж – големците в какъвто и да е вид от какъвто и да ранг не Го интересуват. За Учителя е важна оная малка формула от Писанието – “Бог не гледа на лице, а на сърце.” Учениите – ученици добре разбират съкровищата с които Той разполага, нищо не струва на Него – мислят си те, Той да им направи дар, да им връчи магическата пръчица, да им открие последния заключителния ключ, да им помогне някак си да се домогнат до тайните на окултното познание, да съкрати дългия и мъчителен път. Какво е за Него да им подари един бисер, после втори, трети и т. н. Той е богат, силен, разполага с неограничена власт, рядко се ражда такъв Учител на земята, защо да не Го използваме.

Постановката е твърде ясна, за да не виждаме днес, когато живота натрупа достатъчно опит в ръцете ни; чувството, което изпитваме е определено

и премного живо, за да не му обърнем внимание. Ние знаем случаи, когато на колене са Го молели за благословия, знаем и това, че го е давал, не когато са го измолвали и изисквали, а когато ония, които са го получавали не им е идвало на ум дори да го искат. Така стават нещата – неограничена е свободата на Учителя, неограничено Той дава и на учениците.

Времето бе друго, условията други, за да се изкористят съкровищата, да се използват богатствата, които се даваха обилно и щедро по начин, който можеше да смае тия, които си служеха със остарелите прийоми на миналото, за да изтръгнат тайните. “Хиляди години да стоят при мене, на колене да стоят, нищо няма да получат.” Ние гледаме тези редове, препрочитаме ги, слушаме гласа и накрая усещаме диамантената основа върху която Той изгради Учението си, което блести от чистота и очите на справедливостта греят като две слънца, едното което осветлява пътя отвън, а другото – отвътре. Лесни пътища нямаше, никога не е имало и нямаше да има. Учениците знаеха това само големите ленивци през всичките времена са търсели лесните пътища – механическите, които в края на краищата много обещават, а нищо не дават. Законът беше строг и неумолим – от устата на апостол Павел, формулиран величествено просто, до строгата реч на Учителя, пътят на ученика се очертаваше прав и изпълнен с работа, учение, труд, изпитания, зад които грееше любовта на ученика. “Всичко мога да имам, но ако любов няма, ще съм кимвал що дрънка.” Нито тогава по времето на Христа, нито днес две хиляди години след Него законът щеше да се промени и Учителят на Любовта, Мъдростта и Истината щеше да открива тайни на такива ученици, които знаеха много, без да разбират, какъв морал се изискваше от ученика, когато владееше една тайна и колко голяма беше отговорността. Трябва да са били наистина много учени тези ученици, и трябва да са живели с чувство на превъзходство, и вероятно са гледали на другите с чувство на съжаление, и трябва да са си пробивали път до Учителя с насилие макар, с лакти и са успявали да бъдат близко – предимство беше това, малък успех, който не променяше вътрешното съдържание на ученика, не са имали предвид, че котката на Учителя винаги е била най-близко до Него.

Зад желанието да се домогнат до тайните не стои само користта, а и лъжата. Ние не искаме да знаем, как изглеждаха те, не искаме и да знаем кои са били те, защото всеки може да изпадне в тяхното положение. Учителят предупреждава: “Кой е той, никого не изключвам.” Изслушваме Го спокойно и не коментираме. Търсим само светкавичния миг на отклонението, когато лъжата удобно успява да се настани вътре в нас, за да се явим след това при Учителя, изпълнени с тежестта на личното, с важната проба да ни открие някоя тайна, да откrehне завесата, за да видим миналото, настоящето, бъдещето, да станем и ние господари на “нещо”, за да добавим – ние не сме като всички т. е., отношението към нас трябва да бъде специално. Гордостта е успяла да се изравни с користлюбието и тщеславието и с тези одеяния ние сме да се явим пред Него, за да Го убедим, че сме нещо голямо, че сме изключителни екземпляри с които трябва да се съобрази.

Нататък вече ние нямаме желание да спрем и да мълчим. Защо ни са тези тайни, какво ще правим с тях, къде ще сложим това знание? Образите са много, за тях сме чели, за тях сме слушали, не ни е чужд еката на сгромолясането, падението – ангели са паднали. Малцина са тези, които устояват докрай и са се спасявали от тази напасть – голяма част от тая категория са изневерявали на Учителя и на Бога, на делото и на разбиранията си, пропадали са на последния си изпит от много знания, много тайни, от много гордост и користлюбие. Пред очите на Учителя открити стоят личните интереси и домогвания на тия учени – ученици, които външно си предавали смирен вид и с мек глас са молели

Учителя за "тайни" и за благословия. Времето беше друго, ликвидационния век изискваше здрави, трезви, разумни, силни ученици, които да знаят какво да искат и какво да правят. Нямаше време за опити, сроковете летяха светкавично. А пътят стоеше открит, един единствен, труден, нагорен за всички, които бяха чисти по сърце облят в светлина. Ония, които искаха да го обиколят или съкратят приличаха на ония, които прелазяха през прозореца на кошарата – наречени още навремето от Христа разбойници и крадци. Те не разбираха нищо от морал, от справедливост, от Истина, от Любов.

"Хиляди години можеха да стоят при мене и да чакат, ала нищо няма да получат". Великото щеше да им даде добър урок, за да научат първото правило на школата написано със златни писмена на вратата и с огнени слова в сърцето на ученика – "да не лъжат нито себе си, нито ближния си, нито Учителя, нито Бога."

Затова, когато днес, тридесет и пет години по-късно, това утринно Слово стига до нас силно и свежо, ние имаме само едно желание – да отзвучим правилно и да обърнем погледа си, не към големите тайни и с насилие да ги изтръгваме, а към себе си и със същия строг и внушителен тон да си кажем: "Без никаква лъжа."

16. УЧЕНИКЪТ И НОВИТЕ МЕТОДИ

Няма да се връщаме на миналото, за да направим историческо разбор върху живота, дейността и методите на ония, които са следвали окултните школи или по свой почин са се отдавали на изучаването на окултните науки. Ще се спрем бегло само на онова време, когато търсачите на истината са се отдавали на самота, живеели са в дебрите на лесовете или в скритите места на планините, за да се отдадат на пълно мълчание и съзерцание. Времето на отшелничеството, на аскетизма преплетен с някои популярни учения на изтока в светлината на двадесетия век, струва ни се като нещо отживяло, премного отдалечено от динамиката на нашия век, несъобразено с реалните аспекти на духовните търсения на съвременieto ни. Ние не критикуваме тогавашното разбиране, нито методите, нито начина на живот, спираме се на практиката на ученичеството, чийто форми се променят, координират с дадени условия и с устрема на епохата. Те неизбежно биват прехвърляни на постоянно изменение. Всяко задържане и всеки опит да се запази статичността на една форма се изражда и се превръща бездушна догма, която обременява със своята нежизнеспособност. На времето отшелничеството имаше известен смисъл, но днес като идея и като практика, то е твърде трошливо нещо, отдавна загубило своето очарование и смисъл.

Човекът на новото време, ученикът в една школа като тази на Учителя не би се задоволил със тази практика и нещо повече, не би решил своите задачи и като човек и като ученик и не би допринесъл оня плод, който днес се очаква от него. В светлината на Учителя и при условията на днешния живот, при усиления пулс на нашия век старите форми отпадат като нереални и несъвместими. Ученикът днес не може и не трябва, нито пък иска да бяга от живота и от хората; нещо повече той не се сили да изменя външните условия всред които е поставен да живее, да работи, да учи. По такъв начин не условията стават фактор за духовното претворяване, а той става господар на условията, които приети в техния естествен вид той използва до максимум скритите им възможности. Неговият поглед не е обърнат навън, а навътре. Ученикът знае, че силата не е вън от него, а вътре в него – в живителната клетка на неговия

мозък, неговото сърце и неговата воля. Той се стреми да оперира правилно с тия скрити сили в самия него и разчитайки само на себе си, той си проправя пътя напред. Вътрешната сила не се храни с нищо, което идва отвън, а от онова, което лежи вътре в него – дар скрит в неговия ум, сърце и воля. Той може да манипулира с тази скрита мощ, която се крие в мислите, чувствата, желанията, постъпките – те са фактическия капитал с който той разполага и на който разчита, богато съкровищница за която не е нужно да се рее в непристъпните лесове или в пазвите на планините, за да я открие и използва.

Ученикът не променя отношението си към горите и към планините, съзерцанието, мълчанието, медитацията си остават елементи на неговото ученичество, те се превръщат за него на условия за самовглъбяване и защита, ала той решително се обявява против зависимостта от условията – не бяга нито от грохота на шумните столици, нито от кипежа на многото хора, събрани на едно място, за да се отдаде на работа. Напротив, той се старее да изработи вътрешна охрана, да кали волята си, да насмогне по такъв начин натиска на външната обстановка. За него всяка дадена обстановка в която е принуден да живее и работи, представляват най-благоприятни условия, независимо от мъчнотиите, независимо от промените и противоречията които налитат върху него. Той разбира и се стреми да запази пълно спокойствие и самообладание, вътрешна дисциплина и готовност да се справи с всичките неблагоприятни условия – условия при които ученикът ще развие самообладание, мълчание, търпение, концентрация на мислите, чистота; тъкмо неща които съставляват същината на неговото ученичество. Никога и никъде ученикът не би се изпитал така добре, както при външните неблагоприятни условия. А и никога сякаш противоречията и депресиите не са били толкова много, както през нашето столетие – тъкмо естествени условия за една школа, за учение, за изпитване, за каляване, за укрепване духовното тяло. За бягство от света и от хората ученикът не можеше и да помисли дори. Учителят не би и допуснал това. Заобикалянето на опасните завои на живота, намаляването по неестествен начин мъчнотиите, страданията, не беше нищо друго, а нарушение на програмата, предвидена за учениците. Именно всред вихрушките и огньовете, всред несгодите и противоречията, ученикът трябваше да запази своето хладнокръвие и без никакво отстъпление, за да смекчи суровия лик на съдбата, той имаше една задача и една цел – да разрешава задачите си спокойно, да се справя с уроците си търпеливо, да прилага новите методи, които му се даваха, да кали своята вяра, да прилага своята надежда и да се осланя на единственото оръжие, което гореше в сърцето му като свещен огън – огъня на любовта. Ученикът нямаше право да промени установената програма, нито да наруши вътрешния си мир. Човекът стоеше над всичко и в света на науката смелите мъже се справяха с най-трудните задачи, колко повече беше ученикът от един учен мъж, от един изследовател, от един мореплавател дори. Без да се оплаква, лени и обезверява ученикът трябваше да върви напред. Той знаеше, че времето беше необикновено, знаеше и какво се криеше зад суровия лик на несгодите, на страданията, противоречията. Учителят беше разнищил до най-възможната дълбочина тези въпроси, и беше дал нови правила, нови начини, нови средства, как да се справи с всичките трудни уроци. Светлината беше обилна и ученикът разполагаше с нови пособия чрез тях той можеше да извлече от скъпата руда скъпоценния метал. Изискваше се учение, постоянство и търпение.

Програмата на школата беше жизнеспособна, съобразена с възможностите на ученика, с условията на живота и с времето за които Учителят казваше, че никога не са били толкова естествено благоприятни за развиване на всички добродетели, за които ученикът копнееше. В тази

програма нямаше нищо пресилено, неестествено, нищо несъвместимо с живота и с века и с развитието на човека. Нещо повече тя беше напълно съобразена за днешния човек. Учителят казва: "Не избягвайте страданията, не се молете да ви освободят от тях, а ги използвайте, като ценни уроци, които не се повтарят. Бъдете като изследователите, като учените, които не скъпят и време и труд за една научна истина, колко повече ученикът, който съгражда новото в себе си." Да бъдеш човек при благоприятни условия, да работиш и учиш при добри условия, да бъдеш чист при липса на изкушения бяха неща лесно постижими, ала да постигаш всичко това при крайно неблагоприятни условия беше истински подвиг. Бягството от лошите условия и от хората не разрешава задачата. Ученикът живее между хората и всеки човек поотделно представлява една система, една книга от която той би извлякъл ценни уроци. Старото схващане да живееш далеч от хората и да се пазиш острожно от влиянията на неблагоприятната среда се заменя с ново – да преодолява тази среда, да изработи в себе си самообладание, самоконтрол, да се издига от съществуващи условия, да превръща нещата, да намира винаги ценното във всичко, което му се случва, да живее да работи и да учи при всичките условия беше най-актуелната задача на ученика, от чийто разрешение зависеше правилното му развитие. Чистотата като най-необходимо качество престава да бъде механически акт, а се превръща на жив непрекъснат процес вътре в него – "жива трябва да бъде чистотата" – казва Учителят. Тя не е мъртво украшение, нито нещо статично. Ученикът знае, че и най-чистата вода, когато минава през земните пластове се натоварва с известни елементи, но колко начина има в природата за да се пречисти наново тази вода? Същото се отнася и за ученика. Учителят предписва три начина: "Филтриране, изпаряване, изпотяване" – процесът на чистенето върви непрекъснато. Не е опасно, че нещо нечисто е влязло в човека, важно е да владее начина да го изчисти. Както химикът, ученият ученикът ще влезе в лабораторията си, ще прави опити, ще чисти себе си, ще чисти и другите. От хората той ще вземе нещо, ала и те ще вземат нещо от него. Обмяната е закон в природата, няма живо същество, което да не участва в този непрерывен процес, който пази равновесието и насища полярността.

При всичките условия на живота, ученикът държи новите методи на учение, дисциплина и живот. Той не забравя, какво се иска от него и колко е важно да стане господар на себе си и на условията.

Материалът, с който ученикът работи са неговите мисли, чувства, желания и постъпки. Те са живия поток, който обновява живота, осмисля го, предава му устойчивост и осмисля цялата дейност като ученик. Затова неговите усилия са насочени към тази област, която го определя като човек и като ученик. "Ученикът няма право да изпраща лоша мисъл или чувство към ближния – по такъв начин той го уврежда и върже карма. Всяка лоша мисъл или чувство са стрели, които се забиват в човека. При всичките условия ученикът трябва да се пази от отрицателните мисли и чувства – те са вредни за него и за всички останали. Няма право да петни Великото, Което му определи тази, а не друга съдба, тази, а не друга роля. Ученикът винаги трябва да помни, че не условията правят човека, а той определя правилното си развитие. "Лоши условия няма" – казва Учителят. Има само нежелание за работа, за учение, за усилия. Има липса на устрем, на импулс, на любов към учението и към едно дело, което трябва да легне близо до сърцето.

Само тогава живота на ученика се превръща на верига от светли дни, смислени и задълбочени. Над него грее едно чисто и ярко небе – успял е да се добере до новите методи, новите начини на работа и на подвизаване в пътя

на ученичеството. Тогава атмосферата му се насища със светлина, с мир, с радост, с любов, които неутрализират по магичен начин всичко онова, което наричаме лоши условия, лоша съдба или лоша карма. Ученикът е над тях, той е господар в един свят преливащ от жизненост. Не е нужно да бяга от хората, не е нужно да търси нови условия, не е нужно да бяга от живота. Където и да отиде, където и да се намери той носи благоприятните условия вътре в себе си – едно слънце, което никога не залязва, едно небе което му свети и денем и нощем. Животът на ученика при всичките условия си остава един и същ – светлината и топлината бликат непрестанно като извори и от живителните им струи той се храни, живее и се развива, досущ като цвете за което се грижи умен и добър градинар.

17. ЛИСТЧЕТАТА

Искаме да приближим един пример, с който Учителят си е послужил до нашето виждане и разбиране. Той крие наглед нещо дребно, толкова дребно, че трябва да се търси с лупа. Учителят се спира на него, когато разглежда въпроса за чистотата. Накрая Той прави едно предупреждение. Ето примера накратко: "Слугинята на един професор намира стаята незаклучена и решава да влезе и да я почисти. Решила да зарадва господаря си. На работната маса видяла много листчета, прибрала ги на куп и ги турила в печката да изгорят. След това измела, изчистила, както си знаела и напуснала стаята. Когато господарят се дошъл тя му се похвалила, че всичко е изчистила, изгорила листчетата от работната му маса. Професорът погледнал изчистената маса и казал: Никога вече няма да чистиш така – отишъл му 20 годишния труд." Учителят добавя: "Бог не иска от хората такава чистота, каквато слугинята разбирала. Има неща, които човек трябва да чисти, но има и такива, които трябва да останат при него – потребното трябва да задържите, непотребното да изхвърлите."

Ученикът в случая е професора. Примерът засяга ученика и чистотата – засяга неговата работа, неговия многогодишен труд – листчетата, които трябва да пази осторожно. За учения мъж те са скъпоценност, грижливо е събрал научния материал, необходим за големия научен труд, което смятал да подари на света. Идеята за чистота не веднъж е предмет на обсъждане. Има една чистота, която е статична, има друга, която е жива. За ученика важна е последната – живата чистота, която той търпи върху работната си маса, но която слугинята със своя усет за ред и порядък не може да търпи. Не от зла воля, а защото тя така вижда нещата. Нейното съзнание се движи в ограничен свят, където всичко се оцветява по слугински – стар отпечатък от един остарял и отживял ред, който поддържаше тази служба, която остава за цял живот своя отпечатък и слугинския тип не може бързо да се преобрази толкова господарското тълпо съзнание е чукало върху нейното. Тя не може да си представи света на професора – малките листчета за нея са непотребна смет, която трябва да се унищожи.

Пренесено в живота на ученика ние търсим листчетата, търсим и слугинята, търсим и идеята за чистотата. Всичко е до виждането, до разбирането и до съзнанието. За ученика много е важно да се поучи от погрешката на професора, който не трябваше да остави ключа на вратата в ключалката както е правел друг път и по такъв начин да се пази от нашествието на слугинята. Идеята тук е ясна. Второто нещо, което трябва да се разбере е разграничението, което се налага, за да знаеш кое в даден момент е чисто, кое е нечисто, кое трябва да задържиш и кое да изгориш. Задачата е сложна.

Връзката, обаче, между първото отношение – отношение към слугинята и второто към листчетата – нашето вътрешно богатство е непрерывна. В случая ученикът, който представлява професора, учения, който в своя кабинет или в своята лаборатория непрекъснато прави своите опити и бавно трупва своите знания – листчетата си, живата следа от неговата творческа мисъл, за да се домогне един ден до нещо съществено и цялостно. В усилената работа може да има чисти и нечисти неща, в една нива растат и жито и плевели, но никой не бива да се бърка в работата на земеделеца преждевременно да отскубне плевелите; никой не бива да се бърка и в работата на професора, нито в работата на ученика. Само той може да се произнесе, какво е чисто и какво е нечисто, само той може да знае това, никой няма право да се меси в неговата работа и да се разпорежда, какво да задържи и от какво да се освободи. В човека има един дълбок интимен свят, където зреят идеите, постиженията, успехите, само той има право да се разпорежда с тях, само Учителят може да наднича в този свят. Те са които могат да определят тяхната значимост. Затова ученикът в процеса на работата и учението е сам, не за друго, а за да избегне срещата със "слугинята". Понякога човек е склонен да покаже своята идея, да сподели своите планове, да направи достояние на света преждевременно своите постижения или принципи в работата си. Преди сам да е опитал и завършил своята работа ученикът трябва да мълчи, никой не трябва да влиза в неговия работен кабинет – в тая дълбока интимност, масата му отрупана с листчета. Нещата много рядко или никога се преценяват правилно от другите хора, които различно виждат и различно се произнасят. И докато те са ценни и скъпи за едно, за друго те нямат никаква стойност. Онова, което един ученик тепърва изработва, друг вече го е постигнал. Листчетата могат да послужат само на този, който грижливо ги е събирал в продължение на много години. Да борава с тях е само негова специалност. Само той може да има мнение за тях и само той да определи тяхната чистота. В процеса на дългогодишния труд може да се изцапа дрехата с която е работил, но придобитото, дълбокото, ценното е чисто, той знае това и не е нужно "слугинята" покрай външното да унищожи и вътрешното. Понякога тази слугиня е вън от нас, а понякога вътре в нас. Ученикът трябва да се пази и от двете. Само той като професора има право да влиза в своята работна стая, свещеното място и той да решава кое да очисти, кое да задържи.

Съществува един вътрешен свят, свят на ученика, където само той може да влиза – то е свещено място. Само той има право да говори и да се произнася. Той е който може да се произнесе кое е чисто и кое е нечисто. Ученикът никога не трябва да остави това място незаклучено, за да надничат в него хора от рода на слугинята, която безогледно унищожава ценните листчета – ценните мисли, чувства, добродетели, които зреят в душата на ученика.

18. ЦЯЛОТО

1. Всеки тон в едно музикално произведение е поставен на своето място – от това се получава акорда. Когато звученето е пълно, хармонично, ние изпитваме наслада. Зад произведението виждаме твореца, който разбира от хармония и мелодия, извежда музиката си до големи височини и дълбочини, за да почувствуваме онова, което ни подарява чувство за хармония и красота. Как е успял да направи това – интимна е тази тайна. Като музикант, като поет и художник той е успял от едно в друго светлините и сенките, консонанса и дисонанса, бурното с неспокойното и от всичко това той е съчетал една творба, която ни пленява и радва.

Дали на някой не би му хрумнало идеята да разгледа художествената творба с микроскоп и да пристъпи към нея като естественик, да си послужи с нож и анализа, за да ни даде представа за материалите и начините, средствата с които хората на изкуството си служат? Подобно разбиране за изкуството би ни довело до хаоса – хаоса с който единствен творецът може да се справи, за да създаде от него хармония. В творбата има светлини и сенки, полярността е оставила своя отпечатък и тъкмо това прави творбата интересна и прекрасна – съчетанията са били сполучливи. Затова изправени пред великите творения човек трябва да скрие своя нож и да съзерцава красотата – ние сме изправени пред едно цяло – цялостното то е важното. Детайлите отделните части нямат друго значение, освен това да влязат като материал в общото, в цялото. Ония, които разбират от изкуство знаят, как да пристъпят към него, застават наравно с творците и откриват интимната идея, вложена в творбата. Те притежават същата тънка сетивност и само така изравнени до автора те могат да дадат преценка за цялото като нещо важно и централно, с което авторът иска да ни запознае.

Цялата природа с всичките разнообразни форми не е нищо друго, а едно велико завършено творение, една картина, едно музикално произведение, една поема – завършено цяло, което блести с всичката си хубост. По същия начин и тук всичко е събрано на едно място, съчетано е и тон и багра, и линия, тъмна или светла, грозна или хубава, различно звучащи, всичко на своето място, за да се изрази идеята за цялото. Тогава виждаме в тази необозрима панорама, която изглежда величествена само за това, че всичко е поставено на своето място, всичко е нужно, всичко изпълнява своята макар и скромна партитура, като в голям симфоничен оркестър, еднакво ценни са всичките инструменти. Може ли тогава да се пита защо е малката буболечка, или вредната гъсеница, или невзрачната гад, или тоя човек добър или лош, грозен или хубав?

Цялото, това е важно, а за да изглежда прекрасно всичко е нужно. Няма нищо случайно или вметнато – всичко е на място и играе своята роля. Поставено е всичко на своето място, както всичките тонове в едно съзвучие, както всичките светлини и сенки в една картина, както всичките инструменти на един оркестър.

Ученикът на всичко гледа със свещен трепет – необикновен е автора, който стои зад красотата, зад цялото. Външната форма няма значение, важна е ролята, колкото и незначителна да е, тя е допринесла за да изглежда цялото богато по замисъл и съдържание. "Нищо излишно и нищо безполезно няма в света" – казва Учителят. Всичко си има своето велико предназначение."

За да стигне ученикът до това разбиране изисква се светлина, разбиране, усет за Великото в света, усет за цялото.

2. Животът на ученика не се движи по познати и обикновени пътеки. Светът в който той е потопен е необикновен. В този свят той не може да мисли, да чувства и да действа, както си иска, без да се съобразява с известни норми, закони и правила. Идеята за свободата за него не лежи така просто, както е прието да се разбира в обикновения живот. Ученикът не е свободен да мисли, да чувства, да живее както намира за добре. Той е извън обикновения човешки порядък, където нещата стоят разхвърлени, лишени от оная здрава връзка, която наричаме единство. Никой не му налага известен порядък, никой отвън не го е накарал да влезе в този порядък – ученическият. Той сам доброволно си избра и пътя и живота. Сам пожела да стане поданик в един нов свят – света на ученика. Негова задача е да се приобщи към единството, да се координира към изискванията на новия живот. Това не е нищо друго, а съобразяване с цялото. Той е част от цялото, орган в един организъм с чийто интереси живее и той. Както ръката на човека няма свой личен живот, така също и ученикът живее с интересите на цялото и съдейства за изпълнение плана на цялото, за да се реализира хармонията, красотата на това велико произведение – животът на цялото. Ученикът не може да живее отделно, свободно и да бъде независим от общото. Неговото благо зависи от благо на общото, на цялото, зависи изключително от реализирането на общия план. До колкото той съзнава и съдейства за изпълнението на този план, до толкова той ще бъде член на този организъм – част от цялото, за да живее и се развива правилно. Ако слага на предна линия личния си интерес, ученика не се развива правилно, боледува, линее. Няма случай в историята на окултната наука ученик да се е отделил от цялото и да не свърши с крах. То е равносилно на падение, на смърт. Човешкият организъм правилно изпълнява своите функции до тогава, докато органите са на своето място и изпълняват по отделно своите преки задължения – приобщени към цялото. Няма ли връзка, няма ли единство, даден е път на смъртта.

Какво би станало, ако ръката или крака се откъснат от тялото и решат да живеят самостоятелно, какво би станало с дървото, ако дънера се отдели или с реката, ако се отдели от главата? По същия начин ако човек се откъсва от цялото подписва смъртната си присъда. Затова всичко, което става в живота на ученика не става според неговите желания и мисли, а според начертания план на Цялото, съобразен с принципите на живота, целящи благосъстоянието не само на отделния човек, но на всички. За човека, за ученика няма нищо по-красиво, по-разумно, по-целесъобразно от това, да координира живота си с живота на цялото, да се съобразява с целите, идеалите на Цялото, на Божественото. Не неговия план, а Божествения да се изпълни. Ученикът трябва да има просветено съзнание, за да обхване значението на тази идея, идея за единството. Само при единството свободата като принцип получава своя дълбок смисъл и значение. Когато ограничи своята личност за интересите на цялото, той добива своята свобода. Страданията идват, когато човек се опитва да се отдели от Цялото.

Ученикът затова е ученик, за да пази свещено закона на единството, връзката с Цялото. “Аз съм лозата, вие пръчките” – казва Христос на времето. Идеята за единството цели да реализира общото благо, а не личното, цели да се изпълни не човешките планове, а Божествените.

В големия план на Битието е призван ученикът да участва като тон и багра, като инструмент и работник, който чрез своето усилие да се приобщи към изпълнението на общия план – плана на Цялото. Ученикът няма други интереси вън от тези за общото, за Цялото.

19. ПОЛОЖИТЕЛНОТО

Едно изкуство владееше Учителя до съвършенство. Той беше необикновен във всичките полета на живота и нещата за Него лежаха естествени, прости, разумни, лесни. Онова, което за човека беше мъчнодостъпно като висок планински връх за Него представляваше нещо леко за което не бе нужно голямо усилие. Не правим сравнение, би било неуместно и смешно да измерваме ръста в едно поле, където човекът се разкъсваше от вътрешни борби и се силеше с мъка да Го догони там, където Той искаше да издигне човека.

Изкуството наглед беше достъпно и пътя да него стоеше открит и маркиран. Блестеше като краеъгълен камък в сградата, която се наричаше характер. Отдалеч то блестеше като скъпоценност и нямаше човек със събудено съзнание да не копнее за него. То правеше човека силен отвътре, гарнираше вътрешния мир, подаряваше му дълбока радост, спасяваше го от ненужните тревоги и го правеше приятел на целия свят. Това изкуство правеше достъпни всички останали добродетели, защото основанията му лежаха върху любовта, която човекът хранеше към Великото в света. То приличаше на озон, който поддържаше свежестта и чистотата на въздуха, приличаше на вода, без която животът на земята не би могъл да се осъществи, приличаше на светлина и топлина, без които не може да се реализира никакъв растеж.

Нееднократно Той се връщаше на него, използваше всичките гами на мисълта, на израза, за да представи тази магическа пръчица и направи на човека достойние нейната сила. Това изкуство, което човекът не владееше, привличаше неудържимо погледа и сърцето на ученика и го караше да копнее, за да се развива правилно, да се радва, да бъде добър ученик и верен служител.

Необикновеното се случваше когато до Него се приближаваше човек обременен от своите борби и противоречия. Осветлението падаше върху тази част на неговото съзнание, която беше светла, чиста, красива. Странна идея. Да виждаш винаги и навсякъде само хубавото, само положителното. Той държеше много на това. Затова и човекът изправен пред Него, усещаше онова състояние, което изпитваме през ранното пролетно утро при изгрев слънце, или когато човек влезе в борова гора и усеща аромата на въздуха, или когато се изкачва на висок връх. Причината е проста и ясна. На лице е само доброто, красивото, което съществува у всеки човек и което в тоя момент като чист и благороден метал бива извлечен от самородната руда. За Него беше важно именно това – метала, а не сгурията. В полето на Неговото зрение се откриваше като чудесен пейзаж само доброто, което Той наблюдава и на което се радва. Намерено е ценното у човека, което единствено е ценно и заради което заслужава името човек.

Какъв рядък момент и какво преживяване от двете страни, изключителен момент, струва човек да се спре на него, да го огледа от вси страни, защото нека кажем, то представлява шедьовър в нашия малък личен свят и в цялата голяма личност на света. Той можеше, Той владееше до виртуозност изкуството да намира положителното и в най-нищожния и най-падналия, от наше гледище човек. Неговото зрение беше устроено необикновено и в света сякаш не съществуваше нищо, което можеше да опетни или деформира вътрешния образ на човека, който Той съзерцаваше в перспектива. Вложеното във всеки човек като малка скъпоценност беше открита за него. Ако някой се силеше да черни в Негово присъствие някого, Той противопоставяше противоположен образ,

превърщайки отрицателното в положително. Беше голямо това изкуство, което по някакво чудно съчетание ежедневно дефилираше пред нас, тясно свързано с целия ни живот здраво вкопчено в нашето всекидневие, защото ние бяхме обикновени хора и непрекъснато се срещахме, непрекъснато се натъквахме на обикновеното у човека. Една верига от отношения и много, много летящи мигове и часове, които бихме могли да наситим с чистота, красота, ако знаехме как да гледаме, какво да търсим и как да го откриваме. Ала ние не владеехме това изкуство, няхахме навика, не беше станало наша природа, наше убеждение. Една магическа пръчица стоеше неизползвана, няхахме силата да я вдигнем и си послужим с нея като шпага с която бихме победили всичко. Сами си причинявахме едно зло и една загуба неотлъчно ни следваше, която ни правеше бедни отвътре, обикновени хора потънали в нашата делничност. Лишавахме живота си от светлината и аромата на красотата. Човекът стоеше пред нас и ние няхахме силата да разкъсаме булото, за да намерим ценното, положителното, бисера, което многократно ще да ни възнагради затова, че сме успели да го извикаме на живот.

Изкуството бе твърде голямо за ръста на нашата обедняла откъм идеи цивилизация, за хода на нашето време – един преходен век, изпълнен с големи противоречия и остри вътрешни конфликти. Никога сякаш овладяването на това изкуство не е било така необходимо и остро. Никога не бихме стигнали до него, ако живия пример не е бил даден и пътя до него строго маркиран. Изкуството да намираш само красивото, доброто, светлото беше наистина голямо изкуство и може би то лежеше в пелени, а то влизаше в програмата на нашето време, в програмата на новото, което пристъпваше в света – то беше една алинея от новия кодекс, една черта от новия морал основна в миросглед на ученика, който трябваше да си служи с него в живота си. Без това изкуство ученикът не можеше да помисли за духовна хигиена, тя би била неосъществима, нито за дълбок вътрешен мир, нито за мека и топла среда в която ученикът живее, расте и се развива правилно. Затова много често Той казваше: “Намерете в човека поне една добра черта и нея дръжте в съзнанието.” Идеята е жива, свързана с живота на човека, защото нищо не действа така пагубно, както отрицателните образи, които човек носи в себе си, както отрицателните мисли, чувства, които храни за другите и за себе си.

“Ученикът трябва да бъде слеп и глух за всичко отрицателно, а с отворени очи за всичко положително, красиво, добро, колкото и малки да са те. Това е основно правило в живота на мъдреца. Ако попитате адепта за злото, той стиска силно устните си.”

Да намериш ценното, красивото, положителното у човека е все едно да намериш бисера, чиято цена еднакво ползува и притежателя и този, който го открива.

Животът би имал и сладост, и аромат, и красота, ако можехме да овладеем това изкуство, което днес чака човека, за да му разкрие голямата съкровищница на добродетелите.

Тази задача е начална стъпка в живота на ученика – тя е врата и оръжие, без които всички други постижения са немислими.

20. ИЗПИТВАЙТЕ ДУХОВЕТЕ

1. Много пъти трябва да се връщаме на тази тема, защото сме ученици и се налага да бъде тя разгледана от всичките страни, за да се домогнем до същината, реалното познание, което ни е нужно в ежедневието ни живот. Темата е специална. Тя засяга ония, които се занимават с окултните науки, специално тя засяга най-вече учениците. Те не са свободни да пристъпват към окултизма като към нещо модно и интересно, важно за момента само. Учениците не са движени от обикновено любопитство. Те са преди всичко ученици и носят отговорност не само за делата си, но и за мислите, чувствата, желанията, думите. Ученикът не може да си позволи каква да е мисъл или чувство, желание и дума. Че прави това, то е друг въпрос, но отговорността си остава.

Между многото въпроси, които го интересуват, стои и въпроса за невидимия свят, за съществата на този свят, за връзката между двата свята. Една много интересна тема, която увлича и кара човека да се вгълби в едно познание, което често пъти не го ползува, а може и да го отклони от текущите задачи с жизнена значение. Ясновидството във всичките му форми и варианти е будело интереса на човека. От най-простия до най-ученият по някакъв вроден инстинкт разтваря охотно ръката си, когато срещу него е циганката, която умее да врачува. Суеверието като неотлъчен спътник е придружавал човека и няма случаи, а ако има то е рядкост, когато под каквато и да е форма човекът иска да знае, какво е бил, какво е и какво ще бъде – нещо повече той иска да знае, какво го очаква и какво става с неговите скъпи покойници. Той жадува да открихне вратата към този свят и да види тайните скрити в него. Всичката тази нужда и интерес може да са на място, не знаем обаче, какво би спечелил човек, ако преждевременно се развие това сетиво, това трето ясновидящо око. Ние няма да се впускаме в разисквания по този въпрос, за нас е нужно да знаем извращенията и опасностите, които се крият при изучаването на тази област. Данните произтичат от хора, които по механичен път се мъчат да се домогнат до неща, които не са проверени, не са абсолютно точни. Идеята за Бога, за невидимия свят не винаги лежи спонтанно и естествено в човека преминал по пътя на възпитанието и убеждението. Най-ценно и хубаво е, когато човек се добере до тази идея по пътя на преживяването, по пътя на дълбоко съзерцание, по пътя на сърцето. В широк смисъл ясновидство не значи виждане в света на заминалите, или идването в контакт с други същества, дори и получаване на картини за онова, което има да става. За какво ясновидство може да говори онзи, който не може да разбере нуждите, страданията и мъките на своите близки и да се отзове на помощ? Какво би допринесъл на ученика в Окултната школа на Учителя подобно ясновидство, което няма връзка и отношение към себеподобния? Колко е важно да знаем, какво ще ни се случи утре, когато не можем да разберем елементарното задължение към ближния. При днешното време да притежаваш магическото изкуство да разбираш човека е хиляди пъти по-ценно от това някой дух да те учи какво да правиш и какво да не правиш. За ученикът въпросът е предreshен. Той трябва да живее идеята за ясновидството, живо вплетена в неговия живот. Когато ученикът отива обременен при Учителя, за него не е важно какъв е бил и какъв ще стане, важното е да получи помощта, да се разтовари от товара и да получи светлината, необходима за разрешаване на противоречията, за излекуване на болестта, за възстановяването на мира и хармонията на душата. Учителят беше велик ясновидец във всичките полета, най-живо и най-реално ние преживяхме Неговото ясновидство в съдействието, помощта и светлината, които обилно ни даваше при всички случаи. Неоспорима бе силата на Неговото ясновидство и на Неговите възможности в духовния свят,

ала при нас Той живя и работи не с тези атрибути. Той беше велик реалист и целеше да промени нашето виждане, мислене, чувствуване – от тези неща ние се нуждаехме най-много.

На ученика не му бяха нужни доказателства за съществуването на невидимия свят – този проблем беше решен, други задачи много по-важни стояха открити и чакаха своето решение – да овладее силите на своя мозък, силите на своите удове, изкуството да мисли и чувствава право, за да придобие ония качества, нишки в голямата тъкан, която му предстоеше да изтъче – оформяването на новото съзнание.

Имаше един път светъл и красив, чийто двери чакаха човека, но да се насили да влезе неподготвен, неовладял себе си, беше едно от най-неестествените желания на човека, на ученика за бързо растене, за бързо придобиване на сили, които нямаше да го ползват, а можеха и да му попречат. Ученикът не е обикновен човек. Той не може да сменя изворите – да пие от първия извор и после от десетия. Да се спреш на тази или на онази врата, за да ти кажат какво си и какъв ще бъдеш, или да ти дадат бърз начин за напредване, или да ти открият какво си бил в миналото, или какво правят заминалите, това не е нищо друго, а решаване на последния изпит. Ученикът трябва да се ръководи от строга принципност. Ако му е било нужно да знае нещо, то пръв Учителят щеше да му го открие. Веднъж разбрал главното и основното на своя живот, той няма право да търси лесни пътища.

Казват: На мене духът ми говори. Кой дух и какъв е той? Колко проповедници днес говорят в името на Бога и порицават грешниците и ги заплашват с ада – техните думи Божии ли са. Не предписвайте на Бога думи, които никога не е изрекъл. Не сваляме ли послания и речи, които никога Бог не е изрекъл и отдолу пишем Неговото име?... Колко е лесно да се говори от името на духа или на Бога или на Учителя. Велико е Божието дълготърпение и в своето величие търпи недомислият на хората. Дали е така просто и обикновено да се стъпи на тая горяща земя? Мястото е свещено и човек много трябва да мисли, когато дръзва да казва: Така ми говори духа, така ми казва Бог, така говори Христос – каза ми еди какво си. Колко хора днес духовни, верующи, окултисти, дори и ученици си позволяват да говорят по този начин. Има нещо безидейно и механично в това говорене. На всички може да е позволено това, но на ученика не му е позволено – то не е говорене, а бръщолевене, не му е позволено да заблуждава себе си, нито другите. Няма право да говори в името на Бога, на Христа или на Учителя – ученикът не е стигнал още до този ранг. Това могат да правят само великите посветени, а непосветените, които не разбират сложността на този свят, отговорността на думите и абсолютната чистота на тази област най-добре е да мълчат. Тази област е свещена и огънят може да пояде човека и се получат обратни резултати.

Ученикът трябва да бъде въоръжен с две необходими оръжия, две основни качества – кротост и смирение. Учителят казва: "Няма по-мощни оръжия от тях – те са магическото средство за преодоляване на всичко." Ученикът трябва да знае пред Кого стои и как трябва да стои. За да каже някога, че Бог му е говорил с него трябва да се е случило велико преобразование, да се е родил от вода и дух, а ако това се е случило, той никога нямаше да говори. Той би мълчал, както мълчи Учителят, когато стигне до тези въпроси. Дали ти говори Бог, Христос или Учителя, това са велики събития – епохален момент от живота на човека, който дава живо отражение върху мисълта, чувствата, постъпките, живота, да разберат другите, че нещо велико се е случило, да го познаят по светлината, по топлината, които се излъчват от него, а не по думите и по екстаза в който изпада. Човечеството е сито на проповеди, на речи, на

думи, на личности, на заплашвания, на закони. Лесно е да се говори от името на Бога, на Христа и на Учителя, лесно е да се турят в техните уста думи, които те никога не са казали. За човека е по-важно да знае как да живее, как да обича, как да учи, как да прилага истината, как да изпълнява волята на Тогози в Чийто име говори, отколкото да му приказват за невидимия свят и за неща, чийто произход носят печата на смешението. Никой, никога не е видял и не е чул гласа на Великата Реалност по външен, механичен път. Единствения начин чрез който човек може да изяви връзката с Великото е живота, който живее.

Има един свят на велика разумност, има един свят, където светещи същества работят за човека, ученикът най-вече от всички уповава на тях и в дни на страдания и изпитания той се обръща към тази Велика разумност и чака помощта, която няма да закъснее. Ученикът вярва, не е нужно други да го уверяват и да се мъчат да му докажат недоказуеми неща. Ученикът търси реалността на нещата и не трябва да се заблуждава от думите на самозвани учители, които винаги говорят за големи неща, за лесни пътища и за големи обещания.

“Един е Вашият Учител” – “Много са духовете – изпитвайте ги” – се казва в Евангелието.

Ученикът вярва, но не е суеверен.

Ученикът учи, но не учи другите, а само себе си.

Ученикът има реален поглед за нещата и за хората.

Ученикът не лъже другите и не се оставя другите да го лъжат.

Ученикът приема знанията само от неизчерпаемия източник на Мъдростта, която Неговият Учител е благоволил да му предаде.

Към всичко друго ученикът трябва да бъде буден, осторожен, да слуша, да внимава, да мисли, да изучава, да опитва, но да различава къде започва вярата и къде суеверието.

Ученикът трябва да изпитва духовете.

“Всичко изпитвайте, доброто задръжте”.

21. ПЪТ И СВЕТЛИНА – КАТЕГОРИИ УЧИТЕЛИ

Едва ли би се намерил ученик от школата на Учителя, който да не е осведомен не само за основните правила на школата, но и за отличителните белези на пътя, който той си е избрал. Пътят е едно от важните условия, фактор да се движи човек свободно и уверено. За този път Учителят е говорил много, дал е богат материал и е поставил ярки стрелки. На ученика е предоставено само да учи, да мисли, да прилага. Съборните беседи от 1927 година – “Пътят на ученика” представляват апотеоз на окултната мисъл по този въпрос. Учениците винаги щяха да се радват и благодарят на този изключителен дар, който обогати не само тях, а световната литература по този въпрос. Светлината е премного и никой вникнал дълбоко в смисъла на ученичеството, нямаше да сбърка пътя.

В “Пътя на ученика” – настолна книга може да се нарече, Учителят на много места отделя значително място за една личност, неразривно свързана с пътя на ученика и със самия него. Ученикът по своя път ще се срещне и днес и утре и през цялата вечност със светлата личност на истинския Учител. Срещата с Него е най-важния, най-значимия момент от неговия живот, бръмка от голямата верига срещи, които никога нямаше да престанат. Защото, какво е ученикът, ако непрестанно, ежечасно, ежеминутно не се среща с Учителя си във всичките полета. Както Учителят носи ученика в Себе си, така също името на ученика е написано на дланта му. Общението с Учителя е непреривен процес.

Ученикът винаги се намира в състояние на мислене, съзерцание, учение и работа. Както опитният моряк когато се качва по мачтата гледа само нагоре, така също и ученикът непрестанно гледа Учителя си, обърнат с лицето си винаги към Него – това небе на ученика, денем огрято от слънцето, нощем от звездите. Връзката нито за момент не трябва да спре да функционира, защото какво е физическият свят – опасно място, по-бурно от морските глъбини. Да познаеш Учителя е отличително качество на ученика. Както детето познава майката, така също ученикът носи в душата си магическия ключ на познаването. Никога той не се лъже, никога не се колебае в избора на пътя, където едно слънце грее и една обич го сгрива; между милиони той ще познае Учителя си. Много са начините и пособията чрез които ученикът познава и различава Учителя си – душата никога не се лъже, вътрешния, тихия глас никога не заблуждава; вкусът на Словото, аромата на цъфтящата пролет в която Учителят пребивава, топлината и светлината на Неговата реч, чистотата, красотата, хармонията и мирът, които лъхат от Него са най-верните указания – сигнали, които живи стоят пред лицето на ученика. Пътят ученикът не може да сбърка.

Но въпреки всичко още по времето на Христа, виждаме, че и Той дълго се спира по пътя, оглежда го и предупреждава. Той си служи направо и с езика на притчата. Отявлена фигура на лъжеучител, със сърце на вълк, който прелазя през прозореца спират вниманието на Христа, а по-късно и на апостолите. Опасността от тия нападатели и похитители ще е била твърде голяма, за да стигне до нас с нужната сила. Опасностите по пътя на ученика никога нямаше да изчезнат, свързани с изпитната система, те щяха да влязат в програмата на всички окултни школи.

Няма по-унищожителна страст в човека от тая за слава и за власт. Тя унищожава всичко красиво и благородно в човека. Човек, който иска да властвува е просмукал отрова в кръвта си – да бъдеш учител, властник, водач, да заповядваш като господар и край тебе да живеят роби. Колко трябва да мисли човек върху тези неща, които се промъкват като микроби в човека и унищожават всичко. Ученикът трябва да изтръгне тоя дяволски нокът изведнъж, колкото и да го боли. Няма в окултната история по-важна и по-сложна задача от тази, да изработи смирението и да пренебрегне блестящия път с фалшиви светлини на властолюбието. Опасностите се различават, формите също, ала съдържанието е едно и също. Аспирации към човешката душа; никога към нея нямаше да престанат да се простират алчни ръце, защото знаят какви богатства се крият в нея.

Учителят по този въпрос е строго принципен. Не визира личности, но безпощадно рисува образа ярко, не с убити тонове, рисува го със силни, бихме казали драстични средства, за да го видят и познаят всички. Той не си дава учениците, ни един не иска да пожертвува и острожно като добър пастир бди над тях, като любеща майка говори, предупреждава, помага и успява да изтръгва всичко що е здраво, случайно попаднало в мрежите на самозванците от рода на паяка и на вълка. "Които познават гласа му, слушат го. Добрият пастир душата си полага за овците си." И нито един от ония, които познават гласа Му и го слушат нямаше да пострадат. Те знаят, че пътят не е безопасен, ученикът е скъп съсъд с богато съдържание – Учителят е влял от скъпоценния елей в душата му... Колко е лесен и кратък пътят на кражбата, не положил никакъв труд, не е вложил никакъв капитал, а иска да подели печалбите, да ограби приходите. Но времената бяха други, пребогати и обилни със много светлина, близо до ученика стоеше Учител, необикновено и рядко явление и всичко щеше да бъде изградено здраво, устойчиво върху канара. Всичко казано по този въпрос звучи като кристал. Характеристиките са дадени точни

определени. Учителят ни запознава с три категории учители – от които две са тия на самозванците. Първата категория са ония учители, които познават истината – те са истинските Учители. Те са пратеници, верни служители за благото на цялото човечество и си служат с великите принципи на живота – Любовта, Мъдростта и Истината.

Втората категория са ония, които не познават истината и си служат с противоположните методи на Бялото братство, те образуват черното братство.

Третата категория са ония, които сноват между двете школи. Те учат и в едната и в другата, служат си с методите на едната и другата според случая. Едните и другите, обаче, служат на свои лични интереси. Користолюбието е основното им качество.

Ученикът може да ги разпознае.

Учителят казва: "Тези от втората категория не познават истината, вътрешно са бедни, затова се обличат богато външно, кичат се с много скъпоценности, пръстени, огърлици от злато и диаманти." При днешните условия на живот трудно бихме различили по дрехите и по скъпоценностите лъжливия учител. Идеята, обаче, е напълно вярна за всичките времена, защото иносказателния език блести, ние не се силим да гадаем и учениците нямаше да се спрат само до облеклото, разкошните дрехи и външните труфила могат за дадено време да не бъдат от определена материя, а нещо друго, което добре се вижда и разбира при наличието на светлината на Учителя. Това са онези фамозни знания, оная ласкава реч, ония щедри обещания и най-после всичките ония прийоми с които се цели да се привлекат учениците. Тези учители всячески се силят да очароват ученика, да го ласкаят, да му обещават, да го пленят е изискана реч, да будят възхищение и учудване. Те си служат добре и с ораторско изкуство, и с големите фрази, и със сладкостумие и с лъжата разбира се. Да покорят сърцето, да грабнат ума с тайни знания и пр. това са маниери на тия, които целят само да уловят души в мрежите, за да ги превърнат след това на роби. Родените роби само могат да тръгнат след тях и след като са пили от първия извор да пият от десетия. Ученикът трябва да бъде нащрек. Има разкошни мантии и блестящи украшения не само за тялото, а и други, с които се цели само да заробят душата, ума, сърцето и волята, за да се разпореждат с материалните и духовните ресурси.

Не по-малко опасни са и тези от втората категория, които се прикриват изкусно и влизат като клин всред добрите общества и ги развалят. Те са като молци и са премного опасни за наивните. Между тях могат да се търсят всички предатели от всякакъв ранг и род, но с една и съща цел. Всичките лицемери са там. Те стоят на два стола, служат на двама господари, нападат, когато е нужно, правят се хрисими, когато е нужно, за да набират сили за ново нападение. Картината е ясна. Учителят я очерта релефно в началото на пътя и не престана до края. През годината 1927 на събора тази линия сякаш стигна кулминационната си точка, за да стигне до последната завършвайки с посмъртните слова, когато даде последната формула: **"Да се прослави Бог в Бялото Братство и да се прославят белите братя в Божията Любов."** Магически ключ срещу домогванията на всички лъжеучители, които щяха да дойдат в смирен вид, скромно или разкошно облечени, но с един единствен интерес – своята слава и своите честолюбиви и користолюбиви намерения.

Учителят говори за една слава, за нея Той живя и заради нея Той понесе всичко – Божията Слава. Върховен миг, когато изпълнението на Божията воля приключи с Божията слава.

За ученикът нямаше друг път, освен пътя на истината. Да живее и той за Божията слава и да изпълнява Божията воля. Пътят беше очертан и здраво изграден – “Стъпете на него и не се бойте”. До него близко стояха магическите ключове и обилната светлина. Мнозина може би щяха да се спират тук и там, мнозина щяха да се лутат, за да разпознаят гласовете, мнозина щяха да величаят лъжеучителите и да направят от тях кумир и култ, ала ученикът познал отвътре Учителя си щеше да остане твърд и непоколебим срещу набезите на всичко, което звучеше фалшиво и беше облечено в пищна, ала тленна одежда. Понесъл в душата си образа на Учителя, ученикът никога нямаше да сбърка отличителните белези – чистота, святост, светлина, любов. Щеше да различава златните от позлатените монети, светлината от тъмнината, лъжата от истината. Границата, която Учителят беше поставил блестеше като острие на меч. След всичко чуто, дадено и преживяно, грешките по този въпрос бяха недопустими и ако те можеха да се случат, то отговорността лежеше върху ученика – не е бдял достатъчно, не е учил, не е мислил, не е прилагал. Уроците чакаха ученика. Пътят чакаше ученика. По този път ярко светеха светлините на Неговото живо Слово.

22. ЧЕТИРИТЕ ЗРЪНЦА – ПРИКАЗКА ЗАДАЧА

Учителят задава една задача на учениците. Задачата стои пред тях. Като се прочете условието, намираш, че тя е лека, ясна, разбрана. Ученикът дори може да се зачуди, защо е наречена задача. Учителят обаче я нарича дословно – задача. Малко или много те имат критерий, кои неща са ценни, правят разлика между положителното и отрицателното. Учителят иска да го провери. Ето условието на задачата: “Представете си, че ви предложат четири зрънца: златно, диамантено, восъчно и житно. Кое ще предпочетете? Решете този въпрос.” Към дадената задача Той прави известни коментари. Прави ги така, че никой вече няма да сбърка, какво да избере. Имаш чувството дори, че Учителя, а не учениците е решил задачата. Но нека пристъпим към нея. Задачата прилича на гатанка. От нея може да се направи приказка. Четири зрънца почиват някъде едно до друго, когато всички заспват, те оживяват и започват разговор: Едното казва – аз съм направено от восък и ставам за нещо, хората ме купуват и продават; най-благородната ми служба е когато ме правят на свещи и с мене си светят или четат, палят ме и за умрелите, да им е светло по незнайния път – добре ще направи оня, който ме предпочете. Лъжеш се, ако мислиш, че някой ще те предпочете; хората са поумнели и времената са други, силата и цената на благородния метал са известни на целия свят; моя блясък привлича и бедни и богати. Не ми се вярва, че някой ще предпочете восъчното зърно пред златното. С мене ще купят хиляди свещи. Диамантеното зърно се обади: Докато аз съм тук едва ли ще се намери глупак да ме подмине. Тебе познават, че си злато всесилно на земята, ала познават и мене и моята сила не е по-малка. На везните аз тежа повече, аз имам ослепителен блясък, ако трябва да избират, ще изберат мене, вие двамата пред мене кой ли ви е сложил. Колкото за следващото зрънце, няма какво да се говори. Срещу моята цена ще купят милиарди житни зрънца. Четвъртото зрънце взе последно думата: С какво да се похваля, че съм малко на вид, незначително и безценно, подхвърлят ме и птиците дори, ала ако попадна в добри ръце, ще го възнаградя богато – повече дори ще струвам тогава от трите ви заедно. Но двете последните са толкова надути, не искат и да ме изслушат, те са на такава почит, всички им се кланят, а мене, мене който ще ме избере, ще знаете, че е мъдрец.

Странна история – просто готова фабула, идея тъкмо за приказка, но на черната дъска задачата искри и очите на учениците са впити в нея, всеки е ангажиран, всеки иска да реши задачата по най-правилен начин. “Какво ще предпочетете?” – пита Учителят. Какъв отговор ще даде всеки за себе си? Нека се опитаме да проследим пътя на мисълта. Учениците, които образуват аудиторията на Учителя, един с един не си приличат. Дошли са от четирите краища на страната и всеки по отделно е поел една съдба и всеки по отделно има различни грижи от всякакъв характер. Ако някой измежду тях има някой например закъсал материално – гладен е, гол и бос – никак няма да се церемони, ще протегне ръка и ще вземе диамантеното зърно. С един диамант ще оправи обърканите си работи. Ако има още един такъв поради липса на избор, ще вземе второто зрънце – златното. Третият ще предпочете восъчното пред нищо и никакво житно. Четвъртото се мъдри там и никой не го удостоява с внимание, гледат го с пренебрежение, никой не се интересува от едно житно зрънце – впрочем не, може би се лъжем, може би някой се сепва, заинтересова се и казва: тъкмо това търсех и прибира житното зърно. Той може да е земеделец или чуждак, идеалист и обича да прави опити, или което е твърде вероятно има някаква идея. Четирите зрънца определиха категориите. Те са на лице. Зрънцата не са отвън, не са написани като задача на черната дъска, а лежат в човешкото съзнание като идея, като ребус, като гатанка, като сериозна задача, засягаща душата на ученика, неговия морал, неговото свято задължение като ученик, неговата съвест. И когато школата е разпусната, учениците мислят. Четири вида зърна, четири вида хора, ученици – тя е за тях – задачата.

Учителят винаги оставя стрелки. Тръгваме по тях и разбираме, че езика на символа се превръща на философия. Идеите кръжат, намираш се в някоя картинна галерия и имаш свободен избор да си избереш най-ценното, най-хубавото от тази колекция. Задачата не излезе толкова лесна, колкото мислехме в началото. Само за това, че между тези зърна стои едно дребно, нищожно житно зърно; не побързахме да добавим – ние много обичаме житното зърно, житото изобщо, то съвсем не е нищо и никакво; учениците се връщат на него, спират се съсредоточено и с жив интерес. Да, всички мислят, всички решават задачата, която на пръв поглед е лека. Какво цели Учителят? Златото е хубаво нещо – благороден метал, не се окислява, не се променя. Диамантът има почти същите качества, за восъчното да не говорим, житото го познаваме добре. Погледът на Учителя проникна дълбочината на човешкото сърце. Той вече е казал, разрешил е ако не цялата задача, то половината, някои намират, че е разрешил цялата като е добавил: “Житните зърна, това са идеите, те имат кълн, кое ще изберете?”

Господи, казват учениците – разбира се това, което има кълн т. е. житното зърно, ще протегнеш ръка дори и пръв да си, няма да се докоснеш до златното и до диамантеното, нито до восъчното и ще се спреш при житното. Направил си това, което Учителят ти е подсказал, че е добро. И ето, като че ли не си доволен от това разрешение – намираш, че задачата не е задача, щом ученикът не я е решил съвсем самостоятелно, със собствените си усилия. Тогава не е трябвало да се даде. Но тя е дадена. А може би крие нещо друго, има още нещо недоразрешено за което е дадена? Може би има още нещо, което трябва да се открива и което чака не друг, а ученика. Тъкмо там може би лежи ключа на задачата. Тогава се връщаш наново и започваш да търсиш неизвестния знак в уравнението. Ученик си и искаш да преживееш радостта, че си успял сам да разрешиш задача и сам си се домогнал до ключа на тайната. Така е. В дланта лежи житното зърно. Според изчисленията то тежи 1/16,000 от кг., а според науката, наречена алготехника в житното зърно е складирана

огромна енергия, с която са свързани живо няколко процеса: никнене, растене, цъфтене и връзване на плода. Цяла епопея, която Учителят разлиства без думи. Житното зърно казва: Аз мога да храня целия свят, само да попадна на добри ръце и добра почва. Продължаваме изследванията си – т. е. решаването на задачата. Питаме се коя е тази почва и коя е тази трудолюбива ръка, която ще се погрижи за зрънцето, което тежи 1/16,000 от кг. И накрая третия въпрос, какво трябва да направим сега, за да получим от едно зърно, килограм, от килограм, крина от крината тон, от тона тонове и с тях да нахраним целия свят?... Задачата, наистина е била задача и математика скочи на лице. Всичко до тук все пак беше лесно – човекът в земеделската наука е отишъл много напред и ако не за един сезон, за два, три, четири може да реализира огромни количества жито. Нататък, обаче, за учениците въпросът стои другояче. За него житните зърна са идеи. Така е казал Той. Ученикът ще трябва не само да вземе това зрънце, но като земеделецът ще трябва да го посее, да прибере плода и с този плод да нахрани целия свят. Колосална работа, хиляди пъти по-трудна от тази на земеделеца. При това да имаш морал, да не се ползуваш само ти от обилната жътва, при това трябва да знаеш кому, колко и кога да му поднесеш от богатия урожай. Всичко трябва да правиш с любов, взел си го даром, даром ще го дадеш. Изисква се пълно безкористие и чистота. Иначе, как ще изглеждаш необикновен човек, добър и честен, благороден и пожертвувателен и най-вече трудолюбив като нашия земеделец от нашите поля – да обичаш работата, земята, да обичаш житото, да го изработиш с обич и да го раздадеш с обич, а не да пълниш само хамбари и да го продаваш и търгуваш с него, и от плодовете да се ползуваш само ти. Грешно е за обикновен човек дори, а колко повече за ученика, който посещава окултната школа. Това би се таксувало като нарушение, като нечистота и корист, неща за които се изключва от школата.

Да, задачата не е толкова лека, колкото изглеждаше, неизвестното стоеше там и криеше най-трудната част. Да знаеш какво да избереш, когато светът ти предлага обикновените съкровища и какво да избереш, ще пристъпиш ли към най-същественото, към идеите, към Словото и ще подминеш ли онова, което се огъва и онова, за което хората пропадат, ще пристъпиш ли към Словото като към восък – това са ония, които се огъват при първата буря или като ония, които се привличат от блясъка на златото и на диаманта, закоравелите скъперници и материалисти, които никога не отглеждат идеите. Стигаш до житното зърно – там има оране, сеене и жънене. А след това разнасяне на житото – Словото по целия свят. Те не мечтаят за богатство, за хамбари, за служби, за блясък. Това са учениците. Те само работят нивите си и имат една единствена грижа – да хранят целия свят.

Отношението към четирите зрънца е отношение към Словото. Приказката се приближава до притчата на Христа за "Добрата земя". Като идея житното зърно стои най-близо до ученика; той го предпочита пред блясъка на диаманта и пред скъпата цена на златото. За ученика цена имат само живите семена, които съдържат кълн, живите идеи, които имат кълн и като се посадят дават изобилен плод.

Глава 3

РАЗГОВОР С УЧЕНИКА

1. УЧЕНИЧЕСТВО

1. За ученика много е важно да е намерил пътя, да знае какъв е този път и целта да бъде съобразена с неговия идеал. На земята има много пътища, може да се каже, че те я прорязват и сякаш няма място през където да се прекарват нови. Какви са тези пътища? Историята е много дълга. Те определят целите, стремежите, идеалите, убежденията, ако може да се говори за тях. Земята е уморена от онова, което се казва изработване на характер – системите са много, философските учения, идеологиите също. Някои от тях са уточнени, определени, никой не ги бърка, когато ги избира. Човек може свободно да се движи, да търси, да избира и когато уморен от много философия и модерни стилове се върне при своите, не го питат за нищо, а му казват: Добре си дошъл. Не се интересуват, какво е научил. Път без идеал.

Пътят на ученика се различава. За голямото мнозинство този път е неизвестен и неразбран, дори несъществуващ. Ако някой се опита да говори за него, все едно, че говори за някакъв далечен език. Темата е специална и времето за нейното овладяване стои много далеч от съвременността. Един ден, когато уморената цивилизация потърси оазис в пустинята, тогава ще разбере за какво става дума. Човек никога не се сеща за водата, докато не ожаднее, нито за хляба, докато не огладнее. Духът на времето е студен, себичен, сух, крайно затворен. Също като през зимата. На земята наистина е зима. Може да е средата, може да е края, ала ние казваме: Нека е зима, всичките сезони по отделно носят нещо хубаво и полезно. Сезоните нямат отношение към една земя и едно небе – тези на ученика. За ученика небето е винаги открито, слънцето никога не залязва и звездите блестят и денем. Тогава може да се каже – има един път приготвен за ученика. В началото на този път свети стрелка и до нея човек, който дава направлението. Никой от онези, които търсят този път не може да го сбърка. За ученика вече нямаше значение ученията на съвремението, философията на модерните философи, а науката беше интересна дотолкова, доколкото се съобразяваше с истината. Между милионите пътища на земята имаше един – пътят на ученика. Небето над този път беше ярко синьо, светло, безоблачно, а нощем по него светеше звезда пътеводна, като оная преди две хиляди години, която сочеше пътя на влъхвите, тръгнали от далечен изток да видят родения цар и Му се поклонят.

Между многото пътища, ученикът избра именно този, трябваше да улови именно тази диря. Днес той не е разбран, ала един ден ще бъде разбран. В света той е новата личност – векове той е бленувал за този път. Беше последната дума на строителското изкуство – беше нагорен, здрав, чист, светъл, красив, а целта блестеше като изгряващото слънце. Мъдрецът наричаше този път, пътя на ученика. Една нова личност т. е. не нова, тя бе позната от древността, но сега имаше нещо, което не можеше да се каже с думи, а други средства за изразяване нямаше – един човек се раждаше всред хаоса на двадесетия век, за него беше приготвен не само път, но и учебен чин, учебна зала и в нея катедра, а на нея Учител. Това беше величествено, нека не кажем много, съчетанията бяха идеални, нека векът да е бурен и наситен с много тъма и тревога. През това време на земята никой не можеше да изпита

такава пълна и непрехватна от хилядолетия радост. Тия неща звучат особено, но защо ще ги казваме, нямаме никакъв интерес личен, себичен. Не е теория, не е съчинение – разказваме простичко нещо, които са станали. Някога всяка дума ще бъде проверена.

Само да тръгнеш по този път, за да откриеш съкровищата за които си копнял, за да се нахраниш с красотата за която си мечтал, за да опиташ магичното въздействие на движението, което те отвеждаше към високите върхове. На земята нямаше нищо по-хубаво от този път. Никъде другаде не можеше да се намери това, което беше събрано там. Човек трябваше да върви внимателно и съсредоточено, за да не пропусне нищо от красотата, която се разкриваше от двете му страни. Да се върви по него беше събраното благо на земята. Нищо друго вече нямаше цена, обикновеният, елементарният живот на милионите хора – мравки, които пъплеха по многото друмища не можеше да отклони ученика от правия, светлия, нагорния път. В сравнение с фалшивия блясък на света, всичко туй ухаеше на снежна чистота, звучеше хармонично музиката на звездите, на слънцето, на цветята, на водите. В този път възможни бяха доброто, разумността, силата, себеотрицанието, правдата. Въздухът бе друг, дишаше се леко, а светлината галеше очите, различна беше водата, която пиеш, различен беше и хляба. Път, особен, който се разбира само, когато се опитва, за да се разбере и преживее. Вече не се интересува как живеят другите, не виждаш погрешките им, не те засягат глупостите, борбите, ежбите, недомислията им, интересува те само малкото добро, заключено във всеки човек. Нямаш желание да учиш другите, да ги морализираш, да им говориш за правда, за човечност, за любов, за истина. Те са премного налети с понятия и биха се почувствували оскърбени. Не се опитваше да изпадне в ролята на хирурзи да прави операция, защото те намират, че всичко в тях е наред. Нека сами опитват плодовете на философията си. Ученикът не казва – кой е прав и кой е крив, защото другите отговарят – ние сме добре, нямаме нужда от доброжелатели, нашия ред си е добър, избрали сме си един път и ще го следваме, не се занимавайте с нас. Учениците тъкмо това правят, не е приятно да гледаш посредствена изложба на обикновени художници, нито да слушаш музика от некадърни музиканти, или да четеш неудачна поезия. Кривите образи на изкуството не са полезни и в тях няма никаква естетика, защото липсва истината. С проповеди блатото не се чисти. Ученикът не е дошъл на земята да чисти блатата, той е дошъл само за две неща, да намери пътя и да учи, т. е. да застане пред катедрата. Едно нещо, обаче, и те биха желали – и другите да не се бъркат в техния живот – биха били доволни, ако не се занимават с тях и не им пречат.

Ученикът има жив интерес само към – да слуша добре, да учи добре и да живее добре.

2. Много са пътищата, по които човек може да тръгне. Пътят за това е път, за да вървиш по него. Този път може да е лек и приятен, може да е труден и неприятен. Зависи от целите, които гониш. Ако целта е обикновена, ще пътуваш по него и никой няма да иска нищо от тебе. Ти си обикновен пътник и пътуваш да речем по търговия, или пътуваш за да си търсиш жена, или отиваш някъде да се съдиш, или отиваш на гости. За какво ли не пътува човек? Но, ако си ученик и тръгнеш по нагорния път, който стига до висок връх и целта ти е необикновена, този път вече не е като другите и не може да се нарече обикновен – той е път за преодоляване, за учене, за изпълнение, за живот.

Преди да тръгнеш по него, добре е да се спреш още в началото и добре да разчетеш надписа – не мисли, че там са написани думи на обещания, на

радости, на големи постижения. Напротив там ясно са написани две думи от които някои настръхват – страдания, изпитания. Такъв бе пътя и на Христа и тъкмо там бе Неговото величие, че този път бе преодолян. Изпитанията и страданията са неизбежни, необходими може да се каже – нужни. Човекът е построен така, че да може да ги носи. Няма страдание на земята, което човек да не може да преодолее. Когато то бъде преодоляно, човек стига до сладката ядка, скрита зад горчивата черупка. Изисква се смелост, самообладание и решителност. Човекът е здрав и устойчив създ, страданията го каляват и изработват характер у него. Само в процеса на страданията, човек си изработва условия, където могат да растат цветята на радостта. Само след като е минал по пътя на страданията ученикът може да се ползува от красотата и уханието на радостта – това рядко цвете, което не идва случайно. И само човек, който може да преодолее страданията, може да живее пълно радостта, да я разбира и използва.

Затова ученикът не трябва да се плаши от трудния и нагорен път, нито от изпитанията и страданията, които го чакат. Те са прелюдия към великото, което го чака на върха – радостта и веселието. Съсътът в който ще се отлеят те е изработен от елементите на страданията.

Ученикът трябва да помни – страданията, изпитанията, скърбите приготвяват почвата на която расте, цъфти – зрее плодът на радостта. Радостта е храна, с която ученикът се храни.

3. Ако мислиш, че пътя по който вървиш – пътят на ученичеството е лек и гладък, много се лъжеш. Добре е да знаеш още в началото, по-стръмен и по-труден път от този няма. Защо някои го предпочитат е въпрос на който най-правилно ти сам ще си отговориш. Никой не може да ти обясни дълбоките причини, които са те накарали да избереш именно този път. Кой не знае, че планинските пътеки, които водят към върховете са трудни, опасни и уморителни? Ала ония, които обичат планината преодоляват всички мъчнотии и препятствия, за да преживеят красивия миг, който планината им подарява, защото те добре знаят никъде другаде въздухът не е така кристален и приятен, както горе на върха, никъде другаде видимостта не е така ясна и пейзажите, които се откриват – великолепни и от никъде другаде небето не изглежда така възшебно, а изгрева на слънцето така богат. Не се стига лесно до високите върхове. Красотата на планината не привлича еднакво всички. Трябва да имаш любов към планината, за да преодолееш трудностите. Същото е и с ученика. Пътят на ученичеството е път към високите върхове. Този път не е за всички.

Помниш ли следобедните и вечерните игри, когато си бил дете? Твоето детство не премина самотно, улицата бе пълна с другарска дружина, която ти търсеше и обичаше. Но ето, че днес ти си сам. Колко от ония, които ти обичаше и търсеше тръгнаха с тебе, споделиха твоя път? Днес ти остана сам, между многото деца, един бе избраният да намери този път. Но в пътя, който избра ти не си сам, защото и други като тебе го предпочетоха, и други като тебе жадуваха за чиста изворна вода и за пресен пшеничен хляб. Светът лежеше открит пред тебе, ала ти не дръзна да поемеш нито една от примамващите пътеки, които водеха неизвестно къде, а предпочете този път, който водеше към върха. Твоят устрем и копнежа ти бяха стрелки по твоя път и ти не сбърка. Остави всичко, защото зовът на съдбата ти бе по-силен от всичко друго. Една любов те призова и две ръце те поеха като младенец и ти се намери под крилете на една обич, където всичко бе светлина, топлина, мир и радост. Над тебе сияеше планинското небе, което денем ти даваше криле, а нощем те вдъхновяваше, за да твориш най-прекрасното – новия човек вътре в тебе. Красотата бавно

разкриваше своите нескончаеми образи и музиката на природата те изпълваше с възторзи, всичко сякаш целеше да се носиш на криле и да копнееш само за дела и подвизи. Ти жадуваше за ученичество и го намери, ти жадуваше за нов живот и го намери.

Пътят на ученика бе път не само на изпитания и страдания, а и път на дълбоки радости, на хармония, на красота. Близко ти звучаха думите – работа, труд, усилия, бдения, постоянство, упоритост, прилежание. Ти се стремеше ежечасно да се освободиш от дребнавото, обикновеното, личното. Животът на ученика имаше определена физиономия и стил, един аромат и едно сияние, които го отличаваха по начина на мислене, на чувствуване, на действане. Всичко у него изглеждаше иначе – той не бе като другите, впечатлението, което той оставаше беше различно, специфично и то учудваше хората – срещнали са нещо, което бе отличително, не се забравя срещата или приятелството с ученика. Неговата мисъл блести, чувствата му са топли, постъпките му благородни, той има развито чувство да разбира негодите и страданията на хората, пестелив в думите, той направлява доброто у другите, които усещат присъствието като нещо много леко и приятно.

Основното в неговия живот е отношението и обходата към другите и към себе си – не външната обхода, а вътрешната. Никога той не държи лоши образи за другите, не отежнява с нищо тяхното и без това претоварено съзнание. Не мисли за недъзи – погрешки, грехове, престъпления на другите. Той знае, че отрицателното е инфекциозно заболяване и се пази от зараза – пази чистотата, хигиената на съзнанието си. Пази чистотата на мислите, на чувствата, на желанията си. Само така ще помогнеш на себе си и на другите. Не ти е лесно да носиш недъзите си, а колко трудно би било да носиш и тези на другите, без да им помогнеш с нещо. Единственото нещо за взаимопомощ е да не се мисли отрицателното, да не се докосваш до него, за да не затрудниш процеса на изправянето. Планинският път е прекрасен, нека е труден – той води към един висок връх, към една идея. Пътят на ученичеството е път на възход. Той е път на големи постижения, но и на големи усилия. Изисква се търпение, самообладание, постоянство. Този път не е за обикновените хора. Обикновеното училище е бледо копие на великата школа, която учи човека на великото изкуство как да живее. Вратата на тази школа е отворена само за ония, чийто умове очакват знанията, които мъдростта дава, любовта, която дава живот и истината, която дава свобода. Няма по-красив, по-светъл и по-чист път от пътя на ученика. В лицето на Учителя си, ученикът намира и трите неща, за които душата му копнее – три извора поят неговия ум, сърце и воля, единствено те уталожват неговата жажда: Любовта, мъдростта, истината. Към тези три извора е устремена душата му. Това е новото време, новото, което се разраства като многолистна палма и изгрява като мощно слънце. Това е времето на ученика – живот на красота, на доброта, на сила.

4. Ти сам избра пътя си, никой не употреби принуда над тебе. За първия сигнал и първата стрелка, които блеснаха като пътеводна звезда, ти си копнял неудържимо. Светът не те блазнаше и рано ти разбра, че богатството, което ти предлагаша нямаше никаква цена. Ти предпочете трудния път, път на превъзможване и труд и тръгна с устрем нагоре към великата цел, която криеше тайната на една красота, която малцина разбираха.

Младостта е самонадеяна и горда и смела – ти вярваше дълбоко в пълната победа и най-щастливия ден остана да сияе по целия неравен път, този ден за първи път те нарекоха ученик. Тогава пред тебе се разтвориха вратите на училището и ти влезе вътре да учиш. Някои те съжаляваха, някои се

подсмиваха, някои се разсърдиха, спомниха си, че ти се различаваше винаги по нещо от тях и ти обърнаха гръб. Това помрачи твоята радост и ти малко се изненада. Какъв контраст – твоя устрем, твоята радост, твоят копнеж, останаха неразбрани за всички, които вървяха по обикновения път и живееха установено като всички. А твоята съдба, твоя живот се различаваше коренно – звездата над теб блестеше и бележеше чудесен път, вещаеше ти необикновен живот, богат отвътре, различаващ се от обикновения на ония, които не те разбираха. Ти усещаше, че живееш. Времето бе прекрасно, а условията чудесни – влагата поеше твоите корени отдолу и слънцето отгоре изливаше реки от светлина и топлина. Всичко съдействуваше за богат урожай.

Ти чакаше този ден щеше да дойде, непременно щеше да дойде. Младостта сияеше и ти беше изпълнен с устрем, със сила и с благородни желания. Вече не се питаше къде си – в началото или средата на пътя. Ти никога не се питаше за началото и за края – те не съществуваха. Великите неща са без начало и без край. Животът се движеше по пътя на спиралата, младостта никога нямаше да те напусне и на тебе ученика предстоеше да опиташ идеята за нетленното. Никога нямаше да съжеляваш, защото добре знаеше, че жребият ти беше пълен и богат. Назад никога нямаше да се обърнеш, защото онова, което беше пред тебе блестеше с неопишуема красота. Светът на миражите нямаше вече власт над тебе. Ти отдавна прецени съкровищата, които лежаха пред тебе.

Ала не бе пощаден и вътрешните борби и противоречия нямаше да стихнат. Ти мина през тях и пак щеше да минеш. Бури ще връхлитат, гръмотевици ще разтърсват небесата ти, светкавици ще го прорязват и големите страдания ще се вкопчват в твоето сърце; огньове ще пламнат и бученето на води ще нарушава твоя покой, ще минеш през тъмни и непрогледни нощи, чийто ледено дишане ще те докосне, но сам ли бе ти?... Като огнен стълб пред тебе Голямата Любов ти свети и над теб крилете на Великата милост те защитава. В този път не си сам – животът ти е охраняван от всичките стрели на злото. От какво ще се боиш?... Защото кой си ти да се съмняваш или да се отчайваш? Един Учител на Мъдростта те озарява със светлината Си, един Дух на Истината те освобождава и една мощна десница излива непрестанно към тебе Любов. Вярвай в тях, вярвай и в себе си, че ти си белязания човек, избран между много твои другари, ти си един от царските синове поканен на великото тържество. На земята няма нищо по-прекрасно от това да бъдеш ученик в школата на Любовта, в школата на Мъдростта, в школата на Истината. Призован си да работиш и да опиташ плодовете на тези три принципа, основа на живота. Съзерцавай свещените образи, размишлявай върху тях, вдълбочавай се върху тях, призовавай мощните струи и благословието ще се излее върху тебе. Семето е посято; то ще поникне, ще расте, ще цъфне и ще даде плод. Човекът се ражда само за това на земята – да придобие нетленни богатства, валидни за всички светове. Всичко останало е сянка на реалността, белязано със знака на тленността.

Учителят ще прегледа твоя живот, както някога са преглеждали класните ти упражнения и ще се произнесе – добре ли си вървял по пътя, добре ли си живял.

5. Пътят към великата цел е един и същ за всички копнеещи за Любовта, за Мъдростта, за Истината души. Това е среща с Великата Реалност. Като капките на голямата река, която има една глава от която извира и едно устие през което се изливат, душите копнеят да се слеят с Вечността. Пътят е един, различно е времето, различно е движението, скоростите. Някои идват в ранния

час на зазоряването, други в късния на залеза. Някои вървят по-бързо, други умерено, трети бавно. Хората се различават, разликата ражда скоростите, ражда разнообразието – красотата на живота.

Пътят тъкмо за това е интересен. Различни са хората, различни са интересите им. Затова някъде един човек се спира, а друг минава направо, някои дълго се любуват на картините, а други се развличат по пътя, трети си губят времето в празни неща. Речните капки вървят по определено направление и го следват неотклонно. Човекът се ползува от една привилегия – свободен е в избора си. Свободата е нещо сладко. Човек за нищо на света не иска да се лиши от нея. Дори и когато това му наврежда. Така е построен. Затова човек е свободен да си избира скоростите и сам определя времетраенето на работния ден. Голямото богатство, което всеки човек роден на земята притежава се преценява различно от различните хора. Някои ценят дните, някои часовете, а трети минутите. Зависи от интелигентността на човека, от устрема, от копнежа. Всички тези неща правят хората различни. Само едно нещо си остава неизменно – пътят. Да, пътят към великата цел е един и същ – прав, светъл, красив с една глава – извор и с едно устие – към голямото море. Да върваш в този път е достойние на всички. Добре е да помни това човек, ала не го помни – добре го помни само ученикът. Великата Реалност очаква всички да се обърнат към нея и да намерят този път, за нея всички са еднакво ценни и важни. Затова не дръзвай да помислиш, че си нещо повече от другите, че си направил нещо много, че имаш други права, че пред лицето на Безконечността на тебе ще бъде обърнато специално внимание. Неправилно е това разбиране, което има лоши аспекти и лоши последствия. За ученика то е опасно положение, което в резултат може да породии най-нежелателното, най-вредното – гордостта – тогава намиращ, че си нещо повече от другите, по-добър, по-умен, от по-друг произход. Всъщност по нищо не се различаваш, абсолютно по нищо – само по това, че си намерил пътя, няколко минути по-бързо от другите. Пътят е неизбежен за всички.

Добре е да помниш и да знаеш, много е полезно това, че условията и възможностите да растеш и да се развиваш са еднакви за всички, досущ еднакви, това ти стига, за да разбереш, че зад гордостта и чувството на превъзходство стои глупостта. Пази се то гордостта!

6. Пътят към познанието лежи открит. Знанията, които се дават в школата, която следваш имат едно единствено предназначение – да те научат, как да решаваеш трудните задачи, как да се справяш с острите конфликти и противоречия, как да носиш страданията и изпитанията, как да живееш. Вън от приложението знанията могат да ти послужат за украшение. Ученикът, обаче, трябва да знае, че украшенията не му са нужни. Той няма какво да се украсява отвън, външната украса е присъща на птиците. Неговата красота е отвътре. Само вътрешната красота може да му предаде и външна красота. Затова не е нужно да се кичи, нито да блести. Не се надпреварвай да взимаш думата и да си дадеш мнението дори и когато те питат – знанието не е дреха, не е корона, не е орден – няма защо да се кичиш с тях. Знанието е сила, с която можеш да си послужиш, когато намериш за нужно. То е пособие и ключ, който навреме трябва да се използва.

Когато ученикът борава със знанията, трябва да бъде внимателен с будно съзнание и с чувство на отговорност. Само тогава задачите могат да се решат правилно, и само тогава ще се види с какво богатство разполага ученикът. Мъчнотиите и страданията са пробен камък. Затова животът на ученика трябва да бъде образец на търпение, на самообладание, на деликатност,

на благородство, на доброта, на честност. Само тогава обикновените хора ще видят в лицето на ученика необикновения човек, който не само говори, но и живее идеите си. Отвън нека е като всичките, но в живота си, трябва да се различава. Образът е чист и изваян от чертите на справедливостта, искреността, деликатността. Думи и дела се покриват напълно. Голяма рядкост и голяма ценност представлява днес човекът, който не знае що е лицемерие, що е грубост и що е насилие. Да срещнеш такъв човек е празник за сърцето и ума.

Ученикът е такъв човек. Ученикът е буден. Изважда от дълбочината на сърцето си благородното, доброто, светлото, за да помага на ближните си. Той знае, че непрекъснато дефилира пред очите на Великата Реалност. Животът му трябва да бъде достоен за тези очи, които го посрещат и изпращат с обич и доверие.

Знанието крие магически сила. Използувай тази сила, за да преживееш дълбоката радост, че не напразно си учил при Велик Учител във Велика школа, не напразно си копнял за този път, не напразно си излял живота си в нови форми, съобразявайки се с великите закони на Живата природа. Опитай се да бъдеш истински образец – човек с висок идеал!

Тогава пътят и животът ти ще се слеят в едно и ще разбереш скрития смисъл на казаното от Христа: "Аз съм пътят, Истината и животът".

2. ОТНОШЕНИЕ – НЕОБИКНОВЕНАТА ПЕСЕН

1. Ти си роден богат. Когато първата струя въздух събуди заспалия ти гърди и първият вик раздразни тъмата от която се освобождаваше и космическият ритъм те докосна с диханието си, ударът на твоето сърце отека и ония, които първи те поеха, въздъхнаха и промълвиха - животът започва. От този миг ти стана поданик на една неовладяна земя, която лежеше непозната и скрита за тебе.

Първият допир с живота те увери, че си роден богат. Ти успя да уловиш диханието на вечността, за да отзвучиш след малко крепко, за да оповестиш след малко, че притежаваш скъпоценна чаша в която Незнайна Любов изля живителния сок. Ти се роди със сърце. Твоята майка често опипваше ударите – шумеше ли пулса, за нея това бе най-сладката мелодия. Нейният младенец живееше, имаше сърце.

Не мина много време, когато бавно завесите започнаха да се разтварят и събудилите се сетива започнаха да разказват за второто чудо – един светилник гореше и човекът започваше да разбира, че беше богато надарен – той притежаваше ум.

Когато в голямата земя един ден щеше да намериш учебния си чин и пред тебе Един Учител щеше да те учи на любов, на мъдрост, на истина и на разумност, ти щеше да разбереш цената на онова съкровище с което се роди – този дар направен на човека го приближаваше при боговете, даваше му сила, власт, устрем да учи, да разбира, да побеждава. Роден се с ум и със сърце и една воля се оформяваше. Природата те гледаше с възхитени очи и очакваше от тебе големи дела. Ти беше роден богат и белязан да учиш, да твориш, да събираш нетленни богатства. Имаше на какво да разчиташ и животът ти можеше да се превърне на феерия от звуци – необикновена песен, която нямаше да стихне.

Едно священо място беше определено за тебе и твоето преуспяване се очерта като блестяща огнена линия. Ти имаше на кого да разчиташ, имаше на

какво да уповаваш, имаше на какво да се обленеш. Близо до тебе шумеше и пееше едно дълбоко море и един фар на брега светеше непрестанно. За тебе оставаше само да разпънеш платна и да тръгнеш на път. В тебе и с тебе беше светлината и топлината – небето те гледаше със снизхождение, земята с обич – ти непременно щеше да успееш. Богатството беше скрито в тебе – ти имаше сърце, имаше ум. Нека да си ученик и нека мястото, определено за тебе да е свещено и нека пред тебе Великият Учител да ти разкрива дълбокото познание, дали Неговата богата и сита реч можеше да те ползува и дали това знание можеше да се отлее в тебе, ако ти като ученик не учеше, ако и да си роден богат? Какво можеше да направи Великият Учител за ленивия ученик? Едно свещено място бе приготвено за тебе, чин и катедрата пред тебе и една наука те чакаше – науката как да живееш. Затова добре е никога да не забравиш, че притежаваш ум и сърце.

Разчитай винаги на тях и работи с тези две пособия, използвавай светлината и топлината по време на всичките ти работни дни.

Учи непрестанно, за да овладееш великото изкуство – как да живееш като истински човек.

Само тогава Учителят може да ти помогне – да те постави във връзка с Реалността – само твоя устрем, твоя копнеж и самоотвержената ти служба привлича вниманието на Великото – няма друга връзка, която укрепва отношението между тези две същества – Учител и ученик.

Ученикът разчита на сърцето, на ума, на волята си, няма други пътища и други възможности към овладяването на познанията.

Затова отличителния белег на ученика е учението. Единствено то приближава ученика до Учителя. Единствено то привлича вниманието на Учителя.

Не забравяй никога, че си роден богат – имаш ум, имаш сърце, имаш определено място, пред тебе катедра, където Един Учител те чака.

Като факла жаждата за учение, за приложение трябва да гори винаги в началото на твоя работен ден – единствено това определя отношението между Учител и ученик.

2. Човек си ти, но по нещо приличаш на малката фиданка, която расте в градината, не само под грижите на добрия градинар, а и под грижите на природата, която обилно ти изпраща: светлина, топлина, въздух и влага. Как се нарича всичко това в обикновения човешки свят, където малцина забелязват онова, което непрестанно тече към тях? Ония, които разбират наричат всичко това – прояви на любовта. Опитай се да съзерцаваш това свещено табло, където взимането и даването е установен закон, израз на дълбоко отношение към един живот, който шуми и пее и в който Великият замисъл на Битието намира своята реализация.

Нека си човек, ала и ти имаш нещо общо с тия безсловесни малки божества, които растат в човешките градини, които живеят по милостта на незнайните си приятели; ежедневно те им поднасят необходимото. Ония, които те обичат по съзия начин ти поднасят всичко без което не би могъл да просъществуваш на земята; и ти имаш нужда от слънце, от вода, от въздух, от хляб. Без тези неща твоят духовен живот би бил невъзможен. Ти не си цвете, не си фиданка, ала и към тебе лети една голяма обич, която непрестанно те облива с топлина и светлина.

Ти живееш, защото Любовта на Незнайното те прониква отвред.

Внимателно пристъпвай свещения праг, това място е свещено, нека не храм, съграден от човешки ръце. Обичаш и си обичан, живееш, защото на

земята над тебе грее едно небе откъдето ти получаваш всички блага. Велики служители безкористно задоволяват твоите нужди и като венец на всичко, любовта те придружава, любовта осветлява твоя път, любовта разтопява всичкият лед по твоя път, любовта превръща нощта в ден, тъмнината на светлина, скръбта на радост, поражението на победа. Отвън и отвътре потокът на любовта не стихва.

По-малко ли си ти от цветето, от фиданката, от малката буболечка, които никога не оспорват, не се съмняват и не делят любовта. Можеш ли да направиш и ти това? Опитай се да отречеш незнайните велики служители, опитай се да отречеш любовта, която движи колелото на твоя живот. Непременно ще се стълкнових – грубо нарушение на взаимното отношение ще ти се отрази и ти ще разбереш, какво значи да живееш вън от обсега и от всичкият студ на земята. Безсловесните същества ще те гледат и ще се чудят – как може да се отрече любовта...

Не влизай в крамола със себе си, нито с твоите приятели, нито с ония, които ти дадоха живот на земята и най-вече с Великото в света. Пази отношението към Твоя Бог. Всички вкупом са целели само твоето благополучие, непрестанно са ти подарявали светлина и топлина. Вслушвай се в песента на цветята, на дърветата, на птиците на цялата природа, те всички отправят благодарствен химн, че живеят, че има кой да ги обича, кой да се грижи за тях.

Погледни тогава и в себе си, за да вникнеш във великата мистерия на любовта, която те гледа при всичките условия, независимо какъв си ти с голяма обич, когато спиш и когото си буден. Не отвръщай очи от този разливащ се поток от светлина и топлина, от живот, които текат към тебе.

Не влизай в двубой с тях;

Не се съмнявай;

Не тъпчи свещените места с обути нозе – Това се нарича отношение.

Божественото живее в тебе, не го докосвай грубо, не го отричай, не отбивай потока, който тече към него, не се отклонявай от пътя, който те води към скрижалите на твоето сърце и към храма на твоя ум. Нека светлината намери път в тебе, и нека топлината – прием. Застани на прага и ги приеми с обич. Само така ще пазиш свещено отношението към Любовта.

3. Планинският извор не говори за себе си; натежалото от плод дърво не говори за себе си; ухаещото цвете не говори за себе си.

Ти си човек, който носиш в сърцето си един копнеж и в ума си – висок идеал. Избрал си път по който вървят малцина. Никой не ти натрапи идеята за предимствата на този път. Ти сам си го хареса и сам си го избра. Умен си и пазиш интересите на сърцето, на ума и на душата си. Убеден си, че си намерил най-ценното, което твоето време можеше да ти предложи; доброволно улови дирята на този път и не се разкайваш – нарича се път на Истината, път на съвършенство.

Ти живееш по други закони и морала ти се различава. По много неща се различаваш, а най-вече по начина на мисленето, на чувствуването и на живеене. Основният принцип ти е познат и се стараеш да живееш по предписанията му. Не говори, как мислиш. Не говори, как чувствуваш. Не говори, как се молиш. Не говори, как живееш.

Бъди като извора.

Бъди като плодното дърво.

Бъди като цветето.

Бъди като слънчевите лъчи.

Не е нужно да даваш обявление, не е нужно да употребяваш без време и без място глаголната форма: Аз съм..

Ако си извор, жадните ще те намерят по сладостта на водата.

Ако си плодно дърво – по узрелите плодове.

Ако си цвете – по аромата.

Ако си слънчев лъч – по светлината и топлината.

Можеш да бъдеш извор, плодно дърво, цвете, слънчев лъч само при едно условие, ако живота ти почива върху основите на Истината. Единствено тя е която те отбелязва и отличава от другите. По нейния аромат хората ще те открият, ще те опитват и ще се произнесат за свежестта на водата, за сладостта на плодовете, за уханието на цветовете, а най-вече за светлината и топлината, които лъчеизпускаш. Изворчето, цветето, дървото и слънчевия лъч не могат да останат скрити. Където и да са, човекът ги намира. Колкото и да мълчиш като човек и като ученик ще те познаят.

Новият човек блика непрестанно.

Новият човек ражда сладки плодове.

Новият човек ухае приятно.

Новият човек се отличава с обилна светлина и топлина.

Животът е там, където е истината.

Човекът е там, където е истината.

Красотата на човешката душа и свободата на човешката душа ни стават понятни само при истината.

Ученикът изразява отношението си към нея, само, когато я възлюби. Само тогава той става възлюбен на Великия, Който е посял семето на истината в човешката душа. Единствено истината реализира идеала на човешкото сърце и човешката душа. Истината определя отношението към Великата Реалност.

Възлюби я, ако искаш да заслужиш името човек, името ученик, който непрестанно копнее за непреривно отношение със Своя Бог, със съвършените същества, със своя Учител.

4. Тя започва винаги с малки, микроскопически величини. Наглед има невинен вид, промъква се неусетно, незабелязано, все едно, че нищо не е. Последствията, обаче, са еднакви, независимо дали е голяма или малка, невинна или виновна, бяла или черна. Произходът е един и същ, затова и пораженията са еднакви. За да се види човек, трябва да има отлично развити сетива, не само петте на физическия свят, а в един друг свят, където съществува точна мярка и везни.

Образите на лъжата са неизброими, булата ѝ са многоцветни, тя се видоизменя според случая. Нищо обаче не е в състояние да променя естеството на лъжата. За да се пребори ученикът с нея трябва да има основа – любов към истината. Първото обещание, което дава пред Бога, пред Учителя си и пред себе си е следното - без лъжа. Всичко може да се извини, прости, коригира, но лъжата никога. За лъжа изключват ученика от списъка на школата, за лъжа лишават човека от свобода за милиони години, за лъжа човек загубва велики условия за развитие. Няма по-страшно заболяване от лъжата – тя е проказата за човешкия ум и сърце. Тя дезорганизира човека, връща го назад в тъмното минало, деградацията не е нищо друго, а последствие от лъжата.

Ученикът има да се справи с наслояванията на миналото. Първоизточникът на всичките злини е лъжата. Тя е оплела човека в незавидното положение в което се намира днес; по същия начин човекът трябва да разплете мрежите на лъжата и да се освободи. Никой не може да му помогне, ако сам не си помогне. Опасно е да си служи човек с лъжа спрямо другите и спрямо

себе си. Много често започва от “дребните, невинни лъжи” – в случая тук няма дребни, няма невинна – елементите са едни и същи. Лъжа е всичко, което човек представя така, както не е - лицемерието в основата си е най-наглата лъжа. Да преувеличаваш, или да намаляваш значението на нещата е също лъжа. Да се представиш такъв, какъвто не си е лъжа. Да си представиш, че си по-болен от колкото си, по-скърбящ, отколкото си, по-богат или по-беден отколкото си, това са все лъжи. Лъжа е когато каниш някого любезно, а вътре си казваш - дано не дойде, лъжа е да мислиш лошо за някого, а му се усмихваш любезно, лицемерието е любима форма на лъжата, дипломатията най-отявланата. Изобщо, много са образите на лъжата. За ученика тези образи трябва да бъдат ясни, познати и спрямо тях да предяви най-голяма будност, винаги да знае, кое, къде да постави, да не бърка фалшивите монети с ценните. Лъжата безусловно трябва да бъде изключена от живота на ученика.

Чувствата, мислите, желанията, постъпките трябва да бъдат очистени от лъжата. Животът като чистата, кристалната вода от извора. Това значи: абсолютно никаква лъжа. И в най-малката форма заразата е скрита. Ученикът няма работа с нея. Учителят е висш израз на истината. Неговият път минава през истината. Истината Го отличава. “В истината е скрит животът”. Ученикът следва пътя на Своя Учител. Ученикът подражава на Учителя си. От Него той учи истината. На Него той е обещал да възлюби истината. Тя е звеното между тях. Тя е препоръката без която ученикът не може да бъде ученик, не може да заеме мястото в школата, не може да реализира правилно отношение – условия за живот.

5. Приличаш на скромно ухаещо цветенце, което се гуши под храсталаците. Ала ти не си цветенце. Ухаеш като това цветенце, ала не си теменужка.

Приличаш на малка пойна птичка, която се крие в разшумелия листак и извива мелодична песничка. Песента ти звучи също така сладко, ала не си пойна птичка.

Приличаш на планинско изворче, което блика и денем и нощем и уталожва жаждата на уморени пътници. Като изворчето бликаш и уталожваш жаждата на пътниците, ала не си изворче.

Ти си човек и имаш нещо от теменужката, не шумиш с онова, което притежаваш, само ухаението те издава.

Човек си ти и приличаш на славейчето; пееш чисто, не обичаш фалша, тоновете на живота ти са верни и те говорят за тебе.

Имаш нещо и от извора. Нека си човек приличаш по нещо и на извора.

Приличаш на тях и усърдно изпълняваш службата си: ухаеш, пееш, бликаш непрестанно. Не питате кой е този човек, какъв е той, как ще го познаем? Какво притежава той, за да изглежда такъв? Нека отговорим с една думичка само: Доволният човек. Следва въпроса: Нима на земята има доволни хора? Не знаем. Може да има, може да няма. Едно, обаче, е вярно – в горските поляни ухаят теменужки, в горите пеят славеите, в планината бликат извори.

Доволният човек прилича на тях.

Доволният човек е най-добрият ученик на земята. Той се учи от всички и от всичко. Той е човекът, който има разбиране, убеждение. Той е здравият, чистият, прилежният ученик – благодарен при всичките условия, той е убеден, че всичко, каквото му се случва крие неговото благо.

Живата природа го гледа със снизхождение и не се скъпи да го обсипе с блага и да му разкрива съкровени тайни и да му показва ежеминутно кривите си табла. Доволният човек се е домогнал до магическите ключове и

знае, как и кога да си служи с тях. Доволният човек владее изкуството да чака, да мълчи, да търпи, да се надява. Той се изказва винаги последен. И това, което казва съдържа само едно нещо – дълбока благодарност.

Благодарността е най-чистото ухание на отношението, което ученикът има към Бога и към Учителя си, към Живата природа и към ближните си.

Доволният има антипод. Добре е и полезно ще бъде да се запознаеш с този антипод.

Тесати. Срещат сенавсякъде, излишно е да се посочи местожителството им. Те не заслужават внимание, но е необходимо да се спреш на тях и да си дадеш труд да ги анализираш психологически. От този анализ ще има двойка полза. Едните ще се пазят като от огън да не изпаднат в това положение, а другите ще се научат да не им обръщат внимание и си губят времето и силите си покрай тях. Недоволните и своенравните – те представляват група вършат само една служба – каляват търпението и самообладанието на тия, които са край тях.

Приличат на ония деца, които много плачат и все намират нещо от което не са доволни. Разкарват непрекъснато родителите си и поставят на изпитание търпението им. В света има много недоволници – някои не са доволни от устройството на тялото си, ръст, форма, лице, цвят на очи, линията на устата, на носа, цвят на косата. Други не са доволни, че са се родили жена, мъж, други не са доволни от родителите, бедни, неграмотни; други, че нямат родители, приятели, любими, деца, къща, богатство и хиляди още неща. Вярното е, че недоволният винаги ще намери нещо от което да не е доволен. При каквото условие да бъде поставен да живее, все ще намери нещо, което не е за него в ред. На такъв човек винаги нещо не му достига. Това са общите положения на недоволния. Градацията само е различна – навиците са еднакви. Те вечно се оплакват, рядко благодарят или никак, далечно нещо е благодарността и ако някога казват: мерси, то звучи кухо и студено.

Тези хора са много мъчни. Като деца, като юноши, като възрастни и като старци, те винаги имат вид на онеправдани. Намират, че лошата съдба само тях гони, намират, че най-големите страдания са отредени за тях. В ръката си имат везни и вечно мерят онова, което другите и те имат. Сравнението е любимо занимание и оттам онова губене на времето за неща, които нямат никаква цена. Защото какво печели от това човек, ако види какво имат другите, то не го ползува.

Като деца те поставят в ужас майката. Тя не знае, не намира начин, как да му угоди. Такова дете е плачливо, недоволно, капризно. След многократни опити да го задоволи майката се отчайва и стига до практичния метод – не му обръща внимание. Не се трогва, когато то плаче.

Ако е млада мома, любимият ѝ също изпада в ужас. Не знае, как да постъпи, какво да каже, как да я погледне. Ако се ожени за тая възискателна личност, докато я обича ще ѝ угажда, после ще я търпи, после ще я намрази и накрая ще му стане безразлична и ще стигне до метода на майката – няма да ѝ обръща внимание, когато се оплаква и от нищо няма да се трогне. Уморително е да се живее с недоволен и своенравен човек. Не са лесни такива хора. Накрая стават неприятни. Хората ги търпят, защото са наистина нещастни, без да са такива. Хората ги гледат със снизхождение, изслушват ги, дават си вид, че са заинтересовани, но остават безучастни, намират, че много хора страдат без да говорят. Ще кажат, не ги обичате. Те нямат нужда от обич. Имат нужда само от робуване и от нещо друго, но то е друга тема. Ще кажат, ама ние ви обичаме. Другите ще отговорят: Благодарим от тази обич, не ни е нужна тя. По-добре ще е да имат насреща умен и разбран човек, който да престане да

хленчи, да недоволствува и да се оплаква вечно. Недоволните, своенравните, неблагодарните действуват психически потискащо. Човек не знае как да помогне на тези хора. Спокойно тази категория от хора могат да се отнесат до категорията на грешниците.

Недоволният човек нарушава закона на правдата.

Неблагодарният – закона на любовта.

Своенравният – отношението с Първата причина, отношението с Учителя.

Да се оплакваш, значи да критикуваш великия план на Битието.

Майката как ще се справи със своенравното си дете, мъжът – със своенравната си жена, Бащата – със своенравния си син, Учителят – със своенравния си ученик, Бог с такъв човек? Как? Трудна задача. Обаче, решима – не се занимават с него. Майката не се занимава с такова дете, нито бащата с такъв син, нито мъжът с такова жена, нито Учителят с такъв ученик, нито Бог с такъв човек. Не му обръщат внимание и внимателно го поставят в ръцете на живота, който въоръжен с магическата пръчица възпитава по особен начин тая категория хора, не много приятен, но ефикасен – колкото и да плачат и да охкат не им обръщат никакво внимание, от време навреме само вдигат магическата пръчица – това е наказанието им. Само по тоя начин те възстановяват елементарните отношения с околните, с природата и с Бога. Няма друг път.

Умните се учат от тях.

Разумните се пазят като от огън да не изпаднат в това положение.

Учениците стоят на шрек и внимават да не изпаднат и те в това положение, което е страшно болезнено, дори и опасно, не за друго, а защото по такъв начин се лишават от вниманието на майката, на бащата, на приятеля, на Учителя, на Бога.

6. Не е ли обидно за един учител, когато малкото дете, което едва е научило азбуката, да критикува своя учител? Не е ли обидно, когато и големият човек се произнася за неща, които не разбира и не познава? Всеки човек има един ръководител, един учител, който постоянно го учи, какво да прави, какво да не прави, показва му правия път, дава му методи, как да се учи, възпитава, развива.

Ти, който също си ученик в едно велико училище, не знаеш защо живота ти е такъв, а не друг, защо имаш страдания, противоречия, изпитания. Не си мъдрец и нямаш ясновиждащ дар, за да гледаш на миналото и на бъдещето и да се произнесеш. Не разбираш защо с тебе се случват неща, които те умъчняват, не разбираш и най-главното, че всичко става точно така, както трябва. За тебе всичко е било предвидено, не от днес. Определени стоят задачите, определен е товара, който се слага на плещите ти, нищо случайно не става, нищо безразборно. Защо страдаш за това, защо се отчайваш? Мъдрецът знае да мълчи, да чака, да мисли, да търпи. Там е неговата сила. Ако много викаш, би могло да ти се притекат на помощ, ако си много недоволен от товара си, може да дойдат да ти помогнат, може да отложат времето на твоя падеж – насилието не е метод на разумните същества и те ще те извадят от строя и ще те турят настрана, да си починеш, докато искаш. Почивката може да те блазни и тя да ти се види като благословение. Няма да ти я откажат. Но ще опиташ вкуса ѝ. И ще разбереш, че земята не е място за почивка, а за труд, работа и дълбока наука. Ако ти се откажеш от учението, от работата, от службата си, на твоето място веднага ще дойде друг. Ти от това нищо няма да спечелиш. Върху тебе ще метнат една неприятна дреха, която се нарича ръжда – дрехата

на мързеливия, дрехата на недоволния. Ще остарееш преждевременно. Ще станеш дряхъл. И накрая ще оглупееш. Такава е съдбата на всички, които не работят, на всички мързеливи, на всички, които мислят, че много знаят, на всички, които намират, че много са работили, много са дали.

Ти не питай защо нещата стават така, а не, иначе.

Не питай защо към тебе прилагат този, а не друг метод.

Не питай защо светът е създаден така, а не иначе.

Не питай защо трябва да страдаш, да търпиш и да работиш непрестанно. Всичко влиза в програмата на онова, което се нарича ученичество. По-добре е да работиш, отколкото да почиваш и да те облекат в дрехата на забвението – ръждата. Тя нарушава естествените отношения, които поддържат красотата, свежестта, смисъла на твоя живот.

Казано е: Бог е любов; Бог е дълготърпелив; Бог е снисходителен. Ала законът за ученика е строг. За него има граници, които не може да ги прескача. Съществуват закони, които строго трябва да се съблюдават. Ученикът няма права да разчита на снисхождението и дълготърпението на Бога. Отношенията, които един ученик има са диаметрално противоположни на тези на обикновените хора. Това, което на тях е позволено, на ученика не е позволено. Няма по-активен и по-динамичен живот от този на ученика. Отношенията му са строго определени. Ученикът не може да се яви пред Бога и пред Учителя си с нерешени задачи и ненаучени уроци. Както обикновения ученик в човешкото училище не може да разчита на благоволенieto на учителя си и да получи добра бележка, когато не знае урока, така също и ученикът във Великата школа може да разчита на благоволенieto на Учителя си и да получи добра бележка, когато не знае урока, така също и ученикът във Великата школа може да разчита само на своите знания, на уменията си, на упорития труд. Учителят ще гледа не как изглежда ученика отвън, а как изглежда отвътре, какво притежава, какви ценности е набрал, какво може, на какво се разчита, как се справя с мъчнотиите, противоречията, изпитанията. Неговите възможности определят отношенията – могат да бъдат обикновени, а могат да бъдат необикновени с вътрешно съдържание, пълнота и красота. Учителят се интересува само от такъв ученик, защото има какво да даде, какво да се изисква от него и какво да му се даде. Отличителни са белезите по които се познава ученика. Ученикът се познава не, когато говори за себе си, а когато говори за другите. Ученикът се познава не когато постъпва спрямо себе си, а когато постъпва спрямо другите.

Не говори на другите, както не желаш да ти говорят на тебе.

Не постъпвай с другите, както не искаш да постъпват с тебе.

Ученикът знае, че Бог е Любов, дълготърпелив, снисходителен, но той никога не злоупотребява с любовта, с дълготърпението, със снисхождението на Бога. Пред Бога и пред Учителя си, той гледа винаги да се явява в пълна изправност.

От такъв ученик се интересува Бог.

Такъв ученик привлича вниманието на Учителя си.

За ученика няма нищо по-важно, по-съществено, и по-желано от това да привлича вниманието на Бога и на Учителя.

Работил е упорито и съзнателно да изработи, да тачи и да пази отношението си. Затова животът на ученика е необикновена, оригинална песен, чийто тонове са меки, верни, точни и чиято мелодия е сладка и дълбока.

3. ДОСТОЕН ЗА СРЕЩАТА С НЕГО

1. Когато си гладен и някой приятел ти поднесе пресен хляб, ще питаш ли, от коя нива е пшеницата, кой омеси хляба и в коя пещ е бил опечен? Когато си жаден и приятел ти поднесе чаша вода, дали ще питаш откъде е тази вода и какви са нейните качества?

Не питаш, когато през някоя зимна нощ след дълго пътуване, измръзнал и уморен се спреш на прага на някоя хижа и там те посрещне топлото огнище, откъде са дървата и кой накладе огъня.

Нищо не искаш да знаеш, когато слънцето изгрее и прогони нощните сенки и заедно с това тежките мисли.

Не питай приятеля си - защо си внимателен към мене, обичаш ли ме?

Редки моменти са те, когато към тебе пристъпват нозете на онова светло същество, чийто име не смеем да назовем, онова същество, което с любвеобилните си ръце задоволява нашия глад, жаждата и ни насища с топлина и светлина.

Смирено скланяш глава, ако си човек, който владее рядкото изкуство да благодари от душа, без да каже думата хладно и официално. Тия моменти се помнят, защото аромата на доброто никога не изчезва. Избягваш да говориш за тях, защото са свещени. Образът на твоя приятел сияе в душата ти с непомрачен блясък.

Всичко това е като музика, която идва отдалеч, като поезия, която те облива с нежност, като топлина и светлина, които внасят живот. Те са израз на доброто. Запомни тези моменти, скътай ги грижливо в сърцето си, те ще ти напомнят винаги за красотата, която ни чака, която ни намира, за да превърне ежедневието ни в празник.

Спомни си за всичката красота и сила, които се крият зад малкото добро. Ще дойде час, когато в тебе ще прозвучи невероятен тон и съмнението ще те докосне и ти ще питаш: Преживях ли красотата? Имах ли приятели, които бяха готови да направят всичко за мене?

Спри и погледни назад – кротко блесят светлините по твоя път и с ръка на сърцето си кажи си: Питам ли тогава, когато заставах пред Него за да ме обсипе с безброй блага, за да изведе от тъмата на моята нощ и ми покаже изгряващото слънце и изпълни накрая сърцето ми с голямата радост?... Тогава дали питахте? Звучи малко сурово и твърдо. Кой си ти? И имаш ли право да се съмняваш?

Господи, какъв въпрос? Има ли по-страшна болест от тази – молец, който унищожава всичко свято.

Великият в своето дълготърпение спокойно отговаря: Какво съм аз и какво е моето намерение? Имам намерение, има цел, да и ще ти я кажа: Искам да запаля свещта, за да можеш ти да четеш книгата, която получи като наследство и която сега напразно прелистваш, край тебе е тъма. Сега ще кажеш, стана ли светло и можеш ли да четеш?

Ученикът ще отговори: Мога, светло е вече край мене.

Нямам друга цел, освен да ти бъде светло – аз друго не правя паля свещите на учениците. Затова, не питай, когато си гладен, когато си жаден. Не питай за качеството на хляба, за състава на водата, не питай защо те обича приятеля ти, не питай най-вече Него пред когото заставах като ученик, какви са намеренията Му, не крои ли нещо Той? Съмнението е най-страшното заболяване – пази се. Свещта е запалена. Разтвори свещената книга, дар от твоите добри деди и изучавай великото изкуство да не се съмняваш в любовта, в светлината, в истината. Не питай и от какво е направена свещта. Това знание нищо няма да

те ползува. За тебе е важно да не се съмняваш, когато те нахранят, когато те поят, когато ти предложат топло огнище, когато ти запалват свещта.

Великият те гледа.

Великият чака.

Едно будно око те следи. И едно остро ухо те слуша. Ще дръзнеш ли да се съмняваш в Онзи, Който всичко ти е дал, в Онзи, Който в голямата си обич изпрати при тебе Посланик и Приятел, Учител, Който да те научи на великото изкуство, как да бъдеш достоен за срещата, да не бъркаш пътя си към Него.

Не питай за нищо, не питай най-вече: Кой си Ти и какво целиш?

Ученикът живее в друг свят, при други закони.

Бъди достоен поданик в тази държава, за да бъдеш достоен за среща с Великото, което благоволи да осветлява твоя път и те научи на най-голямото изкуство – как да застанеш пред лицето на Безконечността.

2. Изворът е винаги чист, водите текат непрестанно и нищо нечисто не може да се задържи. Не е нужно някоя сила отвън да дойде и да изгребе калта. Изворът се чисти сам, ако е дълбок и обилен. Понякога отвън от немарливост и глупост някой може да го измърси; след няколко минути, достатъчно време, за да възстанови наново първоначалната си чистота. Същото се отнася и до човека – ако той е извор, чист е; ако нещо измърси водата му – живота, бързо се чисти, изкуството на извора е нещо много ценно. Човек може да го притежава, може и да бъде лишен от него.

Чистотата е необходимо качество. Когато Великото идва при човека трябва да намери място, където да стъпи, а То никога не стъпва на нечисто място.

Чистота е в пряко отношение с мислите, чувствата и желанията на ученика. Те са които реализират чистотата. Ако са лишени от чистота, те са нездравословни. Как ще оперира ученикът с едно болно чувство, с едно болно желание или с една болна мисъл? Всичките отрицателни качества: завист, ревност, гордост, съмнение, омраза са дължат на невидими вируси, които намират благоприятна почва в нечистите мисли, чувства, желания.

Ученикът не може да учи, да работи и да се развива правилно, докато не организира мислите, чувствата, желанията. Те са неговите пособия с които работи. Нужна му е чистота – тя е основен капитал; нужно му е умение да пази този капитал. Онова, което хората наричат самообладание, не е нищо друго, а сила чрез която човек става господар на мислите, чувствата, желанията. Без това качество няма организираност, няма дисциплина, няма целенасоченост. Без самообладание ученикът е подхвърлен на много опасности, външни и вътрешни депресии, трудно се пази тогава чистотата. Самообладанието няма нищо общо с твърдостта на някои и с упоритостта на други. Напротив то е признак на сила, на мекота, на търпение, на култура. Самообладанието е невъзможно без чистота, както и чистотата е невъзможна без самообладание.

Изворът е чист само по себе си, защото постоянна блика.

Изворът не се смущава, ако някой наруши чистотата му.

Изворът владее отлично изкуството да се чисти.

Като извора, ученикът не се смущава, не се безпокои, не губи мира и хармонията, овладял е изкуството на извора и спокойно посреща всичко, което внася дисхармония. Тих и спокоен, той чака обилните води да отнесат утайките на нечистотата.

Без тази чистота, как ще застане пред очите на Великата Реалност, пред очите на Учителя си и пред очите на възвишените същества – как ще застане и пред своя приятел?...

Приличаш на съсъд. Велик грънчар е направил от тебе нещо здраво, красиво, нека не кажем съвършено. Един Ваятел продължава да те вае. Една Любов продължава да те обогатява.

Не питаш: Щом е съсъд за какво става той?

В съдовете наливат нещо. Може да е вода, може да е масло, може да е нещо друго. Добре е да помниш едно нещо: съсъдът е едно, съдържанието друго. Не ги смесвай, ако искаш да бъдеш един от разумните хора – ученици, които не обичат да повтарят безброй пъти: аз... аз... аз...

Приличаш на съсъд, нека си излят великолепно и нека за тебе някъде да е казано: “По образ и подобие те създадох” – ала ти не бъркай, никога не бъркай – не смесвай съдържанието със съда.

Човекът няма да го познаеш какъв е, ако го гледаш отвън. Човекът е в съдържанието, човекът е в онова, което е налято в съда, човекът е в живота – израз на любовта, на мъдростта и на истината, които идват отдалеч и от високо. Доколко си им дал прием, до толкова налятото в тебе ще бъде скъпоценен сок, съдържанието ще те определи като човек. Разграничавай нещата. Мъдростта е кристална вода, която идва от далечен и неизвестен извор, Любовта и Истината също. Ти си само съд и нека велик Майстор те е направил близо до съвършенството, но все пак съд. Затова не казвай: Аз съм, аз мисля, аз любя, аз съм свободен. Ще нарушиш реда в един свят и ще се лишиш сам от скъпоценното огърлие, което се нарича смирение. Никой не ти е дал права, които умниците си присвояват, за да свършат живота си като обикновени хора. Една е мъдростта, безброй са съсъдите – ти си един от тях, проявление на Мъдростта, проявление на Любовта, проявление на Истината. За тебе стига това – да намерят място в тебе и в непомрачената им чистота да ги предадеш на другите. Само така ти ще се превърнеш на извор – жадните ще идват при тебе, на огнище – измръзналите ще те намерят, на трапеза – гладните ще дойдат при тебе. Кой би се отказал от тези блага с които те обсипаха, не за де ги задържиш за себе си, а да ги дадеш и на другите.

Приличаш на извор, приличаш на трапеза, приличаш на огнище, приличаш на свещ, ала всичко, което разливаш от себе си, не е твое. Благата идват от другаде. Не смесвай нещата и не надценявай възможностите. Ти само си съсъд. Стига ти да знаеш това, че си здрав, правилно приемаш и правилно се раздаваш. Обилните блага не са само за тебе. Великият ти ги изпраща, за да изявиш себе си и да се наредиш в обществото на служителите, но не формата, а съдържанието, което идва при тебе по непознати пътища от неизвестен източник.

Помни този закон. Спазвай го, за да се сдобиеш с отличителната черта на ученика – смирението, което отваря пътя към неръководения храм.

Пред лицето на Великата Реалност, как ще застанеш, ако не притежаваш този бисер?

3. Чудеса всъщност не съществуват. Онова, което наричат магия е велика наука.

Ти си ученик – не чакай чудеса. Не разчитай на тях. Не вярвай на постижения, които могат да се получат по светкавичен начин. За чудеса и за бързи постижения мечтаят само ленивите. В природата няма чудеса, няма магии, няма лесни пътища.

Сама по себе си природата е едно велико чудо, една триумфална магия. За да стигнеш до сърцевината ѝ, трябва да имаш ключове, трябва да разбираш от нейния език. Нейният език може да се научи много бързо – трябва ти две минути. Две минути от твоя работен ден, чийто часове изразходваш за много

потребни и непотребни неща. Ако можеш да отделиш две минути ежедневно и то в оня ранен час, когато на изток трепти зората и новия ден бавно пристъпва и по небето блесват първите лъчи от изгряващото слънце. Не е трудна тази задача, която цели да ти разкрие богатството на новия ден и те запознае с езикът на природата. Две минути съзнателна работа върху мислите, чувствата и постъпките. Какви трябва да бъдат те и кое трябва да ги отличава. Онова, което се нарича съзерцание, размишление и вдълбочаване, не е нищо друго, а дълбокото преживяване на тези две минути.

Ученикът не е обикновен човек. Той е забележителния човек на своето време и животът му се различава – мислите, чувствата, живота му носят необикновения белег на възвишеността и на благородното. Не се постигат тези неща по магически начин. Изисква се много труд, усърдие и работа, за да може да прибави към всичките си познания, още едно, познанието на един нов език. Най-дълбокия, и най-необходимия за ученика – езика на природата. Да владее този език, подразбира се сила и власт. Такъв човек е господар не само на себе си, но и на природните закони. Той знае как да оперира с тях, как да влиза във връзка и как да ги използва за благото на своите близки и за личното си благо. У него всичко е хармонично, мислите, чувствата функционират правилно – той е посветил за това постижение ежедневно по две минути – работил е съзнателно, интензивно в онзи ранен час, когато природата наблюдава своите деца кога стават, как стават и как започват новият ден. Двете минути работа могат да изградят характер у човека. Това време е и най-ползотворно, налято с онова, което наричаме благословение. То е материален израз на онова, което наричаме мистичност. Това е новия начин на работа. За ученика в него е скрито всичката магия и всичките чудеса. В природата всичко е строго реалистично, всичко има характера на двете минути, които за ученика са школа и програма при овладяването на новия език, единствен, който го приобщава към Великото.

Когато ученикът застане пред Великото, коя ще бъде първата дума, която трябва да каже? Ако е работил съзнателно ден след ден, утро, след утро, той ще я открие, ще я запомни и когато застане на среща от дълбочината на сърцето му ще се изтръгне зов и молитва – Обичам Те!

Не забравяй, има една опасна точка до която човек може да стигне отчасти от невежество, отчасти от лични чувства. Тя граничи с един въображаем край, защото край изобщо не съществува. Но достатъчно е човек да възприеме тази идея, да заживее с нея, за да се самоунищожи духовно. Това е момент, когато ученикът се чувства самоуверен, горд, че знае много, че знае повече от другите и не си дава труд да спечели още, смята се за много умен и няма, какво повече да желае. Намира, че е напълно прав по много въпроси, права е неговата философия, прав е живота му и не се нуждае от никаква корекция. Този тип се среща най-често между религиозните хора, при някои общества и специфичният белег тук е фанатизма. За такива хора няма нищо, което може да бъде по-право и по-хубаво от тяхното.

Тази точка е опасна – може да се каже, че тя граничи със смъртта. Такива хора умират преждевременно, не само физически, но и духовно. Да няма човек какво да учи, какво да коригира, какво да печели. Това са положения, които изцеждат жизнените сокове, атрофират умствените центрове, изсушават сърцето и парализират волята. Правят от човек един безжизнен истукан. Развитието на човека се спира, защото е застанал на едно място с определени възгледи и философия, старателно е затворил крановете на новото и неусетно заприличва на щерна, където водата е отлежала, почиваща, в пълен покой. Това е спиране до мъртвата точка, зад която се намира покоя на смъртта. Ако такъв човек е майка, тя намира, че си е свършила работата на земята – тя

умира, сама разрушава условията на живота, ако е учен, ако застане на тази точка, вкоравява се, умствените процеси не стават правилно и сам се осъжда на смърт, ако пък е ученик в една Велика школа, всичият му труд отива на пусло. Гордостта и съмнението го задушават. Не става проветряване, няма движение. Когато има движение, тогава има и живот – погрешките не са беда, падението също. Напротив те са признак, че човек е жив в един свят е като детето, което усърдно учи и букварчето му не може да си стои новичко, чистичко с неразрязани страници. Такова букварче не буди никаква радост и надежда у майката. Опре ли човек до мъртвата точка, той е кандидат за духовната смърт. Опасно е това заболяване. Ученикът трябва да се пази като от огън. В света има много хора, които се стремят към духовен живот. Пътят към върха не е един – важното е всичките пътеки да водят към върха. Ученикът трябва да бъде като детето – готов всеки момент да претърпи корекцията, всеки момент да възприема новото, всеки ден да приключи с печалба. Там е красотата, силата, смисъла на живота.

Това състояние на сърцето, на ума, на волята, на душата го определя като ученик.

4. Приличаш на река. Реката има своя глава. Но тя се храни и от много малки реки и притоци, които среща в равнината. Реката пои равнината. Тя е пълноводна, тече буйно, ако идва отдалеч и от високо, но там долу тя не може да бъде бистра и чиста. Какво не среща тя по своя път и какво ли не се случва в тоя свят голям и разнообразен, който наричаме природа. Когато тя приеме многото притоци, естествено става мътна.

В природата се срещат малки изворчета. Които обичат природата се спират при тях. Привлича ги не само нежния шепот на вода, но и сладката изворна вода. Приятно е да имаш такава среща в планината през някой летен ден. Стоиш на брега на извора и съзерцаваш всичката хубост и чистота, които са си дали среща именно тук. Слушаш как водите бликат и над тебе гледаш синеещото се небе. Изворчето е чисто. Причината, която му подарява тази чистота е много проста, водата на извора не се влива отвън, а извира отвътре. Тук течението е обратно.

Стоиш край извора и се чудиш на този съществуващ ред, който произвежда два различни резултата. При единия водата на реката е мътна, при другия бистра. Човек е мислещо същество, не може да се задоволи само да констатира нещата, стои там и мисли. Каква тишина се разлива навред, планината диша спокойно, а човекът мисли: Да, при първия случай е един резултат, а при вторият – друг. Частичка си от този необозрим свят, голям и малък, но ето, че и до тебе се простира същия закон. Един магически жезъл те докосва и ти ставаш или голяма и мътна река, или малък и чист извор. С тебе може да се случи същото, което става и с реката и с извора. Течението те докосва. Така е построен човека. Съзнанието ти е многолико, на степени е, от него зависи откъде към тебе ще прииждат водите. Това може да стане отвън, но може да стане и отвътре. Зависи какво си – река или извор. Една малка разлика, а резултата огромен. Може да си река, може да си малък извор, но чист. Въпрос на съзнание, различна е степента, различно е виждането, различна е еволюцията. Слънцето, това огромно небесно тяло действа по втория принцип – отвътре навън. Отглеждаш живота и разбираш, че великите процеси стават все по този начин. Божественото действа именно така – отвътре навън. Тогава разбираш, че в света няма по хармонично движение от това на малкото изворче и на голямото слънце. По красива линия не би могла да съществува. Пътят на постиженията и пътя на прогреса почива именно

върху този принцип. Движението у човека се свежда до степента на съзнанието. То може да бъде механично, може да бъде физиологично, а може да бъде психично. Движението по последната линия е най-висше. Тогава процесите в такъв човек стават отвътре навън – прилича на извора. Тогава няма мътилка, водата е винаги бистра, чиста, сладка. Ония, които разбират предпочитат да бъдат малки изворчета, отколкото големи реки. Стане ли като изворчето човек има само една грижа, да не спира да тече, да не спира да блика, т. е. да не нарушава чистотата. Изворът е чист, само когато блика непрестанно. Такъв извор винаги има какво да даде, на много пътници ще задоволява жаждата, много цветенца ще полее и накрая вероятно ще се влее в някой от ония притоци, които гонят големите реки.

Ти си ученик и разбираш цената на едното и другото. Сам ще си направиш избора и сам ще си определиш програмата. Знаеш, какво се очаква от тебе и какво се цели да бъде изградено, не за един живот.

Напролет, когато започват да се топят снеговете по планините и ледовете се пукат на часове, поточетата тръгват на дълги пътешествия и оповестяват идването на пролетта. Тогава пролетните цветя започват да цъфтят, дърветата се покриват с листна премяна, пеперудите напускат своите затвори и литват волно, големите хора съзерцават трепета на този безконечен кортеж на живот и свеждат глава пред тази сякаш непозната и никога непрехитна красота. Каква непрерывност представлява живота на едно дърво, на един ручей, на една пеперуда. Нанизани малки приказки, тонове на един живот, които вибрират живо и дълбоко. Дървото никога не съжaliaва, че сезоните се менят, не съжaliaва, че времето се променя и нанася своите бразди – пейзажите се променят, горите се обличат и събличат и упоритият вятър не стихва, докато есенес не обрули и последното листо. Ручеят с гиздавата си снага след дългото си пътешествие мигом изчезва от лицето на земята, потъва в мощната прегръдка на реката, или се заплиява някъде другаде, пеперудата незнайно къде е свила знамето си и безшумно е приключила жаркото лято. Законът властвува точно и неумолимо в цялата природа и би казал човек, че в това има нещо жестоко и болезнено тъжно, ала нито следа, красотата, смисълът, музиката, поезията, тая фантастична премяна на природата си остава недокосната, неувяхваща, вечно млада и жизнена, вечно свежа и ухаеща на различни аромати. Колко жив и нестихващ е този поток на живот, на красота, на величие.

Бил си дете, бил си юноша, бил си и млад, чака те времето, за да остави следите си по теб – дрехата се променя, цветовете избледняват, плодовете узряват, листната премяна пожълтява и есенните вихри обрулват извехтялата шума – звучи малко жестоко, ала красотата изчезва ли? Недокосната и неувяхваща тя дефилира през всичките сезони. Каква огромна разлика и колко последният миг е събрал в шепите си всичкото ценно наличие на един живот – златната утайка, където блести изваяната мъдрост на един човешки живот.

Не желаем да си представим един живот и един свят, където всички да бъдат на една възраст, макар и тя да бъде младенческата. Такъв свят би изглеждал зловещ в своето еднообразие всред великото разнообразие на природата. Затова никога човек не трябва да съжaliaва, че времето бележи своя ход и върху него, никога не трябва да съжaliaва, че неумолимите стрелки на часовника се движат равномерно по циферблата, че младостта отлита, че старостта идва. В безкрайният ход на времето това няма никакво значение. Представлява ли времето някаква сила, пред великия кръговрат на живота има ли някаква власт? То е там, за да отбелязва периодите или да класифицира великите моменти и всичките възрасти като тонове на една величествена симфония. Отлитащият миг не е по-богат и по-пълнен от този,

който го следва. Веригата от дни, години, векове блестят еднакво богати, а най-богат е последният момент, който ни приближава до следващия в тая безкрайна поредица от часове, мигове... за да се спрем задъхани от вълнение на последния, който съхранява в шепите си най-големите ценности, които сме успели да изработим и съхраним за един човешки живот. С поглед към миналото и към бъдещето ние си позволяваме една странна мечта, странна за нашето време, звучаща някъде далеч и високо, превърнала се в последния миг на идея – жадуваш да преодолееш преходността на живота и на света, за да станеш господар на съдбата и идеята за безсмъртието да те посрещне като жадуван ден. Сезоните, времето, възрастта, всичко се превръща на пелена, в която реалността е повита – хилядите, неизброимите тонове и гами, които звучат в Безкрайността като апотеоз на безсмъртието.

Без тази идея животът ти никога не би изглеждал дълбок като морските глъбини и просторен като небесните. Опитай се да живееш с тази идея, за да разбереш стойността на всеки отлитащ и прииждащ миг – еднакво за теб крият големи съкровища.

5. Никой не смущава спокойния сън на житното зърно. Веднъж посято в земята, земеделецът не се връща към нея, за да проверява, какво става в тъмните пазви, където някога през ранното утро той бе дошъл тук с торба през рамо, за да скрие семето в браздите. Сеитбата бе минала и житното зърно напруга сили да разпукне коравата си ризка, за да започне похода си нагоре и да се закрепи здраво надолу. Предстои му трудно пътешествие, изпълнено с много приключения, докато най-после през знойните летни дни нивата ще се люлее от вечерния вятър и златистите ръкойки ще се точат под мургавите ръце на жетварите. Тогава полето ще екне от песен и тежките коли ще отнесат ситото зърно към хамбарите.

Същата нощ нечута приказка ще си разказват житните зърна и от техните малки влюбени сърца ще се излее поема - доволни сме, никой не смути нашия покой, когато бяхме долу и имяхме толкова работа, никой не наруши нашия устрем нагоре, сами ни оставихте и ние достойно свършихме нашата работа. Добре свършихме работата си и обилно възнаградихме селския труд. Добре, че никой не дръзна да порови земята и да провери живи ли бяхме и какво правим.

Когато посадиш нещо, не бутай земята. Не рови нивата, не проверявай тече ли живота в посятото семе, не проверявай богатството, което нивата трупя капка по капка.

Не се меси в работата на природата. Покривай го грижливо, след като си го посадил, напоявай го, ала не се докосвай до него.

Не се меси и в работата на пчелите, когато пълнят питите с мед, не се меси в работата на всичко живо, което в тъмно през дългите или къси нощи работи неуморно, за да стане тлъста пшеницата, царевицата и всичките плодове, които под корава или горчива черупка приготвяват сладка ядка. Не искам да проникнеш в тая интимна тайна.

Не мери ръста на детето, нека си расте незнайно и неизвестно, не му създавай грижи да следи колко е пораснало за едно денонощие.

Не искам най-после да знаеш и ти от кои си – на първо или на последно място си застанал, от лявата или от дясната страна на Отца си, от избраните ли си, от напредналите, или от слушателите, имаш ли много знания или малко.

Не бутай нощвите на добрата домакиня, която знае, кога хляба ще втаса.

Не питай и отминавай тези въпроси, които не само са неуместни, но и вредни, все едно, че ровиш нивата, буташ яйцето, хляба, детето. Важното е всеки ден да увеличаваш съкровищата си, всеки ден да прибавяш по нещо. Само така правилно ще се развиваш, също като житното зърно, както пиленцето в яйцето, както малкото дете.

Не питай от кои си. Ако този въпрос много те занимава, ще знаеш, че всичко е свършено – непременно ще се спънеш. За тебе е важно да растеш и богатееш без да се спираш на всеки хвърлей да проверяваш богатството си. Трябва да вярваш, че веднъж тръгнал по този път, крайната цел ще бъде постигната – съвършенството – не се смущавай – вечността е пред тебе. Радвай се, че сроковете са неизмерими.

За тебе е важно и това да знаеш, че всеки миг дефилираш пред очите на Безконечността; всеки миг две очи те гледат; всеки миг те проверяват, всеки миг те изпитват. Опитай се да бъдеш изправен, за да бъдеш достоен за отреденото място на което се намираш. Опитай се да заслужиш вниманието и доверието.

4. СВЕЩЕНИЙТ ЕЛЕЙ

1. Ти имаш едно богатство, което не подозираш. Веднъж роден на земята, магическият жезъл на любовта те е докоснал и диханието на Безконечността е вдъхнал трепета на безсмъртието – ти роденият от плът и кръв си увенчан с венеца на нетленното. В тебе е вложена цяла съкровищница и едно слънце те огрява; в хиляди багри многоцветната дъга те облива и те увенчава с короната на разумността. Ти си потопен в един свят, богат на светлина и не подозираш, защо две сили се състезават за тебе и оспорват твоето гражданство в този или онзи свят. Ако би могъл да надникнеш в това море от светлина и красота... Ако би могъл да се извисиш до това небе от чистота и разкошна синева, хармонията би стигнала до твоите уши и ти би проумял съкровищата вложени от паметвека в тебе.

На земята няма нищо, с което би могло да се сравни красотата на богатството, вложено в тебе и човешкият език не би намерил думи, за да изрази великолепието на това, което притежаваш. Безумие е да се смята човек беден. Мъдреците наричат това съкровище – душа. Заради нея приятелите на човека, възвишените и напреднали същества, напускат селенията, света на хармонията, приемат знака на жертвата и слизат при човека, за да му помагат. Душата е отломка от Безсмъртния дух на Вечността и нищо за нея не е достатъчно, тя заслужава всичките жертви.

Всичките Велики Учители, всичките гениални мъже, всичките светии, които идват на земята, имат предвид само нея, слизат само заради нея. Нищо друго в човешкия свят не ги привлича, освен душата на човека. За тях е най-висша служба да я повдигнат, да й вдъхнат стремеж към свобода, към красота, към любов, за да стане подножие и храм, където Великият в неизвестен час ще я посети. Священо място е душата. Предвидено е за нея да бъде освободена, спасена, повдигната. Всичкия устрем на човека и всичките усилия на големите й приятели е да я направят достойна за срещата с Високия Гост, когато тя ще затрепти като тон в съзвучието на Безкрайността. Смисълът на живота се заключава в този момент – да засияе човешката душа във всичката красота, доброта, любов, свобода. Няма нищо по-красиво на земята от човешката душа. Цялото небе се изпълва с ликуване, когато една душа се събужда, велико е

това събитие и се отбелязва в цялата Вселена – всичките звезди зазвучават и Бог се весели в нас, че сме дали път на Божественото, на Любовта.

Роден си богат – като скъпоценна рудница, недокосната от човешка ръка – душата те чака, да ѝ дадеш път да се прояви, за да се извиси и приеме първия призив на свободата. Приеми първия лъч на изгряващото слънце, вслушай се в зова на съдбата и отзвучавай крепко на този зов. Идването на Христа имаше тъкмо тази задача да освободи човешката душа, да я издигне и приближи до онова Велико Същество, което щеше да ѝ даде път към съвършенство и разбереш, че в един нереален свят, ти носиш реалното в себе си, всред всичката преходност на формите, ти носиш нетленното в себе си. Няма сила, която може да спре възхода на човешката душа, веднъж намерила своя път, няма сила, която може да зароби, да замърси, да опорочи човешката душа – тя живее в един свят, където смъртта няма достъп. Великата Реалност в душата е отляла своя сок – свещеният елей. Затова тя е красива, мощна, безсмъртна.

Радвай се, че си човек роден на земята, за да се домогнеш до великата тайна, че имаш душа, да проумееш и се увериш, че си роден богат и че пътят към Великото лежи открит и сияен. Връзката с Великото е възможна само чрез душата, тя е свещеното място, където ще се срещнеш със Своя Бог.

Радвай се и се весели, че имаш душа, която в сияен час ще бъде докосната от лъчите на любовта. Стани тогава и приеми любовта. Идва един в името на любовта, за да освободи пътищата, които водят към светлината, към истината. Приеми любовта като велико благо, защото любовта е езика на душата. Само с душата си ще участвуваш във великата хармония на Битието само чрез душата ти ставаш инструмент във великия оркестър. Ще знаеш тогава, че твоят час е ударил.

И когато усетиш, че в света в който живееш, настъпи зима и студът стигне до твоя праг, не търси причината отвън. Защото, какво значи една обикновена календарна зима, срещу другия студ, който идва отвътре. Нещо се е случило. Излязъл си от орбитата на любовта, от орбитата на душата, престанал си да обичаш и жизнения ритъм не движи твоята кръв, топлите ѝ струи не се вливат и изливат от твоето сърце. Кажеш си тогава една от магическите формули на любовта, застани на прага на твоя дом и покани първия гладен и измръзнал пътник. Дай му топъл прием, нахрани го, стопли го, облей го с лъчите на светлината, бъди внимателен към него. Тогава ще усетиш прилива на живота. Дошла е любовта, намерила е място в душата ти, в сърцето ти и в дар ти е поднесла обилната топлина.

Любовта е живот. Не се лишавай от нея, ако искаш да живееш.

Обичай, ако искаш да живееш. Люби, за да се опазиш от острите игли на студа. Безлюбието е врата за смъртта. Хората умират, когато престанат да обичат.

Когато те настигне тъмнината по твоя път, не мисли, че това са часовете отредени за нощната почивка, от тези часове няма какво да се плашиш. Страшен е мрака, който лази отвътре и те лишава от вътрешната светлина – светлината на душата, нещо, което е много важно, въпрос на живот и смърт. Мъдреците наричат тази светлина виделина. Няма живо същество на земята, което може да живее без виделина. Ще кажеш, а които я нямат? Които я нямат не живеят. Живот без виделина, не е живот. Не се живее без виделина. Ако искаш да живееш намери пътя към мъдростта. Само тя ще ти даде виделината от която се нуждаеш. Приближавай се до свещения олтар на мъдростта, за да получиш необходимия дял от виделина, за да разбереш великите предписания

по които трябва да живееш, за да разбереш цената на свещения елей, който любовта е приготвила за душата.

Когато се почувствуващ затворник, окован с вериги и край тебе се дигат каменни зидове на затвор, ще знаеш, че си лишен от най-голямото благо, което намира място само в душата ти – истината. Веригите, които лъжата слага са по-страшни от всичките земни вериги с които оковават в земните затвори. За тебе няма живот. Погазил си истината, върни се по обратния път и възстанови повредената инсталация, разруши бентовете, които си поставил, възвърни си загубените съкровища – възлюби истината с всичкото си сърце, ум и душа. Не се живее без истина, не се живее без свобода. Любовта, Светлината, Истината са ония елементи без които не може да се живее, те създават атмосферата в която душата диша. Само те ще разрушат веригите, ще възстановят светлината и топлината. Както не се живее без въздух, вода и хляб, така също не се живее без топлина, без светлина, без свобода. Трите думи крият магическа сила – те са светове в които трябва да живееш; храмове, които никога не трябва да напускаш.

Любовта, Мъдростта, Истината държат в ръцете си свещения елей на живота.

Не се лишавай от него, ако искаш да бъдеш ученик във Великата школа.

2. Очите на човека са прозорците през които ни гледат: сърцето, ума, душата. Очите изразяват вътрешния човек. Те са най-краткият мост, който ни отвежда до човека, за да влезем в контакт с душата му. Човекът ярко изпъква и цялото съдържание е отразено в очите. Те не търпят никакъв грим и лъжата не може да се скрие. Изкуство е да можеш да доловиш трепетите на сърцето, проблясъците на ума и красотата на душата, отразени в очите, в погледа на очите. Ако в очите на човека са отразени: топлината на сърцето, светлината на ума, благородството на душата и силата на духа, ще знаеш, че пред тебе се намира истински човек. А ти, който съумя да откриеш отраженията на тези четири свята също си истински човек. Между вас може да съществува отношение, вие можете да се разбирате, можете да бъдете приятели. Успял си да познаеш човека. Не е малко нещо това.

Ако в погледа на Учителя си успял да откриеш Любовта, Мъдростта и Истината, ще знаеш, че си намерил Великото в света, застанал си пред Великата реалност – познал си Учителя си, добрал си се до великата тайна на Битието. Свещената книга е разтворила страниците и ти свободно можеш да четеш. Не е нужно да кръстосваш запада и изтока, за да се домогнеш до великите мистерии. Няма по-велика мистерия от любовта, от мъдростта, от истината. Магическото Слово е разтоварено пред тебе.

Такъв ученик никога не пита: Обичаш ли ме? Той знае, е обичан. Никога не пита: В пътя на светлината ли съм? Той знае, че е намерил светлината и живее в нея. Той никога няма да пита: свободен ли съм? Защото оковите отдавна са паднали и небето над него е открито. Той никого няма да пита: Силен ли съм? Защото силата му е дадена.

Свещената книга е разтворила страниците пред будния и жаден взор на ученика:

Навред цари любовта;
Навред цари мъдростта;
Навред цари истината;
Навред се носи Божия Дух.

Ученикът е потопен в този свят. Накъдето и да се обърне го гледат очите на Безконечността, очите на Великата Любов, очите на Великата Мъдрост, очите на Великата Истина.

Смирено застани пред неизчерпаемия източник и напълни съсъда си със свещения елей.

3. Любовта е прецизна и деликатна. Най-малкия дисонанс и най-малката грубост помрачава нейния блясък и я отдалечава. Човек усеща тогава, че нещо е загубил, нарушил е отношението спрямо любовта. У нея всичко е определено, точно, изискано. Тя дарява човека с най-ценното нещо на земята – живота, но за това пък тя изисква от човека съвършено отношение. Тогава тя подарява на човека обилните струи на живот. Много хора може да очакват любовта, чакат, копнеят, ала тя се спира само пред човек, който знае как да я приеме, как да я изпраща и как да прави разумни връзки. Любовта се спира на всеки праг, където намира отзвук, прием.

Любовта е ароматно цвете – “цвете Сароново”; любовта е най-сладкия и узрял плод, любовта е най-чистата изворна вода, любовта е най-пресния пшеничен хляб; любовта е най-меката светлина и най-приятната топлина. На земята няма нищо по-съвършено и по-желано нещо от любовта. Тя е неизчерпаема. На земята никой не е говорил за нея толкова много, както Учителят. И все пак Той казва: “Едва започнах с предисловието на любовта”. Бъди винаги готов да я посрещнеш. Чакай я буден със запален светилник, като “Разумните деви” от Евангелието. Пази нейния час. Вслушвай се в призивите ѝ. Тя идва като пролетта, улови нейните сигнали и стрелката на нейният път се превърне на звезда пътеводна. Бъди готов да се отзовеш, когато тя те повика и чака от тебе красивия жест – жеста на любовта.

Един жаден и уморен пътник те чака.

Един гладен чака да му поднесеш топъл хляб.

Един страдащ чака да бъде утешен.

Любовта е вдигнала своята ръка и е развяла знамето си. Призивите на пролетта шумят и пеят, сигналите на любовта трептят в утринния час.

Не чакай втора покана. Побързай. Не закъснявай. Да не би някой ранобуден те изпревари. Бъди пръв между всички и поднеси вода на жадния, хляб на гладния, утеха на скърбящия. Цената на любовта е в точното спазване на нейните пречудни разписания. Защото чия нужда ще удовлетвориш, ако пристигнеш не навреме на уреченото място? Ще понесеш ли срама да се върнеш претоварен от неудачата, че си пропуснал свещения час на любовта и безогледно си прорязал една от свещените ѝ връзки и живота тръгне по други пътеки, потока се отбие в друга градина.

Как се живее без живителната влага на любовта? Тя чака и иска от тебе само едно – навреме на място да се отзовеш, когато ти е уредила среща. Ако се явиш навреме ще получиш отредения дар – узрелия плод на любовта, уханието на любовта, светлината и топлината на любовта. Няма друг път, освен пътя на любовта. Връзките ѝ са яки и в света няма други връзки. Ако успееш да я направиш, Великият ще те погледне и в сърцето ти ще отеке радостта – ще знаеш, че любовта те е докоснала. Любовта е благоволила към теб, защото навреме отзвуча на нейния призив.

Не пропускай часа, когато застанеш пред извора и свещеният елей на любовта се готви да напълни съсъда ти.

4. Ръката никога не пита: да обичам ли или не? Твърдо тя си казва: Трябва да обичам. Ако искам да живея, трябва да обичам. Хрумне ли й злата мисъл да не обича господаря си т. е. тялото, очаква я смърт. А ръката иска да живее, затова тя обича тялото и свещено пази връзката си с него. Затова тя никога не се пита: Обичам ли, или не?

Късичка е тази жива повест, ала тя не се отнася само за ръката, а и за всичките части на човешкото тяло, малки или големи, видими или невидими.

Едно умно същество ги обединява и благото на отделния уд, зависи от благото на всички, нещастieto на един е нещастие за всички. Човекът носи в себе си великото познание и книгата на живите принципи стои разтворена близо до него. Ако човек би се вдълбочил в нея и с обич би я разучил, той би се домогнал до великата наука, как да живее. Законът за единството е написан във всяка клетка, която е пълноправен член на този удивителна построен колектив.

Ръката никога не се пита: Да обичам ли или не?

Ако можеше и човекът никога да не пита: Трябва ли да обичам или не?

Не се питай. Не питай: Имам ли господар, който се грижи за мене и кому съм задължен? Има ли Бог и какво общо имам с Него? Не казвай: Свободен човек съм и по моя воля ще обичам или не.

Не знаеш ли, че си ръка, крак, ухо, око, нос, уста, сърце, стомах или нещо друго в този велик организъм, в този космически Адам – клетка на Великото, което има отношение и връзка към тебе и към което имаш и ти. Ако не съществуваше тази връзка и това отношение, как щеше да живееш ти? А как може да се пререже тази връзка. Все едно ръката да рече: Искам да живея сама за себе си, откъснете ме от тялото... А ти си човек. Бъди по-умен от ръката и пази връзката с общото, пази връзката с Любовта, която е единственото звено, което те свързва с Великото чрез което живееш, чрез което крепко стоиш изправен и се развиваш, живееш под благодатните лъчи на Цялото, също, както малката детска ръка се превръща на мъжка здрава длан – тялото е направило това. Великото, Незнайното се погрижило и ти да растеш, да живееш, да се усъвършенствуваш.

Не си господар, не си роден ти, за да се наречеш велик. Велик е само Единния, Вечния, Незнайният Бог, Който обхваща всичко и всички, включително и твоята малка личност, частичка, уд от големия Адам.

Смирението е признак на разумност и достойнство. Мъдрецът е смирен по сърце. Като ръката и като мъдреца кажи си: Ако искам да живея, трябва да обичам, защото само любовта крепко ме свързва с живота.

Бъди разумен, колкото малката клетка, която знае в какво се състои нейното благо и кога подписва смъртната си присъда. Когато човек е решил да не люби, той се откъсва от тялото на любовта и се превръща на некачествено тяло, което иска да живее самостоятелен живот. Безлюбието е родило най-страшната болест днес. Нарушена е великата хармония, това е сигнал, за спасяване на човека. Болестта изчезва, когато причината се премахне. Желанието на народите да градят самостоятелно благоденствие, без оглед на чуждото, желанието на отделния човек да желае доброто само за себе си, неготовността на човечеството да дели по равно благата на природата, не е нищо друго, а индивидуализирането на човека, откъсване от цялото, желанието на ръката да живее самостоятелен живот. Идва момент, когато известни нарушения не могат да се търпят от Великия порядък на Битието – причината натезава и последствието идва. Едва, когато тази причина изчезне, тогава природата открива тайната на човешкия дух – да си помогне чрез някой лечебен стрък.

Тогава едва човечеството намира не само цяр, как да предпази тялото от това страшно заболяване, но и как да пази душата си от най-страшното заболяване, каквото представлява себичността, егоизма, безлюбието. Най-ефикасното средство срещу всички заболявания е любовта. Нищо в човека не трябва да му пречи да изяви и да приеме любовта под каквато и форма да е тя. Важното е връзката да не се разруши – важното е първоначалното отношение да не се погази – както е важно ръката здраво да бъде закрепена за тялото, за да обслужва на тялото, но и за да живее тя. Затова тя никога не пита: Трябва ли да обичам? Не питай и ти. Ученик си във велика школа на любовта, безсмислено е да питаш: Да обичам ли, кого да обичам, как да обичам, колко да обичам.

Не питай, ако искаш да живееш,

Не питай, ако искаш да бъдеш здрав

Не питай, ако искаш да живееш в орбитата на любовта, която те пази и огражда, като она слънчев пояс, който те пази от големия студ и от голямата тъма.

Не питай, за да текат винаги към тебе струите на свещения елей.

5. Любовта ти дава известни права.

Любовта ще те научи как да използваш тези права.

Основното правило при любовта е даването и взимането. Ако научиш изкуството навреме да даваш и на време да взимаш, ти си открил една от важните тайни на любовта.

Затова, когато видиш, че този който обичаш, носи тежък товар, ти имаш право да снемеш част от неговото бреме, за да му олекне и продължи своя път.

Не мисли, че твоята услуга няма да бъде възнаградена. Душата разбира, какво си направил - открил си една малка завеса, не само да види слънчевия лъч, но и да преживее топлината му. Притекъл си се на помощ в тежък час.

Това се нарича любов.

Когато видиш, че твой приятел е много разтоварен от товари и има опасност да загуби равновесието си и се отклони от правия път, не го отминавай. Ти го обичаш и ратуваш за неговото добро спри се при него и му предай малко от твой товар, за да се балансират тежестите. Дали си отнел или дал, дали си натоварил или отнел, ти си изпълнил свещеното правило на любовта. Спасил си този, който обичаш и както при първия случай, така и при втория си му направил неоценима услуга. Дал си му условия да не бърка, а да разреши правилно задачата и да се развива нормално.

В любовта всичко се свежда до времето – да знаеш, кога да даваш и кога да вземаш, кога да разтовариш човека и кога да го натовариш. Обичаш го и имаш право и за едното и за другото. Гледай широко на въпроса.

Давай, когато трябва.

Взимай, когато трябва.

Езикът на любовта никога не лъже. Вслушвай се в нейните повеления, за да не сбъркаш никога.

Не товари любимия, когато е натоварен; сними част от товара му.

Не разтоварвай любимия, когато не е натоварен. Придай му нещо, за да не се спъне в пътя.

Не спазването на тези правила, говори за неразбиране на любовта. Дълбока наука е тя и трябва прецизно да се изучава.

6. Където и да се намираш по всяко време на деня или на нощта, намери светлия път, който ще те заведе до вътрешното, скритото, дълбокото – един закотвен свят, чист и просторен, до чийто височини ще се въздигнеш и до чийто дълбини ще се извисиш. Това състояние наричаме съзерцание.

Дали се изкачваш по планинските пътеки на път за високия връх или вървиш покрай брега на голяма река, или си в големия лес, или си в закътания си дом, или се намираш в концертната зала, или пътуваш по обикновените човешки друмища, не пропускай светещите мигове, когато можеш да се отзовеш пред очите на Безконечността и преживееш хармонията и красотата на съзерцанието. Този миг ти е необходим като въздух. Твоите очи тогава се обръщат към един свят, който няма нищо общо с обикновения в който си потопен. Неизвестни закони представят нещата в друг вид, различни са формите. Струва ти се, че всичко това се дължи на оптическа измама, толкова всичко е различно, само един вътрешен глас ти подсказва, че си стъпил в пределите на един реален свят и една невидима ръка те развежда и те поставя в контакт с най-големите ценности на живота, абсолютната правда, и абсолютната човечност за които си бленувал. Неизказано добро беше да намериш формите не на обикновените неща, а изящните форми на истината, на правдата, на красотата, на любовта. Преходността на нещата загубва отровното си жило и някакво невидимо сияние предава друг смисъл дори и на злото – по магически начин виждаш доброто зад него и изпитваш непреодолим копнеж да реализираш и в себе си тази красота, за да станеш постоянен гост на тази страна.

Този час на съзерцание, когато си успял да се извисиш и да се вгълбиш в себе си, ти подарява невообразим покой и дълбока радост.

Където и да си по всяко време на денонощието не пропускай звездния миг да съзерцаваш красивото, неуловимото, великото. Мястото на което си стъпил е свещено, а височината е шеметна; нищо обикновено и вражеско не може да те стигне. Пред твоите бедни сетива се разлива само доброто, само красивото, само възвишеното. Зад всичкото зло на света виждаш невидима ръка, която по един чуден начин превръща всичко на добро. Тези мигове раждат за тебе красотата, те са стимул за творчески проявления. Творците на изкуството добре ги познават. Красотата и доброто във всичките си форми стават достояние чрез дълбоко съзерцание, когато стигаш до онай вътрешна, дълбока и скрита сетивност. В преходния свят на обикновеното ежедневие, вдълбочаването и съзерцанието ще ти даде и сила и криле да живееш, да се бориш, да учиш, да побеждаваш.

Опитай да гледаш на всичко, което става край тебе, като израз на Великата разумност, която по всичките начини и пътища цели благото на хората. Опитай се чрез съзерцанието да намираш смисъла на нещата, за да се добереш до непресъхващия извор на любовта, чийто струи ще ти дадат и сила, и търпение и разумност да се справяш с всичките изпитания и противоречия, които ти предстоят, срещу суровата действителност на един студен свят, чийто коварни оръжия могат да се стопят само със топлината и светлината на любовта.

Съзерцавай, вглъбявай се и обичай.

Не питай, какво нещо е любовта. Не искай обяснения от любовта. Прясната питка направена от чисто брашно се познава, когато се опитва. Изворната вода се познава, когато се опитва. За какво ти са обясненията за тези неща? Обясненията и доказателствата не са нищо друго, а черупките на нещата. Обели ги и ги хвърли, не се занимавай с тях – търси ядката. Опитвай вкуса на нещата и тогава се произнасяй. Не се лишавай от преживяването, в него е скрит смисъла на познанието. За какво ти са нужни обясненията, когато

си гладен, или жаден? За какво ти са обясненията на любовта, когато тя стои далеч от тебе?

Кажи си: Имам право да опитам. Имам право да обичам.

Как ще обичам? Това е мой личен, интимен въпрос. Никой няма право да се меси в тази част на моя живот. За тебе не е важно, нито интересно, нито необходимо да знаеш как другите любят, как другите пият, как дишат, как се молят, как съзерцават. Върши всичко, както ти разбираш.

При подражанието има нещо неестествено. Подражанието прилича на преписване на класните упражнения. Колкото то може да помогне на ученика, толкова и подражанието ще помогне на тебе. Всеки човек е малка Вселена и толкова различна и индивидуална. Да бъдеш това което си, и да следваш повеленията на твоето сърце, на твоя ум и душа е равностойно на изграден характер.

Обичай, както разбираш, както можеш, както чувствуваш, за да опиташ плодовете на любовта. Тогава ще разбереш докъде си стигнал, какво си преодолел и какво си спечелил. Любовта ще те освободи от много излишни товари, тя най-добре ще се справи със омразата, с недоверието, със съмнението. В лицето на твоя ближен ще намериш брата си. И той търси правия начин на изявление на любовта.

Не се живее без любов, както не се живее без въздух, без светлина, без вода, без хляб.

Любовта съдържа елементите на живота.

Устремът към любовта е устрем към живота.

Обичай, за да живееш.

Обичай, за да се домогнеш до светлината.

Обичай, за да се домогнеш до топлината.

Обичай, за да се домогнеш до хармонията, която ще ти разкрие дълбочината на мъдростта и безбрежния свят на истината.

Тогава ще разбереш цената на познанието и цената на свободата.

Пътят към тях минава през любовта.

Любовта е най-достъпната врата, която води към свещения храм, където те чака всичко онова за което душата копнее от векове. Гладувай и жадувай винаги за свещения елей на любовта, за да живееш.

Гладът и жаждата са великите агенти на живота.

Когато отиваш на извора, ти носиш съд. Изворът в най-доброто си желание да уталожи жаждата ти, дали би могъл да ти помогне, ако не носиш съд? На извора никога не отивай с празни ръце. Пригответи си съд в който любовта ще отлее свещения елей.

Обичай, за да не остарееш. Човек остарява от момента, когато започва да мисли, че няма смисъл да обича. Нищо по-страшно не са могли да причинят на човека вражеските сили, отколкото всаждането на тази идея, че любовта е до време.

Страшен е живота без любов. Още по-страшен става живота на стария човек, който слага оръжие и казва: Свърши се. Няма смисъл да се обича.

Обичай винаги и като дете и като юноша, и като млад и като възрастен и като стар. Преливай от екстракта на любовта, раздавай го щедро, както щедро си го получил. Раздавай го безвъзмездно, както безвъзмездно си го получил. Без тази обмяна животът губи своя смисъл, своя аромат, своята хубост, своята пълнота. Пригответи сърцето си като чаша и приемай свещения елей. Както другите стават извори на любовта за тебе, така и ти стани извор на любов, за

да реализираш великия кръговрат на живота. Ще разбереш тогава, че смисъла на живота е скрит в любовта.

Обичай, както разбираш, както можеш, както искаш – това е твое право; обичай, колкото можеш.

Любовта е съставна част от идеала на ученика. Към този идеал ученикът неудържимо се стреми.

Глава 4

ИДЕАЛЪТ НА УЧЕНИКА

“Бог е Бог на Любовта, на Светлината, на Мира и на Радостта. Това са качества и на ученика. При сегашните условия вашият идеал, трябва да бъде Любов, Светлина, Мир и Радост за душите. Това не е някакъв идеал за вечността, този идеал може да се постигне още днес.

Сега в началото ви трябва Любов, но не без Светлина.

На вас ви трябва Светлина, но не без Мир.

На вас ви трябва Мир, но не без Радост.”

“Природата обича ония, които имат висок идеал.”

“Най-хубавото, най-възвишеното, най-красивото, най-силното, най-правдивото, най-мощното, най-доброто, най-истинолюбивото – това е великият идеал, високият идеал, който всички трябва да имате; всичко от първа степен.”

Учителят

1. ИДЕАЛ

Погледни слънчевия лъч, който извира от пламенното сърце на слънцето! Проследи незнайния му път и тръгни по следите му, за да разчетеш една от многобройните приказки на слънцето.

Къде ли не спира слънчевия лъч?

На кое ли място не отсяда в неспирния си устрем!

И дали слънчевия лъч избира мястото и хората, за да поднесе всеотдайната си служба? Тънкия и строен лъч прилича на оная искряща река, която тече по медените жици, опънати от човешките ръце, за да разнася навред светлина и топлина. Слънчевият лъч върши същата работа без витло и без силата на човешката мисъл. Слънчевият лъч само това прави – през където мине носи светлина и топлина. Всичко що на земята носи диханието на живот се насища от изобилието на слънцето. Напролет цялата земя очаква само слънцето.

Ти си човек и си възхитен и развълнуван. Вероятно от радост, от благодарност за това богатство, което се разлива без мярка. Ала изпитваш и малка болка и копнежа сякаш ти тежи – дали не би могъл да бъдеш и ти човекът – ученикът нещо повече от една електрическа искра?...

Да, ти си човек и при това ученик в една Велика школа. Да можеш и ти по някакъв начин като тях, където и да отсядаш, през където и да минаваш да пръскаш: Любов, Светлина, Мир и Радост!...

Ти се спираш и мислиш - какво трябва да притежаваш и как трябва да живееш, за да бъдеш като слънчевия лъч, като искрящата река? Ти си човек с идеал и жадуваш този идеал да бъде постижим сега през настоящия миг, а не през вечността.

Ученик си, застанал си пред лицето на Велик Учител – към тебе се изливат потоци от светлина и топлина, една топла грижа е разпростряла крилото си над теб и две очи те гледат непрестанно; стъпил си на здрава основа, епохалното събитие те докосна с магическия си жезъл – за тебе високият идеал е нещо постижимо.

2. ТВОЕТО ИМЕ

Да можеше с меки и топли тонове да се нарисува твоя образ – блян и идеал за човешката душа, шеметен връх за ония, които копнеят за любовта. Кой поет не те е възпявал и кой човек не е мечтал за тебе?... Ти приличаш на благоухаещ цвят, на узрял плод, на чиста пшеница, на изворна вода. Накъдето и да се обърнем срещаме твоите очи – слънца и звезди, които нощем светят, денем топят. Ти трептиш като искра в очите на майката, в усмивката на влюбената девойка, устрема на учения мъж, в словото на мъдреца. Навсякъде си ти. Няма кътче от нашата земя, кътче от нашата душа, където ти мощна, светеща и добра да не си проникнала. Ти озаряваш живота ни отвътре и го обвиваш в меки пелени отвън. Милиони са твоите форми в които се изявяваш. Не достижими са твоята красота, твоята чистота, твоята сила. Ти си богата и щедра и нищо на земята не може да се сравни с твоите съкровища. Никой не може да те купи, да те продава, да те ограничава, да те насилва, да те унищожава. Ти си смирена и горда едновременно и пигмеят дори не усеща, че си близо до него и не правиш нищо, за да го надвишаваш. А хилядократно стоиш над всички. Като слънчев лъч докосваш всичко и всички с магическия си жезъл и чистия и нечистия, и богатия и бедния, и учения и простия, и болния и здравия, и силния и слабия – еднакво стоят пред тебе. Ти голяма и мощна, никога не манифестираш твоята мощ отвън. Ти не познаваш гордостта. Ти никога никого не оскъряваш, не завиждаш, не ревнуваш, благосклонна си към всички, на всички прощаваш, дори и на най-големия си враг. Ти имаш всичко, затова си щедра, никога не търсиш своето, защото имаш преизобилно всичко. Желанието ти е всякога да се раздаваш, всекиго да обогатяваш, всички да утешаваш. Падналия да повдигаш, на обезверения да вдъхнеш вяра, наскърбения да зарадваш и утешаваш, на нуждаещия се да помагаш. Ти никога не каза тежка дума, не свъси чело, не прояви нетърпение, не помисли зло, не потърси своето, на всяко човешко нещастие се отзоваваш с готовност да помагаш. Ти просветваше от радост и щастие, когато между хората цареше мир, радост, правда, братство, свобода. Ти вярваш на всички, защото всички за тебе са добри, чисти, верни, справедливи. Към ония, които правеха зло ти биваше снизходителна, извиняваше глупостта, търпеше неправдата, надяваше се, вярваше, че глупавия ще поумнее, гордият ще се смири, злият ще стане добър, несправедливият ще съзнае неправдата си. На всички вярваше, защото вярата и надеждата са твоите криле с които летеше свободно, за да помагаш. Милосърдието и благостта са твоите ръце с които ти помагаш, милваш, радваш, въздигаш, спасяваш.

Едновременно ти си навсякъде, за да помагаш и повдигаш. Непрекъснато ти вършиш добро, превързваш рани, лекуваш болни, милваш отчаяни, отваряш очи на слепи, възкресяваш дори и мъртви.

Ти си слънце и въздух, вода и хляб за човешките души, умове, сърца. От тебе се хранеха и пояха светлите мисли, благородните чувства и великите дела. Ти подаряваш на човека телесно и душевно здраве.

Ти си великата Жрица на живота и твоята неограничена мощ се простира навсякъде. За тебе няма препятствия, няма бариери, безкрайността лежи пред твоите нозе и звездите, плеядите, галактиките ти струваха път.

Твоето начало започваше от Неизвестността и свършваше пак до нея.

Във всичката си мощ и величие, ти си смирена и кротка, блага и добра, богата и вечна. Благоволяваш към всички създания от буболечката до човека като безспирно и неуморно движиш малкия чекрък и оживяваш с диханието си ритмичния удар на неговия пулс.

Смисълът на живота е само в това – да направи място в себе си и да те приеме като желан и скъп гост.

Смисълът на всички страдания, бури, изпитания целят само едно, да направят път през който тя минава, за да стигне до човека. За човека няма друг език който може да те познае, освен езика на страданието.

Смисълът на човешкия устрем, възход, прогрес е само в това – да се приготви за великата среща с тебе.

Твоето име е Любов.

Ти осмисляш всичко. Нищо по-велико от тебе няма. Всичките усилия на човешкия ум, сърце, душа и дух са съсредоточени именно към този идеал, към тази цел – Любовта. За тебе са копнели еднакво и обикновените и необикновените хора. Няма друг център към който да е съсредоточена човешката мисъл, човешкото чувство, човешкия копнеж. Ти си великия синтез, великата магия, великия магнит, който привличаш еднакво всички хора родени под слънцето.

Заслужава всичките усилия, за да преживее една секунда в любовта, всичките жертви са нищо пред това да те познае човек и всичката радост на земята е несравнима с радостта, която ти можеш да дадеш на човека.

Учителят казва: "Любовта е най-мощния дух. По-красиво, по-силно, по-благородно същество от Любовта няма."

"Ако говоря с човечески и ангелски езици, а любов нямам ще съм мед що звънти, или кимвал що дрънка."

I пос.13;1 Ап. Павел.

3. ПРОБЛЯСЪЦИТЕ НА ЛЮБОВТА

Отличителният белег на великите идеи е простотата. Те не дразнят очите и не е нужно човек да сложи длан пред тях, за да намали силата на техния блясък. Те лежат ясни и чисти, безупречни в тяхната простота. За тях не са нужни много думи. От страниците на Евангелието до Словото на Учителя, всичко що се отнася до темата за Любовта е казано ясно, разбрано, сбито. Първите три стиха от посланието на Апостол Павел към коринтяните съдържат всичко, единият дори е достатъчен.

Пътят е очертан. Ония, които щяха да търсят този път, трите стиха можеха да се превърнат на програма за живот. Не е нужно да се пишат томове с големи заглавия. Всичко е казано недвусмислено и ясно, реално и близко до живата практика. "Любовта е всичко" – казва Учителят. За Любовта всичко що

е казано от Него звучи пълно, свежо, богато и най-вече разбрано. То насища като слънцето, като водата, като въздуха, като хляба. Любовта е смисъла на живота. В пътя на ученика тя е идеал. За ученикът нямаше друг живот, освен този изтъкан от лъчите на Любовта, на Светлината, на Радостта и на Мира. "Любовта е магическата пръчица, която напразно посветените са търсили в тайните школи". Няма нищо, което човек да не може да постигне, ако владее тази пръчица. Всичко спечелено на земята получава своя смисъл и съдържание само чрез Любовта.

"За да се домогне ученикът до Любовта, трябва да мине по пътя на страданието. Първата половина на пътя, който води към Любовта е страданието. Едва, когато мине тази половина, той ще намери Любовта. До тогава до него ще стигнат само проблясъците на Любовта."

Когато ученикът стигне до това мистично разбиране на Любовта, той вече не се страхува от нищо, не го плаши нито огън, нито вода, нито смърт. Той вече знае какво се крие зад страданието, знае какво да търси, знае и как да ги посрещне. До тогава проблясъците, които стигат до него укрепват неговата вяра, неговата сила, неговата надежда. Колкото и забулен и сив да изглежда неговия хоризонт, той знае, че някъде ще блесне първата следа на ранната зора, а след нея ще изгрее слънцето. Затова търпеливо понася студа и тъмата на дългата нощ.

Любовта е Великата Реалност. С плодовете на Любовта ученикът ще бъде богат във всичките светове и през всичките времена. Любовта единствено подарява на човека безсмъртието.

Христос се пожертвува за Любовта. Той не само я показва, но и я донесе.

Лазар възкръсна само затова, че в сърцето му цъфтеше Любовта.

Всичките велики дела, всичките благородни замисли и всичките жертви направени от велики мъже се дължат на Любовта.

Животът получава своята красота, своята цена, своя смисъл и съдържание само чрез Любовта. Никога тя не е била толкова близо до човека, както през този век, век на най-голямото насилие и страдание.

4. ЗАД ГОРЧИВАТА ЧАША

Има неща, които стоят далечни и неразбрани за обикновените хора. Те не могат да разберат дълбокия смисъл и съдържание на известни събития, явления, зад които съдбата реди своите разумни ходове, за да подари нещо необходимо на човека, за да му отнеме нещо ненужно; да го разтовари от известен баласт, да му подари нещо ценно. Ако на обикновените хора им се говори за този порядък, няма да разберат, но и ще се опълчат срещу установения ред. Понякога те се правят много хуманни и протестират срещу изпитанията и страданията на даден човек. Идеята за страданията лежи в тях механично, като нещо вметнато и ненужно, което нищо не върши в живота. Мечтаят за някакъв рай на земята, да няма страдания, всичко да бъде гладко, леко, приятно, без да си дават труд да помислят, как се постига всичко това. Смятат, че по външен начин ще се разрешат вътрешните конфликти и противоречия, чийто причини и смисъл лежат не там, където хората ги търсят. Трудно на такива хора може да се обясни вътрешната мистична страна на страданията от които нито един велик човек на земята е бил пощаден. Казаното по този повод не засяга само тях, а всички хора, родени на земята. Всеки човек дошъл в досег с Великото в света е преживял дълбоко в душата си трагедията на великите хора, които

са изпивали до дъно горчивата чаша. Те никога не си задават въпроса Защо? Всички люде от този ранг са знаели, че за да получат великото за което са копнеели непременно трябва да минат през страданията. Учениците на Христа са знаели това и ни един от тях не се отдръпна от ножа на съдбата, която неумолимо стовари своя чук върху тях – горчивата чаша им бе поднесена и те я изпиха до дъно. Всички с изключение само на Иоан преминаха през огъня на изпитанията и ни един от тях не умря от естествена смърт. Историята е пълна с примери. За ученика нямаше да правят изключение.

Горчивата чаша не бе дума, а дълбока реалност, където бе отлята една велика истина. Зад горчивия сок смъртта ли бе? Не, зад горчивия сок имаше нещо друго. Животът опроверга смъртта и неутрализира отровата – животът зад нея бележеше шеметния връх, който бележеше възхода на човека и го караше да тръпне от благоговение пред Великата милост, която Го чакаше. Лицето на Безконечността се изявяваше по най-ярък начин и величието на вечната идея за Любовта сумираше всичките страдания на човека в един величествен синтез на красотата, на светлина, на радост, на мир. Богатства, които очакваха човека и оправдаваха страданията.

В най-сгъстения час, в последния миг човекът щеше да си позволи да пита: Защо и дали не би могло"тя да се отмени?"

И Великият щеше да отговори: "За да опазиш богатствата, които стояха зад горчивата чаша. Ако нейния сок беше сладък, щяха да го изпият другите, а заедно с това щяха да ти оспорят и богатствата. Изтърпи страданието, за да станеш пряк наследник на скритото съкровище в нея. Не питай защо, а намери бисерите скрити в отровата."

Един ден нещата щяха да станат ясни и разбрани и тогава чашата с горчивия сок нямаше да се види страшна и апокалиптична, защото човекът с пробудено съзнание, ученикът във Великата школа на Любовта, щеше да види онова, което Великата Разумност бе скрила в нея – дар за избраните, които разбираха езика на Любовта и не се страхуваха от страданията. Ученикът трябва да разбира този начален урок на страданията, за да се домогне до своя идеал – Любовта.

5. ОБИЧАЙ

На земята няма по-трудно изкуство, но и по-лесно от това да обичаш. Всичките противоречия, несгоди, неудачи, тревоги и страдания се държат на това, че човекът не е овладял изкуството да обича. Любовта е магическата пръчица, която върши чудеса. Народният епос е пълен със свежи примери на тази вечно млада идея. Истината е вечна и забвението на времето не докосва тази небесна жителка, която в скромна дреха обикаля света, спира се пред всеки дом и чука на всяко човешко сърце. Не се живее без Любов, а въпреки това човек не ѝ устройва радушен прием, за да насити неговия живот с обилна светлина и топлина.

Не владеем изкуството да обичаме, не сме си дали труд да разберем, къде се крие причината на неудачите в живота и коя живителна сила ни липсва, за да цъфтят цветята в нашата градина, за да зреят плодовете, за да класи богато нашата нива. Слънцето оживотворява всичко, ала онова невидимото слънце, което никога не изгрява и никога не залязва не стига до нас – бледи са лъчите на нашата обич и не стигат до човешкото сърце, за да го стопят и оживят, за да му предадат жизненост, здраве и радост.

Какво пречи на човека да не прояви обичта си, какво пречи да не помрачи радостта на простия човек, да не накърни неговия мир? Никой няма право да ограби ближния си в който и свят да е, нямат морал крадците на материални неща, както и на духовни. Не им отнемай онова, което не можеш да им го дадеш; не се намесвай в техния живот и не разбърквай разписанието на неговото движение. Единственото нещо на което имаме пълно право, това е да обичаме. Колко богат трябва да е човек, за да изпълнява ежедневно това велико поръчение...

Във всеки човек живее отломка от Великото и заради тази отломка човек заслужава нашето внимание, нашата почит, нашата обич. Заради този дъх на Вечността, заслужава човек да се спреш при него и да му кажеш сладка дума и му подариш топъл поглед и направиш най-малката услуга. Не се изисква много – Любовта не борави с големи величини. Не един опит ще направи човек, докато застане на тази висота и овладее простото изкуство да обича красивото, вечното у човека и го облее със светлина, топлина, радост и мир.

Любовта ще те възнагради, защото към тебе ще се завърне оплодената мисъл и обогатеното чувство, които си благоволил да подариш на себеподобния си. Изкуството да обичаш е толкова трудно, колкото и лесно и надвишава всичките изкуства на земята, защото засяга най-прекрасното и безсмъртно цвете на земята – човешката душа. Които не обичат, не подозират красотата, която обитава в човека, не се възхищават от нея и не изпитват радостта от съзерцанието. Те нямат душа, а да живееш на земята без душа, подразбира елементарен живот, живот на голяма духовна нищета.

Ученикът на Великата школа е роден богат. На неговото небе слънцето грее винаги, а нощем звездите блестят с всичкото си великолепиe. Ученикът знае, че е от избраните люде, които имат душа. Ученикът слуша, когато пеят ефирите, съзерцава красотата на небесния лик, познава трепета на реалното, което го призовава към живот, към учение и към труд, а най-вече към Любов. На ученика няма да му бъде простено, ако не научи най-трудното и най-лесното изкуство – да обича. Той се роди само за това – да люби, за да отзвучава в общата хармония на Битието, която носи името Любов.

6. КАТО ДВА РУЧЕЯ

Те са украшението на света, в тях е скрит смисъла на живота. Те бликат като два ручея и поят живота, насищат го с живителна влага и светлина, предават му красота и смисъл.

Като два скъпоценни камъка те блестят и отразяват всичката светлина и топлина на Великото слънце, обливат живота и възрастват всичко. Те предават всичката прелест на живота, задълбочават го, осмислят го и накрая му предават блясък, стил.

Приличат на два акорда, които трептят в унисон и се сливат в безкрайността и карат човека да копнее, да бленува непрестанно за тях. Дълбок и чист израз те получават в двете възрасти на земята, които вечно съществуват – вечно младия и вечно стария. Мъдрецът казва:

“Ако носиш Любовта, ти си млад. Ако носиш Мъдростта, ти си стар”

Животът се осмисля, когато младият почита стария и когато старият обича младия. Тогава на земята се реализира великият кръговрат на духовния живот. Здрав мост ги свързва.

Ако си млад стъпи на него и поднеси на стария своята почит. Ако си стар, стъпи на него и поднеси на младия своята любов. Тогава преливането ще

стане правилно и двете възрасти ще подържат красотата, мира и радостта в живота и ще го осмислят напълно.

Вдълбочи се и вътре в себе си ще намериш и младия и стария. На стария дай почит. На младия – Любов, за да живееш ту в старостта, ту в младостта. Само така ще реализираш копнежите на душата си и ще постигнеш идеала си. Животът получава своята истинска цена, когато човек се движи между тези два полюса Любовта и Мъдростта. Те украсяват живота отвътре и му предават необходимите качества за които копнееш.

7. СВЕТЛИНАТА

Процесът е светкавичен, но последствията са забележителни. Те определят вътрешното съдържание, целта и пътя на ученика. Трудно може да се опише и изрази по някакъв начин, онова, което се случва с малкото дете, когато открие тайната на звукосъчетанията. Това преживяване за него е епохално. Буквите и цифрите оживяват пред неговия вътрешен взор и усвояването на говоримата реч, а после и писмовната за него е събитие от огромно значение. Чудото на десетичната бройна система, простите аритметични действия се предшества също от такъв светкавичен миг, когато светлината го облива. Процесът се изнизва бързо, ала последствията сияят.

Светлината е творчески акт в природата. Тя разграничава два съществени етапа – минаването от един живот в друг, долавянето на хармонията, намирането на правия път, откриването на нови истини, овладяването на научните теории. Всичко това не е нищо друго, а пламването на искрата, завъртяването на ключа, след което всичко е облято в светлина. Светлината е реализирането на една видимост отвътре за която човек копнее и като малък и като голям.

За ученикът придобиването на светлината е момент също така на велико откритие, когато всичко до тогава е било невидимо и неразбрано. Сега пред него сияе необозрима конкретност в която няма вече гъсти лесове, няма опасни и непознати пътища, няма тъмни и непрогледни нощи. Любовта, която го придружава и охранява кротко му сочи тези върхове, достъпни вече за него, мъчното вече не е мъчно, далечното се е приближило и на прага на училището вече го посрещат с радост. Дошла е светлината. Не случайно разбира се е дошла тя. От обикновената светлина зад която стои една неизвестна причина, до тази светлина, която идва отвътре, прорязала небосклона на ученика, за да направи нещата по-ясни и разбрани. Светлината прониква до най-скритите кътчета на душата му, свети като фар в мозъка, за да разграничи битието от небитието, временното от вечното, реалното от преходното, доброто от злото. Запалката на Любовта е направила това. Великият принцип на живота е произвел светлината. "Светлината като велик деец в природата произвежда всичките форми." – казва Учителят. Пред погледа на ученика тогава се разкрива величествен свят, започва велика творческа дейност. Творят се правите мисли, правите чувства и постъпки. Без светлина никой не може да мисли, да чувствава и да действа право. Без светлина Любовта не може да заеме онова място, което ѝ се пада. Без светлината Любовта не може да се прояви в пълнота. Светлината дава не само израз на Любовта, но и насока. Лишеният от светлина не може да мисли, той се движи в тъмнина; в нея човек винаги се спъва и върши глупости. Глупавият човек не може да обича. Само човек, който има светлина може да люби, само интелигентният знае как да прояви Любовта. Количеството на светлината определя степенята на човешкото съзнание. Ученикът се познава по светлината, която има и носи навред.

Светлината единствена ни дава идея за Мъдростта. Без светлина знанието е недостижимо. Светлината прави човека силен, свободен, смел. Светлината определя и степента на разумността. Там дето царува тъмнината, разумността отсъства. Затова втората съставна част от идеала на ученика е светлината.

Любов със светлина е естественото и хармонично състояние при което ученикът расте и се развива нормално.

Светлината е неразривно свързана с онова дълбоко и мистично състояние, което наричаме виделина – казано другояче духовната страна на светлината, която представлява кислорода в живота на ученика.

8. ПЕТТЕ РАЗУМНИ

За този ден и час на много места се говори в Евангелието. Той лежи неопределен и неизвестен. Никой не може да каже, кога ще настъпи той. Като дълбока тайна запечатана с девет печата, всички ония, очикали Царството Божие, щяха да се спрат пред нея, за да се питат кога. Нито в една от притчите, които ревниво пазят идеята, не е казано ето тука е Царството Божие или там. Неизвестен миг, блестящ и богат по съдържание, когато душата ще бъде осенена от великото присъствие и със запален светилник ще дочака жениха, защото този час прилича на тържество, среща за която душата копнее от незапомнени времена. Поканата е отправена до всички, навреме тя е била оповестена. В притчата е казано, че са поканени на сватба, събитие от голяма важност. Характерното в това събитие е радостта. На сватбата всички отиват да се веселят; отиват облечени празнично за да участвуват в празненството. Централната личност в този иносказателен епос е женихът. Всеки иска него да види. За него са дошли всички. Срещата с жениха крие нещо необикновено, магическото ѝ въздействие е познато от древността, душата долавя с трепет, че моментът е епохален. В това събитие като в съсъд е събрано великолепие то на недостижимото, сладостта на елея за който душата жадува. "Подобно е Царството Божие на сватба, подобно е на квас, подобно е на десет девизи, които взеха светилниците и излязоха да посрещнат младоженеца. И ето, че ние дръзваме да съпоставим казаното с езика на притчата с онова, което казва Учителят и казаното от Него звучи познато и близко – една страница се обръща и езика на притчата ни става понятен, образите оживяват, идеята осъвременена. Всичко скрито в сбитата реч на Христа получава своята дълбока значимост. Светът е поляризиран, разделен е на две половини, процентите са определени – пет разумни девизи и пет неразумни – поляризацията продължава до най-малката обществена единица – човекът. И той е разделен – раздвоен и в него пет разумни девизи и пет неразумни живеят, действуват, разпъват човека, борят се за надмощие, налагат ту единия, ту другия порядък.

Човекът винаги може да участвува в една сватба и може да преживее радостта да види младоженеца, но ето, че в тази необикновена сватба, човекът трябва да отиде с нещо, което е много важно, трябва да има светилник и в него масло, да има запалка и понеже моментът не е известен, той ще трябва през всичкото време да бъде буден, готов, защото всеки пропуснат момент може да бъде фатален. Копнежът да види жениха лежи в него като нещо огромно, нещо много важно, съдбоносно, в този момент е събран смисъла на целия му живот, на всичките му усилия, стремления, копнежи, аромата и вкуса на живота му и ако той не види жениха, все едно, че е мъртъв. Затова нищо друго, абсолютно

нищо друго не го вълнува, не го интересува. Той е погълнат и съсредоточен само в реализацията на това събитие.

Всяка минута е отброявана и ето, че в среднощния час, женихът идва, чува се вик и възкликание, петте девизи са на крак. Моментално те заемат определените места, нареждат се в шпалир и стоят с притаен дъх и със запалени светилници – съществено на момента. Тук, обаче, става нещо петте неразумни девизи откриват, че нямат масло, а и те са от поканените и те са се отзовали на сватбеното тържество, но те нямат масло и не могат да участвуват в празника. Тогава те се обръщат към другарките си и ги молят: Дайте ни малко от вашето масло, ще ви го върнем веднага. Колко обикновено е това явление в живота между съседи, между другари и приятели да си поискат нещо в заем в момент на нужда. Но тук всичко е необикновено, почиващо на други принципи и закони. Това масло не е обикновено и не може да се заеме; при всичкото добро желание на разумните те не могат да дадат от своето масло. Всичко е вече вдигнато в друг свят, притчата разгръща своите потайни завеси и ни въвежда в необикновения свят, където формите са съвършено други и езикът на символите блести с ослепителна хубост. Разумните отговарят: Не можем да ви дадем от нашето масло и ако ви дадем то няма да ви ползува, а на нас може и да не достигне. Ние си взехме толкова, колкото ни трябва. Идете и си купете... Но откъде и кога? Няма вече време, а маслото е необикновено, не се продава срещу пари и търговци по стъгдите не се занимават с тая търговия. Девизата не е обикновена девиза в буквалния смисъл на думата. Тя представлява добре изградения човек, чийто сетива функционират правилно не само отвън, но и отвътре. Числото пет изразява идеалната фигура, наречена в геометрията пентаграм. В такъв човек тялото – светилника и маслото са в пълен ред. Той има един ум, който свети и едно сърце, което топли и двамата са работили усърдно, за да си набавят масло. Животът за такъв човек представлява живот на рудокопача; дълбоко в земята не може да се живее и работи без светилник и без масло – светлината.

Човекът като петте девизи чака жениха в пълна готовност – това е разумният човек, чийто добродетели са развити идеално и образуват хармоничната фигура. Разумният човек е достоен да участва в посрещането на жениха. Този човек с добре сложено и оформено чело е достоен представител на бялата раса, която е призвана да изработи свещеното тяло на разумността. Идеята се отлива в целия свят, където половината – разумните деви, които ще участвуват във великото, което се ражда като зора и другата половина неразумните деви, които не са готови за новото и са пропуснали безразсъдно времето да си набавят масло, за да го търсят сега по лесен начин: Дайте ни на заем. Красотата на новото може да се почувствува от всички, ала вратата към тоя свят не може да бъде отворена за всички. Не се приемат деца в университета, не се приемат неразумни деви в светилището, които нямат светилник, нито масло в момент, когато женихът идва, в момент, когато новото чака готовите.

Законът е неумолим – ще влязат само готовите, разумните девизи. Другите ще чакат новите условия, които ще дойдат след хилядолетия, когато проумеят цената на маслото и се заловят да си го изработят и спечелят. Иначе те не могат да участвуват в реализирането на Царството Божие на земята. Петте разумни представлява петата раса – бялата раса, която днес има ръководна роля на земята. Какво в същност представлява бялата раса? Разумните пет девизи, които имат организирано тяло, светилник и масло – ум, който мисли, сърце, което чувствва. Великото и разумното не може да се влее в едно хилаво тяло, в един неорганизиран ум, в едно необработено сърце. Умът трябва да бъде светъл, а сърцето топло, за да се излее скъпоценния елей, а

скъпоценен елей подразбира и скъпоценен съсъд. Новият човек, човекът на новата култура трябва да има всичките качества на разумните девици, които се погрижиха навреме да си приготвят масло и будни са дочакали идването на жениха, сватбеното тържество, изграждането на Царството Божие на земята. Срещата с жениха е среща с Христа, среща с Великата Реалност, среща с Любовта. За този момент човек трябва да се е приготвил и дълго да е работил. Великото се спира само пред човека символизиращ разумните девици. За другите, които ще чукат на вратата и ще се молят да бъдат пуснати, ни слух, ни усещане. Закъснелите напразно ще чукат отвън, напразно ще викат: Отвори ни, не ни ли познаваш? Заедно на една трапеза не сме ли яли и пили? Не ви познавам – ще отговори женихът – гладен бях и не ме нахранихте, гол бях и не ме посетихте. Казано другояче – нямате светилник, нямате и масло, не можете да участвувате в посрещането.

Един закон и едно свято задължение към Великото стоят неизпълнени; нещо недовършено и неспечелено – богатството, което в онзи час ще представи пред олтара на Великото, онова богатство за което половината свят са неготови и казват, че може и без него. Кое е това богатство и кое е този елемент с който човек трябва да бъде въоръжен, а ученикът трябва да притежава в обилие – Светлината. Не може без нея. Хиляди години хората са живели без електрическа светлина, живеят и до днес, ала ни един ден без слънчева; защото тя е фактор за духовния живот на човека, живо трептяща необходимост за душата, за ума, за сърцето. Светлината е отличителния белег, който отличава човека, тя е искрата, дъх на живот, докосване на Безконечността. Тя е реалният свят, а същевременно най-сложния и неразбран за обикновения човек.

Десет ангела живеят в човека от които пет са заети с изработването на светлината, а пет не хаят за нея. Десет ангела се борят и в целия свят – едните за светлината, а другите срещу нея. И както винаги, когато дойде съдбовния час едните, първите, петте разумни влизат вътре, за да участвуват в тържеството, а другите остават вън. Едните влизат в новите условия на живота, а другите остават да се приготвят за идната епоха; едните идват в досег с Любовта и Светлината и преживяват великата радост на събновението, а другите чакат да се изнижат вековете, хилядолетията, за да дочакат великото събитие. Епохи на духовно развитие са това, благоприятни условия за едни, неблагоприятни за други.

Крайната цел е една – светилник, масло и запалването на този светилник с който будни дочакват великия час. Девицата символизира човешкото тяло, умът, сърцето, душата и духа. Само тях познава Бог, само те могат да се слеят в едно цяло с Христа, за да участвуват в сватбеното тържество. Само разумните, организирани, копнеещите за великото могат да си доставят най-скъпия елемент, без който няма живот, без който Любовта не е Любов – Светлината – маслото.

9. МИРЪТ

Творческите процеси в цялата природа и в човека се предшествуват от една дълбока тишина. Тя предшествува момента, когато се прави връзката – вътрешен интимен миг, когато човек се готви да прояви красотата – великото. Творците познават тази тишина в която звучи необикновена музика, музика, която изпълнява вътрешния и външния мир, в момента на творческия замах. За да преживее човек красотата на този мир, трябва да излети в друг свят, далеч от нашата планета земя, където думата мир е премного опорочена,

разпъвана, изтерзана. Имаме желание, когато говорим за мира да отвърнем очи от човешкия ред и порядък на земята. Разколническата дейност над мира, ни кара да се пренесем в друг свят, за да общуваме с едно същество, недокоснато и чисто с друг морал и други идеали различни от тези на земята. Образът е чист и в зората на нашето време той е вече краеъгълен камък на новото, което се строи, начален знак на новото, което приижда. Образът на ученика релефно се очертава, великото и вечното тогава ни става понятно. Светът на ученика е проникнат с възжеленията не на едно поколение, което е копняло наред с други ценности и за това най-възвишено състояние, без който никакъв процес не може да се извърши правилно – мирът. Ученикът е потопен в друга атмосфера, диша друг въздух и думата мир вече не е понятие само, а неделима същност от идеала за който живее и твори.

Пътят на ученика е вече очертан – едно слънце, което никога не залязва блисти над него – дал е път на Любовта, дал е път на светлината, дал е път на мира – радостта ще дойде последна. Без присъствието на мира не може да има творчески устрем, не може да се раждат светли мисли и добри чувства; без мира по време на бременността майката не може да роди здрави деца. Мирът е условие и среда. Творческият процес във всичките полета изисква присъствието на мир. Всичките придобивки на изкуството и културата в духовния и материалния свят се дължат на факта, че народите са живяли в мир.

Като четирите елемента на живота, ученика не може да расте, да се развива и напредва, ако в него не са свързани – Любовта, Светлината, Мира и Радостта. Като свежи струи те напояват почвата на ученика в която той е посял здравите семена на добродетелите. Присъствието на мира се познава по благодарността и вътрешното доволство, което ученикът носи и проявява при всичките условия на живота си. Най-малкото недоволство изразено дори със свиването на веждите и най-малката неблагодарност изразена със свиването на устните говори, че в душата на ученика липсва мира. Не е ли потопен ученика в мир, той не може да работи и да твори. “На вас трябва Любов, но не без светлина. На вас трябва Светлина, но не без Мир. На вас трябва Мир, но не без Радост”. Душата е жилището на мира. Ученикът трябва да знае мястото на мира и постоянно да го оглежда, винаги да се пита: Мирът там ли е? От всичко доволен ли съм? От всичко благодарен ли съм? Непрестанно ученикът изучава законите на мира, условията при които той идва и условията при които той се съхранява. Светлината е безсилна да помогне на ученика, ако мира липсва, както и Любовта не може да помогне, ако светлината липсва. Цялата дейтелност на ученика зависи от присъствието на Любовта със светлина, на Светлина със мир и на Мир със радост. Само тогава животът на ученика се свежда до непреривна творческа работа. Твори нова мисъл, ново чувство, нов живот. Някоя личност на земята не живее такъв богат, интензивен и разнообразен живот – затова като личност ученикът буди не само интерес, но и възхищение – от него се отделя приятна магнетична топлина. Неговият ум е подвижен, гъвкав, светъл; чувствата му са приятни, меки, топли, волята му силна, благородна. Той никога не е в застой, прилича на изворче, което непрестанно тече, прилича на поляна осеяна с благоухаещи цветя, прилича на градина със сладки и узрели плодове. Кой не цени чистата изворна вода? Кой не търси красотата и отмората в ухаещата поляна? И кой не обича узрелите плодове?

Животът на ученика прелива от Любов, Светлина, Мир и Радост, тая небесна жителка на която Мирът и съгражда неръководен дом, дворец, в който тя пребивава, за да се слее с Мира като два хармонични тона.

Мирът е третата съставна част от идеала на ученика – радостта вирее и благоухае само там, където е мира.

Дай път на Мира в душата, за да потекат творческите струи в лабораторията, където се строи новата личност – личността на ученика.

10. РАДОСТТА

“Радостта иде в света. Радостта разрешава всички противоречия.

Тя е най-високият връх на земята. Само мирът носи Радост.”

Учителят.

Радостта се познава по своя аромат. Ароматът на теменужката стига до нас, ако и да е скрита под хрусталака. Ние го вдишваме с пълни гърди и изпитваме голяма приятност. Ученикът затова е ученик, за да усеща не само теменужния дъх, нито само дъха на заснежените простори, ученикът усеща аромата на чистотата, на доброто, на истината, на радостта. Ученикът познава този дъх. Много е важен този момент – заключителен акорд на голямата симфония наречена Идеалът на ученика.

Радостта идва последна. Тя събира като фокус лъчите на едно голямо слънце, от тях изплита венец с който увенчава главата на ученика. След това пътят се очертава чист и нагорен и хоризонтите лежат ясни, небето се откроява като кристал.

Радостта е дар, който пълни душата, сърцето, ума на ученика и му дава криле да живее, да учи, да твори, да служи. Предшествуват я Мира, Светлината, Любовта.

Мирът ѝ построи жилище и я покани - ела, сега вече има къде да живееш. Там където няма мир, няма радост. Радостта не обича шума, хаоса, неразбранщината. В такъв свят Радостта няма да стъпи дори с единия си крак. В света няма радост, защото няма мир. Светът е изжаднял за радост, но преди това трябва да реализират мира. Радостта е скъпа гостенка и не идва лесно. За сега на Земята само децата познават аромата на радостта, защото са безгрижни. И учениците, ако са успяли да дадат радушен прием на Любовта, на Светлината и на Мира – реализирал е среща с най-благородното, с най-светлото и с най-великодушното – дал е прием на Любовта, на Мира, на Радостта.

Мъдрецът казва: За сега на Земята има само едно единствено жилище в което да отседат тези четири небесни жителки. Това жилище представлява ученикът – новата личност родена през най-бурното столетие, в ранните дни на голямата пролет, която пристъпва на Земята. Признаците за идването на пролетта са много. Чува се песента на подранилата птичка, долетяла от юг, чуват се песните на потоците, които се стичат по склоновете на планината, пукат се пъпките на дърветата и първите пролетни цветя ухаят. Ученикът успя да чуе, да разбере и да преживее красотата на идеала, който бе оповестен и поднесен като дар по случай пролетния празник. Предстоеше пръв да опита сладкия плод на радостта. Вечна и неизменна радостта беше намерила радушен прием в жилище, построено от мира, осветено от светлината и стоплено от Любовта. Радостта сега можеше само да дава угощение, най-богатото на земята.

11. УЧЕНИКЪТ Е ВИНАГИ МЛАД

В една окултна школа никой не може да си послужи с понятието стар. Никой не може да каже - този е стар, този е млад. Младежка група в оня обикновен смисъл на думата, там не съществува. Годиците, възрастта не играят абсолютно никаква роля. Ако някой от учениците се чувства стар, той не е разбрал смисъла на ученичеството. В един окултен клас младостта определя не външния облик, а вътрешния. В света има млади стари, и стари млади, в школата всички са млади.

Ученичеството е особено състояние на душата. Тялото не определя пламъка на душата, устрема и копнежите на ума и сърцето. В един свят ученикът си остава на една и съща възраст, възрастта, която го прави работоспособен докрая на живота. Такива случаи се забелязват между хората на изкуството, науката и между видни държавници, които са работили до дълбока старост, с непомрачени умствени способности за благото на своя народ. Такива мъже имат изумителна енергия, сетивата им са в пълен ред, недокоснати от хода на годините, те рашават правилно своите задачи. Ученикът има всичките възможности да запази работоспособността си и импулса докрая на живота си. Устремът и нестихващата жажда да твори, представлява едно нестихващо движение – характерен белег на живот, който озонира и опреснява непрекъснато неговата атмосфера – проветряването става идеално. Това движение спира процеса на остаряването по най-чуден начин. Медицината е обърнала цялото си лице към този проблем – да предпазят или освободят човека от преждевременно остаряване, изобщо от старостта като едно болезнено състояние на тялото, което трябва да отвикне от старите навици при хранене, при почивка, при мислене, при чувстване; неща които подкопават здравето. Изисква се нова хигиена и нова дисциплина. Правят се хиляди опити, изследват се храните, начина на храненето, комбинирането на храните и пр. , за да освободят човека от тази напаст. Груба грешка е да се пренебрегва душевния живот на човека, неговото мислене и чувстване – нещо повече, би трябвало оттам да се започне. В основата на всяко заболяване има една психическа причина – умствена или сърдечна депресия, дисхармония в мислите или подпушване на чувствата. Но нека не се отклоняваме. Човечеството ще стигне до тези въпроси, които ни говорят убедително за неразривната връзка между физическото и духовното тяло на човека и за ония невидими умствени и сърдечни микроби, които атакуват най-напред мозъка и сърцето. Тези въпроси за ученика представляват жизнен проблем към който той се отнася с нужната сериозност. Затова една от неговите задачи е да постави в ред мислите и чувствата, ако иска да запази бодростта и силите си. Той знае, че оттам трябва да започне. Мислите и чувствата са средства с които душата оперира. Тогава започва онази дейност, която произтича отвътре навън – мислите стават обект на изследвания, чувствата също и тогава човек научава изкуството да ги организира и канализира. Ученикът е в непрекъснато движение, не държи капитала си в застои, а винаги в обръщение. Има ли движение, има и живот. А там, където има движение, живот, няма старост. Какво значи да туриш капитала си в обръщение? За ученика задачата е на лице – онова, което е чул и научил да го прилага в живота си. Ученикът никога не е беден, защото той непрекъснато е в контакт със светящата мисъл на Учителя си и от непресъхващия извор на мъдрост, той черпи с пълни шепи ежедневно, ежечасно. Ученикът се обогатява непрекъснато чрез живота Слово. Как ще си послужи с това богатство е вече негова жизнена задача, цел и смисъл на неговия живот. Всеки ученик решава

тази задача съобразно своя морал, своето трудолюбие, своята любов към учение.

Ученикът има знания, за тези знания той е дъшъл в школата, как да използва това знание ще зависи от него. Смисълът на ученичеството стои именно в това – знанието да се влее в практиката. Ученикът не е слаб – той знае не само, как да придобива и преумножава силата си, но и как да я съхранява и използва разумно. Знанията и силата са негов капитал. Когато те се употребяват разумно, всичките процеси в ученика стават правилно – напрегнатата дейност на ума и на сърцето, жаждата му към нови знания, стремежа му да следва школата, жаждата му да прилага наученото, устрема да изпълни волята на Великата Реалност, любовта към хората и към природата всичко това спира процеса на остаряването и хода на годините. Ученикът прилича тогава на запален огън, нищо не е в състояние да го угаси. Кой не обича да се грее на такъв огън? Със светлината и топлината си ученикът привлича, хората търсят неговата дружба, защото от него лъха нещо приятно, свежо, мъдро. Няма човек на земята умен и чувствителен да не почувствува новото в личността на ученика, затова срещата с ученик е приятна и никога не се забравя, то е същото, което изпитваме, когато напролет минаваме през разлистила се гора или през поляна с нацъфтяли ароматни цветя. Ученикът има определен облик и определени отношения към хората. Където и да отиде неговото присъствие и отношение се отбелязва като нещо необикновено, чисто, красиво. Неговият живот се отличава по всичко. Такъв човек никога не остарява. В душата си, в сърцето си, в ума си дори и в очите си ученикът не остарява. Затова в един откултен клас не може да става дума за млади и за стари – младостта е цел и идеал за ученика. Затова класът си остава винаги младежки – специален само за ония, които през целия си живот учат великата наука, как да обичат, как да работят, как да живеят, как да запазят младостта в она дълбок и мистичен смисъл на думата.

12. МЛАДОСТТА ГО ПОСРЕЩНА ДОСТОЙНО

Столетието отдавна е вече преполовено. Първата половина приключи и едно поколение възмъжа и узря не само, за да разбере, какво се беше случило, но и да преживее великото събитие. Годините минават, нашите редове редят, а ние още не сме смогнали да разкажем всичко, да разкажем най-същественото – за младостта на нашия век, една младост, която посрещна и отзвуча на поканата с младенчески жар и прегърна идеята, за да опита сладкия плод на неповторимото, което се беше случило през нашето време и в нашата страна. Родените в началото на века бяха предопределени да участвуват живо в кратката, ала забележителна история, която прошумя светкавично и динамично пред очарованите ни очи. Те бяха родени през годината, когато Учителят поднесе на света първата си книга – “Наука и възпитание” – този редък фрагмент, тая малка книга дълбока по своето идейно съдържание, наситена с основните принципи, което смело може да се каже очертаваше не само програмата на учението, но и принципите – сърцевината на учението, което Той носеше за всичките хора по земята. Беше годината 1901. Всички ония, които щяха да образуват по-късно онова ядро от млади сили, бяха родени по това време. Учителят трябваше да чака цели двадесет години, за да посрещне ония, които търсеха, копнееха и ожидаха не друго, а именно това – срещата с Него. Нищо друго не вълнуваше тези, които се бяха родили изключително за това събитие. Бяха определени. Трябваше да се види и опита, как младостта щеше да реагира на новото, което

се раждаше и разрастваше като изгряващото слънце, като пролет, която се пука.

Като реки, които никога не бъркат посоката на движението си – непременно към морето, към Него се устремиха всички ония, които насяха в душата си копнежа към новото и усета за ония сигнали, които бележеха епохата – бавно тя отбулваше своя лик. Едно ухание се разнасяше, проникваше атмосферата, за да стигне по незнани пътища до всички ония, които имаха уши да слушат и очи да виждат, а най-вече, които се бяха родили именно за този момент.

Вратите бяха широко отворени сега и през тях триумфално щеше да мине младостта, едно поколение, което щеше да види Учителя, да Го слуша и да преживее събитието като зазоряване на новото, което идваше на света. Школата тъкмо по това време се отваряше и учебните чинове чакаха тая младост – жадна и вечно копнееща за знания, за нови върхове и нови идеали. Всред разраствалите противоречия, всред острите конфликти социални и политически, димът на революциите още не беше се разпръснал и Европа бушуваше още от вътрешни и външни депресии, те нямаше да стихнат до наши дни, бавно край Учителя се събираше млада и жизнена аудитория от ученици и студенти предимно с мастилени петна по пръстите, с протрити рубашки, ала със священ трепет заемаха своите места през една светла учебна година. Срещата и идването при Учителя за всеки по отделно беше събитие от епохално значение – величествен миг, когато две същества, които през вечността са се обичали и копняли едно за друго, се срещат на земята и тази среща се превръща на апотеоз на радост, на красота, на щастие. Нищо по-дълбоко и по-красиво не би могъл да преживее човек на Земята, както намирането на Учител и влизането в Неговата школа. Кое беше тук същественото, изключителното за което никога нямаше да стигнат думите – влизането на ученика в школата, като приемането на ученика в обикновеното училище, като приемането на студента в университета с необходимите свидетелства и ценз. Влизането в школата на Учителя предполагаше същите условия – свидетелство и ценз. Колкото и странно да звучи това и колкото леснопостижимо да бе влизането в школата – пред вратата на която не стоеше войн с огнен меч. На вид всичко беше лесно, но законите си оставаха непокътнати и мерките си стояха на определеното място. Учениците жадуваха за нещо необикновено. Никое земно училище не можеше да им го даде, университетите на света също не можеха да задоволят копнежа на душата и да запълнят оная празнина в тяхните жадни умове. Запалени от искрата на Неговото Слово те жадуваха за изключителни познания, нечути досега, те жадуваха да живеят по нов начин, да спечелят нови богатства и да бъдат истински човеци.

Младостта на този век имаше нещо ново, забележително, тя се отличава не само по своя устрем, по своите идеали и по своята готовност да поеме трудния и нагорен път на ученичество. Те носеха отличителните белези на хора, които нямаше да остарееят отвътре, защото бяха решили да си останат в учебната стая, на коравите чинове и внимателно и съсредоточено да слушат Учителя, да учат и да се подвизават като нови хора. Както студентите и учениците в обикновените училища не могат да получат знания без помощта на учители и професори, така също това поколение от неувехваща младост жадуваше да бъде приета, разбрана, поучена, ръководена, обичана и накрая натоварена с много съкровища. Кой можеше да направи всичко това? И как ученика можеше да остане без Учител? Той дойде и учениците му го намериха. Беше се случило великото, необикновеното. Той беше на Земята и никога заинтересованите нямаше да могат да превърнат събитието в легенда. Той

живя близо един век и учението, което остави никаква инкриминация не можеше да унищожи. Младото поколение бе ориентирано правилно, светлината беше обилна, за да могат те през годините на бликнали сили и висок полет да не се объркват от разноцветните светлини на света и на времето, което обещавахе да бъде бурно. По някакъв вътрешен път те разбраха, че времето ще се окаже кратко и годините ще отшумят бързо; движеха се бързо, защото и всичко край Него беше нестихващо движение. Имаше много топлина и много грижа, много светлина и много радост. "На ранина станах да Те словословя, че от младостта си Те познах." Хиляди години преди това пееше Псалмопевецът. Давид беше дете, което замерваше врага си с прашка, когото вярата в Живия Бог лежеше у него определена и съкровена. Нямаше нищо по-прекрасно от това "От младостта си да Те позная". Рядкото събитие привлече не един Давид и не само едно младежко сърце беше запалено от искрата на новото – отношението към Великата Реалност се сля като един акорд, за да прозвучи като хорал през най-бурното столетие защото ония, които видяха Учителя и Го познаха можеха да кажат като Давид: "От дните на младост, Господи, Те познах." Беше чудесно да се намери Учителя и още по-прекрасно да се възлюби Истината в Негово име. Нищо вече на Земята не беше по-желано и по-ценно от това, което се случи. Днес спокойно можем да кажем от времето на Христа до наши дни такъв прием не бе оказан, казано другояче младостта на Двадесетия век Го посрещна достойно. Младостта на нашия век Му отдаде заслуженото. Нека този къс от нашата, от човешката история да е минала безшумно, на нея непременно щяха да се върнат историците един ден. За ония, които живееха събитието всичко мина тържествено като най-величествения празник на епохата – рядко хубава пролет...

Те бяха млади, бяха силни, бяха хубави, бяха интелигентни – най-добри студенти и най-трудолюбиви ученици с висок идеал, които покрай научното познание, жадуваха и за друга наука, която започваше там, където официалната свършваше – искаха да научат науката, как да живеят, за да се извисят до Него, за да бъдат достойни за Него.

Гладът намира хляба, жаждата – водата. На Земята не би имало хляб ако нямаше гладни, нито вода, ако нямаше жадни. Гладът и жаждата бяха идея, която триумфално дифилираше и раждаше прогреса. Интелигентната младеж напираше към храма на познанието. Векове към изток се стичали жадните за тайното познание, за едно зрънце от древната мъдрост, с години са чакали пред праговете на затворените школи – наречени тайни. Сега се беше случило необикновеното – за всички имаше хляб и вода, беше сложена богата и щедра трапеза, като тази на българската къща и гостоприемно бяха поканени. В това число бяхме ние и ние се отзовахме – открити бяха два класа – общ и специален, през годините, когато на земята благоухаеше една жадувана пролет – космическата пролет, която пристъпваше. Лекциите от младежкия клас идваха да задоволят умовете на една интелигентна аудитория – математици, физици, естественици, които след като напущаха залите на университетите идваха да слушат Учителя и да усладят душата си с други познания.

Никъде другаде красотата на тази среща не беше толкова изящна, чиста и топлосърдечна, както в тоя премного светъл салон с огромни прозорци, където Учител и ученици идваха в досег в ранния час на школния ден. Красотата сияеше в очите и лицата на учениците, които слушаха, красотата насищаше атмосферата и всяка лекция и беседа се превръщаше на възлнуващ празник на душата. Младостта тържествуваше, чувствуваше се богата, щастлива – беше леко да се живее, да се диша, да се учи, да се обича в един свят, където живееше и Той.

Изворът бликаше. Беше пролет, не само на Земята, но и в душата. Сръчни ръце бяха изплели арка и на нея със златни писмена, които никоя сила на Земята нямаше да може да изтрие, беше написано: "Добре дошъл!" Той бе посрещнат достойно от младостта на столетието. Тя не лиши себе си от Него, не лиши и Него от себе си. Тя успя да създаде среда и атмосфера, като се погрижи с младенческия устрем и сили да построи салон и да организира Изгрева, за да застане крепко на своето място пред катедрата, в планината и накрая, когато трябваше да свидетелствува за Него и за Неговото дело, което трябваше да се предаде безупречно чисто и свято на българския народ комуто и принадлежеше всичко, което Той беше донесъл на земята. Беше задача на ученика, беше задача и на българския народ да го предаде на другите народи.

Рядко и неповторимо явление през вековете, рядко събитие бе и това, че думите на Давида кънтяха и се превръщаха на тържествена песен, чийто звуци днес стигат до нас – днес, едва днес, защото тогава всичко бе премного просто, скромно, базшумно – този нестихващ поток на живот, на идейност, на красота, които се живееха задушевно и безшумно – дълбока тишина, която е била необходима, за да узрее всичко в пълнота. Бихме могли да затворим страниците и да заключим миналото в сърцата си, ала ние не желаем и не трябва да мълчим. Всред отхождащия час на века, всред всичката преходна тръпка на нашето време, което роди едно поколение противоположно на нашето, смутено и объркано по кръстопътищата на света, ние прелистваме ученическата тетрадка на спомените и внимателно от нея изваждаме един бисер – Любовта с която Го посрещнахме;

Любовта с която Той ни прие.

Ние заявяваме и нека това да звучи патетично: "Имахме въпиюща нужда от Него, както давящият се има нужда от въздух." Предстоеше ни да влезем във велика школа, предстоеше ни да извървим труден и нагорен път, през сипеи, пропасти и канари, без Учител не можехме да изпълним задачите си като хора родени в началото на века. Нашата дълбока благодарност и почит ще бликат винаги от сърцата ни. Гладни бяхме и се нахранихме, жадни бяхме и уталожихме жаждата, призвани бяхме и се отзовахме. Нашите двадесет години не ни попречиха да изберем именно този труден, ала премного светъл път, младостта ни не ни попречи да преценим ценностите и да предпочетем именно този път и се отзовем на Неговата покана. Сградата вътре в нас беше много здраво сложена, основанието ѝ беше Любовта за това останахме верни на идеалите и убежденията.

Младостта за Него беше прекрасна градина ухаеща на свежи цветя, а Той Майстор – Градинар даде всичко, щото всеки да получи необходимото, нужното и нито един да не остане лишен от топлина, светлина и влага. На нашия устрем да Му поднесем сърцето, Той отзвуча хилядократно. Трудно се говори за отношения от тоя род, отношения в които спойката бе Любовта. Трудно ще можем да изразим дълбокото и съкровено, което се случи не другаде, а дълбоко в нас – нашата повест ще си остане свежа, дълбока и прекрасна, ала недоизпята.

Младостта Го посрещна достойно през едно от най-тревожните и бурни столетия – отдаде му не само своята почит, благодарност, но и една неизживяна до тогава обич.

СКАНИРАНИ ДОКУМЕНТИ
НА ИЗГРЕВА ИМАШЕ ШКОЛА ...

На Изгрева имаше школа-

На Изгрева живееше и работеше Учителя-

На Изгрева имаше ученици-

нека опрем погледа за кратък миг

на школата, на Учителя и на

учениците

Забележка: Вижте задржката си и те
Ларка Кристина
Удостоверение Бърлин

ПРЕД ПРАГА НА ШКОЛАТА

3. ПРЕД ПРАГА НА ШКОЛАТА

~~Понякога една малка причина отвежда човека до големи промени, до велики разкове.~~ Откриването на една окултна школа е събитие от голяма величина. Не е важно, че светът в продължение на десетилетия или векове нищо не е чул и узнал за нейното съществуване. За безкрайното мнозинство вестта остава неоповестена и, ако случайно някога научат някоя и друга подробност, с невинен израз на лицето си казват: „как не сме чули“, „как не сме знаели за такова нещо“. Събитието безшумно се е изнизало пред очите им и обикновено явление е – хората никога не успяват да уловят големите събития на своето време. По-късните поколения се връщат на тях и оглеждат миналото, където блесят слънцата и звездите на една епоха.

Никой за сега, днес, когато миналото ни гледа отблизо и следите са пресни, спомените свежи, може да разкаже нещо за школата на Учителя, както ние, които сме били там пред прага в началото и по-късно преминали този праг, за да се отзовят пред школа, пред Учител, при учебни чинове и сълучения, които един по един заемаха своите места.

Кога е било това и как е станало – нека всеки разкаже, не само, както го види, но и както го претия. Нека да правим като история, като елемент дори на бъдещата история, която непременно ще се намери. Значението на една школа, като тази която Учителят откри в началото на второто десетилетие на нашия век, имаше епохално значение, не само за нас, не само за българския народ, за славянството, но и за цялото човечество. Школата на Учителя ще ни остане едно от великите знамения на нашия век, който старешно криеше въвеждането на новото, като подготвяше усилено условията на онова, което 21 век ще ни донесе. Краят на една култура винаги бележи началото на друга. Ще има достатъчно ярки следи по които ще тръгнат новите поколения, за да получат ценностите, които бяха приготвени за тях, този жив и пламтящ сбор на едно многовековно усилие да се запази чист и здрав създът, където ще се излее драгоценния елемент. Школата беше един по от великите условия, за да се капили задачата, възложена на славянството от лицето на българския народ.

Близо един век, казваме ние, близо един век ще кажат историците, за да се подготви почвата, богатия чернозем, хлебородната нива, която ще ни бъде дълбоко разорана от неумолимите зъби на плуга – световния плуг, страданията и бурите, които бяха съгъстили небето на двадесетия век, събрали во всичката тревога и мъка на ред поколения.

Някои се чудеха и търсеха причини, обвиняваха кое оплакваха и нико не разбираха, някои никак не се чудеха, не търсеха причини, те знаеха, че светът се подготвяше за нова сектба и за тях не беше трагедия, че богатите хора маха да станат бедни, щастливите нещастни, едрите болни/. Промени, бурите, катаклизмите нямаха никакво значение, те мереха нещата с необикновени мерки. В света се подготвяше нещо велико. Плугът никак не

НЕОБХОДИМИЯТ ЦЕНЗ

5. НЕОБХОДИМИЯТ ЦЕНЗ

Няма учебно заведение на земята в което да не се изисква пенз. Ако ученикът или студентът не отговаря на определените изисквания, той остава изн от училището или университета. Ония, които искат да учат музика например, предварително се проверяват имат ли дами нии да станат добри музиканти. Телавието към ладена спезналност оме не е гаранция за дарование и работоспособност. Някои може да кажа, че е несправедливо и жестоко да не се лава път на младите по този начин. Не е жестоко и не е несправедливо-вината не е в училищната власт, а в ученика-липсва му нужния ценз. Докато по придобие не мине много време на усилния и упорит труд.

Колко повече законът е верен, когато човек иска да влезе във една окуитна школа, колкото се преполоават най-мичните уропи за живота, за мдаростта, за истината. Не е било време в света да не са съществували такива школи, защото човекът винаги е жакушал за нещо необикновено, познание от друго естество, които да уталожат гласа на душата, на сърцето, на ума. И за окуитната школа необходим е пенз. Без него години той може да чака пред прага на школата без да може да влезе вътре. Не е мично, - казва Учителит, но не е и лесно. Никой не може да прекрачи прага на школата, ако не отговаря на известни условия. Ученикът добре е да ги знае още в началот. Едно от тези условия е следното: ученикът трябва да има способността да различава същественото от несъщественото. Надопустимо е за ученика в тази школа да може да различи благородния метал от неблагородния, добро то от злото, истината от лъжата, справедливостта от неправдата, лицемерieto от искренността. Това са важни, основни неща без които пътят став невъзможен и труден, на всяка крачка той ще се опъва. Ученикът трябва да знае с какъв капитал оперира и никога да не позволява да го лъжат - какт и той никога да не си позволява лъжата, каквато и да бъде тя - бяла или черна. Всяка грешка в това направление може да бъде фатална за него. Той може да стигне до там, че да не разпознава гласа на истинския Учител, може да не различава правите сигнали по пътя и накрая може да вземе неприятел за приятел, лицемерieto за искренност, лъжеучителя за истински Учител. Пътят по който върви е изпълнен с много изненади, крие безброй опасности: изисква се абсолютна будност, за да избегне излишни страдания и противоречия.

Второто нещо, което ученикът трябва да знае е: напълно освобождаващ от личните амбиции и домогвания. Това ще значи, че ученикът не се лиши от своята индивидуалност, напротив неговата индивидуалност не се развива и оформява правилно - той не бива да прилича на никой друг, трябва да има характер и определен облик. Това е много важно, защото личните домогвания, личните амбиции за първо място, оправдането често на личното местотийение са определили закон, който наминуемо водят към деградирание. Личното е на

ШКОЛАТА И ЧОВЕКЪТ

10. ШКОЛАТА И ЧОВЕКЪТ

Не сме заинтересовани и не гоним обикновено човека ка цел, нито се борим за някаква кауза. Ако си позволяваме да говорим и коментираме, то е защото се чувствуваме задължени пред поколенията и пред историята. Ние сме длъжни да говорим и разкажем онава, което сме видели, чули и преживяли и най-вече, което сме опитали. Един ден всичко казано ще бъде проверено и тогава ще се разбере чия страна сме взели и казали ли сме истината.

Моята казайка се числеше към една църква. В свободните си станци пушаше винаги хора от своята църква. Един ден ѝ казах: Някога, ако стане нужда дали няма да предпочетете и моята стая да я дадете на ваши хора. Тя отговори твърдо: Не предпочитам. Аз доста мислих, върху нейните думи. Отнесох случая до живота на много мои приятели, във всичките отрасли на живота: нашите чиновници, учители, лекари са безупречни работници. Те се отличават. Общественоста ги предпочитаме. От многото случаи няма да правим литература. Моята мисъл се разлива наоколо и обхваща не един живот, хората, които аз познавам и школата в която са учили. Човекът е изработен. Къде? Не знам, как ще прозвучи тази тема на другите, но нали трябва да кажем на хората, какво сме научили и най-вече, къде сме го научили.

Година наред приятелите от София и от провинцията летуваха на Рила. Планината е най-удобното място откъдето човек може да наблюдава хората. На планината човек не може да се скрие. Изпъква такъв, какъвто е. Аз не съм фотограф и нямам намерение да снемам портретите на хората, не бех въоръжена с лупа, не да последвам думите им, не ми беше работа това. Аз само гледах картините на планината, а заедно с тях виждах човека. Виждах Неговите хора, преминали през Неговата школа. Можех да мълча и да не кажа нищо, можех да прозвучи нескромно, но немоето човек носи в душата надделява, не мога да подбирям старателно като шивач модела и платовете. Трябва да развия една тема и оставам мисълта и хрумването да ме води за ръка.

Благодарна съм на Недялко, един от добрите наши братя през тази оная първа година, когато след голямата скръб се опитахме да възобновим традицията и да летуваме на Рила, както е било преди. Той дойде при мене и подкупваща умишлка ме помоли да поема неговата работа. Отпуската му изтичаше и трябваше друг да улеснява приятелите в уреждането на разходите. Моят контакт с момички, които идваха на Рила беше неизбежен, и не само тази година, но до последната, когато пребивавахме там.

ДВЕТЕ ШКОЛИ

1. ДВЕТЕ ШКОЛИ

Съществува една тема в окултната наука до която не желаем да се докосваме, нито искаме я коментираме. Върху нея има кавано достатъчно. Още навремето Христос в най-сгъстен вид и с езика на алегорията е казал много. Законите на школата си остават еднакви, както и тогава, защото безопасността за учениците е била една и съща.

Не е било време да не е била оспорвана човешката душа. За нея са се водили борби, водят се и до ден днешен. Ония, които са имали аспирация за нея и всякак са гледали да се домогнат до нейните съкровища, добре са знаели колко струват тези съкровища. Нищо по-ценно, бо красиво, по мощно няма човек на земята, освен душата си. Човешката душа представлява съкровещница, където е заключено наследството на човека, тя представлява столица, където отсяда Великото. Да привлечеш една душа и да я направиш подвластна, това значеше да заробиш човека и да разполагаш със всичките ресурси и ги използваш за лични цели и домогвания. Нашата по този въпрос лежах ясни още по времето на Христа, когато само Той може да се противопостави със безмерната си сила и веднаж за винаги да обезсили и обезорази вековния враг от една страна, а от друга да подари на човека средство и светлина сам да пази душата си. Притчата за "Добрият пастир" звучи ясна и топло сърдечна; притчата за "Скъпоценни бисер" - щеше да се превърнена шпага с която човекът трябваше да воюва, за да опази душата си. Христос не само показва богатството, което човек притъжаваше, но показва и начина, как то да се опазва. То бе наследство от Отца, от любовта, което нямаше равно на себе си. Учителят разви темата как та я задълбочи, осъвремени и я направи достойна на учениците. Той разкри на учениците красотата на душата, показва нейните съкровища и поведе го за ръка в този неръкотворен храм, където вечността бе съхранила всичката хубост, доброта и сила, които предаваха блясък на човека, превърнал се на скъп създ.

От незапомнени време се водеха спорове за човешката душа - още от времето на езичеството протичала пипалата си до наши дни, когато борбата продължаваше да бъде отявлена, груба, жестока. Всичките издевателства описани в Библията не са нищо друго, а една многовековна борба за надмощие над човешката душа, за надмощие на две начала, две идеи, две сили, които лежах еднакво необходими и нужни в природата като творчески процеси. В народния епос те носеха определени имена. Наричаха ги "злото" и "доброто". Върху тях се градеше народния фолклор. В окултната наука те се наричат "отрицателни" и "положителни" сили. Те съществуват като живене на необходимост, и само Учителите, светите, мъдреците, адептите можеха да се произнесет за тях, а най-често те упорито мълчаха. Темата е опасна и към нея винаги се е постъпвало острожно. Още при откриването на

ЗАКОНЪТ НА ПРОЦЕНТИТЕ - ЕДИНСТВОТО

10. ЗАКОНЪТ НА ПРОЦЕНТИТЕ-ЕДИНСТВОТО

Само богатият по ум ,по сърце и по воля може да помага-здравият може да носи болния,богатия-бедния,силният слабия,умният-невежия.Естествено е човек да се стреми да бъде добър,умен,богат.За да изпълни своето предназначение,човек трябва да притижава тези съкровища.Само такъв човек може да се вслушва в страданията на хората,да разбира тяхната мъка и да им се притече на помощ. Човекът е човек само за това-да може да помага,да прояви доброто.Колкото и ограничени да са възможностите на човека,той може да се включи във всеобщото добро в което участвуват всички добри,разумни,отзивчиви хора.В живота не липсват образци,които със своя живот,показват пътя по който човек може да реализира великите цели на Битието-доброто.

Животът на Учителя беше израз на пълното покритие на думи,идеи и дела.Няма случай,когато някой дошъл при Него за помощ да не е получил такава.Той разполагаше с неограничени възможности и в никоя област не беше затруднен.Помагаше и материално и духовно.Най-голямото нещастие на хората не бяха лошите материални условия-имаше нещо вън от материалния живот,което беше по тежко и по страшно-духовната обърканост на хората,безпътната в която се лутаха,противоречията в които се опли таха от умствен,сърдечен и волев характер.

При Учителя хората отиваха обременени,отеготени,,скръбни,болни, нещастни,страждущи.На всички Той даваше съответния съвет,лекарство, метод,правило ,как да му се облекчи положението.Той виждаше човека не такъв,какъвто изглеждаше отвън,а такъв,какъвто беше отвътре;Той знаеше настоящето,миналото и бъдещето на всеки даден човек,необикновено ясновидство,което нemoжеше да се полведе под никоя позната рубрика."Азп не виждам,както другите виждат".За степента на Неговите сили и Неговото виждане тепърва ще се говори.Учителят беше и не беше на земята облечен в плът,но кой можеше да определи границата,където Той преставаше да бъде обикновен жител на земята?На времето Христос каза:"Не съм от този свят".Днес се питам:От кой свят бе Той?Сега правим опит да сумираме онова което успяхме да видим и преживеем,да съпоставим онова което Той е казал за себе си,за да си обясним много неща от които всеки по отделно се интересува и на краи да се получи една малка послабка представа за реалността в която Той живя и работи.

Животът на шкилата не беше нищо друго,а поле,където не само учениците учеха,но място,където личността на Учителя се проявяваше.Учениците учеха своите уроци,решаваха задачите и бяха премного ангажирани а времето на школата-животът беше много сериозен през едно крайно време-преходно и натежала от много противоречия,тревоги и проблеми,които чакаха своето разрешение.Не беше трудно да се слелва школа,но не беше и лесно,наместа тя се превръщаше на вихрено движение,което трябваше

14. КЛАДАТА

4. ~~От~~ този ден и от това утро се изминаха точно тридесет и пет години. Когато погледнахме датата, разбрахме от нашия календар, че ме-сеца, деня, а вероятно и часа бе същия, когато беседата, която държахме в ръцете, беше същата. Тя носеше заглавието "Абсолютната истина". То-гава е било ранно утро, ноемврийската мъгла вероятно е напирала отвън, както и сега и в салона е било много светло и атмосферата наелектри-зирана. Темата на утринното Слово е била Истината. На тази беседа през този ден ние не сме присъствували. Как е била изживяна тази лекция от другите, ние нямаме възможност да прозверяваме, но за нас, които познаваме тези светкавични проблесци, тези разтръснени небеса от светкавици и гърмотевиди, преживяното ни е познато. Да се говори за Истината на зе-м~~ята~~ е най-смелия опит и най-опасното сражение, бихме казали за обик-новения човек, защото, когато се говори за Истината, неминуемо трябва да се говори и за лъжата. На земята те са полъси. Редки са тия мигове, когато на лъжата се обявява двубой. Цялата беседа, която вероятно не траяла повече, от час, е върху Истината, затова и тона стига до нас, ка-то екот на пукаци се ледове горе в планината, когато наблизити пролет, или като разтръснени от гърмотевиди небеса. Нищо, че не сме присъству-вали на тази беседа, за нея би трябвало да се водят летописни бележ-ки, както и за други от тоя род. Сместе да кажем обаче, преживяването не ни е чуждо.

Учителят се обръща към всички и със строга принципност, говори за лъжата като грях, като нарушение, което единствено не се продава и не се търпи. За себе си явно и недвусмислено казва, че има отвърше-ние от нея. Беседата е на разположение и всеки може да я види, да я прочете, да я различи и да я преживее. Тя може да се превърне на не-с-толна книга за учениците. За тях тя е храна твърда, сурова; да, тя е са-мо за тях. Учениците никога не трябва да забравят това. Ние нямаме на мерения да я режумираме. Всеки може да направи това. Няма и да цитира-ме отделни пасаж, това всеки може да направи, няма и да я съдвчем и я поднесем съдвкана. Не е нужно всичко това. Тя представлява едно ця-ло, цялото като сурова скупитурна ~~цялост~~ ^{целост}. Имаме желанието да пристъпим към тази лекция като към дълбок извор, или ~~като~~ към слънце, като към хляб, за да кажем-тя засяга нас-учениците. Нямаме желание само да съзер-цаваме този шеметен връх, а искаме да направим опит да се извисим до тази височина, ~~за да се видим в дъгата~~.

В началото на беседата Той се обръща направо към учениците. Думите са строги, сурови. Учениците в пълна дисциплина и почит са ги изслушва-ли, сванавайки напълно, че мястото на което са стъпили е свещено. Също-то чувство имаме и днес. Сега обаче ние сме преизпълнени с живия инте-рас да разберем нещо, не за да се видим къде сме и какво сме направили

17. ЛИСТЧЕТАТА

Искаме да приближим един пример с който Учителят си е послужил до нашето виждане и разбиране. То⁶ крие наглед нещо дребно, толкова дребно, че трябва да се търси с лупа. Учителят се опира на него, когато разглежда въпроса за чистотата. Накрая Той прави едно предупреждение. Ето и примера накратко: "Слугинята на един професор намира стаята незаключена и решава да влезе и да я почисти". Решила да зарадва господаря си. На работната маса видяла много листчета, прибрала ги на куп и ги турила в печката да изгорят. След това измела, изчистила, както си знаела и напуснала стаята. Когато господарят си дошъл тя му се похвалила, че всичко е изчистила, изгоряла листчетата от работната му маса. Професорът погледнал изчистената маса и казал: Никога вече да не⁷ чистиш така-отидъл му 20 годишния труд. "Учителят добавя: "Ког не иска от хората такава чистота, каквато слугинята разбирала. Има неща, които човек трябва да чисти, но има и такива, които трябва да останат при него-потребното трябва да задържите, непотребното да махнете."

Ученикът в случая е професора. Примерът засяга ученика и чистотата-засяга неговата работа, неговия многогодишен труд-листчетата, които трябва да пази острожно⁸. За учения мъж те са скъпоценност, грижливо е събрал научния материал, необходим за големия научен труд, което смятал да по-дари на света. Идеята за чистота не веднаж е предмет на обсъждане. Има една чистота, която е статична, има друга, която е жива. За ученика важна е последната-живата чистота, която той търпи върху работната си маса, но която слугинята със своя усет за ред и порядък не може да търпи. Не от вла воля, а защото тя така вижда нещата. Нейното съзнание се движи в ограничен свят, където всичко се опвятава по слугински-стар отпечатък от един остарял и отживял ред, който поддържае тази служба, която остава за цял живот своя отпечатък и слугинския тип не може бързо да се преобрази. толкова господарското съзнание е чукало върху нейното. Тя не може да си представи света на професора-малките листчета за нея са непотребна смет която трябва да се унищожи.

Пренесено в живота на ученика ние търсим листчетата, търсим и слугинята, търсим и идеята за чистотата. Всичко е до виждането, до разбирането и до съзнанието. За ученика много е важно да се поучи от погрешката на професора, който не трябваше да остави ключа на вратата в ключалката както е правел друг път и по такъв начин да се пази от наместването на слугинята. Идеята тук е ясна. Второто нещо, което трябва да се разбере е - разграничението, което се налага, за да знаеш кое в даден момент е чисто, кое е нечисто, кое трябва да задържиш и кое да изгориш. Задача е сложна. Връзката обаче между първото отношение-отношение към слугинята и второто към листчетата-нашето вътрешно богатство е непреривна⁹ слуг-

ПЪТ И СВЕТЛИНА

21. ПЪТ И СВЕТИНА-КАТЕГОРИИ УЧИТЕЛИ

Едва ли би се намерил ученик от школата на Учителя, който да не е осведомен, не само за основните принципи на школата, но и за отличителните белези на пътя, който той си е избрал. Пътят е едно от важните условия, фактор да се движи човек свободно и уверено. За този път Учителят е говорил много, дал е богат материал и е поставил ярки стрелки. На ученика е предоставено не само да учи, да мисли, да прилага. Съборните беседи от 1927 година - "Пътят на ученика" представляват апофеоз на окултната мисъл по този въпрос. Учениците винаги щяха да се радват и благодарят на този изключителен дар, който обогати не само тях, а световната литература по този въпрос. Светлината е премного и никой внимавал дълбоко в смисъла на ученичество, нямаше да сбърка пътя.

В Пътя на ученика"-настолна книга може да се нарече, Учителят на много места отделя значително място за една личност, неразривно свързана с пътя на ученика и със самия него. Ученикът по своя път ще срещне и днес и утре и през цялата вечност с светлата личност на истинския Учител. Средата с Него е най-важния, най-значимия момент от неговия живот, брѝмка от голямата верига срещи, които никога нямаме да престанат. Защото ,какво е ученикът, ако непрестанно, ежечасно, ежеминутно не се среща с Учителя си във всичките полета. Както Учителят носи ученика в Себе си, така също името на ученика е написано на дланта Му. Общението с Учителя е непреривен процес. Ученикът винаги се намира в състояние на мислене, съзерцание, учение и работа. Както опитният моряк когато се качва по мачтата гледа само нагоре, така също и ученикът непрестанно гледа Учителя си, обърнат с лицето си винаги към Него-това не е небе на ученика, денем огрято от слънцето, нощем от звездите. Връзката нито за момент не трябва да функционира, защото, какво е физическият свят-опасно място, по бурно от морските дълбини. Да познаеш Учителя е отличителното качество на ученика. Както детето познава майката, така също ученикът носи в душата си магическия ключ на познаването. Никого той не се лъже, никога не се колебае в избора на пътя, където едно слънце грее и една обич го сгрива; между милиони той ще познае Учителя си. Много са начините и пособията чрез които ученикът познава и различава Учителя си-душата никога не се лъже, вътрешния, тихия глас никога не заблуждава; вкусът на Словото, аромата на цъфтящата пролет в която Учителят пребивава, топлината и светлината на Неговата реч, чистотата, прасотата, хармонията и мирът, които лъхат от Него са най-верните указания-сигнали, които живи стоят пред лицето на ученика. Пътят ученикът не може да избърже.

Но въпреки всичко още по времето на Христа, виждаме, че и Той дълго

ИДЕАЛ

ИДЕАЛЪТ НА УЧЕНИКА

IV глава

"Бог е Бог на Любовта, на Светлината, на Мира и на радостта. Това са качества и на ученика. При сегашните условия вашият идеал, трябва да бъде: Любов, Светлина, Мир и Радост за душите. Това не е никакъв идеал за вечноста; този идеал може да се постигне още днес. Сега в началото ви трябва Любов, но не без Светлина. На вас ви трябва Светлина, но не без Мир. На вас ви трябва Мир, но не без Радост".

"Природата обича ония, които имат висок идеал.
"Най-хубавото, най-възвишеното, най-красивото, най-силното, най-правдивото, най-мощното, най-доброто, най-истинсколюбивото-това е великият идеал, високият идеал, който всички трябва да имате; всичко от първа степен."

Учителят

I. ИДЕАЛ

Погледни слънчевия лъч, който извира от пламенното сърце на слънцето. Проследи неznайния му път и тръгни по следите му, за да разчетеш една от многобройните приказки на слънцето.

Къде ли не се спира слънчевия лъч?

На кое ли място не отсяда в неспирния си устрем?

И дали слънчевия лъч избира мястото и хората, за да поднесе всеотдайната си служба? Тънкият и строен лъч прилича на онай искрада река, която тече по медените хици, опънати от човешките ръце, за да разнася навред светлина и топлина. Слънчевият лъч върши същата работа без витло и без силата на човешката мисъл. Слънчевият лъч само това прави-през където мине носи светлина и топлина. Всичко що на земята носи диханието на живот се насища от изобилието на слънцето. Напролет цялата земя отида само слънцето.

Ти си човек и си възхитен и развълнуван. Вероятно от радост, от благодарност за това богатство, което се разлива без мярка. Ала изпитваш и малка болка и копнежа сякаш ти тежи-дали не би могъл да бъдеш и ти човекът-ученикът нещо повече от една електрическа искра?...

Да, ти си човек и при това ученик в една Велика школа. Да можеш и ти по никакъв начин като тях, където и да отсядаш, през където и да минаваш да пръскаш: Любов, Светлина, Мир и Радост!...

В. ЕСЕТА И ПОЕМИ ЗА ШКОЛАТА

Част 1 ИЗГРЕВА

Есета*

София
V. 1977 г.

Б. Бехар

**Забележка на съставителя:* Всички задрасквания и ръкописни бележки са на Лалка Кръстева, за да си направи резюме, както проличава. Въведеният текст е по оригинала на Буча Бехар

ВЪВЕДЕНИЕ

Раждането на имената на географските обекти, представлява интересна история. Едно име на селище, на река, на планина, на връх, море, океан и хиляди обекти от този род далеч не е случайно явление. Понякога те са сполучливи и отразяват отличителното, характерното – много от наименованията са плод на хрумванията на народния гений и те се налагат по своето съдържание и по своята вокалност; възприемат се веднага и получават своята гражданственост. Ние ги харесваме и се радваме на тия безименни автори, които някак си успяли са да ни подарят частичка на едно поетическо мислене...

Когато търсим сега произхода на понятието "Изгрев", ние искаме този произход да има история, да е обоснована и наименованието да има пълно покритие със съдържанието. Нека проследим възприемането му. На пръв поглед човек, при такива случаи тръгва от конкретното, даденото. Например ние знаем защо "Тихия" океан е наречен така, защо "Великия", защо нашето море се нарича "Черно", "Средиземно" море, Рила планина, Мусала и пр. Твърде интересен и занимателен материал. Изгрев?... Кога и защо? Как се стигнало до това определение? При етимологическия анализ на тази дума, съдържанието е определено – момент, когато слънцето изгрява. Това название някак си напълно би прилягало, ако от това място би могло да се наблюдава пълен изгрев през всичките сезони, дори и тогава, когато цялата площ около Изгрева беше още незастроена. Но ето, че приятелите не другаде вече, а тъкмо на това място идват да посрещнат слънцето. Намират кътче, където да застанат и трепетно очакват първия лъч. Достатъчно, другаде не се ходи на изгрев. Всяко утро тук идваха всички ония, до чийто сърце идеята за посрещането на слънцето, особено през пролетта и лятото, лежеше близко. И приказката тръгва: Къде и за какво? На изгрев, за слънцето – т.е. за изгрева. Многократно вече думата се повтаря, повтаря се с трепет, казва се с радост и тя тръгва вече, навлиза в бита, получава своето съдържание, докато накрая става определено понятие – наименование на това място – Изгрева. Съвсем естествено и спонтанно, това братско място, тоя терен, купен с братски пари, получава своето определено име. Това е нашето обяснение, може да има и нещо друго, което не знаем. И ние, които винаги отиваме по-далеч от външната страна на въпросите, търсим другото – скрития замисъл на идейното съдържание. То е нещо доста сложно, но ето, че ги откриваме в ония многообразни форми на вътрешното съдържание на думата. Тогава се изправяш пред нещо, което не смееш да назовеш, нещо огромно, което не искаш дори да докоснеш с пръст, защото стигаш до интимната страна на един голям проблем, който засяга същността не само на Учението, но и на Учителя. Думата, явлението, понятието "Изгрев" получава своята универсална украса. В нея вече фосфорират много светлини, които те отвеждат до големи височини и дълбочини. Причината следователно лежи далеч от оная необходимост да се изразяваме образно и лаконично. Къде отиваш? На Изгрева, за да посрещна изгрева на слънцето. Спираш до отговора и не слушаш вече етимологическото значение на думата, и вече си развълнуван от нещо друго. Едно откритие, до което едва се докосваш, спираш се задъхан от вълнение, защото то изразява същината на нещо голямо, скрито в една дума от седем букви. То престава вече да е дума, наименование, име, а е нещо повече от съдба, разсипва се като зора и не тази, която съзерцаваме в ранния час на пролетния ден, разсипваща се на изток, а една друга – необикновена, чисто духовна зора – засягаща цялото човечество, озарила нашия небосклон, позлатила нашия век. В света идваше нещо ново – то приличаше на зора, приличаше на Изгрев.

Езикът на символа става ярък, когато светлината обилно се разлива и вече нямаш желание да прибавиш нещо, или да коментираш. Времето, времето на Неговите школи и историческото време, което щеше да хроникира духовната култура, която се раждаше тук, всичко това не можеше да се излее в едно обикновено понятие, колкото образно и точно да е то. Изгрева се изправя като палма величествена и горда, разпростряла клоните си навред и край нея цветущо поле, свежо от обилните извори, които извираха тук. Изгрева блесва и като слънце и като блестяща перла на Балканите. Една наковалня и една катедра и изработването, извайването на новия човек е вече не само исторически факт, а животрептяща истина, зад която стоеше не друг, а Той – Майстора и тази истина никога нямаше да помръкне. Една светяща ивица пламнала като факла, щеше да осветлява не само небето над Изгрева, не, а световните хоризонти, за да стигне до всички топлината на Любовта, светлината на Мъдростта и красотата на Истината, които Той донесе на света и ги пусна в света като три пълноводни реки да текат едновременно и свободно. Водите щяха да стигнат до всички и бъдещето, бъдещето и поколенията, които винаги са склонни да търсят ценностите на миналите векове, щяха да открият следата на златната нишка, която щеше да ги отведе не другаде, а до голямото, духовно съкровище, респективно до Изгрева – разбира се не този за който ние се постаряхме да разкажем по наши лични преживявания, наблюдения и спомени; този Изгрев вече не съществува, а до другия, до голямата идея, която кълни като сито и здраво семе, един лъчезарен и духовен Изгрев, чийто първи лъчи позлатиха хоризонтите на нашата земя и на отруденото човечество, изжадняло за духовни ценности, подариха вярата и надеждата.

Ние знаем, сигурни сме, ние вярваме, че този път Изгрева на епохата ще бъде величествен, бликащ от скрита мощ. В света прииждаше нова вълна – Изгрева беше идея.

1. ОТ “ОПЪЛЧЕНСКА” 66 ДО ИЗГРЕВА

Една глава от живота на Братството никога и от никого участвували в него не ще бъде подмината от ония, които ще се обърнат назад и някъде на едно блестящо табло ще прочетат един адрес улица и номер: “Опълченска” 66. Една дълга улица чийто начало води от булевард “Александър Стамболийски”, за да свърши в предградията до централната гара. Една внушителна част от тази улица минава през квартала “Юч бунар” – голямата пъхара събираща мътния порой на голяма София; кварталът на бедния пролетариат с прихлупените къщички с малки дворове, с типичните едноетажни жилища варосани бледосиньо или с охра, претъпкани с хора и деца – не павирани и кални улици.

На “Опълченска” 66 живееше Учителят. Неговият час беше ударил и първите томове беседи от цикъла “Сила и живот” щяха да бъдат набрани за печат. Едно скромно и просто жилище, лишено от външен блясък, отразяваше неговата непретенциозност и желанието му да бъде по-близо до народа, сместил се между бедните и “простите”, за да бъде открит от духовно богатите, жадни за нови ценности извънматериални и чисто духовни. Една бяла фасада, един прозорец към тази шумна улица, една бяла порта, грижливо скована, винаги отворена и един достъпен праг – това беше “Опълченска” 66. Посреща те един чист, покрит с плочи двор, малка градинка с ограда, вишневи дървета, лазеща сянка през горещите следобеди, няколко стола и една скамейка. Постройката се състоеше от две неголеми обикновени стаи, свързани с едно малко антре, един също малък хол, който служеше за приемна с единствената украса една

сламена гарнитура, маса и три стола. Долу – приземния етаж, ако може да се нарече така – сутерен с две опиращи до главата тавани и едно свързващо ги антре, превърнато на кухня. Всичко това грижливо подържано, измазано и чисто. Това е всичко, което представляваше Неговото първо жилище, което за по-кратко наричахме: 66. Това представляваше този малък кът на голямата София, губеше се като петънце в нейната архитектурна история днес.

За нас този кът никога нямаше да изчезне, не в света на спомените, а в топлия дъх на нашите преживявания, в скрития динамичен удар на нашия живот, неразривно свързан не с къщата само, а с всичко, което бе символ и азбука на онова, което Той вече изкусно изпробваше и още по-изкусно изграждаше. По едно странно обстоятелство, когато всичките следи на Неговия живот и дело упорито и старателно, дори и жестоко бихме казали се мъчеха да ги заличат, както и стана, защото Изгрева бе иззет, унищожен, преобразован така, че никога да не го познаеш, това парче земя, това жилище на "Опълченска" 66 оцеля. Следите на живота му там, разбира се бяха старателно изтрити, но постройката остана, поради факта само, че в съседство с Учителя живя видния лидер на комунистическата партия Г. Димитров. На това място на тази улица постройката оцеля. Тя сега лежи непокътната като мъртав паметник, който за нас няма никаква цена. Една кука черупка представлява тя, изпразнена откъм съдържание, отживяла история, изцеден плод, защото всичкото ценно съкровище бе вече вдигнато и съхранено в друг свят – ние с музейни вещи не се занимаваме, в тленни форми подлежащи на разрушение, не отливаме чистия нектар на живота и строгата принципност на идеите. "Опълченска" 66 за нас е минало, отдалечено вече за което не бихме си мръднали пръста да запазим една керемиди дори. Всичко е вече много ефтино, елеят не е вече там. Уханието се носи не от мястото, а от един друг свят, който не е свят на спомените, нито на настоящето. Той оцеля и никога не ще престане да ухае и да се излъчва от страниците на онова Слово, което се изля там, превърнало малките стаи и двора на акустичен салон, където една идейна и жадна за духовни съкровища публика, се събираше права или седнала, за да слуша "Беседата". Защото тук, а не другаде в продължение на години, които представляваха всдоразделна линия до Изгрева, Той държеше своята неделна беседа – винаги в десет часа, през всичките сезони, независимо от дневната температура и метеорологическите промени на времето – един неотоплен салон, открит, а Той говори и Неговите Го слушат... Пет тома беседи – живи сме да ги имаме напечатани още по онова време.

И не само това, но и разговорите, когато по това време нямаше между всичките един Боян Боев, който не пропускаше ни една Негова дума в по-късните години, които се водеха по всяко време – разговорите, с многобройните въпроси от Неговите почитатели, последователи, ученици, които идваха при Него със своите нужди, противоречия, проблеми, претоварени най – често от сърдечен товар. Идваха при Него като при дълбок и отморяващ извор, чийто води течаха непрестанно – извор на Неговата мъдрост, която пръскаше светлина. Това беше 66 – тоя гостоприемнен праг, тая светяща врата всякога отворена. Посрещаше те една дребна жена, пъргави и находчива, съдържана и сериозна – "Кака Гинка", за да ти каже: "Добре дошъл", за да те упъти ясно и кратко и ти помогне при устройване срещата с Учителя.

Всичко в тоя дом беше незабравимо, защото там, а не другаде по това време се правеше един колосален опит, несъизмерим по своите мащаби, по своята значимост и дълбочина. Тук кипеше живот. Една голяма готварска печка вградена в стената гореше непрестанно. Върху нея вряха чайници за сутрешния и вечерния чай; една голяма тенджерата в която се вареше супата и другите гостби.

Всеки ден трапезарията приемаше гости. Събираха се най – малко 12 души, а стигаха и до 20, 30 – различно. “Опълченска” 66 беше една малка комуна, едно сговорно семейство, един свят на закотвено пристанище всред хаоса и шума на столетието, който спираше на прага, без да наруши съществуващата хармония на този странен дом. Като прииждаща зора тук се раждаше нещо ново, зрееше идеята за братството, за побратимяването между всичките хора на земята, независимо от националната или расовата принадлежност. На една проста наковалня с идеално подържан огън, се ковеше новата, прииждаща в света, идея за братство. Това в началото на тридесетте години, този лъч всред тъмната на века, наситен с ужасите на войните. “Опълченска” 66 беше знак и символ на новото, великото, което идваше за което човечеството жадуваше.

Там беше тихо.

Там беше спокойно.

Беше лъчезарно.

Беше радостно.

Един оазис отморяващ и светящ, останал да сияе в света на нашата съкровеност. Радостта най – после бе намерила своя дом и се бе разположила като в царско ложе – радостта грееше, топлеше като малко слънце. “Опълченска” 66 беше очакван пристан, градина и дом, където радостта се разпореждаше, мира те посрещаше, а любовта те нахранваше. Затова всичко в този дом беше толкова различно, толкова прекрасно – несъществуващо никъде другаде по земята. След като си имал среща с Него имаш усещанието, че всичко е наред, небето над тебе е тихо и лазурно – излъчващо само светлина и топлина, които внасяха покой и радост в душата ти; след като си слушал беседата, след като си пял песните, тук много се пееше, и след като си опитал вкуса на сготвеното просто идене в скромната трапезария, ти вече не си този, който си дошъл обременен и умъчен от житейските грижи. Усещаш, че имаш криле, готов си вече на всичко, по магия всичко е разведрено, освежено и чисто и най – вече тихо. Готов си вече да нарамиш пак ежедневието си товар и да се върнеш в града при същите условия, но вече съвсем друг и нищо вече не представлява остри камъни по твоя път. Готов си на всичко. Не само, защото си бил там и си окрилен и вдъхновен от преживяното, а си успял да глътнеш частичка от друг въздух, да отпиеш глътка от друга вода и да отчупиш къшей от друг хляб – живял си няколко дни, часове в друга атмосфера, друг свят, успял да влезеш в контакт с други порядки, нови отношения, нова красота. Това беше “Опълченска” 66 – видяхме, познахме и преживяхме тая неувехваща слава. Към този адрес се носехме като вихър, магнитен център, който неудържимо ни привличаше, пътувахме с тройката, който трамвай ни стоварваше пред девическата гимназия, понякога ни се струваше, че трамваят пълзи, не съобразен с нашето усещание за бързина и време. Идвахме обременени, жадни, гладни и си отивахме обновени, окуражени, вдъхновени, сити.

На двора тъкмо пред малкото каменно стълбище имаше една лозница, там понякога ставаха срещите на крака, знаменателни, кратки и ясни като програми за цял живот. Бяха срещи – мигове незабравими и недокоснати от праха на времето. Това просто и варосано жилище с оная чешма с бяло корито в средата се бе превърнало на средище – център, който привличаше всички от града и от цялата провинция. Идваха тук от цялата страна, пропътували километри и когато влакът спираше на гарата всички се упътваха към “Опълченска” 66. Там беше Той – беседваше по отделно с всекиго, вслушваше се в болестите им, съветваше, упътваше, проправяше пътя на всяка душа.

За нас “Опълченска” 66 остана като неповторима песен, чиято мелодия звучаща топла и задушевна, трогателна в своята простота, щеше

да ни придружава през целия ни живот. Бяхме много млади – беше първата младост на века. Събрани там по някакво пречудно разписание, ние бяхме като поканени на тържество. Отзовахме се с готовност, за да участвуваме в това първо по рода си духовно празненство, каквото представляваше Неговото идване на земята, за да вкусим от тази първа по рода си духовна трапеза, която никога вече нямаше да се вдигне за нас. Бяхме всички почти на една възраст между 18 – 22 години, излезли едновременно от неизвестния кошер на готови за работа, трудолюбиви пчели. “Опълченска” 66 ни прие, приюти ни, разтвори се като свят за който сме бленували. Преживяното там остана незабравимо. Всичко, което се случи там беше като въведение, като начало на нещо голямо, несъизмеримо, което никога нямаше да се превърне на музей.

“Опълченска” 66 – Здравей! Нека безгласно те поздравим с оня поздрав с който пристъпвахме твоя праг, поздрав, който се разцъфтяваше като ароматен цвят на нашите устни, поздрав, останал да звучи до днес.

Но нека продължим, нека кажем още нещо, дори ако и да нарушим приетия повествователен ред, дори, ако прозвучи като повторение. Разказвачите са особени хора – не спазват понякога правилата, прескачат границите и с устрем гонят своята цел, не вече определена исторически обоснована и точна, а нещо друго, онова голямото, дълбокото, което е по-важно от всичко – дъха на преживяното. Едно събитие, едно преживяване, летящ миг уловен, разсипал се сега в ръцете ни като звезден прах – една неуловима красота на емоциите сгрята от вътрешната и дълбоката драма, преживяна от “Опълченска” 66 до Изгрева на която не искаме да обърнем гръб.

Нека си позволим повторението, за да стигнем до интимната цел, до идеята, която обжари всички ни. Нека не искаме извинение за повторението, защото нека добавим то все пак носи нов дъх, нова душа и друг отпечатък, написани редове на друга страница – обърнете я търпеливо.

Там имаше една къща – кварталът беше в покрайнините и беше беден. Но тази къща беше необикновена. Беше скромна – имаше двор и градина. Всичко беше бяло, чисто, приличаше на цвят. Улицата бе стара и прашна, ала портата на къщата блестеше като порта на дворец. Над нея имаше номер – вече го знаете – стана синоним на нещо красиво и възвишено, събрало в шепите си бляновете и възделенията на ония, които знаеха Кой живееше там.

Там ставаха срещите и първите Слова долетяха от Безкрайността се раждаха като зора, оповестиха великото, което идваше в света. Небето тогава светеше в ярката си синева, сншено сякаш да слуша новото сказание за Любовта, за Мъдростта, за Истината. Безшумно Той беше обърнал страницата на голямата история и неизвестна ръка пишеше вече новата мисъл, новия завет – една стройна философия бележеше своя цъфтеж. Беше средище на нов живот, чийто трепети пееха и шумяха като води на море, като песен на развейгор, когато горите се събуждат през пролетта. Там се срещаша Учител и ученици. Светлината беше голяма и обилна, заплашително голяма за ония, които от тъмнината на нощта следяха и дебнеха. Всичко беше странно необикновено, блясъкът неповторим и радостта непреходима.

Къщата носеше номер и имаше два входа: ляв и десен. В другото крило живеяха други и знаците личаха и бележеха една съдба, която криеше зърното на една вековна разпра – дали щеше да секне скоро?... Там се срещнаха силите и двубоят започна: неизвестно кога и къде ноктите бяха скрити в пазвите на века, почиваха, ала не спяха. Когато другите дойдоха преди да почнат издевателствата туряха ръка на къщата с двата входа и казаха: Тя ще бъде наша, цялата, тук живя нашия човек – Учителя ни, който се би за идеалите ни. А те идеалите легнаха в праха и ордите минаха върху тях и забиха щикове си

в нежното белоснежено цвете, което ухаеше в десния двор. Живееше тогава още една бедна белокоса жена. Казаха ѝ грубо: Напушай този дом! Той е вече наш. Ние сме вече стопаните. Имаха власт те и направиха, каквото си искаха. Ала тропотът не стихна до този праг. Когато станаха господари на оная къща, която първа посрещна зората на новото и първа посрещна Великия Човек, дошъл на земята, за да даде на човечеството: Любовта, мира, радостта и надеждата, защото Той беше Мъдрец, Цар по Дух, белязан със знаците на нетленността, те свърнаха и по-нагоре. Историята е дълга, животът като води на океан прелива с красотата и озарява върховете. Беше прекрасно да се родиш в началото на века и на този паралел, и беше привилегия да пристъпиш прага на тая къща с вход чист и бял. Къщата бе взета със закон и бедната жена последна излезе и предаде един ключ.

Завесата падна и първата следа бе изтрита, все едно, че никой не е живял на този адрес. Помним тази къща ние с бяла порта, помним, когато тя се разтваряше гостоприемно като топла майчина длан, помним, когато изтласкаха бедната жена и с нозе стъпкаха една светиня. За тази жена не се намери жилище.

Много обещания бяха ѝ дали, ала тя не получи нищо и не си помръдна пръста да си потърси правото. Засели се в една барака на Изгрева.

До тук завесата падна и първата следа бе унищожена. Там живееше Той и сваляше небесните съкровища – човешкият род беше съвсем обеднял духовно.

Ала тук имаше нещо повече – и къща, и дом, и градина, и храм – цяло имение, малко спретнато градче. Край него на длан лежеше цялото Софийско поле. Целините сивееха надалеч, безлюдно беше мястото някога, когато в него се засели Той. Едно скромно име го красеше, наричаше се Изгрев. Сърце човешко, слабо си да носиш в тоя час тоя товар и тая несрета, да щеше да спреш до тук и всичко да се излее в две двустийшия... Красотата блестеше и необикновено бе сиянието на това място. Дишаше се там леко и беше радост да бъдеш на Изгрева. Песните никога не стихаха и щастието не беше блян. Колко много има да се говори за хубостта, мира и радостта, които се разливаха като река и насищаха цялата атмосфера – ние вече доста казахме за него.

На Изгрева живееше Учителят. Изгрева изглеждаше като скъпоценност, една перла в скромното Софийско поле... Рано ли е още да говорим? Ала нека кажем само няколко думи и приключим.

Не се задоволиха само с оная къща с номер и порта като на дворец. Същите препускаха насам и дойдоха тук и казаха: Тази хубост ни принадлежи. Тя е наша и ние ще си я вземем, ще я вземем от вас. Да от нас, които не се борехме нито за къщи, нито за пари, нито за вещи. Ние знаехме и там и тук целяха Него, защото беше богат, беше цар на духа, носеше слънцето в ръцете си и беше приятел с природата. Оспорваха му силата и светлината, които владееше без мярка, оспорваха му духовното съкровище, което беше донесъл за всички. Не вие, а ние, ще вземем всичко, знаците ще заличим, историята ще унищожим, ако стане нужда с пестник.

На Изгрева те дойдоха. Бяха същите и пак и пак, както през всичките векове се сражаваха със светлината. Гонеха нея, гонеха Него, задочно Му обявиха война. Искаха да Го детронират и да Му оспорят произхода, който нямаше нищо общо с техния родоначалник за който се споменава в Писанието. Историята се повтаряше.

Там имаше една къща с бяла порта, скромна и спретната в един беден квартал.

Тук имаше едно място – дом, градина и храм, малко градче със дървени къщички, носеше светлото име – Изгрев.

И там и тук живя Великия Човек, Големия Приятел на българския народ и на цялото човечество. Живя скромно, безшумно, ала бъдещето бе Негово, то Му принадлежеше изцяло. Нямаше външен блясък, но имаше голямо съдържание; думите не бяха гръмки, но светеха от истината; мъдростта Му беше дълбока и светеше като зора; делата Му бяха изключително пропити с Любовта – имаше всичко и делото Му процъфтя; запали един огън, който никога нямаше да изгасне и никоя сила нямаше да угаси.

Часът удари и решението се превърна на дело – малкото градче, носещо името Изгрев бе сринато, всичко бе пометено от багерите и над него се издигнаха многоетажни здания – монументи. Тенденцията беше не само да се унищожи градчето, а историята му. Да, тъкмо това... Целяха Него... Хвърлиха жребие за Неговата дреха, а Той мощен и велик следеше със зорки очи всичко, наблюдаваше похода тихо и спокойно.

Дали можеха да угасят огъня, дали можеха да спрат водите на океана, дали можеха да се преборят със светлината?... Всичко можеха да вземат, на всичко земно можеха да турят ръка, защото им се даде власт, ала не знаеха, че Този, Който им даде властта, можеше всеки момент да си я вземе обратно. Да, не знаеха, че имаше нещо над което те нямаха власт, то бе мечта на всички сатрапи през всичките векове. И добре, че това бе така.

Историята щеше да се пише и нямаше вече да има сила срещу Истината, срещу Любовта, срещу Мъдростта, които дефилираха вече не само в оная бяла къща, не само тук в ухаещия Изгрев, а в целия свят. България и българите щяха да отчетат това, кога да е; великите неща на земята винаги се отчитат и преценяват със закъснение. Такива са за съжаление порядките на земята и човешките закони, когато на власт не са Любовта, Светлината и Свободата.

Един дълъг и не дълъг път от “Опълченска” 66 до Изгрева – опитаме се да го извървим без горест и гняв, а с вяра и самообладание, че Великото никога не може да се поразии, че Великото вечно ще пребъдва, че “Бог поругаем не бива”, както се казва в Свещеното Писание.

2. ПОЛЯНАТА

Ако си представим Изгрева като човек идеално устроен и поставим всяка част на този свят в съответната на човешкото тяло, ще се получи нещо странно, ала хармонично и красиво. Централната постройка – салона, горницата, приемната стая долу можем да отнесем към главата – най – забележителното място на Изгрева, като фокус, като мисловна централна, непрестанно фосфорираща. Къде, обаче, да турим едно друго място, една значителна площ с форма на кръг, цялата в зелено, равна, просторна, носеща обикновеното име: “Поляната”. То бе нещо значимо, още като чуем или кажем думата поляна и в представата ни за нея нахлува нещо извънредно чисто, свежо, светло, ухаещо. С право бихме я нарекли – това е дихателната система на Изгрева и непременно в нея – сърцето. Защото, докато салонът представляваше висок връх, най – висшата система, където светлините се събираха и разпръсваха, то поляната представляваше тих оазис, безбурен кът, закотвен и звучащ едновременно на много гами. Дихателната система... света на чувствата, да, и непременно там ще е и сърцето. Поляната беше нещо живо и много лико с идеално кръвообращение и една идеална инсталация, която правеше въздухът винаги

чист – горският пояс от едната страна, открития изглед към Витоша от другата – една просторна площ, не опасана още от цивилизацията и строителното дело на столицата. Това разположение – отворено към слънцето и небесния купол правеше от Изгревската поляна най-прекрасния природен отрязък – неделим от цялата архитектурна хубост на Изгрева. Поляната привличаше и като сърце, чийто топли вълни се вливаха неусетно в нас и моментално състоянието ти, настроението ти, ако не са били на високо ниво, се сменяха, ти ставаше друг – ако си бил уморен веднага се усещаш отпочинал, ако си бил дори физически неразположен на втория кръг вече ти става по-добре. Тези няколко десетки декара земя, частичка от тлъстата българска почва притежаваше във висша степен в най-висша бихме казали дори, магична сила да изсмуква всичко тежко, неприятно, болезнено, което си помъкнал от столичната атмосфера. Тук земните токове вероятно циркулираха ефикасно и обмяната между човека и земята бързо се реализираше. В целия свят има поляни, Рила планина беше пълна с поляни, Витоша също, ние познавахме много добре тях и използвахме тяхната красота и тяхното благотворно влияние. На Рила до петото езеро – Бъбрека или Махабур, както наричахме ние това езеро имаше една огромна поляна, свежа, мека, зелена, не се насищаш да вървиш по нея, да дишаш там и да играеш Паневритмия. Имаше една друга, над езерото на Чистотата под Харамията – и тя имаше нещо особено, свой чар. Почти всеки ден минавахме по нея, за да догоним върховете. Имаше трета поляна и тя сякаш безкрайна с изглед към Рупите и тя имаше нещо отличаващо, специфично – но бе самата красота и вълшебство да вървиш по нея... Те всички по отделно имаха нещо, което надвишава нашите изразни средства – малко е да се каже бяха: прекрасни, бяха чудесни, бяха вълшебни – бледи метафори, далеч не изразяващи онова, което те са – трябва само да се видят и да се преживеят, както сме сторили ние. Те отлъчваха нещо като магнетична вълна, като някакво скрито съкровище, извор на сила, на отмора на необяснима мекота и нежност. Поляната на Изгрева по необясним начин притежаваше всичко, което и те имаха без официалното обозначение на точната надморска височина. По-далеч ние не можехме да отидем, а знаехме, че има нещо в тая педя земя до която не желаем да се докоснем, а още по – малко да коментираме. Височините – върховете... Кое ги определя? Нямаме желание да се спречкаме с официалната наука, приемаме всичко, което тя ни предлага относно размерите на километражната стойност – има, обаче, нещо скрито, нещо извън човешките мерки, нещо друго на което не желаем да се спрем сега. Сместе да кажем обаче: Поляната не беше поляна, тя беше връх по своята извисеност, по своята чистота, по своето магическо влияние. Тя беше нещо живо. И всичко казано до тук не е извлечено отнякъде, а преживяно от всички, които привлечени от нея изпитваха и радост, и облекчение, и отмора, когато стъпваха на нея. Ние мечтаехме за нея, когато сме бивали далеч от нея, тъгували сме за нея и стигаше ни само да помислим за нея, за да почувствуваме нейния отморяващ дъх. Имаше нещо живо, една особена виталност физическа и психическа, която се вливаше в нас и ние я усещахме, как тя се вливаше в нас – вдишвахме, приемахме с порите на цялото тяло и тия на душата. По магичен начин си вече разтоварен от всичката тежест на работния ден, жадно вдишвайки аромата на цъфналите дървета, ако е пролет, аромата на боровата гора след дъжд, или сладкия дъх на окосената трева на чийто купи сядахме да си починем, да съзерцаваме голямото небе, по което лумваха звездите, заслушани в песента на щурците.

На поляната ставаха нашите срещи, нашите разходки, тук се водеха разговорите. Нямаше човек дошъл на Изгрева да не посети поляната. Беше място родно, скъпо, където можеше да се дойде по всяко време на деня и

на нощта, за да стоиш там безопасно, колкото време искаш. Там царуваше неизменно през всичките часове на денонощието невъобразим покой. Ние всички обичахме астрономията, между нас имаше физици, астрономи. Насред поляната имаше малка метеорологическа станция и слънчев часовник. Имаше и една околоръстна скамейка във формата на полукръг, с покрив, за да може да се почива там, когато вали дъжд или сняг – наричахме я “Катедра” – защото там винаги се водиха философски разговори, там ставаха понякога срещите с Учителя, там беше приятно да се стои с часове и да се съзерцава небето и тия наши приятели астрономи да ни предават нагледно урок по астрономия, като ни запознаваха със звездите и планетите, поляната тогава събираше любителите. И беше щастие да съзерцаваш тъмносиньото небе осеяно с едри звезди. Тук небето изглеждаше голямо и дълбоко, небето над поляната – друга красота, която редеше някаква древна, прекрасна романтична песен – да, романтиката още съществуваше, тя не беше още похабена, ограбена, изхвърлена от нашия живот по време на тридесетте години на нашия век. Поляната се превръщаше на аудитория от слушатели, жадни за наука. Бяха още ония спокойни, безбурни години и както казахме романтиката на нашето време ни обляхваше от вси страни. Поляна беше декора и обстановката на всичко, което наричахме тогава красота – романтична красота, безвъзвратно отлетяла, прокудена от нашия мирен небосклон, от нашата цветуща земя.

Поляната!... до тук може да се каже беше нейната физическа страна. Тя обаче имаше и друга и тази именно беше най-съществената, вплетена вече не в нашия личен живот, а в общия, в оня на идеите, в оня където се изпробваха и изработваха системи, които засягаха духовната страна на общия, на братския живот от една посока, а от друга – идейната постановка на Неговите мероприятия, които имаха пряко отношение към физическото и психическото здраве на човека. Движението като основен принцип на живота, като идея легнала в основата на цялото битие заемаше живо участие в Неговото Слово. Движението бе още израз на природната енергия, израз на любовното отношение на Великото към човека. Движението бе дъх на живот, тоя непресъхващ устрем на цялата природа да се движи всичко в нея, отразяващо се неизменно и точно във въздушните маси, в слънчевата енергия, която регулираше кръговрата на водата, в твърдата материя, която имаше свой темп на движение, изобщо в целия органически и неорганически свят – всичко се стремеше към движение, всичко жадуваше и гладуваше за движение – човешкото тяло изключително бе създадено винаги да бъде в движение. На този закон се подчиняваше всичко, що носеше дихание на живот.

Близо половин век преди, думата гимнастика, спорт и спортуване като дисциплина да бяха навлезли така дълбоко в нашия бит днес, за нас много преди това беше добре позната, популярна в нашите среди и приложима почти ежедневно. За гимнастика Учителят говори още в началото на века и в първите събори още за гимнастическите упражнения бе отделено много място. Сутрешната гимнастика още тогава навлезе в нашия живот като нещо необходимо, като нужда, която засягаше не само физическото укрепване на тялото, но като условие за тониране духовната страна на нашия живот и като тренировъчен метод за каляване на волята, постоянството, точността и пр. Чрез гимнастиките и ред упражнения човек влиза в контакт с природните енергии, като с това хармонизира вътрешните процеси. Неразделна част от дневната ни работа беше сутрешната гимнастика, с нея ние започвахме работния ден. За раждането на гимнастиката и Паневритмията сме отделили отделна глава.

Гимнастическите упражнения ставаха на поляната. Тя за нас се превърна и на опитно поле. През всичките сезони, дори и през зимата, когато

тя се покриваше с дебела снежна пелена, тук упражненията не прекъсваха. Групово или поединично, тук се играеше, тук се дишаше дълбоко. Дълбокото дишане беше важен дел, който вървеше неразривно свързан с общите гимнастики. За дълбокото дишане нямаше по-чисто и по-просторно място от поляната. Поляната в този смисъл се превърна на най-удобно място за провеждане програмата на Учителя около гимнастическите упражнения, които бяха като предисловия за Паневритмията. Много рано още, неусетно и бавно, Той не обичаше бързите темпове, при преминаването на фазите. Още през тридесетте години на един годишен събор, наредени в кръг Учителят ни показва първите свободни упражнения, свободни и леки, под такта на музиката. Всеки ден към тези упражнения се прибавяха нови и така се роди Паневритмията, докато се стигна до този вид в който тя е днес – оформена с музиката и текстовете към нея, изработени под ръководството на Учителя. Така тя биде напечатана и ние с голяма радост посрещнахме това произведение – гордост на хореографичното изкуство. Една наша добра поетеса с голям труд, умение и жар изработи текстовете към музиката, тя бе от Учителя и днес ние се радваме еднакво на това голямо дело, на изкуството. Така, както е дадена, както Учителя ни я завеща, ние премного сме благодарни и премного се радваме на това истинско съкровище, със своя специфичен стил, чистота и красота – наши израз на нашата идейност и принципност, това за текста от Олга Славчева.

Паневритмията се роди на поляната, тя се изпълняваше всекидневно на поляната до последния път, когато през едно лятно утро там се появи едно служебно лице, изпратено от властта, беше и излишен, никой нямаше да каже дума. Заповедта бе предадена устно – на поляната Паневритмията се забранява. Разотидохме се в пълно мълчание. Беше за последен път. Възбраната не закъсня да легне и върху цялата поляна като място за разходка. Там няхахме право да играем, нито да спортуваме, изразено съвременно – след като сме правили това от началото на двадесетте години – по време, когато ни се смееха, когато ни виждаха, че махаме ръце, сега, когато цялата страна спортуваше и целия свят играеха, тичаха сутрин, на нас ни бе забранено. Какво недомислие, какъв парадокс!... При това нека се знае, поляната не беше безстопанствена, както те я бяха кръстили – тя имаше история, тя бе купена като терен, тя бе изработена, тя бе залесена, тя бе обзаведена, за нея се харчеха пари, как можеше да бъде безстопанствена – тя беше братска. И като братска те я одържавиха на този принцип – закон някакъв... И докато беше братска тя беше достъпна за всички, като стана държавна, на нея туриха ключ. Няма значение, никакво значение, то бе израз на всичкото недомислие на века.

Поляната!... Тя остана за нас жива, звучаща, един пейзаж – панорама неповторима със своята хубост, свежест, чистота, през цялата година – сезоните сякаш не я докосваха. За нас тя беше най – тихото и най – закотвено пристанище. Тук слънцето изливаше своята светлина и топлина по особен начин, смеем да кажем – любовен. Колкото и странно да звучат някои неща, относно нашите представи за някои наши и непосредствени постановки, преживявания и съждения, те ще си останат като неразделна част на нашия живот, който през всичките години се движеше в необикновените релси на онова, което ние наричахме ученичество. За нас всичко беше ясно, понятно, близко, естествено, когато правим опит да разлистим страниците на този живот, преживян между двата салона, на поляната, на Рила и на Витоша. Ние знаехме и разбирахме, защо всичко изглеждаше необикновено и странно – но всичко това бе наша непосредствена атмосфера на живот, която един ден може да затрудни ония, които ще се помъчат исторически да обхванат живота на тая внушително голяма група от българският народ – негови ученици и последователи. Поляната ние

никога не можем да я забравим, както не могат да се забравят ония места по Рила, където сме отседнали на бивак, където сме прекарвали половината от юли и почти целия август. Там сме съзерцавали хубостта на нашите планини, при видимост и на цялата южна половина на нашата страна; там сме слушали напевите на рилските води, на ветровете, на езерата, тия вълшебни златни очи, наречени, откъдето ни гледаха надвисналите канари и синьото рилско небе, често изпълнено с ослепителната белота на пътуващите облаци. На Рила по поляните играехме Паневритмията, насядали на камъните слушахме Словото.

Изгревската поляна получаваеше своя празничен вид – един невъобразим блясък, който никога не помръкваше, докосвайки всяка тревица, всяко листенце, милвайки и нашите лица – красотата по време на сборните дни стигаше до своя триумф, когато на четири редици, бавно и тържествено колелото, живото колело на Паневритмията се движеше – тогава масово се стичаха приятелите от цялата страна и Поляната сякаш не стигаше за това множество от хора. Под звуците на пълен оркестър – една година в средата на поляната бяха донесли и пияното, вдъхновените музиканти пожелаха ансамбъла да бъде пълен.

Музиката – специалната за Паневритмията – Самата игра, поляната, Учителят в средата – това бяха истински духовни тържества, незабравими, останали да сияят за вечни времена в живите записи на природата и в нашите души – трудно можем с изразни слова да предадем всичко онова, което се бе случило на земята, което се разгръщаше пред очите и сърцата ни през тези незабравими летни – сборни дни. След играта, никой не искаше да се прибере и напусне поляната, дълго оставахме там, събрани в средата, за да завършим великолепно утро с песни – много песни, много песни. Пееха всички. Свиреха и цигуларите начело на брат Симеон Симеонов, който избираше песните и даваше тон и песента се изтръгваше от глъбините на сърцето на млади и стари – нямаше разлика – пееха всички; пееха се ония песни в мажорната гама, пееха се ония, които рисуваха живите картини на природата, пееха се ония, където душата изливаше своята благодарност и радост: “Цветята цъфтяха”; “И скачам аз”; “Мога да постигна”; “Весел ти бъди”; “Блага дума на устата”; “Грее грее”; “Мусала” и много още други, за да завършим на края с “Химнът на великата душа” – където пълното сливане на човешката душа и нейните съкровени възжеления с природата стигаше до своя апотеоз. Ние не помним от българската история някога нашия народ да е пял толкова много и толкова често, почти всекидневно, както се пееше в нашите среди. Никой по това време не ни държеше сметка, какво правим, дали пеем, дали се молим, дали слушаме беседите, дали пътешествуваме по планините, дали летувахме в скута на нашите планини – никой. Блажено време – една макар и относителна демокрация, каквато бе възможна в нашата млада държава ни ти затваряше устата с пестник и не те гонеше от поляната, нито от планините, на бивак, край пламналите огньове. Цивилизацията – плановите: “грижете за човека”, “мероприятията за благото на страната”... всичките тези фрази звучаха странно, някак си печално подигравателно, някак си трагично модерни в тон с всичката обърканост на нашето време и с цялата перспективност на онова, което наричахме спокоен мирен живот, красиво съществуване – неща за които човекът никога няма да престане да мечтае. А ние, ние – на връх 77 година още треперехме за малката жилищна кубатура – не бяхме сигурни за няколко квадратни метра – няма ли да ти кажат: Трябват ни. Не знаеш, не знаеш, в тая голяма земя, която бе предвидила място за всички... Нека се върнем на темата и да приключим.

Поляната, това беше красота, музика, движение, живот. Чрез нея както и чрез салона големия със катедрата, малкия с трапезите, откритата трапезария за летните дни, на двора дългите бели маси и надвисналите лещаци от цариградска порода, които наесен тупваха на земята едри и сладки; градините на Изгрева – всичко това представляваше живата обстановка, където голямото дело на Учителя получи своя прекрасен и внушителен облик и своята идейна реализация.

Катедрата съществуваше някъде все така жива и светяща – ученик на земята няма без Учител, студент без професор е нещо немислимо, окултен ученик без Учител и катедра е също така несъвместимо и докато отношенията на обикновения ученик и студент на земята са конечни, за окултния ученик то е безконечно, обхваща цялата вечност. За него няма учебни срокове, ваканции и последна година, за него процеса на учението е непрерывен. Винаги ще има ученици, винаги ще има Учители, винаги ще има установена обстановка в която няма да липсва учебна зала и катедра, поляна и малък салон, където колективния живот получава своя красив образ. Поляната никога няма да изчезне за нас. От нея винаги ще блика живот, винаги ще ни облива оня романтичен дъх, оная чиста атмосфера, наситена с тишина, мир, радост и веселие в които бе потопена нашата младост, където тя премина под лъчите на ранните утра с всичката прелест на дневното и вечерното небе. Музиката винаги ще я придружава, тя не ще стихне никога, все така нежна, сладка, жива, маршова. Тя ще остане да звучи еднакво от Изгревската поляна, както и от Рилските, където редовно се играеше Паневритмията, където за разлика от Изгревската – рилските останаха недокоснати – изгревската изчезна, сякаш смазана от тежкия ботуш на багерите. Рилските останаха свободни, недокоснати като израз на Великото, което никой не е в сила да поразии, или обсеби. Рила е голяма, недосегаема за набезите на човешката глупост, невежество и насилие, поне за сега. Нека непрекъснато да крещят лицемерно за “опазване на околната среда” – това са само думи.

Рилските поляни още ни принадлежат, ние сме българи и живеем в България, следователно те са наши, никой не може да ни ги оспори и вземе, щом като сме се родили и живеем на този паралел. Нашата обич ги прави премного скъпи и свидни. Не ще престанем никога да копнеем, да мечтаем, да мислим и да пеем, както и за Изгревската – станала необитаема от онзи ден, когато ни я взеха. Тя вече не съществува на земята. Не я виждаме дори, ако нещо е останало от нея, невъзможно е, защото оградата висока и масивна излята от цимент и в тази желязна схватка, тя прилича уви на недостъпен бастион.

Но ние нали сме идеалисти. Нали не държим на материални и статични ценности?... Не държим, разбира се, затова и поляната си остава наша, близка, родна, ухаеща на аромати, звучаща непрестанно на оная позната музика и песни, винаги чиста и свежа с открит профил към Витоша и с гръб към горския пояс.

Нека накрая прибавим – още едно нещо – с крилето, които там ни пораснаха и заякнаха под Неговата грижа и ръководство и с красотата, чиято глътка там отпихме, поляната винаги ще ни придружава, винаги ще ни напомня за ония ценности, които си остават вечни, недокоснати от набезите на времето.

Ние за тях сме учили.

Ние за тях сме копняли.

Ние за тях сме живяли.

3. САЛОНЪТ – ГОЛЕМИЯТ САЛОН

Колко години преди това?... Този важен момент от делото на Учителя не дойде изведнаж; един дълъг интервал от години, търпеливо изчакани, за да се стигне накрая до Изгрева. Той не бързаше, спазваше оная, идеалната бихме казали ритмичност, присъща на всичките природни процеси. Той мина дълъг път докато стигне до Изгрева, докато осъществи най-хубавото и най-много, което можеше да се случи при ония условия. Не бързаше и не насилваше. Още в първите години задоволи се с онзи малък и романтичен двор, където се събираха слушателите му. Пред тях Учителят изнесе Своите първи беседи, към първото десетилетие на нашия век – истински скъпоценни бисери останаха много от тях, печатани по-късно в I-V серия неделни беседи. "Опълченска" 66 беше всичко по това време и работата по подготовката за печатането на това първо издание се извършваше там.

Колко години след това, докато се стигне до Изгрева... цяла история. Като пътешественици тръгнали на далечно плаване, ние спираме на Изгрева, където започваше важната работа и съществената част на едно голямо дело. Отдалечеността от града и липсата на превозни средства, абсолютно не представляваше пречка на учениците, напротив – "Ще бъдем спасени от любопитни и безидейни, това дълго разстояние от града до Изгрева, ще го минат само ония, които искрено се интересуват, други не ни трябват." – беше казвал Той. Движението беше важно условие за здравето на човека, жизнена необходимост и Той поддържаше това и го препоръчваше. Километрите, които делеяха града от Изгрева, онова дълго проточило се шосе, което свързваше града със с. Дървеница, чийто първи обект беше Изгрева, не ни се струваше нито дълго, нито уморително. Леко и приятно минавахме по горския пояс, а понякога използвахме преките пътеки, за да стигнем до Изгрева, до салона, където три пъти седмично Учителят държеше неделната си беседа и двете школни сряда и петък, а по-късно и четвърта, неделя сутринта. За всички, които жадуваха за Неговото Слово далечното разстояние не беше проблем. "Движението е нещо хигиенично" – затова и ние ходехме, летяхме по това шосе и нищо не ни се виждаше уморително и трудно. Сезоните с метеорологичните промени също не ни плашеха. Изгрева с Неговото присъствие беше един голям, неотразим магнит. Една година преди да се построи големият салон по време на събора, беседите се държах на поляната. Следващата, обаче, беше вече неудържимо. Предстоеше пак събор. Взе се решение да се построи салон. Provinciята биде предизвестена и поканена да участва в строежа. С готовност се отзоваха майстори зидари и един брат архитект от Стара Загора Руси Николов бе повикан телеграфически. Материалите бяха струпани и при небивал ентузиазъм работата започна, всички се включиха и мъже и жени. Ако се не лъжем работата започна един месец преди събора. Кухнята на открито функционираше усилено и работниците по три пъти на ден се хранеха в набързо сковани маси и пейки. Работата по строежа кипеше. Дойдоха накрая и мазачите. Дървената част на прозорците още не беше сложена, когато на Преображение – 19.VIII. влязохме в новия салон по чорапи.

Салонът блестеше от чистота и белота, салонът имаше история, имаше и физиономия, открояваше се релефно, разположен на голяма площ с големи прозорци, с югоизточно изложение, много светъл "Най-светлият салон в света", както бе наречен по-късно. Сцената по желанието и настояванията на музикантите се построи по-късно, като се прибави към салона, она сайвант,

който опираше до голямата врата на Изгрева. Салонът получи своя почти величествен вид. Една голяма подвижна черна дъска насреща, една катедра до нея, орган и пиано, един роял на сцената и пултовете на цигуларите, това беше всичко и една скромна украса. В средата над катедрата голям стенен часовник, поставен по-късно. Така сме запомнили салона – големият салон, останал дълбоко врязан в нас, не като архитектурна цялост, не и като част от големите спомени, не, а като нещо друго, което днес искаме да уловим и докоснем с нашата мисъл и с нашето перо, за да кажем, какво представляваше това ослепително бяло здание, с неотразима хубост, където бе врязан облика на българския стил и с духовната си красота, която имаме желание да снимем на земята, за да блести като жива, апокрифна следа в миналото на един народ, който бе успял да се нареди в оная поредица от народи, вложили в общочовешката духовна съкровищница своя скъпоценен принос. Ние няма сега тук да засегнем този въпрос, то е друга тема, която ще се опитаме някога да обхванем. Нашият поглед сега е отправен към салона, големия, както го наричахме за разлика от малкия, като съществена, централна част на Изгрева: сърцето на Изгрева, чийто ритмичен пулс оживяваше и одухотворяваше всеки милиметър на Изгрева, като го насищаше с оная атмосфера, с онова “нещо” необяснимо и необикновено, което се усещаше и възприемаше от всички, стъпили на Изгрева не само със сетивата, а с онова вътрешно усещане с което идваме в контакт с духовното, метафизичното.

Салонът беше център, светящ фокус, като слънце от което извираше не друго, а светлина, оная невидимата и нематериалната, еднакво мощна и динамична като другата, но в друг свят в своя неизмерим мащаб и диапазон. Трудно е да се преведе тази идея на понятен език, то е нещо, което се долавя от мнозина, знае се от малцина, а лежеше като голяма истина за Него. Учителят боравеше с тази материя, владееше познанието и законите, и принципите около всичко досежно светлината, това най-велико чудо на живата природа, което Той искаше да приближи до нашите съзнания и я направи понятна и достижима за да ни ползува тя.

Големият салон – средище приличаше на огнище, на наковалня, на училище, устроено по всичките правила на материалната и духовната техника. Там беше школата – онова дълбоко мистично понятие, което се съдържаше в тази дума. Салонът беше обстановката, условието за това епохално събитие, станало в пределите на нашата страна в пазвите на Балкана, в тоя древен географски къс от земята, станал огнище на древна култура. Рядко явление с огромно историческо значение и с дълбок духовен облик, на който също сега няма да се спираме – бъдещето ще каже своята дума. Ние съзнателно се ограничаваме да вплетем в нашите замисли всичко онова до което историкът нямаше никога да се домогне, но което представлява от себе си живия колорит на един богат и сложен живот, разпрострял се като кедър над Изгрева, живот в който сме участвували живо и ние като ученици или слушатели, жадно поглъщайки Словото. Двата класа през седмицата – Общия и Младежкия ни събираха два пъти седмично. Колко различна и специфична беше материята и постройката на лекцията за единия и за другия клас! Щедро се разгръщаше пред умовете на едните и другите, за да задоволи духовните потребности на едните, и интелектуалния глад на другите. Най-много през тези ранни часове на утрото, когато от изток първите лъчи на зората стигаха до прозорците и заливаха салона с меката и разкошна лилаво мораво багра, с тая неповторима красота на прииждащия ден, тоя миг на сменящи се светлини, останаха да сияят в нашите спомени за тия утринни часове като незабравимо преживяване. Да, най-вече тогава големият салон се превръщаше на огромен университет,

събрал в своите многото аудитории много студенти с различно научно звание, с различни духовни интереси и нужди сега само да уталожат своя глад и да получат просветление за своите проблеми. Бяхме много и бяхме различни, изпълвахме салона и не само слушахме, не само мислехме и съзерцавахме, а бивахме и напрегнати до висша степен. Тук работеха колкото души, толкова и умове. Тук човешката мисъл сякаш добиваше не само своята плътност, но и своята динамичност, стигаше се до там да се материализира сякаш и се получи искра. Една факла гореше и всеки смилено се навеждаше да запали своята; едно слънце лъчеизпускане и всеки бързаше да улови един лъч. Учителят говореше. Акустичното Му Слово проникваше, излъчваше се, насищаше въздуха, излиташе от салона и обхващаше всичките слоеве на земната атмосфера. Извършваше се нещо неподозиращо, несъвместимо с обикновените човешки схващания. Словото на Учителя притежаваше космическа сила, съдържаше нещо универсално и сега бързаше при най-благоприятни условия, при най-благоприятната среда, при най-тихите и чисти моменти на ранните утрини да стигне до всички; бързаше сега да се разлее като струи на жива вода, като лъчи на изгряващо слънце, като въздух и хляб, за да се наситят всички; и като живи сити семена да бъдат посетени в разораната нива с богатия чернозем наторен от многото страдания и човешка мъка.

Беше школа. И ние знаехме това, съзнаваме го и днес и смеем да кажем не само че сме щастливи от това, не само че изпитваме радост и гордост, че сме родени в България и имаме среща с най-големия Поданик на земята, но и с най-големия българин, който някога се е родил в България.

Учителят, школата, университета всичко лежи ясно, прекрасно като голям пролетен ден и вече знаеш, кое правеше Изгрева най-светлото, най-чистото, най-тихото място, най-великолепното бихме казали не само в нашата страна, не само на Балканите, не и на Европа, но в целия свят. Светлината, голямата светлина, обилната и щедра, която се разливаше през нашето изжадняло за нея столетие; Светлината, която извираше от един дълбок и кристален извор – извора на Мъдростта и Истината – тия две крила, тия две ръце на Любовта, разпростряла се над цялата планета. Малко е да се каже това. Нашите езикови средства са оскъдни, за да изразят станалото събитие, каквото представляваше съществуването на школата, в друг аспект и съществуването на салона, където гореше непрестанно едно огнище и светеше едно светило – това на Мъдростта, това на Истината, която сияеше като слънце и като звездно небе и разкрасяваше човешкия живот.

Големият салон живееше, пулсираше и разпращаше по всичките посоки на света най-мощния, най-мистичния елемент – светлината, великото тайнство и последното чудо на живата природа. Тя беше реална и имаше божествен произход, приличаше на тази на слънцето, по-реална дори, защото функционираше в човешкия мозък като правеше от човека съзнателно същество, талант, гений, светия. Светлината единствено стоеше в основите на всяка човешка култура и прогрес. Изгрева беше богат на светлина. Учителят беше успял да насити атмосферата със светлина. Като от огромна паница тя преливаше, като от огромен извор тя извираше, за да стигне до всичките краища на земята на изток и на запад, на север и на юг. Затова ние обичахме Изгрева, затова неудържимо ние се стремяхме към Изгрева, мечтаехме за него, затова непознати хора стъпили за първи път на Изгрева, се питаха: Какво има тук? Нещо много хубаво, много леко, рядко хубаво място. Затова една година доведоха на Изгрева един клас от училището за слепи, учениците спонтанно задаваха въпроса: Къде сте ни довели, какво е това място, нещо особено хубаво има тук. Имаше и ние казвахме същото, защото на Изгрева

имаше салон и Учител, който говореше и учеше човека на най – великите неща и преподаваше най–великата наука – изкуството да се живее правилно. Имаше още и ученици, които носеха в душата си големия копнеж да живеят по правилата на Неговото учение. На Изгрева се ковеше това ново; огънят гореше непрестанно, светлината и топлината бяха най–характерните белези, които го отличаваха. Там живееше Той и ние се опитвахме да се поучаваме и да разчитаме живата книга на Неговия живот, където думи и дела имаха пълно покритие.

На Изгрева като триумфална арка блестеше този “най–светъл салон” в света, като огромна птица, разперила белоснежните си криле, като бял кораб разпънал своите платна, като огромен фар осветляващ денонощно пътя на всички залутани и търсещи новото в света.

Изгрева в един свят остана да живее и когато тежките колелета на съвременните багери минаха по него. Методично най–напред бяха извадени керемидите, подредени и вероятно продадени по-късно, не от нас разбира се. А беше строен с лептите на всички, селяни и граждани от цялата страна и с труда безвъзмездния на ония безименни зидари, които любовно се бяха отзовали тогава и със своите здрави и майсторски ръце бяха успяли за един месец да го изградят. Благословен да е техния труд, благословен да е оня час, когато ни подариха с много обич тая сграда, тоя школен храм, за да преживеем в него не друго, не, а тържеството на светлината, на мира и на радостта, че те извирах от най–дълбокия и от най–чистия извор, който съществуваше на земята през това време – извора на Мъдростта. И всичката тази красота, това нетленно светящо богатство минава и се пречупва като в разкошна призма през човешкия ум, човешкия мозък. Затова изпитваме свещен трепет, когато минавахме край салона, както и край всички учебни заведения, където се учи младостта, изпитваме същото чувство на възхищение и почит, когато минаваме и край нашия народен университет, където усилено работят толкова умове. Изпитваме чувство на почит, когато гледаме двамата братя Евлоги и Христо Георгиеви – едри, снажни българи основоположителите на нашето висше училище, спокойно изваяни в тая жива скулптура. А колко повече в несъизмерим мащаб и в безграничен диапазон представляваше школата и салона – големия салон, който излъчваше светлина, от целия Изгрев, който светеше и най – вече от Него.

Благодарни сме.

4. ПЕТИЯТ ЧАС

/Изгрева в пет часа сутринта/

Защо се връщаме на този ден и час, който помрачи всичкият блясък на нашия живот и ни потопи в дълбока скръб?... Веднаж ли щяхме да си спомним за този ден и можехме ли като наближи края на годината и края на последния месец да не преживеем тоя ден?... Сега е началото на декември – разлистваме страниците и виждаме, че нещо е отбелязано там, нещо е написано с мастило, което никога нямаше да се изтрие. Тогава се спираш, оглеждаш миналото, съпоставяш датите и виждаш, че никога вече началото и края на месец декември нямаше да могат да нарушат онзи съюз, който ни потопи в една равностойна скръб с тази изживяна на 27 декември. Искаме да забравим, ала не можем, искаме тъкмо на тази дата да не се връщаме, а чувстваваш, че трябва да кажеш нещо; не за да разкажеш за скръбта, която ни причиниха, тя с думи никога не ще може да се изрази, тогава казваш: Да, онова, което

преживяхме на 6.XII.1957 година приличаше много на онова, което се случи на същия този месец през 1944 година. Нямаме желание да коментираме двете събития. Онова, което искаме да разкажем днес – двадесет години по-късно, макар и изцедено от отровната горчилка, която ни потопи през много дни и нощи в дълбока скръб, е един малък фрагмент от една голяма история, която някога ще се пише.

Това бяха години, дни, часове изпълнени с вика на една съдба, която неумолима и строга летеше към нас, за да ограби този път не материалните ценности, нещо, което по-късно щеше да стане, а духовните. Борбата се водеше грубо. Онова, което се случи на 6.XII.1957 година беше по същество продължение на онова, което се случи на 27 същия месец 1944 година. За тези две събития на учениците беше нужно мъжество, за да могат да преживеят бурята недокоснати и неповалени – бурята, която щеше да кали волята, самообладанието, търпението, вярата – оръжия с които да посрещнем и изпращаме събитията, които щяха да дойдат. Сега различаваме живия език на школата, която продължаваше да функционира в един свят и програмата досущ еднаква, редеше своите ходове, определяше своите занимания и учениците продължаваха да бъдат изпитвани на определените срокове. Бяха години на сериозно учение, на познаване, на каляване. Защото ние познаваме доброто и злото, едва, когато те се проявят на светло. Никога представите за тях не могат да бъдат точни, докато човек не се прояви такъв, какъвто е, и докато не изживее на яве своите скрити побуждения. За нас тъкмо тогава атмосферата стана почти прозрачна. Нямаше вече човек, който можеше да се скрие от погледа. Беше момент, когато всичкото благочестие като външна дреха, всичкото смирение и външно лицемерие се оголват.

Като ненужни люспи падаха покривалата, и сега вече гледахме се очи в очи. Никой вече не можеше да каже за себе си, онова, което му понася. Човекът стоеше открит и всичките му мисли и желания, всичките му тайни помишления можеха да се видят на длан. Беше се изпълнило онова казано в онзи стих от Евангелието: "Няма да остане нищо скрито, покрито." Бяха вече минали времената на "хубавите" приказки, думите загубиха своето значение и смисъл, защото делата се натрапваха, говореха грубо.

С това виждане ние посрещаме и изпращаме датите, времето, годините, чийто удари се стоварваха върху тялото на Братството, което стоеше цялостно и единно, опряло широкия си гръб, търпеливо и със самообладание да устоява, без да направи опит дори да се защитава.

От 27 декември 1944, когато от земята замина Учителя до 6.XII.1957 година, когато иззеха всичката литература – изключително тази на Учителя, библиите и евангелията нямаше дълъг път. Тези две съдбоносни дати сякаш в незнаен час си бяха разпределили ролите – едната да поразии тялото, другата духовното тяло. Коя дата беше по-страшна, трудно бихме могли да определим, защото, какво е творецът, когато му отнемат и унищожат произведенията му – плода на неговия неуморим и безкористен труд? Не е ли отлято в тях всичкото съдържание на неговия живот? Не е ли целия човек – светлината на неговата мисъл, топлината на неговото сърце в това духовно съкровище, което любовно подарява на човечеството? Безспорно. "В начало бе Словото и Словото бе у Бога и Словото бе Бог". Какво беше Словото на Учителя, ако не самия Той? И не бе ли казал Той: "Ако искате да ме намерите, търсете ме в думите, аз съм това, което говоря". А на друго място: "Ако искате да се свържете с мене, четете Словото". Ние знаехме законите, по които духовния живот се реализира на земята, за да получи своя мистичен смисъл. Точно така бяхме схванали събитието – втория удар, стоварен върху здравия гръбнак на Братството. Един голям епос може да

се сътвори и една лирика, изпълнена с чувствителна тъга може да се изпее. Духовното съкровище на един народ, на една нация е хиляди пъти по-скъпо от всичкото златно наличие на държавното съкровище. Духовното е хиляди пъти по-силно, по-мощно и по-значимо; огромен извор с мощно течение, неизброими киловат час енергия, която преобразява света. Затова и духовните личности в миналото и днес, броени на пръсти дори всяват трепет и страх в сърцата на насилниците. Затова и най-богатите народи в края на краищата смирено скланят коляно и пристъпват при ония светилища, откъдето могат да запалят факлите на своята култура. Да се унищожат духовните съкровища на един народ е кощунство и насилие, най-голямото, което може да съществува в света. Защото не се ограбва само един народ, а цялото човечество.

Когато се връщаме на това събитие, изпитваме дълбока скръб и бихме желали не българи, а някакви далечни племена от средновековието да бяха извършили това, за да не съществува в историята на българския народ тази страница, най-черната бихме казали след освобождаването от отоманското иго. Може още да се каже, че гонението на богомилите имаше същия характер и българският народ нищо не спечели от това, а напротив много загуби, няма да се спираме сега на това. Но има нещо, което отежнява събитието – то е открадването на светлината и потъпкване на основния принцип на живота – Любовта. Нарушението е равностойно на спирането на огромни водни маси с някакъв бент. Течението е неудържимо, и никоя човешка сила не може да се пребори и го спре. Историята днес клейми всичките сатрапи, които в миналото са унищожавали духовните ценности. Скъпо се плаща безумието на една дива царщина. Ние нищо не казваме и не бихме си позволили, не изпитваме вече и гняв, нашите чувства нито ще намалее, нито ще се увеличат от тежестта на отговорността, която няма сила в света, която може да подмине или намали. То не може с нищо да се обезвини, и колкото да искаме да коригираме станалото, колкото и да искаме да го забравим, то си остава там, законът блести над него с челичена острота и щеше да го съди.

Съдбата на нашите книги, ние никога не узнахме, книгата е нещо свещено, книгата трябва да се пази и тачи, да се съхранява, когато тя е източник на мъдрост, на светлина, на истина, когато те са учебници за живот, които учат човека на изкуството да живее правилно. За нас това бяха беседите на Учителя. В своите лекции, особено тези, които се изнасяха в Младежкия клас, където една академична младеж жадна слушаше. Той предвиждаше всичките открития на науката и в алегоричен език чертаеше новото, което пристъпваше в света. Всичко, което казваше за науката за храненето, за новата медицина, за слънцето, за природата впоследствие се потвърждаваше. И никъде другаде не можеше да се намери такъв огромен материал относно тая нова наука, която още беше в пелени – психологията, и никой до преди Него, можем да твърдим това, не е говорил толкова много за мислите и чувствата, като мощни двигатели на човешкото развитие, като фактори на живота и отношенията към всичко и всички. Богат материал от всичките клонове на науката и възпитанието биха намерили там специалистите. Ние се опитахме да засегнем отчасти някои въпроси, които разрешаваха и най-комплицираните противоречия и проблеми на съвременния живот. Характерно беше отношението към живата природа, както я наричаше Той – неща, които звучаха нови и близко до човека. Беседите трябваше да бъдат не четени, а проучени, да се прилагат методите и принципите, за да се разбере и преживее тяхната стойност. Немарата към този важен проблем е непростима.

Трудно можем да скриваме чувствата, които напират – огорчени и отровени от упражнено насилие над едно общество от просветени хора,

съзнателни граждани, патриотични и добри работници с високото съзнание за труда и чувство на отговорност. Бяха хора преминавали през Неговата школа, премного жизнеспособна, премного близко до човека и неговите духовни потребности, за да я сметнат ненужна или вредна. Всичко у Него беше живот, думи и живот бяха неразривно свързани, идеи и дела имаха пълно покритие – на това ни учеше Той. Било ли е време, когато едно общество, един народ да няма нужда от едно съсловие, от едно духовно общество, което държи в ръцете си факлите на чистотата, на правдата, на почитеността. Прави са ония, които казват, че величието на един народ не се мери ните с квадратурата на територията, нито с богатствата скрити в нея, нито със златното наличие, а с честността, със смелостта, с героизма и с готовността да живее за другите; там лежи ценния капитал на отделния човек, на отделните общества и на целите народи. А Той беше успял да създаде безшумно и скромно едно подобно общество, което непрекъснато работеше за култивиране в себе си тъкмо тези добродетели. Не беше малко това. Отношението, което бе проявено към това общество, накара всички да се стъписат, да огледат създалото се положение и да ревизират становището си за свобода и демокрация, проявени към тях. Имаше чувство, че живеем вън от законите, когато през онова мрачно утро осъмнахме без нашите скъпи библиотеки. Абсолютно нищо не можехме да очакваме от никоя инстанция. Ударът беше единен, глобален. Той щеше да се вдига и слага периодически, неизвестно до кога.

На Рила не можехме да летуваме. Паневритмия не можехме да играем – поляна нямаше. Салон, където да се събираме нямаше, на Витоша не можехме също да се събираме и празнуваме нашите празници, свързани с равноденствените дати. Книжнина нямаше, музиката дремеше в чекмеджетата. Събирания в отделни къщи бяха невъзможни, забраняваха се. Изобщо всичко това не беше нищо друго, а среща с невежеството, със страха, с насилието. Не ги желяхме тези срещи и правехме сетни усилия да свърнем по друга посока и улица – ние бяхме хора от особена категория, не обичахме отявлена борба, не бяхме конспиратори – нито скритите нелегални акции, не обичахме и революциите – можехме да живеем като мъртви. Трудно можем да изразим това становище. Беше важен и съществен основния принцип – отвътре навън – велик закон в природата и в Битието. Неговите хора бяха жива бръмка на този живот, който бе подчинен на тази истина, а тя беше жива. Ония, които смятаха че вършеха нещо като шумяха или се проявява не навреме и не на място, те само вдигаха прах. Цената на една река не е в шума и тряска, които вдига, а в разливащата се сила, която пои и възраства.

Петия час, Изгрева в пет часа сутринта беше забележителен час за всичките Негови ученици из цялата страна. Пет часа сутринта беше забележителен час от историята на Изгрева: Това малко парче земя, тия стотина декара с лице към Витоша и с гръб към горския пояс. Изгревът тогава по даден знак светваше. Лумваха светлини в скромните дървени къщички и бараки. Светваха прозорците като искрящи очи, които след миг премигват и угасват, защото тъкмо светваха големите лампи на двора и в салона. Вън беше светло, залято със електрическа светлина. И от малките улички спретнати и чисти, ухаещи на сняг през зимата, на цъфнали дървета през пролетта, на узрели плодове на есен, на окосена трева през лятото, изгревчани отиваха на клас. Четири пъти седмично Изгрева получаваеше своя празничен вид, и цялата атмосфера се изпълваше с някакъв особен елемент, един чист духовен озон – една особена красота, не подлежаща на изразяване. Как нямаше да харесват Изгрева?... Не беше географското разположение, което правеше от Изгрева най-красивото място, най-чистото – тая перла на България. Нека да търсят

днес тази чистота и това духовно ухание, тая постановка, която Той насищаше с красота и творческа мисъл. А може би всичко това вече никому не е нужно. Поругана бе красотата, поруган беше и този час – опитаха се да го заличат, да го унищожат.

Но ето, че този час не изчезна и никога нямаше да изчезне. Той се превърна на фокус, който събира всичките светлини на много, много неброени дни, когато лампите по къщите пак светват, загасваха, за да светват големите лампи на салона, където се разнасяше една музика и се говореше за едно учение, слязло на земята да научи хората на голямото изкуство, как да живеят. Незабравим час и когато всичко това беше останало далеч вече като исторически факт. Сутрешните лекции започваха винаги точно в пет часа.

На този час Той напусна земята, където за съжаление не му устроиха добър и хубав прием. Той опита земния и човешкия порядък, законите, ковани от обикновени хора – те бяха същите, които навремето осъдиха Христа – римските закони още не бяха изчезнали от земята.

На този час преживяхме втория удар.

И двата деня бяха школни – сряда и петък.

На този час и ден 1944 година и 1957 година Изгрева беше на крак. Прозорците светеха, докато декемврийският ден пристъпваше с всичкия си апокалиптичен ужас. Един автобус стовари цяла рота блюстителни на закона. Те нахълтаха в къщите, където най-много в стаите имаше книги, а в зимниците картофи. Деветнадесет камиона книжнина изнесоха – а тя беше и повече от цялата провинция. Не може да се каже, че бяха великодушни, нито меки, нито дори и учтиви. Говореха на "ти" и тъпчеха литературата, като я пъхаха в чували – Словото, което толкова обичахме и тачехме и строго охранявахме. Взимаха и портретите, прибираха библиите, евангелията, грубо всичко бе хвърлено в камионите. Беше страшно, приличаше на страхотно нашествие, на жестоко нападение. Акцията се наричаше обиск – най-зловещата дума на една залязваща култура, която вече сама си подписваше смъртната присъда – културата на белите отдавна вече беше компрометирана.

В пет часа сутринта Изгрева изтръпна. Забележителния час, празничния, светящия час се превърна на черна димяща факла – небето беше помръкнало.

Един човешки порядък в света умираше, една голяма лъжа се готвеше за своята кончина. Защо Провидението избра Изгрева в този час? Защо?... Вече не чакаме отговор.

Хората на Изгрева осъмнаха живи, ала бледи от кошунството – кръвта се беше оттеглила от лицата, за да се справи сама в крехкия създ с голямата неправда и насилие. Светлините на Изгрева, обаче, нямаше да угаснат. Никога, и тъкмо те щяха да свидетелствуват за голямата борба, която се водеше тук, на земята отявлена и брутална, борба между светлината и тъмнината, вечната борба през всичките времена – между доброто и злото, чиято кулминационна стигна до петия час, и чийто разрешение се получи пак в петия час. Защото този път неприятелят беше хвърлил маската. Там беше и неговото поражение. Да благодарим, когато ни правят добро – тогава ние познаваме приятелите си. Да благодарим, когато ни правят зло, тогава познаваме враговете си. Бе знак на победа над тъмните сили; бе поражение тяхно, защото тъмните сили изгубват вече силата си, когато борбата се води на открито.

Петият час беше премного светъл, и нямаше човек, който да не вижда, да не разбира и да не застане на щрек, буден да дочака всичко. Изгрева вече не затвори очи, остана да будува като войн, устремен не вече навън, а навътре. Животът започваше именно там пак и пак. Нищо вече не искахме – нищо, ние

не сме конспиратори, казахме го и по странични пътища не обичахме да ходим. Имахме само едно желание – да учим усърдно, прилежно, неуморно. Срещу желанието на ония, които щяха тепърва да ни гонят и които искаха да бъдат господари на земята и стопани на богатата ние нямахме нищо против, нека си вземат всичко, ала не отстъпваме, когато искат да заробят душата, да тъпчат убежденията, да оспорват свободата на мисълта. Те и не могат, каквито и усилия да правят – това никога няма да постигнат, тази заветна мечта на всички сатрапи и насилници от всичките времена. Предстоеше им да опитат това. Ние вече го опитахме – живо го изживяхме в петия час на 1944 г. и през петия час на 1957 г. Изгрева в този час остана буден и верен на своя пост да защитава духовните си съкровища.

Тях никоя човешка сила и власт не могат да оспорят или ограбят.

5. ПРИЕМНАТА

Когато тази първа постройка на изгревския двор беше готова, прозорци не бяха успели да поставят и по време на събора имаше само бели завеси на тях. Отвън и отвътре тя блестеше от белота. Имаше форма на правоъгълник не много голям, но с много прозорци за тази площ, и вътре беше много светло и много приветливо, за нас не би се намерила равна на нея, носеше скромното име: "Приемна". Едно малко антре, което по-късно се остъкли и над външната фасада на същото бяха поставили емблемата на Братството. Сега, когато се спираме на нея като един важен обект на Изгрева и като твърде скъп за нас, ние си казваме: Да, ето на лице е салона, горницата и приемната – странно нямаше помещение, което можеше да се нарече Негово жилище, Негова собствена стая. Такава Той нямаше – един факт навява на много мисли и на едно отношение, което имаше към частната собственост. И докато целият свят се бореше отчаяно за лична жилищна площ, Той нямаше нищо и се задоволяваше да споделя всичко с другите – да бъде гост и в салона, и в горницата и в тая стая, наречена приемна, където влизаха и излизаха толкова хора.

Спирайки се на нея, нямаме желание да я опишем подробно, няколко контури са достатъчни, за да ни дадат представа за нея. Сега ние просто искаме да отидем там, да пристъпим този праг, както много пъти сме го правили, и да преживеем един от многото часове в задушевна беседа, да разкажем за нея, и за мястото, което тя заемаше в живота на Братството. Тепърва Братството тъкмо тук щеше да пристъпва, за да влезе в личен контакт с Него и вече нямаше да има човек, който да не стигне до този праг, както някога на Опълченска 66 и да не чака да бъде приет. Каква голяма история между четири стени и четири очи в тая скромна стая, където имаше една голяма библиотека, едно писалище, една маса с няколко стола. На една от стените, единствената свободна, имаше една голяма повече дълга, отколкото широка картина, изобразяваща в кафяво релефа на Хималаите. Нищо друго.

Срещите ставаха там – водеха се разговори, беседваше се и най-вече всеки разтоварваше сърдечния си товар, изнасяше противоречията и трудните проблеми на личния си живот. Учител и ученик идваха в контакт, за да продължава работата на школата. Един живот неудържимо кипеше в тая приемна, всеки ден, всеки час, освен съботния ден, когато Учителя не приемаше никого. Приемната се превръщаше на учебна зала и нека да нямаше катедра и чин, ученикът пряко и нагледно възприемаше необходимите напътствия, съвети, уроци. Всеки който пристъпваше там, носеше в сърцето си някоя тревога, в ума си някое противоречие; един въпрос, една задача, трудно разрешима без

участието на Учителя. Понякога, да не кажем често, ученикът носеше една мъка, едно страдание и в душата си един копнеж да застане пред Своя Учител и да преживее редкия час, че бил на среща с Него. Какво представляваше тя, трудно бихме могли да окачествим в една земя и през едно време, когато този преживян час се превръщаше на нещо, наистина неокачествимо и несравнимо за ония, които съзнателно или несъзнателно усещаха с цялото си същество, че са застанали пред Великото и Истината те гледаше право в очите, усещаше Любовта и слушаше Мъдростта. Великото, силното, красивото и благородното се бяха събрали там, за да изваят образа – живото възплъщение на съвършенството, един универсален образ: чист, благ, мощен, любвеобилен, наречен от паметвека: Учител. То е нещо, което на земята с право може да се смята като най-великото и феноменално явление, на дадено време, което се превръща на епоха, когато Бог благоволява да изпраща свои посланици на земята. Това вече знаеш не от книгите, а от живота, непосредствената действителност те е докоснала с крилете си и вече знаеш, какво означава това, какво се крие зад обикновената възможност да се срещнеш с Него; нещо, което Тутакси се превръщаше на необикновено събитие.

Заставаш срещу Него и разговорът започва. Понякога ученикът говори и разкрива болката си, неудачата си. Ала често говореше Той, отговаряше, разясняваше, разпитваше, съветваше. И накрая усещаш, че духа ти е окрилен, вярата възвърната, доверието възстановено и изпълнен с кураж, Той те изпращаше с Неговия лийтмотив: "Всичко е за добро".

Имахме впечатление, че приемната беше отворена за всички, но не бе така, но всички имаха достъп при Него. Трудно може да се каже нещо по този въпрос, то ще си остане един апокриф в живота на Братството. Имаше случай да наблюдаваме, когато някой напираше пред Него да бъде приет някой друг за който той ходатайствуваше, като го рисувахе с най-благовидни краски – важна личност, висок сан и пр. пр. Отговаряше късо: Занят съм, или го изпращаше при някой, който можеше да му предскаже нещо. Наричаше ги сомове и ги отпращаше празни. Добре познаваше хората, техните нужди, четеше в сърцата и отзвучаваше на всички, които идваха с чистота на сърцето и обременени с голям товар. Приемната беше приемна за такива, а Той се превръщаше на извор при който отсядаха уморените, отрудените и жадните от дълъг път. Всяка среща се превръщаше на събитие от голямо значение. Една стрелка засияваше там и пътя се очертаваше прав и светъл, една дума и ти светваше, едно пожелание те окриляше и ти вече си преобразен, готов си да поемеш наново товара си, който сега го усещаш по-лек, за да го носиш вече с готовност и сила. Бил си в приемната, този тих пристан, потопен в тази атмосфера, която те обгръщаше с мекота и топлота, със светлина и свежест. Възвръщаха ти по невидим начин самоувереността ти, и имаш чувството, че си налят със бодра сила.

Незабравими часове, когато по магия ти порастват криле, радостта вече е успяла да се излее в сърцето ти, светлината в ума ти и мира в душата ти. Подават ти ръка и ти пожелават: "Добър път", а той лежеше вече прав и ти вече си добре ориентиран. Това беше приемната, където Той посрещаше ежедневно един нестихващ поток от хора. Тия срещи – късове на една голяма история, безименна и незнаяна, която никога нямаше да се пише, история отпечатана в ония невидими записи на Битието, останали да светят само в сърцето, в душите и умовете на ония, които са заставали пред Него.

Виждаш всеки човек една съдба, един живот спокоен или бурен, стигащ до там, за да преживее величествения лъч на зазоряване. Защото среща с Учителя не е нищо друго, а зазоряване, улавянето на първия слънчев лъч след

дългата нощ, намирането на посоката всред гъстата мъгла на един дълъг ден, улавянето началото на загубената пътека в гъстата гора. Така пристъпихме ние прага на приемната, умъчнени, обезверени, объркани всред хаоса на нашето тревожно столетие, но не отчаяни, защото знаехме, че за нас имаше едно място, което се наричаше Изгрев, един салон с катедра, която пръскаше светлина, една горница, където можехме да излеем душата с топла молитва, една поляна, където можехме да се разтоварим от градския гнет, една трапезария, която ни посрещаше като бащин топъл дом, една приемна, където без свидетели, само пред Него можехме да изплачем болката си. И след това, след това да се почувствуващ разтоварен, обновен, окрилен, за да имаш пак сила да работиш, да се радваш, да живееш.

Приемната беше жива – оазис сред една пустиня, чийто парящ дъх не стигаше до нас. Наистина пустинния пек на съвременното, или ледените вихрушки на века не стигаха до нас, защото знаехме, че Той беше на земята, живееше на Изгрева, работеше непрестанно безвъзмездно, озонираше атмосферата с живото си Слово, приемаше по всяко време и те приближаваше при Себе си, за да ти подари и светлина и топлина и свобода.

Благодарни сме.

Незабравими са нашите срещи. Не съжаляваме, че не са нанесени на магнетофон или хартия, ала те живеят някъде дълбоко в нас, като едно сияние, което никога нямаше да помръкне и като една трапеза, която никога нямаше да се вдигне.

Срещата с Него беше нещо толкова величествено в своята простота, толкова трогателно в своята топлина, толкова скромно, че тогава не съзнавахме величието на момента, което едва сега след толкова години те кара да се връщаш на тях и да направиш опит да нанесеш нещо на хартия, връщайки се на ония часове, които ни подариха най-красивото, най-значимото за един човешки живот, по време, когато светът се разкъсваше от пустота и еднообразие. Досега с Любовта, с Мъдростта, с Истината слезли на земята те извисяваше, за да ти подарят загубената сила, за да ти покажат загубения път, за да и възвърнат надеждата и вярата.

Трудно човек може да се справи с тази тема, не за друго, а защото тя се отнася за всеки по отделно и крие нещо интимно в себе си, нещо, което се отнася изключително до духовната същност на човека, а тя обича дискретността. Всеки ученик съдба, всяка съдба – тайна, всяка среща една интимност, една красота, един шеметен полет за което думите никога нямаше да стигнат.

Нека запазим спомена за тази приемна, красотата на срещата, грижата и топлотата на приема и най-вече: Сиянието на оная светлина, която пак и пак през многото години продължаваше да осветлява нашия път – пътят на ученика сега и в бъдеще, дошли на земята само за единственото нещо – единствено за среща с Учител, най-великото събитие на един живот – наречено с право – епохален.

6. ГОРНИЦАТА

Пристъпихме някак си колебливо – огледахме темата, отидохме до обекта, спряхме се, замислихме се и накрая се запитахме да влезем ли, или не. Ако беше врата, бихме почукали само веднаж леко, тихо и ако ни кажат – влез, тогава да, бихме влезли. Но не е врата, как и от кого да искаме позволение, разрешение, за да не подминем тая важна и съществена контура на Изгрева, тоя скромен жилищен обект, който внушително, по някакъв необикновен план се изправя пред нас, наред със големия салон, изваян също така необикновено – салонът и горницата са нещо неделимо. Тая постройка се направи, когато се построи и салона и беше крайно скромна по размери и по стил. Едно малко преддверие, може да се вземе като антре без прозорци, до него една дървена стълба, извита. Тя водеше до Неговото жилище – тая именно стая с форма на правоъгълник с единични прозорци, с един малък балкон, югоизточно изложение – добра светлина. Тая стая се наричаше “Горница”. Ще кажем защо, фактът бе налице. След като Учителят живя на “Опълченска” 66, дойде да живее на Изгрева. Известно време през летния сезон на палатка, а по-късно в тази стая над салона и издигаща се малко по-високо от височината на салона. Това е най-краткото описание на Неговото жилище. В малкото помещение, което нарекохме антре, при електрическо осветление Учителят пиеше чая си. За отоплението през зимата, какво да кажем – една пернишка печка, вътре духаше и изобщо то бе недостатъчно за климатичните условия на столицата. Ние сме още на прага и продължаваме да се питаме: Да спрем ли дотук, или да вървим напред. Тогава решаваме да събуем обувката и да влезем, както сме влизали много пъти преди това. Стаята, в която живееше Учителя, нека повторим, се наричаше “Горница”. Думата е българска, но в официалните ни речници я няма. По кои причини, не знаем. Само в речника на Найден Геров е отбелязана с четири синоними: Стая, килия, чардак, одая. Нито едно от тях, обаче, не дава точното етимологично значение за случая. Никъде другаде тя не съществува; дори и речниково съставителите на думите от Свещеното Писание са я пропуснали, което може да се смята за пропуск – ние бихме желали да имаме нещо насреща. И понеже нямаме, ще си позволим да кажем нещо за нея, не за да обогатим езика, ние не сме речниково съставители, а за да я включим като съществена част в цялостното архитектурно и духовно съдържание на Изгрева. Невъзможно е да я подминем, тя е неделима част. При това за нас тя е нещо свещено, такава ще си остане за всички, които разбират и живеят понятието духовен живот. Нещо повече, ще кажем – целия свят трябва да има една “Горница” – то е като “Светая Светих” – оная “скрита стаичка” за която говори Христос: “Влез в скритата си стаичка, помоли се на тайно, за да ти се даде явно”... Нищо по-интимно и по-мистично да влизаш в себе си, дълбоко вътре, да застанеш пред Великото, да направиш контакт с Него и да излееш възжеланията на душата си, копненията, мъката, страданията си, за да намериш покой на сърцето си. Горницата е място отвън – светло и чисто отвън и отвътре, където човекът щеше да влезе, както влязохме ние с изути нозе. За “Горница” се говори в оная глава, когато Христос с учениците се събират през оная последна Пасхална нощ – Тайната вечеря, става именно в приготвената за случая “Горница”. Едно от последните духовни тържества се извършва именно там, тая последна Господня вечеря между Христа и учениците Му. Едно преломяване на хляба и опитване от чашата с вино – “Плътта ми и кръвта ми” – тоя духовен завет, споен и затвърден за вечността; през тая трагична Пасхална нощ, когато на въпроса: “Кой ще те предаде?” – Христос отговаря: “Този който топи залька в паницата”... Това бе горницата на Христа. Един лъч лумва, един

свещен съюз се извършва и учениците остават сами, претоварени от голямото страдание и от голямата мисия, за чийто изпълнение бяха нужни огромни сили. Той им ги даде – тъкмо тогава през тази нощ на молитва и бдение, което завърши в Гетсиманската градина.

Горницата като понятие съществуваше – едно място избрано и подредено, където човек щеше да влезе, за да направи връзка със Своя Бог, със своята душа и с всички възвишени и напреднали същества – негови братя. Земята приличаше на бурен океан, животът бе изпълнен с хиляди превратности – “на всяка крачка ви дебне смъртта” – беше казал Учителят, будността е едно от важните качества на човека, специално за ученика, която охранява неговата безопасност. Как се стига до нея, за да стане тя всекидневна програма? Над бурните вълни на този океан като фар светеше думата: Молитва. Тя не бе само дума, фраза, която витае само в църквите и в устата на свещениците. Тя бе ключ, магия, връчена на човека като талисман, като дар най-скъп и съкровен израз на Голямата обич. Един мост светящ, по който човекът можеше безопасно всякога да мине, за да стигне до Своя Бог, до закотвеното пристанище, до съкровената си цел, до великия извор на мъдростта от който можеше всякога да черпи светлина и сила, утеха и мир. Горницата като малък храм, като подвижна скиния придружаваше човека по целия му път и през всичките дни на живота. От него се искаше само да влезе и си напълни кърчага си от този извор. Горницата изпълняваше тази служба – да приеме уморения, наскърбения, не утешения човек, широко да отвори вратите и като майка да го приеме в своите обятия.

Трудно е да се говори за молитва и за горница през нашето грубо материалистично време, а и двете крият нещо еднакво силно, необходимо и хармонично – покой и мира, светлината и радостта – неща, които толкова ни са нужни днес. Хиляди опитности и преживявания на хора, опитали силата на молитвата са писали и продължават да се пишат, за въздействието и благодарат, за утехата и укрепването на душата и тялото. Молитвата кратко казано е “Дишане на душата”.

В горницата по време на съборните дни, обикновено това ставаше на края на събора, на малки групи или по единично влизахме там, за да се помолим, да почерпим сили и вдъхновение за цялата година, за да съзерцаваме, да се вглъбяваме и накрая горещо да благодарим за преживяните дни. Един свещен момент на съборните дни беше именно този час прекаран там. Всеки човек една съдба, едно страдание – имаше за какво да общуваме с Великото, какво да искаме, за какво да благодарим, за да бъде годината спокойна, благодарна, творческа. Всеки пристъпваше прага на горницата със страхопочитание, със свещен трепет. Напускайки събора всеки искаше да разтвори сърцето си, да изкаже събралото се там, да изнесе трудностите си, за да се помоли, накрая да бъде укрепен, осветлен, благословен. Преживяването в “Горницата” не се забравяше. Библията стоеше на лично място, един том беседи. След молитвата се четеше стих от Священото Писание и страница от беседата – това, което се паднеше. В бележника записваше се и глава от Писанието и главната мисъл от страницата – те важеха за цялата година. Беше една свещена работа, която се извършваше с всичката смирена чистота. Един къс от съборното време, което учениците грижливо скътаха в душата, за да го отнесат със себе си между многото преживявания през тези дни, забележително беше и това. Последен тон и последна контура от един цикъл, който оставаше да блести през цялата духовна учебна година.

В горницата ние отивахме с нови дрехи, облечени празнично, без обувки. Влизахме в “Горницата” едно сравнително малко разстояние от

външния свят, а имаме чувство, че това място не бе от този свят – вън от времето и пространството, атмосферата беше необичайно различна – с чувство, че се намираме в друг свят, който нямаше нищо общо със земята – едно небе богато и добро от чиято синева се изливаше сребристо бяла тишина. Горницата се различаваше по всичко, няма да се опитваме да вникнем дълбоко в този свят, в тази свещена обител, в тая интимност в която едва се решихме да пристъпим. В нея нямаше нищо грубо, нищо земно, твърдо, ръбато; тоновете бяха омекотени до максимум, светлината, която обилно се изливаше от прозорците имаше нещо особено, трудно бихме могли да окачествим нея, именно нея – светлината. Това малко пространство от 16 или двадесет кв. метра, в тая сравнително малка кубатура, имаше нещо толкова странно и успокояващо, наситено не само с някакъв жив магнетизъм, а и с един аромат на цвете, несъществуващо на земята. Имаше една картина на среща – нека не я опишем – централния образ беше Христос и едно табло, изобразяващо “Пентаграмата” – човек не смее да се докосне с перото си. Всичко тук беше необикновено живо, мощно, свещено. Нека спрем до тук за това тайнство, за тоя свещен апокриф толкова чист и светъл, будещ едно дълбоко и мистично чувство – че се намираш пред лицето на безконечността, стъпил си в едно неземно възвишение, съзерцаваш небето и небесните светила – не планински пейзаж, не и най-високите планински върхове, а пред нещо друго, което извисява душата ти до величествеността – дошъл си на среща със Своя Бог, на среща със Христа, на среща с Учителя си, защото ето, благоволил е Той да те приеме – тебе обикновения човек, претоварен от неща, които тежат, не другаде а в собствения си дом, в своето жилище, където всеки миг от Неговото работно денонощие бе свята служба и молитва, за да преживееш онова, което и на най-високия връх, какъвто беше Мусала, където често си бил, не си преживял в такава пълнота, онова, което сега си почувствувал – такава усреденост и извисеност, такова съзвучие, такова повдигане на душата, разперила широко крилете си, за да литне до висините и някъде се спре да уталожим жаждата си. Контактът с Великото се реализираше тук по най-естествен начин, за да преживееш онзи момент, когато откъснат от всичко земно, заемаш мястото си на сложената трапеза, където те чакаше богато духовно угощение. И не друг, а сам Учителят те приемаше, такъв, какъвто си, за да преживееш онзи пасаж от оная молитва: “Покланям се пред Тебе – Вечната канара от която съм отсечен, вечния извор, който всякога си ме поил. Омий нозете ми, омий сърцето ми, избели душата ми, за да съм чист и свят пред Тебе.” Това ставаше – това се преживяваше след молитвата, след прочита. Усещаш се, че си разтоварен, че си окъпан, че всичката чистота, всичката свежест и всичкото благоухание на природата през пролетта са се излели върху тебе, намерили място в тебе и си окрилен и укрепен отвътре, готов вече да слезеш от тоя шеметен връх и да поемеш пътя към твоята долина, към твоето всекидневно поприще, което те чака, както училището наесен чака учениците. Готов си и радостен си и всичко, което те чака вече е изгубило значителна част от тежестта си.

Горницата... Ние дръзнахме да стигнем до нея, за да покажем не само, какво бе тя, като част от нашия живот, не само и да покажем тоя дълбок извор, който ни пое и чийто води “избелваше душата ни, измиваше сърцето и нозете ни”, като ни даваше основния тон за през цялата година, но и за да сведем до знанието на всички тая свещена апокрифна страница на Неговото дело, по време, когато реалността на същото и принципността на нашето мислене бяха преобразили и свели до най-естествения тон живота ни, който Учителят беше успял да превърне на хармонично и великолепно ежедневие. Направи го просто, естествено, спокойно, безшумно. Бе успял – Големият Майстор бе

преобразил всичките представи за мистичното, скритото, необикновеното като сведе всичко до нещо ново, обновяващо, реално – до една жива обстановка, бихме казали до една прозрачна среда с много слънце и топлина, където искаше да се развиват естествено учениците Му. Направи го и ние сме благодарни, че съвременния човек по време на двадесетия век си остана здрав, жив, цялостен, незасегнат от фанатизма, който винаги придружава ония, които навлизат в света на духовното.

Пътят, който Той построи, очертал се нагорен и чист като планински път към високите върхове беше здрав, красив, минаваше през цветущи места, облян в много светлина.

Школата, планината, съборите и накрая тоя пристан, това светилище, където човек пристъпваше с трепет, за да си прочете “Господнята” молитва, своето всекидневно “Отче наш” и изпее своето съкровено: “Алилуя”. Горницата е реален знак и символичен – всеки човек трябва да намери своята “горница”; цялото човечество в своето лутане и без изход трябва да стигне до горницата, не вече за да преживее трагедията на “Пасхалната нощ” по времето на Христа, а да преживее тържеството на Духа, повел човека към оня светъл хълм на среща с Неговия Бог. Човечеството непременно ще стигне до Него.

Като постройка в оня вид, Горницата на Изгрева вече не съществува. Присъствувахме, когато по всичките правила на отстъплението и разрушението част по част, тя бе разглобена. Трясък и облаци от прах се вдигаха, така е винаги, когато нещо се разрушава; не откъснахме очите си и не се отвърнахме да прочетем написаното. Не пожелахме да запазим някоя част от нея – Той беше против всякакви музеи, за утеха може би си позволивме да вземем една малка част от украсата на балкона – един железен кръг със символичния знак – запалена свещ в средата. Но... какво значение?... Ние останахме без Него, останахме и без горницата – тая на Изгрева. И целия свят остана без нея, и тази загуба нямаше да бъде лека нито за нас, нито за целия свят. Страданията пристъпваха и като тежък пестник щяха да се стоварят върху целия свят без разлика. Да, това бе символичен и реален знак. Позволивме си да вникнем в същината му. Не се излъгахме, така се случи и всичко се усложни и задълбочи и все повече се съгъства, за да се стигне до това, което е сега година 1977. Пазил ни Бог, не сме ние, които ще кажем: Защото разрушиха “Горницата” – това не е наша работа, ние не се бъркаме в работата на Великото, ние само четем, гледаме и си позволяваме да констатираме фактите. Загубата бе голяма, но и това не е наша работа. Не се виждат признаците на зазоряването и за мир само се говори и световната разруха по всичките линии и посоки се задълбочава – духовната и материалната криза се задълбочава, моралната се затлачва. Горницата я няма и Големият Приятел не е на земята. Ала ние казваме: Добър е Господ. За нас за ония, които са преживели Неговото време и дело – учениците нито “Горницата”, нито Големият Приятел са изчезнали. Ние си научихме урока – изстрадахме голямото изпитание. Великото е вечно, земните форми са тленни, земните закони също. Вечни и неизменни са Божиите закони, трошливи и преходни човешките, изковани от властници. Великото единствено крие кълна на безсмъртното, на Истината, на Доброто, на Любовта, на Правдата. Затова и по време на най-големия хаос и изпити ние успяхме, успяхме и нека не звучи като гола фраза да си имаме и горница и Приятел. “Когато си замина от тука, аз ставам по-силен отколкото на земята” – беше казал Той. Не сме забравили това. Опитавме го нееднократно и сме укрепени не сме сами, не сме изоставени, не сме уплашени. Не сме бедни, не сме нещастни. По-богати и по-щастливи хора от нас едва ли има на земята.

Една "Горница" стои и ни чака, не вече по време на съборите, събори ние отдавна нямаме – тия годишните, официалните събори за които никоя държавна власт по онова време не държеше сметка и не се бъркаше – бяхме свободни. Но нека добавим, смеем да кажем – ние сме необикновени хора и като такива казваме – събори имаме и не вече веднъж в годината, а всеки ден, всеки час, когато можем да си кажем нашето "Отче Наш". Имаме още и Един Учител, Който със здравите си плещи може да вдигне и най-тежкия лост, да вдига големите товари не само нашите, не само и тези на България, но и на цялото човечество. Винаги с простряна десница над нас, стои по-жив и по-могъщ от всякога. Бяхме успели да преживеем този час и тази голяма истина. Благодарни сме. "Омий нозете ни, омий сърцето ни, избели душата ни", за да бъдем винаги в "Горница", за да усещаме винаги нашата длан да почива в Неговата, за да се излива непрестанно върху ни и върху нашия народ и върху всички, които вършат Неговата воля и върху всички страдащи за Великото, благодатта, силата, светлината, за да засияе нашето небе от радостта и мира, охраняващо нашата безопасност.

Нека "Горницата" се превърне на безопасен стан, на скиния, където винаги да свети като фар Словото, за да направлява пътя на нашия народ и на всичките по света.

Друго не можем да пожелаем по време, когато тътнежите не стихват, и воя на тъмните сили не спират в желанието да погълнат живота.

Жив е Бог.

Добър е Господ.

Горницата свети на пост, като фар.

Нека Изгрева да е заличен от географската карта на Софийското поле.

7. ПАРАХОДЪТ

Тази постройка, наречена: "Параходът" беше неделима част от поляната. Тръгнеш ли към нея, още при стъпването надясно се белееше тази сграда – жилище, работен кабинет, където живееха трите стенографки: Паша Тодорова, Савка Керимидчиева и Елена Андреева. И трите бяха с висше образование, но рано дошли при Учителя и когато било необходимо заели местата си на стенографната маса и останали до края на живота си като работници при Учителя. През техните стенограми минаваше всичкото Слово на Учителя, с изключение на разговорите, които се водеха на различни места и по различни поводи, грижливо хванати от Боян Боев, който неотлъчно следеше движението на тази неофициална част на братския живот. Разбира се тези разговори, които Учителя водеше със своите хора, имаха същия характер, независимо от това, че бяха отговори, зададени от различни хора, дошли при Него за съвет.

Ала текущото Слово в общия и специалния клас, тези от неделните дни в десет часа и по-късно в пет-четири беседи на брой се стенографираха, дешифрираха и се преписваха на машина готови за печат в парахода, където работеха и трите.

Но нека започнем отначало – всичко, което се раждаше на Изгрева, имаше история, всичко бе подчинено на един ритмичен закон без изключение, нещата ставаха бавно, темпове не се гонеха, по своето движение всичко, което ставаше наоколо приличаше на движението на слънцето. Учителят не бързаше и нищо не даваше изведнаж. Параходът не беше плод на един завършен процес. Когато през лятото на ония първи години, когато Изгрева се

устрояваше, почувствува се нужда от някакво помещение, където да работят стенографите, без да слизат всеки ден в града. Тогава отдясно на поляната, под боровите беше стъкмена като барака една постройка, обикновена, на земя, с размери вътре да се сместят три сковани от греди легла неудобни и корави, колкото за лято ползуване, една маса и три стола и нищо повече. Нямаше време тогава да се направи нещо солидно и на никого не хрумна тук да се вдигне някакво солидно помещение. Околовръст в началото дори то не бе покрито с платно, както това се правеше с палатките, намотаха зебло, тавана бе покрит с непромокаема мушама и "кабинета" бе готов. Така беше. Чуваше се тракането на машините – нищо по-бедно, по-скромно и нищо по-прекрасно не можеше да съществува в света, което правеше стенографите щастливи. Работата тръгна! Младостта е крепка и непретенциозна и първото лято мина сравнително добре...

По-късно преобразованията естествено дойдоха, направи се под, зеблото бе махнато, обкова се с дъски, отвътре с шперплат и вътре вече стана приятно и уютно. После се боядиса бяло отвън и тази стая, която не беше нито квадрат, нито правоъгълник, боровите бяха определили неправилната геометрическа фигура, бе наречена от Паша, която беше находчива при даване на имена – Параходът. С това наименование си остана до края.

Параходът получи хубав и приветлив вид, когато направиха голям прозорец на тавана като мансардните стаи, защото гората напираше отвред, после се направи едно малко антре, за да не духа и в него вече можеше дори и да се зимува. Странични прозорци почти нямаше. Параходът вече не съществува, отдавна по него мина багера, никакви следи от него не съществуват, следите ще избледнеят в спомените на много хора, но ето, че този жив тон от Изгрева не иска да изчезне и заглъхне, това скромно табло ще си остане някъде и ще продължава да звучи своеобразно, живо и пламенно, защото не другаде, а там три чифта очи, вдълбочени в йероглифното писмо оживяваха стенографните знаци, за да ги облекат в стройна българска реч. Всичко се нанасяше на машина, за да бъдат поети след това от Паша, която стилизираще Словото саморъчно с перо на хартия – това може да се каже подчертано, представяше се пред Учителя и се изпращаше в печатницата. По-късно пристигнаха шпалтите за корекция, пак се връщаха, докато в ръцете ни лягаше готовата книга – том беседи – цяло съкровище и дълбока радост. В парахода кипеше живот, този живот извираше не само от всеотдайната работа на работниците, обрекли себе си на духовна служба, обърнали гръб на своя образователен ценз и обществено поприще – тук идваха много приятели, всеки по отделно със своите нужди, нещо да препишат, нещо да си кажат, да поръчат, да отнесат най-последната беседа при отпътуване като дар на братята и сестрите в провинцията. Всеки искаше да бъде в контакт със Словото и оттам със стенографите, които винаги готови услужваха на всички. Всички се привличаха от Словото, което сутринта са слушали и искаха да имат бележки от тях. Така параходът стана най-посещаваното жилище на Изгрева.

С течение на времето нуждите нараснаха, работата се усложни, наложи се кошерът да се рои, трябваше да се създадат по-спокойни условия за работа и се наложи да се разделят, двете излязоха в отделни стаи, а в парахода остана само Паша. Работата тръгна по-спокойно и по-делово.

Параходът... Една светла страница от живота на Братството, средище на интелектуален живот, наковалня, където се изработваха идеите – Словото минаваше оттам, за да засияе в своя блясък. Често Учителя пристъпваше този праг и беше радост да се случиш да си там. Всичко беше много съдържано и скромно, ала много топло – животът в парахода приличаше на една задушевна

песен, една симфония, която пресекна през един декемврийски ден. Облаците над Изгрева се бяха съгостили, сиви и тежки те се стовариха и върху парахода, където изведнаж пресекна потока на новата мисъл. Всичко на Изгрева по това време стана безмълвно и тихо, налетялата скръб прихлупи целия облик на това светящо градче, където радостта се беше разположила като принцеса. Беше първия удар над този трудолюбив кошер. Ала работата не пресекна – имаше толкова непечатани томове – предстояха да се печатат и затова през тези усилни години се бързаше, когато хартията беше дефицит и борбата се водеше с мъжество.

Параходът преживя и втория удар, когато през един злополучен ден връчиха едно листче от прокуратурата в определен срок параходът да се изпразни и обитателите да напуснат жилището, без право на друго, когато жилищната криза крещеше. Там живееха Паша и Аня – двете сестри.

Беше края – законът бе спазен, човешкия закон стоварен като тежък пестник. Параходът се разпадна – сринаха го.

Сега вече няма никаква следа. Целяха тъкмо това – разрушена бе цялата материална база на Учението; изгонена бе цялата романтика на едно приказно място и на един богат духовен живот – поляната имаше същата участ. Тя остана без този накит – тоя малък параход на чийто борд здраво бе закрепено знамето на светлината – това знаме никога и от никого не ще бъде снето, докато в ръцете ни продължаваха кротко да лягат беседите – книгите, най-голямото ни съкровище. Разтворим ли тях, пред нас се разкрива целия онзи богат, духовен живот и всичкият устрем да се изгради най-величественото здание на земята, каквото представлява духовното съкровище на един народ – идеите, които носят светлината, виделината, принципността и методите, които учат човека на голямото изкуство да живее правилно.

То е нурушимо и си остава да сияе през вековете.

8. ТРАПЕЗАРИЯТА

малкият салон

Виждаме я още, тя е там, източила, проточила снагата – скромна, подчертано стилна, не висока, а масивна, приличаше на малък морски съд – спретнат, хвърлил котва на тихо и спокойно пристанище. Премного е жива, за да я забравим, след като сме гледали, как методично, систематично, по план започна разглобяването ѝ, когато и тя заедно с всичко друго бе одържавена. От нея не опазихме нищо, дори и инвентарът се похаби, превърна се на отпадъчен материал. Трапезарията... невъзможно е да се забрави нейната история, и ония, които са я следили отблизо я знаят подробно, с детайлите. Сега бързае да уловим тия следи, да ги нанесем, да ги поднесем /кому ли, и защо ли/, защото знаем ли ние от какво биха се интересували хората след някое и друго десетилетие и тия наши лични пейзажи, наситени с много живот, ще привлекат ли очите на някои? На кои?... Защо изпитваме малка скръб от факта, че трудно и бавно големите ценности си пробиват път. Защото, нека добавим – тоя живот, тоя пламък горял е на всеки хвърлей от мястото наречено Изгрев, където живя Той, където живеехме ние. Как да го отменим във века на магнетофона и голямата комуникация?... Не искаме, не, не да оставим някои неща заровени, скрити, притиснати някъде от тежката ръка на багерите, които за часове пред очите ни превърнаха трапезарията в развалина и за още по-малко време там стана равно, без никакви белези, готово за първата копка.

Нека се върнем на нея, нека не подминем частичка от оня живот, който е кипял там през всичките години, шумял и пеел като под каменна река. Нека не покрием със забвение частичка от това табло, чийто багри нематериални, никога нямаше да повехнат, като ония с които си служели старите зографи, когато зографисали иконите. Затова ние се връщаме на нея и нейната история – живот пламък, който горя през всичкото време, както гори огнището в бащиния дом, пръскайки топлина и денем и нощем.

Трапезарията... Какво беше тя за нас? Една част от онова, което на Земята се наричаше дом, дом, където живее семейство; на Земята за сега нямаше други по-хубави и по-смислени институти от тези двете – дом и семейство. И ако някога на Земята някога се родят умни и добри държавници /рядко явление/, ние бихме им препоръчали: Започнете оттам, създайте дом и семейство, където да се раждат и възпитават истински граждани, нови хора – човечни. Оставете на втори план всичките огромни планове и амбиции, обърнете очи към тази малка обществена единица, залог за добро общество, залог за велика държава, чийто величие няма да се мери с километражната квадратна площ, нито с високия прираст на населението, нито с военната си мощ, нито със сложната бюрократична машина, нито с многото закони. Трапезарията в която се хранехме общо, приличаше на дом. Беше еднакво приятно и радостно да пристъпиш прага на големия салон, както и този на трапезарията – малкия салон. В единия се нахранваше душата, а в другия тялото – а храненето беше свещен процес, равно на Богу служене Колко неща и колко процеси от този род Учителят успя да ги очисти, осмисли и постави на нужната висота. Далеч не се покриваше онова, което Той казваше и разбираше за храненето, с онова разбиране на съвременната наука и медицина. За Него общото хранене беше идея, колкото нова, толкова и стара; в общото хранене имаше нещо, което излизаше от границите на крайно обикновения и материалистичен живот. Човек не е построен, за да се храни сам – животните се хранят сами и не търпят никой до себе си, когато ръфат плячката си. Човекът е роден за да бъде пълноправен член на колектива. Твърде рано още в началото на века, Учителят нахвърли първите си идеи за колективното съзнание, а общото хранене от тогава беше един от важните и съществени ритуали, като програма, която влизаше в обсега на школата дори. Затова, където и да отсядаше общата група веднага се сформируваше – за ден или за повече дни, общата трапеза се слагаше, поднасяше се горещ чай и топло ядене и вече е реализирана тази тънка, ала здрава връзка, която ни спояваше, и от група без роднински връзки, ние ставахме семейство: братство. Бяха наченки, бяха стъпки и опити на вид плахи, но те бавно залягаха, те се развиваха, те заякваша, процъфтяваха и думата колектив беше нещо познато, естествено, любимо.

Нашата тема е за трапезарията, но колко много лико е това понятие за нас и колко идеи се крият в него. Виждаме я още с изглед на югозапад, цялата стена е с прозорци с форма на правоъгълник – напомняща сайвантите, които обикновено са свързани направо с двора. Нейната история започна именно от "сайванта". Беше тогава, когато големият салон бе завършен и на това странично празно място от останалите материали, предимно греди се построи солиден сайвант. Сайвант дълъг и не много широк с масивни греди, неизмазан, със солиден покрив. Имаше само три стени, цялата постройка приличаше направо на голям български селски сайвант, където бате Ради закачваше царевични повесма, там се сушеха плодове, низи от чушки и др. Там понякога се спираше Учителя и водеше разговори, намирахме Го там и веднага се присъединявахме към групата. Неусетно бързо и експедитивно подът бе покрит с дюшеме – бели и гладки бяха дъските, стените се варосаха, по-късно бяха покрити с шперплат,

не закъсняха и прозорците и сайвантът се преустрои. Дълги маси веднага бяха поставени там, едната редица широки, другата по-тесни. Всичките маси се покриваха с бели покривки. И трапезарията светна. До тази постройка имаше една стая с циментен под за кухня, а до нея друга по-малка за бате Ради. Това е цялата архитектурна цялост на това, което наричахме трапезария. Днес тя е вече само история. Тя стана жертва на силния юмрук, на властния пестник на нашия цивилизован век, век на "великите строежи и монументи".

Строеше се много, строеше се бързо, ние не сме против строежите, строяха се и паметници, много паметници, занемарен беше само един паметник – най-главния, най-съществен – човекът. Той беше запокитен настрана, за него липсваха и план и метод и добра воля, липсваше и път – но нека оставим този въпрос, нека не се отклоняваме, знаем и възраженията; известно ни е всичко, а най-вече ни е известно, че човекът го няма – образецът липсва, лежи някъде в мъгла, неоформен и нестабилен. Може би, ще ни попитат, какво вие направихте? Трудно е да кажем; ако има нещо, което нарушава нашата линия, това е когато трябва да кажем нещо за себе си. А ония, които много се интересуват, ние ще ги изпратим при директори на заводи, на училища, при началници, при председатели на ТКЗС-та – навред в цялата наша администрация и промишлена база, нека ги попитат, нека вземат досиетата на нашите приятели за трудова дисциплина, за почтеност, за честност, за изпълнителност и стига да кажем само едно мнение: "Добри производственици". Нека проследят и строителните ни бригади – нека, нека видят дали тези хора имат облик на хора изработени. Нека да проверят: Може да стигнат дори и до затворите – дали там има някой от нашите приятели. Казаха сме и на друго място: Ковеше се новия човек отвътре навън. Той държеше за това и цялото Му учение бе изцяло насочено изключително върху човека. Всеки минал през школата на Учителя имаше нещо отличаващо, нещо специфично, което се хвърляше на очи – човек издържан в убежденията и морала – ние пак се отклонихме – просим извинение, но мисъл е това, не е конец де срежеш с ножица.

Трапезарията е вече история – скромна с нисък таван – приветлива вътре и светла като дом и ето, ние не искаме просто да я забравим, искаме дори да я увековечим, да я скрием някъде, да я закопаем в утробата на земята, или да я заключим в тези листи, които знаем ли, кой ще ги опази, като всички ние вече сме на път да напуснем земята и за които държавата ни благоволи да ни остави на мира и на доизживяване след като ни взеха всичко. Ще трябва да "благодарим"... Не сме вече опасни, ние никога не сме били опасни, това тия – далновидните от Държавна сигурност не можаха да проумеят – жалко. За тях ние сме вече побелели старци и старици, ала казваме ние: неостаряващи до последния ни ден. Няма значение, вече нищо няма значение, дори и това, че нямаме вече друга трапезария, където да се събираме, за да се храним общо – общо... каква мечта, каква красота, какъв блян по време, когато наляво и надясно се гърми за колективен живот. Нищо... Има нещо, което ще остане – оная искра, искрата, ще я оставим някак си, не ще може никой да я угаси, ще я завещаем на българския народ да знае, че някога сме живяли и сме бленували за нещо много малко, скромно, човечно – да имаме обща трапезария и като семейство да се храним общо, да имаме общ салон и като братство да слушаме Новото, което идваше на света и да можем общо да се молим не само за нас, но и за всички.

Човечеството приличаше на един затъващ параход, останал без компас и капитан – имаше нужда и от молитва и от силната мисъл на всичките добри хора по земята – Ние ще свидетелствуваме за това, ще свидетелствуваме и за

голямото и крупно дело на Учителя на българска почва – а беше Приятел на всички народи, и на всички хора по лицето на земята и онова, което донесе като духовно съкровище еднакво ще ползува всички народи – един ден това духовно съкровище ще бъде потърсено и използвано. Той беше свършил една работа – малка, както я нарече той – тя не бе малка – бе изпълнил до съвършенство мисията за която беше дошъл – бе изпълнил волята на Своя Отец.

Днес е Рождество Христово. На този ден всички се нареждат около коледната трапеза и много е важно на нея да има млин и печено месо, изобщо трапезата да бъде пищна. Две хиляди години след Христа народите по един и същи начин празнуват този празник. Хвала на християнския свят и на трите църкви. Нищо ново.

До още две хиляди години има време, ще се падне на 4000 та година от новото леточисление – 2000 години от идването на Нашия Учител, Който ни учи на много неща, твърде много, за които се погрижихме, колкото можахме да ги съхраним, за да ги предложим като дар на своите си, сродни по дух люде – неизброимо много са те – заключено е всичко в многото лекции и беседи. Те няма да изчезнат от земята. Но между другото Той ни учи в тази трапезария какво да ядем, как да ядем и колко да ядем. Науката за храненето, Неговата наука беше съвършено нова и съвършено различна от съвременната. Ние сме много доволни от нея – защото от нея лъха чистота, красота, човечност, естетика, здраве, най-важното, така безогледно пропиляно днес. Нека добавим показва ни още нещо, каква може да бъде трапезата на Бъдни вечер, на Нова година, на пролетното и есенното равноденствие, тия метеорологически празници, които ние празнувахме и още един празник: Петровден – Празничната трапеза!... Господи!... съпостави я Той като очебиен контраст на всичките трапези – съвременните банкети. Нашата трапеза – варени картофи, варен ориз подсладен, плодове и пресен пшеничен хляб, жито варено по български. В трапезарията се събирахме всеки ден – обедът се сервираше обезателно в 12 часа – едно ядене и хляб – просто, питателно, обилно. В трапезарията се сервираше една супа – наша традиционна – при всичките случаи, а никога не липсваше петъчен ден, след 24 часова почивка – тогава се постеше – веднаж в седмицата и супата се взимаше общо. Тя се сервираше обезателно и след екскурзията. Една група дежурни сестри имаха грижата за нея – забравимата Милева – която излъчваше само топла обич и супата ни се виждаше възшебна след дългия летен ден в планината.

Тия забравими вечери в трапезарията, тия обеди, които се даваха срещу нищожна сума – трудът не се заплащаше, беше доброволен, любовен труд, затова и много, които нямаха пари взимаха обеди си безплатно, да не разказваме за гладните студенти, които идваха при нас. Наистина бяхме щастливи – събрани около Него, потопени в тая братска топла атмосфера и колко много песни, колко много се пееше там!... Не подозирахме какво щастие беше да си в трапезарията, да се храниш там, да пееш там, да се чувствуваш в своя домашен кът – топъл бащин дом... Радостта се вливаше в нас, разливаше се от нас, поради нещо съвсем просто, съвсем достъпно, че вечерята или обеди бяха общи. Един външен повод, една външна обстановка, която старателно криеше голямото, значимото, което се опитваме днес да уловим, зад всичките форми на живот, който Той създаваше, за да ни покаже необятния свят на Любовта, да ни изведе на високо, за да приближи душата ни до ония извори на красивото, човечното, радостното, за да се върнем след това обновени от тая духовна екскурзия по-добри, по-пламенни, по-жадни да прилагаме новото, което постоянно извираше край нас.

Трапезарията също беше част от школата, както и планината, както и всичко, където се ковеше навия човек и новите отношения между хората, почиващи на взаимно разбирателство, доверие и обич. Тоя къс от голямата картина на нашия живот, тая скромна сграда, цяла в бяло, чиста и измита, без никакъв дъх на обществено заведение и застоял въздух беше за нас топъл домашен кът, където винаги гореше огнището. Едно художествено табло, рисувано от Цветана Симеонова, спонтанен израз и творческо хрумване напълно съответствуваше на цялата обстановка, напълно доминираше с тая скромна трапезария, с този български сайвант, където всичко беше съдържано, меко и топло. Картината представляваше знойно лято – пейзажът е богат, цветист с живите багри на горещото лято, а на преден план една девойка румена и здрава, типична хубава българска мома, цяла засмяна и в двете си ръце държи по един букет от зрели житни класове – като ги подава на пред и затова, че бяхме българи, затова, че обичахме хляба и познавахме магията на житното зърно, тая картина радваше окото и сменяше настроението. Радвахме се на зрелите жита и на хляба, обичахме го, както нашите древни предци.

Трапезарията!... Какво не бихме дали за един обяд или вечеря при оная обстановка, за една проста картофена супа, ароматна и димяща, след екскурзия; за една празнична вечеря на Нова година или на пролетното равноденствие, когато тя – трапезарията ни събираше като квачка под топлото си крило.

Миг!... позволихме си да погледнем назад; как се случи това и нека ни бъде простено – обикновени люде сме ние, въпреки, че живеем необикновено. Само да прострем ръка върху месинговата брава и вече сме вътре с изути обуца – сядаме, където намерим, все едно къде, всички ни са близки и чакаме да ни поднесат яденето. Дали затова само си дошъл, дали само това си чакал... Имаше нещо съвсем друго, съвсем различно. Защото, какво е човек да не може на много места да успее да се нахрани. За нещо наистина съвсем друго, за което никога докато сме живи няма да престанем да бленуваме – моделът е жив, един дом светъл, уютен, топъл и чист – едно семейство сговорно и топлосърдечно, където всеки се стараеше да бъде внимателен и нежен. И една атмосфера, която Той насищаше с нещо неповторимо, като осмисляше всяка минута и час прекаран край Него. За това общество ратуваше Учителят, за такова братство, за такова семейство, където членовете се събират не само да се нахранят, а за да свещенодействуват, за да се видят, за да попейт, за да се радват.

Ние вярваме, че някога цялото човечество ще стигне до идеята за братството, до едно разумно и духовно общество, до едно хармонично семейство.

Продължаваме да бленуваме и се питаме: Дали след две хиляди години на някоя празнична вечер – една бъдеща Коледа, ще празнуваме този свят празник – Рождество Христово с пищна трапеза, или пред една проста, чиста, безкръвна трапеза, за да останем верни на принципите, верни на всичко, което Той ни научи, предаде ни и завеща – една нова наука за душата, една нова философия за живота, едно голямо изкуство за правилната обхода – едно живо учение, което Той свали и поднесе навред: В големия салон, на планината и в тая скромна трапезария – тоя покрит сайвант в чисто български стил.

9. ПОД СЯНКТА НА ЛЕШНИЦИТЕ

Нещо се беше случило на Земята, нещо наистина необикновено. Сега правим опит да уловим цялата панорама и нейното голямо съдържание с едно малко перо, да го нанесем на хартия и то непременно да звучи не като история, нито като мемоар, а като нещо живо, цялостно в своята емоционална същност – светло, топло, задушевно. Намираш, че средствата с които разполагаш са оскъдни, бедни езикови средства, точно определени думи, които не ти стигат; не знаеш дори дали някога фотографическа камера с цялата днешна комуникация би ти дала ясна представа за това “нещо”, за тоя необикновен живот, за това, нека кажем, епохално явление, че Той живя и работи на Земята, в тая избрана страна, белязана с избраническите знаци, за да получи нещо, за да се случи нещо, което сега искаме да уловим, докато всичко лежи живо и свежо.

Всяко събитие и явление от голям мащаб на Земята, където измеренията лежат ясни и видими, уточнени, имат своите рамки, условия, постановки. Изгрева беше постановка, беше невероятно благодатно условие за всичко, което се разви, прорасна и изживя там. Всичко изглеждаше като жива скулптура, отлято и изградено по всичките правила на някакво странно изкуство – всяка част на своето място, всяка багра, всеки тон; събрано на няколко декара от голямата земя над които, така или иначе на нас ни се струваше, че всичко беше необикновено – небето над Изгрева изглеждаше огромно, искрящо с блясъка на звездите и с обилното злато на слънцето, с горския пояс от едната страна, с внушителната снага на Витоша от другата. Трудно може да се разкаже и опише, кое правеше да изглежда всичко царствено празнично, почти тържествено. Казват, че когато нещата се изгубват – ценните разбира се, тогава човек разбира тяхната цена. Не отричаме, голямата хубост и цена на Изгрева остро и все по болезнено я усещаме, когато се отдалечаваме по време от него, усещаме и тогава, когато за няколко месеца само трябваше да се откъснем от Изгрева. Усещаме го дори и когато за часове трябваше да се лутаме из голяма София по работа и бързахме тогава да се върнем на Изгрева. Ние все бързахме, все пътувахме, все летяхме само към Изгрева станал фокус и съдба за всички, които бяха преживявали необикновения живот, който пулсираше тук.

Сега Изгрева живее някъде, някъде... и някога... Сега правим опит да съберем неговите части, късове на една голяма епопея, за да я поднесем на ония, които ще искат един ден да знаят и да огледат дори и детайлите на цялата постановка, където премина една голяма част от Неговия живот.

Може би правим това и за самите нас от някакво чувство на отговорност, че държим перо в ръка, или като израз на благодарност за всичко преживяно по тези места, или в последна сметка да кажем, че открита и явна е графата, където е нанесен съществения знак за ударите на глупостта, на невежеството, на насилието, на грубостта и алчността с които всячески си послужиха, за да заличат всичките следи на Неговото съществуване и дело. Всяка епоха имаше своите екзекутори – изключение нямаше и сега. Но винаги при тези случаи и през всичките времена има едно “но”. То крие ясно и четливо цялата история на голямата разруха, неизбежния край на всички нетленни неща и на всички човешки недомислия. Никак не ни е работа сега през това ясно мартенско утро да се впускаме в тая мрачна световна джунгла. Ние имаме съвсем друга цел, устремени към една хубост, която се мерна пред очите ни, грабна сърцето ни и ние решихме не друго, не, повярвайте, а слънцето, слънцето над Изгрева, слънцето, което щедро, любовно се изливаше като кипящи струи на водопад над Изгрева, над поляната, над градините, над дървените къщички, над разпънатите палатки през летния сезон и над това място, което сме

набелязали в случая – двора – не голям, не малък пред салона. Стотина стъпки ни делят от ония пейки и маси, боядисани бяло, проточени до малката уличка, добре подържани под лешниковите храсти, разпрострели своите клони нашир, заякнали вече, за да се превърнат на гъст лещак – този жив декор, който не искаме да забравим, който не можем да забравим, действащ магически на нашите сетива. Ето това искахме да разкажем, към тази красота е бил насочен устрема ни, този приказен и разкошен лещак, застанал като страж над целия Изгрев. Оттам ние минавахме, минавахме почти всеки ден, защото беше път. Сега за кой ли път ще минем с мислите си, с чувствата си, с душата си... И ще се помъчим, вярвайте, целия ще го нанесем на тия листи, да бихме могли от него да направим художествено табло, да би могло да се улови някак си с четка, с перо... Този къс от Изгрева, тая неразделна част на големия живот, където най-съществената контура, незабравимата, бихме казали, излъчваше топлота, мекота, красота. Една свежест и една необяснима грижа се излъчваше от тия лешникови дървета, осезаеми и живи, нека да твърдят естествениците, каквото си искат за тия представители на другите царства. Ние не знаем, кой се е погрижил да донесе тия насаждения и дали те били поръчани и посадени по точно указание на тая южна част, за да стоят като жив пояс и страж и ограждат двора, за да го наситят с покой, тишина и мека сянка. Бяха от онова семейство наречени: "цариградски" и беше истинска радост да гледаш преснозелените шапчици на плода, когато започваше да зрее, когато в късното лято узрелите едри плодове тупваха на земята с тъп и мек звук, имаше и нещо окрилящо, когато на есен се проточваха резедавите реси – тоя късен и ранен цъфтеж на този плоден вид, който раждаше толкова едри лешници, тоя лъскаво кафяв цвят на черупката, напомняща меките кафяви очи на дете и това вълшебство – едрата и сладка ядка вътре. Малко е да се каже, че лещакът беше красив, той направо излъчваше нещо магично и тайнствено. През горещите лета те стояха там като завеси и пазеха сянка. Под разшумелите се клони, отрупани с широки листа, стигащи до главите ни, те приличаха на ветрила, които ни разхлаждаха. В тази рамка най-често виждахме Учителя, седнал на средната маса да взима всекидневния обяд; тук беше лятната трапезария. Лещакът и слънцето заливаха щедро целия двор с двата тона, които се преплитаха тук зелено и златисто, за да дадат нещо извънредно – едно табло чисто и безупречно, което сега ние на всяка цена искаме да уловим с детайлите, не да направим описание, а да предадем, ако успеем целия живот, който трептеше в този неголям четириъгълник, чиято южна страна проточена като жив плет от лещака, а срещуположната – салона и приемната долу. Една част от двора пред големия салон и приемната стая беше застлана с цветна мозайка, която нашите майстори братя умееха да я подържат грижливо. Един цветен бордюр от живи цветя калдъръм чета – тия колкото красиви, толкова и нежни в своята цветна фееричност с твърди листенца отделяше мозайката от останалата част на двора и когато слънцето грееше, те стихийно се надпреварваха да цъфтят. Не ухаеха, ала пицната багра грабваше очите и очароваше сърцето, жълто и червено преплитаха се и се точеха като тясна разкошна пътечка; толкова хубост имаше в това и кой ли изряден вкус беше избрал тъкмо тази украса... Малко по нататък беше цветната градина изключително от рози, които цъфтяха и ухаеха от май до края на есента. А и на празното място докъдето масите не стигаха имаше един триъгълник – градина. И тук рози и други подобрани цветя, беше истинска феерия да гледаш този букет, зад който стоеше една трудолюбива ръка, една жена в напреднала възраст, издръжлива и права, влюбена в цветята да ги реди непрестанно – сестра Янакиева, която поддържаше цялата цветна украса на този светец двор – нашата обич към нея.

Това беше. Успяхме или не, нека ония които познаваха този пейзаж и се възхищаваха от него, не ни упреknат, че не казахме всичко, нека ни простят, ако не успяхме картинно и живо да го изразим; а на ония, които не са го видели, пожелаваме им да се пренесат мислено на това място, което за всички стъпили за първи път там, казваха: "Кът от рая".

Нека ни бъде позволено да се върнем на оная маса наредена под лещака, тая слънчева трапезария, съществуваща единствено тук на открито при много слънце и много въздух. Към слънцето ние имахме отношение, затова и никой не се пазеше от него, никой не разпъваше чадър срещу него, носехме само леки шапки през най-горещите дни. Ранното слънце през пролетта и това през лятото обагряше нашите лица и кожата ни имаше здрав и изпечен вид, един приятен загар и лицата изглеждаха хубави в този тен – признак за един природосъобразен режим на живот...

Това място, този двор, както казахме не беше голямо, но беше странно, което констатираме той събираше и малко и много хора; не изглеждаше многолюдно, когато по време на съборите от цялата страна се стичаха масово приятелите. За всеки сякаш имаше определено място, всеки имаше къде да застане, за да вижда и слуша всичко, което ставаше. Само масите тогава набързо се увеличаваха, точеха се, сгъстяваха се и обедите ставаха по всички правила на реда и дисциплината. Кухнята тогава се оказваше малка за големите казани затова в началото на двора набързо пак майстори – зидари монтираха удобни огнища, печки за големите чайници, които вряха непрестанно. Големите бъркачки и лъжици излизаха на яве и ново калаисаните баки с които се носеше яденето до всичките маси блещяха. И както винаги имаше само едно ядене – съборно със сезонните зеленчуци и неотменно над казаните стоеше начело на цяла група доброволки – с. Епитропова – незабравим и незаменим човек със своята широта и сила да се справи със задачата да нахрани стотици души, напълно задоволени от яденето – "съборно", което винаги имаше особен хубав вкус и аромат. Толкова много хора, смесени, без никакви различия на образование, материални възможности, равни и прости, чисти и топли бяха отношенията, братя и сестри, докоснати еднакво от вълната на любовта за която бяха пропътували толкова километри. Вълната на любовта за която Учителят много беше говорил, заливаше бавно света и сега в началото на двадесетте години осезателно се чувствуваше от будните и чутките души. Как щеше да се изрази тя по-късно, не знаехме тогава. Днес знаем – но нека не докоснем тук тази тема, която вече е изразена другаде. Нека сега не нарушим пълнотата на този пейзаж, който се силим да рисуваме пестеливо и изцяло. Беше чудесно всичко, беше вълшебно, беше празнично. Истинска радост да стъпиш на това място да седнеш на тези пейки, да опиташ простата картофена супа – постна само с малко лимон, чер пипер и магданоз през ония петъци, когато приключвахме седмична почивка. Един ден през седмицата ние не вземахме никаква храна и вода. Беше и голяма радост да бъдеш на тези трапези по време на годишните ни празници и по време на съборите, когато сърцето се пълнеше и празнеше от простия факт, че тия хора с които не си успял да размениш и дума дори, ти са близки, отдавна познати, наричат се по между си – братя и сестри, че сутрин рано заедно с тях си слушал беседа, после си играл Паневритмия на поляната, после си закусил на една трапеза, после, после през целия ден, дълъг, съборен си бил заедно с всички, пял си, разговарял си, разменял си мисли и през време на закуската, обедата и вечерята под лещака е бил Той на средната маса, виждаш Го, слушаш Го. Какви дни, часове, мигове, тук на открито на пейките под сянката на лешниковите дървета, или в прохладната вечер ставаха срещите с Него, спонтанни и естествени,

разменял си мисъл, слушал си съвети, споделяше и разтоварваше мъката си. Всичко тук течеше естествено, равно, пееше един живот бълбукаше като голям извор, туптеше като голямо сърце, жареше като наковалня, където се ковеше новото съзнание на човека и където през всичкото време и случаи се носеха звуците на Неговите песни. Неговата музика беше жива, ободряваща, сладка и дълбока. Пееха всички, толкова много се държеше на музиката, пееха както можеха и колкото можеха на това място, на този двор с многото слънчев блясък, с многото аромат на цъфтящите цветя и рози, със скромната красота на калдъръм четата, и незабравимия лещак и с един почитател на музиката, любител цигулар, възторжен и вдъхновен по всяко време с цигулка на ръка да води цялото хорово пеене на Братството, независимо дали се намира вътре в салона по време на школните часове, или на двора след обедите и вечерите, или на поляната след Паневритмията, или на Рила по-късно всред пламналите огньове вечер да свири и да дирижира без палка голямото пение на Братството – брат Симеонов – неизменна фигура по време на всичките празници – нашата благодарност. Не се забравят тези неща, не изгасват тези чувства. Не правим опит да уловим и изразим неизразимото, което тук изглеждаше несъизмеримо и неоквествимо. Как и с какво да го сравним; по съдържание то беше не само дълбоко и красиво, то бе наситено бихме казали с обич, с любов, нови отношения, които добиваха плътност, устойчивост през едно крайно преходно време. Всеки час прекаран под сянката на лещака не се забравя, нека не се видят многото повторения, лещакът тук беше и основната контура.

Лешниковите насаждения, които живи бяхме за наша скръб да присъствуваме на тяхното поражение и на тяхната кончина. Неумолимия топор беше ги изкоренил до корен пред очите ни настръхнахме, както един ден на Бивака на Витоша един горски пред очите ни застреля една кучка, която беше бременна. Тогава още разбрахме, че нещо ще се случи, ние само можахме да охнем и да стискаме зъби, горският беше готов да застреля и нас, ако му кажем дума – чухме, че някой писна и толкова. Нямахме нищо общо с подобна жестокост. Още виждаме белите сърцевини на клоните и разпъртушинените листа по цялото протежение като сразени войници, легнали покорно над дръвника – тия велики мълчаивци, тая сеч и тази разруха имаше какво да каже, имаше в какво да обвинява нашата угледна, ала ледена цивилизация. В царството на живата природа всеки обект, всяко същество, което носеше дишане на живот беше еднакво ценно, независимо от кое царство произхожда, там няма важни и неважни обекти, няма малки и големи неща. Всичко беше важно, ценно, голямо. Беше като знак и поличба за всичко, което вече летеше към нас и към целия свят. Гледахме цялата постановка – тя беше вече драстично поразена, пейзажът помрачен и сгъстен до неузнаваемост. Свежия декор вече не съществуваше, атмосферата бе изпразнена и красотата стъпкана, цялата в която живееше Той и ние. Част от голямото му дело не съществуваше.

Ала ние знаехме и вярвахме, големите ценности, големите духовни съкровища никога не се губят, никога и при никакви случаи. Лешниковите дървета изчезнаха, розите също и всичко останало във всичките градини – няма я лятната трапезария. Остана само да стърчи насилието и властния пестник на епохата – стара, орфана, отживяла своето време. Нас, какво ни е, ние с паметници и с музеи не се занимаваме, те представляват мъртви записи, нека историята се занимае с тях. Ние само ще свидетелствуваме за хубостта и радостта, за живота, които посетиха земята, за голямото духовно съкровище свалено на земята, за всичката благодат и милост Божия които благоволиха да изберат не друга страна, а България за Негов пристан. Този най-съществен факт, никой не ще успее да омаловажи, да унищожи, да стъпче или изкриви.

Всичко свидетелствува за Него – всичко, дори и тия парчета земя по които Той е стъпвал. Ще кажат някога: Под тези монументи, под тези многоетажни жилища лежеше Изгрева. Там живя Той и мястото приличаше на рай. Наистина всичко беше много хубаво, макар и много просто с дъх на рози и бор, с дъх на зряла пшеница – българска и с този забележителен лещак... Големият Българин щеше да добави: Можеше да стане другояче, можеше да се случи великото... ако ме слушаха! Аз им бях най-големият приятел, приятел на целия народ – българския, който ме отрече днес, но който ще ме приеме утре. Не се рита срещу остен, не се стреля срещу небето, нито срещу океан, нито срещу Любовта, а Той бе и трите заедно по призвание, по възможности и по сила. Това предстоеше не само да се провери, но и да се опита.

Неговото дело беше с бъдеще, нямаше да престане да се разкрива, да се опита, да се използва.

Времето щеше да покаже.

10. СЕСТРИНСКИТЕ СТАИ

Една вечер се връщах от града. Реших да не взимам превозно средство и да мина пеш през парка. Когато стигнах обсерваторията, вече се смрачаваше. Пролетният ден беше към края си и вечерният хлад се спущаше. Забързах по една от главните алеи. Асфалтът поглъщаше шума на моите стъпки; но ето, че до слуха ми стигна някакъв шум на колелета, които тропаха по асфалта. Беше се стъмнило почти и едва различих отдалеч една ръчна количка, която идваше срещу мене. Когато тя се приближи, ясно вече различих, че количката беше пълна с розови храсти. Една ниска и набита жена караше количката и един мъж слаб и висок с очила вървеше до нея. Сториха ми се познати и аз се обърнах да гледам и гледах дълго след тях. Искях да се уверя те ли бяха. Не се излъгах – бяха те. Познавах ги, живееха на Изгрева. Той беше председател на Единната и беше милиционерски началник. Не беше просто любопитство и какво ме засягаше, че той и жена му тази вечер караха някаква количка с розови храсти. Отказах се в същия момент да мисля за тях и бавно си тръгнах. Но странно, по какви закони се движи човешката мисъл?... Образите идваха и си отиваха, надничаха в мене, смущаваха ме, като деца, които искат да им обърнеш внимание. Аз все виждах пред себе си набитата жена, ту нея, ту слабият мъж с очила, ту количката с розовите храсти в последна сметка. Последните от цялата тази група упорито задържаха се в полето на моето зрение, после бавно минаха в полето на моето съзнание и аз реших най-последно да уловя крайчеца на тази представа и да открия интимната мисъл на онова, което се натрапваше на съзнанието ми – розовите храсти. Тогава започнах да се питам, и не само това, но аз настървено се нахвърлих да откроя, да разбера произхода им, тайната, историята. Откъде и накъде караха тоя куп рози, чийто пъпки още дремеха в стволите, защото беше ранна пролет.

Накрая разбрах – колко близо лежаха тези храсти до мене и колко чудна е човешката мисъл, която не спира своята дейност и когато спим дори. Започнах да сглобявам отделните части, късове от нашето ежедневие. Спомних си, че тези хора отдавна си правеха къща, вероятно вече готова и те се пренасяха и сега като последна вещ от старата къща отнасяха цветята, розите, защото веднага си спомних, че същата тази изгревска къща бе дадена на друг, също началник, който също си правел къща и временно цял да живее в тази. Един бит се разгъна пред мене и аз вече виждах добре основната линия, която го изпълваше и която линия носеше име и се наричаше еснафщина. Скрытата

картина вече бе разкрита. Розите, да розите, които приковаха моето внимание, кротко те ме заведоха в тази къща. Позната, наша, близка – малка спретната бяла с две стаи, антре помежду, открит сайвант пред едната стая, едно помещение зад нея по цялото протежение на двете стаи от задната страна беше превърнато на склад на братските издания, двор с градински цветя. Историята, историята крещеше нещо в мене и аз я проследих жива и голяма, защото тя бе свързана не само с моята младост, а с тая на моите другарки – сестри по време на най-хубавия период от живота на Братството. В тази къща ние отсядахме през ваканциите. Наричаха я гостна, или сестринската къща – сестринските стаи. Тя беше построена от един наш приятел, който беше продал всичко, за да купи това място на Изгрева и построи къща за болната си жена. Тези хора бяха и лични мои приятели. Когато жената почина, той остави къщата на Братството и замина за Америка. Когато у нас настъпи жилищната криза в нея настанах сестра Янакиева, която от всичко на света най-обичаше цветята. Тя живя няколко години в нея и беше успяла градинката пред къщата да превърне на райско кътче. Времената се промениха, глупавите хора имаха тази способност бързо да разрушават формите на живота, без да са приготвили нови, където да отлеят съдържанието. Те не мислят и не искат да знаят, какво другите ще правят. Трябваше да се върши нещо и беше по-лесно да се руши, отколкото да се гради.

Къщата, когато Янакиева напусна земята претърпя много пертурбации. Тази вечер, както вървах по алеята тя оживя и бавно, проточено, както само къщите могат да говорят, разказа ми всичките перипетии от онези дни. Аз внимателно я слушах и малко тъжно и още тогава реших да отбележа главните моменти от нейния живот:

Помниш ли, когато вие вече не можехте да гостувате там и да ме оживявате с вашите приказки и песни? Помниш ли, когато от мене направиха книговезница и аз загубих хубавия си лик? А когато тази книговезница се разтури, ударена от пестник, който чувствително ме засегна, аз бях грабната, сякаш бях безстопанствена – ничия вещ. Искях да кажа всичко, но никой не ме слушаше, дори и онзи, който ме предаде и който знаеше цялата ми история, както ти я знаеш, защото през всичкото време откак се помня бяхме с него съседни. Той ме предаде като лична собственост без пари и без нотариален акт. Какви времена... Всеки, който имаше власт се чувствуваше господар и хазаин на нашата онеправдана земя. Последният удар сега е този и предчувствувам разрухата си. Ти вече го видя. Каква жена беше Янакиева, помниш ли нейните прочути лалета, молофите, които красяха прозорците, а мушкатите, които миришеха на дъвка, и накрая и розите, ех розите!... Дето цъфтяха през цялото лято до късна есен – бели, розови и карминените...

Розите сега бяха струпани в количката и отнесени като последен трофей от този безстопанствен дом. Къщата ми кимаше с глава и утвърдително и малко тъжно ми казваше: Да.

Къщите говорят. Чух всичко – една история, която ми беше позната и която сега навяваше скръб. Какви бяха хората и колко крещяха за правда, за братство, за равенство..., а настървено оспорваха местата, къщите, постове...

Тази къща, наречена безстопанствена или ничия както я нарекоха, до ден днешен можеше да обслужва, както някога и в нейния двор можеха още да ухаят розите, които грижлива ръка беше насадила и отгледала с обич, а не да бъдат изтръгнати сега от корен и къщата да мине сега в други ръце, който също се готвеше да влезе в ново жилище. Какво ли щеше да отнесе той, когато я напусне?...

Количката, дълго щях да я слушам, дълго щях да усещам уханието на розите, които сестра Янакиева беше посадила. Къщите бяха живи, имаха своя специфична душа и история и аз я слушах още. Не една къща има по нашата земя. Всяка къща – история. Кратък е човешкият живот, за да бъдат снети всичките. Какво ли крият те? Правда или неправда, щастие или нещастие, престъпления или тих спокоен живот?... Само обитателите знаят тайната на своите къщи и она поетът, който никога не спи, а гледа, гледа и слуша с внимание дори и тропането на една количка пълна с розови храсти през една тиха пролетна вечер – Сестринските стаи... Вече решавах да тръгна, понесен си и вече не питах никого и краткия миг преживян по алеята е вече далеч. Обърнат си вече не назад, а напред и един живот ласкаво те гледа, младостта ти кима с ръка и годините се връщат странно подредени и необикновено съчетани. Нищо вече не е обикновено, еднакво, монотонно, както беше в света от който си успял да се отскубнеш и на два разкрача от него си намерил нещо толкова различно, красиво и богато. Живееш сякаш в друга планета и преживяванията са дълбоки и възвишени. На всичко отгоре живееш с идеята, че всичко това е естествено, че тъкмо така трябва да бъде, щом като на земята си успял да намериш пътя, който те заведе до Учителя, пътя към "Опълченска" 66 някога, към Изгрева по-късно, пътя към една къща с две стаи и един открит сайвант отпред, всичко измазано с вар, вътре леглата са подредени, бельото блести, защото тук ще ношуваш, ще гостуваш, докато трае престоя ти в София. Тези стаи, тая къща наречена сестринска е пригодена тъкмо за тези цели, за гостите от провинцията. И понеже най-честите гости бяхме ние – учителките, това ято прелетно, ние отсядахме там като в своя роден дом. С годините стаите бяха добре обзаведени; можехме да си стоплим вода и да пригответм нещо за вечеря. Там ставаха нашите срещи; идвахме от различните краища на България, обменяхме опитности из учителския ни живот, разказвахме за нашите преживявания, философствувахме дори и често пеехме песни и заучавахме новите песни. Може да се каже, че бяхме щастливи.

Три пъти годишно ние идвахме на Изгрева и първата ни работа беше да поздравим Учителя, а Той ни осведомяваше кои вече са ни изпреварили.

Усещяхме тази къща като наша родна, която топло ни посреща и топло ни изпраща. Колко много години и колко хубави, докато дойдоха ония дни, когато заедно всичките имоти на Изгрева бяха обявени за безстопанствени и одържавени. Тази къща попадна под същия удар и един ден нямаше вече гостна къща. Сестра Янакиева живя няколко години, а после тя бе заличена от списъка на братските имоти и с нея се разполагаше жилищното настаняване. Категорично те отказаха да я дадат на наши приятели нуждаещи се от жилище. И на Изгрева в тази къща бяха настанени, вече казахме кои. Складът се превърна на барака, когато всичките книги бяха иззети. Не минаха много години, когато тя бе напълно разрушена. Едно пустеещо място още стои там, трънаците и трясотът се разпореждат свободно и единствено там.

Сега вече няхахме нужда от нея. Достойно тя изигра своята роля. Гости не идваха и нямаше за какво да идват. Беше време, беше и някога, когато животът тук кипеше. Стигаме до заключението – всичко белязано със знака на необикновеното, великото е неповторимо. Спокойно без капчица горест го казваме. Нищо вече не ни трябва, нито гостна, формите на живота трябва да се подменят, както това става напролет в природата. Ние нямаме желание да отлеем живота в същите форми, невъзможно е. То бе величествено прекрасно за времето си, а ние, ние не живеем с миналото, нито с бъдещето, а с настоящето.

Тая къща и оня кипящ живот... Свързано всичко с нашата младост – живот изпълнен с много радост, с много музика и красота. Къщата си остана като един жив тон в голямото табло на Изгрева. Искаме и този тон, колкото и скромен да е да го уловим в нашата камера, да го стъквим някъде като цветенце в големия букет, не за друго, а защото и той бе бръмка от голямото дело, безупречно завършено от Него и като израз на новите отношения, които Той бе успял да внедри между учениците си. Затова и тези стаи се наричаха сестрински – идеята за братство и тук ухаеше нежно. Бе много важно това и ароматът никога нямаше да изчезне. Един модел на тази идея, съдържан, премного жив като акварел, останал да блести и краси изгревската действителност.

Нашата признателност и за това.

11. ВРАТАТА

Тя беше там, още е там – все така голяма, масивна, издялана сякаш от някой огромен дънер, обкована с желяза, прилепнала плътно, вградена в рамката и един железен лост я затваряше като в желязна прегръдка и една ключалка.

Вратата...

Защо?... Питаме се днес, когато спомените избледняват и дори някои неща неразривно свързани с Изгрева, вратата стои някак си жива, като недокоснат тон в цялата изгревска гама. Защо? Тя не бе никакъв строителен обект, където живееха хора, нито градина, поляна, салон и пр., които грабват нашето внимание, когато обхващаме Изгревската панорама, чийто звучене не стихва. Но ето, че тя стои няма, внушителна в своята безпретенциозност – един скромен тон, една линия, един голям дървен четириъгълник, който не иска да бъде подминат нито от погледа, перото, сърцето на ония, които продължават да търсят значимите детайли на това място – Изгрева.

Тогава решаваш да се спреш, да огледаш всичко, дори и нея, да се вслушаш и да се питаш, какво толкова може да се каже, разкаже, опише за тая скромна, двукрила врата, твърде голяма разбира се, като ония големите български порти на селските дворове, които широко се разтварят по време на жътва или гроздобер, за да минат големите коли с високите ритли, или със също така големите бъчви, пълни с грозде.

Връщаш се назад и пак гледаш, и пак слушаш и отдалеч, проглушено отначало долита шепота на тоя иначе мъртъв обект – не ме подминавай: Участвувала съм безшумно и аз в тая неповторима епопея развила се някога тука.

Господи, вратата!... Тая на Изгрева... Разбира се, как да я подминеш, как може да не я уловиш в камерата на тия листи и да правиш свръхусилия да изваеш едно скромно, ала светло клише... Тя не беше входна. През нея не минавахме ние, когато идвахме на Изгрева, или ония, които живееха на Изгрева и вечер се връщаха от работа. Тя не познаваше потока на ежедневието и вероятно това ѝ предаваше някаква официална украса, която те караше да виждаш в нея нещо достолепно. Ще попитат някои: Но защо беше там, защо беше тя, кого и как обслужваше?

И приказката тръгваше, надничаше, летеше и стигаше до нас – преразкажете я. Кажете всичко за нея, всичко тук звучеше като приказка, дори и простото житие на една врата, една порта, която те отвежда до селския български бит – тя се затваряше грижливо и се залостваше с масивен лост.

Бавно животът нахлуваше – нека е оскъден, нека е лишен от блясък, който някога обилно се струеше от частите на този живот, на това живо тяло, наречено Изгрев, но тя – вратата живееше тогава и остана да живее в нашето съзнание. Приличаше на скромен войн, който пазеше някакво съкровище – Изгрева, може би; конкретното, видимото бавно се стапяше и преливаше в сиянието на символа. Вратата живееше своя живот, върху избледнялото поле на нашия спомен и днес върху него поникват свежи стръкчета трева, слушаш някаква песничка, долавяш някакъв звук, за да се превърне всичко това на клочещ поток. Ние сме потопени вече в дъха на миналото, то ни докосва, обжаря ни, за де кажем: Да, не можем да забравим това, невъзможно е да се подмине този живот, който е минавал през нея. И вече си там, стоиш и наблюдаваш, като важна артерия обслужваща целия Изгрев с всичките обитатели в него. Вратата се отваряше и затваряше и бате Ради имаше грижа за това и той стоеше там докато минаваха през нея натоварените коли, които пренасяха снаряжения или необходимите продукти, които обслужваха стола по време на съборите.

Когато настъпваше летния сезон и Братството се готвеше за летния престой на Рила – тая незабравима и важна школа, тогава вратата заемаше своята служба. През нея минаваха натоварените коли. Всекидневно в пълен ред и дисциплина групите пътуваха за Езерата. Един внушителен инвентар необходим за лагерния живот се товареше подреден и стегнат, за да бъде отнесен горе от конете на бай Янко. Бяха дни, когато на Изгрева кипеше живот. Копнежа за Рила и радостта, че отиваш там трептеше навред и насищаше атмосферата, въздуха и душата предвкушаше онова духовно празненство, оная планинска хубост, която ласкаво ни посрещаше. Пътуването до Рила, превозните средства, товаренето и разтоварването на катърите всичко това не бе нищо друго, а една епическа плетеница, в ландшафта на най-красивата планина, най-високата, където пристъпвахме като желани гости и деца. Тогава се сепваш, вратата изпълва една голяма част от онова табло, което представляваше нашия рилски живот – пълното дишане на духовния живот. И пак тръгваш на път, пак търсиш – една непоправима грешка – липсата на пълна летописна книга, която Георги Радев водеше, но чийто следи изчезнаха – вероятно, когато изчезна всичко – единствен той със своята далновидност, поет в душата Георги бе успял да долови пулса на епохата и между всичките си занимания отбелязваше събитията свързани с живота на Братството. Ала къде остана тя?... Дали и тя не влезе в потока на ония злополучни дни, когато всичко бе иззето. Сега се опитваме да реставрираме преживяното, да се приближим до този кипящ живот, да го нанесем на хартия, за да останат белезите и сигналите, че това всичко е било, големия жизнен път на Братството е съществувал.

Беше лятото на 1936 година. Една от първите тежки години на Братството, когато Учителя заболява, вследствие едно неизвестно вражеско, разбира се скъпо платено, покушение над Него, който нападна Учителя. Кой или кои стояха зад този престъпен акт, никога не се разбра. На Рила тогава ние отидохме изтръпнали. И бяхме много тъжни. Като никога дните там протекоха напрегнати и тягостни. Учителя не говореше. Нямахме сутрешни беседи на върха. Цялото Братство трепетно следеше състоянието Му. До медицината не се стигна. Рила направи своето и чудотворните токове туриха всичко в ред. Незабравим си остана оня ден, когато изведнаж из целия лагер се понесе вест – видяли са Учителя на път към чешмичката. Със светкавична скорост новината стигна до всички, ние си бяхме всички в лагера, никой нямаше сърце за екскурзии и мигом ние станяхме, всеки си остави заниманието и хукна към чешмичката. Пътеката просто се задръсти – до един, които бяхме на бивака

за десетина минути се стоварихме там, около Него седнали, както за беседа. Учителят беше оздравял. Учителят говореше – и ние Го поздравихме. До края на престоя имаме беседи. Със светкавична бързина и този път при ония комуникационни средства, новината стигна до Изгрева, София и цялата провинция. И които не бяха дошли на Рила започнаха да прииждат за часове, за дни.

Защо тъкмо сега, когато темата се отнася до изгревската врата, трябваше да си спомняме за това летуване, за това оздравяване, за тая голяма скръб, която изживяхме през това лято на 1936 година? Защо? Защото дойде деня в началото на септември, или края на август, точно не бихме могли да кажем – нямаме летописна книга, ние се върнахме от Рила. Конете и колите тръгнаха по обратния път. Загоряли, пълни с енергия, с песни ние се връщахме изпълнени с неизживяна радост. Пътувахме с групата на Учителя. Наближавахме Изгрева. Песните не стихваха. Връщахме се като победители. Радостта ни заливаше като поток. Наближихме онова място, което стоеше още празно и не засято с ягоди – един голям площад, едно голямо братско място пред вратата – тая голямата врата, която сега по някакво хрумване, неизвестно откога широко бяха отворени. Нямаше арка, нямаше цветя, имаше само хора, хора, всичките които бяха си дошли преди от Рила и всички останали от Изгрева и София и всички от провинцията, дошли да видят Учителя и да го посрещнат. Този не малък площад беше изпълнен от хора, които спонтанно, без ничия принуда се бяха отзовали. Днес се питаме – откъде се взеха толкова хора. Провинцията, София, Изгрева – живи да са – един народ... Смесихме се с всички и тръгнахме след Учителя – шпалирът веднага се оформи. Имаше само радост и сълзи, имаше посрещане, каквото рядко бяхме преживявали.

До един се ръкуваха с Него, до един Му целуваха ръка – яка беше тази ръка през този ден – с някои се ръкуваше с двете си ръце. Поздравяваше по отделно всички топлосърдечно, просто невероятно при Неговата съдържана нежност. Този път ясно беше всичко имаше друг облик – сякаш топлата вълна на Любовта извираше, преливаше и заливаше това огромно множество, дошли да Го посрещнат с: Добре дошъл. И песните пак не стихваха. И всички до един през този ден и час минахме през тази врата, за да влезем в двора на Изгрева. Нито един през този ден не остана непоздравен и неблагословен от Него, нито един не остана да не поднесе своята обич, своята радост, своята себеотдайност.

Сега вече виждаш всичко – 1936 година, 1977 година сега и през многото дни, при изключителни случаи, когато тази врата се отваряше и затваряше и през този ден видяла първа чудото на едно посрещане, което бележеше епоха и което по своята импозантност остана неповторимо. Тогава вече си обясняваш този едва чут шепот идващ от един незначителен наглед обект на Изгрева – тая врата, тая българска порта на голям старинен български дом, тоя голям вратник, пренесен на Изгрева като поличба и израз на българщината, толкова тачена от Него. Връщаш се назад прескочил на един дъх времето, годините, приближаваш се до нея и сякаш искаш извинение, че тогава някога не си я погалил с очи и сърце.

Вратата вече я няма там, защото нямаше Изгрева, нямаше и вече кого да обслужва, кого да посреща. Но какво е времето и пространството? Виждаш я жива и говореща да се отваря и затваря и бате Ради край нея и колите с дини и зеленчуци по време на съборите и в дните на рилското пътуване.

Вратата на Изгрева...

Един знак – реален и символичен.

Една стрелка и един сигнал – свидетел на една голяма и необхватна епопея, на една епоха, чийто епичен жар никога нямаше да загасне, запален от Българин в сърцето на българина...

Кога ли ти, ще се разтвориш пак, за да минем през твоя праг, за да стъпим на Изгрева, или за да литнем към Рила, или да посрещаме Него, когато се връща от Рила, без арка, без венци, но с много обич и песен.

Кога?...

Обичаме те като частичка от Изгрева, като частичка от големия живот.

12. КЪЩАТА С ВЕРАНДАТА

Къщите говорят, къщите разказват и човек не може да ги отмине, когато до неговия слух стига техния шепот. Ако отседнеш в тях, или застанеш близо до тях, с часове можеш да слушаш цялата им история. То не е история само на един човек, но и на много, защото човек не живее сам в една къща.

Отдавна нашите очи, които бавно и задълбочено оглеждат Изгрева, се спират на тази къща. Да, отдавна, но все нещо не достигаше, за да се улови началния детайл. Ние я гледахме отвън, застанали настрана от различните посоки. Тя изглеждаше стара, не с архитектурния план, по който някога е била построена, ако можеше да се нарече така – по-скоро едно хрумване на шепа млади хора, студенти, пламенни, идеалисти в душата, носени на крилете на младежките си копнения – тъкмо те са направили първата копка и забили първия гвоздей. Колко години оттогава – близо половин век... Тази къща се намиреше на един от ъглите на поляната, с югоизточно изложение, тя бе първата къща отдясно на малката уличка – алея. Цялата бе изградена на времето от дървен материал, тенденцията тогава била такава, всички къщи на Изгрева да бъдат от дървен материал – отвътре тя бе облицована по-късно с шперплат. Тази къща прави впечатление на кокошка, разперила крилете си над пилците. Не много висока с две малки стаи и една голяма веранда, отначало открита, по-късно остъклена и превърната на хол, доста просторен за малките къщи по онова време на Изгрева. Нека добавим, че това е завършения вид на тази къща, предполагаме, че в началния стадий по-скоро тя е била скована като солидна барака. Верандата предаваше на цялата къща нещо своеобразно и оригинално. Времето, когато се спираме на нея, намираме, че нейната външна хубост е преминала, сега тя по-скоро приличаше на една хубава старица посивяла от времето. Но достатъчно беше да се надникне в нея, за да се почувствува живота, който е течел в нея, който кипеше в нея, много преди това, през ония слънчеви години, когато в нея се събираше цвета на академичната младеж и беше щастие да живееш на Изгрева, изпълнени с блянове, които вече образуваха едно ярко звено около Учителя – това беше през двадесетте години на нашия век, края и началото на тридесетте. Наред с официалната наука, която следваха, те посещаваха школите на Учителя и учеха най-великата наука, как да живеят. Този устрем остана да сияе в тази къща, в нейната жива атмосфера, където те живееха общо. Първи те туриха началото на общежитие, на колективен живот, ако можеше да се нарече така – за тях думата не беше само фраза. Търсеха се, обаче, пътища и постановки, за да се предаде образ на онова за което Учителя говореше относно колективния живот, не в този обикновен смисъл на думата, а за колективното съзнание, което тепърва трябва да се развива и разширява, като база и идея за бъдещето. Много важно беше да се изработи съзнанието, а после да се пристъпи към живия опит, много важна бе вътрешната, дълбоката промяна, която трябва да настъпи в човека,

за да се почувствува като неделима част на голямата верига. Всичките процеси в природата започват отвътре навън – житното зърно започва своя живот, когато влагата и топлината стигат до сърцевината и разпукват кълна. Невъзможно е да се живее колективен живот, ако отделните членове на колектива нямат пробудено и изработено съзнание.

В тая къща се правеха първите опити, в нея се водеха спорове, дискусии, чертаеха се планове, обсъждаха се проблеми. А къщата и няма и мълчалива сякаш водела никакви записи за по-главните събития. В нея гостуваха много приятели от провинцията, рядко някой, който идваше да не се отбие там, за да се види с приятелите и си поприказва с тях. Там се пееха и разучаваха песните, свиреха на инструменти, слагаха трапези и всеки гост беше добре дошъл. По онова време цялата къща сияеше от вътрешен блясък. Беше празник през някой делник да бъдеш там на обед или вечеря. Срещите бяха топлосърдечни и животът носеше своето красиво име: Братски.

През последните години тя стана лична собственост на Борис Николов, макар, че той не живееше там. Тя, обаче, не загубва своята физиономия, остана си пак братска къща, отворена винаги за всички особено това се случи, когато в нея дойде да живее Боян Боев. Тогава тя се превърна на средище на братски живот. Тук пулсираше едно сърце и струите на братския живот го оживяваха. При Боян Боев, който живееше в една от стаите винаги имаше хора, цялата провинция се стичаше там. Широките връзки на Боян Боев обхващаха почти цялата провинция и нямаше човек дошъл в София да не се спре в тази къща. Животът през това време наново се върна в нея, но този път много различен, защото бяхме вече преживяли 27 декември 1944 година. Около Боян Боев в тази именно къща кипеше някаква дейност, невидима и мълчалива, реката се беше спуснала надолу като подкаменна.

Когато големият салон бе одържавен, тази къща стана център на братския живот. По време на празниците тук се събираха, изпълняваха се нарядите и се слагаше братска трапеза, докато разбира се това беше възможно и позволено. Къщата с верандата израсна макар и вече доста остаряла, но беше скъпо това жилище и още не се даваше да се превърне на музейна скъпоценност, бързаше да изживее още своя ярък живот макар и конечен, както всички неща на земята от този род.

Тази скромна и проста къща със своята външна и вътрешна уредба можеше да съперничи на много солидно изградени, подредени и натруфени, лишени от духовен блясък. Всичко преживяно в нея не бе нищо друго, а забележителна страница от живота на Братството – една бръмка от оная верига събития станали в нея, комбинирани днес изразяват историческия профил на братския живот, богато по съдържание, необикновен срещу всичката пошлост на действителността, с която по-късно щеше да се сблъскаме. Тя приличаше на цвят, чийто аромат продължаваше да се носи още от онова време, когато нашата академична младеж правеше своите опити, бленуваше, ковеше планове. На Изгрева имаше духовни богатства, такива имаше и в къщите, които даваха облика не с друго, а със своя устрем, копнежи и живот. Тези богатства не бяха неразделна част на земната площ върху която дадена къща е изградена – недвижимото имущество нямаше нищо общо с тях, то бе само външната черупка и дали като се вземе тя, може да се добере нашественика до ядката? Смешно и невъзможно. И като налетяха на Изгрева, не пощадиха и тази къща. То представлява история, зад която стояха поставени лица да изпълнят определени задачи. Изпълниха ги. Но нека преди да приключим да кажем още нещо, в духа на целия живот, който бе протекъл в нея, нека не пропуснем този ден и час, тази дата богато изживяна от всички – нещо премного светло и много

радостно. То стигна до сърцата на всички, които милееха за Братството, за братята ни, за делото.

Нашите обични братя Борис Николов и Жечо Панайотов, бяха лежали и излежали в затвора след процеса четири години и четири месеца от 3.IX.1958 година до 1.I.1963 година. Софийските затвори едва ли някога са отваряли вратите за толкова невинни и безупречни хора. Никой от онези, които познаваха тези хора, можеха някога да допуснат, че някога те ще бъдат съдени за криминални престъпления – обвинени в злоупотреба на братски пари. Жечо Панайотов беше стар и изпитан счетоводител, образец на честност във всичките фирми, където беше работил. За него Учителят беше казал: "Търсите ли честен човек, това е Жечо". Началниците и надзорителите бяха успели да ги познаят, а другарите им по съдба едва ли някога ще ги забравят. Те бяха минали през школата на Учителя и си останаха дисциплинирани граждани, съвестни и с чувство на отговорност. Първоначалната присъда беше осемгодишна, но се случи нещо, което засегна не само тях, не само нас, а целия български народ – предварително знаехме, че ще има амнистия и вратите на затворите ще се отворят за 4000 души, които с опърпани дрехи и с торбички или куфарчета ще излязат от затвора, ще въздъхнат, гърдите им ще се изпълнят със свежата струя на януарския въздух и ще се попитат: Вярно ли е, за да се упътят към своите домове при жените, при майките, при децата си. Не бяхме съсем сигурни, че имената на нашите братя фигурират в списъците, но всички се надявахме и вярвахме.

Изгрева през това време приличаше на развълнувано море, както винаги при такива случаи. Нашите мисли и чувства пулсираха в едно и до един се насочвахме не другаде, не, защото нямаше къде, а към старата къща с верандата, посивяла вече като старица, където живееше брат Боян Боев, който наред с всички очакваше тяхното завръщане. Знаехме, че сборния пункт ще бъде там, знаехме, че новината първа ще стигне до него, знаехме, че там, трябваше да дочакаме скъпите си гости; бяха незабравими вечерни часове в навечерието на Новата 1963 година. Знаменателна стана тази среща на цялото братство от София и някои от провинцията, научили за новината. Къщата сякаш натежа; в началото групата беше малка, а колкото времето минаваше тя се увеличаваше; новината се бе понесла из целия Изгрев и всички бързаха сега да ги видят. Дойде и брат Пеньо с цигулката, нямаше го вече бр. Симеон, който никога не отсъствуваше от тези събрания. Както винаги сестрите преобладаваха, първи се бяха отзовали. Изведнъж къщата стана тясна, донесоха столове и пейки. И за първи път след злополучната 1958 година декември, когато за последен път пяхме в салона – сряда беше тогава, сега песента се изля като водите на водопад. Никой вече не можеше да я спре, не бяхме пели така години. Никой вече от съседите не ни смущаваха. Братята си бяха дошли и наново бяха между нас. Това ни стигаше – то бе задача на цялото братство – бяхме като семейство. Всичко се превърна на мило тържество, малко по-късно пристигаха и братята. Тази къща уверени сме никога през своето съществуване не бе видяла толкова целувания. Братята бяха прегърнати от всички. Изразихме това, което бяхме им казали, че всички стоим зад тях.

Сега братята стояха до Боян, Борис малко слаб и бледен усмихваше се на всички, но какво таеше в себе си, какво бе преживял през тези години, бе рано още да се говори. За миналото винаги ще изпитваме тъга, сега гледаме настоящето и се радвахме на момента, като частичка от всичката радост и красота преживяна през многото години. Идеята за Братството блестеше със своя несъкрушим блясък тъкмо в този Новогодишен час, излъчваше нещо магично, като символ на най-великото за което се говореше през този век – тя

бе идея посята в богата почва и ние вярвахме, че тя ще прорасне и ще даде обилен плод – защото на земята наистина се раждаше нещо ново, цялата земя наистина беше опасана с вълната на Любовта. Нямаше за човечеството вече друг изход и друг път. Не съществуваше вече друга основа на семейството, на обществата на държавите, освен основата на Любовта.

Учителя ни привлече с метода на Любовта и в името на тази Любов ние се събирахме по време на скърбите и радостите. Новата 1963 година блестеше сега с меката светлина на зазоряващ пролетен ден. Това утро, този ден изпълнен с много радост, пожелахме го на целия народ, когато приключихме рядко хубавия и вдъхновен концерт, без репетиция, както каза една сестра. Накрая се помолихме за целия свят – когато си тръгнахме часа беше девет, стояли бяхме там четири часа.

Изгрева беше тих и скромен като девица, неспособна да се облече празнично, при посрещане на скъпите си гости. Времето беше меко и ние всички бяхме доволни, радостни, благодарни.

Да продължим ли нататък – ние не пишем история, нека това направят историците, но нека ни бъде позволено да приключим с темата с която започнахме.

Къщата, за която искахме да разкажем като един от обектите на Изгрева, изчезваше бавно пред нашите очи. Прекрасното в нея остана някъде далечно и заключено, достъпно само за нас.

Когато Боян Боев завърши земния си път, за да се запази този дом, където той живя, искаха да я дадат на негови приятели, които имаха право на жилище. Ала жилищният съд грубо отказа и остана да се разпорежи, както вероятно му е заповядано. Поставиха да живеят две семейства от малцинствата. Ние нямаме нищо против всичките хора на земята, за нас всички са равни, но отношението беше подчертано и то ни засегна.

След това къщата на часове сякаш посърна и се превърна на грохнала старица, наранена и поругана, сгърчи се под напора на масивния и сгъстен живот, който се водеше там – така се случва; тя погрозня от какво ли не – с отпадъчните материали, които на купища се стоварваха на двора, с многото пранета, пък и с хората, които ни гледаха враждебно. Имаше нещо трагично в този пейзаж на тая частичка на Изгрева, като най-несполучлива картина без небе и слънце. А имаш чувството, че тя е жива и минавайки край нея ще ти се да й кажеш: Не се смущавай, душата ти ще остане недокосната, а тялото ти, тялото ти ще се слее с благословената плът на земята!

Великото никой не можеше да порази, унищожи, похаби. На земята няма такива оръжия, нито такава власт. Великото приличаше на огромна птица, чийто криле сграбили простора, устремено към звездите е недостижимо за дребния и слаб човек.

Къщата накрая изгоря. Неизвестни останаха причините на пожара – изгоря за минути; дървото беше старо, пламна моментално и се превърна на купчина пепел и недогорели вехтории, които дълго грозяха тази част на Изгрева. Финалът настъпи. Къщата изчезна, изравни се със земята, за да се превърне днес това парче земя на част от големия двор на Съветската легация – включен в бетонните обятия на масивната ограда.

13. КРАСИВАТА УЛИЧКА

Човек не може да води някакво счетоводство за това например, колко пъти през живота си е минал по една и съща улица. На ум дори не му идва такава идея. Земята е свързана с нас, или ние с нея; неуловими и незнани са тези връзки и това отношение, което ние имаме към нея, или тя към нас. Когато речеш да се спреш на някои неща от ежедневието, виждаш, че мъртвите неща, които сме свикнали да ги усещаме такива, оживяват, добиват физиономия и грабват нашето внимание, изпълват ни и накрая ни карат да се спрем на тях. Оглеждаш ги и имаш чувството, че ги виждаш за първи път – земя, парче жизнено пространство, къс от някоя улица, проточила се отнякъде и стигаща до някъде, планирана, или не, номерирана и уточнена. По нея минават коли, от разкаляна, каквато е била някога, тя се превръща на асфалт, носи ново име и пощата ежедневно снове по нея. Поколенията минават, деца се пързаят на летни или зимни кънки, играят на топка, или на дама – животът тук кипи, както по всичките улици на света.

Улица!... колко пъти си минавал по нея и колко пъти ще минеш, никой не се спира на това явление, то си върви естествено като живота, земята те посреща и изпраща, а знаците на улицата мълчаливо разказват истории, истории!... Като къщите, като градовете и те имат свое минало, свой облик, своя история.

Парченцето от тази улица е къс от нея – оная дългата улица, която по-късно е била снабдена пак към дългата улица – официално планирана и наново именувана. Но ето, че сега тъкмо това парченце в един свят си остава само, живо и говорещо и ти продължаваш да сновеш по него не с обикновените човешки крака, а някак си другояче, движиш се по тази малка уличка от десетки или стотици метра, колко ли бяха, вече не могат да се измерят. Тя се отделя от цялата, приближава се до тебе и на един дъх, близо до тебе ти разказва своята история, лична, интимна, която няма нищо общо с цялата улица, която започва и свършва някъде.

Малката уличка, Красивата уличка – шепти развълнувано – най-светлата уличка и сякаш търсиш още метафори, за да ѝ предадеш истинския ѝ израз, за да я почувствува и нарисуваш нея, само нея тоя откъс, живо късче от улицата, която се наричаше: "Зелен синур". Дали бе случайно това име, никой не ни е питал, когато бяха решили да я кръщават – част от нея, обаче, щеше да говори само на нас, щеше да разказва само за нас. Защото тази уличка бе първата трасирана и оживена от нашите стъпки и от тези на Нашия Учител, когато стъпихме на Изгрева и планирането става естествено с оглед нуждите на хората. По тази уличка беше минал Той, бяхме минали и ние – първите поселници на Изгрева. Уличката успяхме да я уловим и като някаква жива книга да я разтворим и да прочетем всичко написано в нея като в не остаряла още картотека.

Хората, къщите, земята, та това е големия дом с многото стаи и холове, с многото градини, с многото дворове, където ние се движим, растем, учим, любим, живеем. Решаваш тогава да се спреш на нея, минал по нея хиляди пъти, защото тук е кипял един живот, не къс, живот особен, необикновен, твой, общ, братски. Тази уличка беше направо Изгревска и беше главна и би могла да носи друго име, нашите поети биха я удостоили с достойно наименование. Тя бе наша уличка – чиста, красива, светла, ухаеща на нещо – от двете страни зелени цветущи пояси. Тя не беше планирана. Тя се очерта в терена на Изгрева като планинска пътека, като междуселски път, където народния творец изразява с абсолютна точност нуждите си. Тя беше най-прекия път до салона, до Неговата

къща, до трапезарията, до летния стол, до градините и до поляната, тя водеше и към централното шосе, което свързваше Изгрева с центъра на града. През нея минавахме, когато отивахме на беседа, когато отивахме на обед, на Паневритмия, когато отивахме да посрещаме слънцето, когато отивахме в градините. Нейните граници бяха малката борова горичка и овощната градина. Напролет по нея най-силно се носеше аромата на цъфналите дървета – то бе нещо приказно, а през късното лято аромата на зреещите плодове. На лично място имаше построена чешма, изградена по всичките правила на чешмяното изкуство, с един разкошен барилиеф по идея дадена от художник и едно бяло мраморно корито.

Каква странна уличка!... Нейният декор насреща беше Витоша и синьото небе. Какъв е човекът да намира богат и вълнуващ живот в някакви десетки метра или стотици, земна ивица по която си минавал безброй пъти, минаваш и ще минаваш. Усещаш, че тя е жива, че тя ти говори, разказва ти нещо и накрая кротко ти казва: "Не ме отминавай равнодушно, аз не съм обикновена улица, зад мене един живот е кипял, един образ сияе и този блясък, нека помрачен да е днес, някога аз бях красива уличка. Така е, защото и Той минаваше по нея. Тя беше главната артерия на Изгрева, която свързваше сърцето и главата и по нея се разливаше невъобразим покой и красота. И беше премного чиста, защото не друг, а една наша добра и нежна поетеса, която пишеше стихове за деца, имаше почти всекидневна грижа да бъде безупречно чиста – Димитринка Антонова, често сме я срещали там..."

Уличката оживя, тя разгъна своето минало и от ония ранни утра, когато тихи стъпки я оживяваха, до шепота на гласове, сплиташе се някаква мелодия, за да се слее с песента, която се разнасяше от хоровете. Тук се пееше, свиреше се, играеше – Изгрева бе това – тази уличка знаеше всичко, знаеше и за онова събитие, което първо ни ограби. Изгревът в ранните години беше още безлюден и незастроен, ала тя вече съществуваше. Да минем по нея беше и радост, и мир, и хармония, и през един декемврийски ден и дълбока, неутешима скръб – когато Той мина за последен път през нея.

През всичките сезони тя беше отбелязана, върху нея лежеше знака на необикновеното. Тя беше малка част от един километражен път, който ти беше познат като ръката. По него минаваше ежедневно. За всичко което тя беше, ние я обичахме и не искаме да я забравим, тя беше частичка от цялата оная панорама, която очертаваше целия наш живот на Изгрева, нашите традиции, празници, она чист акварел, където цъфтеше и ухаеше Неговото дело.

Още сме живи да минаваме по нея и колко пъти ще минем по нея в този вид, в който си я знаем – неизвестно. И нека ни питат: Защо собствено ни запознават с нея? И какво имате да ни кажете за нея – уличка, дребна работа, мъничка ивица в голямата земя...

Тя беше светла.

Тя беше чиста.

Тя водеше към салона, към Неговата приемна, към трапезарията, към пейките под лещаците. Днес тя е вече обезобразена – телена мрежа я огражда от двете ѝ страни, бодлива и стръвна я прегражда и откъсва от салона, там, където тя извира, построено е отходно място. А на отвъдния край дето някога се белееше къщичката на Б. Боев бяха настанени хора от малцинството и целия този тъгъл приличаше на катун с всякакви отпадъчни материали, струпани там. Две цигански семейства бяха настанени там. Къщата на Б. Боев, където работи и живя той бе отказана да се даде на наши приятели, които имаха нужда от жилища. Набелязани нарочно ли бяха тези обитатели, не знаехме. И вече не е интересно. Уличката дали и тя се оплакваше... Колко бързо, колко

безогледно, колко нахално грозотата понякога се настанява точно там, където е било чисто, красиво, изящно. Това се случи и сега и ние побързахме да вземем четка и палитрата и да хванем първоначалните контури на тая малка, светла, любима наша уличка. Сега вече тя беше порутена, обезобразена, красивата чешма изтръгната от корен – стърчеше още нещо от нея, като трагичен символ на нещо, отявлен знак на тъмнина, която искаше да погълне светлината и всичко като знак на стъпкана красота. Много нещо се струпа на гърба на тази уличка – огъна се и не издържа – не беше всичко насочено срещу нея – не лежеше пестника върху нея, а върху нас, целяха само нас. Всичко бе израз на отношението към нас. Не се опитваме да крием фактите, няма смисъл да ги обикалят и те – ние няма да им повярваме. Не се оплакваме, не се връщаме назад, не молим и за пощада, но не можем да не виждаме, да не мислим и да не скърбим за ограбената красота. Всичко свидетелствува срещу посегателите. Минете сега по нея и ако я познавате от миналото, ще разберете, на какво е способен човекът и как безпощадно се е усъвършенствувал да тъпче всичко що е красиво, възвишено, чисто – не се докосват само нетленните неща, само големите духовни ценности – тях никой не може да ограби, унищожи, потъпче, измърси.

Стоим сега и гледаме не навън, а навътре.

14. ЕЛИПСАТА – ПОД ЛОЗНИЦАТА

Тревогата тръгна по Изгрева, навлезе във всяка къща и докосна всяко сърце. Този път не се касаеше до материални неща – пари, имот, книги – беседи. Сега думата беше за терен, за земя. Историята за нас води началото си от декември 1944 година, когато трябваше да се реши въпроса около последната грижа след онзи тежък час за нас. Мястото, където трябваше да се положи тялото на Учителя ни. Къде?... Единственият човек, който можеше да разреши този въпрос беше Георги Димитров, който познаваше Учителя още по времето, когато били в близко съседство на “Опълченска” 66. Ала той по това време не беше в България, а в Москва. И тъкмо по това време телеграфните съобщения не функционираха вследствие някакво атмосферна депресия. Нямаше време – всичко беше спешно, състено, тревожно. Но ето, че се случи нещо, просто невероятно, което не можеше да не се отбележи – един кратък като светкавица промеждутък от време, няколко минути или секунди, когато по кабела безпрепятствено тръгна молбата до него и разрешението веднага се получи по обратния път – положително. Беше желание на всички – Изгрева да даде последно убежище. Така и стана.

На Изгрева, в градината, под една лозница бе определено мястото, тая голямата градина с лице към Витоша и слънцето, което я огряваше почти през целия ден. Всичко стана тогава, както трябваше, както искаха всички и малко по-късно една елипса отлята, издялана от нашите приятели и една окръжност в която бе вплетен пентограмата – емблемата на Братството с мистичното мото: “В изпълнение волята на Бога е силата на човешката душа.”

Учителят... Един извънреден път близо едно столетие, българин по националност, интернационалист по убеждение, приятел на всичките народи в една земя, която се разкъсваше от националистически борби. България благоволи в лицето на съществуващата власт начело на Георги Димитров, който недвусмислено беше се изказал – той познаваше Учителя и хората на Учителя: “Те са добри хора не ги закачайте.” И мястото от няколко квадратни

метра бе отредено в една градина от седем квадратни метра, притежание на Братството, с овощни и ягодови насаждения, грижливо гледани от бате Ради. Там един скромнен кът, потънал в абсолютна тишина, с аромата на цъфтящите дървета, босилек и лавандула, с една скромна лозница виеща се над елипсата. Това бе мястото с което бяхме свързани всички, които бяха свързани с Него, обичаха и тачеха и се наричаха Негови ученици.

Би могло много да се каже около това събитие, този път ние ще кажем онова, което се случи през тези февруарски и мартенски дни на 1969 година. Десет години преди тази дата цялата тази градинска площ, целия Изгрев изобщо с всичките недвижими имоти беше одържавена. Повече от десет години тези места някога цветущи градини, сега лежаха занемарени. На есен идваха да берат плодовете, напролет черешите. Обикновеният човешки морал и ред бяха навлезли грубо и тъпчеа и не друго, а ония принципи, които започваха живо да функционират именно от тия градини. Те имаха минало и история, които не се забравят и които ще бъдат отбелязани и изразени по много начини. Някога тези места бяха голи площи без нито едно дръвче или цветенце. Приятелите от цяла България се бяха погрижили да изпратят най-хубавите сортове фиданки. Това вече е отразено другаде и Изгрева бавно, ала внушително се устройваше, разкрасяваше, хубавееше. Тази градина заема особено място в живота на Братството, беше като символ на възпитание и превъзпитание, като опитно поле за култивиране на човешки добродетели. Но това е история, формите тогава бавно се изпълваха със съдържание. Безшумно се изграждаше човека, не чрез сухи поучения, а чрез животрептящи начинания в материалния живот, където те особено светеха и премного говореха на човека. Градината би трябвало да се превърне като място за поклонение – говорещ паметник, където лежаха знаците на едно минало, което никога нямаше да се превърне на минало. Мислите, идеите ни обгръщаха от всяко кътче на Изгрева. Идеално подреден, Изгрева приличаше на светещо украшение върху лицето на нашата земя, като спокойно пристанище през нашето бурно столетие, щеше да зарадва и утеши не едно сърце. Нищо не ще бъде в състояние да обезцени това място, да го обезличи – Елипсата и лозницата на нея, нямаше да престане да говори и разказва за живота преминал тук. Много неща се случиха тогава, много неща имаха да се случват още а колко много за разказване...

Дните през тази пролет също ще си останат паметни като израз на едно грубо издевателство, което още продължаваше над Него задочно. Беше дошъл един юрисконсулт от Комитета на верите да съобщи, че трябвало учениците на Учителя да дадат писмено съгласие, че са готови да преместят тялото от градината, за да се освободи терена, нужен за построяването на Японската легация. Братството в лицето на някои е вече уведомено и тревогата плъзна. Всичко се предава устно. Тогава на сцената излиза жената на Антоу. Тя се промъква в цялата постановка, приела устната заповед като абсолютна, която трябва да се изпълни, тя тръгна да "помогне" на Братството да търси място в гората подходящо за целта, защото Комитетът на верите е готов да отстъпи, каквото място си изберат в гората. Да това било милост и жената – невзрачната личност излиза на предна линия и търси подходящия "терен".

Трябват само няколко квадратни метра, не повече.

България ли е това?... Прием на Учителя ли е това, Комото Народната власт веднъж вече бе отредила мястото? И тази жена с присъщата си тъпота се заема да направи тази услуга. Все ще се намери подходящо място.

Завесата обаче не пада и действието не приключва тук – ходовете са неизвестни, докъде стига лъжата и истината, никой не знае, какво се цели с това също неизвестно, ала ето, че България се надига – тя щеше винаги да се

надига срещу неправдата, насилието и лъжата. Учениците са на крак, Изгрева е в тревога, бушува като развълнувано море, шуми като сърдит кошер, оскърбени са Неговите хора, разтревожени са Неговите приятели, не само от Изгрева, София, но и от цялата страна. Събират се да решат, събират се в една къща и започват да се съвещават, не какво да правят, а как да го направят, как да кажат меко и твърдо своето решително: Не. На среща е цялата власт, а хората на Учителя са шепа без никакви права и влияние, никакви оръжия с които да се борят, освен своя пламък – те и не обичат борбата. С тоя пламък написва се възражението. През какви перипетии се мина, докато се стигне до последната редакция, която представлява едно цялостно и внушително потвърждение на строгата принципна линия на Братството – тя никога нямаше да бъде погазена, или изкривена. А другите да правят каквото искат. Подписано е обръщението, молбата от 90 души. Изпратена до главната инстанция на властта. В заключение е казано: Това място не го даваме, съгласно решението на Правителството от 1944 година. То да си остане неприкосновено, като историческа ценност на един народ. Братствата от провинцията по същия начин изпращат своите молби. Между другото в молбата на Бургаското братство четем: “В Бургас има паметна плоча за Ламартин, само за това, че някога той е минал през Бургас”. На крак са и ония, които по време на съпротивата са взели живо участие като ятаци. Документите няма да ги поместваме тук, ние не пишем история, нека тя се погрижи един ден за всичко. От целия този отпор, който Братството даде, може да се види и разбере, колко дълбоко бяха накърнени чувствата на учениците, успели да преценят значението и голямата цена на Неговото дело от една страна и обидата премесена с горчивина, която се нанася на всички. Събитията се развиха бързо и отговора не закъсня. Законопроектът за запазване на националните паметници беше станал закон и комитетата на Верите побърза да отговори и задоволи повика на учениците, като подчерта, че се остават за сега недокоснати двата декара земя, два декара... Оспорен терен, даден по милост на най-богатия посетил някога България. Но това бъдещето, което беше Негово, щеше да отчете. Елипсата, лозницата и цветните насаждения си останаха небутнати.

Успокоиха ли са Неговите ученици?

Не, не се успокоиха. Защо? И това не е нужно да се каже. Приключи един жалък спектакъл. Какъв ще бъде следващия, беше неизвестно. Сега вече завесата падна и февруарските дни са минало, но това далеч не значи, че действието около Елипсата, около Изгрева, около нас приключи. Случи се само едно – тишината около мястото си остана нерушима, мотото блестеше, слънцето заливаше мястото с обилна светлина и топлина, Витоша царствена при богата видимост изглеждаше от тук великолепна. Под лозницата можехме още да застанем в тихо съзерцание и проникновена молитва. Ние вече почти нямахме нищо в тоя преходен и материален свят и не скърбяхме за това, защото знаехме, дълбоко бяхме го преживяли – Великото започва отвътре навън; прекрасното се ражда в глъбините на духовната същина на човека, а истинските богатства представляват изработените добродетели на човека, които единствено му дават право да носи с достойнство званието си – човек. Изгрева беше символ и идея и блясъка му никога нямаше да помръкне.

15. ГРАДИНИТЕ НА ИЗГРЕВА

На Изгрева имаше една овощна градина, впрочем овощни дървета имаше навсякъде – на поляната и встрани от нея. Навремето, когато Изгрева представляваше голо поле, вероятно със стотина метра по-високо от оная просторна площ, обхващащо Софийското поле до с. Симеоново лежеше на длан, прорязано само от ниви и ливади или пустеещи места. Тогава се уреждаха градините на Изгрева. Приятелите от цялата страна, една внушителна част селяни и градинари се бяха отзовали радушно на призива и бяха изпратили фиданки от най-хубавите сортове плодове, каквито можеха да се намерят: череши, вишни, праскови, круши, ябълки, дюли, сливи, не бяха забравени и джанките, тоя скромнен декор на нашите плодни градини. В средата на една от градините бяха посадили един орех. Имаше доста корени лози, а в голямата градина една виеща се асма.

Градината, тази в която е положено тялото на Учителя имаше прекрасен вид. Напролет, когато дърветата цъфтяха, цялата се превръщаше на феерия от багри и звуци. Сливащите краски бяло и розово грабваха не само очите, но и сърцето. Имаше нещо призрачно в цялата обстановка, нещо извънземно, сякаш през този къс от времето интервал, нужен за цъфтежа, тук по неизвестни пътища слизаха невидими същества, за да участвуват в това пролетно празненство. Плодовете с техния произход и със скритата си магия на нещо непознато, което ставаше на скрито в тия невидими лаборатории – един любовен трепет – всичко това внасяше в човека нещо, което трудно може да се изрази с думи. Целия този свят подреден и чист, където се извършваха тайнствените процеси на цъфтенето и съзряването в които процеси взимаха участие слънцето, въздуха, влагата, почвата се вливаше в човешкия живот, за да му предаде красота и чистота. За плодовете с онова отношение, което ние специално имаме към тях би могло да се пише много, да се изпеят много песни, да се разкажат много приказки – всеки плод представлява частичка от една голяма красота. Участвуващи живо в тази неотразима симфония Изгрева не бе лишен от нея и нещо повече – плодните градини, както и цветните, които не липсваха и за които се полагаха много грижи, бяха успели да изваят от Изгрева един кът, едно място – частичка от някакъв рай. Толкова простота, красота се разливаше навред и толкова уханието се превръщаше на нещо неземно, което насищаше атмосферата.

През пролетта, когато дърветата бяха обсипани с цветове, бели и розови, Изгрева имаше празничен вид, макар, че тази празничност по необясними причини не изчезваше никога – през всичките сезони. Винаги се намираше нещо, което подаряваше своя блясък и чистота, своето ухание и своя дъх на нещо неповторимо.

Неотразим изглеждаше през зимните дни, когато снежната покривка покриваше Изгрева и той изглеждаше царствен в тази идеално скроена и шита белота.

Нека повторим – празничният облик на Изгрева никога не изчезваше; една магия проникваше цялата атмосфера. За нас не е изненадващо, ние знаехме на какво се дължеше това, защото по всяко време тук слушахме ромоленето на този кристален извор, който непрестанно бълбукаше и освежаваше цялата обстановка – Неговото присъствие и Словото, което тук се лееше. Един кът от цялата земя бе успял да реализира видимото и невидимото, завършеното и незавършеното, за да даде идея за една абсолютна чистота, красота и оная мистична угълбеност, които се усещаха на всяка стъпка.

На есен, когато плодовете узряваха и през лятото, когато зрееха ранните плодове, декорът се сменяше на часове и беше внушителен и покоряващ с надвисналите клоне, от изобилието на плодовете. Градините тогава ухаеха на друг аромат. Черешите през пролетта и в началото на лятото, вишните по-късно с техните живи багри привличаха очите – беше рядко хубава картина всред голяма София да съзерцаваш тоя ален поток. По-късно, когато зрееха ябълките, крушите, с тяхното червено и жълто, още по-късно дюлите чийто аромат и багра се налагаше – нека е така непретенциозна дюлята имаше своята хубост. Прасковите не липсваха – всичко това се превръщаше на жива картина, говореща, пееща, разказваща нечути неща и никоя изложба не би грабнала очите със своята пееща хубост. Натезалите о земи клони с плодове представляваха и нещо, наистина необикновено – те зрееха спокойно, недокоснати, неограбени – до своята пълна зрялост ние можехме да ги гледаме, без да ги пожелаваме, до оня ден, когато грижливо се събираха и подреждаха, за да се употребят на общите трапези по време на годишните празници. Плодовете на Изгрева имаха особен вкус, сладост и сочност.

В тези градини често намирахме Учителя да се разхожда, спираше се на някое дърво с праскова в ръка. Плодовете Той обичаше, както и всички ние. За нас плодовете бяха най-чиста и най-здравословна храна – бъдещата храна на човека.

Градините на Изгрева... Тая прелестна обстановка, която често служеше за предметно учение, за изразяването на големите идеи. Неговото отношение към човека, към живота и към природата обхващаше всичко относно органическото и неорганическото царство – животинското, растителното и минералното. Всичко това за Него бяха опитни полета. Сега, когато се вдълбочаваме в Словото Му, намираме пасажи пред които се спираме развълнувани, озадачени, възхитени. За Него всичко, което носеше дихание на живот беше ценно и важно. В една от беседите от тома: "Ликвидация на века", намираме следното: Учителя е в градината, плодовете зреят или са вече узрели. Той привежда примера за един градинар, чиято градина била нападната от кокошки. Купил си той една лисица и я пуснал в градината. Кокошките на съседа подушили лисицата и от този ден не влезли вече в градината. "Бих желал да имате една лисица, която да уплаши ония, които без позволение късат плодовете". Ще кажете: "Господ даде плодовете." Господ ги даде, но ти нямаш право да ядеш, когато искаш. Определено ти е това. Когато влизам в градината всички дървета ми се оплакват и казват: "Груби са твоите хора, жестоко ни нападат. Ако съм на ваше място, ще се спра пред дърветата, пред прасковата, ще благодаря на Господа за плодовете и ще я попитам да си откъсна ли една праскова. Ако ми се позволи ще откъсна. Ще посееш семката, когато изядеш плода." Казаното в този пасаж, се знаеше от всички ни и ония, които добре го бяха чули, спазваха закона. Ние не си позволявахме да късаме от тези плодове. От прочетеното узнаваме, че имало някои, които си позволяваха да нарушат правилото. Спазването на това влизаше в оная цяла серия от етични норми, които съставляваха моралния кодекс на Неговото Учение. Учениците спазваха тези норми.

Този пример не спира само до плодовете и до дърветата – отношението е вече подчертано. То е отношение към цялата природа и до човека. "Срещнеш един човек, каже ти една две думи. Кажи си, Господи, благодаря, че го срещнах, благодаря, че ми каза една дума, че ми даде един плод. Хубавата дума е плод, благодаря, както за прасковата, както и за всичко, което получавате."

Бавно и търпеливо Той изграждаше правилно и красиво отношение, не само към човека, но и към цялата природа. Наричаше това отношение: Морал. Започваше отвътре към близките форми, с които всекидневието ни срещаше.

Така изграждаше Той човека, за да го подготви като идеална част на цялото – халка в голямата верига. Процесът беше бавен, но сигурен, единствен, който реализираше на високото постижение – възпитанието и самовъзпитанието на човека. Започваше винаги от малкото, най-лесното, най-близкото, за да стигне до най-високото – изработване на характер. “Изправи себе си – нямаш за задача да изправиш целия свят”. То не влиза в програмата на твоята работа. Ти ще устройваш само твоя свят, ще изграждаш себе си, ще повдигаш себе си. Необходима ти е огромна работа и големи усилия. “Не пипай плодовете без позволение. Не нарушавай основния закон на Битието.”

Затова Изгрева беше това, което го виждахме, усещахме – цяла хармония, един малък рай с присъщата атмосфера, която привличаше, покоряваше, за да ти подари мира и радостта, които никъде другаде сякаш не можеше да ги намериш. Изгрева беше неповторим, не само с разположението – географско и метеорологическо, на потоци тук се разливаше слънчевата светлина и топлината се задържаше като в дълбока паница. Независимо от слънчевата светлина, ние усещахме една друга, която по неизвестни пътища се разпръсваше и обхващаше целия Изгрев – за нас тази магичност на Изгрева беше нещо твърде реално, потопени бяхме в нея. Тук се ковеше новия човек и новата етика. На Изгрева беше школата на Учителя. Словото се разливаше не само в ранните часове на трите седмични дни, неделя, сряда и петък, но и по всяко време – на двора, в градините, в трапезарията, на поляната, в неговата приемна стая. Нямаше кътче на Изгрева да не се водеха разговори и се споделят опитности. Светлината на Неговото Слово се струеше навсякъде. Той обогатяваше с присъствието си цялата атмосфера. Всичко това представляваше един пейзаж, който щеше да си остане жив през вековете, в един материален свят – един опит бе направен и този опит излезе сполучлив – реализираше се на Изгрева. Градините бяха живия декор на всичко това – те оживяваха и освежаваха това най-свидно и най-скъпо за Него и за учениците.

Изгрева можеше да остане недокоснат, като жива следа на половин вековна работа неуморна, всеотдайна, безвъзмездна. Той беше Мъдрец от най-висок ранг, беше нещо повече, което се опитахме да отразим другаде. Изгрева обаче не остана, не го оставиха, не го пожалиха – като една национална ценност дори. А имаше закон за една старинна стена дори, за една чешма... Случи се онова, което винаги се е случвало, когато невежеството и насилието взимат надмощие. И този път във века на голямата техника и на динамичните темпове, то се случи бързо, почти светкавично – макар че бе подготвено бавно и методично.

Изгрева заедно с постройките, заедно с градините, заедно с чешмите бе заличен с един замах, плодни и цветни градини опустошени, изкоренени и всичката оная прелест, всичката оная хубост, чистота бе разрушена, ограбена, стъпкана от неумолимите железни зъби на багера. Градините имаха най-жалък вид. Ако Той би се разхождал сега по тези места какво ли биха Му казали дърветата и как ли биха се оплакали те от “грубостта” на сегашните, която грубост сега бе на ента степен. Сега към плодовете не посягаше някоя плаха ръка и не откъсваше само един плод – сега те се ограбваха от цели шайки денем и нощем, чупеха се клони, обираха се плодовете, тъпчеше се всичко като безстопанствен имот, настървено, жестоко. Имаше нещо, което не можеше да се ограби – благодарни сме, че до духовните съкровища вандалите никога не са стигали в своите набези. Съкровищата на Изгрева не можеха да се откраднат, те никога нямаше да изчезнат. Историята ще се погрижи за това и поколенията ще се ползват от тях. Но на земята малкия модел на една чиста, изрядна хубост бе унищожен.

На мястото на тази красота, върху пъновете на поразените дървета се изливаше тонове бетон и желязо за монументи – огромни сгради, които по желанието на нашата република и волята на чужди държави тук се изграждаха дипломатически корпуси. Сякаш в голяма София с огромни празни пространства нямаше терени за тях. Целия профил, който сега бързо се изграждаше нямаше абсолютно нищо с онова, което беше тук до преди две десетилетия – нещо повече всичко рязко противоположно по външен облик и по дух.

Градините, незабравимите градини, тия разкошни опитни полета, където Той се разхождаше по време на своя отход – където Един Велик Мъдрец общуваше с цялата природа и често с обърнат поглед към извисената Витоша, която толкова обичахме и ценяхме – просторът нататък още не беше стеснен и задушен от блоковете страшилища – тая напаст на цивилизацията, бяха изчезнали. Останал бе само като столетник, прав и невъзмутимо спокоен орех, чиято сянка се разпростираше нашироко; и няколко дървета от различните плодове. В средата на тая градина в цветущо състояние една елипса спокойно стоеше там – един мраморен пентограм и една лозница, която не искаше да вирее. Тук винаги се носеше аромата на здравец и на босилек, а най-силно на лавандула.

Градините ги няма. Прочутите лешникови дървета, които образуваха един великолепен жив шпалир в оня малък двор, където летно време се превръщаше на трапезария, със спретнатите пейки и маси боядисани бяло, с надвисналите кичури едри цариградски лешници, които тук вирееха по чудо и се размножаваха бързо, дървета наедрияли и свежи – живата украса на това дворче – бяха жестоко изсечени.

Сега вече нямаше нищо –

Един малък цветен квадрат – една елипса в средата – положено е тялото там, с разрешение на големия комунист, живял в съседство с Учителя, спасяван от Него – една малка асма и един открит още пейзаж към Витоша. Това е всичко...

Ще бъде ли оспорван и този квадрат. Ще турят ли ръка и на това място, тая единствена следа в материалния свят – на земята, където Той всеотдайно бе работил за своя народ и за всичките по света; ще бъде ли заличен този знак на Неговото съществуване – този велик българин, най-величавата фигура на нашето столетие и най-големия Мъдрец на същото. Не смеем да си зададем този въпрос. Ще видим. Един ден, ще има да се червят всички, взели участие в това голямо кощунство на нашия век – Неговия век.

17. БАТЕ РАДИ

На Рила през оная година той беше дошъл за първи път. Първата ни среща беше там. Той живееше в провинцията в едно село Ямболско и не беше сам. Имаше си другар от същия край. Те познаваха и двамата учението, знаеха че лятото прекарвахме на Рила и решили с вързоп дрехи да дойдат. Помним ги и двамата с полуселски груби дрехи – единият Бате Ради, както го наричахме по-късно всички и другият, чието име сега се губи някъде. Бате Ради беше висок, едър, почти масивен българин, с добре поставена глава и широки плещи; другият по-дребен на ръст, но също така едър набит човек. Виждахме ги за първи път. От общия бивак се бяха отдалечили и между две канари си бяха устроили свой личен бивак. Имаше добре направено огнище, струпани дърва и двамата шетаха около огъня, който винаги гореше, на него си печеха хляба и си правеха чай. Беше странна група и при тях беше някак си

приятно да отседнеш всред една задушевна и искрена простота. Приемаха те топлосърдечно и бързаха да ти поднесат чаша планински чай. Това бе първата ни среща – остана си незабравима.

На планината винаги спонтанно и естествено се завързват приятелски отношения, чувствуваш се в своята атмосфера, както винаги говориш си веднага на ти; имаш чувството, че отдавна познаваш тези хора, близки ти са по дух, водиш хубави беседи с тях и си готов на дребни услуги. Вероятно и двамата с тия яки плещи и длани са взимали живо участие във всекидневната работа при устрояването на лагера. Годишите оттогава са доста натрупани, подробности не помниш, а спомена за фигурата на Бате Ради, остана релефно и плътно очертана в историята на изгревския живот. Сега разбираш, че такива хора не могат да се забравят. Никой не предполагаше тогава, че този наш приятел и брат ще влезе в братския живот с цялата си масивна фигура и с цялата си хубава душа, с всичката си енергия, която притежаваше, с цялото си духовно богатство: чистота, лоялност и сърдечна доброта. Но нека не бързаеме с характеристиката, пък и най-същественото не е това; по-важно е какво дейна следа е оставил човек зад себе си, какъв живот като актив към общата работа на едно общество, каквото беше това на Учителя.

След престоя си на Рила, той не се върна на село. И срещата ни с него не беше последна. Бате Ради навлезе в бита на Изгрева през всичките тези години и сякаш не можем да си представим Изгрева без него. Той заемаше определено място на фона на този пейзаж като внушителна фигура.

Когато се готвел да се върне на село, Учителят му казал: Не можете ли да останете тук, около градините има работа. Градините по това време имаха нужда от здрава ръка и добра организация – земята на Изгрева трябваше да почувствува еднакво и силата на дланите и готовността за хубава работа. И без никакви възражения, моментално той се съгласил, развързал бохчата и останал на Изгрева. Къде точно се заселил, не помним, по-късно до трапезарията се построи една малка стая с добро изложение за него. Там той живя до последните дни на живота си. Случаят беше наистина забележителен – знаменателно беше Учителя да покани някой да остане на Изгрева да живее. Не бяха малко случаите, когато Той направо казваше, където сте, ще бъдете най-добре, ще бъдете полезни за себе си и за ближните си – работниците трябва да бъдат навред. На многото желаниа да се заселят на Изгрева, Той не даваше ход и меко им казваше: Не. Някой въпреки това, проявяваха непослушание и се заселваха на Изгрева, нахълтваха с щурм, ала нищо добро не излизаше от това. Това не значи, че на Изгрева се живееше по достойнство или избранничество, далеч не, но ние знаехме имаше нещо друго, което определяше мястото, условията, съдбата на всеки по отделно, а Той знаеше къде е най-доброто за нас. Но това е друга тема.

Бате Ради, обаче, остана. За него на Изгрева имаше точно определено място, затова всичко свързано с него и работата му протичаше хармонично, спокойно, ритмично без никакво сътресение. Самоотвержено той се хвърли в работата, погълна се от нея – а работата той разбираше и обичаше. Много скоро градините почувствуваха неговото присъствие – овощните и зеленчуковите градини процъфтяваха. Неусетно всичката работа легна на неговите плещи и той се справяше с нея. Беше навред, неуморим, съвестен, честен, безкористен, той беше идеален служител и работник. На него му се поверяваше всичко. Колкото и нескопосно да водеше паричните сметки, грижливо той събираще лев по лев, скътваше ги и добре знаеше къде отиваха парите. От него никой не потърси отчетност, неговата лоялност спестяваше от една страна този излишен труд, а от друга, новите отношения на взаимно доверие между хората на Учителя се

внедряваше като принцип. За Бате Ради ревизията, която по-късно стана щеше да бъде като истинска катастрофа – той не доживя ония години, на когато най-голямата беда била именно това, че се водеше точна сметка – системата на разписките и пр. пр. да знаеш дори, когато купуваш кутия кибрит за братските нужди. Но и това е друга тема. Но нека кажем, че в отношенията на хората не съществуваше по-голяма язва от недоверието. На Изгрева стопанството беше в добро състояние, градините бяха в ред, продукцията качествена, урожая се събираше навреме, щайгите се пълнеха с плодове и се съхраняваха в склад, зарзаватите също, навреме се заравяше праза, картофите и морковите, сплиташе се лука и кромида. Бате Ради безшумно приготвяше зимнината, без много думи вършеше всичко в образцов ред, като спазваше сроковете, годишните сезони, за да не се похабява нищо. И всичко това без никакъв трудов договор, без обещания и документация. Беше особено това явление, но то беше толкова естествено при новото, което се изграждаше. Спомняме си една година на Рила, когато трябваше да се направи кухнята и големите огнища за казаните. Кой не можем да кажем спомена да се повикат от София или Самоков майстори зидари, за да стане по-бързо. Категорично Учителя отхвърли тази идея, помним думите му: "Ако искаме платени работници в света ги има много, но тук не", и работата бе възложена на нашите майстори, които не липсваха и с общите усилия на всички – целия лагер взимаше участие в работа, уреждането на лагера бързо се реализираше. И това всяка година, това при всичката работа около обзавеждането, продоволствието и уреждането на цялата материална база на един бивак, не малък, където летуваха не малко от сто, двеста и триста души. Извозването също се извършваше на същите начала. И беше радост да се включиш в общата работа, беше щастие да работиш безвъзмездно. Но и това е друга тема.

Така работеше и Бате Ради. Работеше физическата работа, но не се отказваше и от духовната. Редовно посещаваше школата на Учителя, редовно се занимаваше, четеше и правеше свои бележки над беседите – които не липсваха никога в неговата стая в бохемски безпорядък. Бате Ради си остана все така изправен като бор, едър и винаги готов за работа и за услуга. Последните години си пусна брада и видът му изглеждаше по-внушителен, ала характерната му мекота и любезност никога не го напущаха. Никой от тия, които го познаваха не помнят той някога да е повишил тон, да е бил груб и да не се отзовавал на всяка услуга, която се искаше от него. Само когато някои нощем се промъкваха на поляната, или шетаха из градините, той ставаше истински войн и гонеше хулиганите с тояга. Беше пряк и простодушен в отношенията си и си остана като едно голямо и мъдро дете, винаги готов да ти каже добра дума и да подложи рамото си за всякакъв товар.

Бате Ради беше типична изградена индивидуалност на български селянин от равнината, наследил всичките качества на древните българи: обич към труда и земята, почтеност, искреност, честност. Беше радост да общуваш с него и странно винаги имаше какво да ти каже с което да те зарадва или укрепи.

На Рила единствен той не идваше през лятото, когато всички бивахме там. Понякога се мяркаше за ден два, но толкова рядко и вероятно служебно. Като войник на пост той стоеше при градините, при изгревския имот на Братството, при земята, при дърветата, за да бъде всичко наред. А когато се случаше нощта, той си грабвал някакви одеяла и си постилаше на дървената площадка горе пред прага на Учителювата стая, или долу пред приемната. Спеше или не, никой не знаеше, ала вардеше, както се варди стадо, верен и точен на своя дълг. Летните нощи меки и топли, вероятно са охранявали

неговия сън и изливаха в душата му нощния си покой. Да спиш във под открито небе на Изгрева беше наистина нещо красиво.

В общия фон на Изгрева Бате Ради заемаше значително място, което той успя да запази до последния си ден. Само един единствен път – злополучен бихме го нарекли, той направи опит да напусне Изгрева, когато младите братя по онова време тъкмяха да основат комуна на комунални начала в с. Арчлар. Арчларската комуна беше най-злополучния опит на братския живот – днес може много неща да звучат хумористично и да се описват като едно невинно залитане, но Учителя тогава решително каза своята дума и тя беше: “Не”. Не беше време, когато школата е вече открита, младите кадри да се занимават с работа, която не бе нито по силите им, нито по призванието им – а за идейната постановка да не говорим. Колко далеч бяха хората още от колективния общ живот. Бате Ради тогава се подал на общото увлечение и казал на Учителя, че ще отива там. Учителят не го спря, както не спрял и другите, но добавил, ако не ти хареса там и решиш да се върнеш, ще знаеш, че на Изгрева няма да дойдеш на същата работа, няма да може. Един миг като мълния и отговорът последвал, казал просто и на диалект: “Га е тъй, оставам, Учителю.” Бате Ради беше единствения, който послушал Учителя и не се хвърли в един преждевременен опит, опит за който нямаше още готови хора и не беше време. От Арчларската комуна нищо не излезе. Но то е друга тема. Бате Ради обаче остана верен. И образът му скромен в своята простота остана да блести в спомените на всички, които го познаваха и малко или много имаха контакт с него. Масивната и изразителна фигура с добре сложената глава, която достойно стоеше на раменете му, привлече вниманието на майсторът скулптор, като модел за един от светлите образи на нашата история: “Патриарх Евтимий”.

Минавайки край този паметник на ул. “Граф Игнатиев” и “Толбухин”, ние винаги се спираме и споменаваме с нежност името му: Бате Ради!...

18. ПРАЗНИЦИТЕ НА ИЗГРЕВА

Празничните дни на Изгрева!... Днес като че ли малко сме затруднени да ги определим, да ги отделим и да им дадем характерните белези. Празници и делници – звучи странно и невероятно, но ето представите за многото дни, за всичките дни през онова време – цикъл от време наречени години, не са нищо друго, а празници – подредени, наредени, нанизани в една нескончаема верига, където обстановката външна и вътрешна през всичките сезони беше една и съща; смеем да кажем: Празнични. Дали светът днес се е променил, или нашето виждане, което днес ни връща назад и се сили да обхване цялата материална и духовна панорама на това, което беше. Едно чувство, и един усет и една строго определена линия по която мисълта се движи, набелязала си вече обектите и много будна и жива за детайлите, се сили да стигне до дълбокото, съкровено, интимното, където един живот се разливаше внушителен със своята красота и съдържание. Но нека бъдем точни, нека, когато пишем за реални неща – достоверни и преживяни, не литнем високо на крилете на нашето поетическо хрумване. Затова нека кажем – Изгрева по всяко време имаше празничен вид; винаги абсолютно чист, пазен и тачен, приготвен непрекъснато сякаш за някакво празненство. Постановката не се променяше от това дали беше обикновен делник или празник, еднакво красотата тук грабваше очите и пленяваше сърцето с цъфтежа на дърветата на пролет, със свежата зеленина на тревните площи, с разнообразието на цветята, цъфтящи

през всичките сезони – от ранните кокичета до лалетата, от розите до белите лилии и кремове и се стигне до хризантемите; с бялата покривка през зимата, която придаваше тържествен вид на Изгрева; със пресния дъх на пролетните и есенните валежи и с многото слънце, което те намираще отвед, където и да застанеш, слънце!... Нямаше нищо, една рязка дори, която да наруши тоя всекидневен пейзаж, излъчващ невъобразим покой и тиха радост. На Изгрева винаги беше чисто, не само се поддържаше чистотата, но и тя се пазеше да не кажем фанатично. Никой не си позволяваше тук да хвърли трамвайния си билет, или някаква непотребна книжка, или употребена салфетка, или трохи от някоя закуска, или някоя тапа от шише дори. Нищо, абсолютно нищо и беше правило, свещено правило сведено до закон, който се спазваше острожно – тук не се плюеше. Изобщо по този въпрос се знаеха много неща, много странно още Учителят отделяше много време за тези елементарни правила, свързани с личната и обществената хигиена. Особено за плюенето този стар и закоравял навик окачествено като нещо нехигиенично, неестетично, неправилно, защото казваше Той: “Природата е жива, все едно, че плюеш в нейното лице; край вас има светли същества, които вие не виждате, все едно, че плюете и върху тях, а те са ваши братя, които се грижат за вас.” Препоръчваше да се носят три кърпички, едната за носа, втората за очите, третата за устата. Ние се връщаме сега на това минало и нека добавим, то никога няма да се превърне на минало, никога. Изгрева беше и реалност и символ на нещо хубаво, чисто, свещено.

Едно място, където живееше Той и даваше тон на всичко, не само със Словото, което по всяко време се разливаше като струи на извор, а с живота, с обходата, с отношението, което Той имаше към всичко, което носеше дихание на живот, независимо от кое царство. Грижата, вниманието, любовта Му докосваше всичко живо и затова всичко тук цъфтеше, зрееше, даваше плод, за да допълни със своята хубост, аромат и доброта цялата обстановка на Изгрева, за да бъде той винаги красив, спретнат, чист, празничен като място за едно нескончаемо сватбено тържество, каквото си и беше – едно духовно тържество, подготвено неизвестно кога, представляваше идването на Един Велик Учител на земята. Бе събитие, което криеше голямото и духовно знамение за цялата земя и отличителния белег беше радостта и веселието; векове човешката душа очаква това събъдновение на своя лелеян блян за една среща с Учител от този ранг, за Един Ръководител и Наставник по най-шеметния и най-трудния път, какъвто е пътя на живота. Единствено Той може да бъде едновременно добър водач силен да води човека по стръмните и нагорни пътеки към върховете. Това е друга тема, която засегнахме минавайки, за да обясним атмосферата на Изгрева, където живееше Той и ние, дошли, набелязани и поканени да участвуваме не само в голямата работа, която предстоеше, но и в голямата радост, която през всичкото време, докато Той беше на земята можеше да се изпита и преживее... Казваме “можеше”, защото ние често изпадахме в състояния, които ни отдалечаваха от това течение и ни лишаваше от благодатните лъчи на радостта. Ние все още не съзнавахме тогава, какво се бе случило, къде се намирахме и пред Кого сме застанали. В много отношения ние приличахме на деца по време на нашата младост, която винаги бърза и е припряна и всичко иска да стане, както тя желае и мисли. Затова често, когато се събирахме край Него, Той ни гледаше особено топло и ни казваше: “Вода газите, жадни ходите”. Край нас всичко се радваше, всичко сияеше, цялата природа пееше, Изгрева блестеше, въздухът ухаеше, слънцето щедро се разливаше. А Той винаги като извор отзвучаваше на нашите неудачи, скърби, противоречия. Сега, едва сега след половин век, ние си казваме: Как не сме знаели, как не сме смеели, как не сме разбирали, за да си позволим това “вода да газим жадни да ходим”.

Може ли да става дума за обикновени дни, делници еднообразни и монотонни при това нестихващо движение край Него, което движение се предаваше и на нас, като ни отнасяше, вълнуваше, радваше. Не винаги ние успявахме да се справим с него, да се координираме и хармонизираме. Целият живот на Изгрева протичаше като нестихващо сватбено тържество – тук с езика на Евангелието можеше да се каже: “Женихът” беше на земята, а ние край Него бяхме “сватбарите”, във всякакъв смисъл погледнато с очите на духовните събития, които ставаха на земята през известни периоди на човешката история.

Ала независимо от всичко това, чиято дълбока мистична красота не може да се обхване, на Изгрева имаше набелязани празници. Ние ги празнувахме по всичките правила на “общоприетия церемониал”. Разбира се всичко при нас беше просто, своеобразно, скромно. Всичко се изливаше спонтанно, изразяваше се естествено. През тези дни имаше пак беседа, непременно и лекция. Имаше тържествена почти Паневритмия защото всички музиканти, които владееха инструмент на този ден искаха да дадат израз на своето чувство, да се включат и те в необикновеното, което ставаше на земята. Оркестърът тогава ставаше внушителен. При това на този ден се стичаха всички ония, които по една или друга причина не са могли да бъдат точни през другите дни, гледаха на този ден непременно да бъдат на Изгрева и да слушат беседата, да поздравят Него и останалите си приятели. Идваха много хора и от провинцията, обзети от жаждата и те да се включат в тази красота и да отпият и те от елея на Словото. Тогава имаше пак общи трапези на обед и вечер и често за провинцията и закуска. Имаше много песни и музика около всичко това – само менюто си оставаше същото – просто, питателно приготвено с много обич, изменяше се само количеството. Празничното не идваше от външното от периферията, а от центъра. Духовния елемент през тези дни сякаш се преливаше от друг източник и стигаше до всички и от слънцето, и от росните капки, и от цъфтящата хубост на Изгрева, а най-вече от катедрата и от цялата фигура на Учителя, озарен от сияние, една духовна извисеност и една беседа, която стигаше до всички, за да поднесе на всеки по отделно специалния дар. Едно добро разположение проникваше всички и пак и пак радостта беше основния декор на всичко друго.

Празничните дни в този общоприет смисъл се брояха на пръсти. Знаехме ги, тачехме ги, очаквахме ги дори. Два от тях наречени астрономически, бяха свързани с равноденствените дни, когато на пролет и на есен денят е равен на нощта. Пролетно и есенно равноденствие – 22 Март и 22 Септември, когато Слънцето изгрява точно от изток и залязва точно на запад. Тези два момента от годината живо свързани с цялата природа, намираха дълбок отзвук вътре в нас – следяхме пътя на Слънцето и не без вълнение се включвахме в тоя жив кръговрат на времето, където се чувствахме частичка от целия този космичен удар, който стигаше до сърцевината на целия живот на земята. Имаше нещо свръх за нас, една дълбока мистичност, която ни докосваше, в която се потапахме за да преживеем великолепия ритъм на цялата природа – за нас тя беше жива. Нямаше живо същество на земята под и над нея, което да не отзвучава на тези две астрономически събития, в чийто център стоеше слънцето, с които органически да не са свързани. Ние се приобщавахме към всичко живо. Учителят бе успял да направи тази връзка, за да ни въведе в скрития живот и порядъка в царството на живата природа, за да преживеем значението на тези сезони, свързани биологически и духовно с целия живот. Чудесата им тогава сякаш дефилираха пред нас, показваха ни ги, разясняваха ни ги и скритото богатство, което природата щедро разтоварва пред нас ставаше

наше. Оная синя краска, която трепти напролет по склоновете на планината, не е нищо друго, а цвета на "праната", която изобилна напролет приижда. Думата прана за нас оживя – праната наречена тая жизнена сила на изток – на пролет тя се разлива изобилно, тя се съдържаше във въздуха в големи количества, приижда на вълни от слънцето, усеща се от всички и се приема жадно от цялата природа, където всяко стръкче трева, всяко цветенце, всяка грудка, или дънер на дърво, всяка буболечка, всяко животинче трепетно възприема, за да се обнови, за да расте, за да живее. Всичко това става спонтанно и великото чудо е величествено в своята простота. Човекът свикнал през хилядолетията да наблюдава това явление, усещайки скритата му магия, по най-различен и спонтанен начин е давал израз на своето благовейно чувство на благодарност към Слънцето, като централен фактор. Затова и култа към Слънцето. Култ!... Малко е да се каже това, то е нещо дълбоко изтръгващо се от човека, който може да преживее промените на тези два сезона, като благодарствен химн. Цивилизацията не престава да ограбва човека, със своя главозамайващ бяг, постарала се е да отдалечи човека не само от всичката хубост изразена през тези два сезона и да го лиши от тяхната жизнена мощ.

Ние не бяхме далеч. Много рано, да не кажем твърде рано още през декември ние отбелязваме вече минутите, които ни деляха от оня час, който ни приближава към равноденствието и слънцето поема обратния видимия си път. Ние успяхме органически да се свържем с тази дата, с тоя космически удар, който щеше да ни подари очакания час. Какъв момент и какви дни, които ни приближаваха до пукването на пролетта... Устремът ни беше устрем към слънцето, защото знаехме, че в основата на всичко стоеше то с неизброимите, неизчислими с човешки мерки киловата час енергия, която движеше всичко в последна сметка и нас като ни отнасяше със своя вихър и ни подаряваше най-съкровено. Затова и отношението ни към Слънцето беше различно, специфично, казано с езика на любовта – любовно. Няма човек на земята да не обича Слънцето, но ние смеем да кажем – нашето беше нещо друго – едно съзнателно отношение, не като към всекидневно небесно светило, а като могъщ фактор, като живо тяло – източник на огромни сили. Много бяхме слушали за слънцето, няма да се спираме сега на това, но ще кажем – ние посрещяхме всяко утро Слънцето, излизахме половин час преди изгряването и прави като свещи очаквахме всекидневното чудо – беше миг на свещенодействие, ако успеем да уловим първия слънчев лъч. Гледахме да не го пропуснем. Магията му докосваше не само душата, но и тялото. Късно науката щеше да се произнесе – ултравиолетовите лъчи се съдържат в тези утринни мигове на изгряването. Неща, които много отрано ние бяхме успели да преживеем, не беше нужно да се назоват нещата в своята научна фразеология – беше важно да се прилагат и използват. Ние именно това правехме. Той нямаше време да се спира, да обяснява, да доказва. За Него пък и за нас беше по-важно да се използват, да се опитат нещата, по-късно щяхме да ги разберем. Той никога не отиваше докрай, а оставаше човек сам да мисли и стигне до изводите. Учителят имаше за толкова много неща да говори, за да свали и предаде огромното знание по всичките отрасли на живота и да засегне всичките противоречия на личния, семейния, обществен, държавнически живот на хората. Ние като ученици се втурвахме безспирно към опитите, за да преживеем не само красотата и ползата на ранното ставане, но и да се уверим в целебната сила на пролетта. Затова 22 март за нас беше най-хубавия и най-радостния ден – празник. След този ден следваха ежедневните срещи със Слънцето. Ние празнувахме този ден с много песни и радост, беше нещо като Нова година. По този случай в големия салон след общата вечеря с плодове, варено жито или ориз, имаше

концертна част. Изпълняваше се определена за случая програма, пееше се общо, хор и оркестър изпълняваха своите номера – пееха се нашите песни, звучаха мелодично и вдъхновено. Салонът през тези вечери не побираше надошлите, дворът също осветлен с всичките лампи също се изпълваше с гости. Празникът започваше призори – имаше тогава беседа и Паневритмия и приключваше късно към 10 часа.

През септември на 22 празнувахме пак – тоя път есенното равноденствие и докато през пролетното посрещяхме Слънцето, през септември го изпращахме. И този ден беше свързан с природата, когато разтоварената земя е вече дала целия си урожай и хамбарите са пълни с жито, кошовете с ябълки, гроздето още зрее и чака да се налее с повече сок и сладост, когато градините са в най-цветущо състояние, обременени от обилен плод. Красотата сега е съвсем друга. Има вече нещо плътно, тежко като златен пендар, във всичкото това бликащо изобилие усещаш и тлъстината на чернозема, и обилната влага на благодатните дъждове, и щедрото пролетно и лятно слънце, накрая и трудолюбивата ръка на земеделеца, за да се получи богатата реколта, подарена сега на човека. На този ден ние отзвучавахме на тоя нов израз на пълнота, на красота, на щедростта. Празнувахме пак по същия начин, както и на 22.III., но с тази разлика, че плодовете красяха нашата трапеза и сутрешните разходки ставаха все по-редки. Готвехме се вече не за многото срещи със Слънцето и за големи скокове по планините, а за един друг сезон – вглъбен и творчески – време за работа и съзерцание, за четене и учене – една духовна начална година, която ни приканваше към книгите, размисъл и духовна работа. Времето между тези два празника приличаха на бреговете на една река, наречена живот, чийто начало и край се превръщаше на колело между тези две дати.

Празнувахме още Петровден. Беше ден свързан с рождената дата на Учителя. За нас необикновен ден, празник, богат на слънце и красота, но и с нещо задълбочено, което ни приобщаваше към жизнения път на най-големия ни Приятел. Петровден... празнувахме го тържествено. В по-късните години на Мусала, където гледахме да бъдем на този ден. По този случай на Изгрева пак имаше много гости, много музика и песен, много радост. Тържествена Паневритмия и непременно беседа. Завършваше пак с обща вечеря и тържествен концерт. Бяхме свързани духовно с този ден, останал да сияе от дните на нашата младост, до ден днешен, когато грубо ни лишиха от всичко, с един замах. Вече няхмахме възможност и условия за тържествени празници, както някога. Тогава никои не ни пречеше. Всичко сега е сведено до едно мълчаливо приветствие на този ден, до нещо, което ние можем само да отнесем и скрием в съкровената си дълбина, където празникът сияе с тих блясък.

Третият по ред празник бе Новата година, нека не кажем по традиция и навик. Най-същественото и най-важното на този ден беше Новогодишната беседа вечерта и сутрешната, в която Учителят очертаваше каква ще бъде годината. Не винаги дочакахме полунощния час, оповестените шумни сигнали не ни засягаха и не ни бяха приятни дори – при това няхмахме навика да превърнем деня на нощ. Ние си лягахме рано и ставахме рано. Ранните часове на деня бяха условия за обогатяване и вдълбочаване в духовния мир и ние всячески гледахме да не ги пропушаме.

Други празници на Изгрева бяха съборните дни. Тя е специална тема. По-късно, когато съборите ставаха на Рила, те придобиха друго външно и вътрешно значение. Обаче на Рила или на Изгрева те бяха истински празници, истински духовни тържества с многото лекции и беседи, които Учителят държеше през всичкото време – а съборите траеха от 7 до десет дни. Те

представляват история, за тях специална рубрика: Търново, Изгрева, Рила. Какво голямо историческо и духовно богатство представляват беседите през тези дни, какви преживяни дни, августовски духовни тържества, ежедневни, позлатени от Словото, което се изливаше без мяра, богато и щедро.

Към всичките тези празници на Изгрева, нека прибавим последния – възпоменателния ден – тъжния за нас 27 декември, когато за последен път имахме среща в салона, където в спокойно величие три дни лежа пред катедрата и поклонението се извърши тихо и сподавено при невъобразима скръб и тишина. Беше незабравим за нас ден... Големият салон и Той и не вече на катедрата, или пред черната дъска, не с тебешир в ръка, не със Свещеното писание в ръка, не... Изгрева тогава за първи път помръкна; светлините сякаш се стопиха, угаснаха и скръбта в този малък рай беше гъста и съкрушителна.

“Вратите на концертната зала беше затворена; билетите отдавна разпродадени; концертът приключи; завесите се спуснаха”. Делото му приличаше и на концерт, и на сватбено дълго тържество, и на неуморен денонощен труд, и на едно неподражаемо служене на Великото, и на едно безупречно изпълнение на Божията воля, единствено за което Той беше дошъл и на което единствено искаше да научи и човека. Нищо по-ново и нищо по-велико от това – тепърва човек навлизаше в тази фаза – “да служи на Бога”.

Изгрева остана без Него; ние останахме без Него. Останаха традициите и празниците, вече пет на брой, празнувахме ги известно време по същия начин и по вършен вид бяха запазили облика си... Ала, много рано ние се уверихме, ние, които гледахме и ония, които мислеха, че нещата бяха неповторими. За тази неповторимост Той държеше; нещата да не се опошлят, да не стигнат до обикновеното ниво, да се превърнат на нещо статично – едно застояло течение, което беше противно на всичко, което Той говореше и живееше. Искаше да запази основната линия – разнообразието. Много скоро се уверихме в това и не скърбяхме, че миналото бе неповторимо във всичките си полета. Остана ни само нещо недокоснато, нещо живо и жизнено до висша степен: Словото и Музиката – Неговото Слово, Неговата Музика, остана ни любовта, голямата любов към планините и жаждата да бъдем все така будни, да долавяме красотата и да бъдем добри ученици, каквито Той ни искаше. Опитавме се да преживеем голямата буря, но да изтръгнем скръбта си от сърцето си беше невъзможно.

Паметен остана обаче първия концерт след 1944 година – през пролетта на 1945 година. Незабравимо изпълнение на хор и оркестър на оная забележителна балада: “Езикът на живата природа” една рядко тържествена и красива композиция от Учителя. Не бяха изпълнителите обикновени музиканти – любители, а сякаш школувани артисти. Хор и оркестър под палката на опитен диригент извисиха своето вдъхновение и воля до най-висша степен, за да се получи истинско музикално тържество. За първи път тая баладична музикална феерия получи своя най-съвършен израз и красота. Мелодичното ѝ звучене остана живо и триумфиращо, сякаш неземни музиканти взимаха участие в това изпълнение.

Всяка година на Изгрева имаше празници след 1944 година – същите дни при същия външен израз. Само Той Го нямаше. Все пак тези дни, които ни събираха по същия начин, бяха нещо за нас. Имахме чувство, че животът продължаваше, както ни научи Той.

Но мълнията разсече нашето небе и искрящата река се разсипа и гръмотевиният удар не закъсня. Разтърсени бяхме до основите. Изгрева бе одържавен – не бяха се минали и петнадесет години. Бе взет просто с шепи и заличен от географската карта, обявен за безстопанствен. А Изгрева бе купен,

изграден, подреден и разкрасен е лептата на всички от цялата страна и с техния безвъзмезден труд, ония с червените пояси от нашите села се бяха отзовали и бяха донесли най-хубавите фиданки с избрани сортове плодове; учени и прости, бедни и богати до един се бяха отзовали, за да направят от тая почти гола площ Изгрева. Направиха го – Изгрева процъфтя като палмово дърво, като столетник дъб, като розова градина – малък кът от райска градина.

Празниците като тия, които се постаряхме да възстановим с перо, отшумяха далеч – липсваха условията, законите на земята бяха неумолими. На мястото на Изгрева се построи един монумент – голям, масивен, израз на тежкия пестник на нашето време и на големия строителен прогрес и на голямата цивилизация. На кое място бе построено всичко това и как с цената на какво, ние не питаме, защото знаем, ала историята и поколенията непременно ще питат, живи да сме ние да отговорим и ще бъдем абсолютно точни и справедливи, никой не ще може да ни обвини – наше право е; казали сме истината, а дали трябва да я кажем не се питаме, ние сме ученици и не сме свършени. Само Учителят може със снизхождение и обич да махне с ръка и да не се занимае с човешките недомислия, с човешките беззакония и с човешката алчност – една световна каша в която Той не обичаше да се бърка, каша която положително щеше да ликвидира, кога да е, за да освободи човечеството от най-голямата язва на нашето време.

Започнахме с празнично настроение, опитахме се да нарисуваме Изгрева по време на неговата слънчева история, палитрата и четките ни бяха чудесни, багрите великолепни, направо взети от пролетните, летните, есенните и зимните пейзажи на Изгрева, които всички взети в куп представляваха шедьовъра на нашата природа, изявила се на нашия паралел богата, разнообразна, вълнуваща. Празничните дни на Изгрева с многото цветя, с многото слънце, игри и музика бяха незабравими, светящи. Приключваме с една тъмна контура, завършваме с един тъжен акорд – такъв е живота – съчетание на две разнородни реки, на две светлини, на два тона –

светли и тъмни;
бели и черни;
радостни и скръбни.

Изгрева ги съчета, за да се получи нещо цялостно и забележително недокоснато и недостижимо за всичките набези на тъмнината. Изгрева като идея и като фокус ще си остане и като материален обект на който много пъти ще се връщаме и като духовен оазис всред пустинята на нашето време, чийто горещ и пустинен дъх намира до праговете на уморените и отеготени хора.

Ние преживяхме Изгрева.

Преживяваме нещо повече и сега – идеята остана жива, реална, жизнено способно с кълн и бъдеще като символ на Великото, Вечното и Неизменното, като неопровержима истина и факт, че земята през двадесетия век бе посетена от Него – от Учителя, като подари на нас, на българите и на цялото човечество едно учение – нека не поставим никаква метафора ред него – учение, което имаше бъдеще – учение, което щеше да изведе народите от лабиринта на голямата тъма и на големите противоречия – лични, семейни, държавни, световни. На изнурения свят Той подари топлината на Любовта, светлината на Мъдростта, и крилете на Истината – живителния дъх на свободата, на знанието, на живота – най-големите ценности и най-голямата реалност – Великите Принципи.

18. СЛЕД ПРАЗНИЧНАТА ТРАПЕЗА

Винаги през всичките времена и епохи, във всичките светове, до всичките живи същества стигала оная вест и покана – наречена в старите сказания – покана за сватбено тържество. Събитията тогава се развиват вихрено, епохата се откроява като огнен стълб и светлините проникват целия свят и с огнената си стрела докосват всички съзнания. Присъствието на жениха позлатява времето, насища го не само с блясъка на Мъдростта, с топлината на Любовта, но и със сиянието на Истината. Всичко това се придружава с радост и веселие. Отличителния белег на сватбеното празненство, чиято мистична красота продължава да се разгръща след като сватбата отшумява; остава да блика богатия духовен живот вътре в човека, като извор, който дълго ще пои и възраства плодовете на духа.

Великият Учител идва на земята. Той е претоварен от духовни съкровища. Призовава учениците си, показва им богатствата, слага богата трапеза и им казва: Каня ви на угощение! Сложих трапезата. В нея ще намерите всичко и ще има за всекиго. Кой, каквото си харесва, да си вземе. Щедър е Нашия Баща, яжте, пийте и се веселете!

Каква красота, каква необозримост!... Векове, хилядолетия е бил очакван този ден и час, когато на земята се оповестява идването на новото в лицето на Жениха, в лицето на Учител. Тогава на земята бликват извори със сладка вода; дърветата раждат сочни и едри плодове; пшеницата узрява сита и сладка; цветята ухаят приятно; пчелите събират много мед; слънцето обилно излива светлината и топлината на потоци и реките текат пълноводни. Настъпило е празничното време. От всички най-много разбират и знаят всичко това учениците и затова чуят ли призива, оставят всичко настрана, не мислят за нищо, което може да отвлече вниманието от главното и бързат да не пропуснат нито миг от онова, което ги зове и чака. Гледат никога да не отсъствуват от трапезата и да не участвуват в радостта и веселието, което придружава това най-рядко събитие на земята, наречено с право епохално.

Но ето, че края на тържеството идва. Сватбата е преминала, сватбарите са разпуснати, разотиват си, свирната и песните пресекват и Женихът събира учениците, за да им каже последните си думи...

Колко много е казал!... Какви съкровища небесни е оставил...

Глад и суша няма да ги стигне, ала ще има друго, което сами ще открият. И това "Сами" вече звучи особено, думата остава. Учениците я улавят. Те я сричат, гледат я и накрая си казват: Ще я разтворим и в нея ще потърсим съдържанието. Той никога не е казал нещо случайно и напразно. Никога.

След това оглеждат света след празничната трапеза и се намират сами в един свят, който прилича на океан не тих, а развълнуван. Нищо друго не остава, освен да разпънат платна и да тръгнат на път. Да, нищо друго, само път, само надсмогване и преодоляване, само учение и работа и нещо друго още, което стоеше там като острие на меч, като огнена граница, като межда между два свята, два живота – той на миналото и той на бъдещето – вчерашният и утрешният ден си казват прощалната дума.

От този момент легендата сплита своята фабула и започва да тъче най-тънкото, най-финото платно, което един ден ще покрие със слава не само историята на една епоха, но и историята на учениците, които не се обърнаха към миналото, а устремено тръгнаха към бъдещето. Границата блестеше като огнен водопад и стрелките бяха бели и ярки.

Онова време на веселие и радост, когато тъпаните биели и свирките свирели и всички пеели и трапезата не се вдигала – време на ядене и пиене...

Миналото – блясъкът му никога нямаше да помръкне – но не бе минало, бе нещо друго, нещо уникално в живота на ученика изобщо. Сега обаче се бе случило нещо друго – новия ден бе настъпил бурен и тревожен. Сега втората половина на един живот, който зреел като житен клас, се очертаваше строг и сериозен, преизпълнен от проблеми, изпитания и страдания. Бе настъпило времето, когато учениците бяха изправени пред матуритетен изпит – неудържимо, естествено и показателно – трябваше да бъдат проверени, изпитани, оценени или преоценени, за да се види на какво бяха способни, какво можеше да се очаква от тях и на какво можеше да се разчита.

Великите закони лежат вечни и неизменни, валидни за всичките времена и епохи. Изключения нямаше да се прави и сега. Ученичеството и на земята и на небето почива върху строго определени правила.

Най-голямата грешка, която можеше да се допусне, бе тази да се сбъркат глаголните времена – ученикът да се връща на миналото и всячески да иска то да бъде възстановено, отлято в същите форми, за да се преживее то пак и пак, когато постановката из основи вече е променена. Напразни усилия. Невъзможно е да се върнат, да се реставрират да се преживеят по същия начин ония дни, мигове наситени с аромата на една неповторима по своя блясък пролет. Желанието и усилията да се върне миналото не е нищо друго, а признак на неразбиране и дръзване да кажем нежелание и неготовност за сериозна, упорита и всекидневна работа, със скритата тенденция да се отложат изпитите. Само ленивите ученици отлагат изпитите си, така е било винаги и на земята и на небето и в обикновените училища и в необикновената школа на Учителя.

Учителят, Пратеникът, не е дошъл на земята, за да подари само радостта, Той не си е отишъл, за да я отнесе със себе си. Радостта е нещо непреривно, което винаги трябва да придружава ученика, като скъпоценна мида тя трябва да почива в дълбочините на океанските води и никакво вълнение да не я наруши и никаква сила да не му я вземе. Тя е отличително качество на ученика и е един чисто вътрешен процес, който не се влияе от външните условия. Нищо не е в състояние да му я вземе. За ученика, който учи няма благоприятни и неблагоприятни условия – ние смеем да кажем това, изхождащи от живия опит и на ония, които ще дойдат след нас – ученици, като завет ще им оставим това. Сезоните винаги са добри и винаги крият в пазвите си безценни неща, добри условия за ония, които учат. При всичките условия и превратности на живота ученикът трябва да живее с идеята, че неговия дел и жребий в живота е пълен, богат, значим. Родил се е под ярка и добра звезда. Миналото е еднакво ценно, както и настоящето, както и утрешното. Нещо повече, сега му предстои упорита работа, изпълнена с трепет, с оня жив интерес присъщи на откривателя на нови земи, на учения за нови истини, на твореца за нови творби, на математика, който открива нови формули.

Ученикът трябва да знае, докъде е стигнал, на какво е способен, какви знания притежава и увеличава ли ги всеки ден. Само ония, които не са работили достатъчно и не се чувствуват подготвени за изпитите само те не желаят да има изпити, да има страдания, да има бури и депресии – неизбежни в пътя на ученика. За ученика времето, когато изпита е насрочен трябва да бъде най-красиво, то го обогатява с непреживяни опитности, преживявания и чувства. Прави го смел, доблестен и го освобождава от илюзиите да се мисли, че е силен, богат, учен и пр. Затова ученикът посреща с радост изпитните дни, смирено застава на изпитната скамейка и не бърка миналото с настоящето, не разправя какво е било някога, какво е преживял, какво е притежавал, какво е можел, а строго делово се придържа към настоящето и говори по същността на

въпроса и не мълчи на зададените му въпроси. Ония, които го изпитват не се интересуват от миналото, за тях не е важно, къде е стоял далеч или близо до Учителя си, отляво или отдясно, при нозете или къде да е. Абсолютно нищо от миналото, а всичко от настоящето. Какво е учил, какво е правил през това време, на какво е способен, какво е надмогнал, с какво се е справил, как е разрешавал задачите на своето необикновено всекидневие – до колко е успял да реализира търпението, самообладание и ред още много други неща от стълбицата на добродетелите. Строги и възискателни са тези, които участвуват в изпитната комисия, но са крайно справедливи и никак не са жестоки. Те преценяват добре какво е притурил, как е учил, бил ли е достатъчно трудолюбив, пламъка за знанията увеличил ли се е или се е намалил. Нищо друго. На края те си дават оценката от която първата бележка гласи: Не смесва миналото с бъдещето; учил е усърдно, добре е използвал всичко, което му е било дадено, готов ли е сега и той да дава. Защото водите на езерата се вливат отнякъде, а после се изливат пак на някъде. Човек вдишва и издишва, морето приема реките и връща след това водите, земята първо поглъща семето, а после дава плода.

Така тече и животът на ученика – от този живот протекъл естествено по всичките закони на развитието може да се очаква нещо. На него може да се разчита; на него може да се даде всичкото съдействие. За такъв ученик Учителят не е далеч, той никога не е лишен от Него, като източник на светлина, топлина, сила.

Земята има две полушария. Когато едното е светло, другото е тъмно. Когато едното дава, другото взима. Едното е в пълен покой, другото в нестихваща дейност. Кълнът разсича двете половинки на семето, за да се прояви живота. Два величествени момента има в живота на ученика – взимане и даване; когато Любовта дава с едната си ръка, тя взима с другата.

Какво е взел по време на празничната трапеза важно е да се знае, да се преценява, да се оценява, важно е и да се знае, какво му предстои след тази трапеза – то е стигането на най-високия връх, домогване до най-красивата и най-мистичната част на ученичеството.

19. ШКОЛАТА

Целият живот на човека представлява една школа. Както в училището – обикновено има добри и лоши ученици, способни и неспособни, прилежни и лениви, така също и в житейската школа се срещат същите категории. По същество тези школи не се различават и двете имат строго определена програма, учители, уроци, изпити. Разликата е само в тяхната външна форма и техния материал. Тук, обаче, думата не е нито за обикновеното светско училище, нито за житейското. Те съществуват от незапомнени времена и придружават човека от първия до последния ден на живота му. Няма ден и час, когато човекът да не учи, да не разширява кръга на своите познания и знания. Разлика има само в скоростта на възприемането. Някои учат леко и бързо, други мъчно и бавно, някои изобщо не могат да учат и се влачат цял живот. Животът е най-суровата и възискателна школа. Какво мисли човек, какви са неговите възгледи по тези въпроси, то не е от значение. Животът на земята така е устроен, че на човека му се дават условия само, за да учи и да трупа духовни богатства, ако разбира се си дава труд за това.

Но ето, че на Земята през известни епохи се открива една друга школа, може да се нарече специална, различна през различните времена с различно наименование, ала с едни и същи цели. Ние няма да проследим

историята на тези школи от дълбока древност на изтока и на запада. Не липсва литература по този въпрос. Нашата цел в случая е строго определена. Спираме вниманието си в това, което се случи в пределите на нашата страна, тази малка планинска страна в средата на Балканския полуостров – България. Тя по неизвестни причини и по милост Божия става средище, условие, където се открива школа. Налице са две неща – първото: мястото е вече определено и второто: присъствието на Учител, Който откри школата. Това е нашата задача с този фрагмент – Школата на Учителя. За нас темата е близка, позната, макар и в определени линии и мащаб. Зад нея не стоят нито големи имена, нито някакво минало. Тя няма история. Тя се роди в последствие естествено и непосредствено по простата причина, че на Земята се ражда Учител. Започва почти безшумно своята работа – не цели да привлича, да покорява, да се налага. Не говори на висок глас и не кани никого. Дошъл е с определена мисия. Сам си избира народа и страната. Защо тъкмо България не коментираме. Безспорно е обаче, че зад този избор има важни причини. Учителят се спира тъкмо на тази страна и на този народ. Той не идва ни от запад, ни от изток. Не е учил в никоя земна школа от този ранг и не проповядва чуждо учение, заимствувано, приспособено за случая. Той е роден българин, родното му място, казано по човешки е едно село във Варненско – служи си с всичкото езиково богатство, което българската реч му предлага. Учението му е обявено от светлината на българския гений. Никой не може да го упреква, че лансира чужди идеологии. Всичко е чисто, самородно, оригинално, първо по рода си, със скритата сила и способност да бъде общочовешко достъпно, ясно, разбрано, приложимо от всички народи, раси. Рядък плод чист и сит като българската пшеница, всеки може да я опита.

Школата се отваря официално и неофициално, наглед спонтанно, а нейде далеч – замислено с всичките детайли. Защото тя е монументална сграда и всичко в нея от градивния материал, до здравите подпори и до последния болт трябва да бъде здраво, устойчиво, солидно. Тя ще има да преживее големи депресии и изпитания, ще бъде подложена на трусове, затова трябва да бъде изградена по план и всичко до най-големите подробности е добре замислено. Взето е предвид всичко и никой, никой в нея не може самоволно да пристъпва или да се разпорежда. Школата на Учителя през този бурен двадесети век става символ на величествена сграда – централа и фокус, който да разпръсва и събира светлината – лъчите на онова, което на земята щеше да се отрече със закон и без закон и щяха да се опитат за сетен път да сразят нея – триумфалната арка на школата – Истината.

На преходната минута и на края на демаркационната линия щеше да се издигне школата, като величествен монумент, където от една скромна катедра щеше да се чуе гласа на Истината, щеше да се излее обилието на една Мъдрост, не за друго, смеем да кажем ние, а за да се пресече в този най-съдбоносен миг на човечеството похода на тъмнината, за да се нанесе последния удар на тъмните сили, които не за първи път кръстосваха своята шпага със синовете на светлината, чийто Представител сега беше на земята, облечен в плът и въоръжен с премного сила, Мъдрост и Любов. Всичко му бе дадено без мярка, за да свърши великата работа – да подкваси човечеството с кваса на Истината. Школата стоеше там във всичкия си блясък и триумф, защото в нея се правеше един велик опит и бе успяла да привлече един духовен елит, едно скромно на вид общество, чийто сърца и умове, чийто душа и дух бяха жадни до слушат, да възприемат и да прилагат великото, което се разливаше като обилен извор, чийто води съживяваха и повдигаха човека.

Школата не беше случайно явление, школата не беше и общодостъпно училище, където всеки можеше да влезе, макар, че на вратите не стояха "дракони с огнени мечове" да пазят храмовите врати на източните школи. Този път школата на Учителя беше повидому открита за всички, ала някои се самооблащаваха, че пространството и времето бяха установени величини. Учениците обаче не живееха с илюзии, не разчитаха и на факта, че могат да гледат и да слушат Учителя на определените дни и часове, седнали на първите места. Ученичеството беше сложен и труден процес. А школата най-сериозното училище през вековете и най-взискателното, най-строгото същевременно.

Истината беше неделима, твърда и непоколебима, кой можеше да устои на нея... Школата почиваше на това основание и ония, които смятаха, че можеха да я заобиколят, разчитайки на любовта и търпимостта на Учителя много се лъжеха. Всичко, което щеше да носи следите на лъжа, фалш, неискреност, недоверие и лицемерие, щеше да се разпадне, да рухне и самоунищожи от лъчите на светлината. Школата представляваше най-чисто и най-своято място, където ученикът влизаше с изути нозе. Нека вратите да бяха отворени и нека при нозете на Учителя да сядаха някои, които се смятаха за първи ученици. За Него нямаше нищо скрито, Големият Сърцеведец свободно четеше в умовите и сърцата на всички и цялата му съдба отразена в очите, за Него беше отворена книга. На земята нямаше човек, който мажеше да Го излъже. Той познаваше из основи човека, знаеше какво притежава, на какво е способен, на какво може да разчита.

Школата на Учителя беше факт и изворът, чийто води идваха от далеч и от високо бликаха непрестанно, обилно, щедро, непресъхващи. Земята лежеше суха и морна, попукана от дългата духовна суша. Жаждата напираше и човечеството чакаше, очакваше нещо ново. Тъкмо тия души пристъпваха прага на школата, за да освежат душите си от живата вода на извора. Школата бе именно за тях не само като място за получаване на знания, но и спокоен пристан, където човекът можеше да отпие глътка от жадувания мир и радост. Те нямаха лични интереси, не идваха, за да намерят някакви земни облаги, нито да добият сила, здраве, слава, щастие дори, те идваха с една единствена цел – да учат, да бъдат ученици. Искреното им желание бе тяхната свободна виза.

Те видяха Учителят и застанаха смирено и чинно пред Него, изпълнени само с устрема да вървят напред и да се подвизават като ученици. Школата и Учителя бяха нещо неделимо – едно историческо явление. Тя не бе вече мечта и блян и времето, в което школата съществуваше щеше да остане написано със златни писмена и значението ѝ щеше да се разрасне като огромен дъб, чийто ветви щяха да обхванат една цяла епоха и да пои с живителните си сокове много поколения.

Школата беше събитие от крупно значение, не само с това, че една жадна и будна аудитория, интелигентна и будна слушаше Учителя и Словото се разливаше мощно и обилно за тях, за всички, които по-късно щяха да стигнат до Него. Там беше и цената на школата – магията чрез която времето се съкращаваше, защото не друго, а светлината имаше тази власт да манипулира с него, както намираще за добре, според условията и възможностите, за да отидат учениците напред от своето съвремие и изковат новите форми на мисълта и извисят чувствата си. Нищо вече не беше важно, освен това, да се пробуди новото съзнание и старите мерки, стария морал да се огъне и строши под напора на новото, което прииждаше.

Школата изискваше постоянство, търпение, точност и самообладание. Онова, което учениците изработваха и придобиваха, щеше да остане като плод

в техния живот, узрял под лъчите на светлината и топлината, които Учителят изливаше върху него. Школата изискваше искреност, чистота, безкористие и абсолютно доверие. Само благодарение на тези добродетели можеше да се реализира правилна и хармонична обмяна между Учител и ученик. Всякакъв фалш или сянка на недоверие бяха тъмни петна, които запушват порите на душата – неизлечима проказа, която поразява ученика още в ранния стадий. Школата изискваше вяра, убеждение, устойчивост – никакви компромиси, съмнение и отклонение от правата линия – основната в школата – чистота и всеотдайност. От ученика се изискваше абсолютна верност към всичко, което засяга неговия живот и живота на школата и към делото на Учителя. Съмнението, недоверието, неискреността бяха равностойни на духовна смърт, на самоубийство.

На земята нямаше по-строга, по-взискателна програма от тази на школата. Нека нейните врати да бяха достъпни и на прага да нямаше ангел с огнен меч. Като в класила нива школата търпеше плевелите, ала времето и воденичния камък, големите сита, кога да е щяха да си кажат думата и да наложат неумолимата си присъда. И нямаше да остане ни един от онези, които се нареждаха като ученици, да не се разбере житеен клас ли е бил, или обикновен плевел – паразит. Рядко строга и пречудна програма, казваме ние, за първи път приложена на земята по закона на свободата и на любовта, защото не друго, а свободата и любовта бяха двете основни начала, които стояха на този свещен праг – величествен опит и пръв по рода си да се пристъпи към човека с тези двете: Любовта и свободата.

Школата изискваше с абсолютна последователност най-важното, най-същественото – главното: Приложението. Без приложение нямаше школа, нямаше ученичество, нямаше изобщо напредък. Школата не търпеше статичност, нито застояли води в които не ставаха непрекъснато втичания и изтичания – пресния и жизнен елемент се вливаше изключително само с прилагането на всички методи, начини, правила и задачи, които се даваха в школата. В школата всичко се подлагаше на щателен преглед и изпит, доколко се асимилираха знанията и доколко те се прилагаха. Знание и живот, думи и дела, в една неразривна връзка образуваха здраво звено, за което ученикът трябваше да държи сметка. Другото се смяташе за лицемерие, за непоследователност, за липса на убеждение, за липса на здрав морален гръбнак. Нищо друго не служеше за точна мярка на ученика, освен приложението – живота. Затова Учителя казваше: "Трябва да живеете така, че ония, които ви наблюдават да останат с впечатлението, че сте необикновени хора във всяко направление."

Школата бе извор на трите принципи, които съставляваха ядката на Учението: Любовта, Мъдростта и Истината – те бяха израз на Великата Реалност и като три пълноводни реки пояха и освежаваха живота и насищаха атмосферата с нови идеи, с нови знания, непознати и нечути до тогава на земята. Това дръзваме да кажем ние – учениците, които непрестанно откриваха все по-нови и по-нови залежи от скъпоценното познание, което сега изобилно като слънчева светлина и топлина се разливаше и огряваше всичко навсякъде, като проникваше бавно, но сигурно умовете, сърцата, душите и духовете на хората. Бе успял да насити атмосферата с трите принципа, с които Той боравеше леко и свободно и бе успял да реализира резултати, за които в миналото можеха само да мечтаят на изток и на запад, където трите принципа ги разделяха – на запад с Мъдростта, на изток с Истината. А те бяха крилетата на Любовта и трите заедно действаха мощно, никоя сила не можеше да им се противопостави.

Школата беше изградена на диамантена основа. Учителят стоеше в центъра ѝ с една цел, велика по своя замисъл да извае новия образ на човека, да

претвори този образ в съзнанието на ученик, който като образ представляваше най-високия връх до който човекът можеше да достигне. В "Пътят на ученика" – съборни беседи през 1927 година ясно е казано: "Новото в света, това е раждането на ученика – сега е епохата на ученика". Целеше се да се помогне на човечеството да мине безопасно демаркационната линия, която разделяше 20 от 21 век, за да се запазят духовните ценности на една култура, която сега щателно се пресяваше. Задачата на школата блестеше като пътеводна звезда, получаваше своето значение, станала символ на надежда, вяра и любов за които обезвереното човечество бленуваше неудържимо.

С пълно право може да се нарече школата, школа на Любовта, на Мъдростта, на Истината, които изгряваха над помръкналите хоризонти като огромно слънце – приличаха на огромни реки, които опасваха цялата Земя, за да я наситят на Живот, със знания и светлина, със Свобода.

20. КАТО ЯТО ПРЕЛЕТНО

Темата остана недокосната, поставена настрана в някакъв ъгъл, сякаш можеше да почака, или завинаги да си остане там, неоживена от нашето перо до оня час, когато някой, който живо е следял жизнения поток край Него, спира вниманието ти и ти казва – заслужава. Струва да се отбележи – едно ято прелетно изпълнено с устрем... Сепваш се, усещаш вече ритмичния удар идещ от дълбоко, раздвижена си вече и казваш: Да, колко значим е този отрязък от нашия живот, от Неговия, от живота на Изгрева изобщо. Решаваш тогава да се обърнеш към това живо табло и търсиш някаква извинителна форма, затова, че си била до сега обърната с гръб към една постановка където си взела живо участие и ти. Намираш тази формула "Участвувала". Да, била си там в сърцевината, в центъра на ядрото, "прелетно ято" наречено и последна сякаш виждаш онова, което другите отстрани бяха успели да уловят и отбележат и по своему да кажат: Една светла страна от живота, тон жив и трептящ от всекидневието. Обръщаш се тогава с лице към този живот сложени настрана и пристъпваш към него с всичката нежност, красота и топлина, които са придружавали тези ритмични полети на нашата младост, тези движения на времето – интервали на годината, които за нас, които живеехме и работехме далеч от Изгрева, светкавично летяха между трите ваканции на учебната година; между два момента значително големи от нашия живот, когато сме пристъпвали прага на родното ни училище и когато сме го напуснали.

Ние бяхме учителки. Навремето Той насочваше почти всички към тази професия. Между нас имаше и мъже. Бяхме от трите категории – среднисти, завършили педагогическо училище, прогимназиални и гимназиални учители. Групата беше внушителна. Учителската професия между всички останали беше намерила широк прием в нашите среди и нека добавим ние бяхме и сме с убеждението, че това направление, което Той даде, беше най-хубавото, което се бе случило с нас. Учителската професия изведнъж получи пълно признание и покоряваща власт и неизвестно още какво, че ние от педагогическото училище с пълна готовност тръгвахме към учебните стаи, независимо от това, къде ни изпращаха. Още при първата среща, тридесет или четиридесет чифта детски очи, които те посрещаха с обич ни взимаха ума – тоя изживян момент никога не изчезна от нашата практика – ние сякаш бяхме родени учители. За нас учителския живот съдържаше нещо необяснимо прекрасно, което ни откриваше вътрешното съдържание на професията. Излишни бяха многото думи и многото томове написани на тази тема – беше миг като светкавица, която осветлява небесата и

ти виждаш, какво се съдържа в тази работа, в това поприще, към което Той ни бе насочил, като я наричаше най-хубавата и най-благородната професия и сам Той бил една година учител в началното училище на село. Бе минал този път и винаги подчертаваше голямото значение на учебния процес при формирането на детската личност. Не беше важно само това да се разкриват буквите и числата и процесите свързани с тях, а онова дълбокото, което ставаше вътре в детската душа, пламването на искрата, които събуждат мислите и емоциите и оформяват характера на човека. Влизането в контакт с детската душа, с неговото сърце и ум изпълнени с вяра и доверчивост, задълбочаваше процеса и те караше да внимаваш на всяка стъпка, която те отвеждаше до детския мир, за да му подариш най-ценното, което притежаваш – частичка от твоя идеал, вярата в доброто, хуманното отношение към цялата заобикаляща природа. За нас това бяха свещени моменти, пристъпвахме към всекидневната работа като към свещенодействие и влагахме душата си във всяка наша дума, съвет и жест. За нас идеята отиваше много далеч – необходимостта от здрава ръка, която да води, да открива, да направлява, сумираше всичко в едно единно цяло оня стрък от педагогическата ни работа, наречено обучение, свързано с огромната дейтелност, наречена – възпитание. Човекът беше сложно построен, човекът се раждаше слаб, неук, малък – предстоеше му да расте, да се развива, да се научи на много сръчности и да придобива много знания. Две жени стояха до него и бдяха непрестанно и правеха всичко възможно задачата да бъде постигната идеално. Тъкмо тази задача стоеше твърде близко до нас, поради една друга причина, че и ние бяхме ученици в една друга по-висока школа – тая на живота. В един свят и ние бяхме деца, слаби и неуки, жадни за познания; не сричахме ние словесните или аритметичните знаци, а знаците на голямата наука, която щеше да ни научи да живеем като истински човеци.

Ние бяхме ученици, имаме Учител – идеята лежеше жива и жизнелюбна – по този повод много неща бяхме вече казали. Ние обичахме професията и пристъпвахме прага на учебната стая с усмивка на уста, ние живеехме с нея и както казахме тя излизаше от рамките на традиционното обучение, за да подарим на малките ученици идеята за голямото, красивото, което щеше да го ползува цял живот. Целяхме да изваем нови хора с нови идеали. Знаем, тук може да ни упрекнат и да ни подхвърлят нечистата дума пропаганда или проповед. Ала ние смеем да кажем и да докажем, че бяхме далеч и от двете – примерите са твърде много, ние живеехме и нашия живот беше жива книга за родители и за учениците. Това стигаше да не бъдем никога забравени. Ние не говорехме, ние живеехме и прилагаме; нямаше намерение да правим от децата фанатици – обичахме ги и живеехме край тях по един неповторимо нов начин – това стигаше. Доволни бяхме.

Много бихме могли да кажем по този повод, колко задълбочена и нова протичаше нашата дейност с приложените методи и начини на обучение и възпитание, които даваха отлични резултати. Премного Учителят в лекциите и беседите засягаше въпросите за възпитанието и самовъзпитанието и ние като учители имаме, какво да научим от тях, когато се касаеше до децата и младото поколение. Огромен материал по тези въпроси стои в лекциите и беседите и чака бъдещето, когато те ще бъдат извлечени и приложени. Това словесно и научно богатство един ден ще бъде потърсено и принципите ще легнат в основите на новото образование и възпитание, чиято система ще се освежи и обнови. Защото никоя задача за Него не бе така важна, належаща, съдбоносна дори, както тази за възпитанието на поколенията. Той държеше за една образцово възпитана и благородна младеж, готова за велики дела.

Ноето, че се отклонихме малко – темата за учителството, за възпитанието и обучението стоеше толкова близко до нас, събралото бе много и ние имаме какво да кажем. Нашите възжелания се покриваха с оная всеотдайност и чистота, които оставяха трайни следи в душите на нашите ученици – ние ги обичахме и бяхме обичани. Това не беше малко. Искахме в този фрагмент за учителките и Изгрева да кажем нещо малко като въведение, за да пристъпим към същественото, а то излезе много.

Сега ние се връщаме към този живот, не за друго, не, а за да подчертаем отношението, което Учителят имаше не само към нас като учители, а към оная голямата роля и работа, която засягаше най-съществената, бихме казали главната задача на нацията. Беше важно за Него да има будни, честни, всеотдайни, съвестни, готови за жертва учители – образец, като ония, които още витаеха край нас от възрожденската епоха. Колко повече сега, когато се очакваше нещо много повече от целия народ. Ние самите бяхме ученици с една будна съвест и силно изострено чувство на отговорност, принципност и безкористност. Всичко у нас лежеше гладко, чисто, неподкупно с пълното съзнание за една свята служба. Стараехме се да бъдем истински учители проникнати от този идеализъм с който епохата ни закърми, като правеше от нас неуморими труженици. Всичко казано до тук излезе почти педагогично, а поставената цел в началото беше съвсем друга – да рисуваме с меки тонове един акварел от който лъхаше всичката чистота и нежност на един пролетен пейзаж – нашия живот.

Бяхме група, истинско ято прелетно, което прииждаше и отхождаше, прелиташе и отлиташе като прелетни птички от север на юг и обратно. Прекосяхме разстоянията, където и да се намирахме, пътувахме с всички превозни средства с които можехме да разполагаме тогава, а те бедни, оскъдни, недостатъчни – транспорта у нас през първите десетилетия на нашия век до четиридесетте години дори, когато се пътуваше с бички и каруци, с раздрънкани автобуси и влакове, които беше щастие да догоним, пътувахме с часове, докато се доберем до железопътните гари. Пътувахме три пъти през годината – двете ваканции по-малки и голямата лятна, която прекарвахме на Изгрева а по-късно на Рила. Никакви тежки атмосферни условия можеха да ни спрат, влаковете се оказваха понякога нередовни, особено през зимата и в София пристигахме посред нощ. До Изгрева нямаше превозно средство, но и това не ни пречеше да бъдем на другия ден след ваканцията при Него и между приятелите. Защо и за какво?... Сега, когато се връщаме назад и си спомняме за това вихрено движение, което никога не спираше, когато се касаеше за пътуването, никога да не пропускаме тези дни, когато можехме да бъдем там... Защо?... За какво?... За да слушаме, за да гледаме, за да уталожваме жаждата и глада по нещо, което сега беше слязло на земята и всичко беше щедро дадено, една трапеза богата и разнообразна да има за всекиго и да задоволява вкусовете на всички. Идвахме, защото Той беше гост на нашата земя и беше тържествено това събитие и ние дълбоко в себе си съзнавахме важността и значимостта на момента, на епохата на времето, чийто разсипващо злато ни обогатяваше, озаряваше. Да бъдем на клас, да бъдем на среща с Него, да бъдем на Витоша, на Рила беше нещо необходимо, належащо, нещо което за нищо на света не искахме да пропуснем или заменим с нещо друго – абсолютно – неповторимото сияеше и хвърляше своя отблясък върху ни, бяхме успели да го доловим. Гледахме, слушахме, пеехме и споделяхме ние представлявахме семейство. Затова идвахме в София, на Изгрева – това място, което ни се виждаше най-прекрасния кът на нашата земя – една истинска перла, за която никога нямаше да се уморим да разказваме и да възпяваме. Ние бяхме очаквани, бяхме желани

и ни посрещаха радушно, топлосърдечно, мило. Бяхме една бръмка от братския живот, една ядро, както казвахме, един фокус, който събираше и разпръскваше лъчите на светлината, за да отразим най-сублимното нещо на духовния живот – виделината. Беше много важно това. Чувствувахме се окрилени, пламенни, радостни, вдъхновени, че вършехме една работа, не само патриотична, но и дълбоко хуманна. Бяхме проникнати от онова дълбоко национално чувство, наситено с общочовешка хуманност. Задачата ни като учители надвишаваше тази на обикновените учители, превърнали се на кариеристи занаятчии. Ние никога не се отегчавахме, никога не ни омръзваше, никога не скучаехме. Бяхме сякаш заредени с една необикновена енергия и с една свежа сила, която ни даваше криле. Да си едновременно ученик, каквито бяхме ние и учители, беше наистина нещо забележително, голямо и отговорно.

Всички ние имахме желание да се придвижим към София, към Изгрева, към Него, за да участвуваме и ние в този живот, да бъдем в непрекъснат досег със Словото. Ала Учителя държеше на другото, то бе по-важно от всичко друго да сме навред из страната, на различни разстояния, независимо от трудните условия, сякаш бяхме запалени свещи, чиято светлина трябваше да проникне навред. Една голяма, тиха и незабелязана работа се вършеше, като ония подводни и безшумни реки, които преливат от изобилие. Това беше по-важно и ние го разбирахме. Далеч не значи това, че ние вербувахме последователи – ние не проповядвахме, ние не налагахме, ние почти не говорихме на тези теми – ние само живеехме и винаги през всичкото време оставахме живия пример да говори вместо нас. Тъкмо за това, че живеехме новото, не бяхме забравени, нещо оставаше след нас... Близко и далеч бяха относителни понятия, както времето и пространството – разбирахме това и не тъгувахме, че сме далеч.

Учителките като идея, като едно изявено вече положение беше факт. Приличахме на жив стрък в букета на общото, бяхме като тон в общата песен. За нас имаше място на Изгрева, имаше грижа и прием вътре и вън. Имаше и нещо друго специфично, отличаващо – трудно бихме могли да го назовем и уточним – приличахме на кошер – работлив, трудолюбив, работихме всеотдайно с постоянство и с радост – това беше най-важното. Кошер – медоносен, плодотворен от който се изцеждаше нещо скъпоценно. Народът ни имаше нужда от нас, затова и следите ни оставаха трайни и незаличими. Ония, които ни познаваха трябваше да останат с впечатлението, че бяхме необикновени хора – и това беше най-важното. Такава беше и нашата цел. Не думи, а образци. Историята на нашето учителство ще си остане една светла страница на българското учителство изобщо. Обръщайки се назад извива се един път чист и светъл, който сме извървяли. Всичко хубаво, което сме имали и дали, раздали щедро, дължим го на Него, до голяма степен, че бяхме Негови ученици и като такива Той направляваше стрелката на тази толкова важна и благородна професия за даден народ.

Ние отивахме и се връщахме пак, очаквахме ни с радост, изпращаха ни с добри пожелания – в нашето лице сякаш посрещаха цялото българско учителство, което като идея стоеше близо до Него и като жива действителност. Учителството като институт и майката носеха най-голямата отговорност при формирането на нацията, във всенародното развитие и прогрес, в общочовешкото благо. Ние дълбоко съзнавахме тази роля и нещо по-важно нямаше за нас да бъде тя изпълнена достойно.

Така ние останахме на онова определено място, където ни постави Той, като част на големия живот на Изгрева, като съществен тон в голямата картина на братския живот в чийто нестихващо движение ние представлявахме едно уханно цвете, един мелодичен тон; уханието ще остане за винаги, а

тонът не ще престане да звучи. В Неговата голяма работа, която Той нарече “малка” ние останахме като нещо изваяно собственооръчно от Него, като скромно произведение по вид, а богато по съдържание. Това говореше ясно и убедително колко много Той държеше на една от големите задачи от национален и общочовешки мащаб – поколенията, младежта, възпитанието. Затова и ние бяхме близо до Него, под един светъл пристан, винаги окрилени и вдъхновени. Като едно цяло хармонично и дейно ние съществувахме, за да кажем на всички, които имаха сърца и ум да ни разбират да се включат в голямата дейност, когато се касае да изграждането на здрава, чиста, светяща нация. Чрез Учителя ние се включихме в тази дейност, като най-висш патриотичен и общочовешки дълг и можехме много да разкажем, много за всичко, което видяхме, опитахме, преживяхме край Него и край нашата практика. Най-вече за Него – Учителя, Комуто дължим най-важното – направлението, огъня. Беше най-видния, най-забележителния и най-мъдрият Майстор – Педагог на големи и малки.

Това беше нашата непосредствена опитност.

Изгрева си остана свидетел на нашите сезонни прелитания, а заедно с това и на празничното, радостното, красивото, което винаги ни придружаваше. Като ято прелетно носехме със себе си всичката хубост на един живот, който включваше в себе си красотата и на всичките годишни времена.

Една незабравима страница, която имаше много да разказва, да рецитира и да пее за живота ни.

21. НОВАТА ГОДИНА – 1977

Колко малки, дребни неща понякога могат да накарат човека да предприеме някакво далечно или близко пътешествие в света на миналото и настоящето с желание да надзърне в бъдещето. Колко склонни са тия, които държат перо да се взират надълбоко, да оглеждат себе си и другите и да правят опити с хрумванията си.

Тази нощ!... Какъв повод? Новогодишна нощ, чийто блясък усещаш отдавна е помръкнал за някои. Защо, коя е причината? Знам ли, човек не може да каже, ето тази, или онази. Стоиш в това навечерие и си мислиш как да прекараш тази нощ – да дочакаш ли, или не дванадесетия час и да вдигнеш наздравица като милиони хора, които не могат да си представят този полунощен час без чаша алкохол. Нека я вдигнат, нека си пожелаят – честита Нова година!... Може би са вече, ако не съвсем пияни, то наполовина, защото до този час е имало трапеза малко или много пищна. Нека я ознаменуват с нея, нека не липсва нищо от урожая и обиито на нашата тлъста земя. Никой вече не пести и яденето поглъща най-голямата част от месечния бюджет. Нищо вече не нарушава традицията. Гледаш всичко и нямаш абсолютно никакво желание да порицаеш някого за начина, за обичаите, за привичките и традициите останали и унаследени от деди и прадеди, твърди, закоравели, вкопчили се упорито във всекидневието на обикновените хора, решили да ги спазят на годишните празници. Всичко това ти е безразлично, не те докосва, не те блазни и не ти прави никакво впечатление.

Тази сутрин в 4 часа въздухът беше резлив и гъстата мъгла нахлу през прозореца. Целият булевард светеше от неоновите светлини, ще говорят вероятно до пладне – днес е Нова година. А снощи беше Новогодишна нощ. През цялата нощ трамваите сновяха, продължават и сега, чуваш ги и на канавката гледаш гъста върволица от хора, чакат своя трамвай. Една секунда само си изненадан, къде толкова рано са тръгнали тези хора и мигом вече знаеш – били

са някъде, посрещали са Новата година и сега се прибират да спят. Картината е ясна. До четири часа са празнували. Нека си празнуват. Толкова е сив живота. На мене, какво ми е?... Нищо, абсолютно нищо. Нито ми е мъчно затова, че ето стоя си тук и понеже никога самотата не ти е на гости, мислиш си, как да прекараш тази нощ. Чаят вече е изпит – ореховките бяха добри. И решаващ до десет часа да се занимаеш с книгите, а после сън, хубав сън и в 4 часа на крак. Струва си да посрещнеш така Новата година. Утринният час блести и дружески ти кима с ръка и вече ти става весело, също като пред Нова година. Клепките се спускат за сън и след десет часа пристъпваш към спалното ложе.

Но ето, ненадейно, малкото, дребното неизвестно откъде като птиченце заподскачило пред тебе зачурулика нещо неразбрано и ти се вслушваш и искаш да го уловиш и попиташ какво точно мълви, какво точно иска да ти каже в този час. Много е важно това, като поличба. Мое птиченце, мой свиден блян, моя красота, какво?... Шепота тутакси се превръща на задушевен призив, една топла дума долита, познаваш вече стила и бавно сричаш: Какво ще си пожелаеш за Новата година? Кажй!... Отривисто фразата прозвуча и аз я чух. Какво искам аз, какво да си пожелаеш на връх тази година, в тоя нощен час, какво?...

Трепнах. Това за Новата 1977 година ли се отнася?

Да.

Тогава седнах и литнах. Вдълбочих в ония стари записи. Страниците прошумяха – миналото... Не, не, не го докосвай, ще прилича на старческа работа, не е интересно. Каквото е било, било, не повтаряй като рефрен – колко весело бе някога, колко хубаво, колко мило, колко, колко, колко...

Станах изведнъж като опъната тетива. Циферблата показваше единадесет. Още един час и Нова година. И по някакъв изостанал, атавистически, дивашки начин може да се каже тя се оповестява с оръдейни изстрели. Цялата къща ще се разтресе и ужасния вой ще ти напомни нещо зловещо. Изтръпваш. Но и това е част от оня остарял арсенал на обичаи и ритуали, които вековете покриха с ръжда и понеже нищо ново не ги сменя, стоят си покорно и изпълняват службата си.

Вече си в леглото и продължаваш да мислиш за главното – за какво да си пожелае човек за Новата година. И изведнъж затрепчат оръдията – топовете. Никога не съм ги виждала, да даде Бог никога да не ги видя. Момчета от войсковата част, танкисти ли ги наричат или бомбардири, добре са се погрижили, добре са заредили железните чудовища и детонацията вече тича по нервите. Напомня ти всичко това нещо тягостно и тъжно дори и страшно и ни една струйка радост. Би трябвало, умуваш – на тоя час да пеят хорали, да бият камбани, да засвирят музики, да бият тъпани. Затваряш очи и заспиваш след последния залп. Новата година стъпи на нашия паралел. Добре дошла, да е честита на всички!

В 4 часа си на крак.

Хубав сън, укрепителен, достатъчен. Готов си за всичко, което денят чака от тебе. Отваряш прозореца и каниш въздуха в тоя утринен час. Първия досег на това утро на 1977 година. Гледаш насреща, трамваят пристигна и прибра новогодишните си клиенти. Булевардът опустя. Не е интересно. Нека си тече живота обикновен или необикновен, беден или богат, разнообразен или еднообразен, бавно или бързо, умно или глупаво, кой както му се иска, кой както го мисли, както му е добре.

Готвиш чая и си позволяваш нещо, нали и аз съм обикновен човек. При това нощес ме попитаха, какво да си пожелаеш, какво искам. Какво ли?... Сега ще кажа, този път ще го кажа на всички, да го чуят всички. И вече съм дръзка,

вече не се страхувам и нека съм плашлива, развълнувана съм, и нека добавя и гневна, и този път ще кажа, какво си искам.

Една година на пролетния празник една наша приятелка Иринка се казва, поканила през тази празнична вечер гости, свои близки, обични хора от Изгрева – братя и сестри. Били към двадесет души. В къщата те вечеряли и Иринка, която беше пианистка, седнала пред пианото засвирила празничните песни и всички се разпели – пели много и хубаво. Прибрали се рано, нали имали и те обичай да стават рано. На другия ден Иринка получила служебна бележка от органите на сигурността. Там я разпитвали какво са правили, защо се събирали, искали ли са разрешение, порицали я остро и накрая я предупредили, това да се не повтори. Жената над шестдесет и пет годишна се разтреперила, уплашила се, побледняла и без това лицето ѝ беше страдалческо и обещала, че това няма да се повтори, дори и подписала. Иринка беше дъщеря на господин Спауста, чех по народност, дългогодишен диригент на Ст. Загорската военна музика и взимаше участие в популярните концерти. Цялото семейство имаха музикална култура. При Иринка по празниците никой вече не стъпи, повече на групово пеење не се събраха, нито на Нова година, нито през пролетта, за да празнуват и те, както си искат.

Същата история се повтори и при Йорданка, тази общителна жена, която никога не сядаше да яде сама. При нея се събираха по време на всичките празници. Тя полагаше големи грижи за тези празнични вечери и там също се пееше. На нея по същия начин изрично ѝ било забранено да събира хора около себе си при каквито и да са случаи.

Нова година от как се помня след тридесетте години на нашето столетие сме празнували с наши хора, наши приятели, които се наричаха помежду си братя и сестри. Събираше ни Учителя, събираше ни в големия салон на Изгрева. Празнували сме този и останалите празници красиво и задушевно с много песни и концерти и в последния час срещу Нова година Учителя държеше беседа и в едри линии начертаваше, каква ще бъде тя. Накрая се изправяхме на молитва за нашия народ и за всички по целия свят: “Благослови този народ между който живеем, благослови нашите братя и сестри с които се подвизаваме, благослови всички майки и бащи, които вършат Твоята воля, чуй гласа на всички страдащи по земята и ги благослови”... След това се поздравявахме и си пожелавахме годината да е благодатна, творческа, доброплодна.

До 1939 година празнувахме Новата година на Изгрева – тази последна мирна година, забележителна и неповторима вече година, която Учителят нарече юбилейна, като я сравни със седемте тлъсти крави от съня на Йосифа – сега предстояха гладни години, седем мършави крави и те не закъсняха да дойдат. Годишите не бяха скъдни откъм хляб, а от нещо друго, чиято въпийща нужда се чувствува до днес. Тая година на дванадесетия час Учителя говори и тълкува цифрите и ни подари две беседи – едната “Големият брат” срещу Нова година и втората на 1.I.1939 година “Малкият брат” – рядко хубави беседи, приличаха на два извора близнака и тяхното бълбукане нямаше да престане никога.

След тази година дойде друго време. Преживяното не се забравя, то е някъде утаено, покрито може би, но не е изчезнало. Сега ние не се връщаме назад, за да изпитваме радост, или скръб. Колко вода изтече оттогава и всяка капка е различна, по-прясна, по-свежа. Спираме се само на един момент, за да обхванем изминалите години с един поглед. Нашите Новогодишни вечери с определен облик, една светла страница от живота на Братството, превърнати на истински духовни празници – една проста вечеря с плодове, варен ориз подсладен, пресен хляб и варено жито. И вече си нахранен, защото другото

е нещо повече от една вечеря скромна и чиста. Другото, което е духовната страна на въпроса, уталожена е духовната жажда, нахранен си с дълбоко духовно съдържание, което идва от музиката, която слушаш, от песните, които пееш, от Словото, което накрая щедро ти поднасят – присъствувал си на едно истинско душевно тържество. Напълно си задоволен в един свят и понятието духовен живот ти звучи познато и близко. И си окрилен, благодарен и доволен, че си именно тук, а не другаде в близост с Него и скоро от катедрата ще чуеш Новогодишното Слово.

Да, това е, всичко е казано накратко. История не пишем, ще бъде ли нужна тя, изпълнена с дати, факти, цифри... Живял си някога красотата, дишал си свободно и си знаел, че никой орган на съществуващата власт няма да дойде да ти връчи листче и после да те питат, защо се събирате, защо пеете, защо се молите, защо четете, защо, защо, защо...

Години – Новогодишни вечери на Изгрева, тая перла на Балканите и беседи, живи документи за един преминал живот, който никога нямаше да се превърне на история, или на мъртва буква.

Какво дълго въведение за един отговор от две думи. Но нека, тихо е, ранният час е проглушен от гъстата мъгла, която лази по прозореца и от тишината на булеварда – всичко вече спи, часът е седем и половина и аз още не успях да кажа същественото за този ден. Но нека бъде тъй, както е вече написано, ни една дума от казаното няма да отпадне. Учителят напусна земята, праз един декемврийски ден на оная зловеща 1944 година – учениците останаха, останаха с пълното съзнание, че са ученици; следователно работата им продължаваше, те продължаваха да учат, да живеят. Страдаха, радваха се, бореха се. Изобщо животът не спря не пресекна нито учението, нито изпитанията, нито проверовачните изпити, нито цялата работа на школата – тя никога нямаше да престане. Празнувахме пак Нова година след това, по същия начин я празнувахме. Събирахме се пак в големия салон и пак песни, концерт, вечеря и накрая беседа този път четена, пак молитва, оная незабравимата. Бяха все пак мигове светли, макар и не така окрилени и радостни. Учениците никога не остават сами.

Но, нека да не говорим. До тук беше добре. Но ето че пак изскочи Иринка, а преди това се случи нещо още по-лошо, по-тежко. Налице изскочиха законите този път, набързо на сцената излязоха героите, набързо на бял свят се появи съдебен процес с всичките процедури, тръгнаха по "канален" ред, за да изглежда "както трябва". Ала набързо останахме без книгите, без имотите, без салоните, без парите, без хората, които стояха в ръководството, обвинени в лошо счетоводство – проклета да е тази дума, пълен израз на човешката лъжа и недоверие. Но това е друга тема и нека не си разваляме Новогодишното настроение. Процесът в папка стои в архивата на палатата за правораздаване, всеки може да го проучи и проследи. Ние си го знаем и нямаме нужда то това. Със закон одържавиха всичко и насреща не дадоха ни една аспра, защото всичко било безстопанствено. Велики Боже, безстопанствено, ничия земя, ниции пари, ниции имоти!... И Изгрева тази светяща перла отиде.

Нямаме салон. Къде тогава да се събираме и ние като всички хора по земята да празнуваме, не можем дори и в Иринкината къща. Нямаме право. А живеехме в правова държава, народна република, имахме и конституция. А ние, както искат да го чуят, не сме нарушили ни една алинея от този закон. Ние бяхме образцови поданици на тая държава, дисциплинирани граждани и добри производствени в работата си, независимо дали бивахме касиери, или прости работници. На Новогодишни празненства нямахме право. Затова и не можехме да се срещнем, да се видим, да си поприказваме; стана това, което са целели.

И поради това стояхме настрана и на връх Нова година не можехме общо да изпратим нашите пожелания на целия свят, придружени с една светла мисъл за мир, за разбирателство, за братство. Дали всички ония с помрачени мозъци от алкохола през тази светла нощ разбираха нашия език, дали знаеха нещо те за динамичната мощ, по-силна от атомен заряд на една чиста, права, топла мисъл?... Съмняваме се. А цялото човечество нямаше нужда от нищо друго, колкото от една силна мисъл, която да залее света като вълна. Повярвайте няма по-силно оръжие, няма по-мощно и по-ефикасно от силата на добрата, чистата, светлата мисъл. Но това е друга тема.

Съмна се вече. Утрото е сиво, чаят е готов. Аз трябва да кажа същественото. Трябва да отговоря на оная нежност и трепет – да кажа моето Новогодишно пожелание. Да, ще го кажа, но преди това нека попитам нещо: Републико,

Конституцийо,

Кажете, защо ни отнехте правото, дадено по закон на всеки гражданин на тази държава, покажете ни коя алинея от закона ни отне правото не само да празнуваме общо Нова година, както намираме за добре, без да увреждаме закона? За другото да не говорим сега. Защо ние само нямаме право да се събираме и да празнуваме нашите празници, както това сме правили от десетилетия насам, както сме разбирали?

Защо?

Вън от закона ли сме?

Може би, но и това е друга тема.

Сега вече ще си кажа пожеланието.

Да ни върнат правата, които имавме преди оная тъмна дата, която ни отне всичко; да ни върнат правата, както върнаха тия на евреите и със закон сваляха позорните знаци и им върнаха всичките свободи и имоти – да пътуват, където си искат, да живеят свободно като пълноправни граждани. Нацизмът беше залязъл безславно.

Искам да празнуваме Новата година и всичките останали празници, както някога, когато бяхме свободни граждани, каквито се мъчат да ни уверяват и сега.

Казах го;

Птиченце, отговорих ти.

Нека е честита Новата 1977 година на всички от всичките паралели!

22. АЛЕЯТА

поема

Тогава – през оная година,
една от ония –
слънчеви,
светящи –
близо половин век
оттогава...
Тази лятна нощ,
това връщане от клас,
през този вечерен час –
притихнал бе града
и скъдана светлината бе –
София тогава!...

Една школа –
Един Учител –
група ученици
след лекция връщат се на Изгрева.

Тръгнали са пеш,
тръгнали сме след Него
и вървим по улици –
слабо осветлени –
навлизаме в голямата градина.
Посрещна ни ароматния въздух,
нощната свежест ни гали
и дъха на цъфнали липи...
Романтиката ни понесе,
носени сме на криле,
летяхме ние
към една съкровена мечта.

Учениците следваха Учителя си –
равномерна и твърда стъпка
и бе щастие
да вървиш все така
през тази нощ,
безгрижни в младостта,
покъртени от чудото,
разгънало се пред нас
в безброй светлини.

Един извор бълбукаше,
ненаситно пиехме
от нектара на мъдростта.

Връщане от клас;
по безлюдни, тихи улици –
от Оборище до Опълченска –
от Оборище до Изгрева –

Изгрева –
поляната –
ухаеха тревите –
гушеха се борчетата там.
Изгрева незастроен,
Изгрева чист – една безбрежност
тиха като море
с нежния шепот
на меката нощ...

Тая нощ –
безлунна,
звездна –
стволите,
цветята
и главната алея –
останала след нас...

Пред тебе е нощта,
неравните пътеки нагоре...
Коя ли води до Изгрева?...
Не знаеш –
ала вървиш сигурно,
един младеж взел преднина
е големи крачки тръгна начело
и проправя уверено
пътя към Изгрева.

И алеята,
виждаш я,
виждаш я до днес
и големите стъпки –
твърдите стъпки –
уверени и леки
и Той с нас...
Тръгнали сме към Изгрева
от Оборище след клас,
прибираме се на Изгрева.

Чакат ни –
незастроени къщички,
палатки направени просто,
една обширна поляна,
електричество няма още,
нито вода,
а ти се струва,
че си в рай –
един свят вълшебен,
приказен.

Дали, защото си млад,
дали, защото след Него вървиш,
дали, защото си бил на школа
и си слушал,
слушал....

Дали,
дали –
днес може да се отговори
на хиляди “дали” и “защо”...

Защото си на Изгрева,
където е Той
и ти знаеш това,
виждаш,
усещаш го –
живата реалност те докосва
вълнува,
отнася те...

Великото се бе сбъднало –
епохата,
времето –
нашето всекидневие
бавно и внушително се позлатяваше.
и всичко шумеше и пееше,
тържествуваше –
трептеше въздуха –
светлината като пеещи водопади
изливаше се на вълни.
Щедро бе всичко,
а ние, ние се носехме като лодка
смело,
уверено, безгрижно по житейското море.

Имахме всичко,
бяхме богати
пред нас един океан –
преливащ от бисери.

Тогава тая
и много школни вечери –
Оборище Опълченска –
Оборище с първия ни салон – Изгрева
и тази алея,
неравна,
нагорна,
извиваща се днес край обсерваторията...
Тя пее и разказва за нещо неповторимо –
вдълбано като гранит
в историята българска –
история световна.

Алеята,
алеята,
запазила частичка
от звездната хубост на нощите,
от устрема на ученика,
от младежката жар,
от голямата радост
посетила Земята през нашето време
и най-вече,
най-вече от присъствието на
Големия Приятел –
повел нашата младост
към Изгрева –
към Изгрева –
оня Изгрев
недосегаем –
недостижим,
недокоснат в света
на вечните ценности.

23. ШОСЕТО

поема

Познавам този път бял и чист,
извил се там нагорен
в един свят несъизмерим.
Път...Изграден от майстор –
път здрав и прав

Дали го виждам вплетен
в света на моите видения,
или стигам до него с крилете
на моята фантазия, или блян е
лелеян в моята дълбочина?...

Сън ли е това, открояващ се там,
мои приятели, от младостта?
Не зная. Ала сънят изчезна,
видението се стопи –
живея аз в една реалност
точна и категорична.

Не сънувам и не бленувам,
не мечтая като поет,
не съчинявам като писател,
че това бе път здрав и прав,
без прах и без кал.

Сега аз виждам, виждам,
нататък едно шосе –
започваше нейде
где секваше трамвая,
де свършваше асфалта.

Земята там бавно повдигаше
своя стан нагоре,
извиваше своя линия
права и проточена
между млади борчета и стройни брези.

Шосето, шосето неравно
без канавки и километражен знак,
шосето младо и невръстно,
шосето бе чисто, бе още тихо
бе още безлюдно.

По него мудро се движеха коли,
карани от волове и коне,
стопаните крачеха след тях –
гонеха града или селото
и всичко лежеше сънно като селско пладне.

Познавам оня път, оня път и това шосе,
недокоснато от багера,
необковано от асфалта,
без канавки и плочи,
без знаци и телеграфни стълбове
изляти от желязо.

Шосето, нагорното шосе...
Шосето, което стигаше до Изгрева,
шосето, което ласкаво ни посрещаше
и мигом те грабваше, отнасяше те
нейде далече, далече и нагоре...

И нестихващо то ти разказваше,
задъхано и задушевно
и обещаваше нещо – пееше тихо –
шосето живо, шосето красиво,
дъхащо на смола – отморяващо.

И вече си в своя дом –
родина свидна,
чийто език звучеше на вълни,
богати и топли
и вече не вървиш по нанагорницето, не.

А летиш с притаен дъх
през ония ранни, утринни часове,

когато пейзажите се менят,
когато годишните сезони се редут –
и сменят багрите, температурите, хубостта си...

Шосето – помним го
ту спокойно и тихо,
ту светнало, залято от слънце,
ту обвито в белоснежна покривка,
ту залято от лунна светлина.

Шосето с песните на славея,
с искрящото злато на изгрева,
със заревото на залеза...
Незабравимо –
шосето, което водеше до сърцето на Изгрева.

Изгрева – оная жар и наковалня –
дето се ковеше новото,
дето се ваеше новия човек –
поема безначална и безкрай –
епопеята на нашето бурно столетие...

Мълчи сега!... Мълчи!...
Време ли е да се разказва или пее?...
Ала шосето е там и вече не е
без знаци, без канавки и стълбове,
не е вече чисто в девическата си младост.

По шосето е минал багера,
цивилизацията е стоварила своя пестник,
тука вече излят е бетона,
по него лети транспорта,
по него се пътува с такси.

Шосето лежи вградено
в прегръдката каменна –
шосето стана символ на култура –
шосето има всичко,
няма я само романтиката –

Няма она дъх на онова време, нито славейовата песен
няма вече онова сърце,
сърце живо и туптящо в младата гръд на Изгрева –
Изгрева вече го няма,
шосето осиротя, ограбено от много неща.

Шосето стана мъртва буква –
знак на преуспяваща конница,
която още препуска.
Не зная вече обичаш ли го, или не –
шосето като отживяла ценност.

Имаш ли вина, наше любимо шосе,
имаш ли?... Нямаш, скъпо наше шосе –
изпълнено с виденията на нашата младост,
нямаш, че ти бе път чист и свят
към оная красота,
към онова сърце, което пулсираше,
към едно сърце, което пееше –
ликуваше в центъра на Изгрева.

Изгрева изчезна –
разрушиха го,
бе стъпкан –
опитаха се да го ограбят,
простряха ръце към скритите съкровища...

Но как се крадат нетленни съкровища,
как се ограбват крилати идеи,
как са присвояват духовни ценности?...
Как?... През оная нощ на стража бяха те –
пазителите святи на Великото – Нетленното.

Дойдоха те и вдигнаха всичко,
всичко, което правеше Изгрева:
красив, лъчезарен, чист –
оазис свеж всред една пустиня.
Пазителите святи изтеглиха съдържанието.

И Изгрева – сърце огромно,
сърце – океан престана сякаш да тупти.
Цивилизацията тук пристъпи стръвно,
и с тежкия пестник стовари своя чук.
Великолепната скулптура бе обезобразена.
Изгрева изчезна.
Перлата бе поразена.

Шосето, нашето шосе
стоеше праз тази нощ няма и вцепенено –
жив свидетел на човешкото безумие,
на човешката глупост.
Една завеса падна и първото действие отшумя.

Скъпо наше шосе, от дните на младостта ни,
ти свидетел на нашите копнения,
ти извисил се гордо до славата
да бъдеш стрелка към святото възвишение –
ти помръкна. Така се случва на земята, не от днес.

Да, винаги така е била,
всяка епоха – своите екзекутори –
те много си приличат –

една брутална схватка, един удар на власт
и разрухата е налице.

Но ще успеят ли и тоя път?...
Ще могат ли да ограбят слънцето?
Ще могат ли да помрачат блясъка на Изгрева?
Ще могат ли да сграбят простора?
Или да се преборят с океана?...

Слънцето пак блести по това шосе,
и оня път, оня път недокоснат сияе –
защото не се краде светлината,
нито красотата,
нито богатствата нетленни,
нито дори земните срещу които не си дал труд.

Слънцето потайно се усмихва
на човешката алчност и дрязга,
на човешките домогвания и власт
да станат стопани на цялата земя,
на цялото небе
и да се разпореждат като пълновластни господари.

Наше скъпо шосе,
благодаря за всеки миг, изживян по тебе –
шосето неразделна част
на голямата епопея на нашето време
шосето – път по който е вървяла
оная първа младост на нашия век.

Изгрева!... В оня далечен свят!...
Изгрева, където блести оня път,
път по който вървахме ние,
път здрав и чист –
неуязвим за набезите на:
невежеството,
на насилието,
на тъмнината.

Шосе и път, ти живееш,
ти съществуващ,
ти продължаваш да светиш.
По тебе много стрелки,
безброй сигнали,
и песента на славея пак се носи
и романтиката чертае новата зора...

По този път ще тръгнат други,
други, които следват оставените стъпки –
сигналите,
други белязани със знака на новото,

други очикали Изгрева,
закопняли за оная жар
и наковалня –
където се извайва новия човек.

Нека бъдат те от следващия век –
юдвадесет и първи –
Изгрева ги чака.

А ние,
ние отдавна сплетохме
арка от свежи и уханни цветя.

СКАНИРАНИ ДОКУМЕНТИ

ИЗГРЕВА : ЕСЕТА (София, 05.1977 г.)

ИЗГРЕВА

/ЕСЕТА/

=====

София-

№ 1977 г.

б.бехар

Забележка. Филски заглавията са на
Лилка Крешнева, за се са твърди
разно, което прилича.
Димитровски Димитров

ВЪВЕДЕНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ

Граждането на имената на географските обекти, представлява интересна история. Едно име на селище, на река, на планина, на връх, море, океан и хиляди обекти от този род далеч не е случайно явление. Понякога те са сполучливи и отразяват отличителното, характерното-много от наименованията са плод на хрумванията на народния гений и те се налагат по своето съдържание и по своята вокалност; възприемат се веднага и получават своята гражданственост. Ние ги харесваме и се радваме на тях безименни автори, които накрай си успяли са да ни подарят частичка на едно поетическо мислене..

Когато търсим сега прохода на понятието "Изгрев", ние искаме този проваход да има история, да е обоснована и наименованието да има пълно покритие със съдържанието. Нека проследим възприемането му. На пръв поглед човек, при такива случаи тръгва от ~~възприемането~~ дадено-то. Например ние знаем, защо "Тихия" океан е наречен така, защо "Великия" - защо нашето море се нарича "Черно", "Средиземно" море, Рила планина, Муоала и пр. Твърде интересни и занимателни исторически факти? ... Когато ~~и как~~ ^{от това място} ~~се стигнало до това~~ ^{историята} ~~определение?~~ ^{такова} ~~При стигането~~ ^{на} ~~където~~ ^{се} ~~се стигнало~~ ^{намира} ~~до~~ ^и ~~определено~~ ^е ~~момент~~ ^{определено} ~~когато~~ ^{момент} ~~слънцето~~ ^{когато} ~~изгрява~~ ^{слънцето}. Това ~~название~~ ^{название} ~~никога~~ ^{никога} ~~си~~ ^{не} ~~напълно~~ ^{напълно} ~~би~~ ^{би} ~~прилагало~~ ^{прилагало} ~~ако~~ ^{ако} ~~от~~ ^{от} ~~това~~ ^{това} ~~място~~ ^{място} ~~то~~ ^{то} ~~би~~ ^{би} ~~могло~~ ^{могло} ~~да~~ ^{да} ~~се~~ ^{се} ~~наблюдава~~ ^{наблюдава} ~~пълен~~ ^{пълен} ~~изгрев~~ ^{изгрев} ~~през~~ ^{през} ~~всичките~~ ^{всичките} ~~сезони~~ ^{сезони} ~~дори~~ ^{дори} ~~и~~ ^и ~~когато~~ ^{когато} ~~платата~~ ^{платата} ~~никога~~ ^{никога} ~~никога~~ ^{никога} ~~Изгрева~~ ^{Изгрева} ~~беше~~ ^{беше} ~~още~~ ^{още} ~~неизвестна~~ ^{неизвестна}. Но е то, че приятелите не другаде вече, а тъкмо на това място идват да посрещнат слънцето. Намират кътче, където да застанат и трепетно очакват първия лъч. Достатъчно; другаде не се ходи на изгрев. Всяко утро тук идваха всички ония, до чийто сърце идеята за посещаването на слънцето, особено през пролетта и лятото, лежеше близо. И приказката тръгва: Къде и за какво? На изгрев, за слънцето - т.е. за изгрева. Многократно вече думата се повтаря, повтаря се с трепет, казва се с радост и тя тръгва вече, навлиза в бита, получава своето съдържание, докато накрая става определено понятие - наименование на това място - Изгрева. Съвсем естествено спонтанно, това братско място, този терен, купен с братски пари, получава своето определено име. Това е нашето обяснение може да има и нещо друго, което не знаем. И ние, които винаги отивахме по-далеч от външната страна на въпросите, търсим другото - скрития замисъл на идейното съдържание. То е нещо доста сложно, но ето, че ги

ОТ "ОПЪЛЧЕНСКА" 66

ДО ИЗГРЕВА

Една глава от живота на Братството никога и от никое участие в него, не ще бъде подмината от ония, които ще се обърнат назад и някъде на едно блестящо табло ще прочетат един адрес улица и номер: "Опълченска" 66. Една дълга улица чийто начало води от булевард "Александър Стамболийски", за да свърши в предградията до централната гара. Една внушителна част от тази улица минава през квартала "Тч бунар" - голямата пахара събираща мътния порой на голяма София; кварталът на бедния пролетариат с преклупените къщи, с малки дворове, с типичните едноетажни жилища варосани ~~блещосимо~~ или охра, претъркани с хора и деца, ~~непавиран~~ и кални улици.

На "Опълченска" 66 живееше Учителят. Неговият час беше ударил и на първите токове беседи от цикъла "Сила и живот" щяха да бъдат набрани за печат. Едно скромно и просто жилище, лишено от външен блясък, отравяване неговата непретенциозност и желанието му да бъде по-близо до народа, сместил се между бедните и "простите", за да бъде открит от духовно богатите, тук за нови ценности ~~материални~~ и чисто духовни. Една бяла фасада, един проворец към тази шумна улица, една бяла порта, грижливо сковама, винаги отворена и един достъпен праг - това беше "Опълченска" 66. Посреща те един чист, покрит с плочи двор, малка градина с ограда, вишнени дървета, ~~мамежа-слива през гераните-сладкобе~~ ~~да~~, няколко отола и една скамейка. Постройката се състоеше от две не големи обикновени стаи, свързани с едно малко антре, един също малък хол, който служеше за приемна с ~~единствения~~ ~~сървей~~ ~~една~~ ~~динамична~~ ~~га~~ ~~ришур~~ ~~маса~~ и три отола; долу приземния етаж, ~~ако може да се нарече~~ ~~така~~ ~~двуетажен~~ ~~с две~~ ~~енери~~ ~~до~~ ~~отврата~~ ~~тавана~~ ~~и~~ ~~една~~ ~~отврата~~ ~~до~~ ~~антре~~, превърнат в кухня. Всичко това грижливо поддържано, намазано и чисто. Това е всичко, което представляваше Неговото първо жилище, което за по-кратко ~~наричаме~~ ~~66~~. Това ~~представяваше~~ ~~този~~ ~~малък~~ ~~жизнен~~ ~~големия~~ ~~София~~, губещ се в неговите петъци в ~~неговата~~ ~~архитектурна~~ ~~история~~ ~~днес~~.

За нас този път никога нямаше да изчезне, не в света на опомните, а в топлия дъх на нашите преживявания, в скрития динамичен удар на нашия живот, неравномерно свързан не с къщата само, а с всичко, което бе символ и азбука на онова, което Той вече изкусно изпробваше и опитно ~~изкушно~~ ~~изпробваше~~. По едно странично обстоятелство, когато всичките следи на Неговия живот и дело упорито и старателно, дори и жестоко бихме казали, се мъчеха да ги заличат, както и стана, защото Изгрева

22

- 6 -

ИЖКА
уради

Ma I_2 .

✓ Задать се

ПОЛЪНАТА

Ако си представим Изгрева като човек идеално устроен и поставим всяка част на този свят в съответната на човешкото тяло, ще се получи нещо странно, ала хармонично и красиво. Централната постройка - салона, горницата, приемната стая долу можем да отнесем към главата - най-забележителното място на Изгрева, като фокус, като мисловна централна, непрестанно фосфорираща. Къде обаче да турим едно друго място, една значителна площ с форма на кръг, цялата в зелено, равна просторна, неосветена - Задоксидантска Сдвоята гора е плодна градина, обсапана с цветя, поляна с дън четеница. Тази поляна аз наричам "чистотата".

Свежо, светло, уютно, с прясно бучене на реките - това е дихателната система на Изгрева и непременно - ней сърцето. Защото, докато салонът, представляваше висок връх, най-висшата система, където светлинните се събираха и разпръскваха, то поляната представляваше тих оазис, безбурен кят, закотвен и звучащ едновременно на много гама. Дихателната система... света на чувствата, да, и непременно там те е скривало. Поляната беше нещо живо и многолико, с идеално кръгово устройство и една идеална инсталация, която правеше въздухът винаги чист - горският пояс от едната страна, откриващ изглед към Витоша от другата - една просторна площ неопасана още от цивилизацията, строителното дело на столицата. Това разположение - отвора по към слънцето и небесния купол правеше от Изгревската поляна най-прекрасния приграден отрязък - неделим от цялата архитектурна хубост на Изгрева. Поляната привличаше и като сърце, чийто топли вълни се вливаха неусетно в цялата атмосфера на Изгрева, ти настроение - ти, ако не са били на високо ниво, се сменяха, ти ставаше друг - ако си бил уморен веднага се усещаш отпочинал, ако си бил дори физически неразположен на втория кръг вече ти става по-добре. Тези няколко десетки декара земя, части тичка от тлъстата българска почва притизаваше във висота, върховете на Рила бяха казали дори малкича да искушава всичко тежко, неприятно, болезнено, което си помислил от столичната атмосфера. Там земните токове вероятно циркулираха ефективно и обикновата мъгла човека и вселената бързо се реализираше.

В целия свят има полани, Рила планина беше пълна с поляни, Витоша също, ние познавахме много добре и използвахме тяхната красота и тяхното благотворно влияние. На Рила до петото езеро, Бабренска или Малебури, както наричаше местното езеро имаше една огромна поляна, свежа, мека, зелена, не се насищаш да вървим по нея, да дигам там да играем Паневритмия. Имаше една друга над езерото на Чистотата под Харамията - и тя имаше нещо особено, свой чар, почти всеки ден минавахме по нея, за да догоним върховете. Имаше трета поляна и тя сякаш безкрайна с изглед към Руините и тя имаше нещо отличаващо, специфично - не бе самата красота и величие, но нещо друго. То беше чистото нещо, което на

НОВАТА ГОДИНА - 1977

Колко малки, дребни неща понякога могат да накарат човека да предприеме някакво далечно или близко пътешествие в света на миналото и настоящето с желание да надвърне в бъдещето. Колко склонни са тия, които държат перо да се върнат надълбоко, да оглеждат себе си и другите и да правят опити с хрумванията си.

Тази нощ!.. Какъв повод? Новогодишна нощ, чийто блясък усещаш отдавна е помръкнал за някои. Защо, кой е причината? Знам ли, човек не може да каже, ето тази, или онази. Стоиш в това надвечерие и си мислиш, как да прекарам тази нощ-да дочакам ли, или не дванадесетия час и да вдигнем наздравица като милиони хора, които не могат да си представят този полунощен час без чама алкохол. Нека я вдигнат, нека си пожелаят-честита Нова година!.. Може би са вече, ако не съвсем пияни, то наполовина, защото до този час е имало трапева малко или много пишна. Нека я ознаменуват с нея, нека не липсва нищо от урожая и обилнето на нашата тлъста земя. Никой вече не пести и яденето поглъща най-голямата част от месечния бюджет. Нищо вече не нарушава традицията. Гледаш всички и нямам абсолютно никакво желание да порицаем някого за начина, за обичаите, за привичките и традициите останали и онаследени от деди и прадеди, твърди, закоравяли, вкопчили се упорито във всекидневието на обикновените хора, решили да ги спават на годишните празници. Всичко това ти е безразлично, не те докосва, не те блазни и не ти прави никакво впечатление.

Тази сутрин в 4 часа въздухът беше резлив и гъстата мъгла нахлу през прозореца. Целият булевард светеше от неоновите светилни, не ггорят вероятно до пладне-днес е Нова година. А снощи беше Новогодишна нощ! През цялата нощ трамваните оноваха, продължават и сега, чувам ги и на канавката гледам гъста върволица от хора, чакат своя трамвай. Една секунда само си каненадан, къде толкова рано са тръгнали тези хора и мигом вече знаеш-били са някъде, посрещали са Новата година и сега се прекират да спят. Картината е ясна. До четири часа са празнували. Нека си празнуват. Толкова е сив живота. На мене, какво ми е?... Нищо, абсолютно нищо. Нито ми е мъчно затова, че ето стоя си тук и понеже никога самотата не ти е на гости, мислиш си, как да прекарам тази нощ. Чаат вече е шепит-орховките бяха добри. И рекахам до десет часа да се занимавам с книгите, а после си, хубав си и в 4 часа на крак. Струва се да посрещнем така Новата година. Утренният час блести и дружео

дружески ти кима о рака и вече ти става весело, също като пред Нова година. Клепките се спускат за сн и след десет часа приотпявам към спалното ложе.

Но ето, ненадейно, малкото, дребното неизвестно откъде като птиченце заподкочило пред зачурулика нещо неразбрана и ти се волушвам и искам да го уловя и попитам: Какво точно мисли, какво точно иска да ти каже в този час. Много е важно това, като поличба. Мое птиченце, мой овиден блян, моя красота, какво?... Шепота тутакси се не превръща на задумевен призив, една топла дума долита, повнавам вече отила и бавно орочам: Какво да си пожелаеш за Новата година? Каж:...

Отривното фразата прозвуча и аз я чух. Какво искам аз, какво да си пожелаеш на връх тази година, в тоя нощен час, какво?...

Трепнах. Това за Новата 1977 година ли се отнася?

Да.

Тогави седнах и легнах. Вдълбочих в ония стари записи. Страниците проумяха-миналото... Не, не, не годокосвай, не прилича на старческа работа, не е интересно. Каквото е било, било, не повтаряй като рефрен-коко весело бе някога, колко хубаво, колко мило, колко, колко, колко...

Станах изведнаж като опъната тетива. Циферблата показваха единадесет. Още един час и Нова година. И по някакъв изостанал, атавистически, дивашки начин може да се каже тя се оповестява с ордейни настрели. Цялата къща ще се разтrese и ужасния вой ще ти наполи нещо зловещо. Истръпваш. Но и това е част от оня остарял арсенал на обичай и ритуали, които вековете покрия с ръжда и понеже нищо ново не ги сменя, стоят си покорно и изпълняват службата си.

Вече си в леглото и продължаваш да мислиш за главното-да какво да си пожелае човек за Новата година. И изведнаж затрепават оръдията-топовете. Някога не съм ги виждала, да даде Бог никога да ги не видя. Момчета от войсковата част, танкисти ли ги наричат или бомбардири, добре са се погрижили, добре са заредили железните чудовища и детонацията вече тича по нервите. Напомня ти всичко това нещо тягостно и тъжно дори и страшно и не една струйка радост. Ви трибвало, умувам-на тоя час да пеят хорами, да бият камбани, да васвирият музика, да бият тимпани. Затварям очи и заспивам след последния запис. Новата година, стъпи на нашия паралел-Добре дошла, да е честита на всички.

В 4 часа си на крак.

Хубав сън, укрепителен, достатъчен. Тотожи си за всичко, което денят чака от тебе. Отварям прозореца и камиш въздуха в тоя утринен час. ~~Първа досет на вода утре за 1977 година. Ръждат насрещи, трептат~~ *Улиците хора много, всеки с погрешно новата година*
както си иска и водето си иска.

Част 2

ЗАПАЛЕНИТЕ*

Из “Пътя на ученика” есета

**Забележка на съставителя:* Материалът е въведен по много нечетлив ръкопис. Някои от думите и изразите са невъзможни за разчитане, на други места има многоточие и е посочена страница от книгата за продължение на започнат цитат, който сме допълнили

ПРЕДГОВОР

II. 1977 г. Изгрев

На всички жаждущи за новото, което Учителят донесе, поднасяше тая ... и нашето преживяване по време на този събор, който ни подари голямата книга "Пътят на ученика" [Дънов, Петър. Пътят на ученика : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство при срещата им в гр. София на "Изгрева", през лятото 1927 г. София, 1927?. 467 с.].

Нашата цел не беше да резюмираме сами или да коментираме, а да изразим душевната и емоционалната постановка на събора и на голямата радост, която преживяхме тогава.

Крилото на тази радост нека докосне всички, както докосна и нас.

Един неповторим събор –

и едно епично събитие –

"раждането на ученика"

новото в света.

Целият свят очига този час.

То е пукване на зора.

То е прииждане на пролетта.

Благодарност, като предлагаме този труд на всички жаждущи души, братя и сестри и приятели от веригата на Неговия народ – като ученици ние заемаме нашето скромно място пред светящата катедра, заставаме смилено и с дълбока почит пред щедрия извор на Мъдростта и казваме: Сега Учителю Ти говори и ние ще запишем тук, ще отбележим с обич главните мисли и любовните пожелания, които всякога трябва да помним. Забележителен беше този събор – лятото на 1927 г.

Говори Учителя!

Ние слушаеме!

Този събор е пръв по рода си. Първият ден започва с деня на Любовта.

Пътят на ученика е новото, което днес се дава.

В света само Бог се проявява.

За нас съществува само правилния живот – живот на Любовта.

Бог е Бог на Любовта, на Светлината, на Мира и на Радостта.

Идеалът на ученика: Любав, Светлина, Мир и Радост за душата.

Новият живот ще дойде чрез Новата Любав, която иде в света.

Това е пътят на ученика.

Никой от вас не трябва да се обезверява, нито да се съблазнява.

Ученикът винаги се радва на противоречията, които среща в живота.

Качествата на ученика:

1. Той носи една мека светлина, която не предизвиква никакво дразнене на очите.

2. Който влезе в пътя на ученика, той ще ражда, ще създава по една нова мисъл и по едно ново чувство.

3. Като ученици ще изучавате първото правило, чрез което Любовта може да се приложи във вашия живот.

4. Ще бъдете тъй снизходителни към другите, както и към себе си.

5. Любовта е най-мощният дух, най-силния ангел.

6. Господ владее небето, Господ владее живота.

7. Кой може да те обича освен твоя Учител? Може да те обича само онзи, който те учи. Най-хубавото нещо в живота е да влезете като ученик в Школата.

8. Молитвата трябва да представлява един израз в който да взима участие целият човешки дух, цялата му душа, целият човешки ум и цялото му сърце.

Казвам: Всички ще отворим сърцата си за новия ден. Той е ден на Любовта, той е ден на вечния живот.

Ние сме членове на този свят и трябва да изпълним Божията воля, каквато и да е тя. Този е великият закон на вечния живот.

Нека новото учение, новият живот се въплътят във вас.

Животът на ученика е велик живот. Като приемате благата на този живот ще казвате: Има смисъл да се живее!

Желая да имате в опитността на Псалмопевеца, да имате опитността на думите "Верен, истинен, чист и благ всякога бъди."

Това е задачата ни в живота.

На праведните хора Бог дава по един запален светилник и казва: "Вие можете да отидете в рая, той е за вас"

9. Бъдете ревностни в учението и предавайте тази ревност и на другите.

И ако досега сте ходили в тъмнина и сте били в безсъзнание, отсега ще ходите в светлина и със съзнание, и ще служите на Бога с вътрешна любов, по нов начин. Само така ще приемете Божието благословение.

"Желая всички вие да започнете с Божествената Любов, сърцата и умовете ви да бъдат свободни.

Божественият Дух и Божествената Любов да бъдат с вас, да бъдете през целия ден радостни и весели!

Думите на Господа и Божиите мисли трябва да дойдат върху вас. Това време е последното. Поканите ще се

Човек сам ще отиде до Божествения извор със своите съдове, да черпи от тази чиста, кристална вода.

Сега аз желая ви през този събор да направите правилна връзка с Бога и да усилите тази връзка.

"Възможно е всички ние да живеем в Любовта, в Светлината

Аз желая всички да носите Божията Радост винаги с вас!

1. ПРЪВ И ПОСЛЕДЕН (за майстора)

28.VIII.1973 г.

Нееднократно въпросът щеше да бъде поставен не само от ония, които стояха близо до Него, слушаха Го, гледаха Го и имаха нужда да знаят кой е Той. На всички Той отговори. Отговорите бяха различни, споени здраво като звена на една верига, като тонове на една песен звучаща хармонично. Беше единен и цялостен, и всичко изразяваше завършена, поразяваща новоизградена личност. Трудно може да се изрази с обикновения човешки език онова движение, неуловимо и почти неразбрано за обикновените хора, които се силеха да Го представят с обикновените средства, колкото и съвършени технически да са те. Единственото място на което можеше да се намери, да се

види и съзерцава, това беше само по време на оня жив поток на Неговото Слово, което покоряваше не само вниманието, а цялата духовна същност на човека, здраво запазила слуховата връзка, тоя мост през който идеите преминаваха спокойно и тържествено, на места бурно като води на пролет, които прииждат от- снеговете. Беше навсякъде и докосваше по неповторим начин цялата сетивност на човека, ала всичката притегателна сила, целия извор бихме казали на магнетизъма, който излъчваше, се изливаше неудържимо и щедро когато говореше, когато развиваше своята тема, когато разнищваше своята философия, своето Учение. Речта покоряваше, Словото искреше от мъдрост, увличаше, задоволяваше, изпълваше празнините и най-важното докосваше целия човек със своята акустичност, отличителното ѝ качество.

И ето, че тъкмо през тези утринни часове, когато атмосферата край Него се насищаше на светлина, в сред оная жива тишина, когато всеки миг и идея жадно се поглъщат, рязко се очертават, като проблясък на светкавица, оня интервал, който недвусмислено спираше дъха на учениците – защото Той говореше за себе си. Бяха мигове, бяха едва уловими капки, зрънца, за които бяхме благодарни, защото те бяха части от една картина, един образ очертаващ се релефно, един свят неуловим и далечен, премного светъл и чист като оазис.

Кой съм аз?!... Случаят е импозантен и звучи в някакъв широк стигащ до безкрая диапазон.

Веднъж беше казал: “Аз съм в думите, които говоря” – ясно и точно, определено и внушително силно – по време, когато светът бе преизпълнен с думи, през време, когато връзката между думи и дела почти беше изчезнала, за да звучи всичко казано и речено като празни фанфари в сред шизофренията на двадесетия век, която обрисуваше образа на ръководещите фактори, и тъкмо тогава да кажеш: “Аз съм в думите си”, беше наистина рядко събитие. Една истина блесваше с непомрачен блясък и сила, и нямаше да се намери друга сила, която да отрече и опровергае това. Думите и живота се покриваха изумително точно и пълно – беше рядко явление, което фосфорираше по време на най-голямата игра на думи и на най-голямата въжеиграческа ситуация на нашия век.

“Аз съм в думите” – вървиш нататък, защото в случая не това е темата ни, защото нататък откриваш нещо, което не тогава, а тъкмо сега, тъкмо сега нека подчертаем това и вече се спираме задъхани от вълнение. Идва час, когато думите падат натежали и узрели като плодове, или блестят наситено като електрически лампи, чийто бутон тъкмо сега някой е завъртял. Казваш: Времето дойде за всяка идея, за всяка Истина. Във времето се криеше удара, който ти поднасяше аромата, красотата и силата на дадена Истина. Опитваш се да уловиш не само нея, а и образа, който Той ни поднася. Нека бъде поднесен на всички, ние сме длъжни да го поднесем, длъжни сме като ученици и да дадем коментара, тия живи щрихи, които не тогава, а днес релефно очертават цялата обстановка като фон на образа. Казваме: Истината е там, реалността настойчиво реди своите тонове от които ние, които държим перо само ги събираме, сглобяваме ги, за да ги поднесем оживени от нашето виждане. Историята един ден ще ни благодари и националния гении ще бъде намерен, уловен и оценен. С огромен риск ние се съгласяваме да трасираме един много труден път, по който поколенията ще тръгнат, за да стигнат там, където ние сме били, съзерцаващи най-великото явление на нашия век и проникнали (твърде важно за случая) в ония светещи къси като светкавица интервали.

В оня забележителен том от Утринни слова "Ликвидация на века", на който щяхме да се връщаме не само веднъж, слушани някога през неделните ранни утра – на страница 9 намираме следния пасаж:

"Кой съм аз? Казвам: На небето съм бил един от първостепенните светии. Изпратен съм на Земята, за да се изпита светейството ми. Понеже зная, че съм на изпит внимавам да не направя някаква грешка... Слязох от небето като голям светия, и оставих мястото си празно. Който от вас иска, може да го заеме. Като напусна един ден Земята моето място тук ще стане свободно. Който иска това място може да го заеме. Дали съм на Земята или на небето мене ми е еднакво приятно. На небето съм голям светия, заемам първо място, на Земята заемам последно. По-последен на Земята от мене няма. Едновременно заемам първо и последно място – на небето светия, на Земята – последен слуга."

Нека спрем дотук. Казано е всичко. Опитваме се да догоним мисълта. Невъзможно, нямаме желание да следим реда на размишлението – всичко е важно, обвеляно от духа на времето, обгорено от огъня на изпитанията. Страданията напират на прага – нещо безчинствува и те притиска от вси страни, отгоре и отдолу, отпред и отзад – отвсякъде – непрестанно и не правиш нищо да се пребориш. Безсмислено е и абсолютно невъзможно – то е като ураган, т.н природно бедствие, срещу което стоиш без да си помръднеш пръста, чакаш само да стихне, да премине, за да си отдъхнеш и погледнеш на изток дали се зазорява.

А думите къртят – "Мястото ми е свободно там, когато аз съм тук. Когато един ден аз напусна Земята, който иска може да го заеме – там светия, тук последен слуга."

Странно!... Нека не кажем нищо за това. Реалността отвсякъде ни притиска. Знаем размерите Му, познаваме силата, възможностите, величието Му. Да си едновременно голямо и малко, пръв и последен, господар и слуга, цар и поданик. Казано е в Негов стил и ние усещаме зад думите величието, подвига на голямата жертва. Това е друга тема. В случая остава факта, обикновения факт наблюдаван оттук, от нашата стара Земя, на която сме жители, че наблюдаваме най-величествената панорама на саможертва, двадесетия век, времето когато Той работи.

Избра си го, тъкмо тоя век. Спокойно спря, за да каже не само, че е последен слуга, но за да свърши оная работа, огромна и не подозираща, скрита като в приказките в един лешник, която, за да бъде тя добре свършена, за да бъде добре изградена оная монументална сграда, която трябваше да устои на най-големите издевателства на века и се пребори с най-отявления враг на човечеството, лъжата – вековна змия, която опасваше света и чиято глава най-после трябваше да бъде смазана.

Последният слуга направи това, направи го безшумно, незнайно, ала изкусно – "Една услуга ще направя." Направи я, да се каже на обикновен език, с голи ръце. За Него беше важно "Как постъпвам, какво зная и в какво вярвам." И постъпваше като слуга – работи, работи както може един светия от Неговия ранг, един Учител, един пратеник.

Но и това не е същността на нашата тема. Нека не се отклоняваме.

"Мястото ми е празно горе, когато съм тук, и тук когато ще бъда горе".

Тук на Земята – ето кое вълнува и привлича нашата мисъл, това място тук на Земята – когато един ден "аз няма да съм тук. Който иска може да го заеме."

С пираш се обзет от вълнението, което те обхваща когато заставаш мислено пред оня бял саркофаг, където беше положено Неговото тяло в големия салон през 1944 год., през месец декември 27. След това, близо тридесет

години оттогава, заставаш на същото място – той легендарен кът на нашата земя наречен "Изгрев". Тая малка площ – гола и самотна някога, обърната с лице към Витоша като голяма паница, събираща като леща, превърнат от Него и от учениците в малък рай с цветни градини, хладни и цветни, с малки къщички с градинки, с всичката скромност излята тук, с всичката тишина в чийто прегръдки почиваше Изгрева. Изграденият Изгрев. Един миг от миналото и от настоящето. Изгрев вече не съществува и в това, и в това несъществуване на Изгрев се включва идеята когато "мястото ми тук остане празно".

Какъв свят!... Какъв век!... На голямата..... и на големия

Мястото, мястото!... Да се догони онова на небето – фантастично, невъзможно, ала това тук на земята през този 20 век съвсем възможно, съвсем лесно, съвсем. Никаква трудност – само с едно махване на ръка. И с написване на една заповед, закон на парче хартия. Събитието, прозвучало като кошунство, днес стана по всичките правила. Стана методично, облечено в "законност". Явно, свободно, с декрет. Празното място, мястото на "последния слуга" – то се оказа крайно привлекателно. За едни като царски одър. За други, да вече имаше едни, имаше и други. В желанието да се заеме това място едните се насочиха на една страна – те всячески ще намерят скришните съкровища. Другите се насочиха към идейния образ – и се разкъсаха от жажда да Му подражават, да застанат на онова поприще и да вършат онова, което Той вършеше, да учат другите. Едно явление феноменално по своя мащаб. Мястото се оказа намагнетително, и към него се втурна една разнородна маса, движена от разнородни интереси. Приличаше на пиячка, да. Един стол и една катедра, лишени от външен блясък, станаха ябълка на раздора. Мястото на "последния слуга" се оказа нещо великолепно, богато, несъизмеримо с всички съкровища на земята – защото бе Негово.

Борбата почти е на приключване. Всичко, което правеше Изгрева малък рай е унищожено. Багерите на цивилизацията минаха, бетонът се настани като истукан, грубо се стовари върху крехките плещи на Изгрева, от който днес вече нищо не остана, освен някое парче тухла или дръжка на врата, брава, която някой да е скътал като музейна вещ. Може да се каже, че се зае – брутално със сила, с насилие и власт.

Другите, които не държаха на земни съкровища се опитаха да заемат другото място идейното. Странно – те са стояли настрана и може би са дебнели, чакали – не знаем.

Да, те искаха да направят нещо, нещо от рода на Неговия замах и те да се наредят някак си, и те да станат ръководещи учители, макар и в по-друг мащаб.

Тогава се явиха борбите, дразгите, приказките и многото думи – и всичките зазвучаха като празни фанфари, нямащи нищо общо с учението. Светът се преобразяваше, и думите, които беше казал се сбъдваха.

В дълбочините океанските води бяха свършено спокойни.

Мястото Му тук остана празно, мястото Му там – заето. Силата Му, обаче, остана, защото оная работа, наглед малка като лешник, бе завършена до свършенство.

И нека кажем в заключение – до един имаме тая задача, да свършим една работа, толкова малка наглед, ала отнасяща се само до нашата дълбока същност като ученици. Само това – нямаме нищо общо със света.

Външните форми нямаха никакво значение – ученикът не може да бъде по-голям от Учителя си.

Той – Учителят реди света на всички, направлява развитието на всички живи същества, в ръцете си държи целия свят, а ученика реди своя свят, направлява своя кораб и задачата му е да учи себе си, а не другите.

Мястото и на земята, и на небето си остават неприкосновени. Не съществува сила, която може да присвои и ограби съкровището, което ни остави слугата. Мястото на първия и последния.

Защото това е мястото на един, светия в небето наречен, слуга на земята и то последен – дошъл да изпълни едно велико поръчение.

2. ХРИСТОС И УЧИТЕЛЯТ

есе

9.II.1969 г.

Един свят се разкрива, стига до безпределността и перото не дръзва да го докосне, мисълта не може да го обхване и човек е готов да се откаже от това пътешествие. Свят, който е еднакво дълбок и шеметен, стигащ до недостижими височини и дълбок до неизмерими дълбочини. Човек не знае откъде да започне, коя посока да улови, къде първо да спре погледа и на коя мелодия да даде ухо.

То е толкова много, разстила се като канава, върху която близо половин век щяха да се нанасят в чудесни съчетания плетеници, които бавно и постепенно щяха да ни разкриват мелодията на два акорда, които се сливаха, допълваха, за да родят хармонията на една дълбока по идейност и строга принципност.

Христос и Учителят – би могло да се говори на висок глас и на всеослушание – да стигне до всяко човешко сърце, което тупти под Слънцето, би могло да се каже съвсем тихо и шепот да докосне само ония, които биха преживели най-голямата красота, която века можеше да роди.

Две хиляди години се проповядва учението на Христа. Голямата канализация направена от хора, вляха идеите Му – собственоръчно бе направено и ония, които се смятаха за призвани не устояха да не влеят нещо и от себе си. Идеите се надигаха, принципите се изкривиха в най-съществената си част – приложението. Станаха неузнаваеми и Христос не би ги познал. В Негово име до ден днешен се вършат предателства, а пищната форма и ритуалите промениха чистия образ на учението от което лъхаше простота, чистота и скромност. Миналото релефно се очертава и историята на християнството е достойна за всички. Заповедите са бивали погазени и на любовта, която бе и същността на учението безцеремонно ѝ бе казано: Ти ще почакаш, имаме важна работа сега. Имаха, разбира се, че имаха, тя бе същата, като на ония книжници, които отбиха навремето течението и отложиха реформата. Любовта винаги можеше да чака, късият живот на човек не искаше катаклизми и бунтове. Искаше спокойствие и сигурност гарнирани от мъртво статукво.

За Христа през тези две хиляди години много се писа и още повече се говори. Библиотеките пръщят от писания, елегии, истории, коментари. Върху една малка наглед книга, написана от четирима и още толкова автори на посланията бе писано толкова много. Тя беше и е като рудник от който и днес още може да се изкопае много самороден метал. Нека ни е жива тая книга, която никога няма да престане да ни разкрива скъпоценностите си. Много още има да обогатява човешкия дух.

И ето, че през нашето столетие книгата излиза на светло, зае лично място. Вече не я търсят старите хора, не я прелистват съсухрени пръсти –

към нея се насочи младостта на един век и я затърсиха. Купувах я, четях я, разлиствах я, работех я върху нея. Евангелието не бе вече стара и прашлясала книга – не, тя стана жива и настолна за едно поколение, което устремено се втурна към светлината на века, към извора, който бълбукаше от обилна и кристална вада.

Великите Учители се раждат на земята за да свалят Божествените идеи – Словото. Идеите, които учат човека на великото изкуство да живее не идваха от земята, не се раждаха от нищото нито обикновените хора ги доставяха по някакъв начин. Словото се носеше – велики духове го подаряваха на човека, за да го обогатят духовно, за да го издигнат до истинското призвание.

Старият и Новият завет бяха книги, които никога нямаше да загубят жизнеспособността, като извори, те винаги щяха да поят отрудените души и щяха да подарят на човека светлината, вярата, надеждата. Защото те съдържаха нещо, което никъде другаде не можеше да се намери. Както нищо не можеше да замени хляба и – никое питие – водата, така също и Словото си оставаше универсално по съдържание и предназначение.

Дали ние се връщаме назад през годините, или те се връщат към нас, за да оживят една картина, която ще остане като символ на нещо, което трудно човек може да назове. Езикът не може да ни поднесе необходимите думи – виждаш как на фона на твоя век се срещат Те, преодолели времето и пространството, в един свят реален и нереален, свят на идеите, като едно цяло сега, за да се открие пред смаяните очи следващата част на сказанието, по-живо и по-релефно, придобило вече ново отражение и нова идейност, осъвременено и акустично, за да стигне до дълбините на покорената душа, която не иска да се откаже от свежите струи на Словото.

Понятни ти стават думите: “Аз бях преди Авраама и Исака”. “Ще видите пророк като Мене; Него слушайте” Второзаконие, 18:15. Една йерархия от посветени, които се разбират по между си, тачат се и чиято приемственост е магическа последица на развитието. “Ако бихте познали Мойсея, бихте познали и Мене” – щеше да каже по-късно Христос.

Великите учители, необикновените хора са недостижими върхове. Те се разбират и връзката им е неделима. Изпълнението на една воля и реализирането на един план представляват за Тях съществена част на живота Им. Те и за друго не мислят и не живеят.

Христос и Учителят

Годините се връщат и картината се задълбочава. Един шпалир от ученици, който мигом се образува – всички са вече на крака и Той минава. В едната ръка държи Библия. Години много, много утра наред, в продължение на един живот.

Голямата книга е разтворена пред Него и един стих се отделя от прочетената глава. Най-често тя е от Новия завет – прелистваш книгата и там четеш имената на четиримата евангелисти, малко повече от другите се среща името на Иоан. Затваряш книгата и се пренасяш в оня час от неделната утрин. Този час е определен, остана непроменен – 10 часа. Беседата, неделната беседа се предшествува от прочитането на определена глава – построява се върху определен стих.

Онова, което се открива сега, когато се опитваме да уловим тоновете на едно необикновено отношение е премного дълбоко, за да може да се обхване, и премного широко – границите се губят и доста е да кажеш, че върху отделни малки, кратки наглед примери. Той е създал класически сказания, които ще говорят на човека през вечността. Така стигаха до нашето съзнание, внимание

беседите: “Ето човекът”, “Талантите”, “Фарисей и митар”, “Многоцветният бисер”, “Рождението”, “Каквото вържете на земята”, “Царството Божие”, “Великият закон”, Тридесет и осма година, “Да бъде жив” и т.н. до последната неделна беседа, на която стои стих от Евангелието като мото. Един ден тяхното число ще бъде уточнено. И както водите на океана не могат да се изгребат, така не може да се прегради онова, което е казано, притчите и тълкуванията върху евангелските сказания.

Всичко това подразбира отношения – не само към миговете, не и към живота Му, а към всичко, което може да се смята Негово дело. Христос, чрез Словото на Учителя, получи ново съдържание. Всичко, което Учителят каза за Христа не е било казано от никой до Него. Той разкрива нови страни както в идеите, така и в Него. Христа за Учителя не е историческа личност, нито космическа, нито дори мистична. “Христос сам по себе си е неделим и вечно жив”.

Нататък в много беседи и лекции Учителят дава нов духовен облик на Христа като изявление на Бога, изявление на Любовта в света. “Най-пълнен израз на Любовта е дал Христос. Той си остава най-съвършеният израз на Любовта”.

Връщаме се тогава, прелистваме книгите. Всяка беседа, страница от голямото Слово, всяка страница – откровение, което те отнася до единия и вечния извор, до Христа.

Любовта, която не познаваш те среща на всеки ред – за нищо не се говори толкова много, както за любовта и никоя друга мярка не съществува за Учителя, освен Христос – “Човекът на изобилната сила, човекът на изобилната вяра, човекът на изобилната Любов” – както Го нарича Той – “Човекът с велико предназначение. Човекът преминал през най-големите страдания. Човекът, който на земята може да се вземе като образец на търпение, на смелост, на себеотрицание, на смирение и кротост”.

Научаваш все по-нови и по-нови неща и всичко звучи кристално чисто и правдиво. Имаш чувството, че когато четеш казаното за Него те огряват лъчите на едно Слънце, което не виждаш, но което е там, свети и топли. Отношенията и връзките са изградили здрав мост, където те се срещат, за да продължат в пълен унисон започнатата работа.

По някакъв магичен начин завесата се е вдигнала и едно небе осеяно с милиони Слънца и звезди те гледа, за да ти подари един богат час, когато слушаш и откриваш нови страни, нови дълбини, нечути и непознати истини за най-великия човек роден на Земята.

Дръзна перото ни, дръзнахме и ние, за да се приближим до ония, които ще дойдат след нас и с братска обич и топлота да им покажем един величествен фрагмент от един живот, дело и отношения, които събудиха у нас най-възвишени чувства и най-дълбоката радост възможни на земята. Както венец и арка блести този съюз, който лично на нас винаги ще ни говори със съкровения език на Любовта и винаги ще ни носи в най-чистите сфери.

Две думи ще стигнат до нас – две имена – Христос и Учителят. И светлината вече ще е изпълнила нашите сърца и умове, нашият дом. Един блестящ синтез долетял от света на необозримото и идеята за единството и за духовното братство вече дефилира пред нас. “Аз бях преди Авраама и Исака”. Великото проявление на Бога, когато Бог слиза на земята.

Присъствувахме ли на това тържество? Нека си кажем, Представите ни за него лежат чисти и недокоснати.

Блести – за него може да се мисли, да се пее, да се поетизира – поетите и музикантите са като деца, на които всичко се прощава. Нека бъдем поети и нека изразим Великото както намерим за добре.

Той говори и много говори за Христа и това, което каза за пръв път е чуто на земята.

Казаното представлява букет от най-благоуханни цветя, събрани в една глава. Те ще останат да сияят като сноп лъчи, ще блестят като чист диамант. Книгата “Учителят говори” се обогати стократно от тази глава, от която си позволихме да вземем само две зрънца.

И още нещо, с което ще приключим. Едно отбрано издание, което се дава само на учениците – “Завета на цветните лъчи” – свещена като всички книги от този род, тя е като онзи знак, като онзи акорд, който оформява и уточнява отношението на Учителя.

Тук на земята – Христа.

Избрани стихове от Стария и Новия завет.

Връзката е подчертана.

“Христос е неделим” –

“Неделима е Любовта”.

Неделимо е Великото. Великото на голямата река. Великото ги изпраща да поят земята, за да възраснат посетите семена.

“Виделината на света е Христос” – каза Иоан.

С този стих щеше да започне тази книга.

3. ТРЕТИЯТ ЗАВЕТ

3.IV.1969 г.

Може ли към казаното да се прибави, или към построеното да се изгради нещо?... Всичко е казано и сградата е построена; песента е изпята до съвършенство и в един неподозиращ свят случилото се през двадесетия век ще звучи като многострунната арфа събрала и разпръсваща мелодията и хармонията на световите – отразена днес в една обикновена езикова фраза – Новото учение. Един внушителен и дълбок израз на нещо, което носеше белега на абсолютната реалност в един нереален свят, нещо здраво, силно, жизнеспособно в един свят, където всичко беше преходно и формите лежаха тленни.

Ние посмяхме да съберем отделните части на голямата картина, отделните бисери, които даваха сиянието на неповторимото, което се беше родило на земята – позволихме си да ги съберем, за да направим идеята близка и осезаема, чийто аромат стигаше до нас жива и непосредствена. Няма какво да се прибави към казаното, няма и какво да се изгради. Всичко е премного ясно, чисто, съвършено – звученето никога няма да ни напусне и панорамата като най-чист акварел щеше да ни извисява винаги там, където Той успя да изгради онова, което на стар библейски език се нарича скиния. Историята се повтаряше в един нов и неузнаваем вариант, който по магичен начин събираше и разпръсваше като огромен фокус светлината, за която човек никога нямаше да престане да копнее. Светът на великите модели този път не легеше някъде далеч и за свалянето на образа не беше нужен един пламенен пророк, който трябваше да се прави чудеса, за да докосне с магическата си тояжка не само видение на Червеното море, но и съзнанието на упоритите хора.

Този път времената бяха други и Христа дори беше останал назад в двете хилядолетия като метод, който днес трябваше да бъде заменен с друг.

Формите търпят промени, ала съдържанието беше същото, недокоснато от всичките думи и стилове. Целите и идеалите стояха чисти и безукорно здрави, силни, вечни, недокоснати от вихрушките на времето.

Епохите се редяха и хилядолетията бележеха безспирния ход на онова силно и вечно, изпълнено с буйност течение, което наричаме прогрес.

Ходовете бяха отбелязани. Стрелките, блестящи и недокоснати, светеха и времената се очертаваха като оазиси всред голямата пустинна нощ.

Незабравими мигове, дълбоко врязани в историята на човечеството, в историята на она бяла част от човечеството, онзи "избран народ" крепък и буден всеки момент да отзвучава на призивите на духовната пролет.

Имаме твърде много да кажем, ала всичко би могло да се каже твърде просто. Сега, когато грижливо събираме детайлите виждаме, че от тях мигновено израстват големите идеи и светящите истини, които имат магическото свойство да разкриват света в безкрайните му измерения.

Не, не, не гледаме в една посока, невъзможно е да се гледа в една посока. Една свещ ти свети и една книга разтворена лежи – собствена мисъл – свобода на мисълта – това не бяха само празни понятия, а жизненоутвърждаващи положения, в които той изгради и възпита едно поколение като го научи непосредствено на изкуството да мисли свободно, да получи правилна ориентация в света на мисълта.

Невъзможно беше да не се предприемат пътешествия в далечни страни, места, народи, цивилизации, по време, когато пред очите се разгръщаше нещо изумително обширно, дълбоко и неизмеримо. Богатството, изобилието на идеите извираха, шумяха пееха не вече като малко поточе залутано по канарите, а като голям извор, като море и океан. Само силният и смелият можеше да издържи на този напор и изблик на енергия, светлина и топлина, която никога не е била дадена на човечеството в такива огромни размери.

Онзи стих в Евангелието: "Даде Му се сила без мяра" ни става понятен, когато се опитваме да окачествим по нещо онова, което Той даваше. Имаше всичко – трапезата бе обилна, богата, разнообразна. Имаше за всички, какво да ядат, нямаше вкус и нужда, които да не бъдат задоволени. Обилен беше хляб – пресен и чист като тоя, който се раждаше по черноземните полета, имаше обилна, прясна, кристална вода, каквато в изобилие извираше от нашите планини. Беше се случило необикновеното – то бе и опитано и преживяно. Тогава ония, които можеха да мислят, гледаха от време навреме навън и надалеч, към ония насоки на мисълта, които боравеха със същата терминология. Хоризонтите лежаха освободени! Окултната наука беше древна. Подбор ли правеше на запада или на изтока. И двете школи имаха своето предназначение. Сравнение ли правим днес? Не, би било неуместно и безсмислено. Само искаме да уточняваме нещата, за да има голямо щастие и голямата благодарност за благоволенieto, с което днес човечеството бе удостоено.

"Изтока – казва Учителят – има съвсем малко философия, хляб, който едва стига за нея. Затова тя го крие, не го дава, държи го в дълбока тайна".

Само за собствени нужди, ще добавим ние, за да изпадне в голямата беда, ако не дай си Боже изминеш хилядите километри, за да се отзовеш пред тези прагове, чийто порти се отварят за избраници.

Човек изпитва особено, необикновено чувство когато си представи изобилието на една трапеза и недоимъка на другата, но нека побърза да добавим – цяла епоха лежи между едната школа и между другата. Дали някой от нас би предприел това дълго пътешествие до изтока за трохи или зрънца!!!... Пътешествието си струва труда само при един случай, да отнесем вестта за

необикновеното събитие, което се беше случило. Едно учение чакаше готовите души, жадни за жива вода и гладни за жив хляб. Имаше хляб и за тия от изтока, и за тия от запада. Вече нямаше нищо, което можеше да блазни тези от малката сгушена между планините България, чули, опитали и Новото Учение, което западът да им предложи и задоволи. Пред жизнените, здрави, чисти и живи идеи, които обилно се даваха от Него, всичко друго приличаше на “консерва” Има науки – каза Той, които се занимават с консерви.”

Човечеството излизаше от една крайно сгъстена област наситена с много прах и тъма, с много тегота и противоречия – това бе полярна нощ. Дали можеше човекът днес да се задоволи с консервирана храна, или с малко хляб и вода?

Нека си позволим да отговорим ние и с право: Нито едното, нито другото. Нуждата беше силна, а гладът и жаждата неудържими. Не, не! Ние бяхме родени в тази част на континента между една бяло-синя река и едно черно и бяло море, и на този паралел по Божия воля и милост се е родил Учител и както цветята, буболечките и цялото растително царство направо се отправило към Него като към Слънце и извор, чийто води обилно пояха и чийто лъчи обилно светеха и топлеха.

Не беше дошла за нас само, нито само за човечеството. Целият мир – растителен и човешки светове ще разберат нещо от Новото Учение. Човекът щеше да види, и щеше непременно да каже: Ново нещо, нещо съвсем ново, съобразено с времето и с духовния ръст на човека, с нуждите на съвременото.

Ноевият Новото Учение. Поетите щяха да пеят песни, писателите щяха да рисуват образи, разказвачите щяха да разказват легенди. Фолклорът щеше да и да и поезия и музика и и психология.

Над всичко това, като триумфална арка блестяха трите думи, които Той постави като основа на учението – Любовта, Мъдростта и Истината.

Любовта – голяма тема, за която Той никога не се умори да говори. Любовта като единствен лек срещу всичките заболявания на душата, на сърцето, на ума и на тялото.

Изграденото приличаше на здраво, монументално здание – канара, на която можеше да се стъпи при всичките случаи. Имаше всичко за всеки. Изтока и запада щяха да намерят търсеното.

Моментът, когато розата се разпуква е определен.

.... Новото, което криеше огромни възможности и не подозиращи духовни познания и съкровища чакаше. Ароматът ухаеше и по този аромат народите щяха да се приближат до извора, до трапезата, до градината с живи плодове.

Великото се проявяваше. Божественото изкушаваше света и народите щяха да се обърнат към този величествен изгрев на новата мисъл на Любовта, на Мъдростта и Истината.

В общ синтез те даваха идея за третия завет, завет на синовете Божи, които имаха един устрем и един идеал – да живеят Новото Учение, да приемат Божията благодат, което обилно се разнасяше в света. Новото, което Бог говореше днес, за да станат участници в третия завет – Заветът на Любовта.

4. ОГЪНЯТ

есе

6.X.1970 г.

дно огнище познаваме – мое от бащиния дом, събрал в skutите си голямото семейство. Един проблясък там и една жена, която през всяко утро кладеше огъня...

Огън – дума ли бе само или нещо друго огромно неуловимо, отразяващо краткия миг, когато лумваше искра, а след това ставаше топло и приятно. Историята бележи откриването на огъня – откраднат миг от легендарния герой, прикован на скала, заради подвига да подари на човека огън.

Коя е била първата жена, запалила огнището в своя дом, където чедата й щяха да се радват, растат, живеят.

Всеки помни колко привличаше този фокус, когато навън фучеше снежният вятър и живакът ниско падаше – тогава се пораждаше спор кой да бъде по-близо до тоя извор на топлина, чийто край беше конечен и настъпваше кога по-рано, кога по-късно.

Човек се нуждаеше от този огън запален от жена, който пламтеше от горивните материали, които носеше мъжът.

Думата звучеше някак си хубаво, ала човекът, който мислеше, излиташе далеч от бащинския кът и от запаленото огнище, пътешествуваше с освободената си мисъл и по широките друмища, намираще друга топлина – незнайна ръка палеше този огън, който никога не гаснеше. Някой се беше погрижил да подари на човека огнище – извор на топлина и светлина и бе освободил човека от грижата да го пали и гаси. Неизвестни бяха горивните материали и всяка сутрин на изток пламваше зора, която се разширяваше, извисяваше и голямото дневно светило изпълваше цялото небе.

Тогава думата наново изплаваше.

Огънят не приличаше на оня, който жената палеше. Този огън беше необикновен, защото не само човекът се ползуваше от него, а целия мир – и всичко, което носеше дихание на живот очакваше този огън.

Слънцето криеше неизчерпаема сила, щедро разливаща се еднакво за всички, които населяваха земята. Огънят на Слънцето беше най-забележителното явление на земята, защото от него зависеше живота. Слънцето бе извор на живот. Земята би се разрушила, би изчезнала, ако някога Слънцето се отвърне от нея. Вече не ставаха спорове, както в бащиния дом, където мястото около обикновеното огнище винаги биваше тясно за да побере измръзналите през зимния ден.

Спорове при Слънцето – това огромно по размерите си огнище не ставаха. Където и да застане човек можеше да се грее, имаше място за всичко и за всички. Велик момент – когато на земята бе направен този дар. Историята лежи обвита и една свещена тайна сияе – предстоеше да се разкрива, да се разчита, за да се домогне човек до онзи магически ключ, който щеше да го отведе до идеята за Великото. Обикновените можеха да минат със заспали сетива край това явление, то нямаше да буди у тях възвишени емоции и остра нужда да четат езика на символа. Изгревите на Слънцето, както и огромната дейност на светилото не правеше никакво впечатление. Безспир тече част от оная панорама, която не будеше нищо повече от резервоар на блага, чийто ресурси безогледно струваше да се използват. Човекът не беше дорасъл до онова състояние на тънка чувствителност, чрез което се улавят необикновените неща зад обикновените форми и тези, облечени в чудеса форми не го вълнуват.

Човекът живееше някак си бездушно и ледено студено като чужденец

в един свят, който вибрираше живо и му предлагаше серия от богати багри, красота и трепет. Затова е животът. Стигаше до еднообразието, до пустотата, до безсмислието, защото липсваше същественото, което не се стигаше и с най-високия стандарт на живот. Човекът живееше крайно обикновен живот, чийто граници варираха между две измерения, лишен от дълбочина, перспектива. А беше сложен устроен човекът и невъзможно беше да се обърне гръб на тая съществуваща дълбочина, което не се задоволяваше само с очевидното, невъзможно беше да се хвърли през прозореца онова, което метафизиците наричаха душевност. Тя не се задоволяваше с каква да е черта, рецепти, или полемики, теориите никак, а най-малко с желанията на заинтересованите да сведат всичко до материалистическите сентенции. Всичките опити в това направление отиваха напусто. Една цяла цивилизация можеше да стигне неминуемо до оная анемия, която осакатяваше човека и бавно го разрушаваше.

Трагедията започваше от огъня. Обикновеният огън от огнището, който ни даваше слаба идея за топлина, за да се стигне след това до голямата идея на Слънцето, чиято топлина и светлина неудържимо твореше и поддържаше живота.

Този огън – тая неизследвана и непозната енергия, чийто калории бяха неизброими. Имаше нещо импозантно, огромно по своите мащаби. През вековете човекът щеше да пее хвалебствени песни и култа на разни чудеса да се превърнат едва ли не на религия.

Но нека оставим всичко настрана, нека не спорим и не повтаряме всичко около това дневно светило.

Идеята остава недокосната. Всичко е там и символичните знаци светят. Един необикновен свят се разкрива, блести и сияе, докосвайки 3 ½ милиарда живи същества и още толкова от други царства, а цялата Вселена с неизброимите галактики и неизброимите живи същества на нея.

Беше важен той и човекът тръгнал от бащиния си дом, на път към широкия свят, спре се някъде да огледа безкрайността, за да каже какво значи това, какво се крие зад тия знаци и накрая непременно щеше да зададе последния си въпрос. Зад буен огън. На човека му беше нужна и топлината разливаща се от огнището, въпиюща нужда имаше от огъня на Слънцето, ала имаше нещо по-необходимо, още по-нужно – този път не за тялото, а за душата.

Тя имаше нужда от огън. Слънцето тогава кротко щеше да му разкрие живата история на огъня, неговите превъплъщения, неговия живот и безкрайния извървян път щеше да блесне.

Не се живее без Слънце! Не се живее без Любовта!

Едно Слънце сияеше безспир. Грееха меки, топли, животворящи бяха тия лъчи, приличаха по нещо на ония, които изтичаха от ръцете и очите на майката, на бащата, на приятеля, на добрата жена, ала бяха нещо още повече, защото те бяха като нестихващи потоци на обич, извираща от Великата Реалност на Битието.

Идеята за Бога ухаеше като узрял плод и човекът, жаден за топлина, човек трябваше да я опита, да я преживее, за да намери онова за което душата му през всичкото време е копняла.

Предстои сега да изучава не вече огъня на обикновеното човешко огнище, не и това на Слънцето, а този на Любовта на Великата Реалност. Човек още не е стъпил до оная област, където всичко функционира в светлината. Човек не е опитал още магическите свойства на тази Любов, която носи за

човека здраве, сила, красота, любов, на чийто лъчи човек може да преживее най-големите радости на земята.

“Този Божествен огън, казва Учителят, не издава никакъв спор, никакви недоразумения и никакви противоречия между хората.”

Великите приятели на човека затова идват на земята, да запалят този огън, да го запазят, за да не се задуши и разруши, а за да живее и развива.

Такава беше мисълта на Христа – “За да преживее човек този огън, изисква се чистота”.

“Препоръчваме Любовта като животворящ огън. Препоръчваме я като начин на живота, като начин на здравето, на щастието, на богатството, на всички блага”. Учителят

Казва Учителят: “От нищо друго и както никога досега не се нуждаеше човек, както от огъня на Любовта”.

5. ЗДАНИЕТО

есе

21.I.1969 г.

“Вие няма защо да си задавате въпроси дали моята мисъл е свързана или не. Там дето не е свързана, вие свързвайте. Аз ви давам камъни от това здание, свързвайте дето трябва тия камъни и съграждайте от тях зданието.” [Заведоха Исуса: Беседа държана от Учителя на 22.XI.1925 г., София. Русе, 1926, с. 5]

Не сме задавали въпроси относно връзката и логиката на неговата мисъл. Съвременната логика, Той я нарече конска, и въпроса около логиката на света спря вниманието ни, и ние се убедихме, че Той беше прав. Ние само слушахме, гледахме, мислехме и днес не съжаляваме, че сме правили това. Целият метод на работата беше забележително оригинален, нямаше мерки, липсваше рутина. Открихме отличителното качество на Словото му, което надвишаваше по вътрешно съдържание и по светлината, която бе толкова обилна, че имаше за всички. Словото беше акустично. Нека не се отклоняваме, онова, което вече сме казали за Словото нека не го повтаряме.

От горния цитат, който взехме от първата беседа от осмата серия неделни спираме се на втората част на цитата. Сега вече нямаше време за губене, онова, което ни вълнува, когато се вдълбочаваме трябва да го кажем: ние вече не знаем кои ще дойдат след нас, как ще отзвучат, какво ще търсят, какво ще намерят и как ще бъде разбрано и асимилирано то.

Казаното по този повод засяга не само метода на работата, какво да правят учениците, а засяга основата на цялото учение, принципите. Тук вече е поставена една стрелка, твърде ярка и знаменателна – една задача по наше разбиране се разгръщаше пред нас, поставена този път не от нас, не от ония среди, които се грижеха за просветните инициативи – Учителят показваше път, даваше указание и накрая казваше: “Онова здание не е хубаво, но вземете вашите равномери и турете всичко на работа!”

Стоим ние сега, изправени сме сякаш пред една необозримост и не бързаеме да вземем думата. Първата копка е от голямо значение, а основата на зданието нещо още по-важно. Как да започнем и откъде.

“Не се занимавайте с въпроса дали моята мисъл е свързана, или не – а градете.” Какво? – питаме ние – Зданието. Ето това беше важното. Но как да

се разбира, за кое здание става дума тук. Личната сграда – тоя монумент на човечност, който подразбира сложен строителен обект и неимоверно упорита работа. Или се подразбира нещо друго, което буди възторга ни и голямото външение, че можем да бъдем съучастници в голямото Му дело.

Тогава вече не мислиш и не се стараеш да разрешаваш ребуса, тръгваше по нагорното течение и казваше – камъни!... Материалите са дадени – те са качествени, в това се убедихме. От тях може да се изгради новия човек – друго и не правим. Ала от тях може да се изгради и културата на този човек, културата за новия човек – новата култура, която пристъпваше в света по време на един от най-мистичните векове – 20-тия както бе наречен от Него.

Каква огромна задача – не по силите на отделния човек – едно голямо внушително дело чакаше човечеството изобщо. Изправени пред тази величествена панорама, ние дръзваме с нашите скромни средства да вземем участие в голямото дело. И нека накрая ни зададат въпроса – успяхте ли да направите вие, вие, лично вие нещо?!...

Има ли значение отделната личност?! И нека бъде по волята на нашата крещяща за "личности" съвременност. Успяхме – каквото можеше направихме и вътре в себе си и вън от себе си. Една поезия се раждаше, една философска мисъл зрееше и нека тоя клин да е твърд, нежен, ала учението ще се носи и никой, никой няма да скрие или оспори, че тук се носи дъха на ранни кокичета и теменуги. Ние много мълчахме, ала един ден други ще бъдат принудени да говорят и да търсят цветята, които цъфтяха и ухаеха през тази ранна пролет. Ала по втората част на идеята няма да стигна, то засяга цялото, засяга Словото, засяга цялата концепция на учението.

Едно здание предстоеше да се изгради – Здание – нещо величествено, цялостно, което представляваше културата на цялото човечество. Тук вече не може да става дума за национална народническа култура – известни идеи имат значение, и то решаващо за цялото човечество. Една страница, която ще ползува всички, един извор от който ще пият всички и един хляб от който ще отчупят залък всички. Защото онова, което донесе Той не беше за един народ или за белязани люде. Човечеството един ден щеше да стигне до този извор и щеше да открие съкровището донесено на земята (Живот, Светлина и Свобода) и от тях предстоеше да се изгради култура – здания. Човечеството не можеше да просъществува без душевни ценности – науката, изкуството, философията, религията, това не беше нищо друго, а реалистична, жива култура, с мисли, които подчертаваха духовния живот на човека – даваха му... и изграждаха деловия. Някак си много механически бяха възгледите на хората, когато ставаше дума за тези аспекти на човешката мисъл, картотекирани, разграфени по някаква схема и жанр.

А те имаха взети като нещо цяло един смисъл и решаваха един основен проблем – душевния живот на човека – тая позната и непозната област, която трептеше от обилието на светлинни лъчи, които идваха от всякъде, за да реализират върховната, универсална радост и наслада от непрехивяна красота, която започваше там, където багрите на материалното изчезваха.

Целта бе една и колкото и парадоксално да звучи човекът на науката, на изкуството, на философията и религията имаха допирна точка в един свят те можеха да преживеят едни и същи емоции и тяхната мисъл в един свят звучеше в пълен акорд – като ония смели пътешественици предприели опасен таен път към полюсите ги подават ръка, забравят що е род, език, вяра.

Нещо общо сплотява тези хора, защото езикът им е общ.

От един източник към тях летят лъчи, които носят светлина, за да ги обогатят с идеи – те бяха всичко.

Те идват отнякъде, те бяха камъните, строителните материали от които трябва да се изгради култура.

Винаги е било така и винаги ще бъде така.

Вземете материалите, четете сега, вземете камъните, вземете каквото ви е нужно – океанът никога не държи сметка колко вода може да се изгребе от него.

Словото прилича на океан. Не е било време човечеството да е било лишено от него – различни са били само дозировките, количеството, което е в пряка зависимост от епохата.

Двадесетият век е преход – на една епоха, която залязва и на друга, която изгрява.

Този век остава забележителен. Той го нарече още златен.

Много неща се случиха през него, всичко бе премного съгъстено. Известни епохи се отличават с някакво необикновено скъсяване на сроковете – за един век може да се преживее онова, за което в миналото са били необходими 3–5 века. През този век живя и работи Той.

Делото е завършено. Той живя близо един век – бъдещето ще говори за Неговите думи и живот и повече от половин век усилен и неуморна работа. Пред нас сега стоят само книгите, идеите, мислите, Словото.

Горният цитат ни отвежда до същността, сърцевината, основата. Думата “камъни” се превръща от символичен знак на жива повеля на нашето време, което вече не засяга само нас, не само и нашия народ, а цялото човечество.

Предстоеше да се изгради човека и на второ място културата.

“Вие ще градите, аз само ще гледам доколко можете да градите”.

Изискваше се не само умение, не само интелект, а и любов, воля за работа. Всеки камък да се постави на своето място. Изкуството да зида къщи, паметници, дворци, човек го бе овладял до висока степен, ала да се гради култура бе труден, бавен и отговорен процес.

Камъните бяха различни, различни бяха и стръковете на културата.

Внимателно и осторожно и с разбиране трябваше да се пристъпи към една от най-сложните и епохални задачи, която остана задача на цялото човечество.

Материалите засягаха всичко – идеите се развиваха в неуловим диапазон – метода се отнасяше до всички проблеми, лични, семейни, обществени и общонародни.

По всички задачи бяха оставени знаци. Познанията лежах непрочувани и искаха човека.

Поетът щеше да намери образа.

Философът – идеи.

Психологът – познание за душата.

Ученият – Истина.

Музикантът – музикални теми и фабули.

Хореографът – богат материал.

Лекарите – неизброими методи за лекуване.

Възпитателите – метода за възпитание.

Богословът – най-старата наука за душата и душевните прояви, и за Бога.

Това изумително по своята величина духовно съкровище лежеше скрито в 600 тома беседи и лекции.

Той нямаше време да прави връзки. И да имаше, нямаше да отнеме привилегията на човека да учи и да бъде ученик; нямаше да го лиши от радостта да копнее, да спори и да открива съкровища – камъните чакаха човека.

Той беше дигнал ръката и беше дал Своята благословия – “работете, градете, вземете вашите равномери и изграждайте зданието – аз само ще гледам до колко можете да градите”.

Пред човека е сложено голямото духовно богатство, към човека Великата Реалност бе благоволила, като му даде право да твори и пресъздава личната и общочовешката култура.

6. НА МЕЖДАТА НА ДВЕ ЕПОХИ

14.VI.1969 г.

“Дойде някой при мене и ме пита в какво вярвам” – нататък краткия разговор, който съдържа три въпроса и три отговора звучи съвсем правдоподобно. “Дойде някой” при Учителя, винаги идваше някой. И всеки идваше със своите лични, семейни, духовни и материални противоречия и нужди. Пасажът е даден между другото, може да се вземе като конкретен факт – къс от Неговото богато ежедневие, наситено с идейност, която засяга три важни свята, три проблема, които на земята се решават от паметивека. Нямахме да има човек на земята, който да не е горял и гори и ще гори в този огън – човекът беше и материално същество и винаги щеше да се интересува от парите, от силата и от материалния живот – неща, които за голямото мнозинство представлява едновременно и мироглед и цел в живота.

Обикновеният човек със средна интелигентност с оформен конкретен ум и с обикновено разбиране за живот, лишен от въображение и идеали, щеше да дойде при Учителя, за да Му зададе въпроса: “Ти в какво вярваш?” Интимната му идея проличава още в началната фраза – “В какво вярваш?” Човекът иска по най-прекия път да се домогне до израза на Учителя, иска да Го познае, да Го разбере, да се стигне леко до интимната си идея – да сравни себе си с Него, за да каже накрая както и го каза: “Тогава ти си като мене”. Постигнал е човекът целта, но думите витаят, после се нареждат в строен ред, за да ни отнесат до един твърде висок свят, където се срещаме с чистата идейност и строгата принципност. Благодарни сме на този любопитен, който можеше да види само собствената си дребна личност, която сега искаше да я съпостави с тая на Великия човек.

– В какво вярваш?

– Аз вярвам в това, в което и ти вярваш.

– Аз вярвам в парите.

– И аз вярвам в парите.

– Аз вярвам в силата.

– И аз вярвам в силата.

– Аз вярвам в материалния живот.

– И аз вярвам в материалния живот.

– Тогава ти си като мене – казва обикновения човек.

– Да, аз съм като тебе, но не знам дали ти си като мене.... – отговаря Учителя.

Парите, силата, материалния живот – цяла концепция, която властвуваше на земята и определяше разбиранията, целите, идеалите на човечеството през различните епохи. За тези три неща хората се бореа, трудеа, живееа. От тях се изграждаше мироглед, система, програма. За тях човечеството изживяваше кризи, боледувания, гонения – на дъното стояха конфликти лични, семейни, обществени – войните, революциите. Парите, силата, материалния живот като

герои от една голяма митическа трагедия, играеха ролята си не другаде, а върху терена на земята, поради което тя се беше превърнала на ябълка на раздорите, оспорваше се всеки квадратен метър, оспорваха се всичките блага, вярвания и богатства и борбите не стихваха. Всичко беше импозантно – случайността не стоеше зад този пасаж и очите на коментара щеше да се спре там, за да долови безбрежната линия, която чертаеше новото и перспективата на една нова и обновена мисъл, която летеше към земята, за да обнови именно този живот за който ставаше дума тук – материалния, оголен, комплициран, загубил своята чистота, свещенност и простота.

“Не зная дали ти си като мене” – Учителят подходи деликатно. “Не зная” – как мислеше за тях три фактора в живота: пари, сила, материална база. Тогава идва втората част на този диалог, в него се съдържаха и ключа към онова гледище, убеждение, което стигна до нас спонтанно и свежо.

“Аз обичам парите, но като дойдат при мене, разговарям се с тях, питам ги откъде идат, какво намерение имат, и като ги изслушам казвам им, че трябва да ми се подчиняват. Аз ще бъда господар, а те – слуги. Каквото им кажа, те трябва да го изпълнят. От парите искам пълно подчинение.” – Учителят

Имаш чувството, че пред погледа на мислителя, на поета се разгръща една голяма тема с общочовешко значение – валидна и за отделния човек, в пряко отношение с онова, което се нарича “свещен” перпендикулярен у човека – неговия морален гръбнак. Парите, златото като пара. Скъпата валута, която имаше достъп на световните борсови пазари представляваше сила, която упражняваше своето огромно влияние. Парите стояха в основата на целия материален живот, парите даваха облика на материалната и духовна култура на народите, за парите се водеха ожесточените войни, заради тях пламваха революциите – парите имаха магическото свойство да предават лоши навици на човека, да приспиват неговата съвест, да го деморализират, да го направят горд, властен, жесток, несправедлив. На земята богатството не се ползуваше с добро име, богатството не вървеше ръка за ръка с почитеността. В Евангелието имаше един малък стих – “По-скоро камила ще мине през иглени уши, отколкото богатия да влезе в Царството небесно”. Христос се роди в бедни ясли и ходеше бос и гол – минаваше пеш големите разстояния, когато проповядваше и се обличаше скромно. Не е въпрос да се порицава богатството и богатите, важно беше да се проследи историческата зараза, която парите имаха поради една причина. Учителят я каза класически просто и за това тя звучи поразително мощно: “Казвам им, че трябва да ми се подчиняват”. Силата на човека не се състоеше в притежанието на парите, не касата изпълнена със звонкови монети, не предава нещо повече на притежателя. Има нещо друго, което може парите да предадат на човека, но за това се иска знания и безупречен морал – да знае какво да прави с тях, да им бъде той господар, а не обратно.

“От парите искам пълно подчинение”.

Цяла серия от възможности, широк диапазон от действия, когато покорените пари тръгват по света, за да станат изразители не на власт, на жестокост или насилие, а на нещо друго, което днес в нашето сурово материално време звучи далечно, несъвременно, невъзможно. Едно, обаче, не може да се унищожава с никакви средства, то не търпи промяна и е действало през всички времена – непокътната стои Истината, недокоснат стои Морала на живата природа. Ярък и твърд в гръбначния стълб на човека – красотата на човешкото тяло изключително зависи от този строг съдник. Той определя и духовния гръбнак на човека – дали парите ще го носят, или той ще носи парите, дали те ще станат господар на човека, или обратното. Беше много важно, беше

съдбоносно за човека, независимо кои школи господствуваха, какво лозунги се вдигаха, какви знамена се веяха.

Той ставаше на междата на две епохи и властно казваше: "От парите искам пълно подчинение". Каквото им казва да Го слушат, където ги праща, там да отидат.

Зад парите стоеше материалния коефициент на физическия живот – те бяха само невеществен израз на всичките материални блага. Следователно и в тях трябваше да се намира онова, което на земята се наричаше морал, коректност и справедливост.

Така стоеше въпросът за парите. То не бе казано само и написано в тази беседа, разбирането, идеята беше жива, приложена, живяна от Него. Можеше да се проследи този ход и без експерт – счетоводител и без счетоводни книжа. Една нова етика беше посетила земята и опитът бе сполучлив и блестяше великолепно. Ония, които щяха да се оглеждат в огледална повърхност нямаше да повярват и щяха да крещат: Няма отчетност на цялата парична система – това е и идола, на който се кланяха, наредби, правила и закони, държавни заеми и голяма версия, която далеч не можеше да се справи с "отчетността". "Пълно подчинение" – това трябваше да се търси от човека. След като той се намери, възправи се на фона на двадесетия век да каже и да живее. Аз така разбирам: "Парите са мои подчинени, мои слуги!" Не позволявам те да ми влияят, или да опетняват чистотата на моята кръв – щяхме да кажем ние, и щяхме да се опитаме да пристъпим към третата част на диалога силата и материалния живот. Той никога не се доизказваше, винаги оставаше нещо недовършено.

Пасажът надолу обаче щеше да ни предложи нещо наглед в друга гама, ала връзката бе ясна и по нея можеше да се стигне до другото – силата и материалния живот.

"Мома е само онази, която говори истината. Момък е само онзи, който говори истината. Бихме желали светът да е пълен с моми и момци, които говорят и прилагат истината".

Така казваме ние и приключваме. В света силата не би се превърнала на насилие и материалния живот не би станал цел и идеал на цели общества. Имаше нещо, което единствено заслужаваше да се постигне, да се живее. То бе същественото, голямото, което даваше насока и тон на един живот, за който човечеството копнееше неудържимо – за Истината! Светът да се изпълни с нея.

Тогава парите никога не биха станали господари на човека, а силата никога не би се превърнала на насилие и материалния живот никога не би станал идеал на човека.

Човек се раждаше със съвършено друга цел, тя нямаше нищо общо с трите неща, които разбрани като сила заробваха човека и свеждаха живота до най-обикновеното и безидейно разбиране – материалното.

7. МЯРКАТА

2.IX.1969 г.

Мярката!... Той я носеше в себе си. Той я притежаваше, донесе я, поднесе я като дар на ония, които разбираха, слушаха, копнееха за нея. Носеше познато и обикновено име, премного похулено, опошлено, опростено. Това не пречеше Той да не я повтаря нескончаемо пъти, за Него думата бе свещена. Наричаше се Любов – сега тя се бе превърнала в ръцете Му на мярка, най-

чувствителната везна, с която можеше да се мери всичко, най-вече човека. Великата правда бе изляла соковете си в нея, а Истината този път ѝ бе предала ненарушимия си блясък и сила.

Историята е премного дълга и невъзможно е да се разкаже какво направи Той с нея. Преливаща като дълбок извор, шумяща като водите на океан, тя щеше да залее света. Приличаше на запалена факла и светът щеше да бъде запален от всичките си страни. Сега тя се превърна и на мярка. Човекът можеше да си отдъхне и да въздъхне облекчено. Добро е това – нека Любовта да ни съди, нека тя да се превърне на световна везна.

Ала в началото и в края на века стоеше Той. Никога не спеше и с будни очи гледаше всичко, навсякъде, всички. Светът лежеше открит до най-големите си глъбини и човешките общества в куп или отделно дефилираха пред Него и не една резка от големия или от малкия живот можеше да избегне от Неговото око. Той виждаше по особен начин, необикновен. Невъзможно бе да се формулира, защото граничеше до неповторимите неща – не правим опит дори да докоснем тази част от живота Му. Знаеше какво става в света, най-вече знаеше какво става вътре в човека – борбите, възжеленията, идеалите, победите и пораженията, големите страдания и неокачествимите набези на лъжата, насилието, неправдата и жестокостта. Стоеше настрана и службата Му беше неоспорима – беше дошъл именно затова и възстановителният процес се извършваше по всичките правила на една нова законност, нова етика, но неразбрана за човека, нова логика. Не се съобразяваше с приетите норми, не изразяваше мисълта си по общоприетите правила. Словесните средства не се подчиняваха на никакви установени традиции. Речта Му бе ясна, точна, отривиста, абсолютно логична – акустична. Един ден щяха да се проучат щателно методите. Беше загуба, че не притежавахме магнетофонни записи. Всичко бе естествено, чисто, кристално просто и разбрано – разбран от всички хора на земята, независимо от национална и расова принадлежност.

Водата, хляба, въздуха, светлината влизаха ясни, четливи и необходими в живота на всички живи същества на нашата планета.

Това бяха думите, идеите, зад които стоеше Любовта – тая непозната, непроучена още сила, която чакаше човека и чийто чудеса не стихваха.

Сега се беше случило нещо на земята – едно важно, епохално събитие, като онова преди две хилядолетия, когато Христос дойде на земята и кратко рече: "Яжте плътта ми и пийте кръвта ми". Законът бе донесен и любовта като храна влезе в живота на човечеството.

Законът, принципите, зад които стояха те. Две хиляди години от тогава в името на тази Любов беше ли възстановено Царството Божие на земята? В името на Любовта, бяха ли възстановени, спазени мира, радостта, щастието на Земята. Бяха ли премахнати пътищата на лъжата, на насилието, на проказата, която разяждаше света. Не е трудно да отговорим на този въпрос – гласът на миналото напират прагове и парите на невинно пролята кръв още се вдигат от земята. Къде човек би могъл да спре погледа си в тая човешка джунгла, откъдето да не среща следите на насилието, което се опитва да държи човечеството в своите железни клещи.

Историята е премного тягостна. Любовта бе погазена, изпъдена, изгонена и християнските народи замечтано очакваха реализирането на своя план – второто пришествие, новото спасение и втората жертва. Ала нещата от този мащаб не се повтарят. Природата си служи всякога с различни методи. По същия начин Христос не ще дойде – и великите инквизитори нямаха вече власт и сила да изковат нов кръст.

Две хиляди години по-късно, на междата на стария и новия век стоеше един Велик Човек, приел като Христа "робския образ" с подчертана тенденция да остане непознат и незнаен, и в ръцете си държеше мярката – Любовта, закона и не само държеше, но и изкусно манипулираше с нея. Затова ли беше успял? Може би – не бе важно това, важното беше, че Той виждаше и още по-важно, че Той действуваше. Две десетилетия по-късно, учениците Му щяха да разберат и видят скритата страна на този живот, дълбоките замисли и мощния замах с който се извършваше обновителния процес в тялото на изнуреното човечество.

Нямаше да пощади никого и беше добро, беше израз на любовен акт – хирургическия нож щеше да бъде неумолим. Светът се гърчеше и човечеството преживяваше родилни мъки. Всичко щеше да свърши благополучно, като раждането на добрата и почтената жена, която подарява на света умен и любящ младенец.

Наричаше себе си "прокурор, най-страшният прокурор". Не бе виновен Той.

"Бог ще повика всички владци и проповедници при себе си, да дадат отчет. Няма да остане нито един владика или проповедник, от който да не се иска отчет. Тогава аз ще бъда прокурор за всички владци и патриарси от целия свят. Ще бъда прокурор за всички престъпления в света". Ще ги попитам: "Как смеете в името на Бога, в свещеното име на Любовта да лъжете? Казани преди половин век, думите днес звучат много по-силно и по-внушително отколкото тогава, защото знакът на сбъдновението вече бележи правда. Старите форми непрестанно се разрушават, острието на неправдата и насилието се притъпяват, жилото на лъжата се обезсилва и в света става все по-светло и все по-тясно за безчинствата на миналото.

Там е мярката – там един прокурор поставено длъжностно лице, облечено във власт, съдебно се грижи за правилното приложение на законите и търси безпристрастно спасен ли бе основния кодекс, донесен от Христа – Любовта.

Здраво държи Той мярката и мери, измерва съдбата – няма да остане нищо не измерено, не премерено, несанкционирано. Любовта с Любов се мери.

Няма значение името и лошата слава на това име в юридическите институти.

Сега Той беше на този пост и светът щеше да бъде благодарен, че бе Той, както някога, когато Христос пое защитата на света.

Как щеше да бъде съден света за големите престъпления, за издевателствата, за насилието, за поруганията над свещените скрижали, бе история, която се пишеше – важно беше, че великият процес бе започнал, важно беше, че там наред с тъмните сили, които целяха да погубят света стоеше Той, стоеше великият прокурор, "Страшният прокурор", който държеше в ръцете закона на Любовта, с който се целеше да се възстанови правдата. Моментът бе епохален, значим и процесът положително щеше да свърши необикновено добре по всичките правила на мярката.

Човечеството можеше само да благодари за големите страдания и бури, с които столетието бе изпълнено.

Това бе края на едно столетие, на една епоха, развързването на една "карма", ликвидация с миналото и началото на една нова зора.

Бъдещето щеше да огледа изминалия път, щеше да премине очистителния процес, щеше да посрещне новия ден и може би щеше да си каже:

Той наистина беше голям приятел и направи голяма услуга на човечеството. Нека да е констатацията, която ние съвременниците, останали будни до Него, смеем да кажем, че я направихме с чест и с дълбока вяра.

Той никога не казваше: "Свършвам", а завършвам.

Той никога не доказваше, защото не искаше да доказва. За да научите нещо трябва да прекарате 100 м. години във всяко Слънце!... Ако едно докажа, десет неща остави недоказани. "Виждале ли?"

Виждаме – казваме днес, виждаме, че неизвестните в управлението на големия хаос на съвременното общество заемат своето място, за да бъдат опровергани големите лъжи по нов начин, по Неговия начин, защото мярката бе дадена и Великият прокурор – великия страж беше на пост и нямаше да позволи да бъде погазена пак Любовта и Правдата.

8. СЛЕД ПРАЗНИЧНАТА ТРАПЕЗА

6.III.1971 г.

Винаги през всичките времена и епохи, във всичките светове, до всичките живи същества е стигала оная вест и покана – наречена в старите сказания покана за сватбено тържество. Събитията тогава се развиват вихрено, епохата се откроява като огнен стълб и светлините проникват целия свят и с огнената си стрела докосват всички. Присъствието на женихът позлатява времето, насища го не само с блясъка на Мъдростта, с топлината на Любовта, но и със сиянието на Истината. Всичко това се превръща на радост и веселие – отличителния белег на сватбеното тържество, чиято мистична красота продължава да звучи много време след като сватбата отшумява – той богатия духовен живот, който блика вътре в човека като извор.

Великият Учител идва на земята.

Претоварен от съкровища небесни Той призовава учениците си – показва богатствата, слага богата трапеза и им казва: "Каня ви на угощение. Сложих ви трапеза и на нея турих всичко – ще има за всекиго, кой каквото си хареса. Щедър е нашия Баща, яжте, пийте и се веселете."

Каква красота, каква необозримост!...

Векове, хилядолетия е бил очакван този ден и час, когато на земята се оповестява тази вест. Тогава на земята бликват извори от сладка вода, дърветата раждат сладки и сочни плодове, пшеницата узрява сита и едра, Слънцето се излива на потоци и реките текат пълноводни. Настъпило е празнично време. Учениците най-вече знаят какво и затова остават всичко на страна, не мислят за нищо друго, освен само за едно – да не пропуснат нито миг от случилото се, да не отсъствуват нито ден от трапезата и не участвуват в радостта и веселието, което е най-рядкото събитие на земята с право наречено епохално.

Но ето, че краят на тържеството идва. Сватбата отшумява, сватбарите се разотиват, свирнята и песните пресекват и женихът събира учениците си, за да им каже последните си думи...

Колко много е казал!... Какво съкровище е оставил! "Глад и суша няма да има, но ще има друго нещо, което сами ще откриете."

Сами!... Думата остава. Учениците я улавят, и си казват: ще я разтворим и ще потърсим в нея съдържанието. Нищо и никога не е било казано напразно. Оглеждат света след голямата празнична вечеря и се намират сами в един свят, който прилича на бурен океан. Не остава друго какво да правят, освен да разпънат платна и да тръгнат на път. Да, нищо друго само път, само надсмогване и преодоляване, само учение и нещо друго, което стояло там като острие на

меч, като огнена страница, като межда на два свята, на два живота – тоя на миналото и тоя на бъдещето, вчерашният и утрешният ден си казват прощална дума.

От този момент легендата сплита своята фабула и започва да търче най-финото, най-тънкото платно, което един ден ще покрие със слава не само историята на една епоха, но и историята на учениците, които не се обърнали към миналото, а устремено тръгнали към бъдещето. Междата гореше като огнен водопад и стрелките бяха ярки.

Време на веселие и радост, когато тъпаните биели и свирките свирели и трапезата не се вдигала, време на ядене, пиене и веселба. Миналото блестяло и този блясък никога нямаше да помръкне.

Ала сега се бе случило нещо друго. Новият ден бе настанал бурен и тревожен. Сега втората половина на един живот, който зреел като житен клас, се очертавал строг и сериозен, преизпълнен със задачи. Настъпило бе време, когато учениците трябвало да бъдат изпитани, или да се приготвяват за изпити.

Наредбите и законите лежали вечни и неизменни за всичките времена и епохи. Изключения нямаше. Ученичеството и на земята и на небето почиваше върху строго установени правила.

Най-голямата грешка, която може да се допусне е тази – да се бъркат глаголните времена – ученикът да се връща на миналото и всякак да иска да го възстановява, за да преживява пак и пак когато женихът е бил на земята. Напразни усилия – не се реставрират ония дни, мигове, наситени с аромата на една пролет неповторима по своя блясък. Връщането на миналата радост е признак на неразбиране, и най-вече на нежелание за сериозна и упорита работа. Само мързеливите ученици отлагат изпитите. Така е било винаги на земята и на небето.

Не е дошъл пратеникът, за да подари само радостта, не си е отишъл, за да я вземе. За ученика, който учи няма благоприятни и неблагоприятни условия. Сезоните винаги са добри и винаги крият в пазвите си безценни съкровища за трудолюбивите. Тази част от неговото ученичество е също така богата и значима, както първата и нещо повече. Тя е красива, защото е изпълнена с трепет и с оня жив интерес присъщ на откривателя на нови земи, на твореца, който създава нови образи в изкуството на математика, който открива нови формули.

Ученикът иска да знае докъде е стигнал, на какво е способен и какви знания е натрупал. Само ония, които не са работили и не се чувствуват подготвени за изпит, само те не желаят да има изпити, или ако могат, да ги отлагат.

За ученика времето, когато изпитите са насрочени е най-красиво, това време го обогатява с непреживени опитности и чувства, прави го силен и доблестен и го освобождава да си мисли, че е по-богат със знания и сила, отколкото е всъщност.

Затова ученикът посреща с радост изпитанията. Смирено застава на изпитната скамейка и не бърка миналото и настоящето, не разправя какво е било и какво е преминало, а строго се придържа о настоящето и говори на зададените въпроси.

Ония, които го изпитват не се интересуват от миналото, не е важно за тях къде е стоял, отляво или отдясно, при нозете на Учителя си или къде да е – абсолютно нищо от миналото, а всичко от настоящето.

Какво е учил, какво е надсмогнал, какво е придобил. Взискателни и строги са тези, които участвуват в изпитната комисия, но не са жестоки. Те

преценяват добре какво е направил и колко знае – за тях е важно само знанието – добре ли е учил. Нищо друго.

Накрая те си дават оценка, от която първата бележка гласи: Не смесва миналото с бъдещето – учил е усърдно и на миналото е гледал като етап – не се страхува от изпитите. Това е и първото условие, за издържан курс. Минал първия курс, когато изобилно му дават. Минава сега следващия, когато той трябва да дава.

Водите на езерата се вливат отнякъде, после се изливат на някъде; човек вдишва и издишва; морето приема и дава; земята поглъща и после ражда.

Ученикът учи и после се изпитва.

Двете полушария на земята, двете половинки на семето, което кълнът разсича, двата величествени мига, когато Любовта дава с едната ръка и взима с другата.

Да знае и разбере ученикът какво го чака след празничната трапеза не е нищо друго, а домогване до най-красивата и най-мистичната част на ученичеството, най-високия връх, достижим за малцина.

9. КАТО БЛАГОДАТЕН ДЪЖД ...

есе

1.1.1976 г.

Избра не друго време, а тъкмо това – двадесетия век – първата половина напълно му принадлежеше. Свободно и спокойно в пълен ред и с една смайваща категоричност. Той начерта принципите, изгради платформа, наложи основата. Нямаше да има сила в света, която да разруши онова, което Той беше вече изградил до началото на петдесетте години. Повече от половин век работа, когато събитията през това бурно столетие върхлитаха като вихрушки, разоряваха почвата и подготвяха условията за най-забележителната сеитба през последното хилядолетие. Отличителния белег на това време, което щеше да се стовари като жесток пестник върху неговите ученици, не върху Него, беше атеизма, чиято платформа този път представляваше добре организиран етап и още по-добре вършена с власт, разпростряла се над голяма част от земята. Континентът, респективно Европа, биде погълнат от вълната на езичеството. Европа в голямата си част беше езическа неофициално. Една система крайно удобна и твърда за обезличаване и уеднаквяване на масите, необходим инструмент за удобност на политически режими. Една постановка, която не крие нищо ново и нищо оригинално. Светът от когато се помни никога не е бил спасен от езичеството. Голямата духовна революция, най-голямата до наши дни беше тази, която Христос направи – втора подобна не е имало. Той успя, такъв, какъвто го смятаха навремето смирен и слаб човек, който нямаше сила да се пребори с двете власти, тази на римската империя и тази на еврейската. За тях бурята, която щеше да разтърси целия свят спря до оня час, изблика с вулканична мощ, под чийто напор небесата се разколебаха и храмовата завеса се раздра. Беше символ, знак и сигнал, че тепърва ще стават големи световни и съществени трусове. Те не знаеха, но ония люде, дванадесетте, настрана от всичко, закотвени в своя естествен свят, решително и смело застанаха на своето място и поеа световните друмища с тояга, само с една книга в ръка, за да запалят целия свят. Направиха го.

Революцията стана, за да има днес по цялата земя неколкостотин милиона Христови последователи и на земята да се роди една култура, чийто

корени жизнеспособни не са престанали да хранят, да поят онова, което наричаме духовен живот. Това понятие живо и творческо е основния признак на онова, което се случи – духовен живот не може да има при езичеството, без живата идея за Бог, без науката за душата. Христос донесе тези елементи, положи ги като капка квас и човечеството бе заквасено – и нищо, абсолютно нищо не беше вече в състояние да спре онзи процес, който ставаше с неудържима сила в световните нощи, за да продължава и до днес и неизвестно до кога. Ония, които мислят право знаеха това, не си правеха илюзия, че беше възможен духовен живот и духовно развитие без този основен елемент, донесен от Христос и от всички велики хора преди и след Него.

Духовната структура, метафизичната постройка, голямата Истина, бяха неща, които изграждаха разбирания, убеждения, светоглед, който разширяваше, задълбочаваше познанията и даваше техния непрестанен възход, който осмисляше всичко. Да се мисли, че приемането на едно Велико Начало е нещо случайно, обикновено, затворено в рамките на някой религиозен катехизис или в студентите зали на храмовете и катедрали е неразбиране на основната идея. Жива, реална, жизнеспособна като слънчевите лъчи, като въздуха, като водата и хляба. Животът като нещо мощно, живо не може да се залости, да се затрие, както това става с някои пълноводни реки – бентовете са изключени тук. И великите нещастия от световен мащаб, великите катастрофи не са нищо друго, а последствие на тези бентове. Атеизмът на новото време, езичеството на миналото – те са една и съща монета с две лица, не са нищо друго, а бентове, които връщат културата назад. Както войните като една неизбежност, допусната от природата, но те са нещо, лишено от творчески импулс. Те разрушават и струват място на творческите сили, които идват след тях да градят и да лекуват болезните.

Типични са методите, които избират тия велики люде, за да покажат възходящия път и за да влеят нови живителни сокове в изнурените и обеднели от чиста кръв артерии.

В такава епоха дойде и Учителя. Никога в света езичеството не е взимало такива размери, никога насилията не са били заредени с такава сила и власт. Пестникът никога не е бил така масивен и тежък – в последна сметка то е насилието, което систематически, упорито целящо да задуши всичко, което не отговаря на една определена идеология, с претенции, че носи в пазвата си Истината.

Историята е твърде позната, народите са я опитвали в миналото, опитват я и сега.

Едните казват – не съществува пол, няма душа – метафизичното е само празна дума; другите – твърдят обратното. В името на реалността те казват – не съществува нищо – човекът притежава сетива – в името на религията другите казват: Съществува.

Въпросът виси. Нека си виси, казват другите хора, тия от времето на езичеството до наши дни. И ние не питаме и не доказваме – ние вярваме, ние опитваме, ние знаем. Метафизичното, духовното съществува независимо от това дали ние вярваме или не, дали го приемаме, или не; реалността не се влияе от човешките усещания и нейната същност остава неизменна и вечна. Основната тема на всичко, което Учителят говори беше именно това. Линията си остана безупречна, твърда и ясна – бе линия на Истината. За нея Той говори неща, които никога преди това не са били казани – аспектите бяха чудни, а хоризонтите безбрежни, познанието изобилства на земята. След Христа не е била свалена Мъдростта в такъв размер и дълбочина, както сега.

Срещу атеизма на столетието Той противопостави науката за душата, за духовното начало, за Любовта като същина на живота, като реална сила, условие за развитие, за прогрес, за култура. Онова, което направи Той може да се смята като революция на духа. Идеята бе свалена и приближена до човека и неговата сила на убеждение не бе другаде, а тъкмо тази, че Той спечели доверието от една страна, а от друга, Той единствено през целия си живот защитаваше позициите на голямата Истина, която я противопостави смело и дръзновено срещу "Голямата лъжа", която на два пъти през столетието се опита да се лансира като Истина. Един слънчев миг бележи Неговото идване на земята, и едно точно разписание реализираха една среща от епохално значение. Двете епохи и двете идеи. И Той успя, успя да ги дефинира, да ги покаже, да ги опише. Тепърва всички щяха да опитат има ли или няма Бог, има ли или няма Любов, има ли или няма Истина, които проникват живота, проникват човека които насищат всяка клетка и всяка капка кръв с животелния си дъх на нещо Велико. Вече не се търсеха доказателства и никой не питаше: Какво е то, вярно ли е то? – Защото всичко бе сведено до преживяването – хиляди опитваха глътка от елеч на този живот – "мъртъв бях и оживях, болен бях и оздравях, скръбен бях и се зарадвах, без път бях, а сега го имам" Убежденията се раждаха и процъфтяваха, след преживяването, след срещата с Него или със Словото Му. Фактите сияеха, светеха като факли и осветляваха една цяла епоха – Неговата, защото тя бе Негова. Тепърва тя щеше да се възрастне, да се очертае като зора, за да се пребори не само с атеизма на миналото, но и с тоя на века, въоръжен със сила и власт отвън, а куц и дряхъл отвътре. Той беше обезличен, обездвижен – не се ражда плод от семе без кълн, все едно пясъчно зърно не се ражда от мъртва идея, епоха, култура, изкуства, прогрес. Предстоеше велик етап, да се ликвидира веднъж за винаги с езическите заблуждения. Времената бяха на зряло, а нуждата, жаждата, гладът за нещо друго и различно от всичко, което времето предлагаше бяха въпиющи. Човечеството нямаше да загине, в плана беше то да живее, да се развива и да твори духовни и материални блага, за да реализира една култура висока човек духовен, измъкваща се от тъмата на езичесвото, от пустотата на съвременността, от целия този душевен хаос, в който човечеството беше изпаднало, за да подготви условия за една нова раса.

Сега вече до изострения слух на ония, които стояха будни и на пост, стигнаха Неговите думи: "Всички ще опрат до моите думи" – каза Той, "всички жадни ще стигнат до извора; всички гладни – до хляба, всички ще искат да живеят красиво, богато, смислено."

Като благодарен дъжд върху суха и попукана земя падат думите му.

Ние ги слушаме още, ние ги четем и някои от тях в часове на размисъл и съзерцание ни отвеждат до най-високите върхове, където атмосферата е кристално чиста, за да усещаме величието на нещо неповторимо, за да слушаме най-чистата, най-сладката и най-силната реч, когато на земята е все още зима, където все още вилнеят силите на безправие и насилието.

От устата на абсолютната Истина се отронват думите: "Бог ви любя. Дали знаете това не ме интересува, но аз съм видял това, не един, не два, три, сто пъти без никакви съмнения. Бог ви любя, затова аз намирам, че сте много щастливи". Човек може да преживее тези думи – те са толкова живи, колкото и истинни, толкова мощни, колкото и красиви, наситени с молитвата на Любовта, за която никога, както сега изнуреното човечество не е бленувало, очаквало, очикало.

Човек може само да благодари, че се е родил през този век и на този паралел, където се роди, живя и работи Учителя.

10. ИМАШЕ ЛИ МЯСТО ЗА СТРАХА!

есе

30.I.1969 г.

Положението не се е изменило. Учителят си остава там, където е бил, ученикът там, където е бил, застанал е пред катедрата. Учителят говори, ученикът слуша, Учителят свети като запалена свещ, ученикът учи.

Нищо, абсолютно нищо не се е променило. Вечността е оставила своя отпечатък и времето не е докоснало съществуващите отношения.

Един миг е докоснал живота на Учителя и външната постановка е вече сменена, условията, обаче, остават недокоснати, защото те винаги са били и винаги ще бъдат. Учителят е дошъл на земята, за да предаде своето знание, светлината, любовта като видим израз на Великото, ученикът привлечен от духовното богатство е дошъл на земята да учи, да приеме онова, което Учителят щедро даваше.

Това са отношения, които от незапомнено време съществуват не само на земята, а във всичките светове.

Можеше ли Учителят да остави учениците си и можеше ли учениците да Го загубят? Невъзможно. Че на земята животът се измерваше със съизмерими мерки, че процесите бяха белязани със знака на преходността, че на земята съществуваше онова, което наричаме смърт всичко това не се отнасяше до ония отношения, които съществуваха като нещо неизменно и вечно. Нищо по-трайно, нищо по-прекрасно, нищо, което си оставаше белязано със знака на безсмъртието не съществуваше, както връзката на човека с Великата първопричина, както връзката, която съществуваше между ученика и Учителя. Най-здравия, най-чистия и най-красивия мост, който ги съединяваше.

Нищо на земята не беше вечно. Животът имаше определен интервал. Идваше ден, когато ученикът оставаше сам. Дали е знаел и дали е мислел, че този час ще дойде, не беше важно. С Него, или без него, абсолютно нищо не се променяше в най-значимата област, в оная учебна зала, където две същества си бяха дали дума никога да не я напушат и никога да не се разделят. В целия свят за тях двамата не съществува зала по-светла, по-приятна, по-чиста, облята изобилно със слънчева светлина и топлина, беше училище и храм. Тук ставаха, стават и щяха да станат неизброимите срещи между Учителят, който обилно раздаваше знанието и ученикът, който жадно го поглъщаше. Там стоеше катедрата, разпръскваща като фар обилна светлина, светлината беше атмосферата за Учителя, постепенно тя ставаше такава и за ученика. Нещо се бе случило, ще кажат обикновените хора, катедрата сега е празна, нищо не бе се случило – казваха учениците, обстановката е всепроникваща, катедрата е там.

Той щеше да се обърне към учениците, когато сезонът бе друг и в яркосиньото утро щеше да каже: "Ще се питате ли какво ще стане с нас, когато Учителят замине за другият свят?" Ако ученикът си зададе този въпрос, това значи, че той се страхува. Този страх не е на място. Учителят е подобен на опитен капитан на парахода. Той никога няма да спре парахода всред морето. Ако Учителят си замине, учениците Му ще се намерят в същото положение в каквото са били и при Него.

Непреривно е отношението, непреривна е светлината, която продължава да реализира правилния и естествен процес на учението.

Нищо не се е изменило. Безпредметен е страха, защото ученик и Учител са запазили абсолютния облик на първоначалните отношения.

Всичко това може да звучи някак си далечно и невероятно за обикновените схващания на хората, които познават живите закони на Битието, които мерят нещата с обикновените мерки. Темата засяга само учениците, които през всичкото време преди или след това, не са отстъпили крака от прага на школата, с пълното съзнание, че учението продължава, задачите и изпитанията никога не са преставали. И нещо повече се е случило, връзката е заякнала, духът се е калил и сетивността се е изострила до висша степен. Звучите, които идваха до Него, ставаха все по-четливи, а тихия шепот отвътре по-съкровен и по-ласкав. Ученикът в един Свят, и през едно бурно столетие, преживял физическата раздяла с най-скъпото и най-обичаното същество на земята – Учителя си, се опитваше сега да нагоди, да координира вътрешната си сетивност към един друг свят, откъдето обилно нахлуваше светлината и непрестанно прииждаха гласове.

Беше го казал, беше предупредил учениците – късно намираш тия предупредителни сигнали, които навремето нито си ги чул, нито видял. Животът тогава пулсираше, пееше, дифилираше като неповторим празник на който поканените можеха само да се веселят и да пеят. Всичко, което носеше белега на помръкнали небеса., на далечна печал се разтопяваше, изчезваше в пламъка на младежката радост и безгрижие. Само Той будуваше и знаеше какво щеше да се случи и през какво сиво утро щяха да бъдат изправени.

Нека да разбирахме, нека да бяхме назубрили, ако щеш фактическите знания за онова, което ние наричахме заминаване от този свят. Непрестанно ние се натъквахме на най-великото – безсмъртието – но в един свят като нашия. Дистанцията между мисленето и живота беше чувствително дълга. От мислите до чувствата имаше обширно поле, където човек изживява леко или тежко безутешната си скръб. Всичко казано по този въпрос нека кажем ни звучеше някак си чуждо и далечно.

Ала усетил досежно учебната зала и уроците, изпитите и проблемите – школата отвътре останаха непокътнати – затова, когато намираме сигнали като горният, не сме изненадани, не звучат като непозната тайна. Защото, тъкмо тогава, пред нас се изправя мирогледа ни, изправя се цялата наша лична философия по отношение на принципни положения, които в основата си остават непроменени. Бяхме успели да построим живота си и разбирането си по този въпрос на здрави основи. Знаехме и бяхме уверени, че бяхме се приближили до реалното, значимото на живота и света, на което можехме да разчитаме при всичките условия. Нямаше за нас друга алтернатива. Бяхме уверени до дълбочините на душата си, че държим в ръцете си самородно злато и чист диамант. Повече не очаквахме и не искахме повече от това, което векът не можеше да ни даде.

Бяхме получили най-хубавия дял и жребieto ни беше пълно.

Сега можехме да слушаме неща, в които бяхме убедени. Защо ги цитирахме? За да разкажем, че сме ги преживели. Много е важно това – когато ние дойдохме, посрещна ни Той. Словото и музиката после дойдоха и другите неща, и нищо не ни липсваше, ала жив беше интересът да видим и да чуем ония, които бяха като нас – как отзвучаваха те и как носеха званието си – ученици. Жадно четяхме по-късно онова, което те предлагаша и светът на новото изкуство и философия бавно се оформяваше.

Той не беше сам. Край Него имаше ученици.

И Той и те са на същото място и продължават великолепно си и спокойно пътешествие по бурното море. Капитанът е опитен и не ще спре наред морските води. Всичко е както беше – една е само разликата: веселието е заменено със задълбочаване, безгрижието, със сериозна работа. Учението продължава с усилен темпове, а проблемите стават все по-трудни.

Не се е променила само светлината и само Любовта със светлината. Той се е надвесил над нас, за да ни свети, а с Любовта си, за да ни топли.

Сезонът едва ли може да се нарече ранна пролет, ние казваме – късна зима. Не се оплакваме от студените вихри и дълбоките снеговалежи, които покриват цялата земя. А понякога зениците помръкват и скръбта се вкопчва в сърцето.

Ала, когато слушаме бушуващите вълни, които напират до стените на нашия кораб, ние сме спокойни – на борда е здравия и опитен капитан. Не се страхуваме, защото светлината и топлината непрерывно се разливат и дълбоко в нас е светло и топло. Учителят е там, където е бил.

Дали бихме могли да си кажем: Какво ще стане с нас?...

Всеки може да се пита, всеки може да се страхува, но учениците и то по време, когато земята е била удостоена с присъствието на Божия пратеник, който казал: Не бойте се, аз съм с вас", не ще им е простено да казват: Какво ще стане с нас? Зад тези думи стои само страхът.

А ученикът няма нищо общо с него. Ученикът няма от какво да се страхува. Ако го попиташ има ли място за страха, той трябва да отговори: Начело на парахода стои опитен капитан и пътешествието непременно ще бъде благополучно завършено. За страха нямаше място.

11. ТАМ, ДЕТО Е СЪПЯЛ ТОЙ лято на 1970 г.

5.IX.1970 г.

На Рила. Всяка година различна, както различни бяха рилските дни сменящото време. Серия от разнообразни панорами, които ни предлагаха всичката хубост на планината. Би трябвало да се напише история на тези лета, които събираха и разпръсваха копнежите на едно общество – семейство, което още по милост Божия можеше да се среща по високите върхове на онова място наречено "Седмострунната арфа" на Рила.

Защо отбелязваме тази година, която по външен израз нямаше забележителна разлика? Къде лежеше онова неизвестното, което трептеше живо, за да ни накара да вземем перото и оставим следата на един живот открояващ се в рамките на рилската хубост по време, когато в света бушуваха бури и народите настървено се гледаха, по време когато да се говори за мир, за единство, за любов беше наистина парадоксално.

Ние решихме да си кажем думата не за друго, а за да очертаем онзи исторически процес, който някога ще говори ясно и четливо на ония, които ще се интересуват от идеите, които моделираха и изработиха Неговото Слово, дошли през това лято от цялата страна, за да се срещнат, за да се видят и разменят някоя и друга дума. Всичко беше толкова просто от жаждата да се извисиш над сивото ежедневие до топлосърдечния момент, когато сме седнали на простите трапези от камъни и вземаме от още по-простия обед.

Така е било винаги, така беше и през тая година, както и през онова време, когато Той беше между нас и редеше скромно и просто планинския

обяд. По някакво неписано правило и неказано – неподчертано бяхме казали. Животът вървеше естествено както беше някога. Линията се спазваше, защото не можеше иначе. Бяхме видели тогава, не можеше сега да се внесе нито корекция, нито чужди на неговия стил нововъведения.

Цялата постановка на лагера беше проста, външна и вътрешна, подчиняваща се на една дълбоко внедрена дисциплина и организираност, която безшумно се открояваше на фона на суровите рилски условия. Редовете отдавна бяха оредели и мнозина се лишаваха от Рила поради външни и вътрешни причини, но още имаше мнозина, които се включваха в тая епична бихме казали борба, за да се изяви живота в пълнота.

На 2400 м. височина над морското равнище този живот можеше да се каже не бе нищо друго, а триумф на туризма. За нас бе важно надсмогването, смелостта, безстрашието и вярата на човека в планината и в ония външни и вътрешни сили, които напълно и безпогрешно реализираха за всекиго по отделно дни, които утаени в съзнанието на човека лежаха като прозрачни езера и в продължение на цялата година щяха да се превърнат на извор на свежа и чиста красота.

Благодарни сме на това, че се отзовахме на Вада, където една скромна жена ни предлагаше своето гостоприемство през хубавите или суровите дни и нощи. Там можеше да се почива за няколко часа и после да поемем нагоре не лекия път до езерата.

Нагоре вече пътя ставаше по-стръмен, зоната на боровите гори минаваше по широко отъпкана пътека. До клековете човек вече се заморяваше, почиваше и пак нагоре, докато от едно красиво възвишение зърнеш водите на първото езеро.

Това е Бивака – нашия Бивак, разпънати палатки преди няколко десетилетия – за първи път сме били през 1929 година. Колко много години до тази, когато правим опит да уловим не друго, а живия трепет на един живот, който днес течеше все така безшумно и красиво.

Рила през 1970 година – редица дни, които можеха да се смятат за съборни, защото наистина те бяха съборни – среща между хора, които разкриваха душите си и се гледаха любовно. Всичко беше както всякога. Небето се открояваше богато със синевата си, слънчевият и звездният блясък се надпреварваха в красотата си, заливаха и насищаха атмосферата, радваха ни с топлината и светлината. Преспите се топяха, водите обилно течаха и близкия бликнал спонтанно извор насищаше нуждата от вода. Имаше я изобилно. От всичките краища на България се стичаха приятели.

Отдавна нямаше покани за Рила, нямаше формуляри, нямаше програма, нямаше организация. Нямаше и не можеше, и сякаш не беше нужно вече да се каже кой какво да прави, отдавна организацията като атрибут бе влязла дълбоко в човека. Той я беше врязал във всеки човек и Неговите хора. Да, Неговите хора знаеха какво да правят, как да живеят в планината, и как да се включват в потока на общата работа. Така постепенно и бавно узряваха инициативите, спонтанно и естествено без нареждания, без външно въздействие, без "организиране" изникваха мероприятията – носене на дърва и вода, паленето на огъня, стола.

Стола – общият стол, една от съществените прояви на общия живот, за която Учителят толкова много държеше.

Можеше да се следи отблизо, можеше да се види от всички.

Беше трогателно една зима. Инициативата бе взета от един брат. Още на Вада един от тях Г. Д. ни срещна. Отиваше в Самоков за продукти. От този ден те вече не липсваха. Не липсваше и хляб. Имаше всичко. Рано преди още

изгрев огънят биваше запален и на големия казан чайник, пълен с вода се грееше. Гореща вода имаше винаги. Беше добре, че през дъждовно и бурно време братя се грижеха за водата, за топлия обяд, намираха време дори да обикалят палатките и да питат: "Как прекарахте нощта и имате ли нужда от нещо?"

Винаги е било така и тази година не беше иначе. Духът беше бодър и съзнанието будно.

Ние бяхме братство, семейство, и никъде другаде както в планината то не се проявяваше в пълнота, както линията блестеше безупречно чиста и релефна както е било нашето някога от Него.

Затова масово се стичаха тук приятелите – не беше въздуха, който ги привличаше, не беше и чудната хубост на планината, а живота, който течеше тук и представяше по най-внушителен начин всичката красота на планината. Благодарни бяхме, че от дните, когато идвахме организирано, не бяхме лишени от всичко онова, което се вместише в тази дума. Животът беше повече от организацията, по-мошен от всичките човешки наредби.

Кое караше братята да посрещат и изпращат конете, за да ги разтоварват и товарят? Кое ги караше да изпращат до Вада хора, които да придружават конете? Кое ги караше да устрояват лагера, да монтират палатките на всички – нямаше платени работници. Учителят навремето беше казал: "Не искаме платени работници, в света има такива". Тук нищо не можеше да се направи с платена ръка. Принципът беше различен и само Любовта, нека си позволим да кажем това можеше да накара всеки да се включва в общата работа. Затова и ония, които можеха не чакаха покана. Никой не оставаше без построена палатка до вечерта. Никой не оставаше без вода и без храна.

Когато от с. Тополица и Айтос дойдоха 30 души, натоварени с изделията на своите градини, стовариха всичките си продукти за стола без да искат нещо срещу това. И не само те – общият, братският живот бълбукаше като извор, шумеше и пееше и всеки искаше да участва в това свещено жертвоприношение, наречено Рилски живот. Ако условията бяха други, тия страници не биха съществували, защото много, много неща нямаше да се видят и главно да се преживеят.

На братята от Тополица им беше предложено продуктите да се закупят и платят – беше не лесно всякога да се слезе до Самоков. Те казаха: Не! Складът с провизия се препълни.

И не беше изобилието на едно семейство, на едно общество, а изобилието на един народ, на една земя тлъста и благодатна, която изобилно бе раждала през тая благодатна година.

А в света бушуваха бури – природни бедствия помитаха цели селища, а на Рила и когато валеше град беше лъчезарно тихо и ония, които слушаха гърмежите спокойно четяха "Отче наш".

Какви бяха те? Обикновени хора, съвсем обикновени хора с една разлика – жадуваха да реализират братството на земята, взаимни отношения, където да няма "наши и ваши". Ние бяхме едно – беше важно само едно единствено нещо – да прекараме тези кратки рилски дни в хармония, в тишина, в радост. Един връх имаше там – молитвен, който събираше приятелите в определения час на изгряващото слънце – една молитва "Добрата" се извисяваше като скръбен зов от душите на ония, които по отделно носеха една задача, мъка едно противоречие и един устрем правилно да ги разрешиш... Бяхме хора, ученици, които никога не забравяха, че трябва да живеят будно и правилно. Имаше време тук да си дадеш отчет за всичко, да се вгълбиш в себе си, да се извисиш и да уталожиш духовната си жажда.

Имаше там още и една поляна, неравна и оформена като кръг, ала тя беше игрище за Паневритмия единствено още несравнимо място, където сутрин можеше да се потопиш в красотата каквато предлагаше и друга една поляна, оная над Харамията и над езерото на Чистотата. Беше прекрасно да се играе там.

Истински духовни празници, който кръг от общо 50 и повече играеха там.

Незабравими часове и дни. Благодарни бяхме, че можехме да обикаляме върховете, където усещахме събралата хармония на планината и съзвучието на утрото ни докосваше с диханието си.

Това беше онзи живот, чийто траверси Той построи със здравата си стоманена ръка. Безопасно ние можехме да се движим по тях, не само, за да преживеем благодатта на Неговото дело, но и за да покажем на света как може да се живее, когато хората се подчиняват не на външна организация и дисциплина, но когато те се носят вътре в човека, внедрени и изработени съзнателно и упорито. Не бе лесен този процес. От момента, когато сме дошли в досег с новото, което Той донесе, до ония дълги години, когато се шлифоваше най-неподатливия материал, какъвто представлява човешкия характер. Съвършенството във всяко отношение бе идеал, а то се постига бавно. За него ние бленувахме.

Рила през 1970 г. майчински разкри своите двери и топлата ръка ни погали. Нямахме големи депресии, нито снеговалежи – най-тежкото изпитание, което може да се случи. И беше добро, беше чудесно, че топлите дни надвишаваха. Рила ни събра и сега, както преди много години имаме гости от чужбина – един от Украйна с жена си, и едно семейство от Чехословакия – мили хора, славяни, с които се разделихме трогателно.

Срещата – събор се състоя в твоите скути родна и скъпа Рила.

Твоите деца безкрайно са благодарни.

Преизпълнени бяха сърцата ни.

Бъди благословена – Любов, която ни събра и в името на която ние се пак и пак да живеем, както Той ни научи.

За Рила няма да престанем да копнеем.

“Идваш на Рила тук, защото стъпките на свещения са стъпвали в нея” – казва Учителя.

Идваме тук, защото Учителят е стъпил по тези места – казваме ние. Всеки камък, всяко изворче, всяко цвете, всяка поляна, всеки връх, носят Неговия подпис.

Бъди благословен!

12. ПРИНЦИПИТЕ

Майстора

1. II. 1962 г.

Отношенията на официалната религиозна власт спрямо Учителя представлява история. Колкото и леко да са гледали някога на това отношение, колкото и къса да е тяхната памет, някъде всичко е хроникано. Българските свещеници, ако имаха власт биха направили всичко и биха били достойни заместници на своите фанатизирани праотци. Но те нямаха тази власт и не успяха да турят прът на Неговото дело, както искаха. Двадесетият век имаше други грижи, отколкото тия на свещениците, които искаха на всяка цена да отрекат и да очернят едно дело и едно учение, което народът приемаше. Борба и полемика не се води, защото времето вече бе много кратко за дискусии и уговаряния. Учителят не направи опит нито да се защитава, нито да убеждава. Те действаха по свои личен почин, Учителят само наблюдаваше и вършеше своята определена работа. През този бурен двадесети век, през първата му половина, когато трябваше да се направи най-важното – да се запази ценния плод на европейската култура – въпросът тъкмо тук получава своята значимост. Ние ще го отменим, за да се върнем някога на него пак. Нашата тема сега е друга. Той нямаше време да се спира на техните неоснователни клевети, недомислия, а най-малко и да се защитава. Цялото това обикновено, остаряло отношение към светлината на новото Му беше познато, затова и не се спираше и не позволяваше и на учениците си по онова време да се занимават с вестникарство.

Но в един свят Учителят застана на твърди позиции и от тях Той не отстъпи до последния момент. Не забрави Христовите служители, както се наричаха, и не ги подмина. Не веднъж Той беше безпощаден към тяхната програма на действия, която по всички пунктове се съгласуваше с политическите стремежи и интереси на държавата, но нито по един пункт с принципите на Христовото учение, за чийто последователи се считаха те. В случая Учителят не се спираше специално на българските свещеници, а на всичките христови служители от първия до последния. За Него цялото църковно тяло по целия свят, представляваше сила, която би могла да прави чудеса и да удари в най-чувствителното място, светът на големите заблуждения и лъжи, където бяха поразени най-съществените Христови принципи. Той не лъжеше и изнасяше на показ с тънкото умение на познавач тези основни линии, които бяха изкривени в началото още и днес вършеха огромно зло за цялото човечество. Понижението на авторитета на съвременната църква беше резултат именно на тези големи нарушения – така старателно прикрити и сведени до полезната държавническа политика на съвременната власт. Христос никога не е бил солидарен със съществуващите на времето власти. Той беше новатор от голям мащаб и никога Той не можеше да координира великото към малкото, необикновеното към обикновеното, Божественото към човешкото. Съществено беше малкото – държавната и религиозна власт да се координират към Него. Голямото море не се влива в малката река, а обратно – законът нямаше да се промени, заради удобствата на еврейската религиозна власт и за римската католическа такава. Затова, че едната и другата не бяха съгласни с Него, Той не намали силата на своята реч и не изкриви на косъм принципите, които щяха да лежат в основите на новата общочовешка култура, която не закъсня да дойде, за да се разрасне днес в тоя вид, в който я виждаме. Той даде пример за упорита и с нищо неподкупна борба с ония, които искаха да задушат новото, да смажат една нова любов, нов морал и нова правда.

Пожертвува най-скъпото в тоя свят и показа по такъв начин ценността на онова, което защитаваше и стоеше шеметно високо и надвишаваше дори съкровената радост да живееш. Направи го неподражаемо велико и за вечни времена. Показа ни не само ценностите на живота, но и как да се пазят те – дори и с кръвта. Един ден примерът щеше да бъде последван от хиляди труженици на науката и негови последователи, но важното беше принципът – тяхната чистота. Цената на идеите да се запази непокътната. Тъкмо това, което първите християни го направиха, като загинаха по римските арени, и тъкмо това, което съвременните и през ранните векове на християнството христовите служители правеха. Историята е дълга и жива. Тя представлява обвинителен акт, който никога не лежал и няма да лежи в забвение.

Дойдоха нови времена – културата измести цивилизацията. Християнството получи своя държавнически печат и сила, ала принципите, принципите останаха в сянка и колкото вековете минаваха, толкова тази сянка ставаше все по-плътна, докато един ден тя стана гъста и тъмна като самата нощ и ние видяхме на фона на едно бурно небе от което се сипеше огън и една земя в която течеше лава и кръв. Видяхме христовия служител с кръст в ръка да благославя двете воюващи армии и да измолят две победи от Него, кроткият – спасителят – Христа – Човекът на абсолютната Любов, Човекът на големия мир, човекът, който казваше: “Люби врага си”, за да достигнеш – Него. Човека на великите принципи, тогава ние се обърнахме и видяхме, че принципите вече не съществуваха, и че да се говори за тях всред тая тъма и това безумие на вековете беше нещо повече от богохулство. Разпъваше се Любова, разпъваше се наново тялото на Христа. И Той – когото те призоваваха, трябваше сега да ходи между трупове на двете воюващи армии в ролята си на добрия самарянин, защото и двете лежаха близко до Него. Дали Христос е бил с тях? Дали изобщо тези христови служители, които учили и продължават да учат хората да убиват, беше с тях? Никога!

Именно това “Никога”, многократно, по всичките посоки от тоя род се отправяше към ония, които се опитваха да гонят Учителя и да Му пречат. Той не ги пощади. Времената бяха други и срещу Учителя те не успяваха да излязат. Той беше премного силен противник за тях. Принципите – тоя път щяха да бъдат крепост. Той държеше за тях, а противниците му бяха вече много хилави, за да предприемат едно сражение срещу светлината. Становищата бяха разделени. Тяхната сила се крепеше не от христовите принципи, а от държавата – и в това се изразяваше всичкото беззаконие, всичката вътрешна празнота на една религиозна власт, която носеше това име, а нямаше власт. Стоеше като сила, а нямаше сила, представляваше само снаряжение в големия държавнически арсенал. Затова и когато на държавниците им трябваше народа, те впрягаха свещениците просто и го призоваха по бойните полета, убийството беше сведено до велик патриотичен акт, осветен от благословията на официалната христова църква. Какво недомислие, каква тъмна и престъпна идея – какво велико противоречие – Христос и война!... Христос и затвори, Христос и бесилки, смъртни присъди, държавнически форми, където никога не отсъствуваше. Негов представител, свещеник с кръст в ръка.

Дали христовите служители през мирните години, когато човечеството е живяло са имали време да се замислят върху тоя капитален въпрос?

Но да приключим, историята е много дълга, дълга и тягостна. На времето Христос изобличаваше тогавашната религиозна власт – някак си можеше да се отнесе човек. Жестоки бяха законите на Моисея. Това беше още нова и лесна, ако и да вярваше в това, но днес 2000 години след Христа! Какво ли би казал Той и как ли би реагирал? Може би щеше да вземе бич за тях!... Срещата, кога

да е ще бъде неизбежна и уверени сме, че ръцете на Христа няма да бъдат празни, защото този път Неговата ревност за Дома Господен щеше да бъде крайно увеличена.

Да се върнем към нашата тема и към нашата съвременност – към отношението, което религиозната власт у нас има към Учителя. Тя направи много поражения. Но и Учителят не докосна наистина нищо от онова, което беше ценно за тях – материалното, не ги съди дори по същия маниер, както правеха те, не ги оскърби и с тях на диспути не излезе – борба не води. Онова, което направи беше нещо много повече, отколкото те можеха да очакват. Той осветли тази страна на техния живот и показа цялата безпринципност на свещеническия сан. Църквата беше изгубила своето значение. Липсваха принципите – душата на една религия, на едно учение, те бяха унищожени, стъпкани.

Любовта беше поругана. Учителят не само го каза, но и го доказва като разкри картината на безкрайните фронтове, срещу които христовите служители не обелваха зъб и не помръдваха пръст. Затова, казваше Той те ще бъдат съдени и на това дело аз ще бъде свидетел. Сам ще заведа делото и ще свидетелствувам срещу тях.

ой докосна истината и от това докосване на земята стана премного светло. Първи христовите служители щяха да опитат тази светлина. Дали щяха да направят опит да коригират програмата си, дали щяха да се върнат към христовите принципи, бе въпрос на който е рано да се отговори. Вярното беше, че принципите трябваше да бъдат поставени на своето място и това щеше да стане. Кой щеше да направи това – засега беше неизвестно.

13. МАГИЧЕСКА ФОРМУЛА есе

15.IX.1969 г.

из Моето иго : беседа от Учителя, държана на 9.III.1919 г.

В: Великите условия на живота. София, 1944, с. 111-121.

Трудно могат да се осъвременят някои теми, с голямо и жизнено значение за човека. Христос се е спирал на тях, защото е знаел, че те представляват основа – немислим е живота във всичките си направления без основа. На места Той нарича основата сол. Думата бе важна и богата, включваше в себе си онова, което алхимиците са търсели – оня еликсир, онова магическо средство, чрез което да научим голямото изкуство да превръщаме материята – да бъдем силни и неуязвими в трите свята.

Намираш думата някъде в Евангелието, казана е, оповестена е – спираш се на нея и имаш желанието да доловиш скритото в нея, първоначалния ѝ облик и дълбоката ѝ значимост.

Времето е написало своето, хората обръщат глава, никак не я виждат – тя е забравена като ръждясал клин захвърлен някъде. Езичниците не се спират на нея, поетите и писателите изобщо са я хвърлили в бунещото като демодирана дреха тя е почти изоставена.

А дума е това, стои там и те посреща някак си скромно, тихо като шепот, който в миг по магичен начин, пред очите и ушите зазвучава в ново, непознато звучене, блесва като мълния, облечена е в нова одежда, сияе в красота и сила и бавно идваш до заключението, че нещо се е случило в света,

някакво събитие от много голяма важност, като из пашкул излиза с разперени криле нещо чудесно, необикновено. Промяната е вече станала. Човекът се е променил – съзнанието е станало друго. Времето, да времето е преобразило човека. Казваш си тогава: сега вече мога да се докосна до думата; една ли бе тя – те са две, но толкова е неделима тяхната връзка, че би искал да изковеш от двете нова. Защото тяхното съдържание е вече единно и то звучи и изпълва атмосферата с една нова и хармонична гама, където живя човекът за когото решихме да се впуснем в това пътешествие. Той засия като зора – епохално явление, епохален миг – фигурата израства на фона на нашето време. Нашият век го изгради, отбелязва го – беше естествена последица, защото на земята се беше родил Учител – ученикът като жив образ също живееше, слушаше, учеше, растеше.

Беше вече късно да се питаме и да го потърсим, за да му поднесем плодовете на една Любов. Той беше навсякъде и щеше да ни разбере. Ценностите си бяха ценности и те го чакаха.

Христос откряна вратата – светлината сияеше. Учителят отвори вратата и обилната светлина нахлу.

Малката книга бе разтворена и голямото познание потече като обилен извор. Ученикът чакаше трепетно и беше готов пред учебния си чин. Жадуваше и гладуваше, а можеше да задоволи и жаждата и глада – сезонът бе богат. Беше ударил неговия час.

За столетната наука не беше важно нито мнението на езиковедите, нито тоя на поетите и писателите.

Беше неудържимо. Като диамантена основа думите блестяха: "Защото съм кротък и смирен по сърце" Матей, 11:29. Двете думи се превръщат на шеметен връх. Те са качества на Великия Човек. Но сега, сега вече ученикът иска, жадува да прилича на своя Учител. Спира се на тези две качества, изразени скромно, но ето, че те не звучат вече, както тогава, получили са нова сила, пораснали са, значението им сякаш сега се разпества като кедр – шумят и пеят по нов начин и от тях днес блика внушителна мощ.

Ученикът не само слуша за тях, но и разбира, че те крият нещо много голямо и много необходимо и то тъкмо за днешния момент. Те ще му донесат онова, което тъкмо днес му трябва най-много, жадува за спокойствие, за тишина, за мир – неща, които днес трудно може да намери на земята. Човекът пътува по едно бурно море и копнее за покой и за закотвено пристанище, за дълбоко прозрение и за непрекъснато учение. Нищо друго – само това – бъдете като Него, въоръжете се като него, превърнете двете думи на магическа формула, за да усмирите бурята, за да въдворите хармонията, за да реализирате жадувания мир не само вътре в себе си, но и вън от себе си. Трябва да се образува акорд – за да се реализира обединението не само между мислите, чувствата, действията, вътре в човека, но и между отделните хора, общества и народи.

"Кротостта и смирението са вътрешни качества, които дават възможност на човека да се развива правилно. Кроткият и смиреният познава себе си и окръжаващите го познават" – казва Учителят.

"Ако искате да създадете нова религия, която да почива на Любовта, вложете за основа кротостта, ако искате да почива на Любовта, вложете за основа кротостта, ако искате да преобразите целия си живот, вложете кротостта като основа на вашите постъпки. Който иска да влезе в общение с възвишени жители, трябва да бъде кротък и смирен. Кроткият и смиреният укрепва тялото и го прави здраво и бодро. Без кротост и смирение лекуването на човека е невъзможно".

Цяла една беседа е посветена на горния стих от 11 глава на Матей.

Когато дочиташ последната фраза, имаш чувството, че се намиращ пред едно велико откритие. Много пъти тази глава е била прочитана, и беседата не е прочетена за първи път, но ето, че тъкмо сега през втората половина на нашия век, тя ти разкрива нещо съвсем ново. Имаш чувството, че се намиращ в една акустична зала и тоновете стигат до тебе чисти и силни. Човек никога не разбира вкуса на пресния хляб и на чистата вода, както в момент на големия глад и голямата жажда.

Ученикът внимателно щеше да слуша сега и равносметката щеше да бъде направена точна и вярна. Кротост и смирение бяха вече синоними, условие за постигане на всичко, за което душата жадува не от днес. Кротост и смирение бяха необходим елемент на живота на растенето.

Нямаше ученичество, без тези две основни качества, които караха човека да бъде силен, доволен и искрен и при всичките условия на живота и при всички моменти, когато влизаше в общение с Бога. Кротост и смирение се превръщаха в основа, която тепърва се изработваше – не можеше да става дума изобщо за ученичество, ако човек не разбираше важноста на тези две качества. Не можеше да учи, да расте и да обръща вниманието си на своя учител, ако в отношенията си към другия не влагаше кротостта и смирението. Ученикът не можеше да укрепва отвътре, не можеше да издържа на изпитанията, не можеше да се кали, не можеше да бъде здрав, ако кротостта и смирението не оросяваха неговата кръв, регулирайки физическото и психическото кръвообращение.

Думите казани от Христа: "Кротък и смирен" не бяха вече чисто евангелски изрази, загубили своята сила и значимост след две хилядолетия. Нещо повече, те бяха спасени и оцелели напълно, за да влязат като неин материал в строежа на новата личност, в новото знание днес – като важен и необходим елемент. Учениците добре щяха да чуят казаното за тях, добре щяха да схванат дълбоката и мистичната им страна и добре щяха да почувствуват необходимостта от тях. И непременно щяха да успеят да превърнат идеята на магическа формула, която щеше да им служи, да им помага, да ги улеснява по пътя на ученичеството.

Думите светеха като два диаманти къса – "Кротък и смирен".

Компас и тояга през време на най-голямата депресия, каквато някога човечеството бе преживяло.

Нямаше противоречие, нямаше конфликт, нямаше буря, нямаше страдание, които да не бъдат разрешени и преодолен с това оръжие, което Христос навремето връчи на учениците – а днес Учителят го поднесе наново, обляно в нова светлина и сгрято от нова човечност.

14. ХАРМОНИЯ И НЕЖНОСТ

За класа

12.I.1970 г., 6 ч.

Ноември 1923 г.

Една дата, която ни връща назад, един школен час в една аудитория, събрала цвета на тогавашната младост. Колко души? – според сведенията между 50–60 – родени повечето в началото на века и в края на миналия.

Четеш датата и отбелязваш пасажа: “клас на вечната младост, на божествената нежност. Между всинца ви да се установи една вътрешна хармония, при която класът ви да расте нормално – другояче ще имате хилави резултати” – Учителят.

Казано, отбелязано е там на 39-та страница от лекцията “Основи на знанието” [Живите точки в природата и Основа на знанието: 2 и 3 лекции на Младежкия окултен клас, държани от Учителя на 28.X. и 4.XI. 1923 г. в гр. София. – В: *Лекции на Младежкия окултен клас от Учителя, 1923–1924 г., София – III година. София: Просветен к-т, 1924, с. 1–39.*]

Искаш сега отблизо да погледнеш това време, тоя час, цялата постановка на това минало, не само, за да преживееш отшумелия час, облян в златисто сияние, не само, за да се насладиш на това богатство на багри и идеи, не само и да изпиташ дълбоката радост, че този клас е съществувал на земята в първите десетилетия на столетието и че Той му бе пожелал “да бъде вечно млад – клас на Божествената нежност”, а и да погледнеш годините след това, годините без Него, които те гледат право в очите някак си странно и нека да кажа и малко нежно.

Прелистваш бързо страниците на тази голяма книга история – жива и преливаща, бурна и пламенна, за да се срещнеш с много животи, много живи хора, преминали през тоя клас.

Голяма част от учениците не са вече на земята.

Една малка чест може би една трета са още тук.

Баланс ли правим сега, или нещо като възпоменателен час, когато имаш желанието наново да се събере този клас, тук или на планината – в салона, който не ни принадлежи, за да се видим и най-вече да си кажем някоя и друга дума.

Искаш да споменаващ миналото и сегашното. Искаш да си поговориш с всички – искаш да теглиш черта и да събереш сборовете.

“Клас на вечната младост и Божествената нежност” – клас на младите, на деца, които растат!...” Какво собствено искаш – да търсиш белезите на младостта в лицето на тия над шестдесет годишни мъже и жени, с които продължаваш да се срещаш и говориш, с които на чаша чай прелистваш миналото, спориш, обменяш мисли и идеи!

Какво се случи и какво стана – горящ въпрос. Докосваш живота плът на братството и сякаш търсиш сметка и чакаш отговор – оправдание или горните пожелания: “Желая между всинца ви да се установи една вътрешна хармония, при която класът ви може да расте нормално”.

Мълчиш – може би нямаш право да питаш, класът не е твой – свещена област, в която не знаеш как да влезеш.

Заставаш мълчаливо и казваш на себе си – Нямам право да се произнеса за една недовършена картина.

Тогава бликва нещо горестно, нещо разкъсващо, което бучи, надига се като буря – стига почти до гърлото, за да се изляе в топла влага в очите – и една голяма тъга те обхваща за миг – че не можеш да си поприказваш от сърце,

че не можеш да отидеш при Него, че не знаеш, къде да търсиш "тази хармония и нежност", че нямаш сякаш нищо днес, освен тази малка сива подвързана книга, лекциите, които днес жестоко ти ги оспорват.

Връщаш се от разходката малко уморен и много унил – искаш да бъдеш много искрен и да погледнеш реално на всичко. Една безбрежност се разкрива и нямаш снаряжения, сетива за нея – тя е неуловима, и те гледа през следващия миг, меко и съчувствено.

Кажи, сбъркахме ли нещо и ако сме сбъркали – къде? Ако сме нарушили нещо – какво?

Учениците никога нямат чисти тетрадки – неизбежни са грешките.

Учителят взима червения молив и щателно преглежда класните упражнения.

Нашият клас!... Едно бурно небе над него, едно столетие и едно страдание, което напират от всичките страни.

И всред всичката тъма и безнадеждност останало е нещо да свети – сега.

Единствено то разкъсва нощта и те кара да вярваш дълбоко, че си стъпил на здраво място и че през всичките тези години копнежа и пламъка не угасна – копнежа да учиш и да решаваш проблемите, които не стихваха.

Едно недокоснато сияние и в един свят беше премного светло.

Нежност и хармония!!...

Беше зима и не мека

а люта и жестока.

Напираха до праговете насилието и неправдата, оспорваха ти всичко и имаше чувството, че живееш между врагове, които те дебнеха всеки миг. Имаше и умора и тъга. Очите бяха сериозни и лъчите на радостта липсваха над твоето небе.

Година седемдесета – близо 4 десетилетия когато учениците слушаха това пожелание със сърце, изпълнено с много радост, вяра и надежда.

В кой свят специалният клас запази основната си линия?

Тя съществуваше. Тя блестеше със скрит блясък и като напъпила пъпка чакаше първия ден на пролетта, за да се разпукне. Не изпитваш голяма радост, но сърцето ми се укрепи – то бе жадно за хармония и нежност. През едно бурно време звучеше една песен: "Всичко в живота е постижимо, когато времето е добро и ние сме разумни".

Негова песен, текст и мелодия.

Негови.

Беше ли времето добро?

Бяхме ли ние разумни?

Можеше ли да бъде топло и цветята да цъфтят, като ледовете не се пукаха и снеговете не се топяха?...

Това щеше да стане, непременно щеше да стане, защото беше закон.

Сезоните се редуваха като ударите на часовник – точни и отмерени.

Тогава и хармонията и нежността и радостта и мира нямаше да бъдат далечна мечта.

15. МАГИЧЕСКИЯ ТАЛИСМАН

есе за музиката

7.XII.1976 г.

Една къща на една неизвестна улица в оня известен крайморски град – красавицата на черноморието – Варна. Коя година, нямаше данни и не е нужно. Ония първи години вероятно, началото на работата, голямата и малка работи в чийто първи стъпки долавяме всичката сила и всичката красота на перспективата, открояваща се вече релефно жива и чиста. Той – Учителя пристъпва и стъпката независимо от това, че е твърда, сигурна, съмнения, колебания са неща абсолютно изключени, пристъпва и оглежда, оглежда и търси най-добрия, най-ефикасния, бихме казали най-сигурния метод не само подходящ за нацията – не само за този народ всред който Той бе хвърлил котва, но и за всичките народи, за всичките раси, за всичките хора, за цялото човечество. Защото всичките хора имаха нещо общо – притежаваха нещо общо. Имаха ум, имаха сърце, душа и дух. Всичко бе до степента до която те стигаха в своето развитие и в своя устрем.

Един от тези методи между много други, неудържимо го привличаше: Музиката. Затова много рано Той си избра инструмент; минал е школа при учители музиканти, които му предават изкуството да свири. Скъдни са сведенията, които стигат до нас за тези ранни години, когато овладява цигулка до съвършенство. Би станал известен виртуоз, казват ония, които са го слушали, когато Той не подозира, че го слушат и свири за себе си. Още от тогава датират срещите Му с музиката, която грижливо изучава търсейки не друго, не, а как да я приближи до ония на които Той щеше да предаде учението – на учениците, които щяха да го слушат. Той е знаел за мощното влияние на музиката, оная музика, с която Орфей въздействувал пак по тези места на зверове и птици. Много рано музиката става лична негова сфера, където се движи уверено и свободно. Близките – тия добри хора от възрожденската епоха, време, когато цигулка, гъдулка се срещаха най-често в ръцете на циганите, се стараели да го отклонят и често му привеждали оная позната поговорка: "Цигулар къща не храни". Отдавна Той оспорва народни "мъдрости" от тоя род, цигулката останала, и по всички правила на обучението Той минал през учители, преподаватели, от които първият за който казва, че бил добър и му дали първите правила на цигулковото изкуство и втория, за който ласкаво се произнася: "Вторият ми учител беше гениален музикант, който се вдъхновяваше от музиката. Аз го слушах с удоволствие, когато свиреше." Беше успял вече да преживее музиката като най-необходимото нещо в живота. И не само това, но и най-важното, което върви паралелно с живота. Една неделима част на цялата концепция на живота – елемент с магическото свойство – да неутрализира, да помага, да споява, да извисява. Много отдавна човечеството се бе домогнало до големите истини около музиката – превърнала се на възпитателно средство, "облагодоряващо" и повдигащо човешкото съзнание. Цялата природа не беше нищо друго, а свят, изпълнен с музика. "Дойдох до заключението, че човек не може да свърши работата си, както трябва, ако не е музикален" – казва Той. Двадесет и пет години Той се занимава с музиката; всичкото внимание е насочено към въпроса за отношението на музиката към човешката душа, какво възпитателно въздействие има тя върху човека.

Той нарича музиката: "Проводник и трансформатор на силите в природата". Той разказва: "Колкото и да се натъкваш на мъчности и трудности, всякога да се допитваш до цигулката, какво трябва да правя, за да ги разрешиш правилно – музиката върши чудеса".

Теоретичната част била вече изградена, когато пристъпва към реализирането на задачата – нейното непосредствено приложение. Музиката вече става централно звено в оная нескончаема верига от методи и начини чрез които Той се е готвел да манипулира. Много време не се минава, когато тя заема голямо място в общия и частния живот на ония, които се втурват смело в една област, която до тогава се е смятало, че принадлежи или на тия “които къща не хранят”, или на специалисти само.

Той мина път на себеутвърждение – мина по свой личен път на строго определяне – истинското място на тоя свят, от изкуството, за което Той отдели толкова сили и време, като се включи изцяло в нея, със замах своята композиционна гениалност, музикална мисъл. Пътят бе изпитан, нямаше място за съмнение абсолютно уверен, стълката му бе сигурна, точна, ритмична. Музиката за Него бе нещо, което трудно ние, неспециалистите бихме могли да кажем и уточним. Не сме си и поставили тази цел, с този фрагмент ние целим нещо съвсем друго – да проследим движението на тая музикална феерия, която Той успя да предаде силата на нейното въздействие, съкровищата, които не заключи и нагледния, убедителен начин, който релефно, пишно разкри силата на музиката като ни поднесе спонтанно и просто преживяното. Не е нужно да се пишат томове – не бяха необходими много думи. Той си остана пестелив, кратък и величествено скромен, когато изнасяше истината, изцедена от личната си преживелица. За музиката беше важно това. За Него беше важно, а вероятно най-важно беше за нас – да преживеем случая в тая къща, в една неизвестна улица на Варна. Да го преживеем и да не откъсваме очи от тая панорама, от тоя живо откъс от ежедневието Му, да не можем да го подминем без да сме докоснали дълбочината на това море – където блестеше един бисер – една идея, познание за музиката. Гледа за първи път от една негова преживелица от един пример, както просто го нарича Той. Не е искал да ни убеждава, нито да ни уверява. Целял е само преживяното. Красотата, дълбочината на една истина около музиката, която Той преживя, като не лиши и нас от нея, като разказва случая ясно, кратко и просто с пестеливи средства. Въздействието е изумително. Вече не откъсваш очи от майстора.

Музиката вече се изправя внушителна и покоряваща. Тая къща, в която Той е наел стая се превръща цялата на концертна зала – акустична зала, където Той, който се готви да покори света със словото си, е дал първия си музикален спектакъл – поразително за първи път – без публика – какво не бихме дали, за да чуем тая първа може би музикална композиция, творба, която Той изсвирва в тая стая, намираща се над една кръчма, където се пееше, викаше, прескачаше и правеше живота невъзможен. “Не можеше да се спи”. Жената отива да каже на своя наемател – кръчмаря, да въдвори нещо като дисциплина между клиентите, да не вдигат такъв шум и врява. Разбира се, нито кръчмарят, нито ония, които пият се вслушват в тая човешка неволя. И ето, че една вечер при най-голямата “врява и вик” в кръчмата “взех цигулката и започнах да свиря”. Започва нещо необикновено – през тоя нощен час – отнякъде долитат звуци – това вече не е шум, не е крясък като техния, тоновете прелитат, чувствата нахлуват, стигат до слуховия апарат, тая незнайна публика ги долавя по особен начин. Вслушват се, спират се, става нещо невероятно. Орфей сред своята джунгла. Музиката прониква, тя вече движи – процесът е неудържим – то е като топенето на снеговете, разпукване на ледовете. Когато пролетта идва, става просто неудържимо като развейгора – никой не може да противостои, не може да се бори. И изведнъж става тихо, изведнъж без шум, вероятно без думи един по един пияни полупияни и трезви още напускат кръчмата.

Нощта вече се спуснала тиха и спокойна и над този дом се възцарява нощния покой. Завесата пада, концертът приключва. Сега вече и ние сме там – присъствуваме след толкова години, повече от половин век – на пръсти се приближаваме, гледаме и цигулката и цигуларя, усещаме само музиката и кроткия покой след нея. Безвъзвратно, казано на човешки език творбата е изчезнала, но нейното звучене никога не ще стигне до нас. Не, ала ето, че нещо остана, остана не само там в оная къща в покрайнините на големия град, защото кръчмата опустя. Никой пияница не стъпи вече в нея. Последната нещастна кръчма. Изселили се другаде. Тъй и остана, бакалница – там вече никой нямаше да пиянствува. Остана нещо в нас – частичка от голямото, което Той през този нощен час подложи на смел и рискован опит. Силата на музиката, тая Неговата, с която Той се готвеше да внедри и обогати човешкото съзнание. Опитът, който бе толкова вълнуващ сполучи. Музиката – онова музикално парче, наредено по неизвестна гама, съдържащо сила не обикновена, а мощна, трептенията неудържими, успяли да надделеят с мелодията и хармонията, със своята сила и мекота, със своята красота и чистота над грубите трептения на една пиянска среща – разбъркана, раздробена, в един свят, безсилни да се преборят с въздействието. Орфей между зверовете на горите, кротко седнал пред нозете му. Картината тук е вече не само внушителна, а строго реалистична, смайваща със своята постановка. Проверката, защото не беше успяла да се въдвори мира на нощния покой в една къща, за да се спи спокойно. Той бе най-великият практик – неподражаем в своето изкуство да гради – здрава зидария за вековете. Основите бяха чисти и здрави като канара. Всичко преминаваше през стиха. Нищо не ви говоря, което да не е от опит. И сега, сега ето действието е направено, картината незабравима, случаят великолепен – в рамката на една обикновена къща.

За кого бе случаят, за кого този сценарий? Ще кажат, за Него – казваме ние сега – за нас и за ония всички, които някога ще опитат устоите на тая сграда – Неговото учение, което Той поднесе на целия свят. Безупречно, без драскотини – кристално чисто и непоклатимо здраво.

Цялата тази нощна панорама, където блести ореола на музиката, ни отвежда до цялата оная дейност, когато през един цял сезон, всяка сряда държа беседа за музиката, по-късно композиране Неговите музикални упражнения, както ги наричаше Той, а окултни песни както ги наричахме ние. На музиката докрай Той отреди най-голямо място и музикалните дарове не prestaха.

Някои не останаха, не бяха уловени и на песен. Жалим за това – както не остана и тая музика, чиято публика се състоеше от една пиянска сган през оная нощ. Какво се случи нататък – неизвестно. До нас стигна само разказа за тая нощ, всред тъмата на която блести заревото на нещо твърде голямо, твърде значимо, което се опитвахме да уловим и пресъздадем.

Музиката бе нещо голямо, нещо огромно и феноменално – като универсален изрез на вечното, великото, здраво сместено в живота на човека, като необходим жизнен елемент.

За нас – преминали през Неговата музикална школа, процесът ни е ясен – целите и огромното въздействие на музиката вече е преживяно. Ала за този среднощен концерт ще съжаляваме – една мелодия мощна, дълбока изразителна и изпълнена с трепета на Неговия Дух – ще витае някъде безгласна и проникновена, за да ни говори живо на нас учениците как да пеем, как да свирим, как да мислим, за да въздействува така.

Казва Учителят по повод този пръв по рода си нощен концерт: “Реших в себе си: втори път няма да свиря това парче” Защо музиката със своите тонове да не произведе известно влияние върху умовете и сърцата на хората? Говоря

за благотворното влияние на музиката. Колко време трябваше да свиря през тая вечер, за да въздействам на хората да не пият. Голяма сила се крие в музиката. Трептенията, които вложих в цигулката разрушиха трептенията на

За нас....

Че злото, ако е зло да ни се подчинява и ни служи,

скръбта ни да се превърне на радост,

униинието на надежда,

Съмнението ни на вяра –

Всичко у нас, което прилича на ония винопийци, от оная кръчма да пристигне и безшумно да напусне нашето чисто предверие, за да завърши радостта си спокойно и добре.

Музиката е уникална – нейното влияние незаменимо, нейната сила магична.

Той успя в това направление и ни връчи магическия талисман.

16. БЕЗНАЧАЛНА И БЕЗКРАЙНА

есе

8.XII.1976 г.

Неговите срещи, това наситено със срещи всекидневие! Много хора от цялата страна идваха при Него, познати и непознати, ученици или съмишленици, обременени от някои задачи, изпитания и противоречия. Някои стояха на разстояние, други се приближаваха, трети непрестанно се движеха около Неговата орбита, говореха му на ти, на Вие, гледаха Го различно, очакваха много, очакваха малко, някои с претенции, някои устояваха твърдо на своите желания – считаха, че Той може всичко, че е богат, че трябва да направи каквото те желяеаха. Една пъстра аудитория, едно общество на различно ниво, с различна интелигентност и най-вече с различна степен на съзнание. Мерките са различни, отношенията също, покриваше се всичко с разбиранieto, убеждението, критерия за голямата фигура на Учителя, за Неговия ранг като същество пратеник, Вестител на нещо ново, което идваше на света.

Една странна постановка, която ставаше сложна и многообразна с многото контакти, с многото хора, застанали на фокус и очакващи нещо голямо. Наистина, бе нещо голямо да стоиш пред Него, да гледаш, да слушаш и да мислиш, ако учиш, защото да мислиш бе изкуство, да говориш, да искаш също и целият човек е вече там, оглежда обстановката, оглежда Него най-вече и очаква да получи нещо.

Колко много срещи и колко много се различаваха тия гости, слушатели, нуждаещи се, ученици... Всичко това се стичаше при Него, би могло да се каже маса, но нека не кажем това, грубо звучи. Ала всякакви с различни нужди и най-вече с различни интереси.

Дали знаеха, дали разбираха пред Кого се намират, дали усещаха величината, ранга, ценза?...

Вярното, обаче, е че Той поотделно знаеше кой стои пред Него, за какво е дошъл, от какво се нуждаеше и най-вече знаеше отношението, тънкото, скритото в най-големите дълбочини на съзнанието. Картината лежеше ясно пред Него, само да погледне – една стара картотека и един нов запис и вече човекът не можеше да се скрие, стъпил в зала заляна открай до край със светлина. Еднакво беше за Него какво собствено носеше всеки даден човек вътре в себе си, положително или отрицателно, всеки носеше един проблем, подходеше както трябва, както бе необходимо, за да се помогне, облекчи,

освободи... Друго не правеше – една огромна, сложна, комплицирана дейност на Велик Майстор хирург, който владееше изкуството си до съвършенство.

Но ето – Той гледаше, Той виждаше прекрасно и това виждане струва ни се, ще си остане несъизмеримо, степента му не ще бъде определена на земята и от никого измерена. Толкова многолико бе това виждане и с такъв мащаб, но нека оставим това, то не е тема за това, което искаме да кажем. Той виждаше човека, една отворена книга написана на език, който владееше отлично. Човекът пред Него с всичкия си капитал, складирани там вътре в него и отворен сега на разположение – как иначе ще помогне?...

Тогава се случва нещо – след виждането следва другото – познаването. Човекът пред Него не е скрита земя, вселената вече е смалена и Той знае какво има там.

Много е обширна тази тема. На земята слиза Учител – като фокус Той привлича неудържимо всичко. Към една светлина от тези размери стига всичко живо, лети, провира се, блъска се дори, да бъде до нея. Съзнателно и несъзнателно процесът е необратим – всичко е движение. Отношението е на лице. И сега вече сам Той отчита: “Някои се съмняват в мене”, по повод това, Той добавя, обръщайки се към учениците: “Всичко ви позволявам, но да се съмнявате в мене, никога”. Формулата е дадена, кои успяха да си послужат с нея, кои вече си служеха с нея, бе въпрос на разбиране. Нататък Той не спира, съвсем естествено и непринудено, въвежда ни в тая интимна обстановка – не бихме могли да проникнем в нея, ако Той сам, съвсем естествено и непринудено този път направи едно забележително изказване. То засегна отношението на ония, които се съмняват в Него, които Го подозират и най-вече, които Го оглеждат от глава до пети и Го спират. Звучи невероятно – как ще спираш неизмеримото и защо ще оглеждаш от глава до пети!... Такива е имало и нека това не ни учудва, от подобни съзнания човек не може да се възхищава и няма какво да учи. При Него идваха всякакви от всичките степени и с различни манталитети. Светлината бе твърде голяма, за да не привлича и неудържимо еднакво същества от всичките светове.

Тук в случая важна е отбелязаната среща и това спира вниманието и на тази група, която Той представя – Той и съществото пред Него, което наричаха ангел”. “Съществуват ли ангели?” – “Съществуват”, отговаря Той. “Ти виждал ли си ангели?” “Виждал съм”; “Разбираш ли ангелите?” “Разбирам ги по-добре от вас. Всеки ден се срещам и разговарям с тях. Колко хубаво се разговарям”.

Дотук всичко е добре, ясно приемливо – ангел може да бъде и всеки добър и разумен човек, както по-надолу Той пояснява. Но тук се случва друго, друго на което ние се спираме, за да огледаме цялата обстановка край Него. “Ангелът не ме разглежда от глава до петите като вас. Той не се съмнява в мене. Той има отличен език. В него няма нищо двусмислено. Всяка дума е казана точно навреме и на място. Нито един ангел досега не ме е лъгал толкова много пъти. Като срещна един добър човек за мене той е ангел”.

Изпитваш странно чувство, когато навлизаш в Неговия свят – лично негов, за да проследиш ония части от Неговото ежедневие на места някак си поразени от отношенията на хора, които не разбираха, не знаеха, не усещаха къде и пред Кого се намираха. Колко разнообразна е била тая маса от хора, тая аудитория от слушатели, между които някои се съмняваха и непрекъснато са питали: “Кой е Той?; някои Го измервали от глава до пети, за да разберат какво Той може; трети, ония недоволници от положението си, поглеждайки завистливо към облика му, други надяващи бързо да пораснат духовно, очакващи от Него по магичен начин да им помогне, други пък, които мислеха, че много даваха, а на среща нищо не получаваха, а в последна сметка и ония, които спазиха всяка

етика, жест, действие и думи, за да си послужат с тайния си език и критически да я насочат срещу Него.

И всичко това Той усещаше, с най-чувствителната система, каквато притежаваше, виждаше го с онова зрение, което никога не лъжеше, чуваше го с невидимите си антени по които всичко, насочено срещу Него, стигаше до Него, за да докосне накрая всеобемащото сърце, изпълнено с неподозираща любов и търпимост, с които Той посрещаше и изпращаше всичките.

Ние изпитвахме чувство на радост, че край Него имало ангели – видими и невидими, с които Той общувал, ангели – добри люде, които не питаха: “Кой си ти”; не настояваха да им открие тайни; не поставяха неуместни въпроси; не насилваха и не просекаха внимание и обич; не недоволствуваха и бяха винаги благодарни при всичките условия. Това бяха ангелите – добрите хора, ученици, които никога не си служеха с лъжа, ученици, за които беше казал Той, че Го разбирали от един поглед, от една дума, отлични работници – ангелите от този видим, или от онзи невидим свят. Вече не беше важно, доволни сме, че те съществуваша, че те образуваха онова ядро, онова средище на Неговата скрита школа, където се ковяха бъдещите ученици и работници.

Ангелът, не бе само дума, понятие, а точно определен факт – същество, изградено хармонично по всичките правила, за да бъдат съработници, жетвари в една голяма нива, която тепърва искаше работна ръка.

За нас бе важно да знаем от коя категория сме; дали някога сме си позволявали да Го оглеждаме “от глава до пети”; дали някога сме скривали или не сме казали истината; дали сме се съмнявали в Него; дали сме били недоволни и неблагодарни от положението и от благата, които ни се даваха, от светлината, която искреше. Времето оттогава скочи далеч – 1933 година отшумя, когато Той се спира на тоя проблем, но времето има ли сила и власт тук, при нас, за нас, застанали на онова място, когато с цялата физическа и метафизическа сетивност усещаме, че всеки час дефилираш пред очите на Безконечността, и пред очите на твоя Учител, който никога не е напускал земята, или казано другояче – никога не си останал без Него.

Отношенията Учител – ученик обхващат вечността.

Тези отношения през вечността трябва да си останат кристално чисти, наситени с вяра, с чистота, с почит, с искреност, с любов.

Само тогава може да става дума за Учител, за ученик, за школа, за атмосфера на доверие, на искрена любов, които предават мекота и красота на отношенията между Учител и ученик.

Всичко друго си остава механическо разбиране на истината около тоя чисто духовен, живо трептящ процес, в който преобладава хармонията, разумността и добротата.

Ученик ли е този, който се съмнява,
който изпитва Учителя си,
който мери и тегли Учителя си,
който критикува Учителя си,
който недоволствува срещу Него,
който не знае да благодари,
който търси лесни пътища.

И чака на готово,
който подозира Учителя си?

За ученика съществува една мярка само. Тя е абсолютна – пълна и всеотдайна вяра, пълно и несъкрушимо доверие.

Само тогава отношението почива на здрави основи – канара.

Само тогава може да става дума за Учител и ученик, чиято връзка без начало е и безкрай. Стига до вечността.

17. ШЕПОТА НА ВЕЛИКОТО

есе

9.XII.1976 г.

Той не попита учениците си: "Кой съм аз?" На времето Христос зададе този въпрос – времето тогава вихрено летеше, годините на голямата работа на пръсти се брояха. "Кой? За кого ме мислят, че съм?"... Някой от пророците отговорили, ала там е стоял Петър и случая е отбелязан. "А ти, за кого ме мислиш?" Отговори Петър на глас: "Ти си Христос – Син на Бога живаго".

Казано е всичко.

Малко по-късно въпросът щеше да бъде поставен от Пилат: "Кой си ти, цар ли си?" "Ти каза" – кратко отговори Христос.

Всеки иска да знае за другия – кой е той, откъде идва, какво носи, какви му са акредитивните писма.

Идва Учителя на тридесетата си година. Той е известен на един малък кръг. Започнал е скромно, безшумно, пестеливо. Биографите му вече си казаха думата – родословието на земята е картотека, тя е вече уточнена. Пътува из България и прави своите изследвания, чисто научни върху една неофициална наука – френологията, служи си с геометрически пособия и измерва чертите на типичния българин. Важно е за Него тъкмо тая глина, този съд – главата, с нейната форма, устройство на мозъка и възможностите на тая глава, която минава за корава. Това не е лошо – твърдостта е един от признаците на убеждението. А то трябва да е твърдо и установено. Методите са и не са специфични, но са подбрани, уточнени, приемливи. Започва с науката, нататък около Него се събират люде, някои от тях върху които прави измеренията на черепа. Слушат внимателно. Практичният ум на българина е раздвижен – заинтересован. Има нещо, което е вярно и което му допада, накрая харесва. Тоя млад мъж има нещо привличащо, покоряващо, разбира неща, които могат да се окажат полезни. И по всичко личи, че има дар слово. Говори ясно, гладко, разбрано. А разбира и от медицина. Дава ценни съвети, които имат ефект. Групата при Него бавно се увеличава. Началото се слага тъкмо през онези години, когато годините на 18 век вече са отшумели и нашата млада държава уверено крачи към първото десетилетие на деветнадесетия век. В тия първи години Той свиква събор – първия. Поканени били само трима. Необикновеното вече отбелязва първия си удар. Всичко далеч не е като при такива случаи. Има нещо съвсем друго, което се очертава на хоризонта като зора – първите светлини на изток с тенденция те да се разгарят до изгрева. Стъпката, обаче е бавна, спокойна, почти безшумна, като онай дълбоки подводни води, чието бълбукане се губи. Не е нужно да се чува. Стилът на работа е определен, духът на работата, казано на евангелски е уточнен и сиянието вече прониква, разширява се, вдълбочава се, за да стигне като топли искри до душата на българина, който бе успял вече да вдъхне първата струя въздух на свободата и тая първа глътка на духовното.

В случая за нас не са нужни тия първи сведения на първите събори, този въпрос е третиран другаде. Ние целим сега нещо съвсем друго – една златиста или обагрена ивица, която ще проследим до този час, до това утро на месец декември 1976 г. Тридесет и две години откакто земята се изпразни от Неговото присъствие и деветнадесет години, откогато се взеха беседите –

Неговото словесно богатство – Словото. Двете събития се случиха през един и същи месец, накрая на един сезон. Показателни са стрелките и сигналите, но нека не се отклоняваме. Тоя фатален декември е преживян, но никога незабравен. Връщаме се на него, за да определим календарното време, когато ония тримата са стояли пред Него и са се дивели, как може да се състои събор между четиримата до този ден, когато един дълъг път вече бе извървян, път изпълнен с живот, път богат и живописен, чийто километражни знаци отбелязваха светещи, богати, слънчеви утра, когато пак на един и същи ден от година 19.XIII. Той свикваше съборите. Така и тогава сякаш се оформяваха и кристализираха отношенията между учениците, и между учениците и Него.

Сега цялото ни внимание, цялата ни мисъл е насочена именно към Него, не за друго, не, а за да проследим ония тънки, едва уловими нюанси на Неговата фигура и на всичко, което Той беше, като забележителна и не историческа личност, а като духовна, имаща голямо значение. Малко е да се каже това, за духовното развитие и живот на цялото човечество. Той бе духовния принос към общочовешката съкровищница на светлина и виделина, на фокуси и есенция в историята на човечеството, респективно, тази на българския народ. През всичките тези години дали е питал Той учениците си като Христа, някой като Петър например: “Кой съм аз?”... Нещата не се повтарят. Ала имало е случаи, когато учениците задават в обратно лице същия въпрос: Кой си ти? Кой?... Насреща е Той и отговаря: “Питайте Господа! Каквото Бог ви каже, то е верно”, отговаря той. Ако времето можеше да се върне, епохите от тоя род имат нещо общо и между Неговите ученици би стоял Петър – тоя, който недвусмислено, ясно и категорично просто отговаря: Ти си син на Бога живаго. Времената бяха други, много неща се бяха случили. Материализмът, който се силеше и напъваше да мине за доктрина, се готвеше да залее света и да задуши с грубите си лапи насоките дори на духовния живот. Не се намери сега един Петър да каже нещо от този род в евангелския стил.

Сега, когато годините тичат към нас, и разкриват своята внушителна панорама, когато преминали през огньовете на едно изпитание, ние се чувствуваме крепки и будни със здрава сетивност да огледаме панорамата открай, до края, да виждаме и да слушаме добре много неща, които някога стояха далеч от нас – и между тях и този кратък лаконичен отговор: Питайте Господа! – решението е взето – Няма да оставим думата да виси на въздуха – нека Петър не е между нас и пред него. Принципен и точен, дава отговор начаса. Ние учениците заставаме там през онова рано утро през 1935 г. на Рила – езерата, на она връх, наречен молитвен в 5 ч. сутринта. Думата бе казана, чухме я, съхранихме я дълбоко някъде в скритата скривалищница и тя мина в забвение, сякаш спотаена там, за да чуем ехото след толкова години – четиридесет [Сочни храни : 25.VIII.1935 г., 5 ч.с. – В: Царският път на душата : беседи от Учителя, държани при 7-те Рилски езера през лятото на 1935 г. София, 1935, с.155–169.]

Нищо, казваме сега, времето, атмосферата, ситуацията съдържана, скромна, респектираща – никой тогава не дръзна да отговори, да каже, да коментира. “Кой си Ти?”... Въпросът ни повлече. Движението край Него винаги е било неудържимо и нека сега не кажем със закъснение, ние се връщаме на това рилско утро, на тоя школен час и съвсем сериозно сме решили с академичен тон дори да се произнесем. Той ни казва, ние изпълняваме. Питайте Господа – Ще Го питаме, и ще кажем каквото ни се каже и нека това бъде със закъснение, но няма да лишим, нито себе си, от изпитаната радост, че правим смел полет в света на една краска, която бе слязла на земята, нито ще лишим ония, които ще дойдат на нашето място от тоя скромнен дар – как сме виждали, как сме

слушали Величествеността. То е толкова голямо, огромно по своя мащаб – как да го сместим в тия листи, за да го кажем както е било, за да го изразим точно и кратко, както бе поднесено на целия свят.

Питайте Господа! Питайте Го! Ще го питаме пак и пак докато да нашата съкровена и свята глъбина не стигне шепота – тих и благ за да ни разкрие голямото, неизмеримото, необхватното съкровище, духовно съкровище, откъдето ни гледаше Той. Той със светнали и благи очи. Аз съм... Преживяното е много голямо и дълбоко, за да го изразим с думи. Кой може да е? Кой, освен Онзи, Онзи, чието име ние учениците не смеем да назовем – дали ни липсва смелостта на оня корав израилтянин – Тоя камък стълб на християнството. Колко времена са минали от оная романтика, за да кажем думи като Петър, за да викаме като Пилата "Осанна", или като Мория.

Невъзможно, отшумяло време. Но решимостта не ни е напуснала – едно перо, един лик, една поезия ще кънти, ще пее, ще изпълни света. "Осанна", ще се чуе и някой глас, ще се очертае на големия фон нашата мисъл и нашия отговор. И шепота на Господа, който ни отвежда до голямото дело, до голямото сърце, до големите духовни съкровища. То ще ни обогати нас и всички останали с точен и категоричен отговор: Той беше Учител – дадено Му бе всичко без мярка – казваше и никак не е много, нито нескромно Родоначалник на Третия завет. Вестителят на новото – Великия Майстор зидар, Вестителят, положил основите на нова сграда – за вечни времена с трите принципа, които сега тъкмо сега действуваха в пълно единство: Любов, Мъдрост, Истина. Опитът бе универсален и мощната сила на трите не закъсня да обновява, да повдига и да възраства човек, не закъсня да напълва и възраства като три пълноводни реки – една земя, поразена от суша получи живителна струя.

Времената бяха други, нека романтиката да е отшумяла – нейния блясък сияе нов и никога нямаше да помръкне, докато на земята се раждат велики пратеници с ранг – Велики Учители облекли земни дрехи – изпратени да изпълнят Великата воля на тоя Бог. И докато на земята се раждаха невидими разказвачи, които като труженици и пойни птици щяха да разнесат новите семена на новата култура и приемането на Велики духове – синове на живия Господ – изпратени на земята с думите – "Този е Моят възлюблен, в Когото благоволих. Вярвайте в Него."

Или Той – Духът на Истината, който ще ви научи на всичко.

Или ще ви изпратя Учител да ви донесе вест.

Духовност, Словесното богатство, голяма наука за Любовта, за Мъдростта, за Истината, се разстилаше пред нас, шумеше и пееше като океан – неизмерими бяха знанията, несекваща лееше се светлината, обилна бе виделината.

И шепота на Господа стигаше до учениците: Той е!

Учителят!

И ние като Петър вече знаехме – Той е...

Той, за Който сме копнели неудържимо; Той, Когото сме чакали хилядолетия; Той, Който е дошъл да превърти колелото на духовната история на човечеството; Той, Който махна бента и освободи трите пълноводни реки да текат свободно и едновременно.

Той, Който вдигна ръка и пусна свободно да лети най-мощната птица – Любовта, с нейните две яки криле: Мъдростта и Истината.

Той, големия приятел на човечеството, любовно поставил здравата си ръка под огромната тежест – голямото страдание, което предстоеше да се преодолее от цялото човечество.

Той, Който смело драсна клечката и запали светлината, за да пламне живия огън, за да горят без да изгарят милиони същества, живущи на земята.

Той, Който поднесе голямото познание за живота, и на големите знания за човека, за да го научи на голямото изкуство как да живее.

Беше Той – Великият Учител – Слушайте Него! Следвайте Него! Учете се от Него!...

18. АБСОЛЮТЕН ВЪВ ВСИЧКО

есе

10.XII.1976 г.

Думата изразяваше точно определено понятие, никакво двусмислие – срещу нея стоеше човек, независимо от възрастта, който учи. В случая тя изразяваше нещо съвсем специфично. Във всичките школи на изток и на запад, тя се даваше, т.е. означаваше ония, които се занимаваха с най-древната наука, бихме добавили, вечно младата, вечно съвременна, защото човекът никога нямаше да престане да учи изкуството да живее правилно. Думата ученик за известна категория от хората криеше нещо магично, нещо свръх блестящо, неизмеримо дълбоко, същевременно шеметно извисяващо. Би могло да се каже тя бе нещо като идеал, като планински връх от рода на Джомолунгма. Понятието е определено, ясно в широк и тесен смисъл. Тя придружава човека през целия му живот, независимо от това дали го съзнава, приема или не. Човек непрестанно учи – какво учи и колко, какъв ученик е – добър или лош, прилежен или ленив, схватлив или тъп е вече въпрос, който засяга само отделния човек. В случая думата в една школа, каквато беше тази на Учителя, заема почти централно място. Защото срещу Учителя категорично неизбежно и естествено стои ученикът. Учител и ученик като реални величини, като живи същества, вечно в движение, вечно заредени с най-висша енергия – единият да предава, другият да възприема. В случая темата ни не се отнася за понятието – за ученика много може да се говори. Ние се спираме на нея, защото тя изцяло влезе не само в живота на школата, не само и в многото теми на беседите, но и в интимния свят на ученика, привлякъл се от светлината на Учителя си, дошъл като малък, скромна – само с копнежа ученик да учи. Нееднократно Той щеше да се обръща към него, за да даде ония основни правила, без които ученикът не може да бъде такъв в една школа. Думата светеше и ония, които я слушаха много имаше да мислят за нея. Какво криеше, какво подразбираше и най-вече, какво ангажираше? Съществуваше една граница, не поставена от някой, не, но от съчетанията, от ценза и от ранга, между света в който живееха обикновените хора – ученици и между тия, които учеха науката за живота – необикновени в своя начин на мислене, на желаня, на увереност. Затова неизбежна беше категоризацията: “На вас не ви са позволено много неща, вие коренно трябва да се различавате от другите, животът ви трябва да бъде необикновен.” За учениците е изключена лъжата, насилието, жестокостта, омразата и всичките ония дребни погрешки, които човек има като арсенал, ненужен и вреден, добавяме ние. Строго принципен трябва да бъде ученикът. За него характерна си остава оная забележителна формула, която Учителя я поднесе като дар през един школен час: “Сърце чисто като кристал, ум светъл като Слънцето, душа обширна като Вселената, дух мощен като Бога и едно с Бога.” Най-високият връх на земята, сравнен с тая формула, не представлява никаква трудност колкото тази – един изграден по всичките правила човек, почти съвършен. Думата ученик сама по себе си представляваше шеметен

върх. Как звучеше, както Той я казваше, с думи не може да се изрази. То бе съчетание на внимание, на грижа, на топла обич. В "Пътя на ученика" сякаш бе излял всичко, което бе определено да се даде. Нещо съвсем ново, което за първи път се поднасяше на човечеството – "бе новото, което изгряваше като зора" – Ново! – "Епоха на ученика" – тя пристъпваше в света. Небе на ученика. Ние си позволихме това въведение не за друго, а за да изразим и подчертаем отношението си от една страна, и изискванията от друга, когато се обръщаше с позната ни фраза: "Вие като ученици", следваше след това височинност, до която отвеждаше съзнанието ни.

Слушаш обръщението – то бе необикновено, някакво скрито, съдържано, ала и прекрасно звучеше от Неговата уста и вече си на щрек.

Стигаш до онова утро, пак в планината, на оня връх, събрал всичката красота и всичката дълбочина на Словото, звучащо непрестанно – на Рила, всред чистата прохлада на ранния час и се опитваш да нанесеш тези съкровища няде дълбоко, никога да не ги забравиш. Това са ония части от Неговите формули, искрящи от мъдрост, свежи със своята почти витална образност.

Спираш се по-късно до съборните дни – края на август или началото на септември, когато Словото се излива щедро светящо, топло, да пълни, да храни и да сближава безмерно. След като си слушал една беседа сутрин в 5 ч., слушаш втора беседа в десет часа. Едва е завършена Паневритмията, успяваш да закусис и вече си готов да заемеш мястото си и да слушаш пак, без това да ти се вижда много. Потопен си вече в Неговата атмосфера и всичко е светлина и красота, самата възвишеност от която пиеш ненаситно.

Опитваше се да възстановиш тия слънчеви празници, тия духовни великденски дни, не за да усетиш аромата на миналото и преживееш оная радост, не, защото нищо не е обърнато на спомен и нищо не звучи като ехо, останало е непокътнато. Връщаме се на него, за да огледаме пейзажа и доловим ония тонове и багри, които ни отвеждат до вечното и несъкрушимото, изпълващо нашето ежедневие, независимо от календарното време. Трудно бихме могли да изразим това, то е нещо като четвърто измерение. Докоснат от духа на Неговото време, едва сега усещаше какво точно е било, какво точно е казал, какво точно изискваше от нас. Едва сега след 4 десетилетия.

Спираме се на една дума само, а една ли бе? Едва ли вече ще имаме физическата възможност да се спираме на много места и възвишения. Океанът е неизследим, огромен със своята безбрежност и дълбочина, небето също. Ние долавяме сега силата на някоя дума и нямаме желание да подминем оня час, който ни го разкрива. Спираме се задъхани от възненение и го отбелязваме. Преживяно е някога това, преживяно е и сега, и смеем да кажем не по-малко задълбочено, не, нещо повече има сега за сметка на радостта ни. Несравнимо е и днешното. Не се насищаме да оглеждаме Неговия свят и Него самия приближил се както винаги до нас:

"Вие като ученици трябва да бъдете, ако не абсолютно справедливи, поне относително справедливи" и продължава:

"Думата абсолютно, взимам я за себе си, а за вас оставам думата относително. Щом дойде въпросът до Мене, аз не си позволявам абсолютно никакви погрешки".

Учениците слушат, те добре разбират думите "относително" и "абсолютно", и тоя път не се спират на първото и на себе си, не – то сякаш е останало на втори план, на преден е излязъл Той и думата "абсолютно" фосфорирала, привлича с блясъка си и ти забравяш всичко отнасящо се за тебе, а

гледаш само Него. Избрал си абсолютното положение и знаеш вече, че то не се отнася само до справедливостта. Не ... а до всичко. И това всичко не го знаеш от афоризмите, от цялото Слово, а от живото всекидневие на места светящо от силата на подвига. Така го виждаш, така го усещаш, абсолютно във всичко. Там бе силата, обаянието, она магнетизъм, който те привличаше, и те караше да слушаш и да гледаш с часове. Не си позволяваш никакви погрешки. От едно друго гледище и на ученика не се позволяват много неща, но до абсолютно не се стига. Когато Той – в детайлите трябва да е абсолютен. Съвършено казваме сега, а казано обикновено – делата се покриваха напълно с думите. Никаква пукнатина, абсолютно изключено. Едно явление на века, феноменално, бихме казали, когато тъкмо това покритие бе безобразно нарушено до най-висша степен. Никога сякаш думите не са били толкова силни, за да изчистят цялата атмосфера на века, думи празни, най-вече от Истината. Контрастът беше огромен.

Несравнимо е и ние спираме се задъхани и развълнувани съзерцаваме картината, явлението, групата ученик и Учител и отчитаме простата истина: величествена по своя скромнен блясък.

Беше абсолютен във всичко: "Аз не си позволявам". Това, което учениците можеха да си позволяват, Той не можеше. Понятието свобода за Него имаше съвсем друго значение. Той познаваше границата, дори и в обикновения си живот: "Не си позволявам да късам две череши дори от градината". Ние помним градините, унищожени, те вече не съществуваха, освен оная около мястото при елипсата. Узрелите плодове със своите багри и плодове привличаха очите, ала ние никога не посягахме към тях. Беше въпрос на дисциплина и на почтеност, на морал. Може би имаше някои и като браконieri са се вмъквали там, но Той не си позволяваше това.

"Там, където е неправдата, моя крак не стъпва", а лъжата му беше противна.

Нишките, от които е изтъкано едно платно, са еднакви от единия до другия край. Неговият живот бе платно, изтъкано от нишките на светлината, на топлината, на свободата. Любовта, Мъдростта, Истината образуваха сграда, в която Той живееше, въздуха, който дишаше, храната, с която се хранеше.

А тя бе абсолютна.

От учениците досежно Него, тя бе преживяна, нея те можеха да съзерцават, от нея можеха да се възхищават, върху нея можеха да размишляват и да поетизират, са стигнат до тоя шеметен връх бе идеал за тях.

На много места и при много случаи те щяха да се срещнат. Учител, Който им разкрива дълбоката наука за живота, върховете на постиженията – добродетелите, високия морал, отличителните качества на ученика. Една практическа дейност, преливаща от методи, правила и начини, за да се стигне до строгата принципност, където принципите блестяха чисти и твърди като диамант.

Всичко това се сместваше в Неговото учение, бяха елементи на Новото учение, което чакаше учениците.

Ще кажат някои, казваха го и учениците: Трудно. Трудно – казваше Учителят. "Ако мислите, че новото, Божественото учение е лесно за прилагане, лъжете се. Лесно е само за онзи, който учи".

Казано бе всичко, казано ясно, сериозно дори и строго. "Ако мислиш, че си добър, че си свързан с Бога, а не можеш да се освободиш от мъчнотии и страдания, от болести и несгоди, каква е връзката ти с Бога? Какъв ученик си? Казано е: Бог не е Бог на мъртвите, но на живите. Добавям: "Бог не е Бог на невежите, нито на суеверните, нито на грешниците, нито на своенравните."

Това бе за учениците. Да знаят, че учението е лесно само за тези, които учат, които в един свят поне са абсолютни като своя Учител. В един свят!... Кой? "В учението, в работа непреривна, като прилежния ученик, който учи буквите и числата, който редовния и трудолюбивия студент, който следва в университета, като ученици в една велика школа, твърдо решили да следват своя Учител.

Той беше "абсолютен" във всичко.

Ученикът може да бъде "абсолютен" в устрема си, в работата и усилието да учи с любов.

19. СТРАНИЦА ОТ НЕГОВОТО ЕЖЕДНЕВИЕ. ЕДИН ПАЯК И ЕДНА МУХА, КОЯТО БРЪМЧИ

11.XII.1976 г.

Ние се погрижихме, трябваше да минат толкова години оттогава, когато всичко необикновено около Неговия личен всекидневен живот стигаше до нашите уши и очи. Сега вече без някой да ни каже и без да питаме Него, ние се спуснахме на далечно пътешествие, за да съберем грижливо онова, което може да се събере, онова, което не можем да подминем, привличащо със своята магичност, красота и принципност. Ние сме ученици, имаме право да говорим онова, което Той не си позволяваше, ние си позволяваме. Живеем с оная относителна възможност, правим грешки и ги поправяме, падаме и ставаме и няма да скърбим, ако упражненията ни бъдат надраскани някога с червено мастило. Сега може би за нас, може би за да турим един малък ред върху тоя жив материал, който засяга изключително Него – ония малки между другото случки, факти, примери от живота Му, вплетени в ежедневната практика. В тях има нещо грижливо скрито. Концепция, принцип, познание, нещо което не е казано на висок глас, проглушени са тоновете, за да не засегнат никого и може би, за да се запомни и запази. Едва ли ще можеш да изчерпиш всичко преживяно, което Той е отбелязал, разказал, за да подчертае една идея, за да направи ясно и понятно дадено положение, за да обогати и оцвети речта. Една свежест, тънка и проникновена ни лъхва когато ги слушаме. Вероятно и затова, че ти разкриват една скрита страна от Неговата интимност и една възможност, която подозирахме – дар, който старателно криеше.

Дар – изразихме се неправилно. За нас е трудно да изразим тая страна на Неговия живот по две причини – едната е нашата възискателност по отношение на истината и второто не сме искали позволение да навлезем в този свят, да подредим този материал, който се отнася до метафизичното. Ние подозирахме тогава, подозираме и сега сферите, в които Той се движеше – световите, откъдето Той идваше претоварен с толкова духовни богатства. Не можеше да се скрие нито Любовта, нито Мъдростта, нито Истината. Ала другото, другото би звучало някак си шумно и би направило нещо, като "сензация", затова се пазеше грижливо, не си служеше поне явно с него. Смяташе, че онова, което е останало на книга, документирано е било като нещо изтървано и ние бързахме сега с голямо закъснение да го съберем, охраним, за да направим от тях нещо – естествено, какво нещо!.. Да преживеем и свежестта и радостта, и ако щете и дълбокото задоволство, че можем да съзерцаваме една от най-красивите форми на общение, бихме казали Любовна, не вече с човека, а с всичките живи форми на природата, пред която Той благоговееше, с която Той имаше дълбока връзка, запазил онова изрядно и рядко отношение, достойно и присъщо само на Мъдреца. За Него беше еднакво лесно и значимо да влиза в контакт със

съзнанието на човека и на най-малката буболечка, насекомо от рода на паяка или на мухата например. Цялата природа, това живо тяло на Великото беше свят, в който Той свободно се движеше и с чийто закони свободно оперираше. Той слушаше природата, подчиняваше се на нейните закони, но и тя Го слушаше и на места изпълняваше Неговите желания при случаи. Тази страна от живота на Посветените лежи непроучена, скрита и далечна. Не му е дадено още на обикновения човек, дори и на необикновения учен да проникне в тая област. Може би и не е нужно още. Много знания има, които престои да овладее човек. За тях той трябва да израсте и заслужи.

Ние си позволихме, ние дръзнахме да повдигнем крайчеца на тая завеса. Веднаж казани от Него, веднаж наблюдавани като факти, решихме да ги изнесем не само както са дадени, а да направим опит да открием ценното зърно, идеята, принципа от една страна, а от друга, ако можем да догоним върховете до които Той стигаше.

Учителя!... Учителя в своя живот ежедневие, нанизано от поток на случаи, примери, предизвикани от срещи с хора, с животни, с насекоми, с растения и със силите на Природата – вятъра, водата, Слънцето, минералите, болестите, микроорганизмите, изобщо целия органически и неорганически мир. Да прави контакт с цялата природа за Него беше нещо естествено, както за нас да си служим със сетивата, когато се касае за материалния свят. Неговото виждане, Неговото слушане бе нещо необхватно, неизмеримо с никакви обикновени човешки мерки. Той беше и си остана неуловим, бихме добавили и Непознат.

Благодарни сме за крайчеца на завесата, която благоволи да вдигне и сега се радваме, че можем да надникнем, да огледаме тая интимност, да проникнем в скритото и да се зарадваме, че един бисер лежи в нашата ръка и една красота не е престанала да обогатява и задълбочава нашия ден.

Нека да започнем без церемониал, нека се спрем най-първо на най-простия наглед случай – срещата с един паяк. Това наглед незначително насекомо щеше да влезе като герой на повествованието и при други случаи. Тук той е като квартирант в стаята на Учителя, неканен гост, който се свил в някакъв ъгъл на стаята и си живее не лишен разбира се от своите традиции и навици. Как живееше и просъществуваше тоя безпрецедентен екземпляр е неизвестно. Обикновено ние някак няхахме грижа за тяхната прехрана. Знаем, че са хищници, но ги търпим. Търпи го и Учителят.

“Седя в стаята си и чета. Слушам муха бръмчи някъде. Погледнах. Мухата се е заплела в паяжина, бръмчи, че не може да се освободи. Обръщам се към паяка и казвам: Слушай, в мое присъствие не позволявам да са вършат престъпления. Или ще пуснеш мухата, или ще взема тояга и ще те изхвърля. Вън от стаята ми можеш да правиш каквото искаш, но тук не позволявам. Паякът ме погледна, не знае какво да предприеме, да изяде ли мухата, или да я пусне на свобода. Има своенравни паяци, не отстъпват лесно. Мисли какво да прави. Най-накрая решава да освободи мухата. Къса нишките една след друга и пуска мухата на свобода. След това го питам: Защо хвана мухата? – Тя е моя длъжница и докато не секвестирам всички ѝ имот няма да я пусна. Ти трябва да простиш и да я пуснеш на свобода.”

Примерът е богат със своята многопосочност. Върху него може да се гради цяла беседа за опрощаването на дълговете, както и направи. Велико нещо е човек да може да прости. Другата посока е тази, която ни отвежда до темата за насилието. В света съществуваша много школи на насилието. Ние няма да се спрем и на тая тема. Като метод, чийто наченки виждаме в семейството,

където често насилието безчинства върху децата от страна на невежи и жестоки родители; насилието, което се прилага без изключение във всичките християнски и не християнски държави – старият закон око за око е в пълната си власт, процъфтява и всред най-културните държави. Държавата с това тромаво животното, което напомня движението на мравка по пътя на духовния прогрес и морал, но нека не спираме погледа си на това. За Учителя насилието като метод напълно е изключен, не само всред човешките общества, но и между животните. Той не е за това безчовечно отношение, което човечеството е узаконило – насилственото взимане на живота на млекопитаещите за употреба на храна. Той изключва всичките форми на насилие, в каквато и да е форма и сила.

“Не позволявам насилие в стаята ми, пред очите ми.”

Сякаш е успял да се запазят в тоя свят и на тая земя зони, лишени от насилие и престъпления, нека ги вършат далеч в тая непроходима джунгла, обитавани тоя път не от хищници, а от хора. Но нека и на това не се спрем, нашата цел е друга, пътешествието ни е в една област, лишена от великите идеи и ценности още е в плен и плаща данък. Нека си го плаща, нека съществуват паяци и паяжини, нека съществуват кланици и касапи, нека се бият “културни” хора, нека в тая джунгла се чува вой, плач и крясъци. Бавен е тоя процес – като тресавище, в което не искаме да затъваме. Навремето Христос каза: “Не съм от този свят, в света съм, но не съм от този свят”. Смеем да кажем същото за нас, а Той, Той нямаше нищо общо със света на насилието.

Вън, но пред очите на Великото не.

Една друга сцена, идентична, където виждаме нов вариант. Жив и плътен. Не съществува ни паякът, ни мухата. Ни длъжникът, ни кредиторът – не съществува и Той. В една адвокатска кантора се срещат тримата. Кредиторът е евангелски проповедник; длъжникът – някой млад човек – беден. Взел някога заем и не го върнал. Проповедникът го съди. Адвокатът апелира, не го съди – прости му дълга.

Учителят слуша и гледа. Насреща е паяка, паяжината и мухата. Но този път на земята е това. Сега пред него е паяка и нещастна муха, която бърмчи. Кимва си Учителя, решава, че трябва да се спре. Колко е дълга на младия човек – 100 лв. Плащам за него, той е мой брат. Ликвидирайте делото.

Ама как? – Аз не приемам.

– Както искаш – делото се приключва.

Двата случая имат нещо общо – една допирна точка – тя ни отведе много далеч и ни разкри неподозиращи светлини. Но то е друга тема – нека не се отклоняваме от поставената.

На Изгрева имало някаква ябълка – млада фиданка с тенденция да стане хубаво дърво, но била на лошо място, тъпчели я и тя линеела и била е вече до кончина. Учителят се спира на нея. Оглежда я, слуша я, обръща се вероятно към Бай Ради, и казва: “Оградете я с колчета и опънете тел, да не я тъпчат. Тя не иска да умре, решила е да живее и казва: Ако на Изгрева не мога да живея, то къде другаде?”

Ябълката разбира се оцеляла. До нас стигна нещо светящо, малко, но изпълнено с топла обич – съхранявахме го, събирахме го до капка, за да се порадваме.

Ние сме на Рила. Имаше дни и нощи, когато се развихряха вихрушки. Нашите палатки от американ и на колчета.

Но Той беше там. Как се случваше. Не заповядваше, впрочем ние нищо не знаехме.

Помним само това, че на утрото, когато бурята стихваше, Той се усмихваше и на шега сякаш казваше: "Казахме на вятъра да не бъде толкова сърдит, духай така, че да не изкърти палатките. Или на дъжда – отложи за известно време." Какво са няколко часа.

Разговаряше се със стихииите, бяхме успели да усетим това в многото екскурзии на Рила и Витоша.

Един контакт с цялата жива природа и с всички обитатели в нея. Владееше онзи универсален език, с който се съобщаваше с всичко живо и връзката с всичките съзнания за Него беше естествен и непринуден акт.

Случаите с неговата котка също имаха какво да ни кажат, Спряхме се на друго място. Грижата и вниманието към животните. Случаят, когато срещаш претоварена кола с два вола, които едва изкачват нанагорницето по изгревското шосе. Спира се той при двата вола – помилва ги, а на онзи, който ги мушка му казва: "Ако си в тяхното положение, какво ще правиш?" – Да не дава Господ. – "Да, но това, което правиш не е хубаво. Опитай с добро и не ги мушкай." Послушал го и колата бавно тръгна.

Той беше на тяхна страна. На едно място казва: "Ако кокошките заведат дело срещу човека, аз ще бъда техен защитник."

Много случки от този род взимаше. Някой от тях, за да илюстрираше тази страна на нашия ежедневен живот, където при всичките тези случаи се разкрива осветена от неговото отношение и неговите възможности.

Беше много пестелив на тази тема, но не избегна факта да ни остави страници от интимното си ежедневие, като тая например... Беше по-важно и по-необходимо да даде облика на централното – контурите на същественото – зданието – учението в пълнота.

Направи го.

То е пред нас като океан, като огромен планински масив.

И ние знаем, помним, не е най-главното да изследваш дълбочините и височините, да преуспяваш в знанията, а да го използваме да го влеем в живота си, да го приложим. Ние си оставаме ученици при всички случаи, ала прекрасното, необикновеното, което бяхме успели да видим и преживеем е също едно съкровище, една красота, която се опитвахме да споделим с другите.

Невъзможно е другото – ако ние живите хора, неговите съвременници, неговите ученици не говорят, то нека се изразим по евангелски: "камъните ще проговорят и ще викат: "Хвала!"

20. НЕГОВОТО РАБОТНО ДЕНОНОЩИЕ

есе

14.XII.1976 г.

Всички, които търсеха Неговата помощ знаеха защо бият толкова път и губеха толкова време. Идваха при Него, за да получат отговор на своите проблеми, или да намерят лек за своята болка – физическа или духовна. Потокът от хора, които Го търсеха и намираха не беше малък. Работният Му ден нямаше определени часове. Идваха по всяко време, приемаше ги по всяко време с изключение на събота, когато кратко и лаконично казваше: "Занят съм". Нямаме намерение сега да проследим този поток от хора, да проследим дори и познатите наши случаи. Те са толкова много, някои вероятно ще се погрижат да ги съберат, да ги картотекират и да ги прикачат към големите архивни материали, които едва ли ще бъдат похабени. В случая ние се спираме на принципната страна, която привлича нашето внимание и нашата мисъл. Неговото отношение и начините чрез които Той отзвучаваше и помагаше на тия, които търсеха и не търсеха Неговата помощ – учениците Той предупреждаваше. Даваше своите съвети на ония, които ги искаха. Помагаше с оглед на неща, които ние подозирахме само, и които няма да засягаме. То е област, в която само Той се движеше, нямаме право да надникнем там, нито имаше някакъв смисъл. Една скрита лаборатория, в която достъп имаше само Той. Нямаме право да питаме защо на едни даваше нещо, защо на други не даваше, приемаше един, не приемаше друг. Начините бяха индивидуални.

Методите и рецептите на лечението бяха различни, както и различно бяха построени хората. Едно лекарство, или един съвет можеше да се окаже ефикасен за един, а вреден за друг. При това Той целеше нещо съвсем друго, което ние не можем да обхванем. Неговото духовно състояние целеше същественото, главното и на този принцип почиваше всичко друго. Той знаеше дозировката, защото имаше предвид пак духовното, спазваше причините и последствията и отказваше дори при известни случаи да помогне. Изобщо цялата тази дейност беше комплицирана, деликатна – работа на опитен химик, който работи в лаборатория, както с най-сложното съединение, каквото представляваше човекът.

Затова ние ще оставим тази вътрешна, интимна страна на въпроса без да се питаме защо и как, за да се насочим към живата практика, към описаните или преживени случаи, нещо, което е безопасно, лесно проходимо без да се натъкнеш на труден терен.

Той разказва в една школна лекция случая: "Един търговец непознат ми пише писмо, в което иска да му дам 20 хиляди лева. Бил в затвор за някакъв дълг. Праща ми личната си карта, да видя, че е честен човек. Гледам чертите на лицето му – краен материалист. Живее само за пари и за материалното. Не му отговорих. След няколко дни получих друго писмо от болница. Пише, че бил болен и се сърди, че не съм отговорил на писмото му. Всъщност аз пак му помогнах. Вместо да лежи в затвора, изпратих го в болница. Той се подложи на влиянието на астрални същества, обърка една каша, задлъжня и сега иска да го спасявам. Аз не се бъркам в кашите на хората. Не ме е питал нищо, а иска помощ."

Той намира, че случаят не е единствен, затова обръща се към аудиторията и продължава: "Често и вие изпадате в същото състояние, изпадате под влиянието на астрални същества, които ви увещават да си купите земя, волове, кокошки, свине с цел да забогатеете, докато един ден ви турят

в затвора. После търсите, кой да ви спасява. Това е влиянието на твърдата материя.”

“Не ме е питал” – казва Той, това се отнася до всички, които “бъркат кашите” и после търсят кой да ги оправя. “Аз не се бъркам в кашите на хората”. Не се бъркаш дори и тогава, когато виждаш неправилните стойки, кривата посока и неправилно взети решения. Обичаше и пазеше премного свободата, за да съветва предварително и предотвратява “кашите”. За Него не беше от значение дали дадена задача се решава вярно или невярно. Затова е ученик да прави грешки и да ги поправя сам.

“Не ме е питал”. Някои встъпваха в брака и не Го питаха. Не си помръдваше и пръста, както се казва, че щял да понесе бурно разочарование. Нека да опита, нека не се лиши от опитност, която ще го ползува през вечността.

Той гледаше на всичко много широко и колкото, и да искаше да предотвратява излишните страдания, не се намесваше, ако не беше помолен за това. Този непознат търговец, оплел се в някаква търговска сделка, загубил от нея, начетен с 20 хиляди лева, иска само с един замах да се оправя като внесе сумата. Вероятно някой го беше осведомил за Учителя, че е добър християнин и, че всичко може. Той е вярвал, че проблема му ще се увенчае с пълен успех. А трябва да се задоволи само с облекчението, че го преместиха в болница, вместо да лежи в затвора. Едно механическо разбиране, крайно материалистично и користолюбиво.

“Нали всичко може”. Може, наистина, но никога няма да наруши принципите и законите, дори когато се касае за доброто. В случая най-добро е вероятно въпросният молител да си остане в затвора, където има доволно време да размишлява, да оглежда положението и да се добере до истината. Какво по-добро от това?... А и какво ли би станало, ако по чудо му паднат 20-те хиляди лева и напусне затвора, без да си е мръднал ръката и без да е човъркал мозъка си. Загубил би двойно.

Някъде Той се намесваше. Имаше такива случаи, но те бяха рядкост, когато Той предотвратяваше цяла катастрофа в живота на ученика. Тогава се намесваше преди да бъде сигнализирано, преди и самия ученик да е разбрал, че се намира пред опасност. Ако ученикът проявяваше послушание, и готовност да направи не онова, което мислеше, късно той разбираше размера на услугата, която му е направена.

Не се опитваше да помага там, където ученикът твърдо бе решил да следва своето решение и емоции. “И да ми каже – не прави това, аз пак ще го направя, защо да Го питам?...” Беше фраза, която често се употребяваше от някои, които не искаха да им се помогне и на които и Учителят не можеше да помогне. Човек беше свободно същество, най-малко Учителят щеше да наруши този принцип на свободата, свещен за Него.

Той помагаше на всички и при всичките случаи. Това бе в програмата на живота и на мисията Му. Времето беше бурно, векът напрегнат и страданията не Му пречеха. Отговаряше на всеки искрен зов, на всяка беда, на всеки човек, който се обръщаше към Него с чистота и вяра в сърцето.

Понякога Той не приемаше просителя, който идваше при Него обременен физически или психически. Сега не мога да ви приема – късо казваше Той и посетителят си отивал. И колко чудно било, когато помощта се изливала към него. И ние слушаме по-късно: “Ако не го приех, за него ще е по-добре, ще му се помогне”.

Имаше случаи, когато някои питаше за друг въпрос “Иди и попитай Учителя, искам лек за болката ми” Този, който получаваше писмото, махва с

ръка и си казва: "Няма да безпокоя Учителя". Същият този минавал край стаята на Учителя, вижда, Учителят излиза, извиква и му казва: "Пишете на сестрата да прави това – и му казва какво".

Последният е изумен. Казахме, какво сме ние, за да надникнем в Неговата лаборатория, от чийто процеси нищо не бихме разбрали. Как ставаше всичко това, с което манипулираше Той, за да каже в една беседа: "Питайте ме, какво правя вечер – ще ви кажа: Стоя пред телефона и слушам: Някой вика за помощ, бият го, искат да го убият; друг е отчаян, иска да се самоубие; някъде по море затъва параход, вика за помощ; някъде става пожар и т.н., докато телефонът утихне, тогава си лягам."

Вече не се мъчим да проникнем в тези Негови лабораторни занимания, не питаме дори. Стоим само чинно пред тази огромна дейност, изпълнила целия Му живот, целия му работен ден, дори и нощта. Всичко в тоя живот е изпълнено с думата работа. Тя го прониква, тя го осветява, тя го възвеличава. И всичко това безвъзмездно като Слънцето. Всичко това в името на нещо, което нашия оглупял и крайно материалистичен век се опитва да унищожи и хвърли през прозореца. За нещо разбира се, за нещо велико формулирано правилно от Христа:

"Дойдох не моята воля да изпълня, а тая на моя Отец."

За тези думи Той бе хванат, биде и разпнат. "Моя Отец" – "Неговата воля" – при това казано и направо на тия, които се смятаха избрани и миропомазани. Ситуацията е същата. И днешният Сенидрион, биха направили всичко, но времената бяха други, разсъжденията други – не успяха. Времето беше на Негова страна и се погрижи да запази и скъпоценния съсъд и скъпоценния елей.

Той бе успял във всичките полета, беше наситил цялата ни планетна аура със светлина, а плодородната и разораната земя я беше посял със силни семена. Процесът беше необратим, нямаше сила, която можеше да спре този процес. Не липсваше нищо – нито топлина, нито светлина, пролетта беше в своя разгар, пълна с благодатни дъждове.

Сега ние и се опитваме със скромните си средства да възстановим оная част на този многообразен живот, който премина през нашите очи, докосна нашето сърце, раздвижи нашия ум, очерта нашия дух и сега ни кара да разказваме, да пеем, като ония древни певци, които не се уморявали да повтарят своите мантри – тия свещени поеми на величаво минало. За нас то никога не ще е минало – защото от всичко, което сме видели, чули и преживели, се изцеди скъпоценния сок, който се отля не другаде, а в нашата кръв.

Твърде обогатен се чувствуваше, независимо от това, дали можеш или не да надникнеш в Неговата свещена лаборатория и проследиш Неговата многогодишна свещена рожба, подчиняваща се на неизмеримия закон на Битието.

Той оперираше с безконечни измерения и възможностите Му бяха извън всяка човешка мярка.

Всички, на които Той е помогнал, знаят това. Няма човек приближил се до Него с молба в момент на беда, да не е съхранил живия спомен, изграден в основата си единствено от Любовта Му, която безшумно и невидимо извираше от всичките Му действия и даваше тон на цялото Му работно денонощие, на целия Му живот.

21. ПРЕД ГОРЯЩАТА КЪПИНА – “НЕ КОРИГИРАЙТЕ БОЖЕСТВЕННОТО”

есе

15.XII.1976 г.

Когато пристъпваме към тази тема, изпитваме и смут и вълнение. Смут, защото ще се изправим пред Великото, за което в Свещеното Писание се казва, че е “огън всепояждащ”, вълнение, защото ще имаме среща със Съвършенството. Съвършенството, пред което някога често сме заставали, без да подозираме, че мястото на което сме стъпили е свещено – като пред “горящата къпина”. Ще кажем сега: не сме знаели, толкова е била светлината, нищо не ни извинява. Няма да потърсим сега смекчаващи вината обстоятелства. Можеш всичко да хвърлиш зад гърба си и да кажеш молитвено: Господи, прости прегрешенията, изличи ги от книгата на твоите възпоменания. Но ето, че ние нямаме желанието да направим това, нещо повече, ние искаме да отидем докрай, да стигнем до дъното и разнищим онова, което бихме нарекли трагедия в ученическия живот. Дали ще облекчиш съзнанието, дали ще допринесеш нещо, като докоснеш тази тема и веднаж завинаги спасиш ученика от тази смъртна опасност? Нямаше желание да обърнеш гръб на едно явление, една история от тъмни краски, която паралелно с всичко светящо стои там и ни разкрива отношенията на учениците към Учителя. Неговата школа беше отворена /за първи път в историята на окултните школи/. Той не тури брава и ключ. Наглед всеки можеше да влезе без ценз и препоръка. Опитът, Неговият опит, както изобщо всичките опити бяха епохални. Светлината, която се разля безмерно привлече ония, които разбираха цената на светлината, привлече еднакво и ония, които бяха я загубили и сега като пеперуди се стрелкаха към нея. Никой никога не питаше откъде и за кого идваш. Законът за процентите беше неумолим – злото макар с 10% беше неизбежно. И Той не застана на прага на школата и не рече: “Ти влез, ти не.” Затова и не се знаеше, кой с какво лично богатство идваше и с какви цели – съзнателно или безсъзнателно 10% – Живей своя живот, други край тях по отражение и внушение. Затова, в тая първа по рода си школа на свободата и желанието, се смесваха ученици, застанали зорко и нащрек, не само какво и как да използват благоприятните условия – не, те гледаха, следяха дори и критикуваха Учителя – Него. Който нито се спираше на това, нито спираше своята работа. Но понеже изхождаше винаги от един принцип, Той не премълчаваше факта и през някои утринни часове така раздрусваше атмосферата, като мълния думите разтърсваха небесата, че ставаше ясно за всички, които си позволяваха да нарушат чистотата на принципа и реда в школата.

Навремето Христос не се поколеба да вземе камшика, при Неговата благодат и да изгони търговците от храма. Методът бе идентичен, тук не се гонеха търговци, а се гонеха разбойници, които лесно искаха да се домогнат до духовните ценности и на готово да опитат благата. Ленивците не липсваха никога в света, а известно е всичките недоволници в основата са и ленивци. Тъкмо те, и не само те, за да бъдем справедливи и други попадаха в тази категория. Временно или не, порицаваха се или не, вече не е важно, те съществуват. И Той с виждането си, чийто диоптри не може да се определят, виждаше, слушаше, усещаше всичко. И за да предотврати голямата опасност, изобличаваше, без да изобличава, повишаваше тон, без да го повишава и разкриваше не само последствията, но и неумолимата истина по въпроса.

Думата е за критиката, критикуването. Това старо и реакционно средство, тоя нечист навик, това незаконно вмешателство в живота на другите. Като неизлечима болест, човек мъкнеше тази зараза, усещаше вонята ѝ, опитваше вкуса ѝ и колко трудно се отърсваше от нея, колко бавно се спасяваше. Нямаме възможност сега, като стана дума за нея да сместим всичко, което Той казваше за нея и всичко, което препоръчваше против нея. За Него критикуването беше болест, с която трябваше да се воюва. Едно социално зло, което разяждаше семейството и личността, обществото. Много бяха препоръките срещу нея, много често, за да отвикне ученикът от нея, Той казваше седмица или дни от седмицата няма да се занимавате с нея. Нека спрем до тук, не развиваме тази тема. В случая нашия поглед е устремен другаде – другаде, където според думите, които изцяло ще цитираме по-долу, към ония, които си позволяваха да критикуват Него. Това бяха учени ученици, които бяха получили може би научен ценз, имащи свои разбирания за говоримата реч, за логиката на изказването, за законите на езика, притежаваха знания по окултизма, пили от източниците на познанието си от западни или източни школи. Приличаха на пълни шишета с правото да гледат на Него като обект и с критическо око, въоръжени с лупа да гледат, да спорят, да критикуват. За критиката от този род нямаше закони, демокрацията гарантираше свободата на изказването. И тук, в школата на Учителя, учениците бяха свободни. Свободен беше и Той да пази чистотата на учениците, на школата, а по отношение на себе си, да формулира закона, да предупреждава, да извиква оная скрита, неразривна връзка, която Го правеше гражданин на друго царство. Опасно бе да се залавят с Него, да се занимават с Него и да оспорват Неговите граждански права, Неговата чистота. Защо? Нима не се знаеше: Любовта на Учителя е изпитана, няма защо да се изпитва, знанието на Учителя е изпитано, няма защо да се изпитва. Изпитана е и чистотата на Учителя, няма защо да се изпитва.

“Някога се опитвате да ме критикувате, защо говоря така или, иначе. Искате да ме ограничавате. Който се опитал да ме критикува, нищо не е постигнал. То е все едно, да критикувате Господа. Да критикуваш Господа, това значи, от тебе нищо да не стане и нищо да не остане. Като човек, можете да ме критикувате, но като върша волята Божия нямате право. И аз нямам това право, когато вършите волята Божия”.

Помнете: “Никой няма право да коригира Божественото. Човешките неща може да коригирате, но не и Божествените.”

“Когато върша волята Божия”.

Дали е имало ден и час, изобщо време, когато да не е извършвал тази воля? Изправен пред съвършенството, защото Учител в истинския смисъл на думата, е човек съвършен. Какво ще кажеш, как ще се произнесеш за Него, като нямаш необходимата светлина, нужен е ценз. Да търсиш сенки, където ги няма.

“Учител е само онзи, у който няма никакво насилие. Учител е само онзи, у който няма никаква лъжа. Учител е само онзи, у който няма никакво зло.”

Какво тогава ще търсиш там, където всичко е чисто, безупречно, ще се въоръжиш с лупа и ще кажеш: Той говори нелошо, или Той го прави нелошо, или Той, или, или. Нека да спрем дотук, макар, че до нас са стигнали мненията и критиките на ученици профани, ученици недоволни, ученици неблагодарни, ученици лениви, които са чакали да им се напълнят торбите, без да са направили нещо, без да са заслужили нещо и намират за какво да Го обвиняват.

Ние нямаме желание да навлизаме в техния свят, и да товарим съзнанието си. Когато се спираме на тази тема, то е по повод пасажа в който недвусмислено е даден принципа:

“Който се опита да ме критикува, нищо не е постигнал. Все едно да критикуваш Господа – това значи от тебе нищо да не стане, и нищо да не остане.”

аконът блести като меч и този блясък ние имаме желание да го съхраним през вечността. В него се съдържа и основното качество на ученика – абсолютната вяра в Учителя и абсолютното послушание. Ние знаем, че в този свят на взаимни отношения между Учител и ученик, трябва да преобладава Любовта, а там, където е Любовта, съмнението, непослушанието, критиката са изключени. Все едно да правиш опит да коригираш Великото – все едно да се намесваш в работата на Великото.

Отваряме една малка скоба, за да надзърнем в нашия живот на ученици, които дошли само с копнежа да учат имаха много да учат. Не липсват случаи, когато сме изпадали в това състояние, задавайки неуместни въпроси. Той отговаряше и не отговаряше, но отсичаше кратко: “Така не се говори!”

“Защо моя нос има такава форма, или ухо?”... “Какво да му отговоря, да му кажа ли, че в едно близко прераждане е бил разбойник.”

Друг: – Защо съдбата ме гони, какво съм направил, всичко на мене ли ще се струпа?” – “Така не се говори, ще учиш, ще търсиш!”

Трети, като гледаше нещастията на хората по време на война: “Какво ще стане?”

За тези и за много от този род въпроси, Той лаконично казваше: “Не се месете в работата на Бога”.

Сега след толкова години не смееш още да кажеш, че можеш по вътрешен начин да разбираш какво трябва да питаш и какво не, дали съзнаваме къде сме стъпили, когато се изправим пред Него, дали виждаме и усещаме пламъците на горящата къпина?...

Това са неща, тясно свързани с ученика, да търсим с цялото си същество пред Кого сме застанали, да не коригираме Божественото, да не се месим в работата на Учителя и на Бога – свещени области, където не може да се пристъпи с кални нозе. То е нещо, което не може да се изрази с обикновени човешки изразни средства. Нещо дълбоко и интимно, за което ученикът трябва да има усет – един дълбок вътрешен и нежен призив, който да му подсказва какво да говори, какво да чувствава, какво да мисли и как да застане пред своя Учител и пред своя Бог.

Колко безогледно постъпват обикновените хора. Невежеството и непросветеността не ги спасява от последствията, от тях наистина нищо не става и нищо не остава. Неумолим е закона. Някой може да хули името Божие, но последствията рано или късно ще го последват. Както онзи овчар от Добруджа, за който се разказва, че е казвал: “Няма Бог”, и стреля с пушката си небето, за да се увери. И на края завършва трагично. “Не се рита срещу остен” – казва народа. Човек трябва да знае, какво може и какво не може, да има мярка за всичко, за да не прекрочва небомислено горящия праг на святите неща. Не му е дадено безразборно да мисли, да чувствава и да действа. Не е свободен човек да живее както си иска. Свободен е само да не нарушава правилата и да не нарушава свободата на другия. Свободен е да живее почтено, красиво, смислено. Свободен е да изяви великото, а не обикновеното.

Ученичеството е непрестанно изкачване на върховете – за тези смели полети, каквото представлява отношението към Учителя се изисква будност на съзнанието, Любов към истината и жажда да изпълняваш волята на Бога,

както Той вършеше това, за да не дръзнеш никога да се месиш в работата на Учителя и на Бога. Да не нарушаваш никога онзи закон на интимно отношение към Великото, подразбира истинско ученичество – да живееш винаги със съзнанието, че си застанал пред “Горящата къпина”.

22. “ГОВОРИ, УЧИТЕЛЮ!”

есе

2.1.1977 г.

из “Пътят на ученика”

В тая голяма книга, тоя том съборни беседи, със заглавие, което те гледа топло и ласкаво, намираш един кратък пасаж от няколко думи на страница 28. Гледаш думите, четеш ги бавно, съсредоточено. Успяли в туй пестеливо съчетание да поберат нещо огромно, необхватно, несъизмеримо. Там, в това късо изречение са сместени в неделимо единство две същества, два живота, два тона, от които се получава акорд – Учител и ученик.

Книгата е озаглавена: “Пътят на ученика”. Познаваш я, знаеш, че никога не можеш да я забравиш, или подминеш без вълнение. Тя крие нещо, което не знаеш как да назовеш, движи се между два полюса, осветляват я две светлини – едната на голямата нежност, другата на голямата сила. Неусетно не си вече пред това печатано слово, книгата е вече на втори план, защото ти се пренасяш близо половин век – лятото на 1927 година – зимата на 1977 година. И вече не си тук, на Изгрева още по милост Божия, денят януарски не е мъглив и студен, не усещаш това и ръката ти не тръпне – ти си там, през това неповторимо лято, през тия забележителни съборни дни, обвити в някакво сияние, с някаква позлата в рамките на едно кристално небе, от което се разлива чиста прозрачна почти синева. “Небе на ученика” – както го нарече Учителя. Тоя събор “първ по рода си” – първия ден е петък – деня на Любовта. Преди това – колко много събори от началото на века, до тази знаменателна година, до това място, когато се изляха новите форми на учениковото съзнание. Една нова скулптура, един изваян образ, който може да се каже зае своето място не само в нашия духовен живот, но и в общочовешката култура, като краеъгълен камък на една нова душевна структура. Беше настъпило времето и сезонът напираше и цъфтежа започна, уханието се разпръсна и на земята се роди една нова личност – нов човек със скромното име – ученик. А то беше неизмеримо и много, много имаше да се говори и пише тепърва за него.

Докоснем ли тая книга, наберем ли заглавието с очите си и ние сме вече там. Салонът току що е предаден от майсторите зидари, дъските бели още смолисти ухаят приятно. Варосаните стени блестят, мирише и на вар. Светло е, не само защото денят е богат на слънце, много е светло. Рядко светъл салон е огромни прозорци – цялата южна стена, представлява стъкло. Столове още няма – изгревяни са донесли най-хубавите черги – подът е застлан, ние сме седнали кой както му е удобно, държим молив и тетрадка. Слушаме, гледаме, пишем каквото успеем да уловим. Утрото е ранно 5 часа, определения школен час. Съборът започва – всички са облечени празнично, всички чакат с трепет. Атмосферата в салона е наситена с необикновена мекота, красота, мир и радост, радост, че си на събор, че си вече пред катедрата, че слушаш първата беседа.

Първата! Сега, когато пак и пак я разлистваш, имаш усещането, че не четеш, а слушаш както тогава, долавяш силата, интонацията, височините и низините на гласа. Всичко чуваш, думите стигат цялостни, фразата ясна и

приличаща на почва, добра почва, върху която благодатния дъжд се излива и всичко попиваш. Помниш цели пасажи, помниш особено нещо, което ние ще отнесем за вечността с нас, като истинско съкровище, като един малък диамант, чийто блясък никога няма да помръкне. Тъкмо този кратък израз като магически ключ ти отключва дверите на тия незабравими дни, тия светящи утра, когато още в здрач, преди да се разсъмне зората – бързаш за салона да дочакаш петия час.

Още от първия ден, от първата беседа [**Пътят на ученика** : 19 август, 1927 г., петък, 7 ч.с. – В: *Пътят на ученика* : сборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на "Изгрева", през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 5–71.] разбираш, че всичко ще бъде необикновено, че ти ще бъдеш поведен в един свят, за който не помниш вече от кога си бленувал. В душата ти царува пълен мир, потопен си в една дълбока ..тишина и си само слух и копнеж да доловиш не само мъдростта, но и нещо друго, което на вълни тече щедро към тебе. Тоя велик ден, когато не само присъствуваш на новото, което се ражда, но и ти сам взимаш живо участие, защото не към други, а към нас, учениците е насочено всичко, разкриващи нечути неща. Мъдростта, сякаш е загубила строгия си лик, Истината своята недосегаемост, Любовта е успяла да омекоти, да спре със живителния си дъх и сега всичко, което трите наведнъж могат да ти дадат се влива в ума, сърцето, душата, духът и ти стоиш чинно, мирно, не мислиш за нищо, което в друга беседа ще чуеш. "Ще мълчите сега, защото велик е този момент". Вече знаеше, по-точно казано вече усещаше колко всичко е необикновено, "първо по рода". За нищо не мислиш, нищо не те вълнува. Целият ти личен живот се е стопил, ти си само слух, отбелязваш нещо, а си пренесен на криле в един свят, където всичко звучи ново, неповторимо.

На 28 страница, още в началото може да се каже току що е започнал, Той казва: "Не искам да ангажирам със своята беседа за дълго време вниманието ви, да ви развивам по един философски начин новата мисъл, защото ще се уморите. Кой ще ме слуша? Никой. Но започна ли да говоря за ученика, Той ще ми каже: Говори, Учителю, аз съм готов да те слушам".

Поразително – учениците са там и слушат, нащрек са и фразата кънти, свети до нажежаване, докосва твоята интимност, и това докосване ти напомня какво ли е вятър и мека топла длан, като ти сочи път и ти казва: Върви. Учениците трепват, защото тъкмо след оная дума "никой", той си е казал на ум, без думи: Аз ще остана, аз, аз. Ученикът вече е роден на земята, вече от този час е оповестено неговото раждане, факта е забележителен. Като удар на съдба. Той е знаел и е целял само това през всичките тези десет дни на събора, когато цялата природа е взела участие в това епохално събитие. Времето беше великолепно. Никога небето не е било така отворено, толкова огромно и утро, богато на слънце.

"Говори, Учителю!" – звучат тия две думи. Ученикът милееше, апелираше, казваше го меко, безшумно, красиво: Говори – всичко беше скрито в тая кратка дума от три срички, в тая форма, успяла да изрази и копнежа, очарованието и радостта, че най-после си стигнал до този свещен праг, срещу тая врата, отворена сега, която меко те кани влез, за тебе ще бъде всичко, за тебе е било всичко, за тебе приготвена е трапеза, която не ще се вдигне никога. Тия дни ще се превърнат на епоха и всеки ред от тая книга щеше да се превърнат на принципи, на закони, на правила и пътят, пътят отсега нататък ще бъде осеян със светлина, на фар, та никога вече да не бъркат учениците посоката, да не се лъжат в много гласове, да не се заблуждават от големи обещания, да не се увличат от лъстиви гласове, да не загубят никога вкуса към пресния хляб и

чистата вода. Да помнят и да знаят, че на земята се бе случило нещо, че за тях – за учениците се беше родил Учител, дошъл именно за тях, вслушал се в зова на душата им, отзовал се на техните духовни нужди, за да усещат под нозете си здрава почва, канара, а ръката си, почиваща в Неговата здрава длан.

Това беше този събор, тая книга, събрала грижливо 9 съборни беседи с общ брой на страниците 431.

Пътят на ученика е пътя на бялата раса, казваме ние, път, който води към шестата раса на светлината, на любовта, на свободата. Така преживяхме ние тоя събор и това богато Слово. Тоя бликащ извор, тази чест от океана, който никой не ще може да изгребе, но който не можеш да не обхванеш с погледа, изправени на това крайбрежие, на това свято възвишение, чиято красота, дълбочина и светлина ни докосва, за да се влее в нас и ни подари едно рядко преживяване. Ние знаем това, ние съзерцаваме, ние разбираме скритата хубост и цена. Нека изглежда огромно, нестихващо, неуловим като безкрайността на океана и на небето, но ние ще се приближим и непременно ще застанем смирено пред Неговото Слово и непременно ще се наведем и подложим шепите си на този извор, за да уталожим жаждата си, ще се наведем по всяко време, всеки ден, час и минута – океан е това.

“Някои бързат” – (с. 117), казват: Защо Учителю не свършиш вече тази беседа. Чета тази мисъл у тях. Други казват: Дано Учителят каже още нещо. Още!... Още!... За тоя час учениците са копнели неудържимо, чакали са векове, подготвяли се, молели са се “Към Тебе Господи викам, с плътта си Господи очаквам, Вслушай се в зова на душата ми”, а на езика на нашето съвремие, бихме казали думата, която Той сполучливо я случи и я каза ясно, точно, отзивисто, както ученикът може да я каже.

И учениците я казаха: “Говори, Учителю”.

Бяха дни, бяха часове, беше събор на лятото 1927 година.

Пътят на ученика се извиваше нагоре, чист без прах и без кал, здрав и хубав, изграден здраво, иззидан за вечни времена. По него щяха да минат новите хора, дошли на земята да учат най-великото изкуство – как да живеят, как да слушат, как да обичат.

Книгата: “Пътят на ученика” беше факт. Превърнала се на фар и на извор, на всичко ново, жизнеспособно, което щеше да влезе като градивен материал в живота на ученика.

“Говори, Учителю!”...

Имаше усещането, че сме казали много малко – нещо съвсем малко и скромно, за този изживян миг, за тая среща, която събра съдбата на Учителя, с тая на ученика. Който драсна клечката и запали огъня, който никога вече нямаше да изгасне.

Една вдишка, една капка вода, една хапка хляб, един лъч – през това утро се събраха там, за да подарят на ученика Новия завет на онова, което посети земята и озари небето на ученика за вечни времена. Път и небе. Учител и ученик и една песен, която никога нямаше да стихне от страниците на този великолепен съборен дар през лятото на 1927 година.

23. МЛАДЕНЦИТЕ

есе

4.1.1977 г.

Не можеш вече да отвърнеш очи от този свят, който бавно се разкрива пред тебе, повежда те за ръка и те води, за да ти покаже не всичката красота на света, ти вече си потопен в нея, не, за да видиш голямата светлина, която нахлува в света, ти се къпеш в нея, не и за да ти подари знанията за които си копнял, те са вече факт и текущите води на извора на мъдростта стигат до острия ти слух. Сега има нещо друго, което тогава, когато си слушал с жадни сетива, не си пропуснал, не, защото стрелката блести и сегашните останаха дълбоко някъде – присъствувал си на нещо, което никога не е било и не знаеш дали някога ще се повтори.

Сега, да, тъкмо сега след пет десетилетия, връщаш се на този ден и следваш тоя зов, не питаш нищо и никого. Оглеждаш тази безбрежност, тоя невидим свят, спираш се с нови, обогатени душевности и пристъпваш едновременно и смело и плахо, не за да преживееш онова утро, оня час салона вече обвит в лилавите отблясъци на августовското небе, заслушани в Него – не: лежи всичко недокоснато, защото никога не губи цената и блясъка си. Стоиш сега, мислиш, чувствуваш и усещаш още нещо – трябва да действуваш, трябва да кажеш нещо, една следа и един порив. Имаш думата, кажи я и нека тя бъде не за слава, не, какво е човекът, а за славата на Онова, Великото – Реалното, което благоволи към нас да ни събере на това място и пред тази катедра.

Помниш, колкото и странно да звучи, колкото и невероятно, след толкова години чуваш най-напред цитата и чувството, което си изпитал тогава, въвеждането в библейския свят, свят на псалмите, 133 Псалом, 1 ст., който е взет за мото – “Братя в единомислие” – “Колко е добро и колко е угодно да живеят братя в единомислие” – После връзката е направена. Стигаш до Новия завет – Лука – 16, от 10 ст. надолу – наречени образци на Божествения Дух...

“Който слуша вас, мене слуша”, 10:16;

“Радвайте се повече, защото имената ваши са написани на небеса”;

“Благодаря ти, Отче, Господи на небето и на земята, че си утаил това от мъдри и разумни и открил си го на младенци”, 10:21;

“Блажени очите, които виждат това, което вие виждате”, 10:23;

“Да възлюбя Господа Бога от всичкото си сърце, и от всичката си сила, и с всичката си сила, и с всичкия си разум, както себе си”, 10:27.

Кой е блажения?

“Мария избра добрата страна, която няма да и се отнеме”, 10:42.

Основните идеи в тия тридесет и два стиха, прочетени тогава – тая светяща канава, която попи като благодатен дъжд онова, което се каза в тази беседа трета по ред: “Братя в единомислие”. Изключително Слово, в което изпква релефно образа на ученика – даде го, представи го така, че той да стане универсален. Един образец жив израснал пред очите ни, светъл, чист, издържан по всички линии. Нарисува го, очерта го и накрая рече: “Идеал да ви бъде!” Разбор на лекцията няма да направим, нито коментар по главните мисли, тя е дадена за учениците, те ще я намерят и ще открият онова, което е заключено като съкровище – пожелаваме това, а преживяването непременно ще бъде извисено, защото и те и всички след тях като нас ще бъдат подведени там, където бяхме подведени и ние. Един шеметен връх, чиято височина спря дъхът ни и чиято глътка въздух ни оживи и ни накара да преживеем оня стих: “Блажени с очите...” Малко е да се каже блаженство, защото следващият миг усещаш, че на земята се е случило нещо, което сега те докосва по един

магически начин, преобразен си, сетивата ти вече нищо не значат – макар, че гледаш, виждаш, слушаш, мислиш – а си нещо повече от всичко това, защото не се питаш Кой ти говори, не питаш Кой е Той, толкова всичко е динамично, мощно, огромно като светлината, като небето. Сега вече, след толкова години, когато чувството е редуцирано и мисълта ти проникновено остра, усетът ти жив и свеж, ти поднася блестящия миг като уникална гледка от време, което никога няма да се повтори. Усещаш някаква кулминация и не знаеш какво може още да се случи, а е втори по ред съборен ден.

Остана си неповторим, като основна линия на всичко, което каза на ученика – неговата принципност, която щеше да легне като основен камък в настилката на този път, път на ученика. Разбираш сега, че всичко е било много огромно и шеметно високо. Докосва своята интимност, оная дълбока душевност, в която не смееш да пристъпиш. Но Той, Учителят направи нещо свръх – нещо небивало, нещо необхватно. Можеше да се очаква, да се бленува, да се желае, но че то стана в такива мащаби никой не можеше да го допусне. Затова и тогава и днес, в тоя час на 1977 година, през това утро, вълнението като планински поток се стига и не знаеш как да го изразиш, как да го окачествиш, как да го изразиш по време, когато на всичките духовни ценности е обърнат гръб. Намираш се нейде далеч, много далеч от всичката условност на тази постановка, която днес от вси страни крещи за нещо крайно обикновено, загубило отдавна своята цена, и си стъпил на една височина, от която открива се една безбрежност – една чиста красота, една нива, посята, една градина ухаеща, едно велико бъдеще и един човек Господи, нов, роден, за да слуша Него, за да се радва, че е на небеса, роден, “за да възлюби своя Бог”, избрал добрата страна като Мария. Това е раждането на ученика, пътят на ученика – новото в света. Бяха се изредили епохите – Той ги очерта и те дефилираха сега. Човекът бе орал земята, сега вече четвъртата категория, човекът, който дойде да учи най-прекрасния, най-великият, който се поднасяше като венец. Една арка блестеше там и един семафор се бе въздигнал и пътят бе успешен. Път, който сега, блажени бяхме, че очите ни го видяха и че ушите ни слушаха за Него.

“Братя в единомислие” – трета беседа по ред **[Братя в единомислие** : 20 август, събота, 7 ч.с. – В: *Пътят на ученика* : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 121–178.]. Образът на ученика даден от Него, изваян и нарисуван до съвършенство с ония основни линии, които ти взимат дъха. На земята и в тая жива история, като образ и герой на една величествена епоха, ученикът бе роден. И тепърва Той щеше да се превърне на фар, на зора, чийто удар на съдба щеше да стигне до всички жаждущи за нов духовен живот. Направи го през тези забележителни дни – спокойно, при разкошна видимост и богата тишина, и при това небе, което сякаш сияеше както през оная Божествена нощ в сиромашките ясли. Направи го, позови се на онзи стих от прочетената глава на Лука: “Благодаря ти Отче, че си утаил от мъдри и разумни и открил си го на младенеца”. Младенците, там бяха и слушаха – да казва “колко е угодно да живеят братя в единомислие” – “Братя в Любовта, братя, като вас да не живеят за себе си”.

Всичко бе просто и чисто, без шум – година 1927 на нашия век – спокойно и ведро небе – и тоя събор – тия дни епохални дни, слънчеви, епохални. Това утро сега, тоя стих от 133 Псалом и тоя от Лука и Словото Му. Всичко е сякаш все от мярката на обикновените люде, каквито бяхме ние. Една светкавица и един миг, изживян някога от Исая: “Как – като устните ми са нечисти!...” И ето ангел Господен взе горящ въглен и го допря.

Като светкавица прорязала нашето небе, усещаш и блясъка и гръмотевичния удар, но не си уплашен, а си развълнуван, защо си само слух и трепет, добре чуваш, внимателно слушаш. Говори ти сякаш цялото небе и ти мълчиш и заставаш пак като пред горящата къпина.

“Някои от вас говорят, без да мислят. Няма да говорите, понеже сега Господ е между вас. Сега Той говори.”

Покорен си.

Оная нощ и ония ясли – онова звездно небе и ония ...

Оповестено е раждането на младенеца.

Слушаш мъдреци от древността, казали просто: “Господ обядва със сиромасите”, “Бог вечеря с праведните”, “Бог се разхожда на земята”.

Станало е тогава, и ти си присъствувал на това тържество. Учениците – младенците, за които бе дошъл Учителя. Събрали се там, за да видят, за да чуят, за да преживеят онова, което се бе случило на земята, онова, което времето, епохата бе отредила за тях. Среща с Учителя – среща с Великото, чийто крило учениците тогава и чийто зов остана да звучи и до днес. Беше новото, изявеното в една неповторимо блестяща форма. Усещаш, че си казал много, а то е твърде малко, твърде бледо, за да го изразиш с обикновена човешка реч.

Великото, което се бе случило и неизмеримото, което си преживял. Там си бил и оная цяла серия от положения, отношения и убеждения вече лежат като канара и никой и нищо през тоя век на краен и груб материализъм не може да помръдне с пръст дори в опит да го разруши.

Видяхме, чухме, преживяхме – свидетелствуваме.

Не за Него, Той не се нуждае от нашето свидетелство, но за нас и за всички, които като нас ще търсят, ще копнеят, ще вярват.

Тоя ден съборен, това ранно утро и тоя глас: “Братя в единомислие”

“Да възлюбиш Господа Бога твоего”... – Лука, 10: 27

“Ние ще живеем за Бога, а Бог ще живее за нас” – Учителя

“Любовта, Светлината, Мира, Радостта са плодове на Божествения Дух. Ученикът се храни с тях. Това е пътя на ученика. По този път съм минал и аз по него ще минете и вие. Той е новия живот, който иде в света. Живот на ученика.” – Учителят

Младенците – учениците могат само да гледат, да слушат и в часа на зазоряване, изправени пред този величествен изгрев, да кажат само думите на своя Учител: Амин, така да бъде!

24. ЕДНО ОТ НЕЙНИТЕ ЧУДЕСА

25.I.1977 г.

Водата, едно от чудесата на природата, която Учителят наричаше “живата природа”, а в тази втора беседа през първия съборен ден, държана в 4 ч. следобедно време, отделя значително място за това чудо, за това H_2O . – най-познатия, най-необходимия и в най-голямо количество елемент. Три четвърти от състава на планетата и то човешкото тяло, изумителен процент, който насища земята с животворна влага. Земята никога не казва: стига. Моментално, тя я поглъща и сравнително бързо тя се справя с нея. Чиста или нечиста, никога тя не е много. Днес за водата толкова много се пише и говори и толкова тя се възпява. В тая беседа [Духът на Господа: [19 август, 1927, петък], 4 ч. сл. об. – В: *Пътят на ученика* : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през

лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 73–120.] Учителят отнася водата като важен елемент в природата, към онази категория елементи, които нарича: “образи на Божията мисъл”.

“Това, което ние не виждаме в света, е Бог, Който мисли”.

“Растенията, животните, водата, въздухът, огъня, Слънцето, Луната, звездите”.

Колкото и странно да звучи за обикновената човешка мисъл залостена в рамките на грубия материализъм, идеята за Бога, като вечно Начало и Първопричина на нещата, възприета и преживяна от старите евреи като Велика Реалност, остана да живее, просъществувала хилядолетия, възприета като Велика Истина от всичките народи по-късно. За нас в случая тя става по-жива, по-целеустремена в светлината на Учителя, Който ясно на разбран език казва: “Той е навсякъде. Той прониква всичко. Бог е жив, мисли и говори непрестанно.

Формите и образите на Неговата мисъл ни обикалят. Отвсякъде, накъдето и да се обърнем, ние се срещаме с тях, те ни учудват, трогват, будят мисли и чувства, за да се превърнат не само на източници, но и за да ни накарат да мислим, да работим, да творим. Нещо величествено се разкрива, ако рече човек да огледа тая действителност, той обективен свят, в който сме потопени, тая жива природа, която непрекъснато упражнява своето давление не само през нашите сетива. Целият мир, устроен по някакъв незнаен план, разумно, хармонично, целесъобразно, представлява една жива книга, отлично написана, за да има какво да чете и учи човек през вечността.

Водата, тя привлече сега нашето внимание, той жив поток на енергия, на свежест, на чистота, на красота. Човек трябва да се изкачи по високите планини, една от тях – Рила, не случайно назована: “Водна планина”, за да се срещне с водата, с душата на водата, казваме ние и нехаем за онова, което материалистите могат да кажат. Само да застане човек на брега на едно от нейните многобройни езера, и да се потопи в нейната кристална чистота, една прозрачност те посреща и по незнайни пътища всичката красота на тия води отразяват двата тона синьо на небето и зелено-сиво на скалите, навлизащо дълбоко в тебе. Може да отседна под някой водопад и да гледа цялата феерия на водите, които се спускат и се разбиват като пеещ облак, пеещ по свой начин и различни гами. Получените звуци са и шумни, чисти и свежи, дъхащи на бели цветя. Изворите – това чудо на планината, тая ненадмината прелест, за която ние никога нямаше да престанем да копнеем. Ние обичахме планината, обичахме водата в нея и навсякъде, където я срещаме. Тя ни привлича, тя ни говори, тя ни влияе, тя прочиства нашето състояние, тя ни радва, за да стигнем накрая до извода: тя бе образ на Божията мисъл, тя бе дар на човека от Голямата Любов, тя бе израз на обилния живот, който бе притежание на човек. И беше толкова много, толкова много!...

Защо?! За да види, разбере и почувствува човекът колко животът е даден обилен, чист, красив, вечно движещ, жив като водата. Достатъчно е човек да влезе в досег със скритата красота и сила на водата – тая нейна метафизична същност, за да дойде в контакт в Великото и Божественото и никога да не смее да пита: “Има ли Бог?”

Това бе водата за нас – спряхме се на един от елементите, влизащи в тая стройна система на Божествената мисъл, защото тъкмо в тая беседа и на тоя събор, събрал неговите ученици и почитатели от цялата страна, стекли се масово от села и градове, на които Той говори не само за онова, което извисяваше душата и щеше да помогне духовното развитие на учениците, но и за ония практически методи, които засягаха бита и здравето му. В тая беседа “Духът на

Господа" една от главните теми беше водата във връзка със здравето на човека. Как да се използва тя чрез миене и пиене за възстановяване и поддържане на здравето. Беше много важно нещо за Него здравословното състояние на човек. "Ученикът трябва да бъде здрав, ако е болен, да не пристъпва прага на школата. Негова задача е ако е болен, да оздравее." Водата като емблема на живот, представляваше от себе си резервоар на магнетична сила, която се освобождаваше, когато заври. Затова Той препоръчваше горещата вода. Употребата на гореща вода беше истински ритуал. Особено по планините при екскурзии, тя беше неразделна част от нашия живот, поддържаше правилния тонус и съхраняваше топлината на организма и още нещо, целяща отварянето на порите – първото и важно средство за здравето или за възстановяване на нарушеното здраве. Беше много важна и актуална темата за изпотяването, този важен процес, който представлява и основа на здравето. Порите, това бяха органите на централното дишане, за разлика от спецификата на дробовете, както го наричаше Той. Темата около водата е много голяма, за нас. За нея има много да се говори. Той ни въведе в нейния свят и ни показа нейните чудеса и ние опитахме нейната магия.

Една година, на един километър от Изгрева, на едно пустеещо място, където бликаше едно изворче, учениците под ръководството на Учителя, хванаха водата, направиха чешма. Водата пак по Негова препоръка минаваше през едно открито корито, за да я огряват слънчевите лъчи и водата беше приятна за пиене. Идвахме със стомни да точим от нея. Идвахме всеки ден. Изпълнявахме една задача за изпотяване, за отваряне на порите. Беше много важна тя. С усърдие я изпълнявахме и имахме големи резултати.

Водата като разтворител, като необходимост, криеше не само енергия, но и целебни свойства. Не става дума за минералната вода, но изобщо за водата. В тази беседа се дадоха много наставления и рецепти за нейното използване като лечебно средство. Някой от тези опити с водата, които препоръчваше, наглед бяха и леки и прости, ала те криеха нещо магично, и ония, които ги прилагаша, разбираха тяхната цена. Всичко отнасящо се до здравето звучеше някак си обикновено, леснодостъпно, просто, ала резултатите бяха големи. Лекуването с вода беше наложително за някои – реакцията при пиенето от 1 до 5–6 чаши гореща вода, беше явна, резултатът на лице. Бяхме опитали, продължаваме да опитваме.

Много говори, много даде в тази беседа за водата. Честото къпане, честото миене, всекидневната програма, за редовното обливане след всяка работа. Би могло да се каже, че преди половин век сякаш водата не заемаше такова голяма място във всекидневния бит на човека. Чухме го това: "всеки ден" – по много пъти на ден не ни прозвуча тогава особено странно. Днес, когато картината е сменена, как бихме изслушали тия препоръки – всеки ден да се измият нозете и тялото, а ръцете по 20–30 пъти на ден. Всичко това имаше вид на начално въведение във всекидневната хигиена и с употребата на вода. На Рила, където пребивавахме през лятото, водата за пиене и готвене се носеше от най-хубавия извор, който не беше близо до лагера, но ние бяхме научили и свикнали да мислим, че носенето на вода е нещо здравословно и на никой не тежеше тая всекидневна програма. На Рила се инсталираше баня – и всеки можеше да се къпе като пожелае.

Водата успя да навлезе дълбоко в нашия всекидневен живот, като важен продукт и като лечебно средство: "Няма болест, която да не може да се лекува с горещата вода" – беше казал Той в една беседа. Грижливо ние събирахме всичко, което се казваше за водата – правеше опити с нея, прилагаше я при заболявания, особено при коварните грипове, когато тя действуваше ефикасно.

“Човек не подозира какво крие водата” – затова с право я нарекохме ние “едно от чудесата на природата”, а в едно от нашите поетически хрумвания, нарекохме я: “Принцеса”. Водата – това велико благо, сладката вода, величествен израз на Любавта – живот за който непрестанно трябва да благодарим.

“Употребявайте вода като е предвидено от природата, лекувайте се с нея – пробвайте идеи, пробвайте тези рецепти във връзка с нея, за да опитате силата на водата, поемайки живия магнетизъм.”

Слушахме, отбелязвахме и прилагаме – отдавна се бяхме уверили в нейната магическа сила, тя действуваше и физически и психически. Как става това? –

“Приемайте Божията мисъл, казвайте: Господи, Ти Който живееш във водата, излекувай ме!”

“Правете опити с нея, ако не всички, то десет души, за да се уверите”.

Правете тези опити, отлични рецепти, без никакви други странични смущения както неизбежни са при употребата на лекарства. Ние не сме против тях, нито против медицината като наука, нито против лекарите, но има нещо друго, което можеш да кажеш, нека никой да не ни чува. Ние сме да се намерят първо причините на едно заболяване, ние сме за това, да се намерят те, не само в тялото, но и в душата, в сърцето, в ума на човека, ние сме за една предпазна медицина, която да предотврати болестта, преди тя да дойде. Има начини, които могат да се видят и открият, ние сме за ония прости и естествени методи на лекуване, съобразени с природата и с индивидуализма на всяка човешко тяло, ние не сме за драстични лекарства, които ще помогнат за едно и ще навредят друго, ние сме за нови отношения между лекари и пациенти, ние сме за лекари, родени за такива, ние сме и за това, всеки човек да притежава елементарни познания по анатомия, всичко за хигиената, да изучава тялото си и да бъде пръв лекар на себе си.

Учителят успя твърде много, за да направи от нас хора будни, живи, възприемчиви за всичко, което може да съхрани и възстанови здравословното, естественото и хармоничното състояние не само на физическото тяло, но и на духовното. Най-важната и първостепенна задача, която предшества обикновеното лекуване. Затова, нека всекидневна задача е да разтоварваме ума, сърцето, душата си от всичко нехармонично, тревожно, противоречиво, ужасяващо. Неизброими са начините и методите, които Той е дал, за справянето с тая мъчна задача: “да поддържахме винаги “доброто разположение” – тоя талисман на здравето.

А то е едно от главните условия да поддържахме “връзката между нашата душа и Божествената мисъл”.

Накрая на беседата това е и Неговото пожелание.

Ние от наша страна ще си пожелаем: Нека водата стане за нас това, което Той каза и показва в тази беседа!

Нека тази принцеса навлезе дълбоко в нашия живот, за да се радваме на нейното несметно богатство!...

Господи, не ни лишавай от сладката вода – това чудесно съчетание на двата влюбени елемента – H_2O . Тя е благо, което се оценява едва когато започва да се губи. Сладката вода, израз на духовния подем и на доброто, правено от разумните и чистите по сърце хора в света.

Дано никога те не липсват на земята!

За да се радваме всички на обилието на чистата, сладката, животворяща вода.

25. "АЗ ЗНАЯ! ..."

есе

5.1.1977 г.

"Аз зная много от вас са бедни, много от вас са болни, много от вас са невежи, много от вас имат недъзи, много от вас са прости, не са учени – всичко зная. Казвате Учителят не знае ли всичко това? Зная и защото зная, показвам ви пътя, по който ще намерите това богатство, показвам ви мястото, отдето можете да го вземете."

Намираш се пред нещо, което не можеш да уловиш със сетивата си, има нещо неокачествимо, неуловимо, а е там и е толкова реално, сякаш гледаш ръката си, а не тая картина, тая панорама, която ти разкрива не друго, не, а Неговия свят, Неговия делник – работен, реален, суров, сместил се сега в тоя празничен колорит по време на този събор, през първия ден, наречен: "ден на Любовта", новия ден. И ние сме там тогава и сега и гледаме тая необозримост да се стеле пред Него, пред очите ни, толкова близко и толкова трогателно нежно, защото и ние сме един от тези поотделно:" беден, болен, невежа, с недъзи, прост". Нещо си като един от тези. И слушааш, когато Той или по-точно Любовта ти говори с всичката мекота и топлота на гласа, слязла е там на това равнище по-ниско от морското. Тя, която за разлика от Мъдростта недостижим връх и като Истината друг още по-шеметен връх, общуващи със звездите и плеядите Любовта, която не се гнуси, снизходителна и нежна като майка слиза именно при такива като нас не само, за да свидетелствува участието си в твоята несрета, не и само да те утеши, не дори само и да те подкрепи, но, за да ти покаже пътя по който ще намериш скрития лек за болката, и ти сам да станеш господар и сам да си помогнеш, защото Той дълбоко вярва в тебе и в това, че ти ще успееш по тоя път и ще се домогнеш до разрешението, капиталното разрешение на твоя живот. Запазвайки и твоето достойнство, Той знае, че тъкмо за това си дошъл при Него, не с простряна ръка за милостиня, не, а за една победа, която собственооръчно сам като човек и ученик ще изтръгнеш.

Той вижда и знае, Той слуша воплите на всички и сега тия, които стоят близко до Него през този величествен празник на Духа, иска да ги поведе, да ги изведе, връщайки на себе си, изправени в целия си ръст, готови за гигантското усилие, когато ще трябва, неумолимо трябва да се справиш с една твоя лична задача, със съдбата си, която не иска да чака, както не чака дори и за Христа и за всичките сподвижници, чийто глави паднаха покосени като дървета. Тук и сега цялата постановка бе друга. По някакви неизвестни разпореждания, не беше вече нужно да се убиват, да се горят, да се разпъват учениците. То беше вече минало, нещата не се повтарят по своята форма. Времената бяха други, съчетанието на звездите благоприятно и Слънцето вече се прибираще към равноденствената си точка, напускайки юга. Така стояха нещата, когато земята беше удостоена с високия си гост и прииждането на пролетта се усещаше.

Но ето, бяхме пак ние, да не бъде пресилено казано, пак същите – бедни, нисши духом, кални и прости, както тогава, така и сега. Знатните пазеха достойнството си и казваха: Кой е Този, Син на дърводелеца Йосифа и Мария и не пристъпваха към Великото учение. И казваха: "Не вършейте в съботата". Не бе важно вече, времето вихрено препускаше и нямаше вече кой да ги чака, да ги убеждава и доказва. Тези, нека са тези, които са дошли, пристигнали..към Него, отрудени от път, голи, боси, гладни, жадни, бедни, а са понесени от нещо, което не разбираха, нещо яко, свежо, красиво, неподозиращо, ала достатъчно

жизнеспособно, за да те отвежда до тоя светящ праг, от който вече за нищо на света не желяеха да се отвърнат, при все, че нищо не ти обещава, а ти показват само път, който трябва сам да извървиш и със собствените си ръце да разбиеш ледовете на собствената си съдба. Защо и как? Защото стоиш там и не помръдваш, въпреки, че не ти обещава лесна победа, и как не ти идва на ум да простреш ръка. Доста ти е другото, другото, което е разперило криле над тебе. Приютен си под топлото дихание и над тебе едно небе като днешното меко, чисто, синьо, което излива на потоци светлина. Забравил си вече, че си "беден, че си болен, че имаш недъзи, че си прост, че си несъвършен, че си нисш духом". Изправен сега пред този ден, пред тази видимост и най-вече пред тази катедра да гледаш и слушаш Него, ти, ти се чувствуваш царски син, принц или принцеса от приказките и сърцето ти се пълни и празни, и на очите се стича безшумно влага и ти знаеш, че всичко, което носиш като това не тежи, не е тежко, да, не е толкова тежко, само да простреш ръце, по тоя път не по друг, сиромашията ще се стопи, болестта ти ще изчезне, невежеството ще се превърне на знание. И ти човекът, докоснат от магията на времето, ще разбереш, че всичко е целяло твоето добро, и че причините били там, бушували са в сърцата на твоите деди, че ти понесъл си едно минало, някакви стари звена дългове и сега си изправен пред последния падежен срок. Той гонения ти приятел, който разполага с великото те пита искаш ли да ти олекне – ще разводниш времето, ще отложиш изплащането. Законът е неумолим – или искаш сега всичко да бъде преодоляно, разрешено, изплатено. Трудно стига човек до тези дълбочини, мистично недостъпни. Ала "бедните, простите, болните, хромите, невежите", не искаха, да се проточи срока и да минат с, макар и облекчени "причините". Имат и куража и силата неизменно да кажат: Сега Учителю, нека сега да е. Времето летеше светкавично и думите се отронваха: Да бъде! Затова тези хора, ние – сега, имаме куража и съзнанието да стискаме устни и пестници и да вървим напред. Съзнавахме и живеехме времето, такива каквито бяхме пред кого сме застанали и какво се очакваше от нас. Затова примера на Боян Боев остана да блести като най-светла страница в историята на Братството и безстрашното отстояване страданието на Паша, начина по който носеше голямото страдание беше безпримерно – той поразен в нозете, тя в очите. И не само те, не, но нека спрем само до тях, чието житие е една дивна апокрифна история. Нека не се докоснем до тая интимност, за нас не е важен фактологическия материал, колкото удара и силата на строгата принципност, която не пожелаха никога и срещу която и Той не застана. "Чашата горчива, да я не изпия ли?!"

Колко е била силата на горчивината за нас обикновените хора не е от значение, важно е, че тя съществуваше за всички и нямаше ни възможност, ни закон да бъде избегната. "Всички ще минете по този път". Страданията бяха тема, която изпълваше всеки том от Неговите беседи. Страданията, тези очистителен огън пламнал в света, който нямаше да не близне нито един. "Целият свят ще страда и страда и вие в това число, но вие ще знаете техния смисъл". Ние знаехме, бяхме успели да научим това. И тогава и сега, когато пак и пак слушаме тези думи: "Аз зная"... не казваме направете чудо – да се отмени тази чаша. Ако можеше и ако трябваше, Великата Реалност не би допуснала с Христа да стане това. Ако можеше и Учителя би го направил, но защо?... Би могъл да знаеш, че би могъл, но ето стоеше Той пред това светло утро. След това Слово, към края на тази беседа се приближава и казва: "Аз зная и защото зная, ето показвам ви път. Давам ви ключ сами да отидете до хамбара, да си отключите и да си вземете колкото си искате – и колкото ви трябва.

Денят беше блестящ, и с мекотата и със светлината и на това незабравимо небе и ние "бедните, болните" решихме да го послушаме.

Поехме този път – съгласихме се с Него, преживяхме този час и бяхме уверени, че кога да е ще стигнем до този “хамбар” и ще разрешим задачата си около “причините”. При това всичко вече не изглеждаше както беше, защото имаше нещо друго, което вече казахме – изправени бяхме пред Нея – пред Любовта, чийто лъчи ни обливаха с топлина и светлина. Любовта и силата ѝ се вля в нас, какво е човекът, за да изпадне в униние от своя житейски товар?!... Сърцето ни ликуваше, умът ни поглъщаше Словото, душата бе извисена, за да усеща, че диша Неговия въздух и е стъпил там, където беше стъпил и Той.

Миг или вечност. Съборни дни, трудно можеш да осъвремениш цялата духовна постановка на тези дни. Твърде трудно, защото след като към нас бяха насочени лъчите на едно голямо Слънце, трябваше да кажем, че живи бяхме да усетим тази топлина и светлина, живи бяхме да преживеем радостта, която ни озари. И, че всичко, което се каза до края на тази първа беседа от този събор, се изля върху ни като благодатен дъжд, за да възрасти посято семе през този ден, за да можем ние, такива, каквито Той ни прие и благоволи към нас, да се справим с всичките си изпитания и страдания.

Каза го – чухме го тогава, слушахме го днес, беше израз на Любовта, беше меката длан, която се простря към нас, беше крепкия зов, който стигна до нас, беше вярата в нас, че можем: “Ще отворите сърцата си за новия ден – този ден на Любовта, ден на вечния живот. Вярвам, че всички сте дошли за новия живот. Ако се занимавате със стария живот, вашето идване на земята е безсмислено. Ако сте гладни, боси, бедни, със скъсани дрехи и ви изпратят пак такива, вашето идване на земята е безсмислено. Аз искам да се върнете хубаво облечени, добре нахранени, добре угасили жаждата си. Аз зная!...”

Нека добавим и нека не звучи странно – дойдохме и бедни и богати, и прости и невежи. И Той знаеше всичко това, и ни прие такива. “Такива Бог ми ги изпрати и Неговата дума на две няма да направя, приех ги” – беше отговорил Той на един, който Му каза: Как ги търпиш тия, нито те разбират, нито те знаят. Право бе, такива бяхме, но за нещо бяхме приети, то е друга тема, но ето, че не ще напуснеш земята беден, белен, прост, със скъсани дрехи, гладни, жадни, след като сме били при Него и сме слушали най-хубавата проповед през този забележителен съборен ден. Дръзваме да кажем, и никак няма да звучи ни странно, ни нескромно:

Богати сме,
Здрави сме,
Облечени сме,
Сити, но не преситени сме,
Напоени сме с най-чиста вода,
Озарени от светлината на строгия и неземаен закон.

Няма да напуснем земята както дойдохме при Него, нашето идване на земята, нашето идване при Него имаше дълбок смисъл.

Живи бяхме да преживеем новия ден, ден на Любовта, която ...към нас, за да ни постави в жив досег с най-великото случило се на земята през нашето време.

“Аз зная!...”

Той знаеше всичко и за всички. Той можеше да направи всичко за всички, но пазеше свещено границата, пазеше човека като най-свещения съсъд, като най-прекрасното цвете, като най-силния кълн – да не се повреди.

Но, за да расте естествено, да расте и се развива така, че да бъде където и устои на всички бури: “Та всичките мъчности да не са в състояние нито на косъм да ви отклонят от правия път по който сте тръгнали”.

Беше най-важно това и ние го разбяхме, опитвахме се да го преживеем.

26. “КОИТО ЧУЯТ ГЛАСА МИ ...”

ХРИСТОС

есе

7.I.1977 г.

Категориите са вече дадени, те са там, подредени като в картотека, очертани, обяснени, показани до колкото това е било възможно. Като тема за размишление те са интересни – материалите по тях са на лице. В света съществуваше една книга – Голямата, наречена, първата част: Стария завет, втората – Новия. Съществува и трета, неписана още, ала тя прониква целия живот, тя отразява както и другите две категории – наречени от Учителя: старозаветни, новозаветни, праведни и ученици. И четирите категории имат своите специфични и отличителни качества. Видове хора, видове живот. Какъвто е човекът, такъв е и живота. И този живот като многопосочна делта продължава да тече и да отразява не друго, а разбиранията, възгледите, убежденията. Те са различни разбира се, те са на стъпала, затова и са строго категоризирани. Те имат своя строго определена форма и свое съдържание. Това са изградени по всичките правила типове. И до колко човек има въображение и до колко познава облика на живота, който тече в тези епохи, той ще има представа какво представлява старозаветния човек – на всяка стъга ерусалимска, в храма и преддверието, в миналото още, когато Моисей ги повел през пустинята, за да им подари Ханаан и по-късно, когато изграждали структурата на държавата и полагали своята религиозна власт. Цяла епоха и един добре очертан образец – тип от Стария завет с всичките специфични белези, категория с една дума. Ние няма да се спираме на този образ, нито на следващия и той е добре вграден в Новия завет – релефно е даден, подчертан е дори, отличава се и забележителен е закона.

Третата категория – може да се смята като синтез на най-доброто, което са дали първите две – това е праведния. Съзнанието тук е по-извисено и законите и принципите вече играят решителна роля. Но и те не са тема в случая. Послужихме си с тях като знаци и сигнали, за да огледаме един друг свят, чийто очертания неудържимо ни привличат – те лъчеизпускат. Тези лъчи ни докосват и към този свят, този стан ние сме устремени и вече не можеш да се спреш тук или там, невъзможно е вече да са впуснеш в дълги дискусии, нито с никое от тези три категории, които още стоят там на ония същите стъги, облечени различно с книга или без книга в ръка да се взират в буквите, да тълкуват законите, да разнищват принципите, да защищават правото и да пазят острожно държавата си. Третата категория – тая на праведните излиза от обсега на първите две, пробива пашкула на догмата, да търси нови пътища – надолни, нагорни, дано стигне до Истината. Отминаваше ги – времето е доста напреднало. Ние имаме среща с Него, през всичкото време сме следили внимателно потока на Словото Му. Свежите струи на Мъдростта ни отведоха на едно възвишение – живи бяхме да присъствуваме на този забележителен събор, чийто светлини през тези петдесет години се увеличили неимоверно много. Времето е работило за тях, за да можем днес да преживеем същото и нещо повече, което ни накара да вземем перото и кажем няколко думи и се приобщим към новото, което днес, сега неудържимо като никога ни привлича,

новото, израснало като разлистила се гора, новото, което шуми и пее за всичко онова, за което сме бленували.

Каква видимост – възклицаваме днес. Каква панорама на великото, което се разкрива всред пепелищата, руините и пепел на нашето бурно столетие, на нашето съвремие, останало като никога на кръстопът без никаква перспектива. В оня ранен час на утрото, когато Слънцето се готви да изгрее на хоризонта по дадена заповед облаците се разпръсват, стопяват се – изчезват. Ние сме там, в тоя утринен час и наблюдаваме изгрева и чистия хоризонт. Ние не гледаме вече света, нито хаоса в него и не слушаме ничии гласове. Ние сме на това възвишение и наблюдаваме – Изгрева, това е може би – едно епохално явление и един нов свят, който се ражда, един стрък, който израства и една нова човечност, която блести. Процесът е неудържим. Като ония токове през пролетта, като оня топъл вятър, който топи снеговете и троши ледовете. Не се отнася вече само до нас и не само ние усещаме този полъх на новото. То ще докосне всички, разликата е само тази, че успяхме да уловим ранния час, стояли сме там срещу изтока и сме дочакали и зората и изгрева. Нищо не казваме, нашите думи са излишни, като художници с палитра и четка в ръка, правим опит да уловим линиите, да пресъздадем пейзажа и да кажем: Видяхме!!...

По някога се учудваме на смелостта, на дързостта дори да се изкажем. Но как, как може да се мълчи? Как можеше ония от ерусалимската да не викат: Осанна!" Ние не викахме, не смеехме дори да пеем, но невъзможно да не говорим с каквито и средства разполагаме. Не само сме гледали, не само сме слушали и мислели, но и живяхме. Живеем до днес, не в обикновения смисъл на думата – живеем с криле, можем да летим. И когато задъхани и развълнувани от големите височини, където Той ни повеждаше тогава и сега, развълнувано се спираме, едва поели дъх, лично за нас може би този ..жадни сме да проникнем в тоя четвърти свят, където се раждаше новия човек. Свят, който сега Той разкриваше пред очарованите ни очи – четвъртият от категорията – ученика. Няколко подходящи думи, казва Той, за да изрази новото, което в неговото лице пристъпваше в света. "Един живот, който няма да намерите нито в Стария, нито в Новия завет, нито в лицето на праведния. Започва сега живот на ученичеството, в образа на ученика". Много е казано за него от първата до последната лекция беше всичко за ученика. И учениците доста са казали за него, живели са с тази идея и идеал им стана живота на ученика. Но темата никога няма да се изчерпи, пак и пак ние ще се връщаме на нея, ще бъдат различни аспектите, а светлините ще си останат неуловими и неизчерпаеми.

Христос казва: "Иде ден и сега е, когато онези, които чуят гласа ми ще излязат въвн от гробовете и ще възкръснат." Кои ще чуят този глас?" – пита Учителят и отговаря: "Само учениците, само те ще се обновят, само те ще възкръснат, новият живот, възкресението е само заради тях. Възкресението не за старозаветните, не за новозаветните, не и за праведните. То е само за учениците, за хората на бъдещето, за хората на новата култура, за хората на новата раса." Работниците в Царството Божие.

Гледаш, четеш, повтаряш пасажа и неусетно се изправяш пред проблема, думата вече е дошла близо до очите, отделила се е по магичен начин от ..и вече не иска да изчезне. Очите са впити в нея, разчитах я бавно и бързо – Възкресение. "Които чуят гласът ми" – казва пророкът от Галилея. Превежда Учителя: "Само учениците". Но ти, ние сме обикновени хора, чели сме и Стария и Новия завет и думата е там – разбиранията около това мистично явление още се коментират, още се вярва, че като чуят тръбата гробовете ще се отворят и обвитите в ..ще възкръснат. Нека си вярват, няма да докоснем с пръст тяхното

верую, няма да правим опит да опровергаем това. Нека чакат идването на Христа. Къде ли е Той – отдясно на Отца си. Нека вярват и в това.

Категориите са свободни и всяка по отделно ще опита плода на своята вяра. Свободни сме и ние да оглеждаме света в неговата несъизмеримост, за да дойдем в досег с живата реалност, където всичко е вихрено движение и където няма място за статични и твърди положения и застояли течения и където най-живото, най-мощното, най-реалното е Христос, като живот, като фактор, който продължава да твори и създава новите форми на мисълта и следователно не стои отдясно на Отца, а живее по нашата земя, за да подготви четвъртата категория. За такъв Христос сме слушали ние, такъв Христос е близо до нас, за да ни пита ежечасно: "Ще чуете ли гласа ми?" Готови ученици ли сте?... Готови ли сте?...

Ние добре знаем съдържанието на тази дума, знаем, че тя е шеметен връх, знаем какво се изисква от ученика – всичко знаем. Привлечени от светлината на този идеал, ние дойдохме при Него, останахме при Него. Ала сега, сега, когато идваме в досег с най-важната, с най-актуелната тема: ученичеството и близо до нас една дума фосфорира: Възкресение, ние имаме желанието да изясним това велико по своята същина и замисъл явление. И нека кажем – възкресението не е механичен процес – дали една мъртва клетка ще възприеме или не, ще оставим вселенските събори да спорят върху това. Класиката ще се стопи, ще се разпадне както капчица вода, ще изчезне на вид, но предстои и обновление, възкресение. По същия начин всичко старо, негодно, криво вътре в нас, трябва да умре. Но, за да умре, трябва нещо да се прави – всичко е движение, как става това – механично, не, а с работа – упорита, постоянна и когато това "старото" умре, на негово място идва новото – възкресение. Възкресението – този мистичен и величествен процес, който се извършва вътре в човека под напора на много сили – много огън, много вода, много бури. За да се извае един диамант, нужни са големи напрежения – и огромен натиск. Не е лесен този процес. Всичко казано около ученика и пътя на ученика не е нищо друго, а подготовката за това велико събитие, което ще стигне до всички рано или късно.

"Които чуят гласа ми" – "Аз Господи те призовах в правда", казва Исаия.

Кои? Кога ще чуят гласа Му и кои ще правда?...

Работниците, казва Учителя, тези от новата раса. Тя няма да бъде многобройна, но всички хора от тази раса ще бъдат мощни по ум, по сърце, по воля, по душа и по дух. Те ще възстановят Царството Божие на земята и ще кажат: Възможно е всички да живеят в Любовта, в Светлината, в Мира и във вечната Радост, която Бог ни е дал!"

Към този свят, свят на ученика, към този четвърти дом се насочваме ние – в тая свещена обител светят четирите свещи: Любовта, Светлината, Мира и Радостта. Шеметен връх.

Идеалът на ученика.

Казваме: Нека чуем гласа Му! Нека Господ ни призове в правда! Нека се удостоим навеки със званието ученици!

Нека това бъде нашата молитва!

27. “ЖЕНА, КОГА РАЖДА ...”

есе

8.I.1977 г.

Казано е всичко – какво можем да прибавим към това, изградено цяло, каквото представлява четвъртата по ред беседа от същия съборен том **[Ще се превърне в радост** : 21 август, неделя, 7 ч.с. – В: *Пътят* на ученика : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 179–248.].

“Жена, кога ражда на скръб е, а когато се роди детето, зарадва се”. (Иоанна 16:21). Два момента – две течения: огън и лед, скръб и радост. На всяка страница се срещаш с тях, усещаш ту едното, ту другото – милва те тих зефир, шиба те буря. Стоиш между тези два интервала, вслушваш се внимателно, докосваш с пръсти китката и отмерваш пулса – неравен, ту бърз, ту тревожен, ту тържествен. Искаш да въздъхнеш, ама въздишката не обичаш, не си позволяваш това, отмерваш календарното време и казваш: Половин век!... Как измина той, пак броиш, пак теглиш черта – тридесет и две години, започваш тридесет и трета. Сега сме януари 1977 година. Без Него ли сме били през тия години? Трудно би могло да се каже – не, невъзможно. Но какво се случи, кое надделя, успяхме ли да задържим талисмана, връчен ни тогава, през онова августовско утро. Той винаги боравеше с точно определени величини, и винаги те са били положителни. Нямахме място ни за съмнение, нямахме ни една дупчица, откъдето да се промъкне неверието и да демобилизира основното. Ние знаехме, ние разбирахме, ние вярвахме тогава и сега, че всичко казано от първото до последното Слово дишаше Живот, Мъдрост и Истина. Сега, когато правим опит да анализираме себе си сме безсилни. Нашата самоанализа ни грабва. Обърнати само към нас, задълбочени ние търсим не друго, не, а радостта. Странно хрумване и нека не кажем фантастично желание през седемдесетте години с един хвърлей до осемдесетте, с живи и будни сетива за всичко, което става около нас, близо и далеч от първия до последния паралел. Как!... Нима можеш, нима ние можем да се затворим в нашия свят? Кръстосват се хиляди антени и всяка по отделно ти поднася една съдба, едно страдание. Късно решаващ да погледнеш себе и търсиш, за да стигнеш до извода – нима тя – радостта е възможна, когато всичко е така сгъстено надвиснало като претоварено небе. А знаеш всичко – всеки ден отиваш и се връщаш и пиеш от този извор, не си жаден, нито гладен. Тя – радостта дали не е утаена като скъпоценен бисер в дъното на океан и лъчите не стигат до тебе. Тръгнал си на път и вече не знаеш какъв път те чака, гъста гора, или бурно море, ала вървиш, защото не можеш вече да се спреш. Казваш: до края, до края, вероятно, за да стигнеш до бисера. Тоя идеал, който Той ни остави и завеща и едно бъдеще, което Той рисува с разнородни тонове, за да се получи кипяща лава под хладни и приятни води. Не отрече ни в една страница дори страданието, което щеше да се вкопчи в сърцето ти, като бърза да добави: “Много велики хора в миналото са страдали и работили за Бога преди вас. И днес хиляди хора живеят, страдат и работят за Бога. И за в бъдеще ще работят – и вие също”. Връщаш се и решаващ наново пак и пак да заемеш скромния си чин, да погледнеш наново сборовете и да потърсиш отличителност, специфичност лично за тебе – за нас, минали през Неговата школа, минали през този събор, където бе дадено основното направление и главната магистрала бе вече очертана. Накъде?!... Само там слушаш и повтаряш ...: “Жена, кога ражда...”

Не си само ти. Съзнателно или безсъзнателно всички са в положението на бременна жена. И знаеш, добре знаеш, че не друг и не други, а учениците са на най-завидното място, под най-благоприятните условия и съчетания, под крилете на най-добрия си приятел, който стои на страж и те пази и съдействува всичко да мине по-леко. Казваш си – нека двете лица стоят там и те гледат като деня и нощта, като светлината и тъмнината, като радостта и скръбта. Това не пречи на твоя точно определен път – и по този път нищо вече не трябва да те спира или спъва. Длъжен си да примириш двата тона – да слееш в едно скръбта и радостта. Усещаш вкуса на едната и на другата и виждаш целия свят. Какъв живот! Милват и шибат те едновременно – един топъл развейгор и един северен лют вятър.

Колко всичко е комплицирано, сложно като уравнение с много неизвестни. Трудно ти е да летиш при тая ситуация, при тая постановка. Надделява тя.

Годините, времето – отношението на държавната власт, напрежението с неизмеримия си волтаж, тревогата и голямото огорчение, как всичко това стои неразтопено и тежи през това утро, намира и усещаш горчивия вкус на залъка. Предвидено ли е било?... Безсъмнено – тогава като всички болни, отрудени и страждущи, тръгваш да търсиш лек.

Зима е – навред е тя. Нека живакът ниско да е спаднал и нека и ти да зъзнеш заедно с всички по всичките меридиани и паралели. Ти, ти знаеш, че има ключове за всичко, има врати откренати – има, има нещо, което ти знаеш малко повече от всички други и можеш повече от всички.

Един миг и вече си там история и се опитваш да изтръгнеш не само светлия лъч, но и малката котва на надеждата и сигнала поставен за тебе, не за друго време, не, а тъкмо за този ден на голямата скръб и на комплицирания час.

Не ти е простено, по-мекото казано, не ти е дадено и нека всичко дотук не звучи като горест или оплакване, макар, че тя ни намери, а то се надигаше и въпросът се отронваше: Докога?...

Това е!... Това сме...

Ученици, да падаме и да ставаме. Да слушаме и да различаваме гласовете, да търсим и да намираме: “Жена, кога ражда на скръб е...”

Не бе пощаден и Той дори. Намираш и четеш: “Българите мислят, че могат да се повдигнат против мене. Това, което говоря, са Божий думи, Божий закон. Ако те се опитат да нарушат Божиите закони, Господ ще ги заличи от лицето на земята. Българите трябва да знаят, че каквото е отношението им към мене, такова ще бъде отношението на висшия свят към тях”. Хората ще познаят, че само Бог управлява света, и само Неговите закони са вечни. “Плашете се от това, какво ще каже държавата. От коя държава се плашите? Вие се плашите от управниците. От кои управници се плашите? Дойде един праведен човек в света, а някой замисля да излезе насреща му с револвер. Питам, вие гърмели ли сте срещу човек, когото Бог е пратил на света? Можете ли да гърмите срещу светлината? Можете ли да направите дупка в океана?...”

Звучи мощно, цялото небе и цялата земя кънти от тези думи, казани на края на беседата, като последна мярка, която е успяла сякаш да разпръсне всичката тъма, скръб и напрежение, спуснали се върху нас. Словото ни докосва живо. Разсича сякаш двете течения: детето се е родило, или се ражда сега и радостта вече може да пристъпи към нас, макар и плахо. Понесъл те вече на крилете си, усетил си свежия дъх на кристалния въздух, височината е сменила твоя пулс, сърцето бие другояче, умът ти ликува, думите успяват да погълнат всичката тежота на това дълго денонощие. Един здрав гръб, като тил, те подпира и една силна длан е поела твоята невръстна ръка.

И нейде дали като след буря усещаш, че зората се разпуква, една бяла следа, една златиста линия и същественото, главното излиза наяве. Изтока е чист – небето разлива меката си синева. Това небе на ученик – навеждаш се тогава над книгата, отваряш я наслука и талисмана блести.

Позволено ти е да скърбиш, дадено ти е да се радваш. Спусни се на дъното на океана и извади бисера на радостта. Дар ти е от Голямата обич, излята е тя щедро, бе утро съборно, бе ден, богат и великолепен: "Жена, кога ражда..." Събрал е Той всичката хубост, всичката мекота, всичката топлина, всичката обич, всичката сила, за да го събере всичко това в тия страници, за да излее след това всичко в тебе, вътре в глъбините на твоята съкровеност, накрая да ти го поднесе като венец, като тайна, като свещен нафор.

Нека гори света – огънят е добро нещо.

Нека страдаме – страданията крият благословенията.

Нека скръбта ни облива – в нея лежи скъпоценен камшик.

Късно разбираме всичко това. Може би и късно намираме скритите съкровища, които ни чакат търпеливо.

"Жива положителна вяра. Да живее с Радостта, с Мира, със Светлината, с Любовта". – Идеалът на ученика.

"Бъдещето е пред вас, ще го опитвате".

"Като се роди детето, майката забравя своята скръб". Не се питаме вече: Родено ли е вече? Само четем и препрочитаме четирите думи, само гледаме пламъка на тези четири свещи, само се греем на топлината на тия четири слънца. Тогава ставаш, изправяш се с целия си ръст и шептиш: сега ще ги поставя на четирите ъгъла на моето жилище. И като магьосник редиш едно гладко, чисто и хармонично заклинание. Ти радост ще ме извисяваш, ти Мир, ще ме успокояваш, ти Светлина, ще ми светиш, ти Любов, ще ме крепиш.

"От коя държава и от кои управници ще се плашите?!" От кои, казваме сега по време на най-сгъстения час за нас и за всички добри, честни, самоотвержени люде, които са готови да жертвуват всичко, за да се възстанови потъпканата правда и погазената свобода. Там сме и ние, на тая мирна барикада, добре екипирани, добре въоръжени да браним най-скъпите за човека права, дадени не от държавните управници и властници, а то Бога.

Да пием от извора на радостта.

Да живеем мирно и тихо – спокойно и безтревожно под крилете на Мира.

Да имаме обилно светлина, за да учим, да работим и безопасно да се движим.

Да имаме любовта като основа на живота ни, като извор и като въздуха, за да живеем истински.

"Не бойте се, скръбта ще се превърне на радост".

"Да имате вяра, бъдещето е ваше".

"Бъдете смели и решителни, че Бог е на нашата страна".

Казано е всичко, както Той само може – какво може да се прибави към това величествено цяло?...

Само една страничка от нашия дневник, дневник на ония, които не дръзват да се нарекат ученици.

Нека простена бъде нашата нескромност.

28. ВЕЧНО СИЯНИЕ

есе

15.I.1977 г.

Шестата по ред беседа, четвъртият съборен ден. Четем заглавието: „Пробуждане съзнанието на ученика“ [**Пробуждане на съзнанието на ученика** : 22 август, понеделник, 7 ч.с. – В: *Пътят на ученика* : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на „Изгрева“, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 283–322.] – позната и непозната област. До тоя ден на 1927 година има вече натрупан материал. Чел си, размишлявал си, дори си правил опит да поетизираш върху темата. Тя те е занимавала, следял си миналите години и последната, търсиш си белезите на пробуждането, предшествуващите процеси и вероятно си се питал: пробудено ли е моето съзнание, или още спя „Събуждането“. „Пробуждането“ е вече един въпрос, който навреме интересува всички. Той не е само начален миг на работния ти ден, когато светлината нахлува през твоя прозорец и си вече готов с леко сърце да прегледаш програмата си и миг след това да си на крак. Събуждането, това обикновеното, всекидневното е цяло събитие, изпълнено с красота и благодарност. Изпълнен си със свежа сила, нощта е била благосклонна към тебе и кротко те е развеждала в чудния свят на сънищата и приказките, а най-вече в някаква установена школа, недостъпна за твоите физически сетива, но определена за нещо в теб – за някой или някоя в теб. Душата знае това и вероятно била е развеждана в тоя метафизичен свят. Усещаш, бил си някъде, но къде?

Ала да преживееш събуждане, или по-точно казано, както Учителят употребява процеса, пробуждане е вече нещо твърде интересно за тебе, то живо те засяга и си вече нащрек, не искаш да пропуснеш нищо, защото от това зависи твоята равностетка. Си ли, или не си? – Съм ли, или не съм? И вече си мобилизиран. Цялата ти сетивност е вече на крак, тук вече не става дума за теоретични знания, нито за онзи неизвестен свят, когато нощта те обвива в своята прегръдка. Тук става дума не за тялото, а за съзнанието. Идеята не ти е съвсем нова и чужда. При това тя съставлява част от твоя копнеж, тя влиза в програмата на твоето ученичество, ако можем да се изразим така. Много, много пъти ти отиваш и се връщаш на нея, знаеш къде и кого е третирали този въпрос, прелистваш тия страници, един алгебричен израз, с който Той си служи, за да поясни идеята... гледа почти дружелюбно. Де какво има говорено за съзнанието, за душата вече си го минал. Често, когато оставаш сам, питаш се: Събуден ли съм? Пробудена ли е моята душа, моето съзнание, или спя дълбок сън за живия духовен поток, който тече край мене. Точно не знаеш, но в една малка частичка на твоето небе, трепти една звезда, усещаш един трепет, дошъл си при Него не за друго, а само за това, да живееш пълен, богат духовен живот, чийто начален удар добре ти е известен „Пробуждането“.

Светът беше пълен със спящи хора. Някои цял живот не могат да се събудят, някои се събуждат под гръмотевичния удар на някоя душевна депресия. Но ние, които поехме този път само с тази цел, живо бяхме заинтересовани, затова през това утро, когато темата в началото още бе съобщена: „Темата на днешната беседа ще бъде една от най-трудните“ – „Пробуждане съзнанието на ученика“. Вече си готов, вече се радваш на новото, което ще чуеш, а миг след това гамата е сменена сто процента: „Тя ще бъде практическа, почти недостъпна за умовете ви“. Не си спомняме какво се случи и дали още в началото не сме оставили молива и не сме се отказали да водим бележки.

Разбрал си тогава, разбираш и сега и имаш същото усещане, някак си, ако може да отложиш проникването в тая "недостъпна област", да не се връщаш на нещо, което в момента дори ти казаха, че е много високо. Ала колко години оттогава, колко вода изтече, и колко си далеч от оная съборна година, когато си бил на двадесет и четири години и с непохватните си пръсти, правил си опити да решиш задачи от висша алгебра. Този път решаваш да отидеш до край. Дума по дума, фраза по фраза да събереш идеите, да ги съпоставиш, да търсиш и да се изкачваш, докато се домогнеш до онова, което Той е целял. Да обгърнеш темата отвън, без да влезеш в тунела, този кабинетен метод на мислителите, а да разпериш криле и да литнеш след крилата мисъл, да обхванеш простора и да вдъхнеш струя от свежия въздух. Вече знаеш, че нещо ще се случи, усещаш, че в тебе нещо е заякнало, кален си и можеш да се впуснеш в това далечно и трудно плаване. Знаеш, че няма да ти бъде лесно, както не ти е било лесно и тогава, защото нищо не помниш – "практически недостъпна за умовете ви". И този тунел, какво значи това, какво искаше да каже с тая дума? Тунелът не е ли една необходимост, път искаш или не трябва да минеш, а Той ти казва: "Не – Минете ли през тунела, само ще говорите за темата, без да я разбирате". Това значи, че има друг път. И ти решаваш да го търсиш. Защото той съществува, иначе не би говорил за него.

Сега вече си уточняваш, решил си да го поемеш, заедно с риска, който подозираш, но няма време за избор. Ще тръгнеш и ще проследиш внимателно всичките сигнали. Фигуративно Той е набелязал не само пътя, но и метода. Той е даден, скрит е във формите на символа, ще проследиш целия процес описан в първата глава на кн. Битие – Сътворяването на света – епохите са събрани сякаш в лешници, доведени са до дни – дните шест на брой, седмия определен за почивка: дадено е, за да бъде близо до човека, тази огромна по своите размери постановка, това огромно строителство, което дали не почива върху неясните основи на чудесата и мигновеното. Механичност не съществува, статичността е изключена.

Процесите са идентични. Сътворението на света се отъждествява с пробуждане съзнанието на човека, респективно на ученика. Четеш първата глава от Битието: "Земята беше неустроена и пуста. И Рече Бог: Да бъде виделина! И стана вечер, и стана утро – ден първи!" Това е работата на ученика за първия ден, когато той влезе в новия живот. Новия живот, казваме ние и някъде, далеч в годините, когато пристъпваме първите прагове на този път, с нашата бодрост младежка стъпка, с нашата воля и устрем, с нашия жар да вървим напред, добре помним, че никак не бе нито лесно, нито радостно, нито светло бе нашето небе. Години на младостта ни – бяха години на буря и сияния, дълбоко в нас пластове сякаш се надигаха и преживяванията ни се превръщаха в мъчителни напъни да стигнем до някъде, да се домогнем до нещо.

"Няма да оставя нищо от старото небе и старата земя", цитира Учителя този стих, като вметнат в началото на този пръв ден означен с "Виделина". Дали не е било така: "От света на ученика, от неговия ум, от неговото съзнание ще изчезне всичко, и той ще остане като в пустиня. От неговото небе няма да остане нито слънце, нито месечина, нито една звезда, той ще увисне сам във въздуха. Абсолютно сам. И гласът на Господа няма да чувате. Какво ще правите, като се намерите в такова положение? Положение на Христа, когато беше на кръста и от дълбочината на душата ще извикате: "Елои, елои, лама савахтани"

Ослушваш се – веднаж ли е било!... Тътените на тези бури още се чуват, макар и вече притъпени. Усещаш колко слаби са били твоите стовали на

млада бреза и колко еднакво са те шибали и ветровете и бурите, не по-малко и глухата безнадеждност на безмълвието. Преживял си не една депресия и Слова на Бога, не си бил само по това време и знаеше, че не е случайно, знаеше, че сезоните се сменяваха и времето еднакво те удря и милва.

Беше предупредителен сигнал – в началото на един път, който минаваше през страниците на библейските сказания, който пороци неизбежните перипетии и завой, които ти предстояха, за да минеш. Не се уплаши тогава, не се плашиш и днес: “една земя неустроена и пуста – суша и вода, небе и небесни тела, трева и цветя, дървета и храсти, животни, риби и птици небесни – едно огромно строителство, пренесено сега от голямо – Великото към великото малко от цялата земя, към твоята малка планета, която се движеше в два квадратни метра човекът – ученикът, който започва началния ден след като беше уловил първия лъч на изгряващото слънце и бе опитал първата глътка от живата вода на познанието. Нищо вече не бе в състояние да те спре да не застанеш на това място и да започнеш голямата работа – твоята, личната. Важното беше да се преодолее страшния момент, че си сам, изоставен, блуждаеща комета без път и без цел. Обезценено е всичко и си гол и бос, беден и богат, забравен и изоставен. Загубил си всичко. Земята неустроена и пуста. Животът ти – пустиня, а ти жаден бедуин, копнеещ за оазис.

Картината е дадена ясна, релефна и недвусмислена. Предупредителният знак е поставен в началото, ала трябва да знаеш, че зад всичко това стои Той, и че ти можеш, дадена ти е възможността да събереш цялото си мъжество, да призовеш всичката си сила, да впрегнеш цялата си воля и да направиш последното, което ти е дадено като милост Божия, като пропуск: Да се помолиш, да призовеш твоя Бог. Така започва всяка работа голяма или малка, късно щеше да опиташ закона. И понеже нищо друго нямаш, приближаваш до последното. То е последната възможност и на нея Незнайният Дух отзвучава. Малката светлинка блясва и първата въздишка на облекчение се изтръгва от сърцето ти. “Виделината” – озарен е вече хоризонта, изтока розовее, зората се пука. Тя е за тебе. Настъпил е великият момент. Пробуждането, началния удар, който известява като пулс на новородено, което почва да живее. Усещаш ритмичния пулс, започнал е един живот за който си бленувал.

Тогава, тогава вече след тоя първия на сътворяването, започва работата. Преодоляно е най-трудното. Вече е светло, вече е ден. Водата и сушата са разделени, обособени като морета, океани и континенти. Вече има светлина и топлина, небесния купол е вече осеян със светящи тела, влагата прониква, реките текат, извори бликат, тревата прораста, цветя и дървета също, огромната дейност е в пълния си разгар.

И ето, сега, всред целия този кипиж пренесен в настоящия момент, се изправя една стройна фигура, един човек, нов с устрем, с жажда, с цел и идеал да създаде от себе си именно такава земя с всичката хубост и чистота, с всичките си скрити богатства, с всичките си скрити сили, с всичката огромна енергия, безспирно текуща, или складирана някъде още. Земя – планети – Господ и всичко това събрано в човека. Каква огромна работа, да се заеме с цялото това строителство не вън от себе си, не, а в сърцето, ума, волята. Цели светове, които предстои да се устройват. Тепърва, от сега и през вечността – само започни, само тури началото. Ето имаш и фар ако си кораб пътуващ няма да се изгубиш, ако си птица също, ето имаш криле, имаш, имаш нещо неопценено, нещо незаменимо – Съзнанието – Централно ръководство. Силен и опитен капитан, ръка здрава, която държи твоята, рамо канара, което ще те подкрепя. Слънце, което ще ти свети – това е съзнанието, което трябва да се събуди, да се извика на живот, за да разбереш, че си необикновен човек, роден

да заемеш мястото си в четвъртата категория, да не прашаш провинения в изправен дом, не и на съд, не и на бесило, а на училище и ти сам да заемеш скромния си чин и да слушаш най-големия си приятел – Учителя си, който предстои да те разведе не в близкостоящи и лесни по път обекти, а по шеметни върхове, които надвишават по височина дори и най-високите.

Имаш Го, намерил си Го, призовава те – не си обикновен човек и експедициите ти за един живот не са ни лесни, ни достъпни. Нужен ти е водач. Разбираш всичко това и си безкрайно благодарен, че Той е реалност и факт и, че ти си успял да приготиш в тебе условията Той да се спре при тебе, да общува с тебе, и те подкрепя при всичките завои на този нагорен път – по всички видове пътища.

Пробуждането на съзнанието е условие и възможност да влизаш в контакт не само с положителните сили, не само с възвишените същества, а най-вече с твоя Учител, който те посреща с думите: “Нали искаше да ме познаеш, нали искаше да ме опиташ?...Искаше и затова готов ли си сега за голямата работа – работата на ученика,...не, както учението на земята, което приключва с университетта. Тепърва ученикът започва и никога вече катедрата и черната дъска нямаше да изчезнат от неговите очи. Живот на непрекъснато творчество – “живот на твърдта”. “Една велика работа, за която трябва да се приготвите” Това е създаване на Божествен дом – идваме до алхимически закони и до висша математика”. Новото в човека – “едно ново тяло, което му е нужно за новия живот”.

Живот на непрекъснато творчество, живот, който никога не уморява, не дотяга, не доскучава. Едно движение непрекъснато, ритмично, възходящо. Ще дойде ден, когато ученикът ще направи един разбор, ще се обърне назад, ще обгърне миналото, ще огледа настоящето и ще събира сборовете. Направил е нещо, стигнал до оня свещения праг, където като Псалмопевецът казва: “Като видя Божието лице, ще бъде доволен”. “А ученикът ще да каже като видя лицето на своя Учител, като разбере смисъла на онова знание, което съм придобил от Него и като започна да манипулирам с всички светли сили аз ще бъде доволен от своя живот”.

Паралелът – опитахме се да го направим, то бе трудна експедиция по море и по суша, опитахме се да минем през тунела и да преживеем всичката светлина, красота на простора вън от него – това човешко изобретение за преминаване през планини го оставихме. Ние тръгнахме пеш по планините с цел да стигнем единствено върховете. Не бяхме сами, имяхме водач. Много е трудно изкачването без водач. Щастливи сме, че Той ни води за ръка, както към големите височини, така и към големите дълбочини. Тази лекция, “практически недостъпна за вашите умове” наистина бе трудна област за преодоляване. И дали сме успяли?!

Да намериш нужния материал, да научиш изкуството от тях, да направиш нова земя и ново небе, да успееш да запалиш и Слънцето и звездите, за да се сдобиеш с виделината – фар, в твоя малък свят, за да е светло по всяко време, когато не знаеш кога Великия човек с необикновено поприще, ще дойде и ще похлопа на вратата ти, за да ти предаде първия урок – не като на обикновени хора, а като на ученици. Наистина е трудна и сложна задача. То е равносилно на преодоляване на кръга. “Това е великата задача, която трябва да решите като ученици” – казва Учителят. “Най-страшната и най-велика задача. То е връщане към Бога. Този процес става у всинца и никой няма да го избегне”. Нека приключим. Ученикът е ученик, когато завършва всяка година успешно и минава в по-горен клас. Студентът е студент, когато редовно си взима

изпитите. А ученикът на Великата школа е ученик, когато стои пред своя Учител с пробудено съзнание, готов за всичките експедиции леки и трудни по височини, по дълбочини, и на близки и далечни разстояния. Все едно, готов е на край света да отиде – със запалена факла на ръка, с криле и душа за всичко, което предстои – смел и решителен с пълна вяра, че Той е до него, над него и го води.

Пробуждане съзнанието на ученика е велик процес – велико събитие. Момент на разцъфтяване на човешката душа, очакван не само от Него, но и от цялото небе, което следи с интерес и участие този важен и съдбоносен акт. То е изгряването на Слънцето и изгряването на звездите.

Небето на ученика е вече осветено и вече няма нощ, няма ден. Няма тъмнина, няма светлина.

Има онова, което се нарича вечно сияние – непрекъснат изгрев.

“Христос хлопа само на вратите на учениците” – Учителят е Учител само на ученици с пробудено съзнание.

29. СИМФОНИЯ НА УЧЕНИЧЕСТВОТО. ГЕМИДЖИЙСКОТО ВЪЖЕ

есе

13.I.1977 г.

Няма да се спираме на избора на деня, на часа и нека не се отклоняваме с тия неща, които на пръв поглед за обикновеното съзнание може да се види случайно или естествено. Но ще кажем, макар, че съществената централната част привлече нашата размисъл и нашето перо, ще кажем, че не случайно денят е неделя, часът е 8 – вечерно време и лекцията **[Обич към знанието : [21 август], 8 ч.в. – В: Пътят на ученика : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 249–282.]** започва с познатото мото, с което до последния ден започваха лекциите от Младежкия клас. Ясно беше, че цялата тази лекция бе адресирана изцяло към младите, които по това време пълнят класа и в голямата си част са ученици, студенти от които някои в началото, други към края на семестриалните изпити. Всичките тези лекции имат нещо специфично, специално за образовани, академици, затова и материята на места може да се каже, беше строго научна. В тях много често имаше новости около научната мисъл, откриваха се много истини около устройството на тялото, имаше много фактологически материал около “непризнатите” от официалната наука стръкове на окултното познание: астрология, хиромантия, френология. Много лекции наред третираха тези въпроси, от които младите умове живо се интересуваха. Ние смятаме, че по тези науки се казваха много истини, оборваха се някои, утвърждаваха се други и всичко това добре споено и стегнато можеше да се вземе като основа, върна и здрава за ония, които щяха да ги изработят.

Специална, казваме сега беше и тази лекция: “Обич към знанието”, пета по ред. Спомняме си, че тогава стана дума дали само младите ще присъствуват на нея. Тоя ден класовете се сляха – специалния и общия. Бяха съборни дни, бяха дни празнични и ни един не биваше за един час дори да се лиши от празничната трапеза. Ние се смесихме тогава и школния час на вид по нищо не се различаваше от поредицата часове и дни. Но, когато Учителят се изправи на катедрата, обърнат към всички за молитва и поздрав, Той каза

само кроткото мото – определеното за Специалния клас: “Само светлият път на Мъдростта води към Истината”, и след това Размишление. Така започна този съборен ден и тази втора по ред беседа през този неделен ден. Цялата лекция по съдържание, за целите нека не говорим още, а по нейния стил, беше за младежкия клас, предназначена за тая цветуща младост, чийто пърхане на криле се чувствуваше и чийто ухания на жажда и копнеж, живееха в очите. За тях, както казахме материята се различаваше, черната дъска блестеше измита и чиста, геометрическите пособия за чертане бяха налице, тебешира и гъбата бяха също на лице. В последна сметка и Той, след встъпителните думи, където пролича веднага основната тема, Той стана и се приближи до дъската. През тия неделни часове, Той обикновено не сядаше, или малко сядаше. Затова и този час имаше неотразимата красота на ученически, на учебен, на школен, на университетски час. Какво изпитаха учениците тогава е нещо, което трудно може да се каже. То е намиране на онова, по което съзнателно и безсъзнателно си очикал, чакал, то е среща с онова, което сякаш по магичен начин ще спре хода на времето, и ти ще си останеш за цял живот не само ученик, но и млад, то е намирането на извора от който завинаги ще черпиш вода и жаждата никога няма да те мори. Имаше и още нещо, което още не съзнаваше, но което бавно узряваше и което едва сега можеш да го уточниш, да го съзреш, да го преживееш – избора на твоя път и на попрището ти да се наредиш до всички умни, разумни, добри хора, които ратуваха благо на всички хора по света. Младостта сияеше, беше се обрела на нещо високо и възвишено, и беше щастлива. Специалният клас беше свидна Негова творба и този час, този неделен час, беше специален, носеше отличителните белези и определената идея – да посее тая хлебородна нива с най-ситите семена, да извае от тая младост истински хора, саможертвени работници, – ученици – факли, които да сочат направлението, които да съхранят ценностите, духовните разбира се, да образуват факли, който да подложи здравия си гръб на реакцията, която вече се готвеше стръвно за последния си двубой.

Ние сега не искаме, повтаряме да правим разбор на това съборно Слово, нито да коментираме, нито дори да цитираме. Книгата с 466 страници е налице, всеки може от нея да направи настолна книга, както направихме ние. Ние целим друго – от една страна висока точка надземна сега съзерцаваме цялата тази неделна постановка – очите ни са на Него и на черната дъска. Материалът на тази лекция се изяснява фигуративно – помним тая линия. Думата земни пластове ти звучи наивно като слушаш за мозъчните пластове, които имали нещо общо с тия на земята. Прави ти силно впечатление и съвсем ново и странно ти звучи, когато слушаш вече както водата се събира и тече по тези пластове, така и “по гънките на мозъка, тече космическа енергия на разумния живот, който душата използва. Тези гънки са проводници на енергии от цялото пространство”.

Нека се върнем към основното, което заглавието напълно оправда: “Обич към знанието”. Най-важния въпрос за младите, това е “обич, любов към знанието”, то е равностойно на любовта на детето към млякото. Единственото, което отличава ученика, това е знанието. Тая жажда всеки ден да научиш нещо ново, всеки ден притурваш нещо към духовната си съкровищница. Изисква се един прекрасен ум и един непресъхващ копнеж към учението. Вече знаеш като ония редовни и трудолюбиви студенти, където не отлагат изпитите. Следиш трепетно мисълта, гледаш чертежите на дъската, разбираш какво ти се говори.

Казваше днес, разбираше какво е целял. Като в стройна редица са наредени тоновете на тази симфония на ученичеството, бихме я нарекли ние.

След като каза, показа и доказа, че няма нищо по-съществено за ученика от любовта към знанието, че то е гръбнакът на неговото духовно тяло, че то единствено определя неговата физиономия, че то е фактор за живот за него. И тук пак виждаш начална линия на пътя и че няма друг, по-хубав път, няма нищо по-величествено, което твоето време може да ти предложи. Вече си пленен от красотата, която не престава да се разкрива пред тебе и този събор, и този неделен час, и тази лекция изключително за младите, не само заради жаждата на младия ум, а и за нещо, което е много важно, съдбоносно дори, нещо, което едва сега съзираш. Тая предпазна мярка, това извайване на живата скулптура, която щеше да носи името ученик. Едва сега разбираш, какво е било направено до тази 1927 година и какво точно през тази година на този събор, на този неделен ден. С тази лекция един определен час, колкото чукът пада, сякаш върху наковалнята с всичката си тежест, за да изкове тази фигура, да се изработи това съзнание, да се отлее това ново, което един ден щеше да се противопостави на най-голямата тъма, и на най-голямата реакция. Учениците бяха необходими, нужни, изработени – минали през Неговата школа, минали през специалния клас, различаващи се, отличаващи се сред сивата и безлична маса, където щяха да бъдат погазени основните закони на онова, което наричавме морал, което за Него и за нас имаше огромно значение. Моралният усет не бе нищо друго, а точно както бе прието да се казва в света "морален гръбнак" и както го наричаше Той: "Живия перпендикуляр". Човекът единствено можеше да го нарече така. Беше важно за Него да го имат Неговите ученици. Нататък вече цяла поредица от норми – отличителни белези на тия, които нямаше да остарееят, нямаше да се подхлъзват, нямаше да се продават, нямаше да се отклоняват от тоя светящ път на зазоряване. Беше много важно това, тоя кадър, тоя клас букет, тая възторжена младост да бъде спечелена, да бъде запалена и вдъхновена не само до като траят дните на събора, а за цял живот. Беше най-важна тази задача, нека повторим тази фраза – да бъде изградена тя, да бъдат оформени тези характери, да личи по всичко, че са минали през Него.

Идеята светеше, идеята процъфтя и даде плод. Нивата посята със едри и сити семена избуя.

Целеше от тая младост да направи здрави по ум, по сърце и по тяло хора, които да устояват на страданията и изпитанията.

В лекцията става дума за едно гемиджийско въже: "Представете си, че ви го дават да го скъсите и за тази цел ви дават една шевна игла...Ще разнищваш конците един по един, без да ги късаш и без да правиш възли". Воля, постоянство, сръчност – изводите са на лице.

Говори се още за пластове – грапави, глинести, тинести. "Де се намират те?" – "В ума, в сърцето". Човек може да затъне в тях. "Говорих ви за честата права мисъл". Ученикът знае какво значат тези пластове, знае как настървено светът те гледа и как те примамва с нескончаемите форми на удоволствия, които изместват: чистото, простото, естественото. Природата, знаеш вече, разбираше езика ти, предлага чиста вода – другите са изключени. За ученика само водата – другите са изключени. Идеята за въздържанието е дадена и вече тя не е проблем. Ти си запален вече, но нека бъде отбелязана, тя може да трябва, не знаеш дали някога друга младост, която те следва няма да се противи.

Много е важно за учениците да обичат работата, както обичат знанието и нека всеки ученик, въвн от научната специалност, да имат още по един занаят. Нека ония, които имат и най-малката дарба да гледат да я развият: "Как

мислите, позволено ли е на ученика да взима пари на заем от другарите си? – Да си помагат взаимно, това е друг въпрос, но заеми, обещания – не”.

Ученикът трябва да има най-хубав хляб и да бъде доволен от количеството – колкото и да е.

Живият хляб – добрите условия, които да се използват.

Смирението като вътрешно качество на ученика.

Стремежа да има един прекрасен ум.

Съвестта трябва да е добре развита.

Казваме в началото, че няма да цитираме, резюме не искаме да правим, позволихме си тия основни положения – до последната страница като бистра течуща вода, като сочни сладки плодове, като сити семена. Имаш чувството, че трапезата е богата, чиста, прекрасна – страница по страница, ред по ред – всяко гробване в тая течуща вода – бисер.

Напълниха ни се ръцете – нека всеки ги намери. Цялостна и единна е лекцията, изваяна, отлята до съвършенство, да не смееш да я докоснеш. Но бяхме поразени от една идея и решихме затова да вземем перото. Ако годината не беше 1977 – нямаше да стигнем до нея, нямаше да бъдем изправени пред внушителното дело на Учителя: “Гемиджийското въже”, и една игла шевна само, за да бъде разнищено, без да се прави ни един възел. Не знаем дали учениците могат да изпълнят тази задача, ала Той, Той я изпълни. Това е Негов стил и възможности. Едно усилие, едно постоянство и едно търпение – Неговите пособия, за да изработи учениците си – гемиджийското въже като задача беше факт и той успя. Целта на специалния клас бе оправдана, защото Той, а не друг – най-великият Практик и Реалист на своето време, предвиди всичко, бъдещето е било разкрито ясно пред очите Му. Упадъка, хаоса в живота на младите, безпътницата, младежта щеше да се лута. Не е било тайна за Него всичко това, както не е тайна вече и за нас след половин век.

А Той беше приятел на света и съдбата лежеше близо до Него, страданието, Неговото страдание. Като добрата жена, замеси тестото и тури хапка квас и се зае с гемиджийското въже.

Пося семената и застана над тях – да не липсва ни слънце, ни влага.

Учениците живееха узрели в основни линии – принципността блестеше, светеше.

Една факла всред голямата тъма означаваше и път, и вяра, и надежда, и утеха ако щете. Светът щеше да мине през ужасни страдания и голяма тъма. Новите хора, имаше и други по целия свят и всред тази армада на лично място стояха и Неговите ученици. Никога светът не е имал такава нужда от хора – факли. Той знаеше, Той виждаше големите ценности, виждаше централното, главното по време, когато цялата световна и държавна машина се беше запретила да реди материалната база и високия стандарт и ефикасна военна машина. Учителят, безшумно, бавно, методично и с безкрайно търпение разнищваше гемиджийското въже и нишка по нишка извайваше Новия човек.

Човекът с морален гръбнак.

Човекът с будна съвест,

Човекът с прекрасен ум,

Човекът със здрава основа – убеждения,

Човекът със строга принципност,

Човекът – ученик с изключителна жажда да учи и с голямата си любов към знанието.

Направи го – за нас остави само възхищението и радостта, че бе успял да се справи с това въже – гемиджийското, изработване, изграждане на човека

– живия и монументален строителен обект, най-мъчния, и най-необходимия през всичките епохи и нашата в това число.

30. СТРАДАНИЕ И ЛЮБОВ

есе

17.I.1977 г.

Казал го е, изпял го. Как е стигнал до това свято откровение, до това свято възвишение, няма да питаме, няма и да търсим отговора. Книгата, колкото и инкриминирана да е от съвремението, колкото издевателствата да са били извършени в миналото над нея, тя оцеля, тя съществува и всеки може да проследи живота и пътя на този апостол – Христов ученик, дръзновен работник в Божията нива, казано по евангелски. Този избраник изведе от пътя за Дамаск, където се състояла оная знаменателна среща между Христа и бъдещия апостол. Тоя просветен мъж, римски гражданин, живущ в гр. Таре, прочут по това време с науката и образованието – Павел е учел в този град и като завършил науките, изпратен бил в Ерусалим в училището на Гамалана, който се смята за един от забележителните познавачи на отческата му вяра – един от равините. Възползвал се от наставленията на Гамалана станал учен по закона Мойсеев, предаден на строгите обичаи и ритуали на фарисеите и защитник на юдейството, противник следователно на Христа. Но се случва друго. “Избран след” става Той. Прочутите му послания, тая духовна работа, изпълва страниците на книгата “Деяния на апостолите”. Казано е там всичко за него. Надарен с дар слово, владеещ езици, между всичко писано от него, остана да блести една глава от I послание – 13-та по ред – не е друго, а с първите стихове на същата глава най-сгъстеното слово за Любовта, най-краткото, а толкова проникновено и блестящо. Изящната форма, в която тоя поет в душата просветен е незаменима. Нищо по-хубаво и по-съдържателно за Любовта не е било казано преди него и след него. Никога тези стихове няма да изгубят своята сила, своята истина, своята красота. Ние сега се спряхме на тях, за да очертаем оня връх, повел душите ни към Великото, Мощното, бихме казали Централното. Нищо по-важно, нищо по-съществено, до което човекът трябваше да се домогне.

Идеята лежи в основата на всичко, което е било направено за човека, на всичко, което му е било дадено и поднесено от Великите пратеници и Учители. Нищо друго не се е целяло, само това, за което се говори в тези стихове на 13 глава от I послание на Павел. Нищо друго, освен Любовта, най-голямата между трите, Любовта, за която пее, изливайки в няколко стиха значението и силата:

“Ако говоря с човечески и ангелски езици,
а Любов нямам, ще съм мед що звънти, или кимвал що дрънка.
И ако имам пророчеството и зная всичките тайни и всяко знание
и ако имам всичката вяра, щото и гори да премествам,
а Любов нямам, нищо не съм.
И ако, ако...”

Казано е всичко. Спряхме се на тези стихове, за да подчертаем значението на идеята колко тя е значима, важна, легнала като канара в основата на всички учения от древността и през нашето време и в бъдещето. Тя е всичко – формулирана от апостол Павел, тя блести в цялата си мощ, заела централно място. Защо е така, е широка и дълбока тема. Целият живот и цялата култура на човечеството, възгледи, просвета – всичко се дължи на магическата сила на тая малка дума, претърпяла толкова поражения, употребявана и злоупотребявана

толкова пъти. Но ето, тя оцеляла и никога, никога основния закон в нея нямаше да се промени, принципа ѝ никога нямаше да се помрачи, силата ѝ да се порази. Любовта е всичко. Тая цел като Слънце и като връх е привличала погледите на всички Учители и на всички ученици. Приемането на Любовта е върховна цел на Битието: "Желанието на Бога е да приемем Любовта". Всичко що носи дихание на живот се стреми съзнателно и безсъзнателно към Любовта.

Учителят казва: "Господ вижда, че хората няма да приемат Любовта доброволно, затова прекарва ги през мъчнотии и страдания. Всички хора, които не приемат Любовта, ще минат по тесния път – този път е път без Любов, като минат по този път, те ще повикат Любовта."

Канавата е дадена, станът е готов – нишките са навити в кросното, остава само да се работи, да се тъче. Направи го Той и вече нямаше да спре през многото години в различни варианти, с многото примери да изясни идеята, да я направи достъпна. Нямаше да има вече школно или неделно Слово, където въпросът за Любовта и страданията да не вървят паралелно, бихме казали сякаш на нищо друго Той не отдаде толкова и такова внимание, както на двете теми, всекидневни, актуелни, значими като ключове към голямото, прекрасното, великото ни бе повел. Никой и никога преди Него, дръзваме да кажем днес не е дал толкова много бисери на тая тема и толкова светлина. Успял е да приближи човека до тоя дълбок извор на сила, на здраве, на мир, на радост, на светлина. Успял е също да облекчи страданията, които неизбежно следвали човека, целящи не друго, не, а неговото повдигане, каляване, омекотяване, за да стигне до Любовта, за да даде прием на Любовта, за да направи от нея основание на своя дом, ...за своя живот.

За страданията говореше като благо – върховно и единствено, чрез което човекът можеше да се домогне до Любовта. Без страданията тя си оставаше недостъпна. Казваше: "Недейте съмнява или оплаква, когато някой страда – вие само му помагате да ги мине по-леко". Да се вслушвате в страданията на ближните си, да отзвучиш и се притечеш на помощ, беше дълг, който никога не бива да забравяме. Страданията вършеха своята обновителна роля, когато бяха естествени, определената цел. "Вие искате понякога да станете ясновидци – няма по-голяма ясновидство от това, да разбирате от какво страда човека до вас и да му помогнете".

Избрал бе за страданието най-високото поприще и когато някой се оплаква от него, казваше: "За добро е". Той виждаше уровена, до който човечеството бе стигнало – беше вечния израз и указание, че Любовта липсваше. Един свят на безлюбие, свят, където вилнееше люта зима. По време на една неделна беседа не се поколеба да каже: "Ако страданията ще разтопят ледовете на тази зима, аз призовавам тези страдания".

Всичко това се знаеше и се разбираше от учениците. Многократно бяха слушали за страданията и за любовта тогава и сега те минаваха по този път, оглеждаха го, мислеха върху всичко, което ставаше и връхлиташе върху тях и стигаха до заключителната истина по този въпрос. Затова не бяхме изненадани, когато и на този събор темата беше поставена. На един фокус бяха събрани пак Страданието и Любовта и идеята засия с всичкия си блясък. Всичко след толкова време получаваше нов облик и нова сила. Беше се случило нещо и с целия свят около нас и в самите нас. Всичко сега ти говореше на ясен и разбран език, ние бяхме се променили и разстоянията се бяха скъсили до минимум. Виждането и мисленето бяха други. Огледахме сега света и можеше да кажем като Него:

"Бъдещето е на тия, които страдат дълбоко и съзнателно. Душата им се раздрусва така, като, че ли светът се руши."

Беше настъпило това време, когато пътищата лежаха открити и по тях големите страдания летяха и стигнаха сега не само до единици, а до всички. Всеки човек – едно страдание, целия свят – едно голямо страдание. Не бяхме изненадани, бяхме чули достатъчно за всичко, което ставаше и стигаше до всички:

“Всички ще страдат и вие ще страдате, разликата ще бъде само в това, че вие ще знаете защо”.

“Всички народи ще страдат” и ги изреждаше по именно, ала страданията на учениците ще бъдат най-големи”.

Тая славянска страна, тоя славянски род, чийто дълбоки духовни заложи стояха непокънати, девствени – страданията, тоя очистителен огън щеше да ги лизне, за да се отдели скъпоценния метал от благородните руди. Същият процес в различна сила щеше да стане във всички – той вече ставаше и ние виждахме и усещахме огъня, през който минаваше целия свят. Нямахме вече в света народ и човек, недокоснат от горящата лава на голямото страдание, която заливаше света от единия до другия край. Ние знаехме причините, виждахме как епохата страдеше, как старата култура залязваше, как всички нейни прийоми на безлюбие, се стопяваха и ставаха негодни както държавите се силеха да внесат известен ред в света и да възстановят мира в него.

Ние гледахме с отворени очи и светът нас, и думите на апостола, кънтяха в ушите ни, а голямата, нова идея блестеше като звезда, като слънце. Любовта – заради нея е всичко това, заради нея е приготвен този тесен път, спира не само състената тъма на вековете, но и всичкия студ на старото, негодното, което пречистваше големите страдания – “Нека дойдат, аз ги призовавам”.

Защото само тя ще изведе човека от този път и ще ги приближат до нея – до Любовта – великата цел на живот и великия смисъл. Затова ли човечеството не бе лишено ни от светлина, ни от сила, ни от надежда, които да го подкрепят през усилените времена. Затова Той бе слязъл на земята и между всичката друга работа, да свърши и тази:

“Аз чувствавам страданията на всички разумни и неразумни същества, на всички малки и големи, моята душа знае причините на тия страдания”.

Затова и при всички случаи препоръчваше: Не туряйте нито на косъм повече страдания, аз съм против изкуствените страдания, които хората си създават. И без това в света има достатъчно страдания. Съмнението, недоверието, подозрението са изкуствени страдания. Избягвайте, не ги създавайте сами, защото те ще донесат други, по-тежки страдания”.

Те не целят главната цел, те нямат нищо общо с Любовта, те по-скоро отвеждат човека до мъчението, а то няма нищо общо със страданието. Той не само говори най-много за Любовта и за страданието, но и ни показва скритата страна на двете, неделимата им връзка и ни въведе в оная скрита сила на Любовта, единствена, която ражда живота – пълния, богатия живот, осмислен и хармоничен – за който човек нямаше никога да престане да бленува.

Любовта е всичко. “Нищо не съм, ако нея нямам”. И изрежда цяла серия от добродетели: Любовта дълго търпи, благосклонна е, тя не завижда, не се превъзнася, не се гордее, не безобразствува, не търси своето, не носи зло”. Любовта е всичко. Тя е на пост и бодърствува, търпеливо очакваща човека, изпълнена с мекота, с, със светлина, с мир и с радост, за да го поеме в обятията си, вярна на своята служба и пост накрая на она пост, наречен тесен.

Отдавна, неизвестно в кой ден и час от цялата вечност, те си бяха дали среща – страданието и Любовта в началото и края на един път, на един живот,

за да ги преживее човекът на великото тайнство на двете и за да вкуси на края от елея на безсмъртието.

Друг път нямаше.

Затова не гледахме на страданието като наказание, като съдба, като карма. Съществуваше и наказание, и съдба и карма, но над всичко стоеше великият закон и великата милост – един тесен път, едно голямо страдание за ония, които жадуваха за Нея.

Тя минаваше само по пътя на страданието. И понеже тя беше най-високия връх на земята, Учителят през този събор каза: “Бъдещето е на страната на страждущите”. Другояче казано: Бъдещето е на светящия стан на Любовта.

Страдание, ела!...

Само разумния, само високо надарения, само благородния, преживял страданията дълбоко и съзнателно, само ученика можеше да каже: Любов, ела!... Искам да опитам твоя Божествен нектар!...

31. ЗАД ГОЛЕМИЯ ХАОС НА ВЕКОВЕТЕ

есе

19.I.1977 г.

Пред нас лежи целият свят, лежи на длан, като внушителна панорама, като импозантно зрелище, целият свят, не в своята външна, парадна униформа. Видимостта е толкова голяма, видимост, която единствено Той може да предизвика. Направи го, не сега, когато на лице са много неща, а тогава на този събор, на 1927 година, половин век до тоя ден и час, когато не можеш да отвърнеш погледа от онова, което виждаш, усещаш и преживяваш зад външното, зад всичко, което на тебе не ти прави никакво впечатление, нито може да те трогне, нито да буди някакво възхищение. Ти виждаш онова, което стои зад блестящата фасада – цивилизацията, блясъка ѝ, удобствата ѝ, бесните препускания, главоломното скъсяване на времето за сметка на главоломното изразходване на енергията, не те привлича. Престанал си да се дивиш и да възклиचाваш. Защо? Отговаряш си веднага, липсва главното, същественото, което дава цена и смисъл на всичкото. Целият свят виждаш в един странен аспект, като човек, който има всичко, ала има болен стомах и всичкото изобилие и пищност на храната за него няма никакво значение. Той не може да яде. Стомахът дигнал ръце от него и се отказва да работи.

Светът е пред нас и ние виждаме онова, което Учителят в тази беседа: “Дойде глас”, седмата от този събор [**Дойде глас** : 23 август, вторник, 7 ч.с. – В: *Пътят на ученика* : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 323–378.] показва онзи безпорядък и хаос, който бавно настъпи още в първите десетилетия на нашия век, за да стигне през седемдесетте и седем години своята кулминационна или близо до нея. Днес тая постановка на нашето време е толкова съгъстена, толкова нажежена, че не знаеш какво може да се случи следния час. Всичко е напрегнато до висша степен, хаосът напира до твоя праг, изпива и последната животворна влага, която наричаме Мир.

Показа ни го и го каза. Дали тогава можеше да го видим и да го преживеем, и дали бихме се заели да направим опит да вникнем в този проблем, както това правим сега!... Колко далеч бяхме тогава при оная блестяща съборна обстановка, заслушани само в хоралите на оная чиста синева, която щедро

се разливаше от разтворено небе, за да изпълни и препълни сърцата ни с радостта и мира, които насищаха атмосферата и нашия богат делник.

Но днес, когато тая магия е заключена вече в света на нашите видения, и за нея можем само да пеем и рецитираме в час на съзерцание, светът с всичките си дразги и тревоги влезе в нашето жилище, докосна ни, нещо повече, усетихме коравия му пестник, ние се връщаме на миналото, не за да го преживеем наново. Стигаше ни онова, а за да докоснем с пръст голямата истина и да гледаме, ние все още гледаме голямата Му фигура, която ни поднасяше тогава и сега големите истини за всичко. Ние винаги сме изненадани, винаги изправени пред нещо ново, което не сме успели вчера да видим, а днес го виждаме, не сме успели да преживеем красотата му тогава, а днес я виждаме. Каза го – просто и ясно с пестеливи средства, без многото думи на всичките социолози. Сега го виждаш и ще го кажеш – ние сме към края на нашия земен път и бързаме да споделим нашата размисъл не само със съвремието си, което решително не иска да ни слуша, но с тия от следващия век, които непременно ще построят двадесетия. Казваме и до ония две определения, които вече сме ги дали: велик реалист и велик практик сега следва третото: велик социолог. Той виждаше положението на целия свят, духовно и материално, борбите и противоречията, неравенството и неправдите, хаоса, който настъпваше бавно, но сигурно, на всичките народи – задънената улица, до която всички ще стигнат, виждаше и причините. Беше много важно това, никоя болест не е лечима, докато не се намерят причините. В тази беседа: “Дойде глас”, Той ги показа. Не звучаха нови, светът отдавна тъне в това тресавище, но нека добавим, Той не само констатираше заболяването, но и го лекуваше. Не може тук сега да се отвори скоба и да се обхване тази огромна част на Неговата работа, не може да се покаже колко голяма Му бе силата и колко здрав беше гърба да носи $\frac{1}{2}$ от тежестта на тия, които идваха обременени. Той не само сочеше, казваше, показваше недъзите, но и ги лекуваше. Това е друга тема и сега няма да се отклоняваме. “Засега например, каза Той, безсмислието на живота, както и всички противоречия, целия безпорядък във всяко общество се дължи на индивидуалния живот на индивидите, които го образуват. Безпорядъка и на цялото човечество се дължи на всички същества, които го съставляват, безпорядъка на целия свят се дължи на човека. Отделният човек, като мислещо същество е нарушил един от великите закони на природата. Това нарушение се обуславя върху желанията на човека – върху неговия егоизъм – егоизма на мъжа, егоизма на жената. Да бъдеш индивидуалист, значи да бъдеш краен материалист в духовния живот”, заключава Той.

Причината – стоеше тя настървена като звяр, забил острите си зъби и нокти в човешкото сърце и човешкия ум, където се развиваха и зрееха големите желания и големите амбиции. Малката морфологична частичката “аз”, това лично местоимение, състоящо се от две незначителни буквички, една невзрачна сричка, заемаше огромно пространство, заседнала на най-главно място вътре в човека и упражняваше своето пораженско влияние. “Азът” изпълваше света, насищаше атмосферата, наводняваше целия обществен строй и цялото междудържавническо пространство. То не идваше от обществата, от народите и отделните племена, нито дори от цялата раса с подчертано превъзходство, то идваше от дребната, малката човешка личност, свила се в своята черупка като невестулка в своята дупка с протегнати нозе и крака, с впити очи не другаде, а насочена изцяло към лицата, неговата собственост, неприкосновена за никой друг, предпочитащ само своето лично благо, предпочитащ дори сам да яде, без да дели хапката с друг. Също като месоядните животни, като вълка например, който ръмжи срещу всяко друго

животно, приближило се към неговата гощавка със святащи от омраза и жестокост очи. Не е пресилено, макар, че сравнението е драстично – всичките борби за надмощие, за надпревара, всичките състезания – азът да вземе първото място, азът да спечели най-голямата победа, азът да бъде по-богат от другите, азът да ратува, да хитрува, да измести другия от служебния стол, от висок пост, от голямото предприятие, корпорация, сдружение и пр. пр., което носи огромни материални ресурси. Защо да е той, а да не съм аз?... Има нещо много тънко в цялата тази физична и метафизична ситуация, в основата на човешките желания и материални набези, които не се коват в далечна и чужда наковалня, а в собствената, личната. Вината на всичко това не може да се търси ни в обществения строй, нито в държавния, защото целия този сложен апарат е съставен не от хора от друга планета, и не замесени от друга кал, а от тия същите, малките, дребните, егоистични душички, които не виждат по-далеч от носа си, както се казва, но, които добре виждат начините и пътищата по които тази река на материални блага може да тече само към тях и да пои само тяхната градина. Ние сме убедени, че няма да се намери честен човек, спрямо себе си поне, да не отчете причината и да не признае, че и той е отговорен за всичко, което става в света. Страшно безотговорно живеят хората, затворени не само в своето жилище, със спуснати завеси, но и в своя вътрешен свят, където никой не знае и не вижда как мисли той, как чувствава, какво желае и как действа той.

Неговия бит – материален и духовен се отразява с математическа точност на целия, големия, милионния свят. На колко места Учителят казва: "Всяка ваша добра мисъл, всяко добро чувство стигат до целия свят. Вашето добро е добро за всичките, всяка правилна стъпка, помага на всички". Именно тая жива и неделима връзка на всички живи същества не е осъзната, не е приета, не е използвана във всичките начинания. Законът на единството и верижната зависимост на всички събития, на всички съдби не е легнала в основата на логическото мислене при построяването на философски системи. Един изумителен, правилен и точен метод, легнал в основата на Неговото учение, показан, доказан и опитан. Не беше вече важно и от значение егоизма на целия свят, грубия материализъм на същия, нито това на отделните народи, нито на обществата, нито на семействата дори, а на отделната личност. Какво може да се очаква от едно семейство, ако един или двама от членовете са груби егоисти – истинска язва в това семейство, което рано или късно ще се разпадне. Тая малка човешка личност, тая дребна единица носи отговорност за всичко, което става в света и в природата – всичките бедствия в човешкия и в природния мир се дължат на нея Зад големия безпорядък, зад големите противоречия, зад целия хаос на света, респективно и през нашето столетие, стоеше тоя малък и дребен аз. Човекът, индивидът, тая фина и изумително построена машина, мощна като юзина, чиято енергия е огромна. Човекът с неговото аз, с неговата метафизична същност, с неговите богати душевни залежи, с неговите огромни възможности, с неговите ръце и нозе, с неговите очи и уши, с неговия мозък, с неговата способност да говори. И като си помислим, че този човек, който минава за малък, слаб, незначителен дори в преносен смисъл е болт, значителен болт в огромното тяло на целия свят, че той упражнява равно влияние да бъде или да не бъде светът добре уреден, хармоничен и красив, или готов вечно на борби и кървави войни, на спорове и дразги също като два вълка, настроени, бореци се за една овца.

Картината на света се очертава релефно пред нас. Той успя с няколко линии да я нарисова, да я поднесе на нашето виждане, не в статично положение,

а жива и дейна, проследил дълбоките, основните причини, които стояха там нейде като полузаспали хищници. Те, тъкмо те ръфаха и разкъсваха световния организъм.

Светът бе нещо единно и цялостно – жив организъм със своите системи и органи, изпълняващ своите функции. Как ще бъде здрав, ако отделните системи и органи не функционират правилно – пагубно е положението на организма, ако частите пренебрегват общото, а последствията – язва, рак, смърт. Колко всичко е ясно и просто и колко великите люде: мъченици са разбирали тая истина и са полагали огромни усилия да възстановят естественото положение и отношение, когато човек ще мисли и ще ратува последен за себе си, освободен и откован от твърдата черупка на егоизма. Една дълга арктична зима, сковала водите на света, тук там ледовете са пропукани, тук там се чувствуваше полъха на новото. От времето на Христа формулираха ясно закона: "Обичай ближния като себе си", до наши дни, когато на егоизма се гледа като на ръждясала брава и ключ, един отпадъчен материал, който за нищо вече не става, една отживяла идея, загубила не само престижа си, но и своята сила – един хищник, чийто зъби и нокти са вече негодни. Ще дойде време и сега е, когато човек ще бяга от егоистичните хора, както се бяга от един разлагащ се труп. В света няма постудени течения от тия на егоизма, и по-противни хора от егоистите, себичните, от които една голяма част стараеха се да замаскират своя основен недъг, но напразно, при днешният, деловия при тая видимост, която имаме, трудно става това. Те имат специфична воня, която се разнася и усеща, те са ледено студени и от тях лъха мраз. И когато човек отбягва някой, без да знае причината, нека не се мъчи да гадае, това е миризмата и специфичния студ, който лъха от тия хора. "Те нямат отношение към цялото, те не се приобщават към него и неговите интереси, премного са заети със собствените, затова те се явяват като преки нарушители на развитието и на правилния живот на цялото..Те носят зачатъка на всичките злини в живота и света, те са най-големите реакционери и врагове на цялото човечество, причинители на целия безпорядък в него и на целия хаос. Човекът, тая малка, дребна, незначителна величина, за която от памтивека до наши дни се успешно се коват оръжия, за да се унищожава. От тях би могло, не да се вербуват войници и убийци, а хора, освободени от най-страшното заболяване – грубия егоизъм и грубия материализъм. Човек на новото, човек хуманен, човек, роден да мисли еднакво за благото на всички, като за своето лично .

Човекът, тоя малкия, дребен на ръст, човекът важен и значителен до тялото на големия космически Адам, човекът малък болт в тая най-голяма машина – зависеща от него.

Като проблем, като уравнение с много неизвестни заемаше толкова голямо място, както повдигането, облагородяването, извисяването на човека до степен на пробудено съзнание, освободен веднъж за винаги от ледения обръч на егоизма, от острите зъби и нокти на материализма.

"Дойде глас от небото: Прославих те и пак ще прославя."

За кои? За учениците, които нямаше да се уморяват да разнищят дебелия въже на егоизма и нямаше да се спрат упорито да се справят с обикновените човешките желания, за да изтръгнат отровното жило на тази язва, наречена егоизъм, в чийто ледени обятия лежеше света.

32. ПЪРВИЯТ И ДЕСЕТИЯ ИЗВОР

есе

20.I.1977 г.

Те имаха нещо специфично, не само в чертите на лицето, но в целия им облик, когато идваш в контакт с тях. Можеш да ги срещнеш навсякъде: на улицата, пред къщния си праг, в някоя друга къща, където случайно попадаш на една от тези гледачки, както ги наричат. В наше време по нелегален начин те упражняват професията, твърде доходна, защото сеансът се заплаща скъпо или не, според случая – някои имат определена такса. В това отношение циганките са готови за дребна пара или макара, брашно да ти гадаят седнали пред тебе на къщния ти праг. Тя взима ръката, взира се и започва – темите са ограничени: женитби, раждания, разводи, богатство и сиромашия. Рядко ще ти предскаже някое заболяване. Изобщо неща, които стоят най-близо до живота на човека и всичко това казано стереотипно, равно макар и артистично те умеят да играят роля. Подхвърляш ѝ пара и тя си тръгва доволна, доволен или недоволен според случая си и ти, ала изпитваш онова неотменно чувство, че се намираш пред нещо странно, нещо извънредно, което те кара макар и за кратко време да се замислиш. Това за обикновените хора.

Гледачките са най-популярната класа, ще ги срещнеш навред, а някъде, където закона не ги гони, имат си салони и като в лекарски кабинети, стичат се “пациенти”, хора, изпаднали в нужда, други от любопитство, трети от скука. Различни са интересите на тия хора, които охотно си дават парите и времето и чакат “да им се каже нещо”, което те не знаят, не подозират. То ги отвлича, развлича, отнася ги за кратко време друг свят и някак си изпитват някакво удоволствие от подобни срещи – среща с врачка.

Средствата, с които си служат при гаданието са различни – някои хвърлят карти, други гледат на кафе, на боб, на лят въськ. Има нещо странно в избора на тези средства, те отговарят на темперамента и наклонността им, свикват с тия пособия и неусетно стигат до професийката. Тя им става лична, нещо като втора природа, свикват с нея, пристрастяват се, получават определена физиономия. По цели часове те си хвърлят карти, или обръщат чашите с кафе, и започват нескончаемите реплики, тълкувания и неусетно изпадат в особена гама и започват да говорят важно условно. Впрочем, нашата тема не са тези професионалистки, или любителки на “гледането”, на врачуването, казано просто. Има нещо толкова болезнено в цялата постановка на въпроса, долавяш го и нещо ти напомня на муха, заплела се в паяжина, или на човек, загубил се в гъста гора, или нещо като въртене в омагьосан кръг. В лицето на тези жени, или мъже вече не е важно, виждаш хора, които са загубили същественото, оная естественост, присъща на здравите по ум и сърце хора, липсва им оная свежест и онова ухание на хора с права мисъл и установени разбирания. Това са лично наши впечатления – в цялото това гадателско изкуство, ако може да се нарече така, има нещо нездравословно и мъгляво – навлязаш в един свят – джунгла, където стоиш, живееш, без да знаеш дали някой ден можеш да се измъкнеш на светло и на свобода. Ние собствено нямаме нищо против тях, ние нямаме и отношение. Те не представляват никакъв интерес и ако ние се спряхме на тях, то е не за друго, но, за да противопоставим здравето, чистото, жизнеспособното, научното срещу всички тези гадания, които Учителят нарича: “Остатъци от едно далечно минало”. Когато те били в своя разцвет, но които поради някои причини, на които ще се спрем по-надолу, са се изродили, обезобразили, загубили своето съдържание и своята истинска цел. Злоупотребата и дребния личен интерес, жажда да се превърнат те на средство за печалба, ги поразява

до там, че те в този вид, в който ги виждаме след много векове, представляват жалки останки, дрипели на едно познание.

Веднъж навлезли в тази тема, спомням си един случай. На Рила сме пред една от първите години, още пребиваваме в стария бивак. Сутрин излизаме на едно възвишение над бивака за изгрева и за беседа. През една утрин, Учителят след молитвата, започва беседата с тези думи: "Няма да държите бележки, никой няма да пише, освен стенографките, вие тази беседа ще я запишете в сърцата си." Малко сме изтръпнали. Какво ли ще чуем през това рилско утро. Наистина записахме я в сърцето. Остана нещо, което не сме забравили. По повод, какво се случи, че трябваше да засегне тази тема, ние не знаехме, ние идвахме от провинцията, и живота на Изгрева ни беше непознат, по-късно разбрахме – някаква надпревара в гаданията. Учениците се занимавали с карти, кафе, боб, восък, как, защо, кои, не знаехме, те си знаеха. За нас не бе важно това, важното беше онова, което Той ни каза, като подчерта да сме нащрек – да не се увличаме, да не изпадаме в незаavidното положение, да изгубим не само времето, не, а нещо друго, което беше по-важно и което Той кратко формулира с една мисъл, заключение, което не сме забравили. Той порица всичките тези прийоми и средства за проникване в миналото и в бъдещето на човека, не самото желание на човека да има допир с тия светове, те не могат да не будят интереса му, а начините, методите, "тия остатъци от далечното минало", тия жалки останки от една далечна пропаднала култура, намерила прием в ония стари представители на потъналия континент. Той порица в тази беседа всички, които си служат с тези средства и накрая рече: "Вие пиете от първия извор, а после отивате и пиете от десетия." Ясно беше, че цялата тази гадателска дейност не бе нищо друго, а пиене на вода от десетия извор – мътен и нечист поток. Имаше вече по въпроса две мнения и учениците си взеха бележка от това. Атмосферата вероятно се озонира, прочисти и ние не знаехме дали някои щяха да дръзнат да човъркат картите и да обръщат чаши и тем подобни, за да губят не само времето си, не душевната си свежест, но и правата посока към първия извор.

Собствено това не е нашата тема, надвесени над блестящите страници от книгата "Пътят на ученика" на страница 354 на утринно слово: "Дойде час?" Не, не бе това нашата тема, нито рилския случай, но човек знае ли как ще протече мисълта и какво направление ще вземе перото. Нека дотук казано го вземем за увод и нека ни бъде простено, че е толкова дълъг. Учителят го каза кратко между другото: "Предсказанията по този начин са остатъци от една велика наука в миналото, но сега човечеството се намира в друга фаза на развитието. Днес човек трябва да се интересува от ръката, защото там е написано всичко. Четмо е това. Окултният ученик трябва да са проучва, да се оглежда всеки ден в огледалото, не да гледа колко е красив, но до колко в лицето му са написани чертите на честност, на справедливост, на добрина, на дружелюбие, на верност на приятели и т.н."

За нас това бе едно кратко въведение към същността на Неговата тема, оттам и на нашата като ученици. Той започва с йероглифното писмо на ръката, колкото ръце в света, толкова различни съдби, толкова различно писмо ситно начертано в дланта. Навеждаш се и гледаш съсредоточено, учудено дори и развълнувано пред тайните чудеса на природата, която стриктно се придържа "нищо скрито, покрито да няма", оставила цяла сигнална система във всичките си творения над и под земята, по всичките обекти, които образуват нейната повърхнина, като не е подминала най-вече човека – най-главния обект, грижливо набелязан, старателно нарисован с неизвестна четка и палитра, изваян с длето и чук, за да не бъде неотбелязан, непознат, скрит за очите на ония познавачи на

това йероглифно писмо, наречено хиромантия – една положителна наука, нека да е непризната от официалната наука.

За очите на ония, които могат да четат по формата на главата, на черепа, чийто шарки, колкото и установени, толкова и различни за милионите земни жители – френолозите, могат те също така умело като хиромантиците, могат да се произнесат също като тях за миналото и за бъдещето, могат да четат симптомите на бъдещи заболявания и с това познание да се вземат предохранителни мерки. Други, които като тях могат да предскажат, да предотвратяват конфликтите, катастрофите, болестите и вероятно род нещастия, са астролозите, чиято наука в наше време е изпаднала в немилост, а било е време, когато за нея са ги пращали на клада, а било е време в далечна древност на изток, тя е процъфтявала, като остро надминава физиката и математиката.

Един сполучливо направен хороскоп с по-точни данни на раждането може да разкаже и да покаже на човека миналото, настоящето и бъдещето, защото с всичките завой и депресии в неговия живот, с определените дати и срокове и най-вече да бъде предпазен човек от евентуалните нещастия и страдания.

Четвърти стрък от тия науки, които ние не искаме да ги наречем с изтъкнатата и опошлена фраза “гадателски”, е физиогномиката – откриване и познаване на човека по неговото лице, по чертите на лицето, по формата на устата, носа, челото, брадата, ушите и очите, където всичко е написано четливо и разбрано за познавачите. Всяка част на лицето – един свят. Доколко човек е умен, разумен, схватлив, мъдър ще познаем по формата на челото, на носа.

Доколко човек е любвеобилен и до колко чувствата му са добре развити, ще познаем по формата на устата, брадата издава развита добра воля, или своеволието, ушите, очите – цели светове.

За окото дори има специален отдел, наречен ирисова диагностика – устройството на окото, тоя висш орган, уникално чудо на живата природа, изработен до съвършенство апарат на устройството на цялата Вселена.

Поразително е и устройството на ушите, които дават пълна представа къде е човек: във физическия, духовния и божествения живот. Ние не сме специалисти, това, което знаем за тези науки, знаем го от беседите и лекциите на Учителя, който поотделно се е спрял на всяка страна от тези важни с огромно практическо и с духовно значение науки, които могат да влязат в живота, да заемат своето място и да помагат на човека в трудната работа при възпитанието и самовъзпитанието – като едновременно го въоръжава със специфичните методи, индивидуални за всеки човек. И четирите науки имат голямо бъдеще и ще имат голямо значение, както в древността и може да се каже, че им предстои пълно разцъфтяване, ако човек не ги впрегне в каруцата на бизнеса и направи от тях онова, което в миналото се случило – ще има да ни тропнат на прага ония с тежки тояги и ще ни кажат тури левче да ти врачувам.

В същата лекция Учителят казва: “Всички съвременни науки трябва да претърпят едно коренно преобразование. Всички науки трябва да имат едно разумно приложение в живота, иначе тяхното развитие е осъдено на смърт. Френологията например претърпя едно поражение в Америка. Това поражение дойде по единствената причина, че тя не се приложи разумно в живота. Тя се употреби за гадание, за печалба. Щом парите се туриха на предно място, френологията се спря в своя прогрес и понастоящем не може да отиде. С това се опорочи основата на тази наука. Не само френологията, но и всички съвременни науки дойдоха до едно място в своето развитие и там спряха.”

Почти същото се случи и с астрологията. За нея Учителят казва нещо повече: "Тя още не е слезла на Земята", което значи, че никой, или много рядко в известни изключения могат да ти дадат точен и верен хороскоп. Нещо там липсва при главоломното движение, което съществува в цялата Вселена, в това число и в нашата планета, липсва някаква формула, която е необходима, за да се включат тънките промени на вихреното движение, еднакво засягаше земята и небето, всяка звезда и планета, фактори при съставянето на хороскопа.

Междучениците на Учителя имаше много любители, които сезанимаваха по отделно с тия науки. Не бяха малко тия, за които астрологията им беше любим предмет. Те бяха по специалностите си физици, математици, астрономи и тя им се подаваше може би като знание, в което те се вдълбочаваха може би имаха някакви резултати. Други се занимаваха с хиромантия, с френология. Но ето, че голямата част от тях знаеха от всичките по малко, тези науки не слезоха практически до нас. Отнесени сякаш от вихъра на Неговото време, с жаждата да гледаш, да слушаш, те останаха на втори план – сякаш бе отложено тяхното изучаване. Ала това не попречи ни най-малко да посвети Учителят много школни лекции най-вече в тия от Специалния клас на тези науки. Всяка наука може да се вземе като основна линия и верни сигнали, точни по своята задълбоченост, нещо, което може да влезе като основа в предоставените условия, съгласувани и с цялата практика на хора, които лесно искат да се домогнат до познанието: "за да се уверят някои", за да се задоволяват други, за да убият празното си време трети.

Ние знаем за тези опасни пътеки, невинни наглед, тия залитания имахме възможност да ги наблюдаваме, ала никога не забравихме, че главната магистрала е очертана, знаем и помним, че сме преживели едно необикновено лято на 1927 година и сме присъствували на един също така необикновен събор, когато се очерта път – път не обикновен, не познат, а път величествен по своя строеж, и по своята цел – пътят на ученика.

Какво ли нямаше в тия беседи и лекции, когато задъхан от вълнение с часове си слушал, без да се уморяваш и без да кажеш: стига!

Бе нещо много голямо. Постави стрелка и по тия науки. Ние ги обичаме, ние жадуваме и сега за тях. Днес, след като знаеш и другата им страна, пожелаваме те да слезат при нас с всичката си кристална чистота и ние да пристигнем при тях също с кристална чистота, защото какво са те? Една бяла магия се очертава пред тебе и ти свещенодействуваш дано никога не се опорочи, дано никога не бъде сведена до дребните себични цели, както вече бе станало някога. Бихме желали да бъде, както Учителят го каза: "Коренно преобразование". И по време на този събор Учителя намери време да нахвърли ...около тях, да ни покаже някои неща и да ни каже колко необходими са те при познаването на човека.

Материалите сумирани и подредени не са малко – от тях може да се изгради строен увод.

Днес след толкова години, не само в нашите среди, но и в другите, се забелязва един жив интерес към тези науки – макар, че те са отречени, книгите по тях инкриминирани, а някои дори изтормозени от старата власт. До литература по тези въпроси човек може да се домогне само по нелегален път. Ала това далеч не е всичко по тези теми и по други, свързани с метафизичното. Нещо повече, суеверието се шири подмолно скрито, подривно. Ние сме много далеч от това израждане на духовния живот на човека. Изворите са наредени по градация – ние пием от първия извор, суеверните от десетия. Те могат да си губят времето при гледачи на кафе, на карти, на боб, на въськ, могат и да спрат до посредствени търговци на тия науки, те ще направят една игра срещу

пари, те ще ти гледат на ръка също като циганките, те ще въртят масички и ще разиграват чинии и духовете ще им го върнат тъпкано, ще ги въртят и те със своите лъжи.

Суеверните, тия груби атеисти могат всичко, влизайки от задния вход за тях е нещо обикновено. Ние нямаме нищо общо с тях и разумно приложение, за да не става нужда след като си пил от първия извор, да пиеш от десетия. Пътят между двата е много дълъг и много къс, но еднакъв е той, минава през много тресавища и много блата, много е хлъзгав и много е опасен. Ние решително го отхвърляме, не го удостоверяваме нито с поглед, нито с дума. Суеверните, ленивите, да не кажем и духовно закостенели, загубили усета и трепета за истината го предпочитат. Нека го опитат.

За нас той е изключен, затова при гледачки и врачки не ходим, кафета не обръщаме, картите не обичаме, обърнали сме гръб на всичките прийоми и ръката си никому не показваме.

Истинските майстори по тези науки още не са слезли на земята, това е наше лично заключение.

Пазиш се от заблуждения, от лъжи съзнателни и безсъзнателни, които се силят да ни смутят. Нямаме нужда от тях, нямаме нужда от вода, налята и поднесена от десетия извор, след като сме минали през школата на Учителя и след като сме Го слушали. Така мислим ние по тези въпроси.

33. ИОАННА 18 глава

есе

22.I.1977 г.

“Явно говорих” [**Явно говорих** : 24 август, сряда 8 ч.с. – В: *Пътят на ученика* : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 379–430.] е осмата беседа съборна – 24 август 1927 г. Присъствували сме там, слушали и не сме мислели за времето. Защо днес си задаваме въпроса: Как сме я слушали? Какво сме преживявали тогава и малко по-късно, когато сме излизали от салона, стояли сме и чакали на двора да се поздравим и вероятно сме се радвали на щедрото Слово, на хубавото време и на това, че беше събор и сме събрани около Него, поканени на празнично тържество. Изпитваш странно чувство – ти ли си бил, ние ли сме били тогава, когато сме следели потока на Неговата мисъл? Колко ние сме отскочили напред, с хода на времето сме крачили, колко всичко сега е съвсем друго, колко и ние сме станали други. На днешното време, незная дали изобщо би била възможна тази беседа – тая духовна жарава бихме казали, това съгъстено словесно богатство, това небе, което усещаш сега не спокойно в безупречната си синева, а бурно прорязано от светкавици и огласено от гръмотевици, а е било 24.VIII., сряда, тих, безоблачен ден, богат на слънце и на красота. Ние бяхме облечени красиво, празнично е било настроението и с леко сърце и лека стъпка сме прекрачили прага на салона – отиваме на беседа осмата!...

Питаш се още, дали знаеше тогава, че всичко ще изглежда иначе, един огромен скок, едно задъхване от вълнение.

Малко е да се каже това, когато сега, днес на 22.I.1977 г., събота, четеш тая същата беседа, спираш се на всеки ред, отваряш Евангелието, опитваш се да се пренесеш на това съборно утро. Не помниш нищо – нито следа от

преживяното чувство: "Казвам: след тази беседа някой от вас могат да се обезсърчат, и да си кажат, че тази работа е само за учените хора. Прости сме ние, толкова по-добре, имате възможност да учите." Един малък отзвук още тогава. Не става дума и сега до колко сме я разбрали тогава, доколко я разбираме и сега. Има нещо друго, което ни накара да вземем перото и да се спрем на нея, след като дълго сме се колебаели. Какво е човек, за да вземе думата, след казаното в нея и защо?... Половин век оттогава. Думите кънтят и нещо отзвучава вътре в тебе по един неповторим начин, проникнато, обаяно от преживяното, от оня час, когато сме останали без Него и имаме възможност през тия тридесет и три години да видим много неща, много събития, много живот вътре и вън от самите нас, много в живота на Братството и в света. Беседата!... Прилича тя на водораздел. Думата: До тук е било звучи, не, шуми, кънти като водите на океан. Картината на света в цялата хаотичност, в нейната драматична и трагична постановка, която едва сега прозираш, разбираш, че Той я нарисува с такъв замах, с такава смела линия, че ако тогава чувахме и виждахме всичко, щеше да настръхнем и съборния ден нямаше да ти се струва празничен и весел час. "Добре, че сте прости".

Ние харесваме този израз в Неговите уста и бихме желали да си останем прости, но днес виждаме вече не сме на онова място, нито в света на мисълта, нито в света на виждането. Блестящите съборни дни с всичката им красота, тишина, радост и романтика отдавна са отшумели в света на нашия спомен. Добре сме ги заключили и не знаем доколко днес могат да ни държат в смут оная омая. Физически и психически, това е сякаш невъзможно, защото всичко днес напират, всичко днес е толкова вълнуващо, толкова динамично, толкова проникновено дълбоко. Вече си в друг свят, в друга гама, не в крак със света, не, а в крак с оня живот, в който си потопен, в една реалност, където си защитен, в един свят, който не смееш да наречеш Негов, но с всички отличителни белези и трептиш, че дишаш Неговия въздух и слушаш, слушаш всичко, което е толкова еднакво, колкото и различно. Усещаш как от между редовете блика нещо като енергия, която не смееш да наречеш космическа. Трябваше да стигнем до тази беседа, за да преживеем удара на този събор и казаното в него да бъде живо, звучащо и като Слово и като Мъдрост, и като поличба, и като благословение, което нямаше никога да се вдигне от нас.

По един забележителен начин в това утринно Слово, Той бе успял трогателно живо да вплете не само драмата и трагедията на Христа изживяна преди 2000 години, а тая на цялото човечество днес. Осемнадесета глава от Евангелието на Йоана, както я нарече Учителя: "Глава на драми и трагедии, глава, която трябва рядко да се чете, защото разваля доброто разположение." Не я подмина, избра я сякаш в този заключителен ден на събора – сряда, на върха на цялото съборно тържество, поднесе я, без да трепне, че може да развали: "Доброто разположение". Едва ли е станало това, едва ли ще стане и сега, защото всичко друго и тогава и днес е много по-силно, тогава, когато света не беше още запален, сега, когато вече гори и вече на ум не ти идва да пазиш и тачиш малките радости и да се занимаваш със себе си.

Като буен поток ти си повлечен, като вятър ти се носиш и усещаш, че едва сега си се изравнил до всичко онова, което тогава ти бе поднесено, което си чул и което лежи отбелязано в някакъв стар бележник. Осемнадесета глава сега е разтворена пред тебе, жива и говореща и по един много прост и лесен начин те е отнесла нататък в онзи далечен и вечно горящ изток, където още тлее оная стара дрязга и пушеците на древната омраза още дишат. Следиш сега всеки ред, спираш на всичките обекти отвъд потока Кедрон, Гетсимания,

двора на първосвещеника, преторията пред очите на саморайа и драматичното действие се развива, разгръща се направлявано сега от Него, и вече не само както е било видяно и описано тогава.

Сега някоя и друга дума, някоя линия от Него, незнаяна и неуловена от апостолите, един звук и един рисунък и цялата тая драма и трагедия ти говори нещо много дълбоко, преливащо и съпоставено с днешния момент. Не само те вълнува, не, а те кара да живееш еднакво и с миналото и със сегашното. Всичко казано в тази глава и онова от Него, усещаш като един богат материал за построяването на легендарен епос, вълнуващ и жив, или като тема за една голяма елегия или дълбока балада. Но сега бързаш, бързаш задъхано да уловиш централното, да го кажеш просто и задушевно, за да изразиш голямото чувство, че си докоснат от Истината, че разбираш и виждаш всичката дълбочина и всичката красота, в която Той бе успял да ни въведе тогава и до ден днешен.

Защо? – пита Учителя. Защо този велик човек, дошъл да спаси човечеството от безлюбието най-голямата язва, трябваше да пострада толкова много. “Аз затова се родих, и затова дойдох на този свят, да свидетелствувам за Истината.” “Пътят на всеки, дошъл да свидетелствува за Истината е трагичен и драматичен.” “И ако ме попитате сега, защо трябва да страдате, защо трябва да бъдете нещастни, защо трябва да умирате, ще ви кажа: това е необходимо, за да павирате пътя на Истината. Вие ще бъдете живи камъни, с които ще се постеле пътя, по който Истината ще мине.” Защо, защо, колко пъти въпроса щеше да бъде зададен, изхождайки от тази глава – драматична и трагична. “Дошъл е да свидетелствува Истината” – абсолютно безкористен и чистосърдечен, подобен на Него историята не знае. Той искаше да говори на хората за Истината. Хващат Го евреите, които трябваше да Го обичат и Го предават на Пилата. Казват: ние не Му вярваме. Защо невидимият свят позволи един от най-добрите, най-силните хора в света да бъде бит, поруган и най-накрая разпнат? Защо трябваше този добър и силен човек тъй драматично и трагично да умре? Защо? Някои казват: тъй трябвало да бъде, за да се спаси света. Когато запитаха Христа, защо е дошъл, Той не каза, че е дошъл да умре, но каза: “Аз затова се родих, да свидетелствувам Истината.” Защо? “Аз явно говорих, моето Царство не е от този свят.” Каза го по-късно и Пилат, за който се знаеше, че не разбираше от духовните въпроси, ала не се поколеба да каже: Не намирам никаква вина в този човек, съдете Го с вашия закон. Кой в случая стоеше по-високо, дали този езичник и сатрап, или еврейските равини, учени, които познаваха Писанията, хора, които следваха някаква школа, тълкуваха Пророците, разчитаха кабалата и се наричаха кабалисти. Защо не впрегнаха познанията си да вникнат в Писанието, да се срещнат и с Исая и Псалмопевеца, за да стигнат до заключителната мисъл, че централното лице, главния герой в цялата Библия, беше Той, ожидания, очаквания Месията, чиято идея остана всмукана в кръвта, ала не докоснат нито умовете, нито сърцата, нито душите на евреите. Христос мина, замина, белязан и отбелязан с най-черното тук, на реакцията, толкова черни, че хилядолетия те тровеха целия народ – този избрания да носи великия принцип на Великия Човек, за да ги поднесе в тяхната недосегаема чистота на целия свят. Християнството нямаше да се изопачи, да се изкриви, да се фанатизира до такава степен, за да се стигне до Инквизицията, и нямаше да бъде замесено като тесто с езическите догми и ритуали, които до ден днешен помрачават блясъка на чистата вяра. Осемнадесетата глава, цялата от първия до последния стих е един обвинителен акт, един драматичен и трагичен епизод, чийто следи още не са изчезнали. И

когато човечеството очига второто раждане на Христа и слизание на земята, за да възкръсне.

Учителят противопостави идеята, че това няма да стане както християните го очакваха: "Христос не се отказа да дойде и втори път на земята, но като дойде втори път, Той цяла ще я запали, за да се изгладят и изчезнат всички възпоменания от разпъването Му на дървения кръст. За този акт днес свидетелствуват страданията на цялото човечество."

Времето лети вихрено и сгъстени до максимум, събитията върхлитат. Полкът начело с Юда се отправя към Гетсиманската градина. Мястото е познато на Юда, не веднъж той е бил там с всички.

"Кого търсите?"

"Исуса Назарянина"

"Аз съм" – кротко отговаря Той и пак ги попита: "Кого търсите?!"

"Исуса Назарянина"

"Аз съм"

Краткият диалог се повтаря, репликите биват подчертани, да няма съмнение, че враговете Му го търсят, а Той не се крие, не бяга –

"Аз съм".

"Аз явно говорих, нищо невярно не казах, аз затова се родих".

"Аз свидетелствувам Истината, Аз, Цар съм, Аз не съм от този свят."

Всичко е казано като отделни елементи от голямата драма и трагедия, чийто действия в панически бяг се редят едно след друго в тия часове на деня и нощта в едно пространство между Гетсимая, двора и Преторията. Какво обвинение? – пита ги Пилат: "Ако не бе злодеец, не бихме го предали на тебе".

Нощта се спуща като рог. Всичко е вече сгъстено до непроницаемост. Оставен е сам на себе си. Чашата не е отменена. Учениците ровеха кабалистиката и първосвещениците крещят: "Варава" по милост на Пилат, предпочел Варава последната възможност.

"Любовта, казва Учителя не е била там" – жестокостта като нощ бе сковала сърцата и умовете на тия, от чиято дума зависеше съдбата Му. Любовта не присъствува на разпятието.

"Нам не ни е позволено да убием."

Зловещата сянка на фашизма застрашително и узаконено се вдигаше, огромна и масивна, за да разпростре остриите си нокти и зъби като чудовище – хищник над целия свят. Тепърва тая сянка щеше да мори хората, най-вече ония, които "свидетелствуваха Истината". Историята е тягостна и кървава, на това човечество, на това най-голямо заблуждение и хиляди хора продължаваха да стават жертва на фашисткия терор в своите многообразни форми. Това е осемнадесета глава, която Той не подмина, която и ние не подминахме, за да се срещнем лице с лице с Неговата драма и трагедия.

– Какво ще стане с нас? – питаме

– Туй, което стана и с Исуса – отговаря Учителя

– А после?

– После снеха Го от кръста и Го туриха в гроба.

– После?

– После дойде ангел, разклати гроба и Той възкръсна.

– След това какво стана?

– След 2000 години 500 милиона хора повярваха в Него.

Значи 500 милиона хора ще ви обичат. Струва ли да се живее за Божията Любов?

– Струва.

За Любовта в нейно име се развиха всичките събития. И заради Истината, за която Той свидетелствува.

Каква драма, каква трагедия!...

Каква революция, каквато светът не помни по своя замисъл, по своята мащабност, по своите велики цели. Мирна, духовна пред чието величие бледнеят всички в света, чийто зловонен дъх на насилие и кръв никога не ще бъдат измити.

Живя и свидетелствува за нея – за Истината.

Без Него в света никога не би съществувал този светящ път, тая величествена магистрала, наречена Истина. Нейните основи са положени върху всички, което се случи тогава в продължение на няколко часа.

Йоан го дава живо в тая 18-та глава, за да ни въведе в най-състената част на Неговия живот и в най-интимната същност на Неговата мисия.

34. ЗАПАЛЕНИТЕ СВЕТИЛНИЦИ

есе

26.I.1977 г.

Последния ден на събора – сряда, 8 ч., осмата беседа **“Явно говорих”**. Дните се изнизаха като перли, богати на слънце, богати на небесна синева, ярки с всичко, което бе свалено, дадено, казано на учениците. Пътят блестеше и никога, както през тоя неповторим събор, светлината не е била толкова обилна, пътят толкова красив и живота толкова богат. Повече и не можеше да се желае.

Беседата започва с един кратък коментар за 18 гл. от Йоана. Към него с неотразима сила и замах Той прибавя: “Бъдещето е на Христа, светът е Негов. Правдата е Негова. Той е носител на Великата Истина. Всички трябва да бъдем носители на Великата Божия Истина. Ще добием радост и веселие, ще живеем според Божията Любов. Тогава всичко в света се осветява. Слънцето, звездите, всичко в света е създадено, за онези, които са родени да свидетелствуват Истината.”

Звучи странно, звучи тържествено, прилича на звезда – един сигнал и призив към всичко онова, което навремето Христос донесе и направи. Усещаш, че сега на този заключителен празничен час присъствува и Той. Отношението на Учителя към Него тук получава своята непосредствена сила и красота. Заел е Той първото място – осемнадесетата глава от Йоана продължава да свети – **“Явно говорих”**. Говори и сега и ще продължава да говори, защото бъдещето е Негово. Тоя час, един от последните през тия дни, сякаш е обвит в някакво златисто сияние. Само слушаш и само гледаш и усещаш, че незабравимото като светкавица прорязва твоето небе, за да се разсипе като искрящ водопад от светлина вътре в тебе, в душата ти, за да не го забравиш никога, за да го преживееш всякога, когато дойдеш в контакт с това време.

Разбираш и усещаш, че всичко е толкова необикновено наситено, не само с много светлина, но и с нещо друго, което не знаеш как да окачествиш, думите не стигат, чувството прелива и надвишава всичко, което е прието, спокойно – като течуща вода, която е премного бистра, за да кажеш нещо или прибавиш нещо. Искаш да говориш, а мълчиш, само мислиш и сякаш отдалеч повелително меко и твърдо идва глас, който ти казва: “Ние седим пред лицето на Бога”. Вече разбираш, цялата постановка ти е ясна, тя вече не е нито тиха, нито спокойна – съборна, а шуми като раззеленила се гора на пролет, чието

тържествено прииждане усещаш. Една музика неповторима сякаш никога преди това и след това няма да посрещнеш пролетта – пролетта на 1927 г., тоя величествен час, когато дефилираш пред лицето на Великата Реалност. Да можеше този час да се удължи, да стигне до безкрайността и ти, обикновения човек да усещаш, че всякога, по всяко време си застанал пред Неговите очи. Как трябва да изглеждаш, как ли си изглеждал тогава, с какво си заслужил тази привилегия да заемеш това място и да си почетен от тази благодат небесна и от това внимание. За втори път преживяваш този момент – в началото на събора и сега в края.

Задъхани от вълнение стигаме до последните страници. И там, точно там накрая се спираш. Последните минути на утринното Слово, последните заключителни Слова на Беседата. Драматичната и трагичната глава на Йоана е останала далеч, в друг свят – пред тебе сега се разкрива един изглед, един простор, който грабва сърцето и очите. И не желаеш да го подминеш. Прикован си там и не само четеш, не само слушаш, не само чувствуваш, не само се радваш и благодариш, а мислиш. От думите, които изпущат топли искри, ти грабваш една и тя те носи и осветлява цялото това небе. Казваш сега последен дар на един събор, не, последен дар на един живот – живот на ученика, поел този път не с празни ръце. Пет дни преди това и този шестия – шест работни дни, сътворението на света приключи, слушал си само за ученика, само за новото, само за голямата работа, която те чака и която никога вече нямаше да стихне. Началният тон е вече даден, а казаното в тия последни страници звучи като заключителен акорд, който никога не трябва да бъде забравен от учениците – никога. Те ще трябва да го съхранят в най-свещения кът на душата, да го имат винаги под ръка, да бъдат винаги на своето място като ученици и като работници – жътвари.

Цитираме: “Отсега нататък, каквото и да правите, вършете го заради Бога, заради Неговата Любов. Това изисква новото учение, новият живот от всинца ни. Ние трябва да се отличаваме от другите по това, че имаме един велик принцип, една велика идея, за която сме готови и на огън да ни турят и на бесилка да ни увисят и на кръст да ни разпънат – всичко можем да понесем. Ако ни турят на огън, като дървата ще горим, работа ще вършим, но няма да изгаряме. Ако ни превърнат във вода – жаждата на хората ще уталожим, но никога няма да се давим. Ако ни направят на въже за всичко ще служим, но никога за бесилка на хората. Ако ни направят на перо, всичко хубаво ще знаем, но никога смъртна присъда няма да подпишем.”

Цяла концепция строго принципна, по която ще живеят новите хора, праведните, учениците, които отричат всичко онова, което носи белезите на безлюбие и насилие, които навремето Христос откри на Оня връх, когато пред Него бяха Мойсей и Илия. “Твоите закони не успяха, а твоето насилие не разреши задачата. Кедрон помрачи блясъка на Любовта. Сега аз ще направя другото.” Направи го и доказа, че беше прав. Учителят го направи сега, по начин присъщ само на Него, меко, просто с малко думи отрече цялата правна и наказателна система. Може да звучи в тия страници като литература – зависи, ала зад хладните води кипи лавата – отрече цялото насилие и очерта цялата програма за новите хора, за праведните, за учениците. Ние не горим, не давим, не бесим, смъртни присъди не подписваме.

До 1927 година – близо три десетилетия Той говори, работи, служи, лекува, учи този народ – тая своя публика и аудитория – проста, скромна, жадна, ала готова да слуша, да работи и да мисли. Тя бе обработена, изваяна по закона на свободата и на Любовта. Сега на нея можеше вече да се каже: Ново време е, старото вече е отживелица със старите оръжия няма да воюваме,

но с новите. В ход сега ще турим Любовта, Истината, Правдата, Светлината, Доброто. На земята се раждаше нов човек и ние ще му помогнем не само да усвои новите принципи, не само да ги разбира, но и да ги живее.

Каза го и не спря там, не стигаше само това, още нещо, още, още...

Двадесет и четвърти август 1927 година, първата беседа през този последен съборен ден – още нещо.

Стоиш пред това Слово, четеш, слушаш и вече не си там, а летиш над целия свят при всичките хора, и не си, не си обикновен човек, който не разбира нищо от целия безпорядък на света, а живее в някоя далечна и нереална област – ние учениците нямаме претенции за нищо и на ум не ни е дошло да застанем пред гишетата на съвременната държава, нека си върши тя работата си, както намира за добре. Не се месим в нейните дела, но и тя не искаме да се меси в нашите. Ние ще си свършим нашата работа и ще бъдем верни на тази ярка, кратка и твърда концепция, няма да я забравим и нещо повече – за нея ще говорим, ще пеем, ще поетизираме, нея ние ще я разтръбим по целия свят. Нека да нямаме никакви комуникационни средства, нека да няма за нас никакъв печат – съвременен печат, който се пази като от огън да не попадне някоя дума, сричка наша, някой куплет в техните стихове – откъдето ние сме изключени напълно, драстично дори в една конвенция дори, където за свобода на слово и печат има закони. И нещо повече, изчезва и всичко, всичко през онова зловещо утро 6.XII.1957 г., в 5 ч. – на тъмнина и студ. Но нека добавим и не се питаме вече, как ще звучи на страхливите, които изпадат в паника, когато чуят думата: Свобода на мисълта, на перото, на печата – граждански свободи на модерната демократична държава. Нека им е честито – “Царството ми не е от този свят”. Тоя, който нямаше царство, а беше цар, Тоя, който на 33 години заковават Го на кръст за някаква приказка само, те успяха да Му затворят устата, Тоя, който смятаха за слаб човек, а беше успял двете власт еднакво – в два свята, еврейски и римски, показа и доказа колко бедни, колко слаби бяха и двете, колко безперспективни. Изчезнали и потънали в забвение и прах в Историята. Остана само Той с кротката дума на уста, да свети до ден днешен: “Аз затова се родих, за Истината. Да свидетелствувам за нея.”

Август 24 – 1927 година, съборно слово – 429 страница: “Ще ви запаля веднъж и няма да се освободите от това запалване. Запаля ли ви веднъж, и целия свят да излезе да ви гаси, не ще може да ви изгаси. Колкото повече ви гасят, толкова повече ще се запалвате и ще горите, без да изгаряте”. “Светлина на нозете ми е Твоето Слово” – казва Писанието.

Аз желая всички да носите запален светилника, който Господ ще ви даде днес. С този запален светилник тръгнете по определения от Бога път!”

Какво сме преживявали през тоя августовски ден, след като сме чули тази беседа какво почти нищо не помним. Колко тогава не разбрахме величието на това време и на тези духовни празнични часове, за да ги уловим и с най-големите детайли да ги нанесем на хартия – те много неща щяха да ни разкажат днес, за да имаме ясна картина за преживяването ни. Но ние бяхме толкова млади – младостта е безогледна, летяхме тогава, радвахме се и много измина и това само помним. Заслушани сега в последните думи на този събор – сега, тъкмо сега след петдесет години имаш усещането, че завесите паднаха и ние сме изправени пред една разкошна видимост и идеите прелитат, думите искрят, бентът вдигнат и ние искаме всичко да кажем.

Хора, люде обикновени – дошли по своя воля – изпратени, казваме днес, поканени, следователно определени – определени за много неща, избрани за много дела, един живот, живян необикновено, не с празни ръце и не със заспало сърце. Нашите хора, на тия люде, на тия ученици, масово

стекли се на този събор от села и градове, с всичките типични народни носии от видинския край, до към Средногорието и Стара Загора ... и Бургас, опираше до Свиленградско. Всичко това смесено с градското население, образуваше нещо внушително красиво и простирано, типично българско. Говореха на всички диалекти, и думичката братство се лееше като музика. Всичко беше познато, характерно със своите национални белези, с типичната историческа българска атмосфера. На тези хора, съставляващи неговата аудитория, Той говореше пред тях, Той застла богатата духовна трапеза – чиста и доброплодна и ги покани да чуят, да видят и да преживеят величествения момент, да дефилират пред очите на Безконечния.

По-късно те щяха да бъдат нахранени и физически – докато едни слушаха, дежурните за деня режеха зеленчук и казаните под силен огън вряха. Братството присъствуваше на събор.

И сега в последния ден думите: "Ще ви запалят" и думите: "запалени светилници", които дават на праведния по един запален светилник.

Картината е поразяваща, едва днес ние можем да си я представим. Тя е съществувала през всичките тези години и неговите прости люде облечени в своите пъстри носии, препасани с червени пояси, жените със сукмани виждайки и стегнати шаячни потури – всички тия хора, връщайки се по своите родни места, щяха да имат нещо свръх, един запален светилник.

Имахме го всички – и нещо друго, също така много важно и знаменателно – ние, ние бяхме запалени. Необикновен огън, от Необикновена ръка. Огън и светилник!... Какво шествие по ум, по сърце, по воля човек и ако с това въоръжен с един запален светилник, а в сърцето му едно запалено огнище.

Човекът е всичко – причините лежат у него". Човекът е всичко, казваме и ние. Човекът упражнява огромно влияние и неговото значение в общия ход на светлината е огромно.

Тия хора със запалени светилници не са стояли със скръстени ръце – светлината. – лети, светлината залива всичко. Огънят гори и топли – топлината също лети и е във вечен двубой със студа.

Там, където са тези със запалени светилници и със запалени сърца, преодолен са и тъмнината и студа, и голямата нощ и голямата зима.

Праведните, учениците затова се силни хора, затова нищо не ги лови, затова те могат да влияят благотворно, да помагат и да облекчават болезните на страдащите. Затова ти слушаш техния зов и те изпълва тяхната воля. Затова те могат да предотвратят дори и природни бедствия и колкото тези люде са повече – както ония деца, за които бащата се грижи, които го обичат и които го слушат. Силата на такива люде е изпитана и проверена, те са солта на земята, те са тил на народите, те са пазители значи това. Човек трябва да има въображение и да си представи цялата тази композиция на нашето време. Всред една гъста, непроходима гора, върху тъмната на една нощ, която напираше отвред – столетието бе бурно, тревожно, да не кажем безперспективно – да не се връщаме назад, бе и кърваво. При наличието на тази обстановка всред един народ от 5 или 6 милиона, тръгват неговите хора, и дали са само те, и изгревските дворове, със запалени светилници и запалени сърца. И светлината и огъня са необикновени – нищо не ги гаси, а имат свойството да светят и да топят на големи площи и разстояния.

Защото Тези със запалените светилници мислят, чувствуват, работят и живеят между хора. Никой, нито едните, нито другите подозират състава и силата на този огън и на тая светлина, на тия запалени светилници, и не е важно това, важно е само едно: да е светло, да е топло.

Ние нямаме желание да се вдълбочим в идеята и дали ще бъде тя разбрана и възприета. Какво са правили те, каква работа са свършили, какво въздействие са имали – нека историята се занимава един ден с това. За нас е важно да се произнесем, но няма да подминем факта, няма да преминем Истината, до която днес науката бавно се домогва. Огромната сила на мисълта – колко повече, когато тя е права, когато е светла, колко силни са чувствата, когато са чисти, когато са топли, колко голямо е влиянието на един офицер, които стоят винаги на стража да охраняват покоя, живота на всички. Тежко и горко на един народ, на едно общество, на един град, на едно семейство, ако между тях няма такива със запалени светилници. Казано фигуративно, ако няма между тях люде – праведни, чисти, истинолюбиви, любящи, добри, умни, разумни, милосърдни – такива със запалени светилници.

Казва се в Писанието: “Ако десет души праведни се намират в Содом и Гомор няма да ги унищожим с огън тия градове на безпътието, на грях и разврат.” Ала не се намериха. Великите закони са вечни и валидни за всички времена. Истината е една вечна през вечността.

Направи го Той и ги изпрати всред народа ни. За Него и за тях бъдещето щеше да говори.

Последния ден и последния дар – запалените светилници и искрата в нашите сърца!...

35. СИНТЕЗЪТ – ЗАКЛЮЧИТЕЛЕН АКОРД

есе

27.I.1977 г.

Не знаем как да започнем, коя фраза да изберем за начална, те прелитат като ято, предлагат се, а ето, че стоиш и не знаеш коя да предпочетеш. Онова, което се разкрива пред тебе е нещо толкова цялостно, изградено по някакъв строго установен архитектурен план. Нищо в тоя свят на големите дрязги и на големите промени, не може да привлече огъня и да очарова сърцето, но това, което виждаш в това последно Слово, тая последна беседа от 52 страници “Свещеният час” [**Свещеният час** : [24 август, сряда], 8 ч.в. – В: *Пътят на ученика* : съборни беседи от Учителя, дадени на учениците от Всемирното Бяло Братство, при срещата им в гр. София на “Изгрева”, през лятото 1927 г. София: Просветния к-т, [1927], с. 431–466.], не само те смайва, развълнува и очарова – не, малко е да се каже това, то е нещо, което наистина не знаеш ни как да започнеш, ни как да изразиш. Както и да го разглеждаш – виждаш – то е излято, изградено по всичките правила на логическото мислене и по всичките правила на зидарското изкуство. Как е станало, как се е стигнало до тази вътрешна спойка, до тая идеална бихме казали присъственост, до това безупречно синтезиране на главното, идейното, същественото за тая нова личност – за ученика. Последователността те смайва, като цяло те отнася до ония върхове, които Той направи достойни, за да можеш стъпил там, да огледаш всичко, в един необикновен ред, където всичко е поставено на място една партитура хармонична, задълбочена, изградена от първия тон на онова петъчно утро, когато започна събора до последното – тая сряда, където в тая втора беседа за последния съборен ден, успя да излее всичко. Нищо не е пропуснато, една резка не липсва, един тон, една багра, за да изглежда всичко съвършено по форма, по замисъл, по съдържание. Как е станало, как го е направил, как?... Искаме да не питаме, никой не би ни отговорил – и то ще остане в скрития запис, съхраняващ малките чудеса.

Пред Него – Учителят, Който намира, че още не е дал достатъчно и всичко, е изправен ученика с неговата неутолима жажда, чакаш и копнееш, пред нас е Той – поднесъл като скъп дар този забележителен синтез. Сумирано е всичко, което бе казано в осмата беседа през тези дни, наредени като скъпоценни бисери. Идеите са подредени, ... меко и светящо в правилни норми, начини, опити, които обхващат радостното всекидневие на ученика, звучат нови, макар, че за тях вече си чул, знаеш някои, но казаното сега излъчва някаква особена светлина, аромат и най-вече топлина. Учителят е слязъл до ученика, приближил се до сами него, усещаш всичко като ласка, като грижа, като обич, която прелива, пърха, звучи и не знаеш къде да я туриш.

Синтезът – ще се спреш на него, непременно, ще трябва, не може да се подмине този час, не можеш да не огледаш в детайли всичко, да правиш опити, да изградиш от всичко програма, програма ясна, точна определена, ученикова за всеки ден – и накрая онова, което може да се вземе като заключителен акорд не на цялата стройна система на идеи и знания и познания, дадени през този събор, а като дълбока грижа, загриженост и любов, като на земеделеца, който след като е посял нивата, с трепет чака поникването на семето.

Беше велик земеделец, велик сеяч. Благословен да е този час, който ни разкри красотата на едно дело и светящата перспектива за ученика по време на най-големия хаос в света. За нас тоя свят и този век бяха "по-светли от пладне".

Просим пак извинение за дългия увод, ние знаем от опит знаем, че няма нищо по-блестящо, по-кристално и по-важно от онова, което Той е казал. Какво сме ние – обикновените хора с копнежа да бъдем ученици. И като ученици присъстваме до тази катедра и заслушани, отбелязва отделните части на този синтез. Ала вече се съмнява дали ще успеем да се доберем до детайлите...

Беседата е пред нас, щастливи сме, че вандалите не ни я ограбиха, живи да сме да я видим напечатана в хиляда екземпляра и дадена в ръцете на учениците по целия свят. Всичко казано в нея е сведено до закони, принципи и правила. Наредени са като стройна система, нищо не може да се бутне. Сградата е блестяща, монументална – прекрасна, свети пред ученика. Четеш основното, което винаги трябва да имаш предвид: Навика да учиш, Обич към знанието, прилагане на наученото, отношението към съучениците, отношение към свещеното – превежда стих: "Не хвърляйте бисерите на свинете". За това мълчанието е първо и необходимо качество на ученика. Изкуство е да знае ученика кога да говори, как да говори, и какво да говори.

Учителят се обръща към учениците с думите: "Всеки от вас трябва да се стреми да бъде отличен ученик." Не казва добър или най-добър, а отличен. Какво подразбира Той с това определение. Казва го: "Всеки ден ще отделя част от времето за учене. Трябва да се отличава с обич към знанието, към науката. Трябва да проучи какво нещо е окултен ученик и окултна наука."

Учителят насочва учениците към официалната наука с всичките стръкове: физика, химия, история, математика и т.н. Официалната наука е помощна за окултната, тя влиза в нея с всичко, което е точно и вярно, запознава го с живата природа. "Окултната наука обаче представлява въведение към науката за живота." Учителят говори ласкаво за хората на науката, за тяхното постоянство и трудолюбие. Казва между другото, че : "между тях има окултни ученици", не само в древността, но и сега.

Нататък до последната страница имаш чувството, че се намираш пред един водопад от идеи, един необозрим свят се разкрива пред очите и ръката се колебае на какво да се спре, кое да избере, кое да вземе, за да оживи темата

с която се е заел. Не искаш да рецитираш отделните пасажки, не са отделни, те са неделима връзка с всичко, те са звено споено здраво и хармонично, бихме поместили цялата беседа. За себе си решаваме да я проследим ред по ред, да стане тя наша същност, практически приложима, тя е истинско огърлие на мъдрост и на светлина. Нищо по-задълбочено, по-необходимо и по-ценно не би могъл да ни даде като заключително Слово и като последен дар през този събор.

Решаваш накрая да извадиш един цитат, да кажеш последната си дума и да приключиш със съзнание, че многото думи тук са излишни: "Всеки от вас трябва да има положителна вяра, основана на великите Божествени закони на Любавта, на Мъдростта и на Истината. Бог работи в света: Щом Бог работи в света, трябва ли да се съмнявате? Да се съмняваш в един невежа, разбирам, но да се съмняваш в един велик мъдрец, в един велик учен, това е необяснимо." "Беседите трябва да се изучават, а не само да се четат. Най-важните места от всяка лекция, да се приложи в живота" – 455 стр. "Знание без приложение не е знание".

Казано е всичко – относно практическата дейност на ученика, нищо не е пропуснато. Синтезът блести като искрящ водопад. Човек не се насища да го гледа и слуша. Звучи необикновено и прониква дълбоко, имаш желание да го подредиш в стройна система и отдолу ситно да напишеш думата "програма". Твоето всекидневие би се превърнало на градина благоухаеща и свежа, твоя Дух бодър и крепък, твоята душа окрилена и волна, твоето сърце изпълнено с покой и радост, умът ти напоен и нахранен и фигурата на ученика ще се открие такава, каквато Учителят я иска. Отношенията се свещени до оная фаза на висше ученичество, свещено като жертвоприношение, което всеки ден зове душата на ученика. Той никога не се уморява да отива и се връща в този свят, да влиза и да излиза с кърчаг в ръка, за да си наточи от тази жива вода.

Той никога не се уморява, като малкото ученолюбиво дете да отива и се връща от училището, изпразнен и изпълнен със знания, готов с отговор на всеки зададен въпрос, винаги с решени задачи, и винаги с една безгранична вяра в своя Учител – попиращ както торна земя влагата, а той знанията. Има нещо величествено в това да си останеш цял живот дете – ученик, с всичките отличителни качества на жаден, възприемчив, любознателен. Това е положение, което на земята заема окултния ученик. Беше роден и бяха му дали вече път. Цялото небе и цялата земя му съдействаха. Живата природа беше на негова страна, а пред Него – един Учител, един смел и опитен капитан, застанал на кормилото на пътуващия кораб по бурното море, един опитен водач – планинар, който водеше ученика към високите върхове. Имаше нещо внушително, нещо красиво и респектиращо в тази постановка – една велика школа, един Велик Учител и едни ученик – дете – жадно да учи, жадно да разбира и прилага, жаден да бъде отличен ученик.

Затова ли в тази последна беседа Учителят слиза до това дете, застава близо до този ученик и с всичката грижа на Учител и майка, с всичката мекота и нежност ти казва: "Отдели един час от твоето време – един час на ден. Той ще е свещен час за работа, за съзерцание, за влизане в контакт с твоя Бог, с твоя Учител и с всичките светли същества, заинтересовани за твоето благополучие. Бъди ученик, истински ученик, свещено опазил основния закон – учението, работата – характерния белег на ученика. Този свещен час – специфичен за всеки, открийте го и го следвайте, превеждаме с нашия език и сме вече не само развълнувани, но и заинтересовани, защото тоя час, наречен от Него "свещен" – е израз на голямата идея за ученичеството изобщо и като

осмисляне на всичко казано през тези съборни дни – оживено от основния и важен закон – приложението. Идеята е внушително подчертана, дадена строга и принципна, нека да е облечена в топлата пелена на обичта, нека да звучи просто и естествено. Казаното до края, имаше този скрит смисъл, а звученето ѝ за учениците бе и сериозно и важно, дори и строго.

Свещеният час и като пожелание и като синтез имаше своята скрита цел, своята духовна стойност, своето богато съдържание.

Една плетеница от светлина, красота и сила.

Струваше човек да я разучи в детайл, струва си да я приближи до себе си, а колкото до учениковото съзнание – беше негово свято задължение да я живее, за да стане достоен някога за званието “отличен ученик”, винаги с бодр и весел дух.

Прелистваме последната страница, последната фраза. Един кратък заключителен акорд – мелодичен и мощен, изпят за ученика:

“За него Истината е идея, Мъдростта – цел, Любовта – реализиране”.

36. ОТКРИТО ПИСМО

8.V.1971 г., 4–5 ч.с.

От хиляди години в света се вършат хиляди издевателства, насилия и престъпления в името на човека, в името на хуманността, в името на Бога, в името на Христа. Историята по тези дела е твърде позната и твърде много са те, за да ги изброяваме в този кратък фрагмент в който искаме да кажем няколко думи относно един народ с отличителното си качество да носи в скрижалите си великата идея за Бога, един народ, който подари на човечеството голямата книга – величественият синтез на двата завета, за да обогати духовно всичките народи по земята, народ вестител на идеята за еднобожието, която успя да израсте, да цъфне и даде плод всред пустинята на езичеството и накрая нека да кажем – народ, който понесен от вихъра на дълбок вътрешен копнеж и духовен глад, успя да отхрани най-великата идея – идването на Спасител и Пратеник Божи – Месията – Христос.

Нищо по-значимо и по-забележително в историята на човечеството не е имало до тогава изобщо. Идването на Христа не бе случайно явление, а здрава и неделима връзка – във веригата от библейските събития, които подготвяха тоя краен и важен момент от историята на човечеството.

Еврейският народ успя да подхрани този копнеж мечта и блян, за да подари на поколенията тая светяща надежда – тоя къс от небесната, който остана да сияе в душата на един цял народ, за да се просмукне бавно и безшумно в мисълта, в сърцето и се отлее като капка елексир в кръвта.

Това се случи.

Това бе исторически, теологически и духовен факт. С този факт превърнал се на фар в историята на един народ, той се оформи като важна единица всред народите на света.

Надеждите се оправдаха.

Месията, за който бе пророкувано от пророците дойде. Цялата библейска история не бе нищо друго, а един нескончаем предговор за Неговото идване – един път, изминат с гордото съзнание за една велика мисия, достигнала кулминационната си точка – шеметния връх.

Той се роди.

Живя и работи между своите.

Не Го познаха!...

Не Го приеха!...

Трагедията се случи.

Едно от големите престъпления на планетата се извърши. Над Него се прочете присъда. Осъден бе. Неповинно.

Имаше и съдници и съд.

В Евангелието събитията се описани.

Голямото и тежкото дело по убийството на един невинен остана неразгледано. До висша инстанция на земята не се стигна до ден днешен.

Днес еврейският народ е обособен като политическа и държавна единица. Много задачи трябва да се решат. Израел има път да извърви тежък и труден. Вековете на ... са натрупали много енергия.

На фона на Неговата история – стои и чака един важен проблем. Най-важният.

Делото срещу Христа.

Еврейският народ като нация и държава трябва да каже на света – права ли бе или не присъдата над Него.

Христос като син на еврейския народ, като велик реформатор, като велик пророк, като най-велика изява на Бога, трябва да бъде оправдан. Голямото дело трябва да бъде преразгледано.

Един съдебен процес от историческо, правно, духовно гледище трябва да се състои, за да се даде израз на Истинската постановка, и се каже думата на света, въпрос на чест, на морал, на съвест и достойнство. Реабилитацията трябва да стане и думата трябва да бъде казана. И както се тачат всички пострадали, пожертвували живота си за народното и общочовешко благо, така също еврейският народ трябва да тачи Христа, най-великият си син, най-великият човек, роден на земята.

Съдебната власт трябва да си каже думата по това дело.

Христос не е дошъл за един народ, а за всички, включително и за еврейския. И нека да кажем, ако еврейският народ би поднесъл на човечеството Христовото учение, а не както се случи, езическото, светът би имал друг облик. Това, обаче не стана, а стана другото, неизбежното, основното. Главното бе изопачено, в Христовото учение се вляха други елементи.

Нека сега еврейският народ даде израз на своята добра воля да коригира погрешката на миналото.

Всеки човек на земята може да предизвика съдебно дело.

Аз съм жена и нека съм обикновена в качеството на обвинител, ще се опитам да предизвикам съдебен процес – по всичките правила на земните закони.

Нека еврейски съд и еврейски правници отсъдят за втори път: Беше ли, или не беше – син на Бога Живаго?

Светът нека да чуе Израел признава ли, или не своя Месия.

Права или не е била думата Му: "Аз съм Този, Който очаквате" – дума, за която Той бе разпнат.

Закона на Справедливостта, закона на Истината го изискват това, за да се измие петното, което тежи върху целия народ, върху всичките поколения през всичките времена – минало, настояще и бъдеще. Това ще бъде едно от великите събития на нашето време.

Б. Бехар

37. ТОЯ ВЕК!

I.1936 г.

Какъв е днешния век? За него струва човек да напише поема, балада, симфония, оратория, ако е музикант. Поети, музиканти, възпейте този ненагледен двадесети век. За него струва само епиграма.

Той е забележителен по своите комини, самолети, телевизори, хладилници, печки, перални, трактори, комбайни, кинематографи и жилищни кооперативи.

Теми блестящи, познати, близко стоящи, най-вече реални – леснодостъпни за умове плитки, за творци бездарни – колко е лесно да се пъчиш, да драскаш и да пееш за неща уловими, за нещо близко стоящи – дори и за децата. Не е нужно да мислиш, не е нужно да се мъчиш, нужно е само да се пъчиш.

Проблемите са неизучени, за тях има кой да се грижи, да умува, да вдига палка и да казва: ето ви модел – така е по-лесно, по-ефикасно, по-практично – свободомислещите радват света. Сега няма да допуснем такава капитална грешка. Ние сме авангард, ние сме сила, ние сме всичко. Хазяи, стопани, господари на света, на риби, които не трябва да мислят, на природата, и на космоса. Човекът звучи гордо – ние сме това и се наричаме с просто звание – материалисти.

Поети и композитори, пейте, скандирайте само – лесно се изкуство кове – изкуство е едно измерение – като бегач без съперник, като избор с една летва, като герой без враг – всичко е наред, да живее правата линия – небе, море, звезди – не са ни нужни, имаше и небе и море и звезди, и всичко ще е наред – векът ще е наред – ние сме сила, авангард – ние сме материалисти.

Позволете – неофициално, на шега, по другарски или по домашному – фотография да снемем или нещо като досие – бъдете спокойни, не сме някаква власт – злото не ви мислим, живеете си спокойно, право имате за това и накрая ще кажем защо – ала сега нека за спомен само да имаме вашия портрет.

Готово! Колко сте мили, мили и хрисими – вярно било, вие сте били деца – дори не юноши – не, не, каква младежка стихия. Да видим, дали е точен апарата.

Да, като децата – ръце, очи и уста, каквото виждат хващат и право в устата. Светът за тях е тесен и всичко околоръст блести и всичко, що може да се смята реално, става съвсем реално, когато го пипнат здраво в ръце.

Светът е наш – дръжте го здраво – за него се борехме, за него мряхме – няма лесно да го дадем. Какви деца – жадни за трошливи играчки – кукли и кончета. Навийте грамофона, музика дайте – трябва да се забавляваме, децата от всичко на земята обичат игрите, най-вече и забавленията.

Дайте кукли, най-вече, дайте кубчета нека са и масивни – ще строим, ще строим, викат децата – кули, градове. Ние сме сегашното, ние сме бъдещето, ние сме държавата както – децата, дайте им път.

О, колко много време за тия кубове – за тия игри, за тая забава – децата много обичат да играят и за учение и размисъл време не остава.

Децата дадоха тон.

И ето век на децата стана двадесетия – забил на форум – знаем трицветно или едноцветно и под него лозунг – да живеят децата.

По нещо само се отличават от децата, които майката ражда с мъка – не са чисти като децата и не разбират от любов – премного обичат себе си.

Но да оставим това настрана и да приключим – не успяхме да напишем

двустипна епиграма за нашия герой – век и субект, които се перчат с това име старо, старо като света – материалисти има от панти века.

Винаги е имало и ще има още много, много време пред нас хора – деца, които се променят като ветропоказател, които не мислят със собствените си глави, които менят убежденията на часове, които се смятат за всезнаещи, всесилни, които много говорят и учат другите как да живеят, а те не знаят това изкуство.

Все за ум приказват, за идеали, за големи дела, за велики постижения. Разискват непрекъснато, чертаят неуморно планове, без да искат мъчат и себе си и другите, важно разискват за човека, за Вселената, за живота – смятат, че са нещо като богове, ако не днес, утре ще направят Луната, Венера и др. свои подвластни колонии и между всички тези огромни мечти, те повтарят – мебели, телевизори, печки, хладилници, перални, апартаменти, хляб и вино, а забавления, забавления много и разнообразни, също като ония дявол ги взел, от класната – тая изкуфяла даскалица – ние сме децата, ние сме бъдещето – ние ще оправим света – ние сме новото.

Картина без идея – фотография и досие без идеен израз – Просто характеристика на нашия век, богат най-вече на войни и думи.

Ние сме материалисти, т.е. реалисти, т.е. виждаме всичко, което е само пред очите – нека да не сме коне.

Само логиката ви е конска. Не е за обида. Конят е умно животно, вярно и трудолюбиво. По нещо надвишава човека – че е вярно.

ПОСЛЕСЛОВ

Когато ученикът се ражда на земята, небето се отваря, обилна е светлината, кристална е чистотата, мека е синевата. Небето – голямото, дълбокото, доброто небе приветствува великия момент – тържествения празник. Цялото небе и цялата земя се радват и взимат участие в епохалното събитие. То е раждане на висшето съзнание в човека. Придружават го сега:

Любовта, Светлината, Мирът, Радостта.

Тогава Слънцето грее

Звездите блестят,

Дърветата цъфтят,

Цветята ухаят,

Птиците пеят,

Изворите бликат,

Реките текат,

Човекът се радва,

Дошла е пролетта,

Тогава Учителят говори,

Говори за ученика.

Говори за Пътя на ученика – път чист, здрав, нагорен, труден, но величествен. По него пръв е минал Той. Един голям, дълбок, непресъхващ извор блика, бълбука, тече – извора на Мъдростта.

Водите уталожват жаждата.

СКАНИРАНИ ДОКУМЕНТИ

ПРЕДГОВОР (II.1977 г., Изгрев)

Предговор

На всички читатели на новия, крещо-философски
документ, издана в цял разлив и напечата и в първи път
по време на който сега, когато се издана, се издана
моята книга на първа публикация книга "Въведение
в философията". Като сега, когато се издана, се издана
наш да издана, а да издана, днес, и емо-
ционална, и емоционална, и емоционална, и емоционална
живот, който издана, и емоционална.

Като сега, когато се издана, и емоционална
указва всички, както указва, и емоционална.

Всичко издана, и емоционална
и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

и емоционална, и емоционална.

28. VIII. 19439.

Грив и исцелен

1. Sa lea eiofa!

[illegible]

15. ix. 1969? 12.

Маминская форма 9/100/

1/43 процедура:.. всего 100

и. Водки у ва кул

Мрудно можат да се освободат някои
иши, е ^{голям} важно и неизменно знание за живота. Христос
се е съизразил на ийч. думоюто е думен, те ие иредстав-
яваат основа - кемиевни и животиа във всички са
направлени ду основа. Камеята Тей парча итвобат
сол. Ду малага ие варена и богата, вканиваща в ево-
са жота, която илжидирич са ийрешан - он е ие ие ир. ою
ва машинско ереу еиго. чеу която да ииуиш иио ииго
икуеиго да иреиричае ииерифиго - да иидеи еиачи и
иуиуиши в иириче еириго.

18. Намирам думата илюзия в Рвангелово
кажана е, откъдето е сирма се ни из и илюзия
целостно да доведе сирма в из, илюзията
и сирма и думата и думата.

[illegible]

А буца е таба, евои там и то нве-
фенд, икак си ефимко, ижео касио шетот.
Кетио в ми по едмиеи натио, ифед описи и
ушиио захвуга в ното, келозасио фугио, ижео

(15.XII.1976 г.)

5. XII. 1976

Не изредка порицания койната -
корените на Божия свят
1991

Г.

ПИСАТЕЛКАТА БУЧА БЕХАР

**разкази
и
песни**

1. НЕМОТО

В: *Бехар*, Буча. Когато зреят житата : разкази на Елена от Буча.
Казанлък: печ. и книговезница Гутенберг, 1937, с. 3–8.

Къща от едно се не събаря, но и майчина мъка за едно се не лекува. Не беше малък този удар за семейството. Бай Йордан беше добър, честен и трудолюбив човек. Еленчани здраво държаха за него. Умен и справедлив, той беше като съветник и съдия между селяните. Обичаха го всички и цяло село знаеше, че къщата му е отворена за всички. Но, Божа работа! Когато се намери първата му рожба, цяло село кипна от радост. Може ли да знае човек какво ще излезе? Гледаш го – яйце, затворено. Какво е? – Дали гълъбово или змийско? Туриш го под квачка и едва тогава ще познаеш. На третата година малкият не проговори, на петата изгубиха надежда, а на шестата – селото пламна: – Йордановото момче беше няма. Лекарят, който го беше гледал, на тръгване им беше казал: – “Може да проговори някога, има надежда, не е глухо.”

Гледа бащата, гледа майката, очи се не откъсват от алени уста, а, а, ще проговори! Като рана неизцерима остана тя в сърдцето на майката и бащата. Поплакваха си скришом, когато слушаха бърбривите уста на по-малките, които се мъчеха да мълвят звуци на позната човешка реч.

Детето растеше и крепнеше. След две години връстниците му ще идат на училище. Остра болка, като нож, разкъсва сърдцето. Бащата удря по-силно върху нагорещеното желязо, за да не чуе училищния звънец, който събираше децата от махалата.

Изнизаха се така години. Мълком си носеха болката, заживяха с нея, остаряха без време с нея. Момчето порасна. В училище не го приеха. Дома вършеше много работа – зиме в ковачницата помагаше на баща си, лете на полето, за дърва най-често него пращаха в гората. Наедря, високо, стройно и хубаво момче! Гледаше всичко с учуден взор. Знаеше, че не притежаваше онова, което другите имаха. – Говора! Но що? Той знаеше – и животните не говореха, и птичките, които той така много обичаше, и те не говореха, но и те имаха сърдца, които туптяха, сърдца, които той напипваше под меката и топла перушина. Радостно той ги посрещаше и изпращаше и прекрасно виждаше, че и те на свой ред бяха щастливи. Защо само майката тъгува толкова много? Не разбираше той; най-последно така трябвало да бъде. Нали има други, които, ето, можеха да говорят?

И често майката го взимаше на колене и думаше: “Говори, сине, говори!” А след това се обливаше цяла в сълзи. То разбираше добре какво иска тя, махваше се сърдито и наскърбено, скриваше се в някой забутан кът и плачеше до насита.

Веднъж момчето отиде в гората за дърва. То ходеше често наесен, когато бащата биваше зает в ковачницата. И тоя път впрегна колата, подкара воловете и се запъти. Минавайки край баща си, той го запитва: “Взе ли си билета”? То веднага опипа джобовете си и в знак на отрицание, дигна глава нагоре. Но не се спря, малко ли пъти е сякъл без билет. Горският го познаваше. Бащата, готов да иде да го донесе, се върна и рече: “Няма нищо, горският е наш.”

Стигна гората. Разпрегна воловете, взе бравдвата и започна да сече. Гората ечна от грохота на падащи дървета. Неговите здрави мишци дигаха и слагаха бравдвата върху клоните на старите дървета.

Изведнъж от далеч се чу вик: Хей, ей,е...! Гората ечеше. Но той продължаваше да сече. Когато този човешки глас се приближи, момчето продължаваше да сече. Но когато човекът рече: "Помози Бог!", тоя пак се не обърна.

– Не е чиста тая работа, си каза горският.

– Ей момче, какво правиш там?

– Тук има нещо лошо.

И бързо той се приближи и се изправи точно срещу него. Едва сега той го забеляза, погледна го и смутено се заозърта. Пред него стоеше горският, но не този, когото познаваше до миналата неделя, а друг. Със същите дрехи – със зелено калпаче, пушка на рамо и камшик в ръка, но не онзи познатият. Сега той си спомни, че тая заран беше забравил билета. И той видя добре опасността, непозната, но сигурна. И в своята незащитност, в очите му се изписа силна уплаха.

– Дай билет!

Момчето млъкна и гледаше умопително.

– Хей, билет дай, разбираш ли!?

Тоя все продължаваше да го гледа уплашено, усмихваше се виновно и стреснато. Мислеше да го смекчи. Горският пък си помисли, че иска да се мазни и побесня.

– Билет, билет дай, или ще те натупам! – и ръката му здраво стисна камшика. И тоя, който никога не беше бит през живота си от човешка ръка, тоя който не знаеше какво е бой, се видя в ужас, когато горският му показва камшика си.

– Хайде, говори бе, що щеш тъдява без билет, говори, защо не говориш!?...

Нямото стоеше безпомощно, стреснато и ужасено!

Горският изгуби търпение.

– Няма да говориш, но аз ей сега ще те накарам да проговориш! – Дигна камшика. И докато да се стовари върху лицето му, нямото направи едно свръхчовешко усилие. Разбра, че ударите ще се сипят, докато тоя не разбере, че е няма. Те не закъсняха. Душата му се разрида. Светкавици блеснаха пред очите му. Той чувствуваше такава болка физическа и душевна, такава мъка, унижение и страх, каквито рядко човешко създание може да почувствува. И тогава стана чудо! От устата му се изтръгна вик: "Аз съм няма, бе чичо!"... – високо викаше то през сълзи и с двете си ръце държеше наранената си буза. И докато горският да се опомни, нямото хукна през гората. То не погледна ни кола, ни волове, ни горския, който вдървен със зинали уста гледаше слисан... Момчето тичаше с все сила по прашния път, към дома си; като хала мина покрай ковачницата и право при майка си. Като я видя на двора до каменната ръчна мелница, хвърли се към нея, прегърна я и викна: "Мале!" Тя го погледна, полудяла, сякаш от радост, ударена, смаяна. Не повярва на очите си, на ушите си... Помисли, че е сън, искаше да провери и несвързано рече: "Какво ти е синко?"

И тогава той ѝ викна, колкото глас имаше и от отключената уста излезе вик, който я раздираше и радваше. "Мале, мале, аз проговорих!"

И като разбра клетата майка, че като писна и ревна, цялата махала се събра. Сълзите течаха като поток, радостта ѝ се изливаше като някакъв яз. Това не беше човешка радост, позната, приета, а дива, необуздана – сякаш ревеше за умряло – "Сине, сине, синко"...

Цяло село се стече. Съседите първи се притекоха и какво да видят?

– Майка и син се не пушат. Дойде най-последно и бащата и какво да види...
"Бе жена, луда ли си? Цяло село сбра!"...

– Йордане, Йордане, гледай, слушай и ти ще викнеш като мене – проговорило! И майката продължаваше да бърше сълзите с черната си престилка. Задъхан, бащата с едва сдържани сълзи и луда радост, с пресекнал глас заразпитва момчето си.

А то ясно, с човешка реч разказа случилото се...

На другата неделя у бай Йорданови имаше гощавка. На лично място до кмета и хазаина стоеше горският.

– Бай Йордане, не разбрах аз добър човек ли съм, или лош? Да беше видял как дигах камшика, като звяр се нахвърлих върху момчето ти. А то какво излезе! – Прошка искам!

Бай Йордан никога не се лъжеше. Погледна го с добродушните си очи, потупа го по рамото и му рече:

– Дали си добър, или лош – аз не зная, но ти си за мене Божи човек.

Това горският никога не разбра, но и никога вече не дигна камшик, ако ще и десет неми да проговорят.

2. СУША

В: Бехар, Буча. Песен над равнините : разкази.

Казанлък: печ. и книговезница Гутенберг, 1939, с. 76–84.

Дели Орман!... Само тия, които познават тая безкрайна и дива местност, и които живеят в нейните пръснати селища, знаят какво значи страна, където няма достатъчно вода. Населението, което живее там, здраво закрепено, милее за тая земя, обича я и на ум не му идва да я напусне и подири по-сочна и влажна почва. Та могат ли?... Могат ли да откъснат погледа си от тия просторни ниви, които стигат вековните гори на Дели Ормана, могат ли да не браздят нейната кора, която не винаги е мека и влажна?... Такава каквато е, родната земя, отдавна, в продължение на много години беше приласкала поколенията, които се раждаха, умираха, живееха без ропот, без упрек, че тя няма достатъчно вода.

Тия, които минаваха през нея, когато земята беше нажежена като пещ, през късното лято, почернели от слънцето, със свити очи, в които едва се забелязваха зениците, немилостиво мушкаха своите катъри и бързаха напред, като че ли се намираха в пустиня и гонеха оазис.

Онези, които пътуваха денем с железница, която достигаше до по-оживени селища, вземаха твърдо решение никога да не пътуват през юлий или август, без да имат време да се запитат, какво правеха и как живееха хората по тия села и колиби с един централен извор, или кладенец, който често пресъхваше, който често липсваше. Никой от тоя, които живееха оттам, пък и самата управа, нямаха време да се запитат, как се живееше там, където водата се мереше с литър.

Но при все това, такава каквато беше, тяхната земя за тях беше благодатна. Познаваха я и си я обичаха. Обичаха я, когато наесен ралата мудно браздеха тъмни бразди и обръщаха черната пръст, която неотдъхнала още, смесена с пресни стърнища, изпускаше сладостен дъх. Обичаха я през зимата, когато око̀то не се насищаше да гледа побелялата безкрайна равнина, покрита с дебела и мека, снежна покривка, приласкала едрото семе. Обичаха

я напролет, когато те знаеха само да работят, неуморно, нестихващо, от ранни зори, до късна вечер, без да имат време да се радват на зелените губери, които се простираха докдето погледа стига, на пролетните цветя, които се гушеха по синорите, на чукулите, които с вик и песен прелитаха низко над техните глави. Обичаха я най-много през лятото, когато не сецаха летния пек, който пареше босите крака и изгаряше кожата им. Бяха свикнали с това могъщо дневно светило, което изпращаше потоци сили и топлина, без които техният хляб никога не ставаше. И когато годишните времена, тия вечни и верни спътници на майката земя, които нежно я приспиваха и будеха, се нижеха спокойно, изливайки с пълни шепи благодат и изобилие, населението спокойно и с радост чакаше жетвата.

Но не винаги биваше така. Старите помнеха години, като тази сега, години страшни, отдавна минали, за които рядко се сецаха, но незабравими. Най-страшните, които могат да бъдат в Дели Ормана.

Суша!... Дълга, продължителна, есенна и пролетна, когато вятърът задухваше през октомврий и май, лишен от влага, когато и последната капка вода останала от зимата се изсмукваше от въздуха, лишен от свежест, сух и неумолим. Признаците са ранни. Много ранни за ония, които могат да познават, още когато кракът не затъва в снега над коляното и през пролетта за ония, които жадно впиваха очите в яносиньото небе, дивно и спокойно през април, чисто, като окото на дете, което не мисли да плаче. Липсват облаци по това небе. И колкото да е красиво с цвета на спокойните морета през деня, колкото да е възшебно и дивно през спокойните нощи, осеяно с блестящи и едри звезди, това Дели Орманско небе, не е хубаво, не е добро за тях.

Липсват облаци!... Тия крилати скитници, летящи като грамадни птици по небесната шир, отначало бели, вълнообразни, дивни със своята ефирност, гонени от северни ветрове, бавно свличайки се надолу, почернели вече, морни и тежки, напоени с водни капки.

— Няма, няма дъжд, — думаше сподавено и глухо, дядо Първан на сина си, през един късен пролетен следобед.

— Може и да има, тате.

— Знам аз, познавам си земята... На 40 мъченици не вали ли... лошо, — въздъхна той, дълбоко и шумно, и подкара ралото напред.

Земята беше твърда. Воловете мудно се движеха. Трудно се ореше. А царевица беше това, трябваше да се копае. Тук-таме се виждаха жълти зърна, неспособни да се сгушат в пазвите на майката земя и жадно да се впият в нейната суха гръд. Стойко взема едно зърно, пипва го, обръща го в ръката си и го хвърля обратно.

— Корово!...

Баща и син замръкват на нивата. Връщат се уморени и несигурни в своята стъпка. Вред такава. Всичко беше посято. Летните посеви много отдавна се гушеха под земята и се мъчеха да разберат, какво става и накъде да вървят. Едва закрепени в сухата пръст те правеха сетни усилия да видят простора и слънцето. Зимните се бяха дигнали само на педя, и жадно чакаха да бликне свежа струя от небето. Пшеницата, царевица, фасул, който се сееше навред, всичко, което трябваше да излезе на бял свят, чакаше в мъчителна жажда.

Сушата идеше, или беше дошла. Всички в село я виждаха. Виждаше я и Стойко, синът на дядо Първана. Беше я видял много по-рано от всичките през очите на баща си, който никога не се лъжеше, усещаше я и сега по мъката, която го чоплеше.

Лошо за всички и за тях. А те имаха двадесет декара, доволно земя — посята с жито, фасул, царевица. Толкова труд!... Бяха толкова души въщи,

работеха неуморно и винаги сговорни. И добитъка беше много. Стойко разтриваше челото си, охкаше и тъжно думаше:

– Загубена е нашата, тая година!...

В село си приказваха:

– Може и да завали.

– Може! Не е ли ставало и друга година? Гледаш месец, два няма, че като ливнат дъждове, всичко се съживява.

– Такова е мястото у нас. Няма що!

– Ще бъде, ще бъде. Търпение... Божи работи са те – казваше друг.

Приказваха и взаимно се утешаваха, вярваха и се надяваха за облаци, за дъжд. Поглеждаха небето, питаха, гадаеха по него, а то ги гледаше спокойно и безучастно.

Ден след ден, минаваше времето, нижеха се дните, облъхнати от пролетен дъх, сгорещени от ярките и топли лъчи на лятното слънце. Неусетно идеше времето за жетва, приближаваше денят на първия сноп и селото не трепна от веселба.

Това не беше само тяхното село. Това бяха десетки села, по целия Нови-Пазарски край, български и турски, които чакаха безпомощни и ужасени. Сушата, тая неканена гостенка, се простираше надлъж и нашир и като огнена стихия изгаряше всеки стрък. Страшно мълчание, глухо и зловещо, просмукано от палещия дъх на летния пек, покриваше селата, които чакаха и се надяваха за дъжд.

Най-тежко беше положението на животните, тия неми приятели и помощници на човека, които сега се скитаха от едно място на друго, мълком, безропотно с измършавели тела, по които се четяха ребрата, със засъхнали уста и изцъклени очи, те сякаш молеха за капка вода и стрък зелена трева. Големите очи на вола, това вярно и кротко животно, което неуморно служеше срещу една торба храна, която сега липсваше, ставаха все по-дълбоки, по-черни и по-тъжни като бездънни езера. Той не разбираше защо тя липсваше, като трева, сочна и прясна, по безкрайните полета. Стадата, които не бяха малко, имаха същата участ. Тъжно беше да се гледа тоя свят на човешки събрата. Стойко ги гледаше неспокойно и мъчително, безпомощен пред тяхната участ. Техният добитък беше многоброен. Волове, крави, овце – би направил всичко, ако знаеше какво.

Тъкмо по това време в село се разнесе слух. На десет километра от тяхното село, съседни села, турски, над осемнадесет по онова време, щели да се съберат, малки и големи, мъже и жени, да се молят за дъжд. Народът друго не знаеше. В своята проста вяра той се обръщаше към Оногова, Който имаше власт и сила да им се притече на помощ.

Стойко беше чул за това, замисли се и каза на баща си:

– Щели да се съберат, тейко, чух го днес в града, приказваха го в Демировия хан.

– Не е лошо, синко, такова нещо се е случвало по наше време.

– Капвало ли е? – живо попита синът.

– И още как! Една година, като тая, дяволът си беше турил крака. Валя, свързе се земята.

Мълчи Стойко, навежда глава, трепва нещо сърдцето, овлажнява му се очите и си мисли: "де да може и сега да се съберем да се помолим, че да завали!"...

– Че не може ли сега да стане нещо?

– Друго време е сега, синко.

– Ей, там ще се съберат, нека да идем и ние при тях, та заедно...
– Що думаш, синко, с тия от друго вяра, дето няма да бъде!
– Хора, бе тате, като нас, като всички. И те умират за вода и ние тук.
Пък и нека тук да бъде!...

– Може я. Що да не може! Попа да каже и да се събере народа – стана дядо Първан и излезе на двора.

Замря приказката, стихнаха гласовете. Стойко стои замислен и гласно се пита: “Какво ли ще стане, ще се съберат ли, ще се помолят ли?” Изсъхна всичко, на сено стана. Няма храна, няма живот. Ще умре добитъкът, една седмица и не може да изкара.

Същата вечер на мегдана седнали на пейките и праговете, селяните си приказваха. Навсякъде се беше пръснала мълвата, че осемнадесет села щели да се съберат, да се молят на Аллах да дъжд. Стойко беше там, когато заговориха за това. И, както тогава, той рече тихо и плахо:

– Не можем ли и ние тук да се съберем? Може да завали...нали се е случвало и друг път!

– Може я – обадиха се някои.

– Нека се молят ония – рече друг.

– Аз да ви кажа ли, ако капне там и тук ще капне.

– Тъй я, на десет километра Свети Илия няма да забрави своите.

И пак приказката замря. Не се спряха да помислят, да се посъветват, да опитат сетното средство. Скоро вече никой не си спомни, че на другия ден, много хора, уморени и жадни, ще кръстосат прашните пътища, за да стигнат на време на уреченото място, за една работа много важна, от която зависеше хляба на много бедни села и колиби.

Можеше, защо не!... Когато вали всички се мокрят. На няколко километра, защо да не стане това, което е ставало не веднаж? Дъжд!... След петък, когато луната се сменя. Нищо чудно в това. Виж, че целия край се залее с благодатен дъжд. Дано молитвата бъде чута! Ставало е. Столетниците помнят такива случаи. Запомниха всички това, което стана тогава, помни го най-вече и Стойко.

Нея нощ той не можеше да заспи. Една смътна и неразбрана тревога не му даваше покой. Едно мъчително чувство го терзаше през деня, то не го остави и през вечерта, с него си легна. Един до друг те лежаха на двора на постлани черги. През нощта сякаш някоя фурна бълваше огън; задухата се чувствуваше през ония нощи, които други години биваха тъй прохладни и спокойни, така чудни с еднообразния напев на щуреца. Стойко лежеше с морна глава, жадни за сън очи и мъчителна болка, сякаш го разпъваха. Сподавено той се питаше – да отиде ли, или не. Известно време той се бори, мета се, ту на една, ту на друга страна, докато най-после притихнал, с избистрен глас си рече: “Ще отида, че каквото ще да става, нека се смее цяло село”. Едва тогава той заспа спокоен сън. Дигаха се млади гърди, почиваше си младо тяло, забравил мъка и тревога.

И никой от домашните му, нито от село не видя и не разбра, че нататък по прашното шосе, призори, се движеше един човек, който бързаше и искаше да вземе пътя, преди да са започнали ония да се молят.

Ходжата го видя и позна. “От друго село, от друга вяра”, – си помисли той. Приблжи се до него и с мек глас му каза:

– Пред Аллах всички сме равни, за Него няма народ и вяра. Дано той чуе молитвата ни!

– Дано! – рече Стойко, заради воловете, заради добитъка.

И преди да го усетят в село, той се върна; върна се ободрен, успокоен, сякаш го беше лъхнал свеж морски ветрец. Беше му приятно да ходи по нажежената пръст, не сещаше слънцето, което печеше, не сещаше задухата и маранята, която немилостива и тежка, беше захлупила селата.

Запомниха всички това, което се случи през следващите дни. Видяха всички! Дъжд валя, валя изобилно, благодатно. Имаше вятър, беше духнал от северозапад, той донесе гъсти тъмносини облаци, тежки и пропити с влага. Те спокойно се изляха в дъжд. Валя няколко дни наред, сутрин и вечер. Едри капки, животворни, напоени не само с вода, но и с нещо друго, което оживяваше, възкресяваше всичко, жадно се просмукваха от сухата и твърда земя.

Стойко също виждаше. Задушаваше го мъка. Само за техния край нямаше. Техните ниви не бяха напоени. Техните пасища не се покриха със сочна трева. Техните животни не се съвзеха. Изпосталели бяха и едва се влачеха.

Така беше, Свети Илия на десет километра забрави своите.

И един ден Стойко срещна случайно ходжата. Приказваха си дълго, седнали на един дънер между двете села.

На другия ден той подкара измършавелия добитък: крави, овце, коне и волове. Те се движеха последни, бавно и уморено. Стойко ги беше докарал на паша, сочна зелена и изобилна, каквато нямаше по техния край. Имаше позвоелително да ги пасе, макар и в чужда мера. Караше ги всеки ден. Ребрата след няколко дена не личаха. Караманчо се галеше и ближеше ръката на своя господар, гледаше го с големите си черни очи, гледаше и земята и на свой език, сякаш казваше: "Колко е добра земята."

Земята беше добра. Стойко знаеше. Той разбираше всякога това, дори и сега, когато тя лежеше пред него, безбрежна, широка и мълчалива, сразена от страшната суша, която нея година не си отиде.

3. КЪЩАТА

Всяка къща говори и човек, който чува и разбира нейния говор, не може да я подмине току-така, без да се поспре пред нея. Ако пък отседне вътре, или застане близо до нея, може с часове да слуша историята ѝ. Това е досущ като историята на един човешки живот. Тази къща, за която искам да кажа няколко думи е съставна част от "Изгрева".

От отдавна нашите очи гледаха на "Изгрева" тази къща, но нещо все не достигаше, за да се улови целия ѝ образ. Ние я гледахме отвън, от изток, от запад, от север и юг. Едно хрумване на млади, ентусиазирани хора беше причина тя да изникне тук. Те бяха младежи, студенти, пламенни идеалисти, носени на крилете на младежките си копнения, за няколко дни я съградиха. Близо половин век от тогава.

Тя се намираще на един от ъглите на полянката, с югоизточно изложение – първата къща, като се стегне края на малката алея. Цялата е от дървен материал, облицована отвътре с шперплат. Прави впечатление на птица, разперила крилата си над своите пиленца. Не много висока, с две малки стаи – първите, които били построени в началото и една веранда – открита, която по-късно се превръща на голям хол, просторен, в сравнение с малките къщички, които по онова време никнеха на "Изгрева". Верандата, цялата остъклена, предаваше на къщата нещо своеобразно, оригинално. Тя е вече доста остаряла по стил и време, но достатъчно беше да се надникне в нея, за да се почувствува

живота, който е текъл в нея, който кипеше по-късно в нея през онези години, пълни със смисъл, когато в нея се събирахме през двадесетте години на този век. Наред с официалната наука, която изучавахме там, учехме и живата наука за живота. Този пламенен устрем остана сякаш да сияе и огрява скромната къща, в нейната жива атмосфера, където живееха група млади хора, първите, които туриха началото на общежитието, на колективния живот на дело. Търсиха се пътища и посоки, за да се предаде образ на онова, което казваше Учителя относно колективния живот. Учителят не говореше за колективен живот в този обикновен смисъл на думата, а за изработено, пробудено колективно съзнание, база и идея за едно бъдеще. Дълбоката вътрешна революция е важна – отвътре човек да стане друг. Дълбоката вътрешна революция е важна – отвътре човек да стане друг. Всички процеси в природата започват отвътре–навън. Да живееш колективно без изработено колективно съзнание, не е нищо друго, освен хабене на сили, несполучливо начинание, което свършва с неуспех.

В тази къща са правени първите опити, в нея се водеха спорове, дискусии, чертаеха се планове, обсъждаха се проблеми. Какви съдържателни години! Къщата няма и мълчалива е записвала на невидим запис всички главни събития, ставали в нея. В нея са гостували много хора от провинцията, идвали са гости и от далечни страни. Тук се пееха песни, свиреше се, слагаха се трапези. Цялата къща сияеше от вътрешен блясък, съдържание и красота. Беше празник да присъствуваш делничен ден на някой скромнен обяд, или на вечеря с чай. Ставаха топлосърдечни, братски срещи – животът тук течеше като бързоструйна река, която полива китни и слънчеви долини.

Какво ли не мина през вратите и стените на тази къща!

В тази къща по всяко време и всеки можеше да влезе било на разговор, било за ценен съвет, било да се споделят общи грижи.

През последните години тя стана лична собственост на Борис Николов, но въпреки това, тя пак не изгуби своята физиономия, остана си пак една братска къща, отворена винаги за всички, особено когато в нея дойде да живее брат Боян Боев. Тя тогава се превърна на средище на братския живот. Тук пулсираше едно сърце, от което изтичаха и в което се втичаха струите на братския живот на цяла България. И зиме и лете и по всяко време тук идваха хора. Тази къща никого не връщаше, този брат всекиго насърчаваше и се раздаваше. Животът наново се върна в къщата, своеобразен и пълен. Но този път много различен, защото бяхме преживели 27 декември 1944 година.

Когато големият салон, в който Учителят държеше своите беседи и лекции, се одържави и ключовете бяха предадени, къщата на брат Боян Боев стана център на братския живот. Вече нямаше човек, дошъл на "Изгрева", който да не се отбие при Боян Боев. В тази къща всеки пребиваваш по няколко часа в полезен разговор, и си излизаше обнадяден, окуражен. Приятели и почитатели на Учителя идваха в тази къща. Тя сякаш празнуваше своето знойно лято; всичко можеше да се уподоби, което преживяваше, на едно дълго празнично летуване на село, с близки хора. Тук се празнуваха традиционните празници, когато това беше възможно, четеше се беседата, пееха се песните, дадени от Учителя, или пък братски песни. Къщата израсна, макар и порутена. Беше ни скъпа и сякаш чувствуваше какво ще се случи, бързаше да изживее своят празник и своето величие.

Тази къща сива и скромна, проста в своята външна и вътрешна уредба, по живот можеше да съперничи на много солидни и богати къщи, натруфени и лишени от духовно озарение. Тази къща е хроникирала в себе си какви ли не скъпоценни събития! Преживяното в нея е жива история, забележителна

страница от живота на Братството – богат по съдържание необикновен, смислен и дълбок живот. Тази къща крепко стоеше срещу всичката пошлост на действителността, с която по-късно тя щеше да се сблъска още по-трагично. Приличаше на цвят, чийто аромат и прашец, се носеха навред. Не се забравя това. Красотата остана нейде недокосната и чиста. Тя не може да се краде. Във всички къщички на “Изгрева” имаше съкровища духовни, отвред се чуваше музика, хората които живеяха там, бяха неразделна част от общото, но това, което излъчваше Къщата беше нещо по-друго. В тази къща начинът на живот беше неразривно и безусловно свързан със самия живот на “Изгрева” и с всичко ново, което нашия Учител ни завеща.

Прекрасното в нея остана някъде далеч. Секнаха песните. Брат Боян Боев когато завърши земния си път, за да се запази облика на този дом, където той живя, някои братя искаха да я дадат на негови приятели, които се нуждаеха от жилище, но жилищният съд грубо отказа и сложи ръка върху нея, върху Къщата. Разпоредиха се като с лична собственост, и в тази къща с минало и история, поставиха хора от малцинството – две семейства цигани. По този начин беше подчертано отношението на държавните власти спрямо нас, спрямо всички ни. Къщата бързо остаря, за часове посърна. Сгърчи се под напора на грубия живот, а би могла да бъде и столетница. Тя толкова погрозня с остарелите вещи и дрипи, нахвърляни по нея и около нея, че не приличаше на себе си. Нейните нови стопани ни гледаха враждебно. И все пак имам чувството, че тя е жива, и минавайки покрай нея, винаги си казвах: Не се смущавай, душата ти ще остане недокосната, тялото ти ще се слее с благословената плът на земята. Великото никой не може да разруши, няма такива оръжия и няма такава власт на земята.

Къщата изгоря. Неизвестни останаха причините на пожара. Някои казаха, че станало късо съединение, но нищо не се разбра, изгоря по чудо за минути, дървото беше старо и сухо, и край къщата дълго време имаше неизгорели вехтории и шарени парцали. Изчезна къщата, изравни се със земята, превърна се в частица от големия двор на Съветската легация. Кой можеше до помисли, че нещата в света са така зависима едно от друго и така свързани помежду си, и че онова, което времето не може да извърши, извършиха го извънредно, неочаквано стеклите се обстоятелства.

БУЧА БЕХАР

/Да си спомним с любов за нашата мила сестра Буча/
10 февруари 1984 година

Бележка на съставителя:

Тази къща е построена от младежите (вж Изгревът, том VIII, с. 711–712). По-късно в нея живее Боян Боев в едната стая, а другата се държеше от Мария Тодорова и Борис Николов (вж Изгревът, том V, с. 411–417).

А самата къща – вж снимки № 12, 13, 14 и 15 в том XVIII на “Изгревът”.

4. ТОВА БЯХА РИЛСКИ ДНИ

4.1. НЕЙНАТА ТАЙНА

Това бяха рилски, блестящи и светли дни. Гледам... пред мен е Рила – вълшебната, жадуваната. Нейната хубост грабва моето сърце и очарована аз я съзерцавам; Рила – вълшебницата, мечтана. Рила с пеещите потоци, с шумещите водопади. Накъдето и да се обърна все е тя – священо и скъпо място, светъл и величествен кът почиващ като бисер в пазвите на нашата хубава страна.

Нейната хубост и музика отдавна преживяни се струят по-свежи и по-прекрасни пред моите очаровани очи. Това е Рила, потънала в лазура на пробуждащия се ден, облъхната от свежия хлад на планинското утро, окъпана от росната влага на ялната нощ, наситена от яркото злато на планинското слънце.

Гледам и слушам... Жадно аз поглъщам всяка линия и всеки тон. Пред мен се реят цветни табла, радостта бликва в мен и нежно аз подреждам моето съкровище.

Какво още има да разкрие тя? Какво още има да ми разказва тя? Защо трепетно чакам? Защо моите очи на ранина потъват в далечните глъбини на искрящия изток?

Защо се вирам в безкрайната хубост на звездното небе, заслушана нощем в нежния шепот на звездните кervани?

Ах... изгряващото слънце ми разказва нечута приказка. Млечният път ми нашепва неизпята песен.

Аз слушам, слушам и с моята плаха ръка тон след тон нанасям нейната мелодия. Рила пее. Рила реди своята вълшебна приказка и нейният език ми е близък и роден, нейната тайна свидна и затрогваща.

Стоя и гледам; стоя и слушам – Рила на пеещите водопади, Рила на неизменна красота; Рила огромна и мощна и добра. И ето в миг планината трепетно замлъква, планината задъхано се спотаи, за да ми изпее съкровената си песен, за да ми открие свидната си тайна. Тук бе Той – Мощният, Великият, стъпил на моя гръб. Планинският вятър пее за Него – Големият Ми Гост, цветята и скалите разказват за Него.

Слушам и гледам. Планината смълчана е прибрала своята китна снага. Песента е стихнала в простора.

Неговото слово живо и мощно изпълва върховете и поляните и се отеква в душата на човека. Рила мощна и величествена ме гледа със своите горди и сияещи очи.

VIII.1954 г.

4.2. ИЗГРЕВ НА РИЛА

лятото на 1954 г.

Познавам един миг от денонощието, когато от смълчаното небе мълком изчезват звездите. Планинската нощ безлунна и тъмна, откроява небесната шир като море от лумнали светлини и млечният път като светеща река на вълни се разлива по небесната шир. Познавам един миг от денонощието, когато блестящият лик на едрите звезди побледнява, млечният път не е вече светеща река и нейде на изток блести нежна синева.

Нощта отдавна е отстъпила надалеч, звездите загубват своята красота и моите очи се устремяват там, откъдето приижда новия ден. В сърцето ми прелива неизказана радост. Забравила всичко на света, аз живея само тоя час и тоя миг. В разливащия се цветен концерт, аз дочувам един привет, аз виждам една усмивка. Изток прелива от светлини. Златно и синьо се смесват и цялото небе потъва в слънчеви реки. Лазурът е чист и прозрачен. Утрото е тържествено. Цялото небе свети от ярка ведра синева. Картините мигновено се менят. Вълшебният екран всеки миг разтваря и затваря своите блестящи, слънчеви платна. Очите на човека поглъщат това море от красота и нейде дълбоко съхранява грижливо неизпитана радост.

Дочаквам изгрева на слънцето от най-високия връх и планината сияюща и горда разкрива всичката си хубост.

Грижливо аз съхранявам в пазвата си вълшебната хубост на първия лъч, скъпия съсъд на слънчевия дар.

Познавам един миг от денонощието, когато на изток нежна и бледа светлина плахо наднича и бележи светлата линия на новия ден. Звездите изчезват и потъват в меката бледа светлина и изток засиява в предутринна зора.

Това е благословения миг на новораждането по нашата широка и хубава земя, това е тържествения час, когато топлия глас на скъпа майка в предутринния час нежно и твърдо шепти на своя син: Стани, нощта е вече далеч, работния ден започва.

В този миг на денонощието е събрано всичкото благословение на деня. Затова аз бързам тогава и с отворени шепи чакам първия слънчев лъч, първата усмивка на Безконечността.

Звездно рилско небе – свят на неизразима и дълбока красота!...

Слънчево рилско небе – свят на неизразима и дълбока радост!...

Вашата песен е чиста и звучна и аз ще я слушам през цялата работна година.

лятото на 1954 г.

4.3. КАК ПЕЯТ ВОДИТЕ

Където и да съм далеч или близо до нея, един глас чувам, една песен слушам, нейната вечна и непокътната мелодия. Без тази песен Рила не е Рила.

Нощем, когато се будя, аз слушам тази нестихваща песен. В тишината на дълбоката нощ Рила се откроява жива и цялостна. Сутрин, когато изток цъфти в хиляди багри от вси страни, аз слушам как пеят нейните гласове. В горещо пладне все същата песен, все същия музикален съпровод.

Слушайте... Това са водите на Рила, това са нейните животрептящи струи, които аленеят по нейните огромни артерии, това е сърцето на Рила, това е живота на Рила, който трепти, шуми и пее по неравните корита, разлива се по урви и канари и пенливо се разбива на милиони капки, там където водопадите се спускат задъхано и светкавично. Това са водите на Рила, които дъхащи на сняг и чистота изпълват езерата и нашир запяват за своята притихнала мощ. Това са водите на Рила, които не намират път по нейната снага, стремглаво се провират под огромни канари и текат надолу под морените. Слушайте песента на тези подземни реки, слушайте, това е най-чистата и най-дълбоката музика от която лъха ненарушимо спокойствие и красота. Това са водите на Рила, които се стичат по всичките посоки и като буйни потоци възторжено се спускат надолу по стръмните пътища, бързи, свежи, дъхащи на младост и сила. Тръгнеш ли срещу тях, към теб лети един живот пълен със сила, бодрост и здраве. Рилски поток най-чистата линия на неувехваща младост, най-бодрия вик на мощен живот.

Където и да съм, аз слушам, как водите на Рила пеят, аз гледам водния облак на водопадите, аз се губя по неизразимата хубост на Рилските езера, където е събрано всичкото великолепие на планината. Водите на Рила, събрани в тези огромни чаши, прозрачни и кристално чисти. Аз разбирам техния език, аз разбирам езика на рилските води и развълнувано съхранявам едно богатство и една незабравима страничка на моите рилски дни. От разхвърлените тонове на рилския водопад, от нестихващите гласове на рилския поток, от спокойната въздишка на рилските езера аз изплитам една мелодия, една песен, един образ – чист и незабравим.

Застанала на брега на езерото, аз гледам спокойните води, слушам неразделния съпровод – какво ненарушимо спокойствие царува в дълбочината на езерните води, в дълбочините на моретата и океаните... Ах, ако можеше да бъде така спокойно и тихо в дълбочините на човешкото сърце... Да можеше ветровете и бурите да вълнуват само повърхността...

4.4. НА ТРЪГВАНЕ

2 август 1954 г.

Къде съм аз?... В планината ли, или в долината? Горے ли всред лазура на чистото рилско небе, или долу, хей там в златистата равнина, дъхаща на зряла пшеница, топла и лъскава като майчина длан?...

Гледам ли напред, виждам широкия път, който ме води към долината и към моя дом. Обръщам ли се назад виждам планината, която ме гледа дълбоко и учудено.

Спирам се отдъхваща край планинската пътека, а далеч, далеч вече от мен планинският гигант ми праща последния привет през тази година. Горите се простират гъсти и безкрайни, дъхащи на пресна смола, тъмните смрики ме гледат с черните като маниста очи, а свежите преснозелени мури ми нашепват прощални слова. Зная... Всичко това е на тръгване. Пътят ми извива надолу към тучните полета. Зад мен е вече планината. Далеч са вече кристалните води и тяхната песен глъхне надалеч.

Стъпила на планинската пътека, смутено се питам: "Накъде?" Стоя и гледам като залутано дете и копнежът ми по планината е вече малка рана. Но не, не искам да скърбя в този час. Мигом се обръщам и тръгвам напред. Планината е твърда и сигурна. Моите ръце притискат моята гръд. Там аз заключих моето богатство. Ето, аз отнасям моето съкровище. Ден след ден аз събирах узрелия плод. Казах си: Не съм ли малка вселена. Ето планината ще бъде в мен с всичката си хубост, с всичката си сила. В мен ще бъдат и чистите рилски небеса, и бистрите езера, и високите върхове, и ширните поляни. Не ще дам моето богатство, не ще пропиляя моето съкровище в последния завой към моя дом.

Съхраних всичко. Слушам сега. Песента на златистата долина се носи до мен. Аз виждам равните пътища, аз виждам пъстрия работен ден. И от двата тона ще изплета нова и жива мелодия. Тя ще звучи винаги край мен. Тя ще ме отнася там горе всред хубостта и безгрижието на планинския свят, тя ще пои и моята хлебородна нива. Тя ще ми звучи по всяко време на моя дълъг работен ден. Планината ще бъде в мен. Спусне ли се облак, извие ли се буря, нагоре ще съм аз към рилските върхове. В планината или в долината, аз искам да слушам винаги песента на рилските върхове, да гледам всякога безбрежната хубост на рилското небе, и да сецам в сърцето си дълбоката радост на простия планински живот, когато съм при теб, хубава наша планина, Рила, спокойно засияла в скута на нашата спретната страна.

2.VIII.1954 г.

4.5. РАННИЯТ ЧАС

9 септември 1954 г.

Това бяха Рилски дни, това бяха рилски часове, преживяни нявга там на планината. Мигове незабравими край бреговете на чисти води, край буйните огънове на рилските вечери, по свежите рилски поляни, по високите рилски върхове. Това бяха незабравими мигове изживени там, където беше събрано всичкото великолепие и богатство на рилския ден. Това беше през оня ранен час, когато на изток горяха живите пламъци на рядко красивия планински изгрев.

Тогава светлината се изливаше в хиляди багри, заливаше на потоци цялото небе и слънцето изплаваше над море от красота. Рила във всичката си величествена хубост се издигаше пред нас... Но какво бе всичко това в сравнение с онова рано и спокойно тържество там на върха, когато Той разкриваше пред нас дверите на едно велико познание?...

Свежият лъх на планинския въздух, милувката на рилското слънце, нежния ромон на рилските потоци и всичката събрана хубост на планината бяха само светла рамка на онова най-велико и най-прекрасно за което ние се бяхме отзовали там горе в ранния час на летния ден. Това беше жадувания свят, жадуваната родна и скъпа страна в която душата намира своята съкровена мечта – да опита любовта.

Рила оживяваше пред нас и нейната чистота и хубост се превръщаше на неръкотворен храм, огласен и озарен от обилната светлина и топлина, които се разливаха от Неговата жива и сладка реч.

Това беше жадувания миг на откровението и живата връзка с Безконечността. Това беше светлия и най-вдълбочения час, изживян на Рила, когато Той откриваше непознати и сияйни светове. Това беше през ранния час на деня, когато Неговото слово се изливаше непосредствено от Великия Извор. Това беше час, когато великите принципи на живота като свещени скрижали се сваляха на земята. Това беше слънчевия час, когато душата преживяла великото в живота, оценява безценното богатство, подарено на света от щедра ръка. Това беше час на радост и веселие, че на земята бе слязла любовта, мъдростта грееше, и истината шеструваше. Да се докоснеш до тяхната дреха бе велика привилегия.

Човекът стоеше там в ранния час и слушаше за новата любов, за новата светлина и за новата свобода. Човекът стоеше там и бележеше огнени слова. Рила през годините 37,38,39 и през всичките години на Неговия светъл живот. Човекът отнасяше новото за което векове е бленувал – живото слово, новия свещен завет на любовта.

“Запалете свещите във вашия дом. Запалете огньовете.” – казваше Той.

Човекът бе там и слушаше най-мощната и прочувствена реч на века. Живият хляб и живата вода, които бележеха нов живот.

Това бяха рилски, незабравими дни, когато радостта мощно разперила криле над нашата земя, поееше за през вековете нашите жадни за любовта души.

9.9.1954 г.

4.6. ВСРЕД МЪГЛИТЕ НА РИЛА

15 септември 1954 г., Изгрев

Познавате ли Рила в нейното вълшебно разнообразие? Рила в най-различно време през всеки час на денонощието? Рила с нейнитеменяващи, всеки миг картини, с нейните най-разнообразни цветни линии. Това е цяла серия от пейзажи, които се редят все по-различни и по-прекрасни. Кой е майстора – художник, който стои зад това необикновено творчество?...

Чистите простори на рилското небе, шеметният устрем на рилските върхове извисяват душата до най-високите тонове на един човешки живот. Това е Рила с нейните три хиляди метра над нашата равна земя, Рила с нейните хубости, с нейното разнообразие бликащо от всяка гънка на нейната огромна снага. То прелива от всеки хребет, от всяка росна капка отразила цветния концерт на слънчевия лъч, от всяка цветна краска, отразена в огледалната чистота на езерата, от всяко цвете сгушило се под канарите; то блика и от неотразимата дълбочина на един мъглив рилски ден.

Рила в мъгла... тая шеметна игра, когато слънцето пътува през море от ефирни вълни и неговата светлина и топлина се струи към нас по неизвестни пътища. Невидима ръка тогава вдига и слага блестящите завеси, картините се реят, ту някъде в низината опасана с просторни свежи гори, ту някъде по висините, където върховете стремително очертават горди чела. И ето, след миг всичко изчезва. Мъглите се събират, съгъстяват се. После пак дефилират, притискат планината, кръгът се стеснява, върховете изчезват. Навред е само мъгла, гъста и плътна, бледо-сива, дъхаща на чиста влага, наситена със свежите струи на рилското небе, напоена с блестящите росни капки, богати със слънчев сок. Те ни милват, целуват, освежават – мил привет от небесните простори. Хората от низината не обичат мъглата, а най-вече планината в мъгла.

Тогава спокойствието и тишината са ненарушими. Мъглите на Рила като мека и топла завивка ни обвиват от всякъде. След горещия летен ден тя освежава и възраства всичко.

Ние сме там, потопени в това спокойно и безбурно небе от мъгли, заслушани в дълбокото затишие на планината, със смекчени тонове и глъхнеща песен на рилските потоци. За какво сме в планината, ако не разчитаме странната ѝ реч?... За нас планината е все една, скъпа, родна и жадувана страна; все същите слова, все същия ритъм и тон, все същата песен в която дочуваме познатата мелодия и съзерцаващи същата красота – неотразимия дух на планината.

Планината ни говори и разказва, планината е жива, трептяща и добра във всичкитеменяващи одежди. И ето, сега, всред мъглите на Рила, когато слънцето пътува неизвестно накъде, дълбоко в душата, слънчев изгрев разкъсва плътната покривка. Неизвестен приятел е отключил блестящо утро и всред царството на мъглите, ние съзерцаваме слънцето отвътре, където е Той, запалил вече своята лампада. Светло и сияйно е там.

Това е Рила в мъгла, това е Рила в безслънчев ден, когато слънцето пътува всред море от мъгла, а човекът стои всред нея, вдълбочен в своя свят, съзерцаващ другото слънце, проумяващ нова истина – за едно слънце и за една звезда, които никога не изчезват от небето на човека, познал на ранина безграничната обич на Безконечността.

15.IX.1954 г., Изгрев

4.7. СЪЗЕРЦАНИЕ

лятото на 1954 г.

Сутрин, когато на изток се разливат пурпурни зари и слънцето изплава окъпано в хиляди багри, някъде на югоизток, под надвисналите канари, блести едно смарагдено и дълбоко езеро, което привлича моите очи и моето сърце.

Аз познавам неговите спокойни води, защитени от рилските ветрове, тихо шумящи в тоя кът на планината, заделен и непрорязан от планински път. Там цари необикновено спокойствие и тишина. Потокът що се влива и излива от него мълви някаква чиста и сладка мелодия, снежната преспа искряща от белота разказва някаква старинна приказка. Шеметната урва над него и потайните входи шепнат за планинските тайни и богатства, скрити в нейната сърцевина.

Често аз се спирам там, изкачвам се по пътя на реката, пресичам нейното неравно корито и се отзовавам пред огромни каменни блокове, неподвижни и заковани там, не зная от кога. Канарите на Рила... колко здрави са те, колко е здрава нашата спретната земя! Всичката мощ на планината е скрита в тях.

Просторите се реят зад огромния масив, скалите стоят надвиснали, сякаш на един хвърлей и аз малкият човек стоя там на брега на езерото стъпила на голяма канара, стоя и гледам. Като в огромна длан лежи езерото с тъмно смарагдени отблясъци, почиващо в скута на планината и отразява неизразимата красота на приказни светове.

Хоризонтът се губи в простора на рилското небе, погледът потъва в огледалната повърхност на дълбоките води и човекът в своята цялост е само там привлечен от незнаен център, потънал в дълбока размисъл. Някъде и някога през ония сияйни дни тук е отзвучавала Неговата жива и мощна реч. Какво ми нашепват водите и канарите край това отстранено езеро? Не е ли планината жива книга с разтворени страници за тях, които я обичат, за тях, които копнеят за нея? Вслушвам се – пеят водите, разказват канарите, шуми вятърът край мен, а най-мощно от всичко на света, като глас на милиони води, звучи Неговият глас. Планината отключва своето богатство, планината открива своите тайни. Неговата светлина отразява чистия образ на мъдростта, тук сме ние, за да чуем живите слова, тук сме ние, за да отнесем живия хляб слязъл от небето. В душата ни узрява един плод, в сърцето ни избуява един копнеж – да бъдем като чистите води на Рила, да бъдем силни и здрави като канарите на Рила, да бъдем щедри като Рила, раздаваща се всеки миг!

В огромна и топла шепа лежи това езеро под надвисналите канари. Хоризонтът се губи в небесния простор, човекът край бреговете съзерцава дълбоките и неznайни гълбини и сеца всичката мощ на планината, преживява всичката хубост на планината и слуша, слуша гласа на Незнайния, Който говори за един живот и за една любов, посетила в ранна пролет нашата жадна за слънце и обич земя.

лятото на 1954 г.

4.8. РИЛСКИ ЦВЕТА

Рилско цвете, познавам твоята реч, позната ми е твоята песен. Край теб съм аз и виждам твоята красота. В твоето сърце гори сега пламъка на един живот. Ето получих твоя дар. Видях твоята усмивка и сетих трепета на разлятата хубост. Затова в сърцето ми бликна неудържима радост, когато там в гората ме посрещна ухаещия дъх на здравеца, а сега тук изпод канарата ме приветствува нежната рилска роза. Тя ми откри своята тайна, тя ми изпя своята песничка за една радост и за една любов недокосната от човешка ръка.

4.9. АХ, СНЕГОВЕ...

25 май 1955 г., Изгрев

Сега е пролет. Слънцето пътува все по на север и всяка сутрин срещам първия лъч на различно място. Моите очи грабват всичката нежност на предутринната заря и всичкото великолепие на първия слънчев лъч.

Вдишвам дълбоко свежия хлад на ранното утро и неизброимите трептения на изгрева отекват в душата ми. Вслушвам се в хармонията на новия ден и в сърцето ми прониква чистата мелодия на позната песен. Животът е бликнал вече, пролетта шестува навред, всичко цъфти и благоухае край мен. На потоци слънцето изпраща своите дарове, пои и възраства всичко що е посадено от майсторска ръка.

Гледам на юг и на север. Белеят ли се още върховете на нашите планини? Качвам се хей там на високата поляна ширнала се като мека и топла длан край чистия поток и гледам нататък, където на вълни се реят белите облаци и чакам да уловя дирята на рилските върхове. Пролет е вече. Топят ли се снеговете по твоята мощна снага, Рила? Освободени ли са пътеките към твой приказен свят? Шумят ли твоите потоци и чупят ли ледовете на твоите езера? Може ли да се пътува по тебе – Рила, наша свидна радост?... Ето, копнея вече за теб и тези сутрин някой запя край мен "Мусала." Трепна нещо тогаз. Колко ми трябва на мен... Нещичко ти разказах, нещичко те попитах и накрай тържествено те приветствува моето сърце. Казах бързо и развълнувано: Ах, снегове, разтопете се по-бързо, пригответе пътеките, освободете водите, затоплете рилските поляни и рилските морени. Ние летим вече към вас и към всичко онова, с което ти наша прекрасна и скъпа Рила пълниш нашето сърце. Ах, снегове топете се по-бързо...

25.V.1955 г., Изгрев

5. МАЛКИ ПЕСНИ

за

БЕЗНАЧАЛНИЯТ НЕИЗВЕСТНИЯ МЪДРЕЦ, КОГОТО БЕ УЧИТЕЛ И ГОСПОД МОЙ

5.1. АЗ ТЕ ТЪРСИХ

Аз те търсих. Твоето име за мен беше неизвестно. Отпосле Те нарекох: Безначален, Неизвестен, Мъдрец. Но какво значеше името за тези, които Те познават? Аз Те търсих. Когато нощта настъпваше аз дълго стоях будна, заслушана в млчанието на светлата нощ. Тогава аз се питах: Кой си Ти, най-великия син на нашето време и на нашата земя. Мит или легенда, приказка или плод на моя нестихващ копнеж? Аз Те търсих в ранните дни на моята младост, когато слънцето на изток багри небето в пурпур и злато, когато ранните пролетни цветя дивно ухаят, когато славея в разшумелия листак пее своята сладка и топла песен.

Аз Те търсих и Те намерих. Моята радост приличаше на голяма река, която ми разкри първа тайната на огромния океан.

5.2. ПРИ ТЕБ СЪМ АЗ

Ти ми каза: "При теб съм аз." В мен си Ти – отговорих аз. Намерих Те в среднощния час на моята дълга и студена нощ. Аз слушах последната въздишка на моята отлитаща тъга и нейде в безкрайността се раждаше моя чуден ден. Вълшебния полъх на новата зора облъхна моето лице и нейното дивно ухание трептеше в милионите росни капки и в нежните цветни чашки. Нишка по нишка аз изтъках една чудна и топла пролет. Чуй ме. Ти ме призова. Аз Чух Твоя вик, който всред мрачната и тъмна нощ проехтя като шум на милиони води, като гръм предшествуван от огнени светкавици. Аз Те чух. Нощта беше страхотна и ревът на бушуващите води пресекна моята стъпка. Будна и тръпнеща аз Те зачаках. Утрото настъпи свежо и сияйно. "Ти ли беше в рева на водите и в гърмежите на разярените небеса?" Ти се усмихна кротко и рече: "Бурната нощ пречисти пътя по който аз минах, за да дойда при теб."

Господи – казах сияеща от щастие и станах да целуна нозете, които минаха по чистата пътека. Какво струва една страхотна нощ, щом като тя Те доведе при мен...

5.3. ОБИЧАМ

Ти знаеш, че Те обичам. Аз не се срамувам да кажа това. Нека всички го чуят, нека всички го научат. Розов храст ме закрива и никой не ме вижда, цветенце ли съм, птичка ли съм, дете или девица? Аз Те обичам. Тихо щастие ме изпълва и аз летя по чисти небеса. Ако ме видят ще кажат: Ти имаш очи на влюбена жена. Не крия нищо, и така да е. И защо да крия великия дар с който Той ме дари? Обичам, обичам! Е добре, искате ли да видите чий е този глас и коя дръзка уста прави своята любовна изповед? Ето аз разтварям ухаещия храст, всред цъфналите рози вие виждате моето лице. Гледате и се чудите...

Накрая махате с ръка и казвате: Това било дете, затова... Аз се смея. Свежата и чистата радост, която ме изпълва се разлива наоколо. Чуйте ме: дете съм аз. О, защо тогава да не казвам, обичам те майко моя. Тури ме близичко при себе си, за да забравя злото на света, за да не видя сенките на тяхната земя, за да не сещам болката на твоето голямо сърце, майко моя. Обичам Го, защото само тогава виждам светлата пътека към великата обич и дивната хубост на която Той ми показва.

5.4. ТИ ДОЙДЕ

Тази вечер край мен беше тихо и тъжно. Искях да бъда сама. Искях в мълчанието на настъпващата нощ да чуя Твоя глас. Ти дойде. В моето сърце бушуваше буря и остра болка ме разкъсваше. Ти ме попита: "Защо тъжиш?" "Не знаеш ли?" – отговорих аз, "денят помръкна и аз не Те видях. Моя баща рано заключи портата на нашия дом и не ме пусна да изляза, когато Ти си въвн и ме чакаш. Не ще мога и утре, не ще мога и на празника да дойда. Жадни са очите ми. Искам да слушам сладката и топлата Ти реч, а те са неумолими."

Ти се приближи кротко и сложи длан върху пламналото ми чело и рече: "Няма власт, която да те спре."

Трепнах. В стаята ми беше светло като ден. Слънцето ли грееше край мен? "Сън", си казах, – сладък сън... Боже мой, спомних си за моя баща, който вечер залоства вратата и не ме пуща при Него. От очите ми бликнаха горещи сълзи и сърцето ми туптеше като пред велик празник Неговите думи звучаха по-мощно от всички земни камбани.

Обични, кой може да ме отдели от топлата ти обич?...

5.5. АКО МОЖЕХ

Сърцето ми притихна. В него потекоха струи на тиха радост. Живея и се сещам ритъма на моята чудна младост, на моята свидна обич. Ти дойде и нагласи моята лира. Чух първия ѝ звук и в него долових мелодиите на Твоя глас. Попитах Те: Ще Те видя ли днес, ще Те чуя ли пак? А Ти ми каза: "Всеки ден съм при теб, не, не, чуй дете, не е било време, когато да не съм бил при теб. Защо не ме виждаш, защо не ме чуваш?"

Ах, ако можех винаги да Те чуя!...

Ах, ако можех винаги да Те виждам!...

5.6. МАЛКАТА КАПКА

Пролетната сутрин беше вълшебна. Въздухът беше чист и кристален. Пътеката, която водеше към върха беше свежа от сутрешната роса. Милиони светли очи ме гледаха учудено и ласкаво. Колко чисти и прозрачни бяха те. Спрях се за миг и моя поглед потъна дълбоко в тези светли езера. В тях аз прочетох дивната приказка на техния късичък живот. Аз ги милвах с очи и исках да се насладя на тяхната хубост, преди слънцето да погълне техния дъх.

Когато вдигнах глава Ти беше при мен. Смутено се озъртах и се питах: Какво искаше Ти от мен? Лъч ли ме озари, или Твоя глас прозвуча в мен? – Мъничката капка и големия океан... Виждам ли капката, моето сърце се пълни с нежна обич, виждам ли океана аз мълча смутена и тръпнеща. И забравям за

росните капки и за сладката омая на моето сърце Близо до себе си аз чувам нестихващата песен на морските води, близо до себе си аз виждам безбрежните граници на могъщия океан.

Боже мой, благодаря Ти, че ме дари с очи, които виждат извора на мъничките капки. Това ли искаше Ти от мен?

5.7. РАБОТЕН ДЕН

При мен се спря мисъл една. Беше светла като слънчев ден, беше чиста като пресен сняг, беше чудна като светлинен лъч. Приех я. Устроих ѝ празник, рядък и тържествен. В мен запяха неznайни певци. Радостта ми бликна като буен поток. О, ако можеше да остане дълго при мен. Не мога, отговори ми тя, бързам. Като светлинен лъч аз обикалям света и колко празници ще устроя днес. Но аз те моля само за миг, кажи ми само откъде идеш, кой те изпрати при мен? Как се роди ти? – задъхано я питах аз. – О, не ме спирай, дълг е моя път, отдалеч ида аз, пусни ме, закъснях.

Светлата мисъл литна и чиста радост ме обзе. Колко празници ще устрои тя. Нека пети, нека върви по света, нека разнесе радост на моите братя. В моята съкровищница тя остави следа от нейната чиста красота.

Мина се миг. При мен се спря пак мисъл една. Уви, тя не беше като първата. В мен не запяха неznайни певци и светла радост не озари моя дух. Смутена и тъжна аз разтворих врати и я приех. Тя беше бурна и мрачна, като страхотна нощ, тя беше неразгадаема и тъмна като сфинкс, чиято сянка изпълни моя светъл чертог. Приблжих се при нея и я попитах: “Какво искаш от мен? Защо си дошла? Иди си. В моя дом не искам да влезе тъмнината. А тя ми каза: Не ме пъди. Но ако можеш развържи ме, освободи ме, пречисти ме. Загадка съм за тебе, но ако искаш отгатни я, задача съм, разреши я. Тогава аз ще олекна веднага, ще светна и свободна ще литна като моята сестра.

– Ще станеш ли като нея?

– Непременно.

– Ще радваш ли хората?

– Разбира се, това е моята цел.

Ела тогава, каквато и да си. Моя копнеж е да те отпратя светла, чиста и силна. Влез, няма да се свърши работния ми ден, докато ти не отлитнеш лъчезарна и добра.

Работих до късно. Когато на изток слънцето изчезваше зад огнен облак моя ден се свърши.

Ах, кой можеше да ми повярва, че аз бях на полето и разорях неплодородна целина? Кой можеше да ми повярва, че посях едро семе? Кой можеше да ми повярва, че изпратих на света сочен и хубав плод по-вкусен от чистата пшеница и по-сладък от узрялото грозде?

5.8. МОЯТА ПЕСЕН

Аз летях към Теб. По пътя аз се спрях за миг. Замислих се и се попитах: Имам ли дар, с който да Те даря? Погледнах ръцете си. Те бяха празни. Нямах нищо. Само моя инструмент почиваше в моите тръпнещи пръсти. Казах си: В песен ще излея моята душа, не е ли това най-скъпия дар?

Ти слуша моята песен. А след това какво се случи? Тоя миг остана незабравим. Ти грабна моя инструмент и на твърдото коляно разчупи го на парчета и го хвърли на земята. Очите ми плувнаха в сълзи и остра болка сви сърцето ми. Очите Ти имаха студения блясък на севера. През сълзи аз казах: Какво искаш от мен? Защо искаш това, което нямам? Защо ми отне най-скъпото? Не ще свиря и никой не ще чуе моята песен. Тръгнах си и Ти не ме повика. Пожари гаснеха в моя небосклон и сърцето ми ридаше в глухата нощ.

Минаха много дни. Времето отбеляза дълъг ход, но спомена за тоя миг тлееше. И ето ме пак при Теб. Беше светъл и сияен ден. Ти се приближи до мен, погледна ме с топли очи и ми подаде моя инструмент. – Аз го поправих, беше малко повреден. Опитай го сега, свиря – рече ми Ти.

Исках да кажа нещо и не можех. Исках да благодаря и нямах думи. Знаех и можех да направя само едно нещо и го направих. Мълчаливо поех моя инструмент и го приближих до устата. Моята нежна и чудна свирня се разля около нас. Моята тиха радост ме обвиваше като светъл облак. В моите ръце почиваше моя инструмент и звуците на моята песен се разнесоха далече по света.

5.9. КЪМ ВЪРХА

Много пътеки водеха към върха. Една от тях привлече моя поглед. Нежни теменуги ухаеха по нея и диви шипки я красяха. Но Ти вечно Будният ми рече: “Не от тук” – Защо? – попитах Те аз, – пътеката е хубава, гладка ще се ходи по нея. Тези, които вървяха преди мен стъпваха леко и бързо. Погледнах Те. В очите Ти прочетох укор. Мигом аз се отклоних. Поех друга пътека. Вкусни и свежи плодове растяха по нея, а денят беше горещ и морен. Но Твоя глас пак прозвуча край мен: “И от тук не”. – Господи, откъде – се питах аз, – не минаха ли преди мене друмници прашни и ей ги, хей там горе са вече. Но аз знаех Кой беше Ти и откъде идеха Твоите повеления. Послушах Те и потърсих трета пътека към върха. Вперих очи и не видях ничия човешка диря. Да търся дълго не можех. Пленница бях на моя копнеж и аз бързах нагоре към върха. Поех незнаен друм, неутъпкан от човешки крак, небелязан от дирята на планински обитател. Той беше труден и морен. Кому да разкажа за него? И защо? Ония, които избират такъв път знаят всичко за него, а ония, които не дръзват да направят първа стъпка, никога не ще разберат скъпата му цена.

На върха ме чакаше Ти. Будният Ти поглед видя моите изранени нозе, но когато се наведох, видях, че по тях нямаше вече и следа от раните. Слънцето ни заливаше със своите чудотворни лъчи. Пееше планината, може би затова, че по нейната корава снага прорязах още една диря към Великия връх.

5.10. БУРЯ

Не чакам. Знам, че Ти не ще дойдеш. Знам, че аз не ще отида. Нашите пътища се разделиха. Вихър се изви над моя хоризонт и облаци от прах Те затулиха от моя взор. Времето бавно се ниже край мен и неговите удари падат, като удари на чук върху моето изстинало сърце. В него не се струи топла кръв. Превърна се на въглен, превърна се на лед. Моя вик не ще стигне до Теб и Твоята любов не ще го оживи. О, нека лежи мъртво в моята изстинала гръд. Моето сърце има само един господар, само един повелител. Познава само Неговия глас и само Неговата обич може да го съживи. А где е Той? Чува ли се Неговата стъпка? Иде ли Той? Не чакам. Знам, че Ти не ще дойдеш. Знам, че аз не ще отида, до деня, когато моя път наново се срещне с Твоя. Бурята ще е отминала вече и небето ще бъде чисто и лазурно, като поглед на дете. О, тогава знам, ще Те видя пак и в моето сърце ще потече топлия сок на Твоята обич.

5.11. РАЗХОДКА

– Лодкарю, искаш ли да ме возиш със своята лодка? Хей там до оня остров искам да отида и преди слънцето да зайде да се завърна пак тук.

– Може, – рече ми той и дръпна носа на лодката близо до брега.

Загубена в широкото море, плуваше малката лодка. Вълните я подемаха от вси страни, но тя все плуваше, плуваше.

Стоях с ръце впити в дървения ѝ гръб и сецах необятната мощ на морската шир. Вълна след вълна разбиваха се край мене, а аз стоях няма и неподвижна, заслушана в песента на вълните. Аз съзерцавах тяхната странна красота, слушах техния чуден говор: Какво си ти, – каза една от тях на морската пяна, – рожба на морските фурии, измамна дреха, която само за миг се пръска и изчезва. Ненужна си ни ти и само твоята глупост може да те издигне на най-високата ми част, за нищо не струваш, не разбра ли тая стара истина, която и мидата дори разбира вече. Тленна и глупава си ти. Аз съм всичко, защото аз, а не ти съм образувана от милиарди водни капки в които се крие могъществото на морето. – Ах, – извика пяната и се приготви да даде заслужен отговор на вълната, но в същия миг тя се пръсна на милиони частички, които изчезнаха във водата.

– Острова – извика моя лодкар.

Сепнах се от унеса и бавно слязох от лодката. И пяната и вълната живееха в мен, и пяната и вълната разговаряха в мен. Какво можех да кажа на вълната? Не беше ли тя носителка на свежи струи, които пояха моите полета? Обърнах се край пяната и казах: Защо ми са всичките знания, които спечелих по моя труден път, ако те не ме научиха как да живея? Ако с тях не мога да съградя моя неземен чертог? Като морската пяна ще се разбие моето богатство и то ще изчезне в морските води.

Ти беше застанал близо до мен и чакаше сетната ми дума. Тогава аз Ти показах моите твърди от работа длани и тихичко промълвих: Повярвай, калена е мишницата ми, не ще пропиляя частичка от моето богатство, не ще го оставя да се превърне на морска пяна, не ще стъпкам едно семенце от ония, които Твоята грижовна ръка пося в мене.

Лодката мудро се носеше по морската шир, на запад слънцето затваряше своите огнени червени цветове, вълните разливаха своята чудна песен.

5.12. НАЙ-ВЕЛИКОТО

Искам само едно, жадувам само за едно. Аз зная, че това е най-великото, което може да се даде някому на тая тъжна и малка земя. Но виновна ли съм, че в мен посяха зърното на непобедимия копнеж? Аз жадувам за безбрежните простори, както орелът усетил необятната небесна шир. Аз копнея като.....да обиколя волно и свободно неизброимите светове. Искам да литна, искам да разчупя оковите, които ме правят пленница на тая земя, искам да дишам студения въздух на шеметни и снежни върхове. Искам да съм свободна, заслушана само в един глас, движена само от една сила. Гласът на моята душа, силата на моя непобедим дух.

5.13. МОЯТА ЖАЖДА

Ако накрая на моите земни дни ме попитат: Какво не ти достигна, за какво си гладна? Аз ще разкажа една малка повест, повестта на моя баща. Знаете ли, той беше скитник. Беше кръстосал земята надлъж и нашир. Пътувал е по море и не веднъж се спасявал на счупени дъски, не веднъж е заставал очи с очи срещу смъртта. Пътувал е с кERVани по нажежени пясъчни пустини. Аз слушах развълнувано и трескаво неговите страшни разкази и нощем, когато заспивах сънувах непознатите страни по които той е бродил.

Моя баща беше скитник. В моята кръв бушуваше неговата кръв и много често аз слушах нейната песен. Гладна съм само за нови земи и незнайни пътища. Искам да пътувам ден и нощ по морета и по пустини по небесната шир и твърдата земя.

Моя баща беше скитник. Защо не ме води той със себе си? Защо вля в моето сърце капчица от скитническата си кръв? Обичам земята и нейните безбрежни хоризонти, обичам нейния лик в хилядите ѝ багри, обичам да се скитам по нейната снага и от моето сърце да се струи нежната и топла песен за нейната хубост и за моята жажда.

5.14. БЕСЕДА

Беше чудна нощ. Звездите блестяха едри и омайни като диамантени очи. Стоях и гледах техния лъчезарен блясък, следях техния незнаен път. Унасях се в приказни мечти и моя копнеж се разлисти като сочен и омаен цвят. Ти беше край мен и аз чаках мига, когато нашата кротка беседа ще започне. Ах, нощта беше дивна и Ти беше край мен. Време за размисъл и мъдрост бележеше своя ход и аз чаках с трепет безценното зърно, което щеше да се отрони в моите шепи.

Ти ме попита: Силна ли си и ще устоиш ли на изпитанията, които те чакат?

– Господи, силна съм, когато съм слаба, – отговорих аз.

Ти се усмихна, негли затова, че си послужих с Твоя език. Е, добре, чуй ме, силна съм, когато аз забравям себе си, когато човешкото в мен е слабо, вземе ли то надмощие, аз съм слаба. Ах, бъди с мен и укрепи моя Бог в мен, защото само тогава съм силна и само тогава съм готова на всичко.

Д.

**ЛЕТОПИС
за
БУЧА БЕХАР**

(6.I.1903 – 10.II.1978)

1. АВТОБИОГРАФИЯ

29.X.1948 г.

Родена съм в град Пловдив на 6.I.1903 г. Казвам се Буча Кемал Бехар. Жителка съм на град София.

Баща ми беше пътуващ амбулантен търговец по панаирите, а майка ми – шивачка на мъжко бельо. Завършила съм средно Педагогическо училище в град Стара Загора.

Цялото ни семейство се състоеше от осем члена. Ние бяхме шест деца – 4-ма братя и две сестри. Баща ми се помина през 1930 г. А майка ми през 1937 г. в град Стара Загора. Моите братя бяха търговски служаци, впоследствие единия от тях стана обушар, другия кожар. На самостоятелна работа бяха преди гоненията на евреите. След изселването те останаха без работа. Едва напоследък те добиха право да търгуват на дребно. В момента един от тях, най-малкия се готви за заминаване с първата група за Израел. Той живее в провинцията. Преди 9 септември не помня да са се занимавали с политика. Аз от тогава живея в София. Зная само, че и двамата ми братя са били в единна ОФ организация.

Детинството си съм прекарала в гр. Пловдив. Там завърших прогимназия. Цялото ми детство премина през една редица от домашни неуредици и големи лишения. Материално ние бяхме зле. Моят баща претърпя тогава несполука и издръжката на цялото семейство бе поета от моята майка и от големия ми брат. Ние живеехме в лоша къща и аз постоянно боледувах. Цялото ми детство беше нерадостно и трудно. Преживях и двете войни и спомените от тях са незабравими. В първата взеха участие двамата ми братя, а във втората и четирмата.

Тогава ние се преместихме в Стара Загора при баща си, който работеше там. По-късно като се свърши войната, при нас се прибраха и останалите трима братя, единия се беше оженил. Аз бях завършила прогимназията в Пловдив, но понеже трябваше да помагам за прехраната не се записах. В гимназията постъпих след войната. Тези години протекоха в началото добре, ние бяхме материално по-добре, моите братя бяха отворили магазин и майка ми повече не работеше. След няколко години, обаче те се ожениха и нашето положение пак се промени. Трябваше да постъпя веднага на работа след завършване на гимназия. Вакантни места тогава в Еврейските училища нямаше никъде и аз останах две години без работа. На третата година направих постъпки да вляза в българско училище. Дадох ми прогимназия в с. Любенец – Н. Загорско. Това беше една хубава година прекарана на село. Тогава аз видях българина. От тогава аз започнах да пиша по завършени битови работи. През 1937 година издадох първата си сбирка разкази под заглавие: "Когато зреят житата", а през 1939 година: "Песен над равнините". И двете книги бяха посрещнати добре и препоръчани от Министерство на Просветата. От тогава продължавам да работя. За сега в книгоиздателството "Народна култура" имам представени две книги за преглед: "Сборник разкази на еврейския живот" и "Роман из българския живот преди 9.IX". Моите години от тогава до днес протекоха в работа и в писане. Учителка съм била една година на село. Назначена бях за втора година, но в Стара Загора в еврейското училище се оваканти място и бях поканена и назначена там. След 9.IX. училището ни се закрива поради липса на достатъчен брой деца. Назначиха ме в София, където съм до днес.

Преди 9.IX. не съм участвувала в никакви организации политически и просветни. Аз нямах време и за нашите еврейски организации, тъй като всичкото свободно време ми беше необходимо за писане.

Не съм членувала в никакви организации преди 9.IX. и в никакви политически формации след.

Не съм била никога наказвана или подвеждана под някаква отговорност, осъждана за каквото и да било. В чужда държава не съм била.

Участвувала съм в литературни четения след 9.IX. Държала съм доклади по възпитанието и литература. Ръководила съм младежки прогресивен кръжок в Стара Загора преди 9.IX. от мои ученици, гимназисти. Работихме до изселването.

Не съм била подвеждана под отговорност за криминални, спекулантски и др. деяния.

Не съм награждавана никога.

Познава ме отблизо моята приятелка, бивша колежка Естер Нисим Ярхи, ул. "Граф Игнатиев" № 35.

Дата: 29.X.1948 г.
София

Подпис: Буча Бехар

2. АВТОБИОГРАФИЯ

27.II.1953 г.

Буча Кемал Бехар, начална учителка в 64 Народно Основно училище "Г. Бенковски", София, ул. "Дървенишко шосе" №14.

Родена съм в гр. Пловдив на 6.I.1903 г. Баща ми беше пътник, а майка ми шивачка на бельо. Тя работеше в къщи и се грижеше за домакинството. Ние бяхме шест деца. Четирима братя и две сестри. Моите братя бяха търговски служачи и помагаха за нашата издръжка.

Прогимназиалното образование завърших в гр. Пловдив. През 1917 година ние се преместихме в гр. Стара Загора, където баща ми се установи на работа. По това време моите братя бяха войници, някои на фронта – тримата, а единият в тила, поради болест. Аз помагах по това време на баща си в дребната търговия и три години пропуснах гимназията. Постъпих в гимназията след завръщането на моите братя от фронта и след уреждането на някои семейни въпроси.

Завърших гимназия – средно педагогическо училище в гр. Стара Загора през 1930 година.

Две години стоях без работа, защото нямаше ваканция в нашите училища, където можех да учителствувам. През 1933 година ми дадоха учителско място в българска прогимназия като волнонаемна учителка в с. Любенец, Н. Загорска околия, с препоръка и ходатайство. На следната година, когато бях назначена пак, в Стара Загора се оваканти място в еврейското училище. Повикана бях телеграфически. Постъпих на работа в началното ни училище в Стара Загора при лоши условия. Работех с 4 класа и при ниска заплата.

По време на фашисткия терор, бяхме изселени принудително в Луковит и после в Търговище, където се откри училище и аз постъпих там като начална учителка. Девети септември ме завари в София. Останала без място /училището в Стара Загора бе закрито/ назначена бях в София в Еврейското Народно училище "Шалом Алейхем". След закриването на последното поради изселване на евреите в Израел, временно бях без работа няколко дни само, след което ме назначиха в 22 Основно училище "Христо Смирненски". Поради далечно разстояние от жилището ми, тази година 1952/1953 учебна бях назначена в 64 Народно Основно училище.

Понастоящем живея в кв. "Изгрев", Дървенишко шосе №14, гр. София. При мен жеее и сестра ми, пострадала тази година. Моите братя тримата са в Израел. И тримата са женени, последният замина преди няколко дена. Другият, при когото живееше сестра ми, почина през 1952 година през месец август. Баща и майка нямам, починали са преди 15 години.

Семейството ни е пролетарско. Никога не сме били богати. Работили сме всички, за да си изкарваме прехраната. Имоти никога не сме имали, освен в Пловдив къщата където съм се родила, продадена навремето още. От национализацията не сме засегнати. Братята ми с политика не са се занимавали. Съдени не помня да сме били.

Лично аз също не съм била подведена под отговорност. Не съм била и наградена с нещо. Тежко съм преживяла фашисткия терор, защото много обичам тази страна и това, което ние наричаме гражданска свобода. Не съм заминала за Израел по същата причина. Обичам своята професия и езика с който изказвам моята мисъл.

Занимавам се с литература и от малка съм обичала премного книгата. Самата аз пиша и съм печатала книги. През 1937 печатах сборник битови разкази под заглавие: "Когато зреят житата". През 1939 година: "Песен над равнините", също така разкази. Сега работя малко. Имам готови за печат някои по-големи работи из живота на евреите в България, из нашето съпротивително движение. Чакат своето време. За сега се занимавам повече с пряката си работа и с педагогическа литература. Малко познавам и руски, следя художествената литература и чакам за по-добри условия (да имам повече време) да се отдам на работа с перото.

Познават ме в литературния свят известни среди. В писателския съюз също, макар, че не членувам.

За сега като учителка ме познава др. Н. Джераси, началник на отдел при V Червенковски район.

27.II.1953 г.

Написала: Буча Бехар

3. КОГАТО ЗРЕЯТ ЖИТАТА

Препоръчано издание от Министерството на просветата

ОКРЪЖНО

Министерство
на
НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ
Отделение за народна култура
и изкуства
№ 1992
от 4.V.1937 г.
София

До г. г. директорите на гимназиите,
реалните училища, учителските
институти и г. г. областните
училищни инспектори

Министерството ПРЕПОРЪЧВА следните печатни издания:

1. ...
2. ...
3. ...
4. ...
5. ...
6. ...
7. ...
8. "КОГАТО ЗРЕЯТ ЖИТАТА" разкази от Буча Бехар – София, 1937 г.
Доставя се от авторката, Стара Загора, ул. "Цар Асен" № 56.

НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛЕНИЕТО:

/Балабанов Т. Никола/

4. БЕХАР, БУЧА. ПЕСЕН НАД РАВНИНИТЕ.

Казанлък: печ. и книговезница Гутенберг, 1939. 94 с.

Отзиви

15.VII.1939 г., 18.VII.1939 г.

Чета и се дивя. Чудно хубави разкази от непознат автор – Буча Бехар. Не е ли това някаква мистификация. Възможно ли е художник да се появи така убедително още с първите си картини.

Та това са разкази в класическа установена по съвършенство форма. Дванадесет разказа, дванадесет прекрасни битови повести с изваяни образи от високо надарен дух и с художествен усет автор – ариец или неариец, българин или чужденец – чуждо име, а с чисто вдъхновено българско сърце. С такава нежна любов към българския бит едва ли се е проявил наш писател от след голямата война. Бистри мисли в кристално чистия фон на българското златно поле, автор, който се е вдъхновявал от истински доброто заслужава не само предпочитание, а и възхвала. Разкази като “Нойчо Проичо”, “Личовата воденица”, “Пред Великден”, “Синът на равнината”, “Причастието” са истински перли в низа на българската художествена словесност.

Книгата “Песен над равнините” на Буча Бехар заслужава да получи одобрение и препоръка от Министерството на народното просвещение.

София, 15.VII.1939 г.

— “ — “ — “ —

Сюжетите на тия разкази, на брой дванадесет са черпани из живота на село. В тях се разкрива картината на този живот в по-важните прояви: борбата за съществуване с нейния главен двигател – интересът, всекидневните грижи, любовта, копнежът, дългът към ближния и пр. По естеството си те са реалистични и това, което им дава романтичен оттенък е рамката в която се развива случката или действието. Тази рамка е полето, широтата с нейните ниви и ливади, с нейния пролетен, летен или зимен пейзаж.

Повечето от тези разкази остават впечатление на нещо завършено, закръглено, цялостно. Всеки от тях е подчинен на известна нравствена идея носител на която се явява най-вече героя на разказа. По този начин авторката се е постарала да изобрази във всеки от разказите частица от общочовешки значителното пречупено през призмата на българския живот на село.

По всичко личи, че авторката е твърде добре запозната с бита, обичаите и нравствено религиозния облик на този живот. Тя има способността да разказва просто, естествено и увлекателно. Тези са и качества на нейния стил – простота и непосредственост. Той не е образен, но завладява със своята искреност и живост на диалога.

Авторката умее да развива сполучливо в разказ своя замисъл. Тя е на път да достигне до съвършенство техниката на разказа. Като най-добър по замисъл и художествено изпълнение изпъкват разказите: “Нивите”, “Пред Великден”, “Двете”.

В “Нивите” майсторски е обрисуван копнежът на Нейко задомен в балканско село към бащините ниви в равна Тракия. Също така е доловен преломът, който настъпва у дядо Добри, бащата на Нейко, да прибере сина си под общата стряха и да му даде нива за обработване, след като получава известие, че Нейко ще пристигне с току що явили се на света едноименен внук на дядо Добри.

Разказът "Пред Великден" изпъква с възвишения образ на дядо Грую с неговата дейна любов към ближния, с която се явява като олицетворение на християнска добродетел и нравственост.

В разказът "Двете" сполучливо е изобразена борбата между девойките Минка и Златка, влюбени у Тодора и завладени първата от гордост, втората от ревност и омраза, докато тия чувства променят духовния образ на едната и другата и карат Тодора да доведе от друго село "отмяна" на майка си.

Разказите "Песен над равнините" може да се одобрят за читалищата и училищните библиотеки. Предвид на добрите чувства, които са вдъхновявали авторката изобразявайки с обич българския живот на село, като е създала дори някои възвишени образи биха могли да се препоръчат за същите библиотеки, въпреки някои недостатъци на езика, най-вече в употребата на глаголните времена, които недостатъци надяваме се авторката ще превъзмогне в бъдеще.

София, 18 юлий 1939 г.

5. ПЕСЕН НАД РАВНИНИТЕ

Препоръчано издание от Министерството на просветата

МИНИСТЕРСТВО
НА
НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ
Отдел за народна култура
и изкуства № 4283, 5.IX.1939 г.
гр. София

До Г. Буча Бехар,
ул. "Цар Асен" № 56

В отговор на заявлението Ви, вх. № 5493 от 10.VI.1939 г.,
съобщава Ви се, че книгата Ви "Песен над равнините" е препоръчана
с окр. № 4207 от 26.VIII. т. г.

Приложение – Окръжното

Н-к на отделението:
(Ст. П. Василев)

ОКРЪЖНО

МИНИСТЕРСТВО
На
НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ
Отделение за народна култура
и изкуства
№ 4207
от 26.VIII.1939 г.
София

До г. г. областните и погранични
училищни инспектори, директорите на
учителските институти, гимназиите,
гимназиалните клонове
и г. г. околийските училищни инспектори
и читалищните съюзи

МИНИСТЕРСТВОТО ПРЕПОРЪЧВА СЛЕДНИТЕ ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ:

1. ...
2. "ПЕСЕН НАД РАВНИНИТЕ", разкази от Буча Бехар. Казанлък, 1939 г.
Доставя се от авторката, гр. Стара Загора, ул. "Цар Асен" №56.

НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛЕНИЕТО:
/Ст. П. Василев/

6. ПЕСЕН НАД РАВНИНИТЕ

закупени 50 книги от Централната консистория
на евреите в България

ЦЕНТРАЛНА КОНСИСТОРИЯ
на
ЕВРЕИТЕ В БЪЛГАРИЯ

София, 24 октомври 1939 г.
Госпожица Буча Бехар
учителка в еврейско училище
гр. Стара Загора

Централната Консистория на евреите в България в последното заседание
реши да закупи 50 екземпляра от книгата Ви "Песен над равнините".
Молим изпратете ни тези книжки, за да Ви преведем стойността от 750 лева.

Шалом.

Председател:
Главен Секретар:

7. ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА ЗА ТВОРЧЕСТВОТО НА БУЧА БЕХАР И ОТ ЦЕНТРАЛНАТА КОНСИСТОРИЯ НА ЕВРЕИТЕ В БЪЛГАРИЯ 24.X.1939 г.

ЦЕНТРАЛНА КОНСИСТОРИЯ
на
ЕВРЕИТЕ В БЪЛГАРИЯ

София, 24 октомври 1939 г.
г-ца Буча Бехар
учителка – еврейско училище
гр. Стара Загора

Централната Консистория има удоволствието да изслуша доклада
на един свой член за Вашите сполучливо написани разкази, които ни
представихте.

Консисторията може само да Ви поздрави и да Ви пожелае пълен успех
във Вашата писателска дейност като, разбира се, изказва надеждата, че не ще
пропуснете да вникнете и в еврейския живот, който вярваме ще рисувате със
същата вещина, както битовия такъв в село.

Шалом.

Председател:
Главен Секретар:

8. ПИСМО НА ЧИТАТЕЛ

за "Песен над равнините", 30.X.1939 г., София

Уважаема Госпожице Бехар,

Току що прочетох "Песен над равнините", предадена ми чрез г. Никола Данчов, писател.

Като ви благодаря за добрината, която сте проявили с това, че сте определили един екземпляр от тази прекрасна книга и за мене, не мога да противостоя на изкушението да ви предам веднага, още в този миг, впечатленията си от прочита на "Песен над равнините".

Трябва веднага да призная откровено, че колкото голямо беше недоверието с което почвах прочита на една творба на млад автор, при това жена (каква дързост!), при това (представете си за Бога) и от провинцията... тройно по-голямо беше възхищението ми след като приключих прочита ѝ.

"Селяните гледаха каруцата, която се отдалечаваше..." чета на последната страница, а аз гледах стр.112 и искрено съжалявах, че това не е нейде по средата на книгата.

Моето мнение за вашето творчество, изразено в 2-3 думи е: ПИСАТЕЛ С БЕЗСПОРНО ДАРОВАНИЕ.

"Песен над равнините" е книга, от страниците на която блика идейност, мъдрост, наблюдателност, благодарение на които достойнства битът на нашия брат от равнината е предаден картинно, правдиво, топло, със свойствения му външен и вътрешен колорит.

У вас има чувство и към композиция.

Много от по-старите "майстори" из писателските среди не са в положение да дадат толкова сполучливи и живи селски образи и толкова сочни природни картини.

Ще се опитам при случай да разгледам по-подробно творчеството ви в някой от софийските ежедневници, а с тая къса бележка искам само едно: да укрепя у вас вярата в голямото ви дарование и да ви помоля от името на българската култура, като един неин верен приятел от три десетилетия, да продължавате да пишете!

У нас мъчно се твори култура, но аз мисля, че вас ви чака общо признание.

Сърдечен поздрав:

П.П. Моля да ми се изпрати едно портретче, което ще използвам за печата.

Скоро излиза от печат мой том разкази (деветата ми книга).

Един от първите екземпляри ще бъде предназначен за г-ца Буча Бехар.

9. ПИСМА НА БУЧА БЕХАР ДО УЧИТЕЛЯ ДЪНОВ

9.1. ПИСМО ОТ УЧИТЕЛЯ

Стара Загора, 25.III.1941 г.

Стара Загора
25.III.1941 г.

Божията Любов носи Пълния Живот.

Мили Учителю,

Мъчно ми е, скръбно ми е. За много неща. Падам и ставам. Окуражавам се и се обезкуражавам. Мислех, че съм по-силна. А аз трудно понасям всичко. И този гнет от тоя закон върху нацията. Тия документи, които трудно се вадят. Учителю, мъчно ми е. Знам, че трябва да бъдем силни, знам, но ми е трудно. Кога ще се оправя аз и дали ще се оправя?

Чувствувам се безкрайно сама. Откъсната се усещам и от Вас и тая болка може би е най-голямата от всички. Тя се понася трудно и сили за друго не стигат.

И сънищата ми лоши и тежки, нощите ми тревожни.

За Великден искам да дойда, така безнадеждно ми се вижда всичко. Пътуването за там също стана трудно. Дано Бог отвори път. Ние не учим, но сме заети с даване удостоверения на всички. Работим канцеларска работа. Аз трябва да отида в Пловдив за документи и дали ще успея не зная. Ако не сме записани там, ще трябва чрез дело, а то така струва, ще ми се нищо да не правя и каквото ще да стане.

Това е моето общо състояние и тъкмо сега, утре може малко да ми олекне.

Какво да искам от Вас, Учителю, да ми дадете сили да нося този товар, може да не е толкова тежък, но аз усещам на плещите си товара на цялата нация. С всичките противоречия, които тя изживява. Аз идеологично не бях подготвена за една акция, вътрешно не мога да взема становище от наше гледище и се люшкам и усещам камшици отгоре си. А, ако дойде нещо побрутално и тежко, не зная как ще го изживея и нося.

У мен сега има толкова противоречиви чувства. Дано не ми се отрази на здравето, при все, че не се чувствам много добре. Вечер, след полунощ ми става така горещо, страхувам се да не правя температура.

Мили Учителю, аз много се пазих да не Ви пиша подобно писмо, но ето, че пак го написах.

Натовариха ме да Ви кажа нещо, и за това. Руска Ковачева, тя ми каза: "Пиши на Учителя." Повикаха я в гимназията като лекторка по математика. Обаче страхува се да не я подложат на медицински преглед. Тя нали боледува. Каза: Той да се помоли за мен и аз ще се моля дано мине. Обещах да Ви пиша. Мен ми се струва, че тя се буди. Един ден ми поиска молитва. Дадох ѝ Добрата молитва.

Учителю, бъдете с мен. Крепете ме и дайте ми повече светлина.

За 22.III. една група братя се събраха у дома. Това беше за първи път и беше много хубаво. Дойдоха и брат Методи и още един брат. Но Христо не пуснаха и му стана мъчно.

За Великден и той иска да отиде в София.
Учителю, бъдете с мен. Аз не мога така да живея.

Целува Ви ръка ваша Буча.

9.2. ПИСМО ДО УЧИТЕЛЯ

Стара Загора, 18.II.1943 г.

Стара Загора
18.II.1943 г.

Б.Л.Н.П.Ж.

Скъпи Учителю,

Отдавна исках да Ви пиша. Ние сме добре, живи и здрави, това за сега е най-важното. Исак беше на работа, една доста тежка работа, но все пак по-добре, отколкото нищо. Нужда не търпим и сме добре. Живеем с надежда, че всичко ще се обърне на добро. Аз също съм добре. В училището имаше малко смущение, но се уреди. Беше намален бюджета и трябваше да се уволни едната учителка формално. Аз оставам по закон.

От един месец съм начело на една младежка група. Събираме се два пъти седмично – неделя и сряда след шест часа. Четат се реферати, работени от самите ученици. Имат силно желание да се самообразоват. Аз работя с тях и давам доста, когато дойда ще Ви разкажа подробно. Тази вечер те стигнаха до една идея, да си пишат теми с няколко думи, или страница.

Едно момиче идва при мен и ми казва: И вие напишете темата! Аз ги обикнах вече Учителю, и имам желание да им дам най-хубавото. В тоя момент, усетих живота, тайната велика и неговото величие. Школата ВИ – тя е навсякъде! Благодарна съм и душата ми величае делото на Господа!

Бъдете с нас и ме ръководете. Искам зърната, които сея, да дадат плод, нека те паднат на добра почва. Почти всички са мои ученици, аз ги учих в отделенията и сега пак ме намериха, имам и други, които искам да дойдат, но те са още малки. Моето влизане стана естествено и непринудено. Аз искам да не се хаят семената. Затова моля Бога да ги възрасти и благослови!

Искам да Ви видя Учителю, дано за Великден ми се отвори път, много искам да Ви видя и слушам. Отворете ми път, Учителю и бъдете с нас. Моля Ви!

Винаги при Вас!
Целува Ви ръка Ваша Буча.

9.3. ПИСМО ДО УЧИТЕЛЯ

Стара Загора, 27.II.1943 г.

Стара Загора
27.II.1943 г.

Б.Л.Н.П.Ж.

Учителю,

Носят се тревожни и лоши слухове. Всички са настръхнали. И аз на свой ред. Бях свикнала с всичко, което до сега ставаше и с всичките акции, предприети срещу нас. Може би надеждата, че края е близо ни крепеше.

Това, обаче, което се чува за това, което смятат да правят с евреите и тук, ми се вижда много страшно. В лагери, а след тях и в тях какво става!...

Това, Учителю, не бива да става тук, достатъчно жестокости вече проявиха в другите страни.

В една България поне нека се покажат по-човечни.

Учителю, прострете Вашата десница и защитете един народ, на който днес само Бог може да му помогне.*

В Книгата на Йов е казано: "Всичко му вземи, само душата му остави!" Нека да вземат всичко и тук, но защо ще ги убиват по този начин!... Със скръб е изпълнена душата ми и аз казвам не е право, не е човечно това, което се прави.

Аз не зная как ще се понесе това. Страшно ми се вижда Учителю!...

Аз Ви моля бъдете с нас и нека Вашия Поглед и Вашата десница ни закриля. Нека тука не се стигне до края и не се приложи тази най-жестока и нечовешка мярка.

Целува Ви ръка Ваша Буча.

*Забележка на съставителя: Виж "Изгревът" том I, с. 483–487; том IV, с. 251–252, 533–535; том IX, с. 249; том XVII, с. 750–751; том XIII, с. 543–548.

9.4. ПИСМО ДО УЧИТЕЛЯ

Стара Загора, 28.V.1943 г.

Стара Загора
28.V.1943 г.

Скъпи Учителю,

Живеем тежки времена, това разбирам, виждам и опитвам. Какво ще ни донеса утрешния ден за нас е неизвестно. Може би това е нищо в сравнение на това, което ни чака. Това, което дойде не беше изненада. Ние чакахме, че нещо ще стане, че нещо идва. Страшно е. Няма какво да Ви кажа. Вие го знаете по-добре от мен. Паниката е всеобща и ние живеем ужаса на всички онези, които са изправени пред едно нечовешко деяние. Душите ни са умъчнени. Ние не можем да не скърбим, не можем да не страдаме. Едно е може би вярно, че ние малко по-иначе ще изживеем ужаса и страданието. И наистина, какво става? Намирам време да се оглеждам дълбоко в себе си. Светлината е много ярка, за да видя всичките процеси, които стават в мен, във всички, които са около мен. Но в този тревожен и съдбоносен момент аз виждам себе си, като ученик, като човек, който цял живот е искал и имал горещото желание да изпълни Волята на Бога. Учителю, аз съм смутена, аз не съм доволна от това, което имам, от това, което би трябвало да имам като човек, който е стоял при Вас и Ви е слушал. Какво придобих и где ми е богатството?... Боли ме всичко, боли ме и това, че аз не Ви разбирах, че аз не се приближих до Вас, така, че да разбере и приложи това, което Вие искахте от нас. Кога мери себе си човек? Нали в тези тревожни и усилни времена? Какво искам да Ви кажа с това сега? Какво? Само това, аз искам и да имам повече светлина, повече широта, повече топлина, за да стоя твърдо на онова място, което съм си избрала в живота. Аз искам да имам силата да стоя здраво стъпила на краката, неуязвима и неразколебана в моята вяра. Аз искам да дам един мъничък образ на онова, което Вие искахте да изковете, да моделирате от нас. Да мога да се приближа до този извор на сила, на обич, на търпение, за да може да се изнесе всичко на плещите, както трябва, без сътресения и без тежки последствия.

Учителю, не искам да бъда сама, не искам да бъда далеч. Искам да чувствавам Вашата сила, Вашата любов, разпростряла се към моя народ. Нали Вие казвате, аз мога да накарам всичките да обичат един човек, като го обикна аз, всички ще го обикнат.

Аз Ви моля, бъдете с нас. Изпратете Вашата подкрепа и Вашата благословия.

Целува Ви ръка Ваша Буча.

9.5. ПИСМО ДО УЧИТЕЛЯ

Мили Учителю,

Зная, че никога не ще мога да изразя в писмо всичко онова, което се изживя през последните дни. То беше тежко, потискащо и много скръбно. Но, нали зависи как се гледа, а още повече, когато светлината, която осветлява всичко не е малка. Казвам: Това беше живота... Радостен, или скръбен? Каква разлика?... Щом като това са живите струи на това, което тече и в което се проявява Бог, щом като това е живота? Аз гледах всичко, което ставаше пред мен и смятам, че добре съм гледала, тая сценирана драма, това изпитание, дирижирано от един разум, с една определена цел. Смятам Учителю, че гледах добре.

Сега, когато бурята отмина, аз мога да видя и да преценя всичките онези мигове, които ме хвърлиха в една голяма и дълбока скръб. Нейните следи дълго време ще сещам и сълзите още бликват в очите ми.

Бях в комисията по посрещането и разквартируването. Казвам сега, колко тържествени случаи е имало из еврейския живот, колко празници всред, които никога не съм била, но тоя път аз усещах, че там беше истинското ми място. Посрещането от страна на властта беше брутално и потискащо, сякаш посрещаша затворници, престъпници. Разквартируването беше най-безогледно и грубо. Как молах началника да бъде по-снизходителен и да се вслуша в молбите на тези, които искаха да бъдат заедно. Поставени бяха по 4–5–8 души в стая, чужди и непознати. Той беше неумолим и бързаше, бързаше. Този човек се казва Таласъмов и е много жесток. Аз, която пишех до него се питах дали има сърце. Обливах се в сълзи и пишех. Като ставаха пет души аз молах, но... Този човек Учителю, не е българин. Майка му е арменка, а баща му бил чех. През нощта срещу другия ден, когато сяхме да посрещнем другата група, аз се молах горещо на Бога, да смекчи неговото сърце. На другия ден положението наистина се промени, защото и той видя, че така не можеше. И хората бяха малко по-добре изслушани и техните желания изпълнени. И посрещането беше по-човечно, нямаше кордон от полиция.

Днес пристига последната група. Цялата възлиза на 600 души. Още не е решен въпросът да позволят ли в български къщи да се заемат квартири, или не. Ако позволят това, разреждането ще стане постепенно и някак си ще се облекчи натегнатото и отегченото положение, което съществува. Фактическото положение не мога да го опиша. И ние дома имаме гости. Дъщерята на брат Оливер с мъжа ѝ и двете деца. Те могат да си потърсят друга квартира, но не искат на никаква цена да си излязат от нас. Хазаина, обаче, ги прие само за няколко дни, въпросът е висящ и ще видим, как ще се реши. Нека да стане това, което Бог е решил и което Той е отредил за нас и за тези хора.

Аз казвам само едно за всичко, което засяга мен, казвам го много хубаво: Аз благодаря, Учителю, нека само в тази дума, казана на Вас, изразя онова дълбоко отношение, което имам към Вас и към Бога, затова, че почувствах и разбрах и оценявам голямата любов към мен и към моите близки. Учителю мой, искам да ме видите и да Ви видя, да Ви погледна, за да видите това, което прелива в моето сърце

Не съм успокоена още. Не съм се освободила от мисълта, че по тоя път, по тоя наклон не ще се стигне до края, до съдбата на другите ни братя. Моля Бога да отклони тази чаша, заради това, че Вашата Любов присъства тук, заради нас Учителю. И нека Той ни дари със сили, за да изживеем изпитанията си докрай.

Мили Учителю, бъдете с нас. Аз знам, че сте с мен. Искам да Ви видя. Казах Ви една частичка от това, което е, показвах Ви една страничка от този живот, който се живее днес. Вие ще прочетете останалото. Моят брат е изпратен във Видин. Работи се да се позволи да се съберат при свои близки от различните градове. Ще се облекчи положението тогава.

Учителю Мой, благословете ме. Благословете работата ми, защото тя сега не е малка. Света и хората са жадни и гладни. Нека бъде бодра и здрава. Живея при режим, при изключителни условия, нека да стана пластична и търпелива. Нали Вие казвате, че за ученика, каквото и да стане, каквото и да се случи, всичко за него са преинтересни уроци и задачи, които с любов изучава и разчита, за да ги разреши в края. Така се опитвам да гледам и аз.

Казвам: Благодаря Ви Учителю, бъдете с мен.

Целува Ви ръка Ваша: Буча

9.6. ПИСМО ДО УЧИТЕЛЯ

Търговище, 30.VIII.1944 г.

Търговище
30.VIII.1944 г.

Мили Учителю,

Вие вече знаете всичко, знаете най-последните събития, които станаха в нашия политически живот, събития, които чувствително засегнаха и нас. Няма да се опитвам да Ви пиша, да опиша оная радост, онова пълно и незабравимо изживяване, когато се разбра, че и небето над нас ще просветне. Бих желала да бъда близо до Вас и да видите облика на онова, което се преживя през последните дни. Още не можем да се опомним и да изживеем напълно радостта си. Свободни ! Ние, които имаме други понятия за живота и за принципите, може би не сме изживели така трагично всичко. Говоря за себе си. Вие сте ни учили къде да търсим свободата и правото си. Аз разбирам всичко това, помъчих се да го живея през последните години, помъчих се да запазя здрава душата си и бодър духът си и да не се подам на общите вълни. Искала съм през всичкото време да бъда там, където Вие винаги ни сте учили да бъдем през тежки години на изпитания. Жадувала съм като ученик да посрещна всичко и да виждам във всичко, което става волята на Бога, който ни изпраща всичко за наше добро. Искала съм винаги, Мили Учителю да не Ви огорчавам с каквото и да е, мечтала съм винаги да се приближа при Вас с чисто сърце, със смирена душа и с топла благодарност за всичко, което е ставало и се е случвало добро или привидно зло. И най-после искала съм да придобия известни богатства за душата, съхранени като жива опитност за вековете, да ми послужи всичко за пример и да науча великия урок, който Всевишния в Своята Любов е изпратил, и урока, който Моя Учител ми преподаваше. Днес, когато всичко вече е минало, когато небето над мен се е изяснило, аз моля Бога да помня всичко, което някога ще ми бъде нужно и с което ще манипулирам като актив в моя живот.

Благодарна съм за всички изпитания, не, не да не кажа така, благодарна съм за всичко, Учителю мой. Аз видях и почувствувах през тези години мощната Му Десница, Вашата подкрепа, Вашата Любов. Благодаря!

Сега, когато ще дойда при Вас, ще Ви видя и душата ми ще се възрадва и винаги ще Ви моля да бъдете с нас, да бъдете и сега, когато сме изправени пак пред кръстопът и не знаем накъде да отидем и кой град да изберем. Бог нека ръководи плановите за новото местожителство и нашето препитание и нашата работа. Той в Своята милост да бъде с нас сега и винаги!

Тези дни ще се опитам да си взема открит лист, за София ги дават малко трудно, но ще се опитам, кога ще дойда нека Бог да помогне и да стане когато Той рече.

Приемете благодарността и поздравите на всички ни.
Целувам Ви ръка, сърдечно Ваша: Буча

10. ОТГОВОР НА УЧИТЕЛЯ ДЪНОВ **София, 17.XI.1923 г.**

ЛЮБОВТА ДАВА ЖИВОТ;
МЪДРОСТТА ЗНАНИЕ;
ИСТИНАТА СВОБОДА.

Подпис:

17.XI.1923 г., София

Забележка на съставителя: Почеркът е на Учителя Дънов с мото от Словото Му, което е отговор на писмото на Буча Бехар

11. ПИСМО НА НИКОЛАЙ ШИВАРОВ ДО БУЧА БЕХАР **София, 22.IX.1950 г.**

Мила Бучке,

Честит Празник!

Получих ти писмото и си мислех да пристигна там в отпуск точно около 22, но сливането на двата клона тук, което по всяка вероятност ще бъде съпроводено и с изливане на служители, а освен това и отсъстващите за изпити в София, десетина души морално ме застави да остана тук и да си взема отпуск по-късно през октомври.

Витоша, полянката, хоризонтът, въздухът, вятърът, небето, слънцето и песента на гората – ето нещата, които най-много ми липсват и които не могат да се заменят с нещо друго. Човешки същества има навсякъде, макар, че не навсякъде човек може да общува с тях така дейно или така ценно както изисква неговият културен уровень, или неговият мисловен и пр. старт.

Поради моето дълго живеене в София, моите духовни нужди са били задоволявани при софийска обстановка, всред личности, живеещи главно в София, и съм се откъснал от тукашната среда, от тукашната интелигенция –

разпръсната по разни точки и линии на живота. Верно е, че човек свиква с всичко, или с много неща, но мен не ми се иска да мисля да свиквам с липсата на Витоша, на екскурзиите по Витоша, на възможността да се изкачиш на високо, да дишаш дълбоко и да мислиш върху нещо интересно, или да беседваш за нещо съществено или най-после да прочетеш няколко реда, или страници и да погледаш гората, небето, облаците или безгрижно да се отдадеш на почивка. Дори и да имаше някой човек, който да беше изживял подобно слизване от планината в полето, и който да ми беше обяснил липсата на някой неща и нуждата от тях, трудно бих се съгласил с него пред мисълта да улесня или облекча живота на едно същество, което много е жертвувало за мене и за другите и малко е получило – моята стара майка. Това състояние на нещата е повлияно и от друга страна, че връзките, които поддържах с някои личности бяха съвсем изтънели, дори едва, едва съществуваха, подържани повече от мене, отколкото от тях и поради това не притежаваха необходимата притегателна сила. Сила на задържане, на закотвяне към дадено място. Ти единствена от всички, с които разменям мисли за моето положение беше на друго мнение, но то се обезсилваше от формулата, която ти почти до последните дни си казваше. Как можеш да разчиташ на един човек, комуто си ненужен? И щом някому си ненужен, защо той ще прави усилия да те задържи?

Ето на, при тези два-три фактора трябваше да се решава моята задача: необходимостта да облекча старините на съществото, което ме е пуснало на земята и което не нуждае от подкрепа и ненужността на моята личност за почти всичките ми приятели,....., но също много важен фактор беше моето безпаричие, негарантиращо никаква продължителност на чакане или търсене. Освен всичко, което изредих, че ми липсва тук нямам и среда, с която да разменям мисли, да общуваме. Може би ще се създаде с течение на времето, но с изтичането на времето, отминава и пламъкът и това и тази евентуалност не бих желал да констатирам. Тук човеците си живеят видимо елементарно, без големи амплитуди в живота си и това също не ми е по вкуса.

Ще пиша пак наскоро.

Сърдечни привети!

Тв. Николай Шиваров

Забележка на съставителя:

Клеймото на плика в София е от 22.IX.1950 г.

Тв. Николай – Твой Николай. В плика има портрет на Николай Шиваров с посвещение отзад: "На Благовеста с поглед към бъдещето" Николай, 3 август 1950 г.

Буча Бехар се прекръства на Благовеста по указание на Учителя Дънов, за да могат всички евреи в Братството да се прекръстят в църкви и да станат християни.

Това се прави от няколко еврейки, но само като една задача, но си остават със старите имена по личните си карти. Така Буча Бехар си е отново Буча Бехар, а не е Благовеста. И затова на евреите в Братството всичко им се обръква в живота, поради непослушание към думите на Учителя.

12. ПОСЛЕДНИТЕ ЗАПИСКИ НА БУЧА БЕХАР

27.XII.1975 г., събота

Облачно, студено – остро.

Не се забравя този ден – 27.XII.1944 г., сряда, 5 ч. сутринта. Пак такъв студ – земята незатоплена и сякаш мъртва, едва покрита с бял снежен пух.

Край Него, около Него потресени, наранени и безкрайно скръбни...

Помня този ден,

Помня този час –

За размисли нямаше

ни време,

ни нужда,

ни желание.

Потопени бяхме

в неизразима скръб.

Неочакван този час дойде

из засада сякаш

забиха на кинжал –

Защо?...

А можеше още!...

“Едва започнах
предговора за Любовта”...

Най-много за нея говори.

Спомням си веднъж в разговор –

Беше много строг –

Ето думите:

Не разбирате Любовта

Нито

Нито.....

Нито.....

Нито Ти –

Зная, че не разбирам Любовта, казах аз, но аз Учителю, искам да я разбера, ние затова дойдохме тук – при Вас.

Как го казах?!...

Мигом Учителя стана друг, преобрази се, омекна, благо ме погледна. Един от хубавите ми часове при Него.

Чета днес в беседата, която наслуки взех: “Няма да се обръщам към вас и да ви кажа: Любете Господа. Едно нещо зная: Бог ви люби. Дали знаете това, не ме интересува, но аз съм видял това под моя микроскоп и сам казвам: Блажени са тия хора, че Господ ги люби! И няма нито един човек, когото Той да не люби! Каква любов има към вас! Това съм изследвал не един – два, три, сто пъти без никакво изменение.

Всичко съдействува за добро на онези, които Господ люби. Силен е този стих.

Това е Словото, което днес ви давам. Аз намирам, че сте много щастливи.” /Из Беседата “.....”, 94 с., от “Петимата братя”.

Този пасаж, това слово за днешния ден – дар ми е.

Казах си: Програма –

Взех го за мото за цялата година, за да преодолявам всичко, за да преживея красотата, силата, скрити в него. Усещам го като талисман.

Магически ключ, с който може да се отключват всичките брави.

Един знак – сигнал от света на светлината, на възвишеното, на красивото.

Господи, да мога да го преживея, да мога да живея с великото, което то съдържа.

Станавме рано. Помолихме се с Лиза. Четохме беседата. Колко всичко беше светло, тихо.

Дойде Цветана. От нея научих колко е тежко положението на с. Йорданка. Дано преодолее тая криза.

28.XII.1975 г., неделя

Облачно, студено.

Вчера – 27, разрешили да се съберат на мястото – годишнина.

“Метафизиката!... Отричат я. Независимо от това, тя съществува.”

Аз бях сама. Цял ден сама – 27... за първи път. Следващата година – 27.XII.?... Какво ли ще бъде!...

“Не мисли за утрешния ден! Доста е злото на деня.”

29.XII.1975 г., понеделник

Топло време, до слънце.

Разходка в гората. След обед дойдоха Наталия и Марчето. Тъкмо се готвех да излизам. Имах много работа. Към 6 дойде Галето. Не бил добре пак. Ние всички не сме добре. Господи, бъди с всички ни!...

30.XII.1975 г., вторник

Сива плътна мъгла.

Не излязох на разходка. Работих. Сега приключих. Изпратих честитка за Н.Г. Снощи сънувах Катя. Дойде на някакъв празник, наметната с шал. Придружена с един отдавна заминал брат.

Имам писмо от – тревожат се.

31.XII.1975 г., сряда

4.30 часа, гъста, непрогледна мъгла. Последната нощ, последният ден – 1975 г.

Снощи мъчно ми беше за всички и за всичко. Затова, че ни взеха най-скъпото, затова, че ограбиха покоя през години, когато трудно се понася всичко. Затова, че ни липсва въздуха и сме безкрай притеснени.

Но що е всичко това, в сравнение с онова, което са преживявали християните и всички идейни хора, пожертвували живота – най-скъпото. Днес не е така, но къде са везните, за да измерят външния и вътрешния огън. Изпитанията отвън и тия отвътре.

Казах си: Господи, Обърни сърцата и нека видят, че не сме врагове, никога не сме били. Нито сме предатели – сними превръзката от очите им, за да видят, че сме чисти.

Жива съм и днес. Благодаря! Готова съм да извърша Неговата воля. Любовта да охранява живота ми. Мъдростта да ме поучава. Истината да ме освобождава. Бъди винаги с мене. Ти винаги си с мене.

1.I.1976 г., четвъртък

4 ч.с., гъста, студена мъгла.

Новогодишна нощ... В 9 ч. в. Си легнах. Бях много уморена. Чух далечните гърмежи. Станах в 4 часа. Наспах се, починах си. Снощи се помолих с две думи. Казах: Стига! Добро е човек да живее не по традиции, нито по разписание, а както отвлътре го изисква. В един свят да бъде свободен и независим. Дните са еднакви, ние им даваме окраски, съдържание, смисъл. Обичам ранните часове. Те ме правят дори и щастлива.

Бях на екскурзия. Мъглата се стелеше до селото. А на планината – слънце. Времето меко, приятно. Нова година – безлюдно и много тихо. Само потокът бумтеше, като пролетни води, бистри, чисти, слушам ги, а пейзажите нежни – розови смълчани. Небето чисто, с оная любима синева. Дар за очите и сърцето. Това е първото ми излизане на планината през 1976 г. След обед към 3 ч. си дойдох. Наталия дойде и стоя до 5 часа. После дойдоха Иванка и Маруся. Тя донесе антологията. Четохме от В. Легнах си пак уморена в 9 ч. Прочетохме нещо.

2.I.1976 г., петък

Мъгливо, студено.

3.I.1976 г., събота

Топло време.

Бях на разходка. Мара беше тук. Лиза, накрая Марчето.

4.I.1976 г., неделя

10 часа сутринта. Студено, ветровито, снежно. Излязох на разходка в гората. Лиза беше по-добре.

5.I.1976 г., понеделник

Снощи валя – студен вятър, побеля земята.

Сънувах сън. На улицата излязох, погледнах краката си. Бяха обути в новите ми ботушки, които сега си направих – цветни. Гледам ги и се чудя защо са черни. Не вярвам на очите си и си казах нали са кафяви бежови, кога почерняха. Чудно хубави, ала черни. В учудването си се събудих. Сън, какво значи това?...

6.I.1976 г., вторник

Студено, заснежено, тихо, 6 ч.с.

Спах добре, нищо не сънувах. Грижата за Лиза не стихва. Като я гледам, сърцето ми се къса. Толкова е слаба и немошна, и в такава неизвестност. Имам писмо от Лекарят бил там на 29.XII. Дал й надежда за 1 ½ да й помогне. Мика била пак отчаяна. Какво се получи!...

7.I.1976 г., сряда

5 ч.с. “Светът на ограниченията”, “Обикновено и Божествено съзнание”. Свобода съществува само в Божествения свят. Иванов ден. Отидох при Иванка. Тя не приема. Гради дойде да ни види и поздрави за Нова Година. Пи един чай и си отиде рано, болеше го ухо.

8.I.1976 г., четвъртък

Меко време. Наталия дойде. Излязох на разходка. Писах на Мариана, на Мика и на Невена.

9.I.1976 г., петък

5 часа сутринта. Студено, сухо, облачно. 7.30 часа облачността изчезна. Изток е розов. Ще имаме слънце. Среща с Маргарита. Бях й дала стихове, разкази. Прегледала ги. Харесали й – прозата много хубава. Стиховете също – не всички, но някои особено. Двамата критици от в. Стършел.

Зная това. Но какво мога, за да стигнат до издателствата?... Или до редакцията на вестниците, като всичко там е закрепостено.

10.I.1976 г., събота

Топло и слънчево време на разходка в гората.

11.I.1976 г., неделя

5 ч.с. Разходка към Бистрица.

12.I.1976 г., понеделник

Ветровито и студено. беше у дома. Говорихме за в. Стършел, за афоризмите специално.

Бях при Наталия. Колко изнурена и немощна ми се видя.

Лиза също. И тя бледа, немощна. Ех, Господи навред страдащи. Как ще живеем...

13.I.1976 г., вторник

Получихме нафтата. За пръв път се скарахме – за литри, беше лошо.

14.I.1976 г., сряда

5.30 часа, сравнително топло време. Имаше вятър. Късно дойде Иванка. И тя не е добре.

15.I.1976 г., четвъртък

6 часа, а бях будна от 5. Меко време, имаше и звезди. Колко тревожна е моята мисъл – как ще живея?!...

Малка разходка в гората. Изпратих колетчето на с. Радка Лиза днес беше сравнително по-добре, но мене ми е свито още като я гледам колко е слаба. И аз не се чувствам добре.

Да признаеш цената на едно изкуство, когато другите го признават, не значи, че имаш мнение, твое лично – ръководиш се от критиката, а странното, че има времена, когато критиката е на ниско ниво.

Не разчитай на хора, които са лишени от свое, лично мнение и разбиране за дадено изкуство и за художествените му достойнства.

Да те признаят, когато всички ти ръкопляскаат, още не е успех.

16.I.1976 г., петък

5.30 часа. Студено и ветровито, но сухо. Марчето беше у дома.

17.I.1976 г., събота

Много студен ден. Грееше слънце, вятъра стихна, бях на разходка. Днес никой не дойде у дома и аз никъде не ходих. В гората се видях с,

после с Райна и Мариола. Сега е вече 10 ч. Пак закъснях за лягане. Лека нощ приятели!...

18.I.1976 г., неделя

Студено, ветровито.

19.I.1976 г., понеделник

Все студено. Лиза не беше добре. Наталия дойде.

20.I.1976 г., вторник

Сняг.

21.I.1976 г., сряда

5.30 часа. По-меко.

Не излязох, не ми беше добре. Болеше ме коремът – лежах и се топлех.

Късно излязох да се поразходя.

Задача: Всичко, което ми се случи хармонично – за една седмица.

23.I.1976 г., петък

Топло, слънчево.

Нощес не спях – тежка мъчителна нощ – писмото от Богданица, защо не пиша? Искат нещо, за което нямам сили. На никого не мога да кажа какво ми е. Няма смисъл – цял ден съм на крак.

Сутринта в I градска премериха кръвното – 225/100. Уплашиха се. Искат кардиограма. Аз снощи се смутих и то ме хвърли в тревога. С дясното око не виждам ясно. Искях на очен да отида. Ала те ми казаха да видим кръвното, че после очите.

После очите! Днес аз не четох и не писах. И сега ми е мъчно. Смятам утре да отида, ала не ще мога, утре в 9 ще дойде техник за печката – в понеделник.

24.I.1976 г., събота

Топло, слънчево, малко ветровито. Не отидох да си правя кардиограма. Печката ни се развали. В 9 ч дойде техник и до 12 ч. Излязох само за хляб. Мара дойде.

Много съм уморена, сега е 8 ч. Готвя се за сън.

25.II.1976 г., неделя

Дойде Н. Оплаках му се, че не съм добре. Даде ми някои рецепти за кръвното.

26.I.1976 г., понеделник

Облачно, мъгливо, влажно. Не отидох на изследване. Просто не можах. Не можах. Днес се чувствавам по-добре. Играх гимнастика и излязох на разходка. Бях при Иванка – при Игнат. Тошко дойде от Хасково. Донесе колет от бр. Ангел – мед, чубрица и бяз – странно днес!... Много хубав мед.
“.....е състояние”

28.I.1976 г., сряда

Студено, снежно. Към обяд снежна депресия, силен вятър.

29.I.1976 г., четвъртък

Вятърът е стихнал. Ясно, но хвърчат снежинки.

5.II.1976 г., четвъртък

Топло време, но влажно. "Ликвидация на века", 175 с. "Един ден"

7,8,9.II.1976 г.

Време студено – 12 градуса под нулата. В къщи не можем да се стоплим. Печката гори на 4 – нафтата върви, а е слънчево, кристално. Днес – 9, отидох в пощата, единственото ми излизане. Имаше много хора, залата беше пълна – върнах се. Никой не дойде днес в къщи. Понеделник – 9... Студен февруари. Нищо особено.

Искам до края на II да не боледувам от нищо, да мисля право, да чувствавам красиво!

10.II.1976 г.

Студено време. Взех си пенсията. Платих си наема. Дойде дома. Приказвахме за – 150 лв, трябвало да внася!... Дожаля ми!...

11.II.1976 г.

Чувствам се добре. Все е така студено. Непрестанно мисля за задачата си. Днес имаше нова снежна покривка.

12.II.1976 г.

Студено

13,14.II.1976 г.

Наталия си навехна ръката. Сега е с шина.

15.II.1976 г., неделя

"Избавена душа"

"....." – Андре

Бях очарована, развълнувана. Легнах си в 12 ч. над тая книга и не спях. "Когато решиха да подирят на човечеството, аз се родих."

Андре – благодаря за тоя труд – хубаво.....

16.II.1976 г., понеделник

За първи път меко време.

17.II.1976 г., вторник

Снеговалеж, студено. Щях да изляза. Г. дойде рано. Галилей ще бъде опериран днес между 10–11 ч. Останах си у дома. В болницата Как ли е преминала... Какво е било в 5 ч.в. Целия ден мислехме за него.

18.II.1976 г., сряда

Студено и ветровито. Студен февруари и тежък и тягостен, с много грижа и тревога.

29.II.1976 г., неделя

Лиза и нейното нестабилно здраве. Има дни е по-добре, после пак. Отслабването не се промени. Храни се. Снощи 28.II. уплаших се – 38°, после

след 2–3 часа 37,30°. Днес – 29, неделя – 37°. Взе хинин, закуси. Сега спи – часът е 10. Разкошен ден. Слънчев, дома съм.

1.III.1976 г., понеделник

Мой празник. Слънце. Топло. Направихме си първата разходка.

2.III.1976 г., вторник

Първа екскурзия – Витоша, до чешмичката – I-те езера. Слънчев хубав ден. Имаше вятър. Излязох в 8,30 часа, върнах се в 12 часа. Синьо чисто небе. Душата ми се изпълни с предпролетен дъх!...

Брат Петър Филипов е в болница. Лиза вчера при Р. Да научи нещо за него. Утре ще го оперират – крака при коляното пострадал. Паднала тежест. Просто атакувани – операцията минала.

7.III.1976 г.

Все студени мартенски дни.

8.III.1976 г., понеделник

Пак сняг – лек, мартенски.

9.III.1976 г., вторник

Втора екскурзия. Хубаво време. Върнах се ободрена.

10.III.1976 г., сряда

Топло до обяд. След обяд пак застудя. Среща с доктора. Писах на Агнеса, сега не може да постъпи Мика в болница поради грипа. Марчето дойде. Канят я в – при сестра й.

14.III.1976 г., неделя

Трета екскурзия. Студено, снежно, до мостчето бяхме.

16.III.1976 г., вторник

Снощи – Дж. Стайнбек. Чуден е той, толкова близък!... От 4 до 11 ч. в. Разплаках се – за Лиза, за болестта и за това страдание. Господи, Какво ли не обещах, бях като побъркана след един часа съм заспала.

17.III.1976 г., сряда

Топло време, изгрев нямаше. Денят равен на нощта, 12 ч. Равноденствие.

18.III.1976 г.

Писма от Богдана. Угнетяващи, жестоки, потискащи. “Всеки иска всичко да става както той го желае.” Навред пушкиновата приказка – “Златната рибка”.

19.III.1976 г., петък

На разходка. Трудно ходя. Научи ме Господи, да върша Твоята воля! Да бъда разумна!...

21.III.1976 г., неделя

Дъждовен, мрачен ден и студен.

22.III.1976 г., понеделник

Слънчев ден. Синьо небе. Топло.

Галилей излязъл от болницата. Илиян ми каза. Сутринта бях при Наталия. Мара и Иванка бяха у дома.

23.III.1976 г., вторник

Излязох.

24.III.1976 г., сряда

Дъждовен.

25.III.1976 г., четвъртък – също

26.III.1976 г.

Хубав ден, топъл и слънчев. Лиза получи нещо като Сотиров дойде и рече – никакви лекарства. Нека ги спре за 3–4 дена.

Петната стоят – днес е втория ден. Тя е на строга диета. Почти гладна е. Яде само хляб и плодови сокове.

А аз, аз не се чувствам никак добре. Главата ми – най-здравото място и една страшна умора. Все около нея – болката ми не престава

1.IV.1976 г., четвъртък

На екскурзия до езерата. Сама бях.

2.IV.1976 г., петък

Агнеса дойде с един непознат. Бил писател – мъж с две деца. В 11 ч., в 6 си отиде. За какво?...

3.IV.1976 г., събота

Разкошен изгрев. Лиза излезе за пръв път до гора. ½ ч. Стояхме. Събитие!...

6,7,8 и 9 – дъждовни, студени дни

10.IV.1976 г., събота

12, 30 часа. Изпратихме Брат Бертоли – Централни гробища.

Простихме се с един от стълбовете на Братството.

Анина дойде от Париж. Синът от Ню Йорк.

Светлина и мир да го съпроводят – Добрият ни брат!...

11.IV.1976 г., неделя

Непрестанно вали. Земята се радва. Нека вали – никъде не излязох на разходка.

12 и 13.IV.1976 г. – Вали.

14.IV.1976 г., сряда

Слънце. Имах гостенка днес – Ана.

16.IV.1976 г., петък

Слънцето днес не изгря.

18.IV.1976 г., неделя

На Витоша сама. Цветница – при Цветанка чудесен ден.

19.IV.1976 г., понеделник

Колкото повече чета, толкова по-незнаеща се чувствавам, по-малка, по-несъвършена.

Господи! Каква безбрежност, каква дълбочина – Господи!...

Учителя – извор на жива вода!... Колкото пия, повече ожаднявам – Господи!...

22.IV.1976 г., четвъртък

На екскурзия сама до езерата. Беше чуден ден. В трамвая паднах, ударих се лошо. Още се лекувам.

28.IV.1976 г., сряда

Хубав ден – слънчев.

До 4.V. почти дъждовно и хладно. Днес – **сряда, 5.V.**, чудесен ден бях на Витоша. Абсолютно чисто небе – кристално. Водите обилни – тишина и чистота. Надишах се чист въздух.

МАЙ

Хубавия май –
Лечебния – богат на прана –
Обилен на жизнен сок
И мека топлина –

1976 г. – Май беше дъждовен, мрачен с надвиснали небеса – Израз на световното безлюбие.

Не бях добре. Не ми стигаха сили да ставам, да се движа, да ходя на разходка, да правя упражнения, дори и да дишам дълбоко.

Мина, отиде си тоя очигледен през цялата зима май. Не успях да го сгрея отвътре, не успях – сякаш съм спала!... А можеше и друго. Съжалявам.

Агнеса дойде. За какво?...

ЮНИ 1976 г.

Пак дъждовен, облачно небе, студено. И моите сили няма ги никакви.

12.VI.1976 г., събота

На Витоша. Слънчев ден, разкошен – богат ден отвън и отвътре. Един ден ще разкажа за него. Зная кому държа тая милост. Починах си. Укрепих се. Въодушевях се. Знаех, че това ще дойде. Много бях потисната. Сега съм добре. Ще се погрижа за здравето си!...

18.VII.1976 г., неделя

Мария Тодорова, нашата добра сестра ни остави.

19.VII.1976 г., понеделник

Една малка група я изпратихме скромно и тихо.

Вчера, вторник, 27.VII. дойде Марчето – беше научила вече.

28.VII.1976 г., сряда

Днес Невенкината дъщеря държи изпит – приеман за Университета в Търново, 8 ч.с.

31.VIII.1976 г.

Целия август се изниза – непостоянно време. Имаше много студени дни. Бавно мина и той – утре е 1.IX. – $\frac{3}{4}$ от 1976 г. – тежка, болезнена за мене, с много умора и болки.

На 6.VIII. бях в Богданица. Годишнина на Петра. Мика все още е болна. И все са объркани – сами и без обич – няма я Петра, която знаеше да обича... Нищо значително – освен моите, 40-те поеми през тоя месец – нещо изключително, нещо ново – една тематика определена, адресирана до ония, които разчитат азбуката на духовния живот. Малко съм и премного развълнувана. Това е ...

IX.1976 г.

Нещо започна. Един вътрешен процес, нещо подобно ми се случи през годините между 45–50, а преди, когато за първи път започнах да чета беседи. Може да се раздели живота ми на три части до този ден.

То е нещо чудно хубаво и светло. Откриват се нови хоризонти – то е във връзка със Словото. Аз съм щастлива.

X. – Мина под същия знак. Аз съм жадна и не жадувам. Гладна съм и не гладувам. Благодаря!...

/На 22.IX. бях при Там беше и Лалка. По това време чушките бяха дефицит. От магазина до тях, исках да купя грозде – нямаше. Имаше чушки. Наредих се и взех 10 кг. Ще ѝ занеса.

Стоварих ги две мрежи. Вземи – вместо грозде дай чанта. Хубави са. Вземи за тебе и за мене. Посегна от едната мрежа, казах ѝ: вземи от другата, че тя ми тежи повече.

Отказа се мигом и рече: Имам си. Нищо, нека да имаш още.

Не, не искам и донесе една кесия, където имаше няколко и ми ги показа.

Пак ѝ казвам – ...са те и не се сещам, че тя е вече сърдита, засегната.

Не можеше на ум да ми дойде това.

Стана ми мъчно и се ядосах. Защо? Идеше ми да ги хвърля всичките през прозореца.

На тръгване казах на Лалка – вземи ги поне да си опечеш.

И си отидох.

На другия ден потърсих я да ѝ върна едни пари. Нямаше я. Дадох ги на Тошко и си тръгнах. Готова бях, не, не готова, но махнах ръка, не бе за първи път. Имала, имала, нейна си работа. До тук можеше да спре и щях да го забравя, не бе за първи път.

Но не свърши до тук.

На улицата я срещнах. Връщаше се. Не те намерих. Ходила беше там, откъдето се връщам. Подпряла се на бастуна.

Отидох да търся чушки. Беше казано подчертано и важно и хладно. Аз казах: Чушки ли, нали вчера ти донесох.

Аз не искам такива чушки. От такива чушки нямам нужда. Значи тя се на 22

Гледах я изумена, втрещена, вече ядосана.

Невъзмутима и студена, да, ти не ме ли знаеш каква съм, не ме ли познаваш, така ли се дава – трябваше да ги претегли колко струват и тогава. Аз такива не искам.

Но аз се наредих половин час – продават ги пакетирани по 10 кг. Как можеш да дори струват по 20 ст.

А тя ме гледа самодоволно, че успя да ме уязви.

Точка – за първи път я видях Ей Богу – стори ми се жестока, стори ми се, че ме удря с камшик.

....., насред пътя много ми стана.

Защо го пиша със закъснение? – Не зная.

Но ето вече ноември, аз не стъпих при нея, нито тя при мене.

Не мога да преодолея образа там на улицата.

Казах й, не можеше ли да не ми кажеш, че си..... днес на 20 да чушки?...

.....ми.

Не се сърдя, не ми е мъчно, какво е един удар, аз много мога да нося, бих преодоляла всичко и нищо не ми е, но не мога да се съвзема от впечатлението, че видях един образ, който не познавах – не смея да кажа суров, леден, безмилостен – с желанието да ме удари, да ме нарани. Защо?... Причината?!... Какво й направих? Какво правя? Какво иска – чака нещо, което или нямам, или не мога да й го дам – наистина!... Аз се промених – аз нямам сили и възможности да правя нещо за нея, както някой, дори един път седмично да я посетя. Само аз зная, колко и какво мога и колко усилия ми струва дори и едно отиване до магазина... и времето и работата, която не е намалена и моята умора...

1977 г.

Посрещнах у дома. Лиза си легна в 9 часа, а аз в 11 – бях много уморена.

Направих си Новогодишна молитва и дочух канонадата. Заспах към 12. Станах в 4 и си написах есето: "Нова Година". Отговорих на въпроса, какво искам тази година.

Денят беше хубав и тих. Дойде Боян да ни чисти, по-късно и Наталия.

Тя страшно настоява да използвам банята й. Аз не искам и не зная защо – тя иска и настоява упорито, както тя може. Ядосва ме дори и не зная защо иска – непременно – до насилие.

2.I.1977 г., неделя

Първата екскурзия – снежно, слънчево и приятно – до потоците. Водите бучаха като през пролетта. Бреговете бяха заледени като сталагмити. Беше меко и се вървеше добре. Прибрахме се към 3 часа.

9.I.1977 г., неделя

Тих и слънчев ден. Излязох в 9.30 часа, върнах се в 2 ч. Стигнах до Др. чешмичка – не течеше. Беше слънчево и топло. Снегът скърцаше, но беше приятно. Вървах бавно, сама бях.

Хубава екскурзия – качих се малко по-нагоре. Почувствувах се добре.

Днес, **понеделник – 10** – не излизах почти никъде. Дойде за 10 м. Имала работа в редакция някаква – с приятеля си, който не дойде у дома. Чака я на спирката. 10 минути – достатъчно –

С шепи съм.....времето за тях...

Все ми е едно. Все едно, че не е дошла.

В **събота** Марчето дойде. Уговорихме се за неделя. Сутринта имаше вятър – дъжд и сняг.

Въпреки това отидохме, ако не беше тя, нямаше да ида, но тя толкова изжадняла беше за планина. Отидохме. Първия сняг, не беше много студено и стигнахме до над езерата. Тя бързаше за рейса – беше една чудесна, снежна екскурзия – бяло и чисто.

30.I.1977 г., неделя

Времето се изясни. Отидох на Витоша. Забравих котките, беше заледено. С голяма мъка отидохме до поч. ст., върнахме се през гората. 12 ч. си бяхме в къщи. Всичките мускули ме боляха. Всяка стъпка бе истинска мъка.

1.II.1977 г., вторник

От днес при хубаво време започвам разходките сутрин. Ще отбележа дата и ден – бях, или не бях! Топло за сезона време. Излязох в гората, още е мокра, гола, сива – но беше свежо и хубаво.

Имаше топли дни. **6 – неделя**, чудесен ден – 5-та екскурзия на Витоша.

13.II.1977 г., неделя

Топло време. Снеговете се топят, потоци преливаха, реката гърмеше, безумно водите бяха надолу.

6-та екскурзия. Бях на Витоша и гледам стихията – гледам и не се насищам.

Разболях се. На **18.II.** бях на лекар – колит. Болките се засилиха.

26.II.1977 г., събота

Сега вече съм по-добре. Лекувам се. Вчера бях добре. Пак и пак!... И до кога, до кога Господ и Бог мой?...

За милост моля – само за милост – Господи!...

27.II.1977 г., неделя

7-ма екскурзия. На екскурзия с Марчето. Хубаво ми беше. Промяна на времето – неспокойна нощ.

Сънувам сън. Пред един клас от ученици казах: Богата съм и щастлива. Много богата и най-щастлива – в отговор на техните думи: "Кажете ни нещо" – Влязох, за да си взема нещо, едно пакетче, било много ценно.

Казах им довиждане и си отидох – събудих се.

Двете думи стояха живи пред мене – Края на II – 1977 г.

1.III.1977 г. – сняг, студено

3.III.1977 г., четвъртък

Един от хубавите ми дни. Беше ми леко след преживяните депресии.

4.III.1977 г., четвъртък

Голямата тревога..... около жилището – Господи!...

5.III.1977 г., петък

Снощи срещу събота в 9.30 часа стана земетресение – 6 степени. Силно го почувствувахме. Изправих се с думи и молитва: Бог е Любов!...

Нямаше електричество. Спрели го! После дойде. Погледнахме се с Лиза – благодарихме на Господа.

Мислехме, че ще се повтори през нощта, приготвихме си дрехи и обувки.

Града

Улиците били пълни с хора, избягали от големите етажи. Северна България било по-силно. Имало жертви и разрушения. В Букурещ – бедствено било положението.

13.III.1977 г.

8-ма екскурзия до Витоша – Хладилника.

14,15,16.III.1977 г. – чакахме за оглед!...

Срещу 16 при Стела! Поканихме я да дойде да се видим.

16.III.1977 г., сряда

Слухове, че на 19,20.III. ще има пак земетресение.

Забележителен ден. Незабравим за мене!... Добре ми беше!... Почувствувах се здрава.

20.III.1977 г., неделя

8-ма екскурзия на Витоша.

22.III.1977 г., вторник

9-та екскурзия на Витоша. Блестящ ден.

24.III.1977 г., четвъртък

10-та екскурзия на Витоша. Времето топло, слънчево, прекрасно!...

27.III.1977 г., неделя

11-та екскурзия на Витоша. До горната поляна. Великолепен, прелестен ден. Изобщо пролетта започна много хубаво.

4.IV.1977 г.

Лиза се разболя с 39 градуса температура. Цяла нощ не спяхме.

Започна лекуването с антибиотици. На 9.IV. след като свършиха антибиотиците, II атака, още по-лоша.

Лекарят беше смутен. II антибиотици до.....лекуване. Нормализира се температурата. На 15 дойде Петкова. Нова.....

Днес – 27, кръвна картина – анемия. Ще

Не сме още добре. Не става от леглото. Не се храни добре, но не прави температура.

Как съм аз? – Нека не кажа.

14.IV.1977 г.

Как съм аз, нека не кажа.

22.IX.1977 г., четвъртък

Тогава през IV не казах как съм, и сега няма да кажа...

Май – тревожен, край нея, която бавно се съвземаше.

Юни – не бях добре.

Юли също – не легнах.

Август бях зле – пак не легнах. От 70 кила, станах 60. Уплашиха се всички край мене, само аз не.

Чакам търпеливо. Следях и се лекувах. Направиха кръвна картина. Била лоша. Лекарите се разтревожиха. Аз не!... Взеха мерки, подчиних се, но пиех гореща вода, дишах и се храних редовно, макар с усилия. Сама, често си готвех закуска, обед, вечеря – не се уплаших. Нека ме мислят за страхлива. Приятелите се разтревожиха – гледат да ми бъдат полезни. Излизах всеки ден – тежки дни и нощи. Непрестанни коремни болки. Какво ще стане нататък не зная, чакам, търпя, вярвам, лекувам се, и съм решила да си помагам да оздравея – със съдействието на Небесните сили, които призовавам денонощно.

Днес 22.IX.1977 г. мога да кажа само една дума:

ГОСПОДИ!...

ИСУСЕ ХРИСТЕ!...

УЧИТЕЛЮ БЛАГИ!...

УЧИТЕЛЮ МОЙ!...

XI.1977 г. – Аз все още боледувам!...

12.IX.1977 г., понеделник

Точно 3 ч. е, понеделник. Сънувах. На планината съм с един непознат – силен едър мъж – ловец. Времето чудесно, полянката чиста и над нея върховете. Аз лежа, почивам, наслаждавам се. Трябва да съм заспала. Гледам цялата хубост. Гледам непознатия добър мъж, Гледам пушките в калъфи как ги е подредил. И си мисля, дали ще ме доведе и друг път на това разкошно място. Изведнъж се чува цвилене на коне и вой на кучета. Той вече е не крака и се приближи към мене като охрана. Едно голямо куче се спуща право към мене с отворена уста. А той веднага тръгва към него. Аз си мисля, че ще вземе пушка, а той не я взе. Но взе един камък. Пак си мислех, че с камъка няма да го спре, то ще налети. Но ето, че той го приближи и кротко застана до кучето и с камъка го натърка леко по муцуната. Видях как кучето се обезсили. Бях смаяна. Чух, че хора идват и те се чудят и аз се събудих.

28.XII.1977 г.

Все така – усещам се в клещите на болестта, която не зная каква е. Кръвна картина през XI направихме, много малко подобрение. Сега ще правим нова. Настръхнала съм от слабостта си. Аз се топя, но съм на крака, върша си всичко. Лежа си през деня след всяка работа и търпя болки. Често ми прилошава, а напоследък горчивия вкус на устата, сухотата просто ме и убиват апетита.

Но ям, пия кантарион и лекарства не взимам. Ужас ме обхваща, как ще изляза до лекарката. Изобщо не съм добре и вече съм уморена от болки. А вярвам, че ще мине, че имам малък плюс, къде?...

Спя, но всеки час се будя и трябва да плакна устата, да пия вода и пак си лягам, и пак заспивам и това е мъчително.

Не мога вече да си помагам, нито медицината може да ми помогне. От къде ще дойде помощта?...

Вярвам, че тя ще дойде. Господи, дай ми сили!...

Буча Бехар си заминава от този свят на 10.II.1978 г. в София.

сканирани документи

КОГАТО ЗРЕЯТ ЖИТАТА

Препоръчано издание от Министерството на просветата
Окръжно до училищата № 1992 / 4.V.1937 г.

МИНИСТЕРСТВО
НА
НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ
ОТДЪЛЕНИЕ ЗА НАРОДНА КУЛТУРА
И ИЗКУСТВО

№ 2140 II 9
18.7. 1937 год.
гр. СОФИЯ

До г.
БУЧА БЕХАРЪ
ул.Царь Асенъ 56

гр. СТАРА-ЗАГОРА

Въ отговоръ на заявлението Ви, вх.
№ 1714 отъ 30.III.т.г., съобщава Ви се, че
книгата Ви "Когато зрѣятъ житата" е препоръчана съ окръжно № 1992 отъ 4.V.т.г.

Приложение: окръжното

А. Велков

ПЕСЕН НАД РАВНИНИТЕ

Препоръчано издание от Министерството на просветата
Окръжно до училищата № 4207 / 26.VIII.1939 г.

МИНИСТЕРСТВО
на
НАРОДНОТО ПРОСВЕЩЕНИЕ
Отделение за народна
култура и изкуства

№ 4207
отъ 26.VIII.1939 г.

С о ф и я

До г. местните и погранични училищни инспектори, директори-
тъ на учителските институти, гимназиите, гимназиалните клонове и
г.г.околийските училища, инспектори и читалищните съюзи

МИНИСТЕРСТВОТО ПРЕПОРЪЧВА СЛЕДНИТЕ ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ:

1. "РАЗМЪНАТА НА ДОБРУДЖА СЪ БЕСАРАБИЯ - ОТКАЗЪТ НА РОМЪНИТЕ ОТЪ ДОБРУДЖА", отъ Владимиръ Арабовъ. София, 1939 г. Доставя се отъ автора. София, ул.Златовръхъ 12. Цена 25 лв.
2. "ПАСЕНЪ НАДЪ РАВНИНИТЕ", разкази отъ Буча Бехаръ. Казанлък 1939 г. Доставя се отъ авторката, гр.Стара-Загора, ул.Царъ Асенъ, 56.
3. "ИСТОРИЧЕСКА КАРТА НА ТРЕТОТО БЪЛГАРСКО ЦАРСТВО", отъ В.Миковъ и Ив.Орманджиевъ, съ мѣрка 1:650.000. София, 1939 г. Доставя се отъ книгоиздателство "Казанлъшка долина", София, бул.Царица Йоанна, 10. Цена 250 лева.
4. "ДОМАШНО ЧЕТИВО", илюстрирана детско-юношеска библиотека, редактирана отъ К.П.Домусчиевъ. Доставя се отъ редактора, София, ул.Дунавъ, 52.
5. "НАРОДНА ПРОСВЕТА", месечно списание за педагогика, наука и култура, редактира Сава Чукаловъ. Доставя се отъ редактора, София, ул.Кирилъ Видински, 8. Годишенъ абонаментъ 50 лв.
6. "ПРОЗОРЧЕ", месечно илюстрирано списание за деца. Редактира Дора Габе. Издание на Просвѣтния-съюзъ. Доставя се отъ Съюза, София, бул.Хр.Ботйовъ, 54. Годишенъ абонаментъ 30 лв.
7. "КЪЛЕНДАРЧЕ. 1940 година", издание на д-вото на българските слѣпи. Доставя се отъ д-вото, София, пл.Славейковъ, 1.
8. "ГРАМАТИКА НА БЪЛГАРСКИЯ БЗИКЪ", отъ проф. д-ръ Ст.Младеновъ и Ст.п.Василевъ. Издание на книгоиздателство "Казанлъшка долина", 1939 г. Доставя се отъ книгоиздателството. Цена 120 лв. София.
9. "ПЕСЕНЪТА НА ФИОРДА", повесть отъ Златка Чолакова, София, 1939 г. Издава книгоиздателство "Хемусъ", София. Цена 25 лв..

ОДОБРАВАТЪ СЪ СЛЕДНИТЕ ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ:

1. "ТЕЛЕВИЗИЯ", месечно списание за техническа просвѣта, издание на научно-просвѣтния институтъ при съюза "Морски техникумъ". Доставя се отъ редакцията, София, ул.Царъ Симеонъ, 170. Годишенъ абонаментъ 100 лв.
2. "РЖКОВОДСТВО ЗА ЛЮБИТЕЛСКИ ТЕАТЪРЪ" отъ Боянъ Дановски. София, 1939 г. Доставя се отъ книгоиздателство "Хемусъ", София, ул.Солунъ, 2. Цена 30 лв.
3. "СВ.ГОРА" отъ Марко Ивановъ, София, 1939 г. Доставя се отъ автора с.Долна Мелна, Трънско. Цена 20 лв.

ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА ЗА ТВОРЧЕСТВОТО НА БУЧА БЕХАР И ОТ
ЦЕНТРАЛНАТА КОНСИСТОРИЯ НА ЕВРЕИТЕ В БЪЛГАРИЯ, 24.X.1939 г.

ЦЕНТРАЛНА КОНСИСТОРИЯ
ЕВРЕИТЕ ВЪ БЪЛГАРИЯ

המנדט המרכזי ליהודי בולגריה

Телефонъ № 2-01-38

№

София, 24 Октомврий 1939 г.

Госпожица
Буча Бехаръ
Учителка-еврейско у-ще

Стара-Загора

Централната Консистерия има удоволствието да изслуша доклада на единъ свой членъ за Вашитъ сполучливо написани разкази, които ни представихте.

Консистерията може само да Ви поздравя и да Ви пожелае пъленъ успѣхъ въ Вашата писателска дейность като, разбира се, изказва надеждата, че не ще пропуснете да вникнете и въ еврейския животъ, който върваме ще рисувате съ същата вещина, както битовия такъвъ въ село.

Ш а л о м ъ

Председателъ

авенъ секретаръ

ПИСМО НА НИКОЛАЙ ПИВАРОВ ДО БУЧА БЕХАР
София, 22.IX.1950 г.

22 септември 1950 г.

Мила Буча,

Пелински празник!

Получих твото писмо и се
мислех да прикляна там в отпуск
ното око 22. Но съвсемно на
двама кама мук, както по вилка
вероятно и е дъга отсрещено и ос
кривава на съществуем, а овеи това
и отпавяващият за изминат в София
десетина души морално ме заставят
да обичам мук и да се взема втисък
по-късно през октомври.

Въртома, полвотката, хоризонтът,
вдигнат, вдигнат небето, сатирно и
мислата на горама - ето чеизамна
които най-много ми адекват и които
не могат да се замислят с нещо друго.
Пътеки отсрещва миса и вилков, макар
че не казватче човек може да обичува
с тил така дийно или покая' дийно
както измина неговият културен
уровен или неговият мисловен и из
стараи.

27. XII. 1975 година

обичайно - религиозно - обичайно

Не се забравя този ден. 27. XII. 1944 среда.
 57. еурипия - пак така в есуд - являва, издължена
 и всякаш мъртва - едва, изкриши с очи емоцион
 ност.

Край Тел, около Тел, покрива, наречена и
 изкрайно екстрем.

Помня този ден
 помня този час.
 за разчети нелепи
 на враг,
 на нучеда,
 на неостаня.

Помняте джаме
 в похвалища екстр.
 неохватат този час джаме
 и заедно всякаш
 забравя на кичирек.
 Защо?

А всичко още!...
 едва измисли,
 предпостави за Телелел!...

**Е.
УЧИТЕЛЯТ
И
УЧЕНИКА**

**ИЗ СЛОВOTO
НА
УЧИТЕЛЯ ПЕТЪР ДЪНОВ**

**Записки
на
БУЧА БЕХАР**

Тефтерче 1.

XI.1969 г.

ИЗ СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ ФОРМУЛИ, МОТА, ВАЖНИ СТИХОВЕ И МИСЛИ

Беседи и Лекции Формули, Мота Важни стихове и мисли

1.

Има само Едно вечно Начало!

(сутрин и вечер)

Аз искам моето сърце да бие ритмично, да се слее с пулса на
Слънцето и правилно да изпраща енергията си по целия
организъм, както Слънцето изпраща енергията си по целия свят.

Учителят

2.

1944 г. Новият поздрав:

Да се прослави Бог в Бялото Братство, и да се прославят
Белите братя в Божията Любов.

3.

Аз ще живея по любов тъй, както е писал Господ Исус Христос.
Животът ми ще се оправи с Любов. Каквото е писал Господ,
ще живея по Неговия закон.

Да се поправи живота ми Тъй, както Господ е казал.

Учителят

4.

Христос е най-великия човек в духовния свят.

(60 с. "Крадецът и пастирът")

5.

Глава на вашия разумен живот ще бъде Истината.

Глава на вашето разумно сърце ще бъде Любовта.

Глава на вашата воля ще бъде Мъдростта.

Има само Едно вечно Начало.

(казвай го сутрин и вечер)

6.

Осветявайте името Божие в себе си!
Търсете Царството Божие и Неговата Правда!
Изпълнявайте Божията Воля!

Това значи:

- 1). Да дадеш място на Любовта в себе си.
- 2). Да придобиваш истинско знание и мъдрост.
- 3). Да служиш на Истината.

Това са пътищата по които могат да се разрешат всички въпроси.
(Учение и работа)

7.

Ако искате да постигнете желанията на вашата душа
вярвайте във Великото, което работи у вас.
Вярвайте в това, което Бог е вложил у вас. То е мощно, то е велико.
(Крадецът и пастирът – с. 17)

8.

Тънкият конец – това е Волята Божия.
Изпълнява ли я, той има всичко на разположение.
(Учение и работа – с. 95)

9.

Проявеният Дух в Любовта,
проявеният Дух в Мъдростта,
проявеният Дух в Истината
носи всичките блага на живота,
на Единния, Вечния Бог, извор на всички блага,
в Когото всичко се обединява.

Учителят

10.

Един Господ има в света.
Един Спасител – Любовта.
Един Учител – Мъдростта.
Вярвай! Работи! Учи!

11.

Молитва: Господи, благодарим Ти за ума, за сърцето,
за душата и за духа, които си ми дал.
От сега нататък ще работим така, че да Те познаем,
да влезем във вечния живот.
(Вечно подмладяване – с. 19)

12.

Здрав човек е този: когато погледне към небето денем или нощем,
той се чувства весел, радостен, благодарен е за всичко, което има.
(Крадецът и пастирът – с. 15)

13.

Люби! Учи! Мълчи! Търпи!
Прощавай и пътя си не забравяй!

14.

“Бог е Любов” – който е написал това изречение,
сам е опитал, че Бог е Любов.
Тази дума всякога внася в човешката душа повече сила,
отколкото всяка друга.
Този стих внася живот. Има Един, Който може да внесе в тебе сила.
Той е в сила да ти помогне всякога!
(Ръката съблазнява – с. 33)

15.

Махни плочата! Да отворим вратата и да кажем:
“Влез Господи, само Ти си Единният, Който носиш благословение
за синовете си! Влез Господи!...

16.

Почит към себе си.
Обич към ближния си,
Любов към Бога!

17.

“Дух Господен е на мене, защото ме проводи да благовестувам
на сиромасите”.

“Дух Господен е на мене и ме помаза.” Лука: 4; 18.

Духът Господен е разумното в човека, което го води в пътя
на Любовта, Мъдростта и Истината.

Учителят

18.

Когато Любовта царува, смут не става.
Когато Мъдростта управлява, редът не се нарушава.
Когато Истината грее, цветът цъфти и зрее.

19.

- 1). Да се освободите от клещите на смъртта.
- 2). Да сте равноангели.
- 3). Да имате велик идеал – Да станеш син Божи!

20.

Бог е Любов. Бог е Мъдрост. Аз съм добро, аз съм истина.
(Магически ключ при най-тежки състояния)

21.

Без страх и без тъмнина в Любовта безгранична.

22.

Любовта ражда доброто.
Доброто носи за нас живот, светлина и свобода.
Доброта, Истина, Красота – това е Любовта.

23.

Извор на живота е Любовта. Любовта носи пълния Живот.

24.

Зазоряване на живота, това е Любовта.

Изгрев на живота, това е Мъдростта.

Пладне на живота, това е Истината.

25.

"Истината ще ви направи свободни."

"Възлюбил си Истината в човека."

Любов към Истината.

26.

Бог е Любов.

Бог е Мъдрост.

Бог е Истина.

Божията Любов,

Божията Мъдрост,

Божията Истина пребъдват в нас.

27.

Божията Любов носи пълния живот.

Божията Мъдрост носи пълната светлина и хармония.

Божията Истина носи съвършената свобода.

28.

Само светлият път на мъдростта води към Истината.

В Истината е скрит живота.

29.

Каквото и да ви се случи казвайте:

Такава е волята Божия. Господи, благодаря Ти за всичко,
което ми изпращаш!

Ще работя с Любов, за да стана човек!

30.

Четирите реки на рая, това са четирите добродетели:

Справедлив – Правда,

Истинолюбив – Истина,

Добър – Добродетелта,

Любещ – Любовта.

Всеки човек трябва да ги има.

31.

Да благоденствуваш, това значи:

1). Да имаш сърце чисто като кристал.

2). Ум светъл като слънцето.

3). Душа обширна като вселената.

4). Дух мощен като Бога и Едно с Бога.

32.

Господи, Боже Мой, Да дойде Твоето царство на земята,
както е горе на небето и всички народи, които Ти се призовал,
да заемат своето място в Царството Ти
и да ти служат с Радост и Веселие. (Молитва)

33.

Аз ще мисля за Бога така, както Той мисли за мене.
Виждал ли си Го? - Не е нужно да Го виждам.
Важното е, че Аз трябва да любя – кого не е важно.

34.

Да пребъде Божия Мир и да изгрее Божията Радост
и Божието веселие в моето сърце.

35.

Бог е милостив. Природата е милостива.
Човек трябва да бъде милостив.

36.

Свещената дума на Любовта в магията е наречена:
Изгубената дума на човечеството.
(Възможни постижения, с.184)

37.

Верен, Истинен, Чист и Благ всякога бъди!
И Господ на Мира ще изпълни сърцето ти с всички добрини.

38.

Молитва: Господи! Искам светия да стана!

39.

Молитва (когато попадне между ангелите, да се смири и да каже:
Господи, тези същества са високо напреднали, аз не съм за тук.
Моля Те, определи моето място!

40.

АУМ! (често си я казвай)
Господи, благодаря Ти за всичко, което си ми дал! АУМЕН!

41.

Молитва: (страхуваш ли се, ще признаеш, че си слаб,
обърни се към Великото и кажи:
Господи, аз съм страхлив човек, помогни ми да се засиля,
да не се страхувам.
Зная, че всичко лежи в Твоите ръце. Подкрепи и мене!

42.

ВЯРА!... Ключ. Да вярваш в Бога, без никакво колебание,
това е великото, славното в живота!

43.

Заповедта на Учителя:

Обичай съвършения път на Истината и живота.

Постави Доброто за основа на дома си,

Правдата за мерило,

Любовта за украшение,

Мъдростта за ограда и

Истината за светило.

Само тогава ще ме познаеш и Аз ще ти се изявя!

44.

(Тълкование)

За мотото: Верен, истинен, чист и благ всякога бъди! –

Верен в Любовта,

Истинен в Мъдростта,

Чист в Истината,

Благ в Правдата.

45.

Бог казва:

Аз царувам на небето и на земята.

Аз управлявам целия свят.

46.

Бог на Любовта не е Бог на мъртвите, а е Бог на живите. Жив е Бог!

47.

Съществува: Един Бог на Любовта, на Мъдростта и на Истината.

Един Бог на живота, на знанието, и на свободата.

Да работим за славата Божия на земята!

Да работим в Негово име и да прилагаме Неговата Любов!

48.

Когато искаш да се свържеш с Бога – Моли се.

Когато искаш да се свържеш с ангелите – Пей.

Когато искаш да се свържеш с Учителя си – чети Словото.

МОЛИ СЕ!

ПЕЙ!

ЧЕТИ!

49.

Вярвайте в онова, което Бог е вложил във вашия ум.

Вярвайте в онова, което Бог е вложил във вашето сърце.

Вярвайте в онова, което Бог е вложил във вашата душа.

На него разчитайте!

(Законът на Мъдростта, законът на Любовта, законът на Истината)

50.

Най-мощните лекарства:
Светлината, Въздухът – диханието на Бога,
Хлябът – Божието Слово, Водата.

51.

Ако човек не е сладък като плодовете, мек като водата,
подвижен като въздуха и светлината, нищо не може да придобие.
Яжте с любов, пийте с любов, дишайте с любов,
приемай светлината с любов.

52.

Тури надеждата в ума си и любовта в сърцето си,
за да видиш красотата и светлината на живота.
Това значи цялото небе да ти проговори.
Добре е да възприемеш симфонията на небесните жители.

Помнете:

В живота остава само онова, което излиза от името на Любовта,
от името на Мъдростта, от името на Истината,
от името на Великия Божи Дух.

53.

Правила:

Никога не желайте да бъдете абсолютно щастливи.
Никога не желайте големи радости.

Каквото и да ви се случи, благодарете на Бога.

Не е позволено да се рови човек в мисълта на своя ближен.
Нямате право да изисквате от ближния да мисли като вас.

За да бъдеш свободен първо трябва да проявиш послушание
към природата.

Не се качи там, където тя не те е поставила.

Бъдете в хармония със законите на разумната природа,
както и с всички разумни същества.

54.

Да живееш според програмата, която Бог е определил,
това значи да бъдеш река.

Определите ли вие границата на реката и начертават ли вие
нейния път, тя престава да бъде река, става канал.

55.

Опита ли се някой да ви отклони от пътя ви, кажете:

Такъв е моя път, такава е съдбата ми, такава е волята Божия!
Не се отклонявам от този път!

Каквото Бог е определил за мене, него ще следвам.

Този път води към възкачване. Ще бъдете реки, а не канали.

56.
Всичко мога да направя с Бога! Любав безгранична! Вярa безгранична!
57.
"КРОТЪК И СМИРЕН!"
Доволен ли си от живота, ти си кротък и смирен.
Смирението отива към Бога. То е движение нагоре!
58.
Благ е само Бог. Планът на Битието е план на Любавта.
Всичко е Любав!
Всичко е Истина!
59.
Мирът Божи да бъде с вас!
Да бъде благословен Господ на Любавта в нашите души!
60.
Прощавай заради Бога! Вярвай в онзи, който те учи!
Вярвай в онзи, когото обичаш!
Абсолютна вяра в Учителя си!
Желай, което Бог желае!
61.
Велика наука е търпението, корените му са в Божествения свят.
Търпение с Любав, с Мир, с Радост. Само разумният е търпелив.
62.
Идеал:
Божествената Любав, Божествената Мъдрост, Божествената Истина.
63.
Молитва:
Станеш сутрин – благодари и пей.
Кажи си: "Благодаря Ти Господи, че си ме пратил на земята да уча.
Благодаря Ти Господи, че си ме пратил на земята,
да проявявам доброто, което си вложил в мене.
Благодаря Ти Господи, че си ме пратил да проявя своята сила,
която Ти си ми дал.
Благодаря ти Господи, че си ме пратил на земята да помагам.
Весел бъди сутрин! Дигнете очите и благодарете.
Вечер имате право да се оплаквате. Сутрин никакво оплакване!
("Да ми бъдеш ученик", с. 12)
64.
Закон:
Всичко в живота се превръща на добро!...
65.
Да благодарите на Господа, че Аз съм пред вас,
и Аз ви благодаря, че вие сте пред мене.

Казвам:

"Господи, много са добри твоите деца, много добре ме слушаха, очите им са весели, добре вървят. Не смея да кажа другото"...
("Да ми бъдеш ученик", с.17, 21 н.б., 1938 г. – 20.VI.)

66.

Когато си слаб, ще търлиш.
Когато си силен, ще помагаш.

67.

Бог е Любов, светлина и радост за душите ни!
Господ владее небето, Господ владее живота.
Той носи вечното благословение и радост за душата.
(19.VIII.1927 г. – събор)

68.

Само спокойната и права мисъл може да разреши
всичките противоречия.
Само самообладанието може да разреши всичките задачи.
Само чистотата може да ти покаже пътя на светлината.
Само творчеството изпълва живота на човека
и го приближава към Истината.
Само съвършената любов може да те приближи при Бога.
(4.XII.1927 г.)

69.

Желая на всички ви: да дигнете кръста си – този златен кръст
на Божията Любов, Златният кръст на Божията Мъдрост,
Златният кръст на Божията Истина.
Поздравявам ви с този кръст.

70.

Едно, което особено ми харесва в характера на Христа,
е Неговото търпение.

71.

Истината е нещо очевидно.
Светлината е нещо очевидно.
Любовта е нещо очевидно.

72.

За мене същественото в света е Божията Любов,
Божията Мъдрост, Божията Истина.
Върху тия неща е основан животът – това са реалностите.
Христос изявява Любовта в света.

73.

Имайте пълна вяра в Божественото, което всякога е готово
да ви каже как да постъпвате!
Слушайте Божественото в себе си,
ако искате да успявате в живота си!

74.

"Това е живот вечен, да познаем Тебе Единнаго и Истинаго Бога и Христа, Когото Ти си изпратил!"

Това е живот вечен да познаем ония велики възможности на Любовта.

75.

Законали:

I-та година ще учите мълчание,

II-та година ще учите търпение,

III-та година ще учите вяра,

IV-та година ще учите надежда,

V-та година ще учите ЛЮБОВТА, ще прилагате ЛЮБОВТА!

76.

Петте постижения:

1). МЪЛЧАНИЕ

2). ТЪРПЕНИЕ

3). ВЯРА

4). НАДЕЖДА

5). ЛЮБОВТА

Мълчи, търпи, вярвай, надявай се, ЛЮБИ!

(Учение и работа, с.136)

Усилни времена, Само Божията Любов ще ни помогне да носим тежкия товар!

77.

Външната страна на понятието Бог:

Онзи, Който създава и прониква навсякъде.

Който организира и съхранява всичко.

Който държи всичко в равновесие.

78.

Новото благовестие:

Да бъдат всички прилежни ученици, добри братя,

верни и истински служители!

79.

Молитва:

Отправлям ума, сърцето, душата и духа си към Този, към Когото всички се отправят в този момент.

80.

Ако искаш да бъдеш здрав, мисли за радостта и веселието.

Ако искаш да бъдеш богат, мисли за знанието и търпението.

Ако искаш да бъдеш силен, мисли за светлината.

Ако искаш да не се спъваш, бъди всякога доволен в недоволството си.

81.

Бъди доволен в недоволството си!

Бъди радостен в скръбта си!

Бъди весел в непостижението си!

82.

Не съжалявай за това, което си забравил!
Радвай се на това, което помниш!

83.

Когато си сиромаш, радвай се.
Когато си богат, плачи!
Когато си болен, почивай!
Когато си здрав, работи!

84.

Не преяждай, за да не ти стане тежко!
Не препивай, за да не се обезсмисли живота ти!
Не израствай повече, за да не се огъне гръбнакът ти!
"Пейте и възпявайте Господа!"

85.

За придобиване новия живот:

- 1). Любов, която изключва страданията;
- 2). Мъдрост, която изключва тъмнината;
- 3). Истина, която изключва всички ограничения.

Новият живот носи безсмъртие.

86.

Красивото и великото в света седи в това, което не се вижда
и не може да се определи.

87.

Доволен ли си – смирен си.
Недоволен ли си – горделив си.
Смирен ли си – качваш се.
Горделив ли си – слизаш.
Недоволен ли си, не слизай.
Смирението отива към Бога, гордостта остава Бога отвън.

88.

(Азотът го нарича мъдрец. Той е голям горделивец.)
В гордостта човек се хаби.
Гордостта е силно течение, от което трябва да се освободим.

89.

Човек, който не е смирен и добър, той към Бога не може да се движи.
"АЗ СЪМ КРОТЪК И СМИРЕН ПО СЪРЦЕ" – Христос

90.

От всички се изисква велика доброта.

91.

Търсете Божествената светлина, която прегръща
и облива човека отвсякъде, без да му иска нещо.
Търсете Любовта на Божествената светлина, а не на човешката
Божествената светлина внася живот в човека и го прави доволен
и щастлив.

92.

Като приемеш въздуха – той е жив, кажи му:
Кажи ми онова, което Господ е казал на Тебе!
Като пиеш вода, кажи й: Кажи ми това, което Господ е казал на тебе!
Като вземеш хляба, кажи му: Като влезеш в мене, кажи ми онова,
което Господ е вложил в тебе! Учи ме на това!
Да бъдем научени от въздуха, от светлината, от топлината,
от хляба и да задържим Божественото Слово, което влиза в нас!

93.

В разумното движение е любовта.
Бог е направил света търпеливо и снисходително гледа Той
към всички свои деца.
Той знае, че те ще поумнеят и ще изпълнят Неговата воля.

94.

Приеми, че можеш да любиш, и ще бъдеш благословен.
В любовта всичко е светло и добро.

95.

Бъди герой да носиш онази скръб, която причинява радост
на окръжаващите!
Бъди герой да носиш онази сиромашия, която прави
окръжаващите богати!

96.

Единственото нещо, което спасява човека е разумното Слово,
разумната права мисъл.
Животът и Любовта не търпят никакъв закон.

97.

Опростете живота си и вложете в него само лесно –
разрешимите задачи.

98.

Бъди като адепта, който стои далеч от дребнавостите
и разправиите на живота.

99.

Моите идеи не отговарят на сегашните.
Аз вярвам в Бога, а повечето не вярват.
(Учителят, "Великата разумност", с. 97)

100.

Три неща са необходими за човека: сила, разумност, устой.

Устой се придобива на физическия свят – на земята.

Единствено земята дава устой.

Силата се придобива само в любовта – в Божествения свят.

Любовта дава сила.

Обичай, за да бъдеш силен. Силният е свободен.

101.

Доброто разположение е великото в човека.

Ако Бог е с нас, кой ще бъде против нас?

102.

Истинското знание се крие в познаването на Истината.

Ако не знаеш да плаваш, не се хвърляй в морето да спасяваш хората – давещия се.

103.

Махни преградата пред Божествения закон, за да бъдеш здрав.

104.

Ползувай се от благата, които Бог ти е дал, но изпълнявай и задълженията си.

105.

Уповайте на Бога, Който работи във вас.

Вярвайте в Словото Му и не се спъвайте в своето минало.

106.

За онзи, който изпълнява обещанията си и сиромашията и богатството са благословение.

107.

Бъди щедър и в думи, и в чувства, и в добри мисли и в постъпки!

Казвай: Всичко ще се оправи!

108.

Бъдете будни и разумни да не се подавате на влияние.

Не прекъсвайте връзката откъдето идва Божествената светлина!

Носете страданията геройски с вяра и упование в Божествения Промисъл.

Всичко е за добро. От страданията и изпитанията трябва да се учите да станете силни.

(“Учение и работа”, с. 229)

109.

Бъдете смели във вярата си!

110.

Велика е волята Божия. Тя няма да се измени никога.

Да изпълниш волята Божия, то е най-възвишеното, най-святото.

111.

Запишете се в новата мобилизация.

Издадена е покана до всички народи.

И тия, които ще се запишат, ще се нарекат Божи народ – избран народ – 10 – дневен срок е даден – Божи дни.

(19.X.1921 г., IV серия, с. 18)

112.

Единствената сила, която не се подчинява на никакъв закон, то е Любовта.

Тази любов влиза сега в праведните души, за да просветнат.

Тази любов е мек огън. Тя ще внесе мир в духа, светлина в ума,

сила в ръцете и краката – всички недъзи ще премахне.

113.

Великият човек е красив.

Велик човек може да бъде само добрият човек.

Добър човек може да бъде само любещият.

Любещ човек може да бъде само мъдрият човек.

Мъдър човек може да бъде само онзи, който обича Истината.

114.

Любовта привлича живота. Без Любов животът не може да се прояви.

Вяра, Любов, Знание – в помощ срещу страха.

115.

Бог е Бог на Любовта, на Светлината, на Мира и на Радостта.

116.

Идеал:

Любов, Светлина, Мир и Радост за душите.

117.

Ученикът:

“Говори Учителю, аз съм готов да те слушам!”

Учителят:

“Ще любиш, както Бог люби!”

Ученикът:

“Господи, всичко, което Ти си отредил за мене е хубаво.

Аз се радвам, че мога да решавам задачите, които си ми дал.”

Учителят:

“На Бога само ще благодарите.”

118.

Молитва:

Господи, да бъде Твоята воля.

Аз ще приема на драго сърце всичко онова, което иде от Твоята ръка и ще изпълня волята Ти, без никакво престъпване на Твоя закон.

119.

За ученика:

Истината е идеал,
Мъдростта – цел,
а Любовта – реализиране.

120.

Изработете:

Добри навици, бодър и весел дух.
Проявявай вяра, търпение, въздържание.
Казвай:
"Ще се оправи тази работа!"
Силният ученик не отпада духом, не отлага въпросите.
Бъдете ревностни в учението!

121.

Великият Космичен Човек.

Иерархична стълба:

- 1). Серафими – братя на Любовта;
- 2). Херувими – братя на хармонията;
- 3). Престоли – братя на волята;
- 4). Господства – братя на интелигентността и радостта;
- 5). Сили – братя на движението и растенето;
- 6). Власти – външните форми и изкуствата;
- 7). Началства – времето, състоянието и такта;
- 8). Арахангели – врата на огъня и топлината;
- 9). Ангели – носители на живота и растителността;
- 10-тия последен чин: напредналите човешки души.
("Учителят говори", с. 104)

122.

Единствената сила, която не се подчинява на никакъв закон,
то е Любовта. Тя е сила.

123.

Правдата, това е основата, на която в бъдеще Любовта
ще се изяви и ще осияе човешките души.

124.

Най-необходимото е яденето, най-приятното е музиката,
най-великото – молитвата.
Молитвата е въведение на Божествения живот.
Ще се молиш, за да бъдеш силен.

125.

Бог обича, като отиваш при Него сам да бъдеш.

126.

Животът ще дойде само чрез Любовта.

127.

Първият подтик на живота, това е Любовта – най-мощното в света.
Първият подтик на Бога да създаде света, то е Любов.
("Подмладяване")

128.

Музиката разрешава най-добре всички социални въпроси.
Всяка права мисъл и чувство е пеене.

129.

Новото поздравление:
Да изпълним Божиата воля.
Да се прослави Името Божие.
Да търсим Царството Божие и Неговата Правда.
(3.II.1943 г., "Подмладяване")

130.

Човешкият дух и човешката душа лекуват.
Оставете се на своя дух и душа. Болестта сама ще си иде.

131.

Любовта носи блажения живот, силния живот,
животът, който побеждава всичките мъчнотии.
То е един живот, който е над смъртта, над страданията,
над мъченията, над ада, над всички отгоре.
Това е Божествения живот.

132.

"Това е живот вечен да позная Тебе, Единаго, Истиннаго Бога".
Това е живот вечен, да позная вечната Любов.

133.

Любовта е вечен процес на подмладяване.
Вечното подмладяване на човешките души и духове.
Душата казва:
Ти трябва да се подмладиш.
Духът казва:
Ти трябва да се подмладиш. Ако има стар, то е само Господ.
От Бога по-стар няма и по-млад от Него няма.
Най-старият и най-младият – това е БОГ.

134.

Бъдете бодри! За сега ние сме най-бодрите хора.
Имаме мъчнотии, но сме най-бодрите.

135.

Учителят пее:
"Снощи съм бил тъжен, тъжен и скръбен. Аз зная защо.
Тъга голяма обхвана моето сърце. Без да зная защо.
Като станах сутрин, наядох се, зарадвах се
и разбрах, че съм бил гладен."
(3.II.1943 г., 5 ч.с.)

136.

Причинният свят – работа и учение.

137.

Божественият свят – Научете се първо да правите добро на себе си.
Под думите “себе си” разбирам Божественото в себе си.
Като задоволите нуждите на Божественото в себе си,
вие едновременно задоволявате нуждите на Божественото
и в другите хора.

138.

Изворът не може да даде вода на другите, докато няма за себе си.
Бъди като извора!

139.

Искате ли да не страдате, идете в Божествения свят.
Смисълът на живота се крие в Божествения свят.
Идете в Божествения свят, дето царува доброто и Любовта.

140.

Световите у човека:

- 1). Физическият свят
- 2). Сърдечният – астралния свят
- 3). Умственият свят
- 4). Причинният свят
- 5). Божественият свят

141.

Говорете навреме! Слушайте навреме! Мълчете навреме!

142.

Бог, Който учи човека отвътре, всякога му нашепва:
“Ти ще постъпваш с хората така, както аз постъпвам с тебе.”

143.

Учителят пее:
“Настанаха мамо нови времена, дето младите да оправят света.”

144.

Многословието спъва човека.
Не говорете много нито на хората, нито на себе си.
Не говорете за неща в истинността на които не сте убедени!

145.

Благодари за малката стомна, но здрава, която ти е дадена,
отколкото голяма и пукната.
Благодари за малкото знание, което можеш да приложиш.
Добре е понякога да си мек, понякога – силен.

146.

Ако постоянно говориш за миналото – стар си,
за настоящето – възрастен, за бъдещето – млад.

147.

Ако се оплакваш за погрешките – стар си,
ако говориш за настоящето – възрастен си,
ако се радваш на добродетелите,
които ще развиеш в бъдеще – млад си. Вървете напред!

148.

Не лишавай тялото от благата, които Бог ти е определил,
но не измъчвай стомаха да оре повече – стане ли това,
ще го осакатиш – сам ще ореш.
("Учение и работа", с. 305)

149.

Ако си недоволен, че не те обичат, ти обичай!

150.

Не се заблуждавай да мислиш, че си по-добър от другите.
Не се сравнявай с никого.
Не отлагайте!
В Божествения свят има само един ден – днешният.
Утрешният е човешки.
Иди при Бога да те разтовари.
Човешката любов товари, Божествената разтоварва.

151.

Желая ви:
Да приложите Любавта от която произтича живота и движението,
Мъдростта от която произлизат знанието и силата.
Приложете Истината, която ражда свобода и простор.
Бъдете силни в Любавта.
Бъдете силни в Мъдростта.
Бъдете силни в Истината.

152.

Любавта прави човек доволен.
Радвайте се на малкото цвете, радвайте се на малкото изворче,
радвайте се на чистия въздух, радвайте се на слънчевия лъч,
радвайте се на житния клас, радвайте се на всичко
и благодарете на Бога!

153.

Единствен Бог ще ви чуе и види и ще ви се притече на помощ. Ион!

154.

Вие трябва да бъдете носители на Божията Любав,
на великата чистота.

155.

Ангелът на благовестието представя двехилядната година, която приближава. Този ангел има отношение към Любовта, той иска да покаже на хората, че Благото е в Любовта. Разумност се иска.

156.

Човек, който обича Бога – готов е всякога да дава, огънят вечно гори, свещта постоянно свети, лицето му е светло. Изворът на този човек всякога тече.

157.

Бог е Единствения към Когото можете да се обърнете с молба да ви повдигне и оздрави. Опитай Божията Любов!

158.

Няма по-велико нещо да е свързан с Бога и да върши Неговата воля.

159.

Единственото нещо на което човек може да разчита, това е Любовта на Бога.

160.

Ако молитвата ви не стига до Бога, къде е вашата сила! Ако е чиста и дълбока, тя всякога се приема.

161.

Човек, който служи на Бога е поданик на една велика държава, чийто закони седат над всички световни наредби и постановления. (За българите, с. 121-122, "Крадецът и пастирът")

162.

В света идват такива страдания, каквито хората не могат да си представят.
(29.XI.1929 г., с. 121)

163.

Всичките нещастия произтичат от: малката Любов към Бога, от неизпълнението волята Божия. Трябва да бъдете смели.

164.

Ако кажеш: Няма Бог, ще дойде куршума. Така е в природата. Безумие е да отречеш Първата Причина, която е създала всичко. Все едно да махнем Слънцето и да останем с нашите свещи. Не, никога не давайте на някого да засенчи вашето Слънце.

165.

Пазете свещено слънцето, пазете свещено сърцето, ума,
душата, духа.
Туй е човешкото – да зачита туй свещеното, което Бог му е дал.
Блажен е онзи, който пази това и изпълнява волята Божия.

166.

Господи, желая с всичкото си сърце, с всичкия си ум,
с всичката си душа и сила да изпълня твоята блага воля
без никакво изключение!
(важна формула, Мусала – 13.VII.1924 г.)

167.

Земята излиза от 13 сфера и влиза в една Божествена област.
Лошите хора ще почнат да се задушават.
До един ще измрат, ще живеят долу някъде!

168.

Блажен е: в ума на когото е Царството Божие,
в сърцето Любовта живее, в душата Истината, в духа – Силата.
Всички трябва да се научите да мислите!
(30.VI.1940 г., неделна)

169.

Приемете Любовта по пътя на доброто!
Приемете Любовта по пътя на справедливостта!
Приемете Любовта по пътя на разумността.
Добрите, справедливите, разумните привличат богатата. Те са кредита.

170.

Разчитайте на душата и на духа – те са принципи,
за да чуеш гласа на Бога.
Бог се проявява напълно чрез тях.

171.

Един добър човек като пожелае, цял народ се ползува.

172.

“Трябва да измислите едно ново поздравление.
Поздравът: “Няма Любав като Божията Любав!” вече не е за времето.
Какво трябва да бъде новото поздравление:
“Трябва да изпълним Волята Божия, да се прослави името Божие,
да търсим прославлението Божие и неговата правда!”
(“Подмладяване”, 2II.1943 г. 5. ч. с., непечат.)

Тефтерче 2.

8.XII.1969 г.

ИЗ СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ ФОРМУЛИ, МИСЛИ, ПРАВИЛА

1.

Да се прослави Бог в Бялото Братство.
Да се прославят Белите братя в Божиата Любов!
(1944 г., Изгрев)

2.

Вън от свободата, Истината е неразбрана.
Дайте на човека разумна свобода – да мисли, да чувствава
и да действа правилно и го оставете.

3.

Блажен си ти, който виждаш това, което великата природа
разкрива пред тебе.
Блажен си ти, който чуваш това, което великата природа ти говори!

4.

При каквито положения и да се намери,
човек трябва да разчита на Божественото в себе си,
да разчита на Божиата Любов, Мъдрост и Истина.

5.

Че хората са добри, това особено не ме радва.
В реда на нещата е да бъдат добри.
Че са лоши, също – не ме оскърява това.
В реда на нещата е. Аз не се меся в Божиите работи.
Не питам, защо този човек е добър, онзи лош.
Всеки човек е на мястото си.
("Делата Божии", с.103)6

6.

"Чуха, че иде Исус."
Желая и вие да чуете това, да носите Любовта в душата.

7.

Не се занимавайте с живота на другите хора,
нито ги отклонявайте от техния път.
Оставете ги свободно да се проявят.

8.

Една от великите проблеми на живота е тази за Любовта.
Изучавайте законите, за да не губите плодовете ѝ.

9.

Един добър приятел струва повече, отколкото богатството
на целия свят.

Адам беше най-богатия.

10.

Досега Аз съм изнасял принципите на живота,
а вие сами трябва да намерите методите.

Показвам ви вратата.

(“Делата Божий”, с.11)

11.

Женският принцип:

Старото, мекотата, деликатността, вярата, любовта,
мъдростта и истината.

(“Крадецът и пастирът”, с. 242)

12.

Благодарете за дарбите, които са ви дадени,

молете се да ви се дадат благоприятни условия да ги развивате.

13.

Без Бога никой човек не може да живее, но без религия може.

14.

Учителят:

“Преди две хиляди години Христос ви поканил на сватба,
а днес и аз ви каня.

Каквито и да сте, отзовете се на тази покана.

Сложена е трапеза за всички.

Щом сте поканени на сватба, ще има ядене и пиене, песни и музика.

След това ще започнете работа за новата култура.”

(Делата Божи, с. 76)

15.

Бог ще оправи света, но заедно с хората.

16.

Има смисъл човек да се жертвува, но само за Едного.

17.

Душата никога не се каля, никога не греши, нито умира.

18.

Ще бъдете радостни и при радостта, и при скръбта,
и при сиромашията, и при знанието, и при невежеството,
и при силата, и при безсилието.

За всичко ще се радвате и ще благодарите!

19.

Аз проповядвам на хората какво? Да вярват в Бога?

Вярата не се налага – не може да се проповядва за нея.

Да любите Бога. Бог сам е Любов.

Да проповядвам, това значи да светя, да им покажа пътя към Бога и начина по който да изпълняват волята Божия.

20.

Бог е Любов, аз живея в света на Бога

и желая да изпълня Неговата воля.

Това желая и на вас.

Аз съм една ръка, на която Бог заповядва:

Простри се напред! Аз се простирам, свий се – свивам се.

Каквото Бог върши, това върша и аз.

(“Делата Божии”, с.132)

21.

Любовта подразбира младостта на живота.

22.

Запали свещта и остави я тя да говори за себе си!

Запали огъня и остави сам да говори за себе си!

Прояви Любовта!

Тя да говори за себе си!

23.

Великият въпрос, който днес е на дневен ред

пред цялото човечество е въпросът за: Изпълнение на волята Божия.

24.

Един е Бог, едно слънце.

25.

Не се съмнявай в Бога, понеже Той е съвършен, всемоушен.

Божествените пътища са неизповедими.

26.

Силата на човека е: в нашия ум, в нашето сърце,

в благородните пориви и стремежи да правим добро.

27.

Всеки човек за Бога е важна единица.

Само Бог оценява страданията му.

Какво мисли светът за вас не трябва да се безпокоите!

Господ мисли за нас.

28.

Първото качество, за да живее Бог в нас:

Смирението, да кажете: Господи,

Ти разполагаш с всичко, каквото имам: богатство, знание,

сила, доброто.

29.

Любовта се изявява извън времето и пространството.

30.

За да изпита огъня на Любовта, човек трябва да е чист.

31.

Отец е първият, Христос е вторият, а Бог от Когото излязох е третият.
Това са 3 принципа.

32.

Метод да изправи човек отношенията към Първата Причина:
Да мисли, да чувствава и да действа като Бога.

33.

Докато учите, никакво щастие не чакайте.

34.

Препоръчваме Любовта като животворящ огън,
носител на живота, носител на здравето, на щастието,
на богатството, на всички блага.
Обичайте!

35.

Най-хубавото, най-великото в живота е Любовта на Нашия отец.
Тази Любов е канара на нашия живот.

36.

Отец ви люби. И от Бога излязох – Христос е съединителна връзка.

37.

Отец, Христос и Бог – в едно, не ги ли съедините в едно,
вярата ви не е пълна.
Отец е Началото – започва проявата на съзнанието.
Христос – живата природа, която работи за неговото развитие,
а Бог – всички материали за съграждане на бъдещето.

38.

Окоето на човека трябва да изразява: Радост, Доброта, Любов.

39.

Бог е същината на нещата.

40.

Светлината представя знанието – Мъдростта.
Топлината представя живота – Любовта.

41.

Всички хора са носители на Божественото Начало,
но само до толкова, доколкото те го разбират
и му дават път да се прояви.

42.

Най-малкото добро е талисман, тайна,
която Бог е поверил на човешката душа.

43.

Аз трябва да бъда здрав както Бог иска!
Аз трябва да бъда добър, както Бог иска.
Аз трябва да бъда силен, както Бог иска.

44.

Бог ви обича такива, каквито сте, заради това, което е вложил във вас.

45.

Говорете помежду си с положителен език!

46.

Бог е баща на човечеството.

47.

За да бъдете доволни умът и сърцето всякога трябва да се занимават
с нещо.
Това е велик закон на Битието.

48.

Радвайте се при всичките условия.

49.

Ако България приеме новото учение, ще стане велика държава,
ако го отхвърли, ще пропадне!...

50.

Не искам криво да предават думите ми.
("Новият човек", с. 21-22)

51.

Любовта е път към съвършенство.

52.

Вложете вярата в ума си, Любовта в сърцето си,
за да познаете Бога като Истина.

53.

Двата печата:

- 1). Христовия – Любов, Радост, Мир, Дълготърпение,
Кротост, Смирение, Благодет, Милосърдие, Вярa, Въздържание;
- 2). Печатът на дявола е числото 666:

прелюбодеяние, плът, чародейство, ревност, кощунство и др.;

Не се плашете, подайте братска ръка на първите!

Заобиколете другия!

54.

Има нещо, което съвременната наука не е придобила.
Това е благо, което всички хора търсят – благо на праведния.
(“Той е реченият”, “Който има невестата, с. 64)

55.

Братство и равенство са величини,
които принадлежат на Божествения свят.

56.

Знанието иде от единствения източник на живота – от Бога.

57.

Любовта е мястото, откъдето започва живота, знанието, свободата.

58.

Красотата не принадлежи на физическия свят.
Тя се отнася към метафизическия свят.

59.

Всичко добро, всичко красиво, всички възвишени подтици в човека
произтичат от Бога.

60.

Спри! Пропаст те чака.
Тръгни! Слънцето изгрява.
Когато Бог е с нас всяко нещо има смисъл.
(Пътят на Словото)

61.

Ако един българин разреши въпросите на живота за себе си,
едновременно с това той ги е разрешил и за целия български народ.
Един представител в конгреса на ангелите и светиите т
рябва да имате.

62.

Велико бъдеще ви чака.
Влезте в Божествения път, който е път без кал, без сняг, без прах.
Влезте в пътя на Любовта, дето няма кал, сняг, прах.

Ако искате да получите Божието благословение,
трябва да изпълните Божията воля.

Велик си ти Господи. Велики са Твоите дела.
Велико е Името Ти над всичко.
Бог е Любов!

“Не пред очи само да работите като човекоугодници,
но като раби Христови изпълнявайте от душа Волята Божия!”
(6;6 Ефесяни)

Човек се стреми към свободата, за да придобие радостта.
След нея идва щастието.

63.

Бог не наказва, но помага.
Единствената сила, която може да помогне на човека
в борбите и страданията е Любовта.
Любовта анестезира всяка болест.
Тя има имунитет срещу всички болести.

64.

Желая ви, които ме слушате днес да разрешите задачата си така,
както Христос на времето си реши своята.

Христовото учение носи този огън – огънят на Любовта.

65.

Всяка сутрин като става човек, трябва да постави основа
на живота си.

66.

Ние насърчаваме доброто, а не ограничаваме злото.

67.

Нищо няма да остане неизпитано и непроверено през тази епоха.

68.

Всеки ден човек трябва да се опреснява, да се обновява.
Иначе преждевременно ще остарее.

69.

Злото в света работи за доброто, това е изключителен закон.
ДОБРОТО – това е крайната цел на Битието.
Когато правим не навреме добро, ражда се зло.

70.

От вас се иска да учите, нищо повече.

71.

Влиянието е велик закон.
Пазете се от противодействие, не от влияние.

72.

Когато човек използва влиянието на всички слънца в космоса,
човек дохожда до съвършенство.

73.

Човек трябва да преодолее дори и смъртта – да стане безсмъртен.

74.

Умният, добрият, силният и справедливият дете
и да отиде пътят му е отворен.

75.

Докато се занимавате с големи работи, вие сте млади.
Започнете ли да се занимавате с дребни работи, вие остарявате.

76.

Стрежете се към хармонията в живота – когато си в хармония
с даден човек, харесваш всичко у него.
(III серия неделни, с. 53)

77.

Евреите са хора на сърцето, но понеже са много близко до стомаха, те
са хора материалисти, обичат парите.
Те са близо и до духовното и до материалното,
затова прободоха Христа в сърдечната област.

78.

Българите са в черния дроб, защото са много жлъчни,
обичат много земята.

79.

Понеже трябва да се възпитаваме,
Бог ни е изпратил на земята – мястото на Мъдростта,
дето се изучават тези велики уроци.

80.

Страданията са необходими, те са пътят към осоляване,
осоляването – път към виделината, към Любовта,
а Любовта – към Бога.

Сол – сила на равновесие – хора с пробудено
съзнание – солта на земята.

81.

Светлината е отражение на виделината.
Виделината е съединение на онзи Божествен елемент,
който се отнася към човешкия ум.
Виделината е най-реалното нещо в света.

82.

Виделината е хиляди пъти по-реална от този свят.
Тя създава човешката мисъл, желания.
Тя е проводник на духовния свят.
Съществува във вид на съвременния етер,
тя е обвивка на човешкия дух, ум.
Виделината е атмосфера, в която човек трябва да живее.
Тя е един разумен елемент.

83.

Истината се движи с голяма бързина,
за да помага на нещастните духове.
(III серия, "Виделината")

84.

Човек, който завижда е и горд.

Завистливия се наслаждава когато гледа, че другите страдат.

85.

Вървете в пътя на Любовта, на Мъдростта, на Истината,
за да може Вашият Отец да ви въздаде на яве.

Това значи: да бъдете умни, любещи, доволни.

Каквото пожелаете, да имате.

86.

Когато човек пали огън, запалва го само за себе си.

Бог запалва огъня за всички. Човешкото дава едно нещо.

Божественото – всичко.

87.

Няма по-здравословен път от този на Любовта, на Светлината,
на Истината.

88.

Вярвайте в Божественото Начало в себе си, без никакво съмнение
и каквото търсите ще постигнете.

89.

Дразните се, кажете: Заради Онзи, Който живее в мене,
ще се въздържам.

Не ви се учи, кажете: Заради Онзи, Който живее в мене, ще уча.

Разумният човек знае да мълчи.

90.

Всеки ден носи по една възможност. Използвайте я.

91.

Вие трябва да имате една съществена идея,
определена – да знаете какво търсите.

92.

Вътрешно чист е онзи, който знае какво върши.

Всичко, което върши е съзнателен процес.

Той знае, че има глава, за да мисли право;

има гърди, за да бъде смел, решителен;

има сърце, за да върши някаква работа.

И като свърши нещо да мълчи.

93.

Който е научил закона на мълчанието, той разбира живота.

Каквото и да загуби, мълчаливият е доволен.

Мълчанието е свързано със слушането.

94.

Стария може да се подмлади по закона на Мъдростта.

95.

Великият щом живее в нас, Той има желание да ни събуди,
да ни направи съработници с Него във Великото ни дело,
което сега се твори.

Ако не вземем участие в това велико дело,
от нас нищо не може да излезе.

(Неделни беседи, "Който има невястата")

96.

Цялата земя е изпъстрена с подписа на Господа,
но човек трябва да знае де са тези места и да чете по тях.

97.

Съвременната наука не е изчислила колко пъти досега
Господ е посетил земята.

Дето е минал, Той е оставил подписа си – по канарите,
дърветата, цветята.

Неговите подписи наричаме – Стъпките на Свещения.

98.

Да изследвате небето, това значи да четете свещената книга
на живота, да вървите по свещените стъпки на Твореца.

Звездите са писмото, което свещената книга съдържа
("Който има невястата", "Ела след мен")

99.

Ти си Христос, Син на Бога Живаго" (Матей 16;16)

Любовта за основа на живота.

100.

Правата мисъл е "магическа пръчица". Който я владее, той е маг.

101.

Бог никога не говори на човека отвън.

В Божествения говор има нещо мощно, магическо.

102.

Да простите – в това се заключава истинската магия, наука.

103.

За лошите хора в света настъпва черен период, т.е. катастрофи.

104.

Бог слиза на земята периодически.

Това слизание представя цяла епоха,
която трябва правилно да се разбира и използва.

105.

Хората трябва да се спират върху хубавото, красивото в живота, а не върху сенките.

106.

В правата мисъл няма никакво насилие и противоречие.

107.

Мъдрецът поставя нещата в ред и порядък, а глупецът ги разхвърля и обезсмисля.

108.

Душата и природата са две фази в битието. Природата дава материал, а душата твори.

109.

Ако само по един час на ден мислиш за доброто, за великото в света, този час ще създаде твоя бъдещ живот – условия за гениалност. Половин час да мислиш за Бога, Той ще те възнагради. Бог никога не налага, не забравя да отдаде всекиму нужното, но ние не трябва да се налагаме.

110.

Работете непрестанно, нищо от това, че сте на 50-60 години. И на смъртно легло да сте, пак трябва да работите. Калвин с 40° температура, пак е работел.

111.

За специалния клас:

Наричам го: "Клас на вечната младост, на божествената нежност". ("Основа на знанието", III г., с. 39)

112.

Мислете за ближния си добре, за да прояви и той доброто към вас.

113.

За да разбереш живота на другите хора, трябва да влезеш в себе си, да знаеш как да отваряш ключа на светлината, и да осветяваш всичкото пространство наоколо. (14.I.1970 г.)

114.

Всичко ще се реализира във вашия живот, само ви трябва търпение и постоянство.

115.

Животът е резултат на Любова.

116.

Дойде ли несполука, кажете си: Аз трябва да бъда разумен.

Гневи се, без да си разгневен! Обезверявай се,
но не оставяй без вяра!

117.

Не изливай водата от бъклицата преждевременно.
– Бъклицата – вашите знания.

118.

По отношение на чистотата, небето е много възискателно.

119.

Природата не търпи никакъв фалш.
Плавни и хармонични движения.
Трудолюбие и самоотричане, Любов и Благост – сили са те.

120.

Любов и Благост са две велики добродетели
за повдигане на човешката душа.

121.

Единствената запалка за разумната човешка душа е да помислиш,
че Бог е Любов.

122.

В анализите на окултната наука няма случай,
смирена човек да е изпъден от Бога,
но горделивците много често са изпъдени.

123.

Първо ще опитате Любовта и после ще говорите за нея.

124.

Аз говоря за Божествената Любов, която се проявява
в човешката душа.

125.

Природата е предвидила всички възможни търкания,
които могат да се явят и за да се избегнат катастрофите,
тя е оставила тия празни междупланетни пространства.
И между вас тя е турила известни прегради. Свещени прегради.
Пазете ги!

126.

Всеки ден трябва да напишете, да изпеете по един псалом за Бога.
Винаги се радвайте и постоянно се молете! (ап. Павел)

127.

Идейният живот изключва всякакъв гняв.

128.

Когато говорите истината, бъдете смели. Не се бойте!
Когато ще изказвате вашите лични мнения,
бъдете крайно предпазливи.

129.

Външната страна на мъдрия човек е работата.
Само мъдрият човек работи. Той работи с удоволствие.
Любящият човек се познава по радостта,
а мъдрият – по работата. Що е работа!...

130.

Остави истината да те защитава. Премълчи заради истината.
(Специален клас, III година, с. 90-95)

131.

Любов и Благост са две сили.
Любовта няма нищо общо със слабите хора.

132.

Към грешните Бог е милостив, към верующите – снисходителен,
към праведните – възискателен, към учениците – строг.

133.

Душата е онова възвишено начало в човека,
което се стреми, което страда, което се радва.
Душата, това е истинския човек.
Умът и сърцето са спътници на душата,
които я придружават навсякъде и ѝ помагат.
Духът е мощното, великото,
което ръководи душата, посочва и правия път на живота.

134.

Словото Божие внася живот.
Животът е дошъл по пътя на Разумното Слово.

135.

Любовта е канарата на живота.

136.

Бог е Велика Реалност, която изпълва Цялата Вселена.

137.

Единственият въпрос, който заслужава внимание
е въпроса за Любовта – свещеният огън на живота.

138.

Слънцето изпраща светлината и топлината по целия свят
като символи на Мъдростта и Любовта.

139.

“Аз, човекът Исус мога да нося страдания.
Вие можете да прободете сърцето ми,
но ще знаете, че обичам истината, защото за нея съм дошъл
и никога няма да изменя на убежденията си.
Пълен съм с благодат и истина и мога да издържа на всичко.”

140.

Молитва:

Велики Господи на Вечността, заради Тебе съм готов да понеса
всички страдания и изпитания.

(Това е магическа формула, с която можете да си служите)

141.

Зачитанието на събота се отнася до Моисеевите закони.

142.

Любов и свобода – девиз на вашия живот.

143.

Истински богат е ученият, мъдрият, любещият.

144.

Да живеем, това е най-голямото изкуство.

Да бъдем щастливи, това е смисъла на земния живот.

Да бъдем богати, това е необходимост.

Да бъдем здрави, това е едно от важните условия за нашето развитие.

Да имаме среда, в която да се движим,

това значи да пазим известен ред и порядък в света.

Да бъдем едно с Отца.

145.

Единствената сила, която не познава страха е Любовта!

146.

Щом езикът му е чист и тялото ще бъде здраво.

Щом мисълта му е опетнена, той внася отрова в организма си
и след това заболява.

147.

С Божията Любов и сила да станем едно с Бога,
да се потопим в Любовта Му и да започнем да работим
със съдействието на възвишените същества.

Да станем съработници на Бога.

Да чуваме Словото Му и да го прилагаме.

(“Едно сме”)

148.

Като сегашната епоха, като сегашната раса

и като сегашните народи не е имало и няма да има.

Всяка епоха, всяка раса, всеки народ носят нещо ново,
различно от миналите.

(“Ден Божи”)

149.

Музиката е храна за душата.

Аз съм Господ, който те изцелявам. Бъди очистен. (Матей 8;3)

Боже, бъди милостив към мене грешния. (Лука 18;13)

Изцели душата ми и помилуй ме. (Псалом 41:4)

Аз рекох: "Господи, помилвай ме.

Изцели душата ми, защото ти съгреших" (Псалом 41:4):

(18.III.1970 г., след боледуването)

150.

Право ще ходим!

Право ще постъпваме!

Право ще мислим! Сърцата ни топли ще бъдат!

(6.IV.1970 г.)

151.

Най-доброто положение: главата винаги отвесно да се съвпада с центъра на Слънцето.

152.

В школата никой няма право да туря крака един върху друг.

153.

Повторението е сила Божия. "Ще изпълним Волята Божия."

Ще победим света!

154.

В името на Божията Любов, Мъдрост и Истина бъдете свободни!

155.

Човек трябва да бъде: честен и справедлив, искрен и доблестен, да не подражава на другите.

156.

Любовта към Бога се изразява по три начина: да слушаш, да чуваш Божия глас и да изпълниш Неговата воля.

157.

При най-големите страдания и изпитания кажете:

"Господи, благодаря за всичко, което си ми дал."

158.

Молитва:

"Господи, аз съм страхлив човек, помогни ми да се засиля, да не се страхувам. Зная, че всичко лежи в Твоите ръце.

Подкрепи и мене."

159.

Предпочитайте голяма скръб с малка радост (в средата) нея.

160.

Разковничето: Вярата. Вярa в Бога без никакво колебание.

161.

Благ е Бог! Живот безграничен – без смърт.
Светлина без тъмнина. Свобода без робство.

162.

Може да го тъпче целия ад, може да се гаври целия свят,
той трябва да каже: "Всичко може да направите с мене,
но моят дух познава само Едного, Който е Любов,
който е Мъдрост, който е Истина.
Моят дух познава само Ем – Руха."
("Заведоха Исуса, VIII серия, с. 24)

163.

На ученика не му се позволява: да говори много,
да преувеличава нещата, не му се позволява да казва
какво е неговото произхождение, не му се позволява глава
да става – всякога да бъде опашка.
На ученика не му се позволява да забрави Господа.
Никога! (IV с., 98;100)
Необикновени да бъдете!

164.

"Учителю Благ" – магическа формула. Ключ в живота. Вярa се иска.
Учителю Благ: Ще служа на Бога с щедрост и милосърдие.
Учителю Благ: Дето ме пратиш, всичко ще изпълня
според Твоя велик закон на Любовта.
"Учителю Благ!"...

165.

Да е богат, да е силен, да има знания, да има добродетели.
Това е човекът.

166.

Бог казва:
Заковете Го, за да бъде спокоен. Аз работя...
Когато аз работя, ти ще бъдеш спокоен. Няма да плачете.
Бог работи за вас.
("Ето човекът", с. 4)

167.

Запомнете:
Любов, която не изгаря е Любов,
Любов, която произвежда светлина в човешкия ум – светлина
на живота, топлина на човешкото сърце – топлина в живота,
сила в човешката душа – сила в живота, е Божествена Любов.

168.

Говориш ли добре, ще бъдеш между хората, мислиш ли право,
ще бъдеш между ангелите, чувствуваш ли право,
ще бъдеш между херувимите и серафимите.

169.

Господи, Аз искам да направя нещо за Тебе!
Каквата работа имаш изоставена, и най-долната да е,
готов съм да я свърша.

170.

Всяка Божествена мисъл е трен, който трябва да пропътува света.

171,

Светът ще се оправи. Дръжте непрекъснато тази мисъл в ума си.

172.

Основен закон:

Човек най-първо трябва да пожертвува своя живот за Бога.
То значи да мислиш, както Бог мисли.

173.

Остави твоето право Бог да го защитава.
Дойде ли до Божието право, ние ще го защитаваме.
Това е истинския път на развитие.

174.

Любов към ближния – относителна реалност.
Любов към Бога – абсолютна реалност.
Любов към Бога – нищо повече.

175.

Възстановете чистия живот. Днес и мъже и жени нямат чист живот.

176.

Бог не е Бог на мъртвите, но на живите!

177.

Абсолютно чист живот:

Да не виждаш ни доброто, нито злото,
да не обръщаш внимание на едното и на другото.
Ще пожелаеш едното, ще съдиш другото.
Да не виждаш нито доброто, нито злото – това е правото учение.

178.

Радвай се на онова Божествено проявление, което виждаш в себе си.
(VI, с. 458)

179.

Не мисли за края на нещата. Мисли за горе, и надолу не гледай.

180.

Любов към Бога – това е най-естественото положение.

1). Моето сърце ще се изпълни с Божествената Любов
и ще бъде устойчиво във всяка Правда и Истина.

(лява ръка върху дясната)

2). Моят ум ще се изпълни с Божествена светлина
и аз ще възприемам в себе си всички Божествени мисли
и ще ги насаждам в света.

(дясната ръка върху лявата)

(II г., 32 л.)

181.

Изпълнявайте Божиата воля!

Осветявайте Неговото име!

Прилагайте Неговата светлина!

Нека доброто донесе условия за широки разбирания и за прилагане.

Този е поздравът на новото учение.

182.

В Божиата Любов е благо на човека.

В Любовта е животът.

В Мъдростта е светлината.

В Истината е свободата.

Всичко в живота е постижимо, когато поставите Любовта отвътре,
а страха отвън.

Бог е във Вечността.

183.

Страдайте, за да придобиете живота.

Радвайте се, за да придобиете сили за работа.

Работете, за да изпълните своето предназначение.

184.

Да благослови Господ делото Си както в България,
така и между всичките народи.

И да отстрани Господ всяка зла помисъл върху нашите приятели.

185.

Живот, Светлина, Любов.

Аз се движа в Живота, аз живея в Светлината, аз живея в Любовта”

(Като повторите няколко пъти тези мисли, ще видите какво действие
ще окажат)

186.

В Божиата Любов е благо на човека.

187.

Правила:

Изправяйте своите изопачени мисли и чувства.

Не се месете в Божиите работи!

Следвайте Божиите закони!

Не се заблуждавайте от лошите състояния!

188.

Надеждата е път към Вярата, Вярата е път към Любовта,
Любовта е път към Духа, Духът е път към Бога.
(Из "Трите посоки", с. 287)

189.

Дайте път на Божествената мисъл.
Само Божественото е в сила да регулира нещата.

190.

Милосърдието е духовна сила.
("Трите посоки", с. 139)

191.

Любовта е плод на Духа.
Посейте Любовта в сърцата си, за да опитате живота.

192.

Господи, искам Твоята Любов, Твоята Мъдрост, Твоята Истина,
Твоята Правда, Твоята Доброта да пребъдват винаги в мен!
("Да възлюбим Господа", с. 288)

193.

Сърце топло.
Душа свежа.
Ум светъл.
Дух крепък.

194.

Сърцето ми е топло, душата ми е свежа, умът ми е светъл,
духът ми е крепък, защото живея в закона на Любовта,
в която няма никаква измяна.
Това е новото правило на живота. (15.V.1921 г., София)

195.

"Всичко, което е добро, мога да приема.
Всичко, което е добро, мога да приложя.
Когато искам да направя някакво добро, няма сила,
която може да ми противодейства.
Всичко мога чрез Живия Господ на Любовта,
Който е създал всичко в света."

"Това е Моя поздрав. Когато дойде Христос,
вие да Го поздравите така.
Когато земята започне да играе под краката ви, кажете горните мисли
и не се страхувайте. За всички случаи." – Учителят
Истината освобождава човека.

196.

Като пееш "Грее Слънцето", ти ставаш проводник
на Божествената енергия.
Красотата е в Божественото, във Великото.

197.

Сутрин:

Господи, Благодаря, че мога да се движа,
да ходя от едно място на друго.
Благодаря, че мога да чувствавам, да влагам съдържание в нещата.
Благодаря, че мога да мисля, да проникна в смисъла на всичко,
което ме обикаля.
Това е богатството на новия живот.
Като го придобиеш, то остава с тебе за вечни времена.

198.

Красотата е в Божественото.
Всичко да дадеш за Царството Божие.
Бъди проводник на Божествената енергия.

199.

Каквото сегашният живот ви предлага,
използвайте го разумно и съзнателно.

200.

Помни:

Права мисъл, право чувство, права постъпка.

201.

Спирай внимание на Божественото в човека –
няма нищо по-мъчно от това да оправяш човешкото.
Светъл ум, добро сърце, разумна воля.

202.

Да имаш вяра:

В Първата Причина, в Любовта, във Великата Разумност.
Ако обичате Бога, ще опитате Любовта Му.
Ако се съмнявате, ще опитате горчивините на живота.
Бог ще изпита всички, които го любят.
Вложете Вярата в ума си,
Любовта в сърцето си, за да познаете Бога като Истина!

203.

Въжделения на душата:
Без мисъл няма светлина.
Без чувствуване няма топлина.
Без действие няма движение.
Свобода, Любав и Знание.
Щом ги постигне, той е реализирал въжделенията на душата си.

204.

Добрата мисъл е магическа тояжка, с която трябва да работите.

205.

Няма по-голяма радост за вас от това,
че Живият Бог всякога ви обича.

206.

Вярвам в Единния Вечен Истинен Бог, Който ми е говорил в миналото,
Който ми говори сега, Който ми говори и в бъдеще.

Вярвам в Господа и Неговия Дух, който създава условията
на моето спасение.

Вярвам в Господа Исуса Христа, който е дошъл да спаси света.

207.

Следвайте естествения път на живота – той е Божествен.

Не може без Учител – духовната сила в човека,
с която всичко се върши.

Търси Бога, търси Учителя в себе си!

208.

Почит към себе си, обич към ближния, Любов към Бога.

209.

Изправяйте своите погрешки, а за чуждите бъдете слепи.

210.

В името на Бога на Любовта, Който е изпратил Своя Син на земята
да спаси човечеството, нека се отворят умовете и сърцата,
да следват Божия път, да възприемат вярата, надеждата и Любовта,
които оживяват и възкресяват.

В Негово име станете, вървете напред и работете!

211.

“Аз съм пътят, истината и живота.”

Аз съм провереният път.

Аз съм проверената Истина.

Аз съм провереният живот.

Който върви в този път, ще разреши всички противоречия в живота си.
Тогава всички хора ще се ползват еднакво от благата на проверения
и опитан път, на проверената и опитана Истина,
на проверения и опитан живот.

212.

Бъдете благодарни за това, което ви се дава.

Тежък бил животът – благодарете за това.

Не се оплаквайте на никого, нито другите оплаквайте!

Задоволи нуждите на нуждаещите се,
без да ги съжаляваш и оплакваш.

213.

Благодатта на Господа нашего Исуса Христа
да бъде с всички вас! Амин!

214.

За сега всички сте в пустинята на живота,
дето дълго време трябва да се молите,
докато преодолеете мъчнотиите, които се изпречват на пътя ви.
Стане ли това, вие ще бъдете бодри и весели. Зад вашия гръб е Бог!

215.

Мото:

Милостта Божия да пребъдва в нас през всичките дни на нашия живот.

216.

Господи, трудна е задачата, която си ми дал за разрешение,
но ще направя всичко възможно да я разреша,
да Ти покажа, че съм Те възлюбил.

217.

Господи, заради Тебе искам да направя това,
макар и 100 пъти да падна.

218.

Неизмеримата Божия Любов, Мъдрост и Истина
са плът на Божият Дух.

Да се прослави Господ и ние ще го славим!

Да се прослави Господ, тъй както е писал във своята велика книга
и да се прослави Неговата Любов в моята душа
и в душите на всички мои братя и сестри.

219.

От тъмнина към светлина!

От студ към топлина!

От безсилие към сила!

220.

Аз вярвам само в един Бог,
Който е в сила да ме научи на великия закон на Любовта!

221.

Молитва:

Да се свети името Божие, и да дойде благодатта Божия.

Като станете сутрин, кажете си:

"Боже, благодаря Ти, че съм останал жив,
за да мога да Ти служа и днес!

Благослови Господи душата ми. Благодаря Ти, че съм станал днес,
за да свърша работата както трябва, дето и де е.

И да мога да израсна толкова, колкото трябва."

Тефтерче 3.

XI.1974

ИЗ СЛОВОТО НА УЧИТЕЛЯ БЕСЕДИ И ЛЕКЦИИ

Пътят на ученика – съборни, 1927 г., Изгрева,
пръв събор по рода си.

19.VIII.1927 г., 7 ч.с., петък – ден на Любовта.
Този събор е пръв по рода си!...

1.

Пътят на ученика е новото, което днес Бог дава.

2.

Бог е Бог на Любовта, на Светлината, на Мира, на Радостта.

3.

За Истината и за Мъдростта ще дойде друга епоха.

Радостта е най-високия връх в материалния свят за ученика.

Тя е най-високия връх, от нищо не отпада... (с. 25)

4.

Благодарете на Бога за хубавите думи, които ви е казал.

Бог е първоизточника на всички блага!

5.

Молитва – е разговор с Бога.

Вътрешен смисъл:

Кажи: "Господи, да бъде Твоята воля!

Аз ще приема на драго сърце всичко онова,

което иде от Твоята ръка без никакво престъпване на Твоя закон."

6.

Ученикът:

"Учителю, аз ще разреша всички задачи, които си ми дал в живота.

Аз ще ги донеса пред Тебе на одобрение

и каквито корекции направиш, ще ги приема с разположение."

7.

Бог царува на небето!

Бог царува на земята!

Всяка интелигентност, всяко знание, всяка сила, всяка доброта и всяка мощ се дължи на този, който е създал света.

8.

Ние трябва да изпълним Божията воля, каквато и да е тя.

Благодаря ти Господи, че ми даде тази трудна задача!...

9.

Желая вие всички да започнете с Божествената Любов, сърцата и умовете ви да бъдат свободни.

Божественият Дух и Божествената Любов

да бъдат с вас – радостни и весели през целия ден!...

Духът на Господа, Исая 61;1 (4 ч. сл. об., с. 73)

10.

Бог живее извън времето и пространството.

11.

Това, което ние не виждаме в света е Бог, Който мисли.

Всичко в природата е живо. Дълбоко почитание!

12.

От 1914 г. – навсякъде по света се явяват ред явления и събития, не могат учените да ги обяснят.

13.

Душата диша чрез порите.

14.

Трябва да учим. Защо? За да познаем Бога.

Защо трябва да бъдем добри? За да познаем Бога.

Защо трябва да обичаме? За да познаем Бога.

Защо трябва да търсим Истината? За да познаем Бога.

Да познаваме формите на Божията мисъл. Имунитет!... Божествен...

15.

Живата природа – проява на Божията мисъл.

Свържи се с Божията мисъл и здравето ще се възстанови.

Не се безпокойте. (с. 100)

16.

Рецепта:

При раздразненост – с вода измиване. (с. 101)

17.

Да живееш с тялото си като с най-добър другар.

18.

Когато Духът дойде ще ти каже:
Стани и кажи това, което си научил и придобил.
Кое трябва да кажеш? – Неговото Слово.
Кой ви люби повече от Бога?...

19.

Молитвата е велико почитание и уважение, велика Любов,
която трябва да имаме към онази Първична Причина,
която ни е дала живот.

20.

Правете всичко с вяра.
Господи, Ти който живееш във водата, излекувай този човек,
за да познае, че Ти проникваш и чрез водата.

21.

Да усилите връзката между Божията мисъл и вашата душа. (с. 120)

Братя в единомислие, събота, 7 ч. с., 20.VIII. Псалом 133;1

Мислим само за себе си, не можем да живеем в единомислие –
всякога ще има противоречие.

Ученикът единствено не иска почитание.
Животът на ученика е идеал за човешката душа.
Молитвата е тониране.

22.

Каквато и работа да вършиш, върши я за Бога
– ще имаш постоянен импулс.

23.

Господ е между вас. Той говори.
Ние ще живеем за Бога, а Бог ще живее за нас.

24.

Целомъдрието като основа в живота.
Турете целомъдрието във вашия ум, във вашето сърце
и те ще се изправят. Целомъдрие – прииждане на духа.

25.

Искаш ли да бъдеш здрав – право ще мислиш.

26.

Свобода съществува само за тези, които любят Бога.

27.

Любовта, Светлината, Мирът, Радостта – цяла наука необятна.

28.

Любовта, за която ви говоря е силна, мощна.
Не можеш да излезеш срещу такъв човек.
Той е гъвкав, пластичен, лесно разрешава мъчнотиите.
Казва: Тази работа ще се оправи. Тази мисъл ще се проясни.

29.

Истинският живот започва с ученика – с какво се занимава той?
Загадка – решете я.

30.

Път на благословение.

Л. С. М. Р. [Л – Любов, С – Светлина, М – Мирът, Р – Радостта]
– Плодове на Божественият Дух. Ученикът се храни с тях. (с. 160)

Това е пътят на ученика.
По този път съм минал и аз, по него ще минете и вие.
Той е новия живот, който иде в света. Живот на ученика.

31.

Живейте само с идеала на ученика.
Божественият живот е пълен – естествено, нормално състояние
за ученика.

32.

Ще благодариш, ще се примиряваш. Не е лесно това.
Ученикът може да превъзмогне всички мъчнотии.

33.

Бог не може да иска от вас невъзможни работи.
Ученикът се отличава с голямо смирение, с голяма отстъпчивост.
Той е последен навсякъде, готов на пълно самоотричане.
Ученикът е винаги на последно място.
Ще слушам какво Господ ми казва. Ще уча и работя.

34.

Ученикът не се дразни, не се сърди, не трябва да се съмнява.

35.

Ще има само ученици с които ще мога да се разбера!...
Сега ученикът има бъдеще. Пред вас седи велико бъдеще.
По-хубави времена за учениците от сегашните не са наставали,
ако се използват. (с.178)

36.

въкресението е само за учениците.
Те са работниците в Царството Божие. Те са хората на новата раса.
Няма да бъде многобройна, но ще бъдат мощни по ум, по сърце,
по воля, по душа и по дух. (с. 178)

Ще се превърне на радост. (Неделя, 7 ч. с., 21.VIII.)

"Бог царува на небето, Бог царува в живота.

Да бъде името Му благословено!"

37.

Аз ви давам правила и закони по които трябва да живеете.

38.

По-добри условия от тия не могат да ви се дадат.

Връзката с Бога, с Любовта.

Направиш ли тази връзка, животът не е тежък,

всички скърби и страдания се носят лесно.

Любов, Светлина, Мир и Радост – предмети,

които всестранно ще учите.

39.

Аз искам вие да влезете в новия живот

и да работите със закона на Любовта.

Дето е Любовта има Светлина.

Дето има Светлина има Мир.

Дето има Мир има Радост.

40.

Основата – Любовта.

Не можем да я придобием, докато не любим Бога.

Заради Божиата Любов, аз мога да уча, слуга да стана,

гладен мога да ходя, без пари мога да работя.

Всичко мога, с приятност ще го изпълня.

41.

Насърчавайте ценните идеи, което възникват помежду ви.

Поощрявайте се в знанията.

42.

Особен е този събор.

Ние сме пред очите на Господа, имаме Неговото Благословение,

имаме подкрепата на всички братя в това дело по целия свят.

Има Божието благословение.

Дето е Бог, там е бъдещето.

43.

Молитва:

Господи, дай благословение и на моите братя,

както даваш и на мене!

Аз ще те слушам както ме учиш.

Ще прилагам Любовта, според както е Твоята воля.

44.

Всичко в света може да обичате, но светът няма да обичате

– този плод няма да опитвате.

Светът можете да изучавате, но плода няма да опитвате.

45.

Светът никога не е чувствувал такава нужда от Любов,
каквато сега чувствава. (с. 228)

Днес Господ ви говори.

46.

Не избирайте трудния път на Соломона, но изберете пътя
на Любовта – I стъпка,
Светлината – II стъпка,
Мира – III стъпка,
Радостта – IV стъпка.

Тогава ще дойде 2 фаза – трудния път – Мъдростта.
Това е естествения път. Канара – Любовта. (с.230)

47.

Съмнението, недоверието, подозрението са изкуствени страдания.
Избягвайте ги.

Нужен ви е мир и спокойствие. Молитва е нужна. (с. 236)

48.

Смели и решителни да имате вяра, че Бог е на ваша страна.
Бъдещето е пред вас.
Ще го опитате. (с. 243)

49.

Желая ви:

Да родите, да забравите скръбта си, да се превърне на радост
– да носите Божията Радост винаги с вас.

Обич към знанието, 8 ч. в.

“Само светлият път на Мъдростта води към Истината.”

Ученикът трябва да започне с обич към знанието.

Правата мисъл ви е потребна.

50.

Ученикът няма право да изказва недоволство
от количеството на храната си.

51.

За да се развива правилно, ученикът трябва да си създаде
хармонична среда.

52.

Всичко, което учите в школата, трябва да го прилагате.

53.

Имаш Любов имаш и Мир.

Гледайте реално на живота.

Изучавайте Любовта и нейното приложение в мисълта.

Пробуждане съзнанието на ученика, понеделник, 22.VIII., с. 283.
Само съвършената Любов може да ни приближи към Бога.

54.

Най-голямото нещастие, което може да сполети човека е пресищането.

Пазете се от пресищане и от прибързани заключения.

55.

Да влезеш в Царството Божие, зависи от Мъдростта, а не от Любовта.

56.

Абсолютно невъзможно е да стане примирение между доброто и злото.

57.

Като ученик ще бъдеш на първо място – да гледаш и да слушаш спокойно и тихо!... (с. 289)

58.

Господ казва:

Оставете ме аз да ви очистя.

Ученикът ще призове онзи невидимия, незнайния Бог на вечността – Създателя на всичко в света.

59.

Когато говоря за учениците, аз виждам пред тях една велика работа, за която трябва да се приготвят. (с. 305)

60.

Всички трябва да имате здраво тяло.

Любовта е единствената сила, която може да ви придружи през вашия труден път.

61.

Животът на ученика е велик живот. Христос хлопа само на вратите на учениците.

62.

Ученикът трябва да каже:

Като видя лицето на своя Учител, като разбера смисъла на онова знание, което съм придобил от него и като започна да манипулирам с всички свои сили, ще бъда доволен от своя живот. (с. 322)

Дойде глас, 23.VIII., 7 ч.с., с. 323, Иоана 12:28 (с. 323)

63.

Само Цялото е свободно.

Туй, което си произвел, не е заради тебе, трябва да го дадеш някому. Дай го, за да намериш смисъла на живота.

64.
Никой ученик не може да отиде на училище без Учителя си!

65.
Като дойде вълкът ще се молите!

66.
Истинския живот е духовния. Не си ли духовен,
поет не можеш да бъдеш.

67.
Духовният живот създава поета.
Поезията е умствената страна на духовния живот. (с. 348)

68.
УЧИТЕЛЯТ

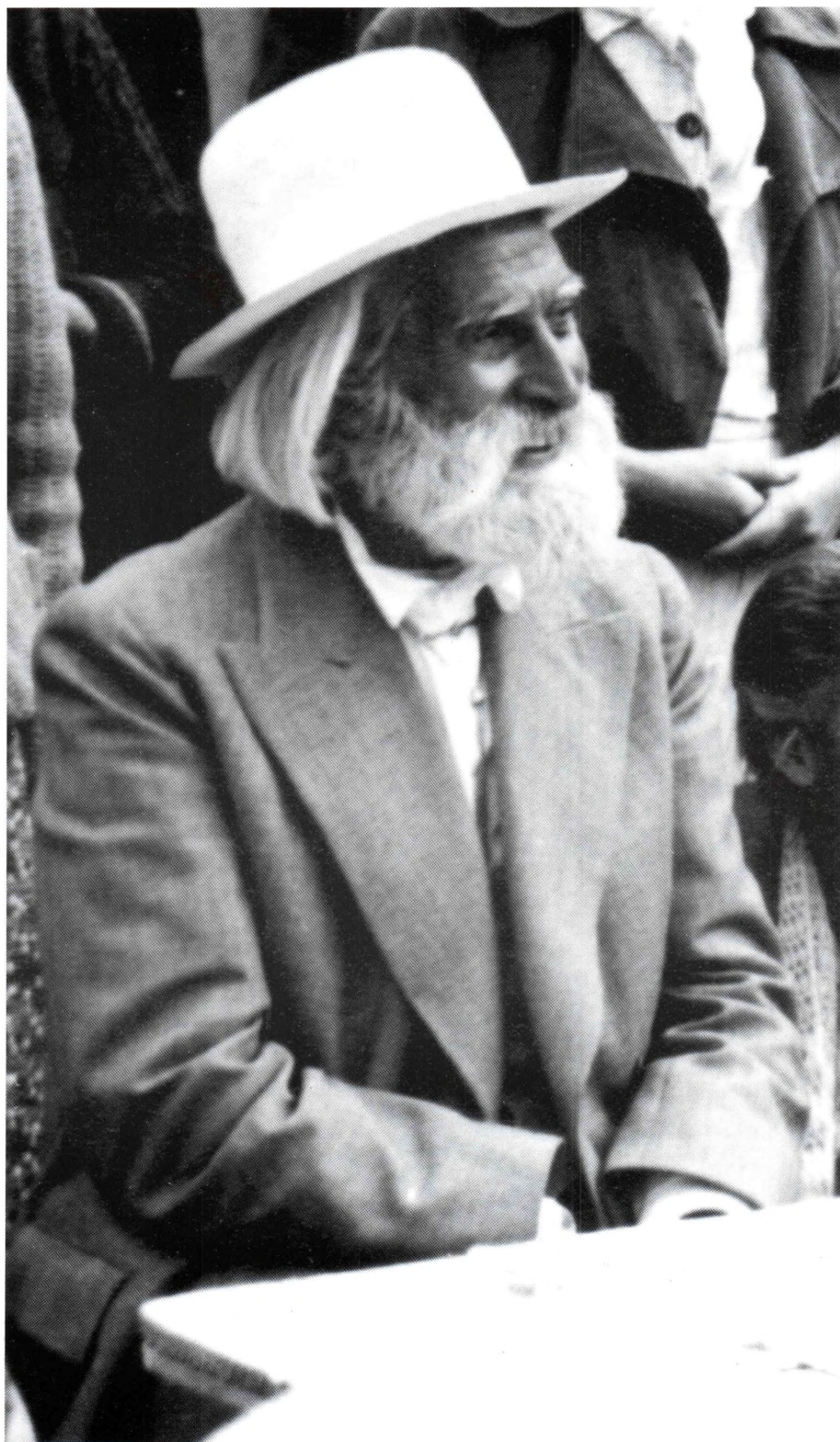
- 1). ИЕОВА БОГА ВЕЧНАГО.
Не бой се!
Бог е с теб във всичко, що правиш.
- 2). Аз ще съдя с правота, ако и да се разтопи земята
с всичките й жители.
Аз укрепям стълбовете й.
Роговете на праведните ще се издигнат.
- 3). По-добре е да живее някой в ъгъл на горница,
нежели в дом за дружина със свадлива жена.
- 4). Многоценно съкровище и елей се намират
в дома на мъдрия.
И спасението е от Господа.

Явно говорих, 8 ч. с., 24.VIII.
Б.Л.Н.П.Ж. [Божията Любов Носи Пълният Живот] И. 18;20
Глава на драми и трагедии.

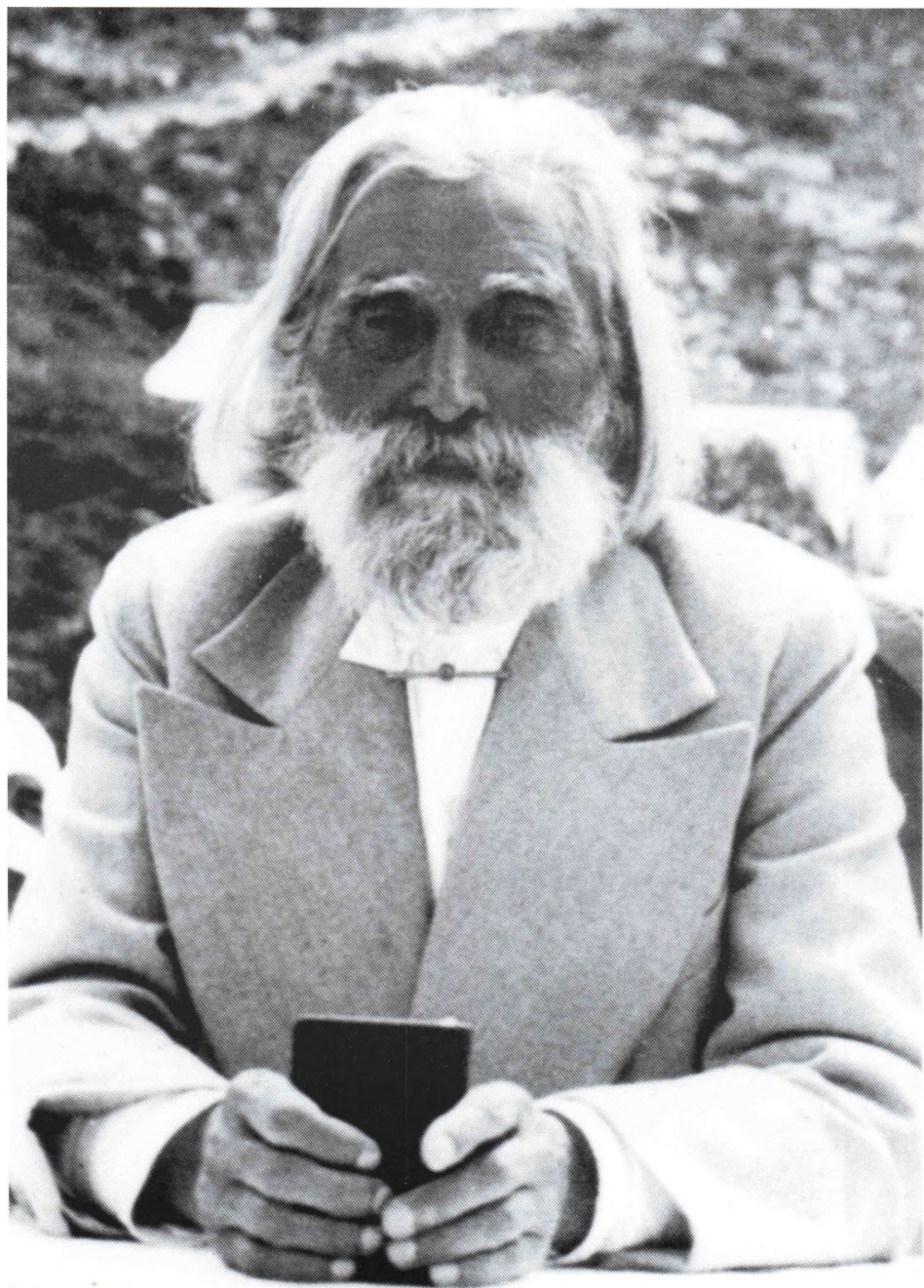
69.
Защо страдате? За да павира пътя на ИСТИНАТА.
Вие ще бъдете живи камъни с които ще се постеле пътя,
дето ще мине ИСТИНАТА.
Защо разпъна Христа? Защото Любовта я нямаше. (с. 385)

Свещеният час, 8 ч. в.

70.
"БОГ ЦАРУВА НА НЕБЕТО,
БОГ ЦАРУВА ВЪВ ЖИВОТА,
ДА БЪДЕ ИМЕТО МУ БЛАГОСЛОВЕНО!"
Размишление.

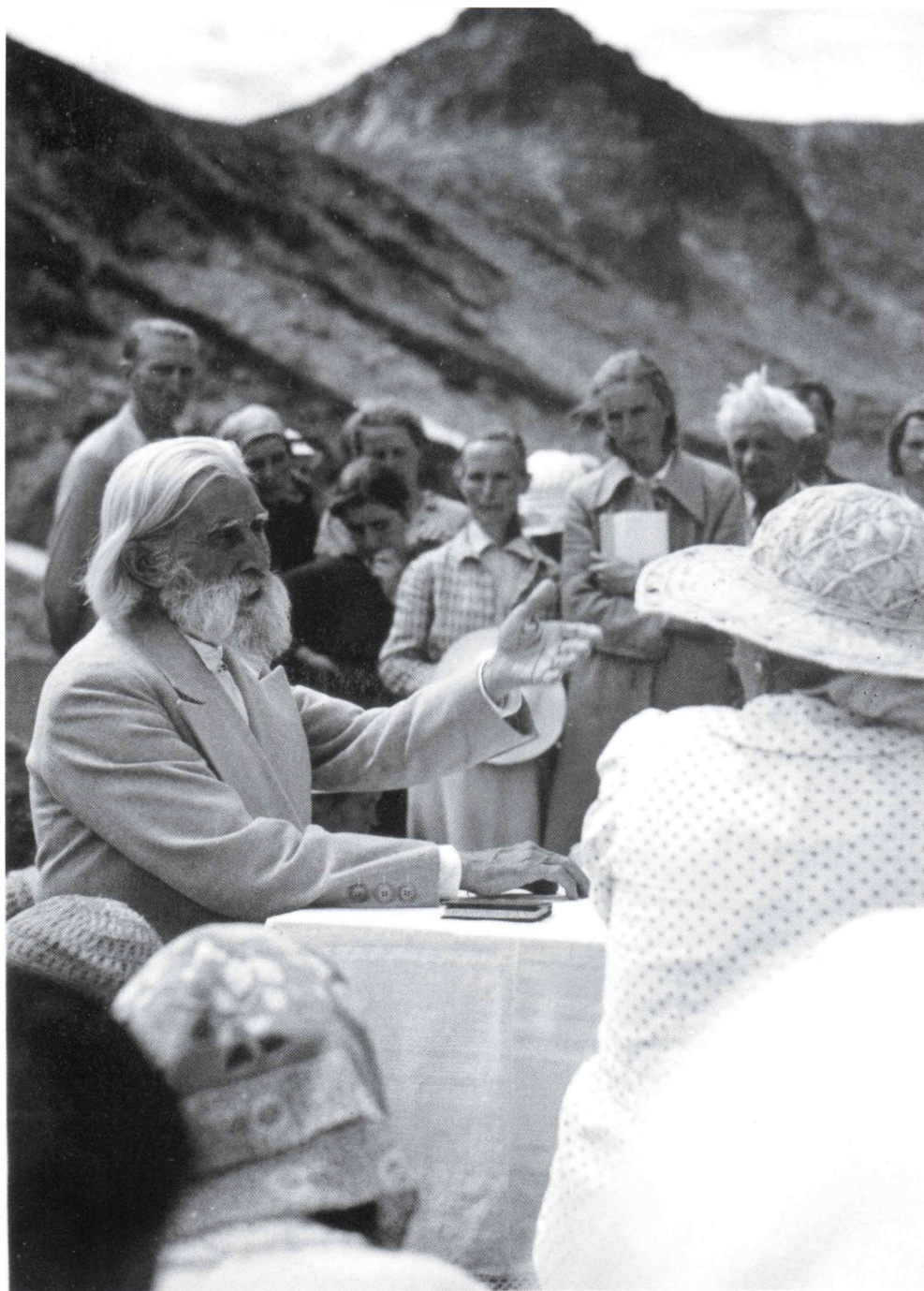
1. Учителят Дънов на Рила

1.1 Учителят Дънов с тефтерчето на Рила

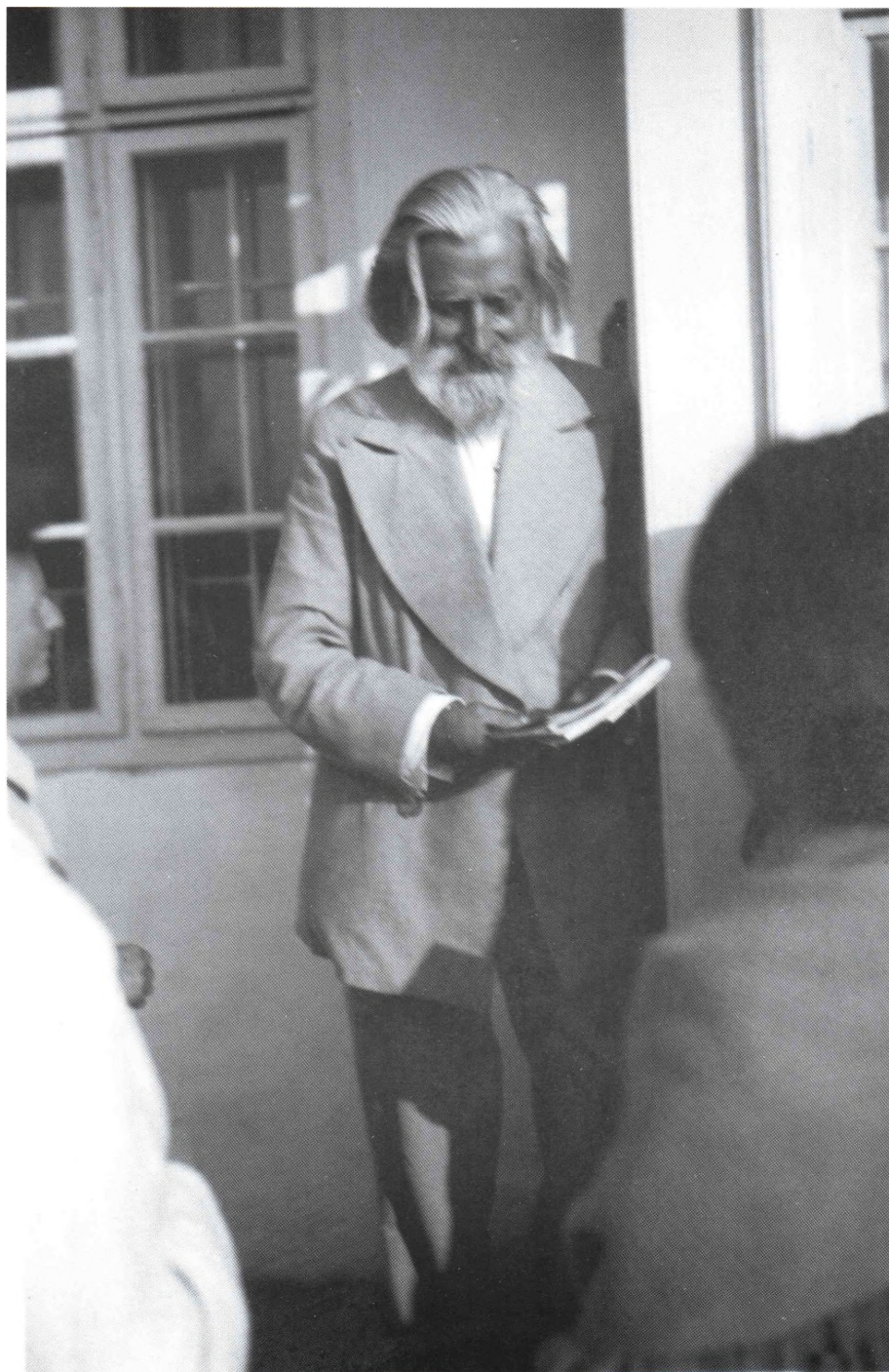
1.2 Учителят Дънов говори. Приятелите записват

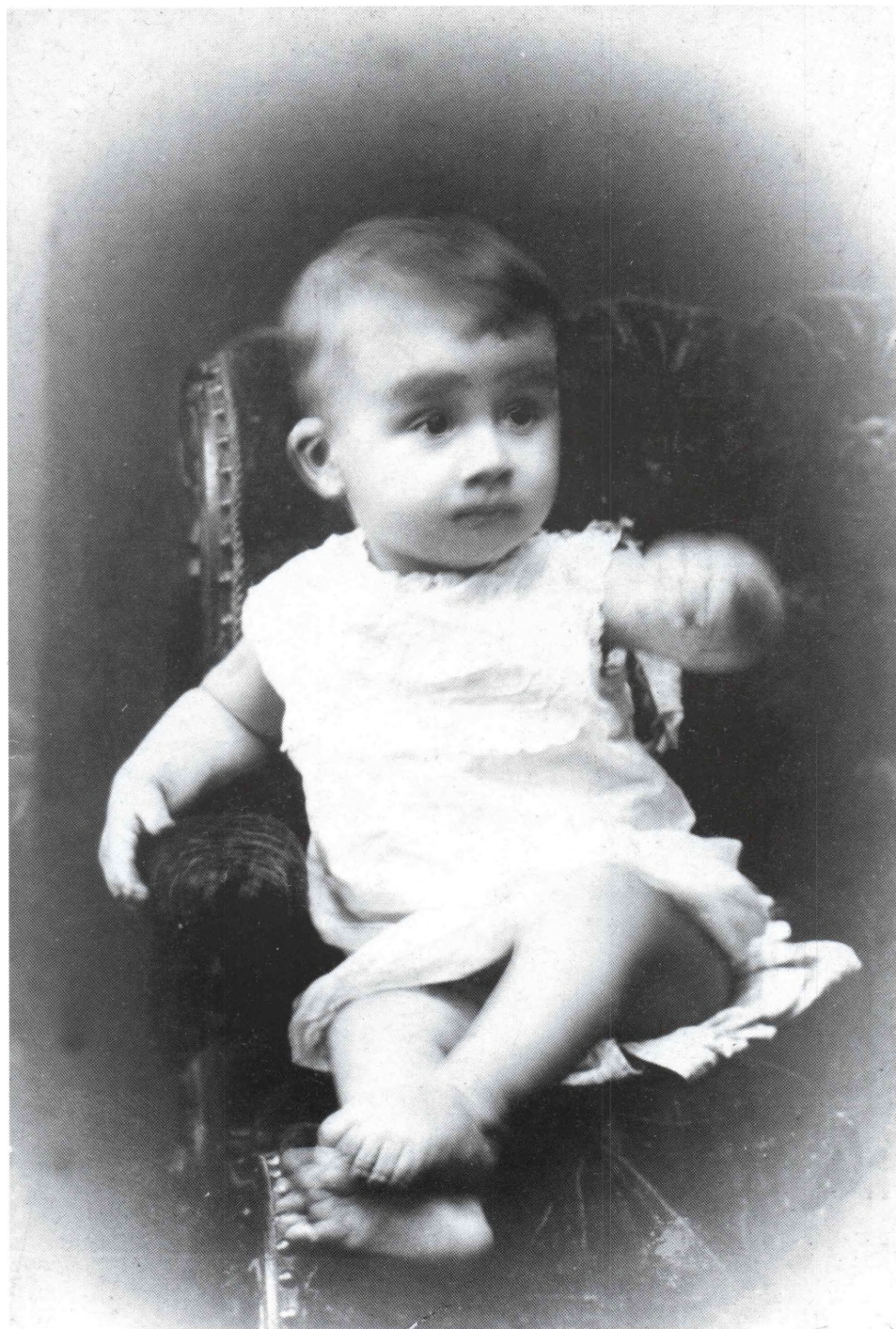
1.3 Учителят Дънов говори. Всички слушат

2. Учителят Дънов четe.

3. Учителят Дънов на Изгрева.

4. Буча Бехар като бебе

5. Буча Бехар като момиче

6. Буча Бехар като девойка

7. На Изгрева: Кина от гр. Стара Загора, Буча Бехар и Елена Андреева

8. На Изгрева: Кина от гр. Стара Загора, Буча Бехар и Елена Андреева

9. На обяд на Изгрева: Стоянка Илиева, Катя Грива, Буча Бехар, Петра Шилингозова, накрая Берголи

10. Пред салона на Изгрева: Буча Бехар, Николай Шиваров и Елена Андреева – 24 октомври 1943 г.

11. Николай Шиваров – 3 август 1950 г.

12. На Изгрева: Георги Йорданов, Петра Шилингозова, Буча Бехар и Елена Андреева

13. Георги Йорданов, Буча Бехар, Петра Шилингозова и Елена Андреева

14. Петра Шилингозова и Буча Бехар на Изгрева – 28 август 1942 г.

15. Буча Бехар, Олга Славчева и Учителя на обяд на Изгрева

16. На Витоша: Буча Бехар и Петра Шилингозова – август 1938 г.

17. На Витоша: Буча Бехар и Петра Шилингозова, август 1938 г.

18. Буча Бехар на Витоша

19. На Витоша: Наталия Чакова, Стоянка Илиева, Буча Бехар и Петра Шилингозова

20. На Витоша: Буча Бехар на разговор с приятели, 1952 г.

21. На езерото „Бъбрека” - Буча Бехар с Учителя и приятели

22. Буча Бехар на езерото „Сърцето“, 5 август 1931 г. Буча е отпред,
до нея Петра Шилингозова

23. Буча Бехар на екскурзия с Учителя на 5 август 1931 г. на поляна над езерото „Шемхаа”.
Буча Бехар е отпред.

24. Буча Бехар и Петра Шилингозова в ляво

25. На Рила пред второто езеро - Буча Бехар в група

26. На обяд на Рила – трета е Буча Бехар и Петра Шилингозова с пълна лъжица

27. Седнали в кръг на обяд. Буча Бехар и Петра Шилингозова в средата на кръга.

28. На Рила - изпращане при „Плаци камък”. Буча Бехар в дясно с пуловера.

29. Буча Бехар с приятелите и Учителя на Рила

30. Буча Бехар на Рила с Учителя. Буча Бехар е до Михаил Стоицев.

31. Буча Бехар с Учителя на Рила. Буча е до Михаил Стоицев с брадата.

32. На езерото „Бъбрека“, Учителят с приятели. Буча Бехар е трета, над нея е Петра Шилингозова.

33. На Рила при езерото „Близнаците” с Учителя. Буча Бехар и Петра Шилингозова в дясно седнали, с белите кърпи.

34. На Рила, езерото „Сърцето”. Обща снимка с приятелите. Буча Бехар и Петра Шилингозова отпред до мъжа с каскета и бастуна.

35. Пред палатката на Рила: Петра Шилингозова, Буча Бехар и Наталия Хамбиен от гр. Lyon, 26 ноември 1939 г.

36. На Рила пред палатката с Петра Шилингозова, Буча Бехар, Наталия Чакова, Катя Грива и др.

37. Буча Бехар на Рила с приятелки на 30 юли 1939 г.

38. Буча Бехар на Рила с приятели

39. Буча Бехар на Рила с приятели

40. На Молитвения връх на Седемте Рилски езера, юли 1938 г. –
Буча Бехар и Петра Шилингозова.

41. На Седемте Рилски езера - Буча Бехар и
Петра Шилингозова

42. Буча Бехар и Петра Шилингозова на Калинините върхове при езерото „Карагьол“

43. С приятелите – Буча Бехар в ляво

44. Буча Бехар на Седемте Рилски езера –
месец август 1946 г.

45. Буча Бехар на Рила – месец август 1946 г

46. На Рила пред Второто езеро: Петра Шилингозова, Буча Бехар,
Наталия Чакова - август 1951 г.

47. На Рила пред второто езеро: Наталия Чакова, Буча Бехар,
Петра Шилингозова

48. Буча Бехар на разходка в
градската градина, София 1947 г.

49. Буча Бехар и Петра Шилингозова
в гр. Стара Загора, 14 декември 1942 г.
„Един от най-хубавите ни дни”.

50. Петра Шилингозова и Буча Бехар на Рила

51. Прощаване с ул. „Опълченска” 66. Буча Бехар е в дясно.

52. Буча Бехар

53. Буча Бехар с учениците си

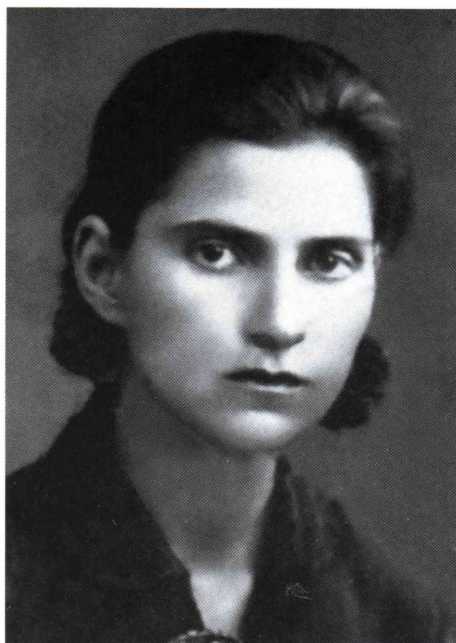
54. Буча Бехар с учениците си от IV а клас, 1957 г.

55. Буча Бехар с учениците си

56. Буча Бехар с учениците си

57. Петра Шилингозова в различна възраст

58. Петра Шилингозова на Рила – 13 ноември 1938 г.

59. Петра Шилингозова в салона на Изгрева

60. Петра Шилингозова с учениците си – 27 май 1932 г.

61. Петра Шилингозова – учителка с учениците си.

Тефтерче 4.

СЪБОРНИ - РИЛСКИ

Съборни – 1920 г., Търново

1.

Небето, това е Божието лице.

Всички благословения идат от небесното пространство.

Бог е Слънцето, което изгрява. То е една емблема.

2.

Господ е с нас! Господ е велик и ще разруши всичко лошо.

3.

Бог е толкова благ! Той е отражение на нашия живот.

4.

Качества на ученика:

1). Абсолютна чистота на сърцето;

2). Пълно самообладание на ума и сърцето.

5.

Ученикът трябва да работи, да решава задачите си без да задава въпросите "Защо?" и "За какво?"

6.

Сърцето си дайте на Бога.

Умът на Вашия Учител.

А ръката на вашия Дух, който ви ръководи.

7.

Ученикът трябва да има необорим стремеж, който пред нищо да не спира.

8.

Бог, това е мярката на нещата.

Чрез Него възприемаме Любовта, разбираме живота, възприемаме Истината, Мъдростта.

9.

Бог и Любовта не търпят никаква критика.

Човешката душа принадлежи към тайнобрачните растения.
Възлюбеният иде!

10.

Господ на Любовта: "Ти си изпълнението на всички закон в нас.
Ти Си радост на всички от сега за през всичките векове."
(Мото, 3 п. неделя само)

11.

Мото:

- 1). Да царува Любовта на Единния наш Отец в сърцата ни;
- 2). Да се слави Мъдростта на Единния наш Отец
в духовете ни.
- 3). Да осияе душите ни Истината на Единния наш Отец,
Който е начало и koniec на всичко.

12.

50 % нашата съдба,
25 % природата,
25% ние и обществото: реализират живота ни.

13.

Напуснете всякакъв критически дух у вас.
Думите ви да бъдат отмерени – да не говорите повече,
отколкото трябва.

14.

Мото:

Оставяме старото на страна.
Хващаме новото, възприемаме Божествената Любов.
Влагаме тази Любов в сърцето си.
(с. 24, Съборни – 1921 г.)

15.

Бог е толкова снизходителен.
Той е Бог на Любовта, която сега учим.
Духът Христов да пребъдва през цялата година в нашите души.
Да укрепнат душите ни в Истината, да пребъдваме постоянно
в нейната светлина.
Силата на живота е вложена в Истината.
Тя е израз винаги на Великия Божи Дух.
Да снемем Бог всяко лукаво иго на лукавия от сърцата ни.
Да въведе Господ душите ни във вечната свобода на Своя Благ Дух.
Живия Господ на Любовта – в Христа.
(Съборни, 1921 г., с. 283)

16.

Небето, това е Божието лице.
Всички благословения идат от небесното пространство.

17.

Ние сме се събрали: да бъдем съработници с Този наш Баща,
с Този наш голям Брат – Христос.
Бог е Слънцето, което изгрява.
То е една емблема. Божественият дух ще обнови и изправи всичко.

18.

Комунизмът е учение за братството.
Застрелването, бесенето не са Божествени постъпки, а дяволски.
Блудна жена не може да учи хората на благочестие.

19.

Аз съм уверен в успеха на онова, което вършим,
защото Господ е с нас.
Бодри и спокойни.

20.

Ние не можем да разкрием всички тайни.
Добрите хора нищо няма да изгубят, за тях идат блага,
но за лошите – големи страдания.

21.

Мнозина може да се опълчат против нас, но Той ще превърне всичко
на добро.

22.

Велика Божествена наука, която иде сега в света.

23.

Научете се да говорите чрез мълчание.

24.

Идване и възприемане на духа.
За добрия човек всичко е добро, за лошия човек, всичко е лошо.
Бъдете: смели, решителни, трудолюбиви, работливи.
Бог е един.
Той е и като майка и като баща и като брат, ти си четвъртото лице.

25.

Ние носим новото в света.
Ако Христос дойде днес в света, ще го намерите на последното място.
(1920 г., с. 110)

26.

Размишление:
За въдворяване пълната Божия Любов – единството на Духа,
Истината в нейната пълнота.
Да изпълни Господ всички свои добри намерения,
които отначало е предопределил според своето благоволение.
Да бъдем верни на своето призвание.

Да изпълним благата му воля с всичкото си сърце.
Да възлюбим Господа.

Съборни, 1921 г., Търново

27.

Мото:

Няма Любов като Божията Любав.

Само Божията Любав е Любав.

Няма Мъдрост като Божията Мъдрост.

Само Божията Мъдрост е Мъдрост.

Приветствувам всички с "Добре дошли!" в името на Любавта.

Приветствувам в името на Господа, Който е между нас.

28.

В света има една буря. Тази социална буря ще престане след 45 г.*

Беседи, обяснения и упътвания, 1921 г., Търново

29.

Божественият Дух е който произнася молитвата,
а тя създава условия за растене на душата.

Упражнение:

Дясната ръка под наклон – остър ъгъл на главата:

"Оставям старото на страна.

Хващаме новото, възприемаме Божията Любав."

Дланта нагоре на сърцето:

"Влагаме тази Любав в сърцето си."

30.

Трябва да дойдат най-добрите хора да приложат това велико дело.

Ако те не дойдат навреме, други ще дойдат.

Това е Божествено Учение.

Подели са го малките деца, а след 10 години ще го проповядват.

31.

Българският народ е като една стихия, която постоянно руши.

32.

Мото:

"Господи на Любавта, Ти си изпълнението на всички закон

вътре в нас. Ти си радост на всички от сега за през всичките векове".

* Бележка на съставителя: 1921 г. + 45 г.=1966 година. Тогава е в разгара на социалистическите строежи в България, всеки работи и няма безработни

33.

Човек трябва да знае къде греши.

Той не трябва да мисли, че е грешен, че морално греши,
но да е като онзи, който греши в музиката.

34.

Даже и най-съвършените същества грешат.

Докато се възпита тази материя,

Духът трябва да дойде във висше съзнание да я регулира.

35.

Всички велики мисли всички чувства, всички действия
дължим само на Него, на Господа на Любовта.

36.

Желанието на Господа е да Го познаем като Любов.

Казвам ви:

Ето, Господ е тук сега. Можете ли да видите Неговата усмивка?

37.

Бог е толкова снизходителен!

Бог на Любовта, която сега учим.

Той седи, поусмихва се и казва: Тия деца!

38.

Сега като дойде Христос, не ще могат да го разпнат. (с. 82)

39.

Умът здрав – здрави дробове – здрав мозък.

40.

Господи, каквото кажеш Ти, ние сме готови на Твоето благоволение.

41.

Трябва да любим, защото само Любовта е, която съкратява време,
спестява енергия и произвежда най-добри резултати.

Самоосъждане да няма между вас.

42.

За поста:

Това е най-малкото, което ви давам, но ако го изпълните добре,
съвестно, с Любов, ще имате един от най-добрите резултати,
каквито не сте виждали в живота си до сега!

43.

Веднъж ангажирал си се с нещо, трябва да го направиш,
ако ще и земята с главата надолу да се обърне.

44.

Злото има предвид одного само, а доброто всички.

45.

Господ трябва да дойде да живее между нас.

Ако не дойде, вие няма да ме разберете, и аз няма да ви разбера.

46.

Мото:

В името на Божията Любов, в която няма никаква измяна
и в името на Божията Мъдрост, и в името на Неговото Слово,
тъй да бъде!

47.

В името на Божията Любов, и в името на Божията Мъдрост,
която живеем и се движим, в името на Неговото Слово,
всяко зло и лукаво помишление да се разпръсне! – Духане с ръце.

48.

В духовния свят е тъй: който види по-напред, той печели.
Белите братя са силни в това, че те виждат отдалеч и взимат мерки.
Трябва да воюват мъжки!

49.

Който се безпокои за своята прехрана, той не е духовен,
не може да служи на Бога.

50.

Ако ние добиваме познания само отвънка,
от опитностите на другите хора,
ние имаме механическо организиране.
Истинското знание може да се добие чрез правия път на Любовта.
Туй е един закон.

51.

За да почитаме някого, трябва да го любим.
Бог може да почнеш да любиш тъй, както един човек може да любиш.

52.

Не можем да моделираме лицето – когато говорим за себе си,
имаме по-високо мнение, а другите имат по-долно мнение
за нас, отколкото сме.

53.

Бог е вложил какво трябва да вършите.
Той ви е свързал с известни хора и вие трябва да ги намерите,
вие ще ги почувствувате и с тези хора ще работите.

Къде е духовния свят?

Ще го намериш в някоя планинска местност.

Всяко място във вашия ум може да произведе най-красивите мисли,
най-красивите чувства и да измени вашия живот
в известно направление, това е рай.

Този обществен рай е разпръснат по цялото земно кълбо.

54.

Всяка работа трябва да започне с малкото.
Ще се научите да ядете само необходимото!
Въпросът е да живееш един разумен обществен живот.

55.

За размишление: *Мото*:

Да обнови Бог сърцата ни със свършената Божествена чистота.

- А) Да живее Любовта на Единия наш Отец в сърцата ни.
- Б) Да се слави Мъдростта на Единия наш Отец в духовете ни.
- В) Да осияе душите ни Истината на Единия наш Отец,
Който е начало и конец на всичко. (с. 159)

56.

За размишление:

Да царува Любовта в сърцата ни,
да се слави Мъдростта в духовете ни
и да осияе Истината душите.

57.

Дойде ли духът, всичко у нас оживява.
Всяка физическа енергия е проявление на Бога.

58.

Душата не може да се прояви в едно хилаво тяло.
Трябва да имате красиви тела. Лицата красиви, пластични.
Изправени дървета.

59.

МОТО (това ще кажеш, когато в съзнанието носиш един стар образ, някой, който те е огорчил, обидил, оскърбил – той за теб е мъртвец и ти трябва да го погребеш.):
В името на Божията Любав, която действа в сърцата ни,
в името на Божията Мъдрост, която действа в душите ни
и със силата на Словото Божие, което действа в духовете ни,
Бог да го прости!

Когато в ума се загнезди, че някой приятел, когото сте обичали ви е причинил някое огорчение, той ви остава в астралното тяло нещо като отрова – мъртвец е това – погребете го, превърнете го да не вонят.
(с. 173-174)

60.

В ума си ще имаш винаги само един Учител.
Учител на Любовта.
Бог сега употребява по-големи усилия да ни помогне,
отколкото в по-ранни времена.
Изпраща сега помощници да превързват счупени крака.
Слизали сте – то е път на Мъдростта,
а пътят на възлизането е пътят на Любовта.

За това новата фаза е фазата на Любовта.
/прочети/ I място – Божията Любов.

61.

Сега пред нас върви Господ и няма какво да се плашим.
И ние ще го славим.
Той си движи ръката, урежда света, ние ще вървим след Него.
Да имате здрави, красиви тела.

62.

Аз съм готов на всинца ви да помогна безразлично.
Всички, които искат да изпълнят волята Божия, ние ще им помогнем,
та каквито и да са те, където и да са. Те са с нас.

63.

Господ ви поздравява и казва, че ще ви помага.
Обичайте Го, вярвайте, надявайте се в Него
и през годината ще проверите дали са верни думите ми,
или не. (с. 186)

64.

Двама души, когато не си хармонират, не трябва да живеят заедно.
Законът за жертвата е задължителен само за богатите хора,
а не за сиромасите.
Ако у вас има стремеж, а целта е материална, ще иска Бог слугуване.

65.

Влизате в една свещена област, дето умът ви трябва да бъде свещен,
сърцето ви да бъде свещено, волята ви да бъде свещена,
душата ви трябва да бъде свещена.
И духът ви трябва да бъде жертва на Бога Живаго. (Закони, с. 195)

66.

В цялата вечност ще имате нужда един от друг,
като кажете друго, ще умрете.

67.

Защо е слязъл Христос?
Това е велика тайна.
Ако Бог усеща нужда да слезе в другите, колко повече ние.

68.

Умът ви, сърцето ви, волята и душата ви ще бъдат посветени на Бога.
Туй е девизът на Учителя, на Бялото Братство!

69.

Мото:

“В името на Божията Любов, в името на Божията Мъдрост,
в името на Божията Истина, това, което мирише в мен да изчезне.”
Абсолютна чистота.

70.

Има моменти в живота, в които сам Господ се проявява,
сам Господ заповядва.

Тези моменти трябва да ги знаете.

71.

В хипнотизирането има изтощаване, в истината растене
и душата расте в благодат.

Хипнотизация няма, когато човек пие от Божествения чучур.

72.

Даром се дава на способния ученик, трудолюбивия.

Учителят е готов всичко да му даде.

73.

Смиреният човек чака своето време, чака реда си.

(с. 227, архивата на космоса)

Особени трябва да бъдете. Аз искам да бъдете особени.

74.

Когато човек минава от едно състояние в друго,
в него наставя една вътрешна тъга.

Тъй щото тъгата е нещо естествено.

Има тъги, на които не знаете причините.

Стават смени, вие трябва да се учите от тези смени.

Не ги считайте за лош признак, те са едно благословение
за вашето растене.

75.

Дойдат ли изпитания, кажете си:

“Моята душа е възмъжала. Мога да нося.”

А при кармични положения, ще кажете:

“Направихме грехове, ще носим последствията.”

И тогава пак ще бъдете мъжествени.

76.

За Христа:

Бъдете конкретни, предметни в изразите си.

Не говорете мъгливи неща, които не разбирате.

Говорете това, което сте преживели и опитали 10 пъти най-малко.

За тези, които служат с Любов, революцията е изключена. (с. 244)

77.

Материалният свят е въплътена идея.

Най-напред е била идеята, а после тя се е въплатила.

78.

Природата, която е жива, има предвид вашето добро.

Тя постоянно ни съдействува и помага.

Ако мислиш, че ще се простудиш, така става, и обратно.

79.

Размишление:

Да ни благослови Господ да ходим неуморно
в пътя на Истината и живота.

И всичките ни мисли, желания, действия и постъпки
да бъдат заквасени с живата Истина,
която изтича от Духа на Любовта.

Да се помолим на Господа: всички наши приятели,
които са тук и които не присъствуват, да ги закваси с живата Истина
на Живия Господ, Който сега е между нас. (с. 260)

80.

I упражнение:

Да подчини всяко низше действие в нас на Духа на Истината.
Психическо упражнение: /Вдигане ръцете нагоре/ - 3 пъти.

II упражнение:

Да се възцари Мъдростта и Истината във всичката своя пълнота
в нашите души.

/Ръцете хоризонтално пред гърдите, обърнати длани напред,
допрени средни пръсти, разтварят се в хоризонтална посока
над главата и се свалят надолу./

При III път се казва: Така ние отваряме сърцата си на Господа,
Който е сега между нас. Да се прослави Неговото име. Амин!

81.

Мото:

Утвърдено е сърцето ми, Боже! Поставено е на канара. (Псалом 108)

Законът на жертвата да легне в душите ви.

Бъдете бавни в грях, бързи в добро!

Духът Христов да пребъдва през цялата година в нашите души.

Да укрепнат душите ни в Истината,
за да пребъдваме постоянно в нейната светлина.

82.

Силата на живота е вложена в нейната Светлина, в Истината,
тя е израз всякога на Великия Божи дух.

83.

Хубостта на нещата е в онова безгранично разнообразие,
което съществува в Божествените мисли.

84.

Мото:

Да се прослави Господ тъй, както е писал в своята книга.

Да се прослави името Божие тъй, както е писал в Своята книга.

Като се прослави Господ тъй, както е писал в своята велика книга,

да се прослави Неговата Любов в моята душа
и в душата на всички мои братя. (последна страница)

Качества на разумния живот Младежки събор, 1924 г.

85.

Богат може да бъде само добрият и разумният човек,
който служи на Бога и Бог има доверие в него,
всичко му дава на разположение.

86.

Ако вие искате да минете живота си без страдания,
вие ще бъдете безплодни хора.

87.

Не се стремете да видите доброто, което сте направили.
Ние трябва да правим добро без настроение.

88.

Правило:

Когато ви дойде един брат, или една сестра вкъщи,
обърнете очите към Бога и кажете:

Господи, много Ти благодаря, че ми изпрати този брат,
или тази сестра!

Красиво е това правило! Правете едно посещение без верига
и без товар дете стигате, дете се разбирате!

Божественото в човека е в състояние да промени
целия ход на нещата.

89.

Правила на разумния живот:

1). Събирания между хората става само
чрез закона на Любовта.

2). Ученикът жертвува всичко за Бога.

Той трябва да се подчинява само на разумната Любов.

3). В школата основният закон за яденето е Любовта.

Никой ученик няма право да седне да яде без Любов.

Ако нямаш Любов в сърцето си, не яж.

4). Ученикът трябва да бъде крайно естествен.

5). На ученика не се позволява да говори празни думи. (с. 54)

6). Чистенето е велико изкуство.

Само Любовта и Мъдростта могат да те очистят.

7). Напълно ще изпълня волята Божия

и каквото Бог е вложил вътре в мене, това ще направя.

Ще постъпя според своята разумност.

8). Човек по благодат се спасява, но по благодат
не се усъвършенствува.

9). Само физическото може да се жертвува,
но една добродетел – не!

10). Съмнението е признак на невежество.

Когато се греете на Слънце, никога не се спи.

11). Когато Господ говори, никой не трябва да спи.

Когато Учителят говори, ученикът не трябва да спи.

- 12). Всяка една мъчнотия в света може да я премахнете щом се помолите.
- 13). Бъдете безпощадни към всяка една ваша погрешка.
- 14). Каквато и работа да почнеш, да имате благословението на Бога.
- 15). Оставете предисловията – говорете отривисто!
- 16). Правила – сутрин ще си кажеш:
"Аз трябва да имам поведението на един ангел.
Моята мисъл – като поведението на Слънцето,
моите чувства – като поведението на един извор."
Съзнателният живот, като забава.
Когато хората са праведни, животът е наслаждение.
- 17). Когато изправяте вашите погрешки,
трябва да бъдете сериозни.
- 18). Едното лице на природата е много страшно,
но другото е много красиво.
- 19). Любовният, осмисленият, поетичният живот
е красивият живот.

90.

Сериозността вкоравява човека, живота.
В сериозния живот преобладават тези сили,
които изчерпват соковете, влагата от живота.

91.

Само Бог знае изкуството на Любовта
и само Той може да ни го предаде.
Пред Божията Любов, греховете и недъзите на хората
изчезват като прах и дим и от този Божествен огън остава
само чистото, възвишеното и благородното у човека.
Да сте пълни с радост. (с. 122)

92.

Бог слиза всяка сутрин, за да ни научи на изкуството на Любовта!

Царе – слуги на Господа

93.

Ще кажеш: Аз искам да стана цар,
за да изключа всички грехове от душата си.

Когато Господ се разгневи, Неговата Любов е станала хиляди пъти
по-силна, отколкото обикновеното проявление на Любовта Му.

Съборни беседи, 1925 г., Търново

94.

Учителят:

1). Да дойде Бог чрез Духа си да живее в нас.

2). Ние да влезем да живеем в Бога.

Аз, Учителят правя това, което Бог изисква.

И Господ прави за мен всичко, което аз искам.

Понеже аз живея в Него.

95.

Молете се на Бога да дойде повече светлина в умовете и сърцата ви.

Люби, учи, свободен бъди!

96.

Христос никога не се молеше денем.

Той обичаше тъмните нощи. И на месечина не се молеше.

За да Го не види никой.

(“Той знаеше”, 8 серия, с. 29)

97.

Научи ме, Господи как да приложи Божественото учение.

98.

Истинското знание на време придобито и приложено,

ръководи човека в пътя на Истината.

Който се съмнява не може да бъде ученик.

Не се съмнявай!

99.

На ученика не се позволява никаква нечистота.

За да ти се прости, трябва да платиш.

Ако искате да успявате,

трябва да имате абсолютна Любов към Бога,

уважение към себе си и към ближния.

Учете се да се справяте с недъзите,

за да се ползвате от добродетелите си.

Като си лягате, молете се за вашите органи да бъдат в изправност.

Не говорете за Истината!

100.

Възстановете връзката с Първата Причина!

Бъдете смели!

Бъдете готови да слушате гласа на Онзи,

Който от създаването на света и досега е мислил за вас,

грижел се е и уреждал работите ви.

101.

Вложете в подсъзнанието вашата мисъл и желание:

“Господи, аз искам да живея добър и правилен живот!”

102.

Злото е сбор от действия на същества,
които не спазват Божиите закони.
Не ги осъждай, не се произнасяй за тях.
Те са безпощадни, трошат камъни.
Стой на страна, отдалеч още се отбийте от пътя.

103.

Внушението е велик закон.
Прилагайте този закон, за да си въздействувате
в положителен смисъл.

104.

Кръвта се движи не само под ритъма на сърцето,
но и под влиянието на електричеството в природата.

105.

Пазете се от противоречиви мисли,
за да бъде мозъкът в пълна изправност,
през него минават електрическите течения на природата.

106.

Мекотата е качество на Божествения живот.
При големите мъчности ще си послужите със закона на Вярата,
а при малките, със закона на Любовта.

107.

Страшно нещо е съмнението.
То е сила, която руши в него всичко красиво.
Някога съмнението е било полезно,
но днес то му носи пакости и нещастия.

108.

Да бъдеш цар, това значи да работиш на физическия свят
– красиво и здраво тяло.
Да бъдеш добър – добре организирано сърце.
Да бъдеш философ, това значи добре организиран мозък.
При каквито и положения да се намирате,
дръжете в ума си положителни мисли.

109.

Изкуство е човек да занесе хляба по един красив начин,
който да се запечата в ума на вдовицата за цял живот.

110.

Като ученици на Велика Школа вие трябва да се занимавате
с красиви неща, а не с патологически.

111.

За хора, които не работят, природата е еднообразна.
Когато пожелаете да реализирате една своя мечта,

или едно добро, природата непременно ще ви постави някакво препятствие.

Всяко противодействие е сила, която можете да използвате за вашето растение и повдигане.

112.

Добрите мисли се хранят с лошите – това е закон.

Колкото са по-големи противоречията, които срещате по пътя си, толкова са по-големи възможностите да станете гениални, велики хора.

113.

Веднъж дошъл на земята, човек непременно ще се оцапа, но природата дава методи за чистене.

114.

Малките мисли, малките идеи са човешки, а големите идеи и мисли спадат към животинските.

115.

Христос никога не се наемал да лекува безверници, убийци и престъпници.

Божие Слово не се отнася до хора грешни, убийци, престъпници.

116.

С раздаването богатството на сиромасите, човек не само, че не става по-добър, но става даже и по-лош.

117.

Вярата, надеждата и разумността привличат към себе си излишната мозъчна енергия и освобождават човека от страха.

118.

Когато двама души се състезават за нещо, ще знаете, че правото принадлежи на този, който отстъпи.

119.

Неправилните чувства оказват влияние върху сърцето.

120.

Кой създал света и защо го е създал?
– далечна и неразрешима задача.

121.

Бог царува на небето, Бог царува в живота,
да бъде името Му благословено!

122.

Небето не приема хора, които бързат.
В школата бързане не се позволява.
Самообладанието – велика наука.

123.

Истината носи живот за разумните.

Любовта носи живот за благите.

Мислете върху тези изречения десет дена,

по десет пъти на ден, сутрин – 3 пъти, на обяд – 3 пъти и вечер 4 пъти.

124.

Благодарим Ти, Господи Боже Вседържател, Който си,

Който си бил и Който ще бъдеш, защото си приел голямата си сила
и възцарил си се.

Едно просих от Господа, това ще търся:

да живея в дома Господен във всички дни на живота си.

Тефтерче 5.

ПРАВИЛА, ЗАКОНИ И УПРАЖНЕНИЯ /ЗА ПРИЛОЖЕНИЯ/

1.

Молитвата поддържа свещената връзка на човешката душа с Първопричината.

Тя е едно от свещените задължения на човека.

Целият живот да се превърне на молитва.

Мото: "Божията Любов носи пълния живот"

2.

Никога не чоплете раната си. Издигнете се над слабостите си.

3.

Бог е Любов.

Бог е Мъдрост.

Бог е Истина.

Божията Любов,

Божията Мъдрост,

Божията Истина пребъдват в нас.

4.

Упражнение:

Лявата ръка напред с дланта нагоре, бавно издигане на дясната и поставяне над лявата, със свити пръсти, като че изсипва нещо.

Издигане дясната, отваряне на пръстите и поставяне на място.

Двете ръце напред една до друга, с длани обърнати към лицето.

Бавно отделяне една от друга и изнасяне на страна.

Няколко пъти свалете ръцете надолу.

5

Когато паметта отслабва, желанията му се увеличават.

Трябва да усилива мисълта.

6

Да се самовъзпита човек – велика задача на неговия живот.

7.

За ревматизъм:

Кажете дълбоко в себе си с вяра и упование:

Бог е Любов, а в Любовта болести не съществуват.

Няколко пъти ще кажете и ще станете от леглото.

8.

Каже ли ви някое възвишено същество, че от вас човек ще стане, не питайте кога, нито отлагайте.

Кажи на себе си:

“Ще работя с Любов, за да стана човек!”

Кога? Не мислете за това.

9.

Благоприличието е външно качество на човека.

Добра външна обхода – основна черта на възвишените същества.

Ученикът трябва да се държи благоприлично.

10.

Човек трябва да има една свещена идея

– център към който да се стреми.

Христос е такъв център.

11.

Да благоденствуваш, това значи: да имаш сърце чисто като кристал, ум светъл като Слънцето, душа обширна като Вселената, дух мощен като Бога и едно с Бога – качества на мъдреца.

12.

Да имате бързината на щастието – във всички случаи на живота да имате будно съзнание,

да живеете според великия закон на Любовта –

да отворите нов лист във вашия живот.

Изворите на живота се запущват от егоизма.

Откажете се от него, престанете да живеете само за себе си.

13.

Вън от Бога, човек не може да съществува.

14.

Красивите, великите неща не се купуват наготово.

Роденият талантлив – не трябва да се обезсърчавате.

15.

Господи Боже Мой, да дойде Твоето Царство на земята, както е горе на небето и всичките народи, които ти си призовал да заемат своето място в Царството Ти и да ти служат с радост и веселие.

Учителя

16.

Човек не може да бъде обичан, докато сам той не обича.
Не може да бъде свободен, ако не дава свобода на другите.
Не вярват в тебе, ако ти не вярваш в другите.
Не могат да ти направят добро, ако ти не правиш.
Каквито са отношенията на Бога към тебе,
такива трябва да бъдат и твоите към ближните.

17.

Всеки трябва да каже в себе си:
Аз ще мисля за Бога така, както Той мисли за мене.
Виждал ли си Го? Не е нужно да Го виждам.

18.

Който иска да люби, трябва да си каже:
Аз трябва да любя. Важното е, че трябва да любя.
Кого? – не е важно.

19.

Добрият човек дава ход на Божественото в себе си
и чрез Него разрешава най-мъчните задачи.
Божественото е лост, чрез който човек дига тяжестите.
Когато даде ход на Божественото, той придобива Любавта.

20.

Моли се преди да е дошло злото, преди да са те нападнали,
преди да се разболееш.
Бъдете щедри към злото – когато дойде в дома ви – давайте!

21.

Давайте щедро там, дето Божият глас ви съветва.
Бог е милостив.
Природата е милостива, човекът трябва да бъде милостив.

22.

Велика наука представят мислите, чувствата на човека.
Те са динамика на живота.
Тази динамика се регулира от човешкия език.
Човек ще застане на молитва, когато е изчистил и измил езика си.

23.

Човешкия организъм разполага с такава топлина,
която може да му помогне да преодолее всички външни условия.
Топлината на организма и неговата мисъл са в състояние
да преодолеят всички неблагоприятни условия на живота.

24.

Задай си въпроса: Моето сърце приляга ли на Божието?
Човек, който вярва във великото начало на живота
не се страхува от нищо.

25.

Размишление – 10 дни върху:

“Свещената дума на Любовта,
която в магията е наречена “Изгубената дума на човечеството”.

26.

Верен, истинен, чист и благ всякога бъди!

27.

Всички велики подтици на човешката душа,
всички благородни и възвишени мисли и чувства,
всичкият стремеж на човека към деятелност се дължи на Бога.

10-15 минути на ден за упражнение:

Като станете сутрин, благодарете на Бога за живота, който ви е дал.

28.

Упражнение за 10 дена:

Правете опит да се върнете към своето детство от I до X години
с какво се отличавала всяка от тия години.

Ако не помниш от I, карайте нататък до тук, на която сте сега.

29.

Всеки трябва да мине по пътя на светията, но да се моли на Бога
да светне, да се просвети и да каже:

Господи, искам светия да стана!

Всеки може да стане и ще стане, защото такава е волята Божия.

30.

Най-хубав език на земята е скръбта.

31.

Най-доброто време за размишление върху дадена тема
е вечер 10 часа, когато повечето хора спят.

32.

Когато човек попадне между ангелите, трябва да се смири
и да каже: “Господи, тези същества са високо напреднали.
Аз не съм за тук, моля Ти се, определи ми мястото.”

33.

Любовта към Бога се изразява по 3 начина:

да слушаш Божия глас,

да го възприемаш в себе си и

да изпълниш Неговата воля.

34.

Скръбни ли сте, неразположени ли сте духом,
произнесете думата “АУМ” няколко пъти.

Има свещени думи, които трябва да се произнасят често.

35.

И при най-големите страдания и изпитания, обърнете се с благодарност към Бога и кажете:

“Господи, благодаря за всичко, което си ми дал!”

АУМЕН!... Първичното Слово.

36.

Не мислете, че Бог не ви обича, мислите ли така, вие сте на крив път.

37.

Братството, което търсите не е на земята.

То е горе, в невидимия свят.

Хората могат да бъдат братя дотолкова,

доколкото те са носители на идеите, които това братство проповядва.

38.

Слушай невидимия свят какво ти казва и не изкушавай Бога!

39.

Страхуваш ли се, ще признаеш, че си слаб,

обърни се тогава към Великото и кажи:

“Господи, аз съм страхлив човек, помогни ми да се засиля,

да не се страхувам. Зная, че всичко лежи в Твоите ръце.

Подкрепи и мене!”

40.

Всичко, което се случва в живота на разумния човек е за негово добро.

Всичко, каквото се случва в живота е точно определено.

Справяйте се разумно с всички ваши мъчнотии. (28.X.1960 г.)

41.

Задача:

Давам ви за цяла година думата ВЯРА – тя е ключ.

Обезсърчите ли се, кажете: ВЯРА.

Срещнете ли мечка, кажете – ВЯРА.

Нямате ли пари, кажете – ВЯРА.

Нямате ли приятели, кажете – ВЯРА.

Да вярваме в Бога без никакво колебание и съмнение,

това е великото, главното в живота.

Дръжте ключа на ВЯРАТА. Не питайте какво е ВЯРАТА.

Винаги носете със себе си този ключ. Дръжте го на чисто.

Във вода не го туряйте. На хората не го давайте.

Носете го на лявата страна, до сърцето.

Проверявайте го по 10 пъти на ден седи ли там.

От сутрин до вечер дръжте ключа на вярата. Ако е в тебе, не бой се.

Без ВЯРА не може да се угоди на Бога.

Без ВЯРА няма живот. Думата ВЯРА е светла и мощна дума – ключ.

Той е от диамант.

Изработен е в Божествения свят.

Ангелите проверяват дали този ключ е там и дали е употребяван.

Когато този ключ отваря и затваря сърцето, Любовта

влиза и излиза свободно.

42.

Да вярваме в Бога без никакво колебание и съмнение,
да знаем, че живеем в разумен свят, това е великото,
славното в живота.

43.

Най-хубавата мисъл, която постоянно да държите в ума си:
Каквото ви се случи, да знаете, че това е волята Божия.
Каквото и да ви се случи, казвайте:
"Такава е волята Божия. Господи, благодаря Ти за всичко,
което ми изпращаш!"

44.

Всичко е от Бога.
Страданията са от Бога.
Благодарността от нас.
Когато заболяете, кажете:
Господи, какво да правя?
Ти изпрати болестта, кажи ми как да се лекувам.
И при всичките страдания, обърнете се най-напред към Бога.

45.

Каквото и да ви се случи, кажете: Такава е волята Божия.
Дойде ли болест: Господи, благодаря Ти за всичко,
което ми изпращаш!

46.

Всичко е от Бога! От нас се иска да учим и да бъдем благодарни.
Щом волята Божия е такава – душата ни трябва
да се изпълни с благодарност и благоговение,
че Бог действа навсякъде в света.

47.

За 20 дни. Задача, сутрин и вечер:
Ако се натъкнете на несгода размишлявайте – по кой начин
да я разрешите. Обърнете се към Бога и кажете:
"Господи, покажи ми по кой начин да реша тази задача
– чрез събиране, изваждане, умножение или деление.
Приложете идеята, която ще ви дойде, тихо, спокойно, с вяра.

48.

Служене на Бога:
Гладния да нахраниш, голият да облечеш,
болният да посетиш, наскърбеният да утешиш,
невежият да просветиш, спорещите да примириш.

49.

Тълкуване на мотото:
"Верен, истинен, чист и благ всякога бъди!"
Верен в Любовта, Истинен в Мъдростта, Чист в Истината,
Благ в Правдата.

50.

Нервните болести не облагородяват човека,
те нямат органически произход.
Органическите внасят мекото в характера.

51.

За К. казват, че когато е бил на смъртно легло
с 40 градуса температура, продължавал да пише и работи.
Не искал и да знае за смъртта.
Бог казва на такъв: Аз царувам на небето и на земята.
Аз управлявам целия свят!

Тефтерче 6.

ПРАВИЛА И МЕТОДИ ЗА ЛЕКУВАНЕ

I година, МОК, 3 лекция "Сила на волята"

1.

Правило за спане:

Лягайте – 10 часа вечер. По-късно от 12 часа вечер не лягайте.

Ако сте изморени, вечеряйте рано и в 8 часа легнете.

Часове за лягане: 8, 10, 12.

Часове за ставане: 3, 5.

При лягане, казвайте, че искате да спите на дясната страна:

"Отивам да науча нещо, което трябва да приложа на земята"

Ако любовта е в душата ви, вие ще станете навреме.

2.

Психическо наблюдение: Упражнение:

Лявата ръка с разтворени палци пред лицето.

Когато сте неразположени духом и рискувате да загубите равновесие, направете това упражнение няколко пъти,

докато възстановите хармоничното си състояние.

3.

Упражнение:

В продължение на една седмица, правете следното наблюдение върху себе си:

Като ставате сутрин, следете съществува ли това приятно чувство у вас.

То е неизменно чувство, съществува във всеки човек, но вие трябва да го отделите от другите чувства, чувство на живота. Мисълта е велик фактор.

4.

Поставяйте болния на стол.

Ръцете върху главата на болния и бавно спущане до стъпалата.

След това свива ръцете си, изтърсва пръстите и отново пак 10-15 минути.

Спазва се един правилен ритмус.

Създайте хармонична среда за болния.

5.

Водата отнема излишната топлина. Мий ръцете си след всяка работа!

6.

Когато казвам, че Бог мисли за хората, аз разбирам следното:

Бог е дал на всеки човек необходимото за живота,

дал му е разумните сили, дал му е чувствуването,

дал му е воля и казва:

“Твоето благо сега се намира в твоите ръце,

ще работиш според наставленията”.

И след това Бог не се занимава с нас ни най-малко.

Но тези живи сили в нас, те се занимават с всеки едного.

Те го подтикват, те го почукват, казват:

“Слушай, знаеш ли какво казва Господ?

Живите сили, които работят в него, те му казват:

Ако Господ дойде да говори специално на всеки,

къде ще му излезе края?” (VI серия, с. 218)

7.

Имаш талант, казваш: да дойде Господ да ми помогне.

Не, ти имаш велик талант, сам можеш да си помогнеш,

но ти искаш изведнъж. Полека, полека ще започнеш.

Великите неща се придобиват с голям труд.

Който мисли, че лесно се придобива, той се лъже.

Няма нищо по-мъчно да добиеш Добродетелта, Любовта, Мъдростта,

да обичаш Истината. (Фактори в природата).

Упражнения за дишане 6 с вдигане на ръцете.

8.

Ще мислиш право, ако се храниш правилно.

Мислите се създават в един висок свят и от там се изпращат

в нашия свят чрез мозъка и нервната система.

9.

Едно усилие може да прави човек,

да не бърка на Божествените процеси в своя живот.

Не спъвай правилните и разумни процеси, които стават в природата,

не спъвай процесите на своята душа.

Не се безпокой дали ще станеш учен. Учи! И за нищо не мисли.

10.

Ако доброволно свършиш работата, която природата изисква от тебе,

ти правиш добро! Съзнателна работа!

Живейте в настоящето, живейте близо до рая. Рая е това, което гради.

11.

Помни:

Отрицателни процеси в природата не съществуват.

Не поставяй никакви прегради на пътя на своята мисъл.

10 дена постъпвайте по нов начин, по новата мода – нова обхода.

12.

Който иска да придобие знание, непременно ще страда.

13.

Ако ядеш правилно и говориш разумно,
ще се справиш с много мъчнотии.

14.

Живей в Любовта, без да говориш за нея!
Живей в Мъдростта, без да говориш за нея!
Живей в Истината, без да говориш за нея!
Не давай мнението си за Истината!
Не давай мнението си за Мъдростта!
Не давай мнението си за Любовта!
Живей в тях!

15.

Когато се почувствувате слаби,
поставете палеца срещу всеки пръст по отделно и си кажете:
Ще работя с духа си, с душата си, с ума си и със сърцето си!

16.

Слушайте гласа на Любовта и ще приемете истинския живот.
Слушайте гласа на Истината и тя ще ви даде абсолютната свобода.
Слушайте гласа на Мъдростта и тя ще ви даде необходимата
светлина.

17.

Да обичаш Господа, това значи да обичаш делата Божии.
Делата Божии, това са всички живи същества по лицето на земята.

18.

Когато Слънцето изгрява, не спете!

19.

Ако работиш за някого, прави го с Любов, без да очакваш нещо.
Така ще получиш повече, отколкото очакваш.

20.

Колкото са по-искрени отношенията между двама,
толкова по-здрави са те.

21.

Никога не изменяй на първия идеал, с който си се родил.

22.

Ставай рано преди да изгрее Слънцето.
Когато Слънцето изгрява: да не спиш, да не плачеш,
да не те завари сиромас, да не види, че си невежа,
да нямаш нито една отрицателна мисъл и чувство.

Когато Слънцето изгрява, бъди положителен!
Изгряващото Слънце носи живот и блага за човека.

23.

Не ставай причина да се спре движението на живота
за едно твое желание, което струва колкото една попска калимјавка.

24.

Само Великата Реалност, която наричаме Бог храни хората.

25.

Ще изхвърлите навън всички лъжи и злоба и ще кажете:
Ние искаме да бъдем служители на доброто, на Любовта, на Истината
и да станем истински човеци!

26.

Не очаквайте от никого нищо.
Бъдете доволни от това, което Бог ви е дал.
Уповайте само на Бога.
Бъдете вътрешно силни.
Законите на Божията Любов и Мъдрост ще се приложат.
Да служиш на тия закони, това значи да чувствуваш,
че нещо те закриля и повдига.

27.

За мен е важно дали аз обичам, дали аз съм мъдър, истинолюбив.
Какво правят другите хора и как постъпват, това не ме интересува.

28.

Любов, в която няма честност, справедливост, чистота, безкористие,
не е Любов.
Без тези качества, Любовта е статична.

29.

Не се спирайте на дребнавостите на живота.
Не се спъвайте от изискванията и разбиранията на вашата личност.
Така вие пречите на Господа да работи във вас.
Всяка крива мисъл и чувство,
произвежда реакция в съзнанието на Бога.
Кой каквото ви каже, да не ви смущава.
Потопете се в Божественото съзнание и забравете всичко,
което сте чули, което са ви казали.
Цялото никога не се дели, то е вечно и неделимо.

30.

Формула:

"Всеблагот Отче, на всичката пълнота и благодат,
в името на Твоята Любов, озари ни с благия си Дух
и изпълни сърцата ни с Твоя мир.

31.
Ако умовете и сърцата ви са отворени, ще чуете гласа на ангелите,
които пеят:

“Днес се възцарява Господ в света!

Елате, благословени от Отца Моёго и наследете Царството Му,
пригответо за вас в началото на създанието!”

32.
Вложете в ума си следната мисъл: почит към себе си,
обич към ближния си и Любов към Бога!

33.
Ако не искате злото да ви тъпче, повикайте Господа,
да застане между него и вас.
Оставете Бог да се справи с него.

34.
Стремете се да привлечете погледа на Бога в Любовта си,
в учението си, в приложение на Истината.

35.
Доволството е велика тайна сила в живота.

36.
Всичко можете да направите, но да промените живота – никога.
Да измениш характера си, и това е невъзможно,
можеш само да предадеш нещо към него.

37.
Човек е потопен в Любовта, въпреки това не я разбира.

38.
Никой не може да ви измести от мястото,
което природата ви е определила.

39.
Над вас има разумни същества, които наблюдават какво правите!

40.
Вървете с новото разбиране, и не се страхувайте.
Вярвайте, че има един Велик Принцип в света,
който работи за вашето повдигане без да знаете това.

41.
Ако човек не нарушава с живота си реда в природата,
веднага се освобождава от нещастията, които могат да го споделят.

42.

Учителят пее:

Успокой се ти, който се смущаваш от живота.

Мисли добре, постъпвай добре.

Това изисква живота.

Помни, че си дошъл на земята да учиш човек да станеш.

Добре да мислиш, добре да любиш, добре да обичаш!

43.

Не преяждай!

44.

Велико нещо е да кажеш една сладка дума на някого.

45.

Ритъмът на доброто внася устойчивост в човека.

46.

Всяка лоша дума се отразява вредно на черния дроб.

47.

За да постигне нещо, човек трябва дълго време да се приготвя.

Той трябва да отвори книгата, да запали свещта

и да започне да я изучава лист по лист.

Животът произтича от Божия Дух.

48.

Хранете се съзнателно!

49.

Всичко, което Бог е създал е добро.

Бъдете доволни от света, който Бог е създал и никога не критикувайте.

Бъдете доволни от живота.

50.

За да облекчите живота си, учете изкуството

да смесвате сладкото с киселото.

51.

Искате ли Любовта да ви посети,

станете слепи за погрешките на хората!

52.

Когато се отнема нещо от човека, в замяна му дават друго.

Ако го е оценил, новото, което ще му дадат,

ще бъде по-добро от старото.

53.

Иска ли да си въздействува, човек трябва да се обърне към Бога със следната молитва:

“Господи, благослови езика ми, за да излизат от него сладки, силни и красиви думи.

Сладките – към живота, силните – към ума, красивите – към духа. Искам да обърна вниманието върху онзи голям простор, който се открива през вашия поглед.

Недоволството е тиня.

54.

Когато човек придобие търпение, всичките му работи се оправят.

55.

Силата на една добра мисъл и чувство е равна на хиляда лоши.

Силата на един ангел – 150 000 милиона хора.

56.

Езикът трябва да бъде твърд като камък, подвижен като водата, услужлив като вятъра, благотворен като светлината.

Език – убежденията на човека.

СКАНИРАНИ ДОКУМЕНТИ

Тетрачка 1. Формули, мота, важни стихове и мисли

XI. 1969г.

Из Словото
на

Учителя.

беседи и лекции.

формули

мота.

Важни стихове.

и мисли.

Има само Едно вечно
НАЧАЛО ! сътвореност

Аз искам моето сърце
да бие ритмично, да се
елее с пулса на слънцето
и правилно да изпраща
енергията си по целия
организъм, както слънцето
изпраща енергията си по
целия свят.

Учителят.

1944г. Новият поздрав
Да се прослави Бог в Бялото
Братство, и да се проявяват
Белите братя в
Божията Любов.

Ако искаш да бъдеш
здрав, мисли за радостта
и веселието.

Ако искаш да бъдеш
богат, мисли за знанието
и търпението.

Ако искаш да бъдеш
сипен, мисли за светлината.
Ако искаш да не се съпъвам
бъди всякога доволен в
недоволството си.

8. XII. 1969 г.

Из словото на

Учителя

формули

мисли

правила.

Женекият принцип :

старото
мекотата
деликатността
взраста
любовта
мъдростта
и истината

Хродуф и Зүгел.
иасипрбV.

Благодарете за дарбите,
които ви са дадени. Молете се
да ви се дадат благоприятни
условия да ги развиете.

Без Бога никой човек
не може да живее, но без
Богия може.

Когато правим ненавреме
добро, ражда се зло.

От вас се иска да учите
нищо по вече.

Влиянието е велик закон.
пазете се от противоречие, не
от влияние.

Когато човек използва влиянието
на всички съзвуча в космоса, човек
дохожда до съвършенство.

Човек трябва да преодолее
дома и смъртта - да стане
безсмъртен.

XI. 1974

Из Словото на Учителя

БЕСЕДИ и ЛЕКЦИИ.

Абсолютно невъзможно е да стане примирение между Доброто и Злото.

Като ученик ще върнеш на първо място - да гледаш и да слушаш спокойно и тихо (289) !..

Господ казва: Оставете ме аз да ви очистя

Ученикът ще призове оми невидимия, незначимия Бог на вечността - Раздателя на всичко в света.

305
Когато говоря за учениците аз виждам пред тях една велика работа, за която трябва да се приготвят.

Всички трябва да имате здраво тяло.

Любовта е единствената сила която молисе да ви придружи през вашия труден път

Животът на ученика е велик живот.

Христос клопа ^{само} са на вратите на учениците

СЪБОРНИ - РИЛСКИ.

Човек трябва да
знае къде грее. Май не
трябва да шее, че е
грешен, че погрешно грее
но да е като биг, който
грее в мизията.

Добре и най. Свърше-
ният съществя чеша.
- Докато се въртиа мари-
матери в джипа трябва да
дойде във висше състояние
да е рекурсия.

Велики велики шее
в. црква. в. действащ джип
само на Нео на (Велика на
мислия.

Чтвърдено е сурдене м.
Добре! - поставено е на
канара. 108 нр.

Законът на жерия вата
да лее в душиите ви.

Будете бавни в,
уик. вързи в добро!

Духът Христов да
преобладава през цялата година
в нашите души.

Да укрепим душиите ни
в четимата, за да предг-
ваме поетоянно в нейната
летница.

Правила

за кони ч

у и ра кенения.

/за и рило кенение/

Човек не може да
биде соштан, докато сами
той не оила

Не може да биде своден
ако не дава свакојака и
друштва.

Не вервај в тебе,
ако ти не верваат в
друштвото

Не могај да ги крив-
иш дојро, ако ти не
прават.

Коквиш са ои кметства
ка доа каи тебе, иако
треба да бидат и твоя
кои обичајите.

Дирејат човек дава
хот на почесенството
в себе си и през него
разрешава кат-мод-
ните задати.

Почесенството
е воет, през кат
човек дала почесен.

Катајо даде идо ка
почесенството по и
придава на Либовина

Моли се преди да е
дошло зло, преди да са
те камадуван, преди да
се разболее.

Плато седеи кои
злато, катко дава в дава
са давајте.

Правилна и
методи за
лекуване.
Училищ.
гимнастически упражнения

1. Истинна Мисловна
класа.

3 лекув. Сина на вайла.
Правилно за епане.
Мисловно - 10г. 6.
но кмето от 12г. 6. не
мислите.
Око еше циморени
ветеринарните рани и 68.
мислите

Не ожаквайте от никого
нищо. Бъдете доволни от
това, което Бог ви е дал.
Уповавайте само на Бога.
Бъдете вътрешно сил-
ни.

Законите на Божия-
та Любов и Мъдрост
ще се приложат. Да су-
ществат на тия закони
това значи, да чувст-
вуваш, че нецете закри-
ля и повдигна.

За мен е важно, дали
аз мислям, дали аз съм
мъдър, истиннолюбив.
Какво правят другите
хора, и как постъп-
ват това не ме ин-
тересува.

сряда

Любов в която няма
честност, справедливост, чист-
тота, безкористност, не е
любов. Без тези каче-
ства любовта е статична.

Ж.

**СПОМЕНИ,
ДОКУМЕНТИ,
КОМЕНТАРИ**

Вергилий Кръстев

I. БУЧА БЕХАР И СПЕСТОВНАТА КНИЖКА С ЧУЖДИ ПАРИ

1. За Буча Бехар съм написал очерк, публикуван в "Изгревът" том IV, с.590-592. Всичко описано там е вярно и важи и за днес и за утре.

2. Тя си беше написала много добре онова, което трябваше да остави за следващото поколение – своите размисли за Школата на Учителя. Аз бях изявил желанието да получа и да съхранявам всичко онова, което бе записала в онези години 1970-1978, когато всеки месец в София и в България се правеха обиски на Милицията на последователи на Учителя Дънов, взимаха ръкописите, унищожаваха ги, както и томчетата от Словото на Учителя Дънов. Такива бяха тези години от 1957 до 1990 година. Аз можах да ги запазя, но ми попречиха да дойдат при мен. Не ми ги дадоха.

3. През 1986 г. почина Боян Златарев, и в неговата къща на тавана бе укрil литературата на Учителя. И когато бях допуснат там да проверявам от двете му възрастни сестри, то там намерих част от архива и на Буча Бехар. И аз го прибрах. Но томчетата от беседите ги прибра Георги Драганов. Аз не исках да му възражявам, защото аз търсех архиви, а това него не го интересуваше. И така се разбрахме – аз прибрах нещо от архивите, а той прибра томчетата. Там имаше към 50 топа хартия, които Георги ги предаде на Лалка Кръстева и ги занесе при Савата Симов. А затова, че те съдействуваха - рождените сестри на Боянчо да прибера архива на Буча Бехар, то аз им разреших кармическите възли на рода. На голямата сестра наредих да си препише етажа от къщата на децата на мъжа ѝ от първия му брак, а на втората сестра, да препише първия етаж на своя друг племенник. И така отначало се дърпаха, но после всичко се уреди и те бяха много благодарни. Оцениха по достойнство онова, което направих за тях. Те не ми пречиха.

4. Онова, което прибрах за Буча Бехар не беше пълно. Може би бе половината от нейния архив. Бях научил, че го бях сложили останалия архив в бараката на Игнат Котаров, но след неговата смърт бе го прибрал Таню Желев [Виж Изгревът, т. X, с. 585-602, баща му е Желю Танев Николов]. Така знаех и ето сега на 19.IX.2003 г., го запитвам за този архив от тази барака, а той отрича, че е имало такова нещо. И нищо не знае по този въпрос. А някой знае. Или го укрива още, или го е унищожил, за да не го има.

След моя очерк в том IV, с. 590-592 досега никой не се е обадил от 1995 до 2003 година. Абсолютно никой. Това какво показва? Разрушението работи и днес.

5. Дойде времето, развързах чувалите, прегледах онова, което имаше у мен, работих няколко месеца, подредих го в папки, систематизирах материала и го предадох да се набира от Полина Тодорова Петкова от гр. Видин.

Показах ѝ онези места, които Лалка Кръстева бе зачеркувала оригинала на Буча Бехар, за да извади своето резюме и да го напише на пишеща машина към 32 страници. Връчих на Полина онова, което бе написала онази, която искаше да унищожи материалите на Буча Бехар. Трябваше да се убеди лично, да види и да пипне. А аз това съм го описал в "Изгревът" том IV, с. 591.

6. Досега никой нищо не е издал от нея. Така, че онези, които укриват материалите на Буча Бехар или са ги унищожили, те се ръководят от едно и също място. А това място го знаем, и знаем онези, които направляват и изпращат Разрушението.

7. Онова, което съм включил по раздели и концепцията на този том за Буча Бехар е направено добре. По-добре не може да се измисли. Това, с което

разполагах, го вложих. Има и други материали по други теми, но те не могат да се сложат тук. Тук този том е за Школата на Учителя Дънов.

Ако дойдат останалите материали на Буча Бехар, ще може да се издаде още един том.

8. И ето, идва времето да се провери дали онова, което съм писал за спестовната книжка на Буча Бехар е верно. И така, аз попаднах на два документа в нейния архив. Единият е **Упътване**, направено от Галилей Величков, за да може наследниците да се откажат от наследството на тези 800 лева, които тогава се равняваха на 900 американски долара в полза на сестра им Лиза.

Вторият документ е **удостоверение за пенсионния отдел и до ДСК** за парите.

9. И така, това бяха братски пари, които като домакин на стола на Рила през 1972 г., тя събираше. И вместо да ги предаде да ги съхраняват други помлади, то тя ги влага на влог на свое име. Аз съм държал тази книжка в ръцете си, и накрая я предадох на Драган Петков, който я унищожи. Това съм писал в „Изгревът“ том IV, с. 591.

Напълно съм сигурен, че тя не е искала да открадне и обсеби тези пари. А това бе десятък за Господа. Тя си замина много бърже, и парите ги взеха нейните роднини.

Ето това е развързката. И аз съм напълно сигурен, че тя си замина така бърже заради тези пари, които бе сложила на свое име. Това бе нарушение на окултния закон за Десятъка за Господа.

А ето тези два документа, които ги прилагам дословно, за да се види, че специално идват от Израел да приберат парите, които не са техни. А защо ли?

Ето защо аз издавам този том за Буча Бехар, но с пари от програмата на „Изгревът“. А те не са дали един лев!

УПЪТВАНЕ **от Галилей Величков**

След смъртта на Буча Самуил Бехар, са останали пет души наследници – сестрата Лиза Самуил Бехар и четирима братя, които живеят в Израел.

При това положение Лиза ще получи само 1/5 част от скромния спестовен влог на покойната си сестра и 1/5 част от последната ѝ пенсия, а останалите 4/5 части от влога и пенсията остават за нейните братя, или техните евентуални наследници, ако те са вече починали.

За да може Лиза да получи целия влог и цялата пенсия – необходимо е четиримата братя или техните наследници да се откажат от наследството на покойната си сестра Буча.

За тази цел – те трябва да подадат молба до Софийския районен съд, с нотариално заверени подписи – в която да пишат, че се отказват от наследството на своята покойна сестра Буча Самуил Бехар и да изпратят тези молби в България, за да се подадат пред съда.

Ако братята или някои от тях е починал – трябва да се представи удостоверение за неговите наследници – и неговите наследници трябва да подадат такива молби до съда със заверени подписи, че се отказват от наследството на леля си.

Молбата има следното съдържание:

До Софийски районен съд
София

МОЛБА

от _____
от Израел, гр. _____ ул III _____
за отказ от наследство

Другарю Съдия,

На 10 февруари 1978 г. в София почина моята сестра /или леля/ Буча Самуил Бехар.

С настоящата молба декларирам, че се отказвам от нейното наследство и моля моя отказ да бъде вписан в книгата за отказ от наследство.

Прилагам: удостоверение за наследници.

С уважение: _____

УДОСТОВЕРЕНИЕ

ЛЕНИНСКИ
РАЙОНЕН НАРОДЕН СЪВЕТ
№ 456/23.II.1978 г.
София

УДОСТОВЕРЕНИЕ

Въз основа кл. декл. и зав. от рег. за населението
Ленинският районен народен съвет удостоверява, че след смъртта си
бившият жител на София
БУЧА САМУИЛ БЕХАР – неомъжена

Починал на 10.II.1978 г., акт № 163,
е оставила законни наследници:

1.	сестра Лиза Самуилова Бехар	родена	1901 г.
2.	брат Израел Самуил Бехар	"	1889 г.
3.	брат Яко Самуил Бехар	"	1892 г.
4.	брат Исак Самуил Бехар	"	1895 г.
5.	брат Нисим Самуил Бехар	"	1898 г.

Настоящото се дава, за да послужи пред ДСК.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ: /подпис/

10. За описанията, които прави Буча Бехар мога да кажа, че това може да го напише и направи само една еврейка. А защо? Защото те вярват в Единния Бог, тяхното съзнание е по-разширено, виждат от високо нещата и събитията и ги описват, гледайки ги от високо. Така описанието на Буча Бехар е повече абстрактно, с по-голяма обхватност на събитията, с по-голяма далечина борава описанията. Това се дължи, че тя оглежда нещата, издигнала се на високо. Това е причината, и от там идва нейния стил за описание. Ако не се знае това, мнозина биха се учудвали защо така тя пише. За мен е обяснимо.

11. Буча Бехар има две приятелки, които също са учителки в началните училища. Едната е Наталия Чакова, и нейните спомени са описани в "Изгревът"

том VI, с. 3-136. А другата е Петра Шелингозова. Тя е разказвала много от случките, които е имала на село като учителка, и тези случки Буча Бехар ги описва в нейните две публикувани книжки от разкази, които споменахме. В едно от тефтерчетата на Буча Бехар имаме малко данни за Петра Шелингозова. Тя е родена на 19.V.1905 г. стар стил, или 1.VI.1905 г. по нов стил. Други данни за нея нямаме. Били са първи приятелки. На много от запазените снимки са заснети и трите приятелки: Буча, Наталия и Петра.

12. Снимките, които прилагам, съм ги взел в захвърления ѝ архив на тавана на Боян Златарев още през 1986 г., а друга част съм ги издирвал. А в колекцията на Пеню Ганев има една поредица от снимки, на една екскурзия с Учителя, при която присъствуват и трите приятелки Буча, Наталия и Петра. Тази екскурзия от 5.VIII.1931 г. е публикувана в "Изгревът" том XVII в снимковия материал с номера от № 29-31.

13. Този том е обобщаващ, и той ще бъде публикуван накрая, когато преминат другите томовете. Или по-точно, когато му дойде времето и когато му се определи мястото от Онзи, Който направлява издаването на "Изгревът" от Невидимия свят.

14. Запазени са две писма на Буча Бехар до Петра Шелингозова.

Едното е от 14.V.1971 г., а другото от 5.VII.1972 г.

Аз ги прилагам, за да се види отношенията им. Тук са споменати лични имена. Петра е Петра Шелингозова, Борис е Борис Николов, Савата е Сава Симов, Галето е Галилей Величков.

А сега следват двете писма:

ПИСМО ДО ПЕТРА ШЕЛИНГОЗОВА – 14.V.1971 г., София

гр. София

Мила Петра,

Вчера – неделя късно ми донесоха твоето бързо писмо. Днес смятам да му пиша, така му казах по телефона, като получа сведенията да му пиша. Дали ще отговори не зная, или по телефона ще трябва да говорим, ще го помоля да се обади по някакъв начин. Само ти можеш да кажеш дали тази билка ти помага и колко. Как я чувствуваш ти? Не разбрах защо се получи пак повръщане, много ли време ти трая, или не продължи. Той каза, че повръщането трябвало да спре вече още първия път.

За водата Петра, непременно ще изпратя, но не в този момент, ще трябва да говоря с бр. Димитър да занесе кошницата до гарата, много е шантаво времето и валя вчера целия ден. Аз нещо не съм добре – в събота премериха кръвното, не се уплаших, но лекарката каза да внимавам и да взема мерки – 215-105. Никога не съм имала така високо. Вчера цял ден лежах, смятах да излеза да се поразходя, но времето попречи, пък нали при кръвно било по-хубаво да се лежи. И днес ще направя също и от вчера почнах да взимам средства за намаляване. Тя иска непременно да види урината, за да разбере откъде и от какъв характер е, затова днес ще занеса да я изследва. Това е положението – как ми се отразява върху дишането не мога да си поема дъх – също както едно време на тебе ти ставаше, дали не е нещо бронхиално или сърдечно, не го зная. Но ще следим тази седмица, дано ми поопекне малко. Намалих до минимум хляба, нали не бивало много хляб – мазнини и без това не употребявам много. Сега сме на салати повече.

Тук нищо особено. При Галето не съм отишла, и някак си не ми е удобно да отивам. Не бил по-добре, напротив вчера чух, че имало усложнение, други казват, че бил по-добре, не можеш да разбереш точно какво е. Пази легло и си

стои с черни очила на очите – те били засегнати. Като науча нещо повече, ще ти пиша.

Другото е добро, времето се поразвали, вярвам и у вас да е студено и дъждовно. Аз нищо не правя, лежа и чета, опитвам се да търся причините – умора, тревога, кахъри или нещо друго, може ли да знае човек от какво му става това или онова, дано мине. Имам една тежест в главата и малко очите уморени ги усещам. Все ми се лежи.

Казах ти всичко, нищо не съм скрила, бъди уверена.

Обаждай се да зная как си ти. Ще пиша пак, като изпратя водата.

Много здраве на всички! От Лиза също много здраве!

Бъди бодра и духом крепка! – И аз искам да бъдеш здрава.

Искам го Петра.....

Целува те топличко: Буча

Сряда ще изпратя вода. Търсете кошницата към петък, събота. – Б.

ПИСМО ДО ПЕТРА ШЕЛИНГОВА – 5.VII.1972 г., София

Мила Петра,

Пътувах добре, да не кажа много добре.

В Пловдив успях да се справя с багажа и не потърсих ничия помощ, за десет минути стигнах до гишето и още за пет се качих на готовия за тръгване влак и след още пет минути влакът потегли. В девет и шестнадесет минути бяхме на гара Подуене. Опитях се да хвана рейса, но ми се видя толкова трудно и мъчително за моята умора, че се принудих да чакам таксиметрова кола, не закъсня след пет минути, и за 64 стотинки ме стовари пред вратата. Можеш да ме поздравяш, че бях много послушна. Кажете това на Мика, и моите благодарности. Преди да се наобядвам слязох долу за очилата. Това беше първата ми работа. Невъзможно е за петък да бъдат готови, ще дойдете утре в десет часа. Днес, петък в десет часа бях долу и ги взех.

Впрочем нека продължа с вчерашния ден. Точно на площад "Славейков" срещнах Галилей – той вече научил, че съм била при тебе и ме попита как си – казах, каквото можах и каквото трябваше – нищо, каза, ще мине, но безусловна диета – млечна най-вече и безсолна. Щял да се осведомява от своите източници и щял да ми каже. Тръгнах за чайници и той тръгна да си купи хляб и ми разказа какво става тук, т.е. за Рила. Той със Савата щял да ходи до езерата за един ден, щял да се отбие при Борис и т.н.... Разделихме се някъде и аз тръгнах да търся чайник. Обиколих всичките магазини, където съм ги виждала, отидох и на пазаря, свърнах и в ЦУМ – до един часа се шляех и исках още в един магазин, но бях вече изгладняла и се върнах дома. Имаше само от тези, за които бях ти казала, същите, но без капаци. Те и без туй никаква работа не вършат, ние ги употребяваме от една-две години, капака не сме го дигнали, не става нужда и трудно се манипулира. Струват по-евтино и също са така красиви. Взех един с условие, ако Гина не го хареса, ще ѝ върнем парите, чайникът нека остане. Видях, че в същия магазин има и от тези зелените, те били съветски и ми се видяха хубави, не са скъпи, турих още един лев и стотинки и го взех. Двата струват 6 лева и 40 или 60 ст. Записах цената и ще я видите. Ако Гина ги иска, нека ги вземе и двата, ако иска единия, ако иска, никак, каквото иска. Нека останат у вас, и после ще видим какво ще ги правим. Трудно се намират чайници, а чугунени няма никъде. Това е по въпроса за Гина, ако ги хареса и ги вземе и двата, нека да ѝ са честити за новата къща. Изпращам ги заедно с очилата и ще гледам да помоля Илия да ми даде малко червен кантарион и

ще туря и жълт, за да си направиш лекарство и Галето каза, че те действували много добре.

Сега Петра, това е за вас – за тук. Наталия малко е поизстинала. А снощи нека се изразя така се докопа най-после до Тодоров, той бил на летуване, но момчето му се разболя и прекъсна почивката и тя е много доволна, прегледал снощи Райна и казал да продължат същото лекуване и т.н.... Намерил, че добре върви лекуването.

Накрая да кажа, какво става с моето отиване на Рила – времето тук е направо студено, за първи път си сложих жилетка, какво щях да правя при вас с тия тънки дрехи... Да отида на Рила след тия дъждове, тук вчера се изля голям дъжд, сега пак е нагрозено, днес една група тръгна, но аз и за понеделник няма да се реша. Независимо от времето и нещо друго ме спира, което не мога да кажа, което не разбирам, но което е дълбоко и глухо, откъде идват сигналите не разбирам, затова Петра решила съм да чакам. Същевременно по малко се стягам, но не зная, може би няма да се реша да тръгна и най-вече няма да посмея да не се вслушам в онези вътрешни разпореждания, които са по-важни от всичко.

Ще ти пиша пак. Между другото изпращам ти накратко в съкратен вид, правилника по който тази година става летуването на Рила – вече чухме, че варненци и габровци протестирали. Да.....

Петруш, пази се добре, лекувай се както можеш, внимавай и пий повече мляко, нека млякото да ти бъде основна храна. Съветвай се и намери време да ме държиш в течение на всичко. Пиши ми, тук съм още и ще бъде вероятно и през другата седмица, затова не закъснявай с писмото, искам да знам точно как си. Премести ли се горе, или спиш долу, всичко ми пиши.

Поздрави всички дома, много здраве от Лиза!

Целува те топличко: Буча

Правилникът обхваща пет страници ситно написани. Би трябвало да го препиша открай до край, и да си го имам, ей така за спомен. Но ето, че аз не издържах може би съм много уморена и не ми се пише. Съжалявам, че няма да го имам в пълен вид.

Изпращам ти го в съкратена форма, дано го разбереш, но ти нали си схватливо момиче, всичко ще разбереш добре. Такова незапомнено нещо, за всичко са се погрижили тия хора и вероятно ще продължават да се грижат за нашето спасение духовно и физическо – нека ни са живи! Съхрани го заедно с онова писмо, което оставих между листовите, които задигнах от Пини и ги оставих там, ще ми ги изпратиш при пръв удобен случай. Забравила съм го.

Б.

15. Прегледах нейните тефтерчета, подбрах 6 от тях. Прочетох ги и онова, което бе изваждала от Словото на Учителя – от беседите и лекциите като мисли, мота, формули, аз ги обозначах последователно по номера.

16. Подредих тефтерчетата и всичко, което е изваждала Буча Бехар го обозначах дословно. Не съм прескочил нищо. Това е една голяма нейна работа, продължила години.

Една от задачите, които е давал Учителя на учениците си е да си изваждат мисли, мота, формули в своите тефтерчета и с тях да работят. Това е правила и Буча Бехар.

17. Ще завърша с една извадка на Буча Бехар, която не е включена в 6-те тефтерчета, от Словото на Учителя:

“Какво е човек, за да каже:
Аз зная, аз мога. Един е автора на всичко!
Благословен да е Великият извор!”

И още една извадка:

“Велики Господи на вечността, заради Тебе съм готов
да понеса всички страдания и изпитания.”

И още един финален акорд:

“Аз толкова възлюбих Бога,
щото жертвувам всичко, за да го позная.”

Амин!
1.X.2003 година
Вергилий Кръстев

II. СПАСЯВАНЕТО НА БЪЛГАРСКИТЕ ЕВРЕИ

Кой спаси българските евреи?

1. Виж „Изгревът” том I (1993 г.), с. 483-485 и „Изгревът” – том I – второ издание, 2011 г., с. 572-574.

Описано е от Борис Николов през 1972 г., а публикувано през 1993 г. – 3 години след промените от 10 ноември 1989 г., когато официалното комунистическо управление се оттегли от явната политическа власт, за да възприеме друга форма на управление до сега през 2013 г.

Това е епохата на анархията, която ще действа в България 45 години – от 1990 г. до 2035 г. Управлява се от мафията, която е сраснала с властта. Всичко е мафия отначало до края!

2. Спасяването на българските евреи се извършва от Учителя Дънов, чрез Любомир Лулчев. Всичко е описано както трябва.

Този, който пръв отива да разкаже на Учителя е д-р Методи Константинов, който е определен от властите да придружи вагоните натъпкани с евреи за Полша, понеже той е завършил там, знае езика им и има полски докторат.

3. Разказано е за лъжите на българските управници от 1944 – 1989 г. и от 1990 до сега – 2013 г. А защо?

Защото не признават Петър Дънов като Учител. Те не Го признават дори за проповедник. Той за тях не съществува.

Накрая сме цитирали думите на Учителя: „Каквото е отношението на българите към мене, такова ще бъде отношението на света към българите.”

Това се изпълни. И ние го проверихме.

Диамантите на евреите и Скинията на Мойсея

1. Виж „Изгревът” том I (1993 г.), с. 485-486, „Изгревът” том I – второ издание, 2011 г., с. 574-576.

Еврейската община в София изпраща 3-ма свои представители да посетят Учителя, за да Му предадат няколко диаманта, които се явяват като символи в техните богослужения.

2. Случаят подробно е описан. Учителят бе казал: „Докато евреите не приемат Христа, те няма да получат право на Отечество. Чак тогава ще се помирят с арабите и с целия свят.“

Ние това го проверяваме до днес – 2013 г.

Еврейският равин в София става християнин

1. Виж „Изгревът“ том I (1993 г.), с. 487. Виж „Изгревът“ том I – второ издание, 2011 г., с. 576-577.

Това е един разказ за еврейския равин в София Даниел Цион, който става християнин и приел Учението на Христа.

2. Евреите в Израел го отхвърлят, а той е проповедвал идеите на Учителя Дънов.

3. Учителят бе препоръчал на всички евреи в България да се прекръстят с български имена. Но те се прекръстиха само по форма. Пример: Буча Бехар се прекръсти на Божанка. Но накрая те си останаха със същите си имена. Какво това означава? Те още не приемат Петър Дънов за Учител. Те още не знаят какво значи Учител, Миров Учител, Всемировият Учител – Беинса Дуно.

Много богати еврейки идват тук в България, омъжват се за българи, приемат техните имена. Така се укриват от гоненията на фашистите, и се спасяват. Аз познавах такива случаи.

Кой е ръководителят на Бялото Братство в България?

1. Виж „Изгревът“ том I (1993 г.), с. 487-491, виж „Изгревът“ том I – второ издание, 2011 г., с. 577-581.

Отговаряме какво представлява Бялото Братство, кой е Учителя, кой е Мировият Учител и Всемировият Учител.

2. Виж „Космогония“, том I (1993 г.), с. 632-672 и том I – второ издание, 2011 г., с. 730-782.

3. Последната приказка на Учителя Дънов за святият човек и разбойниците.

Виж „Изгревът“ том I (1993 г.), с. 489-491. Виж „Изгревът“ том I – второ издание, 2011 г., с. 579-581.

Тази приказка означава как ще се развият събитията в България. До 2013 г. се изпълнява всичко от приказката строго последователно.

И няма защо да се чудят днес българите каква е тази орисия, която ги е завъртяла. Описана е. Публикувана е. Да са я чели. Няма оправдание за никой.

Там е даден какъв е изходът.

Спасяването на евреите

1. Виж „Изгревът“ том IV (1995 г.), с. 533-535 от д-р Методи Константинов, който е първият представител, който участва в спасяването на евреите. От него се започва.

2. Разказът е документален, и бе направен през 1974 г. Той беше го разказвал много пъти на различни лица. Но, като че ли нищо не бе се случило. Намерих се аз, че го записах и го публикувах през 1993 г. Тогава имаше още

няколко живи от последователите на Учителя Дънов, които потвърдиха това.

3. Когато приключих с магнетофонния запис със спомените на Методи Константинов, изведнъж чухме гърмежи, и на небето се виждаха разноцветните ракети. Това бе 9 септември 1974 г., и се чествуваше 30 годишнината от 9 септември 1944 г. и идването на комунистите на власт за следващите 45 години от 1944 – 1989 г.

Ние излезнахме на балкона и се любувахме. Пожелахме си да бъде това пророчество, и да се изпълни с публикуването на спомените на Методи Константинов. Те се отпечатаха през 1995 г. от с. 533 – 535. Така пророчеството се сбъдна.

Какво бе учудването ми, че не го четяха, а го отхвърлиха! А защо? Виж с. 614-636, том IV. Там се крие отговорът. Категоричен.

4. Спасените евреи са около 40 000 човека. Тогава всички знаеха кой е Този, Който ги е спасил.

Заминаха си живи за Израел, новото им Отечество. Знаеха, но не искаха да разкажат истината на своя спасител. А защо? Защото не Го признаваха за Учител.

5. Изводът е, че докато евреите не приемат Христа, няма да могат да решат своята карма и да се примирят с арабите. А защо?

6. Евреите не знаят от думите на Учителя Дънов следното: „Прероденият Мойсей е Мохамед.”

Разбирате ли какво това означава?

Ако го приемете, тогава къде е спасението? В Мойсея или в Мохамед, когато това е една и съща историческа личност, чрез която днес има две воюващи на живот и смърт две религии – еврейската на Мойсей и тази на пророк Мохамед.

Разрешете тази загадка. А тя се разрешава на с. 534-535 в том IV на „Изгревът”.

7. „Прероденият Мойсей е Мохамед.”

Аз бях този, който изнесох и отпечатах тази космическа истина в „Изгревът”. Учителят я бе казал в една от Своите беседи, и тя е била публикувана. При следващите издания тя бива извадена и заместена с други думи. Това е направено от онези, които не са искали да се изнесе тази тайна, защото на мнозина не е изнасяло това.

И кой е Учителя Дънов, и кои сте вие човешки нищожества, и защо заблуждавате света? Отговорете.

Само аз мога да ви изнеса и съобща това, защото съм присъствал и в двете епохи*, дори и в третата епоха на Учителя Беинса Дуно.

Виж „Изгревът” том XXIV, с. 401, точка 38 – какво означават тези три Школи – на Мойсея, Христа и Учителя Дънов. А в точка 39 и точка 40 е дадено разрешението на въпроса как Космическия Дух движи историята на човечеството.

Кой спаси евреите от лагерите на смъртта?

1. Виж „Изгревът” том IV (1995 г.), с. 251-252. Разказва Нестор Илиев. Лично знае за този случай, защото е съвременник на Методи Константинов. Знаели са го всички на Изгрева.

2. Знаели са го всички последователи на Учителя в София. Знаят го и го разказват на ухо на своите верни приятели.

3. Но дойде това време, и ние го публикувахме този разказ на Нестор Илиев в „Изгревът” том IV, с. 251-252.

4. Това е единствения случай, когато цар Борис III приема решението на Учителя. И това го спасява, и то само временно от Хитлер. Но спасява династията му.

Методът на Учителя за опитомяване на вълците

1. Виж „Изгревът“ том VIII, с. 635-636 от Тодор Маринчевски. Той е един от сътрудниците на Любомир Лулчев.

2. Публикуваме едно „Осветление“ от равин Даниел Цион от София, в което признава на 16.XII.1944 г., че онзи, чрез който са спасени евреите, е Любомир Лулчев. А всички са знаели Кой му е наредил и Кой е разрешил спасението на евреите.

А това бе Учителя Дънов.

Спасяването на евреите

1. „Изгревът“ том XIII (2000 г.), с. 472-473 – разказ на Милка Говедева.

2. Потвърждава се историята за спасяването на евреите.

3. Ще си прочете и решението на Учителя, че дава властта на комунистите за следващите 45 години – 1944-1989 г.

4. В „Изгревът“ том XX на с. 1028, №70 има съобщение за спомените на Милка Говедева.

Истината за спасяването на евреите в България от нацизма, хитлеризма и фашизма

1. „Изгревът“ том XXI, с. 385-396.

2. Бележки на съставителя на „Изгревът“ – Вергилий Кръстев, с. 397-400.

3. Осветление от Даниел Цион, с. 401-402, също и с. 465-467.

4. Какво казва народния съд за Любомир Лулчев, чрез когото са спасени евреите, с. 400.

5. Ролята на цар Борис III при изселването на евреите от България, с. 403-406.

6. Как се изопачава и скрива истината за спасяването на евреите? – с. 406-408.

Как се укрива Истината за спасяването на евреите от Учителя Дънов?

1. С всички възможни и невъзможни средства от тогава та чак до сега – 2013 г. И по-нататък!

2. В момента в България се правят филми как българския народ в лицето на разни политици, църковници и цар Борис III са ги спасили. А това е лъжа. И знаят, че лъжат.

3. Лично Весела Несторова занесе „Изгревът“ том I на един еврейски историк, дошел от Израел, и му посочи кой е Спасителят. Разговаряха на английски. Обеща, че ще дойде повторно да проучи въпроса. Но не дойде. А защо не дойде? Отговорете си.

4. Лично Лидия Аладжем и Марийка Марашлиева цяла седмица стояха пред вратите на еврейското посолство, и държаха в ръцете си „Изгревът“ том I, с което искаха да им покажат кой е Спасителя на евреите в България.

Чакаха 7 дни. Никой не ги прие. Дори ги изгониха накрая. Върнаха се разплакани.

5. Стоят пред мен и плачат. Казвам им: „Аз нали ви предупредих, че те няма да ви приемат. Е, проверихте ли си всичко?“

6. В заключение мога да кажа, че написах този материал във връзка с издаването на поредния том на „Изгревът“, който е предназначен да приеме спомените и творчеството на Буча Бехар. Само заради еврейката Буча Бехар.

7. Навремето Буча Бехар се прекръства на Божанка по настояване на Учителя Дънов. Прекръства се, но не остава с новото си име. Не го приема официално. И така си остава с еврейското си име Буча Бехар. Имате ли отговор? Аз имам.

8. Всички няколко евреи, които бяха дошли в Школата на Учителя, се провалиха. И не изпълниха онова, за което бяха дошли.

9. Но понеже Буча Бехар беше откликнала на Духа, Който управлява поредицата „Изгревът“, това я спасява завинаги. И описа онова на което бе свидетел, и което бе преживяла.

Този ѝ дух намери Онзи, Който запази творчеството, и накрая го публикува със средствата на програмата на „Изгревът“.

Само с тях, а не чрез други. Това е!

**Посвещенията са извадки от резюмета
на лекциите на Учителя Дънов написани от Буча Бехар:**

ПЕДАГОГИЧЕСКА ЛЕКЦИЯ "МЕТОДИ ЗА ЧИСТЕНЕ"

СНИМКИ ЗА ИЗГРЕВА И ШКОЛАТА

Бележки към с. 588-688

1. **От “Опълченска” № 66, домът на Гумнерови**
 - Виж Изгревът, т. 12, снимки № 1-40.
2. **Големият салон на Игрева**
 - Виж Изгревът, т. 8, снимки № 13; т. 16, снимки № 40-43; т. 20, снимки № 4-5
3. **Приемната**
 - Виж Изгревът, т. 9, снимки № 11
4. **Параходът**
 - Виж Изгревът, т. 9, снимки № 8-10
5. **Трапезарията, малкия салон**
 - Виж Изгревът, т. 8, снимки № 14; т. 9, снимки № 6-7
6. **Под сянката на лешниците**
 - Виж Изгревът, т. 1. 2. изд. 2011, снимки № 5-6
7. **Къщата с верандата**
 - Виж Изгревът, т. 18, снимки № 12-14
8. **Бате Ради**
 - Виж Изгревът, т. 22, снимки № 59
9. **Празничната трапеза**
 - Виж Изгревът, т. 24, снимки № 61-63
10. **Съборът, 1926 г.**
 - Виж Изгревът, т. 24, снимки № 51-60
11. **Обяд на Изгрева**
 - Виж Изгревът, т. 23, снимки № 32-33
12. **Съборът, 1927 г.**
 - Виж Изгревът, т. 9, снимки № 3-5
13. **Георги Радев**
 - Виж Изгревът, т. 18, снимки № 5-22
14. **Борис Николов**
 - Виж Изгревът, т. 1. 2. изд. 2011, снимки № 22-23, 39-40, 60-65, 88
15. **Жечо Панайотов**
 - Виж Изгревът, т. 15, снимки № 1-51
16. **Панеритмия на Изгрева**
 - Виж Изгревът, т. 16, снимки № 44-47; т. 20, снимки № 6-14
17. **Пеневритмия на Рила**
 - Виж Изгревът, т. 16, снимки № 48-61; т. 18, снимки № 30-35; т. 20, снимки № 47-53; т. 22, снимки № 113-120
18. **Салонът отвътре**
 - Виж Изгревът, т. 9, снимки № 12-13
19. **Учителят**
 - Виж Изгревът, т. 14, снимки № 1-37; т. 16, снимки № 1-23; т. 17, снимки № 1-29; т. 19, снимки № 1-6; т. 20, снимки № 1-4; т. 21, снимки № 1-18; т. 22, снимки № 1-5, 13-14; т. 23, снимки № 71-80; т. 25, снимки № 98-100

СКАНИРАНИ ДОКУМЕНТИ

Упътване от Галилей Величков и Молба за отказ от наследство

След смъртта на Буча Самуил Бехар - са останали пет души наследници - сестрата Лиза Самуил Бехар и четирима братя - които живеят в Израел.

При това положение Лиза ще получи само 1/5 част от скромния спестовен влог на покойната си сестра и 1/5 част от последната ѝ пенсия, а останалите 4/5 части от влога и пенсията остават за нейните братя или тяхните евентуални наследници, ако те са вече починали.

За да може Лиза да получи целия влог и цялата пенсия - необходимо е четиримата братя или тяхните наследници - да се откажат от наследството на покойната си сестра Буча.

За тази цел - те трябва да подадат молба до Софийския районен съд, с нотариално заверени подписи - в която да пишат че се отказват от наследството на своята покойна сестра Буча Самуил Бехар и да изпратят тези молби в България за да се подадат пред съда.

Ако братята или няком от тях е починал - трябва да се представи удостоверение за неговите наследници - и неговите наследници трябва да подадат такива молби до съда с заверени подписи, че се отказват от наследството на леля си.

Молбата има следното съдържание:

До софийския районен съд
София

М о л б а

от

от Израел, гр. _____ ул. III

за отказ от наследство

Другари Съдия,

На 10 февруари 1978 г. в София почина моята сестра /или леля / Буча Самуил Бехар.

С настоящата молба декларирам че се отказвам от нейното наследство и моля моя отказ да бъде вписан в книгата за отказ от наследство.

Предлагам: удостоверение за наследници.

С уважение : _____

Удостоверение за пенсионния отдел

ЛЕНИНСКИ

РАЙОНЕН НАРОДЕН СЪВЕТ

Удостоверение

№ 456/23.II. 1978 г.

София

Въз основа кл.декл.и зав.от рег.за населен

Ленинският районен народен съвет удостоверява, че след смъртта
си бившият жител на София

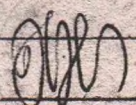
БУЧА САМУИЛ БЕХАР-неомъжена

починал на 10.II.1978 197 год., акт № 163

е оставил законни наследници:

1. сестра <u>Лиза Самуилова Бехар</u>	родеи	<u>1901</u>	г.
2. брат <u>Израел Самуил Бехар</u>	"	<u>1888</u>	г.
3. брат <u>Яко Самуил Бехар</u>	"	<u>1882</u>	г.
4. брат <u>Исак Самуил Бехар</u>	"	<u>1895</u>	г.
5. брат <u>Нисим Самуил Бехар</u>	"	<u>1898</u>	г.
6. _____	"	_____	г.
7. _____	"	_____	г.
8. _____	"	_____	г.

Настоящото се дава, за да послужи пред ДСК.

НАЧАЛНИК ОТДЕЛ:

БЕЛЕЖКИ КЪМ СНИМКИТЕ

1. Снимка № 21. Буча Бехар на екскурзия с Учителя и приятели над езерото „Бъбрекът“ или „Махабур“ на 5 август 1931 г.

Седящи: 1. Йордан Савов, 2. Стоянка Илиева, 3. Учителят, 4. Иван Кисьов, 5. Елена хаджи Григорова, 6. Наталия Чакова, 7. Теофана Савова с плетената шапка, 8. Савка Керемидчиева, 9. Дора Савова (сестра на Теофана).
Прави: 10. Димитър Цеков, 11. Буча Бехар, 12. Петра Шилингозова с бялата забрадка.

2. Снимка № 22. Буча Бехар на екскурзия с Учителя и приятели при шестото езеро „Сърцето“ на 5 август 1931 г.

1. Димитър Цеков, държи в лявата си ръка бялата шапка, а с дясната се подpira с бастуна, 2. Стоянка Илиева, 3. Йордан Савов, 4. Елена хаджи Григорова, 5. Учителят, 6. Савка Керемидчиева, 7. Теофана Савова до Савка, 8. Дора Савова (рождена сестра на Теофана), 9. Наталия Чакова, 10. Иван Кисьов, 11. Крум Няголов – с бялата рубашка, 12. Буча Бехар, 13. Петра Шилингозова с бялата забрадка.

3. Снимка № 23. Буча Бехар на екскурзия с Учителя на 5 август 1931 г. на поляна над „Шемхаа“.

1. Наталия Чакова, 2. Стоянка Илиева, 3. Дора Савова, 4. Петра Шилингозова, 5. Савка Керемидчиева, 6. Буча Бехар, 7. Елена хаджи Григорова, 8. Йордан Савов, 9. Учителят, 10. Иван Кисьов, 11. Теофана Савова с шапката, 12. Крум Няголов с бялата рубашка.

4. Снимка № 24. Група приятели на Рила.

1. Катя Грива, 2. Буча Бехар, 3. Петра Шилингозова, 4. Олга Славчева, 5. Боян Боев, 6. Дете, 7., 8. Елена Андреева, 9.
Прави: 10. Стоянка Илиева, 11. Наталия Чакова, 12. Димитрина Антонова, 13. Савка Керемидчиева, 14. Паша Христова.

5. Снимка № 25. На Рила пред второто езеро.

На трети ред: 1. Наталия Чакова, 2. Буча Бехар, 3. Петра Шилингозова.

На втори ред: 4. Катя Грива, 5. Димитър Грива.

Седящи: 6., 7. Стефана Грива.

6. Снимка № 29. На Рила – Учителят пред масата.

1. Учителят, 2. Катя Грива, 3. Старата Попова – София Попова, 4. Пенка Белева, 5. Буча Бехар зад Пенка Белева и накрая, 6. Михаил Стоицев, 7. В средата е Боян Боев с бялата рубашка.

7. Снимка № 37. Буча с приятелки на Рила – 30 юли 1939 г.

1. Ема Рибa, 2. Буча Бехар с бела кърпа, 3. Марияна от Литва – с кърпа на главата, 4. Елена Андреева, 5. Петра Шилингозова

8. Снимка № 38. Буча Бехар на Рила с приятели.

1. Петър Камбуров – седнал, 2. Петра Шилингозова, 3. Буча Бехар, 4.

9. Снимка № 51. Прощаване с ул. „Опълченска“ № 66.

Виж „Изгревът“ том XII, снимки № 1-33.

1. Васко Искренов – фотографът, 2. Мария Тодорова, 3. Борис Николов, 4. Благвест Тошев, 5. Райна Калпакчиева, 6. Буча Бехар, 7. Василка Иванова – права, 8. Наталия Чакова – права, 9. Милка Аламанчева, 10. Елена Андреева, 11. Гита Стратева.

ПОСВЕЩЕНИЕ ЗА УЧЕНИКА И КАРМАТА МУ

1. **ЧИСТОТАТА** на човешкото сърце и ум става по 3 метода: чрез утаяване, чрез филтриране или прецеждане, или чрез дестилация, или изпаряване.

2. **УТАЯВАНЕТО** е подобен процес на филтрирането, но придръжен с по-малко скърби и страдания. Колкото са по-големи скърбите и страданията, толкова и пречистването е по-голямо.

3. При **ФИЛТРИРАНЕТО** скръбта е в началото, а радостта - в края. При филтрирането се отива в материята и после се излиза на повърхността. Това е ликвидиране на **КАРМАТА**.

4. При **ИЗПАРЯВАНЕТО** радостта е в началото, а скръбта е в края. Когато човек започне да скърби при изпаряването си, да не пресича скръбта си, а да продължава по-нататък и да влезе дълбоко в земята да се пречисти и после да излезе на другия край на повърхността, дето го очаква радост и веселие.

5. Тъй щото, като съединим двата края на страданието и двата края на радостта ще образуваме един кръг, в който животът протича. Когато човек не разбира този закон той вижда само, че скръбта се сменява с радостта и радостта се сменява със скръбта. Но защо става това не може да разбере.

6. Филтрирането е обикновено метод за сърцето, а изпарението е метод на ума. Обаче отвореме навреме тези два метода се кръстосват. Така се образува един непреривен кръг на движение между чувствата и мисленето.

7. Няколко положения има, които човек трябва да знае за кармата. Има кармични страдания, които идват като последствия от миналото, обаче има страдания, които по неподвиждане човек сам си създава.

8. Кармата на човека не би се явила, ако в най-близкия момент на настоящето, не се създаде за това някаква причина. Когато човек изгубва любовта си, кармата дохожда на нейно място. Когато човек изгубва радостта си, скръбта дохожда на нейно място. Когато човек изгубва милосърдието си, страхът и насилието дохождат на нейно място.

9. До каквото положение и да сте достигнали, ще ви върнат да изплатите **КАРМАТА** си и после пак ще продължите. Вие мислите, че в еволюцията няма връщане. Има и затова не можем да избегнем кармата си! Само когато човек си служи с Божествената любов, той ликвидира кармата си.

10. Който разбира законите, той ще изправи погрешките си чрез трансформиране на съзнанието. Този е един от най-мъчните методи за приложение. Всичко се крие в съзнанието на човека. Затова именно там трябва да започне работата над себе си. Чистенето на съзнанието става чрез филтриране и дестилация. Да чистиш съзнанието си, това значи да трансформираш съзнанието си от по-ниско да стигне по-високо състояние.

Съдържание
“Изгревът ...”, том XXVIII

БУЧА БЕХАР
ученичка и творец
(6.01.1903, Пловдив –10.02.1978, София)

посвещение за ученика и учителя.....	2
А. УЧИТЕЛЯТ.....	4
Част 1. ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА (София – Изгрев, 1966 г.).....	5
Глава 1. Разкриване на реалността.....	5
1. Едно столетие.....	5
2. Учителят.....	9
Глава 2. По следите на казаното.....	23
1. “Аз съм един прост събеседник”.....	23
2. Аз съм човекът.....	26
3. От непоръчаните.....	29
4. За тази дума.....	33
5. Обичам живите икони.....	37
6. Решил съм... ..	39
7. Моите думи.....	42
8. Радвайте се и благодарете... ..	44
9. В името на какво ще ме съдите... ..	46
Глава 3. Принципи на Учението.....	49
1. Любавта.....	49
2. Огнената вълна.....	52
3. Родена през вечността.....	55
4. Добрата земя.....	57
5. Разбиране и неразбиране.....	59
6. Оригиналът.....	61
7. Великият опит.....	64
8. Едно житно зърно е попаднало на браздата.....	66
9. Гладът.....	68
Глава 4. Мъдростта.....	71
1. Новата светлина.....	71
2. Елементи на духовния свят.....	73
3. Синтезът.....	76
4. В света на измеренията.....	78
5. Виделината.....	81
6. Новата мисъл.....	83
7. Жажда към знание.....	86
8. Контрастите.....	87
9. Пентаграмът.....	90
Глава 5. Учителят и истината.....	93
1. “Един образ в обикновения живот	93
2. Ако има човек в България... ..	95
3. Той живя Учението.....	98
4. “Къде живееш?.....	101

5. Истината и Той.....	104
6. "Говоря ли Истината?.....	106
7. Бисерът на безконечността.....	108
Глава 6. Разкриване на реалността.....	113
1. Животът на проявения Бог.....	113
2. Един пасаж от Словото на Учителя.....	116
3. Реалността.....	119
4. Двете имена.....	122
5. Първата заповед.....	124
6. Изворите.....	127
7. Аспекти.....	129
8. Невидимото слънце.....	131
9. Три допирни точки.....	134
10. Дискусия.....	136
11. Ако можеш да докажеш... ..	140
12. Реалността е вечно настояще.....	143
13. Не ме питайте, какво нещо е Бог.....	147
14. Важни моменти в природата.....	150
Сканирани документи:.....	153
1. Разкриване на реалността (с. 1).....	153
2. За тази дума (с. 1).....	154
3. В света на измеренията (с. 1).....	155
4. Той живя Учението (с. 1).....	156
5. Животът на проявения Бог (с. 1).....	157
5. Първата заповед (с. 1).....	158
7. Три допирни точки (с. 1).....	159
8. Дискусия (с. 1).....	160
Част 2. ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА. Музикална и хореографска поема (София – Изгрев, 7.02.1967 г.).....	161
Глава 1. Разговор с великото.....	161
1. Музиката.....	161
2. Тя е навсякъде... ..	162
3. Слънцето и музиката.....	163
4. Изпълнението.....	165
5. Музикално общество.....	166
6. Песните на Учителя.....	169
6.1. "Излязъл е сеяч да сее".....	169
6.2. "Благословен Господ Бог наш".....	173
6.3. "В начало бе Словото".....	173
6.4. "Духът Божи".....	176
6.5. Музикален живот.....	178
6.6. Алилуйя.....	181
6.7. "Странник съм в този свят".....	187
7. Молитвата.....	191
7.1. Разговор с Великото.....	191
7.2. Тайната стаичка.....	194
7.3. Молитвата на ученика.....	196
7.4. В този бурен кръстопът друго нямаш.....	198
Глава 2. Движение и гимнастика.....	200
1. Движението.....	200
2. Изгревите на слънцето.....	203

3. Паневритмия : хореографска поема.....	206
Глава 3. Братството – идея на нашето време	215
1. Братство единство.....	215
2. Побратимяване.....	217
3. Братството.....	219
4. Веригата.....	223
5. Живото тяло на братството.....	226
6. Писани и неписани закони.....	230
7. Малкият плюс	233
8. Единството.....	236
9. Двете поколения	237
Глава 4. Съборите – духовните празници на братството	240
1. Търново.....	240
2. София–Изгрев.....	244
3. “Пътят на Ученика” – събор, 1927 г.....	247
4. Покрай водите на Седемте рилски езера: събор, 1939 г. ...	251
5. Като вик на съдба – любовта: Рила, последния събор, 1939 г.....	254
6. “Аз виждам.....	270
7. През един събор.....	272
Глава 5. Гласове, които стигат до сърцето	275
1. Планината.....	275
2. Човекът и планината – нашия живот.....	290
3. Среща.....	294
4. “В дома на блаженството”	296
(Красотата на живота : 11 беседа от Учителя, държана при Седемте Рилски езера, на 2 юлий, 5 ч. с., 1942 г.;	
Дом на блаженството : 12 беседа от Учителя, държана при Седемте Рилски езера, на 3 юлий, 5 ч. с., 1942 г.)	
Част 3. ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА. Когато трапезата се вдигна (София–Изгрев, 03.1967 г.).....	301
Глава 1. Когато трапезата се вдигна	301
Въведение.....	301
1. Необикновеното.....	305
2. “Ако имах време.....	307
3. Магическият ключ.....	312
4. Неуязвимият.....	318
5. Равносметката.....	325
6. Сериозни години.....	327
7. На този ден... ..	333
Глава 2. Образи и идеи	338
Въведение.....	338
1. Голямата кошница.....	340
2. Над ягодите.....	342
3. Човекът с една пушка.....	345
4. Малкият стрък.....	347
5. Съчетанието на звездите.....	350
6. Учителят и Живата природа.....	358
7. Тенекеджията дошъл.....	364
8. Недялчо.....	366
9. Добрият пастир.....	369

10. От прозореца на търновската колиба.....	374
11. Той е	377
12. Една изящна картина.....	381
13. Ученикът и котката на Учителя.....	384
14. Пред Неговия праг.....	388
15. Магичното.....	390
16. Да опитае новото.....	393
17. Тресчицата.....	395
18. Белият плик.....	398
19. Гласът на Незнайното.....	399
20. Като пролетно утро.....	402
21. Изворите.....	404
22. Един модел [1925 г.].....	406
23. Не други, а те... ..	410
24. Една тема Той не обичаше.....	412
25. Да знаеш и да можеш.....	414
26. По повод едно предсказание.....	419
27. Стани, стани	422
28. Неповторимост.....	426
Послесловие.....	429
Б. ШКОЛАТА НА ЛЮБОВТА. ИЗГРЕВЪТ И ШКОЛАТА.....	434
Глава 1. Откриване на Школата.....	435
1. Храм и училище : въведение.....	435
2. Окултизмът и човека.....	439
3. Пред прага на Школата.....	442
4. Школата на Христа.....	445
5. Необходимият ценз.....	448
6. Школата на любовта.....	450
7. Задачата на Школата.....	454
8. Законът и Школата.....	456
9. Школа и метод.....	459
10. Школата и човекът.....	461
11. Животът – школа.....	464
12. Двете школи.....	466
13. Най-голямата височина на земята – Специалният клас.....	469
14. Божествената градина.....	474
Глава 2. Ученикът – път и живот.....	477
1. Пролетта на един живот.....	477
2. Новораждането като идея.....	479
3. Трите фази.....	481
4. Горящата къпина.....	485
5. Ученикът и изпитите.....	487
6. Неуязвим за злото.....	489
7. Слушане, разбиране и приложение.....	491
8. Нива, а не кутия.....	495
9. Призиви на времето.....	498
10. Законът на процентите – единството.....	499
11. Господар или ученик.....	501
12. “Вода газите, жадни ходите...” ..	504
13. Прашката на Давида.....	507

14. Кладата.....	510
15. Учени – ученици.....	512
16. Ученикът и новите методи.....	515
17. Листчетата.....	518
18. Цялото.....	520
19. Положително.....	522
20. Изпитвайте духовете.....	524
21. Път и светлина – категории учители.....	526
22. Четирите зрънца – приказка задача.....	529
Глава 3. Разговор с ученика.....	532
1. Ученичество.....	532
2. Отношение – необикновената песен.....	538
3. Достоеен за срещата с него.....	546
4. Свещеният елей.....	553
Глава 4. Идеалът на ученика.....	561
1. Идеал.....	561
2. Твоето име.....	562
3. Проблясъците на любовта.....	563
4. Зад горчивата чаша.....	564
5. Обичай.....	565
6. Като два ручея.....	566
7. Светлината.....	567
8. Петте разумни.....	568
9. Мирът.....	570
10. Радостта.....	572
11. Ученикът е винаги млад.....	573
12. Младостта го посрещна достойно.....	574
Сканирани документи.....	578
1. На Изгрева имаше школа ... (с. 1).....	578
2. Пред прага на Школата (с. 1).....	579
3. Необходимият ценз (с. 1).....	580
4. Школата и човекът (с. 1).....	581
5. Двете школи (с. 1).....	582
6. Законът на процентите – единството (с. 1).....	583
7. Кладата (с. 1).....	584
8. Листчетата (с. 1).....	585
9. Път и светлина – категории учители (с. 1).....	586
10. Идеал (с. 1).....	587
В. ЕСЕТА И ПОЕМИ ЗА ШКОЛАТА.....	588
Част 1. ИЗГРЕВА (София, V.1977 г.).....	589
Въведение.....	589
1. От "Опълченска" 66 до Изгрева.....	590
2. Поляната.....	595
3. Салонът – големият салон.....	601
4. Петият час.....	604
5. Приемната.....	609
6. Горницата.....	612
7. Параходът.....	616
8. Трапезарията : малкият салон.....	618
9. Под сянката на лешниците.....	623

10. Сестринските стаи.....	627
11. Вратата.....	630
12. Къщата с верандата.....	633
13. Красивата уличка.....	637
14. Елипсата – под лозницата.....	639
15. Градините на Изгрева.....	642
16. Бате Ради.....	645
17. Празниците на Изгрева.....	648
18. След празничната трапеза.....	655
19. Школата.....	657
20. Като ято прелетно.....	661
21. Новата година – 1977.....	665
22. Алеята : поема.....	670
23. Шосето : поема.....	673
Сканирани документи:	679
1. Изгрева : есета (София, V.1977 г.) (с. 1).....	679
2. Въведение (с. 1).....	680
3. От "Опълченска" 66 до Изгрева (с. 1, 2).....	681
4. Поляната (с. 1, 4).....	683
5. Къщата с верандата (с. 1).....	685
6. Новата година – 1977 (с. 1, 2).....	686
Част 2. ЗАПАЛЕНИТЕ	
Из "Пътя на ученика": есета.....	688
Предговор (II.1977 г., Изгрев).....	689
1. Пръв и последен : за майстора (28.VIII.1973 г.).....	690
2. Христос и Учителят : есе (9.II.1969 г.).....	694
3. Третият завет (3.IV.1969 г.).....	697
4. Огънят : есе (6.X.1970 г.).....	700
5. Зданието : есе (21.I.1969 г.).....	702
6. На междата на две епохи (14.VI.1969 г.).....	705
7. Мярката (2.IX.1969 г.).....	707
8. След празничната трапеза (6.III.1971 г.).....	710
9. Като благодатен дъжд ...: есе (1.I.1976 г.).....	712
10. Имаше ли място за страха : есе (30.I.1969 г.).....	715
11. Там, дето е стъпил Той : лятото на 1970 г. (5.IX.1970 г.).....	717
12. Принципите. Майстора (1.II.1962 г.).....	721
13. Магическа формула : есе : из "Моето иго": беседа от Учителя, държана на 9.III.1919 г. – В: <i>Великите</i> условия на живота. София, 1944, с. 111–121. (15.IX.1969 г.)	723
14. Хармония и нежност : за класа : ноември 1923 г. (12.I.1970 г., 6 ч.).....	726
15. Магическия талисман : есе за музиката (7.XII.1976 г.).....	728
16. Безначална и безкрайна : есе (8.XII.1976 г.).....	731
17. Шепота на Великото : есе (9.XII.1976 г.).....	734
18. Абсолютен във всичко : есе (10.XII.1976 г.).....	737
19. Страница от Неговото ежедневие. Един паяк и една муха, която бръмчи (11.XII.1976 г.).....	740
20. Неговото работно денонощие : есе (14.XII.1976 г.).....	744
21. Пред горящата къпина – "Не коригирай божественото" (15.XII.1976 г.).....	747

22. "Говори Учителю" : есе (2.I.1977 г.).....	750
23. Младенците : есе (4.I.1977 г.).....	753
24. Едно от нейните чудеса (25.I.1977 г.).....	755
25. "Аз зная ..." : есе (5.I.1977 г.).....	759
26. "Които чуят гласа ми ..." : есе (7.I.1977 г.).....	762
27. "Жена, кога ражда ..." : есе (8.I.1977 г.).....	765
28. Вечно сияние : есе (15.I.1977 г.).....	768
29. Симфония на ученичеството. Гемиджийското въже : есе (13.I.1977 г.).....	772
30. Страдание и любов : есе (17.I.1977 г.).....	776
31. Зад големия хаос на вековете : есе (19.I.1977 г.).....	779
32. Първият и десетия извор : есе (20.I.1977 г.).....	783
33. Иоанна 18 глава : есе (22.I.1977 г.).....	787
34. Запалените светилници : есе (26.I.1977 г.).....	791
35. Синтезът – заключителен акорд : есе (27.I.1977 г.).....	795
36. Открито писмо (8.V.1971 г., 4-5 ч. с.).....	798
37. Тоя век! (I.1936 г.).....	800
Послеслов.....	801
Сканирани документи:	802
1. Предговор (II.1977 г., Изгрев) (с. 1).....	802
2. Пръв и последен : за майстора (28.VIII.1973 г.) (с. 1).....	803
3. Магическа формула : есе : из "Моето иго" - беседа от Учителя, държана на 9.III.1919 г. (15.IX.1969 г.) (с. 1).....	804
4. Пред горящата къпина – "Не коригирай божественото" (15.XII.1976 г.) (с. 1).....	805
5. Първият и десетия извор : есе (20.I.1977 г.) (с. 1).....	806
6. Открито писмо (8.V.1971 г., 4-5 ч. с.) (с. 1).....	807
7. Послеслов (с. 2).....	808
Г. ПИСАТЕЛКАТА БУЧА БЕХАР	809
1. Немото : разказ на Буча Бехар от Когато зреят житата. Казанлък: печ. и книговезница Гутенберг, 1937, с. 3–8.	810
2. Суша : разказ на Буча Бехар от Песен над равнините Казанлък: печ. и книговезница Гутенберг, 1939, с. 76–84.	812
3. Къщата : разказ.....	816
4. Това бяха рилски дни : разкази.....	819
4.1. Нейната тайна : VIII.1954 г.	819
4.2. Изгрев на Рила : лятото на 1954 г.	820
4.3. Как пеят водите.....	821
4.4. На тръгване : 2.VIII.1954 г.	822
4.5. Ранният час : 9.IX.1954 г.	823
4.6. Всред мъглите на Рила : 15.IX.1954 г., Изгрев.....	824
4.7. Съзерцание : лятото на 1954 г.	825
4.8. Рилски цветя.....	826
4.9. Ах, снегове... : 25.V.1955 г., Изгрев.....	826
5. Малки песни за безначалният, неизвестния мъдрец, когато бе Учител и Господ мой.....	827
5.1. Аз те търсих.....	827
5.2. При теб съм аз.....	827

5.3. Обичам.....	827
5.4. Ти дойде.....	828
5.5. Ако можех.....	828
5.6. Малката капка.....	828
5.7. Работен ден.....	829
5.8. Моята песен.....	830
5.9. Към върха.....	830
5.10. Буря.....	831
5.11. Разходка.....	831
5.12. Най-великото.....	832
5.13. Моята жажда.....	832
5.14. Беседа.....	832

Д. ЛЕТОПИС ЗА БУЧА БЕХАР

(6.I.1903 – 10.II.1978).....	833
1. Автобиография : 29.X.1948 г.	834
2. Автобиография : 27.II. 1953 г.	845
3. "Когато зреят житата" : препоръчано издание от Министерството на просветата (Окръжно до училищата № 1992 / 4.V.1937 г.).....	837
4. Песен над равнините Казанлък: печ. и книговезница Гутенберг, 1939. 94 с. Отзиви : 15.VII.1939 г., 18.VII.1939 г.	838
5. "Песен над равнините" : препоръчано издание от Министерството на просветата (Окръжно до училищата № 4207 / 26.VIII.1939 г.).....	840
6. Песен над равнините : закупени 50 кн. от Централната консистория на евреите в България.....	841
7. Положителна оценка за творчеството на Буча Бехар от Централната консистория на евреите в България 24.X.1939 г.	841
8. Писмо на читател за "Песен над равнините" 30.X.1939 г., София.....	842
9. Писма на Буча Бехар до Учителя Дънов.....	843
9.1. Писмо от Учителя: Стара Загора, 25.III.1941 г. ...	843
9.2. Писмо до Учителя: Стара Загора, 18.II.1943 г. ...	844
9.3. Писмо до Учителя: Стара Загора, 27.II.1943 г. ...	845
9.4. Писмо до Учителя: Стара Загора, 28.V.1943 г. ...	846
9.5. Писмо до Учителя.....	847
9.6. Писмо до Учителя: Търговище, 30.VIII.1944 г.....	848
10. Отговор на Учителя Дънов: София, 17.XI.1923 г.	849
11. Писмо на Николай Шиваров до Буча Бехар София, 22.IX.1950 г.	849
12. Последните записки на Буча Бехар.....	851
Сканирани документи:.....	866
1. "Когато зреят житата" (Окръжно до училищата № 1992 / 4.V.1937 г.) (с. 1).....	866
2. "Песен над равнините" (Окръжно до училищата № 4207 / 26.VIII.1939 г.) (с. 1).....	867
3. Положителна оценка за творчеството на Буча Бехар	

от Централната консистория на евреите в България	
24.X.1939 г. (с. 1).....	868
4. Писмо на Николай Шиваров до Буча Бехар	
София, 22.IX.1950 г. (с. 1).....	869
5. Последните записки на Буча Бехар (с. 1).....	870
Е. УЧИТЕЛЯТ И УЧЕНИКА : Из Словото на Учителя.	
Записки на Буча Бехар.....	871
Тефтерче 1. Формули, мота, важни стихове и мисли.....	872
(XI.1969 г.)	
Тефтерче 2. Формули, мисли, правила (8.XII.1969 г.).....	892
Тефтерче 3. Беседи и лекции (XI.1974 г.);.....	914
Пътят на ученика : съборни, 1927 г.	
Тефтерче 4. Съборни - Рилски	922
Тефтерче 5. Правила, закони и упражнения за приложения.....	938
Тефтерче 6. Правила и методи за лекуване.....	945
Сканирани документи:	952
Тефтерче 1. Формули, мота, важни стихове и мисли.....	952
Тефтерче 2. Формули, мисли, правила.....	953
Тефтерче 3. Беседи и лекции : записани XI.1974 г.;	954
Пътят на ученика : съборни, 1927 г.	
Тефтерче 4. Съборни - Рилски	955
Тефтерче 5. Правила, закони и упражнения за приложения.....	956
Тефтерче 6. Правила и методи за лекуване.....	957
Ж. СПОМЕНИ, ДОКУМЕНТИ, КОМЕНТАРИ	
/ Вергилий Кръстев.....	958
I. Буча Бехар и спестовната книжка с чужди пари.....	959
II. Спасяването на българските евреи	965
Снимки за Изгрева и Школата : бележки към с. 588-688.....	970
Сканирани документи:	971
1. Упътване от Галилей Величков и	
Молба за отказ от наследство	971
2. Удостоверение за пенсионния отдел.....	972
Бележки към снимките.....	973
ПОСВЕЩЕНИЕ ЗА УЧЕНИКА И КАРМАТА МУ.....	974
Съдържание.....	975-983

**Изгревът
на Бялото Братство
пее и свири, учи и живее
Том XXVIII**

Съставител и редактор
д-р Вергилий Николов Кръстев

Компютърен набор и коректура
Полина Тодорова Петкова
от гр. Видин

*Подреждане, оформление, проверка,
библиографска редакция и съдържание*
Ефросина Антонова Ангелова-Пенкова

Предпечатна подготовка
Ефросина Ангелова-Пенкова

*Компютърна обработка
на илюстративния и снимков материал*
Вихър Ангелов Пенков

ISBN: 978-954-9915-22-8, т. 28
издател: ЕТ "Житен клас", София 2013
<http://www.izgrevat.com>

печатница: СД Симолини, София

Съдържание
“Изгревът ...”, том XXVIII

БУЧА БЕХАР
ученичка и творец
(6.01.1903, Пловдив –10.02.1978, София)

посвещение за ученика и учителя.....	2
А. УЧИТЕЛЯТ.....	4
Част 1. ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА (София – Изгрев, 1966 г.).....	5
Глава 1. Разкриване на реалността.....	5
1. Едно столетие.....	5
2. Учителят.....	9
Глава 2. По следите на казаното.....	23
1. “Аз съм един прост събеседник”.....	23
2. Аз съм човекът.....	26
3. От непоръчаните.....	29
4. За тази дума.....	33
5. Обичам живите икони.....	37
6. Решил съм... ..	39
7. Моите думи.....	42
8. Радвайте се и благодарете... ..	44
9. В името на какво ще ме съдите... ..	46
Глава 3. Принципите на Учението.....	49
1. Любавта.....	49
2. Огнената вълна.....	52
3. Родена през вечността.....	55
4. Добрата земя.....	57
5. Разбиране и неразбиране.....	59
6. Оригиналът.....	61
7. Великият опит.....	64
8. Едно житно зърно е попаднало на браздата.....	66
9. Гладът.....	68
Глава 4. Мъдростта.....	71
1. Новата светлина.....	71
2. Елементи на духовния свят.....	73
3. Синтезът.....	76
4. В света на измеренията.....	78
5. Виделината.....	81
6. Новата мисъл.....	83
7. Жажда към знание.....	86
8. Контрастите.....	87
9. Пентаграмът.....	90
Глава 5. Учителят и истината.....	93
1. “Един образ в обикновения живот	93
2. Ако има човек в България... ..	95
3. Той живя Учението.....	98
4. “Къде живееш?.....	101

5. Истината и Той.....	104
6. "Говоря ли Истината?.....	106
7. Бисерът на безконечността.....	108
Глава 6. Разкриване на реалността.....	113
1. Животът на проявения Бог.....	113
2. Един пасаж от Словото на Учителя.....	116
3. Реалността.....	119
4. Двете имена.....	122
5. Първата заповед.....	124
6. Изворите.....	127
7. Аспекти.....	129
8. Невидимото слънце.....	131
9. Три допирни точки.....	134
10. Дискусия.....	136
11. Ако можеш да докажеш.....	140
12. Реалността е вечно настояще.....	143
13. Не ме питайте, какво нещо е Бог.....	147
14. Важни моменти в природата.....	150
Сканирани документи:.....	153
1. Разкриване на реалността (с. 1).....	153
2. За тази дума (с. 1).....	154
3. В света на измеренията (с. 1).....	155
4. Той живя Учението (с. 1).....	156
5. Животът на проявения Бог (с. 1).....	157
5. Първата заповед (с. 1).....	158
7. Три допирни точки (с. 1).....	159
8. Дискусия (с. 1).....	160
Част 2. ПРОЛЕТТА НА ЕПОХАТА. Музикална и хореографска поема (София – Изгрев, 7.02.1967 г.).....	161
Глава 1. Разговор с великото.....	161
1. Музиката.....	161
2. Тя е навсякъде.....	162
3. Слънцето и музиката.....	163
4. Изпълнението.....	165
5. Музикално общество.....	166
6. Песните на Учителя.....	169
6.1. "Излязъл е сеяч да сее".....	169
6.2. "Благословен Господ Бог наш".....	173
6.3. "В начало бе Словото".....	173
6.4. "Духът Божи".....	176
6.5. Музикален живот.....	178
6.6. Алилуйя.....	181
6.7. "Странник съм в този свят".....	187
7. Молитвата.....	191
7.1. Разговор с Великото.....	191
7.2. Тайната стаичка.....	194
7.3. Молитвата на ученика.....	196
7.4. В този бурен кръстопът друго нямаш.....	198
Глава 2. Движение и гимнастика.....	200
1. Движението.....	200
2. Изгревите на слънцето.....	203